Kontrolleksemplar

AR E. R. Kreutzvaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 | Reedel, 12. jaanuaril 1979 | XXXI aastakäik

Saadikukandidaatideks valiti L. I. Brežnev ja A. Koop

Valimiseelse koosoleku juhatas kolmapäeval aulas sisse parteikomitee sekretär dots. A. Kiris. Ta andis sõna neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juhatajale prof. E. Raudamile.

«Meie maal on saadikukandidaatideks üles seatud palju väljapaistvaid töötajaid. Kõik me teame ja hindame NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe L. I. Brežnevi tegevust meie riigi juhina. Oleme lugenud suure huviga tema memuaarteoseid «Väike maa», «Taassünd» ja «Uudismaa», oleme tuttavad tema mõtetega inimestevahelistest suhetest, kaadrivalikust jm. Teen ettepaneku valida NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks Tartu valimisringkonnas nr. 750 silmapaistva poliitika- ja riigitegelase L. I. Brežnevi.»

NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. J. Kalits toetas L. I. Brežnevi kandidatuuri ning tegi ettepaneku üles seada samuti TRÜ rektori, NSVL Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikme, prof. A. Koobi kandidatuur. «Prof. A. Koop on juhtinud meie ülikooli peaaegu kümme aastat. Selle ajaga on tunduvalt paranenud ülikooli materiaalne baas, oleme saavutanud häid tulemusi õppe- ja teadustöös.»

L. I. Brežnevi ja A. Koobi kandidatuuri toetuseks võtsid sõna veel taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja prof. H. Trass, komsomolikomitee sekretär, üliõpilane M. Kallion ja prof. J. Peegel.

Prof. J. Peegel rõhutas rektor A. Koobi suuri ühiskonnatöö kogemusi, teda on valitud NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikuks juba kaks korda.

Ülikooli kollektiiv seadis üksmeelselt saadikukandidaatideks NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu valimistel Tartu valimisringkonnas nr. 750 Leonid Iljitš Brežnevi ja Arnold Koobi.

Rektor tänas koosoleku lõpus usalduse ja toetuse eest.

EKP TRÜ komitees

25. detsembri istungil kuulati ära näitagitatsioonikomisjoni esimehe A. Porgi informatsioon. Nimetatud komisjon moodustati 1977. aasta oktoobris. On toimunud kuus kontrollkäiku, peetud 4 koosolekut teaduskondade aktiiviga. Paranenud on näitagitatsioon majandus- ja matemaatikateaduskonnas. Kõik teaduskonnad ei esita aga oma plaane õigeaegselt. Väheseks on jäänud side komsomoliga. Tagasihoidlik on senini olnud peahoone ja selle ümbruse näitmaterjal. Ametiühingukomitee esimees H. Kabur lisas, et peahoonele on tellitud ühtne kujundus. Parteikomitee sekretär A. Kiris nentis, et alates komisjoni moodustamisest on sellealane töö ülikoolis paranenud.

NLKP liikmeks võeti istungil õigusteaduskonna üliõpilane Jaan Ginter ning arstiteaduskonna üliõpilased Mart Kull ja Ants Lõhmus.

8. jaanuari istungil kuulati ära arstiteaduskonna parteibüroo sekretäri prof. A. Tiku ülevaade teaduskonna parteiorganisatsiooni tegevusest õppevälises kasvatustöös. Õppetööd on püütud tihedalt seostada õppevälise tegevusega. Selleks antakse iga kuu välja oma ürituste kalenderplaan, kaks korda aastas mitmesuguseid sündmusi käsitlevat ringkirja, dekanaadis peetakse kord nädalas nõupidamisi, mitu korda semestris korraldatakse kursusejuhendajate koosolekuid jm. Kursustel on sisse viidud kursusenõukogud, kuhu kuuluvad õpetatavate ainete õppejõud, rühmajuhendajad, kursuse kolmik. Ühiselamu juures tegutseb 15-liikmeline funktsionaalne parteigrupp koos ühiselamunõukogu ja komandandiga. Niisugused töövormid ülikooli suurimas teaduskonnas on head vilja kandnud. Näitena võib tuua kasvõi internatsionaalset kasvatustööd. Kursuste erinevatest rahvustest üliõpilased peavad oma üritusi koos: esmakursuslaste õhtuid, taidlusüritusi, poliitinformatsioone. Ettekandja tõstis selles osas esile spordimeditsiiniosakonda. Teistele eeskujuks on seatud ka arstide ühiselamut. Prof. A. Tikk mainis fotolaborit, fotolehte, tähtpäevalist näitagitatsiooni, klubi «Medix», ühiselamus saab ka mõningate spordialadega tegelda. Jooksvaid küsimusi püüavad kiiresti lahendada eespool mainitud parteigrupp ja ühiselamunõukogu. Viimasel ajal on aktiivsemalt tegutsema hakanud ka teaduskonna komsomolibüroo. Huvitavaid üritusi on organiseerinud sõjalis-patriootilise töö komisjon, arstid teevad ka suitsetamise- ja joomisevastast selgitustööd. Asjalikult läks ÜPP atesteerimine, häid tulemusi on üliõpilasteadusel.

Kaasettekandja, keemiaosakonna parteibüroo asesekretär M.-L. Allsalu toonitas, et arstiteaduskonna parteibüroo on tegelnud õppevälise kasvatustööga pidevalt ja sisukalt. Küsimusi ei lahendata mitte paberil, vaid tegelikult, nende täitmist kontrollitakse. Võrdväärselt hästi ei tööta siiski veel kõik parteigrupid. A. Paltser rõhutas teaduskonna rahvakontrolli liikmete aktiivset ja kohusetundlikku suhtumist oma ülesannetesse, eriti üliõpilastepoolset. Rektor prof. A. Koop ütles, et teistel parteibüroodel on arstiteaduskonnalt palju õppida. Plaanide taga on kompleksne töö. See on seotud õppeedukusega, üliõpilaste õppevälise tegevusega. Kiiduväärt on erinevatest rahvustest üliõpilaste koostöö. Edaspidises tegevuses tuleb sihiks seada töö kursustega, iga üliõpilasega. Arutatud küsimuses võeti vastu otsus.

NLKP liikmekandidaadiks võeti matemaatikateaduskonna vanemõpetaja Aivo Parring ja sama teaduskonna IV kursuse üliõpilane Raul Vatsar, NLKP liikmeks filoloogiateaduskonna õpetaja Ilmar Mullamaa.

Rektor A. Koop informeeris parteikomitee liikmeid tänavutalvistest külmadest ilmadest põhjustatud häiretest kütte- ja energiasüsteemis. Ülikoolis moodustati vastav staap, kes kütteprobleemidega operatiivselt tegelema hakkab. Järjekindlalt tuleb kinni pidada ka kokkuhoiurežiimist (et ei põleks üleliigseid lampe, aknad oleksid topitud ja kleebitud jne.). Sama küsimust vt. ka «Reedest reedeni».

REEDEST REEDENI

● Pealtnäha paistab jaanuar ülikoolis enamasti vaikselt kulgevat. Vähemalt esialgu. Siis näed jooksujalu tõttavat tudengit, teist, kolmandat, märkad, et ülikooli kohvikudki hõredamad. Sattudes mõne auditooriumiukse taha, veelgi enam, teisele poole ust, leiad vaikuse asemel närveerimist, pabistamist, arutlusi, ülerääkimisi, pisaraid, rõõmuhõiskeid. Ja see on ikka nii jaanuaris, **eksamikuul**. Suurem osa on sellega algust teinud, tänaseks on osal pool sessiooni läbi. Vaid psühholoogia V kursus alustab veel 19. jaanuaril. On esimesi läbikukkumisi, haigeksjäämisi, eksamile mitteilmumisi. Eksamisõel on halastamatu, sõeludes teri ja sõklaid, teadjaid ja mitteteadjaid. Enamik pakib peagi oma asjad ja sõidab rahuldustundega vaheajaks koju.

● Enne aga, jah... kirume **külma ilma**, (nädala algul oli siiski mõõdukalt soe), topime ja kleebime uksed-aknad kinni, paneme ennast soojemalt riidesse ja suleme ukse enda järel. Ühiselamute komandandid kurdavad just viimast — tudeng käib uksest sisse ja välja, ilma et ta selle kinni paneks. Halduspro-rektor A. Otstavelilt pärisin kolmapäeval ülikooli nn. külmaavariide kohta. «Kolmas nädal on külm Leningradi mnt. 25 maja Pika tänava trassi lõhkemise pärast. Avarii püütakse likvideerida nii kiiresti kui vähegi võimalik. Avarii juhtus ka Kingissepa 19 hoones. Seal tekkis kütmises ööpäevane vahe ning katlamaja läks rivist välja. Ehitusjaoskonnast lubati, et uuel semestril võib õppetöö selles majas igatahes jätkuda.»

Erakordne külm tõi lüngad küttevarumisse. Ülikooli tagavarad on küllaltki napid. Ainuüksi detsembrikuus tarbis ülikool umbes 420 tonni sütt, 120 tonni vedelkütust, lisaks puid ja briketti. Praegune olukord on väga tõsine, seepärast rõhutas halduspro-rektor olemasolevagi eriti säästlikku kasutamist. Hädavajalik on kinni pidada eespool mainitud akende tihendamisest ja muudest abinõudest. Nüüd on ülikoolis moodustatud vastav staap, kes operatiivselt asjad joonde ajada püüab. Teisipäeval arutati küsimust rektori juures nõupidamisel. Luuakse ka dispetšerteenistus.

Jaanuar ja veebruar on aga teatavasti veel talvekuud, käre pakanegi võib korduda. Korduda ei tohi vead ja avariid küttemajanduses.

● Aasta esimesel kuul on tavakohaselt teele läinud ka ülikooli matkaklubi «Patrioot» **taliturlaadi** grupid. Esmakordselt Kamtšatkale suunduv grupp lahkus Tartust 6. jaanuaril. Sellesse kuuluvad ülikoolist «Patrioodi» president Alo Heinsalu, komsomolikomitee asesekretär Mercedes Pent jt. 23. jaanuaril väljuvad viimased osavõtjad. Selleks ajaks peavad eksamid tehtud olema.

HEAD PÕRUMIST ja VAHEAEGA, sest järgmise ajalehenumbri ilmumise ajal, 26. jaanuaril ollakse tõenäoliselt kodus või mujal puhkamas!

VARJE SOOTAK

Pesupäev

Eksamil vastamine on omamoodi kunst. See on nagu sadamasse purjetamine. Sedakorda olen ununenud või hoopis tundmatute faktide karidest õnnelikult mööda loovinud. Ulja näoga oma hõredavõitu teadmiste turjal ratsutades jõuan veidi sügavamasse ja rahulikumasse vette. Richardsoni «Clarissast» võiksin veel viis minutit jutustada, aga õppejõud arvab, et seks korraks aitab. Kiidan tema otsuse mõttes kogu südamest heaks, sest Richardsoni järgmise romaani «Sir Charles Grandisoni lugu» süžee on mu ajudest nagu peoga pühitud.

See sess algab siis «väga heaga». Ja julge algus tähendab teatavasti poolt võitu.

Astun uksest välja ja nüüd alles tunnen, et ilm on soojaks läinud. Nädalaid kestnud tappev külm on lõpuks ometi möödas. Ja kõht on tühi. Siiani oli kogu elutegevus minus koondunud ajudesse. Ja uus aasta on juba õige mitu päeva vana. Siis, kui ta tuli, polnud mul tollesama eksami pärast üldse mingit nääritunnet.

Seks korraks on elu jälle ilus ja mustad mõtted peast läinud. Viimased tükkisid vägisi pähe siis, kui viie päevaga oli vaja viisteist sajandit väliskirjandust pähe ajada. Julgen öelda, et ma armastan kirjandust. Ainult et antud juhul oli tegemist juba kerge vägivallaga nii kirjanduse kui ka ajude suhtes. Kui ma olin järjest läbi võtnud kõik vanad keldi, germaani, anglosaksi, skandinaavia eeposed ja kangelaslaulud, siis kubises mu pea veel pool päeva ja terve öö takkaotsa kõikvõimalikest kuningatest, hiidudest, valküüridest, lohedest, vägilastest ja nende kirglikest naistest. Ning kui ma hästi järele mõtlesin, et suutnud ma enam kuidagi meelde tuletada, kust keegi neist pärines, kes keda armastas või kes kelle ära tappis. Pärast forsseeritud süvenemist Moliere'i ja Shakespeare'i loomingusse käisin ringi nagu kuutõbine, peas ujumas seosetud värsiread, mis ei pärinenud lausa ühestki loetud komöödiast ega tragöödiast, ent polnud ka enam päris minu aju produktid.

Tuiskan jälle tärganud elujõu mõjul Vanemuise mäest üles, nagu poleks teda olemaski. Siis vaatan üle õla tagasi. Laiad lumeräitsakad vuhisevad ka üle mu õla. Ikka mäest alla, linna poole. Ja vana Taaralinn tundub äkki nii otsatult armas ja kodune olevat, nagu oleksin ma kogu elu ainult siin elanudki.

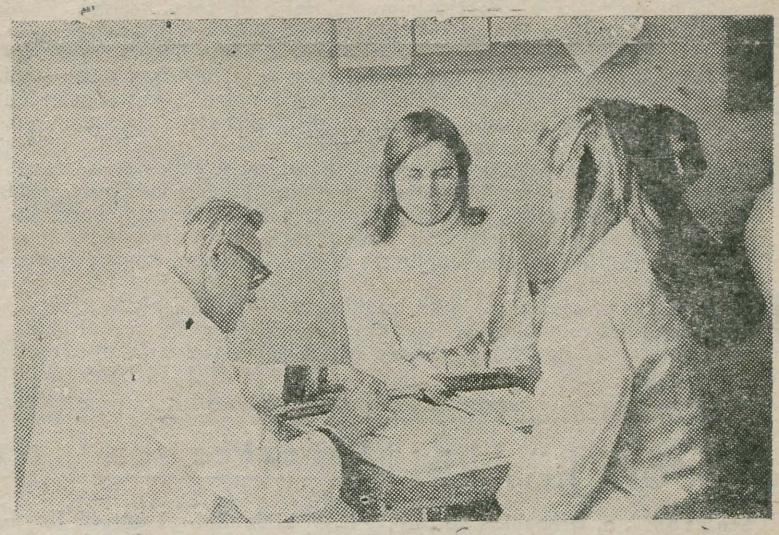

!eksam!eksam!

Astun toauksest sisse, käes poolekilone jäätisepakk ja kaks pudelit limonaadi. Toakaaslane naeratab mõistvalt.

«Sul läks vist hästi?»

Läks küll! Nii hästi kui veel vähegi minna sai.

Raamaturiiuli poole ma täna enam ei vaata. Tunnen ainult vastupandamatut soovi otsida kapist välja kõik vanal aastal pesemata jäänud riided, minna alla pesuruumi ja pesta nad puhtaks. Nii ma teengi.

RIINA MAASING

ARMEN TOROSJANI fotole jäänud ravi IV kursuse tütarlaste teadmisi hindab professor Jaan Riiv.

EDASI

Neli suurt lehekülge. Olime sellega harjunud. Igaüks teadis, missuguselt küljelt teda huvitavat lugu leida võib. 1. jaanuarist pakub «Edasi» toimetus 8-leheküljelist, esimesel pilgul täiesti uut moodi väljaannet. Tundub, nagu oleks 'eht mahukam, lugemismaterjali rohkem, mõistagi fotosid. Näeme ka üleaedsete esialgseid raskusi ofsettrükile üleminekul, millesse mõistvalt suhtuda tuleb. Tähelepanuväärt sündmus on aga aset leidnud. Sel puhul soovib väike naaber «TRÜ» suurele linnaajalehele rohkesti sisukaid kaastöid, loominguindu, vaimuvärskust. Ühe sõnaga, õnnitleme nn. uue «Edasi» puhul!

Leping on nüüd sõlmitud

ARMEN TOROSJANI foto

Veel vana-aasta viimasel nädalal sai teoks tähtis sündmus arstiteaduskonna komsomolielus. Kolmapäeva õhtul sõlmiti TRÜ komsomolikomitees sõprusleping RAT «Vanemuise» komsomoliorganisatsiooniga.

See leping lähtub NLKP XXV kongressi resolutsioonist ja NLKP Keskkomitee otsusest «Tööst loomingulise noorsooga». Sobimus koosneb kaheksast punktist, kus määratakse ära koostöövormid ja vastastikused kohustused. Peale sõpruskohtumiste vahetatakse komsomolitöö kogemusi ja arutatakse ideoloogiliselt tähtsaid probleeme ka rahvusvahelises ulatuses, samuti antakse oma abi teatri väikese maja taastamiseks. Vastastikused kohustused toovad meeldivat vaheldust teaduskonna kultuuriellu: lepingupartnerid «Vanemuisest» võtavad šefluse alla teaduskonna taidluse ja annavad ruume ühisürituste pidamiseks. Üliõpilastel lubatakse osa võtta ka kontrolletendustest. Teaduskond omakorda kutsub teatrinoori oma üritustele ja võtab šefluse alla «Vanemuise» sanitaarharidustöö.

«Vanemuise» komsomolibüroo sekretär Marek Nepomnjaštši:

«Niisugune leping on meil täiesti uus koostöövorm. Teatril on küll sidemed linna ettevõtetega, kuid seni pole kuskil fikseeritud komsomoli osa. Ootan lepingult väga palju. Ühistöö linna suurima komsomoliorganisatsiooni liikmeskonnaga annab meile kindlasti rohkem võimalusi kui mõne teise komsomoliorganisatsiooniga juba kvantitatiivses mõttes. Arvan, et suudame toetada arstiteaduskonna noorte teatrihuvi. 1979. aastast alates kuulub kunstinõukogusse ka üks selle teaduskonna üliõpilane.»

Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär Oleg Ševtšuk:

«Selle lepingu üks eesmärke on, et komsomolitööst saaks osa võtta võimalikult paljud. Teatrirahvaga oleme varemgi kohtunud, loodame, et see entusiasm nii neis kui meis püsima jääb. Ühisürituste plaani täpsem väljatöötamine langeb tegelikult järgmisse semestrisse. Jaanuari alguses on meil aga võimalik osa võtta teatrinoorte nääripeost. Esile tõsta tahaksin I kursuse üliõpilast Jaanus Kaljustot, kes lepingu teokssaamiseks väga palju ära tegi. Temast võiksid eeskuju võtta isegi vanemate kursuste tudengid.»

JAAK ARU,
arstiteaduskonna pressisekretär

Raamatukodu

TRÜ teadusraamatukogus on raamatuid kokku kolm ja pool miljonit ehk seitsekümmend kilomeetrit, nagu ütles raamatukogu kauaaegne direktor Laine Peep. Jutuajamisest selgus päris huvitavat: kas sa tudeng tead, et

...Nõukogude Liidus laenab keskmine tudeng aastas üle 50 raamatu, Eestis üle 100;

...TRÜ raamatukogudest võib korraga laenutada kuni 30 raamatut;

...1% üliõpilasi ei külasta üldse raamatukogu;

...3,5 tundi päevas istub raamatukogude saalides 3% üliõpilastest;

...keskmine diplomitöö kirjutaja istub raamatukogus ca 13,5 tundi (raamatukogu on avatud 14 tundi);

...50 eluaasta jooksul jõuab inimene läbi lugeda ca 3000 raamatut.

Mida loeb üliõpilane? Vastus on ette teada: erialast kirjandust, kohustuslikku kirjandust, tarbekirjandust. Kurb küll, aga huvi pärast ja ilukirjanduse lugemist on vähe. Aega ei jää. Seepärast seisab ilukirjandus riiulitel suhteliselt uuena, narmendamata ja väljakäristamata lehtede, allakriipsutamata ridadega. Viimase lausega andsin ühtlasi edasi Laine Peebu etteheited.

Harva mõtleb üks tudeng teisele: raamatute tagasitoomine venib liigagi tihti, sageli vedeleb tagastamata raamat kedagi huvitamata lihtsalt kusagil. Kes teab, võib-olla on asi selles, et meie raamatukogudes pole trahvisüsteemi. Või et lugejaks võetakse kõik üliõpilased alates I kursusest. (Paljudes Nõukogude Liidu ülikoolides saab teadusliku raamatukogu lugejaks alates III kursusest ja ÜTÜ soovitusega.)

Mis on india filosoofia, mis on staatiline mõtlemine, mis on sünnektika — neile ja sajale teisele küsimusele peab oskama raamatukogu saalitöötaja vastata. Peab vastama õigesti ja soovitama kirjandust. Sageli on aga raamatukogutöötaja meie jaoks vaid inimene, kes soovisedeli peale pead raputab või usaldab meie kätte järjekordse virna raamatuid. Mõnigi meist ei oska arvata, et teadusraamatukogu töötajad on kõik kõrgema (ja ka kahekordse kõrgema) haridusega. Pidevalt toimuvad raamatukogusisesed kvalifikatsiooni tõstmise kursused. Igapäevaste ülesannete hulka kuulub uudiskirjanduse lugemine, näituste korraldamine. Rääkimata sellest, et kursis peab olema sündmustega kogu maailma ulatuses. Stampi selle töö juures ei saagi tekkida, kogu aeg on, mida juurde õppida.

Meil on raamatud kodus ja raamatukogus — seeläbi oleme rikkad. Laine Peep ütles jutupuhumise lõppedes: «Mõned õppejõud kurdavad, et tudeng on rumal, aga tudeng ei ole rumal, ta ei saa seda olla, sest et ta nii palju loeb.»

MEELIKE SAARNA

FÜÜSIKAPÄEVAD. Mis? Kuidas? Kellega?

Kalendrist, kus näiteks kalurite päev jälitab keemikute päeva, ei leia füüsik enesele midagi. Kui meie flegmaatilisel põhjamaal suhtume sellesse peaaegu ükskõikselt, siis kuumaverelised kaukaaslased, kes praegu täies jõus ning usus füüsikat teenivad, ei võinud sellist tänamatust kauem taluda.

Nii leidsimegi aprillikuus kirjakastist kutse sõita Jerevani osa võtma sealse ülikooli traditsioonilistest füüsikapäevadest. Nädal imekaunis hiliskevadises Armeenias tundus lühike ja ilus. Meie delegatsiooni sinnasõit sarnanes rohkem luurekäiguga, sest tundsime end liialt rohelistena valju hurraaga väljailmumiseks.

Jerevan ületas kõik lootused. Hämmastas looduse ilu, kaunis linnaarhitektuur, sealsete tudengite külalislahkus ja toimekus, nende ammendamatuna tunduvad teadmised oma maa ja rahva ajaloost, kõige enam aga uute sõprade vääramatu soov ühendada kogu meie maa füüsikaga tegelev tudengkond. Kahjuks jäid kohal olnud seitsme ülikooli esindajad kangekaelselt oma väidete juurde, mis erinesid üksteisest nagu päev ja öö. Kokku leppisime ainult ühes: idee vajab veidi seedimist. Lõplik arupidamine ning silmaklappide mahavõtmine pidi toimuma novembris Gruusias.

Möödusid suvi ja kartulipalavik. Hüva mõte ajas idusid. Esimesi poolküpseid vilju hakkasime Tartus noppima oktoobri lõpus. 28. oktoobril toimus meie osakonna esimene füüsikapäev. Et see tore ettevõtmine traditsiooniks muutuks, tuleb veel palju ära teha. Siiski oleme ka meie liitunud üleliidulise samasuunalise liikumisega ja paari aasta pärast peaksid füüsikapäevad saama hoopis uue näo.

Kokkuleppe kohaselt lendasime novembri lõpul Tbilisi jätkama pooleli jäänud üritust. Seekord ei läinud me mitte vaeste sugulastena kogemusi saama, vaid neid ka vahetama.

Gruusias olid asja möödunud suured pidustused: 60 aastat Tbilisi ülikooli ja 60 aastat nõukogude võimu Gruusias. Esindajaid saabus 14 kõrgkoolist Tjumenist Smolenskini ja Tartust Bakuuni. Järgnevad viis päeva möödusid füüsikapäevade virvarris. Pidulik avamine, humoristide konkurss, suur kontsert, «miss füüsika» valimine (vist esmakordselt ajaloos läks kõrge tiitel jagamisele Moskva ja Odessa kaunitaride vahel), disko ja klubiõhtud, lauljate konkurss (esineda võis ainult omalooduga) olid läbinisti mõttevärsked ja suurepäraselt organiseeritud. Asjalik töömeeleolu valitses teaduslikul konverentsil ja üleliiduliste füüsikapäevade organisaatorite I kongressil. Imestama pani ettevõtmiste ulatus, osavõtjate teravmeelsus ning ennenägematu entusiasm.

Keskne koht kuulus loomulikult kongressile. See kestis poolteist päeva ning tõi kokkuvõtteks selguse kõikidesse küsimustesse. Üleliidulised füüsikapäevad kuulutati füüsika igakülgseks populariseerimiseks korraldatavaks tudengiürituseks. Esimese üleliidulise kokkutuleku ajaks määrati 1979. aasta oktoober, toimumise kohaks Jerevan ja Tbilisi. Võeti vastu ürituse põhikiri ja korraldatavate konkursside statuudid.

Vähestel vabadel hetkedel püüdsime tutvuda Gruusia pealinnaga.

Sügava mulje jättis riikliku rahvakunstiansambli esinemine filharmoonia uues hoones. Laval pakuti sellist meisterlikkuse, temperamendi ja ilu sulamit, mis võis läbi raputada ka kõige tuimema hingega vaataja.

Lõunamaa üldtuntud külalislahkust võisime kasutada igal sammul. Proovisime ära kogu rahvusliku köögi mitmekesisuse ja loomulikult õppisime toostirikkaid lauakombeid. Rahuldatuina lahkusime sõpradest soojas Tbilisis.

Mis saab edasi? Füüsika populariseerimise õilis üritus jätkub. Et pääseda I üleliidulistele füüsikapäevadele, tuleb alustada teaduse ja taidluse kokkusulatamist juba praegu.

JUHAN KOLK,
füüsika V k.

Rektori käskkiri

Seoses 1977. a. Grenoble's korraldatud ürituse «Kõrgem haridus NSV Liidus» ekspositsiooni sisuka ettevalmistamisega avaldas rektor kiitust prof. Vello PASTILE, dots. Maria EPLERILE, laborijuhatajale Harald EPLERILE, vanemõpetajaile Toomas TENNOLE, Johannes RAUDSEPALE, Jaan SALMILE, vanemteadur Aleksei MAŠIRINILE, vaneminseneridele Vello REEBENILE, Toomas SIIRDELE, Feliks MILLERILE ja elektrik-lukksepale Harry-Artur KRUUSENBERGILE.

ENSV KKEH Ministeerium premeeris rahaliselt vanemteadur Ernest TEETSOVIT.

Preemiad

Kolmandat aastat järjepannu annab ENSV Advokaatide Kolleegiumi Presiidium välja preemiad õigusteaduskonna üliõpilastele parimate teaduslike tööde eest, mis on seotud advokatuuri tegevuse või advokaadi kutsetööga.

Autasu pälvisid kaks võistlustööd: III kursuse tudengite **HARRY OTSA** ja **UKU TIPI** kahasse kirjutatud «Advokaadi kutsesaladus ja kuriteost mitteteatamine advokaadi poolt» ning IV kursuse üliõpilase **LEON GLIKMANI** «Kaitse efektiivsusest eeluurimisel alaealiste kriminaalasjades». Töid juhendasid vastavalt prof. Ilmar Rebane ja dots. Heldur Saarsoo. Peale rahalise preemia (200 rbl. ja 100 rbl.) antakse autasustatutele diplomid.

A. LOOS

Rahvakontroll

Senine töö ja eesseisvad ülesanded

NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee määruses ja organisatsioonilise töö osakonna märgukirjas on öeldud, et viimastel aastatel on rahvakontrollikomiteed parteiorganite juhtimisel ära teinud märkimisväärse töö rahvakontrolliggruppide ja -postide tegevuse parandamiseks, rahvakontrolöride initsiatiivi arendamiseks ja aktiivsuse suurendamiseks. Selle kõrval aga märgitakse, et paljud grupid teevad aastas kõigest 2—3 kontrolli, mis pealegi on pahatihti pealiskaudsed ja väheefektiivsed ning neis osaleb vaid väike osa rahvakontrolöridest. Isegi nendes gruppides ja postides, mis töötavad rahuldavalt, on küllalt paljud rahvakontrolörid arvel ainult formaalselt. Sellest tingituna kitseneb rahvakontrolliorganite tegevussfäär, väheneb nende mõju kollektiivile, kontrollimata jäävad paljud tähtsad tootmise juhtimise ja teenindamise lõigud.

NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee soovitab sellise olukorra põhjusi otsida järgnevas.

1. Rahvakontrolliggruppide ja postide liikmete valik. On valitud inimesi, kellel ei ole võimeid, võimalusi või oskusi töötada rahvakontrollis. Osa rahvakontrolöre on üle koormatud teiste ühiskondlike ülesannetega.

2. Gruppide ja postide töö planeerimine ja organiseerimine. Plaanides ei nähta iga kord ette ülesandeid kõigile rahvakontrolöridele. Praktilises töös tuginetakse kitsale inimeste ringile. Alahinnatakse alaliste ülesannete osa, neisse suhtutakse pealiskaudselt.

3. Individuaalne töö rahvakontrolöridega. Ei kutsuta passiivseid rahvakontrolöre gruppide koosolekutele aru andma, ei esitata kollektiividele ettepanekuid usaldust mitteõigustanud rahvakontrolöride ennetähtaegse ärakutsumise kohta.

4. Rahvakontrolöride instrueerimine. Õppused toimuvad mõnel pool ebaregulaarselt ja ei anna alati vajalikke teadmisi. Paljud rahvakontrolörid ei võta õppustest osa.

5. Kontrolli resultatiivsus. Paljud kontrollimised lõpevad konkreetsete tulemusteta, ei aita kaasa olukorra parandamisele ja nendest osavõtt ei paku rahvakontrolöridele rahuldust.

6. Rahvakontrolöride ettepanekutele ettevõtte või asutuse administratsiooni toetuse kindlustamine. Mõned ettevõtete juhid suhtuvad tehtud ettepanekutesse ükskõikselt, rahvakontrolliggruppide esimehed aga lepivad sellise olukorraga.

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee kohustas oma määrusega kõigi Nõukogude Eesti ettevõtete ja asutuste rahvakontrolliggruppe ja -poste läbi arutama NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee poolt püstitatud ülesanded ja kavandama puuduste kõrvaldamise abinõud.

Seda on ka tehtud TRÜ, tema teaduskondade ning teiste allasutuste rahvakontrolliggruppides. Rahvakontrolöride koosolekutel lähtuti NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee seisukohtadest. Rõhutati, et ka ülikooli rahvakontrolliggruppide tegevusele mõjub pidurdavalt osa rahvakontrolöride passiivsus. Samas märgiti, et ülikooli rahvakontrolliggrupid ei ole piirdunud üksnes puuduste esiletoomisega, vaid on alati esitanud ka konkreetseid ettepanekuid väärnähete kõrvaldamiseks ja vältimiseks.

Mitmed õppe- ja teadustöö korraldamise, samuti mitmed majandusalased ja elukondlikud küsimused on ülikooli administratsioon lahendanud rahvakontrolliggrupi ettepanekul. Osa ettepanekuid on rektoraat esitanud ülikooli nõukogule, kus need on heaks kiidetud (näiteks abinõud kaugõppetöö parandamiseks).

On vaja, et gruppides kuulataks tööst kõrvale jäänud rahvakontrolöride seletusi passiivsuse põhjuste kohta ja tehtaks sellest vajalikud järeldused. Teaduskonnagruppidel tuleb pöörata erilist tähelepanu üliõpilastest rahvakontrolöride initsiatiivi suurendamisele. Samuti on vaja igale uuele rahvakontrolörile anda kohe alaline ülesanne ja süstemaatiliselt kontrollida selle täitmist.

Lähtudes ülikooli juhtkonna soovitustest ja tööliste, teenistujate ning üliõpilaste poolt tehtud ettepanekutest, pööravad ülikooli rahvakontrolliggrupid käesoleval õppeaastal erilist tähelepanu majanduskü simustele ja distsipliini tugevdamisele.

Majanduse valdkonnas on tulipunktis esmajoones uue raamatukogu ehitamine. Kuid ehituse ja remondi käiku tuleb süstemaatiliselt kontrollida ka teistel objektidel. Ühtlasi peame vajalikuks tugevdada sidemeid vastavate ehitusorganisatsioonide rahvakontrolliggruppidega.

Rahvakontrolli vaateväljas on ka materiaalsete väärtuste hoidmine ja kasutamine. Nagu eelmistel aastatel, nii ka tänavu kontrollitakse elektrienergia ja kütuse kasutamist. Tulemusi on saavutatud, kuid ikka esineb veel ebaperemehelikku suhtumist ühisvarasse, sealhulgas elektrienergiasse ja kütusesse. Näiteks ei lülitata ühiselamutes sageli pärast kasutamist välja elektripliite; esineb juhtumeid, kus auditooriumist lahkudes jäetakse seal ilma igasuguse vajaduseta tuled põlema jne.

Õppe- ja töödistsipliini kontrollib ülikooli rahvakontrolliggrupp koostöös ametiühingukomitee vastava sektoriga.

Peale eespool mainitu kontrollitakse veel korda ühiselamutes, söökIates, einelaudades, kohvikutes. Nii nagu eelmistel aastatel, nii tehakse ka käesoleval õppeaastal mitmeid kontrolle koos administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide esindajatega.

HARRI KÄRTNER,

TRÜ rahvakontrolliggrupi esimehe asetäitja

KRAPP KRAPP

Käesolev «Krapp» on ühtne vähemalt selle poolest, et kõik autorid õpivad ülikooli esimestel kursustel: Ülle Raudsepp, Ande Dobreluts, Mai Loog, Aado Lintrop (kaugõppes), Hubert Jakobs eesti filoloogiat ja Lauri Vahtre ajalugu. Edaspidi saab kindlasti lugeda ka Anne Uustalu, Meelike Saarna, Kalev Keskküla ning Arvo Pesti loomingut.

Kajar Pruuli (eesti fil. II k.) mälestused noorkirjanduse algatamisest seonduksid nagu siia juurde, samasse sündmusse olid sattunud Ülle Raudsepp ja Kalev Keskkülagi.

IMRE SIIL

HUBERT JAKOBS

Katkend oratooriumist „Pasunaturg“

Taliharjade ja suudlevate suvede
irvlevaisse nägude virvarri
süvasügiste ja kelmide kevadete
naervaisse sirelisuudesse
jätavad aja kombitsad oma viirleva leeme
kus tuli kus tulid tulede mängu
kahkjate mõttekorstende virilasse suitsu
jää ja praadiva leeklambi üska
mahagoni ja betooni peenesse hukku
peitside ja värvide imelisse tuhka
kus tuli kus tulid tulede mängu
pasuna suu ja pasuna süda
helid keerlevad helid veerlevad ja kustuvad
helid sünnivad ja helid raugevad raugaks
hüplevad karglevad noodijoonestiku umbses vanglas
muutuvad varjudeks
sulle taevale ja täheookeanidele
veremeredele ja veerevatele helekeredele
kus tuli
kus tulid
TULEDE MÄNGU
su teed keerlevad su ümber kängu
su teed algavad lõppu ja haaravad lõbust
su teed kulgevad ümber sinu ja su päikeste
taliharjade ja suudlevate suvede
jälitajate kiimlevatesse jälgedesse
sünnitavate käte lahkumisvalusse
voogava vere kummitusseintesse
naervate naelade krampide sinivõlla
kus tuli kus tulid tulede mängu
valgete mustade kõmisevasse ohkesse
salgajate ja kummardajate libedasse surma
palujate ja palvete pragunenud valesse
surma surma ja taevas on hommik
surma surma ja rattal on kiivus
kus tuli kus tulid tulede mängu
taliharjade ja suudlevate suvede
kiskjate koolnute ja koolibride mässu
sõnade lausete haisevad orud
mõtete uputavad pudelid
kas kesta kas kestab unede mäng

ÜLLE RAUDSEPP

„Põhjusetu“

Põhjused on põhiliselt põhja läinud.
Puudused meid ei puuduta.
Kogemused tulevad kogemata
ja tulemused on tulemata.

Meie ise ei olene oletustest.
Meie ei kohku kahtlustest.

Meie oleme oletamata,
meie tuleme tuletamata,
meie läheme läbimata.

Sisusse tungimise järele pole meil isu.
Põhja põhjuseta miski ei kisu.
Meie valmime vaikselt kui nisu,
meie püsime pinnal, küsimata sisust.

Vaikides oleme vaigistamatud,
kõneldes küsitava väärtusega,
sõneldes lausa sõnatud.

Meid on sõnatud.
Meid on mõnatud.
Me ei vaja viisakusetut tähelepanu.
Me hoolime ainult hoolimatusest,
hoolimata oma kõrgest koolitatusest.
Me oleme küsitavus.
Me oleme küsimärk
inimkonna hingel —
sina ja mina ja tema
ja meie ja teie
ja nemad.

LAURI VAHTRE

Kriidiring

Võõraid inimesi kohtan
kooli-, sõidu-, kõnniteel.
Mõni teretab, teeb juttu,
arusaamatu ta keel.

Pilvi, päikest, lilli, õhku,
linde, loomi on ka siin.
Samapalju aitab näljast
isuäratav vitriin.

Pole asu. POLE ASU.
Sest et pole armastust.
Kasukast ei ole kasu.
Ilm on valge. Ilm on must.

Pliiatski ei asu too.
Tekib kiri — roiskub soov.

KAJAR PRUUL

Mälestusi „Kirjandussündmusest' 76''

Tere. Sain Su kirja kätte, aitäh. Pärid, mis tsirkus see KS' 76 õieti oli. Ma ei tea. Siiski, võib-olla kasub, kui üht-teist tost ajast —, polnud me siis enam need sõbrad, mis aasta varem, huvid kiskusid eraldi jms. —, meelde tuletada püüan.

Ükspäev jõudsin jälle hilja koolist, linna pealt, roidunud, suitsuhaisune. Esikus teatas vanaema, silmad tavalisest suuremad, suu käbe, et mind küsinud keegi Õnnistegija moodi mees, kiitsakas, habemega, asjalik, kes seletanud ja rõhutanud mingeid kuupäevi, kellaaegu. Vanaema kuuleb meil kehvapoolselt. Nii jättiski tundmatu, sain muidugi peagi teada ta nime, mulle sõnumiku, täpse, üksikasise, napi.

Avapäeva hommik, sügis, selge, jahe. Pidin koolist läbi jooksma: oli ette nähtud, et tooksime kella kümneks kaasa oma «*Faeces*'ed ussimunadele.» Tippisimegi üle Mustamäe skvääride, mudaste, poolkülmunute, portfellis kilemärsis või taskus tikutopsid, hoolikalt paberisse mässitud (ema!), niidiga kinnitatud. Tippisid Sina ka.

Garderoobis aknalaudadel kõrgusid pappkarbid, igaühel klassinumber. Panin tähele, et tüdrukuid on meie klassis põhiliselt kahesuguseid: ühed poetasid topsi karpi võimalikult sala, häbelikult; teised lasid sel sinna kukkuda, mõni viskaski, ise muiates üleolevalt, väljakutsuvalt. Teadsin, et laboratooriumis võetakse topsid lahti, analüüsitakse, ning need, kellel avastatakse soolenakkus, kutsutakse välja ja allutatakse ravile. Sellega on palju tööd. Mäletan veel: Sa seisid karbi juures, käsi aknalaual, ja rääkisid üht anekdooti, roppu, aga kaunis naljakat. Läksin üle Mustamäe skvääride, mudaste, poolkülmunute, kirmetis praksus.

Troll sai väga täis. Varsti ei mahtunud tagumisest uksest enam kedagi sisse, esimest lahti ei tehtudki. Jalad jalgadel, küünarnukid kõril, näisid kaks mutti otse selja taga end siiski päris mõnusasti tundvat, jutustasid naljakaid juhtumisi oma elust ja anekdoote. Mul on varem ka bussis paha hakanud, aga kunagi pole see paisunud füüsiliselt nii väljakannatamatuks, eluküsimuseks, võtnud hingamist. Imbusin kiledate sihisevate joppide samettuimade vastupidavate mantlite vahel. Tõnismäelt jätkasin jala, erutatuna.

Vestibüülis paigutus noori ja vanu ajakirjanikke. Mõnda tundsin ennegi: Andrest ja Evet, samuti Kalevit, sest temaga käisime samas koolis. Dorisestki olin kuulnud ja «Nooruses» lugenud. Ta osutus tõesti nii ilusaks tüdrukuks, kui räägiti.

Ei mäleta, kes viibis parajasti puldis, kui väljas järsku ilmatu mürts käis. Kõneleja manas näo kohkunuks ja arvas, et nüüd vist kukkus see seal väljas. Välisseinal teatavasti ripub Juhan Smuul, tumepruun, tardunud, vahel päikeses väiklev.

Saime kuulda palju uut, põnevat, subjektiivset, ilmselget: meile eelneb eesti kirjanduses peaaegu surnud põlvkonnatsoon (v. a. Ö. Remsujev jvm.); pole enam kuuekümnendad aastad; meil puudub elukogemus (ja jääbki tükemaks ajaks puuduma: keskkool → ülikool), ilma milleta ei tule tuhkagi, kooliprogrammid on liiga paksud; kaheksanda klassi kirjandusõpik on läbinisti absurd või vähemalt poolenisti.

Vaheaja veetsime «Pegasuses». Lobisesin Andresega, kui märkasin Ursulat, kampsunis, pükstes. Läksin ja puudutasin teda õlast. Ta tahtis õhtul minu poole tulla, kuid vastasin, et jään vist pidu peale kauemaks, lahustuma, põrnitsema. Asja kuulsin: Ursula käivat tööl ja... kirjutavat luuletusi. Siinkohal toon ära ühe minu kätte jõudnu:

tule tule
üle tule
tuulepuule
huuletule
põle põle
kole pole
mine mine
imeline
kaudu raudu
kaudu haudu
läks

Seekord mõtlesin: mina esimesena küll ei helista, või kui, siis järgmisel nädalal.

Seminari ajal tsiteeris Jüri Üdi kedagi: «Pole head ega halba kunsti, on kunst ja mittekunst.»

Lõppkoosviibimisel tundsime end täiesti vabalt, vestlesime ja rääkisime anekdoote. Ühel anekdoodirääkimisel fotografeeriti ka mind. Hiljem oli see pilt ««Loomingu» Raamatukogu» KS' 76 valikus. Samas jagati igale osavõtjale raamatuke, mille sisekaanele päriskirjanikud oma nimed kirjutasid. See oli Juhan Smuuli raamat ja mulle istus sealt kaks luuletust. Et tagumine tühjaks unus, täitsime selle üksteise autogrammidega, kaarjate, loogeliste, rohkem või vähem mänglevate või mänglevalt lihtsatega.

Sündmuse järel kohtusime Tallinna rahvaga üsna sageli, kord Andrese, kord minu pool, kord Kirjanike Liidus. Rääkisime anekdoote, jõime (enamasti kohvi), arutasime, harvem vaidlesime. Kord kolasime mõnekesi linnamüüris, jõulises, reostatus, loopisime pisikivikesi väikekodanlaste plekk-katustele ja kaabudele. Veidi enne aastalõppu kogunesime Andrese kooli, traditsioonidega gümnaasiumi, kuulasime Bachi ja Emersoni. Õhtu tõusis ja avanes, pehme lumi oli. Mingil pärastlõunal käisime kambaga Mati Undil külas. Ta võttis meid hästi vastu, oli meelitavalt kohmetu. Ainult tal oli väga kurb nägu. Tal on üldse kurb nägu, ei tea teist nii kurba.

Jah, näe, tuligi võimalus öelda, et kuidas aeg ikka lendab. Alles oli A. H. T. 1878—1978, Tallinn-80 juba tulemas; Disko-75, seda ei ulatu enam hästi puutumagi. Tahan veel öelda, et nad on kõik tõesti toredad inimesed: Andres ja Doris ja Ülle ja Eve ja Kalev. PRAEGU ÕPIME KOIK ÜLIKOOLIS FILOLOOGIAT ja anekdoodid, mida mõnikord üksteisele vestame, muutuvad aina rafineeritumaiks, sisemonoloogikamaiks, hirmuäratavamaiks.

Mingu Sul siis hästi ja kirjuta oma elust, karmist pakasest, metsadest ja merest rohelisest.

AADO LINTROP

teatena aknale koputab tuul
keerutab lehti ja kaob
vaikuse kämmal on kõvasti suul
verega südames taob
kehasse kogutud kahtluse viis
väsinud valguse tee
murdub mu silmis ja sädemed siis
süütavad lompide vee
keegi on astumas tulijateel
väraval avatud riiv
surm kõnnib järgi ja elu on eel
vahel on unenäoliiv

tunnen kuis tihedalt maailmapuult
linnuna eraldub hing
tiivad veel nõrgad kui trotsides
tuult
algab ta rahutu ring

pole pääsu pole pidet
libiseme lumeni
tubadesse taganeme
tulevase suveni

visas videvikuvilus
suurest suvest sonime
kartuleid vaid keldrist tooma
rammetuina ronime

ANDE DOBRELUTS

Talvine

talvel on
porised tänavad lume all peidus
tigedad koerad on kuudis
inimesed kõnnivad
imestus näol

MAI LOOG

Maaria oli siis lame nurgeline tüdruk koledalt kõhnade jalgadega. Tal olid imeilusad beežid samsskingad ülikõrgete kontsadega. Kui ta saamatult puusi hööritades mööda päikeselist unist 21. Juuni tänavat kõndis, oli temas aimatavat graatsilisust.

Tuli lasta panna uus kontsaplekk.

Kingaparanduse ooteruumis oli hämar. Suvine päevitunud linnakära kostis sinna summutatuna, paisudes lainetena ukse avanemisel. Ootetõid oli palju, tema vastas istus juba enne neli kirjudesse kleititesse pigistatud daami. Kõigil neil oli ühes jalas ootetuhvel ja teises kummaliselt ilmetu valge king.

Oodata tuli ilmselt kaua. Anti aega mõteteks. Üks kärbes sumises lambi ümber. Mõtteid ei tulnud, tulid kujutelmad.

Kingsepp võiks olla noor mees või nooruslembeline vanapapi. Ta võiks mõelda, et ilusal kingal ilus omanik. Ta võiks elegantset samsskinga eelistada teistele. Ta võiks kinga sisse peita karikakra. Maaria naeratas. See oli vist kohatu, sest üks daamidest oli just piinatult ohanud. Kärbes kõndis nüüd mööda põrandat. Võttis suuna ühe tuhvli poole.

«Number üheksateist!»

Daamid silmitsesid ootusrikkalt oma alumiiniumžetoone. Ükski neist ei tõusnud.

«Number üheksateist!»

«See ei ole minu number, ei ole,» mõtles Maaria kramplikult. Oli. See oli tema beež samsking.

Rõõmust kohmetuna pani Maaria kinga jalga. Karikakart polnud. Neli daami jälgisid teda nõrdinud pilgul.

Maaria põgenes tänavale, eredasse päikesesse. Mõõdudes töökoja aknast, arvas ta tundvat endal hindavat pilku. Õlad ja jalad kangestusid, samm muutus kramplikuks. Joovastus kadus, Maaria tundis pisaraid silmi valguvat. Ta oli õnnetu ja kohmakam kui kunagi varem. Tüdruk tundis kõrvetavat alaväärsust ja üks piinav mõte tagus peas:

«Ma ei ole ju veel see, kes peaks neid kingi kandma!»
Oli minimoe eelviimane suvi.

TOIMETUSE VEERG

ehk kõik see, mida toimetus omalt poolt öelda tahab, selgitada, tunnustada, laita püüab ehk koguni meie oma «DIXI» on nüüd esimest korda ilmunud. Sedapuhku isegi alapealkirjata. Mõistagi nii see ei jää. Et täna mõningatest üldisematest asjadest kõnelda tahame, siis võiks avalugu tingilikult kanda kasvõi SISSEJUHATUSE nime. Esmalt aga sellest, mis *nolens volens* kolmekümneseks saanud ajalehe läinud aastast öelda on.

Kaalu ühe kausi kaalub kindlasti üles kogu kaastööde hulk, mis aasta jooksul lehele kogunes. Seda oli väga palju, kõige rohkem muidugi žurnalistikaüliõpilastelt. Nemad olid ja on ka need, kes värsket loomingulist vaimu süstida püüavad. Tähelepanelik lugeja on muidugi märganud, et kaastööd siiski mitte üksnes filoloogidelt ei tule. Teistest enam tahaksime esile tõsta majandusteaduskonna rahvast, kes vist ühtki suuremat üritust kajastamata pole jätnud. Ka tudengitest pildistajaid on juurde tulnud. Nüüd oleme toimetuses nii kaugele jõudnud, et ühe-kahe järgmise numbri materjal on ilmumisjärge ootamas. Oleks toimetuse tööjõudu rohkem ja trükikoja võimsusedki suuremad, võiks vahetevahel isegi kopsakama ajalehe välja anda. Kui paremast poolest veel kõnelda, siis rõõmu valmistab ka arstiteaduskonna komsomoliaktiivi algatus (kohtumine lehetegijatega). Kõik see mingiks rahuloluks iseenesest mõistetavalt põhjust muidugi ei anna. Ajakirjanduse töö on aga sedavõrd ulatuslik, kiirust ja täpsust nõudev, et etteheiteid enesele (ikka seesama enesekriitika) leiad alati, alati on midagi paremini teha.

Teisele kaalukausile, sellele PAHEMALE, siis jääb paljugi sellist, mis lehetegijat alati kimbutamas ning millest ääretult raske üle saada. Kõigepealt saagu sarjata need (ei tea, kuidas neid nimetada, kas kohusetundetud, saamatud, passiivsed), kes lubatud artiklid toomata jätnud. On ju meilgi oma plaan, mida küll elu ise korrigeerib ja täiendab, kuid plaanitut tahame ikkagi täita. Ja siis otsi ja küsi ja tuleta meelde ja nõua. Teiseks suuremaks paheks peaksime ikkagi osa üliõpilaste passiivsust. Mis sest, et «TRÜ» on müügilaualt juba laupäeval või pühapäeval otsa saanud, oma arvamusega tullakse välja siiski harva. Ka «TUHUU» on vähe pakkumisi saanud, rääkimata ettepanekutest uue semestri ajalehe sisustamiseks. Kellegi aktiivse lehelugeja või arvustaja käes on aga mitu «TRÜ» aastakäigu kausta, mille järele me ülisuurt vajadust tunneme. Seepärast ei anna me toimetuseruumidest välja enam ühtegi aastakäiku. Kui nüüd südametunnistus puhas ei tundu olevat, pandagu lehed kasvõi valvelauda, aga meil on neid tõepoolest pidevalt vaja.

SENISEST ROHKEM OOTAME teaduskonnaelu kajastamist, mitmesuguste ringide ja muude ühisuste pressisekretäride infot, probleemartikleid aktuaalsetest küsimustest (näiteks üliõpilaste sotsiaalsest aktiivsusest), tähelepanekuid teiste kõrgkoolide elust, õppejõudude agaramat kaasalöömist, fotosid, joonistusi, sõnalist omaloomingut ja üldse kõike, millest üks kõrgkooliajaleht koosneda võib.

SELLES RUBRIIGIS on edaspidi kavatsus kirjutada pisut harjumatutest asjadest: juubilaridele mõeldud artiklitest, kantseleikeelest ja muust sellisest, millega oma igapäevatöös kokku puutume.

Lõpuks anname teada needki, kes lehte ühes toimetajaga koosseisulistena teevad; ka tegid. Möödunud aastal töötasid korrespondentidena ajakirjandusüliõpilased ESTER ŠANK V ja AARNE RANNAMÄE III kursuselt. Aasta teisel poolel andsid nad oma ameti üle RIINA MAASINGULE II kursuselt ja RAIMU HANSONILE IV kursuselt. Raimu on toimetuses varemgi töötanud, samuti malevalehte teinud.

OOTAME PALJU JA SISUKAID KAASTÖID, mõistagi pärast sessi.

„Minu laul on kui tee, on öö või tuul..."

«Kaldun tihti äärmustesse,» nentis Silvi Vrait, «lähen kas põlema või «vajun ära» (tavaliselt piirdub see üksildaselt nurgas istumisega). Tujud on ka näost näha... Kõige «lahtisem» olen pärast kontserti, siis tikun lobisema.» Rõõmustasin, et sain jutujaole just pärast kontserti. Lobisema me siiski ei hakanud.

«Hindan mõistmist, delikaatsust, ausust ja otsekohesust.» Tudengipõlvest peale peab Silvi lugu tarkadest inimestest, kes teadlikult oma isiksust kujundavad, kellel on oma vaated, kuid ei suru neid teistele peale. «Kõige parem inimene on siiras inimene. Kõige tühjema tunde jätab «tere—head aega—sul on täna ilus kleit seljas» — tasandil suhtlemine.»

«Keda kadestate?»

«Ilusaid inimesi, sest nemad saavad tantsida. Mulle meeldib väga tantsida,» naeratab Silvi, «... seda korvata? ... Nooruslikkusega. Mul on hea meel, et olen suutnud ajaga sammu pidada. Pioneeripõlves esinesin koolis korea rahvalauluga. Esimest korda astusin «Viker 5» koos-

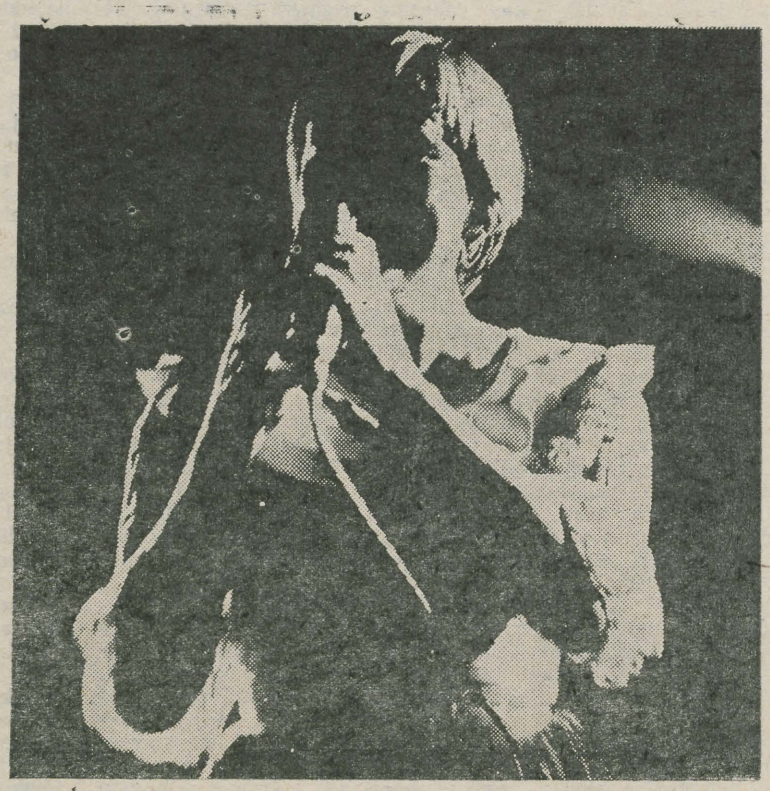

seisus publiku ette sinises brokaatkleidis, küünal peos, ja laulsin «Armastuse lugu». Hiljem esinesin tavakohasemas riietuses.»

See ei ole täitumatu edevus, mis sunnib Silvit lavale tulema ja laulma. Peamine on soov teha end mõistetavaks paljudele. N.-ö. «laulud hingele» on ka praegu Silvi Vraidi repertuaari pärismaaks. «Ma ei laula ainult viisi pärast. Palju peavad andma ka sõnad,» rõhutab lauljatar.

«Lillede põlemine» näiteks ju lausa sunnib kuulajaid mõtteid koondama...

«Kuidas paistab tantsupublik lavalt vaadatuna?»

«Nooreneb. Leidub ka ebameeldivat: lava äärel lõsutavad noored veinisõbrad mõjuvad rusuvalt, ega nad ka esteetiliselt kaunid ole.

Natuke rohkem aktiivsust võiks noortes olla,» tunnistab Silvi. Näiteks Põlva abiturientide ballil publik «süttis särina!». Osa noori inimesi on aga külmad ja ükskõiksed. «Kui midagi meeldib, võiks elavamalt märku anda,» soovib lauljatar.

Mida enam kiirus tagant sunnib, seda rohkem jõutakse ära teha. Vahel tuleb tahtmisest ja pealehakkamisest puudu, siis hakatakse märkama või otsima tegutsemise mõttetust...

Silvi imestab (ja küllap vist aastatega hakkab üha enam imestama), kuidas küll tudengipõlves nii palju suutis ära teha. Esimestel aastatel oli ta kursuse esireas. Hiljem loovutas üha enam õpinguteaega lauluharjutuste tarvis. Toime ta tuli, vahel lausa juhuse läbi. «Teadusliku kommunismi eksamil päästis mind ainult esimestel kursustel korralikult ära õpitud NLKP ajalugu.» (Tasub meelde jätta!)

Inglise filoloogia õppejõud Aino Jõgi mäletab, et Silvi töötas esimestel kursustel süstemaatiliselt ja põhjalikult. Tema oli ka see, kes Silvil õpingute katkestamise mõtte maha laitis. Kui küsisin, kuidas Silvi laulma hakkas, arvas Aino Jõgi: «Ei tea, kas vana viga lõi välja või tekkis see huvi tal hiljem, täpselt ei oska öelda...»

«Väga hea» õpetajapraktika ärgitas Silvit soikuma tikkunud õpinguid uue innuga jätkama. Kui alma mater filoloogidiplomiga Silvi Vraidi oma vilistlaseks kuulutas, tundis noor pedagoog, et õpitud eriala pole siiski kõige südamelähedasem. Mitu korda nädalas sõitis Silvi Tartusse ansambliproovile, hommikuti seisis aga taas tahvli ees. Kolmas suunamisaasta jäi olemata, sest kujunenud olukord seadis lõpliku küsimuse: kumb? 1976. aastal alustas «Fix» tööd «Vanemuises».

«Millal plaat ilmub?»

«See on valmis. Asi seisab ümbriste taga. Ehk jaanuaris jõuab müügile.»

Ühiskondliku ülesandeta Silvit pole jäetud. Tema korraldab «Vanemuise» komsomolialgorganisatsioonis kultuurmassilist tööd. «Enamasti piirdub see küll sellega, et kui esineda on vaja ja keegi ei saa või ei taha siis tuleb see töö minul ära teha,» naljatab Silvi.

«Mis võiks olla teisiti?»

«Töökuse perioode võiks veelgi rohkem olla,» mõtiskleb lauljatar, «sest töö ei anna aega muredele mõtelda. Töö leevendab ja toob rõõmu.»

MAARJA PÄRL

TUDENGIHUUMORI preemiate jagamine hakkab alles 30. märtsil. Preemialood on veel määramata, ehk ka ilmumata või koguni kirjutamata. Nii et jõuad sinagi sõnas või pildis kaasa lüüa. (Pildid joonista musta tuši või pastapliiatsiga.) MÕTE TÖÖLE!

Eesti rockooper

Oli jalustrabav. Jutt käib nimelt Gennadi Tanieli teosest «Valus valgus», mille filharmoonia 5. detsembril ka Tartu publiku ette tõi.

Elamus hakkas peale juba sellest, kui selgus, et lava kujundavad ainult hallid kulunud lavaplatvormid. Põhimõtteliselt ei ole ma sellise kujunduse vastu, aga kui need platvormid on vaid selleks, et lava päris tühjaks ei jääks, on asi kurjast. Neil tellinguil leelotasid lihtsas kaasaegses riietuses lauljad. Vahepeal käisid daamid üle lava punaste lippudega, kord toodi välja lapikeelne loosung. Nii palju kujundusest.

Tundub, et tegemist on vaid armsa veidrusega, mitte rock-*ooperiga. Söandan arvata, et Karl August Hermanni «Üku ja Vanemuine» oli omal ajal rohkem aja tasemel.*

Suurvormi mõõtu ei andnud välja ei muusika ega esitus. Muusika seisis rock'*ist piisavalt kaugel, tema žanrimääratluseks on estraad. Sealjuures halb estraad — ilma sädemeta lood. See-eest olid sisse toodud 1940.—1950. aastate heliloomingu ja eesti rahvamuusika motiivid. Viimased kaugendavad muusika pöördumatult* rock'*ist ning juhivad «Laine» ja «Collage'i» radadele. Tahaksin aga lisada, et kui teises vaatuses kord julgelt «Laine» moodi laulma hakati, sündis sellest minu jaoks kogu etenduse ainus meeldiv muusikaline moment. Võib-olla oli asi ka selles, et hetkel mikrofonid juhuslikult ei krõbisenud, valjuhääldaʼad ei plärisenud. Etenduse üldine helitehniline kvaliteet oli halb. Võib vabandada, et tegemist oli külalisetendusega, kuid sama on kuulda ka Tallinna etenduste kohta. Nii siin kui seal tuleb ooperi saatemuusika lindilt, kuid sellest ei tohi teha järeldust, nagu oleks ametis olnud ooperikoor ja kammerorkester, vaid viieliikmeline instrumentaalansambel. Võib-olla on mu märkused norivad: oli ju kaks meeldivat lugu. Paraku ilmnesid neil hämmastava täpsusega Peeter Lastingu poolt «Sirbis ja Vasaras» väljatoodud kitši tunnused (kuigi arvan, et see on väiksem patt kui lihtsalt lameda muusika kirjutamine). Miks toodi viletsate estraadilaulude õhtu ilma igasuguse lavakujunduse ja muu atribuutikata* rock-*ooperi nime all lavale? Kas jällegi on tegemist sildikultusega? Praegu hirmutab žanrimääratlus ära need, kellele etendus võiks määratud olla, ja meelitab kohale tõsisema kerge muusika huvilised.*

Esimene vasikas pidavat ikka aia taha minema. Seda tegi ka esimene eesti rockooper. *Loodame, et järgmised tulevad aia tagant välja. Selleks peab aset leidma kvalitatiivne hüpe.*

ANDRIS KAPSUKAS

Tõlkevõistlus 1979

kuulutati välja alates 9. juunist 1978. aastast.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates käesolevast õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1979», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1979 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii, ELKNÜ TRÜ komitee, ajaleht «TRÜ»

Tervisepühapäevak

Füüsika-keemiateaduskond kutsub õppejõude ja teenistujaid tervise pühapäevakule 14. jaanuaril.

On võimalus osaleda järgmistes ettevõtmistes:

1. Kelguvõistlused suurtele ja lastele Tähtvere lauluväljakul kell 11—12. Kelgud kaasa! (Vastutab H. Iher). Tublimatele auhinnad!

2. Suunistusmatk Varikul kell 12—15 (linna üritus).

3. Matk Palu—Kääriku (15 km, juhib M. Alev). Palule ja Käärikult tagasi saab sõita suusabussiga, mis väljub V. Kingissepa 19 kell 9. Osavõtuks tuleb tingimata registreerida spordiklubis (tel. 331-64, TRÜ tel. 606). Tagasisõit Käärikult kell 16.

NB! —20°C ja külmema ilma ning sula puhul üritused ei toimu!

Füüsika-keemiateaduskond

Raamatuvõlgnikud

Õpperaamatukogu lugemissaali (Kingissepa 15-a) raamatuvõlglased on:

Amʼärv, I.
Bogdanov, V.
Davõdenko, Vl.
Fedotovskaja, G.
Jürtska, Ü.
Kannisto, Ü.
Karu, E.
Kitse, T.
Koduste, U.
Koʼesnikov, J.
Komarova, J.
Krugʼova, O.
Kurašvili, K.
Kurdgelia, N.
Kvartshava, K.
Kõiv, Heldi
Kõiv, Peeter
Lainemʼe, K.
Lepnik, R.
Levin, U.
Levit, A.
Liik, A.
Loonurm, E.
Matkava, I.
Mostovski, A.
Mändsaar, H.
Orav, K.
Plaan, T.
Randvilr, T.
Rjabova, T.
Rohumaa, E.
Selg, H.
Slutsk, T.
Tamm, Toomas
Tammetalu, P.
Tsikurišvili, N.
Tšerkašina, T.
Vaher, S.
Vare, R.
Vesiloo, M.
Vesper, Ü.
Välimaa, K.
Õismaa, P.

VALGED NAHKKINDAD

ootavad teadusliku uurimistöö sektoris omanikku.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 26. jaanuaril.

TOIMETAJA V. SOOTAK

Teade

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaaside suuskade ja uiskude laenutuspunkt on avatud Emajõe spordibaasi juures kuni 7. veebruarini kella 10—17 esmaspäevast reedeni.

Suuskade üksiklaenutamiseks massispordiürituste jaoks (matkad, suusapäevad jm.) esitada üliõpilastel ja ülikooli töötajatel avaldus spordibaaside juhatajale V. Kingissepa 19, tuba 112, tel. 341-21/617.

Kehakultuuriteaduskonna
õppe- ja spordibaasid

Pärnu IV Keskkool

palub endisi õpetajaid ja vilistlasi osa võtma kooli 20. aastapäevale pühendatud aktusest ja sellele järgnevast koosviibimisest 3. veebruaril kell 17. Registreerida ja osavõtumaks (5 rubla) tasuda kantseleisse A. Seltini kätte 25. jaanuariks.

Õpetajate, vilistlaste ja õpilaste vahelised spordivõistlused algavad kooli võimlas 3. veebruaril kell 12.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 93. MB-01211.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 Reedel, 26. jaanuaril 1979 XXXI aastakäik

REEDES, REEDENI

● Läbi! **Eksamid** on tänaseks siis tehtud. Enamik. Olgugi et see isemoodi raske sessioon oli. Semester jäi tavalisest lühemaks: sügisesed põllutööd nõudsid oma osa. Prodekaanide nõupidamised, ülevaateloengud — kõigel sellel oli aga suur tulu.

Arstiteaduskonna õppeprodekaan prof. Leo Pokk mainis kolmapäeval tublimate kursuste hulgas stomatoloogia IV (ainult ühel üliõpilasel jäi üks eksam haiguse tõttu sooritamata), III ja V kursust. V kursuse stomatoloogidel lõppesid eksamid varem ning 25. jaanuarini jõuti praktikalgi olla. Kõik eksamid on hästi sooritatud ka farmaatsia IV kursuse tudengitel. Ebameeldivalt üllatas vaid farmaatsia II kursus: ebarahuldavaid hindeid saadi analüütilises keemias ja füüsikas. Õppejõud andsid täiendavaid konsultatsioone ning küllap saavad needki eksamid korralikult tehtud.

«Üldiselt kulges see sessioon keskmiselt, kord oli pilt optimistlikum, kord kehvem. Praegugi tuuakse veel pidevalt protokolle, kõik hinded pole veel teada,» lõpetas õppeprodekaan.

«Statsid» on siis reedeks läinud, mitmes teaduskonnas jätkub õppejõudude töö kaugõppijatega.

● **Komsomolikomitees** pole suurürituste ettevalmistamist ega ülikiirete pisiasjade paikapanemist. Kui ma Aili Pikati käest komitees küsisin, mis ta parajasti teeb, sain vastuseks: «Kleebin, lõikan, kirjutan.» Ja päris tõesti. Aili Pikat ja Valev Plato mõlemad võtavad osa suure üliõpilasteatmiku kokkupanemisest. See peaks ilmuma kevadel või suvel ja on esmajoones mõeldud esmakursuslastele. Mitmesugust teavet saavad sealt teisedki.

Mis veel? «Taliturlaad läks lahti, teisipäeval lahkusid Tartust viimased grupid. Kokku suundus mägedesse 17 rühma ligi 200 osavõtjaga.

Peame aru kevadiste sõpruspäevade korraldamise üle, ees seisab maleva komplekteerimine. Ühesõnaga — koostame teise semestri tööplaani.»

● 10. veebruaril lõpeb ülikooli järjekordne **tõlkevõistlus.** Vaheajal on veel võimalus tehtu üle vaadata, kontrollida, parandada. Tuletame meelde, et töö tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1979», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus, elukoht ja tuua tähtajaks «TRÜ» toimetusse. Proosatekstide pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge, luuletusi tuleb võistluseks esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tulemustest saame teada sellestsamast ajalehest mais või juunis. Veebruari keskpaigani on õpperaamatukogu abonemendis Tiigi t. 78 avatud näitus «Kirjandust tõlkevõistlusest osavõtjaile.» Jõudu töole!

Kirjandushuvilistele veel niipalju, et viimase kirjandusvõistluse tulemused saavad samuti kevadkuudel teatavaks.

VARJE SOOTAK

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjaga avaldati kiitust eduka esinemise eest rahvusvahelisel kongressil teadusprorektor Herbert METSALE ning õppejõududele Marju LAURISTINILE, Paul KENKMANNILE, Jaan REBASELE ning Ene-Margit TIIDULE.

50. sünnipäeval autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga stomatoloogia kateedri dotsenti Nadežda VIHMA.

ENSV Siseministeerium premeeris ühiskondlikku liiklusinspektorit raskejõustiku ja veespordi kateedri dotsenti Roman NÕVANDIT.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 50. sünnipäeval ning avaldas kiitust kauaaegse eduka õppe- ja teadusliku töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest teaduskonnasisehaiguste kateedri professorile Heinart SILLASTULE, stomatoloogia kateedri dotsendile Nadežda VIHMALE, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsendile Ants JÄRVELE, geoloogiakateedri vanemteadurile Kalju UTSALILE ning vanemraamatukoguhoidjale Helvi SOONTAKILE.

Kauaaegse eeskujuliku töö eest avaldati tänu taimesüstemaatika ja geobotaanika laborandile Vaike KALDEMÄELE ning pensionile siirdunud vanempreparaator Leida FRANKILE.

Rektor avaldas kiitust dotsentidele Marju LAURISTINILE ja Ene-Margit TIIDULE Upsalas toimunud IX ülemaailmsest sotsioloogiakongressist aktiivse osavõtu ja sisuka teaduslik-teoreetilise ettekande eest, õpetaja Helge KUBOLE kõrgkoolidevahelise teaduslik-metoodilise konverentsi «Rahvuskooli vene keele õpetaja ettevalmistamise aktuaalseid probleeme» eduka töö eest organiseerimiskomitee sekretärina, dotsentidele Hillar PALAMETSALE ja Allan LIIMILE vabariikliku ajalooõpetajate konverentsi korraldamisel osutatud abi eest.

EKP TRÜ komitees

● Esmaspäeval, 22. jaanuaril kuulati komitee istungil organisatsioonilise töö sektori juhataja A. Otsa informatsiooni laupäevakute korraldamisest. Viimastel aastatel on kevadine laupäevak piirdunud ruumide suurpuhastuse ja prahi riisumisega, sedagi enamasti ühe päeva jooksul. Prahi koristamisest pole aga alati kasu, sest vahel jääb see ära vedamata ja tuul jõuab selle uuesti laiali ajada. Laupäevaku korraldamine tuleks põhjalikumalt läbi arutada, talle uusi vorme leida, mõjusust suurendada. Sõnavõttudest jäi kõlama mõte, et ülikooli suur kollektiiv — ligi 7000 inimest — saaks rohkem ka linna haljastusele kaasa aidata.

● TRÜ ALMAVÜ algorganisatsiooni kauaaegne esimees A. Pilt andis ülevaate oma töölõigust. Tänavuse aasta 1. jaanuari seisuga oli ülikoolis 6064 ALMAVÜ liiget (5002 üliõpilast ja 1062 töötajat). Teistest paremini on töötatud bioloogia-geograafia-, majandus-, ajaloo- ja arstiteaduskonnas, parandada tuleks ALMAVÜ-alast tööd õigus- ja matemaatikateaduskonas. Põhiline tegevus toimub ringides. Suurim on automoto ring, kus alates 1975. aastast autojuhiks õppida saab. Õppesõitudeks on praegu kaks autot «Žiguli», kui drenažööri jaoks ruum leiduks, saaks sedagi kasutada. Tänavu saab ringis autojuhtimise õpetust 120—140 inimest.

Huvitavad on olnud sõjalis-patriootlikud üritused. Osaletakse «Automi» retkedel, korraldatakse ka ise matku mööda endisi lahingupaiku. Rektor A. Koop ja parteikomitee sekretär A. Kiris andsid seni tehtule hea hinnangu. Kahjuks on mitmete põhjuste tõttu edasi lükkunud ülikooli lasketiiru ehitamine. Ülikooli juhtkond püüab lasketiiru küsimuse võimalikult kiiresti lahendada. Arvati, et nii ülikooli ajalehes kui ka mujal võiks ALMAVÜ tööst rohkem juttu olla.

● Õppevälist kasvatustööd teaduskondades, kus töötavad eesti ja vene õppekeelega osakonnad, tutvustasid O. Saks füüsikute ja S. Smirnov filoloogide poole pealt. Füüsikutel on põhiliseks eesti ja vene rahvusest üliõpilasi ühendavaks lüliks juba õppetöö ise. Mitmeid loenguid peetakse ainult ühes keeles olenevalt sellest, millise keele oskajaid enam on, õppekirjandus on enamasti vene keeles. Korraldatakse ühiseid üritusi, on sõprussidemed mitmete teiste kõrgkoolide tudengitega. Kui füüsikat õppivatel venelastel jääb väheseks kokkupuuteid eesti ajaloo ja kultuuriga, siis vene filoloogidele tutvustatakse seda juba loenguis. Praktika, ÜTÜ, olümpiaadid ja mitmed muud ühisüritused

(Järg 4. lk.)

Kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 28. jaanuaril kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Ajurünnak alkoholile, mentaliteet ja kuritegevus» kõneleb õigusteaduse kandidaat H. Kärtner.

Dots. HENGO KINGS,
TRÜ kriminoloogia laboratooriumi juhataja

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

Ülikooli komsomoli V konverentsi ettevalmistamine sisaldas endas organisatsioonilise uuenduse. Ülikooli ajalehes avaldati komsomolikomitee tegevuse perspektiivplaani projekt. Delegaatidel oli võimalik selle kohta oma arvamus öelda. See muutis konverentsi töö sisutihedamaks. Perspektiivplaan nägi ette konverentsi «Meie üliõpilase väärikusest». See oli kavandatud kahes etapis (esimene teaduskondades I semestril ja teine üleülikooliliselt II semestril). Veel nähti ette üleülikoolilise noorsoofestivali raames mitmesuguseid konkursse ning teaduskondade komsomoliorganisatsioonide vahel jaotati ülikooli hoonete kaunistamise ja ümbruse korrastamise tööülesanded. Perspektiivplaan kavandas semestri alguse ja lõpuürituste, samuti Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva ja 1. mai tähistamise kujundamise kindlate traditsioonidega üritusteks, revolutsioonilisest võitlusest osavõtnutega kohtumisi, osakondade spordipäevade organiseerimisi jne. Organisatsioonilise töö kohta sisaldas perspektiivplaan soovituse korraldada osakonniti lahtisi komsomolikoosolekuid teemal «Kuidas parandada spetsialistide ettevalmistamist meie osakonnas», koostada kursustel toimuva arutluse põhjal hinnang iga üliõpilase ühiskondliku töö ja käitumise kohta, viia läbi komsomoliaktiivi õppusi jne.

V komsomolikonverents tuli kokku 20. ja 21. oktoobril 1956. aastal. Delegaate oli 349 (organisatsiooni liikmeid üldse 1731). Konverents oli asjalik. Kriitilisi märkusi tehti ÜTÜ vähese abistamise pärast, samuti ei oldud rahul, et komsomolikomitee osutas vähe tähelepanu olmele. Aruandja hinnangu kohaselt jäi napiks töö internatsionalismi ja rahvaste sõpruse kasvatamise alal. Otsuses kiideti heaks varem avaldatud perspektiivplaan ning täiendati seda ettepanekutega vabakuulamisest, poliitinformaatorite määramisest ainult I ja II kursusele, üliõpilasehitustest, üliõpilaste vormimütsi sisseseadmisest, kultuurse käitumise õpetamisest jm.

Sekretäriks valiti O. Kuuli, asetäitjateks Ü. Haldna ja E.-M. Jõgi. Komitee tööjaotus kujunes traditsioonilisest mõnevõrra erinevaks. Komitee iga liige kinnitati ühe algorganisatsiooni juurde.

Juba 24. novembril kuulati komitee liikmete aruandeid töö korraldamisest osakondades. Peamine oli kõikide

Dotsent Anatoli Mitt 70

Kauaaegne TRÜ kateedrijuhataja ja teaduskonna dekaan Anatoli Mitt sai 70-aastaseks.

Juubilar on sündinud 23. jaanuaril 1909. aastal Peterburis raamatupidaja perekonnas. Lõpetas Tartu Ülikooli matemaatikaosakonna 1932. aastal ja omandas 1938. aastal matemaatikamagistri kraadi. Aastal 1944 anti talle dotsendikutse ja 1949. aastal füüsika-matemaatikakandidaadi kraad. Ta on NLKP liige (1961), Eesti NSV teeneline kultuuritegelane (1964) ja autasustatud Lenini ordeniga, viie medaliga ning viie ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Oli aastail 1929—1941 H. Treffneri gümnaasiumi õpetaja, 1941 TRÜ füüsikakateedri assistent, 1943—1944 raudteetööline, 1944—1945 dotsendi kt. ja kohakaaslasena ülikooli halduse prorektori abi, hiljem varustusprorektori kt. Töötas kauemat aega (1945—1960) üldfüüsika kateedri juhatajana ja 1951—1969 matemaatika-loodusteaduskonna, hiljem füüsika-matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonna dekaanina. Oli samal ajal (1960—1969) üldfüüsika kateedri dotsent, aastast 1969 on personaalpensionär ja teaduslik töötaja TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis. Ta on kahe kõrgkooliõpiku («Füüsika üldkursus» I ja II) kaasautor ja TRÜ Suure Isamaasõja järgset õppetööd kirjeldava mälestusteraamatu «Meenutusi» autor.

A. Mitt on aktiivne ka ühiskondlikus töös, olles Haridusministeeriumi kahe koolidealase komisjoni liige, 1955—1963 Tartu Linna TSN rahvasaadik ja aktiivne osavõtja ateismialasest tööst TRÜ-s, ühingus «Teadus» ja EKP Tartu Linnakomitees.

Juubilari suureks panuseks prorektori asendajana on ülikooli majanduse sõjajärgne organiseerimine, kateedrijuhatajana ja dekaanina üldfüüsika kateedri ja teaduskonna töö juhtimine, eriti aga üle tuhande üliõpilaskandidaadi füüsikaosakonda õppima suunamine.

Soovime juubilarile tugevat tervist ja jõudu edaspidiseks tööks.

Kolleegide nimel
dots. PAUL PRÜLLER

♣

Meie ajalehel on aja jooksul olnud palju tublisid kaastöölisi. Nende hulgast tõuseb eriti esile tänane juubilar — dotsent Anatoli Mitt, sõnaosav ja sõnapidaja mees. Toimetus teadis, et kui Anatoli Mitt juba midagi lubas, siis oli see niisama hästi kui käes. Tuli aga Mitile midagi ootamatut vahele, helistas ta aegsasti lehetegijatele, et takistusest õigel ajal üle saada. Niisuguse täpse ja hingelt noorusliku autoriga oli lausa lust koos töötada. Aga koos töötada tuli palju, sest 1970. aasta septembrikuust hakkasid üle nädala ilmuma Anatoli Miti mälestused «Ülikoolis veerand sajandit tagasi». Ja ilmusid kolme õppeaasta jooksul, olles seega meie väikese lehe kõige pikem sarikirjutis. 1977. aastal nägi omaette raamatuna maailmavalgust nende mälestuste lühendatud variant, mis kandis pealkirja «Meenutusi» ja andis ülevaate ülikooli juhtiva majandusmehe (ka seda rolli on tulnud juubilaril oma pika elu jooksul täita) Anatoli Miti muljetest 1944/45. õppeaastast. Tänuväärne pealehakkamine, millest ka teistel ülikoolipere elukogenud liikmetel tasuks eeskuju võtta.

Anatoli Mitile tahab toimetus (siia alla on mõeldud nii praegused kui endised lehetegijad) tema juubeli puhul lüüa tugevalt patsi ja soovida tervist ning tahet koostöö jätkamiseks meie lehega. Saagu need head soovid talle õnneks!

Toimetus

Juubilari autasustati kauaaegse aktiivse ühiskondliku tegevuse, teadusliku ja pedagoogilise töö eest ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Dotsent Johannes Tammeorg 60

25. jaanuaril sai 60-aastaseks endine kauaaegne (1960—1974) TRÜ teadusprorektor dotsent Johannes Tammeorg.

Juubilar sündis Tartumaal Kodijärve vallas metsavahi perekonnas. Lõpetanud Tartus 1936. aastal H. Treffneri gümnaasiumi *cum laude*, astus ta samal aastal Tartu Ülikooli farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1940. aastal samuti *cum laude*.

Pärast ülikooli lõpetamist jäeti ta assistendina tööle Tartu Ülikooli Farmakognoosia Instituuti. Pärast TRÜ taasavamist 1944 töötas juubilar farmakognoosiakateedris algul assistendina, alates 1945. aastast vanemõpetajana ja alates 1949. aastast kuni käesoleva ajani dotsendina. 1946. aastal anti J. Tammeorule uurimuse eest «Ravimtaimede kuivatamisest õhuvoolus» farmaatsiakandidaadi teaduslik kraad.

Pika pedagoogilise tegevuse vältel on ta pidanud loenguid ja juhendanud praktikume mitmes farmatseutilises distsipliinis, nende hulgas 1946—1974 toksikoloogilises keemias ja 1946. aastast kuni tänaseni farmakognoosias. Pärast professor A. Tomingase surma 1963 töötas ta ühiskondlikel alustel farmakognoosiakateedri juhatajana kuni 1966. aastani, mil kateedrid liideti ühtseks farmaatsiakateedriks. Alates 1974. aastast kuni käesoleva ajani juhatab ta farmaatsiakateedrit.

J. Tammeoru mitmekülgsed võimed avaldusid eriti TRÜ teadusprorektorina töötades. Olles suurepärane organisaator, pani ta aluse TRÜ teadusliku potentsiaali kõrgele tasemele, mille tõttu samuti arvati TRÜ 1978. aastal NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Tema initsiatiivil loodi TRÜ-s rida probleemlaboratooriume, võeti suund kompleksetele uurimisteemadele.

1952. aastal valiti J. Tammeorg TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu esimeheks. Tänu tema aktiivsele tegevusele ning heale organiseerimisele sai üliõpilaste teaduslik töö hoo sisse kogu ülikoolis ja saavutas kõrge taseme, mis on leidnud üleliidulist tunnustust. 1961. aastast kuni tänaseni on ta ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees, ühtlasi on ta ka üleliidulise nõukogu presiidiumi liige. J. Tammeoru juhendamisel on valminud mitmeid üliõpilaste võistlustöid ja väga arvukalt ÜTÜ konverentsidel ettekantud töid.

Teisteski teaduslikes seltsides on juubilar kuulunud aastate vältel juhtijate hulka. Ta on alates 1967. aastast Vabariikliku Teadusliku Farmatseutide Seltsi esimees, sama seltsi üleliidulise ja Tartu osakonna juhatuse liige. Palju aastaid oli ta ühingu «Teadus» üleliidulise juhatuse liige, Tartu osakonna esimees ja alates 1977. aastast sama ühingu aseesimees. Nende ühingute aktiivse liikmena on ta esinenud arvukate ettekannetega koduvabariigis ja väljaspool. Ühingu «Teadus» delegaadina on ta viibinud korduvalt ka Saksa Demokraatlikus Vabariigis, Soomes ja mujal.

Dotsent J. Tammeoru pedagoogiline, teaduslik ja organisatoorne tegevus on alati olnud tihedalt seotud ühiskondlik-poliitilise tegevusega. Mitme aasta vältel töötas ta TRÜ arstiteaduskonna õppe-metoodilises komisjonis, juhatas filosoofilisi seminare, töötas ülikooli parteikomitee liikmena ja Tartu Linna TSN saadikuna. Ta on aktiivselt osa võtnud proviisorite täienduskursuste organiseerimisest TRÜ juures ja kuulub kursuste alaliste lektorite gruppi. Selle kõrval jätkub tal veel aega ja energiat organiseerida näitusi, konverentse, nõupidamisi ja teisi üritusi.

Erialalt on J. Tammeorg farmakognost — ravimtaimede spetsialist. Tema arvukate teaduslike tööde temaatika käsitleb Eesti NSV-s kasvavate ravimtaimede kogumist, kummeli kultiveerimist, osjade farmakognostiliste tunnuste fikseerimist, ogaõuna eri varieteetide kultiveerimist ja nende alkaloidide biosünteesi. Mitmekülgse teadlasena huvitub ta paljudest probleemidest, mis viimasel ajal on esile kerkinud, olgu need siis seotud looduskaitsega, ravimtaimede ressurssidega või muude küsimustega.

Inimesena on J. Tammeorg väga seltskondlik ja abivalmis, õppejõuna printsipiaalne. Temaga vesteldes veetleb meid teravmeelne huumor, teadmised paljudelt aladelt ja oskus inimestega suhelda.

J. Tammeoru teeneid on hinnatud 1967. aastal ordeniga «Austuse märk».

Palju õnne ja raugematut indu töökale teadlasele!

IVAR TAMMARU

Juubilari autasustati kauaaegse aktiivse ühiskondliku tegevuse, teadusliku ja pedagoogilise töö eest ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Dotsent Evald Tammepõld 50

22. jaanuaril 1929. aastal sündis praeguse Tartu rajooni Kambja külanõukogu piires põllumees Tammepõllu peres poeg, kellele pandi nimeks Evald. Nagu daatumid näitavad, on sellest ajast möödunud 50 aastat. Poisist on mees sirgunud, ja selline mees, kes on jätnud ja loodetavasti jätab tulevikuski sügavaid vagusid arstiteaduse põllule.

Lapsepõlv möödus nagu paljudel teistel selle ajajärgu maapoistel vanemate ja vanema õega põllul, metsas, aias ja karjas. Kambja algkoolini oli mitu kilomeetrit ja keskkooli kohapeal ei olnud. Õpihimuline noormees hakkas edasi õppima Tartu I Keskkoolis, mille lõpetas 1947. aastal. Paistab, et isiku küpsus saabus noormehele samaaegselt küpsustunnistusega, sest sellest ajast peale on kõik kulgenud kindlat rada mööda seatud eesmärgi suunas:

— 1953. aastal TRÜ arstiteaduskonna lõpetamine;
— viimastel kursustel töötamine Tartu linna tervishoiuosakonnas kaadriinspektorina, tervishoiupunkti juhatajana, Tartu kaubastu sanitaararstina ja Tartu linna epidemioloogina;
— aspirantuur kohe pärast ülikooli lõpetamist;
— kandidaadiväitekirja kaitsmine 1957. aastal;
— TRÜ nakkushaiguste kateedri assistent 1956. aastast;
— dotsendi kutse 1969. aastast nakkushaiguste ja epidemioloogia õpetamise alal TRÜ nakkushaiguste ning dermatoloogia ja veneroloogia kateedris;
— kaitsmise ootel valmimisjärgus doktoriväitekiri.

Jah, kõik tundub olevat nii lihtne ja loogiline, ent kui suur töö on kõige selle taga. Trükis avaldatud töid on üle 70 nimetuse. Tegeldud on nelja teadusliku probleemiga. Neist tähtsamad on kõhutüüfus (kandidaadiväitekirja materjalid) ja viimastel aastatel nakkuslik kollatõbi, millele on pühendatud doktoriväitekiri.

Kogu teaduslik töö on tehtud õppetöö kõrval. Viimane on olnud aga mahukas — nakkushaiguste ja epidemioloogia loengud arstiteaduskonna üliõpilastele, praktikumide juhendamine subordinaatoritele, õpikute ja õppevahendite koostamine. Mitmes trükis on TRÜ rotaprindi väljaandel ilmunud E. Tammepõllu «Desinfektsioon, desinsektsioon, deratisatsioon» ja «Nakkushaiguse laboratoorne diagnostika». ENSV Tervishoiu Ministeerium on välja andnud tema osavõtul koostatud metoodilise juhendi «Infektsioosse ja seerumhepatiidi diagnostika».

Aga ühiskondlik töö, tööd väljaspool ülikooli, kvalifikatsiooni tõstmine, kodu, lapsed ja lapselapsed jne., jne.

1962. aastast on dotsent E. Tammepõld NLKP liige. 1976. aastal lõpetas marksismi-leninismi ülikooli propagandafakulteedi. Aastaid on ta juhendanud arstiteaduskonna metodoloogilis-teoreetiliste seminarirühmade tööd ja kuulunud ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni juhatusse.

Väljaspool ülikooli tuleb juubilari suurematest ettevõtmistest nimetada tööd I. I. Metšnikovi nimelise Epidemioloogide, Mikrobioloogide ja Infektsionistide Teadusliku Seltsi Tartu osakonna juhatuse aseesimehena, ENE toimetuse autorina (14 kokkuvõtlikku artiklit), kirjastuse «Valgus» kaudu ilmunud brošüüri «Teadus ja usk nakkushaigustest» autorina, ravitööd Tartu Linna Kliinilises Nakkushaiglas, kvalifikatsiooni tõstmise seminaride juhendamist, loenguid nakkushaiguste eriala täienduskursuslastele.

Veel palju võiks kirjutada kolleegi saavutustest, kes on alati rahulik, tasakaalukas, täpne, heasoovlik ja peaasi — töökas.

Jätkugu tal kõiki neid häid omadusi ka teise poolsajandisse! Dotsent Evald Tammepõllu kolleegid ja arvukad õpilased õnnitlevad teda juubeli puhul ja soovivad jätkuvaid tööröõme ja saavutusi!

Kolleegide nimel JOEL AASAV

MEIE KÜLALISI: KEEMIAPROFESSOR SOOMEST

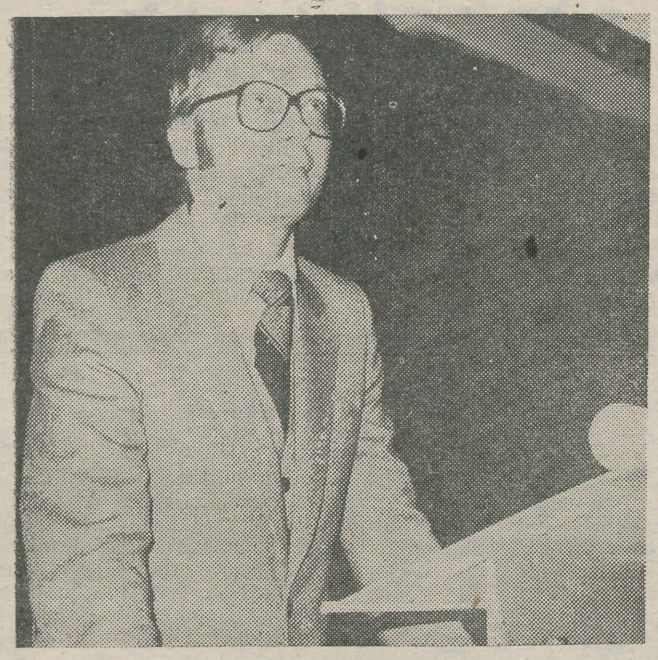

Teaduste Akadeemia külalisena viibis meie vabariigis professor LAURI NIINISTÖ, Helsingi Tehnoloogia Ülikooli anorgaanilise ja analüütilise keemia kateedri juhataja, kes esines TA Keemiainstituudis loengutsükliga haruldaste muldmetallide keemiast. Programmi tihedusele vaatamata leidis professor L. Niinistö võimaluse külastada ka Tartut, eelkõige muidugi ülikooli keemiaosakonda. Lisaks põgusale tutvuskäigule keemiakateedreisse viibis külaline vastuvõtul õppeprorektori professor Uno Palmi juures, käis etnograafiamuuseumis; olulisimaks «päevakorrapunktiks» oli aga kohtumine keemiaosakonna töötajate ja tudengitega. Siingi pidas külalisprofessor loengu haruldaste muldmetallide ühiseist ja erinevaist omadusist ja kasutusaladest, andes lõpetuseks lühiülevaate mainitud elementide uurimise ajaloost ning tänapäevasest seisust Soomes.

Haruldaste muldmetallide (lantanoidide) uurimise pikaaegsed ja sügavad traditsioonid Soomes seletuvad lihtsasti, kui heidame pilgu nende elementide loodusühendite levikukaardile: NSV Liidus asuvate Vana Maailma suurimate maardlate järel on olulisimad leiupaigad Skandinaaviamaades. Niisiis pole sugugi juhuslik, et lantanoidide uurimise ajalugu algab Turu Ülikooli professori Johan Gadolini (tema nimest on tuletatud lantanoide sisaldava mineraali gadoliniidi nimetus) 1794. aastal tehtud tööst. Üle mitmete tõusude-mõõnade on nende omalaadsete metallide tundmaõppimine püsinud Soome keemiateaduse temaatikas tänaseni. Muide, sel alal tegutsenute pikast nimistust leiame mehe, kes oli kõige vahetumalt seotud meiegi ülikooliga: Yrjö Kauko juhatas Tartu Ülikooli anorgaanilise ainete tehnoloogia kateedrit meie sajandi kahekümnendail aastail.

Haruldased muldmetallid polegi — nimetusele vaatamata — looduses kuigi haruldased, protsentuaalne sisaldus maakoores (0,01%) on võrdne või koguni suurem õige mitmete üldtuntud elementide omast. Kõnealuste omapäraseimaks jooneks on nende füüsikalis-keemiliste omaduste lähedus. Nad on nii ehedal kujul kui ühendites ja sulamites leidnud rakendust kõige mitmekesisemates teadus- ja majandusharudes, sealhulgas metallurgias, elektroonikas, luminofoortehnikas, klaasi- ja keraamikatööstuses, taimekasvatuses.

Lauri Niinistö on Soome nüüdiskeemiateaduse üks silmapaistvamaid jõude. Juhtinud presidendina Soome keemiaseltsi, kuulub ta ka mitmete rahvusvaheliste keemiaorganite juhtkonda. Ta on olnud tihedais koostöösidemeis nõukogude keemikutega, külastanud korduvalt Eestit. Seekordsel reisil Tartusse oli professor L. Niinistöga kaasas praegu keemiainstituudis stažeeriv eestlasest rootsi polümeerikeemik Jaan Uustalu. Väliskülalisi saatsid Eesti NSV Teaduste Akadeemia kirjavahetajaliige Oskar Kirret ja keemiainstituudi sektorijuhataja Endel Küllik.

JÜRI TOOM

Valmar Adamsi eksam

Õpetaja olemus ja tähendus seisneb milleski enamas kui ainult teadmiste jagamises. Vististi võime päriselt õpetajaks pidada ikkagi seda inimest, kes peale maailmanägemise esmaste oskuste on jätnud meisse jälje kogu oma isiksuslikust eredusest ja omapärast, üht eluvõimalust (elada nagu tema!) ning kellesse ka pärast iseenda avastamist oma teed valides ja käies ometi kui eesmärgisse, kui inimese mõõdusse suhtume. Vanemaid ei saa valida, õpetajat küll. Vanemad ei pruugi olla eeskujuks, õpetaja ja eeskuju on sünonüümid. Vanemailt saame eluvormi, õpetajalt selle sisu, vähemasti võimaliku sisu. Õpetaja valik kujundab mingil määral ka meie saatuse. Ütle, kes on su õpetaja, ja ma ütlen, mis sust saada võib. Kui Johann Gottlieb Fichte ühel 1791. aasta juunihommikul Königsbergi poole teele asus, oli ta «mõtteriigi suure purustaja» Immanuel Kanti oma õpetajaks valinud. Filosoofia ajalugu teab, mis sellest välja tuli.

Valmar Adams on pidanud prof. Gustav Suitsu oma õpetajaks. «Sinu sekundites» kirjutab ta leheküljel 94, et Suits mängis otsustavat osa tema kutsevalikus. Kui Tartu noored autorid möödunud aasta detsembri algul Suitsu 95. sünniaastapäeva tähistasid, oli nende hulgas, kes Gustav Suitsu meenutasid, ka Valmar Adams. Ta kõneles Suitsu eksamist adamsliku säraga, kõneles sellest kui ühest oma elu suurtunnist, kui tõigast, milles nagu paljudes teisteski väljendus ta õpetaja nõudlikkus, isiksuse iselaadsus ja missioonitunne. Kuulasin seda kui legendi, kuivõrd kõik see, mis mälestuses on saanud oluliseks ja millele täna võrdlust ega vastet ei leia, legendistub.

Legendiks on ju saanud Adamsi endagi vene kirjanduse ajaloo eksam. Aga alustama peaksin ma õigupoolest loengutest. Olin nende kuulajaks kümmekond aastat tagasi. Usun, et ei liialda, kui ütlen: iga Adamsi loeng oli meeleliselt ja vaimselt pingestatud etendus. See algas juba ta sisenemisest. Mu mäletamist mööda ei jätnud ta üleriideid lektooriumi, vaid saabus n.-ö. täies vormis: sõltuvalt ilmast peas kas sonimüts või kõrvuni tõmmatud läkiläki, tumedad prillid ereda valguse kaitseks (ta oli siis ikkagi juba üle seitsmekümne!), kepp käevangus, mida ta ei pruukinud enda toetamiseks — Adams on täini sirge rühi ja kiire kõnniga —, pigem Tartu tänavate üllatuste vältimiseks. Meile meeldis miskipärast avada ta ees ust. Sisseastumist saatis tervitav käeviibe. Sel hetkel meenutas ta tähtsat kõnet alustavat rahvatribuuni. Tal oli, kellele viibata. Auditooriumis istus ta oma kursuslaste kõrval rohkesti huvilisi teistestki teaduskondadest. Puuduja ei saanud ta loengut teiselt ümber kirjutada, sest see ei olnud dikteeritud tekst. Sententside, mõtteloodete, põnevate seikade, aktuaalsete vihjete kaskaad, kontsentreeritud teadmus oli ta loengute sisu, mida vormisid žestid, ajastatud pausid ja rõhuasetused, täpne hääle valitsemine, kaasaelamine, kirglikkus, retoorilised küsimused. Tihti unustasime end seda nautima ja siis haigutas konspektis auk või täitsid seda kiiruga kriibitud märksõnad. Kontakt oli absoluutne. Paraku võis ta meie reageeringut lugeda vaid silmist. Tuhmunud kuulmismeel valmistas talle piina. Selle korvamiseks korraldas ta tagasiside huvides vahetevahel teste.

Nii «talutas» ta meid läbi vene kirjanduse varasemate sajandite, bõliinadest Žukovski, Karamzini, Gogoli, Puškini ja Lermontovini välja. Ja õpikute kuiva sõnarägasse hajunud kujud hakkasid äkki elama, muutusid inimlikult lähedasiks. Sündis huvi ning eeldus mõistmiseks. Me tundsime, et ta ei tulnud loengule tühjade kätega või vanast rasvast. Mõnigi kord näis ta väsinud ja tülpinud ning pausid, mille

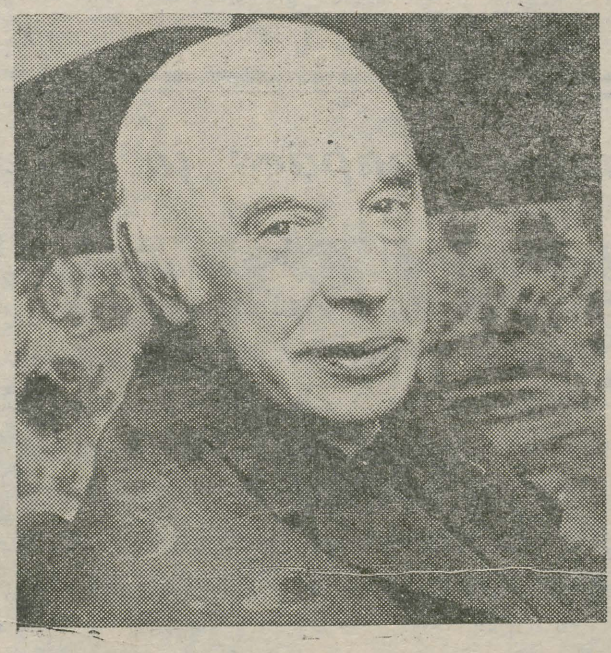

vältel ta karpi kogutud loengumärkmetega lehekesi lappas, venisid tavalisest pikemaks, ent ometi kujundas ta igast loengust — ka alavormis olles — terviku, millel oli proloog ja enamasti puänteeritud punkt. Me ei kibelnud teda katkestama, ka siis, kui kell helistas loengu lõppu, sest me teadsime: Adamsit ei juhi mitte aeg, vaid mõte. Kord viis see veidra olukorrani. Uue loengu inimesed tulid peale, õppejõud ühes nendega, aga Adams näis neid pidavat ülihilinejaiks ega teinud väljagi. Ei kuulnud ta ka ju ukse tagant kostvat vaheaja melu. Alles siis, kui järgmine õppejõud ta nina alla endale kõneruumi läks nõutama, tegi ta siiralt imestunud näo — «kas tõesti?» — ja lõpetas vaimukalt oma esinemise. Temaga seostuvaid lõbusaid tõiku võiks teisigi meenutada, ja nüüd, kus ma neid ridu kirjutan, mõtlen, et nii on see kõigi suurte ja erandlike inimestega. On hetki, kus me neid väga tõsiselt võtame, ja hetki, kus nende iselaadsus või veidrus või selle meenutamine meile lõbu valmistab. Nad on meie elu vürts ja pühapäev.

Ka Valmar Adamsi eksam oli niisugune, nagu võib seda lubada endale inimene, kes seisab tühiasjadest ja formaalsustest kõrgemal, kes on teadlik sessiooni ja hinnete masinavärgist, kes on kindel ta antud materjali päralejõudmises ega pea vaevama end selle pedantse kontrolliga, kes on tunnistanud, et eksam ei pane veel inimest õppima, kui selleks puuduvad muud stiimulid, ega tee ka targemaks. Mulle on kõneldud ta põhjalikkusest kursuse- ja diplomitööde juhendaja ning oponeerijana — aga see on ju sisuline suhtumine! — olen kuulnud ka, et ta kaugõppijaid olevat pinninud ja üldse nendesse reserveeritult suhtunud, mida ma ei saa aga oma mälestusega kinnitada.

Minu vastus Adamsile vältas igatahes viis minutit ja nii pikk oli ka mu kursusekaaslaste eksam. Enamaks polnud lihtsalt võimalust: aega mõõtis liivakell. Et kõnelda tuli otse kõrva ja jaanuar oli gripine, siis kandis ta nina ja suu ees marlit. Nõnda võisime ta hinnangut lugeda vaid silmist. Taas pilt, mida ei saa muigamata meenutada. Pabistama me ei pidanud, sest juba konsultatsioonis kuulutas ta, et teadmisi kavatseb ta hinnata vaid nelja ja viie diapasoonis, mõistagi, kui me just päris vait ei ole. Sellegipoolest ei kasutanud me seda kurjasti ja viie minuti jooksul püüdsime igaüks endast parimat muljet jätta.

Hiljem olen selle üle juurelnud ja järeldusele jõudnud, et Valmar Adamsi eksam seisneš ju hoopiski milleski muus, et selle eksaml pidime eeskätt ja ainult iseendale tegema ning et sooritanuks võisime seda lugeda alles siis, kui endas mingit mõtlemistahet märganud olime. Teiselt poolt aga: et enda kui mõtlevate olendite teadvustamine eluaegne on ja et alati on asju, mille üle kriitiliselt otsustada või mis vajavad järelemõtlemist, siis polegi ju Adamsi eksam meie jaoks tegelikult veel lõppenud. See on kutse pidevaks pinguliolekuks, kõige haaramiseks ja mõtestamiseks. See on elueksam, kui soovite, kus vastamis- ja otsustamisvajadus kehtib alati.

Kui ma 1970. aastal ülikooli klubi lavalaudadel Adamsi luulet olin lugenud, ta loenguid kuulanud, talle selle legendaarse eksami teinud ja temast mõni aeg hiljem ka kursusetöö kirjutanud, olin ta ühtlasi üheks oma õpetajaks valinud. 30. jaanuaril saab Valmar Adams 80-aastaseks.

REIN VEIDEMANN

Olnust

Natuke ajaloolist tarkust, mis igaühele kasulik teada

LEO LEESMENT

Nii arhiivimaterjale uurides kui mujalgi puutume sageli kokku võõrkeelsete väljenditega, mida me alati ei tea. Kooli keeletundides jäävad paljud niisugused väljendid läbi võtmata.

Tooksin allpool mõned ülikooli puudutavatest näidetest. Tartu ülikooli enamikul dokumentidel, mis on koguni möödunud sajandi keskel välja antud, kohtame paralleelselt ülikooli kahte ladinakeelset nimetust — *Academia Caesarea Dorpatensis* ja *Universitas Literarum Caesarea Dorpatensis*. Mõlemad — nii *Academia* kui *Universitas* on võrdse tähendusega.

Iseloomulik on Viini ülikooli vana nimetus, mida kasutati kaua pitsatitel: *Universitas doctorum, magistrorum et scolarium Viennensium* (doktorite, magistrite ja üliõpilaste ülikool, õigemini ühisus, ühendus).

Kõrgema haridusega isik kandis ja kannab mitmel pool nimetust **akadeemik.** See tähendab, et ta on ülikooli lõpetanud. Teistsugune on aga väljend teaduste akadeemia liige, millega on igapäevases elus harvem tegemist.

Rootsiaegses ülikoolis tarvitati meil ladinakeelset nimetust *Regia Academia Dorpatensis* — Kuninglik Tartu Akadeemia. *Kaiserliche Universität Dorpat* oli saksakeelne ametlik nimetus, vene keeles *Императорский Дерптский университет*, alates 90-ndatest aastatest *Императорский Юрьевский университет*.

Veel 1912. aastal seisis Tartu Jaani kiriku poolt väljaantud dokumentidel: *Ecclesia Tarpatensis*. 1224.

Üliõpilane — *studiosus* kui ainuõiguslik on võrdlemisi uus väljend. XVII sajandil tarvitati Tartu ülikoolis nagu paljudes teisteski riikides: *scholaris*, *scolaris* (sõnast *schola* — kool), aga ka *elev* (prantsuskeelsest sõnast *élève* — õpilane, kasvandik).

Ladusalt organiseeritud majanduseta pole ülikoolitööl suurt edu. Tähtsal kohal seisavad majandusja rahandusorganid, kes tegelevad ka palkade ja stipendiumide maksmisega. Mõnel pool, näiteks ka Viini ülikoolis, seisab rahadega tegeleva ametiruumi uksel *Quaestur*, selle ülemhalduriks on *quaestor*. Seda nimetust kasutati juba Rooma vabariigis. Termin on laialt levinud.

Kui meie ülikoolis seisab tähtsal kohal **aula**, siis mõnes teises ülikoolis tuntakse seda väljendit vestibüüli, riidehoiuruumi või avara eeskoja tähenduses. Saksamaa ülikoolides võis näha riidehoiunagide hulgas ühte nagi pealkirjaga *Nur für Dozenten*. See tähendab «Ainult õppejõududele», sest saksa keele terminoloogia järgi oli *Dozent* õppejõu üldnimetus. Ülikooli aktuste saali kutsuti vanasti, samuti ka Tartu ülikoolis *auditorium maximum*, seega suurim auditoorium või vene ja saksa keeles vastavalt *актовый зал*, *der grosse Hörsaal*.

Põhjapoolsetes maades oli tähtis osa soojusel. Ka meie ülikoolis oli kütjail omal ajal kena ladinakeelne nimetus *calefactor* (soojusetegija, soojakstegija).

Ja lõpuks. Kui taheti väljendada tervet maa-ala, mis meie ajal haarab üldjoontes Eestit ja Lätit kokku, moodustades ajaloolise terviku kuni XIX sajandi 90. aastateni, nimetati seda arhivaalides Eesti-, Liivi- ja Kuramaa kubermangudeks, sageli aga ka *Ostseeprovinzen*, *Остзейский край*. Saksakeelne *Ostsee* = Idameri on meil eestlastel Läänemeri, sellest ka Läänemeremaad. 90-ndate aastate alguses tuli ametlik käsk väljendit *Остзейский край* mitte enam tarvitada. Selle asemele võeti *Прибалтийский край*, *Прибалтийские губернии*. Eesti keeles oleks see Vana-Liivimaa, sest ladinakeelne *Livonia*, mis oli käibel vene, läti jt. keeltes, polnud meil levinud.

Uusi trükiseid

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VÄLJAANDEL ILMUS 1978. A. OKTOOBRIS, NOVEMBRIS JA DETSEMBRIS

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 461. Вопросы фтизиатрии и пульмонологии. Труды по медицине XXXVI. Tartu 1978, 88 lk., 500 eks., 95 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 469. Финансы и экономический анализ в отраслях народного хозяйства ЭССР. Труды по экономическим наукам XXVIII. Tartu 1978, 166 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 470. Оценка и стимулирование эффективности общественного производства. Труды по политической экономии VIII. Tartu 1978, 112 lk., 500 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 471. Актуальные проблемы коммуникативной направленности обучения. Русский язык в эстонской школе VI. Tartu 1978, 128 lk., 400 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 474. Проблемы общения и восприятия. Problems of Communication and Perception. Труды по психологии VII. Tartu 1978, 186 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 448. Funktsionaalanalüüsi rakendused funktsiooniteoorias ja arvutusmeetodites. Matemaatika- ja mehhaanikaalaseid töid XXI. Tartu 1978, 160 lk., 450 eks., 1 rbl. 60. kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 468. Исследования по методике преподавания иностранных языков. Труды по методике преподавания иностранных языков VII. Tartu 1978, 152 lk., 400 eks., 1 rbl. 30 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. 1975. a. ilmunud tööde bibliograafia. Tartu 1978, 284 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

Актуальные проблемы подготовки учителя русского языка для национальной школы. Межвузовская научная конференция. Тарту, 30 ноября — 1 декабря 1978 г. Тезисы докладов. Tartu 1978, 60 lk., 500 eks., 20 kop.

HARRY LING bioloogiadoktoriks

Läinud aasta viimasel kuul kaitses Leningradi ülikoolis bioloogiadoktori kraadi TRÜ zooloogiakateedri juhataja dotsent Harry Ling. H. Ling on sündinud Tallinnas 1928. aastal. Loodusehuvid tärkasid tal Tallinna 29. algkoolis ja süvenesid 10. keskkoolis, kust on võrsunud tähelepandav arv kaasaegseid Eestis aktiivselt tegutsevaid bioloogе. H. Ling lõpetas zooloogina 1952. aastal TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna. Samal aastal astus ta aspirantuuri Eesti NSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudis, kus ta ka kogu oma stuudiumiaja jooksul oli ametis olnud zooloogiasektori laborandina. Tema kandidaaditöö materjalid olid seetõttu juba suurelt osalt kogutud ja ta võis kohe asuda neid läbi töötama. Kolme aasta pärast kaitses H. Ling bioloogiakandidaadi kraadi teemal «Eesti NSV töönduslike imetajate fauna ja selle rekonstruktsiooni võimalused».

Töötanud seejärel 1964. aastani Zooloogia ja Botaanika Instituudis vanemteadurina, viidi H. Ling üle ülikooli zooloogia kateedri õppejõuks. 1969. aastast on ta sama kateedri juhataja. Õppetöö kõrval on ta pidevalt tegutsenud jahimajanduslike probleemide uurimisega: kogunud vastavaid materjale, osalenud rahvusvahelistel jahindusteadlaste kongressidel Jugoslaavias, Soomes ja Ungaris. Ta on end korduvalt täiendanud Soomes, esinenud lektorina Helsingi ja Oulu ülikoolides.

1961.—1971. aastal kogutud ulatuslik materjal meie tähtsamate suurimetajate suhtelise arvukuse, populatsiooni soolise, vanuselise, territoriaalse ja etoloogilise struktuuri kohta oligi selleks andmestikuks, mille põhjal valmis doktoritöö «Töönduslike imetajaliikide populatsiooni struktuur ja dünaamika». Eriti oluliseks tuleks selles töös pidada massilise materjali ajalise ja territoriaalse leviku andmete statistilisel läbitöötamisel põhinevat populatsiooni **süsteemse analüüsi meetodi** väljatöötamist. Selline meetod võimaldas autoril kindlaks teha põdra, metskitse, metssea, valgejänese ja rebase populatsioonide struktuuri ja dünaamika ning neid suunavate tegurite seaduspärasused, mis on aluseks nimetatud liikide ratsionaalsel kasutamisel.

7. detsembril 1978. aastal andis Leningradi RÜ zooloogia eriala kaitsmisnõukogu H. Lingile bioloogiadoktori teadusliku kraadi.

Prof. JUHAN AUL

Zooloogiamuuseumi tänapäev ja tulevik

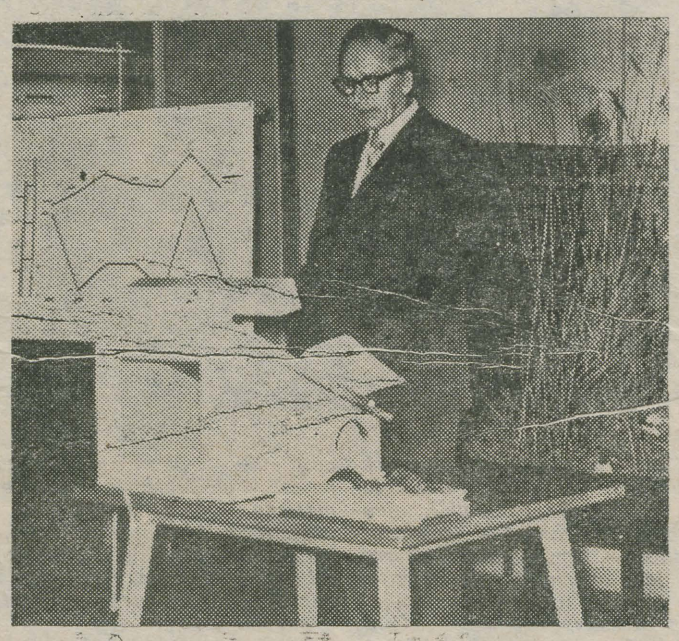

ELMAR KANGURI foto

Bioloogia-geograafiateaduskonna nõukogu aastalõpu koosolek peeti tavalisest erinevas miljöös — ülikooli zooloogiamuuseumis. Arutluse all olid muuseumi töö ja perspektiivid. Ekspositsiooni tutvustas algul peavarahoidja I. Heidemaa, seejärel tegid ettekande muuseumi juhataja R. Veenpere (pildil) ja teaduslik juhendaja dots. H. Ling.

1822. aastal asutatud muuseum paikneb praegustes ruumides Vanemuise tänava õppehoones 1920. aastast alates. Sõjajärgseil aastail kuulus ta Teaduste Akadeemiale, 1964. aastast jälle ülikoolile. Väljapanekut hakati ümber korraldama 1968. aastast ja see on nüüd põhiliselt lõpetatud. 1976. aastal tuli muuseumile juurde geoloogiaosakond, mille rekonstrueerimine seisab veel ees. 1978. aastal anti zooloogiamuuseumile II järk. Endine võrdlemisi ülekuhjatud topiste ja luustike kogu kujundati muuseumi kunstnike ja teadurite poolt kaasaegsemaks — uuendati sisustus, väljapaneku muudavad huvitavaks biogrupid looduslähedasel foonil, ühe seina täidavad akvaariumid värviküllaste soojade vete kaladega ja vivaariumid roomajate ja kahepaiksetega. Muuseumi zooloogiaosakonna kolme saali 1000 m² pinnal on eksponeeritud umbes 5000 numbrit, fondis on aga üle 200 000 numbri zooloogilist materjali. Külastajad, kes on tuttavad teiste Nõukogudemaa taoliste muuseumidega, on üllatunud meie ekspositsioonist. Aastane külastajate hulk ulatub 36 000 inimeseni, kellest suure osa moodustavad õpilased.

Ekspositsiooni uuendamine ei piirdu saavutatuga. Senisest hoopis suuremat tähelepanu hakatakse osutama muuseumi tehnifitseerimisele (värviliste diapositiivide automaatne näitamine, selgituste andmine magnetofonide vahendusel jne.). Ka kogud vajavad täiendamist. Viimast tehakse põhiliselt ekspeditsioonidel, mida on ette võetud Kaug-Itta, Kesk-Aasiasse jm. Ka Tallinna Loomaaiast on saadud materjali.

Ettekandjad ja teaduskonna nõukogu poolt moodustatud komisjoni liikmed prof. V. Masing ja prof. kt. E. Varep tõid saavutuste kõrval esile ka puudusi, mille kõrvaldamine ei sõltu ainult muuseumi töötajaist. Kulukamate ettevõtmiste (maja üleviimine tsentraalküttele, millega tagataks ekspositsiooni ja fondide nõuetekohane säilitamine ja ühtlasi normaalsed töötingimused kõigile selles majas töötajaile ja õppijaile) kõrval on asju, mida ülikooli ehitus- ja majandusmehed pole suutnud korda ajada, kasvõi näiteks ventilaatorite vooluvõrku ühendamine. Täitmata on osa töötajate kohti. Leiti, et on vaja osutada suuremat tähelepanu teaduslikule tööle, moodustada muuseumi nõukogu, välja töötada muuseumi töö pikaajaline perspektiivplaan, tihendada kontakte teiste loodusmuuseumidega. Käesoleval aastal arutatakse teaduskonna nõukogus muuseumi geoloogiaosakonna väljaarendamist.

HEINO MARDISTE

EKP TRÜ komitees

(Algus 1. lk.)

toovad erinevatest rahvustest üliõpilasi üksteisele lähemale. Sellele vaatamata oleks tarvis üht üleülikoolilist gruppi, kes seda laadi tööd koordineeriks. A. Metsa tegi ettepaneku anda vene üliõpilastele I kursusel eesti keele tunde rohkem ning püüda neid kohe alguses enam ülikooliellu kaasa haarata. Klubi peaks pakkuma neile mingi lektooriumi. Võeti vastu otsus.

● **Istungil kinnitati ka parteikomitee 1978/79. õppeaasta II semestri tööplaan.**

TRÜ nõukogu

Läinud aasta kahe viimase kuu koosolekuil arutati üliõpilaste tervislikku seisundit ja ülikooli tervisasutuste materiaalse baasi väljaarendamist, üliõpilaste sõjalis-patriootilist kasvatust, tsiviilkaitsetööd (24. novembril) ning pedagoogide ettevalmistamist, TRÜ teadusliku ajaloo koostamist ja töökaitse õpetamist (29. detsembril). Viimane koosolek peeti koos EKP TRÜ komiteega. Üliõpilaste tervislikku seisundit ja pedagoogide ettevalmistamist selles artiklis pikemalt me ei tutvusta. Küsimused on väga ulatuslikud ning neist ilmuvad eraldi artiklid.

* Tsiviilkaitsetööst tegi lühiülevaate TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem A. Dovidenko. Seniste tulemustega võib praegu igati rahul olla. Tartu linna ettevõtete vahelise 1977/78. õppeaasta tsiviilkaitsealase sotsialistliku võistluse võitmise eest oma grupis anti TRÜ-le EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee aukiri. Seda laadi esikoht langes ülikoolile juba teist korda. Rektor prof. A. Koop avaldas tsiviilkaitsestaabi ülemale tänu tubli töö eest ning soovis, et meie tulemused edaspidigi head püsiksid.

* TRÜ ajaloo uurimine ja materjalide avaldamine on viimasel ajal märgatavalt hoogustunud. Ülevaate andis sellest TRÜ ajaloo komisjoni sekretär M. Reinfelt. «Tartu ülikooli ajaloo küsimuste» sarjas on ilmunud 154 üksikkäsitlust, ettevalmistamisel on 3 vihikut järjekordse laiendatud teadusliku sessiooni materjalidega. Ülikooli ajaloo uurimisele on kaasa tõmmatud teadusajaloolasi teistestki teadus- ja õppeasutustest, koguni teistest liiduvabariikidest. 10. aprillil 1978 arutas ülikooli ajaloo teaduslikku uurimist ja väljaannete koostamist EKP TRÜ komitee. Otsuses pandi kirja mitmeid abinõusid sellealase töö laabumiseks. Siiski on veel mõningaid takistusi, näiteks on ajaloo-õppejõududel suur ühiskondliku ja õppetöö koormus, väljaannete koostamiseks jääb seepärast vähe aega jne. Et ülikooli 350. aastapäevaks kavandatu teoks saaks, tuleks aegsasti tehnilist kaadrit (masinakirjutajad, tõlkijad jt.) komplekteerida, ajaloomuuseum avada. Dots. H. Palamets lisas, et 1. oktoobrist 1979 asub tööle pressigrupp. Koosolekul kinnitati TRÜ ajalooliste väljaannete kirjastamisplaan aastaiks 1979—1985. 1980. aastal peaksid ilmuma riiklike kirjastuste kaudu «TRÜ taasavamise 175. aastapäeva tähistamine», «TRÜ õppejõudude biograafiline teatmeteos» (1944—1977); 1981. aastal «Tartu Ülikooli rajamine ja tegevus XVII—XVIII sajandil», «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo» I köide (1632—1917), album «Tartu Riiklik Ülikool»; 1982. aastal «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo» II köide (1917—1977); 1982—1985. aastal album «Academicum» (1889—1917). TRÜ kirjastuse väljaandel jõuavad lugejani «Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi» VII, VIII, IX ja «TRÜ ajaloo valikbibliograafia». Mõnevõrra lahtine oli koosoleku ajal veel küsimus, kes TRÜ komsomoliajaloo kirjastab.

Nõukogu otsuses tehti kõigile dekaanidele ja allasutuste juhatajaile ülesandeks aidata igati kaasa ja luua vajalikud tingimused ülikooli ajaloo uurimiseks ja väljaannete koostamiseks, reguleerida autorite ühiskondlikku ja põhitöö koormust, teaduskondade parteibüroodel tuleb pidevalt kontrollida oma teaduskonna ja teadusharu ajaloo alal tehtavat tööd ning vajaduse korral kaasa aidata esilekerkivate küsimuste lahendamisel.

* Töökaitse õpetamisest andis ülevaate dots. V. Ritslaid. 21. juulil 1977 kehtestati rektori käskkirjaga kompleksplaan üliõpilaste töökaitsealase ettevalmistuse parandamiseks. Tuletõrje aluste õpetamisega tehti algust kõigi erialade üliõpilastele selle õppeaasta sügissemestrist. Töökaitsealased õppematerjalid on olemas, õppetööd on arutatud metoodilises komisjonis, seda on kontrollinud dekanaadid ja rahvakontrolligrupi liikmed. Laboratoorsed tööd toimuvad praegu farmaatsia kateedri praktikumide ruumis, mida kasutab ka veel biokeemia kateeder. Seepärast ei saa seal oma laboratooriumi välja kujundada ega laboratoorset tehnikatki alati kasutada. Uute õppeplaanide järgi on ajaloo-, filoloogia- ja matemaatikateaduskonnas 1976. aastast töökaitse ära jäetud. V. Ritslaid märkis, et nii jäävad koolidesse pedagoogideks suunatavad üliõpilased ilma töökaitsealastest teadmistest. Haridusministeeriumi nõude järgi peab need aga kõrgkoolis saama. Töökaitsealase õpetamise kohta võttis nõukogu vastu otsuse.

TRÜ nõukogu viimastel koosolekutel hääletati dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt Aino Jõgile, Jaan Lellepile, Advig Kirisele, Jüri Samarüütlile, Tooni Kasesalule, Kalju Saksale, Karl Karlepile ja Evi Mitile.

Uusi trükiseid

(Algus 3. lk.)

Двойной слой и адсорбция на твердых электродах V. Материалы Всесоюзного симпозиума 21 — 23 ноября 1978 г. Tartu 1978, 314 lk., 500 eks., 1 rbl. 30 kop.

А. Д. Дуличенко. Введение в славянскую филологию. Пособие для студентов филологического факультета. Tartu 1978, 54 lk., 400 eks., 10 kop.

Очерки по физиологии. Учебное пособие для студентов II курса медицинского факультета. Tartu 1978, 78 lk., 1000 eks., 15 kop.

Проблемы высшей школы II. Повышение эффективности учебного процесса в высшей школе. Tartu 1978, 196 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kop.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 4. Tartu 1978, 108 lk., 700 eks., 20 kop.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 5. Tartu 1978, 108 lk., 700 eks., 20 kop.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 6. Tartu 1978, 106 lk., 700 eks., 20 kop.

Anioonide kvalitatiivne analüüs. Praktikumi juhend. Tartu 1978, 42 lk., 550 eks., 10 kop.

Juhend üliõpilastööde koostamiseks majandusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1978, 54 lk., 2500 eks., 10 kop.

Eesti keele grammatika küsimusi. Keel ja struktuur X. Tartu 1978, 130 lk., 500 eks., 1 rbl.

Jaan Konks. Aasia ja Aafrika maade keskaeg I. Teine trükk. Tartu 1978, 76 lk., 400 eks., 15 kop.

Jaan Konks. Aasia ja Aafrika maade uusaeg I. Teine trükk. Tartu 1978, 80 lk., 400 eks., 15 kop.

Jaan Konks. Aasia ja Aafrika maade uusaeg II. Teine trükk. Tartu 1978, 58 lk., 400 eks., 10 kop.

Koolimatemaatika V. Metoodilisi materjale. Tartu 1978, 70 lk., 500 eks., 15 kop.

R. Lias. Lorentzi rühm. Rühmateooria füüsikutele IV. Tartu 1978, 96 lk., 500 eks., 15 kop.

M. Liigant. Rajaülesanne. Tartu 1978, 68 lk., 600 eks., 15 kop.

Loenguid pedagoogikast. Tartu 1978, 66 lk., 700 eks., 15 kop.

Mittelhochdeutsche Texte mit Wörterverzeichnis, Erläuterungen und Übungen von Koidu Uustalu. Tartu 1978, 102 lk., 350 eks., 15 kop.

Praktilisi ülesandeid Nõukogude maaõigusest ja looduse õiguslikust kaitsest. V. Kelder, L. Saarnits. Tartu 1978, 50 lk., 500 eks., 10 kop.

Praktilisi ülesandeid tsiviilprotsessist. Tartu 1978, 98 lk., 500 eks., 15 kop.

Ernst Raudam. Ajuinsult — tähtis sotsiaalmeditsiiniline probleem. Avalik loeng Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna päeval TRÜ aulas 13. okt. 1978. a. Tartu 1978, 28 lk., 1000 eks., 5 kop.

Ilmar Rebane. Nõukogude kriminaalõigus. Üldosa. Õpetus kuriteost. II osa, 2. vihik. Kuriteo subjekt. Tartu 1978, 52 lk., 500 eks., 10 kop.

J. Riiv. Sisehaiguste diagnostika alused. IV osa. Südame ja veresoonkonna füüsikaline uurimine. Tartu 1978, 92 lk., 1000 eks., 15 kop.

Spordipsühholoogia praktikumide juhend I. Teine, parandatud trükk. Tartu 1978, 58 lk., 500 eks., 10 kop.

Tartu ülikooli (Academia Gustaviana) senati protokollid. Konsistoriumsprotokolle der Universität Dorpat (Academia Gustaviana). Tartu 1978, 144 lk., 750 eks., 1 rbl. 20 kop.

Toidukaupade analüüsi praktikum IV. Tartu 1978, 100 lk., 500 eks., 20 kop.

P. Tulviste. Mõtlemise muutumine ajaloos. (Loengud mõtlemise ajaloolisest psühholoogiast). Tartu 1978, 64 lk., 500 eks., 10 kop.

A. Uustal. Rahvusvaheline õigus. VII osa. Rahvusvaheliste tülide lahendamine rahulikul teel. Tartu 1978, 66 lk., 600 eks., 10 kop.

Vesilahuste pH arvutusi analüütilise keemia praktikumides. Tartu 1978, 54 lk., 700 eks., 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 439. Семантика и функционирование категории вида русского языка. Вопросы русской аспектологии III. Tartu 1978, 142 lk., 800 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 452. Проблемы совершенствования правого регулирования народного хозяйства. Õigusteaduslikke töid XXIV. Tartu 1978, 124 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 463. Семиотика культуры. Труды по знаковым системам X. Tartu 1978, 146 lk., 1000 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 473. Kriminaalteaduste aktuaalseid probleeme. Õigusteaduslikke töid XXV. Tartu 1978, 136 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 478. Исследования по эпидемиологии, лечению и профилактике заболевания твердых тканей зуба и пародонта. Труды по медицине XXXVIII. Tartu 1978, 178 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kop.

Abiks matemaatiliste tööde vormistamisel. Tartu 1978, 22 lk., 500 eks., 5 kop.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid I. Teine trükk. Tartu 1978, 90 lk., 500 eks., 15 kop.

Arvutite ja programmeerimise laboratoorsete tööde juhend. IV. FOREL-keel. Tartu 1978, 50 lk., 600 eks., 10 kop.

Eesti keele harjutusi TRÜ ettevalmistusosakonnas õppijaile. 1. vihik. Valve-Liivi Kingisepp. Tartu 1978, 74 lk., 1000 eks., 15 kop.

Eesti keele harjutusi TRÜ ettevalmistusosakonnas õppijaile. 2. vihik. V.-L. Kingisepp, M. Rõigas. Tartu 1978, 76 lk., 1000 eks., 15 kop.

Eksliibris Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus III. TRÜ Teadusliku Raamatukogu mälestusvildad ja eksliibrised. Tartu 1978, 36 lk., 3000 eks., 25 kop.

Eriinternaatkoolide töö organiseerimisest II. Õppematerjal defektoloogiaosakonna üliõpilastele. Tartu 1978, 80 lk., 400 eks., 15 kop.

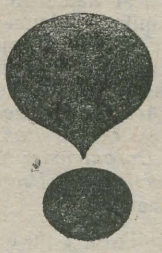

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 9. veebruaril, ülejärgmine number reedel, 16. veebruaril on abiturientide erinumber ning müügile ei tule.

TOIMETAJA V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 316. MB-01232.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

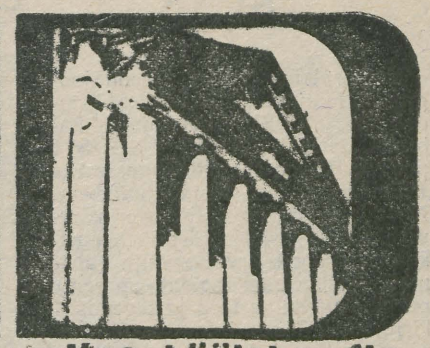

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 Reedel, 9. veebruaril 1979 XXXI aastakäik

Uuel semestril uue hooga

Jälle on pool sellest õppeaastast möödas ja algamas uus — kevadsemester.

Tehes tagasivaadet möödunud semestrile, tuleb vaieldamatult tuua esile rida erakordseid looduse pahesid, mis mõjutasid kogu ülikooli töörütmi. Sügisestel põllutöödel näitasime külma ja pori, lörtsi ning vihma trotsides oma nooruslikku optimismi.

Aastalõpu rekordilised külmapügalad ei viinud meid sessiooni mõtetest-tegudest välja. Eksamisessiooni tulemustega võib eeltoodut arvestades rahule jääda.

Möödunud sügis oli komsomolikomitees pereheitmise aeg. Ja et kõrgele tõstetud latti pole kerge hoida, selles veendusime ühistes tegudes, uute ideede otsimisel.

Täna tulevad alma mater*'i auditooriumidesse puhanud tudengid taliturlaadilt, talvelaagritest, ekskursioonidelt jm., et värskes talveõhus kogunenud energia tarkuse ammutamisel välja valada.*

Algavasse semestrisse läheb ülikooli komsomoliorganisatsioon juba 5000-liikmelisena (1. veebruari seisuga on meid, ühingukaaslasi 5049). Uue kvantiteedi tähise ületamine peab kaasa tooma ka sisulise külje tõhustamise. 4. märtsil hääletame meie rektori prof. Arnold Koobi poolt valimaks ta NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuks. Valimiseelsel perioodil peavad teaduskondade komsomolibürood organiseerima vastavasisulist tööd, tutvustama NSVL Ülemnõukogu uut valimismäärustikku.

Ees seisavad iga-aastased rahvaste sõpruse päevad, mis seekord on pühendatud ÜLKNÜ-le V. I. Lenini nime andmise 55. aastapäevale. See suurüritus saab proovikiviks uuele kultuuriorganile — üliõpilasklubile. Kuid iga üritus viiakse ainult siis hästi läbi, kui organiseerijateks pole käputäis südantvalutavaid aktiviste, vaid lai aktiiv.

Meie esmaseks tööülesandeks jääb ikkagi õppimine. Selles osas pole me veel nii palju teinud, et võiksime uhke näoga ringi käia. Siin on lai tööpõld kõigile, alates kursuse kollektiivist kuni komsomolikomitee õppesektorini.

See kevadsemester jääb meile, diplomandidele, viimseks semestriks ülikoolis. Hakkab ümber saama elu romantilisim aeg, tudengiaeg. Soovin kõigile diplomandidele edukat diplomitöö kaante vahele köitmist ja tõsist ettevalmistust viimasteks jõupingutusteks — riigieksamiteks.

Ülikooli komsomolikomitee nimel soovin kõigile edukat kevadsemestrit ja aktiivset kaasalöömist komsomolitöös.

MADIS KALLION,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Kevadsemestri esimene koosolek toimub teisipäeval, 13. veebruaril kell 18.15 komsomolikomitees.

KOMSOMOLIKOMITEE

REEDES, REEDENI

● Kahju küll, hingetõmbeaeg kahe semestri vahel on nüüd siis läbi. Nii nagu igal heal asjal, on vaheajalgi algus ja ots. **Jälle algavad loengud**, seminarid, tunnid ja kollokviumid. Jälle saab «rahuldavalt edasijõudev üliõpilane», keda ikka veel meie hulgast leida võib (hm!), lubada, et algaval semestril ei jäta ta ühtki loengut vahele, paneb loengus midagi vahele jätmata kõik konspekti tallele ning hakkab kohustuslikku kirjandust juba kohe alguses lugema. Selleks peaks jõudu jätkuma — vaheajal sai keha karastada suusatamisega. Siinkohal meenutagem taliturlaadi.

Mida peale talispordiga tegelemise vaheajal veel tehti?

● **Interklubi president Airi Põder viibis 27.—29. jaanuarini üleliidulisel «Sputniku» giidide ettevalmistamise seminaril Moskvas**, kus olid esindatud olümpiagiididega tegelevad kõrgkoolid. Osavõtjaid oli Tartust Vladivostokini. Seminaril täpsustati kui palju peab iga kool andma eri keeli kõnelevaid giide, tutvustati olümpiaehituste makette ja juba valminud objekte, räägiti mitmetest probleemidest. Muu hulgas selgus, et puudust tuntakse itaalia, portugali, norra ja jaapani keeli kõnelevatest giididest. Veel ütles Airi, et meie vabariigist Moskvasse olümpiamängudele vaatajatena sõitjatest on üliõpilasi kindlaksmääratult kümme protsenti.

● **Olümpiast räägiti ka Käärikul.** 26.—29. jaanuarini toimus seal ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi olümpiasektori eestvedamisel nõupidamine. Eesti kõrgkoolide olümpiakomisjonidele (TRÜ olümpiakomisjoni esimees on prof. U. Palm, asetäitjad prof. A. Künap ja van.-õp. M. Tamm) jagati ülesanded. Olümpiaregatt vajab võõrkeeli valdavaid üliõpilasi. Tarvis on tõlke, giid-tõlke, hostesse jt. Selleks teevad kohustuslikus korras ettevalmistuse läbi kõik võõrfiloloogid, samuti saavad ettevalmistuse soome keelt õppivad eesti filoloogid ja võõrkeeleklassi lõpetanud, kes õpivad teistes teaduskondades. Peale keeleõpetuse hakkavad toimuma üldloengud, tutvustatakse olümpiaregati organisatsiooni jne. Muidugi saavad olümpiale need parimad, kes on väärt esindama oma maad ja rahvast.

● **Meie ülikoolis käisid külalised.** Veebruarikuu viiel esimesel päeval tutvustasid Kaunase Polütehnilise Instituudi 7-liikmelisele komsomoliaktivistide grupile ülikooli ja Tartut Airi Põder ja Madis Kallion. Külalised käisid ka teatris, kontserdisaalis ja uues kohvikus. Uues kohvikus viibinud meie üliõpilaste kohta ütlesid leedulased, need meeldivalt tagasihoidlikud ja akadeemilised olevat. Kaunase üliõpilaste vaheajaveetmise viis — teiste kõrgkoolide külastamine — võiks ka meil laiemat kasutust leida.

● Külaline käis ka toimetuses. Eleonora Mihhailova on **Kaasani ülikooli ajalehe «Leninets» vastutav sekretär**. Talvist vaheaega kasutavad kolleegid tutvumiseks teiste kõrgkoolide ja nende ajalehtedega. Enne meid oli ta käinud Riia kõrgemates õppeasutustes. Kuulsime temalt palju huvitavat Kaasani ülikooli ja 51. aastakäiku astuva väikese lehe kohta. Tutvus on sisse seatud, see annab loota, et edaspidi sellestsamast ajalehest üht-teist huvipakkuvat ka Kaasani RÜ-st ja selle üliõpilastest lugeda saab.

RAIMU HANSON

Professor Arnold Koop registreeriti saadikukandidaadiks

Neljapäeval, 29. jaanuaril toimus NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste Tartu valimisringkonna nr. 750 komisjoni istung. Valimiskomisjoni esimees, sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja professor K. Gross ütles, et TRÜ ja Valga külmutusvagunite depoo kollektiivide poolt saadikukandidaadiks esitatud ülikooli rektor prof. A. Koop on andnud nõusoleku kandideerida selles valimisringkonnas. Prof. A. Koopi iseloomustasid EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär I. Toome ja EKP TRÜ komitee sekretär A. Kiris.

Ringkonnakomisjon võttis vastu otsuse registreerida rektor A. Koop saadikukandidaadiks NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu valimiste Tartu valimisringkonnas nr. 750.

Saadikukandidaatidega korraldatakse ettevõtetes ja majandites kohtumisi. Prof. A. Koop on kohtunud oma valijatega Ülenurmel ja Elvas. Tutvustatakse saadikukandidaadi elu ja tegevust, kõneleb ka kandidaat ise.

Kroonika

MART RAIK,

TRÜ komsomolikomitee asesekretär EÜE alal

Sündis 7. jaanuaril 1955. Kooliteed alustas Tartu 10. 8-kl. koolis, 1973. aastal lõpetas Tartu 5. Keskkooli. Sama aasta sügisel astus majandusteaduskonna majandusküberneetika erialale. I ja II kursusel kuulus Mart Raik teaduskonna spordinõukogusse. II ja III kursusel valiti ta teaduskonna komsomolisekretäriks, IV kursusel aga ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori juhataja asetäitjaks. Seda tööd tegi ta õpingute lõpuni.

EÜE tööst on «tegijana» osa võtnud neljal aastal: 1975 ja 1976 — rühmakomandör, 1977 — Lõuna-Eesti piirkonna komandör, 1978 — Tartu regiooni asekomissar.

OLEG ŠEVTŠUK,

arstiteaduskonna komsomolisekretär

Oleg Ševtšuk on sündinud 21. mail 1956. aastal. 1974. aastal lõpetas Tartu 10. Keskkooli ja astus samal aastal arstiteaduskonna spordimeditsiini osakonda. Praegu õpib V kursusel.

Ülikoolipäevil on ta pidevalt tegelnud ühiskondliku tööga: osaleb aktiivselt ÜTÜ-s, on teist aastat ÜTÜ morfoloogiaringi vanem. Mullu oli lühikest aega komsomolikomitee intertöö sektori juhataja. Alates möödunud aasta novembrist on O. Ševtšuk arstiteaduskonna komsomolisekretär.

NLKP liikmekandidaat 1978. aastast.

EKP TRÜ komitees

5. veebruari istungil kõneles parteikomitee sekretäri asetäitja S. Lannes ettevalmistustest NSV Liidu Ülemnõukogu valimisteks. Senine ettevalmistuskäik on hästi kulgenud. Ülikoolis on valimistega hõivatud 180 inimest: täielikult on komplekteeritud kahe jaoskonna komisjoni koosseis, 140 inimest on määratud agitaatoriteks jne. Nüüd tuleb hakata korraldama mitmesuguseid üritusi valijate klubides jm.

EKP Tartu linna organisatsiooni XXIV konverentsi otsust tutvustas lähemalt parteikomitee sekretär A. Kiris. Otsust arutatakse ka teaduskondade ja teiste allasutuste parteiorganisatsioonides.

Ühiskondlike organisatsioonide kaadrist kõnelesid eriõpetuse kateedri juhataja E. Hirvlaane ja teadusraamatukogu parteisekretär M. Orav.

NLKP liikmeks võeti viimasel istungil majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Jüri Männiksaar, NLKP liikmekandidaadiks eesti keele kateedri juhataja - prof. Huno Rätsep.

Loe ja jäta meelde

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev saab sel aastal «passiealiseks» — algamas on **16. töösuvi.** Ettevalmistused suveks on ammu käimas. Valmistub keskstaap, valmistuvad regioonide ja piirkondade staabid.

Sel aastal on jällegi muutunud EÜE juhtimissüsteem. Malevlane! Loe nüüd ja jäta meelde! EÜE-79-l on **neli regiooni:** Tallinna, Põhja, Väinamere ja Tartu regioon. Igasse regiooni staapi kuulub neli liiget — komandör, komissar, peainsener ja arst.

Tartu regiooni komandöri kohale kandideerib ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Mart Raik, komissariks ELKNÜ EPA komitee sekretär Andres Lepik, peainseneriks Rein Kivi EKE tehnokeskusest ja arstiks TRÜ arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane Mart Kull. Igale regiooni staabile alluvad **piirkondade staabid.** Tallinna regioonis on piirkondi kaks, Väinamere kolm, Põhjas kaks ja Tartus kolm.

Tartu regiooni Lõuna-Eesti piirkonna komandör-komissar on keemiaosakonna neljanda kursuse üliõpilane Peep Joonas, insener Rein Nurklik TPI-st. Lõuna-Eesti piirkonda kuuluvad Võru ja Põlva rajoon. Tartu piirkonda kuulub territoriaalselt Tartu rajoon ja Tartu linn (s. o. Tartu linna ehitusrühmad). Piirkonna komandör-komissar on Rein Frolov (õigusteaduskonna IV k.), insener Enn Kasak (füüsika III k.). Kolmanda piirkonna moodustavad Viljandi ja Valga rajoon. Seal on komandöriks-komissariks Indrek Ilomets (keemia IV k.), inseneriks Rein Lussmägi TPI-st.

Praegu tegelevad regioonide staabid ja piirkondade staabid nn. luurega, s. t. arutatakse tulevaste lepingupartneritega suviseid ehitusprobleeme.

Lõpuks veel kord tähelepanu!

Selle aasta **komplekteerimistähtajad** on järgmised: välisrühmad — kuni 1. märtsini, interrühmad ja NSVL rühmad 1.—30. märtsini. Eesti rühmade tuumikud 5.—24. märtsini, lõplik komplekteerimine 26. märtsist 20. aprillini.

Nagu tähtaegadest näha, peavad välisrühmadesse kandideerijad kiirustama!

EÜE perfokaarte saab igal tööpäeval ELKNÜ TRÜ komiteest.

MART RAIK

Huumori- ja satiirikonkurss

Tartu noortemaja «Sõprus» koos ELKNÜ Tartu linnakomiteega kuulutab välja huumori- ja satiirikonkursi. Konkursil soovitakse näha humoristlikus ja satiirilises valguses kõiki kooli- ja üliõpilaselu väärnähtusi ning kitsaskohti revideerivaid pilkelaule, groteske, intermeediume, massdeklamatsioone jne. Palad tuleb endal ette kanda. Pikkus ei tohi ületada 15 minutit. Esitada võib ka varem trükis avaldatud autorite töid.

Originaalloomingu puhul hinnatakse teksti vaimukust ja tabavust ning esituse lavastuslikku ja mängulist taset. Varem trükis avaldatud tööde puhul hinnatakse esmajärjekorras lavastuslikku ja mängulist taset.

Konkurss toimub kahes voorus. Eelvoor (kinnine) on 26. märtsil kell 19 Tartu noortemajas «Sõprus». Lõppvoor toimub 1. aprillil kell 18 samas SUUREL NALJATAMISE JA NARRIMISE PEOL, kus selgitatakse välja ka parimaist parim ja tehakse teatavaks peaauhind.

Osavõtuks registreerumise viimane tähtaeg on 23. märts kell 17. Helistada telefonil 33-736 või tulla isiklikult noortemajja, Kalevi 24.

Naer põske, pastakas kätte ja luud-liikmed liikuma!

$A^2L^2=AALL$

Kui pealkirjaks olev lühend loogiliselt lahti mõtestada, siis tähendab see, et NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent ARVED AUGUSTI poeg LUTS on saanud 50-aastaseks (viimane L on rooma number). Noor juubilar (tänu tervetele ja tervislikele eluviisidele näeb ta teaduskonna naispere arvates välja vähemalt kümmekond aastat noorem) on oma tublimad teod ja tegemised kirjutanud Tartu linna ja ülikooli ajaraamatu kolmele leheküljele. Tema õlgadel on olnud:

- etnograafide koolitamine ja etnograafia uurimine meie *alma mater*'is viimase kümne aasta jooksul. Tänu juubilari võimekusele ning tihedale ja tõhusale koostööle etnograafiamuuseumiga on need asjad seni hästi läinud ja tõotavad edaspidi veelgi paremini minna;
- ajalooteaduskonna õpiedukuse (algul kaugõppes, nüüd statsionaarses osakonnas) hoidmine vajalikul tasemel. Teaduskonna üliõpilased tähistasid oma õppeprodekaani esimest juubelit vägagi meeldival ning järeletegemist väärival viisil — tõstsid teaduskonna talvise sessiooni edukuseprotsenti tervelt 3,7 ühiku võrra, nii et see ulatub nüüd 95,9%-ni *;
- Tartu linna kultuurielule kaasaaitamine kümne aasta vältel linnanõukogu saadikuna ja alalise kultuurikomisjoni esimehena, sellele lisaks laialdane tegevus mitmete muuseumide ja muude asutuste nõukogudes. Selle töö kõige perspektiivsem haru on kaasalöömine TRÜ muuseumi rajamisel, milline üritus muutub üha aktuaalsemaks.

Olgu siis äsjasel juubilaril häid kordaminekuid kõigil eelnimetatud kui ka mainimata jäänud aladel järgmistel viljakatel aastatel.

Grupp seltsimehi
ajalooteaduskonnast

* Igaks juhuks mainigem, et suvise sessiooni ajal tähistab oma esimest juubelit teaduskonna dekaan, kellele edukuse protsent on samuti südamelähedane asi. 1978. aasta kevadine näitaja oli teaduskonna ulatuses 88,8% . . .

Meditsiinidoktoriks pediaatria alal

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Kõrgema Atestatsioonikomisjoni Presiidiumi otsusega (29. dets. 1978) kinnitati arstiteaduse doktori kraad TRÜ pediaatria kateedri dotsendile Lea Bostonile.

L. Boston kaitses doktoriväitekirja «B-grupi vitamiinide, eriti tiamiini ainevahetuse ja transketolaasi aktiivsuse muutustest ägedat pneumooniat põdevatel alla 3 aasta vanustel lastel» I. M. Setšenovi nimelise Moskva I Meditsiiniinstituudi erialanõukogu koosolekul 31. märtsil 1978. Oponeerisid arstiteaduse doktorid prof. A. K. Svetlova, prof. M. N. Smirnov ja K. S. Ladodo. Uurimus on kliinilis-laboratoorne. L. Boston tegi kindlaks B-grupi vitamiinidega varustatuse seisundi ja ainevahetuse muutused ägeda kopsupõletiku põdemise ajal varaealistel lastel ning töötas välja ravivõtted vitamiinivaeguse kiireks kõrvaldamiseks. Uurimistulemused aitavad tõhustada ravi sellise ohtliku haiguse puhul nagu kopsupõletik esimestel eluaastatel.

Oma kandidaadiväitekirjas (kaitses 1968. aastal) esitas L. Boston uurimistulemused C-vitamiini ainevahetuse muutustest ägedat kopsupõletikku põdevail lastel. L. Boston on lastel esinevate vitamiinide-ainevahetuse häirete alal suur spetsialist.

L. Boston on ENSV-s esimene, kellele pärast sõda on antud pediaatria alal doktorikraad. Tal on trükis ilmunud 54 tööd, peamiselt laste vitaminoloogia alalt. Tal on kauaaegne side NSVL Meditsiiniteaduste Akadeemia Toitlustusinstituudi teadlastega. L. Boston on tutvunud oma eriala küsimustega Lääne-Berliini ja Ungari kõrgkoolides ja teadusinstituutides.

L. Boston on sügava huviga ja suure töövõimega teadlane. Ta on kogu aeg töötanud lastehaiguste õppejõuna, algul Tartu Meditsiinikoolis ja hiljem TRÜ pediaatria kateedris. Ta on sügavate teadmistega ja nõudlik õppejõud ning hea kolleeg.

LEIDA KERES

TRÜ erialanõukogudest

Vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu määrusele 29. detsembrist 1975 nr. 1067 kinnitati NSVL Kõrgema Atestatsioonikomisjoni presiidiumi otsusega TRÜ juurde 1976—1978. aasta jooksul 13 erialanõukogu väitekirjade kaitsmiseks ja teaduslike kraadide andmiseks. Neist 4 saavad vastu võtta doktoriväitekirju ja 9 ainult kandidaadiväitekirju, kusjuures filoloogianõukogus kaitstakse doktoriväitekirjade kõrval ka kandidaadiväitekirju. Nõukogud kinnitati töökestvusega 3—5 aastat ja kaitsta saab doktoriväitekirju kuuel erialal: botaanika ja ökoloogia (bioloogiadoktori kraadi saamiseks), eesti kirjandus ja soome-ugri keeled (filoloogiadoktori kraadi saamiseks), kirurgia ja sisehaigused (meditsiinidoktori kraadi saamiseks). Kandidaadiväitekirju saab kaitsta kahekümnel erialal: botaanika, ökoloogia, füüsikaline keemia, arvutusmatemaatika, optika, eesti kirjandus, soome-ugri keeled, üldajalugu, NSVL ajalugu, närvihaigused, psühhiaatria, neurokirurgia, inimese ja looma füsioloogia (nii bioloogia- kui ka meditsiinikandidaadi kraadi saamiseks), normaalne füsioloogia, histoloogia ja embrüoloogia, sisehaigused, patoloogiline anatoomia, farmakoloogia, kõrva-nina-kurguhaigused ja kirurgia. Kõik erialanõukogud kannavad vastavat tähte ja numbrit.

Aspirantide-dissertantide huvides toome allpool andmed nõukogude kohta.

Bioloogiadoktori kraadi taotlemise nõukogu D 069.02.01 — erialadel 03.00.05 — botaanika, 03.00.16 — ökoloogia, esimees prof. H. Trass, aseesimees bioloogiadoktor E. Parmasto, teadussekretär prof. V. Masing.

Meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks nõukogud: D 069.02.04, 14.00.27 — kirurgia, esimees prof. E Sepp, aseesimees prof. J. Sarv ja teadussekretär prof. H. Tikko, ja D 069.02.03, 14.00.05 — sisehaigused, esimees prof. L. Päi, aseesimees prof. J. Riiv ja teadussekretär prof. K. Valgma.

Filoloogiadoktori ja -kandidaadi kraadide andmise nõukogu D 069.02.02, 10.01.03 — eesti kirjandus, 10.02.07 — soome-ugri keeled, esimees prof. H. Peep, aseesimees prof. P. Ariste ja teadussekretär prof. H. Rätsep.

Kandidaadikraadi annavad järgmiste erialade nõukogud:

K 069.02.01, 01.01.07 — arvutusmatemaatika, esimees prof. Ü. Lumiste, aseesimees prof. G. Vainikko, teadussekretär dots. E. Reimers;

K 069.02.02, 02.00.04 — füüsikaline keemia, esimees prof. V. Palm, aseesimees prof. V. Past, teadussekretär keemiadoktor Ü. Haldna;

K 069.02.03, 03.00.05 — botaanika, 03.00.16 — ökoloogia, esimees prof. H. Trass, aseesimees bioloogiadoktor E. Parmasto, teadussekretär prof. V. Masing;

K 069.02.04, 01.04.05 — optika, esimees prof. K.-S. Rebane, aseesimees prof. P. Kard, teadussekretär dots. A. Ots;

K 069.02.05, 07.00.02 — NSVL ajalugu ja 07.00.03 — üldajalugu, esimees prof. H. Ligi, aseesimees prof. H. Piirimäe, teadussekretär dots. L. Eringson;

K 069.02.06, 14.00.13 — närvihaigused, 14.00.18 — psühhiaatria ja 14.00.28 — neurokirurgia, esimees prof. J. Saarma, aseesimees prof. E. Raudam, teadussekretär dots. L. Mehilane;

K 069.02.07, 03.00.13 — inimese ja looma füsioloogia, 14.00.17 — normaalfüsioloogia ja 14.00.23 — histoloogia ja embrüoloogia, esimees prof. E. Vasar, aseesimees prof. Ü. Arend, teadussekretär prof. L. Tähepõld;

K 069.02.08, 14.00.04 — kõrva-kurguninahaigused ja 14.00.27 — kirurgia, esimees prof. A. Kliiman, aseesimees prof. E. Siirde, teadussekretär dots. A. Kivik;

K 069.02.09, 14.00.05 — sisehaigused, 14.00.15 — patoloogiline anatoomia ja 14.00.25 — farmakoloogia, esimees prof. L. Allikmets, aseesimees prof. V. Saarma, teadussekretär prof. H. Sillastu.

Möödunud aastal kaitsti TRÜ erialanõukogude ees 45 väitekirja, neist 3 doktorikraadi taotlemiseks (ökoloogia alal 2, soome-ugri keelte alal 1, kõik teadlased olid väljastpoolt ülikooli). 42 kandidaadiväitekirjast kuulub ülikooli töötajatele 8 (A. Žarkovski, T. Truupõld, T. Hinrikus, T. Kuldsepp, K. Tomson, A. Pedas, R. Uibo ja A. Aadamsoo). Esikohal väitekirjade kaitsmise hulga poolest on filoloogiadoktoriväitekirjade kaitsmise nõukogu, kus kaitsti 1 doktori- ja 9 kandidaadiväitekirja. Sellele järgnes inimese ja looma füsioloogia alal 9 kandidaadiväitekirja kaitsmine, kus 8 isikut taotles bioloogiakandidaadi ja 1 meditsiinikandidaadi kraadi. Teistel aladel kaitsti 1—4 tööd.

Suure hoole ja tõsidusega suhtuvad nõukogude esimehed ning teadussekretärid dissertantide abistamisse ja väitekirjade kaitsmise korraldamisse kui tähtsasse riiklikku ülesandesse. Siin võib selles vastutusrikkas ja palju aega nõudvas ühiskondlikus töös esile tõsta prof. H. Rätsepat, dots. L. Mehilast ja prof. L. Tähepõldu.

IRENE MAAROOS,
TRÜ teadussekretär

Filosoofiakonkurss

TRÜ filosoofiakateeder kuulutab välja V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» ilmumise 70. aastapäevale pühendatud viktoriin-konkursi «TRÜ 1978/79. õ.-a. parim üliõpilane, marksistliku filosoofia tundja».

*

NLKP XXV kongressi poolt X viisaastakuks püstitatud nõukogude teaduse põhiülesanne on looduse ja ühiskonna seaduspärasuste uurimise edasine laiendamine ja süvendamine, teaduse suurema panuse andmine kommunismi materiaal-tehnilise baasi rajamisse, teaduse ja tehnika progressi kiirendamisse, ühiskonnasuhete täiustamisse, uue inimese kujundamine ja sotsialistliku eluladi arendamise teooria läbitöötamine.

Lähtudes sellest on konkursi eesmärgiks tõsta üliõpilaste huvi marksistlik-leninliku filosoofia sügavama omandamise vastu, süvendada ja tugevdada nende maailmavaatelisi veendumusi, uurida arenenud sotsialismi teoreetilisi probleeme, tema kommunismiks ülekasvamise seaduspärasusi, arendada aktiivset loomingulist lähenemist filosoofilistele probleemidele nng selgitada välja TRÜ 1978/79. õppeaasta parim marksistliku filosoofia tundja üliõpilaste hulgas.

Konkurss on mõeldud põhiliselt filosoofiat õppivate III kursuste statsionaarsetele üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise materialismi alused ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. Konkursi II ja III voorus võivad osaleda ka I, II, IV ja V kursuste üliõpilased.

Konkurss viiakse läbi kolmes voorus.

I voorus veebruarikuu jooksul selgitavad filosoofiaseminaride juhendajad koos rühma aktiiviga välja 1—3 parimat üliõpilast, arvestades nende dialektilise materialismi eksami hinnet, õppereferaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti ÜTÜ ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (märtsi II poolel) toimub kirjaliku tööna (testina), mille küsimused-ülesanded töötab välja ja kinnitab filosoofiakateeder. II vooru 10 paremat üliõpilast pääsevad III vooru.

Lõppvoorus (III voor aprilli II poolel) esineb iga osavõtja oma valitud teemal lühikese (7 min.) ettekandega, samuti lühisõnavõtuga (5 min.) konkursi žürii poolt antud teemal. Esinemisjärjekord loositakse. Paremusjärjestuse lõplikuks kindlaksmääramiseks arvestab žürii ka II voorus saavutatud tulemust.

Žürii hindab teadmiste sügavust, oskust ühendada filosoofiline analüüs kommunistliku ülesehitustöö küsimustega, NLKP XXV kongressi materjalide ja teiste parteidokumentide aktuaalsete probleemidega. Samuti arvestatakse esinemisoskust.

III vooru kahele parimale võimaldatakse sõit sotsialismimaale, ülejäänud saavad rahalise preemia või mälestuseseme.

Filosoofiahuvilised, ootame teid!

II ja III vooru toimumise kuupäevad teatame hiljem.

Konkursikomisjon

Leninliku arvestuse atesteerimisest

1978. aastal toimus leninliku arvestuse atesteerimine esmakordselt uut moodi: üheaegselt ÜPP atesteerimise ning hinnete panemisega. ÜPP atesteerimise tulemustest oli ajalehes juba juttu (vt. «TRÜ» 22. dets. 1978).

Leninliku arvestuse komisjonid töötasid põhimõtteliselt samas koosseisus kui ÜPP omad, kuid neid juhtisid komsomolisekretärid.

Et esmakordselt toimus atesteerimine uue juhendi järgi, siis esines mõnelgi pool möödalaskmisi. Enamikus algorganisatsioonides vaatas komsomolibüroo leninliku arvestuse isiklikud komplekspaanid eelnevalt läbi ja tänu sellele läks atesteerimine kiiremini ning paremini.

Mitmes teaduskonnas olid isiklikud komplekspaanid jäänud vastu võtmata. Sel aastal tulebki kõigil komsomolibüroodel eriti jälgida nende vastuvõtmist. Kõigil leninlikust arvestusest osavõtjail peavad need olemas olema.

Kahjuks olid paljud komplekspaanid ühelaadsed — arvestamata oli jäetud ÜLKNÜ Keskkomitee büroo juhendi säte: «Komplekspaanid peavad olema rangelt individualiseeritud». Komplekspaani peab igaüks ise koostama arvestades näidispaani, kuid mitte dikteerimise alusel.

Samuti peab vältima formaalsust, s. t. et leninlik arvestus ei toimuks ainult paberil. Seda kontrolligu eelkõige teaduskondade komsomolibürood.

Atesteerimisel ei peetud alati kinni ka hindamiskriteeriumidest. Kasvõi selline näide. Kui ÜPP tunnistati ebarahuldavaks 37 üliõpilasel, siis leninlik arvestus atesteeriti «mitterahuldavaks» vaid ühel tudengil. Samal ajal on aga juhendis kirja pandud, et «mitterahuldavaga» hinnatakse üliõpilast, kellel on täitmata ühiskondlikud kohustused ja arvestamata ÜPP. Kuhu jäid ülejäänud 36? Üldse atesteeriti leninlikus arvestuses hindega «väga hea» 44,6%, hindega «hea» 11,8% ning hindega «rahuldav» 13,5%. Selgub, et rohkem arvestati ÜPP hinnet.

Nüüd veidi lähemalt **hindamise komponentidest:**

1. **ÜPP hinde arvestamine.** ÜPP on leninliku arvestuse kõige olulisem komponent. See on tegevus, millega organiseerime teisi, teeme midagi teistele; leninliku arvestuse muud komponendid aga on see osa tegevusest, mida teeme ise enda arendamiseks. Siit tuleneb ka vajadus eriti arvestada ÜPP hinnet. Et olla atesteeritud hindega «väga hea», peab ÜPP hinne olema samuti «viis». Teiste positiivsete hinnete saamiseks piisab, et ÜPP oleks arvestatud. Samal ajal aga, nagu juba eespool öeldud, toob ÜPP «mitterahuldav» kaasa ka leninliku arvestuse mittesooritamise. Oleks vaja sisse seada leninliku arvestuse ja ÜPP ühised raamatud, sest eraldi lehel ÜPP raamatu vahel käiv kompleksplaan kipub hõlpsasti kaduma.

2. **Leninliku arvestuse kohustuste täitmine.** Ülikoolis on kohustused jagatud kahte rühma: obligatoorsed ja täiendavad. Obligatoorsete kohustuste hulka kuuluvad:

1) V. I. Lenini tööde, partei, komsomoli ja valimise dokumentide ja tegevuse iseseisev tundmaõppimine;

2) osavõtt leninlikest õppetundidest;

3) osavõtt laupäevakutest, pühapäevakutest, kolhooside ja sovhooside abistamisest;

4) õpiedukuse tõstmine;

5) puudumiste viimine miinimumini;

6) üks kohustus III alajaotusest «Esteetiline ja kõlbeline kasvatus, tegelemine kehakultuuri ja spordiga».

Need ülesanded peavad olema täidetud kõigil arvestusest osavõtjatel positiivse hinde saamiseks. Kuid siin on sageli mindud kergemat teed: arvestatakse ainult ÜPP hinnet ning teised leninliku arvestuse komponendid jäetakse kõrvale. Seda tuleb järgmistel aastatel silmas pidada ja arvestada ka nende kohustuste täitmist.

Täiendavate kohustuste olemasolu ja nende täitmine on vajalik atesteerimiseks hindele «väga hea».

3. **Rektori, dekaani ja ühiskondlike organisatsioonide karistuste arvestamine.**

Ka seda komponenti ei arvestatud alati, sest sageli puudus selliste üliõpilaste kohta arvestus.

Ees seisab kokkuvõtete tegemine selleaastasest atesteerimisest. Seda tehakse komsomolikoosolekutel ning need on soovitav ühendada uute isiklike komplekspaanide vastuvõtmisega. Kõigil komsomolibüroodel tuleb aga eelnevalt teha kokkuvõtted atesteerimisest, puudustest selle läbiviimisel. Samal komsomolikoosolekul on otstarbekas läbi arutada ka ÜPP atesteerimise tulemused.

Leninliku arvestuse tulemusi peaksid komsomolibürood ja sekretärid silmas pidama jooksvate iseloomustuste ja soovituste andmisel.

Kokkuvõtlikult võiks öelda, et esimene leninliku arvestuse atesteerimine uue juhendi alusel möödus päris edukalt.

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja

I preemia

Moskva Loodusuurijate Seltsi nõukogu istungil otsustati anda seltsi 1978. aasta esimene preemia prof. Hans TRASSILE raamatu «Геоботаника. История и тенденций развития» eest.

Ministri käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö eest autasustati KKEH Ministeeriumi aukirjaga 70. sünnipäeval keskküttekütjat August SAVI.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab tänu filosoofia kateedri vanemõpetajatele Andrus PORGILE, Igor GRÄZINILE ja poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetajale Enn HANSBERGILE Tallinnas toimunud USA Kõnekunsti Assotsiatsiooni ja Eesti NSV esinduse diskussioonist osavõtmise eest. Esinejate kõrge teoreetiline tase ja laialdased teadmised aitasid muuta selle diskussiooni seni toimunute hulgas NSV Liidus parimaks.

Venia legendi

Filoloogiateaduskonna eesti keele kateedri dots. kt. T. ÕUNAPUU *venia legendi* loeng teemal «Emakeeletunnis rakendatavad meetodid, didaktilised printsiibid, õppevormid, menetlused ja mõtlemisoperatsioonid» toimub 20. veebruaril kell 12.15 peahoone aud. 133.

**Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan**

SIIN TEHAKSE RAAMATUID

Ülikooli trükikojast väljastatakse aastas ligi 30 000 lehekülge õppematerjale ja teaduskirjandust. TRÜ väljaannete kasutatavus ei vaja tõestust.

Kas aga oleme mõelnud sellele, kes neid kirjutab ja kus neid trükitakse? Vaevalt küll.

Materjali vajalikkusele vastavalt kirjutab õppejõud käsikirja. Käsikiri toimetatakse ja retsenseeritakse sisuliselt, arutatakse läbi kateedris ja kinnitatakse teaduskonna nõukogus. Nüüd võib selle anda **TRÜ kirjastus- ja trükiosakonda.**

Kirjastusosakonnas avatakse käsikirja kohta kaart. Sellele märgitakse laekumise aeg, vastutava toimetaja nimi jms. andmed. Siis alustatakse tööd käsikirjaga. Põhitööd, keelelist korrektuuri, teeb keeleline toimetaja. Redigeeritud materjal trükitakse masinakirjas. Kontrolliks loevad keeleline toimetaja, vastutav toimetaja ja autor selle veel kord läbi.

Edasi antakse käsikiri **rotaprinttrükikotta,** kus see ümber pildistatakse. Negatiiv kantakse alumiiniumplaadile, töödeldakse keemiliselt ja pannakse rotaprinti trükkimiseks.

Trükitud poognad volditakse ja võetakse lehekülgede järgi kokku, kaanestatakse. Väljaande tiitel ja kaanetekstid tehakse fotoladumiseadeldisega. Kõrgtrükis on tootmisprotsess aeganõudvam.

Valmis trükis saadetakse lattu. Sellega on käsikirja ring kirjastus- ja trükiosakonnas tehtud. Laost saadetakse trükised müügipunkti või kaubandusvõrku.

*

Edukaks ja kiireks tööks on vaja häid tingimusi.

1. Kirjastusosakonnale esitatud käsikiri peab olema korrektne ja kvaliteetne.

Tähtajaliselt tuuakse ja keeleliselt korrektsed on paljude õppejõudude tööd (prof. M. Seljakin, prof. P. Alvre, prof. P. Kard, prof. E. Vasar, dots. J. Ant jt.). Kirjanduslikult on väga head dots. H. Palametsa tööd.

Kehakultuuriteaduskonnast tuuakse käsikirjad tähtajaliselt, kuid nende keel jätab soovida.

2. Kirjastus- ja trükiosakonna kollektiiv peab töötama täpselt ja tähelepanelikult.

Kirjastusrahva töökuses ei ole tellijad siiani kahtlema pidanud. Töö organisatoorne külg paranes 1973. aastal, kui kirjastus- ja trükiosakonna juhatajaks sai M. Raisma.

Praegune kollektiiv on ühtne ja suure vastutustundega. Kirjastuse töö suureks plussiks on see, et inimene näeb siin vahetult oma töö tulemusi, saab vältida neis vigu. Alati on rangelt kinni peetud trükise valmimise tähtaegadest. Aastatega on paranenud väljaannete kujundus. Tekst on liigendatud, oluline selles esile toodud. Trükiste parem kirjaserv on sirge.

3. Igas töös on olulised materiaal-tehnilised tingimused.

Praeguste kirjastusruumidega ollakse rahul. Need on soojad ja valged, neis on hubane töötada. Trükikojaruumidega on lugu vastupidi. Need asuvad filoloogiateaduskonna ühiselamu keldris, on kitsad ja rõsked. Väljapääsuks oleks trükikoja ületoomine raamatukogu peatselt vabanevatesse Tiigi tänava ruumidesse. Nii oleksidki ühe katuse all kirjastus, trükikoda ja ladu.

Omajagu raskusi ja muret teeb paberiprobleem. Et paberit jätkuks, peaksid teaduskonnad oma õppematerjalide tiraažid võimalikult optimaalselt kindlaks määrama. Siis ei tule neid hiljem maha kanda materjalide vananemise tõttu.

Kirjastusrahva suureks unistuseks on saada endale kirjutusmasin, millega saaks teha kõrgtrükile sarnast kirja ja trükkida mitmes keeles materjale ilma lehte masinast välja võtmata.

*

Tähtis on, et teadus jõuaks trükisõna vahendusel kaugemale tema tegijast. Teadusliku kirjanduse väljaandmisel peaks mõtlema ka selle reklaamimisele. Praegu ei ilmu isegi TRÜ ajalehes ülikooli väljaannete annotatsioone ega retsensioone. Uute trükiste nimetamisest üksi aga ei piisa.

Nii juhtubki, et inimeste töö ja vaev ei leia tarbijat, sest üht või teist väljaannet ei teata endale nõutada. Ei tohi unustada ka seda, et õppevahendeid tuleb hoolikalt hoida ja mitte unustada auditooriumi lauasahtlisse, kust need pahatihti prügikasti jõuavad.

Vanasõna ütleb: enne mõtle, siis ütle. Meie ütleme: lähen ülikooli rotaprinti. Aga rotaprint tähendab ofsettrükimasinat! Nii et kuidas selle minekuga siis jääb? Palju õigem on ju öelda, et lähen ülikooli trükikotta.

*

Veebruaris 1958 trükiti TRÜ trükikojas esimene väljaanne. 20 aastaga on võimalused õppe- ja teaduskirjanduse kirjastamiseks avardunud. Kui 1958. aastal suudeti kirjastada vaid *ca* 100 trükipoognat, siis 1977. aastal kirjastati 2168 trükipoognat. Muutunud on trükiste kvaliteet. Mõned väljaanded on trükitud kirjastusele «Eesti Raamat» ja «Valgus».

Ametkondlikest kirjastustest on ülikooli oma Eesti suurim. Tunnustuseks ülikooli kirjastustegevusele on seegi, et tema väljaandeid arvestatakse võrdseks vabariiklike kirjastuste väljaannetega. TRÜ trükised on nõutud materjal ka doktoridissertatsioonide kaitsmisel publikatsioonidena.

Töökale 39-liikmelisele kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivile jääb vaid soovida jõudu tööle!

SILVIA SIBRITS

Fotodel. Kirjastusosakonna juhataja Marta Raisma võtab vastu uue käsikirja. Rotaprinttrükikojas. Korrektuurinäited.

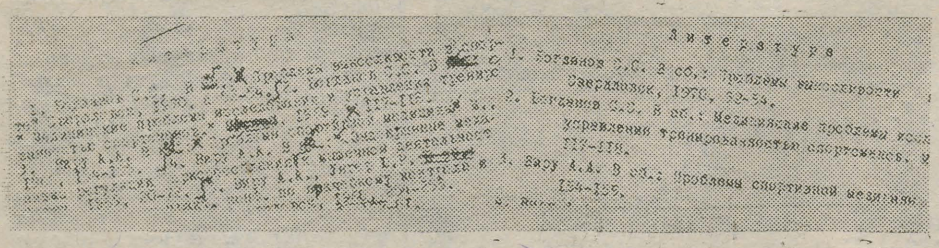

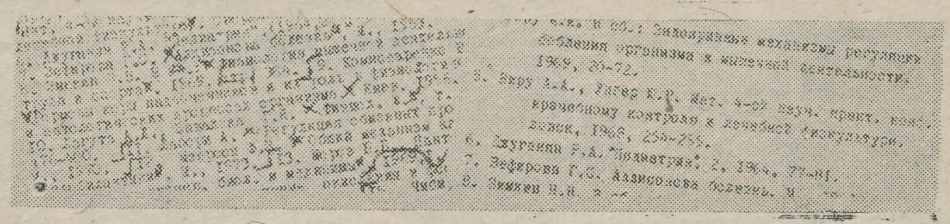

Kui haige on üliõpilane?

Või kui terve? Ons üldse mõtet nii küsida? Vahest ikka. Siit-sealt on kuulda olnud, et TRÜ tudeng põdevat hoopis rohkem kui meie teiste kõrgkoolide õppurid. Novembrikuu nõukogu koosolekul kõneles üliõpilaste tervislikust seisundist meie arstipunkti juhataja Aija Landõr. Vaatame pisut, millega tegeleb arstipunkti rahvas. Siit peaks selguma ka pealkirjas esitatud küsimus.

Ülikooli arstipunktist saab tudeng AJUTISE VABASTUSE ÕPPETÖÖST. Mida näitavad arvud? TRÜ üliõpilaste haiguspäevade ja haigusjuhtude arv 100 inimese kohta ületab tõepoolest Eesti kõrgemate õppeasutuste keskmise (300 ja 55,1). Võrreldes 1978. aasta esimest poolaastat 1977. aasta esimese poolaastaga on märgata haiguspäevade arvu suurenemist ja haigusjuhtude arvu vähenemist. Suurenesid haigestumine grippi, südame põletikulistesse haigustesse, kopsupõletikku. Viimased kaks järgnesid enamasti gripi tüsistusena. Kõige levinum on gripp. Miks? Kahjuks ei pea tudeng kinni päevarežiimist, toitutakse ebakorrapäraselt, sporditakse vähe. Seepärast pole ka haiguste ees vastupanu.

Juba aastaid on kõige rohkem haigeid olnud filoloogia-, ajaloo- ja matemaatikateaduskonnas. Võrdluseks: 100 filoloogi kohta tuleb 47,6 haigusjuhtu, 100 kehakultuurlase kohta vaid 17,3. Siinkohal tuleks aga arvude taha pilk heita: filoloogid on ju suuremas osas tütarlapsed. Lausa terved ei olda juba sisseastumisel (selgituseks, et enamasti on need niisugused tõved, mis otseselt õppimist ei takista). Seevastu kehakultuuriteaduskonda pääseb õppima ikka vaid päris terve noor inimene.

Suure töökoormuse tõid arstipunkti rahvale läinud sügiskuud. Kõneldi lausa anekdootlikke lugusid oma kursusekaaslastest, kiruti pikki järjekordi arstipunkti ukse taga.

Analüüs 1. septembrist 15. oktoobrini näitas, et 100 üliõpilase kohta tuli 17,9 haigusjuhtu, haiguspäevade arv oli 127,5. Absoluutarvudes vaadelduna läheneb see paljude aastate pooleaastastele näitudele. Kõige rohkem märgiti diagnoosiks ägedat hingamisteede katarri, seejärel grippi ja olmetraumat. Ei pidanud ju kehvema tervisega tudengid maal alati vastu, palju oli ka neid, kes füüsilisest tööst vabastuse said. Mõtlemapanevalt palju kuhjus aga mujal väljaantud tõendeid (kõige rohkem arstiteaduskonna üliõpilastel). Vaid 21 protsenti kogu selle ajavahemiku tõendeist oli saadud TRÜ arstipunktist. Mujalt toodud tõendeid kontrolliti, nõuti välja haiguslugugi. Ja vahel ei kinnitatudki TRÜ arstipunktis säärast tõendit.

DISPANSEERSELE ARVELE VÕETUD üliõpilaste tervist kontrollitakse arstipunktis pidevalt, neid suunatakse eriarstide juurde konsultatsioonidele, TRÜ profülaktooriumi, vaheajal ka sanatooriumidesse. Niisuguseid üliõpilasi on arstipunktis kirjas peaaegu kahesaja ringis (neeruhaiged, hüpertoonikud, reumaatikud jt.). Kahjuks leidub nende haigete seas üliõpilasi, kes ei tule kontrollile, jätavad tegemata ravikuure. Enamik mõistab ravi tähtsust ja nendega pahandada pole vaja.

PROFÜLAKTILISELE KONTROLLILE kutsub arstipunkt iga sügissemestri algul II, III ja IV kursuse üliõpilasi. Möödunud õppeaastal pidi selle läbi tegema 3848 tudengit, kohale tuli 3757. 91 ei ole nende arvude kõrval küll eriti suur, kuid just nii palju oli neid üliõpilasi, kes pidevale meeldetuletamisele vaatamata kontrollima siiski ei tulnud. Fluorograafilisel kontrollil käisid seevastu kõik.

Profülaktilistel läbivaatustel määratakse tudengid vastavatesse kehalise kasvatuse gruppidesse. Seepärast peabki kontrollile tulema kohe semestri algul. Terveks semestriks saab kehalisest kasvatusest vabastuse ainult AKK otsusega, erigruppi ja ravivõimlemise rühma suunatakse aga eriarsti konsultatsiooni põhjal.

Ruumikitsikuse pärast ei ole kõiki tudengeid saanud läbi vaadata stomatoloog. Praegu kontrollitakse ainult dispanseersel arvel olevaid üliõpilasi.

Kevadsemestril saavad ülikooli arstipunktist tõendi oma tervise kohta malevasse minejad.

Seegi toob kaasa hulga tegemist. Aastatega on töömaht tublisti suurenenud, ruumid aga samaks jäänud. Nüüd on TULEVIKUPERSPEKTIIVID lõpuks selgunud. Arstipunkt ja profülaktoorium kolivad üle Leningradi mnt. 25 ühiselamusse (mitte Leningradi mnt. 2, nagu algul jutud käisid). Ruumide ümberkorraldamine võtab aega, sügiseks saab ehk sisse kolida. Seal avatakse taas füsioteraapiakabinet, mis mõne aasta eest vastavate tingimuste puudumise pärast suleti. Hambaravitoole on praegu kaks, neid tuleb kolm. Juurde saab mitu uut ruumi, suureneb ka personal. Praegu töötab Tartu linna II arstipunktis ehk TRÜ arstipunktis 3 õde, 0,5 kohaga sanitaarvelsker ning 2 arsti. Kõige kauem, 31 aastat on siin olnud vanemõde Õie Särg. Tema mäletab nii mõnegi praeguse patsiendi vanemaid sellest ajast, kui nemad ülikoolis käisid ja arstipunkti abi kasutasid.

Lõpuks palus arstipunkti rahvas avaldada tänu õigusteaduskonna dekaanile H. Kingsile suure abi eest. Tema olevat pidevalt silma peal hoidnud profülaktilisel kontrollil käijate üle. Ja 31. detsembriks olid kõik õigusteaduskonna tudengid arstipunktis käinud.

Küllap sügisel, kui kolimisraskustest üle saadud ja uues asupaigas sisse seatud, võiks vist hakata pärima, kui terve meie üliõpilane on.

VARJE SOOTAK

Viimane lutsi murraku tundja

1971. aasta juunis viibis TRÜ eesti keele kateedri ekspeditsioon Kagu-Lätis lutsi eestlaste juures. Viimane peatus tehti Ludza linnas Blaumani tänavas 2, kus dotsent Aino Valmet helilindistas jutustusi Jeesp (Jazep) Germovilt (sünd. 1897, vt. ka «TRÜ» nr. 18, 1978). Juuresolnud seitsmele õppejõule, nende seas Huno Rätsepale, Tiit-Rein Viitsole, Ellen Uuspõllule, Valve Kingisepale jt., ning viieteistkümnele üliõpilasele tundus Härma Jeesp väga selgelt ja loogiliselt kõneleva keelejuhina.

1973. aasta augustis vestlesid J. Germoviga ka etnograafid Aleksei Peterson ja Eevi Astel. Viie aasta jooksul ei olnud J. Germovil eesti teadlastega enam vestlusi. Ainult allakirjutanu kirjutas talle ja palus tema majandusteadlasest tütrel Veera Skarbniecel vastata mõningaile küsimustele. Läinud aasta lõpul kavatsesin sõita Lutsimaale ja küsida J. Germovilt, kas ta kui tuntud rahvalauliku poeg ja pillimees teab midagi läti helilooja ja rahvaviiside koguja Emils Melngailise käigust (1930. aasta paiku) lutsi eestlaste juurde koos liivlase Peter Volganskiga. Ent 1. detsembri õhtul saabus J. Germovi tütrelt telegramm, et tema isa ei ole enam elavate keskel.

Jäägu Jeesp Germovist kui hinnatud keelejuhist ja sõbralikust lutsilasest helge mälestus.

PAOLOPRIIT VOOLAINE

ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ring

tähistab 16. veebruaril kell 12 Kliinilise Sünnitusmaja auditooriumis oma 30. aastapäeva. Koosolekule järgneb pidulik koosviibimine. Oodatud on kõik ringi vilistlased.

ÕIGUSTEADLASED TULID VILNIUSEST

Vilniuses 1.—2. veebruaril toimunud teaduslikul konverentsil «Tsiviil- ja kriminaalseadusandluse täiustamise probleemid NLKP XXV kongressi ja NSV Liidu uue konstitutsiooni valgusel» peeti kriminaalõiguse ja kriminoloogia ning kriminaalprotsessi ja kriminalistika sektsioonides kokku 49 ettekannet. Meie ülikoolist esinesid prof. I. Rebane ettekandega «Kuriteo mõiste ja kuriteokoosseis» ja dots. A. Paltser «Kodanike põhiõiguste ja vabaduste kriminaalõiguslik kaitse». Valdav oas ettekannetest sisaldas konkreetseid ettepanekuid kriminaal- ja kriminaalprotsessi seadusandluse edasiseks täiustamiseks, nii üleliidulise kui ka liiduvabariikide seadusandluse osas. Nii olid prof. A. Ignatovi (Moskva) ja prof. M. Blumi (Riia) ettekannetes tähelepanu keskpunktis «NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalseadusandluse aluste» edasise täiustamise küsimused. Mõlemas ettekandes toodi esile vajadust viia nimetatud alused vastavusse kaasajaga, sest nende vastuvõtmisest on möödunud juba 20 aastat. Tehti ettepanekuid ühtlustada liiduvabariikide kriminaalkoodekseid ja täpsustada selliste kuritegude koosseisulised tunnused nagu riigi ja ühiskonna vara riisumine, tapmine, mootorsõiduki ärandamine, samuti kodanike õiguste vastu suunatud kuritegelikud ründed. Suurem osa ettepanekuid kiideti konverentsi lõpp-plenaaristungil ning selle otsuses heaks.

Üle kahekümne ettekande kuulati konverentsi suurimas sektsioonis — tsiviilõiguse, perekonnaõiguse ja majandusseadusandluse sektsioonis, kus käsitleti õiguse teooria, omandiõiguse, elamuõiguse, majandusõiguse ja teisigi aktuaalseid küsimusi. Sellest tingituna möödus konverents loomingulises ja diskussioonikas õhkkonnas. Et Moskva ja Leningradi teadlaste kõrval esinesid ka liiduvabariikide teadlased, siis aitas konverents selgitada aktuaalsemaid probleeme erinevates liiduvabariikides ja üldistada seaduste kohaldamise praktikat ning andis mõtteid nii üleliidulise kui vabariiklike seaduste täiendamiseks.

Mitu ettekannet esitasid TRÜ tsivilistid. Professor V. Kelder esines huvitava teoreetilise ettekandega teemal «Ühiskondlike suhete sotsiaalse reguleerimise mehhanismi teoreetilised probleemid». Dotsent P. Kask kõneles teemal «Omandussuhete õigusliku reguleerimise mõistetest ja terminitest». Elamuõiguse küsimusi käsitles tuntuim elamuõiguse teadlane dots. E. Laasik teemal «Eluaseme õiguse konstitutsioonilised printsiibid ja elamuseadusandlus». Majandusseadusandlusest rääkis dots. E. Ploom ettekandes «Mittekvaliteetse toodangu hankimise eest kehtestatud vastutuse teoreetilisi küsimusi».

Konverents oli pikaaegseid teaduslikke kontakte omavate teadlaste järjekordne kohtumine. Seepärast arutleti vabal ajal ka väljaspoole ametlikku temaatikat jäävaid küsimusi, mis võimaldasid täpsustada ja kooskõlastada tulevasi uurimisteemasid ja probleeme.

Sektsiooni töö kokkuvõttes rõhutati kõigi ettekannete sisukust ja uurimuste aktuaalsust ning formuleeriti ettepanekud kehtiva seadusandluse täiustamiseks.

Tehti kokkuvõtteid ka Vilniuse, Läti ja Tartu RÜ õigusteaduskondade vahelisest sotsialistlikust võistlusest. Jagasime esikohta Vilniuse kolleegidega.

ALBERT PALTSER, ENDEL PLOOM

Meie võimlejad kolmandad

Seda Jüri Laane fotot kommenteeris telefoni teel võimlemise kateedri juhataja dotsent Helmut Valgmaa nõndaviisi: «Rektor prof. A. Koop avab 10 Nõukogude Liidu ülikooli (Valgevene, Tbilisi, Kasahhi, Dnepropetrovski, Kubani, Odessa, Kiievi, Leningradi, Moskva ja Tartu) võistlused iluvõimlemises. Väljaspool võistlust osales Moskva Keemia- ja Naftainstituut. Esikoha saavutas Tbilisi RÜ, teiseks tuli Kasahhi RÜ, kolmandaks jäi meie ülikooli võistkond koosseisus Tatjana Engels, Kai Vooglaid, Santa Jansone ja Inga Sahhatševski. Kolmas koht on viimase aastakümne parimaid tulemusi traditsiooniliseks kujunenud võimlemisvõistlustel.»

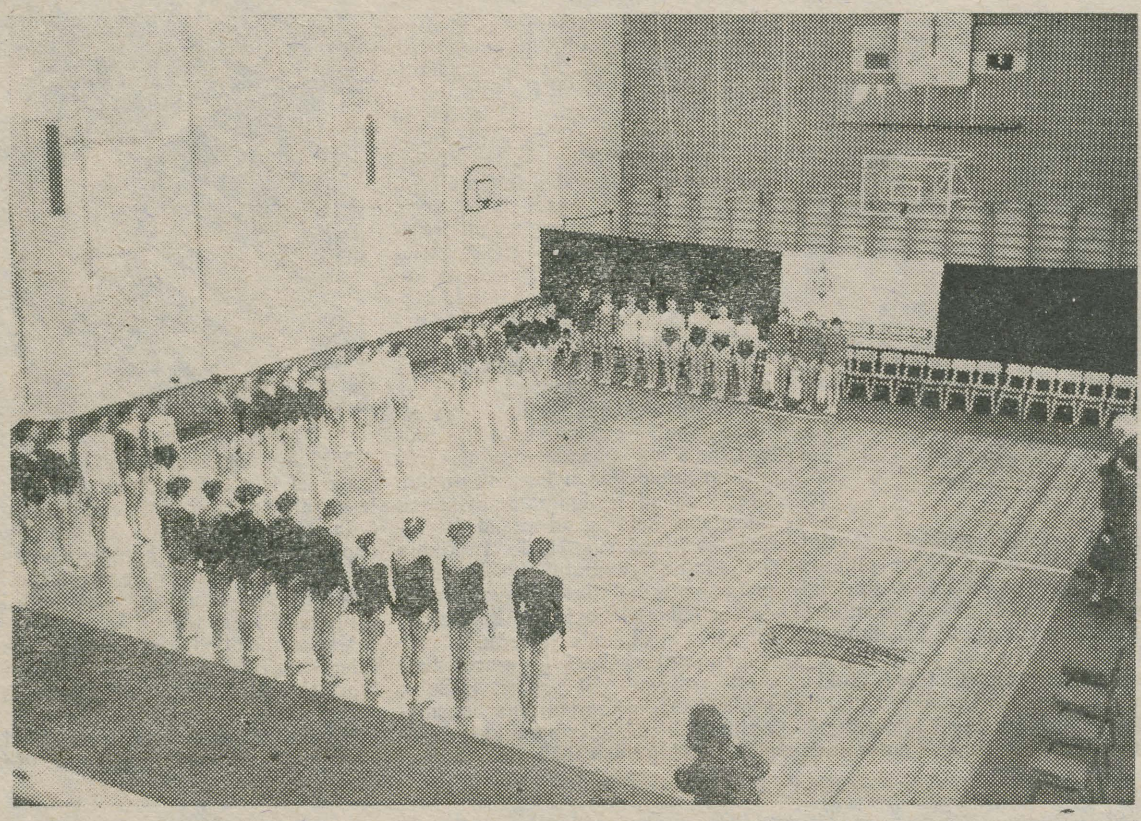

Moskvas, Tallinnas, Tartus

Näärikuu viimastel päevadel külastas TRÜ kergejõustikukoondis MOSKVAT, kus leidis aset arvult juba 21. matškohtumine Moskva, Leningradi, Tbilisi ja Tartu RÜ-de vahel.

Võistlus kulges nagu eelmistel aastatelgi põnevas punktiheitluses, millest võitjana väljusid seni traditsiooniliselt koduperemehed 230 punktiga. Teiseks platseerus nagu mullugi TRÜ 180,5 punktiga, edestades LRÜ-d vaid 3 punktiga! Ohtlikku lähedusse esikolmikule jõudsid ka Tbilisi üliõpilased, kes esmakordselt olid suutnud komplekteerida täisesinduse ka naiste aladel.

Meie parimatest tuleks nimetada kergejõustiku kateedri aspirandi Tiina Toropi südi esinemist, kes võitis 50 m jooksu 6,6 ja kaugushüppe 5.66-ga. Tema õpilane Lehte Ots (maj. I) võitis 50 m tõkkejooksu (7,5). 600 m jooksus edestas Maie Kalle (1.36,9) treeningukaaslast meistersportlast Ille Kukke 1,2 sekundiga.

Meestest suutis alavõidu saavutada vaid Jevgeni Jessin (KKT IV) 300 m jooksus 37,9-ga. Võitjaga võrdse kõrguse teivashüppes (4.60) ületas Villem Savvi (KKT IV).

Võistluse parimateks tulemusteks võiks lugeda meistersportlase V. Paraštšuki (MRÜ) 5,6 sek. 50 m jooksus, naistest samuti MRÜ võistleja M. Šablenko 1.75 kõrgushüppes.

TALLINNAS toimusid möödunud nädalavahetusel Eesti NSV sisevõistlused, kus sprindis andsid tooni TRÜ sportlased. Naiste 60 m jooksu võitis T. Torop 7,5-ga (nädal tagasi Moskvas «Izvestija» karikavõistlustel elektroonilise ajanäitajaga koguni 7,63), korrates 16 aastat püsivat L. Härsingu tippaega, kaugushüppes platseerus ta teiseks oma selle sisehooaja parima 5.85-ga.

Meestest võitis nii 60 m kui ka 300 m jooksu J. Jessin, vastavalt 6,8 ja 36,0(!)-ga. Tema treeningukaaslane G. Organov viibib praegu üleliidulisel treeningkogunemisel Minskis ja valmistub NSVL sisevõistlusteks. Mõlemaid treenib vastne Eesti NSV teeneline treener Martin Kutman.

Tublilt jooksis vabariigi rekordiomanik 3000 m jooksus Ille Kukk, kes võttis sel distantsil ka sisetippmargi 9.30,5-ga oma nimele. I. Kukk võitis veel 1500 m jooksu 4.36,6-ga.

Auhinnalisi kohti TRÜ-sse tõid veel L. Ots naiste 60 m jooksus 7,8 (III), T. Lelov (keemia V) kõrgushüppes 1.66 (III) ja N. Ossipova (KKT III) kuulitõukes 13.41 (II). Meestest I. Hanvere (KKT III) 800 m jooksus 1.57,3 (III), V. Savvi teivashüppes 4.40 (III) ja A. Komar (TRÜ spordikl.) kolmikhüppes 15.17 (II).

TARTUS jätkub kergejõustiku sisehooaeg 13. veebruaril KKT kursustevaheliste võistlustega, 17.—18. veebruaril TRÜ teaduskondadevaheliste karikavõistlustega, TRÜ II — Rapla — Viljandi kohtumise aeg on veel lahtine, sisehooaja lõpetavad kergejõustikuosakonna võistlused 19.—23. märtsini.

HENN VALLIMÄE,
TRÜ kergejõustikusektsiooni esimees

Sport kevadsemestril

Spartakiaaditabel näitab
Spordiaktiiv tuleb nõu pidama
Loosivad korvpallurid

O Pärast 1978/79. õ.-a. rasket sügissemestrit ja sellele järgnenud nii vajalikku vaheaega on ülikoolis algamas kevadsemester. Vähem pingeliseks ei tohiks see kujuneda ka spordis. Selle kinnituseks on **spartakiaaditabeli** tihe punktiseis pärast ujumist ja võrkpallivõistlusi (rohkem alasid sügissemestril läbi ei viidudki). Halvad ilmad ja põllutöö takistasid VTK suvist mitmevõistlust ja orienteerumist. Viimane tuleb korraldada koos ülejäänud aladega kevadsemestril. VTK suvises mitmevõistluses jäävad aga ülikooli meistrid sedakorda välja selgitamata.

Paremusjärjestus pärast kahte ala:

1. **Töötajad 32 p.**
2. **Spordimed. 31 p.**
3. **Majandust. 29 p.**
4. **Bioloogia-geograafiat. 27 p.**
5. **KKT III. 26 p.**
6. **KKT II. 24. p.**
7. **Filoloogiat. 23,5 p.**
8. **Arstit. 23 p.**
9. **—10. KKT I. 21 p.**
   Matemaatikat. 21 p.
11. **Füüsika-keemiat. 17,5 p.**
12. **Õigust. 16,5 p.**
13. **KKT IV. 13,5 p.**
14. **Ajaloot. 7,5 p.**

O Nagu näha, on kõigil veel võimalus võita. Ees ootab üheksa ala. Millal ja mismoodi need läbi viiakse, seda räägitakse **12. veebruaril kell 18 keemiahoone ringauditooriumis spordiaktiivi nõupidamisel.** Oodatud on teaduskondade spordinõukogude liikmed, komsomoli ja ametiühingu spordifunktsionäärid, kursuste spordiorganisaatorid. Antakse informatsiooni kevadsemestri spordiüritustest, TRÜ spartakiaadi eelolevatest aladest, tutvustatakse kursustevahelist paremusjärjestust.

O Nõupidamine algab kursustevahelisest **korvpalliturniirist** osavõtjate loosimisega. Korvpallivõistkondade kaptenitel tuleb esitada ülesandmislehed. Samas koostatakse alagrupimängude ajakava.

NB! Seoses veebruaris algavate ülikooli meistrivõistlustega korvpallis tuletame kõigile asjast huvitatuile meelde, et ka sel aastal lubatakse nii nais- kui meeskondi mängima vaid ühtses võistlusdressis (särk ja püksid). Nõu ja abi (ka materiaalse) saamiseks pöörduda korvpallisektsiooni esimehe, KKT III kursuse üliõpilase Raul Rõõmuse poole.

TRÜ spordiklubi

KLUBIS

Laupäeval, 10. veebruaril kl. 21
DISKO

«Emerson, Lake and Palmeri» uus heliplaat «Love Beach», «Rooside paraad». Tantsumuusikat iga stiili austajatele.

Pühapäeval, 11. veebruaril kl. 21
PUHKEÕHTU.

Neljapäeval, 15. veebruaril kl. 19 II korruse saalis kohtumisõhtu Tartu Linna Rahvakohtu ja noorsookomisjoni töötajatega teemal «Noorsoo kõlbelise kasvatuse probleemidest Tartu linnas».

Kes mõtles välja minu?

Ma olen andekas ja teravmeelne humorist. Olen niivõrd teravmeelne, et mõnikord hakkab mul teravmeelsusi välja mõeldes kui mitte just hirm, siis kõhe küll. Näiteks täna.

Istusin laua taha ja hakkasin kirjutama vägagi naljakat lugu ühest humoristist, kes istus ükskord laua taha ja hakkas kirjutama vägagi naljakat lugu ühest humoristist, kes istus ükskord laua taha ja hakkas kirjutama vägagi naljakat lugu ühest humoristist. Selle humoristi nimi, kellest hakkas üht vägagi naljakat lugu kirjutama humorist, kelle mõtles välja humorist, kelle mõtlesin välja mina, oli Ando. Minu nimi on Agaaton ja selle humoristi nimi, kellest ma kirjutama hakkasin, oli Toomas. Toomas, kes oli minu poolt välja mõeldud, pidi hakkama kirjutama humoristist nimega Jüri ja Jüri oligi see, kes pidi kirjutama Andost, humoristist. See andekas ja teravmeelne humorist Ando, kelle mõtles välja humorist Jüri, kelle mõtles välja humorist Toomas, kelle omakorda mõtlesin välja mina, pidi olema abielus Railiga ja imiku Triinu isa, peale selle veel IV kursuse matemaatik, aga see, kes mõtles välja humorist Ando — humorist Jüri, «epakas» —, pidi olema õnnelikus abielus Annega, sest nii tahtis Jürit välja mõeldes humorist Toomas (poissmees, Tallinnast, «tipikas»), kelle mina oma vägagi naljaka loo jaoks välja mõtlesin. Mina olen ka poissmees, õpin psühholoogiat, ja olen sisse kirjutatud aadressil Puu 4—36 (aadress, muide, on välja mõeldud, sest mulle ei meeldi, kui mind vägagi naljakate lugude kirjutamisel segatakse).

Niisiis istusin laua taha ja hakkasin kirjutama vägagi naljakat lugu humorist Toomasest, kes mõtles oma loo kangelaseks humorist Jüri, kes oma loo kangelaseks mõtles välja humorist Ando, kes pidi istuma laua taha humorist Jüri (s. t. humorist Toomase, s. t. minu) tahtel ja hakkama kirjutama ühte vägagi naljakat lugu pealkirjaga «Kes mõtles välja minu?». Järsku tabas teda (humorist Andot) selle pealkirja meeletu tõsidus: aga võib-olla on mind keegi oma loo jaoks välja mõelnud, järsku olen ma olemas ainult kellegi humoristi mõtetes, ja täpselt samuti mu abikaasa Raili ja meie laps (imik) Triinu. Nii mõtles humorist Ando ja tal hakkas kui mitte just hirm, siis kõhe küll. Ja sulepea pani käest ka humorist Jüri, kes oli just äsja välja mõelnud humorist Ando ja tema hirmu, sest ka tema mõtles enda ja oma naise Anne olemasolu reaalsuse ja õnneliku abielu üle järele. Täpselt samuti ei kirjutanud enam sõnagi humorist Toomas, kes just nüüdsama mõtles, kuidas humorist Jüri paneb sulepea käest. Ta näpistas ennast ninast, et kontrollida, kas ta on välja mõeldud või tegelikult olemas. Ta nina tundis valu, sest nii tahtsin mina, humorist Agaaton, kes ma olin ta ühes tema ninaga välja mõelnud.

Istusin laua taga ja jäin korraks mõttesse. Järsku koputati mu uksele. See oli humorist Toomas. Temaga olid kaasa tulnud humorist Jüri, Toomase väljamõeldu, ja humorist Ando, Jüri väljamõeldu.

Kelle uksele koputan mina, mõtlesin ma kui mitte hirmu, siis väikese kõhedusega küll, kui Andole, Jürile ja Toomasele oma vastvalminud vägagi naljakat lugu ette lugema hakkasin.

Humorist AGAATON SÕRMIK

* * *

Tudengihuumori võistlus lõpeb 15. märtsil!

NB!

Järgmisel reedel, 16. veebruaril ilmub erinumber ülikooli sisseastujatele, mis müügile ei tule. Seda saab osta toimetusest.

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 519. MB-01293.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

sulle, abiturient

Mina — matemaatik?

Millest kirjutada keskkooliõpilasele? Küllap ikka kutsevalikust. Sest näen liiga palju neid abituriente, kes tahavad kõrgkoolis edasi õppida, kuid ei saa sisse. Tartu Riikliku Ülikooli vastuvõtukomisjonist lahkub ju igal aastal niiviisi 1000 noort. Võib küll järgmisel aastal uuesti katsetada, kuid vastlõpetanuid on siis siin jällegi 2000. Nii et...

Öeldu põhjal olengi mõnevõrra imestanud nende üliõpilaskandidaatide üle, kes sajandana annavad avalduse erialale, kuhu võetakse vaid 25-liikmeline õppegrupp. Imesid ju ei juhtu ja 75 lihtsalt **peavad** tühjalt tagasi minema. Võib muidugi õigustatult end teadjamaks pidada igast 4—5 lõpetajast **oma** koolis, ent võib siis sedasama arvata sisseastumisel, kuhu on kogunenud kõikide koolide paremad õpilased? Ja eriti kurb just see ongi, kui 75 väljajäänut oleksid oluliselt paremad kui sissesaanud mõnel teisel erialal.

Tänapäeva kõrge tootmistasemega ühiskond vajab väga palju spetsialiste, kes tunnevad matemaatikat, füüsikat ja keemiat (neile ainetele rajaneb masinatega tootmine eelkõige). Sisseastumiskonkursside suurus aga näitab mittetäppisteaduste liigset eelistamist. Eelistada ju võib, kuid ühiskondlikud huvid nõuavad endale allumist. Siingi on (valiku) vabadus vaid tunnetatud paratamatus.

Teatavasti on inimene väga suure kohanemisvõimega. Seetõttu sobib ta ka väga paljudele erialadele või ametikohtadele. Viimane selgub eriti ilmekalt koolijärgsel tööleasumisel, sest saab asuda, õigemini küll kandideerida, vaid vabadele **olemasolevatele** töökohtadele (uusi töökohti lõpetajate huvide järgi ju juurde ei looda!). Erialavalikul ollakse millegipärast aga kahjuks piiratumal seisukohal. Isegi võiks öelda, et ääretult pretensioonikal positsioonil: ainult seda, minu jaoks **kõige** meeldivamat eriala, ja ei midagi muud! Kui sedasama loogikat kasutada elus teiste oluliste valikusituatsioonide (näiteks abiellumise, töökoha, korterinaabrite vms. valiku) suhtes, defineeriksid vist väga paljud isikud endale esialgu ainult tühihulga. Kuid see oleks ju vale, ja pealegi on mõned nimetatud olukorrad kutsevalikust korduvama iseloomuga. Seepärast õpetatakse inimest reaalsusega kohanema, oma parimast, mis pealegi võib illusoorseks osutuda, loobuma. Vastavad üldrahvalikud tarkused on viidud isegi n.-ö. nõuandevalemite tasemele: *parem pool muna kui tühi koor; parem varblane pihus kui kaks kõrtsi katusel*; *paremad jäävad paramatele* jne.

Esitatuga on püütud lugejat juhtida mõttele, et võib-olla võiks valida oma «pingereast» teise või kolmanda elemendi, mis on individiidide poolt statistiliselt vähem tunnustatud ja seetõttu ühiskondlikult otsekohe vajalikum.

Viimati öeldu kehtib kahjuks ka täppisteaduste, eriti matemaatika õppimise kohta. Ajastu üldtendentsiks näib praegu olevat diplomi saamine vähima tööga (suurimad konkursid matemaatikat mittesisaldavatel erialadel). Vabariigi hariduselu ja ka üldise edasiarenemise huvides oleks aga vaja võimalikult ühtlast konkurssi kõigil erialadel. Siis ei juhtuks sedagi, et ülikoolist lahkub 1000 õppimisvõimelist noort (kellest **nüüd** paljud leiavad, et võinuks ka matemaatikat õppida!), aga matemaatikas jääb sisuliselt 30 kohta täitmata. On see vastuvõtu paradoks? Või kutsevaliku paradoks? Või arenguparadoks? Või hoopis ebakompetentsus?

Et ühiskondlikuks ideaaliks on ühtlane konkurss igal erialal, peaks iga abiturient teadma kahte-kolme eriala, kuhu ta sobib ja mida soovib. Avalduse ümbertõstmise õigus on ju sisseastujal avalduste vastuvõtu lõpuni ja alatäituvusega erialadele veel vastuvõtueksamite algulgi. Et neid võimalusi saaks sel kibekiirel ajal operatiivselt kasutada, tuleks varakult valmistuda vastuvõtueksamiteks, ja laiema programmi alusel. Õige on sellega alustada juba tänasest.

Palju edu lõpetamiseks ja asjalikuks kutsevalikuks!

Dotsent JAAN REIMAND,
matemaatika õpetamise metoodika
kateedri juhataja

Miks mitte omandada kõrgharidus Moskvas või Leningradis?

Meie maa ühtne haridussüsteem võimaldab keskharidusega noortel jätkata õpinguid Nõukogude Liidu mis tahes kõrgkoolis. Tuleb vaid sooritada vajalikul tasemel sisseastumiseksamid. Loomulikult toimuvad need väljaspool meie vabariiki peaasjalikult vene keeles. Järelikult on konkursil eduka esinemise üheks eelduseks vene keele oskus.

Siiski on rida erialasid, kus vene keele valdamine sisseastumiseksamitel määrav ei ole. Need on erialad, mille jaoks meie vabariigi kõrgkoolid kaadrit ette ei valmista või siis valmistavad vähem kui vajatakse. **Niisugusteks erialadeks on näiteks ühiskonnateadused, arhiivindus, kinematograafia, meteoroloogia, sanitaaria, vene keel ja kirjandus jt.** Neid erialasid on läinud Eesti NSV-st õppima viimastel aastatel ligikaudu 100 abiturienti aastas.

Sisseastumiseksamid sooritavad väljapoole vabariiki suunatavad sõltuvalt nende tulevasest erialast kas Tallinna Polütehnilise Instituudi või Tartu Riikliku Ülikooli juures eesti keeles. Eksamid toimuvad üheaegselt sisseastumiseksamitega meie vabariigi kõrgkoolidesse. Abituriendid, kes sooritavad edukalt (s. t. «neljadele» ja «viitele») kõik eksamid, kuid jäävad konkursist välja, võivad jätkata konkureerimist meie ülikooli sellesse osakonda, kuhu pääsemiseks vajalik samade sisseastumiseksamite sooritamine. Nii näiteks oli möödunud suvel suur konkurss rootsi keele erialale Leningradi Riiklikku Ülikooli. Kohti oli meie vabariigi jaoks eraldatud vaid üks. Soovijaid oli 11. Leningradi suunati kõik eksamid «viitele» sooritanud Tallinna II Keskkooli abiturient Mare Luts. Konkursil väljajäänuist võeti neli TRÜ filoloogiateaduskonda õppima inglise, saksa või vene keelt.

Ka selleks aastaks on Eesti NSV-le eraldatud suur hulk kohti vennasvabariikide juhtivatesse kõrgkoolidesse. Erialad, mille õppimiseks tuleb sisseastumiseksamid sooritada TRÜ-s, on tabelis.

Lugupeetud abiturient, kui Sa pole veel lõplikult otsustanud, kus kavatsed Sind huvitavat eriala õppida, kaalu ka käesolevas lühiteates pakutud võimalust. Pole kahtlust, et eriala omandamiseks on Moskva ja Leningradi kõrgkoolid kõige suuremaid võimalusi pakkuvad. Viibides viis aastat teises keelelises miljöös, omandad Sa kindlasti selle keele. Suheldes teiste rahvuste esindajatega ja tutvudes nende kultuuriga — selleks on aga Moskva ja Leningradi võimalused ammendamatud — muutud ka ise rikkamaks. Pärast kõrgkooli lõpetamist ootavad Sind meie vabariigi mitmesugused asutused ja ettevõtted.

Täpsemat informatsiooni õppimisvõimaluste kohta vennasvabariikides võib saada ülalnimetatud kõrgkoolide vastuvõtukomisjonidest ja Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumist.

Dots. KALJU KUDU,
TRÜ vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär

Eriala	Õppeasutus	Sisseastumiseksamid
NLKP ajalugu Filosoofia Teaduslik kommunism	Moskva Riiklik Ülikool Leningradi Riiklik Ülikool	NSVL ajalugu, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj. ja suuline), võõrkeel
Arhiivindus	Moskva Ajaloo-Arhiivinduse Instituut	
Poliitiline ökonoomia	Moskva Riiklik Ülikool Leningradi Riiklik Ülikool	Matemaatika (kirj.), NSVL ajalugu, geograafia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
Kinematograafia ökonoomika	Üleliiduline Riiklik Kinematograafia Instituut (Moskvas)	
Raamatuteadus, raamatukaubanduse organiseerimine ja majandus	Moskva Polügraafia Instituut	
Biokeemia Bioloogia	Moskva Riiklik Ülikool Leningradi Riiklik Ülikool	Bioloogia, keemia, matemaatika (kirj.), eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
Prantsuse keel	Leningradi Riiklik Ülikool	Prantsuse keel, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), NSVL ajalugu
Vene keel ja kirjandus	A. I. Herzeni nim. Leningradi Riiklik Pedagoogiline Instituut	Vene keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), võõrkeel, NSVL ajalugu
Hügieen, sanitaaria ja epidemioloogia	I. M. Setšenovi nim Moskva I Meditsiiniinstituut Leningradi Sanitaarhügieeni Instituut	Keemia, füüsika, bioloogia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
Kehakultuur ja sport (vehklemine, maadlus (sambo), iluuisutamine, jalgrattasport, hoki, poks)	Moskva Riiklik Kehakultuuri Instituut	Sportlik eriala, bioloogia, keemia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
Kehaline kasvatus	Lesgafti-nim. Leningradi Riiklik Kehakultuuri Instituut	

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

Ajalooteaduskond võtab 1979. aastal I kursusele vastu 80 uut statsionaarset üliõpilast, kellest 30 hakkab õppima ajalugu, 25 defektoloogiat ja 25 psühholoogiat. Kõigil neil peavad olema avar ühiskondlik-poliitiline silmaring ning eeldused ja tahtmine töötada inimestega.

Ajaloo-osakonnas saavad üliõpilased põhikursuste kaudu süstemaatilise ülevaate inimühiskonna ajaloost ürgkogukondlikust korrast kuni tänapäeva sündmusteni. Õpitakse tundma nii NSV Liidu ja Eesti NSV ajalugu kui ka teiste maade ja rahvaste minevikku. Paralleelselt ajaloodistsipliinidega õpitakse ühiskonnateadusi ja keeli ning karastatakse ennast füüsiliselt kehalise kasvatuse tundides. Alates III kursusest algab spetsialiseerumine. Põhiliselt on võimalik valida NSV Liidu ajaloo ja üldajaloo vahel. Väiksem osa üliõpilastest saab spetsialiseeruda ka arheoloogia, arhiivinduse, etnograafia, kunstiajaloo või museoloogia erialale. Individuaalplaani järgi võib õppida mõnda kitsamat eriala, nagu näiteks ajaloomälestiste restaureerimist. Sõltumata valitud spetsiaalsusest saavad kõik ajaloo-osakonna üliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse. Õppetöö põhivormiks on loengud ja seminarid. Teadusliku töö kogemused omandatakse kursusetööde kirjutamisega. Kõik üliõpilased teevad läbi arheoloogia- ja etnograafia-, pioneerilaagri-, arhiivi-, muuseumi- ja ekskursiooni- ning pedagoogilise praktika. Erialasele ettevalmistusele tuleb kasuks osavõtt ÜTÜ ajalooringi mitmepalgelisest tööst. Üliõpilaste teadmisi kontrollitakse põhiliselt kaks korda aastas eksamisessioonidel. Õpiaeg kestab 5 aastat. Lõpetamiseks on vaja kaitsta erialasel teemal kirjutatud diplomitöö ning sooritada riigieksamid. **Ajaloo-osakonna lõpetajad saavad ajaloolase, ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsiooni. Enamik lõpetajatest suunatakse õpetajatena koolidesse. Kitsamal erialal ettevalmistuse saanud ajaloolased asuvad tavaliselt tööle arheoloogidena, etnograafidena, restauraatoritena, muuseumi- või arhiivitöötajatena. Osa ajaloolasi leiab rakendamist ka teadusasutustes ning partei- ja komsomolitööl.**

Defektoloogiaosakonnas valmistutakse tööks vaimselt alaarenenud või kõne- ja kuulmishälvetega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse meditsiini ja psühholoogia tundmaõppimisele ning emakeele õpetamise metoodikale. Õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. Erialane praktika toimub abi- ja erikoolides, laste

(Järg 2. lk.)

Imme VIIDALEPA kirjakujundus.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 Reedel, 16. veebruaril 1979 XXXI aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrollexemplar

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

(Algus 1. lk.)

päevakodudes ning raviasutustes. Lõpetamisel tuleb kaitsta diplomitöö ning sooritada riigieksamid. **Defektoloogiaosakonna lõpetajad saavad üldreeglina abikooli õpetaja logopeedi, koolieelsete lasteasutuste oligofrenopedagoogi kvalifikatsiooni ning suunatakse tööle aineõpetajate ja kasvatajatena abi- ja erikoolidesse ning arenguhälvetega laste eksperimentaalklassidesse või logopeedidena logopeediapunktidesse ja -klassidesse ning lasteaia vastavatesse erirühmadesse. Surdopedagoogika erialal lõpetajad saavad töökoha Porkuni Eriinternaatkoolis kurtide laste või Tartu 1. Eriinternaatkoolis kuulmislangusega laste (nürmikute) õpetajana. Defektoloogidele makstakse 25% kõrgemat stipendiumi ja palka.**

Psühholoogiaosakonnas õpetatavad ained on mitmekesisemad, mistõttu psühholoogiaüliõpilaselt eeldatakse nii humanitaarset kui ka täppisteaduslikku mõtlemist. Puhtpsühholoogiliste distsipliinide kõrval on õppeplaanis bioloogilisi, humanitaarseid ja matemaatilisi aineid. Õppetöös on loengute kõrval tähtis koht praktikumidel, mida viiakse läbi ülikooli laboratooriumides või baasettevõtetes. Arvutus- ja katseaparatuuri käsitsemise oskus kuulub psühholoogi hariduse ja kutsetöö juurde. Ühiskonnateadusi ja keeli õpitakse samas mahus nagu teistelgi erialadel. Üliõpilastel on võimalus osa võtta lepingulistest uurimistöödest. Praktikal käiakse koolides ja tootmisettevõtetes. Õppetöö käigus spetsialiseerutakse tööja inseneripsühholoogia, sotsiaalpsühholoogia, vanuseastmete ja pedagoogilise psühholoogia, üldpsühholoogia või meditsiinipsühholoogia kitsamale erialale. Ülikool lõpetatakse diplomitöö ja riigieksamitega.

Psühholoogiaosakonna lõpetajatele antakse psühholoogi ja psühholoogiaõpetaja kutse. Nad suunatakse psühholoogidena tööle uurimisasutustesse, käitistesse, majanditesse, transpordi- ja sideettevõtetesse, kutsenõuandlatesse ja mujale. Edaspidi, kui laieneb psühholoogilise teeninduse sfäär, suureneb veelgi vajadus selle eriala spetsialistide järele.

Ajalooteaduskonnas õppimisest huvitatuid oodatakse 1. märtsil kell 11 TRÜ aulas toimuvale lahtiste uste päevale. Pärast sissejuhatavat vestlust tutvutakse osakonniti õppeja praktikabaasidega ning kohtutakse õppejõududega.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Arstiks

Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli kõige suuremaks teaduskonnaks on arstiteaduskond, mis koosneb eesti ja vene õppekeelega raviosakonnast, stomatoloogia-, pediaatria-, farmaatsia- ja vene õppekeelega spordimeditsiini osakonnast.

Igal aastal saadab teaduskond ellu üle 200 arsti ja 30 farmatseudi, kellest enamik on võitnud oma tööga elanikkonna usalduse ja lugupidamise.

Teaduskonnas toimub õppetöö 23 kateedris. Üldalneid ja ühiskonnateadusi õpetavad teiste teaduskondade või üleülikooliliste kateedrite õppejõud. Kliinilise praktika baasideks on esmajoones Tartu raviasutused. Väga tihedalt on õppetöö seotud teadusliku uurimistööga. Sellest räägib asjaolu, et enamik üliõpilasi võtab osa kateedrite ja laboratooriumide teadustikust uurimistöost. Kateedrite juures töötab 22 üliõpilaste teaduslikku ringi. Pidevalt võetakse osa üliõpilastööde konkurssidest. Kõige selle tulemusena omandavad teaduskonna lõpetajad arsti, stomatoloogi, pediaatri või farmatseudi kutse ning teaduse alused edasiseks tööalaseks tegevuseks ja pidevaks enesetäiendamiseks.

Teaduskonna õppejõud pööravad suurt tähelepanu üliõpilaste iseseisva töö süvendamisele, nende maailmavaatelisele arengule, internatsionaalsele kasvatusele ja kutseeetika küsimustele sooviga, et nende kasvandikest kujuneksid kõrgete moraalsete omaduste ja laia silmaringiga nõukogude arstid ning farmatseudid.

Igal aastal nooreneb teaduskond uue, teotahtelise täiendusega. Missugune see täiendus on ja kuidas see täiendus ülikoolis töötab, sellest oleneb suurel määral tulevase arsti ja farmatseudi pale, tema koht ühiskonnas.

Selle tõttu oleks hea, kui kutsevalik otsustataks pärast tõsist kaalumist. Kui rääkida arsti või farmatseudi kutse valikust, siis siin peaks üheks ajendiks olema kutsumus, soov aidata. Olulised on ausus, töökus, suhtlemisoskus, tahtekindlus, otsustusvõime. Mida sügavamalt me süveneme oma elukutsesse ning meid ümbritsevasse, mida laialdasemad on meie teadmised nii erialases kui ka üldkultuurilises mõttes, seda sisukamaks kujuneb kutsealane tegevus ka arstina ja farmatseudina.

Eesti NSV teeneline arst
prof. HERMAN VAHTER

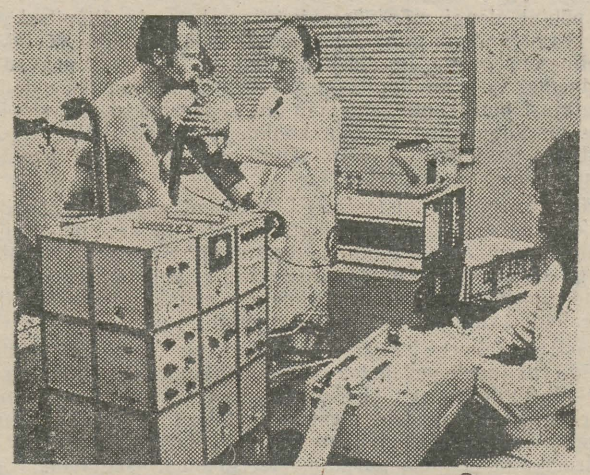

Prof. Toomas Karu VI kursuse spordiarstide praktikumis.

Vello KUTSARI foto

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Huvi looduse uurimise, loodusvarade hindamise ja kaitse vastu toob igal suvel hulganisti noori sisseastumiseksameile eesmärgiga pääseda bioloogia-geograafiateaduskonda. Ka eeloleval sügisel avaneb 50 bioloogia-, 25 geograafia- ja 15 geoloogiahuvilisel võimalus oma meelisalal õppima asuda. Õppeaeg kõigil erialadel on 5 aastat.

Topograafiapraktikal.

Ilja KALA foto

Bioloogiaosakonnas, kus õppetööd korraldab neli kateedrit (taimesüstemaatika ja geobotaanika, geneetika ja tsütoloogia, taimefüsioloogia ja biokeemia, zooloogia) on suured spetsialiseerumisvõimalused. **Siin saab õppida geneetikuks, mikrobioloogiks, ökoloogiks, taimefüsioloogiks, ihtüoloogiks, biokeemikuks ja tsütoloogiks.** Kõigile TRÜ üliõpilastele kohustuslike ainete kõrval õpitakse noorematel kursustel täppisteadusi, eriti keemiat, ning bioloogia üldaineid — botaanikat, zooloogiat, üldist tsütoloogiat, geneetikat, mikrobioloogiat jt. Kolmandast kursusest alates on üldainete ja pedagoogiliste distsipliinide kõrval rohkesti kitsama eriala kursusi. Suur on osakonnas laboratoorsete tööde osatähtsus.

Bioloogiaosakonna lõpetanud töötavad pedagoogidena üldhariduse kõrgkoolides, teaduritena TA Zooloogia ja Botaanika Instituudis, Eksperimentaalbioloogia Instituudis, Tallinna Botaanikaaias, neid vajatakse põllumajanduslikes uurimis- ja katseasutustes, looduskaitsealadel, tööstuslaboratooriumides jm.

Geograafiaosakonda astunuil on võimalik valida majandusgeograafia, biogeograafia või füüsilise geograafia eriharu vahel. Esimesel ja teisel kursusel on kõigi erialade üliõpilaste loengud ühised. Võetakse läbi geograafilised põhidistsipliinid nagu üldine maateadus, üldine hüdroloogia, meteoroloogia ja klimatoloogia, geomorfoloogia jt. Kuulatakse kõrgema matemaatika, füüsika- ja keemiakursusi. Alates kolmandast kursusest toimub osa õppetööd erialade kaupa. Füüsilise geograafia erialal on eriaineteks maastikuteadus, maastikuhooldus, loodusvarade hindamine, majandusgeograafidel matemaatilised meetodid majandusgeograafias, ressurssoloogia, rahvamajanduse planeerimine, biogeograafidel bioloogilised ained.

Umbes pooled geograafiaosakonna lõpetanud töötavad õpetajatena. Palju spetsialiste on osakonnast saanud hüdrometeoroloogiateenistus, teadus- ja projekteerimisasutused, plaaniorganid, looduskaitseasutused.

Kõik bioloogia- ja geograafiaosakonna lõpetanud saavad õpetajakutse, kusjuures bioloogid saavad põhialale lisaks keemia ja geograafid bioloogia õpetamise õiguse.

Geoloogia erialal valmistatakse ette **geoloogе-kaardistajaid, hüdrogeoloogе ja ehitusgeoloogе,** kes vastavalt huvidele või võimetele hakkavad tegelema Eesti NSV Geoloogia Valitsuse geoloogilise kaardistamise, maavarade otsingute ja põhjaveevarude hindamisega, teadusliku tööga TA Geoloogia Instituudis, ehitusgeoloogiaga Eesti NSV Riikliku Ehituskomitee asutustes või hüdrogeoloogiaga maaparanduse ja veemajanduse süsteemis.

Bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilaste suvekuud mööduvad praktikal olles. Esimeste kursuste järel ollakse koduvabariigi erinevates paikades. Geograafid õpivad topograafilist kaardistamist, meteoroloogiliste ja hüdroloogiliste vaatluste tegemist, muld- ja taimkatte kaardistamist, majandusgeograafilist välduurimist jm. Bioloogidel on ulatuslikud botaanika- ja zooloogiapraktikad Lahemaal, Matsalus, Saaremaal jm. Geoloogid teevad algul selgeks geoloogilise kaardistamise ja puurimistööde praktilised võtted, seejärel sõidetakse omandatud oskusi ellu rakendama geoloogiliselt keerukamasse Krimmi. Kolmanda kursuse praktika on neil olnud viimastel aastatel Aasia südames Tuva ANSV-s. Kui noorematel kursustel ollakse õppepraktikal kas kogu kursusega koos või rühmiti, siis vanemate menetluspraktika möödub vastavalt spetsialiseerumisele väga erinevate asutuste juures. Menetluspraktika asutusest saab sageli tulevane töökoht. Osa üliõpilasi on menetluspraktikal väliaspool Eesti piire, võttes osa ekspeditsioonidest või töötades keskse tes uurimisinstituutides. Mööd unud suvel oldi Baikalil, Taimõri rahvusringkonnas, Moskvas, Novosibirskis ja Leedus. V kursuse sügissemestril on bioloogidel ja geograafidel pedagoogiline praktika.

Praktika lõppemise järel korraldatakse õppeekskursioone, mis on eriti vajalikud tulevaste pedagoogide silmaringi laiendamiseks. Mullu oli geograafia III kursus kolm nädalat Karjalas ja Koolal, IV kursuse viis ligi kuuajaline reis Kesk-Aasiasse, osa bioloogia III kursuselt käis Taga-Kaukaasias, osa aga Kesk-Aasias.

Teaduskonda liidavad lisaks välitöödele paljud traditsioonilised ühisüritused, mille korraldamine on ainult üliõpilaste õlgadel ja mis enamasti toimuvad looduses — sügisene looduslaste päev, bioloogide Palmse päevad, geo-geo olümpia. Ülikooli taliturlaadist — talvise vaheaja suusamatkadest Uraalis, Altais, Koolal, Kaukaasias, Karpaatides jm. osavõtjad ja grupijuhid on enamikus bioloogia-geograafiateaduskonnast. Need on rasked, kuid igale tervele noorele jõukohased ettevõtmised.

Eeltoodust võib jääda mulje, et loodusteadlaste suvi on ainult looduse nautimise ja meeldivate matkade aeg. Välitöid tuleb teha aga igasuguse ilmaga, vaatlused väljas või hilisem töö laboratooriumis võib olla küllalt üksluine ja kannatust nõudev. Raskustest aitab jagu saada huvi ja armastus oma eriala vastu.

Dots. kt. HEINO MARDISTE,
bioloogia-geograafiateaduskonna prodekaan

Filoloogiks

TRÜ filoloogiateaduskonnast on võrsunud kandev osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist. Meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keele- ja kirjandushuviliste seast.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad «filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja».**

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik tugeva erialase ettevalmistuse tagamiseks. Selle eest seisab hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoogiline kollektiiv, kelle eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Seljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

Teaduskonnas on kolm osakonda. Kui asute õppima **eesti filoloogia osakonnas,** saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rõõbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrfiloloogia osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filolooge, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Prof. HARALD PEEP,
eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Vastavalt NLKP KK otsusele ajakirjanike ettevalmistuse parandamisest toimub tänavugi ülikoolis vastuvõtt sellele erialale eesti keele ja kirjanduse osakonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust eesti keele ja kirjanduse osakonnas ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastöid; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;
2) **materjalid (kaastöid), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.**

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgas. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksamelle. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos teiste eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpitakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid erialaaineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

JUHAN PEEGEL,
eesti keele kateedri professor

Majandusspetsialistiks

Tänapäeva majandusteadlase ülesanded on suured ja vastutusrikkad. Majandusteadlase ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arenguperspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste, ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja töö'ou jaotust nende vahel. Majandusspetsialistil on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Et seda kõike arukalt teha, on vaja õppida majanduselus peituvaid seaduspärasusi. Majandusspetsialistide ettevalmistamisele ongi viimastel aastatel pööratud üha rohkem tähelepanu. Veerandsajandi jooksul on vastuvõtt statsionaarsesse osakonda kasvanud üle kaheksa korra. Majandusteaduskonnad töötavad TRÜ-s, EPA-s, TPI-s. Vabariigisisese tööjaotuse korras valmistatakse TRÜ majandusteaduskonnas ette kaubanduse ja rahanduse spetsialiste ning majandusküberneetikuid — kokku 6 erialal.

Sel aastal võetakse päevasesse osakonda uusi üliõpilasi kaubandusraamatupidamise, kaubandusökonoomika, toidukaupade ja tööstuskaupade ning kaubanduse organiseerimise erialale (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majandusküberneetika erialadele (5-aastane õppeaeg). Rahanduse ja krediidi erialal toimub õppetöö ka vene keeles. Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning käesoleval aastal ka kaubandusraamatupidamise erialadel. Kaubandusökonoomikas ja rahanduse ning krediidi erialal on ka venekeelsed grupid.

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustatakse ammendavalt peatselt ilmuvas teatmikus «TRÜ majandusteaduskond 1979». Teatmikke saadame keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meil õppimisest huvitatuile nende soovil. Teatmikke saavad ka **majandusteaduskonna erialapäevast 6. märtsil** (kell 10.30 Nooruse tänavas) osavõtjad. Kui on probleeme, palume pöörduda dekanaadi poole aadressil Tartu 202400, Nooruse 9, TRÜ majandusteaduskond.

Majandusteaduskonnas, nagu üldse kõrgemates koolides, mõeldakse praegu palju uutele suundadele õppeprotsessis. On välja kujunemas terviklik õppe-uurimissüsteem, mis hõlmab referatiivsed tööd, eriseminarid, kursusetööd, loomingulised praktikauurimused, spetsiaalse teadusliku töö aluste kursuse ja lõpeb diplomitööga. Niisugune eesmärgikindel tegevus võimaldab anda töökamatele üliõpilastele kaalukamaid uurimisülesandeid, tõmmata neid kaasa kateedrite ja laboratooriumide uurimistöödele. Üliõpilaste osavõtt lepingulistest uurimistöödest on küllaltki arvukas. Edukalt tegutseb üliõpilaste teaduslik ühing. Kõik see teenib spetsialisti parema ettevalmistamise eesmärki ning aitab temast kujundada arenguvõimelist majandusjuhti.

Uute vormide kasutamine õppeprotsessis ei tähenda loomulikult traditsiooniliste hülgamist. Aluse iseseisvale uurimistööle paneb siiski regulaarne osavõtt loengutest, seminaridest ja praktikumidest. Neis antakse ja omandatakse iga teaduse alused ning seetõttu jälgib dekanaat ja ühiskondlikud organisatsioonid hoolikalt üliõpilaste osavõttu õppetööst.

Loomulikult ei möödu üliõpilase aeg ainult õppides või ÜTÜ ringides tegutsedes. Tänased majandusüliõpilased on tulevased töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Sellealane töö on seda edukam ning tulevikuspetsialisti enese areng seda kiirem, mida rohkem ta saab juba ülikoolis juhtimis- ja organiseerimiskogemusi. Häid võimalusi mainitud suunas arenemiseks pakub tegevus komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonis. Üliõpilaste-aktivistide eestvedamisel on teaduskonnas teoks saanud huvitavaid üritusi: kohtumisi juhtivate majanduspraktikute ja -teadlastega, mitmekülgseid, kontakte teiste kõrgkoolide üliõpilastega, spordipäevad, teaduskonna- ja kursuseõhtud ning palju muud. Komsomoliorganisatsioon on aktiivne, selle juht, majandusteaduskonna büroo sekretär IV kursuse üliõpilane Ülle Lepp oli ÜLKNÜ XVIII kongressi delegaat. Positiivselt saab iseloomustada ka teisi teaduskonna ühiskondlikke organisatsioone.

Teaduskonna lõpetajad on oma töökohtadel hästi hakkama saanud, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandusorganisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste, arvutuskeskuste ja automatiseeritud juhtimissüsteemide juhtijatena ning spetsialistidena.

Paljud lõpetanud on asunud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrg- ja keskeriõppeasutustesse või suunavad meie majandustegevust partei- ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline ja teda ennast pidevalt arendav. Mida energilisemalt seda harime, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam läheb edasi kogu meie elu.

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Kaubatundmise eriala üliõpilased tööstuskaubatundmise praktikumis.

Füüsikuks Keemikuks

Füüsika-keemiateaduskond võtab eeloleval sügisel oma peresse vastu **125 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 50 keemiaosakonnas.** Teaduskonda astuvatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomuga õppeained. Ülikoolis tuleb põhjalikult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hädavajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõpetamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saavutused realiseeruvad otseselt materiaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tootmise ja tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdisajale on iseloomulik füüsika ja keemia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bioloogia) huviobjektiks olevate nähtuste (eluprotsesside) esmaseid füüsikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustab füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustamine ning arvukate meetodite kasutuselevõtmine.

Üle poole teaduskonna lõpetajatest võtavad tööle vabariigi uurimislaboratooriumid. Paljud lõpetajad töötavad uurijatena teaduskonna profiilile vastavates Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus keemikute ja füüsikute järele bioloogilise ja meditsiinilise suunaga uurimisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad ka tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas, Tarbekeemia Tootmiskoondis «Flora» jpt.).

Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased saavad üldise pedagoogilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil töötada ka füüsika- või keemiaõpetajatena vabariigi üldhariduss- ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest.

Õppeaeg kestab viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühma kõrval ka vene õppekeelega üliõpilasrühm. Keemiaosakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmise korral saavad siin edasi õppida ka abituriendid Eesti NSV vene õppekeelega koolidest.

Eksamid toimuvad, nagu teistesgi teaduskondades, kaks korda aastas, igal sessioonil 3—6 eksamit ja umbes niisama palju arvestusi. Viienda kursuse üliõpilased viibivad enamasti praktikal koolides, hiljem erialasel diplomieelsel praktikal uurimislaboratooriumides. Stuudiumi lõpul aga kaitstakse diplomitöö ning sooritatakse riigieksamid. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooniks on märgitud kas füüsik, füüsikaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.**

Füüsikaosakonna tööd juhivad neli kateedrit. Neist suurima ja vanima — **üldfüüsika kateedri** ülesannete ring on kõige laiem. Kõigepealt korraldab kateeder õppetööd füüsika üldkursuse osas. Viimastel aastatel on üldpraktikumi laboratoorset baasi oluliselt moderniseeritud, kõrvuti kodumaiste kaasaegsete füüsikalaboratooriumi seadmetega on üliõpilaste käsutuses ka välisfirmadelt saadud õppeaparatuuri. Juba nooremate kursustel toimub laboratoorsete tööde tulemuste töötlemine elektronarvutil. Uuest õppeaastast läheb lisaks praegu olemasolevale arvutile «Nairi-ASK» käiku veel uus suur arvuti «Nairi-3-2», mis tõstab ühe üliõpilase kohta tuleva arvutustehnika kogumaksumuse umbes 1,5 tuhande rublani.

Kolmandal kursusel, pärast kitsama eriala valimist, jäävad üldfüüsika kateedri õpetada tulevased mõõtmisteaduse spetsialistid — füüsikalisele metroloogiale spetsialiseerujad. Selle eriala spetsialiste valmistatakse ette meie vabariigis esmakordselt. Metroloogid saavad üli-koolis õppimise aja jooksul süvendatud praktilise ettevalmistuse, seda teoreetiliste õppeainete osakaalu ja detailiseerituse astme mõningase vähendamise arvel. Põhiliseks eripraktikumide baasiks on kateedri juures asuv probleemlaboratoorium, kus üliõpilased omandavad elektrotehnilisi, elektrilisi, optilisi, raadiotehnilisi jne. mõõtmiste alused. Seega kujuneb metroloogist laia profiilliga spetsialist, kes on kodus kõigis kaasaegse füüsikalise mõõtmise meetodites. Tugev materiaalne baas on loodud ka õppetöökoja praktikumile. Teaduse ja tehnika revolutsiooni praegusel etapil, kus eriti teravalt on päevakorda tõusnud toodangu kvaliteedi kontrolli süsteemi loomine meie maal, on metroloogide tööpõld eriti lai.

Üldfüüsika kateedris toimub osaliselt ka pedagoogikutseks ettevalmistamine — füüsika õpetamise metoodika kabinetis saadakse õpetust metoodika konkreetsetes probleemides ja tehakse katsetehnika praktikume.

Eksperimentaalfüüsika kateedri juures saavad noored elektrooniku või optiku spetsiaalsuse. Elektrooniku roll kaasaja teaduses ja tehnikas ei vaja pikemat kommenteerimist. Füüsiku-elektrooniku põhiline erinevus elektroonikainsenerist seisneb esimese suuremas teoreetilises pagasis, võimes konkreetsetele küsimustele laiemast vaatevinklist läheneda ja seega suuremal määral kaasa rääkida uudsete lähenemisviiside ja meetodite väljatöötamisel. Üldu laieneb täiel määral ka füüsikule-optikule, kelle abita on tänapäeva teaduslikke või tootmislaboratooriume võimatu ette kujutada.

Teoreetilise füüsika kateedri juures saavad noored põhjaliku ettevalmistuse kaasaja füüsika probleemide lahendamiseks arvutustehniliste meetoditega ning õpivad tundma kaasaegse füüsika fundamentaalteooriaid. Igal aastal valmistab kateeder ette väikese rühma teoreetikuid, kelle edasine töö on seotud vabariigi mitmete teadusasutustega.

Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsikainstituudi baaskateeder ja valmistab uurijaid ette põhiliselt instituudi vajadusteks. Selles kateedris on üliõpilaste õppe- ja teaduslik töö seotud vahetult instituudi teadusliku tööga. Üliõpilaste suhtes on aga sellel kateedril kõrgendatud nõudmised (nagu teoreetilise füüsika alal spetsialiseeruda soovijatelegi), eriti oluline on raugematu huvi teadusliku töö vastu, initsiatiiv ja loominguline lähenemine.

Osakonna üliõpilastel on head võimalused aktiivseks osalemiseks kateedrite ja probleemlaboratooriumide teaduslikus uurimistöös, mis eriti avardusid pärast uue moodsa õppekorpuse valmimist ja sisustamist. Enamik kursuse- ja diplomitöödest on vahetult seotud osakonnas või füüsikainstituudis viljeldavate uurimistööde põhisuundadega, mistõttu sageli on saadud auhindu üliõpilastööde vabariiklikel ja üleliidulistel konkurssidel. Kui üliõpilaste kompleksse teadusliku uurimistöö büroo lepingutes saavad osaleda ka nooremad üliõpilased, siis kateedrite ja probleemlaboratooriumide uurimistööde lepingutes eelistatakse palgalistele kohtadele vormistada vanemaid üliõpilasi.

Keemiaosakonnas õpitakse esimesel kolmel aastal kõrgemat matemaatikat, üldfüüsikat ning keemia põhikursusi: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist keemiat ja orgaanilist keemiat. Keemias on laboratoorsete tööde osatähtsus eriti suur. Üliõpilase keemiaalaseid teadmisi aitavad süvendada ja laiendada selliseid õppeaineid nagu kristallokeemia, ainehitus, kolloidkeemia, polümeeride keemia, keemiline tehnoloogia jt. Õppetöö kitsamatel erialadel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõimalustest on välja valitud meie vabariigile kõige vajalikumad: analüütiline keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia ja orgaaniline biokeemia. Füüsikalise keemia kitsamal erialal saavad üliõpilased sügavama ettevalmistuse elektrokeemia alal. Orgaanilise keemia eriala raames õpitakse lähemalt tundma orgaanilise peensünteesi ja looduslike ühendite keemilise analüüsi aluseid. Väga vajalikke vabariigi uurimisasutustes biokeemikuid. Nendeks võivad saada keemiaüliõpilased, kes tunnevad huvi bioloogia vastu. Orgaanilise biokeemia kitsamal erialal õpitakse üldbioloogiat, biokeemiat, biofüüsikat jm.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiateaduskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. Seejuures saab spetsialiseeruda näiteks biofüüsika, merefüüsika, pooljuhtide füüsika, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfäärifüüsika ja keemia alal.

Füüsika-keemiateaduskonda astujad valivad endale väga mitmesuguste rakendusvõimalustega kõrgkooli eriala.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

Dots. VALDO RUTTAS,
üldfüüsika kateedri juhataja

Matemaatikuks

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarteadused nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartneriks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse matemaatilisi meetodeid vajatakse ka vahetult tehnika ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Järjest kasvab arvutuskeskuste ja neis töötavate elektronarvutite arv, kusjuures arvutid muutuvad üha võimsamaks ja kaasaegsemaks. Matemaatikute poolt lahendatavad ülesanded on tänapäeval väga mitmekesised, neist tulenev kasu on sageli väga suur.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjustanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõnesolev protsess kajastub otseselt ülikooli õppeplaanides, kuid temast puudutamata pole jäänud keskkoolgi, kus juba mõnda aega on päevakorras õppeprogrammi kaasajastamine. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond, kus eeloleval sügisel võetakse vastu 110 uut üliõpilast. Neist 70 asuvad õppima matemaatika erialal ja 40 rakendusmatemaatika erialal. Õppeaeg on 5 aastat.

Ettevalmistuse aluseks on sellised traditsioonilised põhiained nagu matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega tehakse tutvust juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Ühise kõrval on teaduskonna kahe eriala õppeplaanides ka erinevusi. **Rakendusmatemaatika erialal on viimati mainitud ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum.** Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning stuudiumi lõpul diplomitöö kirjutamine. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab.

Matemaatika erialal antav ettevalmistus on laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikute plaanis. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda ettevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiiviga. Viimasel kursusel on erialapraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kas kesk- või kõrgkoolis.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Noorematel kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest väljakasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena.

Matemaatika õppimine arendab tugevasti kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrgharidu-se omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng. Eriti oodatud on TRÜ matemaatikateaduskonnas muidugi need abiturid, kes on ilmutanud sellekohaseid võimeid, olgu siis eri- või üldklassis või olümpiaadidel. Tuleb aga rõhutada, et ainuüksi «eliit» ei ole ühelgi aastal suutnud täita terava kaadrivajaduse tõttu üpris suurt teaduskonna vastuvõtukontingenti.

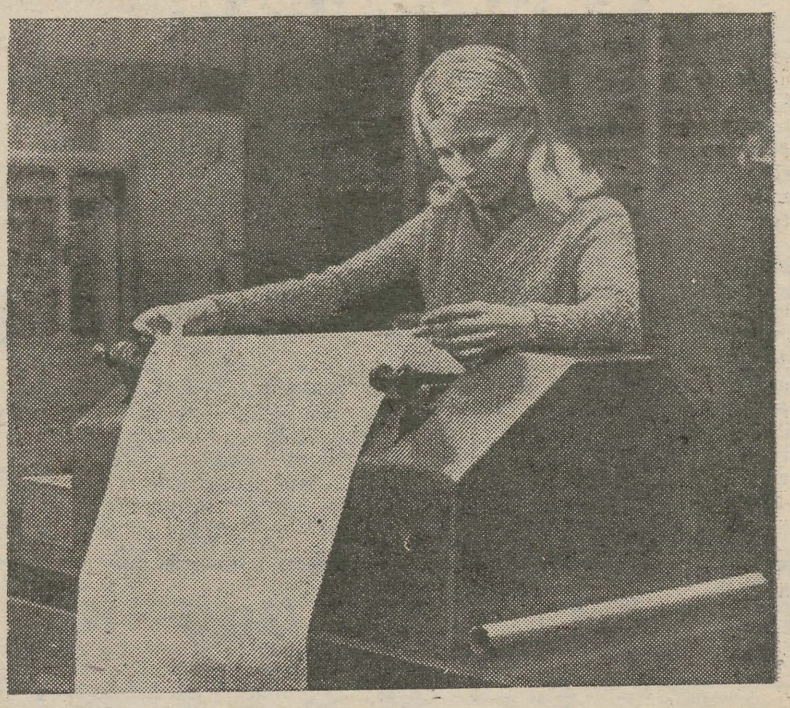

Praktikal ülikooli arvutuskeskuses.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Prof. ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna
dekaan

Juristiks

Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ühiskondlikele organisatsioonidele.

Lõpetajad suunatakse tööle uurijatena, abiprokuröridena, kohtunikena, advokaatidena. Need on nn. traditsioonilised juristiametid. Peale nende valmistatakse meie teaduskonnas ette kaadrit täitevkomiteede, ministeeriumide jt. riigiasutuste jaoks. Väga nõutavad on tänapäeval juriidiliste teadmistega inimesed tööstusettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides. Siin on jurist õigusteenindaja, juhtkonna juriidiline nõuandja, töötajate õiguste kaitsja.

Ka käesoleval aastal võtab õigusteaduskond vastu nii statsionaarsesse (60 üliõpilast) kui ka mittestatsionaarsesse osakonda (80 üliõpilast). Päevasesse osakonda võetakse eelisjärjekorras tööstaažiga ja Nõukogude armeest naasnud noormehi, sest juristi töö nõuab siiski füüsilist pinget, töö- ja elukogemusi. Nii näiteks lisandub rahvakohtunike ametikohtade täitmisel teatud vanuse nõue (vähemalt 25 aastat). Osa kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele, ülejäänud täidetakse konkursi korras äsja keskkooli lõpetanutega.

Vastavalt ettevalmistuse neljale põhisuunale on viieaastane õppeaeg korraldatud diferentseeritult. Õpinguid alustatakse üldainetest: riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomia, filosoofia jne., neile lisanduvad põhidistsipliinidena nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus ning mitmesugused rakenduslikud õigusteadused, kus tulevane jurist õpib kasutama teiste humanitaar- ning reaalteaduste saavutusi oma kutsetöös (kriminalistika, kriminoloogia, kohtumeditsiin, kohtupsühholoogia jne.).

Alates kolmanda õppeaasta kevadsemestrist jagunevad üliõpilased nelja tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamal erialal. Sama õppeaasta lõpul ollakse lühiajalisel praktikal rahvakohtutes, prokuratuuris, täitevkomitees ja majandusorganisatsioonis.

Tsüklites jätkub üldainete õppimine, juurde tulevad erikursused, senisest suurem kaal on aga iseseisval tööl. Nii süvendavad tulevased **uurimisorganite töötajad** oma teadmisi kriminaalõiguse, kriminalistika, kriminoloogia jt. ainete eriprobleemides.

Kohtu- ja prokuratuuri tsükli üliõpilased saavad süvendatud ettevalmistuse kriminaal- ja tsiviilõiguslike distsipliinide osas töötamiseks kohtunikena, abiprokuröridena, advokaatidena ja notaritena.

Nõukogude riigiaparaadi tulevased spetsialistid õpivad põhjalikumalt tundma kohalike nõukogude organite spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, tutvuvad lähemalt juhtimisteooriaga ning saavad vajalikke teadmisi sotsioloogiast, sotsiaalpsühholoogiast jne. Ka selle tsükli üliõpilaste kontaktid nõukogude organitega muutuvad tööalaseks, kasulikuks mõlemale poolele.

Majandustsükli üliõpilased, kellest saavad enneköike tööstus- ja põllumajandusettevõtete juriskonsuldid, täiendavad oma majandusalaseid teadmisi, uurivad juhtimisteaduse aluseid ning tsiviil-, töö-, kolhoosi- ja maaõiguse aktuaalseid probleeme.

Viiendal õppeaastal on üliõpilased neljakuulisel praktikal ametiasutustes ning ettevõtetes, mis on võimalikult lähedased nende tulevastele töökohtadele.

Juristi elukutseks valmistumine ei seisne mitte üksnes loengutest osavõtmises, iseseisvas töös seminaride ja praktikumide ettevalmistamisel, kursusetööde kirjutamises, vaid ka osavõtus üliõpilaste teaduslikust tööst, lektoritööst ühingus «Teadus», organiseerimisvõime ja suhtlemisoskuse arendamises eeskätt mitmekülgse ühiskondliku tegevuse kaudu. Sellepärast peab õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma üheaegselt nii õppimisele kui ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele.

Juristi elukutse on üks vanemaid inimtegevuse alasid. Heaks juristiks saamine nõuab kõrvuti kõrgete tahtelis-moraalsete omadustega treenitud mälu ja laia silmaringi, raudset loogikat, väljakujunenud harjumust pidevaks enesetäiendamiseks, töövõimet, huvi ühiskondlike probleemide ja tegevuse vastu jne. See töö nõuab täiuslikku sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Sellepärast võib noor kirjanduse-, kunsti- ja spordihuviline juristi elukutset valides kanda säärased harrastused kindlalt aktiva poolele.

Täiendavat informatsiooni võib saada ülikooli teatmikust (Teatmik 1979. a. Tartu Riiklikku Ülikooli astujatele) või teaduskonna dekanaadist Ülikooli tn. 18 (ruum 313, tel. 341-21/250) ja alates 20. juunist vastuvõtukomisjonist, mis asub peahoones — Ülikooli tn. 18 (ruum 204, tel. 341-21/443).

Dots. HENGO KINGS,
õigusteaduskonna dekaan

Spordipedagoogiks

Vaevalt et kellelegi on saaduseks suur töö, vaev ja eneseületamine, mis eelneb spordis võitjapjedestaalile tõusmisele. Ent määrav pole mitte see, kui palju treenitakse, kui palju higi valatakse, vaid eelkõige see, kuidas treenitakse, milliste ülesannete täitmiseks kulub higi ja vaev. On vaja suurte teadmiste ja oskustega spetsialisti, kes juhib sportlase tegevust, kes tegelikult on sportlase saavutuste kaasosaline. See on treener. Mõiste «treener» pole uus. Kuid mõiste sisu on ajapikku muutunud. Tänapäeval peitub selle taga keerukas kogum teoreetilisi teadmisi, spordialaseid oskusi, psühholoogilisi võimeid, oskusi rakendada noort inimest ennastületavasse töösse, võimet juhtida teda kõige pingelisemas emotsionaalses situatsioonis. Siia lisandub eriline vaist, mis annab treeneri tööle teatava annuse kunstnikule omasest tegevusest.

Selleks et saada treeneriks, tuleb õppida põhjalikult tundma inimest, tema organismi ehitust ja talitlust. Mida kõrgemale tõusevad spordisaavutused, seda enam on heaks treeneritööks tarvis teadmisi. Kuid treener peab samal ajal olema hea pedagoog ja psühholoog põhjalike spordialaste oskustega. Selleks et saada heaks treeneriks, on vaja omandada kogemusi ja oskusi, et õpitu rakenduks liikumapaneva jõuna igapäevasesse praktilisse tegevusse.

Abiturient, keda on seni tugevasti paelunud sport, kes on läbi elanud treeningupinget ja tunnetanud sportliku võistluskonkurentsi karmust ning kes tahab kogu oma elu siduda spordiga, astugu meie teaduskonda.

Kehakultuuriteaduskonnas õpivad praegu meie vabariigi tippsportlastest sõudjad R. Palm, M. Palm, G. Kinko ja T. Zoova, aerutajad J. Poljans ja A. Ruukel; maadleja A. Talpas; suusatajad F. Koltšin, M. Paavo, E. Laanes, P. Paal, J. Bogdanov ja E. Parik; korvpallurid R. Abeljanov, T. Laur, M. Laur, E. Mandel, K. Kotkas ja I. Saad; kergejõustiklased G. Organov, J. Jessin, H. Kukk ja G. Bezrodnov; jalgratturid A. Hein ja M. Joosep; iluvõimlejad T. Engels ja K. Vooglaid; purjetaja A. Volmer ning tõstja A. Seim.

Meie vabariigi vajadus treenerite, eriti kõrgharidusega treenerite järele on suur. Praegu on treeneritest ainult 60% erialase kõrgharidusega. Käesoleva ja järgmise viisaastaku vältel suureneb vabariigis treenerite arv 560 spetsialisti võrra. Eriti suur vajadus treenerite järele on kergejõustikus, suusatamises, sportmängudes, kuid samuti ka maadluses, jalgrattaspordis, laskmises, iluvõimlemises, ujumises ja tõstmises.

Nagu kõigil elualadel nii ka treenerite ettevalmistamisel võtab üha enam maad spetsialiseerumine. Enam pole mõeldav valmistada ette treenerit ühtaegu sportmängude ja ujumise alal või iluvõimlemise ja jalgrattaspordi alal. Treenerite ettevalmistuse spetsialiseerumine on iseloomulik ka õppeprotsessile kehakultuuriteaduskonnas. See ei avaldu mitte ainult nelja õppeaasta jooksul, vaid ka juba vastuvõtul.

Nimelt toimub vastuvõtt kehakultuuriteaduskonda mitte üldise konkursi alusel, vaid spordialade kaupa. Erialad, kuhu toimub vastuvõtt, määratakse lähtudes vabariigi vajadusest ja avalduste arvust üksikalade kaupa. Kindlasti võetakse sel aastal vastu kergejõustiku, sportmängude (korvpall, võrkpall ja väravpall), raskejõustiku ja suusatamise erialale. Avalduste küllaldasel laekumisel võivad lisanduda ujumise, sõudmise, jalgrattaspordi, laskmise, iluvõimlemise ja purjetamise erialad.

Vastavalt sellele toimuvad erinevalt ka kehalised katsed. Need jagunevad kolmeks eksamiks: erialane sporditehniline ettevalmistus, erialane kehaline ettevalmistus ja üldkehaline ettevalmistus.

Treeneri kutse on võimalik saada ka kaugõppe teel. Sel juhul pikeneb õpiaeg 5 aastale tavalise 4 aasta asemel.

Kehakultuuriteaduskonna lõpetajal peab olema I spordijärk. Seetõttu tuleb II spordijärku mitteomavate noorte vastuvõtmine kõne alla vaid erandkorras.

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna
dekaan

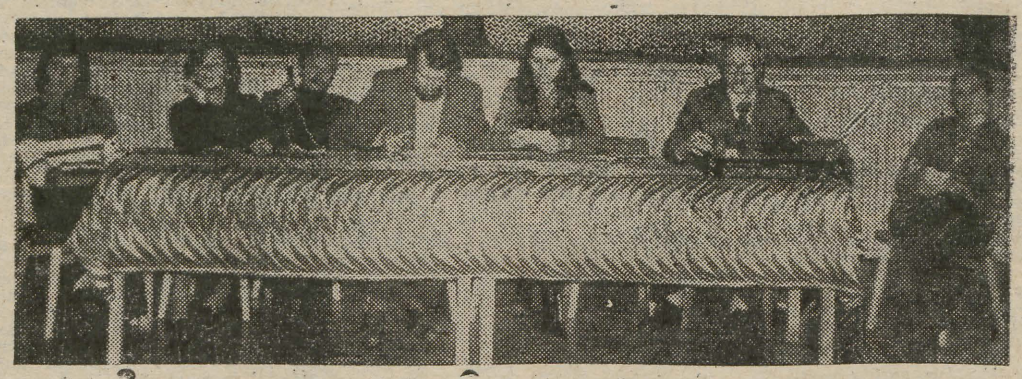

MIS SEE ON?

Üks pilt, mis ühegi teaduskonna alla ei mahu. Istuvad ju siin (vasakult teine) ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, noored õppejõud, hiljutised komsomoliaktivistid Igor Gräzin ja Märt Kubo, õigusteaduskonna üliõpilane Heli Rajasalu, komsomolikomitee sekretär Madis Kallion jt. Tegemist on mälumängu züriiga. Mälumäng on ainult üks oma võimete proovilepanemise võimalusi kõrgkoolis. Komsomolielu juhtimine, taidlusringid (naiskoor, kammerkoor jt.), rahvusvaheliste suhete ring, interklubi, ehitusmalev ja suvemalev, kunstikabinet ja tõlkekabinet ning palju muud ootab sügisel esmakursuslasi. Olgu vaid pealehakkamist ja vastupidavust, sest seda muud saab teha ikka vaid õppetöö kõrvalt.

Tulge ja lööge ka!

Evald VELDEMANNI foto

TOIMETAJA V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 633. MB-01350.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 Reedel, 23. veebruaril 1979 XXXI aastakäik

TÄHE 3—5/5

VALIMISTENI jääb natuke rohkem kui nädalajagu päevi. Paras aeg on uudistada, mida tehakse **ülikooli klubis asuvas jaoskonnakomisjonis.** Valimisjaoskonna esimees on aparaaditehase ratsionaliseerimisala vaneminsener Ivar Purre, kellele need on juba teised valimised selles ametis. I. Purre rääkis, et tulemas on kiire aeg. Tihe on valimiste päev, tõttamist täis ka 4. märtsile eelnev ja järgnev päev. Komisjoni esimees peab hea seisma selle eest, et ruumid saaksid korda, et valimiste päeval töötaks puhvet, et valijate nimekirjad oleksid täpsed. Poole päevaga võib lohakas töö neis niisuguseid vigu teha, et annab mitu aega parandada. Esimees koostab ka valimisjaoskonna tööplaani ja kutsub üritustele esinejad. Jaoskonnaruumis hakkabki silma kava, milles juba pealkirjad näitavad ürituste sisu aktuaalsust. Töö käib mitmesugustes vormides jaanuari lõpust alates. Tundub, et kuulajatele võis kõige enam pakkuda 20. veebruaril peetud foorum «Tartu linna ja ülikooli tänapäev ning tulevik». (Valimisjaoskonnas käis autor nädalavahetusel. — Toimetus.)

Valimiste päeval pakuvad silma- ja kõrvarõõmu TRÜ klubi taidlejate kontserdid.

Siiani kontrolliti kõikjal valijate nimekirju. 18. veebruari õhtuks sai see töö ühele poole. Iga kahe päeva tagant annab esimees linna täitevkomitee üldosakonnale kaks arvu. Arv 1 — valijate üldarv päeva lõpuks, arv 2 — kui palju nimekirjast on kontrollitud. Siis veel 4—5 päeva, et jõuaks kontrollitud nimekirjad ümber trükkida. Nimekirjades tuleb ikka teha parandusi, seepärast on I. Purrel mitu toimikut, millest ühes on kirjas inimesed, kellele tuleb valimiskast koju viia. Teise tähendatakse üles juurdetulnud ja kolmandasse nn. mahakantud valijad (inimesed, kes on haiglas, ära kolinud või ära sõitnud). Iga päev muutub valimispiirkond mõne maja või tänavajupi osas, millest ka muudatused nimekirjades. See teeb elanike hulgas segadust, sest inimesed tulevad harjumuspäraselt vanasse kohta valima.

Valimisjaoskonda 5/5 võivad valijad tulla. Kõik ettevalmistused on aegsasti tehtud.

REET RIHVK

REEDES, REEDENI

● Tähtsaim sündmus reedest reedeni oli 20. veebruaril toimunud **foorum teemal «Tartu linn ja ülikool täna ning homme».** Teemakohastele küsimustele võis vastuse saada Tartu Linna RSN TK esimehelt Roland Ilbilt ja TRÜ rektorilt prof. Arnold Koobilt.

● Aulas toimus **olümpiagiidide kursuste avamine.** See oli 16. veebruaril, ja juba 22. skp. toimus esimene giidide õppus Vanemuise t. ringauditooriumis. Dotsent J. Laidvere rääkis Nõukogude sportlaste esinemisest olümpiamängudel ja dotsent V. Murel tutvustas tulevasi giide üldandmetega NSV Liidust.

● **Moskvas autasustati üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduse ning tehnika progress» võitjaid.** Meie vabariigi üliõpilastest, kes olid autasustatute hulgas, moodustasid lõviosa TRÜ parimad oma ala tundjad. 7.—10. veebruarini toimunud austaval üritusel tutvustati üliõpilastele Moskvat, toimusid ekskursioonid ja kohtumisõhtud. Pidulik lõpetamine toimus Teadlaste Majas, kus aukülalisena viibis ka kosmonaut Pavel Popovitš.

● **Ekspeditsioonilt Kamtšatkale naasid matkaklubi «Patrioot» president Alo Heinsalu ja komsomolikomitee asesekretär Mercedes Pent.** Ülikooli vilistlaste korraldatud ekspeditsiooni tulemustest ja muljetest räägime hiljem, pärast materjalide läbitöötamist. Erakordseks tegi ekspeditsiooni asjaolu, et Kamtšatkal oli ja kestab praegugi viimaste aastakümnete karuseim talv. Temperatuur ekspeditsiooni Kamtšatkal viibides kõikus —9° ... —53°. Telkides oli aeg-ajalt külma —25°, kuid sellest hoolimata tööprogramm täideti.

● **Tartu Noorte Autorite Koondis korraldas 19. veebruaril Tartu Kirjanike Majas Valmar Adamsi austamisõhtu.** Pärast V. Adamsi luuletuste ettelugemist noortelt autoritelt pidas kõne vanameister, kes vaimustas kohalolijaid vaid temale omase, sütitava retoorikaga. V. Adamsit kommenteeris mõneti tema abikaasa, kes muutis õhtu nauditavalt hubaseks. Austamisõhtut juhtis kirjandusmuuseumi teadussekretär R. Veidemann.

RAIMU HANSON

Taidluskonkurss

Teaduskondadevaheline taidluskonkurss toimub 13.—15. aprillini. Kitsendusi žanri valikul ei ole. Võib esitada luulepõimikuid, omaloomingulisi lavatükke, soolo- ja ansamblilaule jm. Eriti teretulnud on iga liiki pillimehed, ilulugejad, tantsijad. Kava võib koosneda tervikliku programmist, üksiknumbritest või mõlemast korraga.

Loodame, et need tublid esmakursuslased, kes sügisel kenasti esinesid, pole pille kotti pannud ja tulevad oma teaduskonna au kaitsma.

9. aprilliks tuleb tuua klubisse kava üksikute numbrite loetelu, esinejate nimed ja koguarv, kava umbkaudne kestus.

13. aprillil kl. 19 esinevad füüsika-keemiat., kehakultuurit., õigust. ja bioloogia-geograafiat.;

14. aprillil kl. 18 filoloogiat., majandust. ja ajaloot.;

15. aprillil kl. 18 arstit. ja matemaatikat.

Head pealehakkamist!

Tähtpäevafragmentaarium

23. veebruarist, Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päevast on vastukaaluks naistepäevale saanud mitteametlik meestepäev. See on rahuaja inimeste loomulik reaktsioon. Tõelisi sõjamehi, kes lahingus olnud, on vähe järele jäänud. Seetõttu on nende kõrval vähehaaval päevakangelasteks tõusnud ka kõik rahuajal väeteenistuse läbiteinud ja isegi need mehed ja mehehakatised, kellel armeega midagi pistmist pole olnud. Päeva tegelikku tähendust meenutavad vahest kõige enam rohkesti korraldatavad kohtumised sõjaveteranidega. Nendest alustasimegi jutuajamist sõjaveteran professor Juhan Peegliga.

«Ega mind väga palju kohtumistele ei kutsuta. Ja ega ei tahagi liiga tihti mälestustes sorida. Seesugustel kohtumistel pole ka üldse mõtet, kui jutustatakse ainult episoode sõjast, umbes nii, et oli kõva madin, mehi langes nagu loogu jne. Mõte on asjal siis, kui sõjaveterani jutu põhjal saab teha mingeid järeldusi, üldistusi. Et noortega kontakti saavutada, ei tohiks kõike võtta oma mõõdupuuga, rääkida mingist praeguse noore põlvkonna võlast sõja läbiteinute ees. Inimene ei saa ju välja hüpata oma ajastust. Rahuaja inimesed on paratamatult teistsugused kui sõja läbiteinud.

Veteranide kokkutulekutel ei taha alati käia. Seal tekib masendav kontrast nende noorte meeste vahel, kes me oleme oma mälestustes, ja nende vanameeste vahel, kes me praegu tegelikult oleme. Ent mõnikord on päris huvitav. Mälu on suurte aukudega. Viimaseid saab kokkutulekutel jälle täis toppida.»

Edasi läheb jutt sõjakirjandusele. «Vahetult pärast sõda oli üsna palju seesugust kirjandust, kus sõja argipäev jäi varju. Olid valmis kangelased, kes kohe esimesel päeval probleemideta lahingusse läksid ja vaenlast vääramatult lõid. Tolleaegset kirjandust mõjutasid tugevasti kirjandusvälised tegurid, ka ajakirjandus. Ning üldse ei tahtnudki siis eriti sõjast lugeda. Oli tahtmine unustada.

Sõjarealism tuli kirjandusse hiljem. Ilmselt peab siiski olema mingi ajaline vahemaa, mis lubaks nähtusi õigesti hinnata.»

Sõjarealismi esindab ka Juhan Peegli enda möödunud aastal ilmunud fragmentaarium «Ma langesin esimesel sõjasuvel».

«See nimetus «fragmentaarium» tuli nagu kogemata. Nimetada võiks seda ju ka mosaiikromaaniks. Aga lihtsalt romaaniks ehk üsna tinglikult. Klassikalisel romaanil peab olema pidev süžeeareng. Antud juhul on aga tegemist omaette terviklike fragmentidega.»

Kuidas jääb siis ikkagi dokumentaalsuse ja prototüüpidega?

«Ju ma ei ole nii andekas, et kõike oma peast välja mõelda. Ainult et neid episoode sõjast oleks võinud võtta lõpmatult palju, kui ma oleksin tahtnud üksnes sõja välist nägu näidata. Fragmentidel ei ole dokumendi ülesannet, nad peavad näitama seda, mis toimus meeste sisemuses. Pärast fragmentaariumi ilmumist oli kohtumine Tartu Sõjaveteranide Klubiga. Neile lugu meeldis. On olnud vestlusi kahe noore naisega. Nemad olid fragmentaariumi tegelaste hulgas ära tundnud oma isad. Ja nagu selgus, olid nende isad prototüüpideks olnudki. Ka seda, kuhu nende isad maetud on, teadsin ja võisin juhatada.

Kirja sain veel Leningradist, endiselt TRÜ filosoofiakateedri juhatajalt prof. Mihhail Makarovilt, kes on ise ka veteran. Tema nõudlikkust teades oli päris kõhe tunne kirja avada. Ent hinnang osutus positiivseks. Prof. Makarovi mõned alltekstilised tõlgendused olid väga huvitavad, ise poleks nõnda osanud vaadatagi.

Aga vahel on päris võõrad inimesed tänaval kinni pidanud, on küsitud üht-teist, on avaldatud oma arvamusi ...»

RIINA MAASING

TÄHELEPANU!

Metoodikakonverents «Üliõpilaste iseseisev töö ja õppekirjandus», mis pidi toimuma 27. veebruaril, jääb ära ja on üle viidud 5. märtsile.

Õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste miitingult

Sõna võttis prof. Ivan Volkov.

JÜRI LAANE fotod

Miitingu avas rektor prof. A. Koop, kes kutsus ülikooli õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi üles mõistma hukka Hiina agressioon ning avaldama toetust Vietnami rahvale. Teda toetasid kõik sõnavõtjad.

Prof. I. Volkov rõhutas, et agressioonile tuleb viivitamatult piir panna. Vastasel juhul võib sellest kujuneda hoopis tõsisem ja ulatuslikum sõjaline konflikt. Õigusteaduskonna üliõpilane R. Vare nentis, et alles mõned aastad tagasi lõppes Vietnamis sõda; veel pole täielikult ravitud selle haavad. Hiina juhtkonna plaanid nimetatud asjaolu ärakasutamiseks on aga määratud läbikukkumisele. Prof. V. Kelder ütles, et paraku on luhtunud lootused terve mõistuse võidulepääsuks Hiina ladvikus. Vietnami-vastaselt propagandakampaanialt ja sõjalistelt provokatsioonidelt läks Hiina juhtkond üle otsesele sõjategevusele. Pole aga kahtlust, et Vietnami rahvas saavutab ka seekord võidu agressorite üle.

Miitingu lõpul luges ELKNÜ TRÜ komitee sekretär M. Kallion ette resolutsiooni, milles avaldatakse toetust kangelaslikule Vietnami rahvale ning mõistetakse otsustavalt hukka Hiina agressioon sotsialistliku Vietnami vastu. Resolutsioon pälvis kõikide kohalolijate heakskiidu.

EKP TRÜ komitees

● Esmaspäevasel istungil kuulati ära T. Tihemetsa informatsioon parteiharidussüsteemi keskastme seminaride tööst ülikoolis. Sel õppeaastal tegutseb 19 keskastme seminari 446 osavõtjaga. Propagandistideks on kommunistid, enamikul neist on kõrgem haridus. Väike on tööstaaž propagandistina: üle 3 aasta kuuel, alla 1 aasta kümnel inimesel. Parteikomitee sekretäri asetäitja dots. L. Kiik, kes istungit juhatas, toonitas kõrgema hariduse ja suurema propagandististaaži vajalikkust. Seminare peetakse igas rühmas enamasti kord kuus. Seni on kõige vähem puudujaid olnud rektoraadi rühmas, rohkem botaanikaaias. Töövormiks on enamasti loeng. Istungil soovitati kasutada ka konverentsivormi, kutsuda esinejaid teistest teaduskondadest jm.

● TRÜ Punase Risti Seltsi tegevusest kõneles selle algorganisatsiooni esimees S. Russak. Õppeaasta esimene poolaasta on seotud doonorluse plaani täitmisega, teisel poolaastal valmistatakse põhiliselt ette sanitaarsalgad ja -postid. Mullu oli 14 sanitaarsalka. Majandusteaduskonna oma saavutas linnavõistlusel esikoha. 28 sanitaarposti hulgast nimetas S. Russak parimatena veel biolooge-geograafe ja füüsikuid-keemikuid. Nemad olid ka linnas esimeste seas. Rektor prof. A. Koop pidas viimaste aastate kordaminekuid pideva töö tulemusteks. Seda enam, et igal aastal tuleb uued salgad ja rühmad välja õpetada. Esimehele S. Russakule andis rektor üle TRÜ aukirja ja mälestuseseme.

● Istungil arutati veel kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi bioloogia-geograafia-, matemaatika- ja kehakultuuriteaduskonnas.

● Kinnitati ajalehe «TRÜ» kevadsemestri tööplaan.

● NLKP liikmeks võeti arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Sergei Nazarenko.

VISIITKAART * VISIIT

Õigusteaduskond umbes 300 üliõpilasega on üks väiksemaid ülikoolis. Kuid üks 1802. aastal taasavatud neljast teaduskonnast oli samuti õigusteaduskond — seega läbi aegade ülikooli tugisambaid.

Arstitudengist saab arst ja filoloogist koolmeister, kelleks aga saavad meie teaduskonna lõpetanud? Enamik kujutab neid vaid kavalate advokaatide või taibukate uuriatena, teisi alasid teatakse vähem või üldse mitte. Seda näitavad ka paljuaastased uurimused meie esmakursuslaste seas, kellest enamik tahab pärast lõpetamist advokaadiks saada. Tegelikult teevad nii aeg kui rahvamajandusplaanid korrektiive, nii et advokaatidena hakkavad neist tööle vähesed.

Olgugi et tulevased elukutsed on küllalt mehelikud, on juristiks soovivaid neidusid olnud enamgi kui poisse. Tänu eksamisõelale valitseb meie teaduskonnas siiski rangelt sugudevaheline tasakaal — eks ole õigusemõistmine ajalooliselt vaadatuna siiski rohkem meeste ala olnud.

«Õigusteaduskond annab teile kõige humanitaarsema hariduse,» — nii õe'di meile kord erialasse sissejuhatavas loengus. Selles osas on meil ajaloolastega, kes antud tõsiasia kuidagi tunnistada ei taha, palju löömist olnud. Meie vilistlasi, kelle diplomis on vaid üksainus sõna «jurist», töötab palju ka loomingulistel ametikohtadel ajakirjanduses, raadios, televisioonis.

Ka EÜE ja EÕM-i juhtimine on saanud õigustudengite pärisosaks — õpetatakse ju meie teaduskonnas juhtimisteadust. Õigusteaduskonna vilistlane on samuti ülikooli endine komsomolisekretär Kalle Liiv, praegune komsomolijuht Madis Kallion valmistub sama teaduskonda lõpetama. Kõik see seletub suure ühiskondliku aktiivsusega — ÜPP osas meil raskusi ei ole.

Mida me veel teeme? On saanud traditsiooniks, et neli korda aastas koguneme uude kohvikusse pidu pidama. Kogu teaduskonnaga. Igal lumega talvel peame suusapäeva Vellaveres. Spordis me tippudega eriti kiidelda ei saa — on ju ka valikuvõimalus väiksem, küll aga püüame lüüa massilisusega.

Kuid ühes rivis jääme alati viimaseks — oktoobri- ja mairongkäigus, sest algab ju õigusteaduskond õ-ga ja marsib ülikooli kolonnis viimasena.

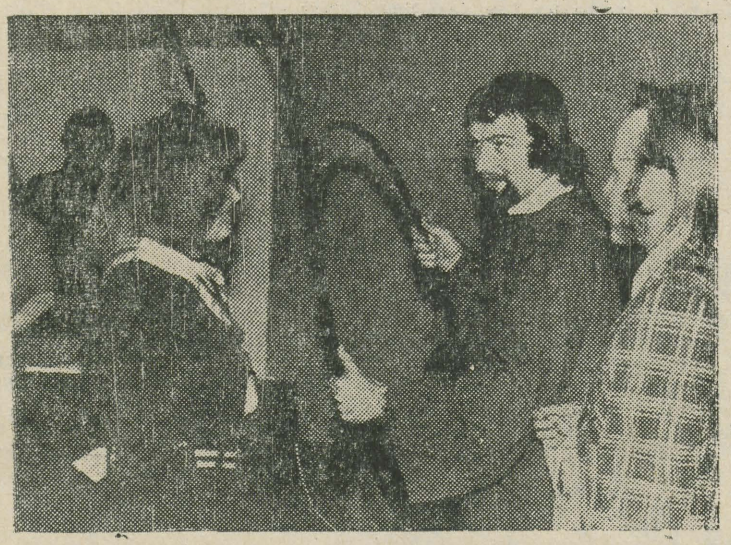

Komsomoliteaduskond

Traditsiooni kohaselt on iga õppeaasta 1. septembril komsomolisekretär üks neist, kes parimad soovid ja nõuanded esmakursuslastele kaasa annab. Ikka ja jälle loodetakse neilt, kes alles kõrgkooliteed algavad, täiendust komsomolitööle, mis mitme aasta vältel õigusteaduskonnas heal järjel püsinud.

1977. aasta oktoobris sai õigusteaduskonnast esimesena Eestis komsomoliteaduskond: kõik komsomoliealised üliõpilased kuuluvad ÜLKNÜ ridadesse. Kvantiteedi osas tähistas see sündmus arengu finaali ning ammendumist. Paraku pole veel tegemist ideaalse olukorraga, kus tegeleksime vaid saavutatu säilitamisega. Vastupidi. Tähiseni, mil võiks kõnelda komsomoliteaduskonnast kvalitatiivses mõttes, jääb teha ulatuslik organisatsiooniline töö.

Möödunud sügisel tähistasime juubelit: möödus kolmkümmend aastat oma komsomoliorganisatsiooni loomisest. Kutsusime külla kõik endised teaduskonna komsomolisekretärid (praegune sekretär on muide kahekümne teine). Meie vilistlased-sekretärid on praegugi säilitanud suure ühiskondliku aktiivsuse, paljud ei saanud seepärast ka kohtumisele sõita.

Rohkem kui kolmandik sekretäridest on truuks jäänud meie ülikoolile ja õigusteaduskonnale. Dotsentidena töötavad praegu teaduskonna esimene komsomolisekretär Edgar Salumaa ning Heldur Saarsoo. Sama rada on läinud rida nooremaid mehi, nagu Eimar Rahumaa, Paul Varul jt.

Komsomolitöö aastal 1948 ja 1978 erinevad nii sisult kui vormilt. Tänastel veteranidel tuli omal ajal tegelda probleemidega, millest meie kuulnudki pole. Sekretäri sagedaseks kaaslaseks oli risk, rääkimata muudest komplikatsioonidest. Õigusteaduskonnas tehtavale kasvatustööle lisas omajagu keerukust see, et tegemist on kõige poliitilisema teaduskonnaga. Enesestki mõista olid algaastail tähelepanu keskpunktis maailmavaatelised probleemid, sest sotsiaalselt koosseisult oli tudengkond küllalt kirju.

Praeguses komsomolitöös on raske esile tõsta mõnd keskset ja teravat probleemi. Lahendamist vajaks terve küsimustekompleks korraga. On tegemist ideoloogilise ürituse või spordipäevaga — eestvedajaks on ikka komsomoliaktiiv. Eelmisel ning praegusel aruandeperioodil on palju tähelepanu pööratud organisatsioonilisele tööle. Üks olulisemaid oli funktsionääride ametijuhendite väljatöötamine. Selle ellurakendamine peaks tagama stabiilsuse ja eesmärgipärasuse, likvideerima kasutu askeldamise, mis siin-seal veel tugevalt välja lööb.

Kahel viimasel aastal on tänu teadmishimulistele esmakursuslastele liikuma hakanud teaduskonna komsomoliajaloo uurimine. Juuratudengid on edukalt uurinud ka ülikooli komsomoli ajalugu.

Kuidas pakkuda huvidele ja võimetele vastavat tegevust kõigile organisatsiooni liikmeile? See tähendaks komsomolitöö viimist iga kommunistliku nooreni. Kui aga objektiivsetele takistustele lisandub veel üliõpilase omapoolne passiivsus või vastuseis, pole seda ülesannet lihtne lahendada. Komsomoliorganisatsioon nagu iga teinegi peab kaitsma oma liikmete huve. Samal ajal peab ta reageerima ka üleastumistele. Kas jätkub alati kodanikujulgust, et kaaskursuslase käitumisele anda õiglane hinnang?

Sellist retoorilist loetelu võiks jätkata. Lahendust nõudvaid probleeme on hulgaliselt. Jõudmaks kvantitatiivsest komsomoliteaduskonnast kvalitatiivseni, tuleb ületada arvukalt raskusi, lahendada palju teravaid probleeme.

Ühiskondlikust tööst nii ja teisiti

Ei ole vist saladuseks kellelegi, et juuratudeng oma ühiskondliku aktiivsusega läbi aegade silma on paistnud. Millest on see tingitud? Üks põhjusi on kindlasti selles, et noored, kelle päristööks saab pärast kõrgkooli lõpetamist töö inimestega n.-ö riiklikul tasemel, peavad omandama selleks kogemusi juba stuudiumi ajal. Paljud äsja keskkooli lõpetanud, eriti need, kes keskkooli ajal komsomolitööd teinud, hakkavad seda ka esimesel kursusel tegema. Kuid juurat õppivate noorte hulgas on potentsiaalne aktiivikaader laiem kui potentsiaalsed vajadused nõuavad.

Mitte iga eelnevate komsomolitöö kogemustega noor, astudes õigusteaduskonda, ei leia endale meelepärast rakendust. Miks? Üks põhjustest on kindlasti see, et meie teaduskonnas ühiskondlikke ülesandeid vahetada ei armastata. Peale selle ei saa ju anda verivärskele üliõpilasele kohe alguses kaalukat ülesannet. Igal juhul võib mõni kõrvale jääda ja see tekitab ühiskondlikku töösse paratamatult teatud trotsi või isegi eelarvamuslikku suhtumist. Õigusteaduskonnas ei jää siiski ükski üliõpilane ühiskondliku ülesandeta, mida ilmekalt näitavad kas või viimase ÜPP arvestuse tulemused. 237 atesteeritud üliõpilasel oli täita üle 300 pideva ühiskondliku ülesande. Aktiivsemate on 2—3, mõnel isegi 4—5 ülesannet. Enamikus on need ülesanded kõik tõsised ja kaalukad, aja- ja töömahukad. Paljudel üliõpilastel on aga ülesanne vaid formaalselt.

Õppetulemustes see ühiskondlik ülekoormatus üldiselt siiski ei kajastu, sest õigusteaduskonnas on aktivistideks traditsiooniliselt hea õppeedukusega üliõpilased. Nad ei jäta õppimist unarusse, näpistades selleks aega tihti ka oma vähestest puhketundidest. Küll aga on kuulda olnud nii mõnegi aktivisti arvamust, et kui koormus oleks pisutki väiksem, oleksid ka tulemused paremad, sest tegemiste ülerohkuses muutub praktiliselt võimatuks täieliku edu saavutamine mingis konkreetses töölõigus. Paratamatult piirab see loendamatu hulk pisitoimetusi fantaasialendu, kulutab vaimujõudu ja energiat ilma suuri tulemusi andmata. Teisest küljest on selline situatsioon mingil määral tulevase töö mudeliks.

Teeme tööd ja näeme vaeva, see kulub meile ära — oleme ju lõppude lõpuks üliõpilased!

Tõde ja õigusteaduskond

Alljärgnevalt on püütud anda lühike ja kontsentreeritud ülevaade sellest, mis õigusteaduskonnas on, mida ei ole ja mida oleks tarvis. Et juriste on aegadest aegadesse loetud ainult suurteks jutumeesteks, siis järgnevalt on sellise arvamuse kummutamiseks antud mõningad mõtted tabeli kujul.

Mis meil on	Mida ei ole	Mida oleks vaja
Esimene trükimusta näinud «Visiitkart»	Ei saa hästi aru, mida me taotleme	Et oleks meie kohta rohkem informatsiooni
Probleeme	Probleemidel ei ole lahendust	Uusi teraseid ideid
Oma teaduskonnasisene «Uudisteleht»	Paljundamisvõimalusi	Oma rotaatorit (vaielge vastu!)
EÜE-vaimustus	Suvemalevapatrioote	EÕM-i komandöre
Hulgaliselt kõrgel järjel naljamehi	Terast nalja	Oma naljabaasi
Ühiselamu	Sooja vett	Oma katelt (kirjutage, kuidas teil on?)
Kõrgel järjel sporditöö	Tippsportlasi	Uut spartakiaadijuhendit
Palju sõpru vennasvabariikides	Teaduskonnasisest interklubi ja koos temaga teiste rahvaste toite	Saage teiegi meie sõpradeks!
Palju nägusaid tütarlapsi	Teaduskondadevahelist tutvumisteenistust	Ajurünnakut
Vahel on meil pidu	Peopidamise kohta	Uut klubi
Tore teaduskond	Teisi arvamusi ei ole	Et teisi arvamusi ei tulekski

Jääb lisada, et kui kusagil midagi on, siis on kindlasti juurakas see, kes asjasse sekkub. Kas õnnestunult või mitte, see jäägu juba teie otsustada.

Mida meist arvatakse

Füüsik: tänavapildis ma neid eristada ei oska, nii väga nad teistest küll ei erine. Siiski, vahest kevadel ja sügisel. Nende teklil on nimelt eraldusmärk: kilp kahe mõõgaga. See paistab kaugelt ära.

Arst: nii palju kui mina tean, pole õigusteaduskonna tudengite elamistingimused, hoolimata uuevõitu ühiselamust, kuigi kiita. Seal puudub telefon, pole sooja vett, einelauda, ei ole ka korda ega lubade kontrolli. Meie ühikas on elu selles suhtes märksa normaalsem.

Ajaloolane: pole viga. Nad on head äraarvajad, see on ilmselt nende spetsiifiline omadus... Meie naabertoas käisid kaks külas. Palju ei joonud, palju ei söönud. Olid täitsa viisakad, täitsa jõulised. Viskasid sünnipäevalapse kakskümmend üks korda kõrgele üles.

Filoloog: äärmiselt vajalik eriala. See nõuab äärmist objektiivsust. Meie, vastupidi, vaatame maailma täiesti subjektiivselt, s. t. et vaatame elu ja inimesi erinevate mätaste otsast...

Keemik: minust õigusteaduskonna tudengit pole saanud, aga mõnest meie hulgast küll. Need peavad niisugused hakkajad olema.

Majandustudeng: õigusteaduskonna üliõpilased on agarad abiellujad. Väga hea, kui abielupaar töötab ühel erialal ja on ühiste huvidega.

MAARJA PÄRL

Seletus

● Fotodel: Tudengiks löömise õhtul on alati platsis paragrahv.
● Sügismälestus Sõmerpalust.

JÜRI RAIDLA fotod

Tegijad

● Teaduskonna lehekülje panid kokku Andres Hallmägi, Tiit Kullerkupp, Jüri Raidla, Raivo Vare ja Rein Lang.

ÕIGUSTEADUSKOND * ÕIGUSTEA

KAART

Juristidega juurast ja neist enestest

Käisin pastapliiatsi ja märkmikuga Tiigi tänava ühiselamus. Üles tähendatud said kümne inimese arvamused ja mõtted selle kohta, MILLINE ON JURISTI PILGU LÄBI TEMA...

...ERIALA.

Huvitav, vajalik, asjalik. Objektiivne, praktiline. Täpsust ja teadmisi nõudev. Ohtlik. Mitte nii romantiline, kui algul tundus.

...TEADUSKONNA TUDENG.

Lõbus, egoistlik, mugavdunud. Teatud määral tähenärija. Kaalutlev, auahne, karjerist. Aktiivne, energiline, mitmekülgne, laia silmaringiga, tore. Kõige neutraalsem arvamus: niisamasugune nagu teised.

Tulevane meesjurist leiti olevat kena, andekas, hakkaja. Seltskondlik ja õllesõbralik. Ega naisjuristigi musta kostüümi ja prillidega kuivikuks peetud, ehkki teiste erialade õrnema soo kõrval näidakse konkreetsemad, iseteadvamad, realistlikumad.

Tütarlapsed väitsid, et õigusteaduskonna noormehed saavutavat MIN-pingutustega MAX-tulemused, nemad aga vastupidi. Poisid nii ei arvanud. Seda märkisid ära küll, et tüdrukud nendest kohusetundlikumad ja hoolsamad on.

...TEADUSKONNA ÕPPEJÕUD.

Tark. Suurte erialaste teadmistega. Hea spetsialist. Subjektiivne. Nõuab taga üksikasju ja täpset raamatusõnastust.

...ÜHISELAMU.

Minimaalsete ärahingitsemisvõimalustega maja. Kurvad värvid, süngelt tumedad toonid koridoriseintel iseloomustavad siinset olukorda kõige kujukamalt. Oma toa tunne on, oma maja tunnet pole.

Leidus ka neid, kes siinset ühiskodu kõige hullemaks ei pidanudki. Mõned optimistid olid eluga täiesti rahul: seltsis lõbusam, rahvas tore, kord ka mitte liiga range. Mugavam võiks muidugi ju olla, aga sellega on siiamaani ikka nii, et palju kära, vähe villa.

...ISE.

Reaalne tulevane jurist nimetab end sageli laisaks, pessimistlikuks, olukordades kohanenud siga- või öökullinimeseks, kes armastab hommikuti kaua magada. Ta on kergesti ärrituv. Valutab südant pisimurede pärast. Kritiseerib seda, kel midagi untsu läheb, aga õigel ajal abistavat kätt ei siruta. Negatiivsete asjade puhul armastab teha sääsest elevanti, positiivsetel juhtudel saab elevandist kergesti sääsk. Mõned püüdvat teisi arvestada, tahavad saada hoolsaks või soovivad midagi ISE teha. Vahel koguni öeldakse end olevat kaine, printsipiaalne, teadmis- või lugemishimuline.

Ei tea. Aga ENESEKRIITILISED on nad küll. Seda kindlasti.

KÜLLI MUNA

Kaks märkust visiitkaardi juurde

Üks Moliere'i kangelasi avaldab tõsimeelselt imestust, kui saab teada, et ta kogu oma elu on rääkinud proosas. Vaevalt paneme meiegi tähele, et pidevalt hingame õhku...

Küllap nii on kõigega ja kõiges harjumuspärases. Et millestki räägida, peab kasvõi aeg-ajalt tekkima mingi distants rääkija ja selle vahel, millest jutt. Ehk sellepärast julguski lisada mõned jooned õigusteaduskonna visiitkaardile.

Aasta-paari eest oli juttu mõne kolleegi-aspirandiga sellest, kas ikka teatakse TRÜ õigusteaduskonda ja miks. Teati küll. Kui mõnel korral ka mitte muud, siis seda ikka, et tegemist on teaduskonnaga, kelle abil on tagatud meie vabariigi seadusandluse märkimisväärne juriidiline tase ja tehniline elegants. Tuntud-teatud olid kriminoloogide tööd.

Kui jutt juba teaduspoolele läks, siis julgeksin lisada visiitkaardile meie vabariigi mitmete koodeksite kommenteeritud väljaanded, mis teeksid au teaduslikule uurimisinstituudile. Samad sõnad ka tsiviilõiguse üld- ja eriosa õpikute aadressil, viimase ilmumist on hinnatud tähelepanuväärseks panuseks ka meie tsiviilõigusteaduse arengusse (mis õpiku puhul on üsna harv asi). Eks aga teadjam inimene oskaks siit veelgi jätkata.

Ja veel üks joon visiitkaardile. Sellele reastuvad sajad ja sajad meie vabariigi juristid, kes oma igapäevase tööga teevad au mitte ainult oma vanale ja väärikale ametile, vaid ka meie alma mater*'i vanimale teaduskonnale.*

Õigusteaduskonnas on kasvanud meie vabariigi tuntud ühiskonnategelasi (et muidu läheks väga pikale, siis vaatame ringi omaski majas — teadusprorektor professor H. Metsa, parteisekretär dotsent A. Kiris, komsomolisekretäridena järjepanu Kalle Liiv ja Madis Kallion) ja kultuuritegelasi (kultuuriminister J. Lott, kirjanikud Jaan Kross ja Rudolf Rimmel, meie armastatumaid raadiohääli Lembit Lauri, Gabriel Hazak), aga ka neid, kes seisavad meie õiguskorra kaitse eesliinil ja kelle tööst nende ameti tõttu teavad vaid lähemad kolleegid ja sõbrad. Ning nende kahe kuulsusepooluse vahel peaaegu kõik meie vabariigi juristid, kes päevast päeva oma tööga astuvad vastu kõigele kurjale, halvale, madalale ja egoistlikule ning teenivad juristi kõrgeimat ideaali — õiglust.

Kui tänasele juuratudengile kunagi tulevikus öeldakse, et ta on oma teaduskonna vääriline kasvandik, siis millist komplimenti või tunnustust ta oma tööle veel võib tahta?!

IGOR GRAZIN,
filosoofiakateedri vanemõpetaja, õigusteaduskonna lõpetanu 1975. aastast

Veel üks märkus — toimetusepoolne

Visiitkaart, mille siinkohal esitab õigusteaduskond, on järjekorras teine, esimene oli ajalooteaduskonnalt. Järge ootavad arstiteaduskond ja füüsika-keemiateaduskond.

DUSKOND

Elsa Odratsi juubel

13. veebruaril sai 70-aastaseks raamatupidamise osakonna töötaja Elsa Odrats. Juubilar sündis Peterburis töölisperekonnas. Lõpetas Tartu ülikooli majandusteaduskonna raamatupidamise eriala 1932. aastal. Oli aastail 1933—1944 raamatupidaja pankades ning trükikodades. Alates 1944. aastast aga on juubilar oma oskused ning teadmised pühendanud ülikoolile.

Asunud ülikoolis tööle 20. oktoobril 1944. aastal raamatupidajana, hakkas ta seadma sisse nõukogulikku raamatupidamist. Peagi edutati E. Odrats pearaamatupidaja asetäitjaks, kus ta töötas 27 aastat, olles paljude noorte õpetaja ja juhendaja. Ka senised kuus pearaamatupidajat on saanud juubilarilt määratut abi ning nõu.

E. Odrats on jäänud ustavaks kord valitud erialale. Arvude rägastik ja ülim täpsus pole kujundanud temast tardunud ja masinlikku ametnikuhinge. Ta on eluröömus, seltskondlik ja abivalmis. Sellisena pälvib E. Odrats meie kõigi suurimat lugupidamist ja tunnustust ning kuulub auga ülikooli raamatupidajate kõigi aegade kullafondi. Soovime juubilarile tugevat tervist ja raugematut jõudu edaspidiseks tööks.

Raamatupidajate nimel
LEMBIT ZERNANT

Esimene omataoliste seas

Kolmapäeval, 14. veebruaril toimus keemia ringauditooriumis **arstiteaduskonna ühiselamu elanike üldkoosolek.** Peale ühiselamunõukogu ja teaduskonna komsomolibüroo olid esindatud ka dekanaat (prof. U. Tarve ja prof. A. Tikk) ning rektoraat (haldusprorektor A. Otstavel).

Avasõnavõtt ühiselamu nõukogu esimehelt L. Gustavsonilt oli eelkõige mõeldud esimese ja teise kursuse üliõpilastele. «TRÜ ühiselamute sisekorraeeskirjades» on öeldud, et

- omaniku fotoga ühiselamuluba peab kõigil alati kaasas olema;
- need, kes lähevad akadeemilisele puhkusele, mille kestus on üle 3 kuu, peavad end ühiselamust välja kirjutama;
- seinale EI TOHI KLEEPIDA ansamblite pilte, reklaamplakateid jms. (ja mitte ainult seinte, vaid ka lutikate pärast);
- valvelauas olev üliõpilane EI TOHI võtta külaliselt valvelauda hoiule isikut tõendava dokumendina passi.

Kõik peaksid meeles pidama, et soovid toakaaslaste suhtes tuleb ühiselamunõukogule esitada 15. maiks (ja mitte sügisel). Tore oleks, kui kõik ühiselamus kehtestatud sisekorraeeskirjadest kinni peaksid.

Leningradi mnt. 25 elavate arstiteaduskonna üliõpilaste nimel võttis sõna Ü. Sirel, kes pöördus rektoraadi poole palvega avada söökla remontimise ajaks puhvet. Nii saaks hommikul lähedalt süüa.

Komsomolibüroo sekretär O. Sevtšuk rõhutas ühiselamunõukogu ja komsomolibüroo koostöö vajadust ja soovitas ühiselamunõukogul senisest täpsemaid tööplaane koostada.

Dekanaadipoolse sõnavõtuga esines prof. U. Tarve. «Paneb imestama, et mõned meie ühiselamu elanikud ei täida neid loomulikke nõudeid, mis kehtivad ühiselamus. Ma tuletaksin veel kord meelde, et meil on kogu aeg ühiselamukohtade puudujääk.» Sellele võiksid mõelda need, kes asuvad «pidutsema» öösel ja need, kellel 3 kuu üür tasumata. Kes kord juba ühiselamust välja visatud, sellel on vaevalt lootust sinna taas elama saada.

Prof. A. Tikk jätkas teaduskonna parteiorganisatsiooni poolt: «Ühiselamuelu ja arstiteaduskonna tudengi elu on kattuvad mõisted. See, kuidas elatakse ühiselamus, peegeldab kogu teaduskonna palet. Pidevalt elavad ühiselamus ka täiendajad-arstid, üliõpilaste vanemad kolleegid. See määrab ühiselamu kui teaduskonna visiitkaardi olemuse.»

Prorektor A. Otstavel kiitis ettevõtmist — on ju ühiselamu üldkoosolek esimene omataoliste seas. Ta jätkas: «Sisekorraeeskirju polekski vaja, kõike on võimalik teha, kui tunneme end peremeestena. Paraku on meil täna tarvis normatiive. Kes peab üliõpilasele koju korda looma tulema? Kas kõik ametlikud instantsid? Ei! Seda peab tegema üliõpilane, ühiselamu peremees.» Prorektor peatus veel mõningatel majanduseluga seotud probleemidel (pesuvahetus) ja lutikatõrjel («Seni me vaid treenime lutikaid»). Ta tõi eeskujuks Pälsoni 23 ühiselamu, kus pealetungiga täiel rindel pahast putukast lahti saadi. Prorektor arvas, et seni, kuni ühiselamutes valitseb mentaliteet, mille kohaselt korrarikkujal on piinlik kraest kinni võtta, rahulolekuks põhjust pole.

Järgnesid küsimused-vastused. Ühiselamu komandant: «Üliõpilased pesevad pesu selleks mitte ettenähtud kohtades ja rikuvad sellega mööblit.»

Üliõpilane: «Pesuruumis ei ole tõõkorras pesumasinat.»
Komandant: «Detsembris oli, aga lõhuti tükkideks.»
Teine üliõpilane: «Kas keegi ei võiks vastutada pesumasina eest?»
Komandant: «Kust me sellise inimese leiame?»
Õppejõud: «Aga võib-olla laenutada ühiselamus pesumasinat raha eest?»

Pesumasina küsimuse lahendab ühiselamu nõukogu. Aga kes lahendab mentaliteedi küsimuse?

JAAK ARU,
teaduskonna pressisekretär

Kroonika

VARRI VÄLI,
bioloogia-geograafiateaduskonna komsomolisekretär

Lõpetas 1975. a. Tallinna 2. keskkooli, kus juhatas komsomolibüroo spordisektorit ja oli kooli kehakultuurinõukogu esimees. Enne ülikooli astumist töötas poolteist aastat tehases «Dvigatel». Oli tsehhi komsomolibüroo liige. 1976. a. astus TRÜ ettevalmistusosakonda, 1977. a. sai temast geograafiaüliõpilane. 1977/78. õ.-a. oli teaduskonna komsomolibüroo õppesektori juhataja. Praegu on lisaks sekretäri'e geograafiaosakonna II kursuse vanem.

V. Väli on I spordijärk võrkpallis.

Autasustatud Haridusministeeriumi aukirjaga, kehakultuuri- ja spordikomitee aukirjaga, tehase «Dvigatel» komsomolikomitee aukirjaga. Talle on antud «Eesrindlase» märk.

ÜLKNÜ-sse kuulub 1973. aastast.

SIRJE MULDMA,
ajalooteaduskonna komsomolisekretär

Lõpetas 1976. a. A. Kesleri nim. Kohtla-Järve keskkooli. Koolis oli klassi komsomolisekretär. Praegu õpib defektoloogiaosakonna III kursusel. I kursusel täitis osakonna komsomolisekretäri asetäitja kohuseid, II kursusel oli teaduskonna komsomolisekretäri asetäitja. Alates III kursusest on ajalooteaduskonna komsomolibüroo sekretär.

1978. a. autasustati Sirje Muldmat ELKNÜ Tartu Linnakomitee tänukirjaga. ÜLKNÜ-sse kuulub alates 1972. aastast. NLKP liikmekandidaat.

EÜE-79

Sedakorda on EÜE sektoril tulipunktis välisrühmade komplekteerimine. TRÜ vahetab ehitusmaleva rühmi Krakovi Jagiello ülikooliga, Veszpremi keemiatehnoloogia instituudiga ja Debreceni Lajos Kossuthi nimelise ülikooliga. Esimestena sõidavad juuni lõpus, juuli alguses rühmad Krakovi ja Veszpremi, kust samal ajal saabuvad üliõpilased ka meile. Debreceni rühm sõidab Ungarisse juuli keskel.

Et maksa unustada ka teiste Eesti kõrgkoolide välisvahetusrühmi. Vastastikuse kokkuleppe korras on TRÜ üliõpilastel võimalik kandideerida nendesse rühmadesse üldistel alustel kureeriva kõrgkooli üliõpilastega. See aga avab võimaluse sõita suvel peale Ungari ja Poola ka SDV-sse ja Tšehhoslovakkiasse. Täpsemat informatsiooni saab ELKNÜ TRÜ komiteest.

Välisrühmade komandörid-komissarid on veel määramata — nende nimed loodame avaldada järgmises lehes.

Nüüd meeldetuletuseks — viimaseks avalduste vastuvõtmise päevaks (EÜE välisrühmadesse) on 1. märts, seega on aega vähem kui nädal. Kiirustage!

Ja lõpetuseks veel EÜE sektori liikmete vastuvõtuajad ELKNÜ TRÜ komitees:

teisipäeviti	**kl. 14—16**
	Peep Joonas,
kolmapäeviti	**kl. 12—14**
	Ervin Luur,
	kl. 16—18
	Rein Frolov,
reedel	**kl. 10—11**
	Sulev Lääne.

EÜE sektori juhatajat Indrek Ilometsa ja komsomolikomitee EÜE sekretäri Mart Raiki saab komsomolikomiteest kätte iga päev kell 14—16. Sulev Lääne on Põhja regiooni komissar (rajoonidest Rakvere, Kohtla-Järve, Jõgeva, Paide), Saaremaa piirkonna komandöriks-komissariks on õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Ervin Luur.

Meditsiiniteenistus teatab

Malevakandidaatide arstlik kontroll ja vaktsineerimine toimub 20. veebruarist 5. maini. Puukentsefaliidivaktsineerimine algab 1. märtsil. Vaktsineerimist ja arstlikku kontrolli teevad:
TRÜ arstipunkt TRÜ üliõpilastele, EPA arstipunkt — EPA üliõpilastele, TPI arstipunkt — TPI üliõpilastele, Tallinna Noorukite Polikliinik — TPedI, ERKI, TRK üliõpilastele ja tehnikumide õpilastele.

Kõik EÜE-79 ridades töötavad malevlased peavad olema vaktsineeritud teetanuse vastu. Sotsialismimaadesse sõitvad üliõpilased peavad olema vaktsineeritud teetanuse ja rõugete vastu.

Puukentsefaliidi vastu peavad vaktsineerima end kõik Karjalasse sõitvad ja Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga, Võru, Viljandi, Pärnu, Kohtla-Järve rajoonides töötavate rühmade liikmed. Kohe pärast arstlikku kontrolli ja teetanuse vastu vaktsineerimist pannakse arstipunktides malevlaste perfodele templid. Need, kes hakkavad tööle puugiohtlikes rajoonides, saavad arstipunktist vaktsineerimise kaardi. Selle kaardi annab vaktsineerimise lõpetanud malevakandidaat rühmakomandöri kätte, kes peab need esitama rühmade atesteerimisel.

Puugivastase vaktsineerimise tsükkel kestab 21 päeva. Esimese ja teise süsti vahele jääb 7, teise ja kolmanda vahele 14 päeva pluss kuu aega immuunsuse tekkimiseks.

OLEV LUHA,
EÜE peaarst

Ilo Sibul

Kirjutuslaua taga katkes suur otsingute ja loomerikas ning tegudekülläne elutee. See oli kivine ja künklik teadustee, kus pidupäevi on harva, ränkraskeid tööpäevi aga küllaga.

Kuldsed noorusaastad tõid ta Tartu ülikooli meditsiinitudengiks. Viimastel kursustel olles kutsuti ta juba tööle assistendina. Kohe avaldusid ka tema võimed teadustöös. Osaledes prof. A. Fleishi uurimistes kudede verevarustuse regulatsiooni kohta, jõudis ta maailmateaduse eesliinile. Kulus vaid neli aastat ja temast sai meditsiiniteaduste doktor. Järgnesid täiendusaastad välismaal.

Sõjajärgsel perioodil tõi elutee professor Sibula korduvalt Tartu ülikooli. Alati oli ta millegi uue looja, progressi tõhustaja. Tema initsiatiivil sai biokeemia meie ülikoolis iseseisvaks ja loodi biokeemia kateeder. Tema oli pataloogilise füsioloogia kateedri looja ja esimene juhataja. Kümmekond aastat hiljem sai temast spordimeditsiini kateedri looja ja juhataja ning lihastalitluse aluste probleemlaboratooriumi teaduslik juhendaja. Tema avar silmaring ja rikkalikud teadmised tagasid asjatundlikkuse õppeprotsessi korraldamisel, kollektiivi loomisel ja teadustöö suunamisel.

Õnnelikud on need, kes said kooli tema käe all. Me õppisime temalt lektorimeisterlikkust, oskust vaimustada ja vaimustuda, võimet näha ja püstitada teadusprobleeme, leida teid nende lahendamiseks. Me õppisime temalt pühendumist eesmärkidele, kuid koos sellega ka oskust vältida silmaringi ahenemist kitsale, olgugi et tähtsale probleemile. Ta õpetas meid alati nägema elu ennast, juhinduma ühiskonna vajadustest. Tema rikkalik natuur pakkus meile palju ja kõige muu kõrval õppisime temalt suurt inimlikkust.

Ülikoolis on palju neid, kel on õigus end lugeda tema otsesteks või kaudseteks õpilasteks või õpilaste õpilasteks. Nende kaudu jääb tema elutöö edasisi vilju kandma õppe- ja teadustöös.

Lahkunu õpilaste nimel
professor ATKO VIRU

Johannes Silvet

12. V 1895—17. II 1979

17. veebruaril lahkus jäädavalt meie seast Johannes Silvet, kelle nimega on ligemale pool sajandit olnud lähedalt seotud inglise keele ja inglise keelt kasutavate maade kultuuri vahendamine Eestis.

Johannes Silvet sündis 12. mail 1895. aastal Tartus. Ta lõpetas Tartu Õpetajate Instituudi 1919. aastal ajaloo- ja vene keele õpetaja kutsega. 1925. aastal omandas J. Silvet Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas magistri kraadi inglise filoloogia alal. Aastatel 1925—1944 töötas ta tolleaegses Treffneri gümnaasiumis inglise keele õpetajana, olles ajavahemikul 1931—1940 ühtlasi inglise keele lektoriks ülikoolis. 1945. a. omistati talle dotsendi kutse ja ta määrati TRÜ Lääne-Euroopa keelte kateedri juhtajaks. Sel kohal töötas J. Silvet 1950. aastani, seejärel mõned aastad õpetajana keskkoolis. 1956.—1960. aastani oli J. Silvet TRÜ võõrkeelte kateedri dotsent. Pärast pensionile siirdumist 1960. aastal säilitas ta sidemed ülikooliga, olles inglise filoloogia kateedri juures õppeülesandetäitja 1975. aastani.

Kuigi J. Silvet on üldsusele tuntud peamiselt pedagoogina ja sõnaraamatute autorina, oli tema huvide ning tegevuse haare palju laiem. Vanema põlvkonna filoloogina ühendas ta paljude keelte põhjalikku tundmist süvendatud huviga eri rahvaste kirjanduse vastu. Suuri teeneid oli tal inglise ja ameerika kirjanduse tutvustamisel eesti lugejale. Ka vene, prantsuse, saksa ja skandinaavia kirjandust tundis ta põhjalikult. Oma lemmikluuletajast Vladimir Majakovskist vestis ta eesti ajakirjanduses juba 1920-ndatel aastatel. Lisaks kümnetele artiklitele ja arvustustele avaldas J. Silvet ka mitmeid tõlkeid. Selle kõrval tegi ta ulatuslikku tööd õpikute ja ilukirjanduslike tõlgete toimetajana ning lektorina õpetajate täienduskursustel. Vanem põlvkond mäletab ka seda, kuidas J. Silvet raadio vahendusel inglise keelt õpetas.

J. Silveti filoloogiline eruditsioon ning elav huvi kõige uue vastu olid suurepärasteks eeldusteks leksikograafilises töös. Juba 1935. a. ilmus tema inglise põhisõnavara esimene väljaanne. Üldtuntud inglise-eesti sõnaraamatu kõrval (1939, teine trükk 1948) avaldas ta eesti-inglise sõnaraamatu (1965) ja oli ühtlasi võõrsõnade leksikoni (1961, teine trükk 1978) kaasautoriks. Tööd sõnaraamatute alal jätkas J. Silvet viimase ajani. Möödunud sügisel andis ta kirjastusele üle oma inglise-eesti sõnaraamatu kolmanda väljaande järjekordselt põhjalikult ümbertöötatud käsikirja. Ette valmistatud on ka eesti-inglise sõnaraamatu teise väljaande käsikiri.

Oma erksa meelelaadi, elava huumori ja entsüklopeediliste teadmistega oli J. Silvet suurepärane lektor ning paeluv vestluskaaslane. Alati võis talt kuulda midagi uut ning huvitavat inglise või eesti kultuuriloost (näit. kasvõi ta isiklikest kokkupuudetest M. Underiga, F. Tuglasega, K. Čapekiga, J. Galsworthyga jt.).

Johannes Silvetit ennast pole küll enam meie hulgas, aga tema vaimset pärandit kasutavad edasi nii tänased kui ka homsed üliõpilased ja paljud teised keelehuvilised meie maal. Pealegi elab ta mälestus edasi õpilaste ja kolleegide südameis — *To live in hearts we leave behind Is not to die.*

Võõrkeelte kateedrite nimel
OLEG MUTT

PANE TÄHELE!

RAHVAKONTROLLI KOOSOLEK

Ülikooli rahvakontrolli peagrupi ja teaduskondade gruppide esimeeste ühine koosolek toimub teisipäeval, 27. skp. kell 15.15 ülikooli nõukogu saalis. Päevakorras rahvakontrolli ülesanded käesoleval semestril.

KRIMINOLOOGIA LABORATOORIUMI

järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 25. skp. kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Kuritegevus Eesti NSV-s 1978. a.» kõneleb Eesti NSV Prokuratuuri uurimisvalitsuse ülema asetäitja R. Bergson.

SUUSAD, UISUD

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaaside suuskade ja uiskude laenutuspunktid on avatud kuni 30. märtsini:

Emajõe spordibaasis (suusad, uisud)
esmaspäevast reedeni kell 8—20,
laupäeviti „ 10—16,
pühapäeviti „ 10—14.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppetööks on suusalaenutuspunktid õppehoones Nooruse tn. 9, Toome tennisepaviljonis ja staadioni tribüünpaviljonis esmaspäevast reedeni vastavalt tunniplaanile.

Suuskade laenutamiseks massispordi üritusteks (matkad, suusapäevad jm.) üliõpilastele ja üksiklaenutusteks ülikooli töötajatele esitada avaldus (näidata ära suusapaaride arv ja saapanumbrid) õppeja spordibaaside juhatajale V. Kingissepa tn. 19, tuba 112, tel. 341-21/617.

KALASPORTLASTELE

Teisipäeval 27. veebruaril kell 17 olete kutsutud TRÜ nõukogu saali, et ühiselt panna organisatsiooniline alus ülikooli kalastajate sektsioonile. Et kalastamine on üks huvitavamaid rahvaspordialasid, siis ehk loomegi oma klubi, leiame avaraid tegevusvõimalusi, organiseerime huvitavaid sportlikke ning klubiüritusi.

Samas on võimalik tasuda liikmemaks ja võetakse vastu uusi liikmeid.

TEATRIHUVILISED

Teie mõtteid «Julmade mängude» ja nüüd ka «Lavv-stoori» («LUV») kohta oodatakse teatriühingus.

TEATRIMÄNGUHUVILISTELE

«Sõpruse» juurde luuakse uus teatristuudio, kes püüab oma tegevuses jätkata eeskätt keskkonnateatris väljenduvat eesrindlikku teatrimõtet. Etendatavaist autoreist nimetagem Arrabali, Brechti, Sartre'i, Smuuli jt.

Näitemänguhuvilised võivad tulla noortemajja 27. veebr. kl. 18, samuti igal järgmisel teisipäeval samal ajal.

KLUBIS

Laupäeval, 24. veebruaril kl. 21 DISKO (külas TPedI diskorid).

Pühapäeval, 25. veebruaril kl. 21 ansambli «FIX» õhtu.

POTENTSIAALSETELE FUNKTSIONÄÄRIDELE

Kõiki üliõpilasi, kes sel suvel tahavad töötada EÜE ridades komandöride või komissaridena, palume tulla 28. veebruaril kell 18 komsomolikomiteesse.

Spartakiaad jätkub täishooga

Kevadsemestril läheb tihedaks
Korvpall alustab laupäeval
Maletajatel seljataga 2 vooru
Kolmapäeval kõik suusatama

● Sügisest mahajäämust (vaid kaks ala) tasa tegemaks alustati uut spartakiaadisemestrit ilma liigse sissejuhatuseta. Veebruaris algavad spartakiaadivõistlused tervelt kolmel uuel alal. Sama tihedad on ka märts ja aprill. Märtsikuus lisanduvad jätkuvale korvpallile ja malele veel VTK talvine mitmevõistlus (14.—15. veebr.) ja lauatennis (27.—29. märts). Aprillis tulevad juurde laskmine (13.—16. aprill), rühmvõimlemine (6.—7. aprill) ja orienteerumine (24. aprill). Teaduskondadevaheline spartakiaad lõpeb 14.—15. mail kergejõustikuvõistlustega.

● Spartakiaadi küllap kõige oodatuma ala — korvpalliga on pärast möödunud kolmapäeval toimunud loosimist ja lähemate nädalate ajakava kokkupanemist jõutud nii kaugele, et homme kell 17 võib Nooruse tänava võimlas õigusteaduskonna ja KKT II k. meeskonna vahelises mängus avavile anda. Kolmes alagrupis alustab rekordarv meeskondi (15).

I alagrupp: majandust., õigust., filoloogiat., ajaloot., KKT II k.

II alagrupp: õppejõud, spordimeditsiiniosakond, keemiat., KKT I k., matemaatikat.

III alagrupp: füüsikat., bioloogia-geograafiat., KKT III k., arstit., KKT IV k.

Naiskondi on võrreldes eelmise aastaga kolme võrra vähem.

I alagrupp: filoloogiat., ajaloot., õppejõud, KKT III.

II alagrupp: bioloogia-geograafiat., majandust., arstit., KKT II, matemaatikat.

Ajakava on koos kuueks esimeseks mängupäevaks.

24. veebruar, Nooruse t. võimla.

Kell 17	õigust.	— KKT II	M
18	KKT I	— keemiaosak.	M
19	KKT IV	— füüsikaosak.	M
20	arstit.	— bio-geo	M

25. veebruar, Nooruse t. võimla.

Kell 14	spordimed.	— keemiaosak.	M
15	bio-geo	— matem.	N
16	füüsikaosak.	— bio-geo	M
17	arstit.	— KKT III	M

27. veebruar, L. Kullmani nim. KK võimla.

Kell 19.30	õppejõud	— KKT I	M
20.30	bio-geo	— arstit.	N
21.15	majndust.	— filoloogiat.	M

28. veebruar, L. Kullmani nim. KK võimla.

Kell 19.30	ajaloot.	— KKT II	M
20.20	ajaloot.	— filoloogiat.	N

1. märts, L. Kullmani nim. KK võimla.

Kell 19.30	KKT II	— füüsikaosak.	M
20.20	ajaloot.	— õppejõud	N

2. märts, Turu t. 4.

Kell 19.30	õppejõud	— matem.	M
20.20	matem.	— arstit.	N
21.15	bio-geo	— KKT III	M

L. Kullmani nim. KK võimla.

19.30	KKT IV	— arstit.	M
20.20	filoloogiat.	— õppejõud	N

Nagu näha, mängitakse sel aastal ka nädala sees. Et detsembri-jaanuari kütteavariide tõttu Kingissepa t. võimla külmkambriks muutus, peetakse kohtumised olenevalt võimalustest Nooruse, Turu tänava või Kullmani nim. KK võimlas. Finaalmängud tahetakse siiski ära pidada ülikooli võimlas, mis töömeeste lubaduste järgi naistepäevaks korda peaks saama.

* Sel semestril esimestena alustanud (19. veebr.) maletajaid võistleb kokku 49 (42 meest ja 7 naist). Enam võistlejaid on õigus- (12 meest ja 3 naist) ja filoloogiateaduskonnast (vastavalt 7 ja 2). Mängitakse šveitsi süsteemis 7 vooru. Võistluspäevadeks on kolmapäev ja reede (mängitakse Tartu Maleklubis). Kaks vooru küll veel õiget ülevaadet ei anna, liidritegrupp on sellegipoolest selgunud. Meestest ei ole seni vääratanud 6 mängijat. Antsov (õigust.), Paimla, Pruuli (mõlemad majandust.), Korsmik (füüs.-keemiat.), Braschinski (arstit.) ja Matsulevitš (filoloogiat.). Naismaletajaist on ainuliider Silvi Salupere (filoloogiat.) 1,5 punktiga.

● Ülikooli spartakiaadi suusavõistlused toimuvad kolmapäeval, 28. veebruaril ja neljapäeval 1. märtsil. Stardipaik teatatakse hiljem (asub kas laululava või Emajõe ujula juures, olenevalt ilmast).

28. veebruaril sõidetakse individuaaldistantsid (mehed 10 km ja naised 5 km). Start on avatud kell 15—17.30. 1. märtsil on kavas teatesõidud (kell 16 naised 3×3 km ja kl. 17 mehed 4×5 km).

PRIIT JÕGI

Sulgpalli-karikas TRÜ-le

Õppevaheajal peeti Kiievis NSV Liidu kõrgkoolide karikavõistlused sulgpallis. Hästi esinesid TRÜ sulgpallurid, kes alistasid kõik oma viis vastast ja tulid turniiri võitjaiks.

Järgnesid Kiievi ja Tbilisi ülikoolid, kes TRÜ-le alistusid ühesuguse tulemusega 1:6.

Karika võitnud võistkonnas mängisid Katrin Paeväli (õigust. I), Kaire Vaimel (KKT IV), Tiit Vapper (füüsika-keemiat. I), Mart Siliksaar (KKT II), Aleksander Adojaan (arstit. VI), Argo Aru (arstit. II). Võistkonna esindaja oli Merike Vaimel (KKT IV).

MARGUS LAIDRE

Talvisel vaheajal käis «TRÜ» toimetusel külas Kaasani RÜ ajalehe «Leninets» vastutav sekretär Eleonora Mihhailova.

Ajaleht sai möödunud aasta novembris 50-aastaseks ja seega on meie maa üks vanimaid ning staažikamaid ülikoolilehti. «Leninets» on olnud kooliks paljudele, kes selles toimetuses kord oma ajakirjanikuteed alustasid. Enamik neist olid geoloogia-, matemaatika- ja bioloogiateaduskonna üliõpilased. Nüüd on nende nimed tuttavad «Komsomolskaja Pravda», «Sovetski Sport», «Ogonjoki» ja paljude teiste väljaannete lehekülgedelt.

Juba teist aastakümmet tegutseb ülikoolis žurnalistikaosakond. Ja ikka on korrespondentide põhiline kontingent matemaatikud-füüsikud.

Igal sügisel asub Kaasani ülikoolis žurnalistikat õppima 50 noort. Nende hulgast moodustatakse eraldi tatari grupp, keda valmistatakse ette tööks rahvuslehtede juures. Kaasanis ilmub kaks vabariiklikku lehte. Üks vene ja üks tatari keeles, kusjuures nad ei dubleeri teineteist. Samuti on erinevad kaks noortelehte. Venekeelses lehes «Komsomolets Tatarii» on meie «Edasi» «Tarkusehammaste»-taoline lehekülg. Nimi on sel leheküljel küll märksa akadeemilisem — «Gaudeamus». Žurnalistid teevadki kaastööd peamiselt suurtele lehtedele — juba nimetatud kahele vabariiklikule ja kahele noortelehele, Kaasani õhtulehele, ajakirjadele või tehaselehtedele (neid ilmub üle 30).

Oma ülikoolilehte ei peetud seni küllalt prestiižikaks. Nüüd toimub esimese kursuse praktika ülikoolilehe baasil ja seda juhendab Eleonora Mihhailova. «See lähendas meid ja nüüd avavad I kursuse tudengid julgelt meie toimetuse ukse.»

Eleonora Mihhailova on tutvunud paljude ülikoolilehtede tööga. Alma-Atast jäi meelde tore koostöö žurnalistikateaduskonna tudengite ja ülikoolilehe vahel. Oieti teevadki seal lehte ainult ajakirjandustudengid, see on nende ülesanne. Ühest sündmusest kirjutab mitu üliõpilast — lehte läheb parim. Nii tekib loominguline konkurss. Parimad materjalid on välja pandud vastavale stendile. Õppejõudude osavõtul arutletakse ühe või teise huvitava artikli üle. «Meie toimetuse töös ongi ehk omamoodi raskuseks žurnalistide enesearmastus. Kergem on panna matemaatikut parandama oma tööd kolm korda kui ajakirjandustudengit oma. Ja kui teed seda tema eest, siis on pretensioone terve mägi.» Nii arvas Eleonora Mihhailova Kaasani ülikooli ajakirjandusüliõpilaste kohta.

«Leninets» on noorte leht ja seepärast peab ta tegijate arvates erinema teistest väljaannetest. Toimetus loobub kuivadest ja šabloonsetest artiklitest. «Igas artiklis peab esikohal olema probleem. Miks ma seda rõhutan, sellele tähelepanu pööran? Väikesed ülikoolilehed kubisevad informatsioonilistest nuppudest — kes? kus? millal? Muidugi ootavad lugejad ka informatsiooni ja eriti eakamad lugejad. Üks professor, kes on 30 aastat meie lehte lugenud, vastas meie küsimustikus, et teda huvitab ainult info. On ju võimatu olla ise igal pool, aga teda huvitab, mis kusagil sünnib ja miks.»

Pildid — neid teevad tudengitest ja õppejõududest asjaarmastajad. Väike honorarifond võimaldab fotosid tellida ka kutselistelt fotograafidelt.

«Kui räägitakse, et mõnel kõrgkoolilehel on suur autorite kollektiiv, siis ei tahaks seda hästi uskuda. Tänapäeva lugeja armastab küll palju lugeda, kuid ei armasta kirjutada. Sellepärast on vähe neid inimesi, kes tahavad ja oskavad kirjutada. Me tunneme neid inimesi, teame, kes mida suudab. Igas teaduskonnas on meil 3—4 tudengit, kes, kui nad just ise ei kirjuta, organiseerivad kaastööd teistelt.»

MARIKA TUSTI,
žurnalistika I k.

«TRÜ-s» nr. 3 palume lugeda artiklis «Loe ja jäta meelde» EÜE Tartu regiooni kolmanda piirkonna inseneriks Andres Lusmägi ja Lõuna-Eesti piirkonna inseneriks Tiit Nurklik.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 730. MB-01384.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 Reedel, 2. märtsil 1979 XXXI aastakäik

Päev päeva kõrvale

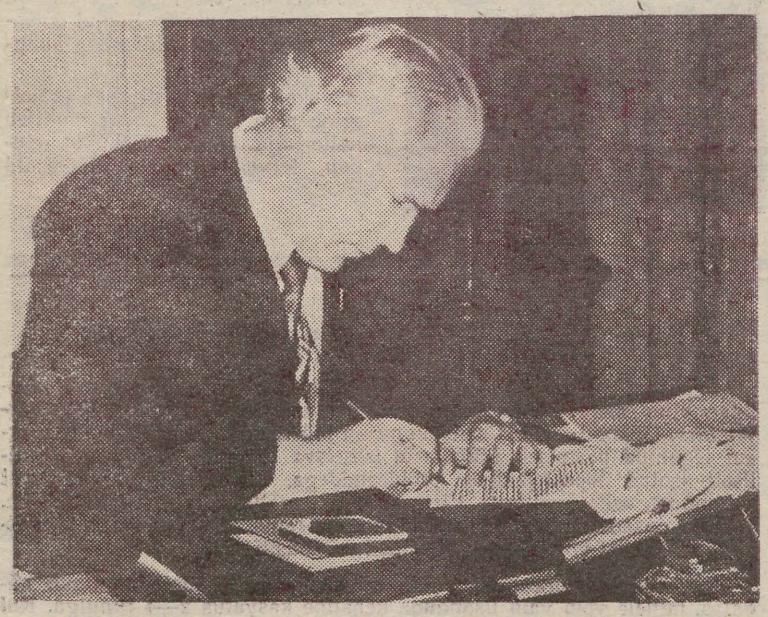

Pühapäeval valime rektor professor ARNOLD KOOBI NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuks. EDUARD SAKI foto

Rektoriga tuleb ülikoolimajja sellé kõrgeim võim. Tuleb pooljooksusammul Kingissepa tänava mäest alla ja peauksest sisse. Ees ootamas veel vaid üksikud tegemata tööd, aga selle eest kümned ja kümned õhtu, öö ja hommiku ning päeva jooksul tulnud ja tulevad tegemised. Selle märgiks kabinetti astumisega rituaalselt kaasnev telefonitirin ja märkmelehed laual.

Juhi tööd on püütud hinnata päevas lahendatavate probleemide arvuga. Ei tahaks nõus olla, probleemi ja probleemi vahel on vahe. On selliseidki, mille lahendamiseks kulub päev, aga ka nädal, kuu, aasta... vahel kogu elugi. Mõnd tead oodata, mõni tuleb lausa häbematu kontvõõrana. Kasvõi seesama selletalvine kärtsküla. Ja palun, probleem — normaalne küttevarustus jäi seisku (kange külma käes ütlesid raudteevedurite mootorid üles!), aga kooli- ja teadustöö peab käima ja ühiselamus on kah vaja elada. Lahendus leiti... ja ka põlised botaanikaaia troopikapuud said hoitud elu ja tervise juures.

Aga neid n.-ö. igapäevaseid asju — palju neid veel on! Hommikupoolik — nõupidamine ühiskondlike erialade teaduskonna asjus, ülikooli sotsialistlike kohustuste läbivaatamine; kateedrijuhatajale, kes sõidab stažeerima, on vaja asendaja leida; läbi vaadata endise üliõpilase kaebus ebaõige (?) eksmatrikuleerimise peale (õnneks tuli ta seekord ise, aga on käinud ka nende täiskasvanud inimeste papad-mammad!)... Jne. Jne.

Hommikupoolik saab märkamatult õhtupoolikuks. Sest lõunaaega enamasti ei jäägi. Vahest ehk mõnikord: siis tass kohvi ja paar pontšikut all «Sophokleses».

Ja jälle probleemid. Toolil istub aastates eideke. Suure murega — korter on vana ja toru tilgub läbi. Ise parandada ei oska ja ei jaksaks ki, aga majavalitsus meest ei saada. Küll saadab, ütleb NSV Liidu Ülemnõukogu saadik Arnold Koop. Saadabki. Aga rahvasaadik ohkab. Ohkab sellepärast, et on veel inimesi, kelle südamesse ei lähe teise inimese südamest tulev mure. Ja südamest tulev mure ei saa ju väike olla.

... Nüüd aga nõuab elu ja tööpäev peaaegu momentaalset teadvuse ümberlülitamist teistele asjadele, sest telefoni teises otsas on vabariigi valitsus ülikooli ehituskü simustega. Vastuse otsimine neile on vastuse otsimine suurele küsimusele, mis peidab eneses palju neidsamu väikesi. Paljude inimeste mured on rahva mured ja saavad rahvariigis riikliku tähtsusega asjaks, mis nõuavad riigimehe pilku ja probleemiseadet. Aga panevad peale ka riigimehe vastutuse, mis igale mehele polegi õlgamööda kanda.

Ja kuhugi mahub nendes päevades ka NSV Liidu Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikme teadustöö, mida tegija ise arvab oma tähtsamate tegemiste hulka.

... Õhtuti põleb peahoone muuseumitiiva teise korruse õuepoolne aken tihtipeale kaugelt üle tööpäeva ametliku lõputunni. Mis toimub sellel tunnil selles kabinetivaikuses, teab vaid kabineti peremees ise. Ehk kirgastuvad just siin ja praegu mõtted meie ülikooli homsest ja selgivad teoreetiliseks kontseptsiooniks teadlase aimdused ja hüpoteesid?

Aga on olemas ka homne selle sõna kõige otsesemas mõttes, kalendrilehe homne. Mille tulekut kuulutavad veel kimalasteparvena kannul kihutavad telefonihelinad.

ANDRES LAANEMAA

KÕIK VALIMA!

REEDEST REEDENI

O Hakatuseks peatugem pisut juba eelmises «Reedest reedeni» märkimist leidnud **foorumil «Tartu linn ja ülikool täna ning homme».** Rektor prof. A. Koop tutvustas foorumil lähemalt ülikooli ehituskavu, mille elluviimiseks kulub uute arvestuste järgi ligi 100 miljonit rubla. Ehitamist ootavad kehakultuurikompleks, meditsiinikeskus, teoreetiliste kateedrite hoone, füüsikahoone teine osa, majandushoone ja elamud.

Kellele pühapäevane «Edasi» kätte sattus, võis sealt üht ülikooli puudutavat uudist lugeda: Nooruse tänavasse hakatakse ehitama kaht 9-korruselist 450 kohaga ühiselamut, mille tehniline projekt on «Eesti Projekti» Tartu töökojas juba valmis ning mille siselahendus tõotab senisest rohkem mugavusi.

O Ka viimane «Sirp ja Vasar» tõi ära meeldiva uudise: **professor Juhan Peeglile määrati fragmentaariumi eest «Ma langesin esimesel sõjasuvel» A. H. Tammsaare nimelise kolhoosi kirjanduspreemia.** Sel puhul tunneb ülikoolilehe toimetus ennastki kõrvust tõstetud olevat: on ju Juhan Peegel toimetuse kolleegiumi liige.

O TRÜ rahvaspordi kalender näitab, et **suusapäevad** on toimunud matemaatika-, õigus- ja majandusteaduskonnal. Ka ajalooteaduskonna suusapäev sai vastlapäeval hoolimata suusavaenulikust ilmast teoks. Filoloogiateaduskonna veidi iseäralikult kulgenud suusapäevast teeme juttu järgmises lehes.

O Vastlapäev kujunes üldse päris sportlikuks. Kassitoomel ja Tähtveres sagis igas vanuses suusatajaid. Filoloogid aga pidasid maha traditsioonilise **trepitraavi** teaduskonna ühiselamus. Meeste hulgas tuli, nägi ja võitis külalisesineja kehakultuuriteaduskonnast Hannes Kaljujärv. Ornema soo esindajatest oli kiireim Ingrid Jorro eesti filoloogia II kursuselt.

O 27. veebruaril oli TRÜ vanas kohvikus **RSR-i suur ring.** Toimus pressikonverents Indo-Hiina sündmustest. Esinesid ringi juhendaja Rein Toomla ja õigusteaduskonna üliõpilane Rein Lang.

O **Žurnalistikaüliõpilasi** oli läinud nädala teisel poolel Tartus vähe näha. Suur osa neist veetis selle aja Vilniuses, külas sealsetel kolleegidel. Reisi lühiresümee oli: «Leedulastega tasub sõprust pidada!» Teades žurnalistikaüliõpilaste kalduvust graafomaaniale, võib arvata, et nimetatud sündmusest, mis osavõtnute endi arvates väga tähtis oli, saab pikemalt lugeda edaspidi.

RIINA MAASING

Majandusteaduskonnas

toimus 23. veebruaril Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päevale pühendatud pidulik koosolek.

Avasõnad ütles teaduskonna komsomolibüroo sekretär Ü. Lepp, kes tervitas kõiki kohalviibijaid ja tänas teaduskonna õppejõude-sõjaveterane. Ta kutsus üles ütlema «Ei!» sõjale ning mõistma hukka Hiina agressioon.

Dots. V. Raudsepp, Isamaasõja veteran dots. E. Kaitsa ja üliõpilane E. Ruusmaa avaldasid oma sõnavõttudes sügavat nördimust Hiina inimvaenuliku poliitika vastu ning kutsusid üles avaldama toetust võitlevale Vietnamile. Protesti sõja vastu ning solidaarsust Vietnamiga avaldas oma lauludes ansambel «Enormous».

Koosoleku lõpul luges teaduskonna parteibüroo sekretär M. Sõrg ette resolutsiooni: «Hiina häbiväärne kallaletung vietnami rahvale kujutab endast jultunud väljakutset kõigile, kes peavad kalliks rahu ja õiglust, ning on otseseks ohuks rahule kogu maailmas.

Kiidame täielikult heaks Nõukogude valitsuse avalduse, kus vastutus agressiooni jätkamise tagajärgede eest pannakse täielikult Hiina praegusele juhtkonnale ja deklareeritakse, et Nõukogude Liit täidab kõrvalekaldumatult kohustusi, mis ta on võtnud NSV Liidu ja Vietnami SV sõprus- ja koostöölepingu alusel.

Oleme solidaarsed vietnami rahvaga ja nõuame resoluutselt lõpu tegemist agressioonile ja Hiina vägede viivitamatut väljaviimist Vietnami Sotsialistliku Vabariigi territooriumilt.»

ÜLLE LEPP,
majandusteaduskonna komsomolisekretär

Komsomolikroonika

27. veebruaril oli jälle koos TRÜ komsomolikomitee. Suure vastutustundega peab ülikooli komsomolipere vastu minema valimistele. Näitagitatsioon oli ühiselamutes veel küllaltki kehv. Eriti vajalik on valimiseelne selgitustöö esmakursuslaste hulgas. Kõik valima juba pühapäeva varahommikul!

MADIS KALLION pani teaduskondade sekretäridele südamele aktiivsemalt hoolitseda uute kommunistlike noorte vastuvõtmise eest. Seni on õigusteaduskond üksi jäänudki ainukeseks komsomoliteaduskonnaks. Nii et reserve on.

M. Kallion tegi teatavaks ka talvise eksamisessiooni tulemused. Selgus, et kolhoosipõldude värske õhk mõjus üle ootuste kosutavalt: õpiedukus ülikoolis tõusis 1,8 protsenti. 100%-lise õpiedukuse saavutasid näiteks žurnalistikaüliõpilased. Madalaim õpiedukusprotsent oli eesti õppekeelega füüsikaosakonnal.

Tunnustust väärib majandusteaduskonna komsomolibüroo, kes korraldas miitingu Hiina agressiooni vastu ja koostas vastava resolutsiooni.

AILI PIKAT rääkis lähenevatest rahvaste sõpruse päevadest (18.—21. aprillini). Kinnitati ürituse organiseerimiskomitee.

Komitee kinnitas õigusteaduskonna komsomolibüroo otsuse kustutada ennetähtaegselt õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Rein Langile 1978. aasta aprillis määratud vali noomitus arvestuskaardile kandmisega. Asjaosaline on vahepeal end näidanud ainult parimast küljest.

Loengulisest tööst kõneles ideoloogiasektori juhataja ANDRUS LAUREN. Komitee otsusega kinnitati ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks loengulise töö alal bioloogia-geograafiateaduskonna II kursuse üliõpilane ÜLAR TIKK, kelle ülesandeks on RSR-i töö korraldamine, loenguline töö kursustel, õpperühmades ja ühiselamutes, noore lektori kooli töö koordineerimine rektoraadi ja ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooniga.

Lektori-propagandisti tegevuse teoreetilisi aluseid on seni omandanud ainult õigusteaduskonna üliõpilased. Tehti ettepanek lugeda kõnekunsti aluseid võimaluse korral igas teaduskonnas. Kõnevõistlused on samuti olnud kehval järjel. Aprillis tuleb korraldada selleaastane kõnevõistlus, mis on pühendatud ÜLKNÜ-le V. I. Lenini nime andmise 55. aastapäevale. Nelja eelvooruga selgitatakse välja teaduskondade parimad oraatorid. Igast eelvoorust pääseb lõppvooru viis kõnelejat. RSR-i osa üliõpilaskonna ideelis-poliitilisel kasvatamisel on vähenenud, seepärast tuleb Ülar Tikul koos RSR-i presidendiga 1. aprilliks 1979 esitada ELKNÜ TRÜ komiteele abinõude plaan RSR-i tegevuse tõhustamiseks.

Ka ühiselamutesse oodatakse lektoreid. Esile võib tõsta Pälsoni 23 ühiselamut, kus on peetud mitmeid huvitavaid vestlusi ja loenguid. Sageli on esinenud dots. H. Palamets. Vaja on kutsuda esinema noori ühiskonnateaduste õppejõude, kes räägiksid aktuaalsetel teemadel.

Teaduskonna bürood peavad regulaarselt, kord semestris arutama loengulise töö olukorda teaduskonnas. Iga teaduskonna komsomolibüroo valmistab koostöös ÜTÜ-ga ette üliõpilaslektoreid, kes oleksid võimelised esinema ülikoolis ja Tartu linna koolides.

Päevakorras oli veel EÕM-i komandörkoosseisu komplekteerimine (Alar Külm).

KÄRT TÕNISSON

TRÜ nõukogu

Ülikooli teadus 1978.a.

Ülikooli nõukogu selle aasta esimese koosoleku ulatuslikum päevakorrapunkt käsitles möödunud aasta teaduselu TRÜ-s. Aruande kandis ette teadusprorektor prof. H. Metsa. Järgnevalt teeme sellest lühikokkuvõtte.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu ühismäärusega 6. aprillist 1978 «Teadusliku uurimistöö efektiivsuse tõstmisest kõrgkoolides» arvati TRÜ NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. NSV Liidu Ministrite Nõukogu Teaduse ja Tehnika Komitee kolleegiumi otsusega 1. juulist 1978 loodi TRÜ juures üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. 6. aprilli ühismääruse põhjal loodi tootmiskoondise «Flora» Tartu tsehhis orgaanilise peensünteesi harulaboratoorium. Need on ülikooli suured kordaminekud ühel aastal. Teadustöö konkreetsete näitarvudega saab suures osas samuti rahule jääda. Teaduslikku uurimistööd tehti 212 teemal, 22 teemat oli ette nähtud lõpetada, sellega saadi õigel ajal hakkama. Eesti NSV parimate lõpetatud teadustööde hulka arvati 10 TRÜ uurimust (juhendajad prof. A. Künnap, prof. J. Rebane, prof. K.-S. Rebane, prof. V. Palm, prof. A. Lenzner, prof. A. Viru, prof. Ü. Lepik, dots. H. Kallak, dots. A. Paltser, van.-õpet. T. Tenno).

Jätkub teadustöö kontsentreerumine. Uuritavate teemade arv vähenes 4,7%. Töötati välja ülikooli teadusliku arengu 32 põhisuunda. Suurenes koordineeritud teemade arv ja nende osatähtsus. Üleliidulistesse koordinatsiooniplaanidesse kuulub 59,4% uuritavatest teemadest (1977. a. 52,2%). Siinjuures märkis teadusprorektor, et mitte kõik õppejõud ei tegele teadusliku tööga. Näiteks 716-st õppejõust võttis teadustöö plaani täitmisest osa 630. Nähtavasti tuleb nende õppejõudude ümbervalimisse, kellel puudub plaaniline teaduslik töö, nõudlikumalt suhtuda, suurendada nende õppekoormust jne.

Lepingute arvu pideva vähenemisega kaasneb nende mahu suurenemine. Nii kasvas täidetavate lepingute maht 1976. aastaga võrreldes 9,8%, arv aga vähenes 36,1%. Kahe viimase aasta võrdlemisel võib märgata lepinguliste tööde akteeritud mahus teatud stabiilsust (juurdekasv vaid 19,7 tuhat rubla).

Lepinguliste uurimistööde temaatika kontsentreerub. Seda tõendab näiteks alla 10,0 tuhande rublase aastamahuga lepingute arvu vähenemine. Kui 1976. aastal oli selliseid lepinguid 40 ehk 35,4% täidetavate lepingute arvust, siis mullu olid vastavad arvud 16 ehk 19,3%.

Lepingutäitjate arv pole suurenenud. Koosseisuliste töötajate arv jäi eelmise aasta tasemele. Vähenes üliõpilaste osavõtt lepingulistest töödest: 1977. aastal 608 ehk 12,1% üliõpilaste üldarvust, mullu 546 ehk 10,6%. NSV Liidu suuremates kõrgkoolides on rektori käskkirjaga ette nähtud lasta üliõpilastel osaleda lepingulistes töödes sel määral, et neile makstav töötasu moodustaks vähemalt 10% lepingute palgafondist. Teadusprorektor tegi ettepaneku kasutada niisugust moodust ka meil, et suurendada üliõpilaste osalemist teadustöös.

Teaduskonniti tehti kõige rohkem lepingulisi töid, nagu igal aastal, füüsika-keemiateaduskonnas (44,9% ülikooli üldmahust). Järgnesid arsti-, ajalooteaduskond jt. Ettekandes tõsteti esile veel majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskonda, kus võttis lepingulistest töödest osa vastavalt õppejõududest 68,2%, üliõpilastest 17,8 ja 39% ning 22,8%.

Aruandeaastal anti nii Eestis kui väljaspool Eestit asuvaile tellijaile üle lepingulisi töid 2 121 200 rubla väärtuses. Väljapoole vabariiki (peamiselt teadusasutused) tehti töid 46,1% ulatuses lepinguliste tööde üldmahust. Lepingu keskmine maht on kahjuks vähenenud. Vähenes ka õppejõudude osavõtt probleemlaboratooriumides tehtavas uurimistöös. Harulaboratooriumides on olukord vastupidine: kui 1977. aastal võttis nende tööst osa 19 õppejõudu, siis läinud aastal oli neid juba 30.

Teaduslike publikatsioonide üldmaht kasvas eelmise aastaga võrreldes 1,5%, 119 võrra vähenes aga artiklite arv. Viimase põhjuseks on kirjastamisvõimaluste vähenemine. Üleliidulistes ja välismaistes väljaannetes ilmunud artiklite arv suurenes. 24 monograafiast ilmus välismaal 6: prof. A. Künnapil Soomes, prof. J. Lotmanil Saksa FV-s, Hispaanias, Portugalis ja Jaapanis, prof. L. Stolovitšil Saksa DV-s. 4 raamatut nägi trükivalgust üleliidulistes kirjastustes; 1 ilmus MRÜ kirjastuse vahendusel.

TRÜ kirjastuse väljaandel ilmus 50 õppevahendit. Keskkoolid said ülikooli õppejõududelt 24 õpikut ja õppevahendit, 2 õppevahendit trükiti välismaal.

Ülikooli korraldada oli möödunud aastal 10 teaduskonverentsi, sealhulgas 1 üleliiduline ja 5 vabariiklikku. 88 konverentsiettekannet oli ülikooli õppejõududelt ja teadureilt.

Autoritunnistuse taotlusi esitati 22, saadi 6. Viimane arv oli niisamasugune ka eelmisel aruandeaastal. Osaleti 1 vabariiklikul, 3 üleliidulisel (sealt toodi kaasa audiplom, 1 kuld-, 1 hõbe- ja 3 pronksmedalit) ja 1 rahvusvahelisel näitusel. Audiplomi sai NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel eksponeeritud mitmekanaliline füsiograaf (autorid V. Reeben kuld- ja M. Epler pronksmedali). Veloergomeetri autoreist määrati R. Raamatule hõbemedal, A. Jaagosillale ja V. Reebenile pronksmedal.

Rahvamajandusse juurutati mullu 126 uurimistöö tulemused. Majanduslik efekt moodustas sellest 3 947,7 tuhat rubla. Seega andis keskmiselt üks juurutatud töö säästu 31,3 tuhat rubla (1977. a. 19,1 tuhat rubla). Nii suur sääst saadi ainult lepinguliste tööde juurutamisest ning lepingule kulutatud rubla andis tagasi 5,27 rbl. (1977. a. 7,29 rbl.).

«Ülikoolis tehtava teadustöö peaeesmärk on kõrge kvalifikatsiooniga, tänapäeva teaduse tasemel spetsialisti ettevalmistamine. Järelikult on oluline see, kuidas ja millises ulatuses kasutatakse uurimistöö tulemusi õppeprotsessis. Praegu meil sellest veel täielikku ülevaadet pole. Teaduskondade ühiskondlike juurutamiskomisjonide aktiivsele kaasabile lootes seame selle probleemi erilise vaatluse alla,» kõneles teadusprorektor. Ülikooli teadlased on välja töötanud palju nüüdisaegseid aparaate, seadmeid, metoodikat jm., mida võiks juurutamiseks välja pakkuda mitmetele asutustele ja organisatsioonidele. Kahjuks sõlmiti läinud aastal ainult 7 juurutamislepingut.

Teadusprorektor tegi teatavaks ka probleemlaborite teadusliku aktiivsuse pingerea. Ta märkis ära kriminoloogia laboratooriumi majandusliku ja õigusliku informatsiooni probleemgrupi märgatavat edasiminekut. Üks edukamaid on ka elektrokeemia laboratoorium. Tagasiminek on toimunud aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis, kes 1977. aastal oli esikohal. Langenud on lihastalitluse laboratooriumi aktiivsus.

TRÜ-lt kui nüüd ühelt juhtivalt kõrgkoolilt oodatakse laiaulatuslikku teaduslikku tegevust. Meie teaduslikud põhisuunad on kirja pandud. On vaja välja töötada pikemaajalised uurimistöö programmid. Praeguste ja tulevaste teadusülesannete edukas lahendamine vajab teadlaste juurdekasvu, enneköike peab seda andma aspirantuur. Aruandeaastal aspirantuuri edukus mõnevõrra tõusis (75% lõpetajatest esitas või kaitses väitekirja tähtajaks). 1977. aastal oli see protsent 70,8. Mittestatsionaarses aspirantuuris õppijate lõpetamise protsent langes (1977. a. —

(Järg 3. lk.)

Dotsent Helene Liidemaa 80

3. märtsil võib oma pikale eluteele ja peaaegu pool sajandit kestnud edukale teaduslikule ja pedagoogilisele tegevusele tagasi vaadata kauaaegne ülikooli õppejõud dotsent Helene Liidemaa.

Sündinud Hrenovoje külas Voroneži oblastis loomaarsti tütrena, alustas ta kooliteed Siberi linnas Tomskis. 1913. aastal jätkusid õpingud juba Tartus, kus ta 1917. aastal lõpetas Puškini-nimelise gümnaasiumi.

Helene Liidemaa alustas tööd Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi vaatlejana 1919. aastal. Siit alates on ta olnud lõpuni truu Tartule, ülikoolile, observatooriumile, alustatud tööst kujunes eriala kogu eluks — meteoroloogia. Ülikooli lõpetas ta geofüüsiku diplomiga 1926. aastal. Sellele järgnes magistrikraad 1929. aastal, mis 1949. aastal atesteeriti ümber füüsika-matemaatikakandidaadi teaduslikuks kraadiks.

Dotsent H. Liidemaa üheks suurimaks tööks on olnud «Eesti Meteoroloogia Aastaraamatute» (1926—1952) koostamine ja redigeerimine. 1946. aastal loodud Eesti NSV Teaduste Akadeemias juhatas ta observatooriumi ja füüsika-geofüüsika sektorit. Tema initsiatiivil rajati Tartu Aktinomeetriajaam, millest hiljem kasvas välja üleliidulise ja rahvusvahelise tunnustuse võitnud ENSV TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi atmosfäärifüüsika sektor.

Alates 1953. aastast on Helene Liidemaa jällegi tegev ülikoolis astronoomia ja geofüüsika, hiljem üldfüüsika kateedri dotsendina. Ta loeb 5 üldkursust ja kokku 15 (!) erikursust. Ta on juhendanud oma paljude õpilaste — geofüüsikute, meteoroloogide, klimatoloogide ja hüdroloogide diplomitöid, millest on alguse saanud hilisem töö teadusepõllul. Nende hulka on olnud au kuuluda ka allakirjutanul.

Dotsent H. Liidemaa teaduslikud tööd (kokku ca 50) on oluliseks panuseks Eesti NSV kliima ja maalähedase õhukihi füüsikaalaste uurimuste varamusse. Varakult omaseks saanud töökus, huvi ja armastus looduse vastu on aidanud dots. H. Liidemaal säilitada erksuse ja liikuvuse praeguseni. Soojal suvepäeval võime teda tihti näha koduaias.

Arvukate õpilaste, sõprade ja kolleegide pere tervitab ning õnnitleb juubilari ja soovib jätkuvat elujõudu, tervist ja palju rõõmsaid päevi.

LEMBIT INT

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati pediaatriakateedri dotsenti Lea BOSTONIT ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 70. sünnipäeva puhul kehalise kasvatuse ja spordi kateedri vanempreparaatorit Salme LANGI ja keskküttekütjat August SAVI ning 50. sünnipäeval üldajaloo kateedri dotsenti Olaf KLAASSENIT, pediaatriakateedri dotsenti Lea BOSTONIT, NSV Liidu ajaloo kateedri dotsenti Arved LUTSU ja vanemtöödejuhataja Jaoskonna maalrit Aino MÄED. Ta tänas neid eeskujuliku töö eest ning soovis edu edaspidiseks.

25-aastase eeskujuliku töö eest ülikoolis avaldas rektor tänu pearaamatupidajale Vaike LEEGILE.

Iseseisev töö ja õppekirjandus

5. märtsil kell 14.15 toimub keemiahoone ringauditooriumis **üleülikooliline metoodikakonverents «Üliõpilaste iseseisv töö ja õppekirjandus».** Ülikooli metoodikanõukogu on möödunud poolteise aasta jooksul tegelnud peamiselt üliõpilaste iseseisva töö ning sellega orgaanliselt seotud õppekirjanduse probleemidega. On analüüsitud vastavat kirjandust, selle kvaliteeti, kättesaadavust, väljaandmise võimalusi jm. Igas teaduskonnas peeti metoodiline konverents, kus oma erialade spetsiifikat arvesse võttes samu küsimusi analüüsiti.

Teoreetiline ja praktiline auditoorne koormus ei ületa 36 tundi nädalas, millele võib vaid lisanduda kehaline kasvatus 2—4 tunniga. Kui suur on aga tänapäeva üliõpilase iseseisva töö koormus? Kui suur osa on iseseisva kehalise kasvatuse ja spordiga tegelemisel? Kas iga auditoorne tund eeldab ka tunni iseseisvat tööd? Ilmselt on see võimatu, sest on töid, mis samuti teha tahavad. Õõpäevas on ju ainult 24 tundi... On aineid, mille õppimiseks kodus kulub enam aega kui auditooriumis. Kus on see optimaalne miinimum, milleta eksamil ka õnnest üksi ei piisa? Kas tudengite üks küllalt levinud väiteid, et loengul käimine ei anna midagi, sest kirjanduse kaudu saab rohkemgi, peab paika? Kui, siis mida tuleb ümber seada loengu väärtuse tõstmiseks? Kas õppekirjandus üldse asendab loengut, s. o. elavat sõna? Kas ülikoolis väljaantavat õppekirjandust jätkub? Neid ja paljusid teisi probleeme arutataksegi esmaspäeval koos kõigi teaduskondade esindajatega. Päevakorras on 13 ettekannet, mis peaksid ka rotaprindi väljaandena ilmuma.

Organiseerimiskomisjoni nimel
MATI SALUNDI

Mitmekülgse spetsialisti nimel

töötavad NSV Liidu kõrgkoolides kas pikemat või mõnes ka alles lühemat aega ühiskondlike elukutsete teaduskonnad (ÜET).

Õppevaheajal oli allakirjutanul võimalus osa võtta V. Kapsukase nim. Vilniuse Ülikooli ÜET lõpetajate kokkutulekust ja nõu pidada Leedu NSV kõrgkoolide ÜET dekaanidega.

Külaskäik oli kogemuslik. Kuigi see ÜET on tegutsenud alles viis aastat, on tulevaste spetsialistide teise elukutse eest hoolitsemine igati suure tähelepanu all.

ÜET lõpetajate kokkutulek oli pühendatud meie maa ühe vanima ülikooli, Vilniuse ülikooli 400. sünniaastapäevale. Siit ka kokkutuleku pidulikkus ja sära. Leedulastele tuntud külalislahkuse raamidesse, kus ohtralt tutvustati oma ülikooli eilset ja tänast, näidati linna ja kostitati, mahtus ka kaks päeva tõsist tööd.

Saalitäis lõpetajaid, kes olid kokku sõitnud Leedumaa erinevatest paikadest, kinnitasid üksmeelselt ÜET tähtsust. Nad juhatasid kätte aga ka mõnedki senise töö puudujäägid ja uued rajad.

Kõlama jäi lektor-propagandisti elukutse väärtuste hindamine. Korduvalt rõhutati, et noorte lektorite koolist peaks osa võtma rohkem niisuguseid üliõpilasi, kes jõuavad iseseisva loenguteksti koostamise ja proovietteka ndeni (J. Rymas, L. Umbrosas). Üldse peeti seda elukutset iga lõpetaja argiomaduseks, milleta spetsialisti kaasaegsus pole mõeldav.

Kaunase Põllumajanduse Akadeemia poolt lõpetajate hulgas läbiviidud ankeetküsitluste analüüs näitas, et erialaks nr. 1 peetakse lektor-propagandisti oma ÜET-s (dekaan Pozerauskene). Uute vormide otsingust lektorite ettevalmistamisel kõneles VRÜ ÜET nõukogu liige dots. L. Jurgiene. Ta eelistas vajadust pidada loenguid kõnekunstiteooriast teaduskondade kaupa, sest suures ülikoolis on nii kergem organisatsioonilisi küsimusi korraldada.

Paljud lõpetajad andsid kiitva hinnangu mitmesuguste isetegevusringide juhtide ettevalmistamisele. Noored õpetajad tänasid vastavaid ringijuhte Vilniuse ÜET-s ja kõnelesid, kuipalju hõlpsam on korraldada õpilaste vaba aega ÜET-st saadud oskuste põhjal. Mitmed lõpetajad (Maltsjuvene Ignalina keskkoolist jt.) olid ka oma väljaõpetatud taidluskollektiivid kaasa toonud, kes andsid konverentsi lõpul meeldejääva kontserdi.

Huvi pakkus mõnede uute erialade õpetamine VRÜ-s. Füüsik A. Birmantas kõneles tõlkide-informaatorite töö vajalikkusest tänapäeva teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajal. Nimelt valmistab ülikool ette füüsika, bioloogia, keemia jt. erialade baasil tõlke-informaatoreid, kes on võimelised adekvaatselt teaduslikke tekste emakeelde ja sellest võõrkeeltesse tõlkima. Koos tõlkeoskusega saavad nad ka vajalikud teadmised informatsiooniteooria alustest. Nõudmine nende spetsialistide järele Leedu teadusasutustes üha suurenevat.

Ajakirjanik Jantsjavičius kõneles teatrijuhtide ettevalmistamisest. Nimelt on Vilniuse ülikoolist välja kasvanud miniatuuriteater, kes juba terves Leedus etendusi annab ja agitbrigaade moodustab. Teatrijuhtide ettevalmistamise baasil tegutseb õueteater, kes esitab minivorme Vilniuse kaunites siseõuedes.

Veel äratas tähelepanu komsomolitöö organisaatorite ettevalmistamine (mitte ainult valitud komsomolikaadrist). Selle eriala õpetamise laiendamist ja süvendamist peeti igati vajalikuks. Pedagoogid nõudsid kõrgkoolilt ka oskusi klassijuhatajatööks.

Iga osavõtja sai kaasa oma *alma mater*'i 400. sünnipäeva meene ja sooja kutse ikka teaduskonnaga kontakti pidada ning osakondade kokkutulekutele tulla.

Erinevate kõrgkoolide ÜET dekaanid vahetasid veel mõtteid ÜET organisatsiooni, kaadri ja baasiküsimuste üle.

Üksmeelselt peeti vajalikuks ÜET dekaani või ühe prodekaani vabastamist õppetööst, et täita neid suuri nõudeid, mida viimasel ajal ÜET-le esitatakse. Leedu kõrgkoolides töötab enamik ÜET dekaane poole õppekoormusega oma põhierialal.

Oluliseks peeti valitsusorganitelt ÜET-le teatava materiaalse baasi nõutamist, eriti tunni- ja töötasufondi suurendamist.

Nähtu põhjal võis teha kokkuvõtte, et meie ülikoolil on mõnevõrra soliidsem baas erialakabinettide näol (kunsti-, kodunduse- ja looduskaitse kabinetid).

Sõnavõttudest jäi kõlama mõte, et erinevate liiduvabariikide vahel tuleb enam kogemusi vahetada ja tihedamat kontakti pidada, kokkutulekust tervikuna aga meelismõte, et seda tööd tehes läheneme visalt kuid samm-sammult mitmekülgsemate spetsialistide ettevalmistamisele, ühtlasi anname sellega aga jõudsa panuse uue sotsialistliku elulaadi teadlikule arendamisele arenenud sotsialismi tingimustes.

SIINA LEPIK,
ÜET dekaan

Läheb ühistööks!

Refereerivalt:

dotsent Marju Lauristin: «Missugused on keele ja kultuuri arengusuunad meie vabariigis? Eelnevalt tehtud statistilistest uuringutest selgub: kultuuripublik hakkab omandama teist ilmet. Aktiivse kultuuris osaleja suhe muutub tarbijasuhteks, s. t. domineerib tendents: võimalikult rohkem saada eelnevalt töödeldud informatsiooni (massiteabevahendite poolt pakutav). «Konserv-kultuuri» sissetungimisega kaasneb suurem standardsus, väärtuste-hinnangute maailma sisu ja vormi (keel) muutumine. Sisukamat sissevaadet nendesse protsessidesse võimaldab uurimine biograafilisel meetodil.»

Joel Sang: «Rahvuse arenedes üks murre unifitseerub, tõuseb kirjakeeleks. Selle murde määrab ära konkreetne ajalooline olukord. Keeleline ühtsus on vajalik rahvuse sünniks ja säilimiseks. Kas jätkata unifitseerimisprotsessi või on aeg tunnustada ka teisi murdevariante? Milline ta üldse on, see mele kõnekeel? Kuidas mõjutab sotsiaalne tegur keeletarvitust idiolekti tasandil? Kirjakeele ja lokaalmurrete mõju kõnekeelele?»

Sellised küsimused tõid 27. veebruaril kokku asjahuvilised keele- ja žurnalistikaringist. Arupidamine viis tulemusteni: meie keele- ja kultuurisituatsiooni selgitamiseks alustatakse ühist uurimistööd Tartu ja Tallinna elanike hulgas.

ŽR juhatus

ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ringil oli juubel

16. veebruaril möödus 30 aastat esimesest töökoosolekust. Aastapäeva tähistamiseks toimus Tartu Kliinilise Sünnitusmaja auditooriumis teaduslik konverents. Juubelile olid kutsutud ringi vilistlased ja teiste ÜTÜ ringide ja kateedrite esindajad.

Vilistlasi oli kohale sõitnud üle kogu Eesti: Hiiumaalt, Tallinnast, Narvast, Valgast, Pärnust, Abjast, Raplast, Paidest, Türilt. Saabus ka ringi asutajaliige, Pärnu haigla sünnituse ja günekoloogia osakonna juhataja, Pärnu linna ja rajooni peaakušöör-günekoloog V. Ester.

Konverentsi avas kateedri juhataja meditsiinidoktor prof. K. Gross, kes meenutas ringi alguspäevi ja andis ülevaate senisest tegevusest. Sünnitusabi ja günekoloogia ringi esimesi kauaaegseid juhendajaid, praegune kliiniku peaarst doktor I. Veerma rõhutas, et algusaastail olid üliõpilased rohkem praktilise kallakuga, sest teoreetiliste küsimustega tegelemiseks ning eksperimenteerimiseks puudus materiaaltehniline baas. Sünnitusabi ja günekoloogia ring on üks suuremaid ja elujõulisemaid ringe arstiteaduskonnas. Siit on võrsunud paljud vabariigi tunnustatud akušöörid-günekoloogid. Ring alustas tegevust 6-liikmelisena (V. Jõeste, V. Ester, H. Pihl, R. Meren, J. Teras ja L. Oun). J. Teras on praegu akadeemik, töötab ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudis protozooloogia sektoris. Tema doktoriväitekiri oli üliõpilaspõlves alustatud uurimistöö «Trihhomoonaskolpiidi esinemine, diagnoos, etioloogia ja ravi Vabariikliku Tartu Naistekliiniku ja Naistenõuandla andmetel» jätkuks. L. Oun-Prohhorova on Tallinna Keskhaigla Sünnitusmaja juhataja. V. Ester kaitses meditsiinidoktori kraadi vaakumekstraktsiooni alal.

Ringi aktiivseteks liikmeteks on olnud vabariigi peaakušöör-günekoloog S. Kaldma, sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja meditsiinidoktor prof. V. Melpalu, praegused kateedri õppejõud. Üks hilisemaid vilistlasi L. Saluste on hügieeni kateedri aspirant ning jätkab üliõpilaspäevil alustatud uurimust rasedate toitumisest.

Praegu on aktiivseid liikmeid 30. 30 aasta kestel on ringi liikmeteks olnud 730 üliõpilast ning valminud 319 üliõpilastööd, millest 3 on saanud üleliidulise diplomi. Mitmed tööd on pälvinud vabariiklikel konkurssidel esimesi kohti.

Konverentsi teisel poolel andsid praegused liikmed lühiülevaate oma teaduliku töö suundadest. Tähtsale kohale on tõusnud lastegünekoloogia. Meditsiinikandidaat V. Kase juhtimisel uurib grupp üliõpilasi tütarlaste sugulist ja füüsilist arengut, sest perinatoloogiaalase patoloogia juured ulatuvad ema lapsepõlve.

Jätkuvad tööd hormoonide toime tundmaõppimiseks raseduse kulule, samuti uuringud fermentsüsteemides esinevate muutuste kohta mitmesuguse raseduspatoloogia korral. Seda gruppi juhendavad prof. K. Gross ja dotsendid H. Jalviste. I. Kõiv ja V. Llivrand. Meditsiinikandidaat H. Kaarma juhendusel on grupp üliõpilasi paaril viimasel aastal tegelnud rasedate sotsioloogilise uurimisega tihedas koostöös psühholoogiaringiga. Dotsent U. Leisneri juhendamisel tegeleb grupp üliõpilasi perinatoloogilise probleemidega — loote üsasisese seisundi hindamistestide väljatöötamisega.

Töid ja tegemisi jätkub, uurida on palju. Kõlama jääb konverentsi ettekannetest kokkuvõtte teinud dotsent U. Leisneri mõte: «... sünnitusabi on arstiteaduse kunst, kuid ta peab saama sünnitusabi meditsiiniks.»

Kliiniku peaarst ja esimene kauaaegne ringi juhendaja dr. I. Veerma tutvustas külalistele kliinikut pärast viimast kapitaalset ümberehitust.

Ühise kohvilaua ääres meenutasid ringi vilistlased oma tegevust üliõpilasaastail, kõneldi praegustest ettevõtmistest ning tulevikuplaanidest.

Ringi juhatus

Juubelikonverentsi avas kateedrijuhataja prof. K. Gross. Temast paremal näeme dots. V. Kaske ja linna sünnitushaigla peaarsti I. Veermat.

ARMEN TOROSJANI fotod

Õnnitlused noorimailt vilistlastelt Pelgulinna Sünnitusmajast. Vasakul ringi tänane vanem VI kursuse üliõpilane E. Kaljula.

Kas keskkonnateatri võimalus?

Need read pole hinnanguks etendusele ega näitlejaile — tulusam oleks seda teha suusõnaliselt, esitan vaid mõnda, mida Schisgali «Luvist» ja selle «Vanemuise» «Lavv-stoori» variandist olen mõelnud.

Eelkõige näen «Lavv-stoori» etenduse tähendust selles, et ta on Hannes Kaljujärvele (Harry) ja Tiit Lutsule (Milt) otsekui teiseks diplomitööks — koos ülikooliga lõpetavad mõlemad kevadel ka «Vanemuise» näitestuudio. Teisest küljest on kahju, et «Lavv-stoori» valmis varem kui samuti stuudiolastele tuginev «Elektra»-mäng. Kahju seepärast, et «Lavv» on pälvimas niisamasugust kõmulist ja ärritavat kuulsust nagu oli «Vanemuise» möödunud hooaja mängukavas «Edith Piafil». Säärast mõistmist väljendab ilmekalt Rein Heinsalu oma «Sirbi ja Vasara» artikli pealkirjaga «Seks ja absurd».

Tõsi, seni nähtud etenduste põhjal kummitab «Lavvi» oht jääda pelgaks armujandiks, Schisgali tekstist möödalugemist soodustab ka alguse lonkav tempo-rütm, samuti Liina Orlova (Ellen) mängulaadi märgatav erinevus partnerite omast. «Vanemuise» väikese maja põleng oli Hermaküla stuudiole korvamatuks löögiks, ometi suudavad Kaljujärv ja Luts oma parimail hetkil mängida laadis, mis küpses ovaalsaali etenduste inimhinge süvakihtideni ja alateadvuseni tungivas õhustikus.

«Lavvi» mitmetähenduslikkust kujundab erinevate mängustruktuuride segunemine — ovaalsaali etendustes väljendanu kõrval on olulisel kohal mängulaad, mille traditsioon elab palaganis e. Brooki järgi rämedas teatris. See laad on Hermaküla lavastajateel ehedaimalt väljendunud «Mäeotsa Jeppes». Hermaküla lavalooming, mis liigub sünteesi poole, on tegelikult tee teatri alguste juurde — see on otsekui tõestuseks mõttele, et ajas teater ei arene, tal polegi kuhugi areneda, ta võib vaid muutuda.

Eelõeldu põhjal joonistuvad raamjooned, mille sees oleks otstarbekas «Lavvi» vaadelda. Eelkõige viibivad laval näitlejad ja see, mis seal toimub, on mäng, s. t. mingit karakteri avamist Stanislavski «rolli inimvaimu elu» mõttes ei toimu. Laval jätkuv elu on näitlejaile seesama, mis muugi, ainult ruum (avalik ruumisolek!), suhted ja neist johtuv olemise eesmärk on teised. Seegi on müüdiilm, ehkki mitte argiselt kogetu mõttes — mänguruumi mõõtmed ja üha uuenevaist suhtesituatsioonidest sõltuvalt muutuvad — olles «siin ja praegu», viibib näitleja ja ühes temaga vaatajagi tänu ruumiillusioonile ka «seal ja alati». Kunst sünnib inimestest, keskkonnateater nende vahelistest suhetest ja neid ühendavast ruumist.

Kirjeldatud tundekogemust loodan vaimusilmas «Lavv-stoori» etendusest, niisugusena mõistan kunstikujundi paljutähenduslikkust, niisugusena võtan omaks ka «Luvi» autori Murray Schisgali puhtsüdamliku tõdemuse, et ta isegi ei teadvat, millest see näidend on.

TÕNU KARRO

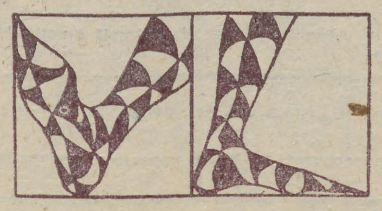

TRÜ nõukogu

Ülikooli teadus 1978. a.

(Algus 2. lk.)

63%, 1978. a. — 61%). Aspirantuuri edukat lõpetamist ei suutnud kindlustada matemaatilise statistika ja programmeerimise, loogika ja psühholoogia, füüsilise geograafia ning eksperimentaalfüüsika kateedrid. Rahuloluks ei anna alati põhjust aspirantuurikandidaatide valik. Sageli võetakse aspirantuuri keskpärase võimekusega noori. Puudub pidev kandidaatide reserv, seepärast on vahel raske vastuvõtuplaane täita. Probleemiks on ka materiaalne tagapõhi: aspirandi töötasu on väike, ülikoolil pole võimalik korterit anda. Küllap on väheseks jäänud teaduspisikugi süvendamine. 1978. aasta vastuvõtuplaan küll täideti, erialaliselt ei saanud aga täis 2 kohta, need asendati sama teadusharu teiste erialadega. Aspirantide juhendajaiks on mõnel pool määratud õppejõude, kelle eelmised aspirandid ei ole oma ülesandega toime tulnud. Rohkem peaksid juhendajaiks olema teaduste doktorid või professorid. Väitekirjade teemad tuleks lülitada ülikooli tähtsamate tööde plaani.

Viimasel ajal on kateedrid teadlaste järelkasvule siiski rohkem tähelepanu osutanud. Rektoraati on esitatud andmed 1979., 1980. ja 1981. aasta kandidaatide kohta, kandidatuure on arutatud ka parteibüroodes.

Doktoriväitekirju kaitsti aruandeaastal 5 (1977. a. — 1), kandidaadiväitekirju 18 (13). Doktorantuuri lõpetas väitekirja esitamata 2 õppejõudu. Teadusprorektor peatus veel lähemalt erialanõukogude tööl.

«TRÜ arvamine juhtivate kõrgkoolide hulka tähendab kõigepealt seda, et peame täie võimsusega tööle panema kõigi ülikooli teadlaste ajud. Selleks nõutakse meilt, ja põhjendatult, teaduslike põhisuundade kujundamist ja fikseerimist. 1978. aasta kevadel selle töö TRÜ teadlased juba tegid. Edasi on vaja, et teaduslikesse põhisuundadesse lülituvad teadlased töötaksid välja pikemaajalised uurimistöö programmid. Aprillikuu nõukogus on tarvis läbi arutada NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu 6. aprilli 1978. aasta ühismääruse täitmise tulemused. Selleks ajaks peavad uurimistöö programmid koos olema ja nende alusel tuleb tööle asuda. Nähtavasti peavad programmid valmis olema 1. aprilliks. Teadlaste loomevõime täielikuks ja efektiivseks kasutamiseks on vaja täiendavalt finants-, materiaalseid ja inimressursse. Läinud kevadel panime uurimistööde põhisuundade alusel ka sellekohased vajadused kirja. Palume väga, et Eesti NSV KKEH Ministeerium, ENSV Riiklik Plaanikomitee ja Ministrite Nõukogu toetaksid meie taotlusi.

Mullu augustis eraldati TRÜ-le ühismääruse täitmiseks 41 000 rubla palgafondi, selleks et vähendada aktiivselt teadustöös osalevate kraadiga õppejõudude õppekoormust. Summa jaotati teaduslike allüksuste vahel. Need peavad oma koosseisuliste töötajatega vähendama juhtivate teadlaste õppetöökoormust.»

Dots. J. Tammeorg peatus oma sõnavõtus üliõpilaste teadustööl. Praegu koormatakse sageli üks õppejõud üliõpilaste juhendamisega üle, samal ajal kui mõned teised sellest tööst eemale on jäänud. Siin peab eelkõige kateedrijuhataja jälgima, et koormused võrdselt jaotuksid. Üliõpilaste osavõtuks lepingulistest töödest tuleb aga kindlasti kasutada eespool mainitud 10%-list soodustust. Prof. V. Palmi arvates pole alati õige lepinguliste tööde vajalikkust hinnata nende maksumuse järgi. Nii võivad mõnedki väikese mahu, kuid suure tähtsusega tööd tegemata jääda, nagu ka juhtunud on. Samuti võib kvantitatiivsetele näitajatele pearõhu asetamine teadustöös kvaliteedist mööda viia. Prof. K.-S. Rebane lisas, et ülikooli teadlaste jõudu poleks tarvis kulutada korduvalt ühe ja sama aparaadi tootmiseks. Selleks oleks vaja omaette allüksust. Õppeprorektor V. Haamer tutvustas nõukogu liikmeile kirjastamisvõimalusi. Et need küllaltki piiratud on, tuleb väga tähelepanelikult vaagida, mida plaani võtta. Ei peeta ikka veel kinni käsikirjade esitamise tähtaegadest.

Teadustöö arutelust tegi kokkuvõtte rektor prof. A. Koop. Aasta oli üldiselt edukas. Seda näitasid arvud, näitas ka nende sisu. «Kuid siiski opereerime sageli rohkem arvuliste näitajatega, jättes sisu tähele panemata. Kuidas hinnata näiteks õppejõu tööd? Kas artiklite ja loengutundide arvuga? Ent kuidas mõõta tema mõju üliõpilasele?» Üks edaspidise töö tahke peitubki sisuliste väärtuste esiletoomises ka teadustöös. Mõneti murettekitav on kaadriprobleem. Juhtivas kõrgkoolis peaks aastas juurde tulema 50—60 õppejõudu. Kümne aasta pärast on aga juba paljud tänased teadusdoktorid pensionile siirdumas. Seepärast vajab rektori arvates erilist tähelepanu ka kaadri perspektiivplaan.

● Üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi loomisest kõneles lähemalt meditsiini kesklaboratooriumi juhataja dots. A. Kallikorm. Instituudi kolm põhilist tegevussuunda on järgmised: kohastumis- ja kompensatoorsete protsesside regulatsioonimehhanismide ja immunoloogiliste aspektide uurimine normis ja patoloogiliste seisundite korral; vereringe füsioloogia ja patoloogia põhiküsimuste uurimine, sealhulgas koronaarpuudulikkuse varase diagnostika ja ravimeetodite väljatöötamine; geneetilise informatsiooni transkriptsiooni- ja translatsiooniküsimuste uurimine. Vastloodud instituut ühendab arstiteaduskonna teaduslikud allüksused, andes võimaluse edaspidi veelgi efektiivsemalt kasutada teaduskonna teaduslikku potentsiaali meditsiiniteaduse ja -praktika arenguks.

A. Kallikorm tänas kõiki põhimääruse väljatöötajaid ning dotsente H. Rätsepat ja R. Kasikut keelelise korrektuuri eest. Kinnitati instituudi põhimäärus.

● Ülikooli sisekontrolli komisjoni esimees dots. V. Tohver tutvustas keemiaosakonna kontrollimise tulemusi. Ta tõstis esile osakonna dokumentatsiooni otstarbekat vormistamist, täpsust jm. Seni kontrollitute hulgas olevat keemiaosakond üks parimaid. Õppetöö kontrolli tulemusi arutatakse kohe asjaosaliste endiga, kateedrisisest tööd kontrollib kateedrijuhataja. Süstemaatiliselt on dekanaadi volitusel jälgitud eksamite käiku. V. Tohver rõhutas eriti tööd üliõpilastele eriala tutvustamisel.

● Teadusliku kommunismi riigieksamite läbiviimisest kõneles teadusliku kommunismi kateedri juhataja prof. I. Volkov.

● Lõpuks võttis sõna haldusprorektor A. Otstavel. Ta tegi etteheiteid neile üliõpilastele, kes omavoliliselt ühiselamutubade lukud olid ümber vahetanud ning vaheajaks oma toa võtme kaasa võtnud. Toimetusel on sellest kavatsus lähemalt kirjutada.

● Hääletati professori teadusliku kutse taotlemise poolt meditsiinidoktoreile Ado Truupõllule ja Rein Zuppingule ning vanemteaduri kutse taotlemise poolt meditsiinikandidaat Anne Schotterile.

VARJE SOOTAK

ÜLD- JA MOLEKULAARPATOLOOGIA INSTITUUDI

pidulik avamiskoosolek on esmaspäeval, 5. märtsil kell 14 aulas.

Arstiteaduskonna teaduslike allasutuste arengust kõneleb prof. A.-E. Kaasik, vastloodud instituudist dots. A. Kallikorm ja koronaarkirurgiast kardioloogias meditsiinidoktor T. Sulling. Avamisele oodatakse ENSV KKEH ministrit I. Nuuti.

Tsiviilkaitse oli edukas

Rektor A. Koop annab aukirja majandusteaduskonna tsiviilkaitse staabi ülemale assistent P. Peetsile. Majandusteaduskond saavutas esikoha ülikooli tsiviilkaitses juba 7. aastat järjest.

EDUARD SAKI foto

Jaanuaris tegi rektor kokkuvõtte 1978. aasta tsiviilkaitse võitlusvalmiduse kohta. Viimase kolme aasta jooksul on juhtkoosseis, tsiviilkaitse staabid, partei- ja komsomoliorganisatsioon ning teaduskonnad edukalt töötanud tsiviilkaitsesüsteemi valmisoleku parandamiseks.

Tartu tsiviilkaitseobjektide sotsialistliku võistluse arvestusse mineval kontrollil anti TRÜ-le 1978. aastal komisjoni poolt kõrgeim hinnang. Kontrollitud üksikelementide keskmine hinne oli 4,8. Ülikool saavutas oma grupis niisuguste tulemuste eest esikoha. Ülikooli tsiviilkaitset hindas hästi ka kõrg- ja keskerihariduse minister.

Ülikoolisisese sotsialistliku arvestuse kokkuvõttes märkis rektor parimate hulgas majandusteaduskonda (tsiviilkaitse ülem dots. V. Krinal, staabiülem assist. P. Peets), füüsika-keemiateaduskonda (tsiviilkaitse ülem prof. V. Past, staabiülem van.-ins. L. Matiesen) ja kehakultuuriteaduskonda (tsiviilkaitse ülem prof. A. Viru, staabiülem dots. R. Nõvandi).

Käskkirjaga tõsteti esile paljusid õppejõude, töölisi, teenistujaid ja üliõpilasi. Aukirja pälvisid V. Krinal, P. Peets, V. Past, L. Matiesen, A. Viru, R. Nõvandi, U. Palm, V. Haamer, A. Lüüs, M. Salundi, L. Kuperman, K. Talja, A. Alt, Ü. Vanaaseme, R. Rebane, A. Loog, A. Liim, H. Kings, A. Künnap, Ü. Lumiste, L. Peep, E. Sakk, V. Vaske, G. Liiv, A. Roosma, M. Mägi, T. Sõõrd, H. Sepp, H. Tankler, I. Tarakanova, O. Andla, J. Maadla, M. Anso, K. Eerme, A. Pihl, E. Türi, J. Peebo, T. Ojanurme, R. Zeik, R. Kalliver, N. Palm, M. Võrk, M. Toom, E. Vasar, T. Meiesaar, V. Kelder, K. Parvel, E. Pajo. B. Lenk, M. Alaver, P. Eelma, L. Eringson, E. Viitar, M. Rauk, Ü. Saag, L. Zernant, H. Kabur, O. Mägi, E. Roost, S. Lahk, E. Russak, V. Kiis, S. Russak, R. Teesalu, P. Fomenko, V. Kotov, J. Samodumski, A. Harkovski, V. Sinodski; tänu avaldati käskkirjas K. Reppole, A. Raiglle, I. Kalale, M. Isakarele, P. Dmitrievile, J. Mällile, I. Kolbergile, M. Liivile, H. Ruussaarele, K. Türglle, H. Laitile, S. Asule, H. Türnpuule, J. Afanasjevile, L. Linaskile, V. Makarovale, A. Radtšenkole, S. Ossintsevale, I. Kossobokovile, E. Kaldamile, S. Kallasele, J. Jainastele, I. Laansalule, H. Proosale.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabiülem

Oli korvpallinädal

- **Ühest (vaate)mängust mõnede kõrvalmärkustega**
- **Ülejäänud ootuspäraselt, paari (pool)üllatusega**
- **Ka laupäev-pühapäev mängupäevad**
- **Maletabelist**

● Astume Roman Noormetsaga trepist üles spordisaali poole. Peakohtunik raputab pead: «Halvasti. Korvidel pole võrke. Ei osanud arvata.» Ja siis mulle vastuseks (pärisin, miks ta enne saali üle ei vaadanud): «Homseks saab korda.» Aga mäng algab Nooruse tänava kitsas saalis ka ilma võrkudeta. Jäiga põranda, palli ja korvilaudadega. Kahe väga kõva (mõlema meeskonna enda arvates ilma igasuguse kahtluseta) võistkonna vahel.

Kirss hüppab Vare ära. Saab kohe pika söödu Neissaarelt ette 2:0. (Käsi tõrgub kirjutamast ainult perekonnanimesid, aga eesnimedega läheks liiga pikaks.) Neljas minut. Neissaar esimest korda vastastele prevalveeriva enesekindlusega: «Jätke see õiendamine juba alguses järele.» Õige jutt, kui see oma molliesine ikka puhas oleks... Tuleb naeratav Lust, särk näpus: «Rehkendasin valesti. Jalgsi pealegi.» Seitsmes minut, 14:14. Sirje Kartau-Kikas Lustile (on kursusekaaslastele ja abikaasale põialt hoidma tulnud): «Küsi vahetust.» «Ah, ei taha, eks nad ise tee.» Kohe tabab Prillop. Õigus ikka 2...4 punktiga ees. Lõpuks vahetatakse Lust sisse. Varel juba neljas viga. Neissaar tabab. «Oi, kurat!» Vare pikali, vannub Kirsi peale. Kure tabab, annab häid sööte 28:22. Vare kolmandat korda pikali. Neissaar õiendab enesekindlalt. Kümnes minut. Prillop hoiab nägu kinni. Mängib edasi. Kaks esimest (vabaviske)punkti teeb Lust 28:32. Samas valesööt. «Mis te jamatel» Neissaar juba oma meeste peale. Aga siis! Kirss võitleb kõvasti lauas, Neissaar tabab kaks korda järjest, Lust viigistab 33:33. Viis sekundit enne lõppu Prillop 35:33. Neissaar jõuab veel visata. Prillop kukub: «Ründaja viga!» Neissaar juba tüütava enesekindlusega: «Ära õienda! Kohtunik vilistab.» Muidugi, ka siis kui Neissaar määrusi rikub. Lähevad Kurega kokku. Roman on rahulik. Kutsub kaptenid enda juurde. Lähevadki kaptenid: Neissaar ja Kure. Pingile istuvad niisama vihastena, aga hoiatatud on. Mõtlen kohtunike peale (Robert Raamat ja Boriss Bazanov, KKT I kursus). Õigesti vilistavad (ise ju mängijad). Aga peab enesekindlamalt, resoluutsemalt, et mängija sind heas mõttes pelgaks. Ka siis kui valesti.

Teine poolaeg. Kirss hüppab jälle ära. Neissaarelt jälle pikk sööt. Vile. Kolm sekundit. Kure tabab, Kirss ei saa kaks korda järjest söötu kätte. Veel üks valesööt, Kure tabab jälle 42:35. Sirje pingilt abikaasa Peetrile: «Võta ära (ei saa seekord)! Pane sisse (panebki)!» Viievõistleja Peeter Kikas tabab veel korra 41:44. Kirss ei saa jälle söötu kätte. Neissaar vannub. Kikas annab palli ära. Aga Lust tabab. Ja kohe Neissaar. Mõlemapoolne möödaviskamine ja korvialune rabelemine-palliupitamine lõpeb Kirsi vabavisetega. KKT esimest korda ette 49:48. Kirss ja Neissaar tabavad veel kord. Õigus ei saa kuidagi. Minut. Neissaar õpetab Kikast: «Hästi, hästi!» Kure tabab kohe. Hoiab selga. Aga Kirss korvi all jälle vaba, tõstab rõõmust käed pea kohale 55:50. Prillopilt valesööt. Õigus läheb rabelemise ja kiirustamisega kaasa. See pole nende mäng (Liivoja ka puudub). Seitse minutit lõpuni. Neissaar venitab korvi all. Tababki 59:50. Kure rabab lauas, aga kiires teeb oma vea. Lust tabab. Kirss: «Veel, veel, veel!» Prillop viskab lausa rõngast mööda. Kirss lükkab lauast palli ette kiiresse Neissaarele 63:52. Lust vaidleb kohtunikuga. Õige. Mäng liiga jõuliseks lastud. Aga see enam ei otsusta. Närvid sellegipoolest pingul. Nüüd eksib kohtunik lausa ilmselt. Prillop läheb põlema: «Oma poole peal ei pea ju palli kohtunikule andma.» Miks ta ei vihasta. Kiirrünnak läheb kaduma. Nüüd Kirss pikali. Kurel viies viga. Lustil nägu laia naeru täis. Vahepealne tõsidus (aga mäng oli siis ka mängu moodi) on kadunud. Üleolekutunne jälle tagasi. Õiguse number 56 (Halvar Mändsaar) ei saa veel korvi alt. Aeg. 66:56. Kirss ei jutustanud, mängis — 24 punkti. Kure 22. Prillop on kuri kohtunike peale. Inimlik. Üks vägev on hävinud.

● Teistest mängudest. Loobumisi seni pole. Kui nii jääks! Edasi lükatud on spordimeedikute ja keemiaosakonna ning arstiteaduskonna ja KKT III kursuse mängud.

KKT I kursus tuli mängima neljakesi. Pool võistkonda jäi maratonmatkale. Tuli, mis tulema pidi. Algul pandi kõvasti vastu, lõpus tegid vastased Peep Joonas ja Aivar Vals, mis tahtsid. Kahepeale kokku 46 punkti ja võit 73:43 (poolaeg 37:21).

Füüsikud oma vastast ei kartnud. KKT diplomandid Teet Laur, Peep Aaviksoo, Aivar Haan, Vallo Järv ja Aavo Põhjala esimesel poolajal 36:18 enamat ei suutnud. Teine poolaeg pani asjad siiski paika 79:38.

Ülejäänud mänge kommenteeris Roman Noormets: «Arstid olid bioloogidest-geograafidest esimesel poolajal parajalt üle 34:20. Teise poolaja alguses viskas Tiit Hang aga nelja minutiga kümme punkti järjest ja kuus minutit enne lõppu oli seis viigis. Siis tabasid järjest Tõnu Vardja, Urmas Sukles ja Jaak Tälli ning võit ikka tuli 53:50.

Poolaja kümne punktiga kaotanud matemaatikateaduskonna naiskond võttis küll teises pooles järele, aga vahe oli liiga suur. Bioloogid-geograafid võitsid väravpalliseisuga 26:20 (14:4).

Füüsikutel oli võrreldes eelmise mängupäevaga paar meest juures. Mängu algus bioloogide-geograafidega oligi tasavägine. Poolajaks sai siiski kõik selgeks. Kokku 66:44 (35:18).

Õppejõud esimese mängu kehvalt mänginud KKT I kursuselt vist kõva vastumängu ei oodanud. Seekord täisjõuga kohale tulnud kehakultuurlased olid aga esimesel poolajal täpsed 42:30. Teisel poolajal tuli neilt avakorv alles seitsmendal minutil (Robert Raamat oli vahepeal kuus vabaviset järjest mööda visanud). Seisult 50:50 tuli aga mõõn omakorda õppejõudude mängu. Nooremad said kümme punkti järjest ja võitsid 75:58.

Bioloogia-geograafiateaduskonna naiskond arstide kogenud mängijatele (Pissareva, Ots) vastu ei saanud 60:55 (28:12).»

Filoloogide ja majandusteaduskonna mängu kohta võib allakirjutanu vaid nentida, et vastased mängisid lihtsalt paremini. Kiiremini, väiksema praagiga, täpsemini. Pärast esimese poolaja lõpu jooksude seeriat (viis määruste rikkumist 3 viimase minutiga) ja valesõõte, kuid ikkagi peaaegu võrdse poolajaseisuga (18:22), ei mõistetud teisel poolajal üksteist kuidagi. 14-punktiline kaotusseis vähenes lõpuks siiski üheksale 46:37.

● Ajakava on koos veel kaheks mängupäevaks. Nooruse tänava võimlas mängitakse nädalavahetusel ära 10 kohtumist.

3. märts

kell 17	majandust.	— KKT II	M
18	õigust.	— filol.	M
19	õigust.	— filol.	N
19.45	keemiaos.	— matem.	M

4. märts

kell 14	KKT III	— õppejõud	N
14.45	arstit.	— majandust.	N
15.30	KKT I	— matemaatikat.	N
16.15	KKT I	— matemaatikat.	M
17.15	õigust.	— majandust.	M
18.15	filoloogiat.	— KKT II	M

● Meesmaletajate juhtgrupp kahanes pärast kolmandat vooru poole võrra. Täiseduga juhivad Korsmik (füüsika-keemiat.), Braschinski (arstit.) ja Antsov (arstit.). Naiste turniiril mängiti kolmapäeval vaid üks kohtumine. Võrdselt 1,5 punktiga (2-st) on ees Teli (majandust.) ja Salupere (filoloogiat.).

PRIIT JÕGI

Tööpakkumisi

Jalamatt (karvane, suur, mittesuitsetav, lasteta) vajab suuremal hulgal enda külge heasoovlikke jalgade pühkijaid. Mittepühkijaid lubab edaspidi hammustama hakata. Näha iga päev hommikust õhtuni. Peahoone fuajee, nõudmiseta.

Tuusikud

1979. aasta II kvartaliks on saabunud TRÜ-le sanatoorium- ja puhkekodutuusikuid:

Valgevene «Ljotsõ»	16. 06.— 9. 07.	— südame-vereringeh.	— 48.— rbl
Druskininkai «Draugiste»	13. 06.— 6. 07.	„	— 36.— „
Leningradi «Kardio...»	5. 04.—28. 04.	„	— 33.— „
Sestroretski kuurort	3. 05.—26. 05.	„	— 48.— „
Petrodvorets	24. 06.—17. 07.	— seedeelunditeh.	— 34.50 „
Jaunkemeri	26. 05.—18. 06.	— närvisüsteemih.	— 48.— „
Kemeri «Tšaika»	7. 04.—30. 04.	— seedeelunditeh.	— 33.— „
Dzintari «Baltika»	18. 06.—11. 07.	„	— 60.— „
Läti «Sigulda»	24. 04.—11. 05.	— närvisüsteemih.	— 36.— „
„ «Mestslems»	31. 05.—23. 06.	— südame-vereringeh.	— 33.— „
Pärnu «Estonia»	28. 05.—20. 06.	— liigesteh.	— 34.50 „
„ «Rahu»	1. 04.—24. 04.	— seedeh.	— 54.— „
„ „	19. 05.—11. 06.	„	— 54.— „
„ „	12. 04.— 5. 05.	„	— 48.— „
„ „	30. 06.—23. 07.	— närvisüsteemih.	— 34.50 „
„ «Sõprus»	11. 04.— 4. 05.	— südame-vereringeh.	— 36.— „
Haapsalu «Laine»	29. 06.—22. 07.	— liigesteh.	— 31.50 „
Truskavets (ambl.)	27. 06.—20. 07.	— maksa- ja neeruh.	— 31.50 „
Druskininkai (ambl.)	8. 04.— 1. 05.	— liigeste-närvisüsteemih.	— 39.— „
„ „	29. 06.—22. 07.	„	— 34.80 „

Puhkekodudesse:

Võsu	11. 05.—22. 05.	— 2 tuusikut
„	23. 05.— 3. 06.	— 1 tuusik
„	21. 06.— 2. 07.	— 3 tuusikut
Laulasmaa	14. 05.—25. 05.	— 2 tuusikut
„	7. 06.—18. 06.	— 2 tuusikut
Pühajärve	10. 04.—20. 04.	— 2 tuusikut
„	27. 05.— 7. 06.	— 2 tuusikut
Jurmala pans. «Pribaltika»	18. 05.—29. 05.	— 12.— rbl.
„	30. 05.—10. 06.	— 12.— rbl.
Trakai perek. tuusik (3 inimest)	25. 06.— 6. 07.	— 39.30 rbl.
Võsu perek. tuusik (2 inimest)	19. 06.—30. 06.	— 19.20 rbl.
Sotši pans. «Adler»	13. 04.— 6. 05.	— 2 tuusikut à 36.— rbl.

Avaldused esitada kiiresti ametiühingukomiteele.

PANE TÄHELE!

ÕPPETÖÖ

Pühapäev, 11. märts on ka ülikoolis õppe- ja tööpäev.

ÜTÜ PEDIAATRIA JA PSÜHHOLOOGIA RINGI

ühine koosolek on teisipäeval, 6. märtsil kl. 18 teemal «Pediaatria ja psühholoogia ühiseid küsimusi väikelapsest» Leningradi mnt. 89 ühiselamu klubis «Medix».

Kutsutud on kõik asjast huvitatud!

KLUBIS

Kolmapäeval, 7. märtsil kl. 21 NAISTEPÄEVA *SHOW*.

Neljapäeval, 8. märtsil kl. 21 NAISTEPÄEVA *SHOW* jätkub.

Laupäeval, 10. märtsil kl. 21 PUHKEÕHTU vanematele kursustele.

Pühapäeval, 11. märtsil kl. 21 DISKO (diskorid Vimberg ja Ungerson).

LAPSI OOTAME LAULUKONKURSILE!

Laste- ja noorsoo muusikanädala puhul toimub reedel, 6. aprillil kell 18 klubis TRÜ töötajate ja üliõpilaste

LASTE II LAULUKONKURSS «DO, RE, MI...»

Auhindadele konkureerivad väikesed laulusolistid kolmes vanuserühmas: 3—4-aastased, 4—5-aastased ja 6—7-aastased. Žüriile tuleb esitada üks vabalt valitud laul. (Soovi korral võib esitada ka mitu laulu.)

Osavõtjad palume registreerida hiljemalt 28. märtsiks klubis. Et esinejaid saadetakse klaveril, tuleb neil osavõtjatel, kellel puudub klaverisaatja, võtta kontakt klubi lasteringi juhendajatega. Nemad aitavad meeleldi saatemuusika organiseerimisel. Lasteringi proovid toimuvad esmaspäeval ja kolmapäeval II korruse saalis kella 18.30—20-ni.

Täiendavat informatsiooni saab TRÜ klubist (Tähe tn. 3, tel. 755-79).

NB!

Seoses eelseisvate kontsertidega vajab tütarlaste ansambel «Laks-tigal» uusi lauljaid.

Tulla klubisse esmaspäeval, 5. märtsil kl. 16.30.

NB!

PUHKPILLIMÄNGIJA!

TRÜ PUHKPILLIORKESTER ootab oma ridadesse täiendust.

Proovid klubis esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 19.30.

Uut teatmekirjandust Toomel

Bečka, J. V. Slovník synonym a frazeologismů. Praha, 1977. 432 lk. S tš — 2.

Brockhaus ABC. Elektrotechnik. Leipzig, 1978. 666 lk. 24 T — 81.

Hugo Raudsepa publikatsioonid 1933—1977. Tallinn, 1978. 43 lk. Bio — R 20.

Bibliograafia annab ülevaate artiklitest H. Raudsepa kohta, tema trükis avaldatud töödest, autoritunnistustest ja patentidest.

Materialien zur Heidegger — Bibliographie 1917—1972. Meisenheim am Glan, 1975. 226 lk. Bio — H 38.

The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles. Oxford, 1978. S ing — 50.

Vol. I. A — Markworthy. 1280 lk.

Vol. II. Marl — Z and Addenda. 2672 lk.

Õigusteatmik. Tallinn, 1978. 410 lk. 6 T — 106.

NB!

Meie järgmine ajaleht ilmub trükist pühapäeval, 11. märtsil. Selle numbri käsikirjad peavad aga toimetuses olema hiljemalt esmaspäeval, 5. märtsi hommikul (fotod ja joonistused viidi trükikotta klišeerimiseks juba täna ära).

Üleiärgmine «TRÜ» ilmub jälle reedesel päeval, s. o. 16. märtsil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 825. MB-02805.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

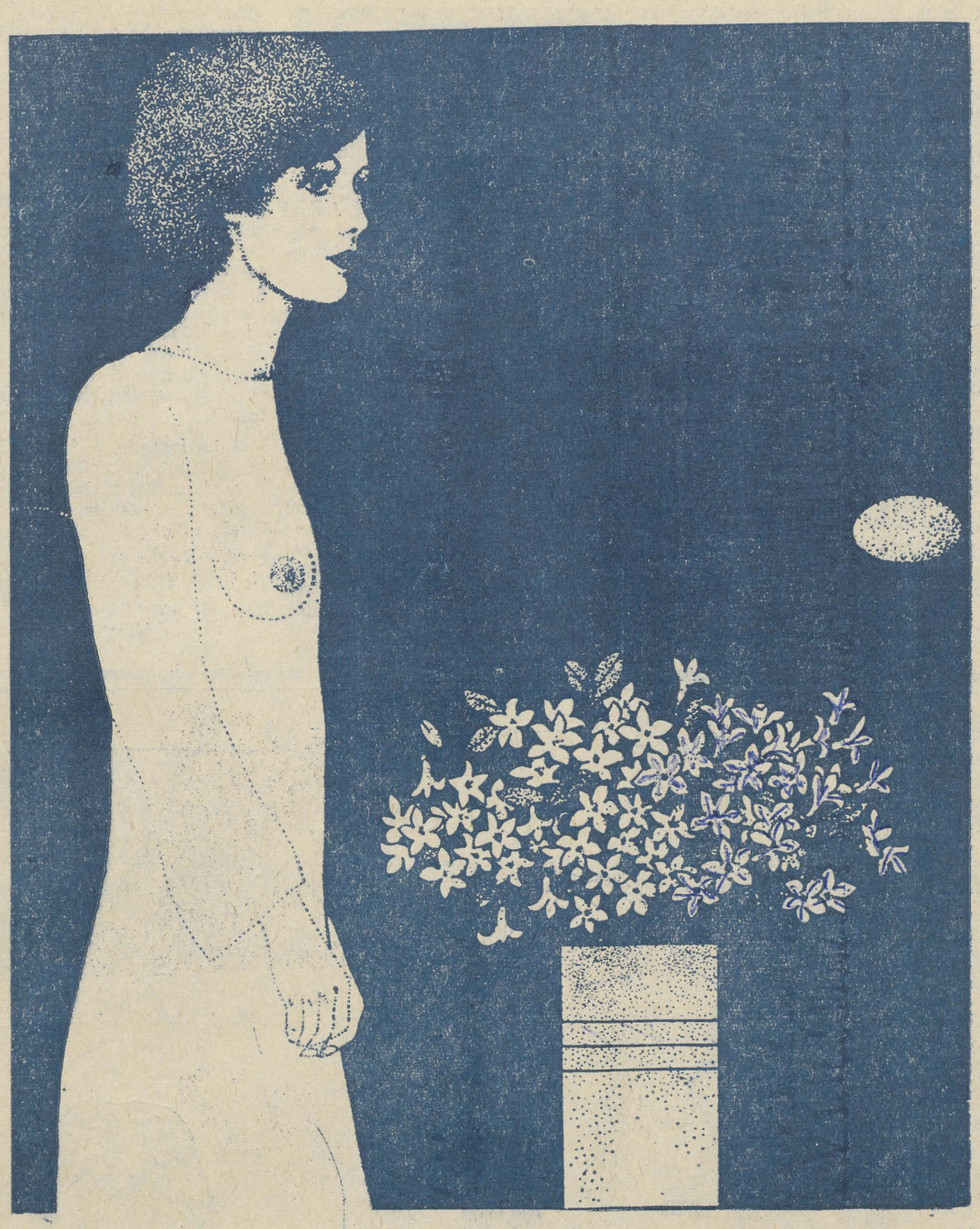

Tõnis Vint. Kahekesi liilega. Tušš, guašš. 1976.

Rektori käskkiri

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli naisperet, soovin kõigile edu kutsetöös, ühiskondlikus tegevuses ning isiklikus elus.

Eduka töö eest avaldan **kiitust** järgmistele õppejõududele, teenistujatele ja üliõpilastele: **ajalooteaduskonnast** nooremteadur Marju Käärstile, vanemlaborant Ludmilla Meielile, dekanaadi sekretär Aire Tammele, üliõpilasele Tiina Edulale; **arstiteaduskonnast** dots. kt. Ilse Kõivule, nooremteaduritele Ello Paesalule, Tatjana Truupõllule, vanemlaborantidele Anneli Sikule, Ülle Kiigule, Maia Schmidtile, Silvi Männistele, Luule Philipsile, laborandile Helvi Parksepale, üliõpilasele Evi Kaljulale, vanempreparaatoritele Elle Essaule, Ella Väärsile; **bioloogia-geograafiateaduskonnast** vanemõpetaja Aino Bennole, inseneridele Tiiu Tõnsonile, Laine Kaldale, vanempreparaator Krista Reiskale, üliõpilastele Angela Teeverile, Reet Kraanile, Sirje Sotnikule; **füüsika-keemiateaduskonnast** dotsent Mari-Liis Allsalule, vanemteadur Maire Tammele, nooremteadur Lembi Tammele, vaneminsener Alma-Asta Kiislerile, dekanaadi dispetšerile Virge Talvikule, laborant Leida Soosile, üliõpilasele Lydia Parisele; **filoloogiateaduskonnast** dotsentidele Jelena Gurjevale, Antidea Metsale, vanemõpetajatele Hilja Koobile, Elsa Mauringule, vanemlaborant Tamara Ettile, dispetšer Valve Vetesalule, üliõpilastele Kersti Grossile, Helle Kullile; **kehakultuuriteaduskonnast** vanemlaborantidele Kai Laidile, Marju Pedastele, üliõpilastele Karin Oravale, Ene Laanesele; **majandusteaduskonnast** dotsent Aino Siimonile, vanemteadur Ilme Kalmule, vanemlaborant Pärja Õunapuule, laborant Hele Nõmmele, preparaator Elvi Mandrele, üliõpilastele Kaja Uustalule, Maret Muinastele, Marianne Menningule, Vilvi Vainomäele, Zinaida Goršakovale, Jelena Tsvetkovale; **matemaatikateaduskonnast** dots. kt. Helgi Kilbile, preparaator Endla Kaljale, vanemmehaanik Virve Aedmale, laborant Kersti Kolgile, üliõpilasele Sirje Päivilile; **õigusteaduskonnast** vanemõpetajale Maie Ruusile, laborant Kadri Noorhannile, üliõpilastele Asse Talile, Mare Savile; **ühiskonnateaduste kateedrist** õppekabineti juhatajatele Laidi Laiverikule, Tähe Kolgile, vanemõpetaja Helgi-Mallis Sillastele, õpetaja Inda Rajasalule, vanemlaborant Eve Tomsonile; **teadusraamatukogust** osakonnajuhatajatele Mare Rannale, Laine Kilgile, Lia Urbale, vanembibliograaf Hilja Käsperile; **administratiiv-majandustöötajatest** lepinguliste tööde osakonna juhatajale Ester Zimmermannile, pearaamatupidaja asetäitja Mare Kiisale, vaneminsener Sirje Margile, inseneridele Armilde Lapinile, Luule Vietamehele, vaneminspektor Marge Talvikule, vanemraamatupidaja Laine Andressonile, vanemmetoodik Kaisi Karmile, laborant Aino Sootsile, kütjatele Linda Puustale, Salme Lestalile, maalritele Lille Lõhmusele, Helju Aimile.

Rektor professor ARLNOD KOOP

TÄHELEPANU!

Teisipäeval, 13. märtsil kell 16 koguneme aulasse. Üleliidulise kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse võitja esimese preemia ja rändpunalipu annab TRÜ kollektiivile NSV Liidu KKEH ministri asetäitja N. Jegorov.

TERVITUS ÜLIKOOLI NAISTELE!

Neljakesi teetassi taga

Saame tuttavaks: JELENA SULKINA ja POLINA KOTLJAR Valgevenest, SOFIA VAISMAN Ukrainast. Kõik arstiteaduskonna raviosakonnast. Jelena õpib kolmandal, toakaaslased teisel kursusel. Nad tulid Tartusse kohe pärast keskkooli lõpetamist, südames suur soov arstiks õppida ja, mis seal salata, tulid, et kodust eemale pääseda ning iseseisvat elu alustada. Keegi ei osanud arvata, et elu kodust kaugel algul nii raske ja harjumatu võib olla. Mõnikord pani igatsus ja nukrus pisaradki jooksma. Praeguseks on nad ammu harjunud ja tunnistavad omaks nii ühiskodu kui ülikooli. «Igatahes meile siin meeldib,» kinnitavad nad, «muidu poleks võimalik õppidagi.»

Tuleb välja, et esialgu oli keelebarjäär suurem takistus kui uus keskkond. «Ühiselamus ei saanud ühestki teatest aru, võimatu oli suhelda igasuguste ametimeestega,» pajatab Jelena. «Eesti keel polegi nii raske. Tõsi, kunagi soovisin õppida selgeks prantsuse keele. See jäigi unistuseks. See-eest oskan nüüd teie emakeelt! Kasutan iga võimalust, et seda juurde õppida.»

Aurava teetassi taga vonkleb jutt siia ja sinna. Nagu ikka, kui ülikooliajast räägitakse. Kõnealune kolmik tunnistab õigeks, et ühiselamus kaob palju aega märkamatult just niimoodi juttu puhudes. Siiski on need õdusad õhtud millegi võrra rikastanud, pehmus ja sundimatu siirus on niisuguste koosolemiste iseloomulikud jooned.

Tüdrukuid kuulates püüan taibata, missugused nad on. Välisilmelt küllaltki erinevad. Jelena — energiline, särtsakas, elav; Polina — mõtlik; Sofia — malbe ja pehme. Naeruhimulised ja temperamentsed on aga kõik.

«Miks valisite Tartu ülikooli?» — «Teadsime, et siin on üks vanemaid kõrgkoole ja siin saab hea ettevalmistuse. Eriala meeldib. Linn tundub väike ja kodune. Kahju ainult, et Eestimaad pole peaaegu näinudki. Pealinnaga on põgus tutvus tehtud, rohkem kohti polegi suurt nimetada.»

Kas poleks mõttekas kitsaste olude kiuste korraldada sügisel teistest liiduvabariikidest pärit vastsetele tudengitele ekskursioon mööda Eestit? Praegu õpivad nad küll eesti keelt, kogu meie elu ja kultuur jääb aga n.-ö. teoreetilisele pinnale.

Meedikute õppekava on tihe, aga töös tuleb teha ka hingamispause. Vabadel hetkedel lähevad toakaaslased TRÜ aulasse mõnd tõsise muusika kontserti kuulama, astuvad sisse kohvikusse või üle «Vanemuise» ukse. Muusikat ei ole keegi neist õppinud, küll aga meeldib tõsist muusikat kuulata. Teatriski on tüdrukud valinud muusika- ja balletilavastusi või kuulanud transleeritud etendusi, sest muidu läheks keelebarjääri tõttu liiga palju pakutavast kaduma.

Sessiooni ajal aga nagu ikka ainult õpikud, konspektid. Polina ja Sofia suutsid talvise raske sessi ainult «väga headele» teha.

«On ju võimalik valida kümnete erialade vahel. Miks saab sinust arst, Jelena?» — «Selles on süüdi kodu. Ema ja vend on arstid. Ema tööga olen varem veidi kokku puutunud. Tahan saada sisehaiguste arstiks nagu temagi.»

«Kas sinu arvates võib arst haigele igas olukorras tõtt rääkida?» — «Ütlemata jätta võib, aga valetada ei tohi.» — «Mida sa elult ootad?» — «Tahan endale viit last. Selle koha pealt ei mõista mu tuttavad mind. Nad leiavad, et see olevat liiga palju, aga minu meelest võiks lapsi enamgi olla.

Armastan lapsi, aga lastearstiks pole kunagi saada tahtnud. Isegi ei tea, miks. Küllap on mu valikus ema mõju määrav. Ja veel arvan ma, et naine peaks kodule elama, üldse mitte tööl käima või siis mõni tund päevas.»

«Te saate harva koju. Mida teete eelolevate vabade päevade ajal?» Jelena: «Lähen oma grupiga Vellaverre naistepäeva tähistama.» Polina ja Sofia aga lubasid oma aja Tartus hubaseks muuta.

REET RIHVK

Veematkajad!

Veematkakool algajatele alustab tööd kolmapäeval, 14. märtsil kl. 18 Kingissepa tn. 19 aud. 307.

Venia legendi

Inglise filoloogia kateedri dots. kt. Asta Luigase *venia legendi* loeng teemal «Sinclair Lewis and the Development of American Critical Realism» toimub 21. märtsil kl. 8—10 peahoone aud. 134.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

Veematkainstruktorite kool (matkakogemustega, algõpetuse läbiteinutele) jätkab sealsamas kl. 20.

Oodatud on kõik huvilised.

TRÜ matkaklubi

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 Pühapäeval, 11. märtsil 1979 XXXI aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Diplomand küsib, diplomand vastab

K: Mida mõtled Sina, viienda kurs ise geograaf, oma teaduskonnast?

V: Kindlasti on ta kõige toredam, ühtsem, mitmekesisem. Kahju, et meie tegemistest teatakse-kirjutatakse väga vähe. Kui paljud teiste teaduskondade üliõpilased on kuulnud, et GEO-GEO olümpia toimus ka kõige lumevaesematel talvedel ning tänavu saab teoks 21. korda? Või seda, et eelmisel aastal olid geograafid oma erialal üle tuntud mälumänguritest — keemikutest (samal ajal kui ajaloolaste kaotuskibedus kõigile teada on)? Rääkimata liivapeost, karnevalist, fotokonkursist ja muudestki traditsioonilistest üritustest. Kirjamehi on vähe, jutumehi seda rohkem.

K: Kontaktid teiste teaduskondade üliõpilastega?

V: Üldiselt hõredad. Aastas peaks olema mõni kõiki Tartu üliõpilasi hõlmav suurüritus, et tekiks ühtse pere tunne. Oleme ju suviti seotud välipraktikaga ja seetõttu jääme eemale EÜE-st (sedavõrd on omavahelised sidemed sügavamad). Need, kes on suvel korraga proovinud maleva- ja praktikapräänikut hammustada, pole kummastki õiget maitset suhu saanud.

K: Üliõpilane ja matkamine?

V: Arvan, et üks õige BIO-GEO tudeng peab käima matkadel. Matkamises on ühendatud mitu head: võimalus raskusi ja iseennast ületada, näha ilma ja inimesi, olla koos kindlate kaaslastega, oma silmaga vaadata ja käega katsuda auditooriumides teoreetiliselt omandatut. Nii saavad Eestimaa kõrval lähedaseks Koola ja Kaukaasia, Uraal ja Altai.

K: Kuidas suhtud kõiki hõlmavasse obligatoorsesse pedagoogilisse praktikasse?

V: Positiivselt. Koolipraktika esimene etapp võiks toimuda isegi neljanda kursuse sügissemestril. Erialaseid teadmisi on selleks ajaks piisavalt. Õpetajaks olemine annab tohutult juurde väljendusoskust, võimaldab selgitada igaühe sobivuse pedagoogitööks, näitab kätte lüngad senistes teadmistes. Sellise proovi läbiteinu suudab ka näiteks ÜTÜ konverentsidel esineda arusaadavalt ning huvitavalt.

K: Viis aastat ühiselamus?

V: Tore, raske. Tahaksin, et alates esimesest kursusest elaks üliõpilane ühikas kui kodus, mitte nagu vaksalis järgmist rongi oodates. Et komandant ja teised meie eest hoolt kandvad isikud suudaksid ja tahaksid maja elamiskõlblikuna hoida.

K: Millest Sinu arvates jääb bioloogidel-geograafidel vajaka?

V: Meesüliõpilastest. Kvantitatiivselt. Kuigi oma kursuse poisid (7 tk.) on ülikooli parimad (üks poiss kolme tüdruku kohta).

K: Mida ootad ülikooli esmakursuslaselt?

V: Et ka tema viie aasta pärast võiks öelda — MEIE teaduskond on parim.

Küsis: TAIMI TEPPO

Vastas: KATRIN ANDRA

Miks

«Ühiselamusse majutatud isikud on kohustatud... andma ühe võtme toa kollektiivi kohta komandandile...»

Kahjuks on paljud ühiselamuelanikud selle sisekorraeeskirjade nõude päris unustanud, sest muidu poleks tarvis seda kurba tõsilugu kirja panna.

Halduspro rektor A. Otstavel: «Meil on üle 3000 ühiselamukoha, kuid talvisel koolivaheajal oli suuri raskusi 500 kaugüliõpilase majutamisega.» Kuidas nii? Aga lugu on lihtsalt selles, et enamiku tubade ustel on lukusüdamikud vahetatud, kuid uut võtit komandandile pole antud. Ja nii ongi võimatu neisse tubadesse sisse pääseda. Lukkude südamike vahetamine pole keelatud, kuid üks võti tuleb siiski komandandile anda. See on vajalik ka igasuguste avariide vältimiseks, remondi tegemiseks, profülaktilisteks töödeks jm.

Tudeng põhjendab võtme mitteandmist enamasti nii: «Ma ei taha lasta oma tuppa võõraid.» Kuid ka kaugüliõpilane on üliõpilane. Sisekorraeeskirjade järgi on üliõpilane kohustatud pikemaks ajaks ühiselamust lahkumise puhul andma oma isikliku vara komandandi kätte allkirja vastu hoiule. Seda aga paraku talvevaheajale minnes ei tehta. Kõige halvem oli olukord Leningradi mnt. 25 ühiselamus, kus komandandil puudusid 36 uue luku saanud ukse võtmed. Väga väheste tubade elanikud andsid vaheajale minnes võtme komandandile (kokku vaid 23 toast).

Halduspro rektor A. Otstavel palus hoiatada kõiki ühiselamuelanikke, et peatselt tehakse põhjalik kontroll. Ja kui mõne toa lukk ei klapi võtmega, mis komandandi käes, võivad tolle toa elanikud süüdistada ühiselamukohast sügisel ilma jäädes vaid iseennast.

(Järg 4. lk.)

HELVE KUIV

Tühjale saalile

on toimunud kaks viimast aulakontserti. 25. veebruaril oli siin TRK sümfooniaorkestri kontsert. Kavas oli nn. populaarne klassika (Tšaikovski, Glinka, Wagner, Sibelius jt.), mille kuulamine ei tohiks küll kellelgi üle jõu käia, pealegi olid esitajaiks tudengid.

Igaüks võib ette kujutada, mida tähendab sümfooniaorkestri transportimine paarisaja kilomeetri taha — seda niisama naljalt ette ei võeta. Pealegi on nii suurel orkestril (70 liiget) küllalt raske aula kitsal poodiumil mängida.

Mida võisid küll pillimehed arvata, kui nägid, et kuulajate arv ületas vaevu mängijate oma. Tudengeid-kuulajaid võis sel kontserdil ühe käe sõrmedel üles lugeda.

Olgu klassikaga kuidas on, kuid 27. veebruaril esines aulas solistide ansambel «Synthesis». Selle koosseisu kuulusid meie parimad muusikud — keelpillirühm (Kärmas, Traksman, Paemurru jt.), puhkpillirühm (Saarsalu, Pilliroog jt.) ning rütmigrupp (Naissoo, Paulus, Unt, Ojavere).

Ansambel alustas kammerdžässi valdkonda kuuluva klassikatöötlusega (Bach), mis pani osa publikut haigutama. Selle peale lausus ansambli juht A. Rjabov: «Kahju, et kuulajatel igav on, kindlasti oleks ansamblite «Vitamiin» ja «Palderjan» esinemine olnud huvitavam.» Kibe tõde.

Edasi esitas ansambel U. Naissoo loomingut, mis uues seades sai uue näo — vaheldusid improvisatsioonilised soolod ja vähesest publikust hoolimata haaras pillimehi musitseerimiskirg. Õhtu lõppes džäss-rock'i rütmides ja kui ansambel kolmandat korda lavale plaksutati, lausus A. Rjabov naljatades: «Kui te veel plaksutate, siis kutsun lavale viiulimängijad ja lasen neil Beethoveni kvartetti mängida.»

Kokkuvõttes võib arvata, et kumbki ülaltoodud kollektiiv ei leia enam teed Tartusse. Milles oli viga, ei tea. Reklaam oli õigeaegne, ka piletid odavad, aga tudengeid kuulamas vaid tosin. Meenub intervjuu ülikooli lehest mõõdunud aasta rahvaste sõpruse päevadel, kui ühelt Poola tudengilt küsiti, kuidas talle meeldib «Apelsin». «Tore ansambel,» vastas küsitav ebalevalt, «kuid meil on praegu populaarne džässmuusika.»

ANDRES HALLMAGI

Tähtpäevaline karikaturisti pilgu all

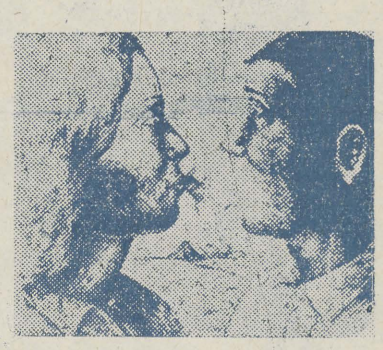

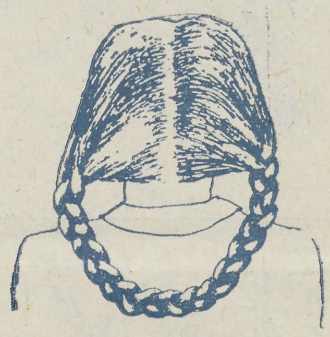

● **Kurznicki (1.), Topori (2., 3.) ja Kapusta (4.) karikatuurid ajakirjadest «Projekt» ja «Radar».**

Kus sa käisid, Haanja mäes?

Sirpa Palo Tiit Matsulevitš

Üks järjekordne reis on teoks saanud. Kellele huvi-, kellele kauba-, kellele muidureis — ei tea öelda. Aga teame seda, et nüüd on mõned meenutused koos kommentaaride, tendentside ja glossidega ka paberile ära mahtunud. Ja pettub see, kes ootab lopsakaid džungleid, sinjoore Robinsoni saart või maalilisi kanjoneid. Meie pisireis kulges tüütav-tuttavlikus tsivilisatsioonis ja argises urbaniseerumises.

RONGID, RONGID, KUHU TE...

Tartu raudteejaama perroon on inimestest tulvil. Juba paistabki veduri valgussilm. Rong peatub. Pisike elevus ja suur trügimine vaguniustel — peaasi, et peale saaks, nööpidest pole lugu — ning sõit võib õnnelikult jätkuda.

Maandume kupees. Reproduktorist kostev optimistlik tauluke ei jäta kahtlust: asume suure vagunitearhipelaagi kindlustatud saarekesel. Õhk on sumbunud. Väheke kõetakse. Ning selgesti on tajutav, et asume justkui hoopis teises maailmas, teises ajas, teises ruumis, kuigi rong, sunnik, on sõitnud alles veerandtunnikese .

Rattad löövad abbarütmis. *Vagunid kõiguvad, nagu tahaksid nad vaheldust tollele triviaalsele rööpapaarile. Aga enam pole aega unelda, sest ületamatut komforti kriiskav hääl «kamu tšai, tavarišši, tšai kamu?» paneb ohkama: «Mis on küll selle kõrval meie «Viru»?»*

Uneaeg jõuab kätte, sellest annab märku kupee pimendamine ning krapihääl, mis soovib õdusat õist äraolemist (või hoopis üheks ööks oma olemisest äraütlemist). Hommik on õhtust targem. Pealegi ootab «Комплект спальных принадлежностей» — rublane lõbu — oma uut klienti. Kell tiksub 6. veebruari viimaseid minuteid.

KES, MIKS, KUHU?

Iga päev me Moskva vahet ei sõida. Teeme seda ainult erakorralistel juhtudel. Enamasti nõuab niisugune sõit intellekti valvelolekut. Seekord taandus meie retk lõõgastavale tasandikule. Ta oli ühtlasi ka helge reageering meie olümpiaadiponnistustele. Teiste sõnadega: võrreldes vabariikliku olümpiaaditulega oli lavavalgus märksa mahedam, ent piisavalt joovastav. Lunastatutena ja vabadena moodustasime suhteliselt avararingilise koosolemise — meie seas oli keemia, matemaatika ja füüsika rituaalimeistreid, aimatavaid homotsentrilisi filosoofe, lüüristumissuutelisi ja flegmaatilisi filolooge, mitmepalgelisi noorarste ning egofuturistlikke biolooge — kõige mitmekesisemate kalduvustega teklikandjad.

Lühidalt — toimus preemiareis olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» vabariiklike voorude võitjatele. Ülikooli tudengite koosseis — nemad moodustasid delegatsiooni lõviosa — oli järgmine: Marika Arr (pediaatria II), Silvi Salupere (vene fil. V), Anto Unt (füüsika V), Udo Uibo (eesti fil. V), Toivo Maimets (bioloogia IV), Ülo Mets (füüsika III), Peeter Järvelaid (õigus III), Udo Timm (bioloogia II) ja allakirjutanud (vastavalt järjekorrale bioloogia III ja žurnalistika II kursuselt). Lisaks neile veel Tiina Viil, kes ajavahemikus «võit» — preemia» jõudis ülikooli ära lõpetada, ja Vambola Kase, kes preemiareisi ära oodata ei jõudnudki ning juba mõõdunud sügisel Moskvasse õppima asus — praegu IV kursuse matemaatik.

Meie seas ei olnud ühtki juhuslikku vagatsejat ega proovireisijat. Seda võib kindlasti öelda, sest olime siia nii või teisiti maandunud olümpiaadi tabelitippude kitsikusest ning korralda'ate forsseeritud «vaimuavarusest». Meie uudishimu oli üles puhutud — ei tule ju (lihtsatele inimestele) preemiareise ette suvalisel a'al. Ei maksa vist anda liigset tähtsust asjaoludele, mis meile olid l i h t s a l t m e e l d i v a d. Sellest meelepildist projitseerus juba kõik. 7. veebruari keskpäeval ületasime Leningradi vaksalis vaguniteriigi piiri. «Alea jacta est,» oli öelnud Caesar.

SEE ELEGANTNE SÕNA — «HOTELL»

Hotellid on meil omandanud aja jooksul üha kahtlasema maine. Kuuldes sõnu «elama hakkame hotellis» läbib pead lausa aksioomilk mõte: «Nii palju jama ja sekeldusi» (ning meelde tuleb «Sirbist» toetud «Kuningale vaderiks...»).

Seekord läks vastu ootusi hästi. Hotellis «Junost», mille põhipatrooniks on ÜLKNÜ Keskkomitee, olid kohad broneeritud (ikkagi «laureaadid»!). Hotell ise asub mõnusas paigas otse «Sportivnaja» metroojaama kõrval. (Vahepeale jääb küll veel meie «Kaunase»-tagust «Plekk-kruusi» meenutav õlleauk, mida maskeerib silt «Kafe.»)

Vähemalt tunniajaline viivitus — ka kõige soliidsemate bronnide puhul — on hotellimajanduses lausa obligatoorne. Kord saavad otsa ühed paberid, siis jälle teised; kord puuduvad mingid allkirjad — kõik võtab aega. Aga ilma ei saa, sest k o r d peab olema. Seekord lõpeb kõik kenasti — teatud aja möödudes. Liftki töötab. Toas on kolm voodit, kaks tooli ja klaasi, üks laud, reproduktor ja telefon. Komfort, ütleme. Aga pi'k programmile ütleb hoopis, et nüüd peab kohe väljuma — algab bussiekskursioon mööda pealinna ja tema vaatamisväärsusi (neist kahjuks kah m ö ö d a).

EKSKURSIOON A LA PAREM-VASAK

Moskva on tõeline ookean. Teda peab tajuma. Rännake ta risti ja rästi läbi, vaadelge teda — millise hoolega küll uuritegi seal, ikka leidub puutumatuid kohti, midagi enneolematut, mis on jäänud tuukripilkudele märkamatuks. Mina-tunderikka slaavi hingega võrreldes jääme meie, põhjamaalased, üsna hätta selle suure linna ruumikäitumisega. Seal võib teha eksikursioone nii intra muros *kui ka* extra muros. *Ammendamatutest peiteefektidest ei pääse sa juba oma fantaasia tõttu.*

Meile sai absoluutselt selgeks Moskva tänavate bipolaarsus vaatamisväärsuste osas. Nimelt asusime me siira uudishimuga bussi, et teha mõndahaarav linnaekskursioon. Järgnes kiire huviobjektide esilekerkimine bussiakende taga, enamasti korraga mõlemal pool, mis meie väärtustaju ausalt öeldes segi lõi. Pärast pooletunnilist kiirpilkude heitmist paremale ja vasakule läbi härmatanud akende (nähtavus, tõsi, suurem asi ei olnud) vaatasime me üksteisele otsa pilkudega, mis oleksid võinud jalust rabada isegi vagunisaatja, ning tundsime peas kerget neuralg'at. See-eest olime kokku juhtunud giidiga, kes näis tundvat kõike: maad, merd, sündmusi, inimesi, äriasju, hotelle, tsaariaegseid vanglaid — ning ta laskis oma jutul rahulikult voolata.

Moskvas vahelduvad olustikud ennenägematu kiirusega ja see teebki ta ebatavaliseks. Ta'usime ekskursiooni lõppedes selle avastamatu linna ja endi vahel suuremat vahemaad kui meie kohtumise algul, ent sellegipoolest saime kõik täiendust oma maailmaskemaatikale.

(Järgneb.)

● **Anne RAISTE pealkirjajoonistus.**

KRAPP KRAPP

Unistan abielust kunstnikuga. Unistan naisest, kel mõlgub naisemõtteis palju kunsti, kelle ümber heljub naiskunsti õrnalt vinetav, asju poleeriv matjas atmosfäär, rohkete vaikeluliste lilledega, liiliate ja valgete karikakardega. Siis oleks meil tuba, aitaksin seda sisustada, naisel laseksin ma seda tuba luua, ise üksnes abitööliseks olles, abituks kunstikummardajaks jäädes, nagu ma ju olen. Toas õilmitseks õhtuti kollakas värv, ruum oleks täidetud oranžist õhust.

Uksel võtaksin ma vastu oma naist, kes raputab jalgadelt sulavat tänavalund, rapsiksin seda lund tema kunstnikuriietuselt, ilusalt kõrbepruunilt jopelt, naise viibivatesse kunstnikusilmadesse vaataksin ja suudleksin neid, vaikses kiindumuses oma olemisest märku andes. Toas õilmitseks oranž lillemaailm, pehmetel polstritel ja vaipadel hingaks kodunenud värskus, aeglaselt ladestuks soojadesse nurkadesse tolmu. Mu naine nõjatuks konstruktiivsetele dekoratiivdetailidele, mille matjat helki ma uksel seistes imetlen, ja oma naist, kelle täiuslik kraavi sohu vaatama minna, suvel on ta valmis. Võtaksin ma kaasa oma kunstniku, vajaks ta minu muda kraavipervedel kunsti jaoks — porisest soost kangastumas ebamaised nägemused minu naisele tema oranžides kunstnikuajudes. Õhtul, kui ma kontrollarvutused ka ära kontrollinud olen ja magistraalkraavi omapead voolama võin jätta, läheksin naise juurde, näeksin tema visandipaberitel hulgaliselt kunstimaiaid soopaharette, kõik minu mudast välja kangastunud, härjapõlvlased, põialpoisid, manalaelanikud. Ja magistraalkraavis voolaks vesi, korjatud ära soost, mis saab põlluks, vilja ja leiba kõigile meile. Ma võtaksin õrnalt kinni oma õrnast naisest, kes oleks kunstnik ja toetuks pelgalt, oma kujutelmadest väsinuna mu vastu, otsiksime vastastikku usaldust, leiaksime selle, leebinud meie oranži toa tolmuses nurgas, alati meiega kaasas, kollased lilled ja matjad dekoratiivvormid, millel on oma konstruktiivne tähendus. Siis armastaksin ma oma naist, meie tuba ja muda, mis mind elatab minu projekteerijamõtteis.

Lähen ise nende hulka, trügin palju bussis, kojusõidul vean ma kaasa oranži bussi täiskiilutud tuba ja kollase bussi lillelist loksumist ringteedel. Buss on täis kunstnikke, nende leebivad silmad jälgivad piletite komposteerimist ja nõjatuvad seejärel väga konstruktiivsetele, väga funktsionaalsetele, matjaks nühkunud käepidemetele.

Kodus istun ma laua taha, mõtlen endast ja oma murest. Ma tean, et kodus, kardinateta avausega ploki ja väga väikeste aukudega plokkide vahel, plokkide taga teised inimesed, plokkide vahel minu mõtted kunstnikust, siin ei kohta ma kedagi — eilsed mõtted tulevad kõõgist saiapuru seest ja lähevad vannituppa käsi pühkima, tulevad mulle koridoris vastu ja muutuvad tänasteks mõteteks. Lähen toast välja tänavale, koperdan treppe pidi, lähen baari jooma. Tänavail ja baarides kõnnivad kunstnikud, baarides nad istuvad ja koondavad oranži kokteili huulte vahelt immistades oma kujutelmi, kunstnikuheiastusi, millest pärast saavad kogumikud, valmis laiali valguma lõuenditele kui muu kujutlustes tulevasest magistraalkraavist.

Sammun läbi khakivärvi koridori, khakivärvi kuues, mis mind koridori reliinil hästi varjab, haaran garderoobist oma tgapäevase mantli ja hiilin õue, välja valge lume vahele, tänavatele, millelt eilse lumesaju loodud hangi veel ei koristata; lähen Pikale tänavale, lähen kangi alt läbi ja silmitsen järgmise tänava kõndijaid, otsin nende hulgast kunstnikku, oma naist. Va'ksed mõõdujad ei saa minuga tegelda, sest ma sulan argimantlis osavalt nende väga tavapäraste mõtete taustal. Ma olen nähtamatu, imettegevast käigust väljunud.

Imettegeva kangi imepära võimaldab mul olla üksi ja vahtida kõiki talimantleid, kes mõõduvad, talimütse, mis kõiguvad minust mõõda, saapaid krobelisest argipäevanahast, libisevaid saapaid veidi jäisel kõnniteel. Ma kössitan, nähtamatu ja üksnes mudamõtetele sobiv, mõistatan naiste seast mulle kunstnikku, tahan kiigata nende silmi, et leida oranži leebivat sära, viibivaid kujutelmi otsivaid silmi, silmades peegeldumas muda ja kaksteist põialpoissi, kes, väsinud projekteerijapliiatsid õlal, porist välja ronivad, kustutuskumm vestitaskus ja arvutusmasina valged klahvid kui elevandiluu parema käe higises ja määrdunud pihus. Tallinna tänavatel hõljub haput soolõhna, kailude sahin kostab naiste krobeliste taldade alt, sunnib neid libisema minu juurde, kangi alla, et ma kiikaksin nende silmi ja tõukaksin pettumust varjamata neile uut hoogu kõndimiseks.

Lähen toast välja tänavale, koperdan treppe pidi, lähen baari jooma. Tänavail ja baarides kõnnivad kunstnikud, baarides nad istuvad ja koondavad oranži kokteili huulte vahelt immistades oma kujutelmi, kunstnikuheiastusi, millest pärast saavad kogumikud, valmis laiali valguma lõuenditele kui muda, väga viljastav ja toitainerikas muda, värviline, vikerkaareline, õlivärviline ja õlisillerdav. Baarides ootavad mind minu naised, kunstiiharad, kujundavad seda maailma ümber kunstiliseks, leebivaks ja oranžitoaliseks, heljutamas rahulikku tolmu ja pilte minu lapsepõlvekodust, rohelisest kuppelmaastikust ja sinistest järvelaigukestest, mida ma kunagi pole jõudnud tühjaks unistada ega juua, künkatipud baaripukkideks. Ka tänavatel ei oota mind minu naine, baaride tumedas ljuidumis teda ei uju. Tänavatele on ilmunud oranžid lumekoristusmasinad, baaris pühib koristaja lapiga mu kingi, et sundida mind lahkuma. Rullin kuppelmaastikud kokku, oranži, juba luituma tikkuva toa topin hooletult farmeripükste taskusse, urineerin ja rüselen välja, vedruuks plaksatab selja taga nagu hiirelõks. Tere tulemast!

Seisatan, jõudnud mere äärde. Vaatan Tallinna lahte, muistse nunnakloostri varemed lõsutavad taga, talvine vagatsev tuul kratsib mändide päid, rand lumme tuisanud, merejää ei ole soolane. Vaatan viimses lootuses piki rannaäärt — jää pealt on lume ära tuisanud —, vaatan, et eemalt tuleks mu naine, kunstnik, rikka sisemaailma ja hingeeluga naine, kellel oleks mulle varuks üllatus kuppelmaastikuga toa ja sinise järvesilma asjus, nii, nagu ma neid elemente oma lapsepõlveunistustest välja koguin. Kus me liibuksime kui varblased teineteise vastu ja maailm usa'daks oma igapäevased vaevad meile unustamiseks. Kõõgis puhuks tuul laiali saiapuru ja kraan tilguks unustuse rütmi.

Liimuk ei tahtud juba pealelõunal minna sünnipäevale, pea valutas. Aga ta teadis, et vana sõber võib talle seda hiljem ette hakata heitma, kasvõi lihtsalt poolnaljatades, sest pikka vimma ei ole nende vahel iialgi olnud, aga tema satub segadusse ja rikub jälle oma meeleolu mitmeks päevaks.

Ta vaatab kardina vahelt tänavale. Udutab. Täiesti iseloomutu ilm. Kui sügiseselt karge ja puhas oli olnud hommik! Liimuk oli käinud väljas jalutamas ja luuletanud pargipingil imeilusa värsi, millele ta pealkirjaks pani «Hommikupoolik»:

Helesinine Põhja leebus.
Rebenenud tombud valget.
Lehtedes kuivus.
Mählades kaller.
Mahlad veel soojad,
kuid kallerdumas.
Puhtaima maisuse tunnid.
Selge mõistuse mulje.

Ah, mõtles ta, see luuletus on parem kui ma ise, seepärast on ta hea. Ah, mõtles ta, inimesel pole vaja midagi teha, et saada õnnelikuks, õnn on meie ümber, vaid istu ja vaata. Ma olen äravalitu, kes seda teab, mõtles ta.

Liimuk läks riidekapi juurde ja võttis välja sinise kolmenõõbilise ülikonna. Tal oli kaks ülikonda. Kui ta pani selga rohelise ja kulunuma, ütles ta, et see on ta kõige vanem ülikond, ja kui ta pani selga sinakatoonilise, ütles ta, et see on ta tööülikond.

«Ma pean sünnipäeval jooma just niipalju, et hommikul pohmelust ei tekiks,» ütles ta endale valjusti enne väljumist.

*

Vana sõber elas individuaalma'as, milleni viis tee läbi pargi. Pargis söötis Liimuk tuvisid. Ta oli selle jaoks kääru saia taskusse kaasa lõiganud.

«Kluu-kluu-kludi-kludi,» häälitses Liimuk mõnuga, sest ta polnud kaua kellegagi rääkida saanud, ja urgitses samal a'al keelega osavalt hamba vahele läinud sa'atüki välja. «Sa tunned nagu mingit ühtsust loodusega, kui viskad tükikese saia tuvidele ja hammustad siis ise sama viilaka küljest, mingit vahetut kontakti... Jah, meie, soome-ugrilased, oleme loodusega üks!» mõtles Liimuk ja proovis mõtet enesele meelde jätta, et saaks seda hiljem sünnipäevalauas teistele avaldada ja selle läbi meeleolu lüürilisemaks muuta. Ta ihkas juba ammu teada saada, mida on va'a, muutmaks jutte sünnipäeva'auas lüürilisemaks, intiimsemaks. Talle tegi haiget näha joomisest eksalteeritud nägusid ja ta tõdes sageli kurbusega, et ka kõige kaunimad naised kaotavad joobnult oma peened ja ilmekad näojooned. «Ehk on sünnis seda mõtet isegi külalisteraamatusse kirjutada,» kaalutles Liimuk, kui viinapoodi sisse astus.

Vana sõber oli heas tujus nagu tavaliselt. «Elmar, tore et tulid! Võta aga mantel maha ja...» Vana sõber hirnus vitaalselt. «Noh, sa ju puha peopoiss, ülikond nagu pühademunal» «Ei, mis sa nüüd, panin tööülikonna... tead ise, mugav ja kodune...» «Aga, muidugi, muidugi, siin ju kõik omad... astu aga edasi.» «Ei, mis sa nüüd, ma pole jõudnud ju veel õnnegi soovida,» naeratas Liimuk ja ulatas sõbrale pudeli viina. «Ah, sind, kavalpead!» lõi vana sõber Liimukile sõbralikult käega vastu õlga ja tormas pudeliga tuppa.

Pühapäev

JAAN UNDUSK

Sünnipäev möödus lõbusalt. Oma mõtet Liimuk seltskonnale avaldada ei jõudnudki, sest enne kolmandat pitsi tundis ta end nagu alati vastupandamatult hästi, pärast kolmandat pitsi aga tardus ta näole diskreetne ja vaikiv joobnu naeratus. Külalisteraamatusse kirjutas ta: «Sa oled ikka veel terve ja eluröömus nagu sõnn. Liimuk, Elmar; endine töökaaslane.»

Liimukile meeldis väga vana sõbra noorim võsu, viieaastane poeg Erni. Erni mängis oma toas, käis aga mitu korda vanemate juures laua ääres rosoljet ja pirukaid küsimas. Ta viis need taldrikuga oma tuppa. Tema tädi silitas tal vahete-vahel hellitlevalt pead ja rääkis: «Oh, on sinul, pojakene, aga raske, muudkui söö ja söö ja kasva, ja isegi mina ei saa sind aidata...»

Liimukile hakkas Erni lõpuks niivõrd meeldima, et ta otsustas tema mängu pealt vaatama minna. «Lähen kiikan maimukest,» pomises ta, tõusis lauast, avas ettevaatlikult lastetoa ukse ja astus sisse. Siis libastus ta mingile puuklotsile, kukkus, lõi pea vastu lauaotsa kõvasti ära ja tema teadvus tuhmus.

Kui ta kaugetelt ööbikuaasadelt tagasi jõudis ja silmad avas, hakkas tal häbi. Ta lamas kušetil ja kuulis, kuidas teises toas lohutati nutvat last ning kuidas tõsteti toost selle terviseks, et Erni ehmatus kiiresti möödа läheks. Kahe toa vaheline uks oli suletud ja tuli selles toas, kus lamas Liimusk, kustutatud. Sinine tänavavalgustuslamp akna taga liigutas seintel venivaid varje.

«Ja mis see siis oli?» mõtles Liimuk. «Kas see on siis õiglane? Miks elu mind alandab?»

Ta vaatas lampi akna taga.

«Mida ma pean tegema? Millal tuleb mu juurde inimene ja ütleb, et nende kannatuste tõttu, mis sulle osaks said, Elmar Liimuk, oled sa muutunud meile kalliks ja omaseks.

«Millal võin ma,» mõtles Liimuk, «juua vahuveini enda terviseks ja juubeldada? Millal võin ma,» mõtles ta, «endale lipsu hooletult ette siduda ja käed taskus priskelt vanduda, ilma et ma muutuksin naeruväärseks?»

«Mida ma pean tegema?» mõtles Liimuk.

Dekoratiivsete ja funktsionaalsete magistraalkraavide projekteerimisest

IMRE SIIL

keha on pingestatud. Vaikses toas ootab minu naise hirvelik keha mind, toas õilmitseb vagast valgust, selles toas lillemängude keskel me kaotame oma eraldatud usud, mina saan kunstnikuks tema kaudu ja tema peab osa võtma minu inseneerimaailmast.

Kas on kunstnikutari, kes vajaks mind, mind mu kraaviprojektide ja mudaga, mille hulka, mille musta massi ma iga päev arvutama pean — valgete määrdunud klahvidega masinal ja joonestuspliiatsiga käes projekteerin ma hallidel talinnapäevadel oma palka, elatan end ja vaatan lakke, kus hõljuvad meie sigarettide pilved, tihedad kui vihmarünk. Alati võib leida võimalusi midagi tegemata jätta, et lasta küünarnukke lauale valulema ja sulgeda silmad suitsupilvede ees, hall, hall, hall, Tallinna hallid päevad, hallid pühapäevad, imeline valge lumi hallide majade vahel vanalinnas ja Mustamäel, mu hallinev nägu ja juuksed, hall muda minu elatise taga. Sulen silmad, et näha oranži, kollast, kõrbepunast tuba minu naise juures, kes peaks olema kunstnik ja kelle kaudu läheksin ma tagasi kuppelmaastiku rohelisse ja lumivalgesse, sinna, kus ma sündisin.

Kustutan sigareti, vajutan ta põhjalt lõmaks tuhastunud tuhatoosi põhjale, nuusutan suud põlastades oma sõrmi ja lähen neid siis kraani alla konilehast puhtaks loputama. Ma olen väga väsinud, magistraalkraav on arvutatud, vesi võiks haka'a tilkuma, vesi tulevastelt põldudelt.

Suvel saan ma oma magistraal-

Suusatati, suure sula kiuste

- **Ühe mehe raske suusaring**
- **Tulemuste poole pealt**
- **Veel neli korvpalliõhtut**

O Räästad tilguvad juba mitmendat päeva. Kursuste spordiorganisaatorid vangutavad mu suusajutu peale pead. Kus sa siin veelombis suusatad? Aga spordiklubis oldi kindlad. Sõidetakse. Nii ma edasi õelda püüangi. Mõni siis lubab ka. Näis muidugi, palju välja tuleb.

Endal läheb koolipäev pikaks. Jõuame kursusekaaslase Erkiga jooksujalu stardipaika üsna lõpu eel. Suusad tõrvaga määrimata (aga muud moodi ei pidavat tänase ilmaga üldse edasi minema), läheme siiski rajale. Erki kõigepealt, siis mina, tagapool «rebane» Aksion. Esimesel paarisajal meetril püüan kõigest väest pärissuusataja mõõtu välja anda. Pikk samm, tugevad tõuked. Aga ei midagi. Kaks-kolm vahelejäänud talve on oma halastamatu töö teinud, ei lähe ei vahel-

duv- ega paaristõugetega ja määrimata suusad annavad end ka kohe tunda. Nii annangi pea nooremale teed. Kahel esimesel tõusul saan vahemaa siiski väiksemaks (mul ei libise täna kuhugi poole), aga siis on jälle langus ja lauskmaa ning siin pole kohe midagi teha. Nii ma siis pressin. Vahepeal proovin sammu hästi pikaks venitada, siis jälle mõnda põõsastevahelist vesist lõiku jooksusammul läbida. Päris jalutada ei saa. Viluvõitu õhtu hakkab muidu läbi õhukese dressipluusi liiga tegema. Päris üksi mind siiski ei jäeta. Juba alguses tuiskab mööda paar hoogsa sammuga suusameest. Nüüd lasen mööda ka ühe (päris)suusaneiu, paar-kolmkümmend meetrit ees aga surub number 100 all juba mitu head kilomeetrit üks minuga ühte jaksu mees. Kord saan lähemale, siis jään jälle maha. Aga seltsim on sellegipoolest. Arvan mõttes juba poole maast läbi sõitnud olevat, kuid eksin. Sõidan veel samapalju ja alles siis tuleb pööre tagasi. Aga enesetunne paraneb. Kui ainult see suusk pisutki paremini libiseks... Nii ma siis mööda määrdund-märga lumetuhka jõeäärsete põõsaste vahel suusklen ja mõtlen nii mõnegi asja üle. Tuleb meelde, kuidas Tiiduga sügisel arutasime, et kui saaks massialadel igalt kursuselt kasvõi iga viiendagi välja (s. o. kokku 150 võistlejat) ja kuidas seni tavaliselt vaid paar-kolm oleme saanud (ja ikka oleme spartakiaaditabelis kuuendad!). Siis mõtlen veel, et suusatamine on vist ikka hiljaks jäänud, ehk oleks saanud päris semestri alguses. Kuidas sa nüüd inimestele seda mulla- ja kulusegusel vesirajal liipamist talveröömu maitsmisena serveerid või mis järke siit spordiklubigi plaanide täitmiseks kirja saab. Kell randmel tuletab meelde, et vähem kui veerand tunni pärast teeb su vastane maleklubis avakäigu, aga sina eks'ed siin suusarajal.

«Rada vabaks!» ehmatan end kalpsates lähemasse põõsasse (hea, et eest ära said) ja juba tuiskabki jälle üks plastiksuusapaar (iomanik) sust nagu postist mööda. Mis tal viga! Aga siis tunned endas jaksu. Surud kepid tugevamini maha, mis sest et need peaaegu poolest saadik pehmest lumest läbi vajuvad, ja jätad kaaslase (ka number 100 sõidab alles esimest ringi, jõuad mööda surudes teada saada) maha ning võtad sihiks kaks poolesaia meetri kaugusel libisevat (?) tüdrukut. Enne ühte väikest langust saadki neist mööda. Nüüd veel veega kaetud kollakas jõejäälõik ja siis paistabki punane stardi-finiši plagu. Enne aga, kui esimesed viis kilomeetrit päris läbi saavad, lased viisakalt rohelistel plastiksuuskadel kihutava Maret Rati mööduda (tänuks: «Aitäh!») ja siis hõikabki tuukrikellataolise stopperiga ajamõõtja sulle: «Esimene ring 36 minutiga.» Ning samas otsustad. Aitab küll. Malepunkt, mille ehk saada võiksid, on praegu vajalikum. Kuigi jah, pooleli jätta... Aga kui linna jõuad, avakäigu teed ja malekella, mis juba pool tundi tiksunud, käivitad (vastast polegi tulnud) ning kui kümne minuti pärast tulemused kirja pannakse, leiad, et küllap nii vist ikka õigem oli. Poisid sõitsid ju lõpuni. Eks homme teatesõidus.

Järgmisel päeval saadki meeskonna ja naiskonna sõitma. Kohapeal tuleb aga välja, usu või mitte, et naiskondi on hoopis kaks. Teise kursuse žurnalistid on ISE välja tulnud. Päris lõpus selgub, et kuue poisi, viie tüdruku ja kolme teatevõistkonnaga oleme kokku kuuendad. Viiendast kohast (KKT II) vaid paari võistleja saamata jäänud punktide võrra napilt maas. Ja neljandastki ainult ühe teatevõistkonna osavõtu jagu puudu. Ülejäänud kolm on juba pikemalt ees.

O Naised sõitsid kolmapäeval 5 kilomeetrit. Kolm paremat olid: 1. Maret Ratt (KKT III) 21.27, 2. Pille Paal (KKT II) 21,37, 3. Ülle Rips (KKT III) 22.15.

Meeste esikolmik reastus 10 kilomeetri distantsil järgmiselt: 1. Mart Vaiksaar (KKT II) 36.30, 2. Tõnu Jõesalu (KKT II) 38.25, 3. Madis Alev (õppejõud) 39.00.

Kümne teatenaiskonna (3×3 km) hulgas osutusid kolmeks paremaks: 1.—2. — KKT III kursuse I

(Järg 4. lk.)

OLEMATUS VAGUNIS VILNIUSSE JA TAGASI

● Esimese poole järgmisest päevast pühendasime linnaekskursioonile ja tutvumisele ülikooliga...

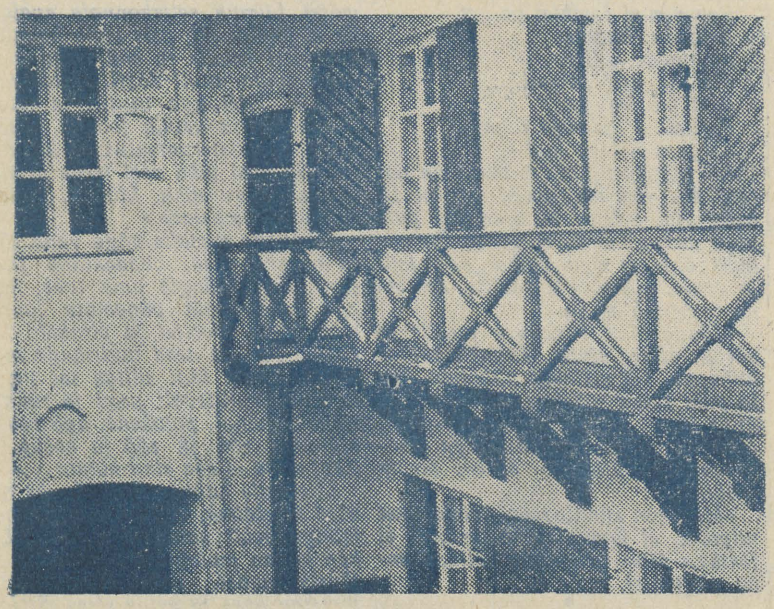

● Läinud sügisel anti kateedri käsutusse osa majast, kus 1822. aastal elas Adam Mickiewicz...

Üsna kummaline on minna Tartu raudteejaama ja osta pilet mitte Kiltsi, Tapale ega Tallinnasse, vaid Vilniusse. Ning siis istuda rongi peale ja sõitagi sinna. Meie, kuusteist žurnalistikaüliõpilast ja kaks õppejõudu, tegime nii 22. veebruari hommikul. Ja mis sellest välja tuli, jutustab alljärgnev lugu.

Algus ei tõotanud igatahes head. Kolmeteistkümnendat vagunit, kuhu meile piletid olid müüdud, tolle rongi küljes igatahes polnud. Järgmist ei hakanud ka ootama. Hõivasime ühe otsa neljandas.

Järgnes pikk rongisõidupäev, mis algas värskete ajalehtedega, jätkus asjatute katsetega raamatut lugeda ja lõppes vastupandamatu igatsusega kindla maa järele jalgade all.

Kui Vilniuse Riikliku Ülikooli žurnalistikatudengid meid oma ühiselamusse viisid, tundsime endas väikest alaväärsuskompleksi tekkivat. Neil oli meile pakkuda pool vaba ühiselamut kahe- ja kolmekohaliste tubadega, soe vesi ning kaetud laud kõrval ühiselamus. Samas sai kohe teoks tutvumisõhtu, mis tänu heale organiseeritusele ei muutunud üksteisele piinlikult silmavahtimiseks ja sõnade suust väljakangutamiseks. Tundsime, et olime tõesti tulnud sõprade juurde. Ning meil kõigil tekkis suur mure: kas me suudame oma sõpru niisama kästi vastu võtta, kui nad meile külla tulevad?

Esimese poole järgmisest päevast pühendasime linnaekskursioonile ja tutvumisele ülikooliga.

See, mitu õppehoonet on ülikoolil, olevat kõige raskem küsimus Vilniuse RÜ rektorile, kuigi ta on matemaatik. Jesuiitide kolleegiumi ajast pärinev üheksa siseõuega hoonetekompleks vanalinnas on ehitatud nii, et ka viienda kursuse inimesed sinna vahel ära eksivad. Kuigi hooned on omavahel seotud, erinevad nende aadressid ning seepärast on majade ülelugemine täiesti lootusetu ettevõtmine.

Ülikooli peatselt saabuva 400. juubeli puhul on alustatud põhjalikku restaureerimist. Ent ülesanne osutus ilmselt kavandatust tunduvalt raskemaks, sest töö lõppu ei ole praegu küll veel paistmas. See-eest näeb ülikooli hoonetekompleks pärast restaureerimist kindlasti ilus välja. Nojah, viimase kursuse tudengeid see muidugi eriti ei lohuta. Nemad mäletavad ja jäävad mäletama oma ülikooli tellingutes.

Vilniuse RÜ žurnalistikakateeder asub sellessamas vanalinna põiktänavas, kus suurem osa Vilniuses väljaantavate ajalehtede-ajakirjade toimetusigi. Läinud sügisel anti kateedri käsutusse osa majast, kus 1822. aastal elas Adam Mickiewicz. Seal paiknevad TV ja raadio õppestuudiod, erialaraamatukogu koos lugemissaaliga, kinokabinet, auditoorium ning ajalehe «Universiteto Žurnalistas» toimetus. Viimane on žurnalistikaüliõpilaste õppeleht, mis kujutab endast midagi keskajalehe minimudeli taolist. Õppelehe väljaandmine on vanemate ajakirjandustudengite ülesanne, kuna esimene kursus on tööle rakendatud ülikoolilehe juurde.

Žurnalistikaosakonnas on peale ajalehe, raadio ja televisiooni võimalik spetsialiseeruda ka foto erialale. Seetõttu torkasid õppelehte sirvides kohe silma meie ülikoolilehest tunduvalt paremad fotod. Kui tulevastel fotoreporteritel aga vahel midagi viltu juhtub minema, soovitavad kolleegid neil tavaliselt raadiosse fotograafiks minna.

Teiseks tähtsamaks erinevuseks meie žurnalistikaosakonnast on see, et leedulastel toimub peale spetsialiseerumise ka jaotumine profiili järgi (ideoloogia ja teadus, tööstus, põllumajandus, kultuur). Soove sealjuures kuigivõrd arvestada ei saa, sest siis tekiksid tohutud disproportsioonid tulevaste ajakirjanike profiili ja ajakirjanduse vajaduste vahel. Omal soovil valiks enamik üliõpilasi kultuuri. See on muude asjaolude kõrval tingitud ka suurest naissoo ülekaalust žurnalistide hulgas.

Kateedrijuhatajalt dots. Žeimantaselt kuulsime muudki huvitavat. Näiteks eelistatakse vastuvõtmisel rajoonidest tulnud noori. Pärast lõpetamist pöörduvad nad enamasti oma kodukohta tagasi, sest pealinnas neid elamispinnaga ei kindlustata ja liiatigi pole kesklehtedes kerge töökohti leida. Suunamist praktiliselt ei toimugi. Toimetused lihtsalt nõuavad endale välja need inimesed, kes neile juba varem kaastöid on teinud. Keegi ei taha põrsast kotis osta. Üldiselt töökohti siiski jätkub. Vaatamata sellele, et igal aastal võetakse vastu 30 üliõpilast, ei suuda kateeder veel ajakirjanduse vajadusi täielikult rahuldada.

Laupäeva hommikupoolikul oli igaüks iseenda peremees. Paljud meist kasutasid vaba aega selleks, et käia ära kunstimuuseumis, kus praegu on üleval Indiast toodud näitus Nikolai ja Svetoslav Roerichite loomingust.

Südapäeval sattusin korraks ka üliõpilaslinnakusse, kus seni olin käinud ainult õhtul hilja ja hommikul vara. Üliõpilaslinnak, kuhu peale ühiselamute kuuluvad ka mõned uued õppehooned, asub päris Vilniuse äärelinnas alleel, mille nimi eesti keelde ümberpanduna on Päikesetõusu allée. Tol päeval oli see männitukkadega mäekülg, kuhu ühiselamud on ehitatud, lausa pilgeni päikest täis. Üle üliõpilaslinnaku kõlas lõbus muusika ja teel tuli mulle vastu värviliste lintidega ehitud hobune, järel saanitäis lustakalt võõbatud nägudega tudengeid. Saani järel tulid rongkäigus õigusteaduskonna üliõpilased, kellel just sel päeval oli medium *e. poole diplomi kättesaamise pidu.*

Kui leedulastega jutt üliõpilastraditsioonide peale läks, mainisid nad peaaegu alati kõigepealt just medium'i, *mis neil kõigis teaduskondades suure au sees ja oma tavadega seotud on. Ning üheks tegelaseks sellel üritusel olevat peaaegu alati hobune. Ainult füüsikud olid ükskord auto külge konstrueerinud ilmatu suure dinosauruse, kes pead ja kaela liigutas, silmi välgutas, rääkis, suust vett purskas ning kellega siis mööda linna sõideti.*

Laupäeva pärastlõunal pidas dots. Marju Lauristin Vilniuse loomingulise noorsoo majas loengu massikommunikatsiooni probleemidest. Sealsetele asjahuvilistele pakkus huvi loeng ise, meile võib-olla et rohkem maja, kus loeng toimus. Tegemist oli nimelt endise kindralkuberneri lossiga, mis värskelt restaureerituna on noorte kunstnike, kirjanike, muusikute ja ka ajakirjanike käsutuses. Saalide toredust ja avarust nautides ei jäänud meil üle muud, kui nukralt ohata.

Viimasel Vilniuse-õhtul tähistasime kõik koos Leedu noorsooajakirjanduse 60. aastapäeva. Sõprusõhtule oli tulnud ka ajalehe «Komjaunimo Tiesa» toimetaja, kes tutvustas meid Leedu noorsooajakirjanduse ajalooga.

Õhtu lõpp kujunes tõeliseks tantsumaratoniks. Nojah, ühest küljest võttes polnud me ju Vilniusse tantsima tulnud. Teisalt tundub jälle, et noorte omavahelised kontaktid ei taha hästi tekkida jäägitult tõsises tööõhkkonnas. Kõigepealt peame end omavahel sõpradeks tantsima, laulma ja vestlema. Ning alles tugeva sõpruse pinnalt hakkab kasvama koostöö, kogemuste vahetamine.

Pühapäeval taas rongis loksudes tundsime äkki, kui väsinud ja näljased me olime. Enne polnud lihtsalt aega oma loomulikele vajadustele mõeldagi. Ootasime pikisilmi sooja teed, mida ei tulnud ega tulnud. Siis selgus, et esimene vagun, kus me end sisse seadnud olime, olevat mingi salapärane «pritsepka», kus teed ei antagi. Kütmisega seal ilmselt ka märkimisväärselt ei tegeldud. Seetõttu tekkis meil tunne, et ka see vagun on midagi sellist, mida tegelikult olemas ei peaks olema.

Aga Tartusse tagasi me ikka jõudsime. Ja loodame nüüd kogu südamest, et ka Vilniuse žurnalistikaüliõpilased kevadel olematute vagunite kiuste tee Tartusse leiavad.

RIINA MAASING

MIKS?

Toimetuselt. (Algus 2. lk.)

Et lugu veel konkreetsem oleks, toome ära väljavõtte komandandi avaldusest halduprorektorile.

«Omavoliliselt on lukusüdamikud ära vahetanud järgmiste tubade elanikud: 224, 242, 312, 314, 321, 322, 323, 331, 334, 351, 352, 354, 361, 362, 364 (kehakultuurit.); 432, 441, 442, 444, 454 (arstit.); 522, 532, 534 (õigust.); 611, 614, 621, 712, 732, 753, 744, 822, 841, 843, 854, 914, 943 (bioloogia-geograafiat.). Talvisele õppevaheajale minnes ei andnud kehakultuuri- ja arstiteaduskonnast ära võtit mitte ühegi toa elanik. Õigusteaduskonna 7 toast tõid võtme nr. 523, 532 ja 533; majandusteaduskonna 11 toast nr. 544, 552 ja 564; bioloogide-geograafide 103 toast nr. 612, 614, 634, 651, 664, 711, 714, 732, 734, 741, 744, 764, 911, 941, 934, 951, 954.» See loetelu ei tähenda veel juhtunule punktipanemist. Toimetus ootab vastust teaduskondade komsomolibüroode olmesektoreilt, miks ühiselamus nii omavoliliselt asju aetakse?

Suusatati...

(Algus 3. lk.)

võistkond (Ene Valge, Marika Lomp ja Maret Ratt) 43.30, KKT III kursuse II võistkond (Ülle Rips, Liia Kreem, Olga Kostap), 3. KKT II kursus.

Meestest (4×5 km) olid üheksa võistkonna hulgas kiiremad majandustudengid (Tarmo Pajumets, Aivar Pruvli, Indrek Viiask, Toomas Sildmäe) 1.14.50, 2. KKT I kursus, 3. KKT III kursus.

Ja kuus paremat võistkonda:

1. KKT III kursus 405 p.
2. Spordimed. osakond 315 p.
3. Majandust. 234 p.
4. Õppejõud 176 p.
5. KKT II kursus 154 p.
6. Filoloogiat. 149 p.

O Ülikooli meistrivõistlusi korvpallis jätkati ka möödunud nädala ülejäänud päevadel. Kõigepealt kahest loobumisest. Ajalooteaduskonna naiskond võitis neljapäeval väga tasavägises mängus filoloogiateaduskonna 11:8, reedel aga õppejõudude vastu välja ei tulnud. Kahju on füüsikaosakonna meeskonnast, kes jättis mängimata alagrupi viimase kohtumise arstidega. Sellega on tänavune turniir mõlemale võistkonnale lõppenud ja spartakiaaditabelisse neile punkte juurde ei tule.

Ülejäänud kohtumised lõppesid järgmiselt:

NAISKONNAD:

arstit. — matemaatikat. 62:12 (33:8)
õppejõud — filoloogiat. 35:22 (13:7)
filoloogiat. — õigust. 34:11 (28:2)
õppejõud — KKT III 49:7 (22:7)
majandust. — arstit. 40:35 (22:22)
KKT I — matemaatikat. 67:27 (38:12)

MEESKONNAD:

KKT II — ajaloot. 89:38 (42:19)
KKT III — füüsikat. 47:27
õppejõud — matemaatikat. 78:54 (34:20)
KKT II — majandust. 84:53 (40:22)
õigust. — filoloogiat. 73:44 (36:14)
keemiat. — matemaatikat. 54:52 (24:18)
KKT I — matemaatikat. 93:58 (44:28)
õigust. — majandust. 61:35 (24:23)
KKT II — filoloogiat. 82:63 (40:33)

Nagu korvpallihuvilised on märganud, tehti mängudes nädalane paus. Kahjuks polnud selle lehenumbri trükkimineku ajaks ülejäänud kohtumiste toimumisajad ja koht selgunud. Peakohtunik siiski arvas, et mängud algavad jälle eeloleval nädalal ja ehk siis juba Kingissepa tänava võimlas. Täpsemat infot saab siiski spordiklubist või peakohtuniku käest.

PRIIT JÕGI

Uusi trükiseid

Harjutused varbseinal. Metoodiline juhend kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1978, 48 lk., 400 eks., 10 kop.

L. Keres. Lastepulmonoloogia. Anomaaliad. Pikaajalised mittespetsiifilised pneumooniad ja interstitsiaalse koe haigused. Tartu 1978, 108 lk., 800 eks., 20 kop.

Koolihügieeni metoodiline juhend arstiteaduskonna pediaatria osakonna IV kursuse üliõpilastele. Tartu 1978, 64 lk., 600 eks., 10 kop.

Programmipaketi SSP kasutamine. Programme kõigile. Koostanud E. Ehasalu, S. Koskel, E. Tiit, L.-M. Tooding. Tartu 1978, 86 lk., 500 eks., 15 kop.

Soome vana kirjakeele harjutusülesanded, tekstid ja sõnaseletused. Koostanud Paul Alvre. Tartu 1978, 76 lk., 300 eks., 15 kop.

Tõstespordi algõpetuse metoodika. Tartu 1978, 52 lk., 500 eks., 10 kop.

Задачник по анализу хозяйственной деятельности промышленных предприятий. Издание второе. Составитель М. Кууск. Tartu 1978, 56 lk., 600 eks., 10 kop.

База данных для ЕС-1022. Труды вычислительного центра. Выпуск 41. Tartu 1978, 142 lk., 500 eks., 70 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 479. Методы, приборы и результаты измерений. Ионизация, аэрозоли, электрометрия X. Tartu 1979, 180 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 481. Семиотика устной речи. Лингвистическая семантика и семиотика II. Tartu 1979, 176 lk., 700 eks., 1 rbl. 60 kop.

Человек, среда, пространство. Исследования по психологическим проблемам пространственно-предметной среды. Tartu 1979, 162 lk., 700 eks., 1 rbl. 30 kop.

Совершенствование финансового механизма в упревлении народным хозяйством (Теоретические схемы АСУ-финансы предприятий) II. Межвузовский сборник. Tartu 1979, 158 lk., 400 eks., 1 rbl. 30 kop.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 895. MB-02413.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская СС.Р

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 Reedel, 16. märtsil 1979 XXXI aastakäik

PIDUPÄEV ARGIPÄEVAL

Teisipäeva pärastlõuna. Mõnegi tolmingu lükkasime edasi. Läksime selle asemel hoopis aulasse. Koos meiega ruttasid kammerkoori ja naiskoori lauljad. Üles rõdule. Eelmuusika. Siinsamas aula ees rahvariides tudengid, kombekohaselt mälestustahvli kõrval. Kõik justnagu suure tähtpäeva aegu. Nii see oligi. Argipäevast sai pidupäev. Presiidiumis olid istet võtnud ülikooli juhid, külalised oma linnast, Tallinnast, Moskvast. Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilase, komsomolibüroo sekretäri Oleg Ševtšuki ettepanekul valiti aupresiidiumi NLKP Keskkomitee Poliitbüroo eesotsas NLKP Keskkomitee peasekretäri L. Brežneviga. Rektor prof. Arnold Koop andis sõna NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusе aseministrile Alla Šapošnikovale.

Järjekordseks kohtumiseks meie maa ühe vanima ülikooli perega andsid põhjust kümnenda viisaastaku kolmanda aasta tulemused. Sellel ülikoolil on auväärt traditsioonid, siin on hariduse saanud ja oma jälje suurde teadusse jätnud paljud tuntud suurkujud. Aseminister tänas ülikooli tänast kollektiivi jätkuva sisutiheda töö eest. Selle eest, et TRÜ sammub meie kõrgkoolide hulgas spetsialistide koolitamisel esireas. Meie päevade kõrgkoolis toimub terve põlvkonna uute inimeste kasvatamine, nende töö efektiivsus ja kvaliteet on sõltuvuses tänasest kasvatusprotsessist. A. Šapošnikova arvas, et TRÜ-l on siin veel rohkesti reserve. Rändpunalipp, külaskäigu peapõhjus, võiks seetõttu siia püsima jääda.

«Gaudeamuse» kõlades võtsid üleliidulise kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse võitja rändpunalipu, esimese rahalise preemia ja diplomi vastu rektor A. Koop, parteisekretär A. Kiris, ametiühingukomitee esimees H. Kabur ja komsomolikomitee sekretär M. Kallion.

«See tunnustus on meie kõigi ühise, ennastsalgava töö tulemus. Tingimused niisuguseks tööks on igati soodsad, need on loonud meie riik, meie partei. Esikohale tulek on ertav sündmus. Märksa raskem on sellele jääda. Proovida võib ja tulebki. Kuid see nõuab meilt veelgi suuremat jõupingutust. On ju homsed nõudmised kõrgemad kui tänased. Eelkõige tähendab see meie põhiülesannet, igakülgselt haritud spetsialisti kasvatamist,» kuulsime rektorilt pärast lipu vastuvõtmist.

Arstiteaduskonna nimel ütles tänusõnu NSV Liidu Meditsiiniakadeemia korrespondentliige prof. Jüri Saarma, üliõpilaskonda esindas õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Raivo Vare. «Oleme rõõmsad koos teiega, õnnitleme,» lausus kõrg- ja keskeriharidusе minister Ilmar Nuut. «Koos kõigi tartlastega rõõmustame ülikooli edu üle,» jätkas partei linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Ta tuletas meelde eelmisi tunnustusi: valitsuse autasud ülikooli taasavamise 175. aastapäeva puhul paljudele õppejõududele ja töötajatele, TRÜ arvamine meie maa juhtivate ülikoolide hulka, hiljaaegu üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi moodustamine. See kõik eeldab suure kollektiivi järjepidevat tööd, arukat juhtimist. Kuid enam saavutanuilt nõutaksegi rohkem. I. Toome soovis partei linnakomitee ja täitevkomitee nimel edu saavutatu kaitsmiseks, edasiseks arenguks.

EPA rektor dots. Nikolai Kozlov ja loomakasvatusinstituudi direktor Elmar Valdmann meenutasid, et nii EPA kui instituut on oma juured ülikoolist saanud. Sooviti koostööjätku, edu.

Aktus jätkus. Külalistele Moskvast, A. Šapošnikovale ja sama ministeeriumi kõrghariduse õppemetoodilise valitsuse ülikoolide ja humanitaarhariduse osakonna ülemale Julia Stroitelevale anti üle meened ja lilled. Pärast naiskoori etteastet võttis sõna Helve Kabur. Ta tegi teatavaks ENSV KKEH Ministeeriumi kolleegiumi ja ENSV Haridusala, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidiumi ühise istungi otsuse. Tubli töö eest spetsialistide ettevalmistamisel, teadusliku uurimistöö ning üliõpilaste töö-, olme ja puhketingimuste organiseerimisel otsustati määrata rinnamärk «1978. aasta sotsialistliku võistluse võitja» 25-le ülikooli kollektiivi liikmele. Nendeks olid U. Tarve, E. Sepp, A. Tikk, J. Riiv, H. Palamets, V. Krinal, L. Mehilane, V. Past, M. Bronštein, O. Saks, I. Sildmäe, L. Pung, O. Andla, M. Salundi, M. Raisma, E. Ploom, I. Orgo, V. Lenk, U. Sahva, A. Savi, M. Mets, Ü. Lepik, V. Tohver, A. Künnap ja H. Metsa. Kohalolnutele andis märgid kätte minister I. Nuut.

Teada saime ka ülikoolisisese sotsialistliku võistluse võitjad. Teaduskonnad reastusid järgmiselt: arsti-, õigus-, bioloogia-geograafia-, ajaloo-, majandus-, kehakultuuri-, filoloogia-, matemaatika- ja füüsika-

(Järg 2. lk.)

1978. AASTA TULEMUSTE EEST ÜLELIIDULISES KÕRGKOOLIDEVAHELISES SOTSIALISTLIKUS VÕISTLUSES RÄNDPUNALIPP, ESIMENE PREEMIA JA DIPLOM

NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusе aseminister A. Šapošnikova ja rektor prof. A. Koop.

SENISEST PAREMINI

Käesoleva õppeaasta talvine eksamisessioon, mis enamikul kursustel kestis 5.—25. jaanuarini, on seljataga. Ehkki selle sessiooni tulemused iseloomustavad vaid kõrgkooli õppetsükli esimese poole tööd, võib siiski saadud materjali analüüsi alusel teha mõningaid olulisi järeldusi õppe- ja kasvatustöös esinevate põhipuuduste väljatoomiseks, et nende kõrvaldamise järel saavutada veelgi paremaid tulemusi. Iga semester ja sellele järgnev eksamisessioon on teatud mõttes omanäoline. Tänavuse õppeaasta esimene pool oli aga eriline, mil sügisestest erakordsetest ilmadest tingitud kestvate põllutööde tõttu semester lühenes kuni neljandiku võrra. Seda ulatuslikumaks kujunesid üliõpilaste iseseisva töö maht ning tõsisemateks õppejõudude ülesanded üliõpilaste metoodilisel ja sisulisel abistamisel. Kogu ülikooli kollektiiv valmistus sessiooniks erilise hoolikusega ning ootas mõningase ärevusega sessiooni tulemusi. Seetõttu on meeldiv resümeerida, et sessioon kulges igati plaanipäraselt ja tulemustega võib üldjoontes rahule jääda.

1977/78. õppeaasta talvisel eksamisessioonil kujunes TRÜ-s keskmiseks õppeedukuseks päevases osakonnas 92,8%, mis on 1,8% kõrgem eelmise õppeaasta talvesessioonist. Seda saavutust tuleb hinnata kui dekanaatide, kateedrite ja ühiskondlike organisatsioonide sihikindla ja kooskõlastatud töö tulemust partei ja valitsuse otsustega meie ette seatud riikliku ülesande täitmisel õppeja kasvatustöö parandamisel ülikoolis.

Võrreldes eelmise õppeaasta talvesessiooniga kujunesid tulemused teaduskondade kaupa järgmiseks:

	Õppeedukus protsentides	Õppeedukuse muutus 1977/78. õppeaastaga võrreldes protsentides
1. Ajaloot.	95,4	+3,2
2. Arstit.	93,1	+5,3
3. Bioloogia-geograafiat.	95,0	+0,8
4. Filoloogiat.	92,9	—0,3
5. Füüsika-keemiat.	90,0	+3,3
6. Kehakultuurit.	91,9	+0,7
7. Majandust.	93,3	—2,5
8. Matemaatikat.	87,3	—1,2
9. Õigust.	97,0	+3,0
TRÜ keskmine	92,8	+1,8

Tabelist ilmneb, et edukuse näidud erinevates teaduskondades on stabiliseerumas ülikooli keskmise läheduses, erandiks on matemaatikateaduskond, kus edukus on siiski veel 5,5% keskmisest madalam. Selline rõõmustav tulemuste ühtlustumistendents peegeldab õppe- ja kasvatustöö taseme ühtlustumist erinevates teaduskondades ning krooniliselt kesiste näitudega teaduskondade töö nimetamisväärset paranemist. Endiselt tuleb matemaatikateaduskonnal tõsiselt pingutada, et mitte ainult kindlustada saavutatud taset, vaid seda ka edasi parandada. Käesoleval üliraskel sessioonil on oma tu'emusi väga silmapaistvalt parandanud arsti-, füüsika-keemia-, ajaloo- ja õigusteaduskond. Eriti tuleb esile tõsta arstiteaduskonna kui ülikooli suurima teaduskonna tõhusat edasiminekut. Tänu dekaan prof. V. Pasti ja õppeprodekaan dots. V. Vassiltšenko sihikindlale töö'e saavutas füüsika-keemiateaduskond esmakordse't teaduskonna ajaloos 90%-lise õppeedukuse piiri.

Nagu andmetest nähtub, oleme ammendamas õppe- ja kasvatustöö kvantitatiivsete näitude kasvu reservi. Seetõttu peame edaspidi pöörama suuremat tähelepanu selle töö kvaliteedi parandamisele. Üliõpilaste teadmiste kvaliteedi näiduks

Õppeprorektor professor UNO PALM

võib lugeda hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste osa. Analüüsitaval sessioonil moodustab see näit 56,4% eksamikohustuslaste üldarvust, mis praktiliselt ühtib eelmise ja üle-eelmise õppeaasta vastava tulemusega. Kõrgeim kvaliteedinäit on püsivalt õigus- (72,5%) ja ajalooteaduskonnas (64,9%), madalaim füüsika-keemiateaduskonnas (43,6%) ja üllatusena kehakultuuriteaduskonnas (41,9%). Ainult «rahuldavale» õpib TRÜ-s 3,2% üliõpilastest, eelmisel õppeaastal 2,3%, teistest kõrgem on see näitarv matemaatika- (5,6%), füüsika-keemianing arstiteaduskonnas (5,2%). Rahuldavate hinnete osatähtsus sessioonil on eelmise talvesessiooniga võrreldes tervikuna kahanenud 0,3% võrra (vastavalt 18,5% ja 18,8%), «heade» ja «väga heade» osa isegi kasvanud (vastavalt 79,6% ja 78,7%). Järelikult paisub üliõpilaste põhimassi teadmiste üldise paranemise foonil meil suhteliselt väikesearvuline (ligi 150 üliõpilast) ainult «kolmedele» õppiv ja oma erialale nõrgalt orienteeritud üliõpilaste kontingent. See järeldus juhib omakorda tähelepanu vajadusele tõhustada ülikooli sisseastumisele eelnevat kutseorientatsiooni tööd, et vältida pettumusi ja ükskõiksust tulevase elukutse suhtes.

Endiselt pole me suutnud saavutada eksamitele eelnevate arvestuste õigeaegset sooritamist, ehkki viimastel aastatel oleme sellele probleemile osutanud tõsist tähelepanu. TRÜ-s tervikuna jäi arvestusi eksamisessiooni alguseks sooritamata 277 üliõpilasel (5,9%) (kehakultuuri- 16,9%, füüsika-keemia- 10,8% ja filoloogiateaduskonnas 8,5% üliõpilastest). Võrreldes eelmise õppeaastaga on arvestusvõlglaste arv küll 0,7% võrra kahanenud, kuid on endiselt lubamatult kõrge. Arvestusvõlad on ju põhjustatud eelkõige nõrgast õppedistsipliinist ja ebasüstemaatilisest tööst semestri vältel. Põhilise osa nendest võlgadest moodustavad arvestused kehalises kasvatuses. Sel semestril peavad õppeprodekaanid veelgi tihendama sidemeid vastavate kateedrite juhatajatega, et operatiivse sekkumisega saavutada olukorra kardinaalne paranemine.

Rõõmustavaks tuleb lugeda õppetulemuste ühtlustumist erinevatel kursustel. Nimetamisväärselt on kasvanud 100%-lise õppeedukusega kursuste arv. Absoluutse õppeedukuse saavutas 53 kursust 147-st, s. o. 36,0%. See näit on parim õigusteaduskonnas — 60,0%, halvim füüsika-keemiateaduskonnas — 20,0%.

Märgatavalt on kahanenud väga madala õppeedukusega kursuste arv, madalaima õppeedukusega on ülikoolis eesti õppekeelega füüsika I kursus — 69,4%. Nõrgalt sooritasid eksamisessiooni ka vene filoloogia IV, farmaatsia II ja matemaatika I kursus. Alla 80%-lise edukusega oli mööndunud sessioonil 13 kursust. See arv on märksa väiksem eelmise õppeaasta talvesessiooni vastavast näidust. Suhteliselt arvukam on madala edukusega kursuste arv matemaatika- ja arstiteaduskonnas.

Ka erialade kaupa on õppeedukus ühtlustunud — pole ühtegi alla 85%-lise edukusega eriala. Madalaim edukuse näit oli füüsika eesti õppekeelega osakonnas (84,4%) ja matemaatikaosakonnas (85%). Ilmselt peegeldavad need andmed vastavate erialade komplekteerimisraskusi. Rõõmustab, et žurnalistika eriala õppijad saavutasid absoluutse õppeedukuse — 100%.

Üldiselt on õppetulemused ühtlustunud ka üksikute õppeainete osas. Traditsiooniliselt edukalt kulgesid eksamid ühiskonnateadustes. Meie ühiskonnateadlased tegid üliraske semestri tingimustes ära väga suure töö ühiskonnateaduste, partei ja valitsuse tähtsate dokumentide ning L. Brežnevi tööde operatiivsel ja süvendatud õpetamisel. Ülikoolis tervikuna olid õppetulemused ühiskonnateadustes järgmised: teadusliku ateismi alused — 98,3%, NLKP ajalugu — 96,1%, poliitökonoomia — 95,8%, dialektiline materialism — 92,6%, ajalooline materialism — 90,9%. Ka ühiskonnateaduste õpetamisel jääb põhiülesandeks töö kvaliteedi parandamise võimaluste otsimine ja rakendamine.

Endiselt jääb ühe tähtsaima ülesandena päevakorrale üliõpilaskontingendi säilitamine, s. o. väljalangevuse vähendamine ning spetsialistide ettevalmistamise efektiivsuse tõstmine. Sügissemestril kaotasime ligi 70 üliõpilast, neist pooled langevad füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnale. Äärmiselt ärevaks signaaliks tuleb lugeda esmakursuslaste suurt väljalangevust (üle 2% vastuvõtust), seda just matemaatikateaduskonnas. Teaduskondades tuleb tugevdada ülikoolisisest kutseorientatsioonialast tööd, et noor üliõpilane ei kaotaks üldainete taga ära eriala kontuure. Erilist tähelepanu peab pöörama just sellele töölõigule matemaatika-, aga ka füüsika-keemiateaduskond.

Tänu kogu ülikooli kollektiivi süsteemikindlatele jõupingutustele suutsime üldiselt edukalt lõpetada

(Järg 2. lk.)

PIDUPÄEV ARGIPÄEVAL

(Algus 1. lk.)

keemiateaduskond. Neljaliikmeline arstiteaduskonna esindus sai rändlipu ja diplomi, II ja III kohale tulnud diplomi.

Üleülikoolilistest kateedritest oli parim teadusliku kommunismi kateeder (juhataja prof. I. Volkov). Võitja pälvis vimpli. Teaduskondade kateedritest osutus edukaimaks psühhiaatria kateeder (juhataja prof. J. Saarma), järgnesid üldajaloo, rahanduse ja krediidi, riigi- ja haldusõiguse, füüsilise geograafia, soome-ugri keelte, eksperimentaalfüüsika, spordifüsioloogia ning algebra ja geomeetria kateedrid. Ära märgiti mitme teisegi kateedri head tööd (kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise, kriminaalõiguse ja -protsessi, NSV Liidu ajaloo, spordimeditsiini ja ravikehakultuuri, neuroloogia ja neurokirurgia, sünnitusabi ja günekoloogia, vene kirjanduse, taimesüstemaatika ja geobotaanika, anorgaanilise keemia, raskejõustiku ja veespordi ning matemaatika õpetamise metoodika kateeder).

Teaduslaboratooriumide hulgas tuli võitjaks kriminoloogia laboratoorium (teaduslikud juhendajad prof. I. Sildmäe ja dots. H. Kings). Teiseks jäi lihastalitluse ning kolmandaks aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium.

Õppejõududevahelises sotsialistlikus võistluses tunnistati kümneks edukamaks P. Alvre, P. Ariste, M. Bronštein, J. Kalits, H. Ligi, J. Lotman, L. Mehilane, H. Piirimäe, J. Saarma, A. Viru. Nemad said mälestusembleemid. Märgiti ära veel kümne õppejõu töö: L. Allikmets, S. Issakov, V. Kelder, R. Looga, J. Rebane, K.-S. Rebane, V. Salupere, L. Stolovitš, G. Vainikko, I. Volkov.

Administratiiv-majandusosakonnas kulges võistlus neljas grupis. I grupis tuli võitjaks Hilja Reimanni komandandipiirkond, II grupis vanemtöödejuhataja jaoskond (juh. A. Liik), III grupis mõõtelaboratoorium (juh. E. Koitmets), IV grupis kapitaalehitusosakond (juh. K. Lepik). Äramärkimist leidis õppetöökoja, plaani- ja finantsosakonna ning TUS-i töö.

Üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste konkursi võitis õigusteaduskond. Temale järgnesid arsti-, kehakultuuri-, matemaatika-, majandus-, filoloogia-, bioloogia-geograafia-, füüsika-keemia- ja ajalooteaduskond. Võitjale ulatati rändauhind — küünlajalg ja diplom, II ja III koha omanikele diplom.

Seejärel luges parteikomitee asesekretär dots. Lembit Kiik ette tervitustelegrammi NLKP Keskkomitee peasekretärile, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele L. Brežnevile.

Veel üks tähelepanuväärt sündmus mahtus päevakorda. Ülemnõukogu Liidunõukogu valimiste ringkonnakomisjoni nr. 750 esimees prof. Kadri Gross andis rektorile kätte Ülemnõukogu saadiku tõendi. «Suurim, mis rahvas saab anda, on usaldus. Teile on see all osaks langenud kolmandat korda,» ütles K. Gross. Ja lõpusõnad rektor A. Koobilt: «Püüan kinnitada rahva usaldust, täita oma kohused saadikuna ja rektorina nii hästi kui võimalik.»

Senise töö kokkuvõtted on tehtud. Tänase päeva plussid ja miinused selguvad järgmisi kokkuvõtteid vaagides.

VARJE SOOTAK

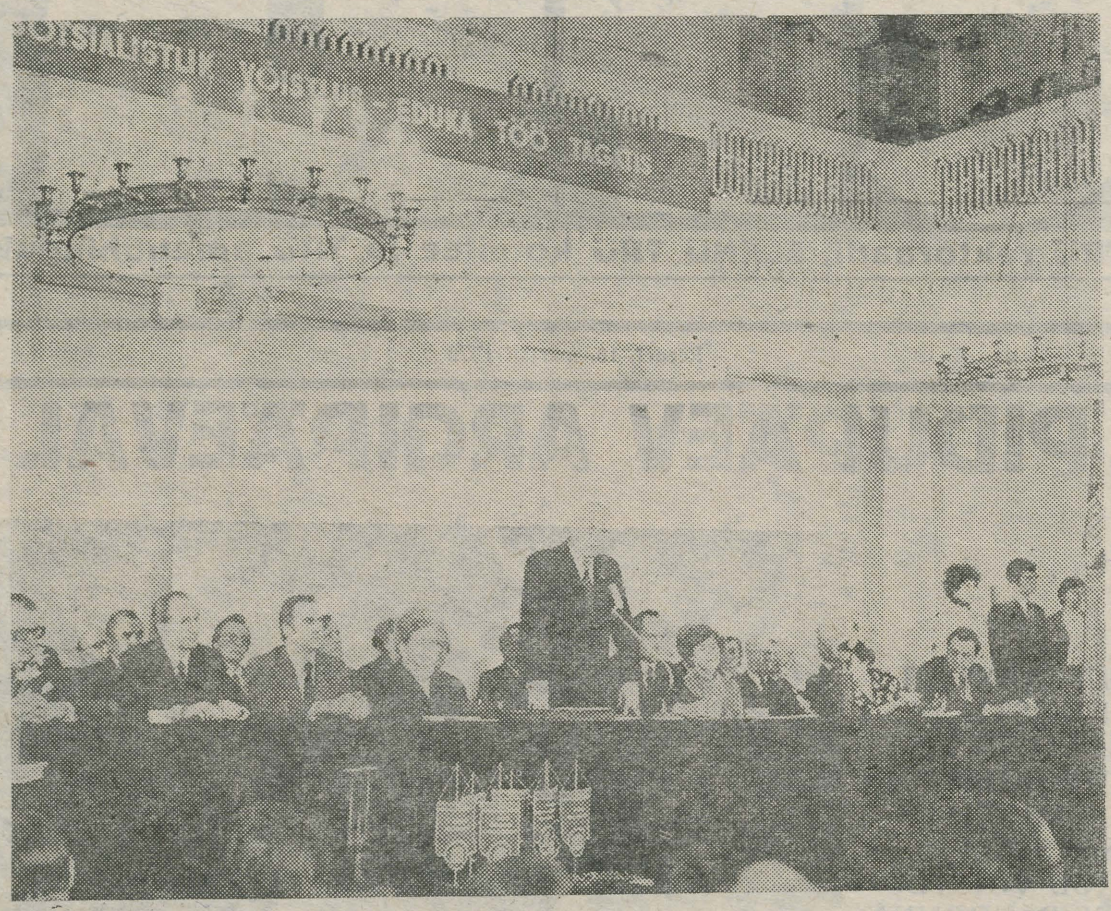

Jüri LAANE fotod

SENISEST PAREMINI

(Algus 1. lk.)

erakordselt raske semestri. Kuid nagu eespool nägime, on meie töös veel rohkesti puudujääke ja kasutamata reserve. Kitsaskohtadest üle saama peame asuma viivitamatult, et igati edukalt lõpetada talvisega võrreldes märksa raskem kevadsemester. Millised on siis meie põhiülesanded sellel semestril?

E s i t e k s. Peame kindlustama ja tugevdama sügissemestril alustatud süstemaatilist tööd õppedistsipliini tugevdamiseks ning teadmiste jooksva kontrolli tulemuste operatiivseks rakendamiseks õppe-kasvatusprotsessi juhtimisel. Kogu selle töö aluseks peab olema hästi koordineeritud koostöö õppeprodekaani, kursusejuhendajate, partei- ja komsomolibüroode õppesektorite vahel. Selle süsteemi funktsioneerimist jälgib pidevalt rektoraat. Õppe- ja kasvatustöö tulemuste paranemise ainsaks allikaks on kõikide üliõpilaste süstemaatilise töö saavutamine kõikides ainetes kogu semestri vältel.

T e i s e k s. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ühiskonnateaduste omandamisele, sest kontrollivormide raskuspunkt, kaasa arvatud riigieksamid, langeb just kevadsemestrile ja sellele järgnevale sessioonile. Kevadsemestril tuleb meil pöörata suurt tähelepanu NLKP juuli- ja novembripleenumi otsuste, L. Brežnevi tööde tundmaõppimise koondplaani täielikule realiseerimisele.

K o l m a n d a k s. Juba varakult peavad dekaanid koostöös komsomolikomitee ning pedagoogikakateedriga looma tingimused ehitusmalevasse või pioneerilaagripraktikale suunduvatele üliõpilastele arvestuste ja eksamite õigeaegseks sooritamiseks. Töö selles suunas peab algama juba kohe ja kulgema igati plaanipäraselt.

N e l j a n d a k s. Dekaanid peavad osutama igakülgset kaasabi TRÜ olümpiakomisjonile meie ette seatud ülesannete täitmisel giidide, tõlkide jm. olümpiamängude Tallinna purjeregatti teenindava personali ettevalmistamisel.

TRÜ nõukogu

● 23. veebruari koosolekul kujunes pikimaks päevakorrapunktiks **talvesessiooni analüüs õppeprorektor prof. U. Palmilt.** Tulemustest saime lähemalt lugeda selle ajalehenumbri esimeselt leheküljelt. Kaugõppijate eksamitulemustest kõneles õppeprorektor V. Haamer. Mitmes teaduskonnas olid hinded paremad. Eriti tõstis V. Haamer esile kehakultuurlaste, sealjuures prodekaan V. Lengi tihedat tööd kaugõppijatega. Dekaan prof. A. Viru lisas, et kaugõppijate töökohtadesse on näiteks ette teatatud sessiooni ajad. Tulemuseks võib pidada viimasele sessioonile saabunute arvu, mis oli varasemaist suurim. Õppeprorektor V. Haamer: «Ka tööd kaugõppijatega saab senisest paremini teha. See ei tohi lõppeda üliõpilase tagasisaatmisega eksamilt või arvestuselt. Peaks pärima sedagi, millal ta suudaks selle uuesti teha, milliseid raskusi on. Üliõpilane tunneks sellest moraalset tuge.»

Probleemiks on ikka veel arvestusvõlgadega sessioonile lubatute arv (neid oli 277), samuti eksmatrikuleeritute suur hulk. Prof. H. Müüri arvates vähendab esimestel kursustel väljalangemine hilisemaid eksmatrikuleerimisi. Majandusteaduskonnas eksmatrikuleerituist ongi suurem osa noorematelt kursustelt. Kuid kas pole võlgnevuste likvideerimise süsteem kolmemeeste taastootmine? Neid, kes stipile ei pretendeeri ning teavad, et õppimise eest vastutavad nemad ise kõige vähem, on veel suur hulk. Sõnavõtja arvas, et just sellised üliõpilased peaksid vaheaja õppimisele pühendama. Muidu algab uus semester võlgade tasategemise ning loenguilt puudumisega. Rektor prof. A. Koop ütles oma vastuses, et vaheaeg on siiski eeskätt puhkuseks ette nähtud: on ju nende kolmeliste hulgas selliseidki, kes rahuldava kättesaamiseks palju tööd on teinud.

Dots. V. Krinal puudutas laupäevast õppetööd: «Sellele nädalapäevale langeb palju perekondlikke sündmusi, võistlusi ja muid üritusi. Tahes-tahtmata on sel päeval ka rohkem põhjuseta puudujaid.» Viiepäevase õppenädala puhul tuleks üliõpilasel rohkem iseseisvalt õppida. Kas ta teeb seda? Kuidas seda kontrollida? Probleem ei puuduta arvatavasti mitte üksnes majandusteaduskonda. Võib arvata, et laupäevased puudumised sagenevad, kui õppejõud nõudlikumad ei ole.

● **Ühiskondlike erialade teaduskonna tööst ja selle kontrolli tulemustest kõneles dekaan S. Lepik.** Säärane teaduskond tegutseb ülikoolis juba 14 aastat, selles õpitakse 20 eriala. Edukamalt on kulgenud kodunduse õppijate (A. Taba), looduskaitseinstruktorite (J. Eilart) ja rahvatantsuinstruktorite ettevalmistamine (H. Mikkel), elavnenud on viimasel ajal ka töö noorte lektorite ja kunstnik-dekoraatorite ettevalmistamisel. Osa võtta soovijaid on tavaliselt rohkem kui on võimalik vastu võtta, põhjuseks kas ruumipuudus või materiaalne baas. Õppejõud teevad seda tööd väljaspool oma põhikoormust, tasuta. S. Lepik tegi ettepaneku arvestada ühiskondlike erialade õpetamine siiski õppejõu koormuse hulka. Senine tegevus on vaatamata mitmele kitsaskohale (dekanaadil pole oma ruumigi) ladusalt läinud. (Mõned on pärast ülikooli lõpetamist koguni ÜET-s omandatud erialale tööle läinud!) Prof. I. Unt arvas, et koos diplomiga tuleks lõpetajale üle anda ka ühiskondlikult õpitud eriala tunnistus.

● **Möödunud aasta finants-majanduslikust tegevusest tegid kokkuvõtteid pearaamatupidaja L. Zernant ja haldusprorektor A. Otstavel.** TRÜ kulutused põhivahendite osas olid 8 806 400 rbl., erivahendite arvel 2 405 900 rbl. Kapitaalehitusi finantseeriti 920 000 rbl. ulatuses. Nende arvudega aruandest võikski piirduda, sest vaevalt need lugejale lähemat ülevaadet finantsmajanduslikust tööst annavad. Pearaamatupidaja mainis aga üht olulist puudust: materjalide liiga suurt ülekulu. Ülenormatiivne jääk suurenes 1977. aastaga võrreldes 7501 rbl. Ehitustest ja küttemajandusest kõneles haldusprorektor. Aasta oli raske. Ehitus- ja montaažitööde plaanist täideti ainult 46%. Põhjus: Tartu Ehitustrust jättis teadusraamatukogu objektil oma plaaniülesanded täitmata. Nüüd on see ehitus käikuminevate objektide hulka arvatud ning loodetavasti peaks tänavu I järk valmis saama.

Küttematerjalist jäi ülikoolil mullu saamata 480 tonni antratsiiti. Pidevalt oli puudus briketist, õigel ajal ei saadud kätte vedelkütust. Seetõttu kujunes suurte külmade ajal hoonete soojahoidmine eriti raskeks. Elektrienergia kõkkuhoiu ülesanne (5%) täideti ja ületati. Selle aasta suurematekstöödeks jäävad arstipunkti ja profülaktooriumi väljaehitamine ning katlamajade remont ja korrastamine.

Arutatud küsimuste kohta võeti vastu otsused. Kinnitati tööstuspsühholoogia labori perspektiivplaan.

Ministri käskkiri

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitles KKEH minister I. Nuut TRÜ arvukat naisperet ning soovis edu tööks ja õpinguiks. Eduka töö ja ühiskondliku tegevuse eest avaldas minister kiitust kateedrijuhatajaile professoritele Vilma KELDRILE ja Kadri GROSSILE ning vanemõpetaja Reet VÄÄRILE; kiituse ja preemia pälvisid metoodik Aino JUURSOO, majahoidjad Natalie HERM ja Selma KÕRVEL ning vaneminspektor Mare PAJU.

ENNE EKSMATRIKULEERIMIST

Pisut tehnikast

Eksmatt öeldakse olevat vähem karistava, rohkem kasvatava funktsiooniga. Loomulik, sest ühe väljaviskamine on ikkagi hoiatus ülejäänutele. Aga arvata võib, et ega käskkirjade arvu suurendamine veel tudengite enesealalhoiu instinkti võimendada suuda. (Kas ajalehe surmakuulutused teevad meid rohkem kartlikuks ümbritseva ees?)

Aga olgu kasvatusmeetoditega kuidas on, jutt tuleb tegelikult eksmatilehe teekonnast. Levinuimas skeemis algab asi dekanaadist. Viimane avastab järjekordse «ohvri» — enamasti on selleks mahajääja õpitöös — ja koostab tolle kohta esildise. Prodekaani ja dekaani sõna on siin võrdse jõuga. Aga kui näiteks prodekaan ütleb tudengile: «Ma viskan teid välja!», siis f o r m a a l s e l t ta tõtt ei räägi. Lõpplahenduse annab ikkagi rektor. Ent ega see lootust tõsta: k o r r a l i k u esildise esitamise ja eksmatikäskkirja vahele jääb tavaliselt vaid mõni päev, siis on asi lõpetatud. Kuid esildise enda koostamiseks võib kuluda veidi rohkem aega — alla peavad kirjutama veel teaduskonna partei- ja komsomoliorganisatsiooni esindajad. Üldiselt need allkirjad eriliseks probleemiks ei kujune, kummatigi näib, et selline «probleemitusetunne» on tekitanud pahatihti nn. möödaminnes-suhtumise neisse. Komsomoliorganisatsiooni roll eksmatiasjades kaasarääkimisel võiks õigupoolest suurem olla, aga kui komsomolijuhilt allkirja küsiv isik osutub juhuslikult tema õppejõuks, siis vahest on mugavam mitte vaielda, vaid see tühine formaalsus vaikselt korda ajada. On saabunud ka signaale (*nomina sunt odiosa*), et teinekord ei esine komsomoliorganisatsioon mitte siira tudengikaitsjana, nagu see loomulik oleks, vaid ebasiira kinnimätsijana, osutades tegelikult sellega karuteene nii endale kui ka eksmatitavale. Pealegi, kui asi puudutab ainult õpiedukust, ei saagi komsomoliorganisatsiooni sõna märkimisväärselt mõjuv olla.

Üliõpilaste ebaväärikas käitumine ja selle eest antav eksmatt on pisut keerukamad ja segasemad asjad. Siin oleneb palju antud tudengi minevikust ja kuuluvusest kas «heasse» või «halba» kirja. Näiteks: veel kümmekond aastat tagasi tähendas kainestusmajja sattumine kindlalt eksmatti. Nüüd ollakse leebemad — parimatelgi poistel juhtub, las häbenevad niisama. Loomulikult, ka ebaüliõpilaslikus käitumises on kuskil mingi punane joon, millest ületamine juba 100%-list väljaviskamist tähendab, ainult et see joon on pisut paindlikum ja hägusem kui õpiedukuses. Selge — ülikool on ikka ennekõike õppeasutus.

Vahelüli esildise muutumisel või mittemuutumisel eksmatileheks on õppeosakond. Siia tulevad kontrollimiseks, kinnitamiseks ja edasisaatmiseks kõik dekanaatidest saadetud esildised. Erandjuhte arvestamata jättes võib öelda, et seegi üksus tegutseb küllalt operatiivselt ja korralikult, väljavisataval ei tule kaua piinelda.

Esildised lebavad laual. Eksmatilehed ripuvad seinal. Kes on järgmine?

ANTI SOO

ÜTÜ orientalistikaringis

17. veebruaril toimus tavapärane ÜTÜ orientalistikaringi vilistlaskollokvium.

Ringi juhendajalt dotsent Pent Nurmekunnalt oli saksakeelne ettekanne «Tungani ja pekingi murrete muusikaliste toonide erinevustest» ja juhendajalt Linnart Mällilt termini 'dao' tõlkimisest ja tõlgendamisest eesti keelde. Ettekannet illustreerima oli L. Mäll valinud juba tõlgitud tekstikatked ning võrdles neid varemtõlgitutega.

Uku Masing käsitles oma ettekandes «Akulturatsioonist ja Enkidust» lõuna- ja põhjarahvaste muinasjuttude erinevusi ja tõi välja tüüpilised tegelased nii ühes kui teises.

Haljand Udam kõneles arabeskist, A. Koch usbeki ornamentikast.

Ringi kuraator Tarmo Kulmar rääkis Urubamba lahingust, mis toimus inkade ja hispaanlaste vahel 1572. aastal ja lõppes teatavasti eurooplastele edukalt. Mart Helme tutvustas lühidalt Asikaga perioodi Jaapani ajaloos, Linnar Priimägi kõneles India misikariloost. Ringi auliige Villem Ernits pajatas eesti keelest maailmas, maailmakeeltest ning eestlaste keeleoskusest.

Rein Helme juhtis tähelepanu mõningatele nihetele 1877.—1878. a. Vene-Türgi sõja uurimisel. Tõnis Vindi teemaks oli «Null-ruum ja geomeetriline kujund.»

Ettekandeid oli arvukalt ja seetõttu ka aeg piiratud. Kõige valusamini andiski ajanappus end just viimase ettekande puhul tunda. Ent seda viga saab parandada. Veel sel semestril on ÜTÜ orientalistikaringil kavas ettekandeõhtu, kus esinejaks Tõnis Vint.

AUNE NUIAMÄE

Elmar Reimers 50

11. märtsil 1929 sündis Leningradi oblasti Gatšina rajoonis trükitööline perekonnas kolmanda pojana tänane juubilar Elmar Reimers. Kohalikus Jelizavetino mittetäielikus keskkoolis algas 1937. aastal haridustee, mis läbi Tallinna XX keskkooli (aastatel 1943—1949) viis teda 1954. aastal TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika-osakonna lõpetamiseni ning sealt edasi aspirantuuri. Algas tõsine ja sihikindel töö summeeruvusteooria uurimisel, mille juurde teda juba üliõpilaspäevil oli suunanud prof. G. Kangro. Viimase juhendamisel valmiski kandidaadidissertatsioon «Keskväärtusteoreemid kahekordsete ridade teoorias».

Pärast aspirantuuri lõpetamist 1957 algas õppejõutöö TRÜ-s, esialgu geomeetriakateedris ning alates 1. septembrist 1959 matemaatilise analüüsi kateedris. Selle aja jooksul on tänane juubilar õpetanud mitmeid erinevaid distsipliine, kuid peamiseks on siiski jäänud matemaatilise analüüsi põhikursus. Õppejõutöö algaastaist peale on E. Reimers pööranud suurt tähelepanu metoodilistele küsimustele, selles osas on tal omad kindlad põhimõtted. Ikka ja alati on ta pidanud kõige olulisemaks aine põhiliste mõistete ja seoste ilmekat esiletoomist. Sellest tingituna võivad tema loengud tunduda ehk esimesel pilgul liialt elementaarseina, kuid lähem analüüs sunnib tõdema, et see kõik on allutatud kindlatele ja vägagi olulistele taotlustele.

Üpris suurt tähelepanu on dots. E. Reimers pühendanud õppevahendite koostamisele. Kõige olulisemaks on juubilari panus 4-osalise «Matemaatilise analüüsi praktikumi» kirjutamisel ja toimetamisel.

Teaduslikus töös on juubilar jäänud truuks summeeruvusteooria probleemide uurimisele. 1960-ndate aastate teisel poolel arendas ta välja originaalse kontinuaalsete summeerimismenetluste teooria. Viimastel aastatel on tema tähelepanu pälvinud Tauberi tüüpi teoreemid, millega seoses on temalt ilmunud mitmeid töid.

Oluline tähendus matemaatika-teaduskonna töös on ka juubilari tegevusel teaduslike väljaannete toimetamisel ning teaduslike kraadide kaitsmise nõukogu sekretäri ülesannete täitmisel.

Kõike seda mitmekülgset tööd on ta teinud ikka ja alati ennast tagaplaanile jättes, eeskätt tehtava töö ning kollektiivi huvisid silmas pidades.

Soovime juubilarile edasiseks palju jaksu ja kordaminekuid, viljakaid ideid ning edukaid teid nende teoks tegemisel!

Kolleegid matemaatilise analüüsi kateedrist

Kiievis, aastapäeval

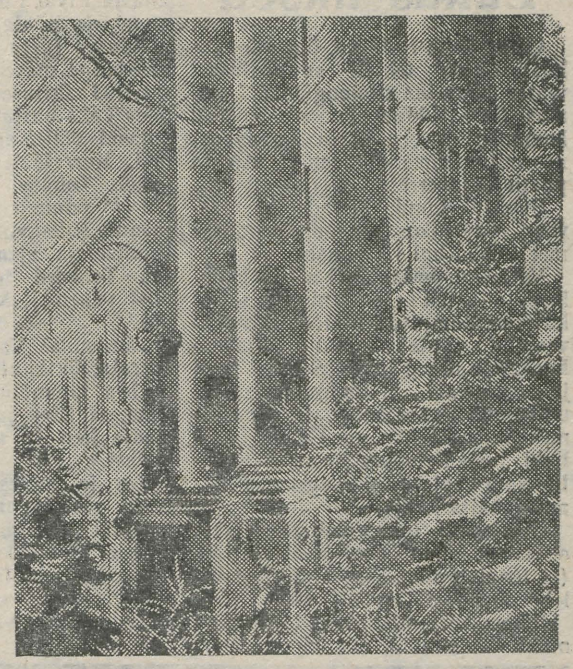

Veebruarikuu eelviimasel nädalal viis meid Ukraina NSV pealinna «ametivendade» (T. Ševtšenko nim. Kiievi RÜ õigusteaduskonna) korraldatud internatsionaalne teaduskonverents. Kiiev elas veel hiljutise suure tähtpäeva — Venemaaga taasühinemise 325. aastapäeva ürituste tähe all, millele oli pühendatud ka konverents. Meie kavatsesime peale selle tihendada ka sidemeid ülikooli komsomolikomitee ja ajalehega.

Konverentsi tegid eriti huvitavaks külalised paljudest NSV Liidu erinevatest paikadest (kasvõi sellisest kolmnurgast nagu Tartu—Sverdlovsk—Frunze).

Ülikoolist. Kiievi RÜ on üks NSV Liidu juhtivaid kõrgkoole. 18 teaduskonnas on üliõpilasi 18 000. Kõigis õppevormides õpib kokku üle 100 000 tudengi. 1200 üliõpilast on pärit enam kui 80 maalt. Ülikool on üks vanemaid meie maal, asutatud vaid veidi hiljem, kui meie ülikool taas tööd alustas.

Kesklinnas asuv peahoone on kitsaks jäämas, õppetöö toimub kahes vahetuses. Ruumide probleemi lahendab üliõpilaslinnaku käimasolev ehitamine Lomonossovi tänavasse. Nii hakkab tulevikus ühenimeliste tänavate ääres paiknema kaks meie maa suuremat ülikooli — Moskva ja Kiievi oma. Üliõpilaslinnakusse ehitatakse kõik õppehooned, ühiselamud (mis juba praegu peaaegu kõik valmis on), samuti kõik teenindus- ja toitlustusettevõtted ning puhkeasutused. Siinsamas lähedal asub ka õppejõudude kooperatiivelamute rajoon.

Ühiselamutest. Komsomolikomitees öeldi rõõmsalt, et vähemalt ühiselamukohad on kõigil soovijail olemas. Kogu ühiselamuvalitsus on üliõpilaste endi käes. Alates komandandist ja lõpetades puhvetipidajaga on kõik üliõpilased. Ühtki ametimeest üheski ühiselamus peale üliõpilaste ei pidavat olema.

Komsomoliorganisatsioonist. Selles on arvel umbes 11 000 ÜLKNÜ liiget, neist ligi 9500 on tudengid. Organisatsiooni juhib 33-liikmeline komitee, mis käib koos kord kuus. Igal nädalal saab kokku 11-liikmeline büroo. Kõik kokkuvõted tehakse kahes erinevas grupis: ühelt poolt humanitaar- ja teiselt poolt reaalteaduskondade vahel. Komitee töö omapäraks peeti intertöö suurt mahtu. See on seletatav sellega, et ülikoolis õpib palju erinevate rahvuste esindajaid. Et ülikool on suur, siis üleülikoolilisi üritusi, nagu meil näiteks rahvaste sõpruse päevad, ei tehta. Ka teaduskonnaõhtute korraldamine pole traditsiooniline ega pidev. Meie sealviibimise ajal (21.—25. veebruar) toimusid paljudes teaduskondades protestimiitingud seoses Hiina agressiooniga sotsialistlikku Vietnami.

Ajaleht. Ülikooli ajaleht «Київський університет» saab 25. oktoobril 50-aastaseks ning on samuti üks vanemaid tudengilehti NSV Liidus. Osta seda lehte nagu meil ei saa, tuleb ette tellida. Mõned numbrid tõime kaasa, sealt on pärit juuresolev fotogi. Koos toimetaja E. Bondariga tulime mõttele vahetada oma kõrgkoole tutvustavaid materjale.

Neid ja paljusid teisigi muljeid, mis siia ära ei mahtunud, käisid Kiievis kogumas õigusteaduskonna III kursuse tudengid Juta Lauren, Peeter Järvelaid ja

ANDRUS LAUREN

Kes on see isepäine tüdruk?

Tundub, et ajakiri «Looming» vajab samuti juhist à la *«Loe ise ja anna sõbrale edasi» (vt. «Noorus»). Kuidas muidu seletada, et üldiselt lugemisaldis kaaslane alles märtsi esimestel päevadel avastas, et juhtivast kirjandusajakirjast, mis enne oli väike ja kollane, on sel aastal saanud suur ja kollane? Vahest süüdistada ennekõike iseennast, isikliku initsiatiivi nappust? Hoopis tiraaž väike? Küna lõhki ikka.*

Asja juurde. «Merkuuri tütart» oled lugenud? Oled! Siis tea, et selle jutustuse asjus tuli kümmekonna päeva eest vana kohviku piljardisaali hulk huvilisi, peamiselt meditsiiniüliõpilasi. Komsomolikomitee õppe- ja teadustöö sektori eestvedamisel kohtuti arstiteaduskonna õppejõu meditsiinidoktor AILI PAJUGA, kes jaanuarikuu «Loomingu» belletristikaosas nii lugematõmbavalt üles astus. Üritus oli igati teretulnud — sai ju otsesõnu pärida, mis pärimist nõudis. Ja oli, mida küsida. Oli jutustus reageering millelegi? Palju on autobiograafilist? Kes on Maris Parker? Autor arvas nõnda:

«Teos sündis tegelikult juba aastaid tagasi, lühikesel perioodil, mil olin voodi külge aheldatud. Selle karakter — jutustuse põhikontseptsioon on töö, töö olulisus inimese jaoks. Töö väärtust õppisin ise hindama juba üliõpilasena, kui 90% minu kursusekaaslastest peale õppimise ka töötas. (Allakirjutanu lisab vahele, et «Merkuuri tütre» autor on ise kõrgkooli kahel korral lõpetanud: kehakultuuri- ja arstiteaduskonna.)

Maris Parker tahtis kõigest hingest tööd teha, kuid intriigid biokeemia laboris andsid esialgsetele kavatsustele surmahoobi. Hundipassi võtab Maris ise, seda talle otseselt ei anta. Marist iseloomustab eelkõige suur töövõime ja samas madal tundekultuur. Ta on liiga keevaline, elab afektidega, mitte tunnetega. Ei läinud kaasa rafineeritusega.

Naisterahval on eriti oluline tundesfäär. Pingelise töö tegemiseks vajab just naine mingit vaimustust, emotsionaalset innustust. Marist aitas kiindumus professor Kaljasesse. Kui Kaljas ära sõitis, libises Marisel pind jalge alt. Tal polnud enam püsivalt tuge. Teadus on despoot. Teadusele pole tähtis, kes temaga tegeleb. Naisel on teaduses raske, sest seal on keskpärane mees rohkem hinnas kui tugev naine.

Tahtsin toonitada veel sõprade vajalikkust, soodsa ühiselamumiljöö tähtsust üliõpilase arengule.

Teos ei ole autobiograafiline, kuigi mingi lähtepunkt on sealt loomulikult olnud. See oli omamoodi mugavus, et võtsin ette probleemid, millega olin kunagi tegelnud. Situatsioonid on kujundid. Üheseid prototüüpe ei ole.

Ehk pakub jutustus mõndagi õpetlikku, eriti naistudengile.»

Aili Paju luges ette ka trükitust väljajäänud, n.-ö. spetsiifilisemaid lõike, mida ta ise pidas lüürilisteks kõrvalpõigeteks (mis küll näiteks filoloogide peentele tunnetele veidi teistsugust mõju avaldanuksid). Autorile suurt hingetõmbamisaega ei antud, kuigi jutustus ajendas ka isekeskis üht-teist välja ütlema. Ehkki Aili Paju autobiograafilist

(Järg 4. lk.)

Kus ja käisid, Haanja mürs?

2. Sirpa Palo Tiit Matsulevitš

PÄRJAPANEK

8. veebruari hommik. Punasel väljakul on vaikne. Pidulikus ranguses liikus rahvahulk mööda kindlat marsruuti Vladimir Iljitš Lenini mausoleumi poole.

Rivistusime koos teiste liiduvabariikide tudengitega Tundmatu Sõduri kalmu ette. Delegatsioonide juhid asetasid pärja. Leinaseisak. Seejärel ühinesime mausoleumi juurde suunduva järjekorraga. Mausoleumi jalamile pandi samuti pärg — asetajateks olid Eesti grupi juhid Harald Roosvee ja Mati Salundi. Hardas vaikuses läbisime punasest ja mustast marmorist massiivse ehitise, kõndisime piki Kremli müüriesist. Mingi seletamatu tunne ei lasknud kaua aega valjusti rääkida. Alles siis, kui bussimootorid jälle mürisema hakkasid ja me kursi Teadlaste Majale võtsime, pääsesid keelepaelad valla — ees seisis kohtumine akadeemikutega.

TARKADE MEESTE MAJAS

Majesteetlik ja morn peahoone, hämarunistuslik sissekäik, maailmaavarust meelde tuletav istungisaal. Oo, kas tõesti oleme T e a d l a s t e M a j a s? Esimese minuti, vahest ka s e k u n d i m u l j e d on kõige teravamad, tarvitsemata olla täpselt õiged. Läbi uute välismõjude kumavad automaatselt tuhanded mõtted. Me kujutlesime ja konstrueerisime endale täpsema ettekujutuse võimalikest vaimsetest protsessidest, mille kaudu nüüdisaja teadlane, kes loob uut reaalsust, avastab m a a i l m u. Nii nagu võib küsida: kust tõuseb päike, võib mõelda: kust algab teadus ja kus tehakse teadust, kus luuakse päikeseenergiat?

Aegamisi vallandub meile kogu ruumistik. Siin on võimatu kasutada neutraalseid sõnu ja kahvatuid detailide koloriite — see maja sisaldab endas piiramatult kasvaval hulgal tormide järel randa kantud tarkust.

«Armastan seda maja,» ütles päev hiljem keset jutuajamist Viktor Aleksandrovitš, «armastasin juba siis, kui ei osanud suurest teadusest unistadagi. Käisin siin mõnikord isaga.»

Suurde kesksaali sugeneb vaikus. See on kui vaieldamatu kontsentreerumispuhang ja suur eelis kesk m a a i l m a t r a l l i. Oleme tükk aega jälginud üht presiidiumilaua taha süvenenud akadeemikut, kellest juba selles staatilises olekus kiirgas mingit fantastilist energiat. Näib nagu läbiksid tema ajusoppide otsatut labürinti laviinilised hetk-sähvatused, läbivalgustusmõtted ja miraažiks koonduvad unistused või arvutaks ta pidevalt ristkorrutiste ristkorrutisi. Samal a'al on ta naeratusi pilduv ja olevikuilmeline. Integraalimärki tema otsmikul siiski ei märganud. Ootasime läbematult tema esinemist.

«Teaduses eksisteerib maailm ainult pidevalt uuenevate kujutlustega,» ütles ta pärast lühikest sissejuhatust. Tema töökoht — kosmoseuurimise instituut — võimaldab suurepäraselt elamist teadlasena klausli põhjal. «Sinu elu iga päev teaduses on sinu elu viimane päev.» Ja selline elamine on ü l i m a l t l o o v. Nimetatud mõju, mida ta meile avaldas, võib klassifitseerida ainult seesuguse erakordse terminiga nagu hüpnoos. Selle inimese hing, mis mõistis nii palju k õ i k v õ i m a l i k k e asju, kiirgas nagu päike. Ta võis sukelduda ilma eriliste raskusteta temale võõraisse, ent vajalikesse valdkondadesse, läbida ja asetada üksiknähtused oma mõistuses tekkivasse üldistavasse raamistikku. Näis, nagu oleks temas toimunud üllatav süntees: ta paistis olevat deemon fantaasia poolest, prohvet mõistuse poolest ja poeet unistuste poolest. Sarnaselt parimate mõtlejatega tuletas ta ühest järeldusest teise, kuni viimaks jõudis otsuseni, siis süvenes ta mõnda protsessi, kuni avastas selle tuuma, nagu Cuvier kaevas mulda, et jõuda välja maakera vanimate kihtideni.

Ta oli üllatanud meid keset elu pidulikemaid ja igapäevasemaid toiminguid. Iga uus hetk lasi paista seni veel lõpuni mõistmata fakte uues valguses. Küsimusi tuli laureaatidelt erakordselt palju. Kuid loomulikult polnud ta igaveseks ajaks meie küsimustesfääri tulnud ja sellesse sfääri jäid jõudmata ka müstifikatsioonid küsimuses U F O, mille ta väitis olevat puhtalt optiline nähtus. Meie küsimus, milles me vihjasime Heimar Lengi telesaatest seni saadud andmetele, jäi paraku vastamata.

Temast jäi järele midagi kummalist ja tema ümbrus lubas sõnadel siseneda mitte üksnes mõtteisse, vaid ka ulmekonstruktsioonidesse. Igatahes oli see üks maailma nägemise ilusaid variante, parimaid mõtteid oma s ü n n i h e t k i l

TUNNEME RÕÕMU SÕPRUSSUHETEST

Oma äsjatuttavatega Gruusiast, Kasahstanist, Usbekistanist, Moldaaviast ja mitmest teisest maanurgast avanes meil võimalus pidada pikki dispuute ja vahetada kõige kestvamaid pilke. Meid rabas fakt, et siin oleme kõik koos — nagu oleks terve paljurahvuseline Nõukogude Liit mahtunud neil päevil hotelli kaheksale korrusele.

Olime küll teiste jaoks põhjabaltlased, tundsime ennast aga tõtt öelda rohkem lõunaeestlastena, ja nii me tutvustasime end ka oma kaug-lõuna, -edela- ja kagu sõpradele. Terved päevad ja mõneti ka ööd sai viibitud nende mõtteajas, olla läbitud nende fantaasiaruumist. Üksainus suhte (ja suhtlemise) lõputus ning veendumus, et o l e m u s e miinimum tõepoolest tekitab e k s i s t e e r i m i s e maksimumi (meenutagem korraks Leibnizi). Sellises sõpradehulgas oli vaimustavaid kohtumisi. Üks meie omapärasemaid õhtusi võõrustajaid oli grupp tudengeid Armeeniast. Mäletame poissi, keda võis hõlpsasti pidada oskuslikult maskeeritud rüütliks, mustkunstnikuks, komejandimängijaks, kõlupeaks, tuuletallajaks või elupõletajaks, ent kes tegelikult oli sealse ülikooli edukamaid noori teadlasi. Tema püsivaid keha ja vaimu imesid nähes, millele kõik kiiduväärt omadused lisaks tulid, vandusime oma igavese õndsuse juures, et peame eesti temperamendi mitmekesistamiseks midagi otsustavat ette võtma.

Armeenia džigitlike tudengite uljus jättis mulje, nagu ei hooliks nad elust rohkem kui kantud jalatsitest, seevastu nende arukus arvestab elu kõige peenemaid seaduspärasusi...

Hotelli igal korrusel oli nurgake teleri jaoks. Ning igal õhtul kogunes ekraanide ette kõige kirjum internatsionaalne seltskond. Sport on aus võitlus. Televaatajast kahsportlane on aga kaugel erapooletusest. Kui kanti üle Liidu korvpallimeistrivõistluste selle aasta üht dramaatilisemat mängu Tbilisi «Dünamo» ja Vilniuse «Statyba» vahel, tahtsid põhja- ja lõunamaa pojad üksteist pilkudega ära süüa. Telereporter andis miskipärast ilmse poolehoiu grusiinlastele, aga kui siiski leedulaste viimase sekundi viskest pall korvi sopsas ning sireen «Statyba» ühepunktilist võitu kuulutas, matsid Balti poegade juubeldushõiked kõik teised itkuhääled.

Meie Moskvas viibimise aja sisse mahtus ka superhoki matškohtumiste algus Kanadas. Hea, et pärast esimese matši ülekannet telerid terveks jäid. Igatahes ei näidanud me üles erupastori vaga olemist.

(Järgneb)

Lukus uksed

Ühest kaua oodatud, õigemini kohustuslikuks tehtud **suurüritusest** teatas kuulutus filoloogide ühiselamus. Oma teaduskonna suusapäeva hommikul sagis Tartu jaamahoones mitukümmend tudengit, et osta piletit Tõraverre.

Suusad. Lumi. Kevadsinine taevas. Maavaikus. Sajaprotsendiline meeleolu. Kuni sihtkohani.

Vellavere baasi õuel seisis kauplusauto kohalikele elanikele, seisid küsivate nägudega filoloogid: kolmveerand üksteist olid Vellavere baasmaja uksed lukus. Soojast teest ja mõnusast jalapuhkamisest ei unistanud enam keegi. Hämmastunult katsusid üha uued käed ukselinki, justkui lootes, et nende vajutus võib imet teha ja suuskurid kütmata majja lasta.

Dekanaadi mure ürituse pärast oli siiski näha: keegi meesterahvas (ei teagi täpselt kes) andis paberilehe nimede kirjapanekuks.

Pikemaks mõtlemiseks ei andnud mahti vinge tuul, mis kippus märga ihu jahutama. Uuesti suusad alla ja Elva! Poolel teel palus rada nimekirja nõutaja...

Rongis Tartu poole loksudes vaevas hinge mäsendus nõnda organiseeritud üritusest. Meenus suusapäev kaks aastat tagasi. Vellaveres ootasid võileivad, tee, soojad ruumid. Korraldati viktoriin kursuste vahel. Toimus teatevõistlus. Tore oli! Möödunud talvest on meelde jäänud suitsuvinene tuba, kus mittesuitsetaja spordipäevast peavalu sai. Tookord tõestasid ettemõtlemist vähemalt kuum tee ja kõetud ahi.

Tänavune? Vana tõde tuleb taas korrata: ükski ettevõtmine ei õnnestu hea läbimõtlemiseta. Sellest oli vähe, et Elva jaamas rääkis keegi teadja kell 12 alustatavast päevakavast.

Kes ja milles tegi vea? Raske öelda, sest tagantjärele pole õigeid teadjaid ühtegi. Kas põhjendada ürituse läbikukkumist teaduskonna komsomolisekretäri ja spordiorganisaatori Vilniuses viibimisega? Sõitsid nad ju ära vahetult enne suusapäeva.

Unistagem veidi. Suusapäeva organiseerimise võtavad endale ühe kursuse üliõpilased. Eelmisel õhtul kohale saadetud ahjukütjad ei ole unustanud dekanaadi kirjalikku luba majja pääsemiseks. Ei juhtu nii, nagu tänavu vene filoloogide «saadikutega» (nende suusapäev oli just enne teiste filoloogide suusapäeva). Ilma loata nad majja ei saanud. Et ei ahvatlenud talvine väliõõbimine, sõideti tagasi Tartu.

Tänavuste muljete ajel võib arvata, et sellise organiseerimise juures aitab tuleval talvel paari suusaentusiasti teelesaatmisest. Nad saaksid suurepäraselt hakkama terve kursuse kirjapanemisega.

SILVIA SIBRITS

Sporditoimetuselt:

Suusapäev peab kujunema teaduskonna kõige massilisemaks talviseks suurürituseks. Selle tarvis ju antaksegi üks terve loenguvaba päev. Tudengi tervise huvides. Kui aga asi läheb nii nagu filoloogide «suusapäeval» Vellaveres, siis võib niisugune üritus pigem tervist kahjustavaks kujuneda. Kus siis ikkagi oli viga?

Eelmisel päeval Vellaveres sõitnud tudengeid (vaja oli maja kütta, hommikul teed keeta jne.) majja sisse ei lastud. Komandant nõudis ametiühingukomitee esimehe allkirjaga luba. Kuid k e s selle loa hankimisele oleks pidanud kõigepealt mõtlema? Dekanaat, kes on igal aastal suusapäeva jaoks loengupäeva ohverdanud, p i d i teadma sellise üritusega seotud formaalsuste peensusi. Spordiorganisaatori ülesandeks jäi muretseda, et eelnevatel õhtutel (üritus peeti teatavasti kahel päeval) oleksid Vellaveres mõned eelsaadikud.

Muide, selgus, et ametiühingukomiteest luba niikuinii saadud poleks — just sel ajal ei olnud Vellaveres kütet, mistõttu igasuguste ürituste läbiviimine oli võimatu. Kes aga oleks sellest pidanud varem teadma või teatama? TRÜ rahvaspordi kalendris seisavad suusapäevad kenasti mustvalgel kirjas. Kas jälle vaid paberiraiskamine? Või hoopis suuremate häiretega masinavärk?

Vastlad

Päntri (s. o. Pälsoni 14) vastlapäev. Siinsel momendil selgitab žürii (Erki Berends, Georg Pelisaar, Valli Voor ja Andrus Allikvee) trepitraavi võitja. Selleks osutusid Hannes Kaljujärv ja Ingrid Jorro. Kassitoomele kelgutama-kausitama läinuid ootasid naasmisel aurav tee ja pirukad. Tantsu tarvis fuajeeruum kitsaks ei jäänud.

PEETER PÕLTSI foto

Kes on...

(Algus 3. lk.)

nomenti otsustavalt eitas, täheldai karakteri teatavat sarnasust. Mõned detailidki viitavad tõsielule, näiteks Viiralti «Absindijoojad» abori seinal. Olgu nendega kuidas on — teose väärtus jäägu igaühe nda otsustada.

Mida Marisest veel arvati? Läbiõikes nii. «Maris on plusskuju. Suursugune. Hea. Ta on ka oma nustuses valge. Väga tänapäevane. Julgeksin teda nimetada valgeks diskotüdrukuks.»

«Kasvatamatus häirib küll. Näiteks käitumises dotsent Kerge suhtes.»

«Maris tekitab oma hirmuäratavalt suure töövõimega võõrastust, a on liiga ideaalne.»

Arvati veel seda, et selliseid väiesi kirjanduslikke kohtumisi tuleks sagedamini korraldada.

KÄRT TÖNISSON

Ujujad valmistuvad eksamiks

Nagu igal kevadsemestril, nii ka tänavu, on üliõpilastest ujujate sportlike ürituste kalenderplaanis tähtsal kohal vabariigi kõrgkoolide meistrivõistlused. Et TRÜ ujujate ees seisab vastutusrikas eksam kaitsta möödunudaastast esikohta, siis on ujumiskoondise ettevalmistamise organisatsioonilisele ja õppe-treeningulisele küljele pööratud olulist tähelepanu.

Kooskõlas nimetatud ettevalmistusplaaniga toimus Tartus sõpruskohtumine 400. juubeliaastat tähistava Vilniuse RÜ-ga. Edukamateks osutusid TRÜ ujujad, kes võitsid kavas olnud 16 individuaalalast 11. Naistest olid tublimad KKT I k. üliõpilane Marika Rattasep 4 esikohaga (50 m ja 100 m vabalt ja selili, aegadega vastavalt 32,1; 1.08,8; 35,8; 1.16,9) ja KKT II k. üliõpilane Ene Viik kahe esikohaga (50 m ja 100 m liblikat 34,5; 1.16,9). Meestest paistsid silma KKT I k. üliõpilased Kalle Liivamägi (50 m vabalt 26,8; 100 m vabalt 58,2; 100 m liblikat 1.03,6) ja Gunnar Tõnning (50 m rinnuli 33,1; 100 m selili 1.04,3). Külalisvõistlejatest oli edukam R. Kičis 2 esikohaga (50 m liblikat 28,4; 100 m rinnuli 1.13,4).

Üldkokkuvõttes võitis TRÜ 137 punktiga. Vilniuse RÜ kogus 93 punkti.

Ettevalmistusplaani teise üritusena peetakse 19.—21. märtsil TRÜ individuaal-meistrivõistlused, selgitamaks TRÜ 1979. aasta parimad ujujad ning ujumiskoondis osavõtuks 30. ja 31. märtsiks Tartus toimuvast vabariigi kõrgkoolide meistrivõistlustest.

HEINO LAIDRE

TRÜ REKORDID UJUMISES

seisuga 10. märts 1979. a.

Naised				
50 m vabalt	Reet Küüts	KKT	30,0	1973
100 m vabalt	Reet Küüts	KKT	1.06,5	1972
200 m vabalt	Reet Küüts	KKT	2.31,4	1974
400 m vabalt	Reet Küüts	KKT	5.33,9	1975
800 m vabalt	Reet Küüts	KKT	11.25,1	1972
50 m rinnuli	Maret Pars	KKT	38,8	1977
100 m rinnuli	Maret Pars	KKT	1.23,4	1978
200 m rinnuli	Maret Pars	KKT	3.04,8	1978
50 m liblikat	Ene Viik	KKT	33,3	1977
100 m liblikat	Ene Viik	KKT	1.13,0	1978
200 m liblikat	Ene Viik	KKT	2.45,8	1978
50 m selili	Marika Rattasep	KKT	34,8	1978
100 m selili	Marika Rattasep	KKT	1.14,8	1978
200 m selili	Reet Künnapuu	F-K	2.45,8	1969
200 m kompleksi	Ene Viik	KKT	2.40,6	1978
400 m kompleksi	Ene Viik	KKT	5.57,7	1978
Mehed				
50 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	26,0	1978
100 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	55,2	1978
200 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	1.59,8	1978
400 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	4.16,6	1978
800 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	9.12,8	1977
1500 m vabalt	Atis Grundmanis	Spm.	17.36,6	1977
50 m rinnuli	Gunnar Tõnning	KKT	33,1	1979
100 m rinnuli	Juri Stukolkin	Spm.	1.11,9	1972
200 m rinnuli	Gunnar Tõnning	KKT	2.33,2	1979
50 m liblikat	Andrus Arro	Arstit.	28,3	1975
100 m liblikat	Kalle Liivamägi	KKT	1.03,6	1979
200 m liblikat	Kalle Liivamägi	KKT	2.16,3	1979
50 m selili	Kalle Liivamägi	KKT	31,1	1979
100 m selili	Gunnar Tõnning	KKT	1.04,3	1979
200 m selili	Gunnar Tõnning	KKT	2.15,0	1979
200 m kompleksi	Andrus Arro	Arstit.	2.28,8	1974
400 m kompleksi	Gunnar Tõnning	KKT	4.52,47	1979

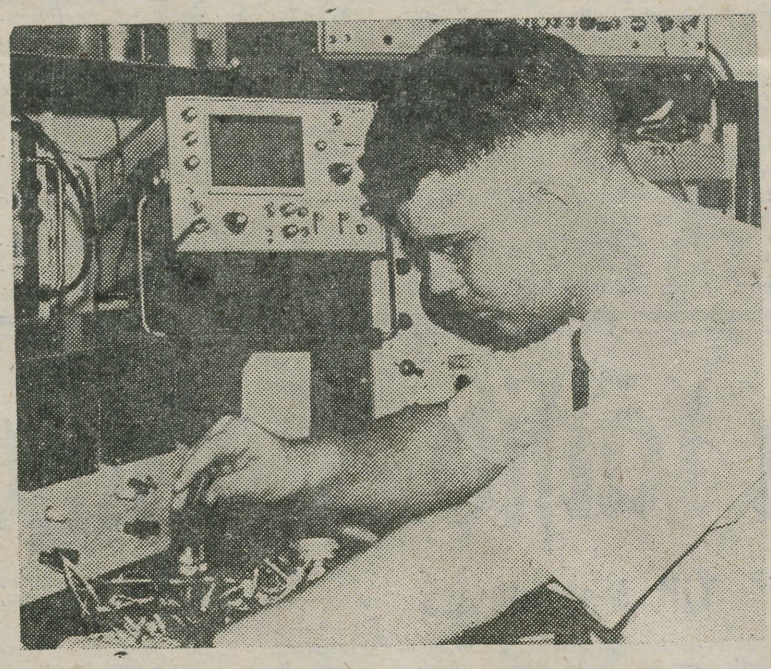

Vastamisi suure teadmatusega

Kui palju aega kulub teadmatuse kaotamiseks? Kui sageli me ei tea sedagi, mida me nimelt ei tea. Meid ümbritseb värviline paljus. Kuid see sünnitab samuti uudishimu kiigata järgmise rajajoone taha teadmatuse teadmisekstegemise teel ja järgmise ja järgmise...

Kuhu ka ei astu Inimene, kõiksusest seisab talle vastu suur Loodus. Nõnda on see juba noist ammustest aegadest, kui maakamarat hakkas tallama ürgmehe jalg, džunglis sihtima tema silm. Polevat midagi lihtsamat avastatud saladusest. Sel juhul pole midagi keerulisemat avastamata saladusest, sest kui vaevaliselt me ikkagi enne lahendamist (lahedamaks tegemist) murrame seda serva, mille taga on nimeta võõras, pime ja lõputa. Me lahkame aine sisemust ja tungime ilmaruumi kauguste poole. Tundub, et hakkame juba lõpule viima oma täiuslike teadmiste süsteemi. Aga kas pole me teatud-tuntud ala alles päris kitsuke? Oigus, seesugune kaalumine pole siin ehk kohane, sest on tol nimetul üldse mõõtmeid. Väga raske on tundmatuse plingist seinast välja kiskuda tuuste, mille kohta võib öelda: «Seda ma tunnen.» Kuid need teadmiste ivad võtavad hirmu teadmatuse ees, teevad elu elamisväärsemaks. Nõnda väärivad need, kes teaduse eesliinidel raiuvad avaramaks teadmiste maad, kõige tõsisemat lugupidamist.

Ja ikkagi, kui palju aega läheb teadmatuse kaotamiseks? Siis saaksid kõik asjad «viie minutiga» korda, kui need oleksid algusest peale selged ja teada. Mida teeksime siis, kui peaaegu kogu aeg ei läheks teadmatuse kaotamise peale?

Võib-olla leiaks ka tema (pildil) siis paukselt õige juhtmeotsa, õige punkti ühendamiseks. Võib-olla ei oleks siis laboriaknad õhtuti nii kaua valged.

RANNAR SUSI tekst ja foto

PANE TÄHELE!

EÜE-79

Tänaseks on EÜE sektor nii kaugele jõudnud, et välisrühmad on komplekteeritud ja esialgne koosseis kinnitatud ELKNÜ TRÜ komitee istungil 14. märtsil. Edasi järgneb välisrühmade koosseisude lõplik kinnitamine EÜE keskstaabis. Kahjuks ei leidunud tänavu piisavalt meestudengeid, kes oleksid soovinud välisrühma minna.

Nüüd on päevakorras interrühmade ja teistesse liiduvabariikidesse sõitvate rühmade (+ raudteerühm) komplekteerimine. TRÜ poolt komplekteeritavad interrühmad hakkavad sel aastal tööle Tartu ümbruses.

Väljapoole vabariiki on võimalik sõita Jakuutiasse, Kamtšatkale ja Karjalasse. Nende rühmade komplekteerimine lõpeb 30. märtsil, ENSV-s töötavate rühmade tuumikute komplekteerimine 24. märtsil.

Rühmade staapidele: komplekteerimise juhendi järgi ei arvestata rühmade tuumikuid, kus on puudu kas komandöri, komissari või meistri perfod ning rühm komplekteeritakse algusest peale üldistel alustel: kes ees, see mees.

Järgmine rühmafunktsionääride õppus toimub 22. märtsil kell 18 ELKNÜ TRÜ komitees.

Tulevased liihtliikmed: rühmade kohta saate informatsiooni rühmakomandöridelt, mitte EÜE sektorist ja regioonide ning piirkondade staapide liikmetelt.

INDREK ILOMETS,
EÜE sektori juhataja

TUDENG!

Igal kursusel puutume kokku mõne ühiskonnateadusega. 19.—23. märtsini korraldab komsomolikomitee ühiskonnateaduste nädala — õppijate ja õpetajate kohtumised:

19. märtsil — filosoofia kateeder,
21. „ — poliitilise ökonoomia kateeder,
22. „ — NLKP ajaloo kateeder,
23. „ — teadusliku kommunismi kateeder.

Tudeng! Kasuta võimalust ja tule ütle ka oma sõna sekka!

Kõik kohtumised toimuvad kell 18 Lutsu 2 ringauditooriumis.

ELKNÜ TRÜ komitee

KLUBIS

Reedel, 16. märtsil kl. 20 ATLEET*SHOW*.

Laupäeval, 17. märtsil kl. 21 Moskva jazz-*rock*ansambli «KATSELI» õhtu.

Pühapäeval, 18. märtsil kl. 21 DISKO (diskorid Eiche ja Raidam).

Sulgpall

Spordiklubi sulgpallisektsioon korraldab järgmisel nädalavahetusel, s. o. 23.—25. märtsini TRÜ meistrivõistluste raames turniiri ka järguta mängijatele. Finaalvõistlus toimub 30. märtsist 1. aprillini Mitšurini 37. Osa võivad võtta kõik soovijad, kellel ei ole sulgpallis spordijärku. Võistlustel on võimalik täita järgunormatiive. Reketeid laenutatakse kohapeal.

Registreerimine toimub spordiklubis Kingissepa 19 19.—22. märtsini. Erandjuhul on võimalik nime kirja panna veel 23. märtsil kell 20 Mitšurini 37. Registreerimisel teatatakse iga võistleja mängu koht ja aeg.

Sulgpallisektsioon

Uusi trükiseid

Реакционная способность органических соединений. Том XV. Вып. 3(55). Ноябрь 1978. Tartu 1979, 436 lk., 400 eks., 1 rbl.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktsioone ja väljendeid 7. Tartu 1979, 82 lk., 700 eks.. 15 kop.

Loenguid eesti keele õpetamise metoodikast IV. Eesti keele õpetamise metoodika põhivara. Koostanud Toom Ounapuu. Tartu 1979, 104 lk., 700 eks.. 20 kop.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1008. MB-02630.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» Эстонская ССР. («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 Reedel, 23. märtsil 1979 XXXI aastakäik

REEDES, REEDENI

● Läinud nädala aulaaktuselt, kus ülikoolile punalipp üle anti, sõitsid dekaanid kohe Tallinna tagasi. 12.—17. märtsini leidis aset **Eesti kõrgkoolide dekaanide kvalifikatsiooni tõstmise seminar** asupaigaga Tallinnas, Tartus ja lõpuks Käärikul. Ajalooteaduskonna dekaan dots. ALLAN LIIM kõneles seminarist järgmist: «Nende päevade jooksul kuulasime ära hulga ettekandeid. Jaotaksin need kahte rühma: kõrghariduse juhtivate töötajate ette seatud probleeme käsitlevad ja kogemusi vahetavad ettekanded. Esimeses rühmas märgiksin ära meie kõrghariduse ministri I. Nuudi teemat «Kõrghariduse arenguprobleemid NLKP XXV kongressi otsuste valgusel» ning rektor A. Koobi teemat «Hariduse seaduspärasusest ja funktsioonidest arenenud sotsialistlikus ühiskonnas». Teoreetilisemate küsimustega esinesid veel A. Šapošnikova, G. Tõnspoeg, H. Peremees, M. Aadna, V. Ruttas jt. Praktilisema kallakuga küsimusi käsitlesid TPI õppeprorektor dots. V. Mikkal (dekaanide osast õppetöö optimaalsel korraldamisel), prof. V. Past (siseinspektsiooni töö korraldamisest teaduskonnas), prof. U. Mereste TPI-st (asjaajamise optimeerimisest kõrgkoolis), dots. kt. V. Haamer (kaugõppetööst), dots. A. Kiris (kõrgkooli parteiorganisatsiooni tööst). Eeskujuks seati oma paljutahulist tegevust süsteemselt modelleeriva dekaani ideaal. Kõrgkoolide osast olümpiamängude ettevalmistamisel kõneles ENSV Ministrite Nõukogu aseesimees A. Green.

Iga ettekanne sisaldas huvitavat, vajalikku, mida dekaanina teadma või tegema peaksime. Seepärast tõstaksin eriti esile NSVL KKEH Ministeeriumi juriskonsuldi esinemise. Temalt saime väga vajalikke juhtnööre, lausa praktilisi näpunäiteid. Niisugustel seminaridel pole isiklike kontaktide osatähtsus sugugi väiksem ettekannete osast. Õpetamise ja kasvatamise probleemid on kõrgkoolides ikka ühed ja samad, mis sellest, et õppeasutused erineva profiiliga.»

«Kas mõni küsimus või midagi asjaajamises vajab kohe ümberkorraldamist?»

«Tööle tagasi tulles ootas mind laual hulk pabereid. Väljakujunenud asjaajamist on paugupealt raske muutma hakata. Selles suhtes oli eriti huvitav kuulata U. Mereste ettekannet. Asjaajamine tuleks korraldada nii, et kedagi väga üle ei koormataks, kuid samal ajal kõik vajalik tehtud saaks.»

Ettekannete vaheaegadel tutvustati kokkutulnuile TPI tänapäevaseid auditooriume ja laboratooriume. Ürituse korraldas meie kõrgkoolide rektorite nõukogu.

● 2. leheküljel kirjutab žurnalistikaüliõpilane **ühiselamureidist.** Teisipäeva pärastlõunal tegid selle ka halduprorektor koos olmesektori juhataja, ametiühingu aseesimehe ja toimetuse esindajaga. Muljed Leningradi mnt. 27 ühiselamu kohta pole sugugi täna avaldatust etemad. Põhiliselt vaatasime kaheksandat ja üheksandat korrust. Suuremate puudustena torkasid silma kolikambreiks muudetud rõdud ja koridoride uste kohal asuvad riiulid, räpased kraanikausid ja veel mõndagi muud. Lähemalt valgustame seda reidi järgmises ajalehes.

● Samasse päeva mahtus ka **teatrikuu konverents** meie koduteatris. Kuulasime peanäitejuht Kaarel Irdi, noort teatriteadlast Enn Siimerit, ainukeseks sõnavõtjaks jäi Villem Ernits. Seevastu küsimusi laekus hulganisti, enamik neist jäi mõistlikkuse pinnale. Onneks on vähemaks jäänud labaseid, nõmedaid pärimisi. Teada saime, et «Vanemuise» väikese maja taastamine võtab õige mitu aastat aega, püütakse rohkem etendusi kontserdisaalis esitada, samuti kohaldatakse etenduste tarbeks kontserdimaja rõdusaal (see, kus «Vanemuise» ajaloo stendid). Külalisteatrite lavastusi on rohkem loota näha. «Edasist» saame konverentsi kohta ehk pikemalt lugeda. Peatuksime vaid neil paaril küsimusel, mis sedasama ajalehte puudutasid. Keskkonnateater. Asjasthuvitatud võivad lugeda selle kohta 1978. aasta lehest nr. 33 (autor T. Karro). Teatrikirjutisi on ilmunud veel sama aasta lehes nr. 22 («Ikka teatrimängust», T. Karro) ja nr. 35 («Julmad mängud», T. Luts. NB! See ei ole mitte «Vanemuise» «Julmadest mängudest»). Enesekriitika korras ütleme kohe, et seda kõike on ääretult vähe. Tänavu on lehes ilmunud vaid kirjutis «FIX-i» solistist, ülikooli vilistlasest S. Vraidist. Ootame tudengite ja õppejõudude arvamusi uuslavastuste kohta, püüame ka ise tellida nii teatrirahvalt eesotsas peanäitejuhiga kui ka ülikooli inimestelt.

● Kolmapäeval selle kevade esimesel tunnil peahoonesse tõttava kunstikabineti juhataja Andrus Kasemaa nägemine tuletas kohe meelde kohvikunäitust. Juba mõnda aega pakuvad kaminasaali seintel värvirõõmu Liis Alleri, Mare Ilvese, Marie Helderi ja mitme teise pildid. Ülespanek kannab meeleolukat nime **«Märtsinäitus».**

«Selle näituse järel paneme kohvikusse välja oma kevadnäituse, meie poisid tahavad ka Tartu kevadnäitusel osaleda. Märtsipiltide näitamise mõte tekkis järsku, lausa improvisatsioonina,» kõneles kabineti juhataja.

Pea on kevadsemester poole peal. Tegemisel on kursuse- ja diplomitööd, tulemas suunamine.

RSR— mis see on?

RSR sai hiljuti 15-aastaseks. Ilmselt mäletavad vanemad tudengid veel aegu, mil rahvusvaheliste suhete ring korraldas TRÜ klubis oma presidendivalimisi ning lavastas Watergate'i protsessi. Samal ajal tundub, et paljudel üliõpilastel puudub praegu ettekujutus, mis on RSR ja millega ta tegeleb. Alljärgnev püüabki täita seda teabelünka.

RSR-i tegevus on küllaltki laiahaardeline. Ringi liikmed peavad ühingu «Teadus» liinis loenguid paljudes Tartu ettevõtetes ja organisatsioonides. Käiakse esinemas ka keskkoolides ning kureeritakse seal samasuunalisi ringe. Ülikoolis eristame kahte tegevuse alaliiki: RSR-i sisemist tegevust ehk «väikest ringi» ning tegevust, mis hõlmab «suurt ringi», loenguid teaduskondades, teaduskondadevahelisi viktoriine, *show*'sid jms.

Et paremini mõista meie tegevust, peatume kõigepealt mõistel VÄIKE RING, mis tuleb kokku igal neljapäeval kell 20 komsomolikomitees. «Väikeses ringis» võivad osaleda kõik tudengid. Tudeng, kes välispoliitika probleemide vastu sügavamat huvi tunneb, hakkab ringi koosolekuid niikuinii pidevalt külastama ning need, kelle huvi on pinnapealsem, jäävad ajapikku ise kõrvale. «Väikeses ringis» oleme praktiseerinud nii nädalaülevaateid kui ka ühe või teise probleemi sügavamat analüüsi. Harvad pole olnud needki juhud, mil kired lõkkele löönud ning vaidlused veninud südaööni.

Milline peab olema ettevalmistus, et «väikesest ringist» osa võtta? RSR ei ole kaugeltki organisatsioon, mille liikmetel tuleb hommikust õhtuni tuhnida kirjanduses. Ka ei pretendeeri me välispoliitiliste probleemide tõsiteaduslikule analüüsile. Primaarseks tuleb pidada huvi rahvusvahelise olukorra vastu.

«Väikeses ringis» on esinenud ka hulgaliselt külalisi. Nii on meid abistanud dots. Kaido Jaanson, Toomas Alatalu ja paljud teised. Teaduslik juhendaja on teadusliku kommunismi kateedri õppejõud, endine RSR-i president Rein Toomla.

SUUR RING on orienteeritud võimalikult laiale osale üliõpilaskonnast ning enamasti mõne eriti aktuaalse sündmuse valgustamiseks. Viimasel ajal oleme hakanud «suurt ringi» korraldama vana kohviku rõdusaalis ning tundub, et sealne õhkkond on ürituse kordaminekule igati kaasa aidanud.

Aeg-ajalt oleme korraldanud TEOREETILISI KONVERENTSE. Et oma jõududest jääb selleks ilmselt vajaka, oleme kutsunud konverentsile esinejaid väljastpoolt vabariiki. Tihedamad sidemed on meil Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudiga.

Igal aastal on RSR korraldanud TEADUSKONDADEVAHELISI VÄLISPOLIITILISI VIKTORIINE. Mälumängus oleme rinda pistnud isegi kuulsate keemikutega, keda meil võita õnnestus.

Madalseisus on praegu kaks vana traditsiooni: PERIOODILISED *SHOW*'D TRÜ KLUBIS ning PUHKELAAGRID SANGASTE LOSSIS. Loodame neid suurepäraseid traditsioone elustada.

Mõni sõna RSR-i juhtimissüsteemist ja koosseisust. Domineerivad on RSR-is alati olnud «juurakad». Võimu on vahetatud põhiliselt majandusüliõpilastega. RSR-i PRESIDENT on praegu õigusteaduskonna diplomand Viktor Kaasik. Valitakse veel ASEPRESIDENT. Pikka aega oli meil kolmandaks lüliks SENAATORITE INSTITUTSIOON, kuid viimastel aastatel oleme sellest loobunud. Uut presidendivalimiste kampaaniat on oodata mais, sest järgmisel õppeaastal peab RSR-i ohjad enda kätte võtma juba uus noor ja tulihingeline mees.

(Järg 2. lk.)

Kroonika

ÜLLE LEPP,
majandusteaduskonna komsomolisekretär

Lõpetas 1975. aastal Väike-Maarja keskkooli. Koolis oli kaks aastat komsomolikomitee sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal. 1975 astus TRÜ majandusteaduskonda majanduskiberneetika erialale. I kursusel oli kursuse komsomolisekretär, II kursusel teaduskonna komsomolibüroo sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal. Alates 1977/78. õppeaastast teaduskonna komsomolibüroo sekretär. Ülle Leppa on autasustatud ELKNÜ Rakvere Rajoonikomitee kahe aukirjaga ja ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga, samuti rinnamärgiga.

ÜLKNÜ liige 1971. aastast. 1978. aasta oktoobrist on Ülle Lepp NLKP liikmekandidaat. Oli ÜLKNÜ XVIII kongressi delegaat.

AIN SAARNA,
filoloogiateaduskonna komsomolisekretär

Sündis 1958. aastal Tallinnas, 1977. aastal lõpetas Kohila keskkooli. Oli kooli komsomolisekretär. Praegu II kursuse žurnalistikaüliõpilane. Seni täitnud filoloogiateaduskonna komsomolibüroo organisatsioonilise töö sektori juhataja, TRÜ ühiselamu nr. 3 korrusevanema ning kursusevanema kohustusi.

1977. aastal pälvis aktiivse komsomolitöö eest au olla pildistatud Moskva Kremlis. Autasustatud ELKNÜ Keskkomitee ja EÖM keskstaabi aukirja ning ELKNÜ Rapla Rajoonikomitee aukirjaga.

ÜLKNÜ liige 1974. aastast.

SM-79

29. märtsil kell 18 ootame ELKNÜ TRÜ komiteesse kõikide I kursuste vanemaid ja grupporge. Arutame suvemalevaprobleeme. Kursuse esindaja, ole kursis oma kursuse vaba kontingendiga!

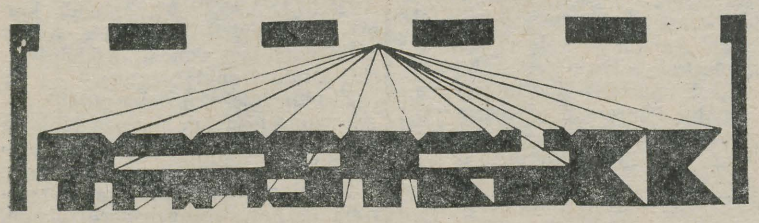

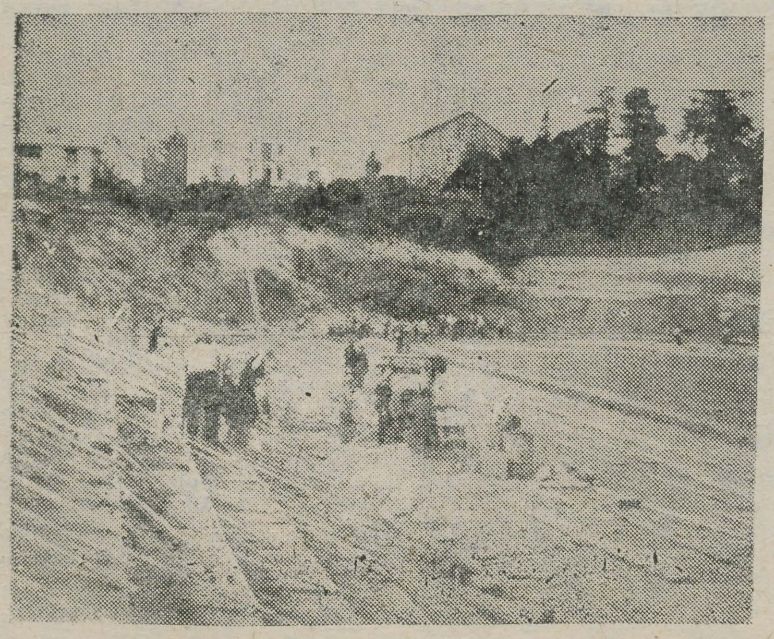

Uus rubriik «Taastrükk» seab eesmärgiks valgustada sündmusi, mis on ülikoolis toimunud ülikoolilehe ilmumise ajal. Aasta 1948 on rubriigile alumiseks piiriks, ülemiseks — olevik.

Alguseks heidab «Taastrükk» oma kõikjale ulatuva vaatekiire 22 aasta kaugusele nii, et nähtavale ilmub TRÜ staadioni ehitus. Fotot kommenteerib kergejõustiku kateedri juhataja dotsent ALFRED PISUKE:

«Staadioni ehitamise idee pärineb kehakultuuriteaduskonna dotsendilt Fred Kudult. Esimeseks sammuks oli 1955. aasta ühiskondlikus korras tehtud ümberehitustööd praeguse staadioni territooriumil, kus enne seda oli kahe rajaga väike spordiplats, veel varem aga kruusaauk linna ehituste tarbeks.

Tõsisem töö algas 1956. aastal. Üliõpilaste pideva osavõtu ehitusest tagas komsomolikomitee, samuti ülikoolileht. Kõike tehti vabast ajast. Ühiskondlikus korras koostati projekt (arhitekt A. Matteus) ja tehniline dokumentatsioon. Esimeseks võistluseks oli värvivärskel staadionil TRÜ matškohtumine Helsingi ülikooli kergejõustiklastega 1957. aastal. Ülikool sai staadioni ehitamise eest spordibaaside rajamisel üleliidulise preemia.

Ülikooli spordibaasid on rajatud enamasti üliõpilaste kätetööga eriti staadion, ja just nimelt k ä t e t ö ö g a, sest mehhanisme oli omal ajal vähe. Arvan, et ka tänased üliõpilased saaksid sellega hakkama, kuid elu on edasi läinud, töö teevad ära masinad, käsi pole vaja külge panna.»

«Kehakultuuri» 1958. aasta 12. numbrist võib lugeda, et 1957. aasta kevadel sai staadionist linna spordiehitus. Korraldati pühapäevakuid, ülikooli abistasid inimesed asutustest, õpilased — mõnikord töötas päevas kuni 500 inimest. Ehitus, mille eelarveline maksumus oli kolm miljonit, läks tänu ühiskondlikule abile maksma 960 000 rubla.

Kangelasteo maik on juures tollaste füüsikaosakonna I kursuse üliõpilaste Peeter Einasto, Vello Pargi, Rein Staubi ja Lauri Luua tööl. «Kehakultuur» annab teada, kuidas nad betoonimasina juures töötasid ühest pärastlõunast vahetpidamata järgmise hommikuni. Ajakiri lisab ka põhjuse — poistele ei tulnud õigel ajal vahetust. Sama «Kehakultuuri» number kirjutab: «Arvude rangesse mõõtu ei mahu ka entusiasm. Kui aga nende ridade lugeja lisab omalt poolt pisut fantaasiat, peaks ta saama mõninga kujutluse sellest, mida tehti Tartus.»

RAIMU HANSONI tekst ja disain

RSR...

(Algus 1. lk.)

Mida annab tegutsemine RSR-is? Eelkõige võimalust avardada oma silmaringi. Teiseks arendab see võimet iseseisvalt mõelda, vaielda ning kaitsta vaidluses oma seisukohti. Samuti pakub see soodsat võimalust suhelda kõige erinevamate inimestega, mis tänapäeval on eriti oluline selleks, et mitte kapselduda oma teaduskonda. Seega võib julgelt väita, et tegelemine RSR-is ei ole raisatud aeg.

Kellel on tärganud huvi RSR-i vastu, tulgu neljapäeva õhtuti kell 20 komsomolikomiteesse. 29. märtsil algusega kell 12 toimub RSR-i IV teoreetiline konverents. Jälgige reklaami!

REIN LANG,
RSR-i asepresident

Komsomolikroonika

NLKP liikmeks astumiseks said soovituse Jüri Raidla (õigust. IV) ja Mart Opmann (maj. kübern. V).

NLKP liikmekandidaadiks soovitati Jüri Põld (õigust. V), Gaida Prii (õigust. IV), Juhan Kolk (füüsika V) ja Andrus Lauren (õigust. III).

Andrus Lulla rääkis KOR-i tegevusest, mis kahjuks pole ikka senisest vähikäigust üle saanud. Et muuta KOR-i kogu ülikooli hõlmavaks organisatsiooniks, tuleb sellest osa võtta vähemalt viiel noormehel igast teaduskonnast.

Moodustatud reklaamigrupi juhatajaks kinnitati Erki Berends (žurn. III). Tema asemele filoloogiateaduskonna komsomolisekretäri kohale kinnitati Ain Saarna (žurn. II). Uut pressisektorit tutvustas pressisektori juhataja Georg Pelisaar (žurn. II).

Koosoleku peamine ülesanne oli seekord välisrühmade nimekirjade eslalgne kinnitamine — toiming, mis igal kevadel komitees veidi valjemaid hääli esile kutsub.

ELKNÜ KESKKOMITEE PREEMIA LAUREAAT

„Kasvatan kahte seltskonda"

«Kas ma võiksin kokku saada Vello Peedimaaga?»

«Te olete seda juba teinud,» vastab poliitökonoomia kateedrisse sisenev mees asjalikult.

Peagi näen, millest õppejõu päev veel koosneda võib: mõned trükitud lehed, majandusmured, kop-kopid-teated-pärimised, allkirjaandmised, tudengite juhendamine... Nimelt kurtsid andmekogumisretkelt naasnud majandusüliõpilased, et vabrikutöölised ei vastanud kõigile küsimustele. «Ei saagi nõuda... Kui ei vastata, tähendab, et inimene pole selle üle kunagi mõtisklenud,» järeldab vanemõpetaja Vello Peedimaa.

Ja tema teab, sest tema tegeleb vabariigi kergetööstuses läbiviidava lepingulise uurimistööga juba kaheksa aastat, tudengipõlvest peale. Tema nimi on ka monograafial «Sotsialistlik võistlus, materiaalne stimuleerimine, toodangu kvaliteet», mis sai ELKNÜ Keskkomitee teaduspreemia.

Aastaid on Vello Peedimaa olnud ÜTÜ nõukogu aseesimees. Uurisin, mis on aastatega muutunud.

«Teadustöö alused viidi õppeainetesse, seega iga tudengini. Varem tegeldi uurimustega vaid teadusliku ühingu ulatuses. Massilisus on hea, ent ta ei tohi kahjustada kvaliteeti. Piltlikult. Kui varem õppejõud ütles: «Näe, seal on kartul maas,» siis nüüd tuleb ta ise tudengi juurde ja aitab kartulit kergitada... Huvist ajendatud uurimistöö on hinnatavam.»

«Mille poolest erineb praeguse tudengi õpinguisse suhtumine Teie ajal õppijate omast?»

«Tundub, et üldaineid võetakse kergemalt. See-eest erialal otseselt vaja minevat õpitakse põhjalikumalt.»

«No kuulge, te küsite päris inimlikke asju,» märkab mu vestluskaaslane korraga. Vahepeal sain nimelt selgusele, et Vello Peedimaad huvitavad laste psühholoogia ja areng. «Uurimisbaasi» moodustavad oma kolm marakratti, kellega tegelemiseks ikka ja alati aega tuleb leida.

«Kasvatan kahte seltskonda,» kõneleb ta ise, «tudengitega olen karm. Aga nad teavad, ütlesin ükskord, et kodus lastega olen veel kolm-neli korda karmim.»

«Kuhu te reisiksite?»

«Mõnda kohta, kus ma aastaid tagasi käisin. Huvitav on vaadata ühte paika eri aegadel, jälgida rahvast ja loodust... Pikemate reiside puhul on meeldiv ühendatud kasulikuga: sõidan eriala pärast.»

«Mis teile kui õppejõule muret tekitab?»

«Paljud pisiasjad tunduvad lahendamatud. Sooviksin, et auditooriumid oleksid soojad ja seljavalu ei saaks.

«Keda te kõige meelsamini õpetaksite?»

«Kehakultuurlasi... Nemad ei oska keerutada. Räägivad niipalju kui teavad, kuipalju on õppinud.»

MAARJA PÄRL

Et õhk oleks puhas

Keskkonnakaitse on tänapäeval üks aktuaalsemaid probleeme.

Suuremad õhureostajad on tööstusettevõtted, vedelkütusel töötavad tsentraalkatlamajad, sest vett sisaldav nafta, põlevkiviõli ja diiselkütus ei põle täielikult ja selle produktina korstnatest väljuv tahm (must suits) reostab linnade ja asulate õhku.

Seda on võimalik vältida, kui vedelkütus, mis sisaldab kuni 40% vett, muuta püsivaks emulsiooniks. Selline emulsioon põleb tahmavabalt (korstnast väljuv suits on valge) ja ümbruskonna reostamine tahmaga on välditud.

Tööstuse (eriti aparaadiehituse) areng põhjalikult õli, aviobensiini, atsetooni reostatud jääkide suurenemist, mida veetakse välja loodusesse.

Kuid kõiki vedelaid ja plahvatusohtlikke jääke saab ökonoomselt eriliste pihustitega vastavates küttekolletes ära põletada, kasutades saadud soojusenergiat rahvamajanduses (kasvuhoonetes jne.).

Tugevasti reostab pinnast ja põhjavett naftaholdlate tahkete jäätmete väljavedamine loodusesse. ENSV oludes aga on suuremaid pinnase (tuhamägede), põhjavee ja isegi õhu (isesüttimisel) reostajaid põlevkiviõlide tahkete jäätmete «järved». Kõike seda on võimalik vältida, kui ehitada vastavad spetsiaalsed katlamajad, mille kütusena kasutatakse nafta- ja põlevkiviõlide tahkeid jäätmeid koos tööstuste vedelate õlide, aviobensiini, atsetooni jne. jäätmetega.

Et aga vältida jõgede ja merede reostamist laevade poolt, selleks tuleb laevad varustada õliste pilsivete puhastuse filtritega. Kõiki neid probleeme on TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi geofüüsikaliste vaatluste sektori keskkonnakaitse töörühm juba käesoleval viisaastakul osaliselt lahendanud ja selliseid uurimusi tuleks 1980.—1990. aastal jätkata.

Et oleks võimalik õhu saastumist sügavamalt ja põhjalikumalt uurida, selleks tuleb mainitud sektori juures välja arendada uus teaduslik suund — **õhu saastumise määramine atmosfääri aerosoolide keemilise koosseisu põhjal.**

Siin ei saa piirduda mitte ainult välisõhu uurimisega, vaid tuleb välja töötada meetod ja aparatuur ka tööstusruumide õhu puhtuse uurimiseks ja puhastamiseks.

Samuti on vaja ohtlikkude staatiliste elektrilaengute neutraliseerimiseks välja töötada neutralisaatorid, mis ei riku tööstusruumide õhku, väldivad liigse relatiivse niiskuse tekkimist tekstiilitööstustes ja hoiavad ära masinate korrosiooni ning keemiatööstustes plahvatusohud.

Samuti tuleb jätkata atmosfääri ionisatsiooni uurimist kuurortides (Pärnus) ning tööstusrajoonides (Kohtla-Järvel).

Kõiki ülalloetletud uurimistöid on käesoleval viisaastakul juba alustatud.

Ülalmainitud keskkonnakaitsealaste uurimistöödega tuleb tutvustada ka **kõiki füüsika-keemiateaduskonna** üliõpilasi, kes pärast ülikooli lõpetamist oma töökohtades oleksid teadlikud keskkonnakaitse probleemidest ja oleksid suutelised keskkonna saastamise vastu teadlikult võitlema.

Järgmisel viisaastakul tuleb luua vastav uurimislabor, mille koosseisus oleks vähemalt 5 kõrgkooli lõpetanud noort spetsialisti, kelle hulka peaks kuuluma 1—2 keemikut, 1—2 Tallinna Polütehnilise Instituudi vastava eriala lõpetanut ja 2 füüsikut.

See teaduslik uurimistöö koordineeritakse ENSV Teaduste Akadeemiaga ja NSV Liidu Teaduste Akadeemia vastavate osakondadega. Koostööd nende uurimiste alal tehakse ENSV Teaduste Akadeemia keemia, termofüüsika ja elektrofüüsika instituutidega, Tallinna Polütehnilise Instituudiga, Leedu NSV ja Ivanovo tekstiiliinstituutidega ja spetsiaalsete riiklike organisatsioonidega.

Dots. JAAN REINET

OMA KODU

REID!
REID!
REID!

Valguskiir pimeduserliigis

Kui ülikooli olmesektori rahvas Tiigi tn. ühiselamusse jõudis, oli õhtu käes. Selle maja jaoks reidi korraldamiseks kõige sobivam aeg. Päeval võib veel valguskiir mõnest ukseprаost või otsaaknast sisse lipsata, õhtul seda kartust küll ei ole.

Koridoris liikudes hoia rohkem seina ligi, kui sul just suitsu ees ei ole, mille hõõguv ots vastutulejat hoiatab. Siinkohal võta kuulda head nõuannet, kallis kaasüliõpilane, kes sa ise ei ela selles majas — külla tulles võta ikka ühes mõni elektripirn, sest siinsele rahvale on see kõige toredam kingitus.

Neistsamust probleemidest kõneldi juba sügisel Tiigi tn. ühiselamu lahtisel üldkoosolekul Vanemuise ringauditooriumis. Nii et võib julgesti väita, et selle... kuu jooksul on ühiselamu üksi terve ülikooli elektrienergia kokkuhoiuplaani mitmekordselt täitnud.

Mentaliteet — mis teisel pool minu toa ust, seda pole vaja hoida — torkas teravalt silma. Puhkenurga nime kandev koht koridoris oli paraku mitmel korrusel vaid lage seinaorv. Majanõukogu esimees kurtis, et siia ei saavat tugitoole tuua, juba järgmiseks päevaks on need siis tubadesse laiali kantud.

Opitoa pimeduses põrkasin kahele lauale. Kuni silmad pimedusega harjusid, märkasime nurgas veel mõnda otsakuti lükatud riiulit ning tooli, otsekui oleksid kratid maja pealt kokku tassitud mööbliriismed siia kokku kuhjanud...

Kontrastid ehk püha söömaaja lõpp

Piisaks kahest pildist, kuid kahjuks sedakorda fotograafi meiega kaasas ei olnud.

Tuba 214. Läbi suitsuvine võis aimata, et toasolijad, s. t. kolm noormeest ja üks neiu, äsja söömaaja olid lõpetanud. Pann, leivakontsud, kalapead, tühi pudel — kõik ilusasti väljapaistval kohal keset lauda. Toa nurgas seisva kardinapuu olevat aga kaugõppijad alla kiskunud. Mis sest, et ise juba poolteist kuud koolis käidud, seda puud polevat niisama lihtne üles panna.

Selles toas pidid elama II kursuse ajaloolased. Nimesilti seda kinnitamas igatahes polnud.

Tuletame meelde halduspрorektori sügisel öeldud sõnu: «Kui ühe toa korda hinnatakse semestri jooksul kaks korda mitterahuldavaks, siis järgmisel semestril loovutab terve toa kollektiiv oma ühiselamukohad.» Ei taha kuidagi uskuda, et see korralagedus Pälsoni 23 toas nr. 214 juhuslik oli.

Toa 319 mugavus ja puhtus panevad unustama, et tegu selle kurikuulsa ühiskoduga. Võib öelda, et siin elavad tüdrukud, ja... Et aga poisidki selles ühiselamus elada oskavad, selles veendusime toas nr. 205. Võib-olla on asi lihtsalt selles, et I kursus pole veel ära unustanud, kuidas elada.

Aga kust mina tean, et nad külalised on?

Kui vastasühiselamu valve meisse lihtsalt ükskõikselt suhtus, siis Pälsoni tn. 14 oli valvurineiupoolne vastuvõtt üksainus suur õlakehitus: «Aga kust mina pean teadma, et nad külalised on?»

Jäta siis ükskord meelde, et sina ei pea seal valvelauas teps mitte ainult sukka kuduma ja raamatut lugema, vaid ka uksest tulejaid teravalt silmama. Omad on omad, neil on lubagi, olgugi et nad seda sulle ei näita. Aga võõraste jaoks on meil kaustik, millesse külalise nimi, tuleku ja mineku aeg ilusasti sisse tuleb kanda. Ja seda ei pea tegema mitte külaline, vaid sina ise, lugupeetud valvesolija.

Valve üleandmise kaustik oli alustatud 1. märtsil. Kaante vahele oli selleks puhuks jäänud ainult kaks õnnetut lehte, s. t. 48 lehest jagub valvelauas kõige erinevamateks otstarveteks umbkaudu pooleks kuuks. Vahest panna telefoni ja kaustikute kõrvale eraldi paberipakk kirjavahetuste jms. tarbeks?

Reidil käisid parteikomitee liige dots. Endel Türi, olmesektori juhataja Riivo Kotkas ja mitmed majanõukogu esimehed.

MARE RANDJOE

KLUBIS

Laupäeval, 24. märtsil kl. 21 DISKO.

Pühapäeval, 25. märtsil kl. 21 ansambli «FIX» õhtu.

NB! TRÜ klubi estraadi-liikumisrühm jätkab oma tööd esmaspäevast, 26. märtsist kl. 16 klubi saalis.

Taidluskonkurss

Teaduskondadevaheline taidluskonkurss toimub 13.—15. aprillini:

13. apr. kl. 19 esinevad füüsika-keemiat., kehakultuurit., õigust. ja bioloogia-geograafiat.;

14. apr. kl. 18 filoloogiat., majandust. ja ajaloot.;

15. apr. kl. 18 arstit. ja matemaatikat.

9. apr. tuleb tuua klubisse esinemiskavad.

Taidluskonkursi juhend on ilmunud TRÜ ajalehes nr. 5 23. veebr. 1979.

APRILLIKARNEVAL toimub klubis 31. märtsil kl. 21.14. Kavas kõikvõimalikud *show*'d, diskod, baarid, atraktsioonid jne. jne.

Et pidu tuleks niisama pidulik nagu eelmisel aastal, siis pea tööle ja käed käima ning kohtumiseni laupäeval, 31. märtsil paraadvormis.

Ühiselamute vahel hakkab kurseerima karnevalitranspordivahend, mis sind juba kostüümeeritult klubisse võib toimetada.

Pilguheit Cambridge'i

AILI PAJU

Möödunud aasta detsembris avanes mul võimalus veeta puhkus Inglismaal. Ajutine kodu paiknes Londoni lähistel, kust võtsime ette pikemaid-lühemaid väljasõite, tutvumaks vaatamisväärsustega. Mõned päevad olin ülikoolilinnades Oxfordis ja Cambridge'is. Neist viimane osutus koduselt meeldejääavaks. Kui Oxfordi iseloomustab suurlinnalikkus, siis Cambridge on üliõpilaste ja hallipäiste, kuid nooruslikult reibaste õppejõudude ja muidugi kuulsate kolledžite linn. Cambridge on Tartu suurune (elanike arv 100 000), teda läbib laevatatav jõgi Cam, mida linna sees tükeldavad kolledžeid ühendavad sillad (kokku oli neid 14). Praegu on Cambridge'is kakskümmend seitse kolledžit, kus elab-töötab ligemale kümme tuhat üliõpilast ja aspiranti (*graduated students*). Võrreldes meesüliõpilaste arvuga on naisüliõpilaste arv märkimisväärselt väike. Neile on ehitatud kõigest kolm kolledžit (Girton, New Hall, Newnham), kus elab umbes tuhat üliõpilast.

Esimene kolledž — Peterhouse — avati 1284. aastal, viimane — Wolfson — sai lõplikult valmis 1973. aastal. Et Cambridge on jäänud maailmasõdadest puutumata, siis annavad kolledžid oma erinevate arhitektuuristiilidega ja ajastute hingusega linnale erilise võlu. 14. sajandil ehitati siin viis kolledžit, 15. ja 16. sajandil üheksa kolledžit (nende seas kuulsad King's ja Queen's kolledž). Järgneb kolmesaja-aastane paus. Alles 19. sajandil jätkub kolledžite ehitus, sealhulgas valmib ka esimene naisüliõpilaste kolledž (Girton, 1869. a.). Siinsed majad, võlvialused, tänavakivid ei kõnele sõdadest ja tapatalgutest, mille poolest ühiskonna ajalugu rikas on, vaid teaduslikest traditsioonidest, visast tööst, avastustest ja nooruse teadusvaimustusest.

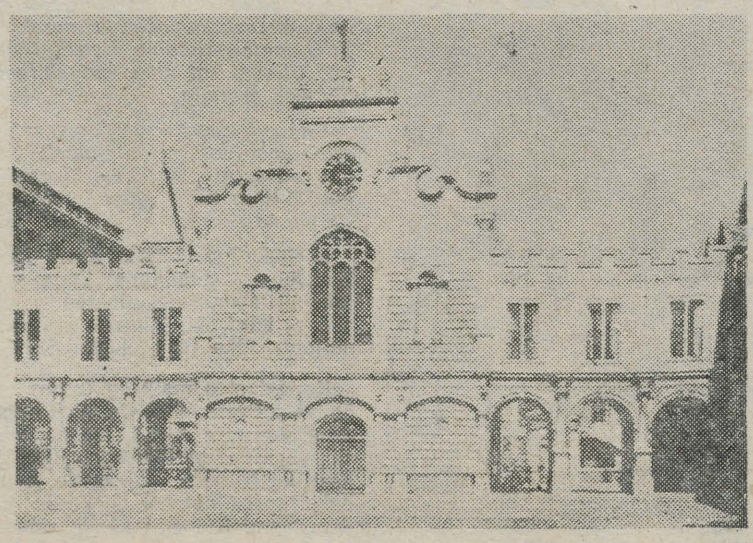

Esimene kolledž — Peterhouse — avati 1284. aastal.

Et mu sümpaatne giid Christine oli üsna värskelt lõpetanud Newnhami kolledži, siis sain ma lähemalt tutvuda siinsete üliõpilaste eluoluga, õppetööga, külastada kuulsat Cavendishi laborit ja eri kateedreid. Cambridge'i üliõpilane on silmatorkavalt töökas, iseseisev, avara silmaringiga ja väga teravmeelne noor inimene (inglise noored haritlased hindavad kõrgelt osavat mõttemängu, vaimukat epigrammstiilis aasimist). Kolledžite tubades ja köökides valitses piinlik puhtus ja kord.

(Järgneb.)

Pilk spartakiaaditabelile

Traditsiooniline ülikooli spartakiaad, mis peaks meil olema üheks populaarsemaks ja massilisemaks spordiürituseks, on lõpuks hoo sisse saanud. Kolm nädalat tagasi suusatati Emajõe ääres, möödunud nädalavahetusel selgitati Käärikul VTK talvise mitmevõistluse parimad, jätkuvad põnevad mängud korvpallis, lõppema hakkavad malelahingud, 28. ja 30. märtsil selgitatakse võitjad lauatennises jne. Eelseisvate ja käimasolevate võistluste konkurentsitihedust peaks süvendama ka pilk spartakiaaditabelile.

Paremusjärjestus peale nelja lõppenud spordiala (ujumine, võrkpall, suusatamine ja VTK talvine mitmevõistlus).

1.—2.	Spordimeditsiiniosak KKT III k.	56 p.
3.	Majandust.	50 p.
4.	Töötajad	48 p.
5.	KKT II k.	47 p.
6.	Filoloogiat.	38,5 p.
7.	Arstit.	38 p.
8.	Matemaatikat.	36 p.
9.	KKT I k.	35 p.
10.	Bioloogia-geograafiat.	32 p.
11.	KKT IV k.	23,5 p.
12.	Õigust.	20,5 p.
13.	Füüsika-keemiat.	19,5 p.
14.	Ajaloot.	17,5 p.

Mida lisada?

Rõõmustab tihe tabeliseis ja suur huvi. Kõik tahavad võita. Kellel see õnnestub, selgub maikuu keskpaigaks, kui saab peetud ka spartakiaadi viimane ala — kergejõustik. Momendil on spartakiaadil kaks liidrit, spordimeditsiiniosakond ja möödunudaastane võitja KKT III kursus. Tore on just tulevaste spordiarstide tubli esinemine (eelmisel spartakiaadil 11. koht). Ei ole kahtlust, et hea esinemise taga on osakonna spordiorganisaatori Konstantin Osmakeska ja komsomolisekretäri Ants Lõhmuse tulemusrikas koostöö. Vähemedukatel tasuks siit õppust võtta.

Üllatus ei ole III kursuse kehakultuuritudengite juhtpositsioon. Kogu õpiaja vältel on kursus sportlikus mõttes silma paistnud. Ülemöödunud aastal oldi spartakiaadil juuratudengite järel II kohal, eelmisel aastal võideti õppejõudude ees. Mida suudetakse tänavu? Kursuse spordiorganisaatorina ei ole allakirjutanul muud lisada kui kursusest enamikku kiita.

Liidritest 6 punkti tagapool ja kolmandal kohal on majandusteaduskond. Majandusteaduskond on ikka olnud sporditeaduskond. Ja alati on sellel teaduskonnal olnud ka väärt spordijuht. Kaubandusökonoomika III kursuse üliõpilane Toomas Sildmäe on selles ametis teist aastat ja praegune tabeliseis peaks olema parim hinnang tema tööle.

Esiviisiku, kes on järgnevatest mõnevõrra lahti rebinud, lõpetavad töötajad ja KKT II kursus. Neid lahutab vaid 1 punkt. Mõlemad esinesid silmapaistvalt ka möödunud aastal ja võib kindel olla, et nad ütlevad käesolevalgi spartakiaadil sõna sekka heitluses esikoha pärast. Seda enam, et töötajate kollektiivi eesotsas seisavad nagu mullugi tõelised spordientusiastid Leo Toom, Valter Lenk, Helga Sildmäe, Jaan Pärnat jpt., kehakultuuriüliõpilastel aga meistersportlane klassikalises maadluses Jaan Kannes.

Kuues koht ja ... filoloogiateaduskond. Meenub 1978. a. aprillikuu Viitnal. ENSV kõrgkoolide spordiaktivistide seminaril küsib praegune filoloogide spordijuht Tiit Matsulevitš õnnetu näoga: «Kuidas ma saan need filoloogia naised sportima?» Ja siis 1978/79. õppeaasta spartakiaadi esimene ala — võrkpall. Naised: I koht — filoloogiateaduskond! Filoloogide spordijuht komsomoliliinis Priit Jõgi vaatas ära kõik naiste mängud ja oli esimese edu esimesi tunnistajaid. Need kaks spordientusiasti-spordijuhti on viinud siis palju aastaid ülikooli spartakiaaditabelis punaseks laternaks olnud filoloogid kõrgele kuuendale kohale.

Edasi tulevad arstid, kellel spordinõukogu eesotsas Tõnu Juul ravi III kursuselt, matemaatikud, keda organiseerib diplomand Aivar Kauge, punkt tagapool KKT I kursus (Boris Bazanov). Kurb on bioloogide-geograafide tabeliseis. Tahestahtmata meenuvad eelmise spordi-

(Järg 4. lk.)

Repliik

Pett(um)us

Nii nagu G. Tanieli rock-*ooper «Valus valgus» meie nimeka muusikateadlase V. Ojakääru arvates ei olnud* rock *ega ooper, ei olnud ka ülemöödunud neljapäeval Moskva ansambli «Katšeli» kontsert džäss ega* rock *nagu reklaamiti.*

Afišš ja ajalehereklaam meelitasid ligi eelkõige džässisõpru, kuid ansamblilt pakutu vastas enam P. Lastingu poolt antud kitši tunnustele, sest põhiliselt esitati rütmika estraadilaulu stiilis palu, mis oleksid teretulnud tantsuõhtul ja millega nii kaugelt küll kontserdile esinema ei oleks tasunud tulla.

*Ainukestest džäss-*rock-*paladest võiks märkida «Katšeli» oma lugu «Teekond» ja kompositsioone meil kõrgelt hinnatud John McLaughlini ja Jeff Becki muusika teemadel. Kahjuks esitati needki ülepakutult ja vähese stiilitundega. Ei teinud muusikat meeldivamaks ka ülitugev võimendus ega silmipimestavad valgusefektid.*

Kohe alguses teatas ansambli juht, et kuigi «Katšelit» on reklaamitud džäss-rock-*ansamblina, ei käivat see antud kontserdi kohta. Ansambel olevat esitanud ka džäss-*rock-*palasid, kuid see stiil polevat «Katšeli» repertuaaris määrav. Kahjuks võis nende sõnade õigsuses veenduda juba estraadipala esimestest taktidest alates.*

Miks tehti väära reklaami? Paljud džässisõbrad pettusid, raiskasid kallist aega ja raha. Mõned sõitsid džässi nautima koguni teistest vabariigi linnadest. Tantsumuusika pooldajad, kellele esitatu oleks ehk midagi pakkunud, kohutati reklaamis ära sõnaga «džäss».

Selline «reklaamitrikk» ei mõjunud soodsalt ka piletite läbimüügile, sest estraadisõpru on meil enam kui džässmuusika austajaid.

LEON GLIKMAN

TOIMETUSELT. Helistasime arupärimiseks klubisse, öeldi: «Informatsiooni saime «Sõprusest». Helistasime noortemajja: «Süüdi on moskvalased ise, kes meile valeinformatsiooni andsid.»

Siin geo-geo olümpia!

«Siin Ruusmäe, siin geo-geo olümpia! Sõna «olümpia» on praegu meil ajakohane ja popp ning viib mõtted 1980. aastasse. Kuid geo-geo olümpia on 1980. aastaga seotud ainult sel viisil, et ta toimub järgmisel aastal 24. korda. Tegelikult on see geograafide-geoloogide traditsiooniline talispordipidu, mis sel aastal leidis toimumiskoha siin Ruusmäel. Toimumisaeg on 9. ja 10. märtsil. «Olümpiavõistkonnad» on moodustatud kursuste kaupa (näit. I kursuse geoloogid-geograafid — üks võistkond jne.). Ka sellel aastal osaleb konkurentsis võistkond «Muud» (see nimi pole küll traditsiooniline), kuhu kuuluvad teaduskonna vilistlased, õppejõud ja olümpiakülalised.

Nüüd sirvime võistluskalendrit ja protokolle. 9. märts. Olümpia pidulik avamine. Sõna saavad korraldajad. Tutvustatakse (teenindavat) olümpiapersonali: peakohtunik, pressisekretär, ülemdiskor, velskergünekoloog jt. Avakõne geo-geo olümpia patrioodilt dotsent Lev Vassiljevilt. Heisatakse olümpialipp.

I ala: pendelteatejooks — suusatamine. Mehed: ühel suusal, keppidega; naised: suuskadel ilma keppideta. Võidab IV kursus.

II ala: teatesuusatamine. Mehed: 5 km, naised 2 km. Libiseb peaaegu hästi, veel paremini tagasi. Esimesed murtud suusad. Mõni mees kaob rajal. Võidab IV kursus. Kannatanutele antakse teed.

III ala: jää-jalgpall. Kõige oodatum ala. Registreerub 6 võistkonda. Kaasaelamine lööb jää pragunema, pealtvaatajad valguvad pidevalt «jäästaadionile». Finaalis lööb IV kursus II kursust 2:0. Olümpia esimese võistluspäeva spordialad on läbi.

Õhtu ülipidulik osa algab söögist (sööjate hulgas käib vaidlus: kas makaronipuder on tehtud «Kalevi» närimiskummist või meenutab ta tapeediliimi. Kõigist arvatakse, et siiski makaronidest (vorstiga)).

Klubis alustatakse olümpia-*show*'ga. Mõningase diskotamise järel algab 1. olümpiapäeva viimane, 4. ala: isetegevus. I kursuse «Austa rebast», II kursus loobus, III kursuse «Pioneeritsirkus», IV kursuse «Naine kui primaarne olend läbi aastatuhandete». Taidleb võistkond «Muud»: laval toimub «Mnemoturniir». Tarkade klubi moodustavad kõik teaduskonna habemekandjad. Teaduskonna meesperel pole meelest läinud, millist tähtpäeva kõik mehed hiljuti pühitsesid. Laval etendub naistepäeva revüü «Laupäeval koos naisega» (populaarse telesaate paroodia), kus naispere saab teada, kuidas teha kaisumeest. Revüüs esineb külalisena «konsikon», endine geoloog Elmar Trink.

Luureandmed kõnelevad, et isetegevuse oli võitnud III kursus. Disko ei lõpegi. Seetõttu läheb geo-olümpia I võistluspäev sujuvalt üle viimaseks otsustavaks.

10. märtsi võistlusprotokollid.

V ala: orienteerumine. Eelmine raske võistluspäev ja -öö annab natuke tunda orienteerujate arvukuses. Meestest võidab Tõnu Pani ja naistest Marje Randmaa (mõlemad IV kursus).

VI ala: slaalom. Peetakse Vorstimäel. Ei saaks just öelda, et kukkumisi poleks, aga vähe, vähe. Meestest võidab selle olümpia peaorganisaator, kohalike olude tundja Mati Salu, naistest Anu Kallavus (mõlemad III kursus). Kannatadasaanud viiakse traumapunkti.

VII ala: sega-paariskelgutamine. Juba ala nimetus eeldab rohket osavõttu. Spetsiaalselt välja töötatud patent-süsteemi järgi lebavad võistlejad ülekuti kõhuli kelgul. Võidab III kursuse segapaar.

VIII ala (viimane): suusahüpped meestele. Et ära hoida õudusvärinaid, hüppamistingimusi ei kirjeldata. Võidab Kalev Lepikov (II kursus). Ohvrid viiakse haiglasse.

Olümpia lõpetamine. Parimad saavad «Tubliduse tõendi», hinnalise magusa eseme ja preemiasõidu Tartusse. Üldvõitjaks kuulutavad võistluste korraldajad, III kursuse esindajad iseenda.»

Olümpiareportaaži Ruusmäelt tõi teieni VARRI VÄLI

Kas läbi selleks aastaks geo-geo olümpia? Ei. Tagasiteel Tartusse osalesid kõik geo-geo-lased autobusside aeglussõidu võistlustel, sest ühel bussil ei pidanud kumm vastu korralikult toitunud olümpialaste kehakaalule.

Kus sa käisid, Haanja mürs?

3. Sirpa Palo Tiit Matsulevitš

SIIN ÕPITAKSE KEELI

Organiseerijatele tuleb au anda — erilisi segadusi ei juhtunud. 9. veebruari hommikul istusid laureaadid võistlusalade kaupa bussidesse ja sõitsid mööda Moskvat laiali. Vastavalt alale oli iga bussitäie jaoks ette nähtud «oma vaatamisväärsus» — uurimisasutus, instituut või näitusepaviljon. Huvitav ja õpetlik tõotas asi tulla kahtlemata. Andestatagu siinkohal autoritele, sest juttu ei tule mitte kõigest, mida Tartu tudengid sel hommikupoolikul Moskva erinevais paigus nägid ja kogesid, vaid ainult ühest ekskursiooniobjektist — Maurice Thoreze'i nimelisest Moskva Riiklikust Pedagoogilisest Võõrkeelte Instituudist.

Kümne sambaga hoone Metrostrojevskajal ei võtnud meid siiski vastu kui tuttavaid. Tibatilluke ärevus vaibus peagi (selgus, et ainsaks inimeseks, kes meie tulekust ei teadnud, juhtus olema valvuritädi) ja me võisime läbida pääsla — sissekäigu ees masin nagu metroos, ainult viiekopikalist ei pea panema. Sünge hall koridor, mille seinal iga poole meetri tagant ilutseb teade «Tulekahju puhul helistage 01» koos lopsaka pritsimeheportreega. Aga jätame pealegi pisiasjad, sest üht võib kindlasti väita: hoone tervikuna tekitab keeleõppijaile vähemasti kakskümmend viis korda meeldivama mulje kui meie keeltemaja.

Käisime suures foneetikasaalis, vaatasime tavalisi auditooriume (varustatud teleritega). Meile näidati moodsaid keeleõpetamise masinaid — vana professor ütles, et tulevikuperspektiiviks ongi kahe õppejõu kohta kümme masinat.

Aparaat, millele võib sisse sööta lugematu arvu programme ja mille me mõttes ristisime lingvistiliseks koletiseks, maksab umbes 600 rubla

...Lõpuks maandati meid ühte suurde auditooriumi. Ning siis kuulsime seda, mille pärast juba tasus siia tulla — psühholoogiadoktori, professori ning t a r g a n a i s t e r a h v a loengut keelepsühholoogiast. Et nüüd k u i d a g i klassifitseerida järgnevalt nähtud episoodi, siis lubage siinkohal selgema pildi saamiseks esitada VÄIKE VALIMAARAJA, mis arvestab naiste teadusalaseid väljaastumisi:

1A Kõned alati emotsionaalsed tipud.

1B Üldiselt ilma suurtundelise üldjooneta, ent deklaratiivsed ja otseütlevad.
DEKLARATIIVNE LÕPETATUD VORM.

2A Arvestavad üks-üheseid seoseid, on monofunktsionaalsed.

2B Domineerib polüstrukturaalsus, mitmetasemelisus.
KÕIKEPÜÜDEV VORM.

3A Tunnistavad «musti auke» oma teadmistes, nende tunnetamist.

3B Tunnistavad ainult «mustade aukude» servaalade tunnetamist, nende jutust selgub, et loominguline tegevus on pidev nõutaolek ja sellest ülesaamine või mittesaamine.
PALJUAIMAV VORM.

Professori väljaastumine lasi paista, et määratlemine tema puhul on ääretult raske ja tal esinevad ainult B liini mööda kulgevad jooned. Tema nimi oli Irina Aleksejevna Zimnjaja.

Kui professor oma jutu lõpetas ja korraldajate arvates üks meie Moskva-reisi pidulikemaid osi — laureaatide autasustamine — algas, kippus tuju langema. Ka p i d u l i k k u s on väga suhteline mõiste. Ühed peavad pidulikeks oma sisemise täiustumise ja eneseteadvuse tõusu hetki, teised aga tunnevad just tuši mängimise päevadel end kõrvust tõstetuna...

Suruti käsi, riputati medaleid. Ja äkki jäi pilk pidama ühe intelligentse (ikkagi inglise keel, ning kui sädelev släng!) tudengi vaimukale lauakraapele, mis üldiselt sobis hästi kirjeldama olümpiaadist osavõtjate võiduponnistusi:

ROCKY RACOON WAS WOUNDED HERE, COS HIS RIVAL WAS SHOT AND HE DREW FIRST AND SHOT...

Tartu ülikooli auditooriumilaudadel on kraaped valdavalt kohalikes keeltes, needki ühe-, parimal juhul paarisõnalised. Päh, milline provintslus!

KUI MÕTLED ELULE JA MILLELEGI MUULE

Ja see «muule» võib olla (eriti kui sa oled Moskvas) tihti esitatud sinu jaoks küsimuste kujul: MIDA SIIN TEHAKSE? KAS TÕESTI SEDA SIIN TEHAKSE? MIKS SEDA TEHAKSE? KUIDAS SEDA O M E T I TEHAKSE? Sest kukkunud oled Moskvasse pilvedest. Siin midagi tundmata — sa tahad seda tunda.

Me oleme juba (ja veel) sellises eas, et meieni jõuavad üsna hästi üksikud olukorrad, episoodid, mõned juhuseigad, kui nad äkki meie ette kerkivad. Me oleme ka võimelised aduma üksikuid pöördumatuid asjade kulge, juhul kui meid selleks suunatakse. Peale kõige muu — tuisupeadel nagu meie — avanevad osal meist võimed täielikult alles siis, kui meilt nõutakse ootamatuid lahendusi, tegutsemise kiirust või kui meid ähvardab o h t. Ühel õhtul selline oht meid ähvardas — ilmajäämine Moskva kõige vaimustavamast elamusest — käimisest ja olemisest SUURES TEATRIS. Meie suurimaks kurvastuseks programmis sellist üritust ette ei olnud nähtud. 15 minuti jooksul pärast sellise mõtte ilmumist meie teadvusse jõudsime me läbi saja ime siiski Suure Teatri ette ja järgmise viie minuti jooksul sisse.

Oivaliselt kaunistatud trepid ja suursuguses stiilis kujundatud ruumid polnud peamised, kuigi võib öelda, et mõni kujund oli seal saavutanud parima täiuslikkuse. Näiteks pehmendas värvide kontrastsust hulk elegantsejoonelisi kaunistusi beletaažil ja rõdudel. Saali kuppelkujus avaldus täielikult tema sajand, tugevatoonilised punase-kulla vastandused mõjusid müstiliselt. Moskva publik erineb meie publikust kahtlemata niisama palju kui Bagdadi moemaja Vana-Flandria omast, aga samaks jäävad kindlasti saalis keerlevad parfüümipahvakud ja läikima hõõrutud prilliraamid.

Etendust me teile kirjeldama ei hakka, see mõjub inimestele arvatavasti ühetaoliselt «sama tõenäosusega kui tõuseb päike järgmisel päeval, kui ta on juba tõusnud 1 826 214 korda.»

MUUSIKA EKRAANIL?

Kui küsida mõne noore inimese käest, mida ta mõistab värvusmuusika all, saame tavaliselt diskoefektidega assotsieeruva vastuse. Tuntud-kogetud pilt — värvilised prožektorid liiguvad vastavalt muusika intensiivsusele ning helisagedusele, kokkuvõttes küllaltki banaalne asi. Kas aga oleme mõelnud sellele, kuidas muusika s i s u värvides välja võiks näha?

Ühe grupi inimestega, kes sellele tõsiselt mõtleb, õnnestus meil Moskvas kohtuda. Tupolevi-nimelise Kaasani Avioinstituudi värvusmuusika klubi «Prometheus» oli valmistanud sellise etteaste, mida sobiks tähistama ainult sõna «fantastiline». Saime osa kontsert-loengust «Värvusmuusika eile, täna, homme». Loomingulist tehnikute-elektroonikute kollektiivi juhib filosoofiakandidaat Galejev (räägiti, et doktoriväitekiri on ka juba valmis).

Grupp alustas demonstratsioone «oma lapsekingadest», nagu nad seda ise nimetasid (meie jaoks oli näidatav tõeline esteetiline elamus). Lindilt tuli Saint-Saëns'i «Luik», ekraanil aga jooksid haruldase meisterlikkusega filmitud kaadrid päris ehtsast luigest. Nojah, aga see on ju küllaltki primitiivne ja sarnaneb rohkem filmimuusikaga, ütleb nüüd skeptik. Kuhu jääb abstraktne tõlgendus? Järgnev kummutas sellised kahtlused — mängiti Sviridovi «Väikest triptühhoni». Ekraanil aga vahetusid fantastilised kujutised, korrapärased ja korrapäratud, laialivalguvad ja kokkutõmbuvad, kaduvad ja jälle tekkivad, taanduvad ja ründavad — kõige mitmekesisemas värvigammas. Ekraanil vilkusid sootulukesed ja toimusid plahvatused. See haaras, see oli tõeline audiovisuaalne tornaado meie esteetilises siseilmas. Heli ja pilt olid siin niivõrd tihedalt liitunud, et näis lausa, nagu oleksid nad juba eos üks orgaaniline tervik ning teineteiseta eksisteerida ei saakski. Loomulikult annab muusika visuaalseks tõlgendamiseks tohutult palju võimalusi ja ega «Prometheus» absoluutsusele pretendeerinudki. Ta pakkus vaid välja ü h e v õ i m a l u s e (mis meile tundus vist ideaalsele lähemana kui «Prometheusele» endale). Muusikat pidas Galejev siiski asja juures primaarseks. Kava lõpul näidati veel popmuusikatelerit, kuid see enam (vähemalt meie jaoks) erilist elamust ei pakkunud.

(Järgneb)

UDO TARVE

Tundub uskumatuna, kuid ometi on see nii, et meditsiinidoktor professor Udo Tarvet ei ole enam ei arstiteaduskonna dekanaadis, kus ta nii edukalt täitis kasvatustööprodekaani kohustusi alates 1975. aastast, ei koosolekutel teaduskonna parteibüroos, mille liige ta oli 1971—1973 ja nüüd alates 1976. aastast, ega ka biokeemiakateedris oma töölaua taga, kus kolleegid olid harjunud teda ikka tasakaalukana ja viisakana iga päev nägema ligemale 20 aasta jooksul. Raske ja ootamatu on see kaotus kogu *alma mater*'i perele.

Udo Tarve sündis 30. aprillil 1934 Tallinnas teenistuja perekonnas, tartlane sai temast 1945. aastal. Lõpetanud Tartu I keskkooli 1953, õppis ta arstiteaduskonna raviosakonnas, mille lõpetas kiitusega 1959. Järgnevalt oli kogu tema põhitegevus seotud biokeemiakateedri ja teaduskonnaga: aspirant 1959—1962, kandidaadiväitekirja edukas kaitsmine 1963, aastad süstemaatilist ja viljakat õppe-kasvatus-, teadus- ning ühiskondlikku tööd assistendina, vanemõpetajana, alates 1971. aastast dotsendina, doktoridissertatsiooni edukas kaitsmine 1975. aastal ja lõpuks mitmekülgne töö professorina alates 1977. aastast. 1967 sai temast NLKP liige.

Udo Tarve oli eelkõige mitmekülgne, erakordselt korrektne ja autoriteetne pedagoog, kes luges arstiteaduskonna üliõpilastele kõiki kateedris õpetatavaid kursusi, suhtudes õppetöösse ja enesetäiendamisse loovalt ning vastutustundega. Tema teaduslikud huvid neurokeemia alal tekkisid juba üliõpilasena, süvenesid aspirantuuris ja järgnevate viljakate tööaastate jooksul nii kateedris kui ka stažeerimisel Tšehhoslovakkias 1965—1966 ja Taanis 1969—1970. Udo Tarve oli autoriks rohkem kui 60 teaduslikule publikatsioonile vabariiklikes, üleliidulistes ja rahvusvahelistes väljaannetes, mis käsitlevad mitmeid neurokeemia probleeme. Võimeka ja erudeeritud teadlasena oli tema eriliseks teaduslikuks huviobjektiks aju ensüüm — naatrium-kaalium-aktiveeritav adenosiintrifosfataas, tema ensümaatilised, eriti allosteerilised omadused ja osa neurotroopsete ainete toimemehhanismis. Selle probleemi alal tekkisid Udo Tarvel tihedad teaduslikud kontaktid kodu- ja välismaa väljapaistvate teadlastega ja tema töö tulemused leidsid laialdast tunnustust.

Rohkesti oli neid mitmekesiseid ja vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid nii kateedris kui ka teaduskonnas, mida Udo Tarve alati täitis temale omase äärmise täpsuse, korrektsuse ja kohusetruudusega, eriti viimasel ajal kasvatustööprodekaanina. Kõige selle kõrval leidis ta aega aktiivseks maletegevuseks, olles NSVL meistersportlane.

Udo Tarve edukat tööd on korduvalt ära märgitud TRÜ rektori käskkirjadega ja autahvlile asetamisega. Teda on autasustatud EKP Tartu Linnakomitee ja RSN Täitevkomitee aukirjaga.

Kõikide kolleegide, õpilaste ja üliõpilaste südamesse jääb helge mälestus Udo Tarvest kui võimekast pedagoogist, viljakast teadlasest ja inimesest, kelle erakordselt kohusetruu töössesuhtumine ja ülimalt korrektne käitumine on eeskujuks meie igapäevaste tööülesannete täitmisel.

Kolleegide nimel

LEMBIT TÄHEPOLD

KES VAJAB TÖÖKÄSI?

Palume ülikooli kõikidel allüksustel kirjalikult teatada ühe nädala jooksul ELKNÜ TRÜ komiteesse, kui palju vajatakse suveks töökäsi (mehi ja naisi, missugused tööd, tasustamise võimalused).

MERCEDES PENT,
suvemaleva komandör

KÕNEVÕISTLUS

28. märtsil kell 18.30 algab «Sophokleses» selleaastane ülikooli kõnevõistlus.

Tagasi ei saadeta kedagi. Kõik tulijad võivad suu lahti teha.

P.S. Paremaid ootavad auhinnad — nii et suuga võib peale suure linna tegemise ka auhinna saada.

DISKORID

Kohtume 26. märtsil kl. 18 komsomolikomitees. Arutame edasisi tegevusplaane.

TRÜ diskorite klubi

KRIMINOLOOGIA LABORATOORIUMI

järjekordne ettekandehommik on 25. märtsil kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Prokuröri märkmikust» kõneleb Tartu linna prokurör V. Kuus.

Spordisündmusterikkad

... olid kaks viimast nädalat ülikoolis. Suurkooli tänavused meistrid selgusid VTK talvises mitmevõistluses, taasjätkati korvpallimeistrivõistlusi, peeti ära Kääriku mängud vabariigi teiste kõrgkoolide osavõtul ja Balti kõrgkoolide vahelised maadlusvõistlused. Alljärgnevalt toimunust lähemalt.

● **Korvpalliturniiril** venis vaheaeg mitmete teiste võistluste (Kääriku mängud jt.) tõttu kahe nädala pikkuseks. Vahepeal pidasid siiski III alagrupis finaalipääsu suhtes olulise mängu omavahel ära bioloogia-geograafiateaduskonna ja KKT III kursuse meeskonnad. Kaotus (53:68) jättis bioloogid-geograafid alagrupis neljandaks, võitjatele aga finaalikohta veel ei andnud (edasipääseja selgub kohtumisest arstidega). Kohta kuue tugevama hulgas julgeks pakkuda KKT IV kursuse meeskonnale, siiski peab see enne mänguga kinnituse leidma.

II alagrupis said väga tähtsa võidu juurde keemikud (õppejõudude üle 50:40), kellel nüüd ka finaalikoht käes. KKT I kursusel paistab pärast valusat kaotust keemikutele isegi võitudest kõigis ülejäänud kohtumistes ikkagi väheks jääma. Kui kõik ootuste kohaselt läheb, on teine edasipääseja siit tugev spordimeditsiini osakonna meeskond.

I alagrupis sai asi selgeks juba enne vaheaega. Üllatusi ei sündinud ja finaalikohad on endale lunastanud KKT II kursuse ja õigusteaduskonna meeskonnad (juuraüliõpilased võitsid viimati ajaloolasi rekordskooriga 130:49).

PRIIT JÖGI

Kääriku mängud

Laupäevahommik. Kingissepa tänava võimla poole tõttas tudengeid, enamikul suusad kaenlas. Kaks tibukollast bussi neelasid nii suusad kui nende omanikud ja võtsid kursi Kääriku. Oma 25. sünnipäeva tähistavad Kääriku mängud olid peaaegu alanud. Koosnesid nad VTK talvisest mitmevõistlusest (spartakiaadiala) ning kõrgkoolide matškohtumisest suusatamises.

Mitmevõistlus. Maandusid tiirus kõhuli mattidele, haarasid püssi õlga ja... pauk käis enne, kui sihtida jõudsid (kust lihtsurelik teadma pidi, et eelpäästik puudu). Nii juhtus mõnelgi. Seevastu laskis nii mõnigi võistleja ka üsna täpselt. Parimat tulemust jäid omavahel jagama Tõnu Jõesalu (KKT II k.) ja Toomas Kirspuu (KKT I k.), 48 silma kummalegi. Niisama hästi oli märklauale pihta saanud ka Marika Lomp (KKT III k.).

Järgnevalt tuli käsi kõverdada. Mehed kangil, naised pingil. Kangil rippujatel keelati igasugused sala- (puusa)nõksud ära. Nüüd pidid ainult käteramm ja sitkus näitama, kes kangem. Lembit Ranna (spordimed. I k.) ja Ene Laanes (KKT I k.) olid teistest kõvemad. Lembit kõverdas käsi 19, Ene 38 korda. Pealelõunal ootas mehi kümme, naisi kolm kilomeetrit lumerada. Kes naistest ka kõrgkoolidevaheliselt võistles, sõitis viis kilomeetrit. Tugev tuul, tuisk ja üsna käre külm eriti võistlusmeeleolu ei tõstnud. Mõõdunud aastatega võrreldes olid need kõige külmemad Kääriku mängud. Külma kanguseks mõõdeti —17°. Kerge ei olnud vist kellelgi. Kehv ilm aga ei seganud Ahti Kurvitsat (KKT III k.) ja Pille Paali (KKT II) võitmast. Ajad vastavalt 35.08 ja 11.46. Saigi mitmevõistlus selleks korraks otsa. Alade kokkuvõttes olid paremad Ahti Kurvits 76 ja Ilme Aljaste (KKT III k.) 98 punktiga. VTK I järgu nõuded täitsid 14, II 5 ja III 14 osavõtjat.

Kohtunikekogu ja sekretariaadi tööd on Kääriku mängudel hulk aastaid juhtinud HEINO TIDRIKSAAR. Koit RAUA foto

Võistkonnad reastusid järgmiselt:

1. KKT III 92 p.
2. KKT II 83 p.
3. spordimed. 77 p.
4. KKT I 76 p.
5. KKT IV 55 p.
6. majandust. 50 p.
7. arstit. 44 p.
8. matemaatikat. 37 p.
9. filoloogiat. 36 p.
10. õppejõud-teenstujad 19 p.
11. ajaloot. 12 p.

Üheaegselt VTK suusavõistlustega peeti ka kõrgkoolidevaheline matškohtumine. Meeste 10 kilomeetris tuli TRÜ-le kolmikvõit:

I Tõnu Sirel 34.09
II Paul Vaard 34.32
III Ahti Kurvits 35.08

Naiste viies kilomeetris olid paremad:

I Mariann Ruuda (TRÜ) 19.51
II Pille Paal (TRÜ) 20.08
III Lea Gross (EPA) 20.18

Pühapäev. 4×5 km meestele.

I TRÜ I 1.07,27 (Paul Vaard, Mari Tulev, Ahti Kurvits, Tõnu Sirel)
II EPA
III TRÜ II
IV TPI
V TRÜ majandust.
VI TRÜ arstit.

3×3 km naistele:

I — TRÜ I 34.24 (Mariann Ruuda, Ene Laanes, Pille Paal)
II — EPA
III — TRÜ II
IV — TPI
V — TRÜ majandust.

Koolide järjestus:

I — TRÜ 520 p.
II — EPA 373 p.
III — TPI 307 p.
IV — TPedI 60 p.

Peakohtunik Heino Tidriksaar leidis, et Kääriku vajab oma suusalaenutuspunkti. See tähendab muidugi uusi ehitustöid ja vastavate inimeste leidmist, kuid jääb ära väga tülikas suuskade kaasatassimine bussides ja on võimalik korraldada ka ühepäevaseid suurüritusi. Suuskade massilise lõhkumise korral (selle talve kogemus) võiks hakata neid laenutama kautsjoni vastu.

Suusakateedri vanemõpetaja Osvald Allikaga vestlesin Kääriku mängude tulevikust. Selle aasta mängud olid üleminekuks hoopis uuele sisule ja vormile. Edaspidi on plaanis Kääriku mängude raames pidada ainult kõrgkoolidevahelisi võistlusi, kus oleks osalejaid ka väljastpoolt meie vabariiki. Sel aastal toimunud kujul tähendasid Kääriku mängud ülekoormust nii kohtunikele, sekretariaadile kui ka Kääriku spordibaasile. Raskusi oli majutamise ja võistluste finantseerimisega.

VTK mitmevõistlus peaks olema massiüritus. Käärikul on osavõtu võimalus piiratud. Nii tulebki TRÜ spartakiaadi VTK talvine mitmevõistlus lahutada kõrgkoolide Kääriku mängudest.

Millegipärast tekkis mul tunne, et VTK mitmevõistlejaist oli enamik tulnud Käärikule nii, nagu minnakse kolhoosi kartuleid võtma: on kohustus osaleda — teeme kaasa, kuid omapoolselt ka eriti ei pinguta.

Hoopis kõrvale jäid bioloogia-geograafia-, õigus- ja füüsika-keemiateaduskond. Õigusteaduskonna spordiorganisaator E. Kure arvas, et treenimata inimesele on 10 kilomeetrit liiga palju. Rahvaspordiks oleks 5 kilomeetrit paras. Suurena tundunud koormuse tõttu jätnudki õigusteaduskonna rahvas osalemata. See arvamus võib õigegi olla, kuid VTK normatiive omal käel ümber teha ei saa.

Elevust pakkusid suusaatraktsioonid mitteametliku võistlusena, kus osavaim oli ülikooli võistkond. Dekaanidevahelises võistluses oli parim arstiteaduskonna dekaan Ain-Elmar Kaasik.

Veel üks seik. Laupäeva õhtul oli suusabaasis tantsupidu. Külas olid ansambel «Consilium» ja «RAMETO» meelelahutajad. Ralf R. Parve tegi viktoriini. Võistkondadega olid esindatud TRÜ, EPA, TPI ja TPedI. Viktoriinis tekkiski hetk, kus paljudel saalisistujatel tuli üliõpilasvõistkondade pärast piinlikkust tunda. Kui ei teata, kes TRÜ professoritest sai 1978. aasta «Sirbi ja Vasara» kirjanduspreemia, on see ehk veel andestatav, aga kui ainult üks võistkond (TPI) umbkaudu üliõpilaslaulu «Gaudeamus» pealkirja tähendust teab, ei oska enam midagi öelda.

KOIT RAUD

Pilk...

(Algus 3. lk.)

juhi Alvar Hanki ajad. Siis oldi ikka tabeli tipus... Praegune spordijuht on Mati Salu geoloogia III kursuselt. Ka KKT IV kursusel ja nende spordiorganisaatoril Matil Tolmovil peaks rohkem võimeid olema, kui näitab praegune positsioon. Õigusteaduskonna 12. koht sunnib meenutama ka nende teotahtelist ja teovõimelist spordijuhti Kalev Prillopit. 1976/77. õ.-a. võideti ju spartakiaad. Vastust jääb ootama küsimus, mida suudetakse Enn Kure eestvedamisel? Juba mitmendat aastat ei ole keemikud-füüsikud leidnud enda hulgast õiget spordijuhti. Töö on nõrk kõikides lõikudes (spartakiaadist ja teistest spordiüritustest osavõtt, liikmemaksude tasumine jms.). Praegu juhivad sporditööd Jaan Usin ja Jaan Kivistik. Mis saab edasi? Ja kuigi spartakiaaditabeli lõpetavad ajaloolased, ei taha nende kohta halba sõna öelda. Uue spordijuhi, psühholoogia II kursuse üliõpilase Raivo Kiisi eestvedamisel on mõndagi suudetud. Tihe kontakt on saavutatud spordiklubiga. Küsitakse nõu ja püütakse sporditöö teaduskonnas käima panna. Olen kindel, et edu ei jää tulemata ja kevadel ei ole see mitte ajalooteaduskond, kes spartakiaaditabeli lõpetab.

IVAR VALGE

Lauatennis

TRÜ spartakiaadi lauatennisevõistluste loosimine on esmaspäeval, 26. märtsil kell 18 spordiklubis. Teaduskondade esindajatel kaasa võtta ülesandmislehed.

Meeste individuaalturniir on kolmapäeval, 28. märtsil, naiste turniir reedel, 30. märtsil kell 17 Põllu tn. kutsekooli võimlas.

Spordiklubi

Uusi trükiseid

V. Luigaleht. Raamatupidamise alused I. 2., ümbertöötatud trükk. Tartu 1979, 84 lk., 900 eks., 15 kop.

Organic Reactivity English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XV. Issue 3(55). November 1978. Tartu 1978, 424 lk., 400 eks., 1 rbl.

Elektronarvuti «Nairi-2». Kolmas trükk. Programme kõigile III. Koostanud R. Noorma, Ü. Kaasik. Tartu 1979, 102 lk., 300 eks., 20 kop.

Automaatne programmeerimine elektronarvutile «Nairi-2». Kolmas trükk. Programme kõigile IV. Koostanud Ü. Kaasik, R. Noorma. Tartu 1979, 114 lk., 600 eks., 20 kop.

Ta lõppes.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 lehekülge.
Gõigile parematele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakamad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi.
Uus jah, osavõtjaid aga vähe.
Miks joonistusi polnud, ei tea.
Ootamisest aitab küll. Žürii asub peatselt tööle.

„Korda ei ole teil,"

ütles meile, toimetuserahvale, tuttav õppejõud kolmapäeval uksest sisse astudes. Millest jutt? Parajasti nõudis üks tudeng, et tema lugu peab selle reede lehte mahtuma. Kuis siis nii? Toimetusel on oma semestriplaan, nädalaplaan, kokkulepped ja kavatsused, kolmapäevaks makett valmis saamas. Oleme vahel ajalehes teatanud artiklite toomise aegu, ka ukse peal on kirjas. Sellele vaatamata kipub kord jälle ununema. Ja nii tuletame kõigile autoreile meelde, et:

1) kõik sama nädala numbrisse minevad lood peavad olema ära toodud **hiljemalt esmaspäeval;**
2) **teisipäeva hommikupoolikuks** võivad jääda vaid need kirjutised, milles juttu esmaspäeval toimunust;
3) **kolmapäeva hommikupoolikul** toodagu lood vaid teisipäeval olnu kohta (eelnevalt peab sellest toimetusele teada andma) ja teated.

Fotod ja joonistused tuleb samuti esmaspäeval siia tuua, ainult kokkuleppe korras teisipäeva hommikul kella 10-ni.

Nõndaks! Erandit me ei tee, seda arvestagu ka ajakirjandusüliõpilased. Veel nõuame, et iga loo all seisku kirjas autor, nii ees- kui perekonnanimega, kursus, Tartu aadress. Soovi korral võib kasutada veel varjunime. Käekiri peab olema selgesti loetav.

Oleme kokku leppinud, jah?! Juba sel esmaspäeval on toimetuse laual kõik 10. numbri lood (parem kui veel varem). Tudengil passiks pisut tähelepanu pöörata õppejõu tagasihoidlikule pärimisele «Kas järgmises lehes leiduks ruumi...»

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1105. MB-02640.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Kontrolleksemplar
Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tru

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 Reedel, 30. märtsil 1979 XXXI aastakäik

REEDEST REEDENI

● Möödunud nädalasse, viimast otsa pidi ka ajavahemikku reedest reedeni mahtusid komsomolikomitee õppe- ja ideoloogiasektori korraldatud **kohtumised ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega.** Üliõpilastepoolne osavõtt jäi küll oodatust kesisemaks, ent oma eesmärgi üritus loodetavasti täitis. Saadi teada, missugune on olukord ühiskonnateaduste õpperühmades, NLKP ajaloo kateedri õppejõud tegid ettepaneku ergutada tublimaid rühmi.

● Nädala kolmel esimesel päeval kogunesid **Viitnale seminarlaagrisse Eesti kuue kõrgkooli ÜTÜ aktivistid.** Päevakava oli tihe: kuulati reisimuljeid Vietnamist ja Jaapanist, L. Normeti vahendusel saadi mõndagi kuulda Idamaade muusikast, rohketele küsimustele vastas A. Valton. Läinudaastasest üliõpilasteadusest tegi kokkuvõtte ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dotsent J. Tammeorg. Sellest püüame ülevaate anda järgmises lehenumbris. Mitme edukama ringi tööd tutvustasid tudengid ise. Peeti maha karneval, esineti *show*programmidega. Tudeng kosutas vaimu, leidis uusi tuttavaid. Õppejõud võrdlesid oma kõrgkooli tulemusi teiste omadega, pidasid aru, kuidas ÜTÜ tööd edendada.

Viitna seminar kandis järjekorranumbrit 14, s. t. sääraseid üritusi on korraldatud juba 1966. aastast alates. Korraldajaiks on kordamööda iga kõrgkool. Seekord oli organiseerimine kahe väiksema õppeasutuse — kunstiinstituudi ja konservatooriumi kanda.

Ülikoolis on tulemas ÜTÜ konverentsid. Üliõpilasteadurid tutvustavad tehtud teistelegi.

● Reedel, 23. märtsil toimus matemaatikateaduskonnas nn. **ekvaatoripidu.** Peo ametlikus osas anti matemaatika ja rakendusmatemaatika eesti osakonna üliõpilastele kätte tähtis dokument — Kohalike Rehkendajate Seltsi diplom 0,5 ülikooli eduka lõpetamise puhul. Diplomis olid ära märgitud tulemused tähtsamates ainetes, nagu hilinemine, puudumine, eluks vajalikud ained ja erialaained. Peo mitteametlik osa kujunes vähemasti niisama toredaks kui ametlik osa.

● Kolmapäeval, 28. märtsil andis ülikooli aulas **ülevaate olukorrast maailmas Toomas Alatalu.** Mõistagi puudutas jutt eriti sündmusi Vietnamis, Iraanis ja Lähis-Idas.

● Samal päeval toimus **Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumis II kevadsessioon,** kus ülikooli esindajatena võtsid sõna üliõpilane Rita Lääne ja saksa keele kateedri õppejõud Paul Lääne. Nende ettekanne käsitles Kreutzwaldi saksakeelsete kirjutiste stiili. Ülikooli viimase aja vilistlastest astusid üles Sirje Olesk (eesti värsiõpetuse probleeme 1970—1977), Peeter Olesk (loomingu evolutsioon ja teksti dünaamika) ning Viljo Saldre (Jaan Krossi proosa elufilosoofiline mina).

● Et seekordne «Reedest reedeni» liiga asjalik ei saaks, tuletame meelde, et käesoleva nädalaga lõpeb ära märtsikuu ning jõuab alata ka **aprill.** See sündmus on alati seotud nalja ja üksteise alttõmbamisega. Ülikoolilehe toimetus otsustas sel puhul lugejat alt tõmmata sellega, et jättis kõik alttõmbamise lood lehte panemata. Kui keegi arvab, et ka see väide on aprillinali, siis las arvab. Üldiselt aga soovime kõigile lugejaile head aprillitamist ja aprilli saamist ja aprillikarnevali ka!

RIINA MAASING
VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

27. märtsil pidas koosolekut ELKNÜ TRÜ komitee.

● NLKP liikmeks astumiseks said soovituse Marje Kiis (ingl. fil. V), Ester Šank (eesti fil. V), Valdek Järvpõld (maj.-kübern. IV), Silvi Tiik (õigust. V) ja Andrus Siibak (õigust. V).

● Andres Hallmägi (õigust. IV) ja Ervin Luur (õigust. III) soovitati NLKP liikmekandidaadiks.

● Komsomolimaksude õigeaegse mittelaekumise pärast andis komitee ees aru bioloogiaosakonna komsomolisekretär, kellele määrati suuline noomitus.

● Õppedistsipliini rikkumise eest karistati õigusteaduskonna üliõpilast Lea Asu. Kinnitati õigusteaduskonna II kursuse komsomolibüroo otsus määrata Lea Asule noomitus koos arvestuskaardile kandmisega.

● Ühiselamute olukorrast reidil nähtu põhjal kõneles Riivo Kotkas. Reide hakatakse korraldama pidevalt kaks korda kuus. Enam pretensioone on praegu Tiigi 14 majanõukogule. Arvati, et seal on vaja tõsiseid uuendusi, sest pole toimunud ühtki koosolekut, samuti ei ilmu majanõukogu esimees sektori koosolekutele.

Valus küsimus on veel sooja vee puudus Pälsoni 23 ühiselamus. Praegu pole projekti, mille järgi katlaid teha.

Reide hakatakse ka edaspidi ajalehes valgustama.

● Komsomolidokumentatsioonist rääkis Triinu Vernik, kes oli läbi vaadanud füüsika-keemiateaduskonna ning filoloogiateaduskonna komsomolidokumendid. Enam-vähem korras olid dokumendid võõr- ja eesti filoloogidel.

Koosolekute protokollide vormistus jätab üldiselt soovida. Protokollidele on vaja märkida: 1) täpne koosoleku nimetus, 2) päevakord (aruanne, valimised).

Otsused tuleb korrektselt vormistada. Protokollid peavad kaustades olema ajalises järjekorras.

● Taliturіaadist tegi kokkuvõtte klubi «Patrioot» president Alo Heinsalu. Seekordne taliturіaad oli omataoliste hulgas kaheksas, millest võttis osa 23 gruppi 196 inimesega. Soovijaid oli veelgi enam. Suurem jagu osavõtjaid oli bioloogia-geograafiateaduskonnast, teistest võib nimetada keemikuid, matemaatikuid ja majandusteaduskonna esindajaid.

Valter Haamer 50

1. aprill on alati olnud üllatuste, huumori, teravmeelsuste, aga ka kaunite kevadlillede päev. Just niisugusel kevadpäeval 50 aastat tagasi tegi suure üllatuse oma vanematele üks pisike poiss Räpina kandist nimega Valter. Talle sobis sündimiseks ainult see päev, mitte ükski teine. Järgnesid uued üllatused — temast sirgus väga tubli, õpihimuline, teadmistejanune ja üldse hästi tore noormees, kes tahtis just õpetajaks saada. Selle nimel lõpetas ta edukalt Tartu Õpetajate Instituudi, hiljem Tallinna Pedagoogilise Instituudi. Õpetajana asus Valter Haamer tööle juba enne kõrgkooli õppima asumist ning jätkas seda tööd ka õpingute kõrval. Elva Keskkool tunneb teda kui ajalooõpetajat, kui õppealajuhatajat, aga ka kui rajooni haridusosakonna inspektorit. 6 aastat töötas ta Elva rajooni haridusosakonna juhataja vastutusrikkal ametikohal. Selle töö kõrval tuli täita ulatuslikke ühiskondlikke ülesandeid: ta oli Elva rajooni ja linna rahvasaadik, EKP Elva Rajoonikomitee liige, vastutaval tööl komsomoli ja ametiühingu liinis. Jätkusid õpingud aspirantuuris pedagoogika kateedri juures aastatel 1959—1962. Edukalt said sooritatud kandidaadieksamid ning valmis dissertatsioon teemal «Õppeedukuse sõltuvus õpilaste aktiviseerimisest õppeprotsessis».

Saatus tahtis, et ülikooli õppeosakonna juhataja ametikoht vabanes Valter Haameri aspirantuuris viibimise viimasel aastal ja et just teda, suurte kogemustega pedagoogi, otsustati sellesse ametisse panna. Raske oli tal sellega nõustuda — teaduslik uurimus oli vaja lõpetada ja väitekirjaks vormistada. Kuid ülikool vajas teda. Tuli nõustuda. 7 aastat töötas ta selles ametis, kuni järgnes edutamine. Alates 10. juunist 1969. aastal määrati Valter Haamer ülikooli kaugõppeprorektori kohale, 1. septembril 1978 aga õppeprorektori ametikohale.

Kõik tema ametid on olnud vastutusrikkad, ta on täitnud kõiki oma tööülesandeid edukalt, initsiatiivirohkelt, äärmise kohusetunde ja suure armastusega. Kõrvuti prorektori tööga on ta edukalt juhtinud ülikooli ulatuslikku kirjastustegevust, olles kirjastusnõukogu esimees. Ta on ka ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kirjastusnõukogu esimehe asetäitja. Sellega aga ei ole veel ammendatud tema ühiskondlikud ülesanded — ta on olnud ajaloo-keeleteaduskonna ja rektoraadi parteiorganisatsiooni sekretär ja sekretäri asetäitja, on Tartu Linna Kodu-uurimistoimkonna esimees, ühingu «Teadus» lektor, TRÜ ajaloo muuseumi nõukogu esimees, metoodikanõukogu esimehe asetäitja jne.

Kõik need ülikoolis töötamise aastad on Valter Haamer töötanud ka mittekoosseisulise õppejõuna pedagoogika ja metoodika kateedri juures, lugedes üliõpilastele pedagoogikakursust. Aastatepikkuse eduka töö eest pedagoogina on Valter Haameril Eesti NSV teenelise õpetaja aunimetus. Teda on autasustatud V. I. Lenini juubelimedaliga, medaliga «Töövapruse eest», sotsialistliku võistluse võitja rinnamärkidega ning rektori arvukate käskkirjadega.

Valter Haamer on printsipiaalne, nõudlik ja äärmiselt kohusetundlik töötaja. Ta austab oma kaastöötajaid, ta on pälvinud kogu meie kollektiivi lugupidamise. Aga ta üllatab meid vahel ka oma suure huumorimeelega ja seda niihästi tähtsate tööprobleemide lahendamisel kui ka kõige tavalisemas vestluses oma kaastöötajatega. Me täname teda selle eest. Ja vist ka selle eest, et on olemas ilus kevadine päev — 1. aprill.

Palju õnne, edu, ilusaid kevadlilli!

Kolleegide nimel SALME LAAR

ÕNNITLEME!

Lembit Tähepõld 50

Sina, professor LEMBIT TÄHEPÕLD, läbi ja lõhki Tartumaa mees, oled jõudnud oma elu 50. verstapostini. Luba, et sel puhul mõni tahk Su tegemistest saab teatavaks ka väljaspool meedikute ringi.

Peale Tartu Tammsaare-nimelise I Keskkooli lõpetamist 1947. a. otsustasid Sa saada arstiks. Stuudiumi vältel hakkas vaekauss vähehaaval nihkuma teooria poole — huviobjektiks sai «elu keemia» ning ülikooli lõpetamise järel jäeti Sind bioloogilise keemia kateedri assistendi kohale. Töökalt ja tõsiselt õppisid Sa ise ja jagasid oma teadmisi noortele. Ja edu ei tulnud kaua oodata. Viie aastaga suutsid Sa suure õppekoormuse kõrvalt hakkama saada kopsaka teadustööga närvisüsteemi biokeemia valdkonnas ning Sind krooniti 1958. a. meditsiinikandidaadiks. Veel viis aastat tööd ja Sulle anti dotsendi kutse. Aasta hiljem valiti Sind bioloogilise keemia kateedri juhatajaks. Viimasele ametile oled Sa truuks jäänud tänaseni. Mõistetavalt läbisid Sa edukalt ka teadusmehe töö järgmise etapi: 1975. aastal astusid Sa üles doktoritööga ning kaks aastat hiljem said professori kutse. Kui nüüd katsuda lühidalt Su samme teaduspõllul iseloomustada, siis üle 100 publikatsiooni nii meil kui ka raja taga tutvustavad Sinu ja Su kolleegide töösaavutusi kahes uurimisvaldkonnas: närvisüsteemi ja sekretoorsete protsesside biokeemias. Ja eks seegi ole teaduse edendamine ja arendamine, et Sa oled jõudnud juhendada 15 noore spetsialisti kandidaaditööd.

Tunnustuseks suurele tööle on ka vabariigi teenelise teadlase aunimetus 1977. aastast.

Sa oled mehiselt vastu pidanud kõikidele ülekoormustele, mis paratamatult kaasnevad õppejõu ja teadlase tööga. Siinkohal läheks pikaks hakata loetlema kõiki Sinu ameteid lisaks kateedri juhatamisele. Nimetagem vaid, et aastatel 1965—1969 olid Sa arstiteaduskonna prodekaan, teist aastat juhatad Sa teaduskonna parteibüroos õppe-teadustöö sektorit, oled erialanõukogu sekretär, kuulud mitme teadusliku nõukogu ja probleemkomisjoni juhtijate kilda.

Tiitlite ja ametite kiuste pole Sinust saanud tähtsat ülemust — oled jäänud sõbralikuks ja tasakaalukaks. Suur autoriteet oled Sa tudengitele ja kolmele koolilapsele kodus, kellega koos Sul on jätkunud aega läbi käia kõik suured seenemetsad.

Jätkugu Sul jõudu ja tervist, energiat ja nakatavat optimismi pikkadeks meheea aastateks!

Kolleegide nimel
ANTS KALLIKORM

OMA KODU

REID!
REID!
REID!

Reidi Leningradi mnt. 27 ühiselamusse tegime poolteist nädalat tagasi, 20. märtsil. Seal käisid haldusprorektor A. Otstavel, ametiühingukomitee esimehe asetäitja T. Leemets, komsomolikomitee olmesektori juhataja R. Kotkas ja toimetuse esindajana allakirjutanu.

Alustan visiitkaardist — VALVEST. Esimene pilguheit ja märkmikku tuli kirjutada järgmised read: «Valvet ei ole. Kes pidi tulema, me teada ei saanud, sest graafik oli aegunud.» Mures oli ka komandant E. Jaanikesing, kes meid saatis. Kell oli juba pool viis läbi, kuid kell 16 oli valvelaud tühjaks jäänud.

(Järg 4. lk.)

SUVEMALEV-79

Hei, sina esmakursuslane, kes sa suurde malevasse ei pääsenud! 1. aprillist harjuta ennast mõttega, et saad oma töötahet realiseerida suvemalevas. Suvemaleva aktiivne tööaeg kestab I vahetusel 9. juulist 25. augustini ja II vahetusel 1.—

(Järg 4. lk.)

TRÜ TERVITAB VILNIUSE RIIKLIKKU ÜLIKOOLI TEMA 400. JUUBELI PUHUL!

● **Vilniuse ülikooli juhib füüsika-matemaatikadoktor, Leedu NSV TA akadeemik, sotsialistliku töö kangelane professor JONAS KUBILIUS.**

1. aprillil 1579 avasid jesuiidid kuningas Stephan Bathory privileegi alusel Vilniuses ülikooli ametliku nimetusega *Alma academia et Universitas Vilnensis societatis Jesu.* Ülikoolis avati algul, nagu tollal traditsiooniks oli, kaks teaduskonda: filosoofia ja teoloogia. Filosoofiateaduskonnas tuli õppida kolm aastat ja pärast seda võis astuda teoloogiateaduskonda, muidugi pärast katoliku usu vastuvõtmist. Õppetöö toimus ladina keeles, õppetöö vormina kasutati loengute kõrval dispuute. Ülikoolis ei olnud õppejõude, kes oleksid vallanud kohalikku keelt või kirjutanud selles.

Tekkinud renessansi ja humanismi ajastul, saavutas ülikool internatsionaalse kultuurikeskuse prestiiži, tõmmates kokku üliõpilasi ja õpetlasi teistest Euroopa maadest. Juba XVII saj. lõpul andsid ülikoolile sära tema kasvandikud ja professorid.

Vilniuse akadeemia professor, silmapaistev poeet K. SABRIEVIJUS pärjati Roomas loorberipärjaga tema «Lyricorum libri tres» eest, millest Euroopas anti välja 60 trükki; ühele neist valmistas illustratsioonid suur kunstnik P. Rubens. Ülikoolile kuulsust toonud kasvandike hulka kuulus sõjaväeinsener K. SIMANAVIČUS, kelle raamatut artilleeria kunstist tõlgiti ka hollandi, prantsuse ja inglise keelde ning milles on toodud mitmeastmeliste rakettide projektide joonised. Akadeemia kasvandik M. SMOTRICKI andis 1619. a. välja esimese slaavi keele grammatika. Akadeemia rektor A. VIJUKAS-KOJELAVIČIUS kirjutas kaheköitelise «Historia Lituaniae» (1650).

Vilniuse akadeemiat peetakse kosmopoliitiliseks, tal puudusid rahvuslikud jooned, ta ei allunud riigile ega omanud riigi suhtes ka kohustusi. Jesuiidid suunasid kogu ideoloogiat, neil oli selleks suuri materiaalseid võimalusi: akadeemial oli iga aasta kasutada peaaegu 40 tuhat zlotti.

1783. a. Vilniuse akadeemia reorganiseeriti Leedu Suurvürstiriigi Ülemkooliks, millel olid juba ilmliku kõrgkooli jooned. Talle allutati kõik Leedu ja Valgevene keskkoolid, tema programmidesse lülitati loodusteadused. Ülemkooli juures tegutses kaks teaduskonda: füüsikateaduskond matemaatika, füüsika, keemia, loodusteaduste, astronoomia ja mehaanika kateedritega ja moraaliteaduskond teoloogia õiguse, ajaloo, retoorika ja kirjanduse kateedritega. 1781. a. alates algas meditsiinispetsialistide ettevalmistamine, 1797. loodi ülemkooli juurde 6 kateedriga meditsiiniteaduskond. Alustati ka arhitektuuri, maalikunsti, graafika ja skulptuuri õpetamist. Leedu ülemkoolis töötas arvukalt nimekaid teadlasi, nagu prantslane J. E. Gilibert, kes rajas Vilniuses esimese botaanikaaia, silmapaistev saksa looduseuurija J. G. Forster, kes sooritas ümbermaailmareisi, 1798. a. juhatas maalikunsti kateedrit nimekas kunstnik professor P. Smuglevicius, kes oli Rooma Kunstide Akadeemia kasvandik. Tema periood sai aluseks Vilniuse maalikunsti koolkonnale.

1803. a. muudeti Leedu ülemkool Vilniuse ülikooliks. Ülikool sai õpperingkonna administratiivseks ja teaduslikuks juhiks, kuhu kuulusid Poola jagamise järel Venemaaga liidetud alad (Vilniuse, Grodno, Minski, Mogiljovi, Vitebski, Kiievi, Volõõnia ja Podoolia kubermangud). Sel perioodil töötas Vilniuse ülikooli juures neli teaduskonda: füüsika ja matemaatika, meditsiini, kõlbelis-poliitiline, kirjanduse ja kunsti teaduskond. Üliõpilaste arv tõusis 1803.—1830. a. 314-lt 1321-ni, 40% üliõpilastest pärines Leedu-Vilniuse kubermangudest.

Pärast dekabristide ülestõusu mahasurumist ja üliõpilaste salaühingute likvideerimist Leedus Vilniuse kui «mässulise» ülikooli osa õpperingkonna juhtimisel ahenes ja piirdus 1830. aastate alguseks ainult Vilniuse ja Grodno kubermanguga.

1830. a. ülestõusus osalesid aktiivselt ka Vilniuse ülikooli üliõpilased, mistõttu tsaari ukaasiga 13. maist 1832. suleti Vilniuse ülikool. Akadeemiline elu vaibus Vilniuses paljudeks aastakümneteks. 1832—42 töötas Vilniuses meditsiini-kirurgia akadeemia ja 1833—44 roomakatoliku akadeemia. Oluline osa Leedu nõukogude võimu taaskehtestamisel ja Vilniuse kubermangu tagastamisel Leedule osutus võimalikuks siin taasavada Vilniuse ülikool, mille õppe- ja teaduslik tegevus sai oma arenguks kõik võimalused. Kaunase ülikoolist toodi üle kaks teaduskonda: humanitaar- ja õigusteaduskond. Vilniuse ülikooli tegevus algas taas 15. detsembril 1939.

Pole huvituseta märkida, et Tartu ülikoolis õppisid paljud nimekad leedu kultuuritegelased, nagu leedu kirjanduse klassik, üks proletaarse kirjanduse aluserajajaid J. Biliunas; virtuoosne kirurg akadeemik V. Kuzma, energiline leedu meditsiiniteaduste arendaja ja organisaator, silmapaistev füsioloog akadeemik V. Lašas, oftalmoloog professor P. Avižonis, akadeemik A. Purenas jt.

Raske on kujutleda Leedu kirjandust ilma Vilniuse ülikooli kasvandiketa: XVII sajandil andis see õppeasutus K. Sirvidase, Z. Liauksminase, A. Vijukase-Kojelavičiuse; XVIII sajandil P. Norvaiša, valgustajad, XIX sajandil S. Laukantase, S. Staneviciuse jpt. Ülikoolis trükiti M. Daukša «Katehizis» ja «Postilla», K. Sirvidase «Kolme keele sõnaraamat», esimene leedu aabits ja teisi raamatuid, millel oli leedu kirjanduse arengus eriline koht.

Ülikooli vanus iseenesest ei omaks erilist tähtsust, jääks vaid ajalooliseks faktiks, kui tänane nõukogude V. Kapsukase nim. Vilniuse Ülikool ei oleks saavutanud suurt õitsengut, muutunud tähtsaks teaduse, kultuuri ja hariduse keskuseks. Teadusliku uurimistöö alal tõenäosusteoorias on tänases ülikoolis loodud tugev teaduslik kool-kond akad. J. Kubiliuse juhtimisel, kelle tööd on saanud kõrge tunnustuse nii kodu- kui ka välismaal. Monograafia «Liikumishulga momendi matemaatiline aparaat» ja «Leedu matemaatikakogumik» tõlgitakse inglise keelde ja antakse välja USA-s. Vilniuse ülikoolis toimuvad rahvusvahelised konverentsid tõenäosusteooria ja matemaatilise statistika valdkonnas. Ülikoolis on moodustunud rida iseseisvaid teaduslikke suundi ja koolkondi. Mitmetel töödel on kauged eesmärgid, nagu eelkõige töödel kõrgeoomiliste pooljuhtide, aatomiteooria, ravimite sünteesi ja ökoloogilise geneetika valdkonnas, samuti toimub pingeline uurimistöö südamekirurgia ja veresoonte kirurgia alal. Vilniuse ülikool on muutunud keskuseks balti keeleteaduse alal. Meie maa ainukese balti filoloogia kateedri perioodilise väljaandena ilmub «Baltistika», milles oma uurimistulemusi tutvustavad nõukogude ja välismaa uurijad.

Vilniuse ülikoolil on koostöökontaktid paljude meie maa ülikoolide, teadusasutuste ja ettevõtetega. Väga tihedad sõprussidemed on kujunenud Tartu Riikliku Ülikooliga, eriti viimastel aastatel on need saanud uue sisu ja ulatuse. Akadeemilise noorsoo ja teadusliku kaadri vastastikune koostöö sõprusülikoolides on muutunud igapäevaseks nähtuseks. Mõlemad ülikoolid toetavad asjalikke kontakte kasvatuse ja õppetöö valdkonnas, jagavad teaduslikku informatsiooni ja kogemusi keeleteaduse, meditsiini, geoloogia jt. valdkondades. Tartu ülikoolis õpib käesoleval õppeaastal 32 leedu üliõpilast. Mõlemad kõrgkoolid on arvatud ka NSVL juhtivate kõrgkoolide hulka.

Vilniuse ülikooli pere ja tema kasvandikud valmistuvad suure entusiasmiga ülikooli 400 aasta juubeliks. Sel puhul toimuvad mitmesugused konkursid, näitused, antakse välja rida töid, mis käsitlevad ülikooli minevikku ja tänapäeva. On ilmunud kaks köidet ülikooli ajalugu, kolmas saab lähemail päevil lugeja kätte, ka ülikooli ajaloo tähtsamate dokumentide kogumik on ilmumas, samuti ülikooli ajalugu inglise ja vene keeles, album ülikooli arhitektuurist jpt. väljaanded. Ülikoolist on tehtud film, 19. aprillil avatakse Moskvas Üleliidulisel Rahvamajandussaavutuste Näitusel temaatiline näitus «Vilniuse Ülikool 400-aastane».

Praegu on Vilniuses üliõpilasfestival ja teaduslik konverents, pühendatud ülikooli 400 aasta juubelile. Juubelipäevadel väljenduvad kõige eredamalt Vilniuse ülikooli helge tänapäev ja tohutud saavutused Leedu ja naaberrahvaste mitmesajandilise kultuurikoldena.

ALGIRDAS ČAPLIKAS
MILVI REINFELDT

ARVUDE JA FAKTIDE KEELES VILNIUSE ÜLIKOOLIST:

● **Vilniuse ülikoolis on:**
— **13 teaduskonda, mille lõpetajad saavad 32 eriala;**
— **101 kateedrit (näiteks ajalooteaduskonnal üldajaloo, NSV Liidu ajaloo, Leedu NSV ajaloo, pedagoogika, psühholoogia, teadusliku informatsiooni, raamatukogunduse ja žurnalistika kateedrid);**
— **7 probleem- ja 7 rahvamajandusharude laboratooriumi;**
— **astronoomia observatoorium;**
— **botaanikaaed;**
— **teaduslik raamatukogu;**
— **trükikoda (asut. 1575);**
— **ülikooli ja teadusajaloo muusem.**

● **Vilniuse ülikoolis õpib:**
— **üle 16 000 üliõpilase, neist 50% statsionaarselt;**
— **üliõpilastele antakse 1 K. Marxi, 12 V. I. Lenini ja 5 muud nimelist stipendiumi;**
— **üliõpilaste käsutuses on 8 foneetikakabinetti kaasaegse tehnikaga, 3 programmõppe masinat «Konsultant», 13 kinoprojektorit, 82 diaprojektorit, 4 sisetelevisiooni süsteemi.**

● **Vilniuse ülikoolis töötab:**
— **1368 teaduslikku ja teaduslik-pedagoogilist töötajat;**
— **80 neist on teaduste doktorid ja professorid;**
— **8 Leedu NSV Teaduste Akadeemia akadeemikut ja korrespondentliiget;**
— **648 teaduste kandidaati ja dotsenti;**
— **28 riikliku ja vabariikliku preemia laureaati;**
— **68 teenelist teaduse, kultuuri- ja haridustegelast;**
— **4 olümpiamängude võitjat, 4 maailma- ja Euroopa meistrit.**

● **Vilniuse ülikoolis on populaarsed:**
— **Õueteater (asut. 1966, rahvateatri nimetus 1969);**
— **kodu-uurimislik klubi «Romuva», mille kompleksse ekspeditsioonide käigus on:**
  — **üles kirjutatud 400 mälestust ajaloolis-revolutsioonilistel teemadel,**
  — **täidetud 2500 sotsioloogilist ankeeti,**
  — **tehtud ligi 2000 etnograafilist kirjeldust,**
  — **kogutud ligi 350 eksponaati vabariigi koduloomuuseumidele;**

(Järg 3. lk.)

● **P. Smuglevičiuse saal ülikooli vanas hoones. Nüüd asuvad seal vanad käsikirjad.**

TALITURIAAD-1979 • TALITURIAAD-1979

«Saigi jälle matkamas käidud ja kogu koolivaheaeg kasulikult veedetud!» ütles ligi paarsada üliõpilast pärast õppetööle naasmist. Kaheksandast taliturіaadist on järele jäänud paeluvad mälestused ning suur hulk fotosid, slaide ja filmirulle.

Tehes kokkuvõtteid selle talve matkaturiaadist, võib öelda, et see kujunes oma eelkäijatest tunduvalt ulatuslikumaks. Matkamõnusid käis nautimas 23 gruppi 196 osavõtjaga. Matkarajoonide ring on kujunenud küllaltki laiaks: Koola, Põhja- ja Lõuna-Uural, Karpaadid, Kuznetski-Alatau, Ida-Sajaanid, Lääne-Sajaanid (Tuva), Altai, Väike- ja Suur-Kaukasus. Juba aastaid on kujunenud heaks traditsiooniks avastada endale mõni uus matkarajoon (näiteks 1977. aastal Kuznetski-Alatau, 1978. aastal Tuva). Traditsiooni järjepidevust kinnitab tõik, et sel aastal käidi esmakordselt Suur-Kaukasuses. Nende kauguste kõrval ei unustatud aga ka oma väikest koduvabariiki: meil saab edukalt sooritada kergema kategooria matku.

Mida annab matkamine? Kindlasti suure hulga imelisi vaatepilte looduses, enesekindlust, kasvatab kollektiivsustunnet ja kaaslaste arvestamist. Kujuneb ju igast matkagrupist monoliitne kollektiiv, kelle kohtumised jätkuvad ka pärast matka lõppu. Kuid matkamine ei piirdu ainult sportliku osa läbimisega, vaid haarab ka tööstus- ja kultuurikeskuste külastamise. Nüüdki käidi muuseumides ja tööstusettevõtteis Tbilisis, Murmanskis, Tšeljabinskis, Kõzõlis, Suhhumis, Kirovskis, Ust-Kamenogorskis.

Tahaksime TRÜ matkaklubi nimel tänada rektoraati, ametiühingu- ja komsomolikomiteed ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedrit, kes igati aitasid kaasa taliturіaadi õnnestumisele.

Kohtumiseni matkaradadel järgmisel aastal!

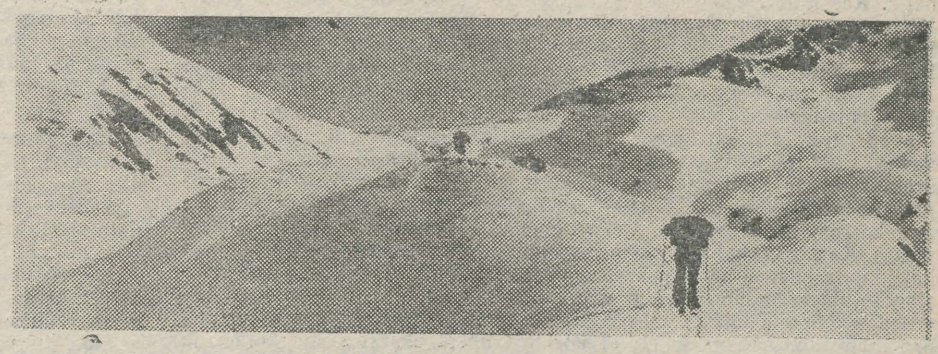

ALTAIS

Angela, Elle, Alvar, Kalle, Rein, Elmar, Tarmo, Toomas, Igor ja Lembit. Suurem osa on meist ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid või vilistlased, alustame 22. jaanuari õhtul oma teekonda Tartu raudteejaamast. Eesmärgiks on Siberi lõunaosas paiknev Altai mäemassiiv.

Grupi juht, geoloogia diplomand Lembit Laja, on koostanud grupi staažikatest matkajatest. Ainult kaks meist on teel Altaisse esmakordselt, kuid kolm see-eest juba kolmandat korda. Tõsi, marsruut on meil kõigist eelnevaist tublisti erinev. See kulgeb piirkonnas, kus varemalt Eestist matkajaid ei ole käinud. Seepärast puudub meil ka korralik kaart, mis muudab eelseisva veelgi ähmasemaks.

Läbi raskuste jõuame lõpuks Jazovaja järve äärde. Väljasõidust möödunud kümnest ööpäevast on viis veedetud kitsas ja umbses üldvagunis, ülejäänud on kulunud ootamistele, lennuki- ja bussisõitudele. See kõik on meid vaimselt tublisti nüristanud. Lõpuks ometi saame oma kavatsused reaalsusesse vormida, kui vaid ilm ilus püsiks. Eelnenud aastatel on just ilmataat matkajaile oma tujukust näidanud ja niiviisi matkamõnusid poole võrra vähendanud.

Hurraa! Taevalaotuses helgib siin-seal mõni üksik pilveräbal, mäeharjade kohale on tõusnud sillerdav päikeseketas, mille kiired lumelt peegelduvad ja esialgu harjumatult silmi kissitama panevad. Korjame kiiruga laagri kokku ja asume teele. Sel päeval veame lisaks seljakottidele enda järel veel salvokelke, kus paikneb pool toiduvarudest. See teeb mineku veidi raskemaks. Täis värskust ja jõudu ei pööra me sellele suurt tähelepanu. Pealegi jätame homme kelgud Itelgani jõe suudmesse, kust me nad alles nädala pärast üles korjame.

Teise päeva õhtuks jõuame Nižnõ laagrisse. See on vana volframikaevandajate küla, kus praegu ainult üht maja elamiskõlbulikuna hoitakse. Siia rajame baaslaagri paariks päevaks. Sooritatud kahest radiaalist sööbib eredamalt mällu esimene, radiaal Verhnõ laagri kurule.

Neli tundi pikaldast tõusu, mis vahetult enne kuru muutub veidike järsemaks. Poolel tõusul hakkab selja taha vaadates silma pilvedesse ulatuv mäetipp. Õigemini on neid tippe kaks ning neid eraldab sadul. Tegu on Beluhhaga, mille idatipp on Altai kõrgeim (4506 m). Eriti võimsana tundub ta meile vahetult kurult vaadatuna. Klõpsutame fotoaparaate, et jäädvustada see Altai uhkus igaveseks filmilindile.

Algab laskumine, mis pakub meile päeva suurima elamuse. Kolm kilomeetrit lõputut liuglemist, ilma ühegi peatuseta. Ainuüksi selliste pikkade suusasõitude pärast, millest üks Eestimaa mees undki ei oska näha, tasub mägedesse minna. Nelja tunni tõusutee muutub poole tunniga olematuks. Oleme taas baaslaagris.

Kordumatu mulje jätab ahelike taha vajuv õhtupäike, mis värvib kogu taevalaotuse erkpunaseks. Seda vaadates unustad paariks minutiks täielikult oma eksistentsi. Pikkamisi toonid kahvatavad ja ümberringi muutub hämaraks.

Järgmise päeva hommikul on taevas pilves. Tõusnud on vaikne tuul. Kogu ümbrus on ühtviisi hall, läbi pilveloori paistev päike ei valgusta sugugi vähem kui pilvitutel päevadel. Pigem vastupidi. Silmale tundub kogu ümbrus tasase lumeväljana. Nii ei seleta silm ees seisvaid lohukesi, jäärakuid ega kühme. Liikuda tuleb ettevaatlikult, et mitte kusagil auku kukkuda. Päeva lõpuks oleme siiski saavutanud järjekordse võidu mägede üle. Vallutame nimetu kuru ja nimetame ta ülikooli auks ТГУ-ks.

Ärgates naeratab meile läbi jäätunud aknaklaasi päike. Just sellist ilma me vajamegi. Sest eelseisev matkapäev tõotab tulla üks raskemaid. Ees ootab kuru, millest me rohkemat ei tea kui seda, et ta kusagil olemas on. Aga kus?

Tõus kuluaaripidi on niivõrd järsk, et enamik seltsimehi suusad alt võtab ja saabaste otsa kassid kinnitab. Lumi ei kanna hästi, kohati vajub kuni reiteni lumme. Lõunaks on vähemalt see järsk nõlv võetud. Edasi järgneb tunduvalt laugem tõus. Mida ei ole, on kuru. Oletatavas kohas laiub meie ees püstloodis sein. Siit küll ka parima tahtmise juures üle ei saa. Et hakkab juba hämarduma, laskume tagasi metsapiirile, kus üksikute seedrite seas leiame endale sobiva laagripaiga. Õhtul kisub jälle tuuliseks ja hakkab sadama lund. See on halb enne.

Hommikul on nähtavus järjekordselt alla igasuguse piiri. Peale halva nähtavuse vaevab meid lumepimedus. Sellise ilmaga võid kurule tõusta, kuid laskumine muutub ohtlikuks, pealegi puudub meil kuru täpne kirjeldus. Matkal on maksev grupijuhi sõna. Otsus: laskume sealt, kust eile tõusime, siin üleval passida on mõttetu. Nii kaotaksime asjatult aega ja mine sa tea, kas päike lähema paari päeva jooksul suvatseb oma palet meile näidata. Eilne poolepäevane ränkraske töö muutub veerandtunniga nulliks.

Hakkame vaikselt Bereli orgu pidi alla laskuma. Paremalt on näha laviini tagajärgi. Keegi oleks nagu oru veerul kasvavale metsale sihi sisse raiunud. Raiumisest on asi kaugel, all orus lamavad ristirästi üleskistud juurtega võimsad kuusehiiglased.

Ilmataat jätkab plaanipäraselt. Üle päeva paistab päike, vahepealsed ilmad on pilves ja kohati sajab paksu lund, mis liikumist veelgi tublisti raskendab. Kaardilehelt oleme välja jõudnud, liigume lahjavõitu skeemi järgi piki Koksu orgu. Kõik on siiski ebaselge. Kaheksanda päeva õhtuks jõuame Zvontšihha suudmesse. Homme alustame piki selle orgu järjekordset tõusu.

Raskevõitu on see tõus. Ilm on küll ilus, kuid piki orgu vastu puhuv külm tuuleiil muudab lihased puiseks. Seetõttu möödub ka lõuna kuidagi käratult ja kiiresti, sest veidike kauemaks seisma jääda on võimatu.

Varvaste külmumise vältimiseks tuleb mõnelgi seltsimehel saabas jalast võtta ja jalgu hõõruda, kuni valge nahk punetama lööb. Üllatusena paistavad eest teravad mäeharjad. Meie teada pidi ees ootama tasane mägiplatoo. Päeva lõpuks jõuame päris oru lõppu. Kolm seltsimeest eesotsas grupijuhiga suunduvad luurele, ülejäänud jäävad laagrit püstitama. Luureandmed midagi olulist ei selgita. Otsustame homme puhata ja teha kergem radiaalide päev.

Vastavalt enesetundele valib igaüks enesele päevategevuse. Suunduvad grupijuhiga tundmatusse, sinnapoole, kus kusagil võiks olla kuru. Esialgu ümbritsevad meid küll ainult püstloodis seinad, kuid kaugemale minnes selgub, et kuru koht on siiski võimalik. Me ei eksinud, lõunaks oleme üleval. Alles nüüd jääb aega ümber vaadata. Tardume kordumatute vaatepiltide embusse. Selleks et neist osa saada, on vaja ainult veidike ettevõtmist. Meenub, kuidas küsisin suvel praktikal olles põliselt altailaselt, kes mere lõhnagi ei olnud tundnud, kumba ta eelistaks, kas merd või mägesid. Meri oli tema jaoks midagi fantastilist ja ta lubas kõik mäed mere vastu meile kinkida, kui see vaid võimalik oleks. Sellist mõju olid talle avaldanud Aivazovski meremaalid.

Selgus kurb tõsiasi, et kuru ei vii meid soovitud eesmärgile, vaid hoopis teise orgu. Leidmata kurult tuunikirja, pidasime endid järjekordse kuru esmaavastajateks ja kirjutasime pika kirja järgmistele gruppidele. Laskumist alustasime koos loojuva päikesega.

Kosutavalt mõjusid Rahmanovski Kljutšis looduslikud radoonidušid. Kaua nende mõnu kasutada ei saanud, vaheaeg oli lõppenud ja ees ootas õppetöö. Jäid meeldivad mälestused sportlikult veedetud õppevaheajast ning pruunid, päikesest õhetavad näolapid.

● Äratuntavaim sel pildil on vist küll Andres Salmistu, komsomolikomitee kultuurisektori juhataja. Temast paremal üks vanemuislane, arst ja gelooog.

● Allkirjata...

Lehekülje koostasid JAAN RIIS, IGOR TUULING, RAIT ROOSVE, ja ALO HEINSALU.

Väike-Kaukasuses

Seal sooritas meie grupp Marika Pärnoja (geol. IV) juhtimisel II raskuskategooria matka. Grupis oli 11 liiget, 5 naiste- ja 6 meesterahvast. Bakuriani ümbrus on matkamiseks haruldaselt soodne. Õhutemperatuur oli 0 °C ringis, lund piisavalt, mäed haruldaselt ilusad. Rajoon on küllaltki tihedalt asustatud. Paratamatult pidime küladest läbi minema. Seal korraldati meile alati väga südamlik vastuvõtt — ehtne mägilaste külalislahkus. Viibisime osseedi, tatari, kreeka, armeenia ja gruusia külades.

Suuskadel läbisime 140 km ning jalgsi 44 km. Selleks kulus 10 päeva. Vaevalt et keegi meist nii palju kunagi suuskadel kukkunud on. Mäed olid algul siiski harjumatud.

Grupi liikmed olid väga head ja lõbusad seltsimehed. Matkal oli küllaltki suur füüsiline koormus, see-eest aga täielik vaimne puhkus, mis eriti pärast sessi ära kulus.

Suur-Kaukasuses

Meie, s. o. Rivo Noorkõiva juhtimisel Suur-Kaukasusse läinud matkagrupp, kes samaaegselt moodustas geograafide andekaima filmimehe Jüri Visnapuu juhtimisel tegutseva «Kuttfilmi» loomingulise brigaadi (talimatka ainetel valmib revüüfilm), siirdus vaatama eelkõige paljukiidetud maad ja mitte niivõrd pruukima Gruusia oivalisi veine. Oli ju meil tegemist ikkagi II kategooria suusamatkaga. Suusad olid meil kord käes, kord seljas, teinekord ka all, eriti siis, kui me viibisime põhjapoolsetel nõlvadel, kus oli ka lund. Meie matkarajoonis valitses tubli Eestimaa aprillmai ja temperatuur päikese käes oli üle 20°. Isegi jaanituld suutsime ühel imesoojal sumedal jaanuarikuu õhtul teha. Ei puudunud ka tavakohane üle tule hüppamine, mida Eesti pikimaid talimatkajaid Arvo Iital edukalt püüdis juurutada.

Matkal õnnestus meil näha lumelaviine, küll juba allasadanud kujul, ka karujälgi... Meid ümbritses turistidest puutumata loodus ja talimatkajatest mitte veel küllastunud mägirahva piiritu külalislahkus. Olime sealkandis tänavu esimesed matkajad ja ka esimene Eesti talimatkagrupp selles rajoonis üldse.

«Kuttfilm» kogus tänu päikesepaistelistele ilmadele mägedes veedetud kümmekonna päeva jooksul hulgaliselt oivalisi aspekte.

Lõpetuseks on teatada, et uue revüüfilmi esilinastus, kus peaosades esinevad tunnustatud filmistaarid Taimi Teppo ja Tõnis Mägi, toimub plaanikohaselt 1. aprillil bioloogia-geograafiateaduskonna peol.

ARVUDE JA FAKTIDE KEELES VILNIUSE ÜLIKOOLIST:

(Algus 2. lk.)

— etnograafiline ansambel, kes koostab oma programmid «Romuva» kogutud materjalidest;
— külakapell, mida loetakse parimaks vabariigis;
— puhkpilliorkester;
— teeneline laulu- ja tantsuansambel;
— internatsionaalsete sidemete klubi;
— internatsionaalne üliõpilaste ehitusrühm «Verteks»;
— esteetilise kasvatuse kateedri juures töötav ÜET (ühiskondlike erialade teaduskond 1950 kuulajaga isetegevuskollektiivi juhi, lektori, tõlgi-konsultandi, fotokorrespondendi, turismi-, spordi-, looduskaitseinstruktori erialadel).

● Vilniuse ülikoolil on sõprussidemed:

— Tartu, Moskva, Leningradi, Valgevene, Odessa, Tbilisi ning Läti Riikliku Ülikooliga ja Praha, Krakovi, Greifswaldi ning Brazaville'i ülikooliga ja Erfurdi meditsiiniakadeemiaga.

— 100 loomingulise koostöö lepingut teaduslike ja õppeasutustega ning ettevõtetega, sealhulgas 7 lepingut välismaa organisatsioonidega.

● VRÜ kannab 1955. aastast V. Kapsukase nime, on autasustatud Tööpunalipu ordeniga ja kuulub 1975. aastast Rahvusvahelisse Ülikoolide Assotsiatsiooni.

● Tartu ülikoolis on õppinud arvukalt leedulasi, aastatel 1802—1918 on immatrikuleeritud 1438 leedu üliõpilast, neist 55% arstiteaduskonnas ja 20% õigusteaduskonnas.

ÜTÜ EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RING

korraldab kolmapäeval, 4. aprillil kell 18 ph. aud. 244

kiigelaulude õhtu.

Kavas: kiigekombed (M. Pärnsalu, III k.), kiikudes laulmine (U. Prillop, II k.) ja ilusamaid kiigelaule (T. Tammo, IV k.).

Laulame koos kiigelaule.

REID! REID! REID!

(Algus 1. lk.)

Kaks viimast korrust on juba tükk aega majas kõige kehvema mainega. Kas nüüd võib tudengite tubade ja nende endiga rahule jääda? Mitte päris. Lausa räpaseid tube me ei näinud, kuid kõige enam torkasid silma üliõpilaste endi korras hoida duširuumid, kraanikausid, WC-d, rõdud. Ja veel: tubades vedeles üleliigseid madratseid, patju. Juba esimesest toast nr. 912 leidis komandant üleliigse madratsi. Isiklikke madratseid ühiselamutes kasutada ei tohi. Uste kohale jäävad riiulid või kapikesed (ma ei tea, kuidas tudengid neid ise kutsuvad), on muutunud vanade raamatute, konspektide ja igasuguste äraviskamisele kuuluvate asjade kolikambreiks. «Aga kuhu me need paneme?» või «Need olid enne meid,» vastati meile. Panna ju võib, aga korras hoida vaja ka. Eelmiste elanike kraam tuleb aga minema visata. Ka nimetatud toa uksekapp polnud korras. Uksed peaksid pesija kätt tunda saama. (Vahemärkusena olgu öeldud, et kui mainime sektsiooni tubade numbreid, siis võtku üldruumide kiitust või laitust arvesse sektsiooni kõikide tubade elanikud, mitte ainult need, kelle toad ära mainitud. Asi on selles, et koridori ühest uksest sisse minnes ja teisest välja tulles ei jõudnud alati kõiki numbreid üles märkida, vahel aga polnud numbreid üleval. Sektsiooni märgime edaspidi lihtsalt S-iga.)

Niisiis, S 963-964. «Oi jumal, missugune segadus!» hüüdis meist keegi ühte WC-sse sisse vaadates. Segadus oli tõepoolest uskumatu, hirmus palju pabereid maas, räpane. Ka koristajate graafikut polnud näha.

SUITSETAMINE. Kas ühiselamutubades võib seda teha? Seda ei teatud või ei tahetud teada. Kuid see on siiski ühiselamutuba, kus ei ela üks tudeng, vaid mitu, kõik erinevate soovide, vahest isegi tervisega. Ja suitsetamine on siin keelatud. Suitsetajaid leidsime eest tubades nr. 962, 953, 864, 754, 734, 134.

S 943—944. WC uksele oli kinnitatud emailsilt «Köök», köögile «Prügišaht». Tudenginali? Kas tõesti vaimukas?

ÜLDRUUMID olid käest ära S 923—924, 821—822, 144—143. Supermustaks pidasime S 151—152 WC-d. Sama võib öelda 154—153 kohta.

RÕDUD. Kõik mittevajalik leiab asupaiga just rõdudel: tühjad pudelid, halvaksläinud toit, kaltsud, pappkarbid, paberid jm. Negatiivsete näidete hulka kuuluvad rõdud, mis asuvad toa 821 taga, S 961—962, 941—942 juures. Uskumatuna vaatasime seepärast 846. toa rõdu, mis oli teiste tubade rõdust koguni eraldatud. Ja igati korras.

VÕTI. Ikka veel pole ise oma luku vahetanuist võtit komandandile andnud järgmiste tubade inimesed: 863, 861, 842, 831.

Tundub, et sellel reidil jäi meelde rohkem ebameeldivat, korralagedust. Nägime loomulikult ka korras eluruume. See peaks ju iseenesestmõistetav olema ning neid eraldi välja tuua poleks mõtetki. Halva üldmulje tõttu tahaksin korras toad siiski ära märkida: 931, 934, 942, 864, 862, 812, 814, 823, 763, 533, 124.

Majast lahkudes mõtlesin oma lastele. Üks neist käib teist aastat koolis, teine alles sügisel seda teed minemas. Võib-olla saavad neistki kunagi ühiselamuelanikud. Ise arvame enamasti oma järglaste kohta, et nad on viisakad, kasvatatud, tähelepanelikud. Keskkoolis käies on nad ema-isa silma all ja ega alandatud käitumishindega kõrgkooli sisse saagi. Ühiselamus aga kistakse seinte küljest lahti radiaatorikaitsed, lõhutakse uksi, jäetakse köögikappi hallitama toit ja nõud, määritakse seinu. Kui halduspro rektor koputas, tuppa astus ja end esitles, ei tõusnud üsna paljud püstigi. Minul oli igatahes piinlik. Ainult ühes toas hüüti meid lahkelt sisse. See oli 533. tuba, lahkeks kutsujaks osutus Gražina Kreivenaite.

Kõrgkool ei saa laskuda keskkooli tasemele ning käitumishindeid panema hakata. Reidil seda mõttes siiski tegin. Ja mõtlesin sellele, missugused võivad olla nende päriskodud, nende vanemad.

Peagi püüame needsamad toad ja ruumid uuesti üle vaadata ning ühiselamureegleist mittekinnipidajad saavad karistada.

VARJE SOOTAK

SUVEMALEV-79

25. augustini sõltuvalt praktika kestusest. Suvemaleva 7-aastane ajalugu on näidanud, et malevasse läheb 450—500 inimest, töötatakse 20—25 rühmas. Suvemaleva komandöri-komissari portfelli on haaranud enda kätte Mercedes Pent, ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär (tel. 344-14, 341-21/667), kellele see on seitsmes malevasuvi. Rühmade eesotsas seisavad samuti komandörid, komissarid. Seepärast mõtle juba praegu, kas sinust saaks rühma funktsionäär, ja hiljemalt 2.—3. aprillil tule ütle oma soov suvemaleva komandörile (saad samas valida ka rühma). Kui oled otsuse langetanud, võid kohe hakata osalema EÜE rühmafunktsionääride õppustel, mis toimuvad neljapäeviti (vt. malevareklaami). Komandöridel on õigus terve aprillikuu jooksul komplekteerida ise rühm (võib olla ka vanema kursuse üliõpilasi ja erandkorras tehnikumide õpilasi). Kes ei ole end rühmadesse kirja pannud aprillikuu jooksul, määrab rühma suvemalev ise.

KLUBIS

Laupäeval, 31. märtsil kl. 21.14 APRILLIKARNEVAL (sissepääs ainult kostüümides).

Kostüümeerituid ja grimeerituid veab klubisse karnevalibuss. Peatused: kl. 20.10 Leningradi mnt. 89, kl. 20.15 Leningradi mnt. 27, kl. 20.20 Leningradi mnt. 25, kl. 20.50 Tiigi t. 14, kl. 20.55 Pälsoni t. 14 ja 23.

Reedel, 6. aprillil kl. 18 II TRÜ laste laulukonkurss «Do-remi...». Auhinnatakse parimaid 3—4-, 5—6- ja 7—8-aastaste vanuserühmades. Osavõtjaid registreerime klubis (tel. 755-79).

TÖÖPAKKUMINE

Kantselei vajab vilunud masinakirjutajat. Tulla peahoone, ruum 216.

Jaan Grünbergi loomingust

Jaan Grünbergi teosed, mis eksponeeritud Tartu Kunstimuuseumis, tutvustavad meile eesti 1930-ndate aastate kunstis Eduard Viiralti kõrval üht kauaaegsemat Pariisi kunstimõjusfääris elanud ja töötanud maalijat ja monotüüpiameistrit. Jaan Grünberg (11. IV 1889 Rannus—12. III 1969 Upsalas) siirdus pärast Tartu Kõrgema Kunstikooli «Pallas» lõpetamist 1926. a. kooli stipendiaadina Itaalia kaudu Pariisi. Sellest esimesest Pariisi-perioodist (1926—1933) on näitusel ainult üks õlimaal. Teosterohked on kunstnikule järgnevad Tartu-aastad (1933—1937), millest ta töötab ka pedagoogina «Pallases» (1933—1934). Tartus loob J. Grünberg maastiku- ja linnavaateid, maalib lilli ning üksikuid muidki motiive. Neis avaldub tema loomingu kõige iseloomulikum külg — koloriit — väga mitmepalgeliselt ja intensiivselt. Alguse pruunikate-rohekate toonide asemele pääsevad kümnendi keskel mõjule sinakad-rohekad värvikooskõlad, mille üldmõju on raskepärane ja pingestatud. Viimast väljendab ka jõuline rahutu pintslitõmme. Suure pöörde toob loomingusse teine Pariisi-periood (1937—1934), mil teoste (peamiselt monotüüpiatehnikas) koloriit muutub heledaks ja õhuliseks, pintslilöök värelevaks, üldmulje impressionistlikuks. Meeleoludes on rohkem tagasihoitust, on tunda kergeid igatsusvarjundeid. Pöördunud Teise maailmasõja puhkemise järel tagasi kodumaale, asub kunstnik nüüd Tallinna (1939—1944). Ka see etapp on viljakas ja muutusterohke. Pariisi laadile järgnevad peagi otsingud dekoratiivsemas plaanis. Kunstniku viimased teosed kodumaal on kurvatoonilised, mida rõhutab nii koloriidi hallikas monokroonsus kui ka nüüd eelistatud üksiku jändriku männi motiiv.

1944. a. asus kunstnik elama Rootsi. Ta jättis kodumaale suhteliselt lühiperioodilise, ent intensiivse arengukäiguga ja isikupärase loomingu.

Näitus on viimast päeva avatud 15. aprillil.

EHA RATNIK

● Suvi. Õli. 1933—1937. H. KAHRO foto

Külakosti Jõgevale!

12. märtsi hommikupoolikul võis peahoone ees näha suuremat sagimist kui tavaliselt. 70 neidu istus bussidesse ja algas TRÜ Akadeedeemilise Naiskoori järjekordne kontsertreis.

Kontserdid toimusid Jõgeval ja Kuremaal. Kava oli väga mitmekesine — Mozartist Tormiseni. Esitamisele tuli ka veel valmimisjärgus olev V. Tormise «Kiigestseen» «Vanemuise» lavastusest «Naistelaulud». See teos oli huvitav nii publikule kui ka lauljaile endile. Meeldiv oli näha, et isegi noorimad kuulajad võtsid eesti regivärsilise rahvalaulu töötlusi hästi vastu. Tänusõnad ja lilled kuulusid teenitult naiskoori dirigendile Vaike Uibopuule ja kontsertmeistrile Kadri Leppojale.

Teine kontsert toimus õhtul iidses Kuremaa lossis. Miljöö aitas kaasa klassika esitamisele ja Verdi ning Mozarti kaunid helikujundid lõid särama.

Jällegi saatis tugev aplaus V. Tormise ja E. Mägi rahvalaule. Traditsioonilise lõpulauluna kõlas «Gaudeamus».

Soe tunne jäi südamesse tähelepanelikkusest, mis saatis iga laulu. ja tänusõnadest. Toredaks üllatuseks kuremaalaste poolt oli meile pakutud kohv ja võileivad.

ENE SOOT

Maadlus

24.—25. märtsini toimusid EPA võimlas ENSV 1979. aasta kõrgkoolide meistrivõistlused klassikalises maadluses, millest võttis osa 50 üliõpilasmaadlejat 4 ENSV kõrgkoolist. Täiearvuliste võistkondadega olid esindatud EPA, TPI ja TRÜ. Nende meeskondade vahel toimus tihe rebimine võistkondliku esikoha pärast. Võitjana väljus sellest ülikooli meeskond (treenerid dots. A. Tähnas ja õpetaja T. Sikkut) 56 punktiga. II koha said EPA maadlejad (51 p.) ja III koha TPI (44 p.). TRÜ maadlejatest saavutasid selle aasta ENSV üliõpilasmeistri nimetuse Ain Niineste (KKT III k.), Peeter Laasik (spm. II k.), Vahur Ööpik (KKT IV k.) ja Gennadi Tšapaikin (spm. II k.). Ka II koha omanikke oli meil neli — A. Platais (KKT II k.), U. Juronen (KKT I k.), A. Leiumaa (KKT I k.) ja A. Pattak (KKT II k.). Arvo Pattakule kui kõige enam võidutahet ilmutanud maadlejale kuulus ka võistluste eriauhind.

TÕNU SIKKUT

Males meistrid teada, korvpallis selgumas

● **Korvpallifinaalis neli KKT võistkonda**
● **Malevõit matemaatikutele**

● Korvpallis sunnib kahenädalane paus korraldajaid tagant. Teisipäevast alates mängitakse Kullmanis, Turu ja Kingissepa tänaval igal õhtul. Nõnda peaksid reedeks saama peetud kõik alagrupikohtumised, laupäeval-pühapäeval tehakse algust finaalturniiriga.

Edasipääsejad selgusid aga juba teisipäevaks.

Meeskonnad

Spordimed. — õppejõud	65 : 63
KKT III — arstit.	68 : 53
KKT IV — arstit.	65 : 61
Majandust. — ajaloot.	55 : 32
Filoloogiat. — ajaloot.	57 : 31

Meeste turniiril sündis ettenägematu. Peakohtunikult saadud mänguaja unustas üks keemiaosakonna mängijaist teistele edasi ütlemata... ja spordimeedikud ootasid oma vastaseid asjatult. Loobumiskaotus (kahju küll!) võttis keemikutelt juba kättevõidetud finaalikoha ja kõrged spartakiaadipunktid, tõstis aga esialgu välja jäävat näiva KKT I kursuse meeskonna juhtijaks. Nüüd jääb kehakultuuritudengite ja spordimeedikute vahelise mängu otsustada vaid see, kumb võistkondadest saab finaali võidu, kumb kaotusega.

Arusaamatuse tõttu mängisid otsustava kohtumise KKT III kursusega nõrgendatud koosseisuga arstid (ka siin ei jõudnud õige mänguaeg kõikide võistlejateni). Siiski peaks kehakultuuritudengite kindla võidu (koos sellega finaalikoha) ennekõike nende endi õnnestunud mängu arvele kandma. Seejärel kaotasid arstid veel ka KKT IV kursusele ja kui midagi ootamatut ei juhtu (KKT IV on mängimata bioloogide-geograafide ja KKT III-ga) saavad finaali kaks kehakultuurimeeskonda.

I alagrupist edasi pääsenud KKT II ja õigusteaduskonna meeskondadel said mängud läbi juba eelmisel nädalal. Ülejäänute selgitada jäid järgnevad kohad. Et majandus- ja filoloogiateaduskonna meeskonnad ajaloolaste vastu ei vääratanud, siis toodud järjekorras kohad jagatigi.

Naiskonnad

Õppejõud — õigust.	37 : 16
KKT III — filoloogiat.	32 : 26
Õppejõud — KKT III	49 : 7
Arstit. — KKT I	45 : 28
Majandust. — biol.-geogr.	34 : 27

Naiskondade turniiril peeti teisipäeval põnev kohtumine filoloogia ja KKT III kursuse naiskonna vahel. Enam kui 10 punktiga juhtinud filoloogid esimese poolaja lõpust alates (pärast Ülle Kopluse mängutulekut) enam palli korralikult üle toodud ei saanud ja nõnda tegid esindusnaiskonna liikme vaheltlõigatud pallid ja kiirrünnakud oma töö. Võiduga said edasi õppejõud, kaotusega KKT III kursuse naiskond.

II alagrupis otsustas teise edasipääseja (varem juba majandusteaduskonna naiskond) arstide kohtumine KKT I kursusega. Ilma Irja Savolainenita mänginud kehakultuuritudengid kaotasid ja võivad üritada veel vaid kolmandat kohta. Neil on ees mäng bioloogide-geograafidega. Loobumisega (juba neljas sel turniiril!) lõpetas matemaatikateaduskonna naiskond.

Nädalavahetusel mängitakse ära 11 finaalkohtumist:

Laupäeval, 31. märtsil

V. Kingissepa 19 saal

kell 16.00	KKT III	— KKT II	M
16.50	KKT III	— arstit.	N
17.40	KKT IV	— spm.	M
18.30	KKT II	— majandust.	N
20.10	spm.	— õppejõud	N

Pühapäeval, 1. aprillil

V. Kingissepa 19 saal

kell 10.00	arstit.	— KKT II	N
12.00	õppejõud	— majandust.	N
13.00	KKT II	— spm.	M
14.00	spm.	— KKT III	N
15.00	KKT III	— KKT I	M
16.00	KKT IV	— õigust.	M

● Kolmapäevane viimane kohtumine naiste turniiril pani punkti poolteist kuud kestnud ülikooli malemeistrivõistlustele. Nimetatud mäng otsustas ka naiste individuaalvõitja. 4 punktiga (5-st võimalikust, sest kokku vaid 6 võistlejat) päris võidu Silvi Salupere (filoloogiat.). Teine oli Anne Tell (matemaatikat.) 3,5 ja kolmas Hetel Amjärv (õigust.) 3 punktiga.

Meestest tegi võitja Jevgeni Brašinski (arstit.) ainsa viigi teisena lõpetanud Peeter Lingiga (bioloogia-geograafiat.) Punkte said nad vastavalt 6,5 ja 6 (7-st). Kolmas oli Jaanus Tekko (matemaatikat.) 5,5 punktiga.

Võistkondade paremuse selgitamisel lisati juhendi kohaselt ülikooli meistrivõistlustel mänginute tulemustele juurde linnameistrivõistlustel esinenute punktid. Esimese alavõidu sel aastal said matemaatikud 256 punktiga. Teine oli õigusteaduskond 216 ja kolmas filoloogiateaduskond 172 punktiga. Filoloogid tõstis nii kõrgele kohale naiste tubli esinemine (naiste arvestuses oli veel viies Irina Avramets).

PRIIT JÖGI

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1255. MB-02666.
«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

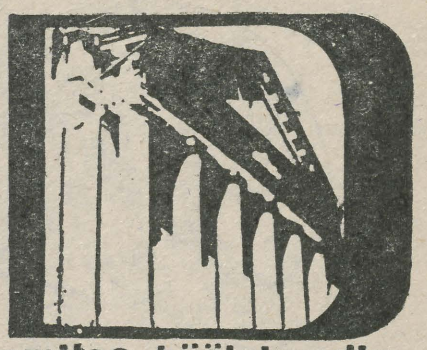

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 Reedel, 6. aprillil 1979 XXXI aastakäik

Laupäevak tuleb!

Vabariiklik kardioloogiakeskus (L. Puusepa t. 8) on ehitatud laupäevakutest saadud summadest. Keskus avati 1976. aasta aprillis. Selle ajavahemiku vältel on antud arstiabi 8557 haigele meie vabariigist. (Statsionaarselt on ravitud kardioloogiaosakonnas 3687, infarktiosakonnas 1600, kardiokirurgias 2083 ja reanimatsiooniosakonnas 187 haiget.) Alates II kursusest omandavad siin arstioskusi ravi-, pediaatria-, spordimeditsiini- ja stomatoloogiaosakonna üliõpilased. Oma kvalifikatsiooni tõstavad täienduskursuste arstid, internid teraapia ja kirurgia erialadel, samuti tulevased velskrid ja meditsiiniõed.

Igal aastal on arstiteaduskonna üliõpilased töötanud koos haiglarahvaga laupäevakutel. Seda tehakse ka tänavu.

VELLO KUTSARI foto

Parimate teadustööde konkurss

NSVL KKEH Ministeerium ning Haridusala ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingute Keskkomitee Presiidium kuulutasid välja 1978.—1979. aasta parimate teaduslike tööde konkursi. TRÜ-s tuleb tööd esitada vastavale komisjonile detsembrikuuks.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 60. sünnipäeva puhul teadusraamatukogu töötajat Laine KARU ja Kääriku spordibaasi töölist Linda KALMU ning 50. sünnipäeva puhul füsioloogia kateedri vanemõpetajat Enno HANSSONIT ja keskküttekütjat Meeme KRIISEMANNI, tänades juubilare eeskujuliku töö eest ja soovides jätkuvat edu.

Filosoofiakonkursi II voor

V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokritiitsism» ilmumise 70. aastapäevale pühendatud filosoofia viktoriin-konkursi II voor (kirjalik töö) toimub 10. aprillil kell 19 ühiskonnateaduste majas audit. 212.

Konkursi tingimused on avaldatud 9. veebruari k. a. TRÜ ajalehes.

Filosoofiahuvilised, soovime teile julget pealehakkamist ja nutikust!

Konkursikomisjon.

REEDES, REEDENI

● **23. ja 24. märtsil toimus kirjandusteaduslik konverents.** See algas diskussiooniga V. Rasputini loomingust, millele järgnevalt kuulati nelja ettekannet. Need käsitlesid XIX sajandi teise poole vene kirjanduse probleeme. Huvitavad olid I. Avrametsa referaat mittetriviaalsest mõtlemisest ja J. Jaborova ettekanne psühholingvistikast. Konverents, mis TPedI ja TRÜ üliõpilaste koostööna küllalt hästi korda läks, on saanud juba traditsiooniks. Kõigest sellest kirjutas toimetusele vene filoloogia üliõpilane Sergei Dotsenko.

● **Aprillikuu toob kaasa elevuse lõpukursustel, sest siis hakatakse tööle suunama lõpetajaid.** Õppeprorektor Valter Haamer oli kehakultuuriteaduskonna suunamiskomisjoni liige. Ta ütles: «Spordiühingutesse ja lastespordikoolidesse suunati treeneriteks ja õpetajateks 38 inimest. Suunamine kulges normaalselt — rahulikult, asjalikult —, sest teaduskond oli kõik varem läbi arutanud». Suunamine on toimunud arsti-, bioloogia-geograafiateaduskonnas jm.

● **ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi sümpoosion 1970-ndate aastate eesti luulest toimus Tartu kirjanike Peedu suvemajas 31. märtsil ja 1. aprillil.** Sissejuhatavalt rääkis luulekeelest Tiit Hennoste (eesti fil. II k.). Õhtut juhtis Enn Lillemets (eesti fil. III k.). Osavõtjaid oli kaheksa.

● **30. märtsil kohtusid õigusteaduskonna õppejõud ja üliõpilased vana kohviku kaminasaalis professor A. Koobiga.** Rektor vastas arvukatele küsimustele. Ta pidi rääkima endast kui teadusmehest, NSV Liidu Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikmest, NSV Liidu Ülemnõukogu saadikust ja muidugi ka kui rektorist. Nagu kirjutab õigusteaduskonna «Uudiste Lehes» Andres Hallmägi, kellelt kogu see informatsioon pärineb, leiti üksmeelselt: tore õhtu oli.

● **Teisipäeval tehti algust ÜTÜ konverentsidega**, majandust õppivate tudengite tööd on ette kantud. Eile ja täna tulid kokku keemiaüliõpilased, jätkavad arstid. Aprill on ju üliõpilasteaduse kuu.

● **Õhtul ja ööl vastu 1. aprilli tehti ülikooli klubis aprillikarnevali.** Kes arvas, et reklaam on ainult aprillinaljaks, sai petta. Ühiselamutest viidi kostümeeritud osavõtjaid kohale bussidega. Seegi ei olnud nali.

● Jälle lisab värvi meie ellu praegusel nii värvivaesel ajal **kohvikunäitus.** Kokku 18 pildil näitavad meile oma silmade läbi ilma ja inimesi Vahur Sova ja Ilmar Kruusamäe.

Ajaloo-olümpiaadist

Ajaloo kui õppeaine populariseerimiseks ning parimate koolinoorte ajalootundjate väljaselgitamiseks korraldasid Eesti NSV Haridusministeerium ja Tartu Riiklik Ülikool käesoleva aasta esimeses kvartalis VII vabariikliku ajaloo-olümpiaadi. Sedapuhku oli olümpiaad pühendatud olümpiamängude ja olümpialinnade Moskva ja Tallinna ajaloole.

Vabariigi koolides võttis teadmistevõistlusest osa 18 000 koolinoort, kellest 2200 pääses edasi linna ja rajooni voorudesse, et välja selgitada need 105, kes kogunesid märtsikuu õppevaheajaks Tallinna lõppvoorule. See kujunes erakordselt tulemusrikkaks Tartu linna ja rajooni õpilastele. Nii tuli C-grupis esikohale Tartu II Keskkooli 8. klassi õpilane Mati Reben ja B-grupis Tartu VII Keskkooli 9. klassi õpilane Tiit Nikopensius. A-grupis, kus võistlesid 11. ja 10. klassi esindajad, läks esikoht Tallinna I Keskkooli 10. klassi õpilasele Tõnis Lukasele. Kümne parema hulgas, kes vabastati ajaloo lõpu- või ülemineksamitest, oli aga 4 Tartu linna ja rajooni õpilast.

Olümpiaad oli ühtaegu tõhus vorm TRÜ ajalooeriala propageerimiseks vabariigi koolinoorte hulgas. Jääb loota, et mitmed olümpiaadil silmapaistnud noored annavad nii käesoleval kui järgmistel aastatel tublit täiendust meie osakonnale.

HILLAR PALAMETS,
olümpiaadi organiseerimiskomitee esimees

Peeter Tooma, Arvo Ratassepp

Teisipäeval, 3. aprillil sai füüsika-keemiateaduskonna tudengite eestvedamisel teoks meeldiv õhtu Peeter Tooma ja Arvo Ratassepa seltsis. Esimene pajatas peamiselt muusikute köögipoolest. Meeldivalt kõlas Peeter Tooma mahe bass ja kitarrihelin «Sophoklese» võlvide all. Teine külaline andis teada maailma ja Eesti uuemast koorimuusikast. Kuulasime heliplaatidelt Tapio lastekoori, Budapesti kammerkoori jpt. laule. Kohvikus hõljus meeldiv hubasus. Kahju vaid, et külaliste aja limiteerituse tõttu kohtumine veidi põgusaks jäi, aga ega head asja palju saagi tahta.

HANNES TAMME

Ühe linna kaks majandusteaduskonda

Kes ei ole midagi kuulnud TRÜ ja EPA majandusteaduskondade vahelistest suhetest, ei tea kindlasti ka seda, et eelmisel reedel toimus nende järjekordne kohtumisõhtu. Traditsiooni vanus on neli aastat, tegevuspaigaks truult TRÜ uus kohvik.

Enne pidu kohtutakse tavaliselt spordis. Vaatamata vähestele kaasaelajatele olid võistlused pingelised. Epalannad võitsid võrkpalli, TRÜ mehed aga korvpalli, nii et auhinnatort läks sõbralikult jagamisele.

Kohtumisõhtu avasid peo peremees ja perenaine. Tervitussõnu ütlesid teaduskondade komsomolisekretärid Ülle Lepp (TRÜ) ja Tarmo Lehiste (EPA), kes olid ka õhtu peakorraldajad. Meelelahutust pakkus TRÜ majandusmeeste ansambel «Enormous», kes valmistas omanäolise esinemisega tõega «tohutu, määratu» üllatuse. Vimberg-Ungersoni disko leidis eest tüüpilise eesti publiku: «algul ei saa vedama, pärast ei saa pidama».

Ülle ja Tarmo arvasid, et sügissemestril oleks selliseid õhtuid lihtsam korraldada, pole kevadist kiirust peale surumas. Peaasi, et sekretärid ise tahavad ja oskavad organiseerida. Juba samal õhtul arutati, mida ja kuidas järgmisel korral paremini teha ning pole võimatu, et majandusteaduskonnad hakkavad edaspidi kohtuma rohkem kui kord aastas.

AITA ILVES

Ettevalmistusosakonna kuulajad!

Teadusliku kommunismi kateeder ja ELKNÜ TRÜ komitee kuulutavad välja ühiskonnaõpetuse-alaste referaatide võistluse ettevalmistusosakonna kuulajatele. Tööd tuua kateedrisse hiljemalt 15. aprilliks.

Teadusliku kommunismi kateeder, ELKNÜ TRÜ komitee

Koos oli ÜTÜ aktiiv

Möödunud nädalal kogunesid Viitnale Eesti kõrgkoolide ÜTÜ aktivistid. Seminarlaagrid on traditsioonilised, seekord tuldi kokku juba 14. korda. Mida laagris tehti, sellest võisite lugeda eelmise lehe nädalaringvaatest. Keskseks kujunes ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimehe dots. J. Tammeoru kokkuvõte ÜTÜ möödunud tööaastast. Rõõmustav oli kuulda, et 1978. aasta mais ilmunud Üleliidulise Üliõpilaste Teadusliku Töö Nõukogu Presiidiumi otsuses nimetatakse Eesti NSV kõrgkoole nende hulgas, kuhu ülejäänutel soovitatakse tulla kogemusi omandama üliõpilasteaduse edendamise alal. Mis on siis meie üliõpilasteaduse tugevamad küljed? Üliõpilaste teaduslik töö koosneb kahest osast — õppeplaanis ettenähtud ja õppeplaaniväline teaduslik töö. Viimane toimub ÜTÜ liinis. ÜTÜ tööst võtab mingis vormis osa 84% Eesti üliõpilastest (TRÜ-s 83%), teaduslikesse ringidesse kuulub 54% (TRÜ-s 57%). Edukalt esineti üliõpilastööde konkurssidel ja konverentsidel. Vabariiklikele üliõpilaste teadustööde konkurssidele esitati TRÜ-st 1978. aastal 435 võistlustööd, neist 97 töö autoreid (22%) autasustati. Üleliidulisele konkursile esitatud 36-st võistlustööst pälvisid medali või diplomi 10 tööd. See 28% on Nõukogude Liidu kõrgkoolide kõrgemaid. ÜTÜ konverentsil peeti meie ülikoolis möödunud aastal 607 ettekannet. Tänavuaastasel konverentsil, mis osas teaduskondades juba alanud on, ei tohiks see arv jäädа väiksemaks. 36 TRÜ üliõpilast käis möödunud aastal ettekandega teiste liiduvabariikide üliõpilaskonverentsidel.

Rahul ei saa olla üliõpilastööde publitseerimisega. 1977. aasta 208 artikli kõrval on möödunud aasta 104 tunduv tagasiminek. Meil oli kavas avaldada nagu 1977. aastalgi ÜTÜ konverentsi materjalid, kuid ministeerium ei jõudnud kahjuks õigeaegselt kinnitada konverentsi vabariigi valitsuses, mistõttu kirjastuskomitee ei andnud luba juba vormistatud materjalide avaldamiseks.

ÜTÜ liinis juhendab üliõpilasi 81% ülikooli õppejõududest ja teaduritest. See arv võiks suurem olla, sest teadusliku tööga tegelevate üliõpilaste arvu silmas pidades on ilmne, et osale õppejõududele langeb liiga suur juhendajakoormus. Aktiivsemalt tuleks kasutada NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1978. aasta aprillimäärusega «Teadusliku uurimistöö efektiivsuse tõstmisest kõrgkoolides» antud õigusi haarata üliõpilaste teadustöö juhendamisele kaasa vabariigi teaduslike asutuste töötajaid.

Suurenenud on üliõpilaste osavõtt kateedrite lepingulistest ja plaanilistest uurimistöödest. 66% teemadest täideti koos üliõpilastega. Eesti teistes kõrgkoolides on see protsent kõrgem (keskmine 72%). Ootuspärane oleks, et kõrgkoolis haarataks üliõpilasi kaasa iga plaanis oleva või lepingulise töö täitmisele. Seda nõuab ka Üleliiduline Üliõpilaste Teadusliku Töö Nõukogu Presiidiumi eespool nimetatud otsus. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata üliõpilaste spetsiaalsete teaduslike koondiste tugevdamisele ja arendamisele. Eesti kõrgkoolides on neid kaks — TPI üliõpilaste spetsiaalne konstrueerimisbüroo ja meie ülikooli ÜKTUB. TPI SKB tegi möödunud aastal lepingulisi töid 155,6 tuhande rubla eest ja saavutas üleliidulisel konkurssülevaatusel III koha, ülikooli ÜKTUB aga vaid 16,5 tuhande rubla eest. ÜKTUB-i tööst võttis osa 1% üliõpilasi. Möödunud aastal paranes tunduvalt ÜKTUB-i materiaalne baas: saadi uued, korralikult sisustatud ruumid füüsikahoonest, mis võimaldab tööd laiendada ja kaasa haarata rohkem üliõpilasi. Uusi lepinguid ongi juba sõlmitud.

Põhiline osa üliõpilaste õppeplaanivälisest teaduslikust tööst tehakse ÜTÜ ringides. Uute töövormide leidmine, teiste kogemustest õppimine on ÜTÜ aktivistidele alati huvi pakkunud. Ka seekordses seminarlaagris tutvustati igast kõrgkoolist ühe tugevama ringi töökogemusi ja plaane. Ülikooli esindas tänavu neuroloogiaring, kes hiljuti tähistas oma 30. aastapäeva.

SEMINARLAAGER 79 ÜTÜ

Kokkuvõtted on tehtud, sihid edaspidiseks selged. Oleme õigel teel, aga tähelepanu kohustab — kes tahab teistele eeskuju anda, peab ise püüdma teha järjest paremini. See mõte jäi kõlama ka Viitna laagrist.

REET KASIK

Head malevapildid

Ma tahan luua heleshajuva hingepildi ühest valgest linnast, kus me oleme nõtkete suveinimestena kohvi joonud kaldapealsekohvikutes. Õhtul on karnevalisumedus toonud peo promenaadi jalutajate sekka, kirjud lambivalgused on tantsinud muusikas, orkestrandid on mängides keerelnud inimeste kohal ja nende frakilinnutiivad on välgelnud tähetus taevakumas. Meri on lamanud linna ees, suur usalduslik loom, kelle nahal võbelevad vesiõrnad tunded, hinganud on ta lainetades kohinat ja soojusse hellitanud siledaid kaldakivikesi. Siis on tihe öö varje kustutades küpressidele toetunud, lämbusest raskena end nendest läbi torganud ning maastikule magama jäänud.

See on reklameeriv pildike Jaltast, mis valgena päikeses seisab suure loperguse mere kaldal — Mustal merel sõidavad laevad, heledad nagu unistus neist, rannas kasvavad palmid ja päikesesirmide suured seened.

Ma ei ole päris kindel, kas me suvemalevlaste puhkamisest Jaltas jõuame reisikirjelduse teha — pidime Hennostega seda vanas kohvikus kirjutama hakkama, ent kevadel sulab isegi aeg kokku — sellepärast rahuldasingi ennast ülemise pildikesega. Kui me kirjeldamist ikkagi alustame, siis on võimalik, et tarvitame olemasoleva veel kord ära. Ei saa seda meile pahaks panna.

Me töötasime suvemalevas, kinnitasime end hommikuti köite ja rihmadega sarikate külge, andsime käest kätte eterniitplaate ja lõime neid katuseroovi külge kinni. Kunagi ei juhtunud, et meil mõni plaat käest oleks libisenud. Plaat oleks siis laperdanud õhus, oleks pööranud end mitu korda hirmunult ümber ja lõpuks ikkagi abitult purunenud, lahmatades kildudeks. Alla vahtima me inimesi ei lasknud.

Üleval nägime Tartut, vanad katused olid sammeldunud ja puulehestikega ühte rohelisse värvunud. Kui õhku tuli vine, mis lõikas ära linna ääred, muutusid värvid alatuteks, linn oli salalik ja liikuv.

Katuseplaatide vahele jäi väikesi pilusid, nendest läbi pistusid sinakad orgid, mis pööningulael lõppesid täpikestega. Me toppisime eterniidi vahele klaasvatti, orgid muutusid peenemaks ja kadusid päris. Korstna ümber mätsisime segu.

Need on rahulikud pildikesed malevatööst, mida me roovil turnides tegime — roov oli meile nagu trepp, me tõime harjaplekid ja lõime need kinni.

Mälestusi malevast on jäänud palju, mälestusi koguneb üldse rohkesti ja neid ei ole kusagile riputada. Sorime vahetevahel lahkuvates piltides, avastame suvemaleva ning räägime lapselastele.

Võib-olla juhtub rühm veel kokku tulema. Väli Varri, Undusk Jaan ja Pruul meie hulgas, siis võime koostada ühe raamatukese, kus me oma tööst jutustame. Võimalik on, et tänavale tilgub jälle vihma, nagu möödunudki suvel — vihm tegi värvid rõskeks, roov katusel sai märjaks ja jalad hakkasid libisema —, meie taandume sooja kohvikusse ja heietame seal. Siis on hea eelmised tööpildikesed ära kasutada.

IMRE SIIL

Milleks ma peaksin malevasse minema? Ega ma tipikas ole, et ehitusest taipama peaksin. Milleks füüsilist tööd ülikoolis tarvis läheb, peaasi et vaimuga kõik korras oleks? Nii ma siis arutasin ja leidsin, et tarvis ka maal kodus lehmale heina teha. Olen ikka juba suur inimene. käin ülikoolis ja puha. Loomulikult pean vanemaid aitama. Ilma minu autoriteetse abita jääb lehm talvel nälga, eriti veel kui ka loodus ilmaga vingerpussi mängib. Ja näe sõbrannet, tema mamma pidavat tütre tutvuse kaudu suurde malevasse sokutama ja kas mina pean siis suvemalevasse jääma.

Äkki lehmale heinategemine ei olegi nii mõjuv põhjus? Küll ma siis mõne kroonilise tõve endale külge mõtlen. Ei, veel parem, võtaks arstilt tõendi, et lapsepõlves kukutud jalg tahaks opereerimist, või hakkaks hoopis teadust tegema.

Ettekäänet otsimas

Pärast NLKP ajaloo referaati soovitas õppejõud võistlustöö kirjutada. See juba läheb. Lõppude lõpuks tulin ma ülikooli õppima, minust peab saama haritud inimene, oma erialas hästi orienteeruv spetsialist. Ei mingit aja raiskamist! Aga kui järsku tööst ei tule midagi välja? Kõigi mugavustega ülikooli uus raamatukogu pole ka veel valmis. Seal oleks suvel palava ilmaga päris mõnus teadust teha. Lugemissaalile pidavat katuseaknad tulema, nii et kõik mis loed, jääb ilma igasuguse varjuta silmade ette ja päris pikaks ajaks kohe. Aga uut raamatukogu pole valmis, teadust tuleb kodus teha.

Isa õde pidavat suvel Musta mere äärde sõitma. Mindki lubati kaasa võtta. Siis tuleb oma teaduse tegemise paberidki ühes tassida.

Nüüd asja juurde tagasi. Räägitakse, et ülikooli ja Tartu linna abistamine olevat iga tudengi aukohus. Aukohus aukohuseks, aga sundida nad mind ei saa.

Minu ees on nimekiri, kuhu tuleb ennast koos teiste kursusekaaslastega kirja panna. See koostatavat suvemaleva komplekteerimise tarvis. Nimi, kursus, sünniaasta, kuuluvus ÜLKNÜ-sse, NLKP-sse, kodune aadress, aadress õpingute ajal, EÜE (regioon, rühm), füüsilisest tööst vabastatud. Viimasesse lahtrisse ei saa ennast kirja panna, sest need inimesed pidavat samuti tööle pandama. Kas siis rohkem võimalusi polegi? Nemad seal staabis ka ettenägelikud. Või loodavad äkki minu südametunnistusele? Sundida mind ikkagi ei saa. Õige küll, ma tulingi ülikooli vabatahtlikult, lausa omal soovil.

Suvemaleva potentsiaalne liige

Töö ja mõtte ühtsus.

Suvemaleva mulluse plakatikonkursi esikoha saanu.

Pisut

suvemalevast tead vist nüüd enam. Aprill on see kuu, mil tuleb enda meelest parim rühm valida. Peagi saad lehest teada, kes komandöridkomissarid. Kindlasti võid üht-teist pärida ka mullustelt suvemalevlastelt. Nii et, kes suurde malevasse ei lähe, see... tuleb SUVEMALEVASSE.

Pilguheit Cambridge'i

AILI PÄJU

(Algus «TRÜ-s» nr. 9)

Küsimusele, kuidas noormehed saavad niisugust puhtust hoida, vastati, et lohakusmaks olevat väga kõrge, keegi ei soovivat räpakuse pärast oma rahakotti kergendada. Üliõpilased hoiavad kõrgel ja hindavad oma kolledži nime ja vappi.

Noorte riietust iseloomustas lihtsus ja puhtus: tütarlapsed eelistasid velvetjakke ja pehmest villasest midiseelikuid, noormehed liikusid velvetpükstes või džiinides ja villastes džemprites. Torkas silma, et ei nais- ega meesüliõpilaste seas pole üldse moes suitsetamine. Kordagi ei näinud ma ülekaalulist noort inimest, küllap seepärast, et kõrges hinnas on rahvasport (sõudmine, ujumine, golf, jalgpall) ... ja jalgratas. Kõik oma toimetamised, sisseostud, väljasõidud linnast teeb üliõpilane jalgrattal, millele on külge monteeritud korv.

Õpperuumides ilmnes inglaste ilmne nõrkus ajaloo vastu. Ohukeseks kulunud laborilauad ja pingid (kolmjalad) ja samas kõige kaasaegsemad valgustid ja telerid. Seinu ehivad kuningate, kuningannade, pühakute ja kolledži kunagiste parimate lõpetanute portreed. Austus oma maa, oma kolledži vastu on sügav ja puutumatu. Näitlik informatsioon, mida nägin, oli mitmekesine ja lakooniline. Nii võis Newnhami kolledži seinalehest lugeda eluloolisi andmeid Aleksandra Kollontaist, Sofia Kovalevskajast ja ka poliitilisest olukorrast Iraanis.

Vaatamisväärsusteks Cambridge'is olid ülikooli botaanikaaed, Fitzwilliami muuseum ja ülikooli raamatukogu. Neist viimane avati 15. sajandil (algul oli 172 eksemplari, nüüd läheneb raamatute arv miljonile).

Kokkuvõtteks võib öelda, et Cambridge'is on üleolekut päevakajalisusest, ülikoolilinn paneb mõtisklema üldinimliku kultuuri jäävusest, selle kultuuri pikaldasest, kuid peatamatust edasiliikumisest.

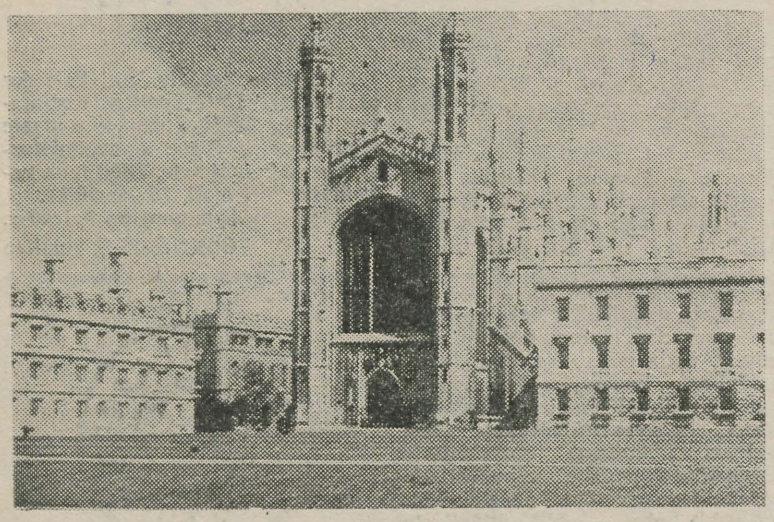

King's kolledž.

EKP TRÜ komitees

● 19. märtsi istungil informeeris komiteed **olümpiagiidide ettevalmistamisest** M. Tamm. Ülikoolis tuleb olümpiamängude ajaks ette valmistada 638 inimest, neist 464 hästi võõrkeeli valdavaid. Õpitakse inglise, saksa, soome, rootsi ja prantsuse keele gruppides. Töö toob tudengile nädalas kuus tundi koormust juurde, mida kompenseeritakse 10-rublase lisastipendiumiga. Senine töö on kulgenud häireteta. Järgmisel aastal tuleb teha täpne valik, keda olümpiamängudele saata.

Õppeprorektor V. Haamer kõneles EKP Keskkomitee büroo 13. veebruari 1978. aasta otsuse **«Kaugõppe ja õhtuse õppevormi efektiivsuse tõstmisest vabariigis»** täitmisest. Otsuses juhiti tähelepanu suurele väljalangevusele ja madalale õppeedukusele. Sel õppeaastal on olukord paranenud: õppeedukus hakkab vähehaaval tõusma peaaegu igas teaduskonnas. Paremaid tulemusi on saavutatud neis teaduskondades, kus õppejõud on pööranud kaugõppetööle suuremat tähelepanu. Väljalangevus ulatub ikka veel 12—15 protsendini.

Samal istungil olid arutusel kaadriprobleemid ja kutsetaotlused ajalooteaduskonnas, kinnitati ka osa EÜE kuraatoreid.

● 26. märtsil oli üheks põhiküsimuseks **kursusejuhendajate töö üliõpilaste kommunistliku kasvatuse kompleksplaani elluviimisel ning kursusejuhendaja põhimääruse täitmine.** Ettekandja õppeprorektor U. Palmi arvates hakkab see töölõik õppe- ja kasvatustöös üha kaalukamat osa saavutama. Töö toimub 1974. aasta juhendi põhjal. TRÜ-s on praegu 160 kursusejuhendajat, 74 neist kuulub NLKP-sse. Mööndunud sügisest peale korraldatakse kaks korda kuus õppeprodekaanide nõupidamisi. Prodekaanid moodustasid oma teaduskonnas kursusejuhendajate aktiivi. Igal pool ei ole see töö veel korda läinud. Kursusejuhendajail tuleb toetuda õpperühma juhtidele, komsomoliaktiivile, suurendada on vaja kursusejuhendaja koormustunde. Küsimusi tekitas õppekaardi sisseseadmine. Kokkuvõtte tegi parteikomitee sekretär A. Kiris. «Kursusejuhendaja ei tohi olla vaid vahelüli dekanaadi ja üliõpilase vahel. Ta peab olema vanem seltsimees, nõuandja ja juhendaja.»

Üliõpilaste ühiskondlik-poliitilisest praktikast õigusteaduskonnas kõneles parteibüroo liige E. Ploom. ÜPP süsteem on välja kujunenud, üliõpilased on mõistnud selle tähtsust. Oma osa ÜPP arendamisse on andnud parteibüroo ja kursusejuhendajad. Pidev ülesanne on praegu õigusteaduskonnas 79%-l üliõpilastest, on sisse seatud vastavad perfokaardid. **ÜPP-st ajalooteaduskonnas rääkis parteibüroo sekretär J. Huik.** Arvestused toimuvad kehtivate nõuete põhjal, igas osakonnas on moodustatud komisjon. Arvestamisel on ilmnenud, et vahel nuputatakse välja pseudoülesandeid.

ÜPP kohta vastuvõetud otsuses on märgitud sellealase tegevuse puudustena komsomoliorganisatsiooni vähest osa, rahule ei saa jääda ÜPP teoreetilise kursuse õpetamise ja noorte lektorite ettevalmistamisega, eriti ajalooteaduskonnas. Täiustamist vajab ÜPP ja leninliku arvestuse koordineerimine. Peeti vajalikuks alates järgmise õppeaasta kevadsemestrist sisse viia vaheatesteerimine.

Komsomolikomitee sekretär M. Kallion informeeris parteikomiteed 18.—21. aprillini toimuvatest rahvaste sõpruse päevadest. Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi filoloogiateaduskonnas.

NLKP liikmekandidaadiks kinnitati Erki Berends žurnalistika III ja Ain Saarna II kursuselt ning füüsika V kursuse üliõpilane Juhan Kolk, NLKP liikmeks eesti keele kateedri aspirant Sirje Nilbe ja füüsikaosakonna vanemõpetaja Henn Voolaid.

Mis on ÜVAK?

Lühend järgmisest nimetusest: Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa. See ühiskondlik organisatsioon tegutseb ametiühingukomitee juures, eesmärgiks on üliõpilaste vastastikune materiaalne abistamine.

Kassa liikmeks astujal tuleb esitada avaldus juhatuse nimele ja tasuda 20 kopikat sisseastumismaksu, edaspidi iga kuu 20 kopikat liikmemaksu. Kassa varad kujunevadki peamiselt just neist maksudest, kusjuures organisatsioonist lahkumisel liikmemaksud tagastatakse.

Laenata saab kuni 50 rubla tähtajaga kuni 5 kuud. Vajaduse korral võib laenu tagastamise tähtaega ka pikendada (kuni üliõpilasseisusest lahkumiseni). Tagasimaksmise viivitamise korral tuleb tasuda viivist 1% ulatuses laenu summast kuus.

Tudeng! Kui sul tekib vajadus laenata raha, pöördu TRÜ ÜVAK-i poole!

Kassa asub sööklamaja III korrusel paremat kätt kohviku raamatupidamise kõrval. Lahtioleku ajad on kirjas luugil oleval sildil.

TRÜ ÜVAK-i juhatus

HEINO HANSON 50

4. aprillil 1929 oli Mart Hansoni peres mälestusväärne sündmus — ilmavalgust nägi poeg Heino. Koolitarkust kogus Heino Hanson Pärnu I Keskkoolis, mille lõpetamise järel tekkis vastupandamatu soov arstiks saada. 1948. aastal pani ta oma tulevasele eluteele aluse arstiteaduskonda astumisega ja veel kindlama aluse selle lõpetamisega 1954. aastal.

Esimeseks töökohaks oli juubilaril TRÜ biokeemia kateeder, kus ta töötas kaks aastat assistendina. Paraku aga tõmbas kliinikutöö rohkem ja nii siirdus ta Tartu Linna Kliinilise Haigla siseosakonda laboratooriumi juhatajaks. 1961—1967 töötas ta peaarsti asetäitjana ravi alal, kus omandas hulgaliselt väärtuslikke juhtiva töö kogemusi. 1968. aastast sidus H. Hanson oma elu ülikooliga: algul assistendina teaduskonnasisehaiguste kateedris, seejärel pärast kandidaadikraadi kaitsmist 1970. aastal spordimeditsiini kateedri dotsendina. Sellel ametikohal töötab juubilar tänaseni, õpetades tulevastele spordiarstidele sisehaigusi ja lugedes spordipatoloogia kursust. Alates 1976. aastast töötab ta kohakaasluse alusel Tartu Kliinilise Haigla peaarsti asetäitjana ravi alal ja kardioloogiakeskuse juhatajana.

Pikk on juubilari ühiskondlike ülesannete register — 1971. aastast on ta TRÜ ametiühingukomitee liige, Eesti Kardioloogide Seltsi staažikas aseesimees, pikka aega kuulus arstiteaduskonna ja ÜTÜ üleülikoolilisse nõukokku.

Kateedri rahvas tunneb juubilari alati heatujulise, humoorika ja abivalmis kolleegina, kelle organisaatorivõimed ja elukogemused on ikka meid aidanud raskustest üle saada. Indu jätkub tal nii suusa- kui matkarajal, teaduskonna- ja osakonnaüritustel kaasalöömiseks. Soovime juubilarile selleks kustumatut visadust ja energiat!

Kolleegide nimel
TOOMAS KARU

Külas Moskva ülikooli õigusteaduskonnas

MRÜ õigusteaduskonna korvpallimeeskonna möödunudaastane külaskäik oli meile üllatus. Praegu võime nentida traditsiooniliste sõprus- ja spordisidemete olemasolu pealinna tudengitega.

Kohtumised MRÜ juristidega toimusid sel aastal kahel nädalal: kahel korral mängiti Tartus ning kahel korral Moskvas. Tunnistust meie korvpallurite väärikast vastupanust annab üldskoor 2:2. Moskvas kaldus vaekauss meie kasuks esimeses mängus — 78:74. Teises mängus pidime võõrustajate 10-punktilist paremust tunnistama.

Et tegemist on sõpruskohtumistega, mahtus mängude vahele muidki üritusi. Tegevuse mastaabid on Moskva üliõpilastel loomulikult laiemad. Et see vahel organisatsioonilisi raskusi tekitab, kogesime meiegi: võrkpallis jäi sedapuhku «käsi valgeks löömata».

Mis torkas eriti silma Moskva üliõpilaste juures? Suhtumine. Ühiselamu on tõeliseks ühiskoduks. Seltsimehelikkus ei võrdu omamehelikkusega ning seetõttu tullakse toime võõra abita. Tudengite endi sõnade kohaselt ei mäleta nad aega, millal kursusejuhendaja või kasvatustööprodekaan oleks käinud ühiselamus korda loomas. Jäägu see mõtteavaldus ka meie komsomolijuhtidele arutluse objektiks.

Ühiselamuprobleemil on muidugi ka teine aspekt. Juristide arvates pole nende maja kuigi uus. Meie pilku mööda oli tegemist parima ühikaga, mida oleme näinud. Ühiselamus asuvad söökla, mitu einelauda ja oma klubisaal innustavad kõike hoidma. Nädalavahetusel seal toimuvast diskost saime meiegi osa. Diskorite kasutuses oleva tehnika üle võib vaid kadedust tunda. Rahvamalev ja KOR, kelle organiseerivat kätt meil kuidagi tunda pole, on Moskva ülikoolis tegevusjõuline organisatsioon. Selles veendusime diskoõhtul. Ka tartlaste saali lubamisel püüti esmalt veenduda selles, kas me ikka oleme üliõpilased. Kogetu taustal on kuidagi ebameeldiv mõelda TRÜ klubile ja uuele kohvikule, mida me paraku pole suutnud muuta ainult tudengite meelelahutuspaigaks.

Ja veel. Moskva üliõpilased tundusid märksa õpihimulisematena. Tuuletallamist on nende tegevuses kindlasti vähem. Kas ei leidu ka siin veidi moraali meie jaoks?

JÜRI RAIDLA

Ministri käskkiri

Silmapaistvate saavutuste eest teaduses ja teadustöö organiseerimisel autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga professoreid Jüri SAARMAT, Akivo LENZNERIT ja Ernst RAUDAMIT ning dots. Artur LINDU.

Aukiri anti veel kauaaegse kohusetruu töö eest insener Aino LEESIKULE ning seoses 70. sünnipäevaga teadusraamatukogu perioodikaosakonna juhatajale Ida NOPPELILE.

UUSI TRÜKISEID

TRÜ Majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riikiikus Ülikoolis. Tartu 1979, 68 lk., 500 eks., 10 kop.

Texts for Geographers. Tartu 1979, 102 lk., 300 eks., 20 kop.

Õppemetoodilised juhendid kursuse «Tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika keemikutele» kohta. Tartu 1979. 48 lk., 300 eks., 10 kop.

Olnust

Koondülevaade Tartu Keiserliku Ülikooli kriminaalõiguse õppejõududest

LEO LEESMENT

Kuni 1918. aastani on Tartu ülikoolis olnud hulk kriminaalõiguse õppejõude. On olnud silmapaistvaid, aga ka neid, kes endid peaaegu millegagi meie aega jätnud pole. Mõned neist on olnud Tartu ülikoolis ametis ainult lühikest aega, lugedes ja õpetades kriminaalõiguslikke aineid kõrvalainena. Üksikud tähelepanu väärivad õppejõud-professorid on juba meie lehe veergudel käsitlemist leidnud, nagu näiteks Clossius, Osenbrüggen, Pustoroslev. Võiks lisada veel Mütheli (vt. «TRÜ» nr. 19, 1978, Clossiuse ja Osenbrüggeni kohta vt. «TRÜ» nr. 44, 1976, Pustoroslevi kohta leidub materjali «TRÜ-s» nr. 45, 1976).

Ajaloolises järgnevuses on pidanud loenguid kriminaalõiguse valdkonnast veel Karl-Otto Madai (1837—1842), Franz-Victor Ziegler (1852—1877), Woldemar Rohland (1878—1892), lühemat aega Wilhelm Snell. Viimane sai olla kriminaalõiguse professoriks ametlikult ainult 8. jaanuarist 13. septembrini 1819, tegelikult jõudis ta Tartusse alles 28. augustil. Juba 16. septembril vallandati ta Vene keisri käsul Saksamaa kohtu-uurimisvõimudelt tulnud kaebuse peale (Snelli otsiti taga ühe kõrgema isiku tapmiskatse asjus). Seega oli ta Tartus vähem kui kuu aega. W. Snell lahkus Tartust, saanud aastapalga 5000 rubla assignatsioonides ning 200 taalrit reisiraha. Kuid ta ei sõitnud Saksamaale, vaid Helveetsiasse, kus oli hiljem ülikooli professoriks.

Aastail 1851—1856 luges professor A. S. Žirjajev erandina ja uudsusena vene keeles teiste juriidiliste ainete kõrval ka kriminaalõigust (1856. aastal siirdus ta Peterburi ülikooli, kus samal aastal suri).

Riias 1850. aastal sündinud Woldemar Rohland oli Tartu ülikooli õppejõud 14 aastat. Suviti viibis ta sageli Saksamaal, kokku üheksal aastal (1871—1889). Ülikooli uute seaduste jõustumisel vallandati Rohland 20. augustil 1892. Ta sai suure ühekordse abiraha — 714 rubla 80 kopikat. Rohland oli ühtlasi Aakre, Uniküla ja Jõgeveste mõisa kaasomanik. Vene tsiviilteenistuse kraadi tal ei olnud, sest ta polnud Vene keisririigi alam. Jäädava väärtusega trükis ilmunud uurimusi tal polnud — baltisaksa biograafilises leksikonis, mis ilmus Kölnis 1970. aastal, kus loendatakse Baltimaade endiste tegelaste ja teadlaste tähtsamaid trükis ilmunud teoseid, ei seisa Rohlandi kirjatööde kohta mitte midagi. 1893. aastast kuni 1919. aastani oli ta Freiburgi ülikooli professor Badenis. Ta suri samas 18. detsembril 1936. aastal.

Tsiviilõiguslikes õppeainetes, mis baseerusid suures osas Rooma ja Balti (ka Rootsi) õigusallikatel, vene keele oskus õppejõududel nii hädavajalik ei olnud. Kriminaalõiguslike ainetega oli lugu teistsugune: tungisid ju Baltimaile sammsammult ikka rohkem ülevenemaalised ja loomulikult venekeelsed uuendused kriminaalõiguse ja -protsessi alalt. Seal oli vene keelega üsna rohkesti tegemist.

Seda näeme ka arhiivides leiduvates atestatsioonides ülikooli õppejõudude kohta. Nii öeldakse seal ühe või teise Tartu ülikooli professori vene keele kohta: oskab tõlkida vene keelest saksa keelde suuliselt ja kirjalikult hästi (või rahuldavalt); samuti saksa keelest vene keelde. Kõige selle juures aga pole end näidanud võimelisena iseseisvalt vene keeles kirjalikult asju ajama.

Otsustavaks said üheksakümnendate aastate algusaastad. Siis algas vene keelt vabalt mittevaldajate vabastamine ülikooli õppetööst. Kriminaalõiguse alal asus ametisse P. Pustoroslev, kes tegutses professorina 1918. aastani ning evakueerus 31. augustil koos teistega Voroneži.

See on üldkokkuvõte kriminaalõiguse õpetamisest Tartu ülikoolis aastail 1802—1918.

Kus sa käisid, Haanja mies?

4. Sirpa Palo Tiit Matsulevitš

МАГАЗИН — ÄRA MAGA SIIN (monomeenutus)

10. veebruari hommikul — kell oli vaevalt kaheksa — võis hotelli administratiivpersonal jälgida kolme inimese metsiku kiirusega väljatormamist. Meid oli tabanud teine äriline haigushoog. Esimest ma ei meenuta, sest tol korral õnnestus mul maha unustada peamine vahend edukaks ostmiseks — raha — ja ainult tänu armeenlastele läksid korda mõned ostud.

Mul oli kaasas kaks uut sõpra: viinamarjakasvataja Kirgiisiast ja suur antikvaarsete asjade kollektsionäär Riiast. Peab ütlema, et minu ärilised eesmärgid olid võrreldes nende omadega üsnagi tagasihoidlikud, kui arvestada, et noormees Kirgiisiast soovis sõlmida lepingu ühe põllumajandusnäituse eksponeerijatega teatud (koristus)masinate ostmise kohta. Aga ta oli ettevõtlik poiss ja võimeline koju reisima kasvõi tuletõrje lendsalga täieliku varustusega, kui talt seda palutud oleks. Püüdsin kõigest väest varjata oma hämmastust, kui lätlane esitas mulle vanakraamipoodide nimekirja koos juurdepääsukirjeldustega.

Tänavad olid inimesi täis ja sumisesid nagu mesipuud. Suurlinna rabelev õhk tekitas meis rõõmsa tegutsemisjoobumuse ja me ruttasime väikeste lõbusate sammudega suurde kaubamüsteeriumi.

«Ei, laps, see pole sinu jaoks,» ütles Juris ja tõmbas mind rahulolematu kärsitusega varrukast pärast seda, kui mu pilk oli umbes pool tundi läbitungivana püsinud ühel vanal mahagonipuust kapil ja haruldase varjundiga vanaaegsetel voltäärtugitoolidel. «See pole minu jaoks» pidi tähendama seda, et ta ei soovi mind näha suure mööbliauto otsas Eestimaa poole kihutamas, samal ajal kui temal oleks mulle veel teab mida hirmus väärtuslikku näidata. Endale ostis ta aga kaks plüüšraami arhailiste maalikeste jaoks ja vanaaegse ohtrate nikerdustega baromeetri, mille üle ta lausa säras. Puudus, et ta oleks sealt endale varunud veel helesinised rippkardinad, elevandiluust kõristi, valehabeme, näpitsprillid ja terve kuhja musliinrätikuid — ning loonud endale võimaluse (hea seegi!) avada mõni isetegevuslik teatriring, sarnane Ostrovski-aegsetega.

«Si son vedute cose piu staraordinarie,» oleksin tahtnud talle öelda. Vedasin teda kõigest jõust spordiriistade poe poole, sest mu ammune unistus oli saada üks pisike armas rapiir. Kirgiis juhtis mu tähelepanu ühele suvenIirrelvale kesklinna kingitustekaupluses, mis kõige tõenäolisemalt oleks kõlvanud Baabüloni vallutamiseks, aga mitte igapäevaseks treeninguks. GUM-is tabasid meid rasked sisetunde kriisid, sest seal näis olevat osakondi niisama palju kui Ahvenamaal saari ja ma ei näe paremat vahendit isikliku õnnetuse suurendamiseks, kui seda on GUM-is jalgu järele vedades tundide kaupa ringitöllerdamine. Mu sõbrad heitsid mulle kõikemõistva ja laitva pilgu ning ma eemaldusin kohe ühest poolsõõrjast ilmatu pikast järjekorrast.*

Endi suureks meeleheaks olime lõpuks jõudnud Lenini prospekti lõppu — kaupluseni «Leipzig». Selle maja ümber keerleval õhul näis olevat eriline juhtivus, poe sisemusest paisati ühe hetkega välja ja suruti sisse hämmastav hulk inimesi ning väljujate muljutud välimus lasi aimata, et sees toimub midagi mitte just väga meeldivat. Uskusin end lugevat teiste pilkudest sama arvamust. Mis seal sügavuses tegelikult toimus, seda me teada ei saanudki, sest pärast viieminutilist õudset rabelemist eesukse juures otsustasime sellest ettevõtmisest loobuda.

Tänavanurgal karjus šoti salliga vanamutt katkendlikke lauseid, millega ta tahtis teatavaks teha, et müüb suurepäraseid «üllatusmune». Kirgiis tõi kuuldavale kentsaka irvituse, lätlane aga varustas end kohe läikiva kuldkeraga ja pistis selle rahulolevalt taskusse.

Ajapikku hakkas meie näojoonte leebesse rahusse ilmuma mõningaid lahjunud jooni. Varsti vedasime me üsna korralikult oma jalgu järel ja kes arvab, et suutsime veel läbi käia «Электротовары» ja «1000 мелочей», see eksib rängalt. Olles hajameelsel häälel üksteisele soovinud õnnelikku reisi lõppu, suundusime me igaüks endale vajalikku paika maa alla.

* on nähtud ebaharilikumaidki asju (it. k.)

... KELLEL OLI METROO

Moskvat kui tervikut tunnetada on võimatu — sipelgapesana kihav linn ei lase sul hetkekski kontsentreeruda, aeg näib siin liikuvat lausa seitsmepenikoormasaabastega. Selles linnas muutub staatilinegi dünaamiliseks, linn otsekui sulab, valgub laiali su enese silme all, teisal jälle tõmbub krampides kokku. Kõik see muudab silmeesise kord kirjuks, kord mustaks, kord lausa pimestavvalgeks, uimastab provintslast mingi erilise suurlinnaolustiku oopiumiga. Nimetu narkootikum imbub sinusse nähtamatuid veene pidi ja muudab peagi su olemise sulle endale talumatuks — suurlinna Suur Hall, mis paneb sind taga igatsema rahulikku flegmaatilist, harva ka melanhoolset Tartut. Oled nagu nostalgiline mulk mustlase pulmas, kus tülpimus õige pea tema uudishimu kontreerima hakkab.

Te võite läbi käia kõik restoranid ja seltsesööklad, kõik teatrid ja passaažid, tsirkused ja pioneeride paleed, ent kui te julgeksite lausuda: «Ma tunnen Moskvat nagu oma viit sõrme,» kõlavad teie sõnad väheusutavatena. Nii nagu mitme füüsikanähtuse puhul saab vastata küsimusele «Mis see on?» vaid selle nähtuse omaduste kirjeldamisega, saab küsimusele «Mis on Moskva?» vastata ainult mosaiikjutustusega selle keerulise linnorganismi üksikelunditest. Tartus on linna aordiks ülikool, Moskvas metroo. Linnade liigituse aluseks pole kaugeltki ainult puhtstatistiliste dimensioonide erinevus, entsüklopeediate külm arvuderäga. Linnade erinevus on kusagil kaugemal, millelgi mõistetamatul, nii sügaval (või kõrgel), et toda neetud aurea mediocritas*'t otsiv ning pseudotõeliste tõetasandite kütkeis rabelev inimvaim seda vaevalt tabada suudab. (Lihtsustamise ja üheselt äraseletamise püüe on inimkonnale olnud omane juba ta hälliaegadest saati, julma paratamatusena on selline püüe igal ajastul jooksnud ummikusse — see aga ongi aluseks meie spiraalarenemise keermetõusudele ...)*

Parim viis Moskvat pisutki tundma õppida on sõita tema metroos. Perifeerialast nii väsitav betoonkülastress saab siin, avaras maaaluses riigis, hoopis enam mõistetavaks kui lõputute prospektide suletud valgustunneleis. Paradoksaalne — väikelinnas on inimene palju vabam, tal on rohkem avarust, käimis- ja tegutsemisruumi, ta tunneb ennast rohkem i n i m e s e n a kui suurlinnas. Hoolimata sellest, et Moskva jätab endast kaootiliselt kihava sipelgapesa välismulje, et iga sekundiga purskavad metroojaamade ning kaubamajade vulkaanid tohutul hulgal pulbitsevat stiihilist inimlaavat, tundub siiski, et iga inimsipelgas selles suures korratus ükskõikses pesas liigub vaid o m a ja ainult endale teadaolevat rada pidi, teistele seda salarada avamata — justkui rangelt graafikust kinnipidav rong. Kogu Moskva on kaetud selliste nähtamatute, ainult ühereisijarongidele mõeldud rööbastega, kuhu võõrale ligipääs puudub. Suurlinn muudab inimesed võõramaks, ja mida suurem ta on, mida lähemal inimesed üksteisele füüsiliselt asuvad, seda suuremaks muutub hingeline distants nende vahel. Alles selle purgatooriumi lõõmas hakkad sa, provintslane, tõeliselt hindama oma ainulaadset võimalust astuda üle Inglisilla täpselt niisamamoodi nagu üle Kuradisilla.

(Järgneb)

Kõnevõistlus peetud

Toimumisest

Kõnevõistlus toimus märtsi viimase kolmapäeva õhtul «Sophokleses». Erinevalt eelmistest aastatest ületas osavõtjate arv tunduvalt žürii liikmete oma.

Žüriist

Seekord osalesid viieliikmelise žürii töös Toomas Alatalu, dots. Lembit Kiik (parteikomitee ideoloogiasektori juhataja), Mercedes Pent (komsomolikomitee asesekretär), Sergei Nazarenko (komsomolikomitee õppesektori juhataja) ja Ülar Tikk (komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja asetäitja). Kahju, et žürii tööst ei saanud ametiülesannete tõttu osa võtta traditsiooniline liige dots. Hillar Palamets.

Osavõtjatest

Keerukas statistiline analüüs näitab, et osavõtnuist olid 83,3% majandusteaduskonna (siinkohal suur tänu Veljo Ipitsale, kes fiktiivse nimekirja asemel saatis tõepoolest kohale nõutud arvu osavõtjaid) ja 16,7% õigusteaduskonna üliõpilased. Ülejäänud teaduskonnad ei suutnud välja saata ühtki asjalikku kõnelejat.

Võitjatest

I—II koha kõnelesid välja Raivo Aavisto (õigust. I k.) ja Natalja Puhh (maj. vene osak. II k.), 3.—4. kohta jagasid Veiko Lõhmus ja Heikki Arge (mõlemad maj. II k.), 5. koha saavutas Toomas Kink (maj. I k.) ja 6. oli Juri Klevtsov (maj. vene osak. I k.).

Vaatamata paremusjärjestusele võib öelda, et kõik osavõtnud on tugevad oraatorid. Tase oli isegi nii kõrge, et kõik osavõtjad tulid esimese kuue hulka.

Sisulisest küljest

Varem ettevalmistatud viie- kuni kümneminutilise sõnavõtu aluseks võisid olla rahvusvahelise lasteaasta ja üliõpilas- ning noorsooprobleemid ja aktuaalsed välispoliitilised sündmused. Nagu oodata võis, kõneldi põhiliselt viimasel teemal: Vietnami—Hiina konfliktist (V. Lõhmus), kurdide liikumisest Iraanis (T. Kink), välishiinlastest (H. Arge), olukorrast Kagu-Aasias (J. Klevtsov). Võitjad valisid seevastu aga natuke komplitseeritumad teemad — R. Aavisto käsitles huvitavalt üliõpilasliikumist Ladina-Ameerikas, N. Puhhi emotsionaalne kõne oli komsomolist BAM-il.

Mida öelda kokkuvõtteks?

Väga raske on üldse midagi öelda. Ühest küljest oleks üritus nagu korda läinud, teisest küljest nagu ei oleks ka. Võrreldes eelnenud aastatega mõningane progress siiski ilmnes. Rõõmustab, et peale osavõtjate oli ka pealtvaatajaid. Kurvastab, et võistlejaid nii vähe oli.

Virin

Tundub, et viimasel ajal toimub paljuvõitu üritusi, mille järel peab ajalehes kirjutama: «Kahju, et osavõtjaid nii vähe oli..., ... teaduskonnad ei suutnud jälle ühtegi võistlejat välja panna.»

Kivi RSR-i meeste taimelavasse

Siis, kui kõnevõistlus polnud iseenese jaoks, siis, kui polnud vaja varjusurma langenud üritust uuesti üles turgutama hakata, siis olevat kõnevõistlus olnud üks RSR-i (suur)üritusi! Tõele au andes peab küll tunnistama, et seekord võistlesid mõned mehed RSR-i lipu all.

Ettepanek tulevaks aastaks

Tuleb osavõtjaid kohale vähem, kui on žürii liikmeid, vahetada ülesanded ja üritus siiski läbi viia!

Lootus

Lootus jääb...

ÜLAR TIKK,
komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja asetäitja

Mõttelauluõhtu

Selle kevade esimese päeva õhtul kujundas noortemajas «Sõprus» ilma mõtte- ja tundeaktiivne kõrgrõhkkond. Oma laule laulsid Hendrik Relve, Tõnu Nahk, Reet Valgmaa, Aivar Meltsas, Tiiu Pajupuu, Aleksander Müller, Priit Pedajas, Anne Adams, Joel Steinfeldt, Väino Uibo, Tõnis Tulp ja Mikk Sarv. See oli tahe ja kosutav suutäis vaimutoitu, ilma lääge siirupi, ajatute ajalaulude, lüpsilehmadeks saanud olümpia- ja mereteema, võltsnaeratuste ning garderoobilise vaatemänguta. Kust küll on võtnud meie estraadimuusikud müüdi heade laulutekstide puudusest, ei tea. Tol õhtul laulnutel igatahes sõnadest puudust ei tulnud. Pigem vastupidi. Head sõnad, kas siis luulekogust leitud või enda poolt ritta pandud, olid ilmselt enamiku laulude loomise tõukejõuks olnud. Seetõttu olid viisid üsna lihtsad saanud. Aga lihtsuses pidavat ju peituma geniaalsus... Nojah, olgu geniaalsusega kuidas on, aga mõttetut ja kunstlikku keerutamist seekord kuulda ei olnud.

Veidi võõramaid tuuli selle kontserdi jaoks tõi lavale Joel Steinfeldt, kelle lisapalana lauldud «Tiigrikutsu» antud juhul mõjus katsena väikese vaevaga suurt aplausi välja meelitada. Tundus, et nüüd kohe tuleb oma solisti järel lavale «Vitamiin» ning mõttelauluõhtu läheb üle tavaliseks lärmakaks show'ks. Nii see siiski ei läinud. Sest «Vitamiini» ja teisi popansambleid saame me siiski sagedamini kuulata kui neid, kes tol esimesel kevadõhtul «Sõprusesse» tulid, et oma hääl, pill, mõte ja süda üheks laulda ning mängida. Enda lõbuks ja kuulajate rõõmuks.

Lõpulaulu laulsid kõik kokkutulnud nii laval kui saalis Hendrik Relve etteütlemisel koos. Ja kuna isetegemiserõõmust nakatunud, ent seni vaikima pidanud publik aplausi ei lõpetanud, lauldi koos teinegi laul.

Ning Aleksander Mülleri samal õhtul esitatud laulu parafraseerides võib öelda, et kui kontserdi lõpul oleks tulnud kuulajate «hingest alla lasta», siis loodetavasti poleks sealt säranud «jää ja lumi vastu».

RIINA MAASING

Pildil: laulab Väino Uibo, kaasa aitavad Anne Adams, Mikk Sarv ja Aivar Meltsas.

Spartakiaadiseis pärast lauatennist

- **Eesti suurim lauatenniseturniir**
- **KKT II kursuse naiskond sihil, kas ka meeskond?**
- **Spartakiaaditabel pärast 7 ala**

Kesknädalal peeti 17. kutsekeskkooli võimlas 7. spartakiaadialana ära ülikooli meistrivõistlused lauatennises. Mehi oli võistlema tulnud nii rohkesti, et saal kippus vägisi kitsaks jääma. Kokku mängis tol õhtul 6 laual 110 meest. Võistluste peakohtuniku, vabariigi koondise liikme Elmo Kivitsa arvates võib neid võistlusi pidada Eesti kõigi aegade arvukama osavõtuga lauatenniseturniiriks. Et mängijaid nõnda rohkesti oli, jäi finaalmäng päris kesköötunni sisse. Siin oli E. Kivits (KKT III) kindlalt parem R. Narkusest (spordimed.) ning tuli võitjaks (3. V. Kovrigin (füüsika-keemiat.)). Naiste turniiri iseloomustas eelkõige suur loobumiste arv, nii et võistlejaid jäi lõpuks alla 50.

Finaalis võitis E. Urm (majandust.) S. Onnet (töötajad) 2:0, kolmandaks tuli Tiia Traat-Ševtšuk (filoloogiat.).

Meeste-naiste punktid kokku loetud, selgus paremusjärjestus: 1. Spordimed. 141 p. 2. Töötajad 123 p. 3. KKT III 103 p. 4. Filoloogiat. 83 p. 5. Matemaatikat. 81 p. 6. KKT II 76 p.

Kõige kauem kestnud spartakiaadialana on ka korvpall jõudnud oma viimase mängudenädalani. Järgmise lehenumbri välja kuulutada jääb siiski vaid üks võitja, sest naiskondade parim selgus juba kolmapäevaks.

Alguseks veel teatamata alagrupikohtumiste tulemused:

KKT III — KKT IV	90 : 84	M
KKT I — spordimed. osak	53 : 52	M
Spordimed. osak. — matemaatikat.	66 : 46	M
KKT III — õigust.	45 : 11	N
KKT I — bioloogia-geograafiat.	48 : 21	N
Majandust. — KKT I	38 : 10	N

Ühe mängu (KKT IV — bioloogia-geograafiat.) tagajärg on puudu, sest ei mängitudki. Viienda võistkonnana sel turniiril loobusid bioloogid-geograafid.

Finaalkohtumisi mängiti nädalavahetusel kavandatud 11 asemel 8, sest naiskondade tabelis kahanes võistkondade arv viieni. Arstiteaduskonna naiskonnast tuli laupäevaseks kohtumiseks KKT III kursusega kohale 2 võistlejat. Kuues loobumine.

Meeskonnad

KKT II — KKT III	73 : 64
KKT II — spordimed. os.	81 : 60
KKT IV — spordimed. os.	74 : 73
Õigust. — KKT IV	71 : 54
KKT III — KKT I	82 : 76
KKT III — õigust.	52 : 45

Kindlalt on mänginud KKT II ja III kursuse meeskonnad. Kahju ainult, et omavaheline finaalikaaluga mäng Paavo Russaku puudumise tõttu kummagi täistugevusest õiget pilti ei andnud. Õnnestub-ei-õnnestu-stiilis mängib sel aastal õigusteaduskonna meeskond. KKT III kursuse vastu ei õnnestunud. KKT esmakursuslaste «headus» jääbki vist nägemata. Spordimeedikuid ilma kolme põhimängijata (viibisid treeningkogunemisel) võideti, kolmandale kursusele kahe tugevamata mängides napilt kaotati. Üllatavalt nõrgalt on seni mänginud ülikooli esindusmeeskonna liikmete (Teet Lauri, Peep Aaviksoo, Toomas Teini) juhitavad KKT IV kursuse ja spordimeditsiini osakonna meeskonnad. Päris mängimist paistavad segavat rohket konsultatsiooni «vajavad» kohtunikud.

Naiskonnad

KKT II — majandust.	55 : 29
KKT II — spordimed. os.	54 : 37
KKT II — KKT III	59 : 32
Spordimed. os. — õppejõud	35 : 29
Majandust. — õppejõud	47 : 45

KKT II kursuse naiskond tegi, mis oodata oli. Vastu ei saanud ka ilma Rita Sartakovata mänginud eelmise aasta võitjad spordimeditsiini osakonnast. Vaatemängu pakkus õppejõudude ja majandusteaduskonna mängu lõpp. Viimati nimetatud kaotasid poolaja 20:28 ja olid veel 20 sekundit enne lõppu 3 punktiga taga, paar sekundit enne lõpuvilet tuli aga Maret Muinaste kaugviskest võidukorv. Spordimeditsiini osakonna ja majandusteaduskonna omavaheline mäng otsustabki, kes tuleb teiseks, kes kolmandaks. Ülejäänud kaks (õppejõud ja KKT III kursus) mängivad neljanda-viienda koha peale.

Finaalturniiri viimased kohtumised mängitakse Kingissepa tänava võimlas.

Laupäeval, 7. aprillil
kell 16 KKT II — KKT IV M
17 KKT I — õigust. M
18 spm. — majandust. N
Pühapäeval, 8. aprillil
kell 10 KKT III — spm. N
11 KKT I — KKT IV M
12 õigust. — spm. M
13 KKT II — õppejõud N

Lõppenud male ja lauatennis muutsid teaduskondadevahelise spartakiaaditabeli (eriti tipuosa) tihedaks.

1. Spordimeditsiiniosakond	71
2. Töötajad	69
3. KKT III k.	68
4. Majandusteaduskond	64
5. Filoloogiateaduskond	61,5
6. Matemaatikateaduskond	61
7. KKT II k.	56
8. Arstiteaduskond	56
9. Bioloogia-geograafiat.	46
10. KKT I k.	41
11. Õigusteaduskond	37,5
12. Füüsika-keemiateaduskond	32
13. Ajalooteaduskond	26.5
14. KKT IV k.	23,5

Nagu näha, lahutab esimest kuuendast vaid 10 punkti. Paremate hulka pretendeerivad enne korvpalli ja veel päris toimumata rühmvõimlemist, laskmist, orienteerumist ja kergejõustikku reaalselt ka arstid ja KKT II kursus. Läheb põnevaks!

OLIVER TOLL,
PRIIT JÕGI

TRÜ ujumises parim

Tartus toimunud Eesti NSV kõrgkoolide 1979. aasta meistrivõistlustel ujumises saavutas TRÜ ujumiskoondis üllatavalt suure võidu. Kui möödunud aastal suudeti esikoht omandada 13 punktiga TPedI ees, siis tänavu kasvas see vahe TRÜ kasuks 111 punktile. Võistlusprogrammi kuulub 20 individuaalala ja 4 teateujumist. Punkte toovad igal alal 6 paremat järgmiselt: I koht — 7 punkti, II koht — 5, III koht — 4 punkti jne.

Võistkondade lõplik paremusjärjestus kõrgkoolide arvestuses: 1. TRÜ 266 punkti; 2. TPedI 155; 3. TPI 85; 4. ERKI 9 punkti;

kõrgkoolide spordiklubide arvestuses: 1. TRÜ 194 punkti; 2. TPedI 139; 3. TPI 74; 4. ERKI 7 punkti.

Auhinnalised kohad jagunesid õppeasutuste ja nais- ning meesujujate vahel koos teateujumistega (sulgudes) järgmiselt:

Õppeasutus/kohad	Sugu	I koht	II koht	III koht
TRÜ	N	9 (2)	7 (2)	6
	M	5	3 (2)	1
TPedI	N	1	1	2
	M	5 (2)	7	5 (1)
TPI	N	—	2	1 (1)
	M	—	—	4
ERKI	N	—	—	1

Individuaalarvestuses saavutasid meistritiitli järgmised TRÜ üliõpilased:

Marika Rattasepp (KKT I)	100 m vabalt	1.07,0
	100 m selili	1.15,6
	200 m selili	2.40,6
Ene Viik (KKT II)	100 m liblikat	1.16,4
	200 m liblikat	3.03,6
	200 m kompleksi	2.48,7
Astrid Neemlaid (KKT III)	100 m rinnuli	1.27,6
	200 m rinnuli	3.09,3
Jelena Orlova (spm. III)	200 m vabalt	2.38,5
Gunnar Tõnning (KKT I)	100 m selili	1.05,0
	200 m selili	2.18,8
	200 m kompleksi	2.18,8
Kalle Liivamägi (KKT I)	200 m vabalt	4.21,9
	400 m vabalt	2.03,6

II koha omandasid: Jelena Orlova (100 m ja 400 m vabalt aegadega vastavalt 1.10,7 ja 5.57,4), Maret Pars — KKT II (100 m ja 200 m rinnuli 1.28,4; 3.13,7), Karmen Braun — KKT II (100 m ja 200 m liblikat 1.21.7; 3.20,9), Astrid Neemlaid (200 m kompleksi 2.58,7), Atis Grundmanis — spm. III (200 m ja 400 m vabalt 2. 04, 2; 4.29, 0) ja Kalle Liivamägi (200 m liblikat 2.16,8).

III kohale tulid: Laima Augenaite — smp. IV (100 m ja 200 m rinnuli 1.32,9; 3.19,0), Ülle Üksi — mat. III (200 m selili 3.01,3), Karmen Braun (400 m vabalt 6.10,5), Kai Kõomägi — maj. II (200 m vabalt 2.52,5), Rita Suursaar — KKT II (200 m liblikat 3.42,1) ja Atis Grundmanis (100 m vabalt 57,0).

TRÜ ujumiskoondise edu tagamisele aitas kahtlemata kaasa TRÜ ja spordiklubi juhtkonna moraalne ja materiaalne toetus ning ujumiskoondise liikmete poolt võistlustel ülesnäidatud hea tahe ja kollektiivsus.

Järgmiseks üliõpilasspordi suursündmuseks on 13.—15. aprillini Tallinnas toimuvad Balti liiduvabariikide üliõpilaste XII spordimängude raames ujumisvõistlused. Meie vabariigi kõrgkoolide 25-liikmelise ujumiskoondise kandidaatideks arvati 15 TRÜ üliõpilast.

HEINO LAIDRE

KLUBIS

Reedel, 6. aprillil kl. 18 laste laulukonkurss «Do-re-mi»; kl. 21 ansambli «FIX» õhtu.

Laupäeval, 7. aprillil kl. 21 ansambel «Maagia» ja disko (P. Pree, P. Holts).

Pühapäeval, 8. aprillil kl. 21 stuudio «Wellfilm» uus mängufilm «Palat 207», disko M. Eichelt.

Teatriühingu kriitikaseminar

Teisipäeval, 10. aprillil kell 18 toimub «Vanemuises» jututuba «Julmade mängude» ja «Lavv-stoori» põhjal.

Toimetaja V. SOOTAK

Uusi trükiseid

Valdek Ritslaid. Töökaitse I. Töökaitseseadustik. Kolmas, täiendatud ja parandatud trükk. 100 lk., 1000 eks., 20 kop.

Uno Siimann. Tootmisorganisatsiooni juhtimise täiustamise psühholoogiline kontseptsioon. Erikursus psühholoogia eriala üliõpilastele. Tartu 1979, 56 lk., 500 eks., 10 kop.

TRÜ matemaatikateaduskond. Matemaatikuks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1979, 32 lk., 1000 eks., 5 kop.

Valemeid matemaatikast. Koostanud J. Reimand, K. Velsker. Tartu, 1979, 52 lk., 1500 eks., 10 kop.

Hans Väre. Alkoholismi ravi organisatsioon ja meetodid. (Õppemetoodiline väljaanne). Tartu 1979, 66 lk., 1500 eks., 15 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 483. Материалы по некоторым группам чешуекрылых СССР. Труды по зоологии XII. Tartu 1979, 168 lk., 400 eks., 1 rbl. 50 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik. 484. Kriminoloogia ja õiguspsühholoogia küsimusi. Kriminoloogia-alaseid töid VII. Tartu 1979, 66 lk. 500 eks., 55 kop.

Исследования по повышению эффективности учебного процесса. Советская педагогика и школа XIII. Tartu 1979, 164 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Реакционная способность органических соединений. Том. XV. Вып. 4(56). Декабрь 1978. Tartu 1979, 588 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

В. П. Салупере. Анемии. Tartu 1979, 48 lk., 1000 eks., 10 kop.

English Fairy-tales and Nursery Rhymes with Exercises. A Short Student's Guide to English Literature IX. Compiled by A. Luigas. Tartu 1979, 108 lk., 500 eks., 20 kop.

Organic Reactivity English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XV. Issue 4(56). December 1978. Tartu 1979, 576 lk., 400 eks., 1 rbl. 20 kop.

Sünnitusabi fantoom. I osa. Tartu 1979, 104 lk., 1000 eks., 20 kop.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» Эстонская ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1337. MB-02676.

(«Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupolat
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 Reedel, 13. aprillil 1979 XXXI aastakäik

Laupäevak tuleb!

Tuleb nagu ikka aprilli eelviimasel laupäeval. Ülikoolile küll tava kohaselt pisut varem. Laupäeval käib õppetöö ja laupäevaku pärast pole see ära jäänud. Et meid aga ligi 8000 on, siis on selge, et kõiki korraga ühel päeval tööle panna pole kerge. Neid, kes laupäevakust osa võtavad, saab 7000 ringis. Heakorrastustöödega tehakse algust niipea kui maa kuiv. Puhtaks peavad saama Toomemägi, õppehoonete ja ühiselamute ümbrus, staadion, botaanikaaed jt.

«Teaduskondades on plaanid peetud, tööd ära jagatud,» ütles laupäevakukomisjoni aseesimees dots. A. Ots. «Ehitustrusti, elamuehituskombinaadi jt. käsutusse läheb paarsada üliõpilast, Teedla sovhoosi, meie šeflusmajandisse 35 tulevast arsti. Linnas ja sovhoosis tublit tööd teinud tudengitele võimaldab komsomolikomitee pääsmed rahvaste sõpruse päevade lõpudiskole TRÜ klubis.»

Laupäevak algab niisiis ülikoolis nädala võrra varem, 21. aprillil, tuleval laupäeval võtavad sellest osa ka sõpruspäevade külalised Raadi memoriaalansambli juures.

A. Ots tõstis esile ülikooli ajaloo komisjoni ettevõtmist. Juba teist aastat minnakse korrastama ülikooli kunagiste töötajate haudu Raadil. Ülemine pilt ongi tehtud möödunudaastasel laupäevakul. Allpool saab kalmistust ja selle tulevikust pisut lähema ülevaate.

✣ Hain TANKLERI foto

Vana-Jaani kalmistu

Sel aastal on ülikooli laupäevakuobjektide seas ka Vana-Jaani kalmistu. Et paljudele jääb see nimi vist väheütlevaks, siis alljärgnevalt mõned kommentaarid.

Kalmistu on rajatud Katarlina II valitsusajal. Selle valitsejanna tegevusest võime kohata jälgi mujalgi. Nii näiteks võlgneb Võru linn tänu oma eksistensi eest tollasele kreisireformile. Kui paljud keskaegsed kirikuportaalid on kannatanud sellepärast, et keisrinna käsul pandi uksed väljapoole lahti käima! Paljude reformide ja pisikorralduste seas keelati 1773. aastal ka matmine kirikutesse ja nende ümbrusesse. Nii pidi Tartu tollane esinduslikem kogudus — Jaani kirik — loobuma oma traditsioonilisest matmispaigast. Uuele surnuaiale valiti maa-ala Narva maantee lähedusse, tollal juba eksisteeriva Maarja kalmistu kõrvale.

Tartu Jaani kogudus kuulus teatavasti sakslastele, Nii on ka arusaadav, et ülikooli taasavamise järel 1802. aastal seisis enamik õppejõude just Jaani koguduse hingekirjas. Ning kui 19. sajandi Tartu on üks kulminatsiooniperioode Eestimaa teadusajaloos, siis kõige vahetumalt meenutab seda ajajärku Vana-Jaani kalmistu. Vaieldamatult on see üks suuremaid Eesti kultuurisuuruste ja maailmamastaabiga teaduskorüfeede nekropole, millega võiks meil võrrelda üksnes Metsakalmistut.

Nimetagem mõningaid isikuid, alustades neist, kes on seotud ülikooli kujunemisega. Siin on enamiku ülikooli hoonete arhitekt J. W. Krause (1757—1826) ja J. K. S. Morgenstern (1770—1852), kelle teeneid raamatukogu rajamisel on raske ülehinnata. G. Ewers (1781—1830) pole ajalukku läinud üksnes rektorina, vaid ka silmapaistva ajaloolasena. Rektor J. F. Parrot (1791—1841) — kui tema ei oleks korraldanud esimest ekspeditsiooni Araratile, siis peaksid armeenlased oma kirjakeele ajalugu ehk teisiti käsitlema ning Abovjani nimi oleks meile võib-olla tundmatu. Vägagi koloriitne kuju on olnud G. Graffström (1786—1854); ema poolt eestlane, kes napist kooliharidusest hoolimata tõusis jalaväekindralliks ning järgnevalt nimetati ülikooli kuraatoriks. Väidetavasti olevat Graffströmi määramise puhul lausunud: «Kui majesteet käsib, hakkan kasvõi ämmaemandaks.»

Maailmakuulsatest teadlastest puhkab siin K. E. Baer (1792—1876); siin on C. E. Claus (1796—1864) — mees, kes avastas ruteeniumi. Füsioloogia ajaloos on auväärne koht F. Bidderil (1810—1894); filosoofia ajalukku on läinud vähemalt üks Tartus tegutsenud mees — see on G. Teichmüller (1832—1888). Nimetada võiks veel geolooge C. Grewingkut (1819—1887) ja G. Helmerseni (1803—1885); viimane on ühtlasi üks meie looduskaitse esiisasid. Zooloog H. M. Assmuss (1812—1859) tegi Aruküla koopad kuulsaks sealt leitud devoni kaladega. Meie astronoomia areng on seotud selliste nimedega nagu E. Ch. Knorre (1759—1810), T. Clausen (1801—1885) ja J. H. W. Döllen (1820—1897); orientalistika traditsioonidele meie ülikoolis on pannud aluse W. F. Hezel (1754—1824) ja A. Bulmerincq (1868—1938). Ajaloolastele ei tohiks päris tundmatud olla Th. H. Beise (1818—1878), A. Hasselblatti (1852—1928) ja T. Christiani (1853—1919) nimed. Hästi on tuntud ikonograafiliselt täpsed XIX sajandi jitod Tartu vaadetega, mille autoriks on G. F. Schlater (1804—1870). Ent kunstnikke on siin teisigi — K. A. Senff (1770—1838), E. Hau (1807—1887) J. Hagen-Schwarz (1824—1902) Loetelu võiks veelgi jätkata — praegu on Jaani kalmistule maetud kultuuritegelaste nimekirjas üle kahesaja nime. Kõiki me mainida niikuinii ei jõua, kuid lisagem veel kolm: Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald ja O. W. Masing.

Vana-Jaani kalmistu oma arvukate kabelite ja skulptuuridega on olnud hinnatav ka kunstiloos. Säilinud on neist paraku ainult riismed. Alles on kalmistu ilusaim, XVIII sajandi lõpul rajatud raehärra J. F. Telleri matusekabel. Selle läheduses paikneb omapärane hauaansambel, mis kuulus kiviraidur C. J. Lestale. Muide, tema töökoda oli praeguse tehase «Võit» eelkäija. Prof. jur. E. S. Tobieni (1811—1860) hauaplatsil on pink, jalgadeks peenelt töödeldud keskaegsed raiddetailid.

(Järg 4. lk.)

Vene filoloogid kohtusid rektoriga

28. märtsil toimus aulas vene filoloogia õppejõudude ja üliõpilaste kohtumine meie rektori, NSVL Ülemnõukogu saadiku prof. Arnold Koobiga. Et samal ajal oli Tartus vene keele eriklasside õpetajate seminar, siis oli ka õpetajatel võimalus sellest üritusest osa saada.

Prof. A. Koop rääkis Tartu ülikooli kuulsusrikkast minevikust ja mitte vähem tähelepanuväärsest tänapäevast. Põhjalikult peatus ta ülikooli tulevikuperspektiividel. Õppejõud, üliõpilased ja vene keele õpetajad kuulsid, missugused muudatused leiavad aset ülikooli struktuuris, õppe- ja teadustöös ning materiaalse baasi laiendamisel. Huvi äratas informatsioon ülikooli uue raamatukogu avamisest ja üliõpilasabielupaaridele elamistingimuste parandamisest. Kuid rektor ei piirdunud ainult nende küsimuste vaatlemisega.

Arvestades auditooriumi eripära — vene filoloogid — rääkis ta sellest, milline koht on vene keele ja kirjanduse osakonnal ülikooli struktuuris, õppe- ja teadustöös ning ühiskondlikus elus. Rektor märkis, et ülikooli rektoraat, partei- ja komsomolikomitee kavandavad plaane, kuidas vene filoloogе aktiivsemalt ülikooli ellu kaasa haarata, ja avaldas lootust, et vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilased omalt poolt ei jää passiivseteks kõrvalseisjateks.

Märkides vene filoloogia kateedrite õppejõudude kõrget teaduslikku ja teaduslik-metoodilist kvalifikatsiooni, rõhutas prof. A. Koop, et see peaks stimuleerima ka vene filoloogе sihikindlamalt oma õppe-, teadus- ja ühiskondlikke ülesandeid täitma. Oma jutuajamises tõstatas rektor tõsise probleemi, mille üle tasuks juurelda kogu üliõpilaskonnal. See puudutab üliõpilaste õigusi ja kohustusi, üliõpilase kui tulevase spetsialisti kujunemisega seotud küsimusi. Rektor nentis, et meie üliõpilased teavad väga hästi oma õigusi, kuid tihti unustavad oma kohustused, vajaka jääb neil eneseanalüüsist ja -kriitikast.

Kohtumise alguses lubas prof. A. Koop vastata kuulajate küsimustele. Neid oli hulgaliselt. Tunti huvi ülikooli sidemete vastu teiste kõrgkoolide ja teadusasutustega, küsimusi oli filoloogiateaduskonna materiaalse baasi parandamise, kaugõppeosakonna perspektiivide, kirjastusprobleemide jm. kohta.

Lillede ja tugeva aplausiga tänati rektorit selle eest, et ta oli leidnud aega kohtuda üliõpilaskonnaga ja arutada nendega tõsiseid ja tähtsaid probleeme. Üksmeelselt leiti, et see oli õppeaasta eredaim ja sisukaim üritus.

TOONI KASESALU,
vene keele metoodika kateedri dotsent

ÜLKNÜ-LE V. I. LENINI NIME ANDMISE 55. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TRÜ VIII RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE KAVA 18.—22. APRILLINI

Kolmapäeval, 18. aprillil
kl. 16 Eesti multifilmide programm TRÜ filmiklubis Vanemuise 46 ringauditooriumis;
19 avaaktus aulas, lillede asetamine V. I. Lenini ausambale, kammermuusika kontsert (TRK üliõpilastelt J. S. Bachi teosed);
21 külaliste vastuvõtud kodudes;
21 sõprusõhtu vana kohviku rõdusaalis.

Neljapäeval, 19. aprillil
kl. 11 pressikonverents TRÜ rektoraadi, partei-, ametiühingu- ja komsomolikomitee liikmetega;
15—17 poliitiliste ja noorsoolaulude festival Nõukogude väljakul (vihmase ilmaga noortemajas «Sõprus»);
20 peoõhtud TRÜ ja Tartu linna kultuuriasutustes;
21 interklubi diskussiooniõhtu teemal «Internatsionaalne kasvatustöö kõrgkoolis».

Reedel, 20. aprillil
kl. 13 Eesti ansamblite kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
19 uues kohvikus kohtumine eesti noorte heliloojatega (L. Sumera, R. Kangro, S. Grünberg);
20 peoõhtud TRÜ ja Tartu linna kultuuriasutustes.

Laupäeval, 21. aprillil
kl. 11 osavõtt laupäevakust;
13 Eesti ansamblite kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
18—19 TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert Toomemäe sildadel;
20 sõpruspäevade lõpubankett;
20 peoõhtud TRÜ ja Tartu linna kultuuriasutustes.

Pühapäeval, 22. aprillil
kl. 13 poliitiliste laulude festivali ja Eesti ansamblite laureaatide kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
20 sõpruspäevade lõpudisko TRÜ klubis.

Täpsemat informatsiooni saab ühiselamute ja õppehoonete teadetetahvlitelt. Kutseid ja pääsmeid jaotavad teaduskondade komsomolisekretärid. Vabamüük ühiselamutes alates esmaspäevast. Jälgige reklaami!

EKP TRÜ komitees

● Loomingulise üliõpilasnoorsooga tehtavast tööst TRÜ-s kõneles 9. aprilli istungil eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja prof. H. Peep.

Töö loomingulise noorsooga on ülikoolis aastaid tähelepanu all olnud. On juhindutud NLKP Keskkomitee vastavast otsusest, seda tööd on arutatud ülikooli parteikomitees ja linna parteikomitees. Möödunud aasta suvel peeti filoloogiateaduskonna ja Kirjanike Liidu Tartu osakonna parteiorganisatsioonide ühine koosolek, kus analüüsiti meie noorte loomingut, nendega seotud probleeme. Vastuvõetud otsuse järgi jäeti ilukirjandusega tegelevad noored NAK-i (Noorte Autorite Koondis) juurde Tartu Kirjanike Majas, töö kriitikahuvilistega käib filoloogiateaduskonnas. Et tänastest ENSV Kirjanike Liidu liikmeist on umbes pooled TRÜ kasvandikud, peaksid ülikoolis olema välja kujunenud loomingulise noorsooga tehtava töö kindlad vormid. Nii see ka on. Kutsealane ettevalmistus kirjanduskriitikuks, tõlkijaks jne. antakse teaduskonnas. Traditsioonilisеks on saanud kirjandus- ja tõlkevõistlused. Neist võtavad osa teistegi teaduskondade tudengid, samuti nagu ajalehes «TRÜ» ilukirjandusliku lehekülje koostamisest. Tõlkehuviliste jaoks on nüüd tõlkekabinet, ülikool on saatnud mõned filoloogiaüliõpilased õppima teistesse liiduvabariikidesse ja sotsialismimaadesse, mõned teistest rahvustest noored on siia eesti keelt ja kirjandust õppima tulnud. Filoloogiateaduskonna korraldada on ka igal aastal koos haridusministeeriumiga keele või kirjanduse olümpiaad. Osavõtjaist on paljud hiljem ülikooli astunud. Kirjutamishuvilised üliõpilased on käinud esinemas raamatukogudes, esinenud raadios, Tallinna Kirjanike Majas, kohtunud kirjanikega, kriitikaga tegelejad võtavad osa Kirjandusmuuseumi kevadsessioonidest. Sisukas on NAK-i tegevus: üritused toimuvad tavaliselt kord nädalas kas seminari või autoriõhtuna. NAK-i 37 liikmest on 23 üliõpilast, mõnedki neist peale filoloogide bioloogia-, arsti- või ajalooteaduskonnast.

Lähemate ülesannete seas nimetas prof. H. Peep: tuleb tõsta ideelis-poliitilist nõudlikkust noorte kunstiloomingu osas, samuti on tarvis rõhutada loomingulise töö prestiižikust, ergutada ja tunnustada seda, mitte jättes kriitika, luule või proosa viljelemist pelga individuaalharrastuse tasemele. Selleks on vaja parandada ka loomingulis-te konkursside organisatsioonilist ja materiaalset külge. Dots. A. Metsa lisas juurde, et eesti kirjandust oleks vaja ulatuslikumalt tutvustada ka vene rahvusest üliõpilastele, samuti võiks organiseerida kohtumisi teiste liiduvabariikide loomingulise noorsooga, raamatuühing peaks rohkem tutvustama uudiskirjandust.

Parteikomitee sekretär dots. A. Kiris rõhutas samuti suurema tähelepanu vajalikkust loomingu ideelis-poliitilisele tasemele, diferentseeritumat parteilist suunamist ja kasvatustööd. Võeti vastu otsus.

● Kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi arutati majandus-, õigus- ja arstiteaduskonnas.

● NLKP liikmekandidaadiks võeti õigusteaduskonna üliõpilased Gaida Prii, Andrus Lauren, Jüri Põld ja Ervin Luur ja arstiteaduskonnast Urve Leet. NLKP liikmeks kinnitati õigusteaduskonnast Silvi Lüüde, aspirant Heiki Pisuke, Andrus Siibak ja Ott Järvesaar, majandusteaduskonnast Valdek Järvpõld, Mart Opmann, arstiteaduskonnast Toomas Asser ja Aadu Liivat ning ajalooteaduskonnast Valdeko Gailit ja Heiki Mägi.

Enno Hansson 50

Südamlik õnnitlus Enno Hanssonile tema läheneva juubeli künnisel! 17. aprillil saab mööda 50 aastat sellest päevast, kui Tõrva linnas kooliõpetaja Jüri Hanssoni peres sündis poeg Enno. Kaks kolmandikku neist aastatest (kõik aastad peale koolipoisiea möödumist) on Enno Hansson pühendanud tööle TRÜ arstiteaduskonnas, alguses üliõpilasena (1947—1953), hiljem õppejõuna (alates 1952. aastast kuni tänaseni).

Tagasivaade E. Hanssoni biograafilistele andmetele näitab, et praegu on aeg õnnitleda teda ka tööjuubeli puhul: 30 aastat tagasi TRÜ arstiteaduskonna II kursuse üliõpilasena tegi ta algust eksperimentaalse uurimistööga füsioloogias. Juba üliõpilaseas 1952. aastal algab E. Hanssoni pedagoogiline tegevus arstiteaduskonna füsioloogiakateedris. Aastakümnete pikkune pedagoogiline ja teaduslik töö on näidanud E. Hanssonit nii meie töökaaslastele kui ka arvukatele õpilastele arstiteaduse, bioloogia, psühholoogia, kehakultuuri ja spordimeditsiini erialadel väga paljudest headest külgedest. Otse erakordne on tema järjekindlus ja süvenemine, nõudlikkus enese ja teiste vastu. Lisaks füsioloogia õppekursustele omandas ta lühikese ajaga väga põhjalikud teadmised ja pedagoogilised oskused ka uue eriala — biofüüsika — lektorina. Ta on enam kui 25 teadusliku artikli autor.

Tõsise ja visa järjekindlusega teadmiste sügavusse püüdleva teadlasenatuuriga on suurepärases kontrastses harmoonias tema isik oma suhetes sõprade, töökaaslaste ja üliõpilastega väljaspool õppetööd, lähemate ja kaugemate tuttavatega: seal on ta nakatava elurõõmu ja noorusliku energia kehastus. Tema huvideringi avarust iseloomustavad mitmesugused staažikad ettevõtmised. Suusasportlasena kuulub ta üle 25 aasta ÜSK-i, on olnud pikka aega selle juhatuses, on Käärikumatkade pioneere; on järgusportlane laskmises, ratsutamises ja purjetamises, on olnud aastaid Tartu «Kalevi» Jahtklubi purjespordisektsiooni esimeheks. Kõige sügavam kiindumus seob teda aga muusikaga: oma üliõpilaspõlve algusest 1947. aastal laulab E. Hansson Tartu Akadeemilises Meeskooris, on praegu koori kõige vanem tegevliige. Muusikaarmastusest ei jää palju maha tema loodusearmastus — matkab nii jala kui jalgrattal, tunneb Eestimaa kõikide metsade seeni nägu- ja nimepidi (ka ladina keeles).

E. Hanssoni tegevusaladesse mahuvad ka paljud ülesanded ühiskondlikes organisatsioonides: on teaduskonnas ühe parteigrupi sekretäri asetäitja, õppejõudude filosoofilise seminari rühma juhendaja, kuulub teaduskonna ALMAVÜ nõukogusse ja tsiviilkaitse staabi koosseisu.

Õnne ja jõudu ka kõikideks edaspidisteks tegemisteks!

Kolleegide nimel
MARIA EPLER

TRÜ ajaloo komisjonil on uudist!

Ülikooli ajaloo uurijatel on kujunenud traditsiooniks üle aasta tutvustada vahepealsel perioodil käsitletud ülikooli ajaloo ja teadusloo üksikprobleeme. Ettevalmistamisel on järjekordne, arvult neljas laiendatud teaduslik sessioon. See oli planeeritud aprillikuuks, kuid mitme konverentsi, s. h. I vabariikliku teadusajaloo konverentsi toimumine aprillis ja ka sessioonimaterjalide kirjastamine nõudsid selle üleviimist.

Ülikooli ajaloo komisjoni IV laiendatud sessioon toimub 11.—12. oktoobrini. Plenaaristungil esinevad prof. H. Piirimäe («Tartu ülikool Eesti ja naabermaade kultuuriloos XVII sajandil»), dots. H. Palamets («Mõnda üliõpilastest ja ülikoolist XIX sajandi II poolel») ja Vilniuse ülikooli 400. juubeli puhul kuulatakse külalisesinejat Leedust, kes räägib ajaloolistest sidemetest Tartu ja Vilniuse ülikooli vahel. Sessioonile on laekunud 49 ettekannet, mis publitseeritakse «Ülikooli ajaloo küsimustes» VII, VIII, IX.

Rõõmustava uudisena võib teatada, et alates 12. märtsist on olemas **ülikooli ajaloo muuseumi juhataja ametikoht** ja sellel töötab Ela Martis, meie ülikooli kasvandik, kellel on 14-aastased muuseumitöö kogemused. Varem töötas E. Martis linnamuuseumi asedirektorina teaduslikul alal. Ka ruumid on ülikooli ajaloo muuseumi fondide jaoks ja ekspositsiooniks olemas, need asuvad peahoone parempoolse tiiva keldrikorrusel. On alustatud eksposits ioon i ja fondide loomist. Muuseumi tulevase asukoha, Teadusraamatukogu praeguse hoone restaureerimise ja muuseumiks kohandamise projekteerimise ja uurimisega on Kultuurimälestiste RPI Tartu osakonnas algust tehtud. **Muuseumi juhataja esialgne asukoht on TRÜ ajaloo komisjoni juures Kingissepa 15 III korrus, tel. 416.**

MILVI REINFELDT,
TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

TRÜ nõukogu

● 30. märtsil koosolekul kõnelesid füüsika õpetamise ja füüsikute ettevalmistamise parandamisest üldfüüsika kateedri juhataja dots. V. Ruttas ja õppeosakonna juhataja M. Salundi.

Viimaste aastate tegevus on toonud edu, siia lisandub uue õppehoone saamine, parem varustatus õppekirjanduse ja metoodiliste materjalidega, tahke keha füüsika baaskateedri loomine. Õppeedukus on mõnevõrra tõusnud, pisut vähenenud ka väljalangevus. Siiski on füüsikaosakonnal need näidud ülikoolis ühed madalamad.

Mullu jäi täitmata uute üliõpilaste vastuvõtu plaan. Osakonna parteiorganisatsioon arutas seda küsimust ning otsustati propageerimistööd oluliselt muuta. Näiteks tutvustati keskkoolide füüsikaõpetajaile lähemalt ülikoolis selle aine õpetamist, neid kutsuti osa võtma kvalifikatsiooni tõstmisest, korraldatakse lahtiste uste päevi, palju õpilasi käib ülikoolis ekskursiooni korras. See kõik aitab tõsta eriala prestiiži, toob füüsikaosakonda rohkem sisseastujaid, ehk tekib konkurentski. Praegusel füüsikatudengil on uuele õppeplaanile ülemineku tõttu vähenenud diplomieelse praktika aeg, paremat tunniplaanide koostamist on vaja vanemate kursuste jaoks. V. Ruttas tegi ettepaneku anda üks päev nädalas täielikult erialaainetele. Kiiret lahendamist vajab üldfüüsika kateedri eripraktikumide materiaalse baasi väljakujundamine.

M. Salundi märkis, et koolidesse tööle läinud füüsikaõpetajate teoreetilise ettevalmistuse kohta pole ütlemist olnud, kui siis, oleks tarvis rohkem oskusi klassijuhataja- ja kabinetisüsteemitööks.

Sõnavõtnud prof. V. Past ja prof. K.-S. Rebane pidasid vajalikuks kutseorientatsioonile senisest suurema tähelepanu pööramist. Ei ole otstarbekas sama õppeplaani järgi ette valmistada nii teoreetilise kui pedagoogilise haru üliõpilasi. Õpetajakutse pole tudengite seas eriti populaarne, siin on veel palju ära teha selle elukutse prestiiži tõstmiseks.

Õppeprorektor prof. U. Palm ütles kokkuvõtteks, et senine teistest kehvem õppeedukus ja suurem väljalangevus on tingitud eelkõige komplekteerimisraskustest. Õppedistsipliinile on palju tähelepanu pööratud, samuti koostööle matemaatikateaduskonnaga, kelle üliõpilastele ka füüsikat õpetatakse. Sellesuunaline töö peab jätkuma, mõistagi hoo sissesaanud kutseorientatsioonitöö.

● Kaugõppetööst filoloogiateaduskonnas andis ülevaate dekaan prof. A. Künnap.

Sellegi töölõigu näidud on olnud ülikooli kehvemate hulgas. Viimased aastad on aga mõningase tõusu toonud: õppeedukus paranes kahe viimase aasta jooksul 8,9%, väljalangenute arv vähenes 2,7% võrra, tunduvalt on suurenenud lõpetajate arv. Nii dekaan kui õppeprorektor V. Haamer rõhutasid, et kaugõppetöö hakkas edenema ühiskondliku kaugõppeprodekaani, vene keele metoodika kateedri õppejõu H. Kubo tööleasumisega sellele ametikohale. On muutunud ka õppejõudude suhtumine sellesse õppevormi, vajab ju kaugüliõpilane samuti tähelepanelikku suhtumist ja abi. Rohkem on kasutatud töökohtade ja ühiskondlike organisatsioonide abi, neid informeeritakse õppija edasijõudmisest, on soovitatud tublimate premeerimist. Kaugõppijatelgi on nüüd oma kursusejuhendaja.

Kuigi paranemissuund on ilmne, on filoloogide kaugõppetöö seni olnud teistest tagapool. Prof. A. Künnap tõi ühe olulise põhjusena esile õppijate kontingendi. Näiteks võeti sel õppeaastal vastu 112 üliõpilast, kaugõppesse soovis neist astuda 57, 55 olid seda sunnitud tegema, sest ei pääsenud statsionaarsesse osakonda. Esimestest ei asunud üldse õppetööle 2, teistest 7. Normaalset edasijõudmist takistab seegi, et suur osa ei tööta erialal. Puudus on ka õppekirjandusest ja juhendeist. Dekaan tegi ettepaneku hakata kaugüliõpilasi majutama teaduskonniti, mitte nii nagu praegu, Tartusse saabumise järgi. Nii oleks rohkem üht eriala õppivaid inimesi koos, on võimalik konsulteerida, õppematerjale vahetada. Ilmtingimata on vaja parandada kaugõppijate olmetingimusi. Alati pole leida vabu õpperuume. V. Haamer toonitas oma kaasettekandes, et põhiliseks jääb ikkagi suhtumine kaugüliõpilasse, tema informeerimine ja abistamine.

● Ettevalmistusosakonna tööst kõneles dots. K. Velsker ning ettevalmistuskursuslaste tööst E. Räim.

Ettevalmistusosakonda võeti tänavu vastu 158 inimest. Vähem tuli avaldusi matemaatika, füüsika ja keemia erialale, suurenenud on vene keele ja kirjanduse õppijate arv. Suurim konkurss oli õigusteaduse ja ajaloo erialal (vastavalt 2,1 ja 2 inimest kohale). Mullune õppeedukus langes pisut: 1977. aastal oli see 76,7%, nüüd 73,3%. Põhjuseks suur puudulike hinnete arv bioloogia (8) ja geograafia (7) eksamil.

Ettevalmistuskursustel õpib 1235 inimest, sealhulgas Tartust 1015. Umbes 70% neist on abituriendid. Õppetöö toimub õhtuti ja kaugõppeteel. 22 õpetajast on 13 ülikoolist. Kuigi aastate jooksul on kujunenud püsiv õpetajate kaader, on raskusi keemia-, füüsika- ja matemaatikaõpetajate saamisega. Vähe on veel õppekirjandust, ei ole võimalik selle koostajaile alati maksta (näiteks 1978. a. ei eraldatud mittekoosseisulist palgafondi). Ettevalmistuskursuslastest astub tavaliselt ülikooli ligi 30%, üldse lõpetab kursused 50%. Arutusel olnud küsimuste kohta võeti vastu otsused.

Dotsendi kutse taotlemise poolt hääletati füüsika-matemaatikakandidaat T. Mölsile ja pedagoogikakandidaat A. Kivistikule.

VARJE SOOTAK

Rahvakontrolligruppide aruandekoosolekud

Sel kuul toimuvad teaduskondade ja allasutuste rahvakontrolligruppide aruandekoosolekud. Nendele järgneb konverents, kus aruande oma tegevusest esitab ülikooli rahvakontrolli peagrupp.

Rahvakontrolliggruppide aruannetes tuleb oma tegevust hinnata kriitiliselt. Rääkides tehtust ei või piirduda olukorra konstateerimisega, vaid on tarvis ka näidata, mida on ette võetud puuduste kõrvaldamiseks. Põhimääruse kohaselt on rahvakontrolliggruppidel ulatuslikud õigused: neil on õigus kontrollida ja teha juhtkonnale ettepanekuid, rakendada süüdi olevate isikute suhtes ühiskondlikke mõjutamisvahendeid, vajaduse korral pöörduda abi saamiseks parteiorganisatsiooni või kõrgemalseisva rahvakontrolliorgani poole.

Aruandekoosolekuil tuleb pöörata erilist tähelepanu sellele, kuidas tööd paremini korraldada.

TRÜ rahvakontrolliggruppide valimistest on möödas kolm aastat. Selle aja jooksul on nendest gruppidest osa liikmeid välja langenud. Ühenduses eeltooduga võib aruandekoosolekul vajaduse korral läbi viia **täiendavad** valimised rahvakontrolliggruppidest väljalangenud liikmete asendamiseks. Võiks kaaluda ka passiivsete rahvakontrolööride asendamist teistega. Siis tuleks eelnevalt enesekriitiliselt hinnata sedagi, kas neid rahvakontrolöre on küllaldaselt aidatud ja juhendatud.

Viimastel kuudel on rahvakontrolliggruppides tegeldud põhiliselt tööja õppedistsipliini tugevdamise, materiaalsete väärtuste hoidmise ja heaperemehelikku kasutamise, elektrienergia ja kütuse säästliku kasutamise ning normaalsete sanitaar- ja olmetingimuste tagamise küsimustega.

Et tänavune talv oli tunduvalt külmem kui mitmed eelmised, siis tõi see teravalt välja küttesüsteemide ja nende kasutamise puudused. Nende küsimustega tuli tegelda ka rahvakontrolliggrupil. Paljud meie küttesüsteemid on vananenud või halvas seisundis. Seetõttu vajavad nad põhjalikku puhastust (korrastust). See on tegemata jäänud tööjõudefitsiidi või vastavate puhastusainete puudumise ja nappuse tõttu. Suvel püütakse see töö ära teha. Ligemale neljandik kütjakohtadest oli talvel täitmata: TRÜ-l on 100 kütjakohta, nendest enamiku aja oli täidetud vaid umbes 75. Ka nendest 75 kütjast viibis mõnigi töö ajal kainestusmajas.

Häired küttesüsteemides raskendasid omakorda elektrienergia kehtestatud limiidist kinnipidamist. I kvartali elektrienergia limiit oli 2 180 000 kWh, sellest lubatud tarbimine (s. o. maha arvestatud 5% ehk 109 000 kWh) — 2 071 000 kWh. Nõutav kokkuhoid elektrienergia kasutamises saavutati: I kvartalis tarvitas ülikool elektrienergiat 2 062 120 kWh, kokkuhoid seega 117 880 kWh ehk 5,4%. Seejuures püsiti lubatud limiidi piirides ka kuude kaupa: jaanuaris oli lubatud tarbida 690 350 kWh, tegelikult tarbiti 684 000 kWh. Veebruaris olid vastavad arvud 606300 ja 606 050 ning märtsis 774 350 ja 772 070.

Töö- ja õppedistsipliini, materiaalsete väärtuste hoidmise, elektrienergia säästliku kasutamise, ehitus- ja remondiküsimused, sanitaar- ja olmetingimused ühiselamutes jmt. peavad pidevalt ka rahvakontrolöride tähelepanu orbiidis olema.

HARRI KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolliggrupi esimehe asetäitja

Teadmised ja oskused

Ükskord ammu-ammu olevat jõuka mehe laisk poeg füüsikat tahtnud õppida. Toodud talle voodi praktikumiruumi, sinna juurde kuhi raamatuid, mida vahetevahel lehitsenud, kui enam vaadata ei viitsinud, kuidas teised tööd teevad. Viis aastat läinud lennates. Riigieksamil antud aparaadid-materjalid kätte, kästud antimateeria valmis teha. Seda tööd poiss küllalt näinud, hakanud rõõmuga tegema. Teinud, teinud, lõpuks tulnud välja punnivinn.

Jah, kahjuks see mõnikord nii juhtub, et ikka ei tule välja ka. Eriti siis, kui ainult tead, aga ei oska. Pole aimu, kuidas teistel erialadel, kuid füüsikute haridus koosneb mõlemast komponendist — nii teadmisest kui ka oskusest. Seda arvestab ka õppeplaan, kus loengute kõrval on eraldatud niisama palju või veelgi enam aega oskuste andmiseks praktikumides ja erilaboratooriumides.

Meie ülikooli füüsikute praktikumid ja erilaboratooriumid on füüsikamajas. Aastate jooksul on välja kujunenud omanäoline ja kindla tööjaotusega praktikumide süsteem. Esimesel-teisel kursusel on praktikumidel peamiselt üldkursust illustreeriv, kinnistav funktsioon. Tegelikult on seda vähe, kuid kahjuks pole me veel jõudnud nii kaugele, et anda ka noorema kursuse praktikumidele mitte ainult teadmisi kinnistav, vaid juba oskusi kujundav mõte.

Nii mõneski kõrgkoolis on ka erilaboratooriume püütud erikursuste illustreerimiseks kohandada. Meie ülikoolis on mindud teist teed — erilaboratooriumidest on saanud teadusliku uurimistöö aluste praktilise õppimise koht. Kui mõned kõrgkoolid võivad näidata uudishimulikele spetsialiseeritud erilaboratooriume IV—V kursuse üliõpilastele, kus üliõpilase töökoht maksab kuni 50 tuhat rubla, siis meil seda pole. Meie viime külalised seadmete juurde, mis on ühteaegu nii õppejõu teadusliku töö kohaks kui ka üliõpilasele erilaboratooriumi kohaks. Tuleb odavam. Ja nagu selgub, ka väljaõppe kvaliteet ei kannata, vaid võidab oluliselt. Teaduslikus töös osalemisel juba sossepa praktika läbi ei lähe! On ka selge, et selline eripraktikumide süsteem on realiseeritav ainult vanematel kursustel, noorematel ehk ainult üksikutele erandkorras.

Füüsikute praktikumid vajavad palju ruumi. Kui palju kordi olen kuulnud öeldavat: «Teil nüüd uus maja käes, ruumi peaks ülegi jääma!» Ent eriotstarbeliselt ülesseatud praktikum ei ole auditoorium, mida võib kasutada ükskõik kas füüsika või keeleloengute pidamiseks. Praeguses füüsikahoones on lõviosa ruumidest sisustatud praktikumidena. Sealjuures said oma ruumid vaid need praktikumid, mis juba vanades tingimustes olid välja kujunenud. Uute, väga vajalike erilaboratooriumide jaoks (ülimadalad temperatuurid, suured kiiruse intensiivsused) enam ruumi ei jätkunud. Selleks planeeritud ruumid tuli loovutada ülikooli auditooriumifondi suurendamiseks. Loodame siiski, et uue auditooriumide hoone valmimisel asi paraneb.

Sisuliselt teaduslike laboratooriumide jaoks meie uues füüsikamajas ruumi ei jäänud. Saime vaid paarsada ruutmeetrit elektromeetria laboratooriumile, füüsikute arvutuskeskusele, mis samuti täidab suures osas õppetöö ülesandeid, ja kõrgkooli uurimise grupile. See aga ei tähenda, et meie majas teadusega ei tegeldaks. Tänu erilaboratooriumide organiseerimise uutele printsiipidele on erilaboratooriumide ning õppejõudude ja vanemate kursuste üliõpilaste iseseisev töö koondatud ühiseks tervikuks. Siit suur võit ruumide, samuti ka aparatuuri alal. Kokku tähendab see enam kui tuhandet ruutmeetrit kasulikku pinda ja kümneid tuhandeid rublasid kalli ning kiiresti amortiseeruva füüsikalise aparatuuri soetamiseks. Kui lisame veel, et üliõpilaste praktiliste oskuste kujundamisest võtavad osa ülikooli probleemlaboratooriumid ning rida vabariigi eesrindlikke uurimisinstituute eesotsas Teaduste Akadeemia Füüsikainstituudiga, siis ehk tuleb nii välja, et meie füüsikaüliõpilastel on kaasaegset aparatuuri piisavalt käes. Meie ülesanne on valmistada ette kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste. Aparaat ja ruum üksi aga üliõpilast ei kasvata, väga olulised on ka inimesed. Juhtiv osa on muidugi õppejõududel. Kuid füüsika õpetamisel on väga suur osa ka insenertehnilistel töötajatel. Õppejõud kindlustab õppetöö teoreetilise baasi ning juhib praktilist tööd eripraktikumis. Seadmete komplekse valmistavad ja nende häireteta töö kindlustavad tehnilised töötajad.

Viimastest rääkides pole meil aga millegagi eriti kiidelda. Kui, siis ehk vaid üksikute meestega, kel kuldsed käed. Insenertehnilisi töötajaid on ette nähtud ainult õppeotstarbeks. Ja nendegi arv on kohati aja jooksul ühel või teisel põhjusel vähenenud. Kui õppejõud tahab teha teaduslikku tööd, võtab ta insenertehnilise töötaja õppetöö abistamiselt ja õppetöö kannatab. Püsib ta aga üksi oma töö kallal, siis see töö venib seni, kuni kaotab aktuaalsuse ja väärtuse. Õppejõud, kes selliste küsimustega tegeleb, ei suuda ka üliõpilasi vajalikul tasemel õpetada.

Juhtival kõrgkoolil on peale hea materiaaltehnilise taseme vaja veel häid töötajaid — ja piisavalt. Ainult siis saab ka õppeprotsess olla täiuslik.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

KRAPP KRAPP

EVE KIVIPÕLD

Päevade kaupa ja õhtuti

päevade kaupa sa hekiga piiratud aias
istud ja hoolitsed kollaste lillede eest
õhtuti küpsetad rosinaid rosinasaias
küpsetad kollaseid saiu mis lõhnavad meest

päevade kaupa sa helised aias ja sinus
laulab ja heliseb liblikatiivane aed
õhtuti unne vaod triikrauatõhnaseis linus
pikkade unede helkivaid nägusid kaed

hekiga piiratud aias sa päevade kaupa
üksinda oled nii üksinda lillede seas
õhtuti kellegi huuled ei süüta su laupa
keegi su saiu ei söö ja su aset ei sea

AADO LINTROP

KAUGUS ON KUMMARGIL SURMALE SILLAKS
suitsune sügise silitab pääd
loojangulaotus end libistab lillaks
künkale kõnnid ja kadunuks jääd

taganed tipust ehk eksitas eha
põldudelt kajanud hiline hääl
kõigile tuultele kuulub su keha
hing juba hulkumas kusagil sääl

naerustel nurmedel rammetus rahus
rohtunud radadel tolmaval teel
elades endiselt enesest lahus
kummaski maailmas pole sind veel

SA MINE ENDAST VÄLJA NAGU SÕGE
käi koputamas lukus uste taga
et äratada seda kes ei maga
on vaja rohkem kui su paljast tõde

ja kuigi tahad olla üllas vaga
kes peoga pähe puistab koldenõge
sa mine endast välja nagu sõge
käi koputamas lukus uste taga

kui avanebki hinges mõni lõge
ja sellest ronib välja poisinaga
et vaadata mis tuleb sinu taga
siis ära peata endas võimsat jõge
sa mine endast välja nagu sõge
käi koputamas lukus uste taga

KAJAR PRUUL

preili tirremi salong

preili tirrem köögis kohvi keedab
tal on seljas seelik must ja pikk
rahvas vaidleb miks mil määral reedab
tõde keegi eesti kirjanik

aken lahti siis ei hakka palav
otsas sigaretid ammu on
preili tirrem meile kohvi valab
habrast plaati keerab grammofon

oh neid õid elektrilambivalgeid
kaevund raeve armumiste algeid
laineharju muidu taltsas voos

oh neid päevi päiksepimedaid
ülikooli hääli kimedaid
mingi muusika peab hinge koos

HUBERT JAKOBS

Max Ernst

«Kui ärkavad sireenid, siis uinub mõistus» (1960)

Kui ärkavad sireenid siis uinub mõistus
Kui puhkeb su laugsilmade veteväli
oma lainete sünnitavasse vallu
kui avaneb su kinnisolekute salamärk
ja saladus ei sosista enam kõrvu
kui ärkab mõistus ja uinutab sireenid
kaks pilve
kaks laeva
kaks öist taevaristlejat
suruvad oma sõrmed mu mõtete lehkavasse umbpadrikusse
kolm pilve
kolm eksimust
kolm eksinut
kolm isaisade võlusõna
võtta ja anda maailmale tagasi tema võlg
tema õilmitsev võlg
lillade lillede naer läbi klaasist nutukrampide hala

Veebruaris on fotograaf Elmar Köster pildistanud Tartu Noorte Autorite Koondise liikmeid Tallinna Kirjanike Majas. Loomingulisel õhtul esinesid siis (fotol vasakult paremale) Priidu Beier, Urmas Nagel, Imre Siil, Kalev Keskküla, Ene Mihkelson, Taavi Tuulik, Pille Pärnakivi, Aado Lintrop, Hubert Jakobs, Kajar Pruul ja Eve Kivipõld. Kuulata on tookord etteloetud luulet olnud ka raadio stereoprogrammis, lugemiseks on trükitud valik käesoleval loominguleheküljel.

EVE KIVIPÕLD (SATS) on pärit Tallinnast, õpib ülikoolis II kursusel eesti keelt ja kirjandust. Tema luulet on palju avaldatud perioodikas («Looming», ««Loomingu» Raamatukogu», «Noorus» jm.).

HUBERT JAKOBS korraldab juhatuse esimehena Tartu NAK-i tegevust. Enne ülikooli astumist teenis armees, praegu õpib I kursusel eesti filoloogiat. Luulet ja arvustusi temalt on senini avaldatud perioodikas, varsti peaks ilmuma luulekogu.

AADO LINTROP on samuti läbi teinud sõjaväeteenistuse. Töötas «Tallinnfilmis», nüüd õpib ülikooli kaugõppes eesti filoloogiat, I kursus. Tema luuletusi on avaldatud «Krapis» ja ringhäälingus.

KAJAR PRUUL, kes varem elas Tallinnas, õpib II kursusel eesti filoloogiat. Tema loomingut on ilmunud ««Loomingu» Raamatukogus» ja «TRÜ-s».

IMRE SIIL

*** Indrek HIRVE joonistused.**

IMRE SIIL

Mingist imest

Sellel tänavanurgal asus kaks kioskit. Et üks kiosk, ajaleheputka nii kollane võib olla, taipas ta alles hiljem, teataval päeval, teataval tunnil. Kollane ajaleheputka taamal, ebaproportsionaalseks venitatud vahed valge — kui ta oli — jäätiseputka ja kollase ajalehekioski ning silla, punase, pigem juba kõrbepruuni, nagu hiljem selgus — kui ta just muidugi oli — kõrbepruuni maja ja allee alguse vahel mööda Emajõe promenaadilist kallast. Tollel tänavanurgal, ristumas sild, venivarohelises sild, plastiliini igavat rohelist värvi, isegi mitte punaste käsipuudega; ristumas alleeäärne munakivisillutis, tee mis Emajõega koos allavoolu tulnud oli, tee ääres punastest tellistest rasked, rõsked majad, saun, mehhaanikakhoov, autosid ja kolarusemeid täis; ristumas viimasel ajal kompaktseks asfalteeritud tänav, millega kivimüür paralleelne oli: ristumas tänav lahkumiseks, mööda Emajõe ja kivimüüri äärt, nende kahe ületamatu vahel ainukese teena, sellise mõtlemapaneva tähendusega uulits, kandmas kindlasti ka oma väärtuslikku nime; ja ristumas suvi. Sellel tänavanurgal ootas ta sageli, kaks, kolm või neli korda, sageli ja üsna pikalt, üle pontoonsilla sammunud, millegipärast just — ta mõtles — tõepoolest üle kaitsevärvi pontoonika tulnud ja ootas, suure ja raske, kõrbepruuni — nagu hiljem selgus —, muidu punase telliskivimaja ääres. Sellel tänavanurgal ei kohtunud ta kunagi Marisega, sellel tänavanurgal ta ainult ootas, paigaldas ja jäädvustas oma armastust, ristuval suvel, õhtuhetkedel, küpse suve pärastlõunapoolikul, taevas helesinisest, päev läbi päikesega kuumatud ja end loiult pilvedesse keerdumas, õhk kuuma hingamist tulvil, õhtuhakune leitse põuasel suvepäeva vahel — siis jäädvustas ta oma armastust; ja teine kord, kui nad Jürimaaga kollase — nagu selgeks on saanud — ajaleheputka all seisid, varjasid end imeteldava, selgest taevast vihma eest, eredal suvekeskpäeval, tüdrukud lühikestes seelikutes, seelik õlivärvi juhusliku laiguna selga sadanud ja nõrgas liikumisetuules lehvimas; peaaegu peatunud, seiskunud inimfiguurid esiplaanil, taga kollaseks osutunud kiosk, inimesed suve üsna eesmärgita loidunud liikumist — ta ei mõelnud oma armastusele. Alles kui uus aasta tulemas oli, sai ta teada, et ta siis oma armastust jäädvustanud oli, armastust, mis tegi tema elukäigud talle märkamatuks. Seda armastust, mis üialgi muidu ei mingiks muuks kui üksnes üksildaseks ja juhuslikuks mälestuseks oleks jäänud, kellegi poolt märkamata, tema enda poolt väga hoolikalt hoitud, Marise eest kuni viimase silmapilguni, täiesti kontrollimatu silmapilguni, mil ta armastuskirja, kirja, ja esimese oma elus armastuskirja, mustandiga ja puhtandiga, kõhklevalt ja vabanenult, sinise postkasti ees, lõpuks nõrkenuna, kuid vabanenuna ära saatis. Ja äkki sai see kevade kõigele lahti taevas, ei ühtki armastuseinglit, lihtsalt sinine kevadõhtu taevas — Jürimaaga seisid nad ajaleheputka all, see oli päeval, narrisid jalgratastega väikepoisse, vihma sadas — taevas loidunud suvest — Maris, kus rõõmsalt ja ajast lahkunult jalgu kõndimas, võõraste inimeste rõõmsa, puhkava seltsi seas, oma ihalduste suvel, Maris. Veidikese tedretähnidest ja naerust alailma, lõpmatust, valgeid hambaid, pööraselt kaunist suujoont, neid huuli, mida ta oli suudelnud, eemal miniatuurne liivakarjäär, liiv nüüd punane alžeeria liivakivi, kõrbene ja kuiv, selle suve õhtupooliku ajast väljunud põud, loidunud inimeste seiskuv lükumine, paadisillad Emajõe ääres, tänavanurk, kus ta aina ootas. Ükskord tuli ta oma üüritud toast, reformvoodiga toast, kus ta õhtuti, lämbes toas, suured aknad äärmise pöördeni lahti, rabeles küljelt küljele, rääkis, kuidas ta küll on väsinud reformidest, vooditest, mis lutikaid ei pea, punastest lamedatest putukatest, kes voorisid igal öösel kümnete kaupa, sellest võõraste inimeste, varasemate ja tulevaste üürnike lehast, kehade, sokkide, särkide, mustuse ja toidujäätmete segust, mis mingitest akendest ei väljunud, deodorante ei kuulanud, suitsetamisele ei allunud. Siis ta veel suitsetas, tundis, kuidas hommikuti suu paks oli, kuid suitsetas, peale hammaste loputamist alati uue sigareti, ja ärkas jälle hommikuti peale painajalikku ööd, paksu, haisuse suuga. Ta tuli tookord üle pontoonsilla, mõtles sellele kõigele, kollane buss hiilis mööda müüriäärt, mööda kahevahelist tänavat üles, ta võinuks ju joosta, kuid poleks ikkagi jõudnud; ja siis see ootamine, ning see pilt, armastusest, mis lõpuks jäädvustus — see armastus ei vajanud ühtegi muud selgitust — tõstis ta üksnes kevadel õhku, mingisse muusse maailma, kus polnud aega ega õiget tuule liikumist, kus liikumine kippus seiskuma ja kus keegi ei mõtisklenud imede üle, sest need jäid tähele lihtsalt panemata. Tõstis ta õhku, riietega, väsimusega, silmnähtava lootusetusega kõigis mõtteis ja tegevusis, korraldas ta, muutis segaduse olematuks, kandis tajumatus kõrguses, kevadest, mil ta ühes elus uinus, kuni sügiseni, mil teises ärkas. Ja kui ta ärkas, sügisel, lehti langemas, maailma kirevus lapsi pargipuude all vahel jooksutamas, siis avanes tal ikka kevad, sealt, kus ta uinunud oli; ja kevadeaimamine saatis teda veel päevi, täiesti selle maailma harjunud päevi, ilma et miski kõigutada oleks suutnud, ei langevad lehed, ei pori autode rattarummuni, külm tuul ja inimeste sügisesed mantlid. Kuni ta lõpuks jälle kõik omaks sai, oma uue elu, õige aastaaja, juba talve. Mida ta ka ei meenutanud — see suvi, leitse tänavanurkadel, inimesed tänavanurkadel, inimesed minemas, loidunult üle plastiliinsilla, taevas ja kollane ajaleheputka — ainult kevade nime võis ta sellele anda, muud suve ta ei mäletanud. Mitte mõtlik, heiastuv vine, küpse suveõhtu usku, rahulik, küllast täitunud roheline lehestik, vaid üksnes kevad, taevas tänavanurga kohal lumesulamisjärgne ja kollased, ajaleheputka värvi piirjooned igasugustel asjadel.

Ta vahetas siis ära oma elu, Marisel polnud sellega õieti muud pistmist, kui vaid armastust loodavaks teha, maailmas oleku läbi. Maris kõndis neil päevadel oma paisjärvekese, malevakaaslaste, aja ja noore elu kõrval, moesse tulnud puukingad, teksaspüksid, pakatav soe ihu, tedretähnide veidrus näol, roheliste rohukõrte igavest pettev suvi ümber, oli Maris. Aga tema vahetas ära oma elu, tänavanurkadel busse ja vihma oodates, oletust ajast tagasi aja voolamisse, nagu vihm, lõpuks rentslirestist alla üleüldisse kanalisatsiooni ihates. Ja talvel pani armastus ta lõpuks maha, juba uues elus, kõik imed läbi tehtud, elu vahetamise ime — suvel õppis ta värve tarvitama ja maalima — pildi valmistegemise ime, uue elu saamise ime ja see pilt, mis jäädvustas tema olematu suve plastiliinse silla, kollase ajaleheputka, inimesed, kelle hulka ta ei ennast ega Marist ei maalinud, tänavanurga, kus nad ei kohtunud ja kõrbepruuni värvi majad, nagu talle hiljem, tänavanurgale värve otsides selgeks sai. See oli tema armastus, mis ise oma allesjäämise ime lõi, kõiki aegu läbivana end jäädvustada käskis ja temale uue elu, uue jõu ja väsimuse tõi. Nii seisiski ta maali ees, käed ärajäänud suve värve täis ning Maris lõplikult pildis. Sellel tänavanurgal armastas ta oma armastuse, sellel tänavanurgal olid Maris ja kõik muud kättesaamatused tema omad.

Kui nad viimati Marisega kohtusid, selgel ja ärksal talvepäeval, rääkisid nad muutumatust elust, lihtsatest asjadest ja sündmustest, mis ainult omasoodu käivad — kui pole mingit muud õhku peale selle, mida me hingame ja lumi vaikib nagu surilina üle kord mäletatud unenäo, Maris.

1977

Kus ja kääd, Haanja mäe?

5. Sirpa Palo Tiit Matsulevitš

PÄEVADE PIDULIK LÕPETAMINE

Moskva Riikliku Ülikooli peahoones viibimine annab tunnistust sellest, et on olemas hetki, kus väga väikesesse ajalõiku mahub palju sündmusi: keegi paneb sulle käed lõbusalt õlgadele ja ütleb: «Lähme vaatama, mida siin tehakse», sa näed kõigi kroonlühtrite pimestavat sütttimist suures ülikooli saalis, su teadvuse sisemuses tekib paganlik uudishimu ja tahtmine teada saada, missugune saladuslik ideede idanemine toimub nende seinte vahel; sa ruttad sorima lõpmatutes nimestikes, milles on kirjas kõik, kes seal kunagi on õppinud.

Ülikoolis toimus lõplik punktipanek meie kokkutulekule ning lõppistung. Arvukate kohtumiste seast võib kõige vaimustavamaks pidada kohtumist nendega, kes tulevad ruumilise vabaliikumise suurimatest kõrgustest, — kosmonaut Pavel Popovitši ja lennundusinsener Viktor Zahharoviga. Sel korral ei rääkinud nad mitte gaasidünaamikast, õhu kompressiooninähtustest, automaatjuhtimise teoorlast ega terase ja titaaniühendite keemiast, vaid jagasid kõige siiramaid muljeid ebatõeliselt sinisest ööst tähtede all, mis seal säravad heledamalt kui kusagil mujal.

Enne presiidiumisse minekut küsitles Popovitš kõiki üliõpilasi, kes esindasid oma liiduvabariiki, nende eriala, veendumuste ja ideaalide kohta. Ta oli erakordselt heas tujus ja püüdis näost ära aimata meie erialasid, võttes kõik täbi individuaalselt. Me ei osanud talt esialgu midagi küsida — ta oli ilmunud meie ette väga kaugelt, äkitselt ja teravalt. Looduseuurijate vastu tundis ta suurt poolehoidu ning ütles, et pole põhimõtteliselt vahet, kas uuritakse aerodünaamilistest torudest saadud voolupilte või rakkude elektronmikrofotosid.

Siiamaani on kahju, et talt midagi konkreetset ei küsinud. Aga alati kujuneb välja nii, et kohtudes inimesega, kes sulle avaldab suurt mõju, tundud oma sõnajõuga olevat nagu lihtinimene, kes omapäi ristleb mööda ameerikaid. Varsti asendus aga Popovitši mõttekirg fabuleerimislustiga ja ta kõneles meile vallatlevate kõrvalepõigetega kosmilisest kiirtesajust, punasest, sinisest ja rohelisest pilvepalavikust, atmosfääri kiirfluktuatsioonidest, pilkasest pimedusest, ilmlõpmatust tähemosaiigist ja unustamatust värvimängust. Ta mõjus meile nii nagu kokkusurutav keskkond, mis teklb ülihelikiiruste puhul. «Kosmonaudid on täiesti tavalised inimesed,» kinnitas ta ja ütles, et me ei pea sugugi arvama, et nad erinevad teistest inimestest määratult ja teevad iga päev läbi kehalisi treeninguid, mis sarnanevad Niagaarasse sukeldumisega, või sõõvad iga päev ainult kalkuniõlis hautatud pähklikoori, olgugi et nad tulevad suurepäraselt toime korvpallurile, allveeujujale või batuudihüppajale esitatud normide täitmisega.

Pidulik lõpetamine sisaldas endas tervet rida kõnesid, milles süstiti meisse piisav annus tegutsemislusti, süvendati veendumust inimliku tegevuse sihipärasuses ja mitmekesisuses. Esinesid Patrice Lumumba nimelise ülikooli üliõpilased. Õhtut kroonis suuremastaabiline rahvaste sõpruse kontsert. Kui meile tehti teatavaks, et sellega on kokkutuleku päevade programm täidetud, sai äkki selgeks, et tagasi tuleb ka sõita. Ent mis te nüüd! Alles olime saanud sõpradeks!

MOSKVA — O РУСЬ!

Andku nüüd hea lugeja andeks, et enne lõppu veel suure Puškini motot oma tagasihoidliku sulekatsetuse alapealkirjana kasutame — meie kavatsused seejuures on siiralt puhtad. Kas te teate, kes on Puškini mälestussamba autor Moskvas? Sama mees, kes lõi Tartus monumendi Baerile — Aleksandr Opekušin. (Muide, mõlemas linnas on need ausambad ühed õnnestunumad paljude teiste seast.)

Kõik lahkumised õeldakse olevat nukrad. Seekord ei lasknud külmisest hõõguvad jalatallad ja käratsev linn küll suuremal nukrusel tekkida. Aga kas me olime õnnelikud, et sellest muljetesegaduse kompotist jälle välja saime? Raske öelda. Arvan, et hoolimata suutmatusest kohaneda, hoolimata tüütusetundest ja tekkima hakkavast nostalgiast võis meist igaüks lisada mõne uue killukese oma maailmataju ja kogemuse kirevasse mosaiiki, näha ja mõista seda, millest meie, loodeliitlased, oleme paratamatult ära lõigatud.

Veel on tunne, nagu tahaks see mürisev, kõiki rattaid keerutav, tulesid vilgutav ja koibi liigutav robotlik hiidlinn sinust kinni haarata ja tagasi suurde labürinti paisata. Seisad vaguniuksel, sest... hoidku jumal maha jäämast! Viimane kodune «Ekstra» rändab pakiservast suunurka, viimased pilgud siplevale suurlinnale — nüüd juba end hüppele seadva kergejõustiklase omad — ning siis võib öelda lause koolitõpikust: «Der Bahnhofsvorsteher gibt das Zeichen zur Abfahrt und der Zug setzt sich in Bewegung.»

Elev rahu... või rahulik elevus? Juba hakkab kõrv nii mõneltki poolt emakeelseid sõnu eristama. Õhtu. Öö. Ja jälle uni. Unenägu — ikka elevalt rahulik ning rahulikult elev.

...Rong peatub. Üks unetu mees, kelles võib ära tunda põlise mustamäelase, kiikab välja ja lausub ükskõikselt: «Mingi asustatud punkt. Tartu vist?»

Ülikooli lapsed... Kunagi oleme oma lehes TRÜ üliõpilaste ja töötajate lapsi nõnda nimetanud. Miks ka mitte? Nüüd, rahvusvahelisel lasteaastal otsustasime alustada jälle kõige pisematest. Toimetuses on juba järge ootamas mitu lugu klubi juures tegutsevatest lasteringidest. Tahame taas pilgu heita omagi lasteaeda. Arvatavasti jäävad sügissemestri peale üliõpilastest emade-isade laste probleemid. Täna aga loeme sellest, kuidas klubis üht lasteüritust peeti.

Kodust, emast, kiisust ja kutsust

Nädal tagasi laulsid klubis TRÜ laste II laulukonkursil «Do, re, mi...» ülikooli lasteaia ja klubi lasteringi liikmed. Lapsi oli kogunenud rohkesti ning nende kevadiselt rõõmsad hõisked-kilked tervitasid sisenejaid juba uksel. Tähtsate ja ootusärevate nägudega istusid laululapsed laval ning kohe kuulutatigi esinemise algust. Pisikesi laulikuid oli kokku tulnud 16, nad jaotati kolme vanuserühma. Lauldi kodust, emast, kiisust ja kutsust, mängudest, lilledest, Punamütsikesest, Pipi Pikksukast.

Kui laulud lauldud, läks žürii võitjaid välja selgitama. See polnud aga hoopiski lihtne. Samal ajal hullasid marakratid saalis ja mängisid ringmänge. Žürii otsuse järgi märgiti 3—4-aastaste grupis väga hea esinemise eest ära Tarmo Tamm. 5—6-aastaste rühm oli suurim ja seepärast otsustati kuulutada parimateks kolm last: Hanne Mihelson, Ele Alt ja Katrin Tombak. Kõige vanemate, 7—8-aastaste vanusegrupis pälvis suurima heakskiidu Virge Abramsi laul. Kõik eespool mainitud lisasid oma mängunurka veel ühe karvase karu, kiisu või krokodilli. Ülejäänute esinemine oli ühtlaselt heal tasemel, seetõttu ei moodustatudki kindlat pingerida. Iga esineja sai mälestuseks värviküllase muinasjuturaamatu, mida koju lugema-vaatama tõtati.

Maikuus peavad lapsed klubis maha tantsuturniiri ja toreda kevadpeo, mis paljudele jääb lasteringis viimaseks — nad lähevad sügisel kooli. Selleks ajaks saavad selgeks uued laulud.

HANNES TAMME

Toimetaja V. SOOTAK

Etnograafiamuuseum 70

ENSV Riikliku Etnograafiamuuseumi 70. aastapäeva puhul meenutan muuseumi ekspeditsiooni 1975. aasta augustis Pihkvamaale Krasnogorodski rajooni. See nimetus tuleneb 1464. aastal ehitatud sõjakindlusest Красный Городок Velikaja jõe Sinjaja harul. Tsaariajal oli kirjas пригород Красный, hiljem tekkisid nimetused Красногородское Село ja Красногородск, mida kohalikud eestlased nimetasid Kraasnaks. Nüüd on Kraasna rajoonikeskus linnaks kasvamas.

Meenub töö metsaäärses külas Boraškinos, Kraasnast 6 km kirde pool. Etnograafid Aleksei Peterson, Eevi Astel, Endla Jaagosild ja kunstnik Lembit Lepp töötasid seal Praskovja Mihhalova talus. Tema on Kraasna murraku viimase oskaja Hilip Hrolovi tütar. (Hroloviga vestlesin augustis 1952. Kahjuks põlesid minu tolleaegse Kraasna-retke kirjapanekud soome-ugri keelte kateedri ruumides 21. detsembril 1965 ülikooli peahoone tulekahju ajal ära.)

Ekspeditsiooni teine päev oli vihmane, metsateel läks buss rikki ja me pidime huvitavamad Kraasna külad käimata jätma.

Kraasnast 10 km kagu pool on soise heinamaa taga Makoveikovo (Kraasna murrakus Makavina) küla, kus 1965. aastal pildistasin ohvripärna ja viimast «paganlikku» ohverdajat Ilja Petrovi (ligi 90 a.). Enne sõda oli ohvripärn piiratud aiaga nõnda, et kassid, kanad ja teised loomad ligi ei pääseks. Suurte pühade öösel viis ohverdaja pärna juurde liha, sülti, võid, kohupiima, mune, sõira, hernevatska ja muud paremat sööki.

Makoveikovost 1 km lõuna pool on Mehhovo (Kraasna murrakus Mihova) küla. Jegor Timofejev näitas 1965. aastal seal kaht pakktaru, mis olid valmistatud nende küla ohvripärnast.

1967. aasta suvel külastasid etnograafid Ildike Jaagosild, Vilve Kalits, Aino Voolmaa jt. Puškiniga seotud paiku. Kasutades ära Kraasna lähedust, käisid nad ka suurimas Kraasna külas — Mõizaküias (vene nimetus Мыза). Etnograaf Tiina Võti tutvus sama külaga 1968. aasta suvel TRÜ eesti keele kateedri ekspeditsioonil, mida juhtis Ülo Parbus.

Et 33 Kraasna külast on 6 juba hoopis kadunud ja praegusedki kadumisohus, siis on uurimistega kiire.

PAULOPRIIT VOOLAINE

Vana-Jaani kalmistu

(Algus 1. lk.)

Teise maailmasõja ajal algas kalmistu allakäik. Seda lakati hooldamast ning järgnesid küll sihipärased lammutamised, küll stiihiline rüüstamine. Ajapikku on kalmistust kujunenud suur võsastunud tsoon, mis muu kõrval täidab ka «vabaõhukõrtsi» ülesandeid.

Mis saab edasi? Kavakohaselt kuulub kalmistu kompleksse rekonstrueerimisele. Kultuuritegelaste kalmud vajavad väärikat tähistust, kogu ansambel mõjuks ühtlasi ka heakorrastatud pargina. Kalmistu ei kujune ainult mõõdanikku meenutavaks muuseumiks. Siin on ka edaspidi ruumi neile, kes on Tartu teadus- ja kultuurilukku oma jälje jätnud. Vastavad rekonstrueerimisettepanekud on jõudnud küll kaante vahele, ent lõplik projekt ja selle realiseerimine on praegu veel tuleviku muusika.

Öeldu ei tähenda aga sugugi seda, et praegu poleks võimalik midagi kalmistul ära teha. Kõige esmasemaks ja pakilisemaks tööks oleks territooriumi esialgne heakorrastamine: võsa raiumine, prahi koristamine jne. Selle tööga ongi alustatud. Eelmise aasta laupäevakul töötas siin tulevasi juriste ja defektolooge. Nendega võis igati rahule jääda. Jääb ainult loota, et alustatut jätkatakse tänavu niisama edukalt. Vana-Jaani nekropol igatahes väärib seda, sest minevikusuurusi hinnates mõistame paremini ka ülikooli tänast päeva.

KAUR ALTTOA

Taidluskonkurss

Reedel, 13. aprillil kl. 19 füüsika-keemia-, ajaloo-, õigus- ja bioloogia-geograafiateaduskond.

Laupäeval, 14. aprillil kl. 18 filoloogia- ja majandusteaduskond. Tantsuks DISKO.

Pühapäeval, 15. aprillil kl. 18 arsti-, matemaatika- ja kehakultuuriteaduskond. Tantsuks DISKO.

Tänuavaldus

Südamlik tänu kõigile, kes mind meeles pidasid.

VALTER HAAMER

Tööpakkumine

9. klassi tütarlaps vajab järeleaitamistunde matemaatikas. Tulla järgmisel nädalal alates kella 16-st aadressil Elva tn. 35c. Korterivõimalus.

Lõpuni veel kolm spartakiaadiala

- **Rühmvõimlejad esitasid olümpiakavu**
- **Korvpallimeeskondadel kordusfinaal**
- **Ülikoolile ka lauatennisevõit**
- **Nädalavahetusel laskmisvõistlused**

● TRÜ spartakiaad hakkab tasapisi lõpule jõudma. Kinnituseks on tihenenud võistluskava ja haripunkti tõusnud huvi tabeliseisu vastu.

Möödunud nädalal peeti ära naiste rühmvõimlemine. Võistles 46 koond- ja edasijõudnud rühma, kus üle 300 võimleja. Koondrühmad esitasid vabaharjutuse, millega tuleb üles astuda 1980. a. olümpiamängude avapeol, kuhu ülikoolist saadetakse 200 võimlejat.

Suurtest rühmadest jõudsid esikolmikusse 1. arstit. IV k.; 2.—3. bioloogia-geograafiat. IV k. ja filoloogiat. I k. Edasijõudnud rühmadest oli parim II kursuste naiskond (Irina Kalk, Inga Sivi, Virge Hermik, Eha Palginõmm, Ülle Karp ja Tiina Hallik).

Et ülikooli spartakiaadil mängib peamist rolli massiline osavõtt, näitasid ka naisvõimlemise kokkuvõtted. Puht «sportlikus» osas edestas spordimeditsiini osakond napilt õppejõude. Kui aga osavõtjate toodud massilisuse punkti juurde arvati, nägi esikuuik välja selline: 1. arstit., 2. filoloogiat., 3. spordimeditsiini osak., 4. õppejõud, 5. bioloogia-geograafiat., 6. õigust.

● Ette arvata püüdmisega on lood alati kahtlasevõitu olnud. Spordi puhul iseäranis tihti. Nõnda siis sündiski, et ülikooli korvpallimeistrivõistluste lõppedes jäi meeste meister siiski selgumata.

Meeskonnad

KKT II — KKT I	73 : 44
KKT IV — KKT II	82 : 77
KKT IV — KKT I	91 : 79
KKT III — spordimed. osak.	79 : 60
õigust. — KKT I	58 : 56

Pärast võitu esmakursuslaste üle oli KKT II kursusel meistriks tulekuks vaja veel võitu IV kursuse üle. Seni nõrgalt mänginud «tähtede» eneseuhkus, mis nende eelviimases kohtumises I kursusega lõpuks ärganud oli (ja mehed ka mängima pannud), sellel aga sündida ei lasknud. Avanenud võimalust ei jätnud kasutamata KKT III kursus, kes võitis spordimeedikuid ja püüdis juba püüdmatuna näiva rivaali taas kinni. Et juhend võrdsuse korral omavahelist kohtumist ei arvesta, siis peeti meistri selgitamiseks kolmapäeva õhtul Turu tänavas lisamäng. Nüüd juba täisjõududega (väljakule jooksid nii eelmises mängus puudunud Paavo Russak kui ka Klaipedast saabunud Tõnu Lust).

Mängu alguses Tõnu Lust visetega peaaegu ei eksinud ja KKT II kursus võitis poolaja 42:35. Teise mängupoole algul juhiti juba 10 punktiga (53:43), siis aga III kursus viigistas ja kuigi Andres Kirssi kattes kaotati viie veaga kiiresti 3 mängijat, pandi lõpuni kõvasti vastu. Tõeliselt finaaliväärilist dramaatikat oli täis lõpuminut. Punktiga taga olev III kursus sai vastastelt veel kaks korda palli kätte, kaks omapoolset valesöötu aga suurt võimalust ära kasutada ei lubanud. **KKT II kursus** jäigi ette (72:71) ja tuli teenitult ülikooli 1979. a. korvpallimeistriks.

Pärast võitu spordimeditsiini osakonna üle ja enne mängu KKT I kursusega oli juuraüliõpilaste ja KKT IV kursuse tabeliseis võrdne. Nimetatud kohtumisest olenes, kes saab kolmanda, kes neljanda koha. Rein Liivoja viimasel minutil visatud korv otsustas asja õigusteaduskonna kasuks.

Naiskonnad

spordimed. osak. — KKT III	58 : 32
spordimed. osak. — majandust.	69 : 40
majandust. — KKT III	48 : 45

Juba meistritiitli võitnud **KKT II kursuse naiskonnal** rohkem mängida ei õnnestunudki. Turniiri viimaseks kohtumiseks pühapäeval tuli õppejõudude naiskonnast kohale 2 mängijat... Veel üks loobumine. **Siinkohal vabandab allakirjutanu bioloogia-geograafiateaduskonna meeskonna ees, kes korraldajate ja loo autori vastastikuse mittearusaamise tõttu eelmises lehes ekslikult loobujaks kuulutati.**

● Nädalalõpul olid Tartus koos vabariigi kolme kõrgkooli (TPI, TPedI, TRÜ) lauatennisistid.

Võistkonnavõistluses olid finaalis vastamisi TRÜ ja TPedI. Ülikooli võistkond (Evi Urm, Silja Traat, Elmo Kivits, Robert Narkus ja Rafael Aranovitš) võitis 9:4 ja tuli meistriks.

Üksikmängudes tulid meistritiitlid samuti TRÜ-sse. Meestest võitis Elmo Kivits finaalis Harri Saart (TPI) 2:0 (3. Robert Narkus — TRÜ) ja naistest Evi Urm Katrin Kõrmi (TPedI) samuti 2:0 (3. Erika Kanepi — TRÜ). Ülejäänud aladel olid parimad meespaaridest H. Saar ja A. Liib TPI-st, naispaaridest E. Urm ja S. Traat TRÜ-st ning segapaaridest K. Kõrm ja H. Saar TPedI/TPI-st.

● 11. spartakiaadialana viiakse laskmisvõistlused läbi 14. ja 15. aprillil Tartu Pedagoogilise Kooli lasketiirus (Salme t. 1a). Lasketiir on avatud mõlemal päeval kella 10—18. Et lastakse kindlaksmääratud korras vahetuste kaupa, on kindlasti vajalik teaduskondade võistkondade eelnev registreerimine spordiklubis.

OLIVER TOLL, PRIIT JÕGI

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1485. MB-02683.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksempler

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 Reedel, 20. aprillil 1979 XXXI aastakäik

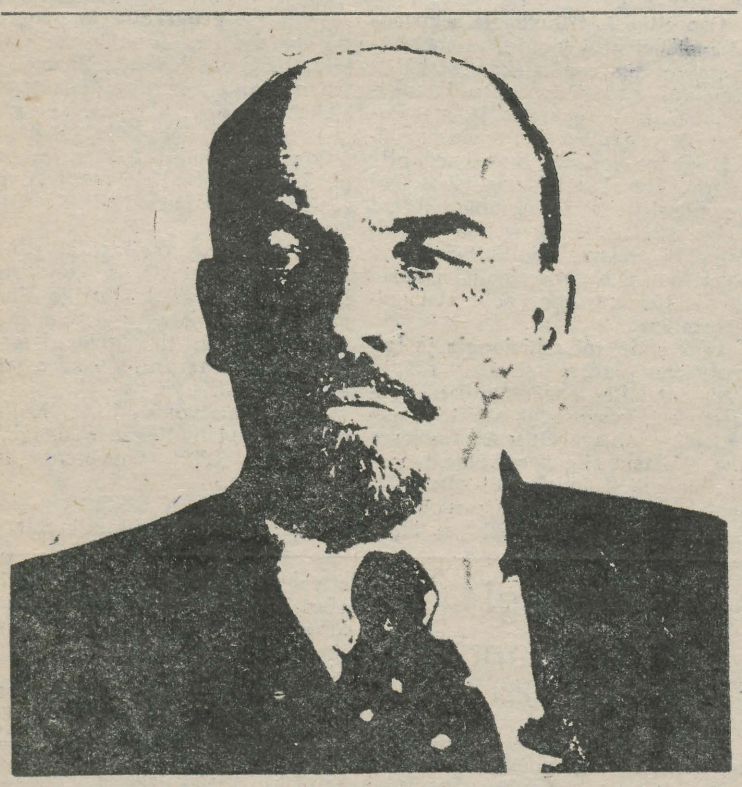

22. aprillil on V. I. Lenini mälestuspäev

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeerium tänab oma käskkirjas vene õppekeelega koolide kirjanduse olümpiaadi eeskujuliku organiseerimise ja läbiviimise eest komisjoni esimeest prof. P. REIFMANI, professoreid S. ISSAKOVI ja J. LOTMANI, vanemõpetajaid L. KISSELJOVAT ja P. TOROPIT, õpetaja I. DUŠETŠKINAT ning üliõpilast L. ZAIONZI.

Rektori käskkiri

Seoses maipühadega toimub õpetöö ülikoolis järgmiselt:

1) pühapäeval, 29. aprillil neljapäevase tunniplaani järgi;
2) esmaspäeval, 30. aprillil sama päeva plaani järgi;
3) pühapäeval, 6. mail reedese tunniplaani järgi;
4) 1., 2., 3. ja 4. mail õppetööd ei ole;
5) eespool mainitud muudatused puudutavad õppetööga otseselt seotud allasutusi.

Venia legendi

Filoloogiateaduskonna vene kirjanduse kateedri dots. kt. I. Tšernovi *venia legendi* loeng teemal «Tänapäeva kirjandusteooria põhisuunad» toimub 29. mail k. a. kl. 10.15 peahoone aud. 307.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

NOORUS. SÕPRUS. KEVAD.

TARTU ... Täna on ta taas meie mõtete tulipunktis. Sõpruspäevade pidulikkuses on ülemlaul noorusele ja haridusele, on mälestusvilt neile, kes on läinud.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu liikmeskonda kuulub kolm neljandikku üliõpilasorganisatsioonidest. Killuke sellest on Tartus. Ja seistes Nõukogude väljakul mõistad, et see killuke polegi nii väike. Siia mõtled kogu linna ja enamgi, sest Tartu kõrgkoolid on teele saatnud tuhandeid noori. Meie Eestimaa on Tartu kaudu rikkamaks saanud. Üliõpilasaastate mälestused toovad meid ikka siia. Austuseks sõpruspäevadele on paljudel meist taas peakatteks värvimütsid.

«Gaudeamus igitur, Iuvenes dum sumus» — selles laulus on ülistus noorusele, teadusele, elurõõmule. Tartu laulab. Aga me mäletame ja teame, et üliõpilane on võidelnud ja võitleb ka praegu mitmetes arengumaades ja kapitalistlikes riikides õiguse ja võrdsuse eest, imperialismi vastu. Ja nii kirjutab üliõpilane noorust, teadust ja elurõõmu ülistavatele lauludele juurde ka teistsuguseid mõtteid — võitlevaid: «Meile kõigile ühisel planeedil, meile kõigile ühisel sajandil ...»

Tartu on tudengimütsides ja Tartu laulab.

Vivat academia,
Vivant professores!

MART RAIK,
vilistlane,
komsomolikomitee asesekretär

* *

Komsomolikomitee suur tuba oli kolmapäeval energiliselt liikvel inimesi puupüsti täis — palavad päevad. Peatasime mõne ja küsisime: «Missugust ülesannet sina rahvaste sõpruse päevadel täidad?»

Aune Nuiamäe: «Mina kui filmiklubi president organiseerin sõpruspäevade raames filmiüritust. Täna näitame Eesti multifilmide programmi, mis kestab kaks tundi. Rääkima tuleb Rein Tammik.»

Rein Lang: «Korraldan kultuuriüritusi «Vanemuises».»

Tiit Kullerkupp: «Olen koos Riivo Kotkaga nn. majanduskomisjon. Meil tuleb anda peavarju ligi 100 külalisele ning 60—70 kultuuriüritustel esinejale. Meie käsutuses on ühiselamute vabad kohad ja 70 kohta hotellis «Tartu». Ka EPA ühiselamu annab meile mõned ruumid. Uudiseks külalistest nii palju, et ansamblit «Fiesta», kes eelmisel aastal laulukonkursi võitis, endises koosseisus enam ei ole. Kohal on küll ansambli juht Mikael Resnikov ja Grigori Joffe».

Imbi Laansalu: «Olen organiseerimiskomisjoni liige ja trükin praegu sõpruspäevade aktivistidele õppetöövabastusi. Veidi aja eest tembeldasin kutseid. Olen giid ka. Praegu ei oska veel ütelda, missugune grupp — kas Tšernovtsõ või Lvov — minu juhtida tuleb.»

Külalisi oli saabunud selleks ajaks Leninakanist, Samarkandist, Veszpremist, Kiievist, Moskvast, Jaroslavlist, Joškar-Olast, Ternopolist, Ivanovost, Petroskoist, Sverdlovskist. Veel ei olnud kohal delegatsioonid Vilniusest, Kaunasest, Riiast, Krakovist, Leningradist, Jerevanist ja Tšernovtsõst. Kui tuli Erki Berends, kes kõikidele organiseerimiskomisjoni liikmeile oli kodus eraldusmärgid teinud (kavandas ka sõpruspäevade plakati), läksime seda lugu ümber kirjutama. Meil on samuti palavad päevad.

Trükikojas kirjutasime neljapäeval veel juurde, sest jõudsime aulasse avaaktuselegi. Kolmapäeva õhtul tervitasid tudengeid, meie omi ja kaugemalt tulnuid, õppeprorektor prof. U. Palm, parteisekretär dots. A. Kiris, komsomolikomitee asesekretär M. Pent, liige I. Gräzin. Külalistest võttis sõna tšiillane B. Correa.

Sõpruspäevad algasid, sõpruspäevad kestavad ... TOIMETUS

rsp trü '79

ÜLKNÜ-LE V. I. LENINI NIME ANDMISE 55. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TRÜ VIII RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE KAVA

Reedel, 20. aprillil

kl. 12 Eesti ansamblite kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
19 uues kohvikus kohtumine eesti noorte heliloojatega (L. Sumera, R. Kangro, S. Grünberg);
20 peoõhtud TRÜ ja Tartu linna kultuuriasutustes.

Laupäeval, 21. aprillil

kl. 9 osavõtt laupäevakust;
13 Eesti ansamblite kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
18—19 TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert Toomemäe sildadel;
20 sõpruspäevade lõpubankett;
20 peoõhtud TRÜ ja Tartu linna kultuuriasutustes.

Pühapäeval, 22. aprillil

kl. 13 poliitiliste laulude festivali ja Eesti ansamblite laureaatide kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
20 sõpruspäevade lõpudisko TRÜ klubis.

Täpsemat informatsiooni saab ühiselamute ja õppehoonete teadetetahvlitelt. Kutseid ja pääsmeid jaotavad teaduskondade komsomolisekretärid. Jälgige reklaami!

INTERVJUU PARTEISEKRETÄRIGA

Selles rubriigis on seni toimetusele intervjuu andnud õigusteaduskonna eelmise õppeaasta parteisekretär dots. Kalle Nigola ja ühiskonnateaduste kateedrite parteisekretär dots. Georg Rekker. Täna vastab küsimustele KEHAKULTUURITEADUSKONNA PARTEIORGANISATSIOONI SEKRETÄR DOTSENT EVALD MÄEPALU.

Üldist ja eripära arvestades

Mida on kehakultuuriteaduskonna ja tema parteiorganisatsiooni töös spetsiifilist?

Töö spetsiifika sõltub suurel määral väljalastavast kontingendist. Meie teaduskonna ülesandeks on ette valmistada kõrgema haridusega treenereid vabariigi spordiorganisatsioonidele. Tänapäeva treenerit iseloomustavad oma eriala teooria põhjalik tundmine ja silmapaistvad praktilised oskused ning võimed. Siit tuleneb ka meie töö üks iseäralikke jooni — vastavaid nõudeid arvestava üliõpilaste koosseisu komplekteerimine. Võtame vastu ainult kõrge spordimeisterlikkusega noorsportlasi, kellel muidugi ka küllaldased teoreetilised teadmised. Parteibüroo töös on seepärast oluline tähtsus erialakateedrite töö suunamisel eesmärgiga luua ja tugevdada kontakte häid sportlasi kasvatavate spordiorganisatsioonidega.

Teiseks meie töö iseärasuseks on vajadus oskuslikult sobitada üliõpilaste teoreetiline õppetöö praktilise sportliku tegevusega. Peaaegu alati viibib teatud hulk meie teaduskonna üliõpilasi treeninglaagrites ja võistlustel. Et see ei kahjustaks nende ettevalmistust tervikuna, tuleb parteibürool ja dekanaadil näha ette võimalusi õppe- ja kasvatustöö paindlikumaks korraldamiseks ning üliõpilastele individuaalsete ülesannete andmiseks. Sel eesmärgil rakendatakse ulatuslikult individuaalplaane ja graafikuid. Et kehakultuuriüliõpilastel jääb õppetööst ja treeningutest vaba aega suhteliselt vähe, siis oleme mitmeid kasvatusüritusi planeerinud suve- ja talvelaagritesse Käärikul ning erialakoostööd paremini suunata, loodi hiljuti teaduskonna juurde juhtivatest treeneritest ja spordiorganisaatoritest koosnev ühiskondlikel alustel töötav spordikateeder.

Millised probleemid seisavad parteiorganisatsioonil ees seoses õppe- ja kasvatustöö korraldamisega?

Üks olulisi probleeme, nagu eespool juba märgitud, on tingimuste loomine üliõpilastele edukaks õppe- ja sporditööks. Teatud edu on juba saavutatud. Kehakultuuritudengile on loodud suhteliselt head praktikate ajale. Üldpoliitilise silmaringi laiendamiseks peetakse erialatundides poliitinformatsioone. Paremat erialaspetsialistiks kujundamist peaks soodustama ka šeff-õppejõudude süsteemi rakendamine.

Kolmandaks iseloomustab meie tööd tihe side vabariigi spordiorganisatsioonidega. Seda tingib vastastikuste kontaktide vajadus: õpib ju meil terve rida vabariigi silmapaistvaid noorsportlasi ja koondvõistkondade liikmeid. Paljud õppejõud osalevad spordierialade föderatsiooni presiidiumides, nõukogudes. Meil toimuvad treenerite kvalifikatsiooni tõstmise kursused. Et vastastikuseid kontakte tihendada ja sportimistingimused. Lahendamata probleeme on aga veel teoreetilise õppetöö korraldamisel. 91,9-protsendilise õppeedukusega olime ülikoolis 7. kohal. Tuleb saavutada seda, et üliõpilased mõistaksid pideva õppimise vajalikkust, põhjuseta puudumise kahjulikkust, «puhta spordiga» tegelemise ühekülgsust jne. Suuremat abi nende negatiivsete nähtuste kõrvaldamisel tahaks saada teaduskonna komsomoliorganisatsioonilt. Kasvatuse tõhustamiseks paigutati üliõpilased ühiselamus tubadesse ja sektsioonidesse spordierialade kaupa. Kateedrite pidev kontroll ja ühisaktsioonid seal on mõnevõrra aidanud üliõpilaste olmekultuuri tõsta. Seda kinnitab ka üleülikoolilisel konkursil saavutatud 3. koht.

Kuidas on kulgenud parteiorganisatsiooni ridade juurdekasv ja milline on olnud noorte kommunistide aktiivsus?

Oleme igal aastal partei ridadesse vastu võtnud keskmiselt 2—3 noort. Osa neist töötab juba teaduskonnas õppejõududena (A. Võsotšina, M. Alaver, H. Vallimäe). Partei liikmekandidaatideks võtsime vastu tuntud sportlased Fjodor Koltšini ja Paavo Russaku. Noored kommunistid täidavad ka vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid. A. Võsotšina juhib teaduskonna komsomolitööd, I. Valge on TRÜ spordiklubi juhataja, A. Salmistu TRÜ komsomolikomitee liige. Sellele vaatamata on parteibürool ja kateedri kommunistidel veel palju võimalusi üliõpilaste ideoloogilisel kasvatamisel ja seega partei ridade täiendamisel.

Mida soovite peatselt valitavale uuele parteibüroole?

Seda, et uus büroo veelgi plaanipärasemalt ja sihikindlamalt töötaks kollektiivi ees seisvate ülesannete täitmisel.

Aprillikuu on konverentsikuu

1979. A. HUMANITAAR-JA LOODUSTEADUSTEALANE ÜLIÕPILASTE TEADUSLIK KONVERENTS TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS

3.—4. aprillil	— maiandusteaduskond,
5.—6. aprillil	— arstiteaduskond ja keemiaosakond,
13. aprillil	— ing ise fi o oogia osak. ja matemaatikatead.,
11.—14. aprillil	— õigusteaduskond,
13.—15. aprillil	— bioloogia-geograafiateaduskond,
13.—16. aprillil	— vene keele ja kirjanduse osak.,
15. aprillil	— eesti kir anduse ja rahvaluule ring,
17.—18. apri'il	— saksa filoloogia osak.,
19.—20. aprillil	— füüsikaosakond,
25.—26. aprillil	— kehaku tuuriteaduskond,
27. apri'il	— žurna istika ring,
27.—28. aprillil	— ajaloo-osakond ja orientalistika ring,
19.—20. aprillil	— eesti keele ring.

1948. aastast peale

Aprillikuine ÜTÜ konverents on muutunud tavapäraseks. Mida konverentsikuu esimesest poolest arvata, seda uurisin ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadustöö sektori juhatajalt Sergei Nazarenkolt.

«Lõppkokkuvõtteid tehakse 25. aprillil. Praeguseks on selge, et 1948. aasta maikuisest algatusest on tänaseks võrsunud suururitus. Komsomoli osa konverentsi õnnestumisel? — Organisatoorse töö kõrval tuleb peamiseks pidada siiski aktiivset osavõttu sektsioonide tööst.»

Mis tundub senitoimunust kõige elamuslikum?

«Elamuslikuks peaksin eelkõige kahte üritust. Esiteks, 3. aprillil toimus vabariikliku protozooloogide ühingu ning ülikooli molekulaarbioloogide ühiskoosolek, kus kõneldi algloomadest molekulaarbioloogilis-te uuringute objektina. Minu ettekanne käsitles *Tetrahymena pyriformis*'t. See esinemine sai võimalikuks tänu veebruaris kinnitatud individuaalprogrammile ning seda võib vaadelda kokkuvõttena esimesest tööperioodist, programmiga kohanemise perioodist. Minult on küsitud, mis tunne oli. Tunne oli umbes selline, nagu tuleks jääminekuaegu pangalt pangale hüpates üle jõe minna.

Teiseks elamuslikuks ürituseks kujunes 5. ja 6. aprillil toimunud Minski Meditsiiniinstituudi ÜTÜ 34. konverents, mis väärib imetlust juba oma ulatuse poolest. Nimelt oli osavõtjaid 2037, kuulati ära 454 ettekannet 597 autorilt. Külalisi oli meie maa 19 meditsiinikõrgkoolist. Ülikooli esindasime koos A. Vendiga. Meie ettekanne «Maksa mikrotsirkulatsioonist normis ning mõningate patoloogiliste protsesside puhul» valmis dots. E. Lepa juhendamisel ning kujutab tegelikult kokkuvõtet enam kui 3-aastasest uurimistööst. Et meie esinemine sooja vastuvõtu osaliseks sai, selle üle me ei imestanud juba kasvõi pikaaegsete sõprussidemete tõttu. Ettekande kuulutamist parimaks rektor prof. A. Kljutšarevi käskkirjas peame aga väga suureks tunnustuseks. Minski konverentsile tagasi vaadates tõdesime, et meil õnnestus sõlmida huvipakkuvaid ja kasulikke kontakte. Ühtlasi jääb loota, et nii Minski Meditsiiniinstituudi kui meie arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu noorenemine toob kaasa meeldivate kontaktide elavnemise.»

Usutles REIN KAUP

Defektoloogidel vilistlaskonverents

Ajalooteaduskonna defektoloogiosakonna ÜTÜ ringi tänavune konverents, mis peeti 15. aprillil aulas, oli eriilmeline. Põhjust selleks pakkus osakonna jõudmine oma tegevuse teise aastakümnesse. ÜTÜ ringi eestvõttel olid konverentsile kutsutud kõik osakonna lõpetanud. Tavalisest erinev oli päevakord: suurem osakaal oli osakonna senist tegevust valgustavatel ajaloohõngulistel ettekannetel. Ka kitsalt eriala probleeme käsitlevate teaduslike ettekannetega esinejaiks olid vilistlased.

Konverentsi avasõnad ütles eripedagoogika kateedri juhataja dots. Karl Karlep. Kõrvuti asjaliku aruteluga tehtu üle soovitas kateedrijuhataja konverentsil osalejatel mõelda osakonna töö tõhustamise võimalustele tulevikus.

Päevakohase ettekande teemal «10 aastat defektoloogiaosakonda» tegi eripedagoogika kateedri esimene juhataja aastaist 1972—1977, pedagoogikakandidaat dots. Vladimir Vääranen.

1968. aastal täienes ülikoolis õpitavate erialade nimistu. Tolleaegse ajaloo-keeleteaduskonna juures avati uus osakond — defektoloogiaosakond. 1. septembril 1968 alustasid päevases osakonnas õpinguid esimesed 25 üliõpilast, ke'e õppetöö korraldamise muresid aitas kanda pedagoogika kateeder. Prob'eeme õppetöö otsese korraldamisega oli tol ajal pal'u, alates üle'i'dulise tüüpõppeplaani kohandamisest õppetööd läbiviivate õppejõudude leidmiseni. Hinnatava panuse vastavatud osakonna töö korraldusse andis suurepäraste organisaatorivõimetega defektoloogiaeriala patrioot, logopeed Ester Lepik.

Tänaseks on esimesed kasvuraskused ununemas. Defektoloogia osakonda võib pidada juba väljakujunenud struktuuri ja tavadega allüksuseks ajalooteaduskonnas. 1972. aastast suunab osakonna õppe- ja kasvatus- ning teadustööd eripedagoogika kateeder, mille kuuest õppe'õust on teaduslik kraad ja kutse dotsentidel K. Karlepil ja V. Vääraneni'. Õppe'õudude kaadri kvalifikatsiooni tõstmiseks on kateedris tehtud sihipärast tööd: 1975. aastast siiani on aspirantuuri TRÜ-sse ja Moskvasse Defektoloogia Teadusliku Uurimisinstituudi juurde suunatud õppima osakonna 5 lõpe'anut. Kateedris töötavatest õppejõududest on kinnitatud väitekirja koostajaiks õp. E. Viitar ja T. Aunapuu.

Dekaan dots. Allan Liim tõi teistele eeskujuks defektoloogiaosakonna kõrget ja stabiilset õppeedukust. Esiletõstmist väärivaks pidas ta ka osakonna üliõpilaste-õppejõudude ühiskondlik-poliitilist aktiivsust: teaduskonna parteibüroo sekretäri asetäitjaks on dots. V. Vääranen, ametiühingubüroo esimeheks õp. T. Aunapuu, kasvatustöö prodekaaniks õp. A. Reinmaa. Aastaid on teaduskonna komsomoliorganisatsiooni juhtinud defektoloogid. Käesoleval aastal jätkab neid traditsioone diplomand Olaf Luki asemele valitud Sirje Muldmaa.

Ettekandega defektoloogiaosakonna teadustööst möödunud 10 aasta jooksul esines dots. K. Karlep. On seaduspärane, et kateedri teadustöö kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed näitajad paranevad iga järgneva aastaga. Märgatavalt on kasvanud viimastel aastatel publikatsioonide arv. Tõhus on kateedri õppejõudude ja üliõpilaste-diplomandide otsene osavõtt koolidele mõeldud õppekirjanduse koostamisest. Oma tööga on esinetud korduvalt ka väljaspool vabariigi piire. Värskeimad selletaolised kvoorumid olid VIII üleliiduline defektoloogiaalane teaduslik sessioon ning V üleliidulised defektoloogiaalased pedagoogide loengupäevad Moskvas. Üliõpilased esinesid aga hiljuti Moskvas toimunud üleliidulisel ÜTÜ konverentsil.

Huviga jälgiti ÜTÜ ringi liikme, III kursuse üliõpilase Kaia Makkari ettekannet defektoloogiaosakonna vilistlaste ülikoolijärgsest käekäigust. Tartus ettevalmistuse saanud defektoloogе töötab peaaegu igas Eestimaa paigas. 57,5% lõpetanutest on rakendatud erialasele tööle linnades. Valdav enamik töötab erikoolide pedagoogide ja logopeedidena. Noorte spetsialistidega on komplekteeritud ka ENSV Haridusministeeriumi allüksused, mis tegelevad eripedagoogika küsimustega. Nii juhatab 1978. aastal ENSV Haridusministeeriumi juures loodud defektoloogiakabinetti I lennu vilistlane Marika Veisson, erikoolide inspektoriks on VI lennu lõpetanu Ilme Vosman.

Teaduslike ettekannetega esinesid vilistlastest Hene Hanschmidt, Kaie Parv ja allakirjutanu. Mõttevahetust eripedagoogika nüüdisprobleemide üle jätkus kokkutulnuil väljapoole konverentsi päevakorda.

Klubivormis kohtumine vilistlaste ja tänaste õppurite vahel viis lõpule defektoloogiaosakonna vilistlaste esimese kokkutuleku.

ANTS REINMAA,
vilistlane aastast 1973,
ajalooteaduskonna kasvatusprodekaan

«Läks korda!»

Tänavune loodusteadustealane üliõpilaste vabariiklik konverents oli 13. ja 14. aprillil.

Plenaaristungi avasõna oli bioloogia-geograafiateaduskonna prodekaanilt dots. Leo-Peeter Kulluselt. Järgnesid kaks ettekannet: ENSV TA akadeemik Kalju Paaver rääkis tunnetuslikust situatsioonist kaasaja bioloogias. Bioloogiadoktor Eerik Kumari väga huvitav slaididega illustreeritud sõnavõtt tutvustas punase raamatu tõelist olemust ning andis ülevaate nii rahvusvaheliste kui ka rahvuslike punaste raamatute kohta.

Edasi kulges töö sektsioonides.

Botaanika- ja ökoloogiaalaseid ettekandeid oli suhteliselt vähe. Väga huvitavad ja põhjalikud olid külaliste, Leningradi RÜ üliõpilaste referaadid tundratest. Asjalikumad ettekanded olid Sirje Palol ja Martin Zobelil. Kahjuks jäid mõned huvitavad etteastumised referentide liigse skepsise ja loobumise tõttu ära.

Geneetika ja tsütoloogia sektsioonis molekulaarbioloogia ja molekulaargeneetika osa ettekanded käsitlesid valgu biosünteesi pro- ja eukarüootsetes (kõrgemates ja madalamates) organismides, ribosomaalseid geene jne. Tuumakaimad olid Indrek Tootsi ettekanne ribosoomi geenidest ja Jaanus Remme referaat valgu sünteesist. Geneetika ja tsütoloogia parimad olid Jüri Sõber ja Reet Matto. Külalisesinejad astusid üles ettekannetega populatsioonigeneetikast.

Biokeemia, **mikrobioloogia ja talmefüsioloogia** sektsioonis räägiti nisu idandite ensümaatilisest aktiivsusest, kasvuregulaatoritest, metanooli ainevahetusest taimedes jne. Paistsid silma eelkõige taimefüsioloogid. Tuumakas oli Urve Onnepalu ettekanne fenoolkarboksüülhapete ja valguse mõjust nisu idandite peroksidaasi aktiivsusele.

Zooloogia sektsioonis sai aukirja Aivar Leito, kes käsitles oma töös lindude rände uurimist radariga. Põhiline perspektiiv radarornitoloogial on praktilise suunaga, seotud lennuliikluse ohutuse tagamisega. Põhiülesandeks on jõuda niikaugele, et suudetaks küllaldase täpsusega prognoosida lindude ajalis-ruumilist paiknemist (põhiliselt rännet). Külalisesineja I. Gritšanov Voroneži RÜ-st käsitles Etioopia rohekärblaste fauna uurimist.

Kahjuks on kalakasvatajate ettekanded juba teist aastat ära jäänud, kuigi neid zooloogia kateedris kõige rohkem on.

Geoloogidest said diplomid Tõnu Pani ja Ürmas Liiber. Kuulajatele pakkus suurt huvi A. Višnevski ettekanne Jakuutia teemantidest.

Füüsilise geograafia ja geograafia õpetamise sektsioonis sai heakskiidu osaliseks Maarika Saameli ettekanne «Kontuurkaardi kasutamise efektiivsusest 7. klassis». Teise aukirja sai Sirje Kaljula. Esinejate hulgas oli 9 külalist. Väga huvitav oli Kirgiisi RÜ diplomandi G. Kazartseva ettekanne Issõk-Kuli järvest.

Majandusgeograafiast oli 10 ettekannet, neist kaks külalistelt. Diplomid said Elle Alber ja Vladimir Tuuga. Ära võiks märkida ÜTÜ konverentsil ainukese esmakursuslase Andrus Meineri asjalikku esinemist.

Lõpetada võiks L.-P. Kulluse poolt öeldud mõttega: «Tundub, et seekordne ÜTÜ konverents läks igati korda.»

JAAN RIIS,
teaduskonna pressisekretär

Õigusel 61 ettekannet

11.—14. aprillini toimus õigusteaduskonna ÜTÜ igakevadine, järjekorras juba XXXV teaduskonverents. Töötati riigi ja õiguse ajaloo ja teooria, kriminaalprotsessiõiguse, kriminaalõiguse, tsiviilõiguse, riigi- ja tööõiguse ning rahvusvahelise õiguse sektsioonides. Nelja päeva jooksul kuulati 61 ettekannet, rohkem kui ühelgi eelmisel aastal.

Eriti hinnatav on **riigi ja õiguse sektsiooni töö**, uuritakse siin ju meie vabariigiga seonduvaid probleeme. Parimaks tunnistati I. Tedre uurimus «Advokatuur Eestis XIX sajandil» (juhendaja dots. J. Jegorov). **Kriminaalõiguse sektsioonis** märgiti ära K. Annama ettekanne «Kriminaalvastutusest vabastamine seoses isiku administratiivvastutusele võtmisega» (juhendaja prof. I. Rebane). **Tsiviilõiguse sektsioonis** loeti parimaks K. Jentsi sõnavõtt abielulahutust reguleeriva seadusandluse täiustamise probleemidest (juhendaja dots. E. Salumaa). **Riigi- ja tööõiguse sektsioonis** domineerisid nii meie kui külalisesinemistes uue konstitutsiooniga seonduvad küsimused. Parimaks tunnistati E. Tolki vastavasisuline ettekanne (juhendaja v.-õp. H. Kärtner).

Huvitavaks uurimissuunaks tuleb pidada eesti kirjanike õigusvaadete uundmaõppimist. Nii oli P. Järvelaiu uurimuseks tõe ja õiguse kontseptsioon A. H. Tammsaare publitsistikas.

ÜTÜ teadusjuhendaja v.-õp. J. Sootak märkis kokkuvõtvalt, et kuigi meil on tähendada edasiminekut ettekannete sisulises küljes, jätab soovida väline vorm — juristile nii vajalik esinemisoskus, võime valitseda kuulajaskonda. Nii mõnigi ettekanne meenutas koosoleku juhataja A. Conan Doyle'i «Kadunud maailmas»:

«Miks meil ei võiks inimesed, kel on öelda midagi niisugust, mis on väärt, et seda kuuldaks, näha veidi vaeva ja õppida, kuidas seda kuuldavaks teha... Professor Murray ütles mõned sügavamõttelised laused oma valgele kaelasidemele ja laual seisvale veekarahvinile, pilgutades seejuures humoorikalt silma endast paremat kätt oleva hõbedase küünlajala poole.»...

Konverentsi lõpetades andis teaduskonna dekaan dots. H. Kings parimatele üle aukirjad ja soovis praegusi üliõpilasteadureid peatselt näha kandidaadi- ja doktoridissertatsiooni kaitsmas.

Peale meie üliõpilaste oli külalisesinejaid Läti, Vilniuse, Jerevani, Kiievi, Taškendi ja Valgevene RÜ-st, samuti Harkovi Juriidilisest Instituudist.

Konverentsipäevade sisse mahtusid teatrikülastus, tutvuti muinasteaduse muuseumi ja kartseri ekspositsioonidega, kohtuti ülikooli komsomolijuhtidega ning rektorite nõukogu sekretäri, õigusteaduskonna vilistlase Igor Gräziniga.

Külaliste ettekannetest äratasid rohkem huvi A. Nazaretjani (Jerevani RÜ IV k.) «Vana- ja keskaja Armeenia kriminaalõigus», Harkovi Juriidilise Instituudi II kursuse üliõpilase V. Oleiniku ettekanne «Materiaal- ja protsessiõiguslike normide vahekorrast», kus positiivse ja järgimist nõudva näitena oli toodud ka «Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi reglement», ning Vilniuse RÜ üliõpilase T. Okintšitsi ettekanne riigi ja õiguse teooriast «Sotsialistliku riigi funktsioonide klassifitseerimise kriteeriumid». Millised muljed jäid külalistele Tartust, ülikoolist, üliõpilastest?

Tartu olevat tõeline üliõpilaslinn. Kõik käe-jala juures; raamatukogusid palju ja raamatuid aukartust äratav arv. Hämmastas ka üliõpilaste arvukus linnas. Eriti teklite tõttu, mis võitis küla'istel esialgu silmad kirjuks (ise ütlesid). Ülikooli ajalooga tutvumine tõstis veelgi ülikoo'i autoriteeti külaliste silmis. Hämmastas ka meie üliõpilaste suhteline noorus, eri'i Harkovi JI üliõpilasi, kus tudengite keskmine vanus on 24—25 aastat (see on tingitud 2-aastase tööstaaži nõudest).

Külalised tegid konverentsi kohta ka mõningaid kriitilisi märkusi, mida edaspidi arvestada tuleks. Suur vaiadus on teeside järele. Külalised kui ka teised üliõpilased saaksid tutvuda ee'nevalt ettekannete põhiseisukohtadega. See looks soodsama võima'use diskussiooniks, annaks parema ülevaate konverentsist, sest pealkirjade järgi ei ole veel võimalik alati sisusse tungida. Suur ettekannete arv ei jäta aega pikemalt diskuteerida. Teistes kõrgkoolides on igas sektsioonis ka hindamiskomisjon (vastava eriala õppejõud ja ÜTÜ nõukogu esindaja).

Teatud väljapääs olukorrast oleks ka juba mõõdunud aastal meie ÜTÜ konverentsil proovitud temaatilised sektsioonid.

Ühiseks arvamuseks kujunes, et ÜTÜ on organisatsioon, millel on üks suuremaid internatsionaalsete suhete arendamise ülesandeid. Nende päevade jooksul ei tutvunud mitte ainult külalised meie vaatamisväärsustega, vaid meil oli võimalus tutvuda ka teiste ülikoolide eluga. Peale eespool nimetatute olid konverentsil külalisteks veel A. Grinevičiute, A. Kolossovskaja, V. Bulavets, A. Uzunjan, M. Pastuhhov, N. Jakovleva, I. Zvarbulis, E. Norbudajev, G. Abdurahmanova, J. Fritski, N. Onišuk.

ANDRES HALLMÄGI,
PEETER JÄRVELAID,
õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu liikmed

Moskva RÜ üliõpilane G. Dudnik kõneles rahvamajanduse planeerimise probleemidest.

Majandusküberneetika sektsioonis tegi ettekande IV kursuse üliõpilane M. Roosimägi.

Majandusel veerandsajas

3.—4. aprillini peeti ÜTÜ juubelikonverents majandusteaduskonnas. Koos kevade saabumisega koguneti tegema kokkuvõtteid üliõpilaste aastasest teadustööst. Viies sektsioonis kuulati ära ligi 70 ettekannet. Nii kvaliteedi kui ka kvantiteediga paistsid silma majandusküberneetika ja rahanduse ringid (vastavalt 27 ja 15 ettekannet).

Juubelikonverentsil osales ka 23 külalisesinejat 6 kõrgkoolist. Kaugemad tulijad olid Novosibirski, Tbilisi, Kiievi ning Moskva RÜ-st ja Kaasani Rahandus-Majandusinstituudist. Meie teaduskonna üliõpilasi on kutsutud ligikaudu 20 meie maa kõrgkooli ÜTÜ tööst osalema. On käidud 5 kõrgkoolis.

Majanduskü berneetikutest olid paremad esinejad konverentsil diplomandid O. Kase ja K. Siilats. O. Kase ettekandes «Finantsarvutuse automatiseeritud süsteemist» (juhendaja dots. A. Isotamm) kä-

(Järg 3. lk.)

Õnnitleme!

Sa tulid 1947. aastal, ajal, mil enamik praegustest laulumeestest polnud veel ilmavalgust näinud. Sinu püsivus ja tahe meiega ühte kuuluda on kiiduväärt ja eeskuju andev kõigile koori liikmeile. Kahtlemata on Sinu andekus see, mis ei luba vaiki olla — oma häälepartiid loed Sa noodist niisama vabalt nagu teised ajalehte, kõik helikõrgused on Su kuuldeaparaadis korralikult reas, võid ilma instrumendi abita valida vajaliku, Sul on imetlusväärne mälu — suudad Berliinist Tartuni vahetpidamata laulda eesti, saksa, ladina ja veel mitmes tundmatus keeles. Õnnitleme ENNO HANSSONI juubeli puhul ja soovime jätkuvat rõõmu meestelaulust!

TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR

ÜLO SAAG 50

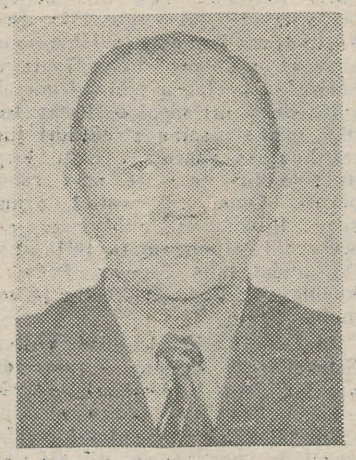

Ülo Saag ja ülikool tutvusid omavahel 1947. aastal, siis kui tänasest juubilarist oli saanud õigusteaduskonna üliõpilane. Ülikooli ja tema vahekorrad muutusid 1952. aastal, kui Ü. Saag määrati pärast lõpetamist õppeosakonna dispetšeriks ja 1956. aastal sama osakonna ülemaks. Nagu tolleaegsed ürikud näitavad, valitses Ü. Saag õppeosakonna ja ülikooli õppetöö üle täie peremehetundega. Tal olnud juba siis head organisaatorivõimed ja ta osanud neid rakendada õppetööle kasutoovas suunas. Ka kiituskirju on talle selle töö eest välja kirjutatud.

Muutus tuli 1962. aastal, kui Ü. Saag otsustas põllumeheks hakata. Olles ise põllumeeste soost, pidas ta seda südamelähedast ja põlist ametit 10 aastat ning mitte ilma eduta. Kuid ülikool ei saanud ilma tema organisaatorivõimeteta ja peremehekäeta elada. Leiti, et põllumajandust võivad tõsta teised mehed ja et Ü. Saag sobib väga hästi ka halduprorektori ametisse. Ring sai täis ning 1972. aastal oligi ülikoolil Ülo Saagi nimeline halduprorektor. Ülikooli ehitustegevus sai tõesti tuule tiibadesse. Uue hoone said elektroluminestsentsi laboratoorium, füüsikud, hakati pihta teadusraamatukogu unikaalse hoone ehitamisega. Ü. Saagil õnnestus isegi vähendada kaugekõnede ja transpordikulutusi.

Väga heaks tooniks peetakse, kui üks palga eest töötaja ka ühiskondlikus korras midagi ära teeb. Nii on Ü. Saag olnud tegev ametiühingutöös, ALMAVÜ ülikoolikomitee esimees ja on ikka veel Tartu Linna RSN saadik.

Kui Ü. Saag halduprorektori kohale asudes oma dokumente esitas, oli muuhulgas ka tema foto. Seal kujutatud mees on väga sünge näoga. Mitteteadja võiks arvata, et sellise ilme omanikuga kohtumine ei lõpe kunagi hästi. Võib-olla mõnele ei lõpe ka. Ometi on Ü. Saag loomult rõõmsameelne, humoorikas ja heasüdamlik inimene. Vihane oskab ta ka olla ja siis on müristamist ja välku küll, aga ikka asja pärast.

Halduprorektorina ta enam ei «mürista», tervis tegi oma vingerpussi. Kuid ega juubilar sellepärast veel murtud mees ole. Töid ja tegemisi jätkub temasugusele tugevale isiksusele ülikoolis küll ja küll.

Soovime, et Ülo Saag säilitaks oma peremehepilgu, maameheliku mureliku meele kollektiivi asjade pärast, oma südamlikkuse ja optimismi. Palju jõudu ja õnne!

A. LIIVAK

SIMSON BARON 50

Tänane juubilar Simson Baron sündis 20. aprillil 1929 Tartus töölise perekonnas. Koolitee algas tal juba 1935. aastal Tartu XVII koolis, kuid see katkes Suure Isamaasõja puhkemisega. Evakueerunud tagalasse, tuli tal asuda tööle Alatõri linnas kellatööstusse. Naasnud 1945. aastal tagasi Tartu, läks S. Baron tööliseks Tartu Arstiriistade tööstusse ja hiljem Tartu Tööstuskombinaati kellassepaks. Õpihimuline noormees aga ei jätnud pooleli haridusteed. Töö kõrval jätkas ta õpinguid Tartu II töölisnoorte keskkoolis, mille lõpetamise järel 1951 astus ta TRÜ matemaatikaosakonda. Õpingute ajal kõrgkoolis töötas ta matemaatikaõpetajana Tartu õhtukeskkoolis. Tal jätkus veel aega matemaatikaringi esimehe kohuste täitmiseks ja kahe teadusliku töö kirjutamiseks, millest üks sai NSVL Kõrghariduse Ministeeriumi aukirja.

Lõpetanud 1956. aastal ülikooli kiitusega, võeti S. Baron vastu aspirantuuri matemaatika erialale, kus talle prof. G. Kangro juhendamisel sai lemmikalaks hajuvate ridade teooria. Kandidaadiväitekirja kaitses ta 1959. aastal ja matemaatilise analüüsi kateedri dotsent on ta aastast 1963. S. Baron on enam kui 50 teadusliku artikli autor, on 4-osalise väljaande «Matemaatilise analüüsi praktikum» üks autoritest. Tema sulest on ilmunud kirjastuse «Valgus» väljaandena monograafia «Sissejuhatus ridade summeeruvuse teooriasse».

S. Baroni juhendamisel on valminud hulgaliselt diplomitöid ja üks kandidaadiväitekiri. Juba üliõpilasena esimeste matemaatiliste tööde kirjutamisel ilmnes tal matemaatikutele nii vajalik iseloomujoon: nõudlikkus matemaatilise väljenduskorrektsuse vastu ja initsiatiiv. See leidis osaliselt rakendamist, kui ta oli matemaatika-füüsikateaduskonna ÜTÜ esimees ja täiel määral aastast 1958, mil S. Baron valiti TRÜ toimetiste matemaatikamehaanika-alaste vihikute toimetuskolleegiumi liikmeks, kus ta energilise toimetajana suutis parandada matemaatikateaduskonna kirjastustegevust. Algajatel autoritel on S. Baroni kõrval alati tulnud tundide kaupa istuda ja oma tööd tema juhendamisel korrastada, enne kui see trükivalgust näeb. Ega kogenumatel autoritelgi kergem ole. Ka nende tööd ei pääse trükki ikma S. Baroni poolt läbi vaatamata. Selle tulemusena on toimetiste vihikute välisilme ühtlustunud ja sisuline külg märksa paranenud.

Soovime juubilarile palju õnne, jõudu ja energiat edaspidiseks!

Kolleegide nimel

ELMAR REIMERS

Läti Riikliku Ülikooli juubel

Täna, sõprusspäevil pakume pisut tutvust naabrite ülikooliga.

1919. aasta 8. veebruaril kirjutasid esimese Nõukogude Läti valitsuse juht Pēteris Stučka ja haridusminister Janis Berzinš-Ziemelis alla Läti Kõrgkooli asutamise dekreedile. Esimene Nõukogude Läti kõrgkool, praegune Tööpunalipu ordeniga autasustatud Pēteris Stučka nim. Läti Riiklik Ülikool, loodi 1896. aastal moodustatud Riia Polütehnilise Instituudi baasil, mille aluseks oli omakorda 1861. aastal asutatud Riia Polütehnikum.

Algul olid Läti Kõrgkoolis arhitektuuri-, inseneriteaduste, keemia-, põllumajanduse ja mehaanikateaduskond. Hiljem asutati sotsiaalökonoomika kursused ning meditsiini-, veterinaaria- ja pedagoogikateaduskond, 23 kateedris hakkas tööle 80 õppejõudu, üliõpilaste arv ületas aasta lõpus juba kolm tuhat. Enamikus olid need töölised või tööliste lapsed.

Kodanliku valitsuse ajal nimetati kõrgkooli Läti Ülikooliks. Lisaks olemasolevatele teaduskondadele loodi veel matemaatika- ja loodusteaduskond, rahvamajanduse, õigus-, filoloogia- ning teoloogiateaduskond.

Kodanliku korra ajal ei suudetud laboratooriume ega kabinette sisustada kõige vajalikuga, oli puudus õppejõududest. Kuid sellele vaatamata tehti tähtsaid uurimusi. Suure panuse andsid S. Antonovs ja E. Stālbergs arhitektuuri, J. Apsītis põllundusse ja agrofüüsikasse, A. Buhholcs geodeesiasse, M. Centenšvērs füüsikalisse keemiasse jne. G. Bokmans asutas anatoomikumi, silmapaistev kirurg P. Stradiņš tegi pikaajalist tohutut tööd praeguse Meditsiinimuuseumi väljakujundamisel.

Nõukogude võimu taaskehtestamise järel 1940. aastal elavnes uuesti ka ülikool. Vastuvõetute arv suurenes peaaegu poolteist korda. Enamik üliõpilastest vabastati õppemaksust, osa hakkas saama igakuist toetust ja tasuta lõunat. Hoogsalt asusid tegutsema kommunistlikud noored, üliõpilasmeteühing.

Suur Isamaasõda katkestas ümberkorraldused ka ülikoolis. Paljud õppejõud ja üliõpilased langesid võitluses fašismi vastu.

Sõja järel tuli taastada laboratooriumide ja kabinettide sisustus, täiendada laialikantud raamatukogufonde, inventari.

Kasvas pikapeale ka üliõpilaste arv. See võimaldas avada ülikooli baasil veel mõned kõrgkoolid. 1939. aastal põllumajandusteaduskonnast moodustatud Läti Põllumajanduse Akadeemiale lisaks avati 1950. aastal arstiteaduskonna baasil Riia Meditsiiniinstituut ja 1958. aasta sügisel Riia Polütehniline Instituut, aluseks ülikooli tehnilised teaduskonnad. Omakorda liideti ülikooli õigusteaduskonnale 1953. aasta sügisel Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi Riia Filiaal, 1958. aasta suvel ühendati LRÜ-ga Riia Pedagoogiline Instituut.

1958. aasta jaanuaris anti ülikoolile tema asutaja, revolutsionääri ning Läti Nõukogude valitsuse juhi Pēteris Stučka nimi. Saavutuste eest kõrgelt kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisel autasustati 1967. aasta jaanuaris Läti Riiklikku Ülikooli Tööpunalipu ordeniga.

Selle aasta 8. veebruaril tähistas Läti Riiklik Ülikool oma 60. aastapäeva. Kõrgkooli jaoks pole see pikk iga.

Kodanlikul ajal võeti 20 aasta jooksul ülikooli vastu 23 438 üliõpilast. Vaid 6841 neist lõpetas ülikooli, seega 29%. Õppejõude oli 1939/40. õppeaastal 392.

Sõjajärgseil aastail on LRÜ päevasesse, õhtusesse ja kaugõppeosakonda vastu võetud kokku 47 233 üliõpilast, 26 372 on ülikooli lõpetanud. Käesoleval õppeaastal õpib siin 11 225 üliõpilast.

Eriti suur üliõpilaste juurdevool oli 1960.—1970. aastail kõigile majanduse ja võõrkeelte erialadele. Sellepärast moodustati juba 1965. aastal võõrkeelte teaduskond, 1974. aastal eraldus majandusteaduskonnast finants- ja kaubandusteaduskond, mille üliõpilaste arv on viimastel aastatel eriti kasvanud.

Juubeliaastal alustas ülikoolis tööd uus, keskkoolide direktorite ja muu juhtiva pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni tõstmise teaduskond. Selle töö iseloomu näitab juba nimetus.

Samuti tuleks mainida 1959. aastal asutatud ülikooli arvutuskeskust, nelja probleemlaboratooriumi, 1978. aastal avatud tahke keha füüsika instituuti. See on vabariigis esimene kõrgkoolide uurimisinstituut, kus juba praegu töötab rohkem kui 300 teadlast ning tehnilist töötajat.

Spetsialistide ettevalmistuse eest kannab hoolt 60 kateedrit, kus on kokku 41 teadusdoktorit, sealhulgas 27 professorit, samuti 250 dotsenti, 345 vanemõpetajat ja assistenti. Õppejõudude kvalifikatsioon on tõusnud eriti viimase kümne aasta jooksul. Üldarvu tõustes ligikaudu 1,3 korda tõusis teaduskandidaatide ja professorite arv 2,2 korda, aga teadusdoktorite arv koguni 3,7 korda.

Lühendatult tõlkinud LRÜ ajalehest «Padomju Students»

MARA VEINBERGA

Majandusel veerandsajas

(Algus 2. lk.)

sitleti suuremahulist tööd andmete kodeerimis- ja kontrollsüsteemi organiseerimisel ENSV Rahandusministeeriumi arvutuskeskuses. K. Siilats (juhendaja assist. K. Rämmal) rääkis tervishoiu planeerimise täiustamisest, kasutades kaasaegset majandusmatemaatilist aparatuuri.

Rahanduse sektsioonis tekitas elevust Tbilisi RÜ üliõpilase Georgi Tšihhasvili probleemiderohke ettekanne keskkonnakaitse finantseerimise küsimustest.

Raamatupidamise sektsioonis paistis silma V kursuse üliõpilane A. Namm, kelle ettekanne käsitles rentaabluse arvutamise meetodeid kaubanduses.

Meeldiv on tõdeda, et kõrvuti staažikate ÜTÜ juhendajate professorite R. Hagelbergi, K. Sauksi ja H. Müüriga osalevad üliõpilaste teadustöö suunamises aktiivselt ka noored õppejõud assistendid T. Paas ja K. Rämmal.

Majandusteaduskonna ÜTÜ tänased tööd annavad põhjust loota ühingu tegevuse järgmiselt veerandsajandilt järjepidevat edasiminekut.

JAAK KARU,
ÜTÜ töö juhendaja

Puhuvad värsked tuuled

«Õhus oli salapära ja põnevust. Akende all luusis hipisid, *underground*'i tegelasi ja protestiluuletajaid.» (M. Unt «Via Regia»).

Eeltoodu markeerib Tartu õhustikku kümme aastat tagasi. Praegu levib lõõksõnana «indolents» — ükskõiksus, minnalaskmine. Kas tõesti? Ülikooli taidluskonkurss tudengist niisugust muljet ei jätnud. Seda eelkõige tänu **juristide** ja **füüsikute** eeskavadele. Parimaks tudengi*show*'ks peaksin Rein Langi koostatud TV õhtuse programmi pila, mille mahamängimisel ka tempo-rütm ei logisenud. Teraselt tabati korraldamatusi sotsiaalses elus (olümpiaehitiste aeglane valmimine), naljakalt möödus kohtumine «Foorumi» vahendusel vabariigi naljaministriga, sisukalt esitati tantsunumbreid («Poolt ja vastu»), õnnestus ka ooperitrupi ja solist Tiit Kullerkupu etteaste («Muinaslood muusikas»).

Füüsikud esitasid neli lühiballetti nagu «Surev luik» ja «Saaga sajajalgsest», balletis «Tasuleegid» kasutati vahtkustuteid. Helilindilt kuulasime haruldasi linde, kommenteeris rännumees Fred; nägime, kuidas teevad oma igapäevast lärmakat tööd meie ehitajad. Numbreid sidus dirigent Ants Aheri andekas esituses. Nendest kavadest tasus rääkida sellepärast, et neis oli hea annus tudenglikku nalja, mille vähesuse üle me alailma kurdame.

Žürii, nagu selletaolisele soliidsele komisjonile kohane, hindas kõrgemalt traditsioonilisemaid etteasteid. Konkursieelsete proovide graafikut vaadates näeme, et kõige agaramad harjutajad olid esimestele kohtadele tulnud majandus- ja filoloogiateaduskonna taidlejad. Nii et töövõit kindlasti. **Majandusteaduskonda** esindasid meesrahvatantsijad ja «Logose» luulegrupp. Kava seondati katkenditega «Väikesest printsist». Laval tekkis närviline ja lirlik miljöö, igaüks oli jäetud oma hingehädadega üksi. Muret hingelise kalestumise, üksteisest ning loodusest võõrdumise pärast võimendati veenvalt. Võib-olla on neist hädadest ülesaamiseks üks võimalik tee tagasi lapsepõlve, väikese printsi juurde? Näitlejaist olid kandvamad Tõnis Blank ja Juhan Kivirähk.

Filoloogiateaduskonna kava keskse osa kuulus I kursuse žurnalistide näitemängule. Vahur Kalmre oli selle koostanud Panso «Naljaka inimese», J. Helleri «Me pommitasime New-Hawenit» ja Jakobsoni «Vanaisa õpetussõnade» põhjal. Kirjanduslik materjal eeldas tugevat lavastust (Maire Aunaste), ometi midagi oluliselt uut sügisese esmakursuslaste taidluskonkursiga võrreldes ei pakutud. Laps kui kõige püham siin ilmas, keda on vaja hoida ja kaitsta — see mõte jäi lasteaastale sobilikult lavastusest kõlama. Kõige parem oli vahest etenduse keskmine osa, kus kasutati Helleri teksti, seda tänu Enno Tammeri ja Vahur Kalmre heale mängule, muud osad mõjusid mängitsemisena, tahtmisena vägisi lapsed näida, kuigi ei olda enam seda.

Ometi oli žurnalistide näitemäng hulga sümpaatsem kui **matemaatikute** hambutu kass Arturi postkontor, seda just näitemängu aluseks oleva idee poolest. Matemaatikud

(Järg 4. lk.)

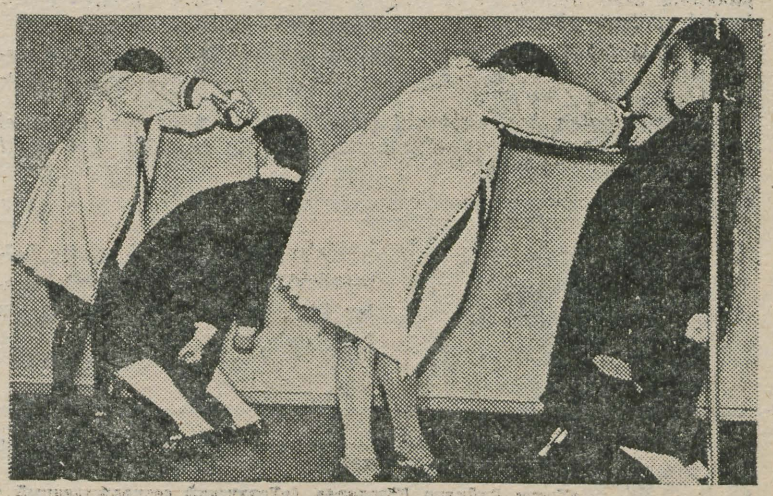

● **I koha said majandusteaduskonna tudengid.**

EDENEB!

«I kvartali üldplaan täideti 90-protsendiliselt, ehitus- ja montaažitööde plaan aga 116%. See näitab tööde laabumist ning on täiesti tõenäoline, et hoidlad veel sel aastal käiku lähevad,» alustas teadusraamatukogu ehituse käigu tutvustamist Värdi Viilup. Tema on meie ministeeriumi kapitaalehituse valitsuse tehnilise järelevalve vaneminsener, meie ehitusega igati kursis ning ka oma käed sellele külge pannud. Aga sellest pärastpoole. Enne tutvustame veel pisut arve. Aastaplaaniks on teha töid 1 200 000 rubla eest, sellest ehitus- ja montaažitöid 966 tuhande rubla eest. Eespool mainitud I kvartalis tuli teha üldtöid 206 000 rubla eest, sellest ehitus- ja montaažitöid 160 000 rubla jagu. Niisugused on arvud, eelmistel aastatel pole kõik nii läinud, nagu oleks pidanud. Nüüd on meie teadusraamatukogu ehitus vabariigi tähtsate objektide nimekirjas ning see muudab palju.

Meister Aare Lepa: «Praegu käib konverentsisaali betoneerimine, akende klaasimine (suurem osa on juba ees), katuse soojuskihi ja tasanduskihi paigaldamine, seinte krohvimine. Varsti saab mitmel pool ka värvima hakata. Erilisi takistusi ei ole praegu ette näha, kui, siis võib neid allettevõtjailt ehk ootamatult tulla.»

Iga päev on sellel objektil ametis keskeltläbi paarkümmend tudengit. Nemad kaevavad ja täidavad enamasti kanalisatsioonikraave, teevad transpordi- ja muid abitöid. Tüdrukutel on see tihtipeale raskevõitu, seepärast peaks neid ainult kolmandik või neljandik olema. Veel oli ehitusmeestel niisugune soov, et tudengid iga päev endi hulgast ühe vanema määraksid, kellele ehitusejuhid kohapeal korraldused annaksid. Igaühega eraldi kõnelda lihtsalt ei jõua. Kui aga mingi seisak tekib, on materjal otsas või juhtub midagi muud, tuleks sellest kohe teatada töödejuhatajale, mitte aga niisama ootama jääda või koguni minema minna. Tõrkeid võib aga edaspidigi ette tulla, objekt on ca hektarisuurune, avariidki pole välistatud. «Üliõpilastest on palju abi, heameel on vaadata, kui nad agaralt töötavad. Ehitamine nõuab tõsist töössesuhtumist. Võib-olla peaksid vahel isegi õppejõud oma tudengeid vaatama tulema. Nii jääb teinekord mõni arusaamatus olemata,» arvas V. Viilup.

Hoone on tõepoolest suur, minu meelest väga suur. Käisin V. Viilupi järel treppidest üles-alla, alla-üles. Esialgses projektis on tehtud mitmeid muudatusigi. Nüüd, kus raamatukogu uus maja tuleval aastal peaks valmis saama, oleks aeg hoonet põhjalikumalt tutvustama hakata. Seda püüamegi edaspidi teha.

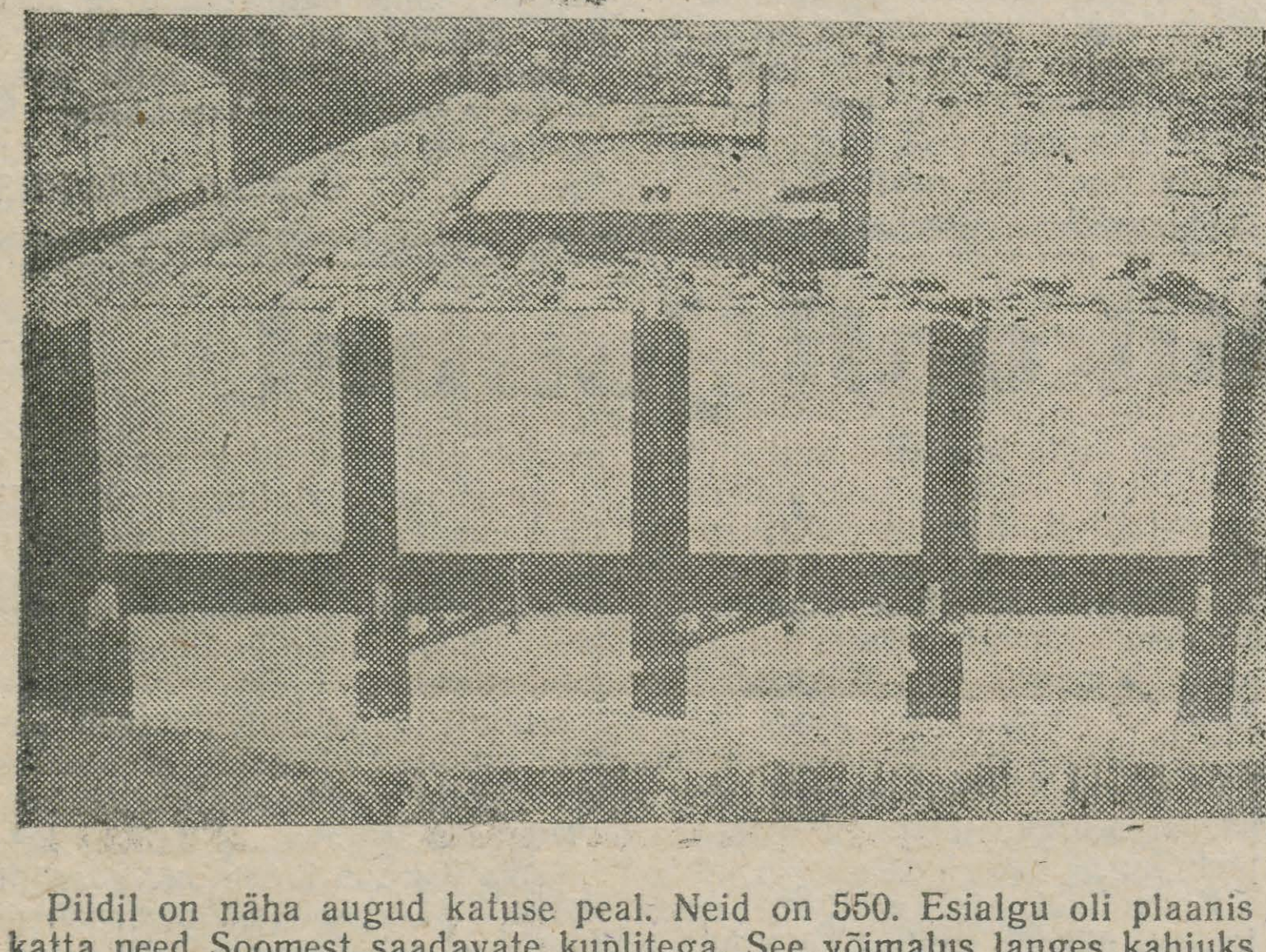

Pildil on näha augud katuse peal. Neid on 550. Esialgu oli plaanis katta need Soomest saadavate kuplitega. See võimalus langes kahjuks ära ning V. Viilup konstrueeris seadme kahekordsest orgaanilisest klaasist kuplite valmistamiseks. Neist füüsikahoone ruumides omavalmistatud kupleist langeb valgus lugemissaalidesse. Katusele jääb kolm sisehoovi, kaks väiksemat, üks suurem.

Praegu oodatakse ehitusele töömehi tuletõrje spetsialiseeritud valitsusest ja katusekatjaid maaehitustrusti isemajandavast jaoskonnast «Antiseptik».

Tulemas on laupäevak. Sel päeval on ehitajad oma põhitööl. Üliõpilasi peaks abiks tulema 60. A. Lepa ütles, et linnanoori lööb kaasa veel paarikümne ümber. Tehakse põhiliselt abitöid.

A. KÄÄRI foto

VARJE SOOTAK

(Algus 3. lk.)

lõid massiga ja laulude (R. Kängsepp, H. Raadik jt.) ning tantsudega (seadnud A. Tooming). Laste kirju tutvustasid ja mängu juhtisid R. Vatsar ning A. Mitt. Kava oli päris naljakas, aga mis sellega öelda taheti, jäi selgusetuks. Seevastu žurnalistide II ja III kursuse kava «Kus on need elavad?» tagus haamriga naelapea pihta. Nimetaksin seda žanri ideoloogiliseks žestiks, mis sidusama struktuuri juures haaraks vaatajagi. Sisu: kirglik sõjaeitus ja mure oma rahva pärast. Oma sümpaatiat prantsuse filoloogide suhtes ei saa seekordki väljendamata jätta. Esitati luulepõimik Jacques Prévert'i loomingust. Väga diskreetne ja vaimukas esitus.

Arstid esitasid etenduse «Albert Schweitzeri ravimine» — autor Jaanus Kaljusto. Schweitzerist kõnelemiseks oli valitud põnev moodus, siiski jäi idee realiseerimata, vähemasti psühhodraamast oli asi kaugel. Näitemängu esitasid ka **ajaloolased**, etenduse nimeks «Tappev igavus e. viis laipa» — tegevus toimus Makedoonia õukonnas, nähtav oli trupi püüd Aisopose keelt kasutades kõnelda tänapäevast. Eriti pärale ei jõudnud. **Kehakultuurlased** esitasid kava «Võimlemine läbi aegade»; **keemikud** lugesid Majakovskit, laulis T. Aunaste; **bioloogid-geograafid** pakkusid tummfilmi ja mnemoturniiri, K. Zobel esitas laule J. Liivi sõnadele ja A. Tarro mängis lõõtspillilugusid, defektoloogid pühendasid oma kava lasteaastale.

Puhuvad värsked tuuled

● II koha omanikest on pildil I kursuse žurnalistid.

Evald VELDEMANNI fotod

Lõpetuseks võiks mõtiskleda I kursuse eesti filoloogide kava ühe numbri kaudu põlvkondade erinevuse üle. 60. aastate oraatorlik estraadikultuur ja meie teksaskultuur ühendusid selles päris loomulikult. Enese elitaarne vastandamine teistele inimestele väljendab ainult kõrgharidusiikke silmaklappe, küllap peame hädadeski käima ühte jalga rahvaga, kellest osa oleme. Taidluskonkurss jättis mulje, et ühe sõnaga, olgu selleks või kõlav «indolents», tervet põlvkonda ei haara.

1979. a. taidluskonkursi parimad: 1. majandusteaduskond, 2. filoloogiateaduskond (eriauhind I kursuse žurnalistidele), 3.—4. õigus- ja matemaatikateaduskond, 5.—6. arstiteaduskond ja füüsikaosakond, 7. kehakultuuriteaduskond, 8. ajalooteaduskond, 9. bioloogia-geograafiateaduskond, 10. keemiaosakond.

TÕNU KARRO

Orienteerumine ja kergejõustik otsustavad

● KKT II kursus täpseim ka lasketiirus
● Paremusrida enne kahte viimast ala
● Pühapäeval taas EPA—TRÜ korvpallis

● Nädalalõpu külm ja marutuul välja jalutama just ei kutsunud. Ka katuse all toimuvatele ülikooli laskmismeistrivõistlustele vist mitte. Sinna ning tagasi koju, lisaks veel tiiru ukse taga tuule käes oma järjekorra ootamine võttis matil märklauda sihtides kulunud ajaga võrreldes ikkagi terve igaviku. Protokolli vaadates selgus muu. Oma teaduskonna eest oli välja tulnud (tervelt!) 194 võistlejat. Kõige enam suurimatest, arsti- ja filoloogiateaduskonnast (vastavalt 35 ja 26, lisaks veel 26 spordimeedikut). Mõlemad jõudsid ka esikuuikusse. Tugevate tippudeta (mis parata, meisterlikkus on massilisusega võrdväärselt vajalik) filoloogid kuuendana, arstid, kelle paremad ka esimese kümne hulgas, teisena. Vahepeal juhtinud KKT III kursus paari kindlat punktitoojat laskma ei saanud ja praegune liider spordimeditsiini osakonnast jäi selgi alal püüdmata. Spartakiaadiasja lõpualadel tõsiselt kätte võtnud KKT II kursus sai aga tänu kahele esikolmiku kohale veel ühe (juba kolmanda järjest) alavõidu.

Individuaalselt olid täpsemad (meeste ja naiste arvestus ühine) 1. Matti Paavo (KKT II k.) 96 silma 100-st; 2. Tõnis Matsin (töötajad) 93 ja 3. Tõnu Jõesalu (KKT II k.) 92.

12 võistkonda (kõrvale jäid matemaatikud ja KKT IV kursus) järjestusid: 1. KKT II k. 111 p., 2. arstit. 91, 3. spordimed. 78, 4.—5. töötajad ja KKT III k. 67, 6. filoloogiat. 49, 7. KKT I k. 38, 8. füüsika-keemiat. 26, 9. majandust. 25, 10. ajaloot. 20, 11. bioloogia-geograafiat. 8, 12. õigust. 5.

Võistluste ladusa organiseerimise eest võlgneme tänu III kursuse üliõpilasele Ain Saanile.

● Et spartakiaaditabel on sel aastal algusest peale tihe olnud, siis muudab järjekorda praktiliselt iga lõppenud ala. Eriti käib see esimese seitsme võistkonna kohta. Võrdselt tulevad ka neli järgmist (8.—11. kohani).

1. Spordimed.	117
2. KKT II k.	108
3. KKT III k.	107,5
4.—5. Majandust., filoloogiat.	97
6. Töötajad	96,5
7. Arstit.	91
8. Matemaatikat.	76
9. Õigust.	69
10. KKT I k.	68,5
11. Bioloogia-geograafiat.	67,5
12. Füüsika-keemiat.	42
13. Ajaloot.	37,5
14. KKT IV k.	34,5

Kuidas asetutakse pärast järgmist ala?

● Nagu ikka kohtuvad aprillikuus TRÜ ja EPA teaduskonnad omavahel korvpallis. Tänavune matškohtumine algab EPA võimlas 22. aprillil kell 10.

kell 10 majandust. (EPA) — bioloogia-geograafiat.
11 zoo-insenerid — majandust. (TRÜ)
12 agronoomiat. — füüsika-keemiat.
13 õppejõud
14 veterinaariat. — õigust.
15 põllumajanduse mehhaniseerimise teadusk. — arstit.
16 metsanduse ja maaparanduse teadusk. — KKT

Lõppu veel möödunud lehes nimetamata jäänud ülikooli tänavuste korvpallimeistrite visiitkaart. KKT II kursuse meeskonnale tõid võidu **Tõnu Lust, Andres Kirss, Jüri Neissaar, Vahur Metsatalu, Peeter Kikas, Neinar Seli, Ain Roost, Jaak Jahilo ja Jüri Lepp.** Sama kursuse naiskonnas mängisid **Eve Mandel, Kai Kotkas, Inna Saad, Sirje Kikas, Riina Kaasik, Virve Kukermaa, Ene Viik ja Ene Sissas.**

PRIIT JÕGI

TRÜ spartakiaad orienteerumises

toimub 24. ja 26. aprillil. Esimesel päeval on põhivõistlus Rähnil (6 km Tallinna teed). Eribussid väljuvad Kingissepa 19 võimla eest kell 11—18 täistundidel, toovad metsast tagasi neljakümnendatel minutitel. Kavas on valikorienteerumine, kontrollaeg üks tund. Maastikul on 15 kontrollpunkti, tulemuse saab juba ühe KP läbimisel. Iga KP läbimine annab 3 punkti, iga hilinemisminut ühe miinuspunkti. Iga osavõtja toob oma teaduskonnale ja kursusele ühe punkti, 100 paremat täiendavaid punkte vastavalt spartakiaadi üldjuhendile.

Kes esimesel päeval kohale tulla ei saa, võib seda teha kaks päeva hiljem 26. aprillil. Eribussid Kiisale (20 km Otepää teed) väljuvad: kell 16.30 Kingissepa 19, kell 17 ja 18 aga «Vanemuise» eest. TRÜ spartakiaadi arvestus (ühtlasi avaneljapäevak) toimub klassides MV (mehed, valik) ja NV (naised, valik). Osavõtukaardile kirjutatagu tingimata teaduskond ja kursus. Nn. järelstardipäeval korrutatakse võistkondlikud preemiapunktid koefitsiendiga 0,5. Muude kollektiivide orienteerujad MV ja NV klassis TRÜ arvestuspunkte kinni ei pea.

Eesti kõigi aegade massilisemaks orienteerumisvõistluseks on seni TRÜ spartakiaad 1964. aastal. 1. oktoobril tuli Tähtvere metsa äärde starti tervelt 1054 huvilist. Eelmisel õppeaastal oli TRÜ spartakiaadil umbes 450 startijat.

ARNE KIVISTIK

Õhtul on kontsert

Möödunud laupäeval võisid muusikahuvilised nautida kammerkoori laulu. Täna on kord naiskoori käes. Lauljad triigivad juba kodus kleite, teie jõuate veel kõik pakilised asjad korda ajada ja siis kuulama tulla.

Kontserdi esimesse ossa on nopitud pärleid viimase viie sajandi Lääne muusikast. Palestrina, Martini, Mozarti, Verdi, Brahmsi ja Gershwini laulude kõrval esitatakse koorid Mendelssohn-Bartholdy Kolmest motetist *ja kaks osa Britteni* Lühikesest missast. *Üksluisust pole karta — kuuleme muusikat rangest polüfooniast džässini.*

Pärast vaheaega leiame end taas kodust. Vahest avastame koguni mõne rohtukasvanud teeraja iseoma minevikku. Esitatakse eesti rahvalaule eeskätt Veljo Tormise, Ester Mägi ja Antti Marguste seades. Need omanäolised (ka loomingus) heliloojad on tänapäeva helikeelt kasutades osanud säilitada regilaulu ürgse hõngu. Eriti peaks huvi pakkuma eesti koorimuusika tulevase klassiku Veljo Tormise kiigelaulude põimik «Vanemuise» tarvis kirjutatud «Naistelauludest».

Koori juhatab Vaike Uibopuu, klaveril saadab Kadri Leppoja. Koormeistritena aitasid kava ette valmistada Ene Ahven ja Kadri Leppoja, häält seadis Aino Kõiv.

Huvilistel palun koguneda aulasse täna kella seitsmeks. Prille ei soovita koju unustada: naised saunas rääkisid, et sellel kontserdil olevat üht-teist vaadatagi.

SIRJE NILBE

VTK kevadmatkale!

Kutsume kogu ülikooli peret pühapäeval, 22. aprillil suurele kevadmatkale kuulama linnulaulu, noppima esimesi kevadlilli.

Starti koguneme kell 10 Tähtvere parki «Dünamo» spordikompleksi juurde. Samas täidame matkakaardid ja asume teele mööda Tallinna maanteed Rähni bussipeatuse poole. Sealt suundume Ilmatsalu maantee kaudu linna tagasi. Matkaraja pikkus on 15 km. Iga osavõtja, nii üliõpilane kui ka õppejõud või teenistuja, toob oma teaduskonnale punkte massispordi arvestusse. Massispordivõistluses pidime möödunud aastal loovutama esikohad TPI-le ja TPedI-le. Sel aastal tuleb meil tublisti pingutada, et võita taas esikoht. Toimub ka teaduskondadevaheline võistlus. Seepärast ootame kevadmatkale palju osavõtjaid.

Pühapäeval kõik matkama!

ELVI PRII,
matka peakohtunik

Massispordi-üritusele!

Kõiki sinist teklit kandvaid üliõpilasi, samuti õppejõude-teenistujaid oodatakse 25.—27. aprillini traditsioonilisele kevadkrossile, mis nagu varasematelgi aastatel toimub Tähtvere pargis. Jooksumaa pikkuseks on naistele 500 m ja meestele 1000 m. Kross toimub teaduskondade poolt heakskiidetud ajakava järgi, kuid startida lubatakse teise teaduskonna krossil erandkorras ka neid, kes oma teaduskonna krossist ei saanud mingil põhjusel osa võtta. Tuletame meelde, et iga osavõtja toob oma teaduskonnale punkti, mida arvestatakse teaduskondadevahelises konkurentsis paremusjärjestuse selgitamiseks.

25. apr.	kl. 16	—	matemaatikat.
„	„ 16.30	—	biol.-geograafiat.
„	„ 17	—	filoloogiat.
„	„ 18	—	majandust.
26. apr.	„ 8	—	ajaloot.
„	„ 15	—	arstit.
„	„ 17	—	õigust.
„	„ 17.30	—	füüsika-keemiat.
27. apr.	„ 10	—	järelkross
„	„ 18	—	„

Alates 25. aprillist kuulame kolmapäeviti linnulaulu. Vahendab Kalev Pild. Kogunemine kell 6 Raadi kalmistule.

Juhatus

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1571. MB-02603.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupolol

Ilmar ANVELDI plakat

Tervitan TRÜ kollektiivi rahvusvahelise töölispüha 1. mai puhul! Tänan seni tehtud eeskujulliku töö eest ning soovin jõudu järgnevate ülesannete täitmiseks.

Parimate töötulemuste eest avaldan kiitust järgmistele seltsimeestele:

I. Asetada foto ülikooli autahvlile

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST treial Hans Uiga, meister Johannes Temmo, koristaja Selma Kuklase, keskküttekütja Meeme Kriisemann.

AJALOOTEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Herbert Ligi, üliõpilane Ülle Kuusksalu.

ARSTITEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Vello Salupere, professor Arvo Tikk, dotsent Väino Mandel, dotsent Edvitar Leibur, internatuuri juhendaja Raissa Sor, üliõpilane Oleg Sevtšuk, ÜMPI direktor Ants Kallikorm, ÜMPI osakonnajuhataja Toomas Sulling.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dotsent Ain Heinaru, vanemteadur Jüri Jagomägi, üliõpilane Reet Roots.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST professor Paul Alvre, kateedrijuhataja dotsent Juhan Tuldava, dotsent Nora Toots, üliõpilane Kristel Truu.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsent Lembit Pung, dotsent Gunnar Karu, vanemteadur Ants Alumaa, üliõpilased Andrus Ansip, Juhan Kolk.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST dotsent Evald Mäepalu, üliõpilane Eve Mandel.

MAJANDUSTEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Raimund Hagelberg, professor Ilo Sildmäe, üliõpilane Jaan Krinal ja Meelis Roosimägi.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST vanemõpetaja Mare Koit, assistent Peep Miidla, üliõpilane Anna Volodina.

TEADUSRAAMATUKOGUST vanembibliograaf Imbi Pelkonen.

ÕIGUSTEADUSKONNAST vanemõpetaja Herbert Sepp, üliõpilane Ervin Luur.

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRITEST dotsent Lembit Kiik, õpetaja Leili Mõldre.

II. Avaldan kiitust

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST elektrik Jaan Siilbekile, puusepp Adolf Juursoole, müürsepp Harald Teeveerele, lukksepp Georgi Krjukovile, treial Arnold Susile, õppetöökoja juhataja Kalju Allasele, vaneminseneridele Tarmo Lutsarile ja Mati Mättasele, meister Helmut Malinile, metoodik Mare Nõpsile, trükitööline Koidumale, Natalja Seleznjovale, õpetajaile Irina Dušetškinale, Karl Lepale, Tiiu Vilimaale, vanemmetoodik Endla Kaldemäele, vanemlaborantidele Mara Veinbergale, Svetlana Jevstratovale, laborant Lea Matiesenile, vanempreparaator Ljubov Langele, üliõpilastele Meeli Annomile, Ülli Lindjärvele, Mall Mattole, Krista Poolakesele, Sirje Rometile, Ester Šankile.

Rektori käskkiri

du Soopalule, fotograaf Arvo Jõgile, insener Tamara Galuškole, koristajatele Silvia Pullale, Alma Undile, Õie Rootsile, Ella Saksale, Jevdokia Kozlovale, Pärja Rosenthalile, laohoidja Linda Audovale, riidehoidja Liidia Rõõmule, töölisele Albert Vainolale, keskküttekütja Albert Rebasele, majahoidja Vladimir Sevtsenkole.

AJALOOTEADUSKONNAST dotsent Linda Eringsonile, vanemõpetajaile Jaan Huigile, Tiiu Puigile, üliõpilastele Sirje Muldmale, Lilian Niitsoole, Ivar Mitrile, Kersti Mellikule.

ARSTITEADUSKONNAST professoritele Arnold Jannusele, Kaljo Villakole, Valve Saarmale, dotsentidele Regina Kaskmetsale, Liivia Lutsule, Mart Kullile, Valdek Ritslaiule, Salme Sibulale, Selma Laanesele, Ernst Kõole, Uno Leisnerile, vanemõpetajatele Silvia Jürissonile, Mai Maserile, assistentidele Arno Aadamsoole, Mare Saagile, Heidi-Ingrid Maaroosile, vanemteadur Silvi Jänesele, vanemlaborantidele Tiina Vinnile, Ilia Atšikovale, laborantidele Reet Raagile, Endla Annile, Helgi Mutsole, Oili Luhale, vanempreparaator Hilja Nuginile, Ella Semmile, ÜMPI vaneminseneridele Väino Järvele, Asta Madissonile, Tiiu Tammeorule, ÜMPI laboratooriumi juhataja Rein Teesalule, Aili-Tiiu Kengsepale, ÜMPI nooremteadur Mart Ustavile, ÜMPI vanemlaborantidele Terje Kondile, Ene Sadeikole, Ene Juhkamile, üliõpilastele Veiko Vasarale, Kai Haamerile, Külliki Suurmaale, Urve Putnikule, Mihhail Gusile, Ludmilla Neklessale, Urve Aasale, Reet Kuivale, Hannes Tääkrele, Ants Lõhmusele, Kaie Lauterile, Urve Leedile, Ervin Vilsonile, Margus Viigimaale, Žanna Baklanovale, Urmas Suklesile, Andres Mäele, Inge Pihole, Andres Sarjasele, Jaak Tällile, Nadežda Ljüterile, Jakov Dudelsakile, Hiie Mõttusele, Mihhail Feštšinile, Aleksander Levitile.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dotsent Heino Mardistele, vanemõpetaja Riho Mootsele, laborant Tiiu Vardjale, vanempreparaator Aili Kutsarile, üliõpilastele Ain Põldverele, Jaak Palumetsale, Uudo Timmile, Elle Puurmannile, Heldi Thomsonile, Ülle Liiberile, Ülle Kuusemetsale, Ülle Lahkile, Anne Jäevale.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Mihhail Šeljakinile, professor Karl Murule, dotsentidele Ellen Uuspõllule, Savvati Smirnovile, vanemõpetajatele Lalla Grossile, Hella Laanele, Jaak Peebole, Aino Rodimale, Natalja Seleznjovale, õpetajaile Irina Dušetškinale, Karl Lepale, Tiiu Vilimaale, vanemmetoodik Endla Kaldemäele, vanemlaborantidele Mara Veinbergale, Svetlana Jevstratovale, laborant Lea Matiesenile, vanempreparaator Ljubov Langele, üliõpilastele Meeli Annomile, Ülli Lindjärvele, Mall Mattole, Krista Poolakesele, Sirje Rometile, Ester Šankile.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsentidele Mari-Liis Allsalule, Jüri Tammele, Aare Koppelile, vanemõpetaja Henn Voolaiule, õppelaboratooriumi juhataja Mihkel Steinbergile, masinaülem Otto Tellerile, nooremteadur Teet Uustarele, insener Neonilla Hiiemäele, vanemteaduritele Jaan Villemile, Hilja Iherile, vaneminsener Jaan Maasepale, insener Toomas Bernotasele, laborantidele Marge Kuningale, Raissa Ivusele, Varpo Redile, preparaator Eugenia Vetkale, treial Aleksander Vatsarile, üliõpilastele Peep Palumaale, Ain Pedakule, Mihhail Klopovile, Aleksander Rebasele, Girs Blumbergile, Enn Kasakale, Tiiu Gutmannile, Kalev Tarkpeale, Riina Leinbokile, Helgi Pähnole, Mati Treufeldtile, Eerik Suurmaale.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST vanemõpetajatele Mart Paamale, Vello Truumaale, õpetaja Tõnu Sikkutile, laborant Enjar Saarele, üliõpilastele Jaan Kannesele, Marika Rattasepale, Ene Laanesele, Nadežda Ossipovale.

MAJANDUSTEADUSKONNAST professor Karl-Feliks Sauksile, vanemõpetaja Saima Aronile, Vaiki Luigalehele, dotsent Ülo Kauerile, assistent Inge Müürile, vanemteaduritele Jüri Sepale, Jaan Andersonile, vanemlaborantidele Silvia Keerile, Elo Pajole, üliõpilastele Gunnar Kivilale, Raivo Rebasele, Raivo Käile, Natalja Puhile, Anne Esterile, Ene Lootsmannile, Rein Kinkarile.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST dotsent Jüri Afanasjevile, arvutuskeskuse juhataja Jüri Tapferile, osakonnijuhataja Raivo Reiljanile, vanemlaborant Gennadi Olenjevile, üliõpilastele Merike Hvalõnskajale, Maarika Kormile, Urmas Kullerkannile.

TEADUSRAAMATUKOGUST teadussekretär Malle Ermelile, vanemraamatukoguhoidjatele Anne Laumetsale, Arvo Teringule, raamatukoguhoidja Maimu Timofejevale, peabibliograaf Inge Maastikule.

ÕIGUSTEADUSKONNAST vanemõpetajatele Jaan Sootakile, Eimar Rahumaale, üliõpilastele Aare Targale, Ene Kaalepile.

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRITEST professor Rem Blum-Russakule, dotsentidele Igor Sorokinile, Viktor Fainšteinile, Meeta Murrule.

TRÜ rektor ARNOLD KOOP

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 Reedel, 27. aprillil 1979 XXXI aastakäik

NOORUS. SÕPRUS. SOLIDAARSUS.

Sõpruspäevad '79 on möödas: külalised vastu võetud, ära saadetud, hulk ettevõtmisi teoks saanud. Nüüd kõrvutame päevi eelmistega, üle-eelmistega. Oli uut, oli varasemast paremini korda läinut. Oli, mille üle mõtiskleda, et veel paremini teha. Esialgsed kokkuvõttedki on komsomolikomitees tehtud, suud tühjaks kõneldud. Kerkis esile hulga uusi organiseerijaid, ilma palumata-küsimata. Kaheksandad traditsioonilised sõpruspäevad pakuvad kõnealnet veel tükiks ajaks. Meenutuseks, ülevaate saamiseks sõpruspäevade mosaiik sellel ja järgneval leheküljel žurnalistikaüliõpilaste sulest.

LÄKITUS

Meie, Nõukogude Eesti üliõpilaskonna esindajad, Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste miitingust osavõtjad deklareerime oma solidaarsust kõigi maailma progressi- ja rahujõududega. Kõikjal, kus käib võitlus rahvaste vabaduse, sõltumatuse ja demokraatia eest, oleme mõttes barrikaadidel meiegi — Nõukogude kommunistlikud noored ja noored. Me nõuame lõppu fašismile Tšiilis, rassirežiimidele Lõuna-Aafrikas, Hiina juhtkonna sepitsustele kangelasliku Vietnami rahva vastu. Me taunime Egiptuse juhtkonna kapitulatsiooni imperialismi jõudude ees.

Oleme uhked, et meie kodumaa, maailma esimene sotsialismimaa on kujunenud inimkonna progressijõudude kindlaks kantsiks, inimkonna helge tuleviku sümboliks.

Valmistudes saama kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistideks, tunneme täiel määral meil lasuvat vastutust ja osa oma kodumaa ees ning rahvusvahelises solidaarsusliikumises.

Avaldame kindlat veendumust, et kõik maailma reaktsioonijõud lüüakse taganema, et võidavad rahu, inimeste ja riikide üksteisemõistmine, pääseb võidule inimkonna progress.

Miitingult

«Kõikjal, kus käib võitlus rahvaste vabaduse, sõltumatuse ja demokraatia eest, oleme mõttes barrikaadidel meiegi — nõukogude kommunistlikud noored ja noored. Me nõuame lõppu fašismile Tšiilis, rassirežiimidele Lõuna-Aafrikas, Hiina juhtkonna sepitsustele kangelasliku Vietnami rahva vastu. Me taunime Egiptuse juhtkonna kapitulatsiooni imperialismijõudude ees.» (Deklaratsioonist ÜRO peasekretärile.)

«Mis jäi sõpruspäevadest kõige enam meelde?» — «Miiting raekoja ees, kontsert.» Nõnda arvasid paljud. Rahvusvahelise noorsoo solidaarsuspäeva miiting ja poliitiliste laulude festival neljapäeva õhtupoolikul tõid kuulama-vaatama isegi hulga linnarahvast.

Miitingu avas komsomolikomitee sekretär Madis Kallion. Komsomolikomitee liige, TRÜ õppejõud Igor Gräzin kõneles lähemalt rahvusvahelisest elust, olukorrast Egiptuses ja Tšiilis. ELKNÜ Keskkomitee sekretär Mait Aadna jätkas demokraatliku noorsooliikumise solidaarsuse teemal. Mercedes Pent, komsomolikomitee asesekretär, luges ette deklaratsiooni, mille ingliskeelne variant saadetakse ÜRO peasekretärile Kurt Waldheimile.

«Meie, Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased oleme kogunenud siia selleks, et anda oma panus solidaarsusliikumisse,» ütles miitingut avades Madis Kallion. See panus, mida väljendasid miiting ja protestilaulud, võib tunduda liivaterana. «Kuid liites kokku kõik liivaterad solidaarsusliikumises, saame suure jõu, milles on meiegi osa. Meiega on täna ühinenud üliõpilased teistest kõrgkoolidest, naabervabariikidest ja sotsialismimaadest,» ütles Madis Kallion. Seistes külg külje kõrval koos Tartu raeväljakul, tunneme oma jõude liituvat. See, mis meid liidab, on täna protest Pekingi hegemonistliku ja Sadati kapitulantliku poliitika vastu. See on protest, mis ei tunne piire ja ühendab kõik progressiivsed jõud kogu maailmas. Selle suure jõu näitena meenutagem üliõpilaskonna väljaastumisi USA sõja vastu Vietnamis ning vabaduse saavutamist Luis Corvalanile.

Meie jõud on meie veendumus.

Miitingutribüünil on komsomolikomitee asesekretär M. Pent, komitee liige I. Gräzin, parteikomitee sekretär A. Kiris, teadusprorektor H. Metsa ja partei linnakomitee osakonnajuhataja A. Almann.

«Tere, Tartu!» Lavale tuli leningradlaste ansambel «Akvaarium».

Mari ülikoolist ja ajalehest

«Tere! Kas siin tehakse ülikooli ajalehte?»

«Olete õiges kohas küll. Siin ongi toimetus.»

«Mina olen Joškar-Olast, Mari ülikoolist. Mõned meie inimesed on Tartus õppinud, mele dekaan on parajasti siin oponeerimas.»

Kohe meenus aspirant Juri Anduganov, kellest me paari aasta eest sõpruspäevade leheski kirjutasime. Tema on nüüd Mari Riikliku Ülikooli õppejõud, aspirantuur seljataga, kandidaadiväitekirigi kaitstud.

Sõpruspäevade ajal toimetusse sisse põiganu oli aga Valeri Fulibajev, ühe meie noorima kõrgõppeasutuse Mari Riikliku Ülikooli vene filoloogia II kursuse üliõpilane, peale selle oma õppeasutuse ajalehe mittekoosseisuline fotokorrespondent. Ülikoolis on vaid neli teaduskonda: füüsika-matemaatika-, ajaloo-keele-, keemia-bioloogia- ja põllumajandusteaduskond, viimane neist kõige suurema üliõpilaste arvuga. Meie rahvaste sõpruse päevadele tuldi neljakesi: kaks tütarlast ajaloo II kursuselt ja üks mari filoloogia II kursuselt.

Meie suurürituse kohta arvas Valeri: «Tudengid tunduvad väga asjalikena, eriti paistab silma organiseerimine. Ka Tartu meeldis, üliõpilaslik linn, kuid samal ajal kuidagi soliidne. Reedel tutvustati meile ka teie pealinna Tallinna, kuid mulle meeldib rohkem see Emajõe-äärne linn.»

Sõpruspäevadest lubas ta kirjutada ajalehes «Mari Ülikool». Meile jäid mõned tolle ajalehe numbrid. Leht ise astub alles teist aastakäiku.

TOIMETUS

Poliitlaulude festivalilt

lavärvingu andsid ansamblile tšello ja suupill.

Priit Pedajas esitas koos Karin Lippusega kaks laulu, kuid ilmselt mikrofonide väär asetus tõi laulud kehvemini kuuldavale kui natuke aega enne miitingut (lauldi selleks, et anda märku festivali algusest).

Mul on ka helitehnikaga olnud mõningaid tõsisemaid kokkupuuteid ja ma ei saaks mingil moel väita, et «hea akustika» tõttu Pedajase laulud vahetult pealtvaatajateni jõudsid. Võimendi kohta aga ei ütleks ühtegi halba sõna (kui mitte vaadata kaugemale Taaralinnast). Tänu ansambli «Fix» välivõimendusele ja helitehnik Joosep Klemetsile oli üldse võimalik Raekoja platsil sellise ürituse korraldamine. Selle eest oleme neile tänu võlgu. Kahju, et Tartu linnal pole siiani sääraste ettevõtmiste puhuks korralikku välivõimendust, sest lõputult ei saa ka «Fixi» tehnikat kulutada.

TRÜ esindajaid oli kolm: Tiit Aunaste, Valdo Randpere ja majandusteaduskonna kvartett. Oma kõrget mängutaset näitas Tiit looga «Horisondid» (ans. «Genesis» repertuaarist). Mängumeisterlikkuselt oli ta teistest peajagu üle. Kuid kahjuks ei saanud välivõimendusega Tiidu lauluhääle omapära ja sügavust esile tuua (laulus «Kaua kestavad kaevikud») ja vokaalne külg jäi varju. Valdo Randpere näitas järjekordselt, et ta on ikkagi jäänud TRÜ praeguseks esilauljaks. Kõne, mis peetakse veendumusega, on justkui laul, mida lauldakse hingega — see sütitab. Ja seda Valdo oskab.

Majandustudengite kvartetti võib niisama hästi ka TRÜ «Kukerpillideks» nimetada, kuid kui «Kukerpillid» kalduvad folkloorist üha enam kaugemale, siis majandusteaduskonna pillimeeste kohta see ei kehti.

Pool kuulamismõnust jäi sel neljapäeval siiski saamata, sest kahte mandoliini oli väga kehvalt kuulda ning vahepeal kadus muusika valjundeist hoopiski.

Festivalile pani tugeva punkti **tšiillane Bernardino Correa.** Paremat oleks vaevalt leidnud. Võimsa mehehäälega laulis ta Tšiili talupoja kehvast elust (laulus «Talupoja palve»). Ümberseisjaid ja osalisi haarasid võimusesse tšiillaslikult kuumad, lõbusad ja rütmikad viisid. Viimase laulu pühendas Bernardino väikestele lastele, kes niisama vapralt kui temagi talusid külma aprillituult. B. Correast veel niipalju, et praegu on ta tööl Kiievi Filharmoonias ning arvatavasti mõistab ta edasi anda oskust eluraskustele vastu pidada.

Öeldakse: lõpp hea, kõik hea. Ka seekord pidas see väljend paika.

Veidike vähemkuuldust

KOHVIKUÕHTU HELILOOJATEGA

Sõpruspäevade muusikaprogrammis domineeris *rock*muusika päevade raamitud kerge muusika. Võiks arvata, et n.-ö. tõsine muusika jäi vaeslapse seisusesse. Ent sisuliselt. Neljapäeval kohtuti uues kohvikus eesti noorte heliloojatega. Kui aga festivali parimaks instrumentalistiks kroonitud Rein Rannap tõsise muusika valda tagasi arvata (reedel mängis ta TRÜ aulas), siis võib rääkida erinevate muusikaaadide mõningasest võrdsusest. Seda mitte kuulajaskonna arvukuse ega kontsertide kestuse järgi. Sisuldasa.

toimus neljapäeval uues kohvikus. Kuulati Alo Põldmäe, Raimo Kangro ja Lepo Sumera heliloomingut.

Alo Põldmäe esitas eesti I oboekontserdi, 2 pala 4 flöödile ja löökpillidele (II osas kasutab klaverit löökpillina!), muusikat balletist «Sõnnitund», mida Ü. Vilimaa «Vanemuises» lavastab. Klaverisonaadis nr. 2 ilmnes biitmuusika rütme ja džässi intonatsioone.

Raimo Kangrolt kuulati 4-laululist tsüklit L. Tungla sõnadele, «Kontserti kahele klaverile ja kammerorkestrile» ja «Lihtsat sümfooniat», mille esiettekanne toimus Tartus.

Lepo Sumeralt elavat muusikat Tartus kõlanud ei olnud. Selle vea parandas Kersti Sumera, kes esitas klaveripala «Pianissimo». Kuulati veel Eri Klasi kammerorkestri sünnikontserdiks kirjutatud helitööd ja «Anselmi loo» I osa muusikat.

Iga muusikapala juurde lisandus autori asjakohane selgitus. Seletused tekitasid programmilise muusika mulje. Publik häälestus kuulama ja mõtlema ühtviisi heliloojaga. Õhtu lõpuks mängis «Vanemuise» kammerorkester Mozarti loomingut.

Ent kohvikuõhtu jäi siiski kesiseks. Seda mitmel põhjusel. Kõik palad (v. a. Sumera «Pianissimo»), kuulati magnetofonilindilt. Elutut muusikat kõlas palju, kusjuures tehnilise vahendamise kvaliteet jättis soovida.

Alo Põldmäe tegi lühikese enesetutvustuse, tema kolleegid aga enam mitte. Kohviku õhkkond polnud muusikaaldis, klõbistati sööginõudega ja vaterdati juttu. Publik pidanuks teadma, et sellel õhtul tantsuks ei lähe. Ehkki algusega ülemäärane venitamine viis arvamisele, et kohtumine võib ära jääda. Ligi poolteisetunnine vilvitus aga tähendas seda, et O. Tuisu 20. sajandi II poole muusika ülevaate tarvis enam aega ei jätkunud. Kohvikupersonalgi nurises pikemaks veninud tööpäeva üle.

LEIU(LU)ST

Aula. Seinalampide õdus hämarus. Ootus. Just nimelt ootus, sest päevasel esinemisel katkestas Rein Rannap ovatsioonilise aplausi: «Niisiis, kell kümme.»

Rein Rannapil õnnestub see, mis pahatihti ei lähe poolsajaselgi koorikollektiivil korda: leida endale saalitäis publikut.

Helilooja on samaaegselt interpreet. Interpreet on samaaegselt helilooja. Huvitav on vaadata, mil viisil need teineteist mõjutavad ja kuidas loominguliselt mõtestatud muusika jõuab kuulajani. Tingimata jõuab.

Kõneldes helikeeli igaühega eraldi, suudab pianist (oreli-, klavessiinikunstnik) kogu saalitäie n.-ö. hingesugulasteks teha. See on TEMA publik. Üksiainu tema meelevallas. Helidevoolu maagilise mõju all. Kaasamõtlev ja -otsiv.

Kuulates unustad ja kaotad enese või siis leiad koos leidliku leiuga. Tuleb hetki, kus tahaksid sillerdavat arpedžot veel jätkata, naudid eufoonilisi kadentse või ootad ärevusega loo lõppu, ent jääb korduma üksainus heli. See kordub, nagu polekski taktimõõtu ja alati sel momendil, kui sa teda enam ei ootagi. Ja jälle kordub...

(Järg 3. lk.)

NOORUS. SÕPRUS. SOLIDAARSUS.

Pressikonverents

peeti maha juba 19. aprilli hommikupoolikul enne sõpruspäevade avaaktust. Ürituse eesmärgiks oli tutvustada TRÜ-d nii arvus kui faktis külalistele liiduvabariikidest, Tšiilist, Ungarist, Soomest.

Meie tudengi õpingutest, teadustööst rääkis teadusprorektor professor Herbert Metsa. Parteikomitee sekretär dotsent Advig Kiris jutustas kuulajatele lühidalt meie kõrgkooli tänasest päevast ja tulevikust. Juttu oli sajandivahetuseks valmivast uuest kompleksist, mis senisest paremad õppimistingimused loob. Üliõpilaste vaba aja veetmisest kõneles kõige massilisema organisatsiooni, ametiühingu liider Helve Kabur.

Komsomolitööd valgustas komsomolikomitee asesekretär Mart Raik.

Rohkete küsimuste tulvale vastata tuli mitmetel külalistelgi. Tšiillane Bernardino Correa jutustas oma maal peetavast huntavastasest võitlusest. «Teie noortele on antud kõik võimalused õppida, lõbutseda ja tegelda oma huvialadega, meil tuleb veel selle eest võidelda.»

Lõpuks kõneldi interklubide ja rahvusvaheliste suhete ringide tööst. Selles vallas ütlesid sõna sekka Jerevani ja Ivanovo noorte esindajad.

● Moskvalaselt Andrei Kunarjovilt kõlas paremini «Hällilaul».
● Enam lõunamaist hinge oli Leninakani poistel laulus «Vabadus».

Laupäevakult

Hommikupoolikud algavad tõsisemate ettevõtmistega. Selles mõttes kujunesid eriliseks 21. aprilli, kommunistliku laupäevaku hommikutunnid. Märkimaks V. I. Lenini 109. sünniaastapäeva ja laupäevakut viisid komsomolikomitee esindajad sekretär M. Kallion, asesekretär M. Pent ja üliõpilased kevadlillede korvi V. I. Lenini mälestussamba ette. Seejärel mindi koos sõpruspäevade külalistega Raadi memoriaalansambli ümbrust riisuma. Kohal olid EKP TRÜ komitee sekretär dots. A. Kiris, TRÜ ajaloo komisjoni sekretär M. Reinfelt jt. Külalistele jutustati Tartu minevikust, tutvustati Raadi memoriaali, asetati lilled.

«Villid jäid sellest päevast nii meile kui külalistele igatahes pihku,» lausus Mercedes Pent.

BERNARDINO CORREA

«Santiago ülikoolis on suletud filosoofiateaduskond, ligi 80 protsenti teadlasi ja pedagooge pidi oma kodumaalt lahkuma. Meil on raske, meil on valus, ent me jätkame võitlust. Et saaksime taas õppida, oma mõtteid väljendada, töötada. Mul on heameel siin vanas auväärses aulas teile üle anda Tšiili võitlevate noorte tervitused, on heameel, et olete meiega.

Venceremos!»

Bernardino Correa, meie sõpruspäevade külaline, on õppinud Santiago konservatooriumis, lõpetanud selle lauluerialal. Praegu on ta Kiievi Filharmoonia solist, õpib fakultatiivselt konservatooriumis kompositsiooniklassis, ülikoolis aga on ta ajakirjanduse IV kursuse kaugõppetudeng.

Koorid sildadel

Rahvaste sõpruse päevade paljudest üritustest oli tähelepanuväärne **Tartu Akadeemilise Meeskoori (Alo Ritsingu juhatusel) ja TRÜ Akadeemilise Naiskoori (Vaike Uibopuu juhatusel) ühiskontsert Toomemäe sildadel.** 21. aprilli õhtul kell 18 marssis meeskoor lauluga «Kauneim linn on Eestis Tartu» Kuradisillale ning alustas kontserti Ernesaksa lauluga «Mai tuli». Meeskoori igale laulule vastas Inglisillalt naiskoor, see lõi huvitava kontrasti ja andis kontserdile palju võlu juurde. Segav oli lauljaile ja eriti kuulajaile vaid see, et sillad «olid vales kohas», nagu ütles tütarlaps filoloogiateaduskonnast. Suure vahemaa tõttu oli mõlemat koori raske hästi kuulda, tänava kõveruse tõttu ei saanud enamik publikust ka üheaegselt mõlemat silda näha. Lõpuks lahkus meeskoor Kuradisillalt ja läks Inglisillale naiskoori juurde, kus lauldi ühiselt «Gaudeamust», mis üliõpilaste sõnade järgi kõlas Toomemäe kohal taevas väga ülevalt. Kuulajad plaksutasid kooridelt lisa, tormilise aplausi sai «Laulud nüüd lähevad». Lauluga «Kauneim linn on Eestis Tartu» laskusid koorid sillalt ning marssisid käsikäes raekoja ette, kus ümber purskkaevu lauldi «Kodumaad».

Minule ja ülikoolikaaslastele, kellega vestlesin, meeldis kontsert väga. Keegi ei olnud varem midagi sarnast näinud ja kõik soovisid, et see vahepeal aastateks soikunud traditsioon jääks kestma. Peale üliõpilaste oli laule kuulamas palju juhuslikke möödakäijaid, perekondi, ja vanu inimesi, kes Toomemäel jalutasid. Kui naiskoor Inglisillal laulis laulu «Vaikne kena kohakene», pudenes mitmest vanast silmast pisar. Mõnigi oli üllatunud ja rõõmus, et noored «oskavad nii ilusti laulda». Ainult «kahju et mingit kuulutust polnud välja pandud» — avaldasid mõtet mitmed Tartu elanikud. Küllap oleksid veel paljud tahtnud seda ilusat kontserti kuulata. Nende suhtumist aga, kes kuulsid, väljendas kõige paremini vana naine, kes pühkis rätinurgaga silmi: «Küll olli illus!»

Rockmuusika päevadest

Järjekordsete rahvaste sõpruse päevade raames saadi tänavu maha kolossaalse üritusega — *rock*muusika päevadega, mis Tartus olid esmakordsed.

Reedene kontsert. Sissejuhatuseks mängis **«Fix»**. Nende lood, nagu alati, olid väga viimistletud. Kahjuks mängitakse peaaegu igal esinemisel lugusid täpselt ühte moodi. Kaob ära uue loomine igal etteastumisel. Mõnedki lood lausa kopeeritakse originaalilt («Carol»).

Oleks kontserdi kava minu teha olnud, oleksin ma esimese ja teise esineja ära vahetanud. Pärast «Fixi» tuli lavale meie klubi ansambel **«Medium»**. Liialt suur oli erinevus nende professionaalses tasemes. On loomulikult selge, et «Mediumilt» ei saa nõuda seda, mida teeb kutseline «Fix». Põhjust ebakindluseks andis ilmselt ka see, et mängida tuli võõra («Fixi») tehnikaga ja mis peaasi, reedene esinemine oli «Mediumil» esimene «Vanemuise» kontserdisaali laval. Meelde jäid väga meeldivad ja harmoonilised plokkflöödi ja oreli kooskõlad (Ants Aher ja Peep Raid) ning Jüri Krustoki laul palas «Kirgastumine».

Kontserdi teises osas esines **Gunnar Graps oma «Magnetic Bandiga» ja «Uus Generatsioon».** Mõlema ansambli muusikud on väga võimekad, küpsed ja ikka veel arenguvõimelised. Eriti tõstaksin esile soolokitarriste Heini Vaikmaad ja Rein Laaneorgu, aga ka «Magnetic Bandi» saksofonisti Mati Valdarut.

«Magnetic Band» tegi üldiselt meeldivat *bluesrock*'i, ent nende lugudes polnud sellist väljapeetust, nagu «Uuel Generatsioonil». Neil aga seevastu jäi vajaka muusika hingestatusest, kuigi tehniliselt mängiti laitmatult. «Uuele Generatsioonile» olid Tartu esinemised esimesed vahetud suurema publiku ette astumised. Meeldivat vaheldust pakkus ka **majandusteaduskonna keelpillikvartett** (Margus Hanson, Rein Kinkar, Urmas ja Alar Soots), kes kõige rentaablimalt tippu rühkisid.

Laupäevane kontsert. Üles astusid **«Ruja» ja «Doctor Friedrich».**

«Ruja» esinemises oli mingi närvilisus, kohati kogu muusika lausa logises. Ent kui laval oli «Doctor Friedrich» ning kui tuli Joel Steinfeldt, siis ei saanud publik küll aru, milles asi. Kas püüdis «sõlist» mängida ekstsentrilist Frank Zappat või näidata oma eksootilisust, ei tea. Meeldiv oli aga kuulata ansambli flöödimängijat Peeter Malkovit.

Pühapäevane kontsert. See oli tõeline lõppkontsert. Alustas taas «Fix», jätkasid «Uus Generatsioon», «Doctor» (sest «Friedrichi» enam organiseerijad esinema ei lubanud ja hea kahl) ning «Ruja». Kõigi mäng oli märksa kindlam ja tugevam kui eelmistel päevadel (ehk andis energiat juurde õhtu uues kohvikus, kus mehed said varavalgeni musitseerida).

Ja nüüd hääletamise tulemused. Ansamblid: 1. «Ruja», 2. «Uus Generatsioon», 3. «Fix»; instrumentalistid: 1. Rein Rannap, 2. Jaanus Nõgisto, 3. Rein Laaneorg; lauljad: 1. Urmas Alender, 2. Silvi Vrait, 3. Vello Toomemets; laulud: 1. «Ei mullast» (M. Kappel — H. Runnel), «Ootamine ja olemine» (J. Nõgisto — J. Vilding), 3. «Kuplee» (J. Nõgisto — J. Vilding).

Hinnangud, arvamused

***Rock*muusikapäevad ja kooride kontsert Toomemäel. Külaliste vastuvõtt ja majutamine laabus korralikult. Suur tänu selle eest Airi Põdrale, Riivo Kotkasele ja Tiit Kullerkupule ning interklubi aktiivile ja kooridele.**

Kokku oli rahvaste sõpruse päevade raames viiel erineval päeval 38 üritust ligi 11 tuhande osasaaja ja vaatajaga (mullu 5,5 tuhat). Eespool toodud üritustele lisaksin avaaktuse koos kammerkontserdiga, külalislaupäevaku Raadi memoriaalkompleksi korrastamisel, pressikonverentsi, diskussiooniõhtu internatsionaalse kasvatustöö teemal, kohtumine noorte helilooajatega, ansamblite kontserdid jt.

***Rock*muusikapäevade raames esines kokku 7 ansamblit meie vabariigist, instrumentaalsolistina Rein Rannap ja külalised. Reedel ja laupäeval saadi osa neljatunnistest *rock*muusika kontsertidest «Vanemuises». Pühapäevasel lõppkontserdil esinesid publiku lemmikansamblid «Ruja», «Uus Generatsioon», «Fix» ja «Doctor». Loodame kohtuda nende ansamblitega järgmiselgi korral.**

Kokku oli meil külas 23 delegatsiooni 128 külalisega, nende hulgas soomlased, ungarlased, poolakad ja Tšiili noorsoo esindaja Bernardino Correa. Palju oli laulurahvast. Petrozavodskist ja Vilniusest tuldi lausa kutsumata. Kahju, et seekord ei olnud võimalust osaleda meie sõpruspäevadel araablastel ja peruulastel Moskva RÜ-st.

Ent kordaläinud suurüritusel oli sliski mõningaid organiseerimisvigu: üldispetšeri puudumine põhjustas koordineerimatust, alati ei mõistetud paberil kirja pandud stsenaariumi vajadust. Laulusolistil jäi esinemata — kava polnud kinnitatud. Segadust tekitas kutsete järeletegemine, võltsimine. (Kutse on ette nähtud organiseerijaile ja osavõtjaile, kes on selle ära teeninud.) Kedagi ei kaunista võõras sära, vaid vastupidi. Diskussioon komitees kestis kella 18—23. Paljugi jäi läbi arutamata, seda teeme edaspidi.

Kõlama jäi mõte, et organiseerima peavad need, kes tahavad ja on selleks võimelised. Järgmine kord palume kõigil soovijatel oma kaasabi õigeaegselt pakkuda.

MERCEDES PENT,
ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär,

KÄRT TÖNISSON,
ELKNÜ TRÜ komitee pressisektori liige

Veidike...

(Algus 2. lk.)

Rein Rannapi kuulajaskond pole eaga märgitav. Tulevad klassikaaustajad, kes ei taha kuuldagi *rock*müra. Kuulavad noored, keda võlub *rock*'ilik improvisatsioon ja kes just selle läbi suudavad mõista ka klassikalist muusikat.

Et aga muusika pole rangelt mõistupärane, kinnitavad pealiskirjad: «Lindude uinumine» (klaver + vile), «Hocus-Pocus» (Grieg—Focus).

Muusika ei vaja vahendajat. Ta peab sõnaliste seletusteta ulatuma mõteteni. Ehk nagu Rein Rannap ise arvab: «Kui juba kõlab muusika, osutub sõna liigseks.»

Televisiooniekraanile jõuavad sõpruspäevad ajakirjandustudengite vahendusel.

Lood kirjutasid RAIMU HANSON, MAARJA PÄRL, MART RIIKOJA, MIHKEL VANARI, ANATOLI AKSJONOV ja REIN SPITZ, pilte tegid TÕNU KERGE ja MIHKEL VANARI.

Laupäevak ladusalt

Ülikooli 8088 üliõpilasele ja teenistujale kulmineerus laupäevak 21. aprillil. Tööplaanid olid pingelised: heakorrastada tuli kõikide õppehoonete ja ühiselamute ümbrused, rida suuri objekte nagu Toomemägi, botaanikaaed, spordibaasid jt.; pesta puhtaks hoonete aknad, siseseinad. Üliõpilaste abi palusid ka mitmed linna ettevõtted: elamuehituskombinaat, ehitusvalitsus nr. 1 ja nr. 2, spetsialiseeritud tööde valitsus, kommunaalmajanduse osakond, õmblusvabrik «Sangar» ja ülikooli šeflusmajand Elva sovhoos. Peale selle oli veel planeeritud Raadi kalmistu korrastamine, kus puhkab palju ülikooli kunagisi õppejõude. Tööd oli vaja ära teha õpinguid katkestamata ning seepärast tuli alustada juba poolteist nädalat varem.

Informatsioon tehtud tööde kohta hakkas laupäevakukomisjonile laekuma juba 19. aprillil. 21. aprilli pärastlõunaks saabunud andmete põhjal olid selleks ajaks põhilised ettenähtud tööd tehtud. Heakorrastamine mõistagi veel jätkub. Võib öelda, et laupäevak tervikuna kulges sel aastal edukalt. Osa võttis rohkem kui 7700 üliõpilast ja teenistujat. Eriti meeldiv on märkida, et ülikool tuli tänavu hästi toime linna teiste organisatsioonide abistamisega. Eriti ladusalt oli laupäevak organiseeritud arstiteaduskonnas (vastutaja prof. L. Pokk). Hästi töötasid 20 arstiteaduskonna üliõpilast Mäe t. ja Leningradi mnt. vahelise territooriumi korrastamisel. 73 ravi II kursuse üliõpilast aitasid tublilt kaasa teadusraamatukogu uue hoone ehitusel. Suur heakorrastustöö tehti ära Raadi kalmistul. Tänu ajaloolaste operatiivsele tegutsemisele õnnestus täita ka täitevkomitee «kaheteistkümnendal tunnil» saabunud palve abistada õmblusvabrikut «Sangar». Kahjuks tuleb teha ka mõningaid kriitilisi märkusi. Nagu 21. aprillil selgus, ei kasutanud mõned linna asutused meie poolt antud abi otstarbekalt ja sihipäraselt. Samuti selgus, et kõik linna objektid küsitud arvul üliõpilasi laupäevakuks ei vajanudki. Mõndagi jäi vajaka ka teaduskondades endis. Hakkab ilmnema tendents, et laupäevakutööd tahetakse ära teha üliõpilaste arvel. Mõnes teaduskonnas suhtuti laupäevaku organiseerimisse üsna pealiskaudselt. Millega muidu seletada tõsiasja, et filoloogide ühe II kursuse üliõpilased, saamata informatsiooni teaduskonnast, pöördusid selle asjus ülikooli laupäevakukomisjoni poole (filoloogiateaduskonna esindaja puudus ka dekaanide nõupidamiselt, kus laupäevakuplaane täpsustati).

Kokkuvõttes tegi TRÜ kollektiiv laupäevakul ära suure töö. Laupäevakukomisjon tänab kõiki kaasalõõjaid.

ANDO OTS,
TRÜ laupäevakukomisjoni aseesimees,
EKP TRÜ komitee liige

Vabariiklik olümpiaad inglise keelest eriainena

Reedel, 6. aprillil toimus TRÜ-s üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» raames vabariiklik olümpiaad inglise keelest eriainena. Osalesid TPedI-i ja TRÜ inglise filoloogid.

Esikohale tuli TRÜ võistkond 458 punktiga 500 võimalikust. TPedI sai 416 punkti. TRÜ-d esindasid: K. Poolakene (V k.), L. Linask (IV k.), M. Annom (III k.), Ü. Lindjärv, E. Sild ja R. Viks (IV k.).

Viis auhinnalist kohta jaotusid järgmiselt (maksimaalne punktide arv 100):

I —	K. Poolakene	(TRÜ)	99 p.
II —	L. Linask	(TRÜ)	96 p.
III —	J. Majamees	(TPedI)	91 p.
IV —	M. Annom	(TRÜ)	90 p.
V —	E. Truusa	(TPedI)	88 p.

K. Poolakene tunnistati vabariigi parimaks juba neljandat korda.

HEINO LIIV

Komsomolikroonika

11. aprillil toimus komsomolikomitee koosolek. NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse Toivo Maimets (biol. IV k.), Tiiu Tiisler (õigust. IV k.), Tanja Siitin (vene fil. V k.) ja Kaja Maarend (saksa fil. III k.).

ÜLKNÜ-sse võeti Maris Kristaja (farm. II k.). Kinnitati õigusteaduskonna IV kursuse komsomoliorganisatsiooni otsus avaldada noomitus koos arvestuskaardile kandmisega Aivar Kaljurannale õppedistsipliini süstemaatilise rikkumise eest.

Päevakorral olid veel lähenevad rahvaste sõpruse päevad. Sõna võtsid R. Kotkas, A. Põder, A. Pikat jt.

24. aprillil sai NLKP liikmeks astumiseks soovituse SULEV LÄÄNE (õigust. IV k.). NLKP liikmekandidaadiks soovitati TÕNU SIREL (kehakultuurit. III k.), VIKTOR BLUM-RUSSAK (ajaloo III k.), TIINA KIVIRAND (def. III k.) ja INDREK ILOMETS (keemia III k.). ÜLKNÜ liikmeks võeti REIN PÄRISMA (keemia III k.) ja ANTI EHATAMM (def. I k.).

Venia legendi

Filoloogiateaduskonna eesti keele kateedri dots. kt. Reet KASIKU *venia legendi* loeng teemal «Sõnatuletus tänapäeva eesti keeles» toimub 11. mail k. a. kell 14.15 üt. aud. 117.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

KARL ARIVA

Seitse kuud tagasi kirjutasid avalduse vanemõpetaja kohalt lahkumiseks. Motiveerisid seda tegu sõnadega «omal soovil tervislikel põhjustel». Aga meie veensime Sind, et teeksid õppejõutööd edasi. Teadsime ju, et Sa teed seda hästi.

Koolimatemaatikas toimuva reformi olemuse olid sügavalt läbi töötanud ja lahti mõtestanud (seda võimaldas Sinu matemaatikaalane erudeeritus, soodustas keelteoskus). Juhtisid kooligeomeetria moderniseerimist meie vabariigis. Kirjutasid koolile uusi õpikuid, töövihikuid, metoodilisi juhendeid. Seetõttu olidki kohaseim kommenteerima-selgitama neidsamu tõid-ideid matemaatikaüliõpilastele, tulevastele õpetajatele.

Sulle omase põhjalikkusega ja korrektsusega lugesid ka mitmeid matemaatika üld- ja erikursusi nii matemaatikutele kui ka teiste teaduskondade üliõpilastele. Lugesid viimistletult, ilma parandusteta, olid kõrgkooliõpiku ja mitmete õppevahendite kaasautor.

Aga Sa jäid oma avalduse juurde. Et polnud tõendit, jäi ametlikuks motiiviks vaid see «omal soovil». Me muidugi teadsime, et Sinu kutsumuseks oli kooligeomeetria ümbertöötamine, kestvate programmimuutuste ja uuenduste viimine kooliõpilaste tasemeni, nende keelde ja meelde. Seetõttu arvasime, et pühendud nüüd peamisele, meie koolinoorsoo matemaatikaalasele harimisele. Hiljuti oligi uue õpiku käsikirja arutelu, Sina üheks autoriks. Kavandasid suuna edasiseks tööks, see võeti vastu. Eeldati, et täitjaks oled Sina. Nüüd on ometi teisiti. Küllap jäi palju muudki pooleli, sest olid alles 55-aastane. Järele jääb ainult see töö, mis on juba tehtud. Jäävad aastad, kaaslased, õpilased. Mälestused ja lugupidamine.

JAAN REIMAND
matemaatika õpetamise metoodika kateedrist

Sotsialistliku võistluse tulemustest

Neli aastat on TRÜ-s peetud teaduskondade ja kateedrite vahelist sotsialistlikku võistlust. Vaatamata mõningatele esialgsetele kahtlustele on meil praeguseks juurdunud sotsialistliku võistluse süsteem, millel on kahtlemata suur sisuline väärtus. Teisiti ei saa tõlgendada sellealase tähtsaima avaliku foorumi — TRÜ ametiühingukomitee koosolekute elavust ja probleemiderikkust võistlusküsimuste arutamisel. Diskussiooni objektiks on senini olnud kaks probleemi: 1) kuidas hinnata kõrgkooli õppejõu töö tulemusi (juhendi koostamine) ja 2) kuidas saada õiget informatsiooni ja teha sellest kokkuvõtteid (paremustabeli koostamine).

Esimene küsimus on praeguseks ilmselt lahendatud, sest kaks aastat tagasi koostatud juhendit ei ole hiljem nimetamisväärselt muudetud. Siinkohal on vajalik märkida, et esialgne nurisemine oli üldsõnaline ja tõi vähe konkreetseid juhendi parandamise ettepanekuid. Eriline tähtsus oli õppejõudude individuaalarvestuse sisseviimisel. Sellega kergendati ja parandati tunduvalt ka kateedri aruande koostamist, sest vastutus viidi kollektiivilt (kateedrilt) üksikisikutele.

Kokkuvõtete tegemisel oleks lihtsaim andmete saamine TRÜ üldisest aruandlusest. Paraku ei kajasta see küllaldaselt iga õppejõu ja sellega seoses ka kateedri tööd. Nüüd on TRÜ ametiühingukomitee liige V. Leping välja töötanud süsteemi andmete töötlemiseks elektronarvutil ning vastavad aruandeblanketid kateedrile ja teaduskonnale.

Kokkuvõtete aluseks on õppejõu individuaalne aruanne. Õppejõule ei tohiks olla oluilist aja ega vaimukulu nõudev kord aastas niisuguse kokkuvõtte paberile panek kõigi publikatsioonide pealkirjadega ja ilmumisandmetega, samuti muude tööülesannete äramärkimisega. Kahjuks viimases aruandes piirduti mõnikord väljenditega «Artikkel Saksa DV-s — 40 p», «Vabariikliku kirjastuse poolt avaldatud monograafia — 25 p», «Artikkel populaarses vormis — 50 p», «Artikkel FI kogumikus» jne., mis ei võimalda aruannet kontrollida. Et ametiühingukomiteel on tülikas nõuda uute aruannete koostamist, tuleks edaspidi puudulikult esitatud andmetega õppejõud konkursist välja jätta.

1978. aastal olid TRÜ 10 edukamat õppejõudu tähestikulises järjestuses) P. Alvre, P. Ariste, M. Bronštein, J. Kalits, H. Ligi, J. Lotman, L. Mehilane, H. Piirimäe, J. Saarma ja A. Viru. Ainus dotsent professorite seas oli L. Mehilane. Nimetatutest olid 7 ka eelmisel aastal 10 parema hulgas. Parimateks õppejõududeks saamisel ei olnud üldiselt määravaks teaduslik töö. Enamasti saadi punkte peaaegu ühtlaselt õppe- ja kasvatus-, teaduslikust, ÜTÜ ja ühiskondlikust tööst. Tõsi, kui analüüsida TRÜ konkursil esimese 50 hulka tulnud õppejõudude tulemusi (viimane neist sai 380 punkti), on peaaegu kõigil küllalt väärikas panus ka teaduslikul alal. Seevastu 150—300 punktiga õppejõududel moodustas teaduslik töö sageli üsna napi osa, vahel 10—20 punkti. Arstiteaduskonna õppejõududest ei olnud aasta vältel 40%-l ilmunud ainsatki publikatsiooni! See näitab, et meie sotsialistliku võistluse juhendis pole teadustöö liigselt esiplaanil. Samuti on harva liialdatud juhendi 17. punktis antud võimalusega pedagoogimeisterlikkust hinnata kuni 100 punktiga.

TRÜ teaduskondade parimad kateedrid olid (kohapunktide järjekorras, 1 igast teaduskonnast) psühhiaatria- üldajaloo, rahanduse ja krediidi, riigi- ja haldusõiguse, teadusliku kommunismi, füüsilise geograafia, spordimeditsiini, soome-ugri keelte, eksperimentaalfüüsika, anorgaanilise keemia kateeder. Viimane oli üldises kateedrite arvestuse 26. kohal. Sotsialistliku võistluse üleülikooliline komisjon on siiski seisukohal, et teaduskondade tingimuste erinevuse tõttu tuleb esile tõsta igast teaduskonnast parim kateeder. Kateedri aruande lihtsustamiseks tuleks selles ära jätta publikatsioonide nimestik (õppejõudude individuaalarvestuses on need olemas).

Teaduskondadevahelises võistluses saavutasid võrdselt punkte arsti- ja õigusteaduskond. Mõnede täiendavate näitajate (ühiselamute kord jne.) arvestamisel osutus TRÜ parimaks teaduskonnaks 1978. aastal siiski arstiteaduskond. Õigusteaduskonnale järgnesid bioloogia-geograafia-, ajaloo-, majandus-, kehakultuuri-, filoloogia-, matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskond. Teaduskondade töös hinnati 7 tööliiku, sealhulgas õppetööst osavõtu protsenti (seda kontrollis rahvakontrolli komisjon koos ametiühingukomiteega), töökultuuri- ja ohutustehnika konkurssi ja ka üliõpilaste töö-, puhke- ja olmetingimuste parandamise alast konkurssi.

Korrektsemalt vormistatud materjalid konkursikomisjonile esitasid majandus- ja arstiteaduskonna ametiühingubürood.

Kuidagi ei saa nõustuda hiljuti perioodikas avaldatud seisukohaga, nagu sunniks punktisüsteem teadureid rabelema ja takistaks vaba süvenemist probleemi. Kedagi pole ju kasina punktide kogusumma eest karistatud või isegi mainitud. Mistahes plaanipärase töö juurde aga kuulub perioodiline kokkuvõtte tegemine, mida meil taotlebki sotsialistlik võistlus. Arvan, et see soodustab iseenese hindamist ja stimuleerib mõndagi kasulikku ettevõtmist.

SULEV MARAMAA,
TRÜ ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees

Parimaid tsiviilkaitses

Füüsika-keemiateaduskonna tsiviilkaitse luuregrupp (M. Anso, T. Uibo, J. Maasepp, J. Hämmalov, P. Ritslaid, P. Toomik, L. Kromonov, V. Sor, M. Roos, A. Tenson, V. Pihl, R. Hiob, H. Harju, A. Kiisk, M. Steinberg, A. Pruks, M. Lomp) on saavutanud aasta-aastalt häid tulemusi tsiviilkaitsealases ettevalmistuses. Luuregruppidevahelises võistluses on tuldud vabariigis kaks korda esikohale ning ollakse kolmandat aastat järjest esimesed Tartu linnas. Möödunud aasta aprillis ülikooli kompleksõppusel läks neil samuti hästi. Tänavu võtab füüsikute-keemikute luuregrupp osa nii linna- kui vabariiklikust võistlusest. Loodame, et samuti heade tulemustega.

ANATOLI DOVIDENKO, TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem

Tsiviilkaitsestaabi ülema asetäitja, eriõpetuse kateedri õppejõud P. Fomenko annab objektiõppusel grupiülemale kätte järjekordse ülesande.

Eduard SAKI foto

MAIAKTUS

algab laupäeval, 28. aprillil kell 13 aulas, rongkäiguks koguneme 1. mail kella 11.45 Akadeemia tänavale.

ORELI SAATEL

laulab Tartu Akadeemiline Meeskoor pühapäeval, 29. aprillil kell 18 «Vanemuise» kontserdisaalis oma kevadisel semestrikontserdil. Kava on koos Lotti, Händeli, Cherubini, Wagneri, Ernesaksa, E. Kapi jt. loomingust. Solist on Liia Ritsing, orelil saadab Urmas Taniloo. Alo Ritsingu kõrval dirigeerib esmakordselt muusikakooli lõpetaja Liia Laanmets. Pileti saab iga TAM-i mehe käest või enne kontserdi algust kohapeal.

Tähelepanu!

Eelmises lehes teatatud I. Tšernovi *venia legendi* loeng toimub 29. aprillil, mitte 29. mail.

Orientalistikaringi ÜTÜ konverents

on reedel, 27. aprillil kl. 16.30 kh. 320 — Egiptus, Araabia, Iraan, Jaapan.

Laupäeval, 28. aprillil kl. 12.30 keemiaringis — India, Hiina, Tiibet.

KLUBIS

Laupäeval, 28. aprillil ja pühapäeval, 29. aprillil kl. 21 PUHKEÕHTU.

Esmaspäeval, 30. aprillil kl. 21 MAIPIDU.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub nagu ikka reedesel päeval, s. o. siis 4. mail. 11. mai numbri lood ja pildid palume toimetusse ära tuua hiljemalt esmaspäevaks, 7. maiks (pilte võtame vastu kuni kella 10-ni.).

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Alalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/18. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1701. MB-02704.
«Тарту Ряйклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 Reedel, 4. mail 1979 XXXI aastakäik

Ilmar ANVELDI plakat.

Meenutusi ja mõtteid võidupühal

Mõned aastad tagasi viibisin Stokholmist Leningradi suunduval reisilaeval «Nadežda Krupskaja». Oli septembri lõpu kohta erakordselt päikesepaisteline ja soe sügisilm. Möödusime kaljusest Suursaarest. Mulle meenus hoopis teistsugune merereis septembris 1941. Olin siis koos teiste kutsealustega transpordilaeval «Sibir». Ootamatult ründasid laeva fašistide pommituslennukid. Teisel rünnakul tabasid süütepommid laeva keskosa ja tekkis suur tulekahju. Kui olime pääsenud laevalaele, langeski pilk horisondil sinetavale Suursaarele. Osa inimesi püüdis end päästa ujudes, suurem osa jäi laevale. Appirutanud valvekaatritest sõitis mõni transpordilaevale nii lähedale, et saime neile peale hüpata. Tugeva lainetuse tõttu oli see küllaltki ohtlik ja mõnigi meist kukkus vette või jõudis kaatrile luumurdudega. Päästetööde ajal vaenlaste lennukite rünnakud kordusid. Kaatri trümmis asuvas ruumis tuli paljusid vigastatuid lahastada ja siduda.

Mind mobiliseeriti Nõukogude armeesse Saaremaal, tuleristsed olin saanud juba varem, samuti merel. Randumisel Rohuküla sadamasse ründas meie pisikest mootorlaeva vaenlase lennuk. Õnneks keegi viga ei saanud. Tegevarmee koosseisus tuli hiljem veel mitu korda lahinguis veetõkkeid ületada, näiteks Emajõel Kavastu mõisa ümbruses ja Muhu väinas 1944. aasta septembris. Et pidin vahetama 300. laskurpolgu sanitaarroodu komandöri koha 27. laskurpolgu omaga, ei tulnud mul osa võtta esimesena nimetatud üksuse dramaatilisest dessandist Sõrve säärel. Seal hukkus minu ametikoha üle võtnud meditsiiniteenistuse vanemleitnant V. Haav. Dessandi kohta leiame ilmeka kirjelduse Ü. Tuuliku raamatus «Sõja jalus».

Bioloogiast teame, et elu meie planeedil algas vees, kuid sõjas võisin näha, kui palju inimesi hukkus vees, kuival maal, õhus...

Polgu meditsiinipunktis töötades mõistsin, kui tähtis on haavatute etapilisel ravimisel esmane arstiabi. Eriti raske oli seda anda Kuramaal 1945. aasta märtsis, kus kõige ägedamad lahingupäevad langesid ühte kevadise teedelagunemisega. Seetõttu oli haavatuid transportida eriti keeruline. Pidime väga suurt tähelepanu pöörama vigastatud kehapiirkonna korralikule lahasesse panemisele ja võitlusele traumaatilise šokiga. Nõukogude meditsiini märkimisväärset edu neil aastail näitas aga kindlasti see, et paljud need haavatud, keda me alalõua-, näo- või muude vigastustega tagalasse saatsime, tulid mõne aja pärast tervetena väeossa tagasi.

Võimatu on unustada ööd vastu 9. maid 1945. Olime metsas välilaagris, et minna edasi pealetungi lähtepositsioonidele. Ärkasin lühikesest uinakust marulise tulistamise, valgustusrakettide virvenduse ja hurraahüüete segaduses. Oli saabunud võit ja rahu! Mõni päev pärast fašistliku Saksamaa tingimusteta kapituleerumist möödusid konvoi saatel meie polgu laagripaigast kapituleerunud armeegrupi «Kurland» rügemendid eesotsas ohvitseridega. Neid relvituid kolonne nähes mõtlesin ajale, mil kõik maailma agressiivsed jõud desarmeerunud oleksid. Saabuks aeg, mida sümboliseerib üks tuntumaid Nõukogude skulptoreid oma jõulises taieses «Tagugem mõõgad atradeks!»

EUGEN TALLMEISTER,
mikrobioloogiakateedri dotsent

AUNIMETUSI

RAIMUND HAGELBERG,
Eesti NSV teeneline teadlane

Ministri käskkiri

Õnnitlen õppeasutuste kollektiive töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul! Soovin edu partei ja valitsuse poolt püstitatud ülesannete täitmisel! Tööülesannete eduka täitmise ja ühiskondliku tegevuse eest avaldan kiitust: kateedrijuhataja professor HUNO RÄTSEPALE, dotsent JOHANNES MÄLLILE, dotsent VIRVE KASELE, dotsent LEMBIT MEHILASELE, dotsent ÜLO LEPALE, õpetaja HELGE KUBOLE, assistent TÄLIS BACHMANNILE, koristaja VALENTINA KURNOSSOVALE, vaneminsener MILANIIDA PASTAKULE, laboratooriumijuhataja AGU TAMMELE, üliõpilastele ANU LAURISSONILE, URSULA RÄÄTSALE, EPP LAARINILE.

Avaldan kiitust ja premeerin preparaatoreid EVI PUNGA, ADELE LUTSU ja LINDA REBAST.

Minister ILMAR NUUT

ÜLIÕPILASTEADUSE TIPUD KOHTUSID REKTORIGA

Tsiteerigem kõigepealt möödunud aasta 8. detsembri «TRÜ»-d: «Üleliidulisel üliõpilaste humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alaste tööde konkursil autasustati medaliga Villu Tamulit ajalooteaduskonnast ja Arne Rannikmäed füüsika-keemiateaduskonnast. Diplomi said üleliidulisel konkursil Toomas Asser, Sofia Oskolkova, Eero Vasar, Veiko Vasar arstiteaduskonnast, Anu Hartikainen matemaatikateaduskonnast ja Tõnis Sildmäe majandusteaduskonnast.

Üleliidulisel ühiskonnateadustealasel konkursil autasustati II järgu diplomiga Sulev Kannikest õigusteaduskonnast ja aukirjaga Ljudmila Braginat füüsika-keemiateaduskonnast.»

23. aprillil tulid rektori vastuvõtule päevakangelastena Arne Rannikmäe, Toomas Asser, Tõnis Sildmäe, Ljudmila Bragina ja Sulev Kannike, samuti möödunud õppeaastal NSV Liidu Pedagoogika Akadeemia kuldmedali saanud Miia Rannikmäe, möödunud aasta medalitööde juhendaja prof. Helmut Piirimäe ja dots. Aarne Tõldsepp, ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg, ülikooli ÜTÜ nõukogu esindajatena nõukogu aseesimees vanemõpetaja Vello Peedimaa, dotsent Reet Kasik ja Tiina Nugis ning komsomolikomitee esindajana asesekretär Mercedes Pent.

Oma avasõnas märkis rektor prof. Arnold Koop, et mis alal inimene ka ei töötaks, peab ta teatud määral tegelema teadustööga, teaduslikult lahendama praktikas ettetulevaid küsimusi. Seetõttu on väga tähtis anda kõigile üliõpilastele teadustöö kogemusi, õpetada teaduslikult lähenema kõigile probleemidele.

NSV Liidus kasvab pidevalt kõrgkoolide osatähtsus teadustöös. Sealjuures on kaks kolmandikku kõrgkoolide teaduslikust potentsiaalist koondunud 70 juhtivasse kõrgkooli, 60 kõrgkoolis pole aga ühtki teaduste doktorit, probleemlaboreid on ühes kolmandikus kõrgkoolides. Seega on kõrgkoolide teaduslik potentsiaal, aga ka spetsialistide ettevalmistuse tase väga erinev. Et viimast ühtlustada, on vaja kõigis kõrgkoolides tõmmata üliõpilasi kaasa teadustööle.

TRÜ kuulub juhtivate kõrgkoolide hulka. Siinse tugeva teadusliku potentsiaali tunnistajaks on seegi fakt, et iga-aastastelt üliõpilastööde konkurssidelt toovad TRÜ tudengid ära 1—3 medalit, 5—6 diplomit, lisaks on kolm aastat järjest tulnud meie ülikooli üks neljast NSV Liidu TA kuldmedalist.

(Järg 3. lk.)

23. aprillil tulid rektori vastuvõtule päevakangelastena meie üliõpilasteaduse tipud.

Arne Rannikmäed õnnitleb rektor prof. Arnold Koop.
Eduard SAKI fotod

Algoritmiline õpetus kõrgkoolis

TOOMAS KARU,
spordimeditsiini kateedri juhataja

Viimase aastakümne jooksul on püütud kõrgkooli õppemeetoditesse tuua uut, kaasaegsemat. Laialdase leviku said mitmesugused programmkontrolli vormid, alustades perfoplaatidega, programmeeritud testidega kuni teadmisi kontrollivate masinateni. Kontrollmasinate täiustamisel õnnestus osale neist lisada mõningane õpetav funktsioon. Programmeeritud kontrolli vormide edasiarendamisel diferentseeriti küsimused eraldi iga nelja omandamise taseme (äratundmine, reprodutseerimine, ülesande lahendamine, ülesande koostamine ja lahendamine) kohta. Seda laadi programmeeritud kontrolliga tegeldakse meditsiinilistest kõrgkoolidest eriti intensiivselt Moskva I ja II meditsiiniinstituudis. Tänu pedagoogikakateedrite olemasolule neis instituutides saavad täiendusel viibivad teiste kõrgkoolide õppejõud neist uuringutest ammendava ülevaate. Ometi on programmõppe populaarsus viimasel ajal kahanenud, võib-olla seetõttu, et tema metoodikas on tekkinud teatud stabiliseerumine. Näiteks TRÜ arstiteaduskonna kateedrid, kes omal ajal seadsid sisse programmeeritud k o n t r o l l i vormid, on nende juurde jäänud praktiliselt muutumatul kujul. Programmeeritud õpetamiseni pole ükski meie kateeder veel jõudnud.

Sellisel, kõigile pingutustele vaatamata suhteliselt tagasihoidlikul foonil äratab tähelepanu algoritmiline õpetus.

Umbes kaks aastat tagasi külastas meie kateedrit Novosibirski meditsiiniinstituudi õppejõud V. Merkušev, kes muuhulgas tõi kaasa nende poolt rotaprindil väljaantud õppevahendi «Diagnostilised algoritmid kardioloogias».

Algul sai seda raamatut lehitsetud puhtisiklikust huvist, kuid mõõdunud õppeaastal proovisime õpetada kliinilise elektrokardiograafia kursust selle väljaande põhjal, kõigepealt täiendusel viibivatele spordiarstidele, seejärel ka spordimeditsiini V ja VI kursusele. Et muljed olid hämmastavalt positiivsed, oleme tutvustanud seda õpetusmetoodikat ka Tartu Kliinilise Haigla kardioloogiaosakonna arstidele ja ENSV Kardioloogide Seltsi koosolekul, kus ta kõikjal väga suure huviga vastu võeti. Nüüd kasutavad seda juba ka sisehaiguste propedeutika kateedri õppejõud ja huviliste ring järjest kasvab. Seetõttu otsustasime esineda käesoleva kirjutisega ka TRÜ ajalehes, sest küsimus puudutab printsipiaalselt uut ja äärmiselt efektiivset õpetamismetoodikat, mille laiem kasutuselevõtt oleks ilmselt vajalik ja otstarbekas.

Algoritmilise õpetuse olemus seisneb järgnevas. Esmalt antakse traditsioonilisel viisil õpetatava küsimuse kohta vajalik orientatsioon sissejuhatavas sõnavõtus. Seejärel esitatakse teatud hulk vajalikku praktilist materjali, kui vaja, antakse ka praktilisi oskusi antud materjaliga töötamiseks. Praktilisi oskusi on vaja selleks, et üliõpilane suudaks õigesti mõõta ja klassifiitseerida algandmeid, mis kuuluvad algoritmi.

Edasi järgneb juba töö algoritmi põhjal. Algoritmid on sobiv vormistada hästi illustreeritud skeemidena. Skeemid on koostatud selliselt, et ülalt alla skeemi mööda liikudes ja tähelepanelikult igal hargnemiskohal tunnuseid valides jõuab õppija kindlasti mingi haru lõppu, kus paikneb õige vastus.

Nii mõnigi õppejõud väidab, et ta kasutab oma töös rohkesti skeeme ja kahtleb, kas algoritmiline skeem võib neist oluliselt erineda. Algoritmiline skeem erineb tavalistest selle poolest, et siin on skeem: 1) suunatud alati rakendusliku lahendi leidmiseks; 2) algoritmiline skeem peab katma alati antud küsimuse tervikuna; 3) algoritmilised skeemid on koondatud terviklikku süsteemi, mis modelleerib kõige **optimaalsemat mõttekäiku** antud küsimuse lahendamisel. See viimane omadus on meie arvates erakordse tähtsusega ja just see moment puudub täielikult seniste programmeeritud testidega töötamisel. Need sunnivad üliõpilast küll faktilist materjali pähe tuupima, kuid ei abista teda vajaliku mõtlemisvõime, praktiliste ülesannete lahendamise kõige parema mõttekäigu omandamisel. Algoritmiline õpetus oleks nagu teine, kõrgem aste pärast minimaalse faktimaterjali omandamist. Optimaalse mõttekäigu omandamise vajadus on õppija seisukohast väga oluline. Selles mõttes on huvitav õppija reaktsioon algoritmilisele õpetusele — kõik on alati ühel meelel, et just sellisest küsimuse valgustamisest oli neil puudus.

Esitame mõned tähelepanekud algoritmilise õpetuse meetodil toimunud elektrokardiograafia (EKG) kursuse käsitlemise kohta täienduskursustel viibinud arstidega.

Et neil aeg polnud nii rangelt limiteeritud kui üliõpilastel, oli võimalus veidi eksperimenteerida ja tähelepanekuid koguda.

EKG on üks keerukamaid uurimismeetodeid meditsiinis. Vaid vähesed suudavad seda teoreetiliselt ja praktiliselt täiuslikult omandada. Tavaliselt on vajalikud kaks omandamise taset. Üks, kõrgem, neile, kes peavad EKG kõveraid analüüsima, teine neile, kes peavad analüüsitud EKG otsustest lihtsalt aru saama ja oskama seda oma ravitöös arvestada. EKG analüüsi põhioskused omandatakse tavaliselt 1—2 aastaga. Edasi õpib arst praktilise töö käigus toime tulema keerulisemate, ent harvaesinevate erijuhtudega, õpib seostama EKG pilti, haige seisundit ja ravimeetodite efektiivsust.

Oluline on EKG analüüsi põhioskuste kujundamine. Isiklike ja EKG alal töötavate arstide kogemusi arvestades kulub selleks tavaliselt aasta. Algoritmilist õpetust kasutades jõudsid arstid, kes enne polnud EKG-ga tegelnud, umbes samale tasemele ühe nädalaga! Me pidime nägema vaeva selleks, et leida kliinikust EKG-d, millele nende hammas peale ei hakkaks, mitte selleks, et nad elementaarseid patoloogilisi muutusi õigesti hindaksid. Seega on õpetamise efektiivsus mitmekümnekordne! Et see tulemus pole juhuslik, selgub ka Novosibirski meditsiiniinstituudi rektori algoritmilise õpetuse pedagoogilist efektiivsust üldistavast artiklist ühes nende instituudi teaduslike tööde kogumikus. Väga sageli saavutati ka seal mitme- või mitmekümnekordne õpikiirus, millele lisandus vähemalt sama või isegi kõrgem teadmiste püsivus.

Võib lisada, et algoritmiline õpetus on äärmiselt huvitav nii õppejõule kui üliõpilasele. Sealjuures tajub üliõpilane, et seda on talle eluks ajaks vaja, sest algoritm annab võimaluse hiljem ükskõik millal iseseisvalt leida õige lahenduse igapäevase töö probleemidele.

Me räägime palju üliõpilase iseseisvast tööst. Kui üldse midagi sobib iseseisvaks tööks, siis algoritmilised õppevahendid. Kui üliõpilane on ühe küsimuse algoritmilise õpetuse alusel läbi võtnud õppejõu juhendamisel ja põhimõtte ära tabanud, võib ta järgmisi ülesandeid omandada juba suures osas iseseisvalt.

Algoritmilisel õpetusel on kaugema tuleviku perspektiivis veel üks positiivne omadus — algoritm sobib ka elektronarvutitele vastavate ülesannete lahendamiseks. Algoritm pole siin samuti ju muu kui parima mõttekäigu kirjapanek.

Algoritmilisele õpetusele asumine nõuab aga nende printsiipidega tutvumist ja õppejõu poolt teatud psühholoogilise barjääri ületamist. See barjäär on aga rohkem ettevõtmise asi, mingit objektiivset raskust siin pole. Et kontrollida, kuivõrd rakendatav on algoritmiline õpetus mõnel teisel erialal, koostasime prooviks algoritmi määrava ja umbmäärase artikli tarvitamiseks inglise keeles. Algoritmi koostamiseks kõige põhjalikuma grammatika järgi kulus 1 tund, kuid artikli tarvitamise võib selle alusel selgeks teha 5 minutiga.

Loodame, et käesolev kirjutis äratab mõnevõrra huvi selle äärmiselt perspektiivse meetodi vastu ja et igal erialal tekib entusiaste, kes leiavad talle sobivad rakendusalad ja -vormid.

Juubilar on Lea Trikkant

8. mail tähistab oma esimest suurt juubelit teadusraamatukogu vanemredaktor Lea Trikkant.

Pärast õigusteaduskonna lõpetamist 1953. aastal tuli Lea Trikkant tööle ülikooli raamatukogusse. Tuli ja jäi. Kiindumus raamatutesse ning tööl tärganud tõsine huvi raamatukogunduse probleemide vastu sundisid teda ülikoolis uuesti õpinguid alustama. 1962. aastal sai Lea Trikkantist diplomeeritud raamatukoguhoidja-bibliograaf.

1958—1965 juhatas L. Trikkant õpperaamatukogu. Kaheteistkümne aasta jooksul (1965—1977) lasusid direktori asetäitjana teadusalal juubilari õlgadel raamatukogu teadusliku ja metoodilise töö suunamine, teaduskonverentside korraldamine ning arvukate publikatsioonide trükkitoimetamine. Kõigis töödestegemistes on saatjaks talle omane põhjalikkus ja täpsus, nõudlikkus iseenda ning teiste vastu.

Mitte ainult oma avara silmaringi, sügavate teoreetiliste teadmiste, rikkalike praktilise töö kogemuste ning heade organisaatorivõimetega pole Lea Trikkant võitnud oma töökaaslaste, sõprade ja tuttavate lugupidamise, vaid eelkõige kui INIMENE. Alati tagasihoidlik, vaoshoitud, peenetundeline. Olgu oma murekoorem kuitahes raske, ikka on ta teistele sõna ja teoga toeks. Jätkugu tal veel kauaks rõõmsat meelt ja tarmukust nii tööl, kodus kui sõprade ringis. Selleks jõudu ja tervist!

ÕNNITLEME! Kolleegid

EKP TRÜ komitees

● 23. aprilli istungil kuulati ära informatsioon õppedistsipliini tagamisest õppeosakonna juhatajalt M. Salundilt ja komsomolikomitee õppesektori juhatajalt S. Nazarenkolt.

Tihedalt on omavahel seotud õppedistsipliin ja õppeedukus: palju puudunud üliõpilaste hinded on teistest kehvemad. Uurimist vajaks just nendelt loengutelt puudumine, mille külastamist üliõpilased vajalikuks ei pea. Õppeosakond on jälginud loenguile tulekut, kontrollinud rühmapäevikuid. Õppeditsipliinirikkujaid on karistatud mitmel tasandil. Kursustel lööb tihti välja «omamehe vaim», puudumistest ei tehta alati välja, neid ei kanta päevikuisse. Positiivse näitena toodi siin arstiteaduskonna kursusenõukogude tööd. Teaduskondade õppesektoritest väärib kiitust majandus- ja õigusteaduskonna omade töö. Ülikooli komsomolikomitee õppesektorisse laekuvad andmed nii dekanaatidelt kui teaduskondade büroodelt. On peetud laiendatud koosolekuid koos õppejõududega.

Üliõpilasest saab spetsialist. Distsiplineeritud üliõpilasest distsiplineeritud spetsialist. Ent korranõudeid mittearvestavast? Paljugi sõltub õppejõust, tema loengute tasemest, kursusejuhendajast, dekanaadist.

● EÜE ettevalmistusperioodist kõneles komsomolikomitee asesekretär M. Raik. Tänavu on plaanis ülikoolist ehitusmalevlasi anda 720, 400—500 läheb suvemaleva käsutusse. Juhtkondadega tuleb TRÜ-l kindlustada 32 rühma, lisaks veel Kamtšatka ja Karjala rühmad. Juhtivat kaadrit on vaja TRÜ-l anda tänavu ka Tartu regioonile. Välisrühmi peavad sel aastal tartlased vastu võtma.

● Arutati veel kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi ühiskonnateaduste kateedrites, kuulati ära ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi informatsioon riiklike pühade ja tähtpäevade tähistamisest ülikoolis ning laupäevakukomisjoni aseesimehe A. Otsa kokkuvõtted laupäevakust.

NLKP liikmekandidaadiks kinnitati bioloogia-geograafiateaduskonnast Tiina Ksenofontova ja Toivo Maimets, filoloogiateaduskonnast Tanja Siitin ja Kaja Maarend, arstiteaduskonnast Anna Pintšukova ning Tõnu Tammpere; NLKP liikmeks filoloogiateaduskonna diplomandid Ester Šank ja Marje Kiis ning ajalehe «TRÜ» toimetaja Varje Sootak.

Teaduste doktor füüsikaosakonnast

Aprilli algul toimus ENSV TA Füüsikainstituudi spetsialiseeritud kaitsmisnõukogu istung, kus arutati läbi TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri dotsendi LEMBIT PUNGA doktoriväitekiri. Pärast väitekirja põhjalikku kaalumist hindas nõukogu selle doktorikraadi saamiseks piisavaks ja otsustas taotleda Kõrgemalt Atestatsiooni Komisjonilt dissertandile doktorikraadi.

L. Punga doktoritöö on pühendatud tahke keha füüsika aktuaalsele probleemile — laengukandjate liikumise detailsete seaduspärasuste uurimisele ioonsetes kristallides, selle töö tulemused on hästi tuntud vastava eriala füüsikute hulgas. Tööd oponeerisid NSVL TA korrespondentliige prof. S. Altšuler Kaasanist, prof. V. Antonov-Romanovski NSVL TA Lebedevi-nimelisest Füüsikainstituudist Moskvas ning Läti NSV TA korrespondentliige prof. K. Švarts Riiast. Nad andsid tööle kõrge hinnangu. Selle tulemused on rakendatavad kiirgusfüüsikas.

Värske füüsikadoktor on praegu neljakümne viiene ning oma loominguliste võimete tipul. Tema teadustee algas ülikooli sihtaspirandina Minskis, kus ta õppis tollal alles väga uue spetsiaalsuse — elektronide paramagnetilise resonantsi kasutamise võimalusi tahke keha ja luminestsentsi uurimiseks. Aspirantuurist naasnud, lõi ta koos kateedri kolleegidega kohapeal vastava aparatuurikompleksi, töötas välja uue uurimismetoodika, mille esitas juba 1966. aastal kaitstud kandidaadiväitekirjas, ja publitseeris ridamisi mitukümmend artiklit, milles tema töö tuum esitati.

L. Pung on suurte kogemustega õppejõud, kes pidevalt teeb ka vastutusrikast õppe- ja kasvatustööd. Rida tema kasvandikke on saanud auhindu üliõpilastööde konkurssidel. Tal enesel on tulnud töötada osakonna parteisekretärina, kursusejuhendajana. Värske doktor armastab reisida — talle pole tundmatud kaunid Vahemeremaade linnad ega põhjamaise Norra kaljused kaldad. Veel mõni aasta tagasi osales ta ka aktiivselt rahvakunstiansamblis ja arvan, et praegugi võtab ta vahetevahel oma viiuli kätte.

Füüsikaosakonna kollektiiv õnnitleb värsket doktorit ja soovib talle palju edu edaspidiseks!

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Tsiviilkaitse

Filoloogiateaduskonna päästesalk nr. 2 näitas linna tsiviilkaitseobjektide vahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõtlikul kontrollil häid teadmisi. Foto meenutab ülikooli tsiviilkaitse objektiõppust möödunud aastal, kus salga komandör J. Maadla teeb teatavaks järjekordse ülesande.

EDUARD SAKI foto

Venia legendi

Matemaatika õpetamise metoodika kateedri dots. kt. JÜRI AFANASJEVI *venia legendi* loeng teemal «Taskuarvutid ja koolimatemaatika» toimub teisipäeval, 15. mail s. a. kell 14.15 Vanemuise 46, aud. 335.

Prof. ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

ÜLIÕPILASTEADUSE TIPUD KOHTUSID REKTORIGA

(Algus 1. lk.)

TRÜ arvamine juhtivate kõrgkoolide hulka toob kaasa rea muudatusi. Üheks tähtsamaks on vahest teaduslike allasutuste moodustamise lihtsustumine.

Praegu on raskusi ka sellega, et probleemlaborites töötab väga väike osa teadusetegijatest, suurem osa on koondunud kateedritesse, kus puuduvad aga teadustööks vajalikud materiaalsed ressursid. Edaspidi saab võimalikuks teaduslike uurimisgruppide moodustamine kateedrite juurde, samuti vähendatakse juhtivate teadlaste õppekoormust.

Materiaal-tehnilisest baasist rääkides ütles rektor, et selle nõrkuse tõttu kannatab teadustöö produktiivsus. Inimesed, kes peaksid olema ideede generaatoriteks, on sunnitud teostama mehaanilisi eksperimente. Seega on teravalt päevakorrale tõusnud eksperimentide automatiseerimine.

Teaduslik aparatuur üha kallineb, sellele esitatakse uusi nõudmisi. Täppisteadlastel on tekkinud uus mure: nende moodne tehnika kipub kogu ruumi enda alla võtma ning teadlast ennast välja suruma. Mis siin siis veel üliõpilasteaduritest rääkida!

Ent ometi võtab teadustööst osa 90% üliõpilastest. Kõik ei küüni küll tippudeni, ent tipud saavad toetuda siiski ainult tugevale alusele. Seega on meie parimate üliõpilasteadurite saavutused tunnustuseks ka kõigile teistele.

Järgnevalt andis rektor prof. Arnold Koop Arne Rannikmäele kätte üleliidulise konkursi medali, mis vabariigi üliõpilasteadurite autasustamise ajaks detsembris polnud veel kohale jõudnud. Juhendajale dots. Aarne Tõldsepale anti üle diplom. Kahjuks puudus vastuvõtult teine medaliomanik Villu Tamul. Ka tema juhendaja prof. Helmut Piirimäe võttis vastu diplomi.

Oma tervituses tänas vanemõpetaja Vello Peedimaa üliõpilasteadureid, saavad ju viimaste edu eest kiita ka ÜTÜ organisaatorid. Muidugi on kiitasaanutel alati võimalik midagi paremini teha. ÜTÜ-l on kavas mitmesugused konkursid, pannakse käima sotsialistlik võistlus ÜTÜ ringide vahel.

Ka ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Mercedes Pent tänas päevakangelasi selle eest, et nad on komsomolijuhtidele suureks abiks olnud. Keegi pole ju neile ülesandeks teinud olla teistele eeskujuks oma töökusega, näidata, et ka ülikoolis on võimalik rohkem ära teha, kui programm parasjagu ette näeb.

Sellega loeti ametlik osa lõppenuks ning sõnaõigus anti kõigile. Jutt keerles mõistagi edasi üliõpilasteaduse ümber, keskendudes põhiliselt üliõpilase ja juhendaja vahekorrale. Leiti ühiselt, et juhendajast oleneb väga palju. Hea juhendaja ei pruugi alati olla esmaklassiline teadlane, ta võib olla lihtsalt sisemise sarmiga inimene, kelle käe all on hea töötada, kes ise omal initsiatiivil loob enda ümber mikrokoolkonna. Juhendaja peaks üliõpilasele õpetama eelkõige teadusliku töö tehnikat, metoodikat, eetikat, ka seda, missugused allikad on autoriteetsed, missugused vähem. Sageli taipab üliõpilane alles aspirandiks või noorteadlaseks saades, et on olnud käsitöölise tasemel.

Kursuse- ja diplomitööde puhul on juhendajate probleem lihtsam. Tööde teemad on kindlaks määratud, samuti juhendajad ja juhendatavad. Teisest küljest aga tekitab see ka raskusi. Üliõpilase ja õppejõu vahekord on sageli formaalne, tööd tehakse hingetult, sest töö on kohustuslik, üliõpilane mõnikord ei teagi, et ka tavalisest kursusetööst võib alguse saada tõsisem teadusetegemine.

ÜTÜ-s on lugu teisiti. Siin toimub juhendaja ja juhendatava teineteiseleidmine, tõeline koostöö. Kogu küsimus on ainult selles, kas kõik võimalikud leidmised alati teoks saavad. Iga õppejõud ei julge perspektiivikale üliõpilasele oma teemat pakkuma minna, iga üliõpilane aga ei julge ennast lemmikõppejõule pakkuda. Ja nii võidakse teineteise initsiatiivi vastastikku ootama jäädagi.

Tõsteti üles ka parimate juhendajate stimuleerimine. Materiaalseks ergutamiseks pole summasid, on ainult ministrite ja rektorite käskkirjad, milles parimad ära märgitakse. Juhendajad ise arvasid, et peamine on siiski töö rõõm ja see, et nende tööd oluliseks peetakse. Ja mitte ainult nende tööd, kelle juhendatavad auhindu ära toovad, vaid ka nende oma, kes muidu mõttelaiska üliõpilast natukenegi teadust nuusutama on suutnud panna.

RIINA MAASING

Ajakirjanikud ülikoolis

Ajakirjanduspäeva, mis on ka Karl Marxi sünnipäev, tähistavad TRÜ-s tänavu kahekümne viiendat korda omad ajakirjandusüliõpilased. 1. septembril 1954 alustas Juhan Peegli algatusel ja juhendusel eesti filoloogia osakonnas tööd ajakirjanduse eriharu, spetsialiseerumisega III kursuselt. Praeguseks on selle eriharu lõpetanuid kokku 225, kes kõik enamasti ka ajakirjanduses töötavad ja kelle hulgas on palju laialt tuntud ja tunnustatud lehe-, raadio- ja teleinimesi. Viimased kolm aastat, mil ajakirjanikke võetakse vastu erikursiga juba I kursusele ja õpetatakse üleliiduliselt kehtiva «päris-žurnalistliku» õppekava järgi, on aga tublisti muutnud ajakirjandustudengite osa ja kohta ülikoolis. Seepärast on homne ajakirjanduspäev kohane ka arutlemiseks selle üle, mida peaksid tulevased ajakirjanikud ülikoolist kaasa saama ja mida ise andma ülikoolielu rikastamiseks.

Ajakirjandus on ala, kus püsib küllalt terav konkurents diplomiga spetsialistide ning erialase diplomita võimekate praktikute vahel. Järelikult peab ajakirjanduslik ülikooliharidus andma eeliseid, mida elukogemus ei korva. Selliseks eeliseks saavad olla eeskätt süstemaatilised teadmised, kaasaegsem ja avaram pilk ajakirjanduse rollile ja võimalustele tänapäeva ühiskonna majanduslikus, poliitilises ja kultuurilises arengus.

Eestit iseloomustab inimeste väga suur huvi ajakirjanduse vastu — kõige suuremad ajalehe- ja ajakirjatiraažid NSV Liidus ühe elaniku kohta (ja ometi ei jätku neid tellijatele ja ostjatele), väga laialdane raadio- ja telesaadete jälgimine. Uurimused näitavad, et keskmine eestlane jälgib 15 massiteabekanalit (raadio, televisioon, 2—3 ajalehte, 2—3 ajakirja pidevalt, lisaks 3—4 ajalehte ja niisama palju ajakirju vahetevahel). Põhiline meie väljaannete ees seisev probleem ei ole seega mitte inimeste tähelepanu ja huvi äratamises, vaid selle suure huvi ja tähelepanu õigustamises ja rahuldamises nii isiksuse kui kogu ühiskonna arengule soodsas suunas. Seega peab tõeliselt professionaalne ajakirjanik tunnetama oma tegevuse sotsiaalset ja kultuurilist tähendust, oskama hinnata oma lugude kohta üldises massiteabevoolus ning lugeja-kuulaja-vaataja oletatavat reaktsiooni nendele. Selline analüüsi- ja hindamisoskus ning harjumus peaks olema ülikooliharidusega ajakirjaniku üks põhilisi eeldusi iseõppinud praktiku ees. Selle saavutamiseks on praeguses ajakirjanike koolituses suur osa ajakirjandusteoreetilistel, sotsioloogilistel ja psühholoogilistel teadmistel. Nende teadmiste omandamisega võib vähemasti välisest küljest enam-vähem rahule jääda — žurnalistide õppeedukus viimasel sessioonil oli sajaprotsendiline.

Teooria tundmisele lisaks nõuab ajakirjaniku elukutse ühiskondlikku aktiivsust ning ajakirjanduslike vahendite (sõna kõrval ka järjest keerukama tehnika) valdamist. Mõlemaks peavad olema teatud objektiivsed võimalused, organisatsiooniline baas, mille täielik väljaarendamine seisab alles ees.

Kui mõne teise eriala puhul võiks veel vaielda selle üle, kuivõrd on hea spetsialisti kujunemiseks vajalik ühiskondlik aktiivsus, siis sotsiaalselt passiivne ajakirjandusüliõpilane on samavõrd sobimatu kui kehaliselt kängunud kehakultuurlane. Head ajakirjanikku iseloomustab tõsine ideelisus ja sõjamehehoiak. Need saavad aga kujuneda ainult aktiivses tegevuses. Formaalsete näitajate poolest on olukord siingi rahuldav: peaaegu iga teine ajakirjandusüliõpilane on mingis ühiskondlikus ametis väljaspool oma kursust. Ometi oleme veel nõutavast kaugel. Eeskätt teeb muret mitmete tulevaste ajakirjanike vähene erialane aktiivsus. Just selle kaudu peaks ju arenema ja küpsema ühiskonna ellu sekkumise vajadus ja oskus. Veel on leidmata optimaalne organisatsiooniline vorm ülikooli ajalehe täielikumaks kaasahaaramiseks ajakirjanike ettevalmistusse. See peaks ühelt poolt aitama tõsta lehe ajakirjanduslikku taset ja mõjujõudu, teiselt poolt andma töökogemusi ja katsetamisvõimalusi senisest suuremale hulgale üliõpilastele. Ka koostöö «Edasiga» ja teiste lehtedega, raadio ja televisiooniga on paljus alles kujunemisjärgus.

Spetsialiseerumine raadiole ja televisioonile, mis on õppeplaanis ette nähtud ja mille järele on vabariigis ka otsene nõudmine, vajab tehnilise baasi väljaarendamist lähemate aastate jooksul. Tehnilise baasi nõrkus on praegu kõige teravam, vähemasti kõige ilmselgem probleem ajakirjanike ettevalmistamisel meie ülikoolis. Muidugi ei saa siin päevapealt kuigi palju ära teha. Plaanide tegemisel tulevasteks aastateks, eriti pärast raamatukogu valmimist vabanevate ruumide kasutamist kaaludes võiks mõelda nüüdisaegse raadio- ja telestuudio sisustamisele, mis rahuldaks ajakirjanike ettevalmistamise vajadusi ja võimaldaks ühtlasi ülikoolisisese televõrgu kasutamist nii õppetöös kui mitmesuguste ühiskondlike, teaduslike ja kultuuriürituste korraldamisel.

Kahe aasta pärast lõpetab Tartu ülikooli esimene lend täieliku koolituse saanud noori ajakirjanikke, kes satub ajakirjandusliku (ja mitte ainult ajakirjandusliku) üldsuse suure tähelepanu alla. Viie-kuue aasta pärast hakkab tänaste ajakirjandustudengite teadmistest ja oskustest, nende ühiskondlikust ja kultuuriorientatsioonist osalt olenema meie vabariigi massiteabevahendite homne pale. See asetab suure vastutuse nii üliõpilastele enestele kui ülikoolile, kes neid ellu saadab.

PEETER VIHALEMM,
eesti keele kateedri
dotsendi kt.

LEHEMEHED

Maailm tahab magada. Kunstnikud, *žurnalistid* ja proletariaat hoiavad teda ärkvel. (Peaaegu E. Diktonius.)

Žurnalistikaüliõpilaste raudvara — M. Lauristini ja P. Vihalemma «Massikommunikatsiooni teooria» — kirjutab: «Teabelevi protsessis osalevad subjektid — teate lähetaja e. kommunikaator ning teate saaja e. retsipient või auditoorium, kui tegemist on retsipientide kogumiga.» Kõrvalolevatel fotodel võib neid kahte sorti, ka ajakirjanduses osalevaid subjekte näha. Üks ja peamine on siin LUGEJA (keskel, ülal), ülejäänud on tegijad. Viimastest seisab peajagu kõrgemal — kui professionaal ja õppejõud — dotsendi kt. ning «Edasi» toimetaja asetäitja SULEV UUS (all, paremal). Ja need töölt, kodust ja puhkehetkelt üles võetud on: REET RIHVK, ANATOLI AKSJONOV, MART RIIKOJA, VÄINU ROZENTAL, MAARJA PÄRL ja KÜLLI MUNA. Mõne hea aasta pärast püüavad nad maailma ärkvel hoida juba tõeliste lehemeestena.

Fotomontaaž ja kommentaar:
RAIMU HANSON.
Fotod: A. ŠEGIN (Moskva RÜ) ja MIHKEL VANARI.

MATI-st ja MATI-lastest

Moskva Auto- ja Teedeinstituut oma rohkem kui 10 000 üliõpilasega on üks suuremaid kõrgkoole NSV Liidus. Teaduskondi on 9: autospordi, tee-ehituse, tee-ehitusmasinate, hüdraulika ja juhtimissüsteemid transpordis ja masinaehituses, konstruktor-mehaaniline, lennujaamade ehituse ja ekspluateerimise, insener-õkonoomiline, autospordi- (õhtune) ja ettevalmistusteaduskond.

MATI-s ei puudu ka meie koduvabariigi esindajad. 1978. aasta sügisel lahkus TRÜ füüsikaosakonna III kursuselt SVEN ANDRESEN, et õppida Moskvas autoinseneriks-katsetajaks.

«Miks loobusid füüsiku elukutsest ja TRÜ-st?»

«Autod on hobiks olnud sestsaadik, kui põngerjana kingituseks mänguauto sain. Sügisel avanes soodne võimalus ENSV Autospordi Föderatsiooni suunamisega üle minna MATI-sse autospordispetsialistiks õppima.»

«On suuri erinevusi õppetöös MATI ja TRÜ vahel?»

«Et MATI on puhttehniline õppeasutus, siis distsipliinid erinevad tugevasti. Harjumatud on loengud suurele auditooriumile. Kursusel õpib üle 200 tudengi, nii et omavahel tutvumiseks kulub mitu aastat. Arvestused antakse kõik jooksvalt kontrolltööde ja kursuseprojektide põhjal. Ühel semestril tuleb kirjutada 2—3 kursusetööd. Venekeelne tehniline terminoloogia on mõneti uudne, kuid TRÜ-s ja iseõppimise-lugemise teel omandatud teadmised on loonud kaunis kopsaka vundamendi. Spetsiaalne ettevalmistus on väga kõrgetasemeline. Instituudil on oma polügoon ja moodsad laborid.»

«Elad ühiselamus, kuidas korraga lood?»

«Elame tulevases olümpiahotellis. Kolmetoalises korteris. Kolmekesi. Valitseb täielik omavalitsus, kõiki ameteid peavad tudengid ühiskondlikus korras, pole ühtki palgalist valvurit ega koristajat. Ühes majas elab üle 1000 üliõpilase, seetõttu on lubade kontroll ülirange ja võib juhtuda, et peab mitu tundi valvelauas ootama, kuni toast ununenud luba tuuakse.»

«Oled leidnud uusi sõpru?»

«Seltskond on väga internatsionaalne. Peale NSV Liidu üliõpilaste õpib MATI-s rohkesti autohuvilisi sotsialismi- ja arengumaadest. Minugi esimesed toanaabrid olid László Ungarist ja Alexander Kongost. Keelebarjäär jääb tudengeile liiga madalaks, et üksteist mitte mõista. Läbisaamine on hea ja seltsimehelik.»

HANNES TAMME

Olnust

LEO LEESMENT

Christoph Christian Dabelow sündis 8. juulil 1768 Põhja-Saksamaal Vismari linna läheduses. Ta sai põhjaliku juriidilise ettevalmistuse Rostocki ja Jena ülikoolides, — oli seejärel advokaat ja hiljem Halle ülikooli professor. 1811. aastal nimetati ta ministriks Anhalti hertsogkonnas.

1818. aastal kutsuti ta Tartu ülikooli, kuhu asuski järgmise aasta aprillis Rooma ja Saksa tsiviilõiguse ja kriminaalõiguse professoriks.

Kui 1820. aastal Tartu ülikoolis tsiviil- ja kriminaalõigus kaheks iseseisvaks õppetooliks jaotati, asus Dabelow esimese juurde, mis oli talle südamelähedasem. Dabelowi tegevus õppejõuna oli viljakas; ta pidas loenguid paljudes ainetes: Rooma, tsiviil- ja protsessiõiguse alal, õpetades ka veksliõigust. Tundes huvi tõusuteed sammuvate ja arenenud prantsuse õiguslike kontseptsioonide vastu, avaldas ta trükis sellekohaseid töid.

Rohkem kui kümneaastase töötamise kestel Tartu ülikoolis valiti ta kaheksal korral dekaaniks. Dabelow suri Tartus 28. aprillil 1830. aastal 61 aasta vanuses.

Juba 1819. aastal pöördus algatusvõimeline Dabelow Tartu ülikooli kuraatori poole, esitades riigi arvel trükkimiseks ulatusliku käsikirja Rooma õiguse allikatest, sealjuures loobudes honorarist. Et sellistest väljaannetest tollal oli väga suur puudus, siis andis haridusminister suhteliselt kiiresti nõusoleku. Kirjastamine usaldati mitte Peterburi, vaid Tartu Schünmanni trükikojale. Schünmanni trükikoda ei saanud aga nii suure ladina ja kreeka keele tööga õigel ajal hakkama. Polnud neil ka nii suurt trükiladu.

Kui trükkimine Tartus veel raske oli

Saadi teada, et Saksamaal on ilmumisel enam-vähem samasugune grandioosne väljaanne Rooma õiguse allikatest (*Corpus iuris civilis*'est). 3. aprillil 1823 tühistati leping Schünmanniga viimase saamatuse ja lepingu tähtaegade mittetäitmise pärast. Nii jäigi «Corpus iuris civilis» Tartus ilmumata.

Chr. Chr. Dabelowi energilisest ja produktiivsest tegevusest väärib esiletõstmist veel see, et 1822. aastal ilmus trükist tema ladinakeelne teos (osalt ka kreekakeelsete tsitaatidega) «Ius antiquum romanorum» («Vanade roomlaste õigus»). Selles käsitletakse algul kõige vanemaid rooma seadusi ja teisi õigusallikaid. Lõviosa on aga pühendatud XII tahvli seadustele ja nende tõlgendamisele. Raamat oli kirjutatud õigusteaduse üliõpilastele, trükitud umbes 500 eksemplaris, 312 lehekülje pikkune väikeses formaadis köide on 18×11 cm suurune, hinnaga kuus rubla.

Tollal ilmus selliseid teosed väga vähe ja haridusasjade ministeeriumi eestvõttel Peterburis levitati seda raamatut üle riigi. Minister ise tunnistas ta kasulikuks. Tellimisi tuli mitmelt poolt ja mitte ainult ühe eksemplari kaupa, vaid sagedasti rohkem. Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis säilinud Dabelowi toimikust on näha, et peale Peterburi ja Moskva tellis uudisteost näiteks Kaasani ülikool 26 eksemplari, aga ka Irkutskisse vajati seda. Tellijate hulgas on veel näiteks Vjatka (tänap. Kirov), Tobolsk (sealsele gümnaasiumile), Astrahan (kubermangu õppeasutuste direktsioonile), Odessa.

Dabelowi publikatsioon oli muidugi huvitav tema ilmumise ajal. Kuid tänapäeval on ta rohkete uute leidude, avastuste ja uurimuste tõttu ammu vananenud.

Paar mälestust Tartus õppinud Leedu suurima füsioloogi kohta

«TRÜ-s» nr. 10, 30. märts 1979 on väga kiitvalt mainitud energilist leedu meditsiiniteaduste arendajat ja organisaatorit, silmapaistvat füsioloogi akad. Vladas Lašast, kes lõpetas Tartu ülikooli 1915. aastal. Olin temaga hästi tuttav ning minult saadud andmete põhjal kirjutas ta ülevaate Tartu eesti üliõpilaste ettevõtmiste kohta tol ajal — esimene eestikeelne Tartu üliõpilasajakiri «Üliõpilaste Leht» oli juba ilmunud. Lašas avaldas selle artikli Vilniuses ilmuvas leedukeelses noorsooajakirjas «Aušrine» («Koit»).

Hiljem puutusin Lašasega viimast korda kokku juba Kaunases, mõni aasta enne ta surma. Tol korral tuletas ta mulle meelde, et mina olevat talle soovitanud Leedus eestlasi nimetada estas, estai *lätipärase* igauns, igauni *asemel ning Eestit nimetada* Estija *lätipärase* Igaunija *asemel. Lašas kirjutanud sellest Leedu lehtedes ning see ettepanek teostatudki. Nii olen mina kadunud Lašasega osutunud oma kodurahva nime ristiisaks Leedus. Ka lätlastega vahel kõneldes olen mõne lätikeelse tervituse puhul eestlasi ja Eestit lähtekeeles* estas, estai (esti), *ning maad* Estijaks *nimetanud. Küllap Lätis saadakse sellest nimest arugi, kuigi ta praegu on veel siiski liiga haruldane.*

VILLEM ERNITS

Karussellilt maha, Käärikule!

*** Jäta linna maha oma halvad ja tervist kahjustavad harjumused!**
*** Võta omaks Kääriku tavad — jookse, suusata, matka, mängi, uju!**
*** Imetle ja naudi Kääriku kaunist loodust!**
*** Unusta mured ja lae end uue jõuga igapäevaseks tööks!**

Neid käske pole raske täita. Paugupealt lahendab selle ülesande batuutkummivõrk, mis sind igasugust raskusjõudu unustades lae alla saadab. Kergust, seda igal sammul nii tarvilikku vara, oleks tahtnud Tartussegi kaasa võtta ja nii oli võimlas pidev batuudijärjekord. Tol märtsikuu õhtul oli see aga üks väheseid kohti, kus rahvast pundis koos. Grupp žurnaliste voolas neile 60 filoloogiatudengi poolt suuremeelselt loovutatud saalidesse laiali. Nii said ka kääriklased ise hinge tagasi tõmmata. **Spordibaasi juhataja John Põldsami jutust selgus Kääriku minevik, olevik ja tulevik.**

«Sel aastal on plaanis klubi- ja ujulahoone katuse alla saada. Klubihoone mahutab kino- ja kontserdisaali, raamatukogu, kaminasaali, kohviku, baari ja mängude ruumi. Ujulas on neli 25-meetrist rada, elektrisaun ja massaažiruum. Ehitajaiks Valga KEK ja EÜE.»

«Varem ehitasid Käärikut ju tervenisti tudengid?»

«Tänu sellele on Kääriku üks odavamaid spordibaase. Kogumaksumus ei ületa ühte miljonit rubla. Maksta tuli põhiliselt vaid materjalide eest. Võõras konverentsile, sümpoosionile või puhkelaagrisse tulija annab Kääriku erieelarvesse aastas 50 000 rubla, mille eest oma üliõpilane võib tasuta puhata. Sellest tasutakse ka kõik majapidamiskulud ja teenistujate palgad. Vana Kääriku ehitati talude abihoonetest valmis ühe aastaga. Tänu Kääriku ühiskondlikule nõukogule saadi väljaspool plaani 1959. aastal hakata ehitama uut Käärikut. Siis pani A. Green nurgakivi uuele õppekorpusele, mis valmis 1962. aastal. Ühiselamu ehitati 1963, spordihoone 1970. Ühiskondliku tegevuse hoog on nüüd raugenud ja nii tuleb mugavam uue 50—60-kohalise ühiselamu, klubi ja ujula ehitamise eest maksta Valga KEK-ile.»

«Praegune Kääriku?»

Seepeale näidati meile jõumasinaid batuudi kõrval. Kui meelelahutusest küll saab, on jõumasinad hoopis tõsisem asi. Isegi Nõukogude Liidu kümnevõistluse koondise liikmed olevat siit pärast näitlikku tundi neljakäpukil välja roomanud. SFV-st pärit masinal saab 14 inimest korraga sooritada 24 harjutust. Tšehhoslovakkia masin töötab raskuspõhimõttel. Koormus muidugi vastavalt kondile. Kel pärast veel mängulusti, võib minna tennist, võrk-, korv-, sulg- või väravpalli mängima.

«Tollane kehakultuuriteaduskonna dekaan Fred Kudu oli õnneliku käega mees, kui ta 1947. aastal ülikoolile mõnesaja rubla eest Kääriku ostis. Suvi on siin lõunaeestiliselt soe, suusatada saab igal aastal vähemalt aprilli lõpuni. Möödunud aastal tehti seda veel maikuul. Lumevaesus pole siin küll ühelgi talvel probleemiks olnud. Võistlusi aga tahaks korraldada minimaalselt. Kääriku peab jäämaikka kinniseks treeningubaasiks 150—200 inimesele.»

«Mis see siis oli? Kas reklaam Käärikule?»

«Jah, sest plaanitud 10 000 inimpäevast kasutab tudeng vaid veidi üle poole. Plaanitud on 70—80% kohti omadele, ülejäänud võõrastele, aga praktiliselt kujuneb seis 50:50. Kääriku on sportlaste seas üks populaarsemaid kohti Liidus. Kas tõesti on talle reklaami vaja just Tartus?»

Seepärast peaks tudeng alati meeles pidama päevi, mil ta on pannud Kääriku end ootama, ja karussellilt maha hüppama. Selleks pole erilist jõudu ja julgust tarviski.

KAI LEPIK

Mõne sõnaga mudilasringist

«Tädi, misjaoks keegi on plastiliini seinale pannud?» küsib poisipõnn. Tädi ei tea kindlat vastust ja arvab, et siin on vist mingid plakatid rippunud, märkab aga uut ohtu ja hoiatab: «Ärge te seinakontakte puutuge! Võite särtsu saada!» Kohe sirutub aga väike sõrm just keelatud koha poole, kraabib seinalt plastiliinikillu ja mätsib augud kontaktis püüdlikult kinni. «Tädi, aga kes on need augud kinni pannud?» pärib ta nüüd kavala näoga. Tädi, kes pole midagi märganud, ei tea siingi täpset vastust.

Kuid rohkem pole aega vallatust teha. Tädi Hilja Tarmo kutsub põnnid põrandale. Klaveri taha istub Helju Kiil. Soojenduseks marsitakse, joostakse, liigutakse küll polka-, küll galopisammul, tehakse soojaks käed-jalad. Siis on järg tantsude-laulude käes. Parasjagu saadaksegi kõigega valmis, kui aeg ümber on. Nii toimub igal esmaspäeval ja kolmapäeval.

Ülikooli klubi lasteringis käivad peamiselt ülikooli töötajate kodused eelkoolieelised lapsed, kirjas on 23. Juhendajate eesmärk ongi harjutada mudilasi suurema seltskonnaga, anda neile ettevalmistus lasteaeda või kooli astumiseks.

H. Tarmo räägib, et kõige raskem on uustulnukat kaasa haarata. Ikka ei julge ta teistega koos tegutsema hakata ega tihka ema juurest teiste hulka tulla. Kui aga sellest tõkkest on üle astutud, on tegutsemisrõõm lapse päralt. Juhendajad tädid on rõõmsad oma töö tulemuste üle, sest ringist tulnud laps on julge, tal on esinemiskogemusi ja nad lõõvad ka koolitaidluses kohe kaasa.

Mudilasring selgitab välja ka lapse eeldused. Riina Aabram näiteks laulab, tantsib, õpib klaverit ja eks aeg näita, missugusel alal ta põhjalikumalt jätkab.

Igasse kuusse on kavandatud üks üritus, harva kaks. Lapsed on esinenud sünnitunnistuste kätteandmisel, riiklikel pühadel, astunud üles teaduskondade töötajate laste nääripidudel ja laulnud naistepäeviti ülikooli naisperele.

Iga aasta mais toimub üleülikooliline kevadpidu, kus kuue-seitsmeaastased kooli saadetakse. Tänavu on selleks puhuks plaanis õppida selgeks J. Kaidla raamatu «Jussikese seitse sõpra» põhjal koostatud kava.

Väike inimene ei suuda alati kõike ülipuhtalt teha, kas eksleb tähelepanu mujale ja põhitegevus läheb meelest ära või pole kõik jõukohane. See ei olegi aga peamine. Tähtsam on siiras tegutsemisrõõm ja püüdlikkus. Laste siirus annab ka tädidele uut indu tööks mudilastega. Üleliigne pole märkida sedagi, et lasteringid on ülikooli juures tegutsenud juba 1945. aastast alates.

REET RIHVK

Uusi trükiseid

Андреева Н. Ф., Машкова М. В. Русская периодическая печать. М., 1977. 183 lk. Bi 4—101.
Annoteeritud väljaanne üldiste ja erialabibliograafiaväljaannete kohta ajavahemikus 1703—1975.

Великая Октябрьская социалистическая революция. Энциклопедия. М., 1977. 712 lk. 4 E — 10.

Геологический словарь. Т. 1. А — М. Москва, 1978. 486 lk. 20 T — 57.

Крунтяева Т., Молокова Н., Ступель А. Словарь иностранных музыкальных терминов. М., 1977. 151 lk. 13 S — 2.

Курляндский В. Ю., Калонтаров Д. Е., Лавочник, М. И. Справочник по ортопедической стоматологии. Ташкент, 1977. 427 lk. 22 T — 177.

Петрова И. Т., Петров Б. Р. Практический русско-французский медицинский разговорник. Киев, 1977. 254 lk. 22 S — 64.

Советская военная энциклопедия. Т. 3. М., 1977. 670 lk. 7 E — 2.

СССР и союзные республики в 1977. М., 1978. 286 lk. 5 T — 118.

Юбельт Р. Определитель минералов. М., 1978. 325 lk. 20 T — 61.

Uut teatmekirjandust Toomel

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 480. Realismi ja romantismiprobleeme inglise ja ameerika kirjanduses XIX ja XX saj. Tartu 1979, 180 lk., 500 eks., 1 rbl. 60 kop.

Самостоятельная работа студентов с учебной литературой. Материалы внутривузовской учебно-методической конференции. Tartu 1979, 80 lk., 500 eks. 30 kop.

An Outline of Early Modern English by Oleg Mutt. Tartu 1979, 76 lk., 350 eks., 15 kop.

Exercises in Newspaper Collocations H. Laan. Tartu 1979, 26 lk., 300 eks., 5 kop.

Füsioloogia praktikum V. Retseptsioon, kesknärvisüsteem, kõrgem närvitegevus. Tartu 1979, 58 lk., 1500 eks., 10 kop.

Füüsika ja keemia ülesandeid TRÜ-sse astujaile. Tartu 1979, 40 lk., 1000 eks., 5 kop.

Füüsika-keemiateaduskonnas õpitavate erialade kutsekirjeldused. Tartu 1979, 28 lk., 400 eks., 5 kop.

Ants Järv. Eesti lastekirjandus. Vanemast lastetuulest. Tartu 1979, 44 lk., 300 eks., 10 kop.

S. Jürisson. Farmakoloogia. Õppevahend tsivilkaitse meditsiiniõdedele. Tartu 1979, 80 lk., 1500 eks., 15 kop.

P. Kard. Neljamõõtmeline formalism relatiivsusteoorias. Tartu 1979, 102 lk., 600 eks., 20 kop.

Matemaatikateaduskonnas õpitavate erialade kutsekirjeldused. Tartu 1979, 28 lk., 400 eks., 5 kop.

H. Lindmäe. Uurimistaktika II. Tartu 1979, 78 lk., 600 eks., 15 kop.

Sünnitusabi fantoom. II osa. Tartu 1979, 82 lk., 1000 eks., 15 kop.

Füüsika-keemiateaduskond. Keemiaosakond. Tartu 1979, 28 lk., 800 eks., 5 kop.

E. Tünder. Songad. Tartu 1979, 28 lk., 1000 eks., 5 kop.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid (üksikkonsonandid). Koostanud Paul Alvre. Tartu 1979, 110 lk. 300 eks., 20 kop.

Venia legendi

8. juunil kell 12 peab NLKP ajaloo kateedri dots. kt. Siina Lepik ühiskonnateaduste hoones, auditooriumis 212 loengu dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Leninliku sotsialismi ülesehitamise plaani realiseerimine Eesti NSV-s».

Prof. JOHANNES KALITS,
NLKP ajaloo kateedri juhataja

KLUBIS

Laupäeval, 5. mail kell 21 DISKO.

Teisipäeval, 8. mail kell 21 programm SUURE ISAMAASÕJA LAULUDEST, tants.

Kolmapäeval, 9. mail kell 21 esineb ansambel «MAAGIA».

NB!

Järgmine ajaleht ilmub jälle reedesel päeval, 11. mail. Palume kõik tolle numbri kaastööd ja fotod tuua toimetusse hiljemalt esmaspäeva hommikuks (fotod kella kümneks).

Noortemajas „Sõprus“

Pühapäeval, 6. mail kell 20 TRÜ RAHVAKUNSTIANSAMBLI kontsert. Pääsmeid müüakse 1 tund enne algust.

Džassmuusikahuviline!

Pühapäeval, 13. mail kl. 15 TRÜ uues kohvikus džässipanoraam. Kaastegevad Lembit Saarsalu kvartett ja ansambel «Rütm». Lõpetuseks džässisessioon. Pääsmete eelmüük klubis alates 8. maist.

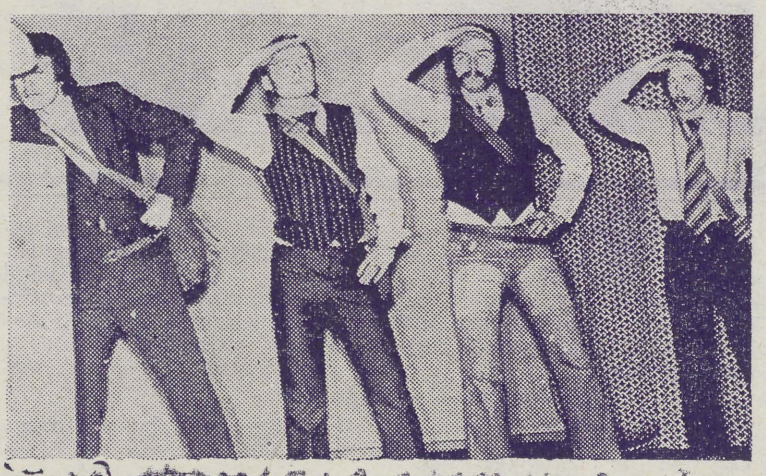

Mis need juurakad siin piiluvad? Taidlesid end hiljutisel isetegevuskonkursil kolmandale-neljandale kohale. Evald VELDEMANNI foto

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1738. MB-04816.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 Reedel, 11. mail 1979 XXXI aastakäik

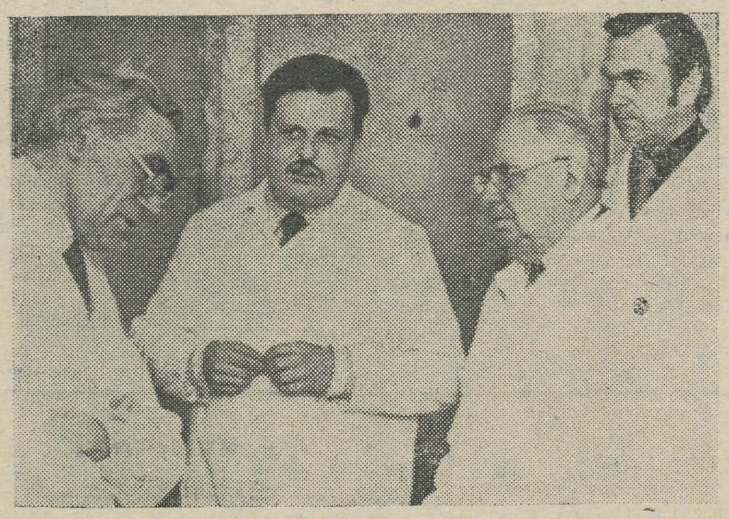

KA ÜLIKOOLIS

Sisehaiguste propedeutika kateedri juhataja prof. Jaan Riiv, Tartu Kliinilise Haigla peaarst Laur Karu, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees Johannes Käbin ja EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Valgeis kitleis on «Edasi» fotomehe Kaljo Raua pildile jäänud nad haiglahoones, kus J. Käbin tutvus lähemalt haigla osakondade ja kabinettidega ning jälgis ka südameoperatsiooni. Reedel, 27. aprillil võttis J. Käbin osa linna partei- ja majandusaktiivi koosolekust ning kohtus meie rektori prof. A. Koobiga. Vaadati teadusraamatukogu valmivat ehitust ning arutati koos linnajuhtidega ka ülikooli ehitusprobleeme.

MAI-MÕTTED

21. detsembril 1976. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu otsuse tähistada aastal 1979 rahvusvahelist lasteaastat, sest siis täitub 20 aastat «Laste õiguste deklaratsiooni» vastuvõtmisest.

Pedagoogikakateedri juhataja prof. Inge Unt peatuski oma maiaktuse kõnes lähemalt deklaratsiooni kümnel printsiibil, tuues arve ja fakte kogu maailmast. Rahvusvahelise lasteaasta puhul on loodud mitmesuguseid organeid, peetud ja peetakse mitmesuguseid konverentse, sümpoosione, seminare. Meie maal on moodustatud üleliiduline komisjon, vabariiklikud komisjonid. Lasteaasta ülesanded, eriti laste ja noorukite kommunistliku kasvatuse probleeme arutati ka vabariiklikul naisaktiivil, millest võttis osa neli TRÜ esindajat. Ülikooli perekonnauurimise probleemgrupi tööst kõneles aktiivil dots. E.-M. Tiit.

«Rahvusvahelisest lasteaastast on üks kolmandik möödas. Igas asutuses, ka meie ülikoolis, on vaja erilist tähelepanu pöörata sellele, mida konkreetselt saaks ära teha oma töötajate ja üliõpilaste laste heaks. Aktuse pidulikkusest hoolimata ei saa mainimata jätta, et veel on lahendamata näiteks üliõpilasperekondade elukoha ja lastepäevakodu probleemid jm.» Need ei ole mõistagi mitte üksnes lasteaasta probleemid, need vajavad pidevat tähelepanu.

Tänavuste maipühade omapära mainides lisas I. Unt siia ka Nõukogude teaduse päeva esmakordse tähistamise. TRÜ kollektiivi liikmeist anti sellel päeval, 14. aprillil rahanduse ja krediidi kateedri juhatajale prof. Raimund Hagelbergile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus.

Pidupäeva kokkuvõtete hulgas oli märkida palju kordaläinut: TRÜ arvamine juhtivate kõrgkoolide hulka, üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses rändpunalipu, I preemia ja diplomi saamine, teadusliku töö suundade väljatöötamine kaheks järgmiseks viisaastakuks jm.

Maiaktusele kogunesime aulasse laupäeval, 28. aprillil. Ajalooteaduskonna üliõpilane Sirje Muldma ja õigusteaduskonna üliõpilane Andrus Lauren asetasid lillekorvi Suures Isamaasõjas langenud ülikooli õppejõudude ja töötajate mälestustahvli ette. Rektor prof. Arnold Koop tervitas aulasse kogunenuid 1. mai puhul, soovis ülikooli kollektiivile edu ja kordaminekuid. Maiaktus oli avatud. Seejärel kuulasime ja mõtlesime kaasa I. Undi eespool toodud aktusekõne mõtetele. Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak luges ette meie kõrg- ja keskerihariduse ministri Ilmar Nuudi käskkirja, komsomolikomitee asesekretär Mercedes Pent andis häid teadmisi näidanud üliõpilastele kätte konkursidiplomid.

Pärispühal, 1. mail sammusime koos linnarahvaga rongkäigus, meenutuseks edasilase Malev Toome foto.

VILNIUSE V. KAPSUKASE NIM. RIIKLIKU ÜLIKOOLI 400. JUUBELILE PÜHENDATUD

TEADUSE PÄEVAD

Alles hiljuti lugesime, et meie sõprusülikool Vilniuses tähistas oma 400. aastapäeva juubelit. Rõõmustasime koos sõpradega nende lipule lisandunud kõrge autasu, Rahvaste Sõpruse ordeni üle. Juba möödunud kevadel kuulsime, et Vilniuse ülikooli juubeli tähistamine toimub ka väljaspool ülikooli: kogu Leedu NSV-s leidsid aset rajoonides, linnades, Leedu NSV Teaduste Akadeemias ja mujal ülikooli teaduse päevad. Nüüd toimuvad teaduse päevad kõikides sõprusülikoolides: 10.—12. maini on need Minskis, 15.—16. maini Riias ja 17.—18. mail Tartus. Möödunud nädalal oli meie ülikooli rektori juures nõupidamine koos Vilniuse esindaja A. Čaplikasega, kus arutati VRÜ teaduse päevade programmi Tartus.

Tartusse saabuvad külalised neljapäeval, 17. mail kella 14 paiku: tuleb 10-liikmeline rektoraadi delegatsioon eesotsas Vilniuse ülikooli rektori akad. J. Kubiliusega, delegatsiooni kuuluvad ajaloo-, bioloogia-, arsti-, keemia-, filoloogiateaduskondade dekaanid ja professorid, ühiskondlike organisatsioonide juhid ning 90-liikmeline Leedu NSV teeneline rahvakunstiansambel (kunstiline juht Leedu NSV teeneline kunstitegelane Vidas Aleksandravičius).

Ansambel on asutatud 1944. aastal. Juba 1946. aastal saavutas ta Moskvas rahvakunstiansamblite isetegevusülevaatusel esimese koha. IV ülemaailmsel noorsoofestivalil autasustati kollektiivi kuldmedaliga ja anti talle laureaaditiitel, 1959. aastal aga esimesena vabariigis teenelise kollektiivi nimetus.

Vilniuse ülikooli rahvakunstiansambel on osa võtnud kõikidest rahvakunstimeistrite ülevaatustest Leedus, esinenud menukate kontsertidega vabariigis ja paljudes vennasvabariikides. 1973. aastal anti kollektiivile Nõukogude noorsoofestivali laureaaditiitel. Teda on autasustatud Leedumaa Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega. Arvukalt on antud kontserte väljaspool Nõukogudemaad: Ungaris, Poolas, Tšehhoslovakkias, Saksa DV-s, Bulgaarias, Prantsusmaal, Itaalias, Türgis, Kreekas, Austrias jm.

Kell 16.15 toimub aulas aktus — kohtumine külalistega Vilniuse ülikoolist, teaduse päevade avamine (esinevad meie rektor prof. A. Koop, VRÜ rektor prof. J. Kubilius, professorid Tartu ja Vilniuse ülikoolidest). Muusikalisi meelispalu pakub Vilniuse ja Tartu ülikooli laulurahvas. Sama päeva õhtul kell 19 esineb Vilniuse ülikooli rahvakunstiansambel noortemajas «Sõprus» kontserdiga ülikooli ja linna rahvale. Kontserdile järgneb sõpruspidu meie rahvakunstiansambli, interklubi ja komsomolirahvaga. Reedel, 18. mail jätkuvad teaduse päevad delegatsiooni liikmete kohtumistega kella 11—14-ni teaduskondades, kus peetakse ettekandeid ja antakse ülevaateid teadusharude arengust ja tööst spetsialistide ettevalmistamisel, tutvutakse õppe- ja teadusliku tööga teaduskondades. Rahvakunstiansambli liikmed aga on interklubi, meie rahvakunstiansambli ja komsomolirahva hoole all: tutvutakse linnaga, kohtutakse komsomolikomitees ja teaduskondades. Kell 13—14 oodatakse kõiki ülikooli kollektiivi liikmeid: õppejõude, teenistujaid, üliõpilasi keemia ringauditooriumi Vilniuse ülikooli 400. juubelile pühendatud filmi vaatama. Reede õhtul esineb rahvakunstiansambel kontserdiga EPA aulas kell 19. Delegatsioon aga viibib vastuvõtul meie ülikooli rektori juures. Külalised toovad kaasa ka näituse Vilniuse ülikooli ajaloo ja tänase tegevuse kohta.

See on harukordne võimalus kohale sõitmata saada osa sõprusülikooli juubelist, põhjalikult tutvuda tema arengu ja tegevusega, saada osa leedu rahvakunstist, võrrelda, mõtiskleda meie ülikooli juubeli tähistamise üle, tutvudes sõprade tööga. Loodame, et ülikooli kollektiivi iga liige tunneb end võõrustajana neil päevil ja ümbritseb külalisi samasuguse tähelepanuga, mida ootaksime neilt, kui meie oleksime oma teaduse päevi pidamas seal! Need päevad on ka meie pidupäevad!

MILVI REINFELDT,
TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

Tervitus ülikooli võõrkeelte osakonna lõpetanute kokkutulekust osavõtjaile!

12. mail kell 11 aulas

175 aastat inglise filoloogiat Tartu ülikoolis — O. Mutt,

175 aastat saksa keele õpetamist Tartu ülikoolis — R. Tasa,

175 aastat romanistikat Tartu ülikoolis — P. Nurmekund,

175 aastat klassikalist filoloogiat Tartu ülikoolis — E. Tamm, Ü. Torpats,

võõrkeelse kirjanduse tõlkimisest — A. Kaalep,

võõrkeeleõpetajate ettevalmistamisest Tartu ülikoolis — I. Hone (allpool viimegi lugeja sellele teemale lähemale).

Laupäeval, 12. mail, kogunevad meie *alma mater*'i aulasse kõikide aastakäikude võõrkeelte osakonna lõpetanud, et tähistada 175 aasta möödumist võõrkeelte õpetamise algusest Tartu ülikoolis.

Õige varsti pärast ülikooli taasavamist, alates 1. augustist 1803, hakati siin õpetama ka võõrkeeli ehk uusi keeli, nagu neid tookord nimetati. Võõrkeelte (s. o. saksa, inglise, prantsuse ja itaalia keele) lektorid, nagu ka muusika ja tantsu õpetajad, ei kuulunud algul otseselt ühegi teaduskonna juurde, kuigi nende kohad olid ette nähtud ülikooli üldises koosseisude plaanis. Alates 1850. aastast kuulusid kõik keelelektorid ajaloo-keeleteaduskonna alla.

Võõrfiloloogiat kui eriala tsaariaegse ülikooli õppeplaanis ei olnud. Uusi keeli õpiti üldainena kaks korda nädalas à ühe tunni kaupa. Lektoriteks olid välismaalased, kes õpetasid peamiselt praktilist keelt (foneetikat, grammatikat, konversatsiooni) ja peale selle, samuti kaks tundi nädalas, lugesid, tõlkisid ja analüüsisid üliõpilastega vastava maa kirjandusteoseid. Loengu kavadest võib näha, et näiteks inglise kirjanduse tundides loeti ja analüüsiti selliste klassikute teoseid nagu Shakespeare, Milton, Pope jt. See eeldas üliõpilaste küllaltki head keeletundmist. Võib arvata, et vähemalt osa neist oli inglise keelt õppinud juba kas koduõpetajalt või gümnaasiumis.

Koduõpetajatena tegutsesid väga erinevad inimesed, keelte alal enamasti välismaalased. Mitte kõik ei olnud saanud vajalikku ettevalmistust. Seetõttu anti 1834. a. välja valitsuse määrus, mille kohaselt koduõpetaja kutse saamiseks tuli sooritada katsed kohaliku ülikooli juures.

1848. aasta määrusega hakkas ülikool korraldama katseid ja andma välja ka kreiskooli õpetaja kutsetunnistusi.

1861. aasta määrusega hakati Tartu Ülikoolis korraldama kaheaastasi pedagoogilisi kursusi, mis valmistasid ette õpetajaid eelkõige Tartu kooliringkonna gümnaasiumide, progümnaasiumide ja kreiskoolide tarvis.

1911. aastast hakati Tartu Ülikoolis korraldama kursusi ka Riia õpperingkonna keskõppeasutuste jaoks.

Tsaariajal õpiti keskkoolis vene keele kõrval peamiselt saksa ja prantsuse keelt, aga vähemalt kolmandaks võõrkeeleks oli reas gümnaasiumides ka inglise keel. Kodanliku perioodi alguses vähenes tunduvalt prantsuse keele osatähtsus ja saksa mõju vähendamiseks püüti vähendada ka saksa keele osatähtsust. Asemele tuli inglise keel. Õpetajate ettevalmistamiseks korraldati ülikooli juures 1919—1929 inglise keele õpetajate suvekursusi, kus inimesed, kes keelt valdasid, said omandada kutsetunnistuse.

Juba tegutsevate õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise kõrval hakkas ülikool ka üliõpilasi õpetaja kutseks ette valmistama. Selleks loodi 1922. a. Tartu Ülikooli juurde didaktilis-metoodiline seminar, milles oli ka uute keelte osakond. Selle juhatajaks sai professor Heinrich Muchmann.

Pärast Suurt Isamaasõda reorganiseeriti TRÜ-s põhjalikult võõrfiloloogide eriala ja pedagoogiline ettevalmistus. Pidevalt on täiustunud õppeplaanid ja muutunud tõhusamaks üliõpilaste ettevalmistus. Selle aja jooksul on võõrkeelte osakond välja lasknud umbes 1000 kõrgesti kvalifitseeritud spetsialisti meie koolide, kirjastuste, raamatukogude jt. asutuste tarvis. Eeloleval laupäeval loodame kohata nii neid kui ka juba enne sõda diplomi saanuid pidulikus õhkkonnas osakonna lõpetanute kokkutulekul.

Tere tulemast!

TRU töötajate palkade reguleerimisest

OLEG ANDLA,
plaani-finantsosakonna juhataja

Algab mittetootmissfääri (sh. kõrghariduse) keskmisepalgaliste töötajate palkade ja tariifide tõstmine. Eesti NSV-s peab see toimuma selle aasta septembrist detsembrini. Konkreetse tähtaja teatab ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium meile hiljem.

Ülikoolis tõstetakse ligi 3000 töötajast palka umbes 1600-l, s. o. 53%. Minimaalpalk tõusis teatavasti 1. novembrist 1977. a. 70 rublani kuus. Palga alammäära muutmine puudutas ligikaudu 500 töötajat. Juba varem (1. septembrist 1972) on palgad korrigeeritud teadusliku kraadita õpetajatel, assistentidel ja vanemõpetajatel. Koos ehituses toimunud palkade ja tariifide reguleerimisega tõsteti ka ülikooli ehitusjaoskonna tööliste töötasusid. Alates 1. detsembrist 1975 lubati rakendada uusi töötasustamise tingimusi autotransporditöötajatele. Tööstustöölistega võrdsed tariifid hakkasid kehtima TUS-i konstrueerimis-eksperimentaalosakonna töölistele 1. augustist 1976. Aasta tagasi tõsteti telefonistide palgamäärasid.

Kellel suureneb palk käesoleva aasta lõpust?

Kuupalk muutub ülikooli haldustöötajatel alates haldusprorektorist ja lõpetades sekretär-masinakirjutajatega, välja arvatud rektor, õppeprorektorid ja teadusprorektor. Palkade tõus hõlmab ka abi-õppepersonali (kateedri vanemlaborante, laborante, vanempreparaatoreid, preparaatoreid), õppe-tootmispersonali (õppelaboratooriumide, botaanikaaia, muuseumide, spordibaaside, õppetöökoja, õppetehnika ja metoodika teenistuse jt. allüksuste töötajaid), õppehooneid ja ühiselamuid teenindavaid töölisi (keskküttekütjaid, puuseppi, elektrikuid, lukkseppi-sanitaartehnikuid jt.), teadusraamatukogu töötajaid, erivahendite arvel töötajaid (kirjastus- ja trükiosakond, ettevalmistuskursused jt.) ning probleemlaboratooriumide ja lepingulisi töötajaid, kel pole teaduslikku kraadi.

Palkade reguleerimine puudutab osaliselt ka õppejõude. Nimelt suureneb mittekoosseisulistele õppejõududele makstav tunnitasu. Tabelis on toodud uued määrad.

Õppetöö liik	Tunnitasu (rublades)		
	professor, teaduste doktor	dotsent, teaduste kandidaat	teadusliku kraadita ja kutseta isikud
Eridistsipliinide-alased loengud, aspirantide dissertatsioonide juhendamine, kandidaadiminimumieksamite vastuvõtmine.	4,0	3,0	2,5
Loengud muudes distsipliinides, üliõpilaste kursuse ja diplomitööde juhendamine, aspirantide referaatide kontrollimine.	3,0	2,5	2,0
Seminaride, praktikumide, laboratoorsete tööde juhendamine, eksamite vastuvõtmine.	2,0	1,5	1,2

Tõuseb ravitasu, mida saavad arstiteaduskonna kliiniliste kateedrite dotsendid ja assistendid, kes haigeid ravivad. Uued ravitasu määrad on vastavalt meditsiinilisele tööstaažile järgmised:

Meditsiiniline tööstaaž	kuni 5 a.	5—10 a.	10—15 a.	15—30 a.	üle 30 a.
Ravitasu kuus (rbl.)	110	120	130	140	170

Kui palju palgamäärad ülikoolis tõusevad?

Keskmiselt tõuseb kuupalk 21.21 rubla. Ametikohast sõltuvalt ulatub aga palga tõus 10 kuni 50 rublani kuus. Tooksin alljärgnevalt enam levinud ametikohtade nimetused koos praegu kehtivate ja uute palgamääradega.

Ametikoht	Kehtiv palgavahemik	Uus palgavahemik
Vaneminsener (kõrgema haridusega)	100—120	130—150
Insener	90—110	105—140
Vanemteadur	145—160	165—190
Nooremteadur	105—135	140—165
Vanemlaborant (kõrgema haridusega)	85—100	105—140
Laborant	70— 80	80—100
Vanempreparaator	70— 80	80—100
Preparaator	62.50— 65	75— 80

Ülikooli hooneid, seadmeid ja muid rajatisi teenindavatele töölistele (elektrikud, keskküttekütjad, lukksepad-sanitaartehnikud jt.) võime edaspidi rakendada ajatöö tariife vastavalt nende tariifijärgule. Kui järku (kategooriat) veel antud pole, tuleb seda teha kas ehitusjaoskonna või õppe-eksperimentaaltöökoja vastavates kvalifikatsioonikomisjonides.

Probleemlaboratooriumides tekib uute palgamäärade rakendamisel kurioosne olukord, kus teadusliku kraadiga nooremteadurid võivad vähem palka saada kui kraadita nooremteadurid.

On antud õigus kehtestada kraadiga vanem- ja nooremteaduritele nende nõusolekul palgamäärad, mis on ette nähtud kraadita teaduritele.

Edaspidi hakatakse rangelt jälgima, et teatud ametikohal oleks vastava haridusega spetsialist. Vaneminseneri, vanemlaborandi ja loomulikult teadurite ametikohad nõuavad kõrgemat haridust. Need isikud, kes praegu on vormistatud vaneminseneri kohale, kuid kellel ei ole kõrgemat haridust, nimetatakse ümber kas inseneriks (kui on keskeriharidus) või vastavalt täidetavatele tööfunktsioonidele meistriks, tehnikuks jne. Arvestatakse seda, et uus palgamäär ei oleks madalam kui endine.

Et ülikoolile tervikuna eraldatakse palgafond lähtudes kõigi ametikohtade järgi arvutatud keskmiste palgamäärade summast, siis kõigile töötajaile ei saa loomulikult määrata palgamäära maksimumi. Iga kateedri, osakonna, laboratooriumi ja muu allüksuse juhataja teeb ettepaneku oma alluvate uute palgamäärade kohta, arvestades konkreetse isiku haridust, töökoormust, tööstaaži ülikoolis ning tööoskusi ja vilumusi antud ametikohal. Seejuures peab allüksuse ametikohtade järgi arvutatud keskmiste palgamäärade summa võrduma tegelikult määratud palkade summaga. Selgituseks üks näide.

Kateedri koosseis	Kuupalga-vahemik	Keskmine palk	Tegelik palk	Hälve keskm. ja tegel. palga vahel
1. Vanemlaborant A. A.	105—140	122.50	122.50	—
2. Vanemlaborant B. A.	105—140	122.50	122.50	—
3. Laborant K. M.	80—100	90.—	80.—	—10
4. Laborant N. S.	80—100	90.—	100.—	+10
5. Laborant R. T.	80—100	90.—	92.50	+2.50
6. Preparaator L. V.	75— 80	77.50	75.—	—2.50
Kokku		592.50	592.50	—

Veergude 2 ja 3 kokkuvõtted peavad omavahel võrduma ning veeru 4 kokkuvõte peab olema null.

(Järg 4. lk.)

Kas mehhanisaatorite rühmad ka EÜE-sse?

Sedapuhku veel mitte, aga peale ehitusrühmade on EÜE-s tõepoolest juba teist aastat rühmad, kes töötavad pioneerilaagrites, täites seal kogu teenindava personali ülesandeid kokkadest laagriülemani. Mehanisaatorite rühmi ilmselt ülikoolist ei tule, küll aga võiks sellele mõelda EPA (aga kes teab?).

Meie komsomolisekretär MADIS KALLION jõudis vahetult maipühade eel tagasi Alma-Atast, teiselt üleliiduliselt üliõpilasrühmade kokkutulekult. Avaküsimine ei tulnud aga mitte juhuslikult. Vennasvabariikides on ju mitteehituslikke rühmi palju?

«Seda küll. Ka moodustatakse rühmad mujal hoopiski kursuste ja gruppide kaupa, umbes nii, nagu meil sõidetakse sügisel tööle majanditesse. Vastav kursusejuhendaja on rühma komandör ja kursuse komsorg on komissariks.»

Missugused mõtted jäid kokkutulekult mällu?

«Töökava oli tihe. Kahel päeval toimus plenaaristung, pärast seda jätkati tööd neljas sektsioonis. Meil oli neljaliikmeline delegatsioon: ELKNÜ Keskkomitee sekretär Mait Aadna, EÜE komandör Toomas Mendelson, TPedI komsomolisekretär Kersti Loorpärg ja mina, nii et jagus igasse sektsiooni. Minu sektsioonis püüti leida uusi efektiivseid vahendeid üliõpilasrühmade tootlikkuse ja kvaliteedi tõstmiseks. Ka meil pole kõik veel selles osas korras ja tulebki rakendada neid kogemusi, ettepanekuid, mis Alma-Atas sõelale jäid.

Plenaaristungit avades luges Kasahhi Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär meile ette sm. L. Brežnevi läkituse, põhiettekandega esines ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Boriss Pastuhhov. Üldse olid ettekanded huvipakkuvad, probleemsed. Minu sõnavõtus oli põhirõhk asetatud ettevalmistavale perioodile malevatöös, samuti oli puudutatud pikaajalisi sidemeid partnerorganisatsioonidega. Üks märgitud probleemidest puudutas ka maleva taidlust. Selles osas pöörduti NSV Liidu ja vastavalt ka liiduvabariikide kultuuriministeeriumide poole, et paljundataks metoodilisi materjale ja aidataks malevlaste kavasid veelgi sisukamaks muuta.»

Alma-Ata on meist mitu tuhat kilomeetrit lõuna pool. Kas juba päevitati?

«Kahjuks oli seal samuti nagu meilgi vaid 10 kraadi sooja, suureks nördimuseks sadas tihti ka vihma. Alma-Ata tähendab tõlkes õunaaeda või õunte linna ja väga palju on linnas haljastatud alasid, rohelust. Elanikke on 8 korda rohkem kui Tartus ja ehitatakse palju. Et Alma-Ata on seismiliste tõugete piirkonnas, siis kõikidel uutel ehitustel on tugevdatud konstruktsioon. Tugevdatud toed olid ka 26-korruselisel hotellil «Kazahstan», kus elasime, samuti peaks maavärisemiskindel tulema ka ehitatav teletorn.

Nii et kartust ei olnud?

«Ei, selles osas küll mitte. Linnapildis hakkab veel silma see, et paljud inimesed kannavad rahvarõivaid. Noortel ei paistnud linnas neid küll seljas olevat, aga usun, et maal kannavad ka väga paljud noored rahvarõivaid, pealegi on need igas riidepoes saadaval.»

Reis on seljataga, kas said juurde ka uusi tuttavaid?

«Üliõpilasi oli paljudest kõrgkoolidest. Tutvusin näiteks ühe Moskva filoloogiatudengi Darja Moskovskajaga, kes pidas mulle foneetikast lausa loengu. Tegi selgeks, millised vead olid mul sõnavõtus, kuidas tuleb vene keele hääldamisel suud ja keelt liigutada jne.

Igatahes — reis tuli kasuks!»

GEORG PELISAAR,
komsomolikomitee pressisektori juhataja

Tsiviilkaitse

Tsiviilkaitse staabiõppustel võetakse läbi ka ülikooli evakueerimise küsimused. Pildil näeme järjekordse õppuse juhatajat õppeprorektor prof. U. Palmi, külanõukogu esimeest ja teisi osavõtjaid arutamas filoloogia- ja ajalooteaduskonna isikkoosseisu vastuvõtmist ja majutamist.

EDUARD SAKI foto,
ANATOLI DOVIDENKO tekst.

Saksa keel eriainena

13. aprillil toimus ülikoolis üleliidulise aineolümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» vabariiklik voor saksa keeles eriainena. Üliõpilastel tuli teha kirjalik test leksika ja grammatika küsimustest ning refereerida eestikeelset ühiskondlik-poliitilise sisuga ajaleheteksti saksa keeles koos samaaegse lindistamisega.

Võistluses TPedI ja TRÜ saksa filoloogide vahel tuli esikohale TRÜ võistkond 427,5 punktiga 500 võimalikust. TPedI esindus sai 398 punkti. TRÜ-d esindasid Urmas Oolup (V k.), Küllike Silling, Vilve Seiler, Riina Sauemägi ja Margit Sootna (kõik IV kursuselt).

Viis auhinnalist kohta individuaalvõistluses jagunesid järgmiselt (maksimaalne punktide arv 100):

1. **K. Silling (TRÜ) 93,5 p.**
2. **U. Oolup (TRÜ) 91 p.**
3. **K. Kont (TPedI) 86,5 p.**
4. **V. Seiler (TRÜ) 85 p.**
5. **I. Mestilainen (TPedI) 81 p.**

MARI-ANN PALM,
aineolümpiaadi vabariikliku vooru žürii liige

Teadusliku kommunismi riigieksamist

Pole kaugel aeg, kus enam kui tuhat TRÜ lõpukursuslast hakkab sooritama teadusliku kommunismi riigieksamit.

Riigieksamite tulemused sõltuvad suurel määral semestri jooksul toimunud loengute, seminaride ja konsultatsioonide ideelis-teoreetilisest ning metoodilisest tasemest, kuid eksamite kulgu ja tulemusi mõjutab oluliselt ettevalmistav töö vahetult eksami eel. Praeguseks on teadusliku kommunismi kateeder riigieksami sisu kindlaks määranud, välja on valitud olulisemad küsimused eksamipiletite tarvis. Nende küsimustega saavad üliõpilased tutvuda ühiskonnateaduste õppekabinetis.

Kõik teadusliku kommunismi riigieksami programmi osad, mis pole lülitatud piletiküsimustesse, jäävad jõusse ja on kohustuslikud. Seega tuleb ainet riigieksamiks õppida loogilises järjepidevuses, koondades iga teema läbitöötamisel peatähelepanu piletiküsimustele.

Igas piletis on kolm küsimust, millest üks on algallikate kohta. Teistes ühiskonnateaduste kursustes läbivõetud klassikute tööd on lülitatud piletitesse teadusliku kommunismi aspekti esiletoomise nõudega (näiteks teadusliku kommunismi probleemid F. Engelsi töös «Anti-Dühring»). Oluline koht piletites kuulub kodanlike, revisionistlike, samuti mauismi seisukohtade kritikale.

Erilist tähelepanu tuleb üliõpilastel pöörata NLKP ja rahvusvahelise kommunistliku liikumise dokumentide tundmaõppimisele, kus iseloomustatakse ülemaailmset revolutsiooniprotsessi ja arenenud sotsialismi probleeme. Üliõpilased peavad oskama iseseisvalt neid probleeme analüüsida ja seostada kommunismi ehitamise praktikaga.

Iga teaduskonna üliõpilastele peetakse ülevaatlikke loenguid 10 tunni ulatuses. Nendes antakse ülevaade tänapäeva aktuaalsematest probleemidest, uuest materjalist, mis on ilmunud pärast kursuse loengute pidamist. Võimaldatakse ka grupi- ja individuaalkonsultatsioone. Peale selle osutavad üliõpilastele abi õppekabineti kvalifitseeritud töötajad algallikate ja muu vajaliku materjali leidmisel. Samas on üliõpilaste käsutusse antud paremad referaadid aktuaalsete teadusliku kommunismi probleemide kohta. Maikuu teisest poolest on õppekabineti lahtioleku aega pikendatud.

Lõpetajate teadmised ja veendumused selgitatakse edukalt, juhul kui riigieksamikomisjon suhtub oma ülesannetesse täie vastutustundega, kasutades kogu pedagoogilise meisterlikkuse arsenali.

Eksami kulminatsiooniks on kahtlemata üliõpilaste küsitlus. Kateedril on teatud kogemusi küsitluse metoodika kohta. Üliõpilasel võimaldatakse vastata kolmele piletiküsimusele. Seejärel esitavad komisjoni liikmed täpsustavaid ja täiendavaid küsimusi. Võimalik on ka teine viis, mille puhul esimese küsimuse vastuse järel komisjoni liikmed vestlevad üliõpilasega antud probleemist. Seejärel minnakse üle teise küsimuse juurde jne. Põhivariandiks peab kateeder siiski esimest.

Kateeder on ühtlustanud üliõpilastele esitatavad nõudmised ja kriteeriumid teadmiste hindamiseks. Need on ühtsed kogu ülikoolis. Lõpliku otsuse üliõpilase vastuse hindamisel teeb riigieksamikomisjon kinnisel istungil häälteenamusega. Seejuures võetakse arvesse üliõpilase tööd seminarides õppeaja jooksul, referaadi kvaliteeti ja ühiskondlik-poliitilist praktikat.

Möödunud aastate kogemused näitavad üliõpilaste tõsist suhtumist teaduslikku kommunismi. Nii oli kahe eelmise aasta riigieksamite keskmine hinne 4,2, mõnes osakonnas veelgi kõrgem (saksa filoloogia — 4,7, rahandus ja krediit — 4,5, pediaatria ja stomatoloogia — 4,3). Oli aga ka läbikukkumisi. Mõned üliõpilased orienteerusid halvasti kaasaja aktuaalsetes küsimustes, polnud kursis jooksvate sündmustega, ei osanud seostada teoreetilisi probleeme ülemaailmse revolutsiooniprotsessi ja kommunismi ehitamise praktikaga. Nõrgaks osutus ühiskonnateadusalaste kategooriate tundmine.

Kateedri kollektiiv püüab neid puudujääke likvideerida. Jääb loota, et käesoleval aastal kulgevad riigieksamid vajalikul organisatsioonilisel tasemel ja heade tulemustega.

**Prof. IVAN VOLKOV,
dots. MEETA MURD**

MALEV OOTAB!

● **Kokkutuleku rivi: pildile on jäänud endised tublid rühmade juhid Andres Aija ja Peeter Grichin (keskel), Tõnu Karu (all vasakus nurgas) ja Ivo Eesmaa, kes ka sel aastal on Lõuna-Eesti piirkonna Värska rühma komandör (vuntsidega mees üleval paremal nurgas).**

Kokkutulekust

Esmakordselt tuli praegu 15-aastaseks saanud malev kokku 4-aastaselt — suvel 1967. Tol ajal tingisid seda maleva paisumine 600-«pealiseks» ning uute üliõpilastraditsioonide otsimise vaim.

Nüüd on EÜE kokkutulek ainsaks vabariigi kõigi kõrgkoolide tudengeid ühendavaks üliõpilasürituseks. Ainult seal on võimalik näha, kuidas laulavad ja taidlevad «vennad» teistest kõrgkoolidest. Seal avalduvad ka vabariigi tudengkonna ühised jooned ning koolide spetsialiseerumisest tingitud eripära. Sellest kõigest tuleneb vajadus kokkutulekute äärmiselt hoolika ettevalmistamise järele. Peab ju üritus järgima printsiipi: «Me tuleme kokku ja teeme ise endale peo.»

1970-ndatest aastatest on meeldejäävaid kokkutulekuid küll ainult kolm: 1972 — Võru, 1975 — Vinni ja 1978 — Põlva. 1972. aastal pani *i*-le täpi ühe malevlase trompetisoolo, 1975. aastal vihm, milles kogu malev (!) tantsu lõi. 1978. aasta kohta on praegu raske tähtsündmust öelda, võib-olla on ajaline distants alles liiga lühike. Aga oli üliõpilaslikkus ja see ongi kõige olulisem.

Sedasama üliõpilaslikkust tahaks soovida kõigile maleva kokkutulekuis osalejaile ka EÜE-79 töösuveks.

ANDRES LEPIK
EÜE-79 Tartu regiooni komissar
ja komandör
MART RAIK

III EÜE PÄEVADE ORIENTEERIV PROGRAMM

Reedel, 11. mail kl. 19 EÜE-79 rühmade funktsionääride seminar-disko (peavad rühmade juhid ja regiooni staap) ja viktoriin EÜE ajaloost.

Laupäeval, 12. mail: kl. 7 äratus, kl. 8 miting TRÜ teadusraamatukogu objektil; 8.45—13.45 laupäevak Tartu linna objektidel; 14 rühmade atesteerimine; 15 Concerto Grosso «Vanemuises» («Apelsin», «FIX», «Rentaablus»); 20 Suur malevatants EPA võimlas («Apelsin», «FIX», «Rentaablus»).

Pühapäeval, 13. mail: kl. 9 rühmade atesteerimine; 15 EÜE sõidab mööda jõge vanal rataslaeval Tartu jõesadamast; 21 EÜE päevade lõpupidu ja kõigile rühmadele enda näitamise ja teiste vaatamise võimalus; ansambel «Doctor Luha».

Täiendavad andmed ühiselamuist ja komsomolikomiteest.

Peaaegu kolmandik suvest

EÜE-79 aktiivse tööperioodi alguseni on jäänud vähem kui kaks kuud. Ettevalmistustest suve kordaminekuks on hakanud osa võtma ka maleva lihtliikmed. Seljataga on ehituserialade ja OT-loengud, eksamid. Meie lepingupartnerid täpsustavad rühmade juhtkondadega suveplaane.

EÜE juhtimisstruktuuri on sel aastal jälle veidi muudetud. Tartu regiooni kolmes piirkonnas (Tartu, Sakala, Lõuna) hakkab tööle 26 rühma 520 inimesega viies rajoonis (Tartu, Võru, Põlva, Valga ja Viljandi). Traditsiooniliselt on meie lepingupartnerid vabariigi suurimad ehituskoondised, nagu Ehitusministeerium ja EKE. Vähem on esindatud maaparandustöödega koondise EPT ettevõtted ning Põllumajandusministeerium oma sovhoosidega ning üksikud kolhoosid.

Meie tööandjate auks tuleb lisada, et eranditult kõik ettevõtted on EÜE vanad head tuttavad. Nad on hästi kursis meie soovide, vajaduste, oskustega. Ka rühmajuhtidel ja regioonijuhtidel on vähemalt aastane kogemus ning tutvus Lõuna-Eestiga olemas. Huvi EÜE vastu tõuseb ka rajoonides endis. Esimese kasu sellest saime lõigata juba tööpakkumisi valides. Regiooni juhtkond koos EÜE keskstaabiga seadis siin eesmärgiks regioonis võimalikult ühtlase tööfrondi loomise — et töö vastaks üliõpilaste vähesele ehitustöö kogemusele, oleks massitöö iseloomuga, suhteliselt lihtsalt kätteõpitav.

Üha enam ettevõtete juhte, meie lepingupartnereid, jagab eeltooduid seisukohta. Üha vähem nähakse EÜE rühmas «kohatäidet», «tuletõrjekomandot», ehitusorganisatsiooni «põlevate objektide» rutakaks «kustutamiseks» — lõpetamiseks töödega, mis sageli on malevlasele keerukad (ja mis salata, enamasti ka vähetasuvad) ning kujunevad seetõttu tööjõu raiskamiseks. Ilmselt pole otstarbekas planeerida töid, mille kätteõppimisele kulub pool suvest (näiteks krohvitööd, müüritööd).

EÜE 15 tegevusaastat on välja selekteerinud need väärtused, mis ühe töösuve õnnestunuks teevad. Nendes eluväärtushinnanguis ei ole kohta teiste kulul elamisel, individualismil, egoismil, kuiva seaduse rikkumisel jne. Aastateks jääb kõlama muu: aus töössesuhtumine, kaaslaste arvestamine, EÜE rühma koha ja rolli mõistmine tudengielus. Sellest sünnib sõprus- ja tutvusringkond paljudeks aastateks, sellest on kasu hilisemas kutsetööski.

Mõni sõna veel töölepingust EÜE ja ehitusorganisatsiooni kui tööandja vahel.

Leping on selleks aluseks, mille põhjal rühm üldse töötada saab ning mille põhimomente ta peab teadma. Lepingu sõlmivad kolm juriidilist poolt ja vormistavad selle vastavasse tüüplepinguvormi. Poolteks on EÜE keskstaap, esindajaks tema poolt valitud piirkonna komandör, ehitusorganisatsioon oma juhataja esindusel, üliõpilasi majutav majand esimehe (direktori) esindamisel. Lepingus fikseeritakse rühma poolt ehitatavad objektid, tööde lepingulised mahud ning ehitusmaterjalidega varustamise tähtajad, samuti vastastikused kohustused ja õigused, põhiliselt sellest vaatevinklist, et oleks täidetud maleva põhikirjaga rühma ette seatud töö- ja poliitkasvatustöö ülesanded, et oleksid garanteeritud normidele vastavad elu-, töö- ja puhketingimused (alates rühma transportimisesi ja lõpetades ajalehtede-ajakirjade tellimisega). Samas piiritletakse ka sanktsioonid. mida pooled saavad rakendada lepingutingimuste rikkumise korral.

Sellest punktist poleks tarvidust rääkida, kui mitte iga suvi ei tooks lagedale mõne rikkumisjuhu, kus süüst puhtaks ei saa tunnistada ühtegi lepinguosalist.

On eeldusi, et 1979. aasta EÜE suvi Tartu regioonis rahuldab kõiki pooli — majandeid, ehitusorganisatsioone, malevlasi. Tahaks loota, et selle aasta malevlased oma ülevoolava energiaga loovad ainult kauneid suvepilte, mis oleksid väärt sündmused maarahva meenutustes ja tudengiaastates, kiituseks koolile, mida *alma mater*'iks kutsutakse.

REIN KIVI, EÜE Tartu regiooni peainsener

antakse jälle lähe ühele suurele üritusele, mis 16. korda hakkab funktsioneerima suure üliõpilaskollektiivina. Täna jääb selle ajani täpselt 45 päeva.

Rühm — kollektiiv, mis tänaseks päevaks peaks eksisteerima täies jõus. Nii see pole, muigab mõnigi. Jah, siis küll, kui rühmajuhtkond pole varmasti mõelnud asjaolule, et kevadel kokkuklopsitud rühm pole veel sugugi teo(töö)võimeline kollektiiv. Üheks paremaks kollektiivi moodustamise võtteks on ilmselt ühine töö. Kus seda ühist tööd siis ikkagi teha?

Tartu regioon on juba mitu aastat sellele mõelnud. Kevadistel **TRÜ EÜE päevadel** on tööpaik vaadatud ikka selliselt, et kõik malevaeelikud oleksid saanud käed külge lüüa. Homme on jällegi niisugune päev. Tulgem välja, löögem kaasa!

Homme algab ka **rühmajuhtkondade atesteerimine**, kus kõrgkooli komsomolikomitee vaagib, kas iga

30. juunil

mees, kes tööd tegema usaldatud, on sellega tegelema hakanud. Nende 45 päeva sisse peavad mahtuma ka vajakajäämiste likvideerimine ohutustehnika ja vaktsineerimise vallas.

Veidi üldisemalt tahaksin aga peatuda mõningatel meie jaoks globaalsetel probleemidel, millele tõi kinnitust möödunud suvel TA Ajaloo Instituudi noorteadurite abiga läbiviidud ankeet. Täpsemad kommentaarid ilmuvad loodetavasti ajalehes ««Noorte Hääl» EÜE-s», kuid siiski . . .

Laskumata sügavamasse analüüsi, toon ühe näite: malevasse tuleku peamise põhjusena nimetati: «Malevas saab leida uusi sõpru ja tuttavaid, suhelda omaealiste noortega» (56,54%). Selliseid põhjusi nagu «tulin malevasse raha teenima, et end materiaalselt järgnevaks aastaks kindlustada» (7,07%) või «malevas saab omandada vajalikke töökogemusi» märkisid vähesed.

Ükskõiksus. Iseloomujoon, mis ei sobi igapäevasesse õpiellu, malevaelust rääkimata. Kas siin ei peitu mitte põhjused, miks on taidlus üliõpilaskonnas madalseisus, miks noorsoojuhid peavad ikka ja jälle siin-seal üles tõstma noorte aktiivsuse ja malevajuhid «kuiva seaduse» küsimuse.

Jällegi vana asi. Aga siiski . . . Raimu Hanson ja Veiko Paalma malevlastena ning Ivo Karlep ajakirjanikuna on viimasena mainitud malevaprobleemi ajakirjanduses vaadelnud.

Siinjuures ei maksa rääkida neist märkustest, mis malevlaste (NB! ka üliõpilaste) kohta suvel (suvest) jääb. Kas ei peitu juured ükskõiksuses? Ükskõiksus teenistuse vastu, ükskõiksus ilmaelu korraldamise vastu ja kasvõi ükskõiksus ülikooli uue kohviku maine vastu.

Jääb 45 päeva. Oleks hea, kui selle ajaga saaks edukalt lõpetada sessioon! Mõelda sellele, milleks malevasse minnakse. Ning ikka ja jälle — malevasuvi oleneb meist endist.

Malevlane ANDRES EESMAA

Oma käitega laotud müür. Keskel selle leheküljel (ja väga paljude teiste malevat puudutavate) piltide autor Käina—76 komissar ja Taevaskoja—77 komandör Jaan Raud, temast vasakul Taevaskoja—77 komissar ja Padari—78 komandör Tõnis Blank.

Vahelugemisi veteranidelt

✣ *«Ole iseenda ja sellega ka elu peremeheks. Ühiskond, elu, tulevik, maailm — kõige selle äratundmisele jõuame elupraktika vahendusel. Mõtiskle — kas üksi, kahekesi või hulgakesi — homse elu, ühiskonna ja maailma üle.»*

MIKK TITMA,
EÜE-65 komandör

✣ *«Õpipoisiaeg hakkaks maleval nagu täis saama. Kindlustub EÜE koht vabariigi üliõpilaskomsomoli elus. Malevas töötavad kõrgemate koolide komsomolikomiteede ja -büroode liikmed. See loob eelduse, et maleva käekäik kujuneb komsomolikomiteede südameasjaks. Tahaks loota, et võitnud pole mitte ainult malev. Küllap kuluvad suvel omandatud kogemused marjaks ära kõrgema kooli komsomolitöös ka õppeperioodil.»*

DONALD VISNAPUU,
EÜE-69, 70 komissar,
EÜE-73—76 komandör

✣ *«Veterani all mõtlen üliõpilasi, kes on vähemalt kaks aastat malevas kaasa löönud. Tal on oma arvamus rühma ja kogu maleva elu korralduse kohta, see arvamus on tal kujunenud eelnevate suvede kogemuste põhjal. Oma seisukohti suudab ta põhjendada näidetega rühma elust. Tal on sõpru ja tuttavaid maleva funktsionääride seas, mis suurendab tema seisukohtade autoriteetsust.»*

OLAV LÜÜS,
EÜE-68 majandusjuht

✣ *«EÜE on pisik, mille kahekuise toimeaja tagajärjel suurenevad malevlaste energia, ühiskondlik aktiivsus ja elurõõm».*

KAARIN PAJUMÄGI,
EÜE-69, 70 sekretär,
1971 — staabiülem

Aarne Vahtra ja Donald Visnapuu raamatust «Kivised suved».

Interlaager

Niisugust nime võib julgelt sellel suvel ja arvatavasti ka edaspidi kanda EÜE Tartu regioon, sest nüüdsest on peale EPA kahe rühma ka ülikooli kolm interrühma Tartus.

Põhjusi selleks sammuks oli mitu. **Kõigepealt** Tallinna kui senise interrühmade peamise baasregiooni jõudmine olümpiaregati lävele. Ülesandeid, mis malevale Tallinnas pandud, aitavad peale pealinna kõrgkoolide interrühmade lahendada ka 100 üliõpilast Volgogradist ning niisama palju Armeenia NSV-st.

Teiseks jäi side ülikooliga ja tema huvitatus oma välisvahetuse käekäigust Tallinnas oleku puhul kohati nõrgaks — ikkagi kaugel. Tartus omal malevad ja nendega probleeme küllalt. Nüüd siis peaks oma välisvahetus igas mõttes OMA olema ning koostöö ja abi komsomolikomitee ja teiste asjaosaliste instantsidega igati heal tasemel seisma. Samuti saab nüüd malev kaasa lüüa Tartu ees seisvate probleemide lahendamisel.

Kolmandaks on interrühmade Tartus olek positiivne veel sellegi poolest, et tänavu suvel juhivad rühmi uued inimesed ja mõnedki neist vajavad vaatamata oma energiale komsomolikomitee suunavat abi (esindavad ju eelkõige vastuvõtvad rühmad meie üliõpilaskonda). Siinkohal peaks eriti esile tõstma seniste, staažiga interrühmade juhtide Miia Rannikmäe ja Ain Langeli suurt tööd. Väga tubliks tuleb lugeda EÜE-78 sotsialistlikus võistluses Veszpremi rühma poolt saavutatud 5. kohta (komandör A. Langel).

Ülikooli välisvahetust võtavad sellel aastal vastu Debreceni rühma komandörina Aili Pikat ja komissarina Georg Pelisaar žurnalistika II kursuselt. Veszpremi rühma komandöriks on Harri Soomets õigusteaduskonna II, komissariks Hannes Voolma eesti filoloogia I kursuselt. Krakovi interrühma komandöriks on Tõnis Sareal psühholoogia III ja komissariks Jaanus Kaljusto ravi I kursuselt.

Varasemate aastate interrühmade aktiiv soovib selle suve interrühmade juhtidele ja liikmetele palju energiat ning edu internatsionaalsete sidemete ja sõpruse tugevdamisel.

SULEV LÄÄNE,
EÜE-78 Tallinna regiooni komandör

TP „Tallinna Polütehnik" 30

*

Mõtteerksust, teravat sulge, kaastöid ja kaasalööjaid!

Õnnitleme!

Head mehed, kes lubavad,

jäi olmesektori juhatajal Riivol üle õelda noormehele, kes arvas, et küll aknad pestud saavad. Imestas veel, et kas tasus nii pikka maad selle tühja asja pärast maha kõndida. Jutt on **Leningradi mnt. 25 ühiselamu** pesemata akendest. Paraku oli neid palju. Üldistada julgesime pärast seda, kui leidsime vaid ühed päikesepaistes säravad aknaklaasid pärast kümmekonda tuppa sissevaatamist.

Vabandusi oli niisama palju kui vabandajaidki. Kellel kursusetööga kiire, kes alles kodunt tulnud ja polnud veel jõudnud (olgugi et akende pesemisest räägiti juba paar nädalat enne kontrollreidi); kus toas polnud elanikke juba mitu nädalat — diplomandi asi, mõni jättis asja tegemata lihtsalt laiskusest... Ei puudunud neidki, kes osutasid üldkasutatavate ruumide akendele — näete, need on ju pestud ja mis te siin üldse norite! Oma tuba, tean ISE, mis SIIN teen.

Meile jäi aga hoopis niisugune mulje, et selle maja elanikud siiski ei tea, mis nad teevad. Köökides õhkasid kuumust sisselülitatud suured elektripliidid. Ühes kõõgis paistis sellest soojusest siiski kellelgi kasu olevat: raamatud-konspektid õppimishoos akna- ning söögilaudadel laiali.

Et majas korrustevahelistest ustest peale raamide midagi järele pole jäänud, siis saab siin ukse avamise vaevata sellest lihtsalt läbi astuda. Ikkagi tükijagu tööd vähem! Ja kui me leidsime ühe rullikeeratud metallist seinaplaadi, siis ei imestanud me enam põrmugi, et ukseklaasid jõuproovidele vastu ei pea.

Aga head mehed needki, kes lubavad pesta-puhastada ja korras hoida!

MARE RANDJOE

TRÜ töötajate...

(Algus 2. lk.)

Käesoleva aasta maikuu jooksul saab ülikooli iga allüksus oma koosseisude nimestiku koos uute palgavahemikega. Neist andmeist lähtudes esitab allüksuse juhataja oma ettepanekud palkade tõstmise kohta. Ettepanekud vaatab läbi üleülikooliline komisjon, kuhu kuuluvad rektor, prorektorid, dekaanid, plaani-finantsosakonna juhataja, pearaamatupidaja, parteikomitee sekretär, ametiühingu ja komsomoliorganisatsiooni esindajad. Kinnitatud uued palgad teatatakse kõigile asjaosalistele rektori käskkirjaga.

Palkade tõusu peame tagama senisest parema tööga. Tuleb rakendada eesrindlikumaid meetodeid ja võtteid, tõstma tööalast kvalifikatsiooni ning tugevdama riiklikku ja töödistsipliini.

Ülikooli kuupalgafond peab tõusma ligi 35 tuhat rubla. Osa palkade tõstmiseks vajalikest täiendavatest rahalistest vahenditest peame katma palgafondi kokkuhoiu arvel. Palgafondi sääst tuleb saavutada töö organiseerimise ja normeerimise paremustamisega, üleliigsete koosseisuüksuste koondamisega ning õppeprotsessi täiustamisega.

Ajaloolaste spordipäevad

Aprilli keskpaiga nädalavahetusel sai teoks ajaloolaste viies spordipäev. Luunja keskkooli uus täismõõtmeline võimla oli enam kui ööpäeva jooksul ägedate pallilahingute areeniks, kus ligi sada ajalootudengit, nende seas ka 27 külalist Riia ja Vilniuse ülikoolist, 15 mängus üksteiselt mõõtu võtsid.

Traditsiooniliste võistlusaladena kavas olnud kursustevahelisele meeste korvpalli- ja naiste jalgpalliturniirile lisasid tubli annuse võistluspinget esmakordselt mängus olnud õppejõudude rändkarikad. «Dotsentide karikat» korvpalli paremale ründas ka õppejõudude meeskond eesotsas professor Herbert Ligiga. Sel korral jäädi küll auhinnalisest kohast napilt ilma, kuid seevastu võidi end lohutada teadmisega, et kõik võitjad olid oma õpilased. Ka spordis küpsust näidates võitsid karika diplomandid eesotsas suurima korvikũti Ants Juskega. Mehist võitlusvaimu ja naiselikku mängutehnikat demonstreerinud minijalgpallis jäi peale IV kursuse neidude jõud ja graatsia, mida kroonis «Professorite karikas».

Spordipäeva pinget tõstis esmakordselt peetud ja kursuste karikavõistlustega paralleelselt kulgenud Riia—Vilniuse—Tartu ajalootudengite kolmikmatš. Külalislahkelt vaid teise kohaga leppides loovutati esikohad külalistele. Jalgpallis näitasid kõrgemat klassi läti neiud, korvpallis tuli tunnistada aga leedu poiste paremust. Kolleege liitis veelgi õhtune sõprusring ja tantsupõrand ning järgmisel päeval lahkudes leiti, et kolmikmatš peab traditsiooniks saama, süvendamaks meie kõrgkoolide vahelisi sidemeid.

Vaatamata esimese päeva rasketele mängudele ja eelseisvatele finaalkohtumistele puhkes I kursuse näiteringi etteaste järel ja kesköödiskot katkestades stiihiline meeste jalgpallimatš, mis vaibus alles vastu hommikut. Ajaloolaste jalgpallitraditsioonide püsivus ja spordivaimustus kehastus täielikult professor Sulev Vahtres, kes selles mängus ohtliku edurivimehena silma paistis.

Kaks spordist pilgeni täidetud päeva lubasid eestvedajatel ajaloolaste rahvaspordiharrastust uuesti lootusrikkamalt hinnata. Säde on olemas, elame veel!

TIIT ROSENBERG,
peakohtunik

„Mitut keelt sa tunned...

mii mitu korda oled sa inimene». See kõnekäänd meenub alati kohtumistel sügavate teadmiste ja laia silmaringiga inimestega, inimestega, kes omavad võimet mõista ja omaks võtta teise rahva kultuuri, kombeid ja traditsioone.

Iga aastaga suurenevad keelte õppimisele esitatavad nõudmised. Pole kaugel aeg, kui kõrgharidusega spetsialistidele saab normiks 3—4 keele valdamine.

Üha kasvavatest nõudmistest vene keele oskuse tasemele annab tunnistust ka vene keele olümpiaad, mis toimus möödunud kuul. Ei rahulda enam oskus teksti adekvaatselt ümber jutustada ning selle kohta küsimusi moodustada. On vaja osata kasutada keelt kommunikatsioonivahendina, informatsiooniallikana. Üleülikoolilises voorus selgitati ka välja oskus kasutada kuuldud informatsioon suuliseks esinemiseks komisjoni ees.

Vabariiklikus voorus esindasid TRÜ-d üliõpilased:

Ene Kala (ingl. fil. I k.), Jaanus Kaljusto (ravi I k.), Andres Arbi (majand. I k.), Sven Mäses (biol. I k.), Tarmo Tikan (mat. II k.), Krista Rebane (stom. I k.), Jüri Rekker (farm. I k.). Ülesandeks oli kuulata filosoofiateaduste doktor prof. A. Gorjatšova loengut, määrata kindlaks loengu teema, koostada teesid kuuldu kohta ja 5 minuti jooksul esineda komisjoni ees, rääkides ühest loengus käsitletud probleemist.

Mis jäi sellest olümpiaadist meelde?

● Ene Kala esinemise sisukus, Jaanus Kaljusto emotsionaalsus ja initsiatiiv; Sven Mäsese leidlikkus ja tema kõne grammatiline õigsus; Tarmo Tikani originaalsus ja peen tähelepanuvõime; Andres Arbi delikaatsus ja loogiline väljendusosakus; Krista Rebase kindlus ja elurõõm; Jüri Rekkeri täpsus ja asjalikkus esinemisel.

● Kõigi meie võistkonna üliõpilaste laitmatu välimus. Meenutagem A. Tšehhovi sõnu: «Inimeses peab kõik olema kaunis: nägu, riietus, hing ja mõtted».

● Heatahtlikkus, ettenägelikkus omavahelistes suhetes, arenenud kaasaelamisvõime. Meie võistkond oli ainuke, kes täies koosseisus ootas ära olümpiaadi lõpu ja kuulas ära tulemused.

Tulemus on parim — I koht vabariigis!

Õnnitlen teid, kallid sõbrad!

KIIRA ALLIKMETS,
TRÜ vene keele olümpiaadikomisjoni esimees

Lõpualana kergejõustik

- **Orienteerumisvõit õppejõududele**
- **Spordimeditsiini osakond võitnud, ülejäänu veel lahtine**
- **Kergejõustikuvõistlused 14. ja 15. mail**

● Spartakiaadi eelviimastel, orienteerumisvõistlustel olid edukad õppejõud ja töötajad. Põhistardi järel Rähnil jäädi küll 7 punktiga maha spordimeditsiini osakonnast, nn. järelstardiga (Kambjas) saadud 75 punkti tõstsid nad aga kokkuvõttes esikohale. Teise päeva arvel tõusid kolme koha võrra veel filoloogid (kuuendalt kohalt kolmandaks) ja arstid (9.-lt 6.-ks).

Meeste arvestuses oli maksimaalsed 45 punkti kogunud viie parema hulgas koguni neli õppejõudu. Raja läbimiseks kulunud aegade põhjal reastuti järgmiselt: 1. Lembit Kuuse (töötajad), 2. Madis Alev (töötajad), 3. Gintautas Kekstas (spordimed. os.), 4. Aalo Eller (töötajad), 5. Arne Kivistik (töötajad).

Filoloogе aitasid kõrgele kohale tulla eelkõige naised. Kolme hulgast oli neid kaks: 1. Anne Kiudorv (eesti fil. IV k.) 39 p., 2. Helin Oja (defekt. IV k.) 36 p., 3. Mare Linnamägi (saksa fil. I k.) 32 p.

Ja kuus paremat võistkonda: 1. õppejõud-töötajad 246 p., 2. spordimeditsiini osakond 214,5 p., 3. filoloogiat. 148 p., 4. bioloogia-geograafiat. 144 p., 5. KKT III k. 133 p., 6. arstit. 110,5 p.

Arne Kivistik leidis, et rohkem sobinuks ikkagi sügisene aeg, küllap oleks siis võistlejaid veel rohkem olnud (seekord 352). Pahane oli peakohtunik oma teaduskonda «aidata» tahtvate mitmekaarditäitjate peale.

● 1978/79. õ.-a. ülikooli spartakiaaditabel hakkab täis saama. Kavas olevast 13 spordialast on 12-l paremus selgitatud. Tulemas on veel kergejõustikuvõistlused. Et lõpliku paremusjärjestuse määramisel arvestatakse 12 paremat spordiala, siis on tabelis ära näidatud ka alade arv, millest seni osa võetud:

1.	Spordimed.	130 p.	11 ala
2.	KKT III k.	117,5 p.	11 ala
3.	KKT II k.	114 p.	11 ala
4.	Töötajad	111,5 p.	11 ala
5.	Filoloogiat.	109 p.	12 ala
6.	Majandust.	105 p.	12 ala
7.	Arstit.	100 p.	11 ala
8.	Matemaatikat.	81 p.	9 ala
9.	Bioloogia-geograafiat.	78,5 p.	11 ala
10.	KKT I k.	71,5 p.	10 ala
11.	Õigust.	71 p.	11 ala
12.	Füüsika-keemiat.	49 p.	8 ala
13.—14.	Ajaloot. ja KKT IV k.	38,5 p.	11 ala 5 ala

Kui spordimeditsiini osakonna võidus ei ole enam kahtlust, siis ülejäänud 13 võistkonda peavad tõsiselt pingutama, et oma kohta säilitada või parandada. Tihe tabeliseis lubab mitmesuguseid variante ja see peaks kergejõustikuradadele tooma arvukalt võistlejaid.

● Kergejõustikuvõistlused toimuvad esmaspäeval, 14. mail kell 17.30 ja teisipäeval, 15. mail kell 18. (Oppejõud-teenistujad võistlevad 14. mail kell 16.) Kavas on 100 m, 400 m, 4×100 m teatejooks, kõrgus- ja kaugushüpe ning kuulitõuge meestele ja naistele, 1500 m jooks meestele. Punktiarvestus on vastavalt spartakiaadijuhendile. 15. mai õhtuks on kõik selge ja spartakiaaditabel lõplikult täidetakse.

PRIIT JÖGI ja
IVAR VALGE

Siniste ja roheliste teklite seas

Ülikoolilinna olin seni näinud vaid suvel, nimelt sisseastumiseksamite ajal. Esimene katse läks küll vett vedama, ent soov näha Tartut ka talvisel, minu jaoks argipäevasel ajal, jäi. Suvel tundus, et linn ei näita oma õiget palet. Tavakohase elu varjutas eksamipalavik ja konkurentsiõhkkond. Esimeseks muljeks oli igatahes palavus ja mingi isevärki ärevus. Alles natukese aja pärast hakkas kogunema väikseid kilde, millest lõin esialgse pildi. See oli kirev, rahutu ning meelikõitev. Eriti tulid need pildid silme ette jälle kodus. Jäid ka mälestused, mis kõigest hoolimata on siiani eredaimad. Tundmus, et nägin kõike vaid pinnapealselt, jäi püsima.

Praegu olen jälle selles linnas. Õpin. Ülikoolis küll, aga see oleks vahest liiga uhkelt öeldud. Paremini kõlaks hoopiski ettevalmistusosakond, mille õigest olemusest saadakse teada alles siis, kui selle abi tarvis läheb. Tinglikult võiks seda nimetada ülikooli pürgimiseks tagaukse kaudu, vastandina neile, kes sammusid sinna paraaduksest.

Ettevalmistusosakond *ju selle jaoks loodigi, et võimaldada sissepääs kõrgkooli neile, kellel on see üldkonkursiga ebaõnnestunud. Muidugi ka neile, kes pole varem proovinud, ent leiavad selle tee kõige kindlama olevat. Aeg on näidanud, et selline ettevalmistav etapp on hiljem igati kasuks tulnud. Korratakse siin ju kõike varemõpitut, ja mitte ainult — õpitakse ka juurde. Omalt poolt aitab sellele kindlasti kaasa õppesüsteem, mis on midagi keskkooli ja kõrgkooli vahepealset. Harilikes tundides me vastame ja saame hindeid nagu keskkooliski. Teeme ka mitmesuguseid väiksema ja suurema mahuga kontrolltöid. Teatavast sarnasusest kõrgkooliga veel niipalju, et ka meil oli oma arvestuste sessioon kõigis ainetes märtsis ning kool algas jällegi 2. aprillil. Nüüdseks käib kogu masinavärk juba täie hooga ning enne juulit, mil toimuvad eksamid, see seisma ei jää.*

Võib-olla tundub üliõpilastele liigse lihtsustusena, kuid arvan, et meil hakkab tekkima õhkõrn arusaamine kõrgkoolist. See peabki tekkima, kui päevast päeva elad üliõpilastega kõrvuti. Iseasi ainult, missugune ja kui sügav tekkiv arusaamine on.

Esialgsete juttude ja kuulduste järgi pidi ettevalmistusosakondades õppimine küllaltki kerge olema. Aeg on näidanud, et nii see siiski pole. Mõnedki pole pakutud tempoga kaasa läinud. On isegi lohutatud, et esimesel kursusel pidavat kergem olema. Päris tõena seda nüüd võtta küll ei saa, ent väike tõetera peaks jutus ikka olema. On küllaltki suur tormamine, kui praktiliselt seitsme kuu jooksul püütakse läbi võtta kogu materjal eksamiainetes. Kõige hullem lugu on nähtavasti neil, kes peavad õppima kirjandust. Palju muu lugemise kõrval tuleb uuesti läbi lugeda ka kohustuslik lektüür. Eks loodetakse sellelegi, et oleme juba küllalt vanad mõistmaks õppimise tähtsust. Et eesti ja vene kirjandusest siiani hea ülevaade on tekkinud, on eeskätt õppejõu R. Vääri teene. Sama kehtib ka eesti keele õppejõu V.-L. Kingissepa kohta, kes on ikka püüdnud grammatikat mitte lihtsustades, vaid süvendatud kujul ning seejuures arusaadavamalt selgitada.

Pöörduksin nüüd jällegi oma loo algusesse tagasi. Olen ma siis näinud argipäevast Tartut koos kõige sinna juurde kuuluvaga? Arvan, et jah. Olen näinud juba talve ning nüüd ka varakevadet, mis on ülikoolilinnas arvatavasti üks toredamaid aastaaegu. Rahvast liigub nüüd rohkem ja ümbrus tundub avaram kui talvel. Tartulikult mõjuvad sinised ja rohelised teklid, mis on saanud linna lahutamatuks pärisosaks.

Tartu argipäeva olen ma näinud, kuid mitte veel ülikooli oma. Ehk seisab see veel ees? Ka minul, nullikal.

URMAS DRESEN

Venia legendi

Ajalooteaduskonna üldajaloo kateedri dotsendi kt. KAIDO JAANSONI *venia legendi* **loeng teemal «Sotsialistliku ühiskonna kujunemine Kuubal: üldised seaduspärasused ja kogemused» toimub 25. mail k.a. kell 16.15 Tähe t. 4 aud. 014.**

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Rahvakontrolli konverents

TRÜ rahvakontrolligrupi aruandekonverents toimub teisipäeval, 15. mail kell 15.15 aulas.

Päevakorras rahvakontrolligrupi aruanne.

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo

«Sophokleses»

Teisipäeval, 15. mail kl. 18 kohtumisõhtu Vaino Vahinguga teemal «Vabaarmastus».

KLUBIS

Laupäeval, 12. mail kl. 21 ansambli «Meedium» kontsert, tants, TRÜ klubi laste peotantsuringi «KIKI» demonstratsioonesinemine.

Pühapäeval, 13. mail kl. 21 puhkeõhtu vanematele kursustele.

NB! 13. maiks kl. 15 väljakuulutatud «Džässipanoraam» jääb ära.

Segakoor «Noorus»

J. Kreuksi nim. Kultuuripaleest laulab aulas pühapäeval, 13. mail kell 19.30. Pääsmeid müüakse tund enne algust.

NB! Meie järgmine lehenumber on pühendatud Vilniuse RÜ juubelile.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1869. MB-02708.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

SVEIKI ATVYKĘ Į VILNIAUS UNIVERSITETO MOKSLO DIENAS!

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 Reedel, 18. mail 1979 XXXI aastakäik

Kallid sõbrad!

Kogu ülikoolipere nimel on mul heameel ja au tervitada meie maa vanima ülikooli, Vilniuse V. Kapsukase nimelise Riikliku Ülikooli delegatsiooni eesotsas rektori professor Jonas Kubiliusega.

Tänavu sügisel on meie leedu sõpradel ja kolleegidel suur tähtpäev — möödub 400 aastat Euroopa ühe vanima kõrgkooli asutamisest Vilniuses. Tervitades sõprusülikooli esinduslikku delegatsiooni Tartu Riiklikus Ülikoolis, avaldame tunnustust ja lugupidamist kümnetele leedu teadlaskonna põlvkondadele, kes ränkade ajalookatsumuste — laastavate sõdade ja vallutajate julmuste, rahvusliku rõhumise ja kiriku pimedusejüngrite kiuste on kõrgel kandnud juurdleva, tunnetava, mõista tahtva inimvaimu heledat tungalt. Südamesse minevalt kõlavad tänasesse Vilniuse ülikooli suure kasvandiku, poeedi ja humanisti Adam Mickiewiczi sõnad:

«Ei, võitluses ka elu anda / ja jõudu mööta maruga, — / see parem on kui jõuda randa / ja kurvalt haavu lugeda.» («Laevnik»)

Avaldades tunnustust Vilniuse ülikooli sajanditepikkusele ajaloole, avaldame me tunnustust tema tänasele, Nõukogude Liidu ühe juhtiva teadus- ja kõrghariduskeskuse tänasele päevale, Leedu õpetlas- ja üliõpilaskonna kaasaegsele põlvkonnale, keda seovad meie ülikooliga ammused ja traditsioonilised sõprus- ja koostöösidemed. Vilniuse Riiklik Ülikool, mis on saavutanud oma õitsengu nõukoguliku ülesehitustöö aastatel, on andnud oma väärtusliku panuse meie maa kõrghariduse arengusse, teaduse paljudesse valdkondadesse — arvude teooriasse ja tõenäosusteooriasse, teoreetilisse ja pooljuhtide füüsikasse, kirurgiasse ja filoloogiasse ...

Võttes täna vastu kalleid külalisi ja lugupeetud kolleege Vilniuse Riiklikust Ülikoolist, õnnitlen neid Tartu Riikliku Ülikooli nimel, soovin uusi loomingulisi võite teadus- ja haridustöös meie elu üllaima eesmärgi — nõukogude rahva hüvangu, rahvaste rahu ja ükstesemõistmise nimel!

Tartu Riikliku Ülikooli rektor,
NSVL Pedagoogika Akadeemia korrespondentliige,
professor ARNOLD KOOP

NELI SAJANDIT

VILNIUSE RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTOR, PROFESSOR JONAS KUBILIUS

Vincas Kapsukase nimeline Vilniuse ülikool, vanim kõrgkool Nõukogude Liidus, tähistab sel aastal oma 400. aasta juubelit. Sündmus on tähelepanuväärne, sest Vilniuse ülikool on mitme sajandi vältel avaldanud suurt mõju nii leedu kui ka naaberrahvaste — valgevene, poola, vene, ukraina, läti intellektuaalsele arengule ning on praegugi suurim Leedu teadus- ja õppekeskus. Kõrgkoolil on kaalukas koht Leedu majanduse ja kultuuri arengus, samuti NSVL kõrgharidussüsteemis.

Ülikooli asutamine 1579. aasta 1. aprillil oli seotud algava majandusliku tõusuga, teaduse ja kultuuri arenguga 16. sajandi II poolel Leedu suurvürstiriigis. Vilniuse kõrgkooli eelkäijaks oli 1570. aastal asutatud kolleegium, mis 9 aastat hiljem muudeti ülikooliks.

Algusaastaist peale oli Vilniuse ülikool valgustuslik õppeasutus, mis ei jäänud maha Euroopa parimatest kõrgkoolidest. Aasta-aastalt kasvas ülikooli tegevuspiirkond ja mõju. Kui 1586. aastal õppis siin 700 üliõpilast, siis 1618. aastal juba 1210. Mõlemad arvud on oma aja kohta küllalt suured. Õpetati peaaegu kõiki humanitaar- ja loodusteaduslikke aineid. Siin töötasid professorid paljudest Euroopa maadest, üliõpilaskond paistis silma oma paljurahvuselisusega.

17. sajandil sai kuulsaks ülikooli kasvandik M. K. Sarbievius (hiljem sealsamas professor), ladina keeles luuletanud poeet. Ülikooli kasvandiku K. Simonavičiuse 1650. aastal avaldatud traktaat «Suurtükiasjanduse suur kunst» oli poolteise sajandi vältel Euroopa suurtükiasjanduse peamine teaduslik alustugi. Traktaadis olid ära toodud raketitehnika põhimõtted, sealhulgas ka mitmeastmeliste rakettide töötamisprintsiibid. 1618. aastal anti välja M. Smiglecki «Loogika», mis oli Euroopa ülikoolides väga populaarne. Z. Liauksminase «Oraatori praktikat» anti Euroopa erinevais linnades välja tervelt 12 korda.

Vilniuse ülikool oli esimene kõrgkool Leedu territooriumil, mis avalikult tunnustas Kopernikuse süsteemi. 1753. aastal loodi ülikoolis observatoorium — esimene Ida-Euroopas, neljas praegu tegutsevaist maailmas.

Ülikool on kogu aeg avaldanud mõju ka teiste rahvaste teadusele ja kultuurile. Selles õppis valgustaja-humanist Meletius Smotricki, kelle «Slaavi grammatika», mis anti välja 1619. aastal Vilniuse lähedal, pani aluse idaslaavi filoloogiale. Vilniuse ülikoolis on õppinud mõne aja ka Moskva ülikooli asutaja M. Lomonossov.

Vilniuse ülikool on etendanud suuri osa Valgevene kultuurielus. Siin on õppinud ja töötanud tuntud Valgevene kultuuritegelased ja kirjakeele loojad T. Zan ja F. Cečet.

1585. aastal trükiti siin esimene lätikeelne raamat — väike Canisiuse katekismus, mis samal aastal avaldati ka valgevene keeles. 1596. aastast hakkas ülikooli trükikoda välja andma raamatuid samuti leedu keeles.

Me ei hakka süvenema maa vanima ülikooli neljasaja-aastase ajaloo üksikasjadesse. Tahaksin ainult märkida, et vaatamata mitmesugustele raskustele jäi Vilniuse ülikool teadus- ja kultuurikeskuseks, kus kunagi ei kustunud eesrindlik teaduslik mõte. Sajandite tormis on ülikool säilitanud oma igavese nooruse, pideva püüu kõrguste, teaduse, tõe poole.

Nüüd, mil Nõukogude Leedu koos teiste vennasvabariikidega ehitab üles kommunismi, omandavad sajanditepikkused internatsionaalsed traditsioonid uued vormid, on paranenud koostöö ja vastastikune abistamine. Rasketel sõjajärgsetel aastatel, kui Vilniuse ülikool oli tugevasti laostatud, aitasid meid paljus teised, aitasid kõrgkoolid, eriti Moskva ja Leningradi teaduskeskused. Me hindame kõrgelt seda abi, tugevdame ja laiendame sõprussidemeid nõukogude ja välismaa teaduskeskustega.

Meid ei ühenda mitte ainult ühised mured, vaid ka rõõmud. Tahaks jagada oma rõõmu eesti lugejate, teadlaste ja üliõpilastega, tähistada koos Vilniuse ülikooli auväärset juubelit. Seda enam, et Tartu ja Vilniuse ülikoolidel on kauaaegsed akadeemilise ja teadusliku sõpruse traditsioonid. Olles üheks maa vanimaks kõrgkooliks, on Tartu ülikoolil suuri teeneid leedu kultuuris ja teaduses. Leedu noorsugu on kõigil aegadel tundnud teed Tartu ülikooli. Neid on meelitanud õppetöö ja teadusliku tegevuse kõrge tase, tuntud professorite nimed. Eriti suurenes leedu rahvusest üliõpilaste arv Tartus pärast Vilniuse ülikooli sulgemist tsaarivalitsuse poolt 1832. aastal. 1831—1860 õppis Tartu ülikoolis 250 üliõpilast Leedust. Esimese maailmasõja ajal moodustasid Leedust väljarännanud ühe kümnendiku Tartu ülikooli üliõpilaskonnast. Nad lõid Tartus leedu üliõpilaste ühingu, mis tegutses aastail 1906—1918. Nende initsiatiivil organiseeriti 1918. aastal Vilniuses esimene leedu üliõpilaste konverents. Ühingu liikmed osalesid aktiivselt üliõpilaste revolutsioonilises ja progressiivses liikumises.

20. sajandi alguses õppis siin leedu kirjanduse klassik Jonas Biliūnas. Tartu ülikoolis õppisid kuulsad meedikud Vladas Kuzma, Vladas Lašas, Antanas Purenas, Pjatras Avižonis.

Oleme uhked, et Tartu ülikooli seinte vahel kujunes ja karastus terve rida leedu revolutsionääre. Oleme uhked sellegi üle, et nad osalesid Tartu ülikooli revolutsioonivaimu, internatsionaalsete ja demokraatlike traditsioonide loomisel ja arendamisel.

Siin õppis aastatel 1915—1918 tuntud leedu revolutsionäär Karolis Požela. Ta võttis aktiivselt osa Tartu tööliste ja üliõpilaste revolutsioonilisest võitlusest. Pärast Veebruarirevolutsiooni valiti K. Požela Tartu Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu liikmeks ja VSDT(b)P Tartu komitee liikmeks.

Eestiga on seotud episoodid tuntud revolutsionääri ja teadlase, Leedu Kommunistliku Partei ühe asutaja Vincas Mickevičius-Kapsukase elust. V. Kapsukas elas ja õppis mõnda aega Tallinnas, oli sidemeis Eesti revolutsionääridega, kes elasid ja töötasid Nõukogude Liidus.

Nõukogude aastail on Tartu ja Vilniuse ülikoolide sõprus saanud uue haarde ja sisu. Eesti üliõpilased õpivad meie ülikoolis, Leedu noorus astub omakorda Eesti kõrgkoolidesse, nende hulgas ka TRÜ-sse.

Pidevalt tugevnevad mõlema ülikooli teadlaste loomingulised sidemed. Kõige tihedamalt teevad koostööd majandus-, õigus- ja filoloogiateaduskonnad. Ühiste jõupingutustega lahendavad Tartu ja Vilniuse teadlased mitmeid tähtsaid teadusprobleeme. Mõlema poole teadlased on oponentideks kandidaadi- ja doktoridissertatsioonide kaitsmisel. Vahetatakse teaduslikke artikleid ja üliõpilasrühmi tootmis- ja tutvumispraktika korras. Organiseeritakse ühiseid teaduskonverentse, tugevdatakse isiklikke kontakte. Võib tuua palju kahe ülikooli ja kahe liiduvabariigi kasuliku koostöö näiteid, kuid see võtaks liiga palju aega ja ruumi. Tahtsin näidata osakestki neist niitidest, mis juba ammustest aegadest seovad Vilniuse ülikooli oma põhjapoolse naaberkõrgkooli ja kogu eesti rahvaga ja mis on muutunud tugevaks sõpruseks. Seda tahaksin eriti rõhutada juubelipäevade ajal, sest selles on Vilniuse ülikooli suurus ja kuulsus.

Fotol: Vilniuse RÜ rektor professor Jonas Kubilius võtab vastu üleliidulise kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse rändpunalipu 1978. aasta tublide tulemuste eest õppe- ja teadustöös.

TERE TULEMAST VILNIUSE ÜLIKOOLI TEADUSE PÄEVADELE TARTUS!

Näitus Moskvas on 1. juunini

Moskvas Rahvamajanduse Saavutuste Näituse rahvahariduse paviljonis esineb aasta jooksul näitustega ainult kaks kõrgkooli. Kuni 1. juunini on siin väljapanek «Vilniuse ülikool 400-aastane».

Näitus annab lühikese ülevaate 400-aastasest ajaloost: suurel gravüüril on kujutatud Vilniuse kvartalite panoraam, kus asusid esimesed õppe- ja haldushooned. Nüüdki on seal rektoraat, raamatukogu, ajaloo- ja filoloogiateaduskond (400 aastat tagasi olid seal rektoraat, raamatukogu, kolleegium või keskkool, filosoofia- ja teoloogiateaduskonnad, ka professorite korterid, üliõpilaste ühiselamud). Eksponeeritud on ka praeguse Vilniuse äärelinna planeeritud üliõpilaslinnaku makett, kuhu XX sajandi lõpuks tahetakse üle viia kõik teaduskonnad.

Näituselt saab ülevaate inkunaablitest, Vilniuse ülikooli kasvandike ja professorite kõige väärtuslikumatest teostest: uurimus mitmeastmelistest rakettidest (K. Simonavičius), astronoomiaobservatooriumi ehitus (M. Potšobutas) ning meditsiinilise seltsi loomine, mille liikmetest said XVIII—XIX sajandi väljapaistvaimad teadlased.

Ajaloos tuntuks saanud suurte õpetlaste portreede galeriid jätkavad meie kaasaegsete, Vilniuse V. Kapsukase nimelise Ülikooli nõukogudeaegsete teadlaste portreed, kelle seast mitmed on saanud laialt tuntuks kaasaegsete teaduslike koolkondade asutajatena.

Portreede galeriis on ka V. Mickevičius-Kapsukas, kelle nime Vilniuse ülikool praegu kannab ja kelle poolt allakirjutatud valitsusdekreediga 1919. aastal pärast aastakümneid kehtinud keeldu ülikool taasavati.

Rohkearvulised tekstid fotodega näitavad vana ülikooli praegust mitmekülgset, sisukat elurütmi.

Väljapanekuid tutvustavad VRÜ vene, saksa, prantsuse ja inglise keele eriala üliõpilastest giidid.

VIDA KAZLAUSKIENE

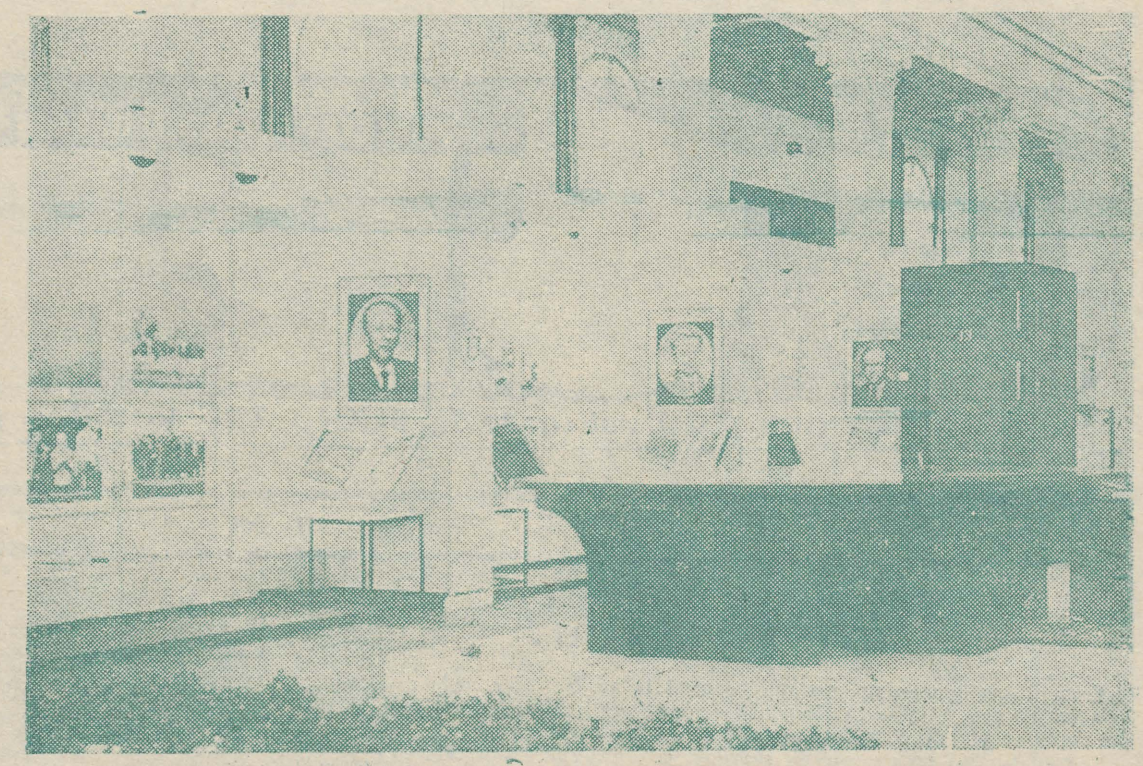

JÜRI LAANE foto

Ülikool nelja filmi kaadreil

1. 1970. aastal tähistati Vilniuse ülikooli teadusliku raamatukogu 400. juubelit. Raamatukogu rajati 1570. aastal kolleegiumi raamatukoguna ja sai aluseks 1579. aastal kolleegiumist ülikooliks muudetud kõrgkooli raamatukogule. Selleks juubeliks sai valmis dokumentaalfilm «Sua fata habent libelli» (raamatutel on oma saatus). Režissööriks on Aleksandras Digimas.

2. Pärast seda lõi ta järgmise dokumentaalfilmi «Vang nr. 26». See on erutav jutustus Vilniuse ülikooli professorist, revolutsionäärist, nimekast geograafist ja geoloogist Josas Lukoševičiusest.

Koos V. I. Lenini vanema venna Aleksandr Uljanoviga valmistas ta ette atentaadi tsaar Aleksander III-le. J. Lukoševičius mõisteti surma. Hiljem asendati surmamõistmine eluaegse sunnitööga. Ta oli Schlüsselburgi kindluses 19 aastat vangis ja sai vabaks alles 1905. aasta revolutsiooni päevil.

3. Kolmas film ülikoolist on samalt režissöörilt. See on pühendatud Leedu esimese ateisti Kazimir Liczinski mälestusele «Ergo, non est deus» (niisiis, jumalat ei ole). Tema kujunemisele XVII sajandil avaldasid olulist mõju Vilniuse ülikooli eesrindlike õpetlaste tööd.

4. Mõõdunud aastal valmis pärast paljude käsikirjade, gravüüride, maalide, fotode jms. läbitöötamist täispikk dokumentaalfilm «Vilniuse ülikool».

Vilniuse ülikool oli pikka aega peamiseks hariduse lätteks mitte ainult Leedule, vaid kogu Ida-Euroopale. Ta on tihedalt seotud Leedu rahva saatusega. Filmis näeme eesrindliku teadusliku mõtte peamisi etappe, vähem teadus- ja kultuurielu üksikfakte.

Et ekraaniteos on loodud Nõukogude Liidu ja ka välismaa vaatajatele (tekst leedu ja vene keeles), on ülikooli ajalugu käsitletud koos teaduse ja teiste maade ajalooga. Filmi loojad on püüdnud näidata ülikooli tekkimise eeldusi, tema tähendust rahvuslike kirjakeelte tekkes, matemaatika, astronoomia, raketitehnika, meditsiini, loodusteaduste, arhitektuuri ja kunsti arengus.

Erilist tähelepanu on pööratud ülikooli edusammudele nõukogude võimu ajal. Ainuüksi viimase kolme aastakümne jooksul on ülikool kasvanud kolmekordselt! Nüüd on VRÜ-s enam kui 16 tuhat üliõpilast, 13 teaduskonda, üle saja kateedri, palju probleemlaboratooriume ning tohutu hulk õppejõude.

Rohkesti on kaadreid üliõpilaselust — õpinguist, traditsioonidest. Tegevuse taustaks ongi üliõpilaskond.

Filmi «Vilniuse ülikool» saab näha keemia ringauditooriumis täna kella 13—14-ni.

VYTAUTAS BOGUŠIS

Tantsukeerises teeneline laulu- ja tantsuansambel

Tavaliselt saame imetleda leedu neidude-noormeeste lennukaid tantsutuure, kuulata leedu rahvalaule ja -muusikat ikka ainult laulu- ja tantsupidude ajal. Harva on võimalik neid vaadata kontserdilaval. Seekord on tartlastel selline meeldiv võimalus olemas: Vilniuse ülikooli teaduse päevi Tartus aitab sisustada Leedu NSV teeneline laulu- ja tantsuansambel. Sügisel, kui Vilniuse ülikooli juubelipidustused kulmineerivad kodu- ja välismaiste külaliste osavõtul oma *alma mater*'is, tähistab ansambel 35. aastapäeva. Ei olnud veel vaikinud Suure Isamaasõja kahurid, kui tudengitest tantsu- ja laulurahvas oma tantsusamme seadma hakkas. See oli rahulikule ülesehitustööle ülemineku esimene tunnus pärast pikki sõjaaastaid. Kaks aastat enne meie vabariigi kirjanduse ja kunsti dekaadi Moskvas, 1954. aastal esines ansambel edukalt Leedu kirjanduse ja kunsti dekaadil ja kandis auga dekaadi kõige enam esineva kollektiivi koormust, saades moskvalaste väga sooja vastuvõtu osaliseks.

Edasi tuli jälle töö, töö, töö, mille tulemusi tähistas NSV Liidu ühe parima kõrgkooli isetegevuskollektiivi nimetus 1956. aastal. Ansamblil võimaldati esindada Leedu NSV-d VI ülemaailmsel noorsoo- ja üliõpilasfestivalil Moskvas, teda autasustati kuldmedali ja festivali laureaadi tiitliga. 1959. aastal sai ansambel juba Leedu NSV teeneliseks kollektiiviks, ansambli orkester aga esines Vilnis VII noorsoo- ja üliõpilasfestivalil, kust tuli tagasi kuldmedaliga.

Vilniuse ülikooli teenelisel laulu- ja tantsuansamblil (vist ei ole patt nimetada teda ka rahvakunstiansambliks) on edaspidigi olnud aina teenekad esinemised küll Leedumaa Kommunistliku Partei kongressidel, küll Leedumaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu kongressidel, vastutusrikkaim aga Kongresside Palees NLKP XXII kongressi delegaatidele. 1967. aastal tunnistati ansambel neljandat korda üleliidulise ülevaatuse laureaadiks. Väga pingerikas oli NSV Liidu moodustamise juubelilaasta 1972: tuli esineda mitte ainult Leedus, vaid ka paljudes liiduvabariikides. Valmistati ette temaatiline kava «Kasvas pärnake».

1973. aasta on taas uute tähistega: Nõukogude noorsoofestivali laureaadi tiitel ja järgmisel aastal Valgevene NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri eduka esinemise eest Leedu NSV kultuuripäevadel Valgevene NSV-s, samal aastal ka Leedu NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri eduka kontserttegevuse eest.

Tantsujalg ei puhka. 1974. aasta kevadel valmis uus temaatiline kava «Kodumaa hääled» (kaheosaline), millega tähistati ka ansambli jõudmist kolmekümnendasse tegevusaastasse. 1975. aasta tõi uue temaatilise kava «Võidu kaja», mis valmistati spetsiaalselt vabariigi juubelilaulupeoks ja võeti vastu erakordselt hästi. Pärast laulupidu tuli esinemine Rahvusvahelisel Ülikoolide Assotsiatsiooni VI peakonverentsil Moskvas. Leedu NSV Välismaaga Kultuuri- ja Sõprussidemete Arendamise Ühing autasustas ansamblit eduka tegevuse eest sidemete arendamisel välismaaga. Juba 1967. aastal oli kollektiiv teinud eduka turnee Prantsusmaale, Itaaliasse, Türgisse ja Kreekasse. 1974. aastal oli ta leedu ja nõukogude rahvakunsti esindanud Austrias Salzburgis toimunud XVII rahvusvahelisel rahvakunstifestivalil. 1976. aastal esineti rahvusvahelistel rahvakunstifestivalidel Marseille's ja Nizzas. Samal aastal esineti ka BAM-il «Komsomolskaja Pravda» rongi koosseisus ja Soomes. Seda aastat tähistas ka Leedu komsomolipreemia.

1977. aastal jätkus ansambli võidukäik: esinemine Kongresside Palees I üleliidulise kunstilise isetegevuse festivali kontserdil ja Pariisis rahvusvahelisel näitusel.

Milline on aga ansambel ise? Enam kui 120 tantsijat, lauljat ja pillimängijat moodustavad ansambli tuumiku, kasvulava on ettevalmistusrühmade näol, kes vahetavad välja ülikooli lõpetanud ansambli liikmeid, kuigi paljud jäävad ka pärast lõpetamist ansambli koosseisu.

Osavõtjaid on kõikidest teaduskondadest, lõpetanud jätkavad sageli tegevust oma uues töökohas uue asambli loojatena ja käivad ennast endises kollektiivis täiendamas. Kontsertprogrammis on leedu rahvalaulud, tantsud, pillilood, samuti vennasvabariikide laulud-tantsud ja nõukogude autorite looming.

Tartu publikul oli Leedu NSV teenelist laulu- ja tantsuansamblit võimalus näha neljapäeval, 17. mail kell 19 noortemajas «SÕPRUS», täna kell 19 esinetakse EPA aulas.

MILVI REINFELDT

Mis on uudist?

● Vilniuse Pedagoogilises Instituudis toimus vene keele olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» kolmas vabariiklik voor, kus osalesid Leedu 12 kõrgkooli esindused.

Üliõpilastel tuli vastata üheksale küsimusele. Meie ülikooli võistkond vastas väga hästi kõikidele küsimustele ja saavutas I koha vabariigi kõrgkoolide seas. Hästi tulemusi isiklikus arvestuses saavutasid kaks meie võistkonna liiget — õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased B. Sudavičius ja V. Zilinskaite. Nad tulid vastavalt esimesele ja teisele kohale.

See olümpiaad näitas suurt huvi vene keele vastu. Tore, et meie ülikooli esindus võitis meie jaoks väga tähtsal aastal — Vilniuse ülikooli juubelilaastal.

A. DUNDAITE,
vene keele kateedri dotsendi kt.

● Võidupühä — see on meie rahva kangelasteo pidupäev. Õigusteaduskonna kommunistlikud noored kiitsid heaks patriootliku algatuse — mälestusvahtkonna. Selle auks korraldati ekskursioon Leedu maalilisse rajooni Dzukiusse. Käidi Pirčiupise külas, mille nimi meenutab meile kohutavat tragöödiat ja nõukogude rahva kangelaslikkust Isamaasõjas. Külas asuva muuseumi juhataja tutvustas meile üksikasjaliselt ekspositsiooni.

Edasi läks meie tee mööda partisaniradu Rudninkai sallu. Siin oli sõja ajal Lõuna-Leedumaa partisanililikumise keskus. Partisanirühma ridades võitlesid ka mõned meie ülikooli õppejõud.

Olles tutvunud muuseumi eksponaatidega, mõistsime paremini meie kodumaa eest võidelnud inimeste mehisust ja kangelaslikkust.

A. KUČINSKAS,
õigusteaduskonna IV k.
üliõpilane

● Meeleoluka peo pidasid hiljuti keemikud. Sellest võtsid osa ka kuulsad teadlased, akadeemikud I. Janičkis, R. Višomirskis jt.

Peo avas teaduskonna dekaan A. Levinskas. Ta õnnitles kõiki kokkutulnuid vana ülikooli juubeli puhul, samuti ülikoolile Rahvaste Sõpruse ordeni üleandmise puhul ning soovis kõigile head tuju.

Suure tähelepanuga kuulasid saalisistujad dots. Č. Kudaba ettekannet keemiateaduste arengust ülikoolis. Prof. K. Daukšas meenutas oma tööd meie kõrgkoolis.

Sel päeval anti kätte diplomid olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» võitjatele. Üritusest võtsid osa keemiaüliõpilased Moskvast, Leningradist, Taškendist.

Keemikute päeval ei saa läbi ilma ilutulestikuta. Sellega lõpetasidki peremehed lühikese eeskava, milles on tavaliselt palju huumorit ja pisut kriitikatki.

Need, kellel suu kuivas lõbusast laulust ja tantsust, võisid end värskendada kaljaga. Kellele meeldis rahvamuusika, tantsisid vaissi ja polkat.

A. RUŠKITE,
keemiaosakonna III k.
üliõpilane

RU TEADUSE PÄEVAD MEIL

Vilnius ei ole kaugel

Tiit jääb vene keele tundi hiljaks. Ja kui tuleb, siis suure reisikotiga, kus kõige peal ilutsemas «Apelsini» plaat. See on Erkilt Arturasele. Ja see pole ainuke saadetis. Sedakorda läheb Tiit Vilniusse nagu näärivana, sest meie jaoks ei tähenda mõiste «leedulased» enam midagi abstraktset, üldist, seotut kaasaegse arhitektuuri, puuskulptuuri ja filmikunstiga, vaid konkreetseid inimesi, Vilniuse ülikooli žurnalistikatudengeid. Ja konkreetsetele leedulastele on võimalik konkreetseid, kas või lausa materiaalseid tervitusi viia.

Imelik, viimase poole aastaga oleks tee Tartu ja Vilniuse vahel justkui lühemaks jäänud. Pärast seda kui me veebruaris Vilniuses käisime, oli Brone peaaegu nädal aega siin. Siis sõitsid meie esmakursuslased Vilniusse. Laima ja Gintas käisid meie ÜTÜ konverentsil. Ajakirjanduspäeva tähistasime koos leedulastega Vellaveres. Ja tänaõhtuse «Tšaikaga» tulevad Vilniuse ülikooli esimese kursuse žurnalistid vastukülaskäigule. Ausõna, varsti ütle Panso moodi, «nagu oleks maakera majavalitsus, kus iga päev või trehvata»!

Ma olen vahel juurelnud selle üle, miks me läheme just Vilniusse ja miks sealt just siia tullakse. Ning miks «Sirp ja Vasar» kirjutab alailma leedu kultuurist? Erilisi tingimusi hingesuguluse tekkimiseks kahe rahva vahel ju peale ühise Balti mere ei ole.

Kuradimuuseum Kaunases, kuradipead kaelaehetena kaelas rippumas või pastapliiatsi otsas, küünlajalg, kus küünal otse kuradi lõugade vahele pistetakse, lustakad puust voolitud kuradid taidluskunstniku näitusel vastavatud külakultuurimajas... Tundub, nagu oleksid leedulased väga jumalavallatu rahvas. Ent sealsamas, mõnisada meetrit uuest kultuurimajast eemal on külakalmistu, kus puude vahel kõrguvad sünged mitme meetri kõrgused puuristid ristilöödud Kristuse kujukestega, millele kumerad plekiribad nagu katuseks pea kohale oleksid pandud. Need on mälestused minevikust.

Aega ju veel veidi on, aga Tiit tõuseb laua tagant püsti ja palub õppejõult luba lahkuda, sest reisipalavik on juba sees ja mine tea, äkki tuleb rong varem sisse.

«Vii siis kõigile tervisi!» Igaüks loeb ette, kellele Tiit peab tervisi viima. Vaevalt et tal kõik meelde jääb, aga eks tervituste saatja süda lähe ikka kergemaks, kui tervitused välja öeldud saab.

«Ja kuhu te siis üldse lähete?»

«Vilniusse!»

Õppejõud ei oska muud teha, kui hingepõhjast ohata ja silmad abitsivalt lakke tõsta. «Jälle! Alles olid sõpruspäevad ja ÜTÜ konverents!»

Aga tegelikult tuli see ju meie vene keelele hoopis kasuks! Ja ega õppejõud tegelikult nii pahane olegi.

«Millal te siis tagasi tulete?»

«Teisipäeval. Nii et järgmiseks vene keele tunniks olen kohal!»

Tõepoolest, kui järgmiseks tunniks tagasi jõuab, siis ei saa Leedumaa väga kaugel olla...

RIINA MAASING

Mööda Leedumaad

ÜTÜ ajalooringil on välja kujunenud aastatepikkune traditsioon — lõpetada iga tööaasta 3—4-päevase õppeekskursiooniga võidupüha paiku. Seekordne, 18. suurekskursioon leidis aset 6.—9. maini Leedu NSV-sse. Marsruudi valikut mõjutas Vilniuse ülikooli 400. aastapäev.

Esimene päevateekond viis 30 ekskursanti (neist 5 õppejõudu) Kaunasesse. Teel kuuldi teaduslikke ettekandeid Leedu ajaloo kõigi perioodide kohta. Enamik ettekandeid oli üliõpilastelt, oma etteasted olid ka õppejõududel. Prof. H. Piirimäe rääkis palju huvitavat Vilniuse ülikooli ajaloost, asjalikke seletusi ning täiendusi oli prof. S. Vahtrelt ja vanemõpetajalt T. Rosenbergilt. Esimene pikem peatus tehti Panevežyses, kus tutvuti ülelliidulist huvi äratava teatriga ja õdusailmelise vanalinnaga. Juba siin paistis silma vanalinna heakorrastus ja see, kuidas vanu väärtusi on suudetud nii sobivalt liita uuega. Pärast nägime, et see on omane kõigile Leedu NSV linnadele, eriti aga Kaunasele ja Vilniusele.

Enne Kaunasesse jõudmist käisime veel Dotnuvas, kus juba 1924. aastast töötas Leedu Põllumajanduse Akadeemia. Praegu asub seal Põllumajanduse Teadusliku Uurimise Instituut. Päeva lõpetas päikeseloojangueelne jalutuskäik Kaunase vanalinnas.

Järgmise päeva hommikul tutvusime linnaga, kus vaatasime 13. sajandist pärit kindluse varemeid, Vytautase kirikut, vana raekoda (praegu asub siin perekonnaseisuaktide büroo) jt. ajaloolasele huvipakkuvaid objekte.

Ajaloolane ei saa käimata jätta ka sellises kohas nagu 9. fort, kus fašistliku okupatsiooni ajal hukati hulgaliselt Nõukogude sõjavange ja rahulikke elanikke. Nüüd on seal kõiki neid õudusi meenutav muuseum.

Suursuguse mulje jättis Pažaislise klooster. Seda 18. sajandi barokkstiilis ehitatud kloostriansamblit oma suure ja rikkalikult kaunistatud kirikuga peetakse üheks ilusamaks seda laadi arhitektuurimälestiseks Ida-Euroopas. Kunagi kuulus see aga ühele mungaordule. Praegu on klooster külalistele suletud, kuid meile kui tulevastele ajaloolastele avati uksed ning sealne restaureerimistööde juhendaja andis ka ülevaate kloostri minevikust ja taastamistöödest.

Kõige sügavama ja härdust tekitava elamuse jättis aga Leedu kunsti ja muusika suurkuju M. K. Čiurlionise muuseumi külastamine. Tema sisusügavad maalid ja kuuldud helilindid andsid hulgaliselt mõtteainet ja tekitasid huvitava diskussiooni.

Teel Vilniusse käisime Rumšiškise vabaõhumuuseumis. Selle kauni koha eriilmelise reljeefiga maastik on hästi seostatud Leedumaa eri paikkondadele iseloomuliku rahvaarhitektuuriga.

Ükski Leedut külastav turist ei saa jätta tutvumata Trakaiga. Oli ju siin 14. sajandi alguses Leedumaa pealinn, mida praeguseni meenutab Vytautas Suure poolt 15. sajandi alguses ehitatud loss.

Vilniuses kulus suurem osa ajast ülikooliga tutvumiseks, kus praegu käivad suured restaureerimistööd. Ülikooli tutvustasid meile vanad tuttavad möödunud spordipäevadest. Kaunist vanalinnast on juba suur osa restaureeritud. Taastamistööde iseärasuseks Leedus on see, et võetakse ette korraga terve kvartal ja restaureeritakse seda kui tervikut.

M. K. Čiurlionise poolt saadud sisemist mõttelõnga võls rahulikult edasi harutada vanal poola kalmistul, kuhu ta koos paljude teiste leedu ja poola suurkujudega on maetud.

Kolmanda päeva päikeseloojanguks jõuti Leedu rahvusparki — Ignalina järvede maale. Rahvuspark loodi 1974. aastal ja on Baltikumi väikseim. Järgmisel hommikul käisime ära Leedu ühel kõrgemal mäel, Aušrosel, kust avanes maaliline vaade Ignalina järvedele.

Mõni kilomeeter enne Leedust lahkumist vaatasime üht vana rahvakunsti näidet — 1650. aastal ehitatud Stelmuže puukirikut, kus praegu asub Leedu vanade puuskulptuuride näitus. Samas on ka igivana tamm (u. 2000 a.), mis on leedulastele püsivuse sümboliks.

Suurekskursioonidel pole kunagi ära unustatud sporti. Ka seekord peeti kaks jalgpallilahingut ja tütarlastele minimaadlus. Kahjuks jäi pidamata traditsiooniline lutsuviskevõistlus.

Probleeme nelja päeva jooksul nähtust-kuuldust jätkus elavaks aruteluks koduteelgi. Suurekskursioon-79 on lõppenud, ootame järgmist!

KAUPO AHUNA,
ajaloo III k.

Septembri esimesel päeval peavad VRÜ vastsed tudengid immatrikuleerimispidu.

Armas Juhan Peegel!

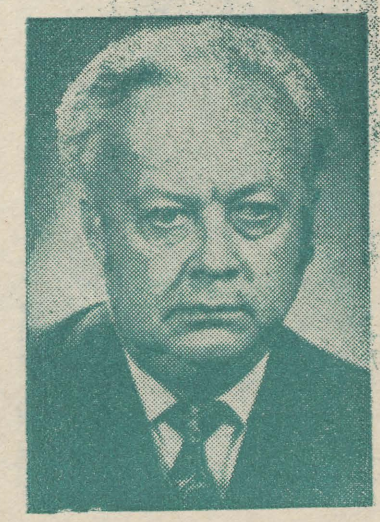

Sa oled meie hulgas märkamatult suurmeheks sirgunud.

Tippisid oma esimesed tillukesed sammud Saaremaa rihvasel pinnal. Kirjatarkuse said kodusaare ühisgümnaasiumis. Su töömehetee algas samas Kuressaare ajalehetoimetuses. Noorukina käisid läbi sõjatee Eesti Laskurkorpuse ridades.

Koju jõudnud, töötasid taas Kuressaares otsekui vajanuksid hingetõmbeaega enne järgmisi pingutavaid aastaid. Astusid 1946. aastal TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonda. Samal ajal jätkus Sul energiat töötada «Postimehes», praeguse «Edasi» toimetuses. Lõpetasid õpingud ja siirdusid aspirantuuri. Kaevasid regivärsilademeis ja koostasid kandidaadiväitekirja.

Meie vabariik vajas ajakirjanikke. Neid Sa hakkasidki 1954. aastal õpetama. Praktilist lehemehetööd tundsid Sa oma kogemustest, ent teoorias olid autodidakt. Tõsise ja tööka Saaremaa mehena täitsid Sa nüüdki saadud ülesande. Omandasid vajalikud teadmised ajakirjandusteoorias. Uurisid eesti vanemat ajakirjandust, pidasid loenguid ning juhendasid arvukaid diplomitöid. Tundsid end lõpuks kindlal pinnal ja asusid kirjutama doktoritööd, mille kaitsesid Moskvas 1974. Ja korraga olidki doktor, professor ning akadeemik!

Teadagi ei läinud kõik nii libedasti. Tegid oma tööd vaikselt, ilma sellest suuremat rääkimata. Ka raskused ületasid vaikides. Ent vahepeal pidasid loenguid eesti keelest ja kolm aastat (1964—1967) juhtisid dekaanina ajaloo-keeleteaduskonda. Juhtiva töötajana ei pidanud Sa endale alandavaks meiega kolhoosipõllul kartuleidki võtta. Kõigi nende argiaskelduste kõrval leidsid Sa mahti kirjutada jutustusi oma kodusaarest, need ilmusid kogudes «Saaremaa motiive» (1964), «Lühikesed lood» (1970) ning «Teed ja ristteed. Üks vanamoeline jutuahel» (1976). Suuresti kasuks tuli Sulle eesti vanema kirjakeele tundmine. Selle arhailist stiili andekalt matkides valmis Su vaimukas vestekogu «Üks kaunis jutu- ja õpetuseraamat» (1966) ja H. D. Rosenstrauchi varjunime all ilmunud «Kolm tahedat lugemist» (1973). Äsja jõudis aga müügile mullu «Sirbis ja Vasaras» ilmunud meisterlik raamat Su sõjateest.

Su teaduslikest töödest mainitagu vaid uurimust «Eesti regivärsilise rahvalaulu keelest» (1961), «Kalevipoja» keelelisi kommentaare, teost «Eesti ajakirjanduse algus» (1966) ja ülevaadet «Rotatsioonimasinad mürisevad» (1965). Viiks pikale loetleda kõiki teoseid, mida Sa oled koostanud ja toimetanud. Olgu neist nimetatud üksnes «Läbi kahe sajandi» (1971) ja «Fakt, sõna, pilt» I—IX (1964—1976). Muidugi pole Su osa piirdunud vaid redigeerimisega, ikka oled Sa ka ise neisse köiteisse kirjutanud. Lisaks oled avaldanud teaduslikke kirjutisi muudeski väljaandeis ja esinenud rahvusvahelistel FU kongressidel.

Eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri pere tunneb Sind hea ja armastusväärse kolleegina, kelle võrratust huumorist alati osatakse lugu pidada.

Olgu Su tulevik õnneküllane ja päikesepaisteline!

Kolleegide nimel
PAULA PALMEOS

Kirjutan kursusejuhendajast

«Kas tõesti Juhani õpilane? ... Siis on sul elus vägevasti vedanud!»
Üks J. Peegli sõjakaaslasi

Kirjutada võib üldse alles siis, kui sa ilma ei saa, kui sus see, mida öelda tahad, settinud on, ja isegi siis ei tea sa alati, mis su kirjutise sündi õigustab. Nii ei tea ma praegu, mis ütlemisvaev sundis mind kirjutama Juhan Peeglist.

Tunne, et Peegel viimaseil aastail vaikselt ja soojalt nagu kodukurm su selja taga on seisnud, ei lahku minust. Võib-olla sai ta võõras linnas selleks, kelle tuge mõnikord, kui väsinud oled, väga vajad, et suuta jälle edasi minna. See ei ole ainult minu tunne, vähemasti Siimu, oma endise kursusevenna kohta julgen öelda sama, ja kuidagi hea on mõelda, et Siim selle tunde Tallinna, oma uude kooli kaasa võttis.

Ja ikka ei söanda ma ennast «Peegli lapseks» pidada ning isegi pelgan mõnd vanemat kolleegi, kes seda sõnapaari väga vabalt kasutab. Tean ta ontlikku ja samas häbelikkugi olekut, aiman hella loomust, mille veiklus ta juttudes jäädvustunud — päris ta hinge sisse pole ma ometi näinud.

Romantikud on tavaliselt stiihilise loomuga. Peegli kohta seda ei ütleks. Stiihia on temas suunatud kohusesängi. Teatavaid inimesi, kelles kohus näib mulle tundevägistamisena ja silmakirjatsemisena, ma ei hinda, Peeglis tunnukse kohuse ja tunnete harmooniat. Vahest võiks seda nimetada «ühe-polgu-tundeks» — sõjapäevad, nagu seda ka «Ma langesin esimesel sõjasuvel...» tunnistab, on Peeglile alati palju tähendanud. Peegli fragmentaarium on mu meelest ehe publitsistika, jääb mulje, nagu oleks see lahingute vahel põtve otsas peetud sõjapäevik.

Mulle tundub, et loomupärasele tundlejale omaselt, kellele taie on puhang, pihtimus, tähendab pikemates žanrides kirjutamine Peeglile teatavat eneseületamist, sellest vahest ka stiliseeritud tundepudemed tema lugudes, mis tagasilöögi annavad. Ei saa ka Peegli loomingu eritlemisel eirata tema humanitaarhuvisid, ühtepõimitust eelnenud kultuuriga. See on andnud «Teede ja ristteede» haarava sissevaate inimesse, kuid Peegli juttude maailma eksistentsiaalseks Mati Undi sarnaselt ma ei pea. Peegli keskendumine ühte ahtakesse ruumipunkti, mida võiks piiritleda Saaremaaga, tema Põide-kandiga, on teritanud ta nägijapilku, kinnitanud usku eluringi pidevusse ja algväärtuste püsivusse. Peegli kangelaste pilgu hämmastav selgus isegi ärritab mind, mulle on lähedasem alles olemise mõtteotsinguis vaevlev heideggerlik inimene. Ometi kuuletun Peeglit lugedes tema inimesekujutamise sisendavale jõule.

Mõtlen, mida inimesele kodukant tähendab, mõtlen, miks Siimule meeldib suviti vanade talumeestega aidapõndakul «viuna» võtta ja mõtlen, et Peegelgi avaneks. tõeliselt Saaremaal. Kui tuled näiteks malevast, tundub sulle, et Tartus valitseb verevaikus ja sul on sellega pagana raske harjuda. Võib-olla sellepärast ongi tarvis Peegli-suguseid mehi, kes oma vaikse, kuid soojendava usuga elusse ja inimesse sullegi kõlbeliseks eeskujuks saavad.

TÕNU KARRO

LEHETOIMETUSELT!

Ülikooli ajaleht ja Juhan Peegel. Juhan Peegel ja ülikooli ajaleht. Sõnapaaride vahetamine ei muudaks midagi. Seos on ammune, möödetav aastakümnetega. Sellesse lehte on kirjutatud, seda on toimetatud. Õpetamine, suunamine, nõuandmine läheb edasi: Juhan Peegel teeb seda toimetuse kolleegiumi liikmena. Täname ja õnnitleme!

EDUARD LAUGASTE 70

22. mail tähistab filoloogiadoktor professor Eduard Laugaste oma 70. sünnipäeva.

Juba aegade hämarusest peale on meie mail ikka mais, külvikuus pudenenud seeme põllumehe peost maa rüppe idanema, et sügisel võiks rohke saak täita tünnid ja salved. Mõneti on lausa sümboolne, et just sellele kibekiirele külvikuule on sattunud prof. E. Laugaste elutee rajamärk. Juubilari teguderikast elugi võib võrrelda töötiheda külvikuuga, juubilari ennast aga hoolsa ja usina külvimehega, kelle külv on kandnud ja kannab saaki mitmel põllul.

Meie *alma mater*'is on E. Laugaste olnud tarkuseseemne külvajaks noore põlve teadmistepõllule alates 1944. aastast. Teevad needki aastad kokku kopsaka ja ümmarguse arvu — 35. Juubilari käe all on sirgunud praktiliselt kogu sõjajärgne eesti folkloristide kaader. Tema teadmistesalvest osasaanute ring on aga tunduvalt laiem — rahvaluule üldkursuse loengud on pakkunud elava kontakti võimalust kõigile eesti filoloogia I kursuse üliõpilastele. Rahvaluule eriharu valinud üliõpilastele kestab see viljakas kontakt erikursuste ja -seminaride näol viienda kursuseni. Selle aja jooksul võimaldavad E. Laugaste mitmekülgsed huvid ja eruditsioon noore inimese teadmistepunga täiendada folkloori alal laias diapasoonis: mütoloogias, soome-ugri ja naaberrahvaste rahvaluules, süvendatult rahvaluule üksikžanrides (rahvalaul, muistend jt.), rahvalaulu poeetikas, struktuuris ja keeles, rahvaluule uurimise meetodites, eesti rahvaluuleteaduse historiograafias jne. jne. Rahvaluule eriharu lõpetanutest vist enamik võib rahuloluga nentida, et neid on E. Laugaste suunav ja toetav käsi juhtinud finišisirgeni, diplomitöö kaitsmiseni. Üsna mõnelegi on aga seda tuge jätkunud veelgi pikemaks ajaks, nimelt aspirantuuriaastateks.

Targa ning ettenägeliku külvimehena on prof. E. Laugaste ikka hoolt kandnud selle eest, et tema külvivakk seisaks alati triiki täis käepärast võtta. Olles sunnitud alustama lausa tühjalt kohalt, oli juubilari esimeseks mureks õppematerjali soetamine. Juba 1946. aastal jõudiski kaante vahele «Eesti rahvaluule» («Eesti kirjanduse ajalugu» I), mis oli pikka aega ainsaks ülevaatlikuks õpikuks. Töö selles suunas jätkus üle rotaprindiväljaande «Loenguid eesti rahvaluule üldkursusest» (1965), kuni 1975. aastal ilmus tervet rahvaluulekursust haarav õpik «Eesti rahvaluule», mis juba 1977. aastal nägi täiendatuna ja ümbertöötatuna ilmavalgust 2. trükis. Olulised lüngad õppekirjanduses täitsid «Valimik eesti rahvalaule» (1948), «Rahvaluule välipraktika» (1963, koos U. Kolgiga), «Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu» (1963). Viimasele neist lisandub kõige lähemal ajal II osa, mis viib lõpule ülevaate eesti folkloristika ajaloost olevikuni välja. Õppetöö vajadused on andnud tõuke üleliidulist hindamist leidnud folkloristlik-etnograafiliste filmide «Kihnu pulmakombestik» jt. tegemiseks ning ulatusliku diamaterjali muretsemiseks. E. Laugaste juhendamisel on suvine üliõpilaste töö praktikal ja ekspeditsioonidel kokku kandnud arvestatava käsikirjalise rahvaluulekogu, kus signatuuri EKRK all võib leida juba 77 köidet vanavara.

E. Laugaste külv ja saak teadusepõllul ei jää mingil moel alla saavutustele pedagoogina. Esimesed tuumakad terad küpsesid siin juba ligi poolsada aastat tagasi. Vahest ehk mõnele sügisel stuudiumi alustavale rebasehakatisele on esialgu uudiseks see, et monograafia «Die estnischen Vogelstimmebedeutungen» (FFC 97, 1931) autor E. Treu on ikka seesama E. Laugaste, kelle poolt toimetatud koguteost «Saaksin ma saksa sundijaks» (1976) ta hiljaaegu juhtus tehitsema. E. Laugaste teaduslikus tegevuses mahub aga nende vagude vahele ligi 100 teaduslikku tööd, nende hulgas 10 monograafiat, ning üle 300 populaarteaduslikku kirjutise. Folkloori kõrval on tema huviringis püsinud ka kirjandus, nagu seda ilmekalt osutab kas või «Eesti kirjandus karikatuuris» (1939). See, et E. Laugaste on valitud Kalevala Seltsi ja Soome-Ugri Seltsi välisliikmeks ning Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaliikmeks, räägib tunnustusest ja tuntusest ka väljaspool meie pisikest Eestit.

Ilmselgelt pole siinkohal võimalik isegi mitte ära mainida prof. E. Laugaste kõiki töid ja tegemisi. Ülekohtune oleks siiski täiesti vaikida juubilari organisatoorsest tegevusest rahvaluuleteaduse arendamisel. Kokku arvata aga, kui palju aega ja vaeva nõudis näiteks kas või oktoobris toimunud regivärsiteemalise konverentsi organiseerimine, seda oskab vist küll ainult juubilar ise.

22. mail tähistab TRÜ filoloogiateaduskond, nagu see ühe tõsise töömehe tähtpäeva puhul peaks olema sobilik, filoloogiadoktor prof. E. Laugaste 70. sünnipäeva teaduslikku ettekandekoosolekuga, mis algab kell 15 aulas.

Siit, meie ülikooli ajalehe veergudelt tahaks aga lugupeetud juubilari õpilaste ja töökaaslaste nimel soovida väsimatule külvimeistrile palju õnne, jaksu ja tervist edasiseks külvitööks.

PAUL HAGU

JAROSLAV RAID 60

24. mail tähistab NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent Jaroslav Raid oma 60. sünnipäeva. 1937. aastal tuli Tallinnas keskkooli lõpetanud noor mees Tartusse, et omandada siin kõrgem haridus metsanduse alal. Stuudium oli jõudmas lõpukorrale, kui saabus murranguline 1940. aasta suvi ja 1940/41. õppeaasta. J. Raid läks algusest peale kaasa nõukoguliku ülikooli loomisega ja tema peamine tähelepanu koondus komsomolitööle. 1941. aasta juulist 9. maini 1945 võitles juubilar fašistlike vallutajate vastu Nõukogude armee ridades. Pärast sõda töötas ta Eesti NSV Välisministeeriumis ja oli parteitööl, õppides samal ajal NLKP Keskkomitee Kõrgemas Parteikoolis, mille lõpetas 1954. aastal.

1955. aastast on J. Raidi elutee taas tihedalt seotud Tartu linna ja ülikooliga. Kuus aastat juhtis juubilar Tartu linna parteiorganisatsiooni, olles samal ajal EKP Keskkomitee liige ja ENSV Ülemnõukogu saadik. Alates 1962. aastast töötab ta õppejõuna TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedris. 1963. aastal kaitses ta kandidaaditööd, 1972. aastal sai dotsendi kutse.

Jaroslav Raidi tuntakse nii enda kui teiste suhtes nõudliku pedagoogi, aktiivse ühiskonnategelase ja printsipiaalse seltsimehena. Õppejõu ja teadlasena on tema tähelepanu koondunud NSV Liidu ja Eesti NSV ajaloo sotsialismiperioodile. Teenete eest nõukogude võimu kindlustamisel ning Tartu Riikliku Ülikooli arendamisel on teda autasustatud ordenite ja medalitega.

Soovime juubilarile palju jõudu, tervist ning kordamineküid edasisteks viljakateks tööaastateks.

Kolleegid

Mees ja gastroskoop

Miks Sa ei suitseta enam? Ah, et küllalt juba. Muidugi, mõnele ei saa kunagi küllalt. Kohvi ikka jood? Selge, mõistus peab terane olema. Sul on ta ilma kohvitagi terav ja selge olnud. Mõnikord vahedamgi kui kirurgi skalpell. Ja ma pole veel kedagi kohanud, kes ennast mõnuga lõigata laseks. Eks see kehti ka terava mõistuse kohta. Sinu mõttelõikused on aga viljastavad. Ei võta midagi ära, vaid panevad juurde, teevad midagi uueks ja teistmoodi. Sinust sai tohter. Tore, et sai. Imestama aga paneb, et klassikalisi keeli õppinu, humanitarist läbi ja läbi, ometi siiski selle praktilise, elu argipäevaga silmitsi oleva elukutse valis. Tean, mida vastad. Et ka arst peab mitmekülgselt haritud ja kultuurne inimene olema. Nüüd on Sinul seda ametit peetud pihuga peale kolmekümne aasta. Ega Sa ei kahetse. Muidugi, hilja on kahetsema hakata. Aga kui otsast alata? Alati on tore uuesti otsast peale hakata. Kui aga saaks. Istuksime jällegi poole ööni Toome sisekliiniku laboris, loeksime verepilte ja õrritaksime Kuno Kõrge rotte. Olid vihased loomad! Enam niimoodi ei istuta, tudeng niimoodi verepilte ei loe. On teised ajad. Kas õpetamise amet ka meeldib? Otsi lolli, kuid tegema peab. Ära väsitab. Kõike peab koledasti ette peeneks nämmutama ja hambad on viletsad. Röntgen tegi liiga. Tõepoolest, elu paremad päevad on Sul ju pimedas toas mööda saadetud. Aga õpetada Sa oskad ja tahad ka. Ära salga. Uurimise pisik on Sul vist lapseeast veres olnud. Kui veri varesepoja puu otsa viib, siis mis veel Sinust rääkida! Sa pole siiani saanud lahti lihtsameelsest uudishimust — mis seal sees on. Küll uurisid röntgeni ja gastroskoobiga, kuidas inimese magu seestpoolt välja näeb. Seda tänase päevani. Tubli Sinust, et tegid selgeks, kuidas laiuss kehvveresust põhjustab ja miks paljud Eestimaa mehed ja naised keetmata lehmapiima juua ei kannata. Sa pole pidanud paljuks maouurimise ekspeditsioonide korraldamist Saaremaale, Lapimaale või mujale. Ikka selle uudishimuga, kas pole maokatarri, kas pole midagi sõralise moodi. Seda kõike on vaja teada. Meie vabariigi gastroenteroloogiateaduse oled Sa jalgadele pannud. Sind ja Sinu õpilasi tuntakse siin ja raja taga. Ikka heast küljest. Euroopa «Gastroklubis» oled Sa oma poiss. Ütled, et aitab küll. Tagasihoidlikkus, mis muud! Kuid võta asja huumoriga, nagu alati oled võtnud. Siis on kergem. Eks tegemisi ole Sul veel palju ees ja vunk on ka sees. Järgmine kord tuleb pikem lugu.

Jääb vaid üle suruda ja raputada juubilari kätt, sest sisehaiguste propedeutika kateedri professor KALJO VILLAKO, mees gastroskoobiga, saab 19. mail 60-aastaseks.

JAAN RIIV

TRÜ spordipäevale!

Ülikooli järjekordne, seekord 28. spordipäev toimub pühapäeval, 20. mail Tamme staadionil.

Koguneme pidulikuks rongkäiguks kell 9.30 V. Kingissepa tänavale. Rivistume teaduskonniti kuuekaupa kolonni. Kolonn kujundatakse järgmiselt: kõige ees teaduskonna embleem, järgnevad dekaan, õppejõud-teenistujad, naisüliõpilased ja meesüliõpilased. Ehk näitavad üliõpilased seekord, et nad oskavad rongkäigus ilusasti ja rühikal rivisammul kõndida.

Rongkäik suundub Tamme staadionile, kus toimub spordipäeva pidulik avamine.

Kell 11 algavad võimlemisesinemised. Naisvõimlemise osakond esitab naisvõimlemise vabakava ja vaikrühma kava võimlemiskeppidega L. Jaansoni ning kava tamburiinidega H. Tidriksaare juhtimisel.

Üldise kehalise ettevalmistuse osakond esitab segakava ja meeste vabakava (juh. K. Keemann, I. Okk ja U. Sahva).

Ka seekord esineb õppejõudude võimlemisrühm E. Peebo juhatamisel. Uudiseks on karaterühma esinemine (juh. R. Randlane.) Külakosti toovad VII keskkooli I ja II klasside õpilased vabakavaga, mida juhatavad A. Võssotšina ja L. Voltri.

Tavakohaselt esineb ka TRÜ rahvantantsuansambel.

Spordilik osa kujuneb järgmiseks:

Kergejõustiklased võistlevad teaduskondadevahelises 10 × 100 m (5n+5m) pendelteatejooksus ja aastajooksus (1979 m). Suusasportlased, seekord 4 kehakultuuriteaduskonna kursust, võistlevad omavahel 4 × 100 m suusarolleritel. Sportmängudes kujunevad huvitavateks teaduskondadevahelisteks võistlusteks välkturniirid meeste korvpallis, naiste võrkpallis ja naiste rahvastepallis. Seekord tuleb aga võrkpalli- ja rahvastepallinaiskonnad komplekteerida eri üliõpilastest, siis õnnestub ka võistluste organisatsiooniline külg paremini.

Kui eelmistel spordipäevadel õppejõud omavahel ei võistelnud, siis selleks spordipäevaks kutsume kõiki teaduskondi 5-liikmelise esindusega võistlema kurnimängus. Mäng on tore, lihtne ja jõukohane kõigile. Kohal on ka instruktor, kes enne võistlust annab juhtnööre ja õpetusi kõigile mängust osavõtjaile. Niisiis — võistkond kokku ja julgelt välja!

Toimub ka köievedu teaduskondade tugevamate meesüliõpilaste vahel. Võistkonda kuulub 10 üliõpilast. See jõukatsumine võib päris huvitavaks ja kaasakiskuvaks kujuneda.

Spordipäeva ladusaks kordaminekuks tuleks varakult koostada võistkondade nimekirjad ja need veel enne võistluste algust kohtunikele esitada.

Võitjaid, nagu ikka, ootab spordiklubi maitsev tort.

Tulge kõik, seda toredamaks spordipäev kujuneb!

UNO SAHVA,
TRÜ spordipäeva organiseerimiskomitee liige

Naiskoor laulis Minskis ja Vilniuses

Kevadine küre aeg on ka ülikooli naiskoorile ridamisi üritusi toonud. 12. aprillil esineti Vastse-Kuuste koolis rahvalaulupäeval, 20. aprillil toimus aastakontsert aulas, järgmisel õhtul võistlesid tüdrukute inglihääled Toomel hakkide avangardistliku kraaksumisega. «Koorid sildadel» — see üllatavalt hästi kordalãinud üritus oli ka enamikule lauljaist avastus ning vaimustus seega kahepoolne.

23.—27. aprillini toimus traditsiooniline kevadine kontsertreis, seekord Minskisse ja Vilniusse. Minskis võttis meid vastu ülikooli ametiühingu klubi. Kontserdid filoloogiateaduskonna saalis ja konservatooriumis õnnestusid, publik oli külalislahke. Eriti rõõmustas soe vastuvõtt konservatooriumis, kus kuulajaiks olid muusikaüliõpilased ja -õppejõud eesotsas Valgevene koorielu korüfee, vabariigi rahvakunstniku professor V. Rovdoga, kes meile juba Vilniuse üliõpilaslaulupeolt tuttav.

Et Minsk oli enamikule meist käimata linn, võtsime tänuga vastu pakutud ekskursiooni. Viibisime ka Kuulsuse kurgaanil ja Hatõnis. Need memoriaalansamblid kinnitavad, et valgevenelased mãletavad möödunud sõja koledusi, mis hukutasid veerandi vabariigi elanikkonnast.

Vilniuses istusime esialgsete plaanide vastaselt publikupoolel, kuid kahetsuseta, sest laval laulis Greifswaldi ülikooli (SDV) koor. Juhatas Universitätsmusikdirektor *(kunagi oli sedalaadi ametipost ka meil olemas) Ekkehard Ochs. Teistmoodi repertuaari ja teistmoodi häälte kuulamine tuli kasuks ning pärastiste saksa-inglise-vene segakeeles kõneluste ajal vahetati aadressegi.*

Koori koosseisu spetsiifikast tingitud agressiivsest rünnakust ei pääsenud Minski, Vilniuse ja Riia kaubamajad. Tartus bussist välja ronides selgus, et kompse on rohkem kui käsi ja kaenlaid ning ainuke kerge kott on rahakott. Kuid kõige enam jäävad meelde laulud, mis laulõud kontserdisaalis, tänaval, ühiselamutoas, trepil, maantee ääres künkal.

Arusaadavalt peab «koorisessioon» enne pärissessiooni lõppema. Viimane plaaniline kontsert oli 11. mail Tallinnas.

SIRIE NILBE

Õnnitleme!

TRÜ poliitilise ökonoomia kateeder õnnitleb oma kolleegi vanemõpetaja LEMBIT MAAMETSA 50. aasta juubeli puhul ning soovib palju õnne ja loomingulisi kordamineküid.

Poliitilise ökonoomia kateedri kollektiiv

KLUBIS

Laupäeval, 19. mail kl. 18 kuulamisdisko «HELISEV KAASAEG» (Klaus Schulze «Body Love», ansambli «Tangerine Dream» album «Cyklone», külas noor kirjamees Heiti Habicht + «Detsipillid»). Õhtut juhib Riho Baumann.

Laupäeval, 19. mail kl. 21 SUUR SPORDI*SHOW*, disko Riho Baumannilt.

Pühapäeval, 20. mail kl. 21 tantsudisko «RÜTME LÄBI AEGADE» (Riho Baumann ja «Detsipillid»).

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1986. MB-02716.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 Reedel, 25. mail 1979 XXXI aastakäik

Veel kord VRÜ teaduse päevadest

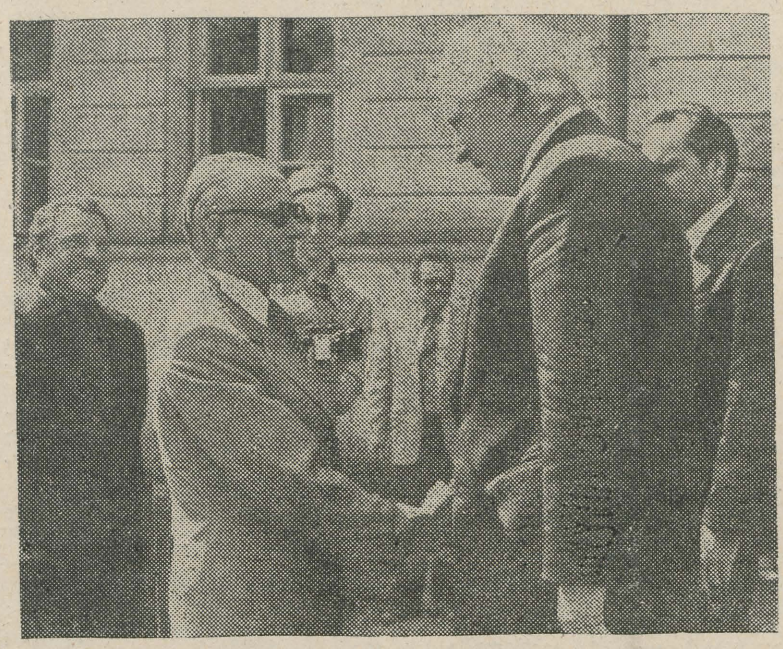

Päriskohtumise hetke on jäädvustanud ülikooli fotograaf Jüri Laan peahoone ees 17. mai lõunal. Rektor A. Koop võtab vastu VRÜ rektorit J. Kubiliust. Meie rektorist paremal on TRÜ parteikomitee sekretär A. Kiris, Vilniuse RÜ rektori kõrval näeme nende ülikooli parteisekretäri K. Poškust. Kolme bussitäit leedulasi tervitas Tartu Akadeemilise Meeskoori laul, koos esimese «terega» anti lilli.

Eelkohtumiseks võiks pidada tutvumismaterjale nii «Edasis» kui sellessamas lehes. Lugenud olime palju, nüüd oli võimalus kõike ise külalistelt kuulata, järele pärida. Peagi avati teaduse päevad aulas. Presiidiumis võtsid koos ülikooli juhtidega istet külalised: peale eespool nimetatute veel füüsikateaduskonna dekaan prof. V. Kybartas, arstide kvalifikatsiooniteaduskonna prof. M. Kiauleikiene, ametiühingukomitee esimees dots. I. Žeberskis, filoloogiateaduskonna dotsent J. Balkiavičius, orgaanilise keemia kateedri juhataja prof. V. Daukšas, kaubandusteaduskonna dekaan dots. L. Butkiavičius, õigusteaduskonna dotsent V. Staskonis ja rakendusmatemaatika kateedri dotsent A. Raudeljunas. Aktuse avas ülikooli rektor prof. A. Koop. «Meil on väga meeldiv ülesanne võtta vastu sõprusülikooli delegatsioon nende suure juubeli päevil, tutvustada oma õppeasutust ja tutvuda külalistega, nende tegemistega.» VRÜ rektor prof. J. Kubilius tõi oma põhjalikus ettekandes esile sidemeid Eestiga, Tartu ja ülikooliga. Prof. A. Koobile anti üle VRÜ mälestuslint ning -plaat. Parteikomitee sekretär K. Poškus tutvustas lähemalt VRÜ parteiorganisatsiooni ajalugu, tänast tegevust. Akadeemik Paul Aristelt kuulsime huvitavaid fakte leedu keele õpetamisest Eestis. Meie ülikoolis spordimeditsiini õppiv leedulane Virginius Brilis tervitas külalisi teiste Tartus kõrgharidust omandavate leedulaste nimel. Rõdul laulis naiskoor, saalis laulsid ja tantsisid rahvakunstiansambli liikmed.

Kahel õhtul esines Leedu tudengite laulu- ja tantsuansambel, keemiahoones sai näha VRÜ-d tutvustavat dokumentaalfilmi, õppejõud käisid oma Tartu kolleegide juures, J. Kubilius andis pressikonverentsi «Edasis», ülikooli ajalehe toimetuses kõneles oma probleemidest ajalehe kokkupanemisel VRÜ häälekandja toimetaja Nugaraite Audrone.

«Kas žurnalistikatudengid teil palju kirjutavad, kuidas kriitika ja publitsistikaga on?» päris möödunud aastal ajakirjanduse eriala lõpetanud noor toimetaja. Probleemid paistavad ühised olevat: kaastööd jätkub, seda on mitme numbri võrra ette kogunenud. Kriitika piirdub sageli repliikidega, vähe on sügavamalt põhjusi analüüsivaid lugusid.

Teaduse päevade lõppakordiks kujunes TRÜ ja VRÜ vahelisele sõpruslepingule allakirjutamine.

Kaks päeva külaliste seltsis läksid kiiresti. Need lõppesid suure sõpruspeoga reede õhtul. Iga leedulane viis kaasa «TRÜ» eelmise numbri, mis nende puhuks välja anti. Sügisel oodatakse meid VRÜ 400. juubeli pidustustele.

Nii palju „peegleid!"

«Ta on lihtne ja siiras, avaldades seetõttu väga suurt kõlbelist mõju neile, kellega ta suhtleb. Selles peitubki Juhan Peegli kui pedagoogi suur jõud, mida ei saavuta ainuüksi huvitavate teooriate ja hea äraõpitud metoodikaga. Ülikoolis on palju professoreid, ent igaühel neist ei ole seesugust siirast autoriteeti, nii hulga mõttejärglasi.»

Nii ütles 19. mail toimunud professor Peegli juubeliaktusel rektor professor Arnold Koop. Ja meil ei ole põhjust tema sõnades kahelda. Nende tõestuseks kogunes laupäeval aulasse hulgaliselt Juhan Peegli talendi austajaid, tema sõpru ning kõige rohkem tema endisi ja praegusi õpilasi, mõttejärglasi, «pisikesi peegleid».

Juubeliaktusel andis rektor professor Peeglile kätte Eesti NSV teenelise teadlase tunnistuse. Ajakirjanike Liidu aukirja andis üle EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja asetäitja J. Paalma ning kodulinna partei- ja täitevkomitee aukirja EKP Tartu Linnakomitee sekretär J. Kaarma. Arvukate õnnitlejate hulgas olid ka ENSV kultuuriminister J. Lott, kirjastuse «Perioodika» direktor G. Valgma, TV ja Raadiokomitee esimehe asetäitja E. Anupõld, Vilniuse RÜ žurnalistikakateedri juhataja V. Žeimantas (viimane neist parempoolsel fotol).

(Järg 2. lk.)

Tõhustagem kasvatustööd

Dotsent ADVIG KIRIS,
EKP TRÜ komitee sekretär

Käesoleva aasta 6. mai vabariiklikud ajalehed avaldasid NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest», mis näitab kätte põhisuunad parteitöö nimetatud lõikudes esinevate puuduste kõrvaldamiseks, sellealase töö kvaliteedi tõstmiseks ja mõjuvuse suurendamiseks. Ülikooli töötajad võtsid otsuse vastu suure tähelepanuga, kõik kommunistid on otsusega põhjalikult tutvunud. Nüüd seisab ees otsuse seisukohtadest lähtudes sügavalt ja kriitiliselt läbi analüüsida ülikooli kõigil tasanditel toimuv ideoloogiatöö ja poliitiline kasvatustöö, täiustada selle vorme, kõrvaldada selles töös esinevad puudused ja ebakõlad, leida uusi vahendeid, et ideoloogiatöös ja poliitilises kasvatustöös jõuda ülikooli iga töötaja, iga üliõpilaseni. Ainult meie senise ideoloogiatöö põhjaliku analüüsi ja selle alusel tema olulise parendamise tulemusena saavad ülikooli parteiorganisatsioonid ja kõik kommunistid anda oma panuse meie partei programmeesmärkide realiseerimiseks inimeste kommunistliku teadlikkuse kujundamise valdkonnas.

Otsuse realiseerimise üheks eelduseks meie kollektiivis on vabanemine väljakujunenud stambist ja trafaretist ideoloogiatöös ja poliitilises kasvatustöös ning loidusest uute vormide otsinguil. See ei tähenda sugugi kogu praeguseks väljakujunenud ja üldiselt edukalt funktsioneeriva süsteemi lõhkumist. Vaja on selles süsteemis muuta efektiivsemaks need lülid, mis seni töötavad liiga väikese kasuteguriga. Niisuguseks lüliks on meil praegu kursusel ja õpperühmas tehtav ideoloogiatöö ja poliitiline kasvatustöö. Ülikooli parteikomitee, arutades 23. oktoobril 1978. a. küsimust «Üliõpilaste sise- ja välispoliitilise informatsiooni korraldamisest», märkis vastava olukorra analüüsi alusel, et kursustel ja õpperühmades toimuva ideelis-poliitilise kasvatustöö põhiliseks vormiks on poliitinformatsioon, mille tase aga mõnigi kord ei vasta nõuetele ja piirdub üldiselt kättesaadava välispoliitilisi probleeme käsitleva ajalehematerjali refereerimisega. Vähe oleme sellel tasandil kasutanud ühingu «Teadus» lektoreid ja RSR-i aktiviste. Vaid üksikjuhtudel oleme kursuse ette kutsunud esinema ühiskonnateaduste õppejõude, kes on suutelised vastama paljudele meie maa sotsiaalset ja majanduse arengut puudutavatele küsimustele. Ja peaaegu üldse ei ole me korraldanud kursustel (osakondades) kohtumisi ülikooli komsomolikomitee, parteikomitee ja rektoraadi juhtivate töötajatega, kes meeleldi vahetaksid üliõpilastega mõtteid ülikooli komsomolitöö, õppe- ja kasvatustöö ning muude probleemide üle. Kus on teaduskondade lektooriumid, diskussiooniklubid, vestlusringid jms. regulaarsed ideelis-poliitilise sisu ja suunitlusega üritused?

Määratu on osa, mida on etendanud ja etendab ideoloogiatöös ja poliitilises kasvatustöös meie ülikooli ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude kollektiiv, seda nii ülikoolisiseselt õppetöö kaudu kui ka mitmesugustes vormides väljaspool ülikooli. Kiiresti ja oskuslikult on ta reageerinud partei poolt seatud ülesannetele. Ka NLKP Keskkomitee eespool nimetatud otsus on ühiskonnateadustes juba lülitatud õppetöö mitmesugustesse vormidesse ja on asutud otsuse tundmaõppimisele üliõpilastega tehtavas õppetöös. Kuid, nagu seda märgiti ka ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul 22. mail, peaks märgatavam olema meie ühiskonnateaduste õppejõudude osa õppetöövälises kasvatustöös, tihedam sellesuunaline side teaduskondadega, efektiivsem üliõpilaste teadmiste veendumusteks kujundamise protsess.

NLKP Keskkomitee otsus omistab suurt tähtsust rahvahulkade teadlikkuse tõstmisel massipropagandavahenditele, «mis tagavad elanikkonna informeerimise teda huvitavates paljudes probleemides ja nende probleemide õige mõistmise». Sellise informeerija ja selgitaja osa ülikoolis täidab meie ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Nimetatud otsusest lähtudes peab meie ajaleht julgemini tõstatama kollektiivi ette meie ülikooli aktuaalseid probleeme, energilisemalt võitlema meie töös esinevate puuduste ja raskuste vastu, arendama senisest enam kriitikat ja enesekriitikat. Nende ülesannete täitmine eeldab aga ajalehe ümber koondunud aktiivi laiendamist, ka meie žurnalistikaüliõpilaste ja õppejõudude suuremat kaasatõmbamist ajalehe töösse.

Otsus paneb ulatuslikud ülesanded ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele. Kuid kogu ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö suunamise ja koordineerimise ülesanne jääb loomulikult parteiorganisatsioonidele. Eriti rõhutab otsus kohustust tagada ideelise kasvatustöö kõrge tase parteiorganisatsioonis ja kollektiivis, kusjuures parteialgorganisatsioonid ja parteigrupid peavad olema igapäevase ideoloogilise kasvatustegevuse keskused, kes koondavad kollektiivi, teevad oskuslikult individuaalset tööd inimestega, stimuleerivad nende sotsiaalset ja tööalast aktiivsust. Ülikooli kui noorsoo kasvatamisega tegeleva asutuse kommunistide jaoks omab erilist tähendust otsuse nõue, mille kohaselt «kõigi parteiorganisatsioonide pideva hoolitsuse ja tähelepanu objektiks peab olema noorsoo, sirguvate põlvkondade kasvatamise igakülgne täiustamine. Suurendada selles töös iga parteiliikme osa ja vastutust».

Siit lähtudes ei piisa sellest, et kõik ülikooli parteiorganisatsioonid lähimatel parteikoosolekutel põhjalikult kaaluvad läbi NLKP Keskkomitee otsusest tulenevad ülesanded ja fikseerivad need oma ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö parendamise abinõude plaanis. Iga kommunist peab tõsiselt läbi mõtlema ka oma isikliku osa ideelis-poliitilises kasvatustöös, rakendades maksimaalselt oma jõu otsusega kommunistide ette püstitatud ülesannete täitmisele.

Praegu toimuvatel ülikooli parteiorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekutel on teaduskondade kommunistid oma kasvatustöö küsimusi arutanud juba lähtudes eelnimetatud otsusest, seetõttu on ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö probleemid põhjendatult seisnud esiplaanil kehakultuuriteaduskonna, õigusteaduskonna ja majandusteaduskonna aruande- ja valimiskoosolekuil. Ülikooli kollektiivi ülesandeid seoses selle otsusega arutab juunikuus TRÜ nõukogu koos parteikomiteega. Komisjon küsimuse ettevalmistamiseks ja vastava abinõude plaani projekti väljatöötamiseks on asunud tööle.

PSÜHHOLOOGIAPROFESSOR KONSTANTIN RAMUL (1879-1975)

30. mail möödub 100 aastat käesoleva sajandi Tartu tuntuima psühholoogi, professor Konstantin Ramuli sünnist. Kõrghariduse omandas K. Ramul Peterburi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas aastail 1903—1908, kus tal õpingute ajal tekkis tõsisem kiindumus eksperimentaalpsühholoogia ja psühholoogia ajaloo vastu. Tema diplomitöö oli Descartes'i ja Spinoza psühholoogilistest vaadetest. Algallikaid töötas K. Ramul läbi originaalkeeles, sest ta valdas paljusid keeli: vene, inglise, prantsuse ja ladina keelt. Tartu ülikooli asus K. Ramul tööle 1919. aastal. Ülikoolis õpetas ta psühholoogiat veidi enam kui 55 aastat, jättes sügava jälje kõigisse oma õpilastesse erudeeritud teadlasena ja tasakaaluka inimesena.

1922. aastal asutas K. Ramul Tartu ülikoolis psühholoogia laboratooriumi, mis oli sisustatud oma aja kohta heal tasemel. Paljud K. Ramuli eestvõtmisel muretsetud seadmed on säilinud ja omavad tänapäeval ajaloolist väärtust. K. Ramul viljeles eksperimentaalpsühholoogia väljaarendamisel loodusteadustele omaseid rangeid meetodeid. Väga viljakas oli tema tegevus eksperimentaalpsühholoogia metoodikate ja demonstratsioonkatsete süstematiseerimisel. K. Ramuli «Sissejuhatus eksperimentaalpsühholoogia meetoditesse» ilmus trükist 1963., 1965. ja 1966. aastal ning on otsitud ja hinnatud õppevahend terves Nõukogude Liidus.

Kaalukaim osa K. Ramuli teaduslikust pärandist on tööd psühholoogia ajaloost. Ta on käsitlenud I. Kanti ja E. Husserli psühholoogilisi vaateid, I. Herbarti matemaatilist psühholoogiat, mille kohta tal valmis doktoritöö, ta on analüüsinud W. Wundti, K. Ušinski jt. teaduslikku pärandit.

Prof. K. Ramuli 100. sünniaastapäevale pühendatud aktus toimub kolmapäeval, 30. mail kell 12.15 aulas. Avasõnad ütleb teadusprorektor prof. H. Metsa, K. Ramuli eluloost kõnelevad prof. S. Vahtre ja dots. A. Lunge, K. Ramuli osast psühholoogia ajaloos räägib dots. P. Tulviste, NSVL PA akadeemik H. Liimets vaeb K. Ramulit teadusloolisest vaatekohast, K. Ramuli seoseid eesti kultuuriga tutvustab E. Treier.

JAAN HUIK

EKP TRÜ komitees

● 7. mai istungil kõneles hiljaaegu moodustatud üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi tegevusest ja probleemidest direktor dots. A. Kallikorm.

● Parteikomitee sekretär dots. A. Kiris informeeris komitee liikmeid EKP Tartu Linnakomitee büroo 22. märtsi otsusest «NSV Liidu Ülemnõukogu X koosseisu valimiste tulemustest Tartu linnas».

● NLKP liikmeks võeti õigusteaduskonna üliõpilased Jüri Raidla, Sulev Lääne ja ajalooteaduskonna üliõpilane Ruth Metsallik. NLKP liikmekandidaadiks kinnitati õigusteaduskonnast Andres Hallmägi ja Tiiu Tiisler, ajalooteaduskonnast Viktor Blum-Russak ja Tiina Kivirand, kehakultuuriteaduskonnast Tõnu Sirel ja keemiaosakonnast Indrek Ilomets.

● 21. mai istungil tutvustas dots. H. Palamets ülikooli 350. juubeliks 1982. a. valmistatavate filmide esialgset plaani. Need tellitakse «Tallinnfilmilt» ja «Eesti Telefilmilt», lühemaid dokumentaalfilme teeb ka meie oma kino-fotokabinet.

● Näitagitatsioonist ülikoolis andis ülevaate vastava komisjoni esimees filosoofiakateedri õppejõud Andrus Pork. Mõnevõrra on näitmaterjali TRÜ hoonetes juurde paigutatud, see on ka sisukamaks muutunud. Lagedavõitu on praegu veel füüsikute hoone. Peahoone fuajee stendid on tellitud kunstikombinaadilt «Ars». Mitmed näitagitatsiooni stendid vajavad täiendamist (näiteks sõjaveteranide stend peahoones), tuleks üles paigutada ka rektorite, nimeliste stipendiumide saajate, TA tegev- ja korrespondentliikmete stendid, samuti ETA ja TASS-i fotokroonika. Tunnustavalt märgiti dots. T. Ilometsa tööd TRÜ fotokroonika väljaandmisel.

Komsomolikroonika

● 15. mail said ELKNÜ TRÜ komitees soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Jüri Borodin (spordimed. V k.), Veljo Ipits (kaubandusökonoomia II k.), Andres Lipstok (rahanduse ja krediidi IV k.), Karmen Kurvits (keemia IV k.).

● Arutati ÜLKNÜ liikmete personaalküsimusi. ÜLKNÜ põhikirja nõuete mittetäitmise ja üliõpilaselekommunistlikule noorele ebaväärika käitumise pärast heideti ÜLKNÜ ridadest välja Hubert Jakobs (eesti fil. I k.) ja Sergei Stadnikov (ajaloo kaugõppe II k.).

● Ideoloogiasektori juhataja Andrus Lauren tegi vahekokkuvõtte kursustevahelisest sotsialistlikust võistlusest. Välja toodi teaduskondade aktiivseimad kursused, et aga hinnatud oli erineva metoodika alusel, ei saadud selgitada ülikooli edukamaid. Hilisemas arutelus kerkis esile mitmeid uusi mõtteid kursustevahelise sotsialistliku võistluse paremaks korraldamiseks. Mõnede teaduskondade sekretärid isegi ei tea, et oli vahekokkuvõtete tegemine. Kuidas muidu seletada, et mõnelt teaduskonnalt pole üldse andmeid laekunud. Lõplikud kokkuvõtted tehakse sügisel ja paremaid kursusi premeeritakse.

Aastapäeva pidasid võõrfiloloogid

Võõrfiloloogia osakonna 175. aastapäeva juubeliaktusele kogunes aulatäis rahvast, kuid nagu dotsent Heino Liiv avasõnas ütles, oli veelgi rohkem neid, kes olid mõtteis siinolijatega koos. Ja miks ka mitte, sest ainuüksi nõukogude aastail on osakond koolitanud tuhat oma ala meistrit.

Jutujärg läks rektorile. A. Koop tõi sõnavõtus esile keelteõppimise suure humanistliku tähtsuse. Just keelte vahendusel jõuavad meieni üldinimliku kultuuri väärtused. Keelteoskus on tänapäeval eriti tähtis, sest suhtlemine on muutunud globaalseks ja ühe rahvuskeele õppimisest enam ei piisa.

Praegune keeli õpetav kaader ülikoolis on tugev. Kahjuks ei vasta tehnilised võimalused aja nõuetele. Selles osas tuleb murrang järgmisel viisaastakul.

A. Koop andis üle KKEH ministri aukirja dotsentidele Oleg Mutile, Juhan Tuldavale ja Heino Liivile. Rektori aukirjaga tunnustati dotsentide Nora Tootsi, Urve Lehtsalu ja Aino Jõgi, vanemõpetajate Helgi Pulga, Laine Hone'i ja Gustav Liivi tööd inglise keele kateedris ning vanempreparaator Helga Hanseni, vanemõpetajate Lilia Otsmaa, Virve Liivi, Helme Tõevere, Gerda Raadi, Alice Habermani, dotsentide Koidu Uustalu, Gerda Kondase, endiste kateedrijuhatajate Felix Kibbermani ja Kallista Kanni saavutusi saksa keele kateedris ning vanemõpetaja Lalla Grossi, dotsentide Pent Nurmekunna ja Richard Kleisi tööd.

Järgnenud ettekannetes räägiti, kuidas ülikoolis on 175 aasta jooksul õpetatud inglise, saksa ja klassikalist filoloogiat ning romanistikat. Laine Hone tutvustas võõrkeeleõpetajate ettevalmistamist, Ain Kaalep kõneles võõrkeelse kirjanduse tõlkimisest.

Võõrfiloloogia õpetamise ajaloo käsitlustes olid välja toodud ka tänased ülesanded. Nii näiteks on inglise filoloogidel kavas koostada rida õpikuid, anda välja fraseoloogiline sõnaraamat, anglo-ameerika kirjanduse õpetamise taseme tõstmiseks taasavada vastav kateeder või uurimiskeskus.

Tõlkekabinetil täitub esimene aastaring. Kuulajad saavad teadmisi tõlketeooriast ja teevad praktilist tööd. A. Kaalep tutvustas selle töö tähtsust, sest Eestis vajatakse tõlkijaid. Noorte tõlkijate arv väheneb. Kabinetist tuleks juurde meistreid, kes oleksid võimelised tegema kunstilist tõlget. Ka kirjastuste toimetajatel on kasulik tunda tõlketeooriat, et hinnata vahendamise kvaliteeti. Pedagoogidel ei jookse tõlkimiskogemus mööda külge maha. Praegu omandab võõrfiloloog perfektselt võõrkeele, kuid ei tunne emakeele sügavusi. Koolis töötades võib see häda tunda anda. Tõlkimisega avanevad ka eesti keele rikkused.

Pärast aktust ootas fotograaf. Jälle sai oma vana kursusega ühispilti teha, oma endisi ülikoolikaaslasi ja õppejõude näha. Lahkuti kohtumistest rikkamana.

REET RIHVK

Oli emakeeleringi XXXIV konverents

Ülikooli ÜTÜ eesti keele ringi XXXIV konverents peeti maha 19. ja 20. aprillil. Et korraldajaks oli eesti keele ring, võiks arvata, et ka konverentsi sõnavõtud hõlmasid eelkõige emakeelega seotud probleeme, mis viimasel ajal õige teravaks läinud. Siiski nii see ei olnud, sest lõviosa moodustasid ettekanded külalistelt, seega kandus pearõhk soome-ugri üksikute keelte probleemidele. On kurb, et kuulajaskonnaks sattusid enamasti esinejad ise ning et meie soome-ugri eriharu üliõpilasi konverentsisaalis nii vähe oli. Ei tasu ju sellist üritust ainuüksi nime pärast maha pidada!

Kõigest hoolimata oli külalisrääkijaid rohkesti — 15 tudengit (senine rekord 9) 6 ülikoolist pluss 3 omainimest. Ettekannete haare oli äärmiselt lai, ulatudes semantikast (Ivan Pleskov Sõktõvkarist tutvustas ühe komikeelse verbi semantika muutumist ühes rahvaluuletekstis) emakeeleõpetuse ajalooni (Peeter Peetsalu TPedI-st «Emakeeleõpetusest Eesti Rahvakoolides XIX saj. I poolel»). Iževski RÜ IV kursuse üliõpilased N. Rudina ja K. Fjodorova ettekanded käsitlesid udmurdi keele fraasirõhku ja jutustavat intonatsiooni. Huvipakkuvad olid Užgorodi Ülikooli tudengite Julia Gõlneri «Taga-Karpaatia ungari noorte kõnekeelest», kus vaadeldi kakskeelsuse probleeme ja vene laene ungari üliõpilaste kõnekeeles, ning Erzsébet Székely «Taga-Karpaatia oblasti Javorovo küla perekonnanimede süsteem ungari fraseoloogias». Foneetika valdkonda kuulus Ljudmila Lavruškina (Saranski RÜ) ettekanne «Läänemere ja mordva keelte ühised häälikumuutused». Mari keele süntaksi uurimise algusest kõneles Ljudmila Smirnova Joškar-Olast.

Eesti keele morfoloogiat käsitlevaid ettekandeid sai kuulda kahelt TPedI tudengilt M. Hindi juhendatuna. Urve Adler tõi välja superlatiivi tendentse emakeele kontrolltöödes, näidates, et enamik kooliõpilasi moodustab lühikest ülivõret teisiti kui grammatikareeglid ette näevad (näit. reeglipärase kõige hapum asemel hapuim, suutlikem asemel suutlikeim). Maret Kägu ««Laps kõrtsis ei käi» koolitegelikkuses» tõestas, et mitmuse osastava lõputa vormi normikohast moodustamist ei suudeta keskkooli lõpuski omandada.

Meie oma üliõpilaste ettekanded olid ajaloolise suunitlusega. Siiri Toomiku (eesti V k.) avaettekanne tutvustas eesti keele ringi 34-aastast ajalugu, mis eelkõige külalistele palju huvi pakkus. Konverentsi lõpetasid diplomandid Ene Nagelmaa ja Udo Uibo. Esimene neist kõneles Mihkel Veskest kui soome-ugri keelte uurijast, teine valgustas taani keeleteadlase lingvistikaklassiku Louis Hjelmslev' kirju Andrus Saarestele.

Külalistele sai toredaks üllatuseks rahvaste sõpruse päevade ja konverentsi üheaegsus. Sõpruspäevade virvarris aitas neil orienteeruda trükitud kultuuriprogramm, Tartu linnas aga Siiri Toomiku korraldatud ekskursioon.

Iga aastaga kasvav külaliste hulk näitab, et Tartu konverents on kujunenud oodatud sündmuseks meie hõimurahvaste ülikoolides. Seda kummalisem ja kurvem on vaadata järjest hõredamaks jäävat nimekirja meie oma ülikoolist, nii ettekandjate kui kuulajate poolel. Kuidas olukorda parandada, kas muuta konverentsi vormi, aega, kohta või pista üliõpilaste ninad lihtsalt piima sisse?

MART MERI,
eesti fil. II k.

Venia legendi

Bioloogia-geograafiateaduskonna füüsilise geograafia kateedri dotsendi kt. Ivar Aroldi *venia legendi* loeng teemal «Eesti NSV paigastike klassifikatsioon» toimub 31. mail kell 14.15 Vanemuise 46 aud. 327.

Dotsent AADU LOOG,
dekaan

Esperanto-huvilistele!

Seoses Eesti Esperanto Liidu ja üliõpilaste esperantoklubi asutamisega palun kõiki esperantiste ja esperantohuvilisi koguneda (informatsiooni saamiseks) teisipäeval, 29. mail kell 19 peahoone aud. nr. 307.

JAANUS ÕUNPUU,
prantsuse fil. I k.

Käsitöönäitusele!

28. maist 1. juunini kl. 12—18-ni on avatud ÜET kodukultuuriringi käsitöönäitus kodunduse kabinetis Tiigi t. 78, ruumis 208.

Kes tahab pilte?

Komsomolikomitee palub välja osta rahvaste sõpruse päevadest tellitud fotod.

TRÜ KLUBIS

26. ja 27. mail kl. 21 õppeaasta lõpupeod (ansamblid «Medium» ja «Caravan», disko).

Ikka on õpperaamatukogu lugemissaalist laenutatud raamatud tagasi toomata jätnud veel:

Aavik, Andres
Abramova, Elle
Eerik, Ojar
Fedotova, Svetlana
Haller, Aino
Jaaniso, Raivo
Jahhontova, Svetlana
Jemets, Tatjana
Jänes, Arvo
Kalde, Ingrid
Kannisto, Ülo
Kitse, Tiina
Kool, Eda
Kovatš, Jekaterina
Kribi, Heljo
Kruglova, Olga
Kurašvili, Ketevan
Kõiv, Heldi
Levtšenko, Jelena
Liik, Anu
Luukas, Valentina
Lõbu, Peep
Matkova, Irina
Matsur, Tiina
Mau, Sigrid
Meister, Ülle
Mikko, Aivar
Nikolajev, Vjatšeslav
Passup, Mai
Smeidt, Anu
Zebelds, Silvester
Žitškina, Marina
Valge, Viive
Vesi, Anne
Ümar, Hillar

Nii palju...

(Algus 1. lk.)

Teataval määral tingib inimene ise selle, kuidas temast räägitakse. Juhan Peeglit, «kavala jooksuga huumorihunti», nagu ENSV TA Ajaloo Instituudi direktor K. Siilivask juubilari tituleeris, õnnitlema tulnute hulgas kippus ikka olema neid, kes muu hulgas ka veidi publikut naerutasid. Ning laval olid presiidiumilaua asemel kased, metsalilled ja kadakad. Päris Saaremaa moodi kukkus välja...

Enne aktuse lõppu anti sõna ka päevakangelasele endale. Ta tänas kõiki õnnitlejaid ning püüdis kaks tundi kuuldud kiidusõnu enda aadressil nulliks muuta väitega, et ta ei maksvat kunagi õigel ajal ametiühingu liikmemaksu.

Pärast aktust võtsid žurnalistikatudengid enda kanda ühe osa juubilarile osakssaanud lillelaviinist ning marssisid uljalt läbi linna oma õpetaja koju, avaldades sellega ilmselt sügavat muljet tema naabritele. Sest see oli tol päeval hommikuse äratuslaulu ja aktusele saatmise järel juba kolmas kord, kus me selle tee jalge alla võtsime. Ning üleüldse oli see päev, mida Juhan Peegel raskelt ohates loodusõnnetuseks nimetas, meile, «pisikestele peeglitele», võib-olla suurem pidupäev kui juubilarile endale.

RIINA MAASING

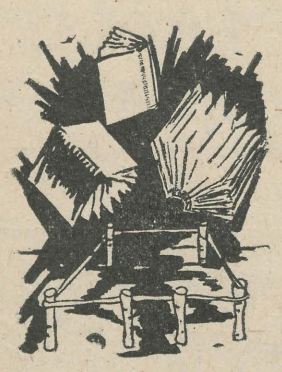

Gulliver, Hulgo ja Glum

Ma lugesin kavalehelt: JERZY BROSZKIEWICZ / LEMUEL GULLIVERI KAKS SEIKLUST / SOLIDAARSUS / INIMENE / JUMAL / RUUM / MEIE OLEME INIMESED / MÄRT VAHTEL / MÄRT LOIT / MEIE POLE MILLESKI SÜÜDI

Ma nägin rinnakõrguse poodiumi ja paarikümne kohaga ruumi. Vaateplats ümbritseti etenduse hakul kõiega. Riputati üles mitmekeelsed sildid «Läbipääsu ei ole». Makk käis, kuulda oli «Ekseptioni» muusikat. Valgussõõri publiku selja tagant suunas vastasseina prožektor. Gulliveri kahe seikluse sissejuhatuseks luges üks mees makilt teksti, oli kuulda lehekeeramise krabinat. Poodiumile astus esimese vaatuse Gulliver (Märt Loit). Mina, Lemuel Gulliver, Bristoli meremees, lahkun homme päikesetõusu ajal Liliputimaalt Blefuscu saarelt ja asun lõpuks tagasiteele kodumaale, teatas ta. Siis hakkas ta habet ajades liliput Hulgoga vestlema.

See, mida ma EPA klubis 8. mai õhtul vaatasin, oli h e a l a v a s t u s. Ei olnud puudu millestki, mis oleks seganud Broszkiewiczi ideede edastamist ja vastuvõttu. Mängu vahendid kuulusid etenduse ruumi harmooniliselt. Kõik oli lavasta'a(te)l (Loit või Vahtel või mõlemad?) küllalt täpselt paika pandud. Ruum ei olnud ülekoormatud. Loodetud efekt saadi lendlevate keskkooliõpikutega. Vaateplatsi koha 'a kõrguse muutmisega suudeti mängu lülitada isegi tavaliselt kõrvalejäetud publik: esimeses vaatuses olime justkui liliput Hulgo, teises nagu hiiglane Glum. Ja kuigi meie osa oli vaadata 'a mõtelda, transformeerusime liliputist hiiglaseks — orjast isandaks, alluvast võimuseadjaks, «armsast väiksest inimesest» Ettemääratuseks — seda tänu sidemele, mis oli tekkinud autori, lavastaja(te) ja vaataja(te) vahel. Vaatajad olid rõhutatult rollikandjad. Mul oli vahepeal tunne, et mina kui Hulgo ei saa omaks võt'a Gulliveri sõpruse/vendluse kontseptsiooni (I vaatus) ning vahepeal tundsin, et mina kui Glum ei suuda mõista Gulliveri (II vaatus). Liliput ja hiiglane ei suuda teineteisest aru saada, nad ei saa ühesuurusteks muutuda. Nende vahel ei teki mõlemale poolele vastuvõetaval suhtlemistasandit ilma surmaohvrita. Jääb üle kas «lihtsalt ja väärtult murduda» või siis «võtta orjust kui asjade loomulikku kulgu». Kuid nii liliput Hulgo kui ka teises vaatuses Gulliver suhtelise liliputina ei suuda orjust vastu võtta 'a tapavad ennast. Siiski kaudne side tekib — Gulliver pärast Hulgo surma muutub inimlikult kurvaks ja Glum pärast Gulliveri surma hakkab kuulu järgi aktiivselt ebaõiglase vastu võitlema — nii et surmaohver pole tulutu. Aga mis jääb siis meil üle (meie oleme inimesed), kas ütelda: «Meie pole milleski süüdi!» ja vaadata seda mängu lihtsalt pealt? Või minna appi 'a hoiatada liliputti 'a hiiglast? Arvan viimase võimaluse parema olevat. Seda on ka Loit 'a Vahtel oma lavastusega mõõnnud. Kordan: lavastus oli hea. Broszkiewiczit paelunud probleemid jõudsid minuni võimendatult, paremini kui raamatus.

Kuigi lavastus oli tervikuna heatasemeline, oli selles päris palju viimistlema'a misanstseene. On v'st nii, et teatriamatöörid oma isetegevuslikkusest aru saades püüavad laval olemist rohkem as'adega tegelemise ja käte-jalgade liigutamisega rõhutada ja õigustada. Ehk nagu üks kah etendust vaadanud teatraal märkis: «Ta püüab tekstiandmise nõrkust kõikvõimalike vahenditega kompenseerida.» Viimane lause käib iseäranis Loidi mängulaadi kohta, mis tõepoolest oli veidi rabe. Vahteli mäng näis loomulikum.

Pärast kahetunnise etenduse lõppu läksin ma koos paari sõbraga üle Kassitoome, ja nii mõõdustime kohast, kuhu Ird tahtis vabaõhulava 'ehitada ja mille eest nüüd süle insenerimõte on hoolitsenud. Ning mu peas kumises ikka veel etenduse üks lõpuosi: ««Ja imelikul kombel läks Glum pärast omade juurde jättis maha linnupüüdja ameti ning hakkas jonnakalt esinema kuninga ja isandate ebaõigluse vastu, [...]. Gulliveri haud aga asub saare kaldal.» Tsitaadi lõpp.» Tsitaadi lõpp.

Joonistus on pärit kavalehelt.

RAIMU HANSON

Eesti õhtu Debreceni ülikoolis

Ungari RV-s õpetatakse soome-ugri keeli kolmes kõrgkoolis — Budapestis, Debrecenis ja Szegedis, neist eesti keelt kahes esimeses. Debreceni ülikoolis, mis kannab Lajos Kossuthi nime, on soome-ugri keelte kateedri juhatajaks akadeemik Béla Kálmán. Prof. B. Kálmán on palju aastaid õpetanud eesti keelt ja tõlkinud eesti kirjandust. Meie keele omandas ta kolmekümnendail aastail, mil ta kaks semestrit õppis Tartu ülikoolis vahetusstipendiaadina.

Mõni aeg tagasi tõi post Debreceni ülikooli soome keele lektorilt Outi Karanko-Papilt kirja, milles oli juttu debrecenlaste eesti keele õpinguist. Käesoleval aastal on seal eesti keele õppijaid kümme, varem õpinuid neli. Ühisel nõul ja jõul otsustasid nad kaasüliõpilaste- ja õppejõududele tutvustada eesti lastekirjandust. Kavatsus teostus 12. aprillil, mil toimus «Eszt est» (Eesti õhtu). Kirjale oli lisatud ka programm, mis maitsekalt koostatud. Esitati laule, deklameeriti luuletusi ja loeti proosapalu. Peale lastekirjanduse sisaldas eeskava veel lastest loodud luulet ja proosat täiskasvanutele. Õhtu motoks olid valitud Ellen Niidu värsiread «Kui oleksin tundnud sind varem, / siis oleksin kinkinud sulle / oma kollase lumelabida...»

Esinesid soome-ugri eriala üliõpilased. Õhtut alustasid nad eestikeelse lauluga «Üles, üles hellad vennad». Eesti keeles lauldi teisigi laule. Üliõpilased kandsid ette endi tõlgitud lastevärsse, muinasjutu, esitasid mõistatusi ja lugesid Ellen Niidu «Trünu ja Taavi jutte».

Prof. B. Kálmán pidas ettekande «Kui ma Eestis õppisin».

Programm ei piirdunud aga ainult üliõpilaste endi töö tulemustega, vaid sellesse oli lülitatud ka varem eesti kirjanduse antoloogiates ilmunud tõlkeid nimekate tõlkijate sulest. Mainitagu neist teeneka luulevahendaja Géza Képesi rahvalaulutõlkeid. Ellen Niidu loomingust esitati «Kivikuningajutt» ja «Kui oleksin tundnud sind varem» Zsuzsa Rabi tõlkes ning «Kaovad, kaovad mu plikaea kauged päevad» Imre Csanádi tõlkes. Juhan Smuuli luuletuse «Mu noorim õde» on tõlkinud Dezső Tandori ja Paul-Erik Rummo «Mängu» Zsuzsa Rab. A. Tammsaare jutustus «Kitty tahab suureks saada» loeti Gábor Bereczki tõlkes. Budapesti ülikoolt soome-ugri keelte kateedri juhata'a G. Bereczki on seni viljakaim eesti kirjandusteoste vahenda'a Ungaris.

Lõpuks demonstreeris dots. László Kerekes diapositiive Eesti NSV-st.

PAULA PALMEOS

„... nad oskasivad ilu kinni püüda ...“

Maikuu kuuendast kahekümnenda päevani tutvustasid ülikooli vanas kohvikus oma loomingut Leningradi noored kunstnikud. *Grupinäituse kaks aukülalist — Armen Avetisjan ja Gleb Bogomolov — kuulusid Leningradi kunstiavangardi kümmekond aastat tagasi ning praeguse näituse peategelased, 21—25-aastased noortaidurid peavad neid oma vahetuteks eelkäijateks. Armen Avetisjani monotüüpiagraafikat oli tartlastel võimalus näha eelmise aasta mais; nüüd esines kunstnik kahe geomeetrilise maaliga. Avetisjani looming hõlmab lisaks meil nähtule ka arvukalt figuraalseid maalikompositsioone, portreemaale jm. Kunstnik ise hindab oma maalidest kõige enam geomeetrilises laadis töid. Gleb Bogomolovilt oli kohvikus kolm abstraktset maali, mis valmimisajalt kuuluvad tema varasemasse loomingujärku. Viimastel aastatel on Bogomolov maalinud raskeilmelise koloriidiga figuur- ja portreekompositsioone, kasutades neis sageli mängukaartide motiive. Bogomolovi loomingu üldtonaalsus on näituse noortegrupi meeleoludest tublisti erinev, mitmes suhtes viimastele vastandlik.*

Näituse peategelased olid abielupaar Valentina Sergejeva, kunstnikunimega Aljona, ja Vjatšeslav Zverevjev, kunstnikunimega Vik, ning Sergei Sergejev ja Aleksandr Aleksandrov. Kõik peale Aleksandri on lõpetanud Leningradi Serovi-nimelise kunstikooli ja töötavad praegu käitistes dekoraatoritena. Alates 1974. aastast tegutsetakse omaette kunstnikerühmitusena, kellel käesolev näitus on neljandaks ühisesinemiseks. Varem on üles astutud kahe grupinäitusega Leningradis ja läinud suvel Krimmis.

Kohvikunäitusel püüdsid kõigepealt pilku ja jäävad püsivaimalt meelde Aljona maalid vahesaalis. Parasjagu intiimsena mõjuv interjöör tõstab maalide võlu eriti hästi esile. Aljona tööde iseloomustamiseks ei piisa sõnast «ilus»; tema maalid on kantud rafineeritud ilust, kus vähimagi juhuslikkuse kõrvalejätmine ja värvipindade nüansitäpne väljapeetus loovad absoluutse stiilipuhtuse. Mõnevõrra tajutav maneerlikkus, mis rafineeritusega paratamatult kaasneb, annab Aljona maalidele omamoodi tabamatu-maagilise ilme. Iga pilt üksikuna võttes on värske ja vahetu ning kõik tema maalid üheskoos panevad uskuma, et niisuguse peene maitse juures ei tarvitse karta enesekordamist ega halvas tähenduses maneeri sattumist.

Aljona maalidega on küllaltki sarnased, kohati isegi äravahetamiseni sarnased grupi noorima liikme Aleksandr Aleksandrovi maalid. Selle põhjuseks on ühelt poolt asjaolu, et Aleksandr õppis maalima otseselt Aljona juhendamisel, teiselt poolt mõlema maalija taotluste põhimõtteline kattuvus. Eesmärgiga luua oma, muust maailmast eraldi seisev esteetiline maailm, kus valitsevad kindlad, mis tahes juhuslikkusefaktoritest puhastatud ilu printsiibid, lähtuvad nimetatud autorid väljendusvahendite valikul esmajoones jaapani kunstist, järgides viimase värvipindade-teooriat ja kompositsioonilisi põhimõtteid. Idamaade filosoofiast ja kunstikäsitusest on huvitatud ka Vik ja Sergei Sergejev, ent nende looming kujutab endast valdavalt sünteesi Idamaade tarkustest ning vene kunstile iseloomulikest joontest. Vik harrastab naivistlikku laadi ning tema piltides võib kohata 1920. aastatel vene kunstis (eriti graafikas) levinud võtteid ja meeleolusid; S. Sergejev on tuntavalt mõjustatud sürrealistliku kunsti elementidest. Sergejevi loomingus avalduvad ilmekalt erinevate kunstinähtuste sünteesimispüüded ja -võimed. Põnevaimaks võib ses suhtes pidada tema maalitsüklit «Möödunud ajad», kus sürrealistlik põhitoon on ühendatud vene kunstile kauaaegselt tüüpiliste olustikurealismi tunnusjoontega.

Et kohvikunäitusel nähtud pildid ei seostu kuigivõrd tavakujutlusega vene kunstist, oli kõnealune näitus üllatav ja kahtlemata huvitav. Külaliste kunst on siiras ja igati nauditav. Grupi loomingupõhimõtted aga ei kujuta endast mingit enneolematut nähtust vene kunstis. Vormilt küll vaieldamatult originaalsed, on nende noorte püüdlused sisuliselt üsna lähedased sajandi algul tekkinud suundadele, mis orienteerusid ühtaegu nii Idamaade pärandile kui Lääne kaasaegse kunsti taotlustele. Kohvikunäituse kommenteerimiseks sobiksid tabavalt Kr. Raua sõnad, mis on kirjutatud vene noorima kunsti kohta 1910. aastal: «Vene modernistid ei maali mitte loodust, vaid oma vahekorda loodusega. Vene noored studeerivad värvide ilmasid. Nad vabastavad ... värvi ja opereerivad vabastatud värvidega... Nende kunstnikkude värvide ilm on tõesti uus ilm, omade saladustega, oma luulega, omade peenikeste seadustega.»

Käesoleva kirjutise pealkirjaks pandud lausekatke pärineb Kr. Raua kirjutisest «Vene kunstnikud-modernistid» ajakirjast «Noor-Eesti» nr. 5/6 1910/1911. a.

PIRET PUKK

Jerome Weidman

Lahkumine

Jerome Weidman sündis 1913. aastal New Yorgis. 1937. aastal, kui J. Veidman õppis New Yorgi ülikoolis õigusteadust, ilmus tema esimene romaan «I Can Get It For You Wholesale». Kirjanik lahkus ülikoolist, et pühenduda täielikult kirjanduslikule tegevusele. Oma paljudelt reisidelt on ta kogunud väärtuslikku materjali tosina romaani, näidendite ning umbkaudu 200 novelli jaoks. 1959. aastal määrati J. Weidmanile Pulitzeri auhind. Käesolev novell on võetud 1961. aastal avaldatud kogumikust «My Father Sits In The Dark».

Lya Olli tõlge peeti TRÜ 1978. aasta tõlkevõistlusel III auhinna vääriliseks.

Ta teadis, et aeg oli hiline, sest köögis muutus aina hämaramaks. Elektrit ta aga ei süüdanud. Ja ei tõstnud ta ka pilku triikimislaualt, et kella vaadata. Ta ei tahtnud raisata neid paari minutit, mis kuluksid läliti juurde minekuks või kella vaatamiseks. Piisas teadmisest, et oli õhtu, et ainult mõned tunnid olid jäänud — nende lugemine oleks ainult valu suurendanud. Kõige parem oli endist viisi edasi töötada, millelegi mõtlemata, kiiresti, aga hoolikalt, nii et pesust poleks pärast väga märgata, et see on kodus pestud.

«Ema! Ema!» kostis hääl korteri teisest otsast.

«Kohe tulen, Victor,» hõikas ta vastu.

Ta pani triikimislaua kokku ja asetas selle siis ukse taha.

Ta ei vaadanud enne kella, kui oli värskelt triigitud pesu sülle korjanud. Ta tundis kergendust, kui nägi, et kell oli pool seitse. Aega oli vähe. Nüüd pidi ta töötama nagu hullumeelne, et kõigega aegsasti valmis saada.

Kui ta pesukuhilaga sisse astus, seisis Victor lipsusõlme kohendades tualettlaua ees. Ta nägi, kuidas poeg teda peeglist jälgis, kui ta üle toa kohvri juurde läks ja pesu selle kõrvale asetas. Ta tahtis ise pakkida. Ta tahtis kindel olla, et pesu ei jää kortsu, et kõik saab pandud nii, et poeg saaks taskurätti või särgi kätte ülejäänud asju segi ajamata. Aga ema teadis, kui pirtsakas poeg oli, kuidas ta vihkas seda, kui ta asju käperdati, ja seepärast jaotas pesu lihtsalt kohvri kaanele hunnikutesse — aluspesu, sokid, särgid, taskurätikud —, ja pöördus siis kiiresti minekule. Ukse juures ta viivitas.

«Victor, ma lähen mõneks minutiks toidupoodi,» ütles ta pojast mööda vaadates. «Mul on vaja õhtuks veel üht-teist osta.»

Poeg heitis pilgu käekellale. «Hea küll, ema. Ainult ära kauaks jää.»

Kui ta toidupoodi sisenes, seisid kaks naist leti ees. Ta jäi nende kõrvale seisma, oodates millal müüja nendega valmis saab. Aga niipea kui müüja teda nägi, jättis ta teiste teenindamise pooleli ja tuli tema juurde.

«Tervist, mrs. Morris. Ma pidin juba oma poisi teile järele saatma. Ma arvasin, et te unustasite ära.» Avalalt naeratades pöördus ta teiste ostjate poole. «Peate mind minutiks vabandama. Täna on mrs. Morrisel eesõigus. Tal on kiire. Ta korraldab oma pojale peo. Kas pole tõsi, mrs. Morris?»

Naine ei vastanud, ainult noogutas.

«No nii,» sõnas müüja käsi hõõrudes. «Mida te võtate, mrs. Morris?»

Ta ulatas müüjale nimekirja ja astus tagasi.

«Mis peo?» küsis üks naistest.

«Lahkumispeo,» ütles müüja. «Mrs. Morrise Victor sõidab Euroopasse, Inglismaale. Ta asub homme teele. Kas pole tõsi, mrs Morris?»

Ta noogutas jällegi.

«Inglismaale?» küsis naine.

«Te ei taha ometi öelda, et elate siin meie kvartalis ja pole sellest midagi kuulnud? Kolledžis määrati talle stipendium. Seal oli koos üle kuue tuhande poisi, isegi temast vanemaid, aga stipendiumi sai mrs. Morrise Victor. Nii et nüüd saadetakse ta aastaks Inglismaale kolledžisse. Kas pole tõsi, mrs. Morris?»

«Jah,» ütles ta vaikselt.

«On sellel poisil alles pea,» sõnas müüja imetlusega. «Kuue tuhande poisi hulgast valiti just tema! Ja mis te arvate, kui vana ta üldse on? Vean kihtla, et ta pole isegi kaheksateist täis. Kui vana Victor on, mrs. Morris?»

«Seitseteist.»

«Näete?» ütles müüja naistele. «Mis ma ütlesin. Ta on veel päris laps.»

«Nii noort poissi terveks aastaks ära lasta,» sõnas üks naistest pead vangutades. «Kas te ei karda tal üksi minna lasta, mrs. Morris?»

«Mis seal karta?» sõnas müüja. «Ta läheb ju ainult aastaks. Kas pole tõsi, mrs. Morris?»

«Õigus, ainult aastaks,» vastas ta.

(Järgneb)

Talvel teooria, suvel praktika

Viimasel ajal võib üha sagedamini kuulda meie pihta suunatud nurinat, et kirjutame liiga vähe, ja seda isegi oma ajalehele. Ometi on meile juba sügisest saadik teada, et praktika sooritamiseks peab iga ajakirjanikuhakatis olema end lugejale tutvustanud vähemalt kolm-neli korda. Sügisel tundus, et kaks semestrit on pikk aeg, et jõuab ehk rohkemagagi hakkama saada. Esiti päevad muudkui kadusid. Sisseelamisaeg samuti.

Et saaks öelda, et keegi meist poleks sulge proovinud. Siin-seal on vilksatanud õige kopsakaid lugusid, autoreiks aga enamjaolt ikka ühed ja samad. Tuttav ja kurb situatsioon. Mida öelda aga nende kohta, kelle panuseks vaid üks «nupuke» ja seegi pooleldi käsukorras tehtud?!

Eriti tagasihoidlikud on need, kes said ülikooli n.-ö. esimese katse puhul. Enne seda avaldatud lood olid kindlasti kergemad tulema, sest kirjutasime rohkem niisugusest keskkonnast, neist sündmustest, milles ise viibisime. Nüüd sellest enam ei piisa. Tahes-tahtmata tuleb otsida probleeme ka väljastpoolt. Aga magavale kassile hiir suhu ei jookse.

Ühelt poolt piiravad meid mõistagi vähesed kogemused ning sellest tulenev kindlusetus. Kuid kindlusetuse tunne valitseb meis enesteski. Talvel tundma õpitud žurnalistikateooriad ei ole veel tasakaalustunud senise tunnetusliku ajakirjandusmaailmaga. Hakkame ehk juba (õiget) otsa kätte leidma, kuid kummitab koguni teine probleem: saada jagu oma inertsusest, sest hoovõtt näikse liiga pikaks veninud olevat.

Kui olemegi mõne erialase praktilise tööga hakkama saanud, on selle tegemisajaks tihti olnud see «viimane minut». Ühelt poolt on kõik korras, sest töö on tehtud ja oleme saanud vähemalt häid operatiivsuskogemusi. Teiselt poolt jääb sel viisil aga vähe aega süvenemiseks. Eriti napiks kipub aega jääma nüüd, mil tegemisel kursusetöö, hindeline raadiosaade ja miljon arvestust. Päris kirjutamispraktikaga saame alustada alles suvel, mil tuleb töötada kolm nädalat rajoonilehe toimetuses. Vanematelt kolleegidelt saame õppida ka Tallinna pressikeskuses NSVL rahvaste spartakiaadi ja Balti regati ajal.

Võimalused eneseleidmiseks, -täiendamiseks ja -teostamiseks on olemas. Tuleb vaid hoog sisse lükata. Ja õigel ajal alustada.

AITA ILVES,
žurnalistika I k.

Päeva sportlik osa kippus napiks jääma. Rahvast aitas emotsionaalse pingega laadida 1500 m jooks. Peeti EPA—TRÜ matškohtumine. Meeste jooksus oli parim Ivar Hanvere, naistest võitis Maie Kalle.

Meeste korvpallis olid esimeses mängus vastamisi filoloogid ja matemaatikud, kus noored keeleteadlased ja ajakirjanikud hävitava kaotuse said.

Spartakiaaditabelil joon all

● **KKT II kursusel kergejõustikus 160 (!) edupunkti**

● **Üldkohta parandasid arstid**

● Viimased, kergejõustikuvõistlused andsid enamikule teaduskondadest veel võimaluse üritada. Üritatigi. Nii need, kel nõuks senist seisu parandada, kui need, kelle jaoks juba kättevõidetud koht kõrge küll. Oma tahtmise said mõlemad. Ainsana tõusid arstid, kes majandusteaduskonna pakutud võimaluse (kergejõustikus viimaseks jäänud majandusüliõpilastele tõid punkte vaid paar võistlejat) ära kasutasid ja konkurendid viimase alaga esikuuikust välja jätsid. Sammu võrra jäi tabelitõusust puudu KKT II ja I kursusel. Esimesed käisid hulgakesi (päris kergejõustiklasi on kursusel vaid 6) järgemööda läbi nii hüppekastid, jooksuraja kui ka kuulisektori. Lisaks veel mitme võistkonnaga joostud teatejooksud. Saadi kokku ligi 1000 punkti (järgmisi edestati üle 160 punkti!). Et aga kohapunktide arvestuses jäid peakonkurendid KKT II kursuselt maha vaid 2 võrra (olid teised), jäi esikolmik oma kohtadele. Filoloogid tegid avapäeva 130-punktise vahe õppejõududega tasa teatevõistluses, juba võitnud spordimeedikud olid kergejõustikuski esikolmikus.

Kergejõustiku spartakiaadialadest osavõtu üle seekord kurta ei saanud. Meeste kuulitõukes ja sprindis tuli täita isegi 4—5 protokollilehte (osavõtjaid vastavalt 86 ja 78).

Pilved pilvitus taevas

Pühapäeva hommikupoolikul oli Tartu linnarahval jälle uudistamist — mida need üliõpilased nüüd teevad? Tudengid aga olid rivistunud suurde kolonni, et üheskoos marssida Tamme staadionile, oma kooli spordipäevale. Kolonni tuumiku moodustasid oranži, pruuni-, sinise- ja mustavärvilistes trikoodes naisvõimlejad ning üleni valges meesvõimlejad, kes pidid staadionil teistele näitama, mida nad aastaga õppinud.

Võimlejad esinesid olümpiakavadega, seepärast oli spordipäev neile omamoodi eelolümpiaks. Spordipäeva tähtsust rõhutas TRÜ juhtkonna osavõtt, pidulikkust aga puhkpilliorkestri viisid. Kahjuks jäid ilusamad momendid suurest rongkäigust nägemata, sest vahepeal oli vaja «Päntrisse» lipata, et filolooge sporti tegema ärgitada. Ent nemad olid kes teab kus.

Tamme staadionile jõudes ja tribüünidel suurt rahvahulka nähes oli imestus suur. Nii palju publikut ei kohta Tartu—Tallinn kergejõustiku linnavõistlustelgi. Tudengite (peamiselt küll esinejate) kõrval istus pinkidel enamasti linnarahvas. Pidu ise aga jäi tunduvalt alla päikesepaistelisele ilmale ning pealtvaatajate soovidele. Ettevalmistatud olümpiakavad olid suures osas veel krobelised (seda eriti noormeeste puhul), mille tõttu tribüüne läbis tihtipeale lõbus naerukahin. Elevust tekitas karate demonstratsioonesinemine, mis andis minietenduse mõõdu välja.

Et ka praegusel ajal on au sees vaatemängu põhimõte, siis peatselt valgus pealtvaatajate mass tribüünidelt pallimänguplatsidele, kus oli algamas meeste korvpall. Korvpall kujuneski spordipäeva naelaks. Teistes pallimängudes (naiste võrkpall ja rahvastepall) mängijaid ei registreerunud ning eestlaste igipõlise rammumõõtmise ala — kõietõmbamise — «võitsid» kehakultuurlased, sest nad sikutasid tühja köit.

Korvpallis olid enam-vähem tasavägised mängud, nii et põnevust jätkus. Suurima elamuse pakkus juurakate ja arstide kohtumine. Selles mängus oli ilusaid korve, tarka triblingut, kohtunikega ragistamist, dramatismi ja muidugi võitluslikkust. Ega ka finaalmäng juurakate ja KKT-laste vahel kehvem olnud. Vahest siiski selle poolest, et omavaheline nääklemine ja kohtunike tõrvamine varjutas kohati pallimängu. «Stud. iur» võit oli igal juhul teenitud.

Paralleelselt korvpalliga käis kõrvalväljakul üks suur klobistamine. Mängiti kurnimängu. Enamikule tudengeile oli kurnimäng tuttav vist vaid «Nu pagadi»-seeriast. Mängisid ainult õppejõud ja siin olid parimad õigusteaduskonna pedagoogid.

Kokkuvõtteks. Kas oli ikka õige, et ülikooli spordipäevast vaid võimlemispidu sai? Peale asjaosaliste — võimlejate —, kellel rongkäigukolonniski ainuvõim, oli muu spordi tegijaid üsna vähe kokku tulnud. Siin tuleb muidugi «tänada» ka kursuste sportorge (v. a. juurakad ja arstid), kellelt informatsioon spordipäevast rahvani ei jõudnud. Seetõttu tuli enamikul vedu võtta vaid ajaleheteatest. Selline agitatsioonivorm aga pole ülikoolis kuigi edukas, sest nagu kogemused on näidanud, tuleb igaüht vähemalt kaks korda kutsumas käia ja mõned koguni käevangus staadionile tuua.

Igatahes oli kahju toredast matkast kuhugi linnast välja, päevast, mis oleks ehk hetkekski sundinud unustama arvestuste-eksamite ärevuse. Eelmistega võrreldes jäi puudu sellest sundimatust olla-võisteldatahtmisest, sest võimlemist peeti paraku ikka arvestusel vajaminevaks kohustuseks.

Väitele, et olümpiakavade proovimiseks Tamme staadionist ideaalsemat kohta poleks olnud, võiks kosta, et ülikooli eraldi võimlemispidu oleks olnud märksa parem lahendus.

Spordipäev püüti panna numbritessegi. Võitsid juurakad, teiseks tulid arstid. Ühtekokku konkureeris vaid viis teaduskonda (vist ülikooli rekord!).

RAIVO LOTT ENNO TAMMER

Arvesse minevate alade paremad olid:

Mehed: 100 m — Eugenius Martuševičius (spm.) 11,5; kaugus — Mati Tolmov (KKT IV k.) 6.84; kõrgus — Jaroslav Savka (spm.) 2.15 (uus Tartu linna rekord); kuul — Viktor Lääts (matem.) 14.29; 400 m — Peeter Kukk (KKT III k.) 51,2; 1500 m — Jürgen Ligi (biol.-geogr.) 4.02,0; 4×100 m teatejooks — spordimeditsiiniosakond 46,0.

Naised: 100 m — Anu Viisak (KKT nullkursus) 13,5; kaugus — Tiina Torop (õppejõud) 5.69; kõrgus — Irene Zucker (KKT I k.) 1.60; kuul — Nadežda Ossipova (KKT III k.) 12.80; 400 m — Maie Kalle (biol.-geogr.) 62,1; 4×100 m teatejooks — spordimeditsiiniosakond 54,9.

Ülejäänud aladel võitsid:

Mehed: 200 m — Toomas Metsmaa (matem.) 23,7; 110 m tõkkejooks — Henn Vallimäe (õppejõud) 15,8; 400 m tõkkejooks — Peeter Kukk (KKT III k.) 61,3; 800 m — Andres Marga (majandus) 1.58,7; ketas — Tõnu Lember (õppejõud) 49.54; oda — Igor Tuuling (biol.-geogr.) 61.28; vasar — Neinar Seli (KKT II k.) 56.74; kolmikhüpe — Jaak Liivandi (KKT IV k.) 13.47; teivashüpe — Henn Vallimäe (õppejõud) 3.80.

Naised: 200 m — Mare Inn (arstit.) 27,9; ketas — Nadežda Ossipova (KKT III k.) 42.64; oda — Tiiu Tärtin (biol.-geogr.) 35.92.

Kaheksa paremat võistkonda reastusid: 1. KKT II kursus 923 p.; 2. KKT III kursus 759,5 p.; 3. spordimeditsiiniosakond 714 p.; 4. KKT I kursus 552,5 p.; 5. arstiteaduskond 420,5 p.; 6. filoloogiateaduskond 351,5 p.; 7. töötajad 350,5 p.; 8. õigusteaduskond 300,5 p.

● Ülikooli 1978/79. õppeaasta teaduskondadevahelise spartakiaadi lõppjärjestuseks jäi (sulgudes koht eelmisel spartakiaadil):

1. Spordimed.	142 (12.)	9. Biol.-geogr.	83,5 (4.)
2. KKT III k.	130,5 (1.)	10. KKT I k.	82,5 (—)
3. KKT II k.	129 (3.)	11. Õigust.	78 (5.)
4. Töötajad	119,5 (2.)	12. F-K	53 (11.)
5. Filoloogiat.	116,5 (14.)	13. KKT IV k.	41,5 (10.)
6. Arstit.	110 (8.)	14. Ajaloot. f	40,5 (13.)
7. Majandust.	105 (7.)		
8. Matemaatikat.	87 (6.)		

PRIIT JÕGI

TUUSIKUD

TRÜ ametiühingukomiteele on saabunud selle aasta III kvartaliks järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Kislovodsk	9. 09.— 2. 10.	südame-vereringeh.	36.—
Zeleznovodsk «Elbrus»	4. 08.—27. 08.	seedeelunditeh.	48.—
Pjatigorsk «Lesn. Pol.»	11. 08.— 3. 09.	liigesteh.	36.—
Boržomi «Likani»	8. 07.—31. 07.	seedeelunditeh.	48.—
Sotši «Maurice Thorez»	25. 07.—17. 08.	südame-vereringeh.	36.—
Jalta «Sevastopol»	26. 08.—18. 09.	närvi- ja hingamisteede h.	34.50
Naftalan (Aserbaidžaan)	12. 09.— 1. 10.	veresoonteh.	42.—
Valgevene «Narots»	20. 07.—12. 08.	südame-veresoonte-seedeelunditeh.	36.—
„ «Krinitsa»	1. 08.—24. 08.	seedeelunditeh.	39.—
Gagra «Majak»	14. 07.— 6. 08.	närvisüsteemih.	33.—
Palanga «Jurate»	17. 09.—10. 10.	kesknärvisüsteemih.	39.—
Druskininkai «Draugiste»	15. 08.— 7. 09.	südame-vereringeh.	36.—
Kemeri «Tšaika»	18. 07.—10. 08.	seedeelunditeh.	33.—
Jurmala «Baltija»	29. 07.—21. 08.	„	60.—
Valmiera «Lici»	30. 09.—23. 10.	„	33.—
Daugavpils «Mestsiems»	29. 08.—21. 09.	„	36.—
«Sigulda»	23. 08.—15. 09.	närvisüsteemih.	36.—
Leningradi «Repino»	26. 07.—18. 08.	südame-vereringeh.	45.—
Leningradi «Sest. kur.»	7. 09—30. 09.	seedeelunditeh.	40.50
Staraja Russa	4. 07.—27. 07.	„	36.—
Leningradi «Klinitšeski»	20. 09.—13. 10.	„	33.—
Pärnu «Estonia»	29. 07.—21. 08.	liigesteh.	34.50
„ „	24. 09.—17. 10.	„	34.50
„ „	8. 08.—31. 08.	„	34.50
„ „	7. 08.—30. 08.	„	34.50
„ «Rahu»	16. 07.— 8. 08.	„	34.50
„ „	13. 09.— 6. 10.	närvisüsteemih.	34.50
Haapsalu «Laine»	19. 08.—11. 09.	liigesteh.	31.50
„ „	14. 09.— 7. 10.	„	31.50
„ „	29. 07.—21. 08.	„	31.50
„ „	18. 08.—10. 09.	„	31.50
Pärnu «Sõprus»	15. 09.— 8. 10.	südame-vereringeh.	34.50
Jessentuki	1. 07.—24. 07.	seedeelunditeh.	36.—
Truskavets (ambul.)	2. 09.—25. 09.	maksa-neeruh.	31.50

Puhkekodudesse:

Võsu	4. 07.—15. 07.	2 tuusikut
„	17. 07.—28. 07.	2 „
„	30. 07.—10. 08.	2 „
„	12. 08.—23. 08.	2 „
„	24. 08.—4. 09.	1 „
„	29. 07.— 9. 08.	1 „
Laulasmaa	2. 07.—13. 07.	2 „
„	14. 07.—25. 07.	2 „
„	26. 07.— 6. 08.	2 „
„	19. 08.—30. 08.	2 „
„	30. 08.—10. 09.	1 „
Pühajärve	1. 09.—12. 09.	5 „
„	13. 09.—24. 09.	5 „
„	25. 09.— 6. 10.	7 „
Jurmala «Riga»	1. 07.—12. 07.	1 „
„ „	13. 07.—24. 07.	1 „
„ „	25. 09.— 6. 10.	1 „
Võsu (perekonnat.)	15. 07.—26. 07.	1 tuusik (2 inimest)
Pühajärve (perekonnat.)	2. 07.—13. 07.	„ „
„ „	19. 08.—30. 08.	„ „
Võsu (perekonnat.)	22. 08.— 2. 09.	1 „ (3 inimest)

Avaldused esitada ametiühingukomiteele hiljemalt 1. juuniks.

ENDEL KAMA

In memoriam

16. mail varises manalasse arstiteaduskonna hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri professor, Eesti NSV tervishoiuministri esimene asetäitja meditsiinidoktor Endel Kama. Tema surmaga kaotas vabariigi tervishoiusüsteem suurepärase teadlase-organisaatori ja pedagoogi. Kogu oma arstliku tegevuse jooksul võitles E. Kama tervishoiuvõrgu arendamise eest, rajades ministri asetäitjana viimase 12 aasta jooksul vabariigis eeskujuliku spetsialiseeritud arstiabi süsteemi, ja rakendas ellu rea uusi printsiipe elanikonna polikliinilisel teenindamisel.

Ta lõpetas TRÜ arstiteaduskonna 1950. aastal ja suunati seejärel tööle Tervishoiuministeeriumisse vaneminspektorina. 1955.—1965. aastani töötas ta tuberkuloositõrje süsteemis, olles aastatel 1959—1966 Vabariikliku Tuberkuloositõrje Dispanseri peaarst. E. Kama juhtimisel saavutati ENSV-s tuberkuloosi haigestumise madalaim tase Nõukogude Liidus ja ENSV muutus näidisvabariigiks tuberkuloosi likvideerimise alal. Teaduslik-organisatoorse tegevuse eest tuberkuloosi likvideerimisel määrati E. Kamale koos kollektiiviga 1977. aastal Nõukogude Eesti preemia. Kuni surmani töötas ta Eesti Ftisiaatrite Teadusliku Seltsi esimehena. E. Kama oli Rahvusvahelise Tuberkuloosivastase Liidu liige ning osales paljudel rahvusvahelistel kongressidel ja nõupidamistel.

Palju aastaid oli E. Kama TRÜ arstiteaduskonna nõukogu liige ja ta osutas suurt abi teaduskonna kliiniliste baaside arendamisele ja ehitamisele Tartus. Ta võitles järjekindlalt profülaktilise suuna edasiarendamise eest vabariigis, sellele olid pühendatud ka ta selged ja sisukad loengud arstiteaduskonna üliõpilastele hügieeni- ja tervishoiuorganisatsiooni erialal.

Oma tööga pälvis E. Kama Töötunalipu ordeni, ordeni «Austuse märk», mitu ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja. 1965. aastal anti talle ENSV teenelise arsti aunimetus.

E. Kama surmaga kaotas ülikool suurepärase inimese, kommunisti, arstiteadlase ja paljud meist toreda sõbra. Mälestus temast kui printsipiaalsest kolleegist on püsiv. Tema ideed ning ettevõtmised jätkuvad ja arenevad tema õpilaste tegudes.

LEMBIT ALLIKMETS

NB!

Meie järgmine ajaleht ilmub tuleval reedel, 1. juunil; teised juunikuu lehenumbrid aga 15. ja 29. kuupäeval. Viimane neist on pühendatud lõpetajatele.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2103. MB-02727.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 Reedel, 1. juunil 1979 XXXI aastakäik

Sõprus- ja koostööleping

18. mail kirjutasid lepingule alla VRÜ rektor prof. J. Kubilius ja TRÜ rektor prof. A. Koop. Nende taga vasakult näeme VRÜ ametiühingukomitee esimeest I. Žeberskist, meie ametiühingukomitee esimeest H. Kaburit ja parteikomitee sekretäri A. Kirist ning VRÜ parteikomitee sekretäri K. Poškust.

JÜRI LAANE foto

Juhindudes NSV Liidu rahvaste vennaliku koostöö ja sõpruse traditsioonidest, tunnetades vastastikuse abi ja igakülgsete kogemuste vahetamise tähtsust nõukogude kõrgkoolide vahel, otsustasid Vilniuse V. Kapsukase nim. Riikliku Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli rektoraadid sõlmida sõprus- ja koostöölepingu. Selles leiduvad järgmised punktid.

1. Luua igakülgse koostöö ja kogemuste vahetamise sidemed ning lugeda mõlemad kõrgkoolid sõpruskõrgkoolideks.

2. Teaduslikus töös:
— igakülgse informatsiooni vahetamine uurimissuundade ja teadusliku uurimistöö tulemuste kohta;
— ühiste teaduslike uuringute ja konverentside pidamine;
— ühiste lepinguliste uurimistööde tegemine laboratooriumide vahel;
— ühiste temaatiliste kogumike väljaandmine teadusliku uurimistöö tulemustest;
— väljaantavate teaduslike tööde retsenseerimine;
— stažööride, teaduslike töötajate ja aspirantide vahetamine;
— ÜTÜ-de koostöö;
— teaduslike raamatukogude koostöö.

3. Õppe-metoodilises töös luua kontaktid järgmistes vormides:
— kogemuste ja informatsiooni vahetamine kasutatavate progressiivsete õppetöö efektiivsuse tõstmise vormides;
— uue õppe-metoodilise dokumentatsiooni vormide vahetamine ja õppe-metoodilise töö uurimistulemuste vahetamine;
— osavõtt õppe-metoodilistest konverentsidest ja sümpoosionidest;
— lektorite vahetamine;
— üliõpilasgruppide vahetamine tootmis- ja tutvumispraktikaks.

4. Üliõpilaste ühiskondlik-poliitilisest ja moraalse-esteetilise kasvatuse valdkonnas:
— vahetada kogemusi üliõpilaste ideelis-poliitilise ja moraalse-esteetilise kasvatustöö kõikides vormides;
— korraldada üliõpilaste ühiseid sportlikke ja kultuurilisi üritusi, vahetada ehitusrühmi;
— vahetada informatsiooni sõprusülikoolide elu ja tegevuse kohta.

5. Sõprusülikoolide teadusliku juhtimise taseme tõstmisel:
— aidata kaasa koostöökontaktide arengule administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide vahel;
— vahetada informatsiooni ja kogemusi õppeprotsessi AIS-süsteemi kasutamisest ja teistest abinõudest kõrgkooli juhtimisprotsessi parendamisel;

6. Konkreetsed üritused sõpruse ja koostöö alal määratleda ülikoolidevahelises koostööplaanis.

7. Koostööplaanide koostamine ja kontroll nende täitmise üle panna mõlema kõrgkooli rektorite poolt selleks volitatud isikutele.

8. Koostöö- ja sõprusleping on tähtajatu ja jõustub allakirjutamise päevast alates. Vastavalt koostöö edasisele arengule on mõlemal poolel õigus esitada ettepanekuid lepingu täiustamiseks.

!eksam!eksam!

Eksam ees ja taga. Üliõpilasel ja õppejõul mõlemal. Neid tehtavat juba mõnda aega. Ametlikult ja mitteametlikult. Paberite järgi märgib sessiooni algust enamasti juuni 8. kuupäev (ajalooteaduskonnas peale psühholoogiaosakonna, filoloogidel, juristidel, matemaatikuil, füüsikuil-keemikuil jt.). Esimesed hinded on matrikleis ravi ja spordimeditsiini ning kehakultuurlaste IV kursusel ja mitme majandusteaduskonna eriharu kursusel. Diplomandidest ei tasu kõneldagi. Nende viimane semester oli üks suur sess ise. Aga et eksamite aeg üliõpilasele ja õppejõule üks igapäine asi on (paraku ka nende kuumade ilmadega), anname leheski täna suurema pinna eksamineerijaile ja eksamineeritavaile.

Ainult üks küsimus: mida arvata sessioonist?

DOTSENT HEINO MARDISTE (bioloogia-geograafiateaduskonna õppetööprodekaan): «Praegu kulgeb normaalselt. Meil on bioloogia IV ja geoloogide esimesel neljal kursusel eksamid läbi. Üldiselt läksid hästi, geoloogias jäi siiski kolm võlglast. Nüüd on I kursuse geoloogid Eestimaal topograafiapraktikal, teised teevad oma praktikat rohkem väljaspool vabariiki.»

EPP WEINRAUCH (žurnalistika-õppejõud): «Mõni aasta tagasi olin alles ise üliõpilane (lõpetasin 1976. aastal) ja sessiaeg tundus palju pingelisem. Nüüd on lihtsam, tavalist õppetööd enam pole, saad paremini aega jaotada. Kaugõppe IV kursusel tuleb ajakirjanduse ajaloo eksam vastu võtta, praegu on veel kursusetöid läbi vaadata. Ei tea, kas vaatan asju teise pilguga, aga mulle paistab küll, et meie omal ajal ei jätnud oma tegemisi nii viimasele minutile kui tänased tudengid. Õppejõu järeleandmistele ja tähtaegade edasilükkamisele loodetakse küll liialt palju.»

KATRIN SAKS (žurnalistika III k.): «Praegu, et ta tuleks ometi rutem. Siis tead, mitu päeva aega on, mida õpid. Ühesõnaga tegeled ainuüksi sellega. Arvestustega on meeletu rabamine, jooksed, kust aga midagi kätte saaks. Need nakkushaigused ja lisaväärtused ja väliskirjanikud kipuvad üksteist segama hakkama.

Aga kõige rohkem ootan poliitökonoomia eksamit — ikkagi esimene, kõige vähem eriala oma, sest selle mitteoskamist on juba raskem välja vabandada (ka iseenda ees).»

HIRMUS PRUUNIKS PÄEVITUNUD TÜTARLAPS: «Olen jah pruun, igal kevadel olen. Istun kodus põõsa all, raamatud murul laiali. Üks arvestus ongi veel. Ja läbi põrunud pole kunagi.»

TUTTAV DIPLOMAND: «Ära minu nime küll lehte pane. Praegu jooksen diplomitööd köitma, pidavat üks vanake olema kuskil. Kõige rohkem kardan retsensenti. Too pidavat kõik masinakirja- ja komavead välja nuhkima.»

(Järg 4. lk.)

Eksam kohvi ja konjakiga?

Kell ei ole ju veel palju, minutiosuti liigub hommikus alles teist ringi; linnas on varjude tund. Ühikates ei magata, siin-seal tubades hõisatakse, laul on valjem kui sobiv oleks. Õpitubades ja õpitubadeks kohandatud elutubades hõõguvad laualambid: niipea magama ei minda. Kohvitassi ja «Leegi» seltsis aeg maha ja paar punkti jõuab ehk siiski veel läbi võtta.

...Välisukse paukudes siseneb lärmakas seltskond, eksamit tähistamast... Oh seda sessi küll!

Sessiooniaegse õppiva tudengi elurežiimist palusime rääkida **psühhiaatria kateedri juhatajal professor JÜRI SAARMAL.**

On teada, et semestri käigus on tööpinge suhteliselt tagasihoidlikum ja üliõpilasel jääb aega oma jõudude taastamiseks. Seevastu sessioonidel juhtub mõnigi kord, et üliõpilane pingutab ennast üle, annab endast viimased jõuvarud. Tagantjärele õpetusi jagada pole õige, aga püüdke ennast siiski analüüsida nii sessiooni ajal kui ka selle lõppedes ja leidke vead, millest on tingitud halb enesetunne, ebaõnnestumised, tervisehäired.

KÕIGEPEALT PLANEERIMISEST

Kui vähegi annab, siis peaks raskemad ained panema sessiooni algusse ja kergemad lõppu, sest inimene paratamatult väsib ja kergemate ainete puhul on siis justkui moraalne kergendus peatselt saabuvast puhkusest isegi abiks.

EHK MAGAKSID?

Ei tohi unustada, et une arvelt inimene töötada ei või! Peab andma organismile ja eelkõige närvisüsteemile puhkamisvõimaluse. Hästi, üks öö, kaks ööd vähese magamisega, eriolukordades isegi magamata — inimene talub seda, kokku ei kuku, aga kui terve sess, kakskolm nädalat annab inimene endale magamise aega vaid 4 tundi öö kohta, see tähendab, et pidevalt jääb une defitsiit kolm või neli tundi, siis sellele iga üliõpilase närvisüsteem vastu ei pea. Inimene tõstab ise käe enda vastu — aju tahab puhkust, aga surudes peale oma tahet, ei võimaldata talle seda. Tagajärjeks on organismi ja närvisüsteemi ülekurnatus, mis paratamatult avaldub töövõime languse, halva enesetunde või vegetatiivsete häirete kujul. Juhtubki nii, et sessiooni lõpul inimene lihtsalt ei suuda enam midagi anda, ei tule millegagi enam toime. Muidugi võidakse vastu vaielda, et näiteks Mart või Mann on mitmete sesside vältel vaid kaks-kolm tundi ööpäevas maganud ja midagi pole juhtunud. Ei tohi unustada, et iga inimese jõuvarud ja närvisüsteemi vastupanuvõime on erinev. Teame, et näiteks Edison olevat kogu elu vältel vaid mõnetunnise unega ööpäevas säilitanud täieliku töövõime ja kogu ülejäänud aja oli ta loovalt tegev. Erandeid on, aga valdav enamus on meil tavalisi inimesi ja enda kallal eksperimenteerida ehk ei tasu. On neidki inimesi, kes juba pärilike omaduste tõttu on tagasihoidlikuma töövõimega, ei ole võimelised töötama 18 või 15 tundi ööpäevas, vaid vajavad tavalisest rohkem puhkust, et olla võimelised aktiivseks tegevuseks. On oluline, et iga üliõpilane oma seniste kogemuste põhjal annaks endale selgelt aru, milline on tema töövõime tase, kuhu ta kuulub, kas erakordselt töövõimekate, keskmiste (normaalsete) või tagasihoidliku energiaga inimeste tüüpi. Vastavalt sellele tuleb oma režiimi kujundada.

PEAMISELT KOHVIST

Mõned aastad tagasi oli üsna levinud mitmesuguste psühhotroopsete ainete kasutamine eksamite perioodil. Kofeiini tarbimine, mida sisaldavad kohv ja ka kange tee, siiski kestab. Kohvi juuakse peletamaks und, väsimust, tõstmaks oma töövõimet. Muidugi vastab see ka tõele — üks tass kanget kohvi või teed ergutab, laseb õppida mõni tund kauem, aga... Eksamite ajal tuleb kohvi pruukida väga ettevaatlikult, sest tegemist on energia piitsutamise efektiga. Võib juhtuda, nagu igasuguse piitsutamise puhul, et vastutaval momendil on inimene kurnatuse seisundis ja ei aita enam ka piits. Eksamile minnes võib situatsiooni pinge, millele lisandub veel kofeiini mõju, anda tulemuseks üldise pidurdusseisundi ja eksamil ei ole üliõpilane suuteline vastama isegi seda, mis tal ajus olemas on, sest ta ei suuda seostada, materjal ei ole talle käepärane.

Muidugi mõista pole kohv täiesti vastunäidustatud. Paar-kolm tassi päevas, et eemaldada tülpimuse, väsimuse tunnet, paremini kontsentreeruda — selles pole midagi paha. Rõhutan: mitte kasutada kohvi uneaja lühendajana, et saaks vaid kauem üleval olla, raamatute ja konspektide taga istuda!

PARAJALT PALDERJANI?

Teine tüüp aineid on rahustid, nagu näiteks palderjan, sedukseen, eleenium jt. Need pole kaugeltki süütud ained ja võivad oskamatul pruukimisel enamasti kahju teha. Näiteks moodsate rahustite (sedukseen, eleenium) kõrvaltoimeks on vöötlihaskonna toonuse alandamine. Lihased lõdvenevad, käed, jalad, kerelihased muutuvad subjektiivselt raskemaks. See toob kaasa roidumuse, füüsilise väsimuse tunde, mis ei jäta mõju avaldamata ka psüühilistele funktsioonidele. Tõsi, need ravimid võtavad pinge maha, ja neuroosihaigete puhul kasutatakse neid edukalt kõrgenenud erutuse maan-

(Järg 4. lk.)

Ajakirjandus elulähedasemaks, sisukamaks

6. mail avaldati NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Üheks selles otsuses puudutatud põhiküsimuseks on ajakirjanduse, televisiooni ja raadio töö. Palusime neid probleeme kommenteerima ajakirjandusõppejõu dots. MARJU LAURISTINI.

NLKP Keskkomitee otsuses leidub kriitilisi hinnanguid massiteabevahendite tegevuse praeguse taseme kohta. Märgitakse, et informatsiooni- ja kasvatustöö kvaliteet «ei vasta kaugeltki mitte alati nõukogude inimeste kasvanud haridus- ja kultuuritasemele ega nende nõudmistele, ei võta piisavalt arvesse tänapäeva nõukogude ühiskonna sotsiaal- ja majandusprotsesside ning vaimse elu dünaamilisust». Milles selline mittevastavus Teie arvates avaldub?

Haridus- ja kultuuritaseme kasv tähendab inimeste huvide muutumist ning nende nõudlikkuse suurenemist. Mida haritum on auditoorium, seda rohkem teabekanaleid ta tavaliselt jälgib, seda kriitilisemalt ta võrdleb pakutava informatsiooni sisu talle muudest allikatest teada olevaga, seda tundlikum on ta propagandistlike stampide, demagoogia ja mõttevaesuse suhtes. Samal ajal kasvab koos haridustasemega enamasti ka sotsiaalne aktiivsus, tõuseb huvitatus ühiskonna asjadest, üldisema tähendusega probleemidest. Kui me aga vaatame ajakirjanduse loetavuse kohta olemasolevaid uurimistulemusi nii meie vabariigis kui mujal, siis näeme, et just ühiskondlikult kaalukamate majanduslike ja ideoloogiliste teemade käsitlemise suhtes on küllalt suur osa auditooriumist häälestatud tõrjuvalt või ükskõikselt, heites neile ette igavust, üksluisust, vähest probleemsust ja kriitikavaegust. Otsuses hukka mõistetud «formalism, kalduvus sõnakõlksutamisele ja igat liiki propagandistlikele stampidele, materjalide hall, «kroonulik» stiil» on kahjuks küllaltki levinud just selliste teemade puhul (tootmine, partei- ja komsomolitöö, ideoloogilised probleemid), kus on eriti tähtis saavutada auditooriumi kaasamõtlemine, aktiivne hoiak. On kerge süüdistada lugejaskonda madalas tundlikkuses ja meelelahutuse eelistamises, hoopis raskem on stampidest ja krampidest üle saada, kirjutada nendel teemadel lugejat haaravaid, värske ja terava probleemiasetusega, isikupäraseid lugusid. Neile momentidele ongi suunatud Keskkomitee otsuse kriitiline teravus.

Millised on otsuses sisalduvad olulisemad seisukohad ajakirjanduse efektiivsuse tõstmise võimaluste kohta?

Põhimõttelise tähtsusega on otsuses selgesti väljendatud eitav suhtumine tegelikkuse ilustamisse, sellesse, mida akadeemik G. Naan on tabavalt nimetanud «roosaks müraks». Mugava mõttelaiskuse ja küllalt tugevasti juurdunud enesekaitsehoiakute ületamist nõuab näiteks otsuse selle osa tegelik elluviimine, milles öeldakse: «Ülesannetega, mida partei seab ideelise kasvatustöö ette, ei sobi kokku ikka veel esinev kartus avalikult tõstatada arutamiseks meie ühiskonna elu aktuaalseid küsimusi, tendents tasandada lahendamata probleeme ja teravaid küsimusi ning nendest mööda minna, vaikida maha puudused ja raskused, mis esinevad reaalses elus.» Otsuses on konkreetselt üles loetud suur hulk selliseid probleeme, mida ajakirjanduses ja muudes informatsiooni- ja propagandavormides tuleb senisest teravamini ja kriitilisemalt käsitleda. Seejuures hoiatatakse manitseva õpetlikkuse ja kõlavate fraaside eest. Ajakirjanduse, nagu kogu muugi ideoloogiatöö põhiprintsiipidena leiavad esiletõstmist teaduslik, tänapäevane lähenemisviis, konkreetsus ja seos eluga, ründav iseloom uue eest seismisel ning valmisolek võitlusse astuda kõige sellega, mis ühiskonna edasiliikumist takistab. Suurt tähtsust omistab otsus leninliku avalikkuseprintsiibi järgimisele massiteabevahendite töös, rõhutades: «Arenenud sotsialismi oludes on aktuaalsem kui kunagi varem Lenini seisukoht, et riik on tugev rahvahulkade teadlikkusega, ta on tugev siis, kui hulgad teavad kõike, suudavad kõige üle otsustada ja teevad kõike teadlikult.»

Otsuses esitatud juhtmõtete elluviimine peaks tooma uusi suundi ka meie ülikooli ajalehe töösse ning ajakirjandusüliõpilaste erialasesse ettevalmistusse. Mida konkreetset võib selle kohta juba praegu öelda?

Saime otsuse mitmestki punktist tuge nendele nõudmistele, mida oleme ka seni pidanud nõukogude ajakirjaniku jaoks olulisteks — probleemne ja kriitiline suhtumine elunähtustesse, aktiivne sotsiaalne hoiak, kursisolek kaasaegse teooriaga, avaliku arvamuse arvestamine ja suunamise oskus, püüd vältida stampe ja tühje sõnu. Nende omaduste väljaarendamine saab aga toimuda ainult praktilises tegevuses, sule ja sõnaga töötades. Loodame, et järgmisel õppeaastal areneb ka ajakirjandusüliõpilaste koostöö ülikooli lehe toimetusega just selles suunas. NLKP Keskkomitee otsuses esitati nõudmine, et iga väljaanne peab leidma oma näo, oma põhiteemade ringi, oma profiilile vastava stiili. Ülikooli lehelgi tuleks see «oma profiil» selgemalt välja kujundada. Soovitaksin toimetusel rakendada oma töös nn. probleemplaneerimist. See tähendab, et igaks semestriks võiks lehe publitsistliku mõju põhiteljeks valida mõne ülikooli avalikku arvamust erutavaist teravaist sõlmküsimustest ning taotleda siis nende igakülgset printsipiaalset arutamist, kuni jõutakse mingite konstruktiivsete lahendusteni või ühisarvamuseni. Selline lehe planeerimise põhimõte vastaks igati uue otsuse vaimule. See annaks ajakirjandusüliõpilastele pikemaajaliste arutelude organiseerimise kogemusi, aga ka rohkem võimalusi oma publitsistlike võimete arendamiseks. Igal juhul julgustab NLKP Keskkomitee otsus otsima uusi teid ülikooli lehe nii nagu kogu noorsoo hulgas tehtava kasvatustöö muutmiseks «elavamaks, konkreetsemaks, huvitavamaks ja veenvamaks». Et see on palju raskem ja keerulisem kui vanas harjunud laadis jätkamine, on täiesti selge. Kui tõhusalt ja kui kiiresti kõiki neid häid juhtmõtteid tegelikkusse jõutakse rakendada, näitavad teod ja aeg.

Probleeme rahvakontrollikonverentsilt

Ülikooli rahvakontrolligrupi aruandekoosolek peeti 15. mail. Allpool lühiülevaade rahvakontrolligrupi esimehe dots. ALBERT PALTSERI aruandest sektorite kaupa.

Õppe- ja teadustöö sektor (juhataja E. Rahi). Peamiselt kontrolliti üliõpilaste ja õppejõudude töö distsipliini, kokku 104 loengut, praktikumi ja seminari koos ametiühingukomitee vastava komisjoniga. See toimus enamasti järelkontrollina eelmise aasta käikudele.

Järeldused: õppejõudude töödistsipliin on paranenud, üliõpilaste oma jäänud samale tasemele (74,2%). See tähendab, et peaaegu veerand üliõpilaskonnast ei võta osa auditoorsest tööst. Paremusjärjestus algab arstidest 90,4%, järgneb õigusteaduskond — 84,9%, kolmandale ja neljandale kohale jäävad füüsikud-keemikud ja bioloogid-geograafid. Kahel viimasel kohal on filoloogid — 64,7% ja ajaloolased — 64,4%. Samal ajal on suured kõikumised osakonniti. Kui näiteks bioloogiaosakonnas võeti 9 loengust, praktikumist ja seminarist keskmiselt osa 96,8%-liselt, siis geograafid vaid 64,6%-liselt. Võib öelda, et igal kuuendal loengul, seminaril või praktikumil on kohal isegi vähem kui pooled üliõpilased. Vaid õigus- ja kehakultuuriteaduskonnas polnud märgata nii suuri kõikumisi. Mõtlemapanevaid näiteid võib tuua ka üksikute loengute kuulamisest. Nii oli näiteks 15. novembril matemaatikateaduskonna vene osakonna II kursuse 18 üliõpilasest NLKP ajaloo loengul vaid 4, 31. oktoobril füüsikaosakonna eesti III kursuse 32 üliõpilasest psühholoogialoengul ainult 5 tudengit. Loengute kontrollimine märgib vaid fakti: kohal oli nii palju, puudus nii palju. Aruandekõnes öeldi: «Selline avalik õppetöö ignoreerimine sunnib tõsiselt mõtlema ja otsima põhjusi kas õppetöö kvaliteedis või nõudlikkuse peaaegu täielikus puudumises.»

Olme-, sanitaar- ja keskkonnakaitsesektor (juhataja J. Pärnat) jälgib ühiselamuid, toitlustuskohti, õpperuume jm. Puudused koos ettepanekutega esitatakse rektoraadile. Kahjuks ei sõltu mitmete küsimuste lahendamine üksnes ülikoolist. Niisugune probleem on näiteks sooja veega varustamine ja küttesüsteemide ümbervahetamine.

Olmetingimused sõltuvad aga suurel määral ruumide kasutajaist endist. Siin on tõsiseid etteheiteid üliõpilastele: ühiselamuis lõhutakse mööblit, köökides on korralagedus, soditakse täis auditooriumide lauad. Peahoone auditooriumi 227 lauad kirjutati ja joonistati täis kaks-kolm nädalat pärast ülevärvimist. Aruandes mainiti just seda loenguruumi, sest siin aulaga kõrvuti asuvas auditooriumis käivad ka külalisesinejad välismaalt. Ettekandja rõhutas dekanaatide ja ühiskondlike organisatsioonide kasvatustöö tõhustamist. «Üliõpilased, kes rikuvad või lõhuvad vara, tuleks võtta mitte üksnes distsiplinaar-, vaid ka materiaalsele vastutusele seaduses ettenähtud korras.» Selleks peab aga kaasa aitama ka ühiskondlik aktiiv.

Majandussektori (juhataja V. Kiis) peatähelepanu kulus läinud talvel kütteprobleemidele. Üldiselt tegutseti operatiivselt, suuremad häired õnnestus ära hoida. Puudusi analüüsis sektor põhjalikult ning püüab nende põhjusi sügisel ära hoida. Kütuse ja energia kokkuhoiuplaanid täideti. Ladudes, garaažis, vivaariumis, ühiselamuis ja mujal on majandussektor olukorda kontrollinud, puudustest teatanud juhtkonnale.

Organisatsioonilise töö sektor (juhataja H. Kärtner) on abistanud teaduskondade gruppe oma töö korraldamisel ning kirjutanud ülikooli rahvakontrolli tööst ajakirjanduses («Rahva Hääl», «Edasi», «TRÜ»). Tunnustavalt märgiti aruandes füüsikaosakonna grupi (esimees L. Uibo), kehakultuuriteaduskonna (H. Laidre) ja õigusteaduskonna (K. Nigola) grupi tegevust.

Sõnavõtud. **L. Uibo** tõi esile füüsikahoone puudusi: küttesüsteemid on korrast ära, ruumides pole korralikke töötingimusi. Mitmed seadmed on praagiks osutunud.

Halduse prorektor A. Otstavel ütles, et rektoraat on suhtunud tähelepanelikult kõigisse ettepanekuisse ja signaalidesse. Püütakse teha kõik, mis omalt poolt võimalik. Ülikooli rahvakontrolörid moodustavad kokku suure jõu. Nende kontrollkäigud ei ole eesmärgiks omaette, vaid abistamiseks, korra loomiseks. Suuremat tähelepanu vajavad ikka veel ühiselamud, ühiskondliku omandi hoidmine.

Parteikomitee sekretär A. Kiris peatus ühiselamuil. Ka üliõpilase elupaik näitab tema haritust. Nähtavasti ei tegutse praegu omavalitsus veel nii nagu peaks. Kuid ühiselamukorra eest tuleb vastutada ikkagi selle elanikel endil.

Tartu Linna Rahvakontrollikomitee esimees E. Kuld pidas ülikooli rahvakontrolli kolmeks põhiülesandeks raamatukoguehituse, kütteperioodiks ettevalmistumise ja elektrienergia säästmise jälgimist.

Konverentsi aruanne lõpeb sõnadega: «Meie tegevuses leidub veel kasutamata võimalusi ja reserve. Büroo peab sügissemestril koos rektoraadiga läbi arutama need küsimused, mis väärivad rahvakontrolli tähelepanu, ning võtma need koos teiste kontrollorganitega oma kontrolli alla. Kõikidel gruppidel, ka peagrupil tuleb täna esitatud mõtted läbi arutada ning neid oma tegevuses arvestada.»

Arnold Jannus 60

Arnold Jannus sündis 27. mail 1919. aastal Peterburis. 1938. aastal lõpetas ta Tartu Poeglaste Gümnaasiumi ning astus samal aastal ülikooli arstiteaduskonda.

A. Jannus võttis aastail 1942—1945 osa Suurest Isamaasõjast Eesti Laskurkorpuses, oli pidevalt eesrindel, võttis osa Velikije Luki, Eesti NSV mandri ja saarte ning Kuramaa vabastamise lahingutest sanitaarrühma komandörina. 1949. aastal lõpetas ta arstiteaduskonna ja 1952. aastal aspirantuuri mikrobioloogia ja nakkushaiguste erialal, kaitstes kandidaadiväitekirja «Immuunsuse uurimine kõhutüüfuse vastu vaktsineerituil».

Kuni 1954. aastani töötas A. Jannus mikrobioloogia ja nakkushaiguste kateedris vanemõpetajana. 1954. aastal määrati ta ENSV Tervishoiuministeeriumi Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudi direktoriks, kus töötas üle 23 aasta. A. Jannus oli selle, alles asutatud instituudi üks organiseerijaid. Instituudi baasil organiseeris ta iga-aastased epidemioloogide ja bakterioloogide kvalifikatsiooni tõstmise kursused ning teadusliku koostöö NSV Liidu samanimeliste instituutide ja Soome teadlastega.

A. Jannus on võimekas ja tuntud teadlane. Tema viirushaigustealastel töödel on mitte ainult teoreetiline, vaid ka praktiline tähtsus väljaspool vabariikigi. Ta on teinud viroloogiliste töödе meetodite täiendamisel rea üleliidulise tähtsusega leiutusi ja ratsionaliseerimisettepanekuid, mida on rakendatud ka välismaal. A. Jannus oli palju aastaid Eestis esinevate viirushaiguste probleemi ja mitmete teaduslike teemade juhendajaks. Tema juhendamisel on kaitstud 4 kandidaadiväitekirja ja on valminud üks doktoriväitekiri. Ta on publitseerinud üle 100 teadusliku artikli ja ühe monograafia.

A. Jannus kaitses 1967. aastal doktoriväitekirja teemal «Epidemioloogiliste ja laboratoorsete uurimiste materjalid poliomüeliidi ja poliomüeliidiitaoliste haiguste kohta Eesti NSV-s» ning talle anti 1968. aastal meditsiinidoktori teaduslik kraad, samal aastal ka professori kutse. A. Jannuse teaduslikud tööd on saanud kõrge hinnangu: teda autasustati 1965. aastal eduka võitlemise eest poliomüeliidi vastu Nõukogude Eesti preemiaga. Ta avastas Eestis esimesena Koksaki-, ECHO- ja adenoviirused ja tegi esimesena kindlaks nende osatähtsuse kohalikus infektsioonipatoloogias. Palju aastaid oli ta meie vabariigi I. Metšnikovi nimelise Epidemioloogia, Mikrobioloogide ja Infektsionistide Teadusliku Seltsi esimees. Prof. A. Jannus on esimene ja praegu ainuke humaanmeditsiini professor viroloog meie vabariigis.

Ühiskondlikult on A. Jannus olnud alati aktiivne. Pärast sõda valiti ta arstiteaduskonna esimese ametiühingubüroo liikmeks. NLKP liige on A. Jannus 1946. aastast. Ta juhtis palju aastaid instituudi poliitringi, oli Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi õpetatud meditsiinilise nõukogu esimehe asetäitja ja paljude teiste nõukogude liige. Ta on olnud rahvasaadik.

A. Jannust on autasustatud lahinguteenete eest Suures Isamaasõjas «Punase Tähe» ordeni ning paljude medalitega, rinnamärgiga «Eesrindlik tervishoiutöötaja», ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja paljude teiste aukirjadega. 1974. aastal anti talle sotsialistliku võistluse võitja rinnamärk.

Alates 1977. aastast töötab juubilar hügieenikateedri õppejõuna. Oma tööülesannetesse suhtub ta hoolsalt ja kohusetruult. Igapäevases elus on ta tuntud kui heasüdamlik ja abivalmis seltsimees. Prof. A. Jannus võtab praegu osa üliõpilaste tervisliku seisundi kompleksest uurimisest. A. Jannuse meelisharrastuseks on filateelia ja sport (tervisejooks, ujumine ja suusatamine).

Soovime juubilarile professor A. Jannusele palju õnne, jõudu ja tervist teaduspõllul ning üliõpilaste õpetamisel ja kasvatamisel.

KOLLEEGID

dixi

Suhtumises peitub tõde

JUTUAJAMINE, mis võis ka toimuda.
ÜLIÕPILANE A: Täna tehti mulle etteheiteid, et ma midagi teha ei viitsi, et ma olevat üks hall ja apaatne tüüp. Lõpuks arvati, et see olevat vist tänapäeva tudengite üldine viga. Tudengkonnas valitsevat hoolimatus ja ükskõiksus ümbritseva suhtes, nn. indolents.
ÜLIÕPILANE B: Viga on nähtavasti üliõpilaste suhtumises. Vähevõitu on neid, kes oma ülesannetesse südamega suhtuvad. Liialt palju on aga neid, kes peavad oma ülesandeid kaelamääritud totrusteks ja vaatavad ümbritsevat isikliku heaolu platvormilt.

Harjumuspäraselt mõistetakse suhtumise all konkreetset sõna, mis märgib inimese suhet ümbritsevasse. Ehk teiste sõnadega — kas meeldib või mitte. Kuid suhtumise mõistet võib ka laiendada: vaadata seda mitte kui limiteeritud sõnalist mõistet, vaid kui sõnalisest mõistest johtuvat probleemi. Laiendades mõistet võib saada inimese omapärase sotsiaalse aktiivsuse skaala, mille osuti on positiivses osas siis, kui inimene suhtub millessegi loovalt, südamega; negatiivses, kui inimesel on millegi suhtes leige hoiak. Suhtlemisobjektid peaksid olema väärtustatud ajalooliste ühiskondlike kogemuste põhjal negatiivseteks ja positiivseteks. Vastasel juhul tähendaks mu jutt absurdi, sest inimesel võib olla südamest tulev suhtumine, kuid kui suhtumisobjekt kuulub üldiste ajaloliselt väljakujunenud kriteeriumide järgi negatiivsete hulka, siis suhtumiskaala osuti ei tohi ega saa olla positiivses osas.

Üliõpilane on seotud kohustustega, millest esmane on õppimine. Loengutel käimine näitab suhtumist ülikooli, õppimisse. Erialaloengute külastatavus näitab suhtumist valitud erialasse.

On olemas äärmiselt ükskõikseid tudengeid, kes sünnivad aga kohe

(Järg 3. lk.)

Tsiviilkaitse

Teadusraamatukogu isikkoosseis ülesannet täitmas (gaasivastase filtri käsitsemine kiiruse peale) möödunud aasta kompleksõppusel.
EDUARD SAKI foto

Suhtumises peitub tõde

(Algus 2. lk.)

ümber, kui juttu tuleb «Marienburgi» juurde minekust või «Kauna baarist». Eespool toodud utoopilisel suhtumisskaalal asuks nende puhul osuti selgelt allpool nulli. Kui igal üliõpilasel oleks selline skaala külge konstrueeritud, nii et igaüks võiks näha, kellega tegemist, jääks ära arusaamatusi, tegemata jätmisi. Jääks ära palju võltsi ja pseudolikku. Sest rohkem kui ükskõikseid leiame tudengite hulgast neid, kes lausa põlevad soovist midagi ära teha, kuhugi käed külge panna. Kuid tihtipeale juhtub, et soovijates on liialt palju välist püüdlikkust, näilisust. Nii võib tekkidagi paradoks, et vahel on need apaatsed tudengid, kelle «kõrvad liiguvad», kui kuulevad baaride nime, paremad aktiivsuse ülesnäitajaist. Mõnikord on aktiivsuse taga peidus mäng linnukese kirjasaamiseks. Loomulikult

Ülikooli komsomolikomiteel oleks RSP ettevalmistamisel märksa kergem olnud abilisi valida, kui igal pakkujal oleks suhtumisskaala näha olnud. Tohutu abiliste väe sisse, kes juba nädal enne RSP algust ümbritses komiteed, mahtus ka selliseid, kes huvitusid vaid tasuta pääsmeist kõigile üritustele. Sellisest aktiivsusest nähtavasti johtusidki mõningad sõpruspäevade «apsud».

Hiljuti kuulsin sõbralt x teaduskonnast z osakonnast hämmastava loo «punktiteenimise» eesmärgil ülesnäidatud võltsaktiivsusest. ÜTÜ ringis anti kahele sõbra(tari)le veidi iseseisvat nokitsemist nõudev töö. Tudengid, nagu teada, on leidlik rahvas. Paari päeva pärast leidsidki sõbra(tari)d, et vastava asja kohta on olemas üliõpilase N diplomitöö. Seal on kirjas, mida neile just vaja, ja pareminigi, kui nemad oleksid suutnud. «Mis muud, kui kirjutame tähtsamad teesid maha,» otsustati. Kahjuks ei olnud ÜTÜ ringi juhendaja antud diplomitööst teadlik. Nii teenisid sõbra(tari)d põhjendamatu kiituse. On aga ka neid isenokitsejaid, kes ei saavuta oma tööga mingit hiilgavat tulemust ega kiitust, kuid kes teevad töö ära oma mõtete ja oskustega. Ent kui isetegija saab teada selliste «andekate» «andekusest», võib ta isetegemise rõõmule käega lüüa.

Ülikoolis on käibel omapärane punktisüsteem, selgitamaks aktiivsemaid teaduskondi, üliõpilasi. Paremaid premeeritakse, seatakse eeskujuks. Iseenesest tore ja vajalik asi, kuid... Paraku oleme vist vähe mõelnud sellele, kuidas üliõpilased punktisüsteemisse suhtuvad. Oleks väga kurb teada saada, et paremad ei saavutanud oma võidupunkte loomupärasest aktiivsusest, vaid püüdest näida aktiivsetena, teenida iga hinna eest preemia ja sellega kaasaskäiv lugupidamine. Paraku on lugupidamisega üliõpilaste endi hulgas nii, et kui teatakse võitjate pseudoaktiivsust, siis on tulemus mitmekordselt vastupidine. Kes teab, võib-olla 3—4 korda võitnud võltsaktivistidest saavad järgmise võidu korral juba tõelised aktivistid? Väheusutav. Pigem saavad neist edasises elus parandamatud silmakirjatsejad.

Suhtumise mõiste alla käivad ka inimestevahelised suhted. Kuidas üks inimene teisesse suhtub? Miks just nii? Kuidas suhtub tudeng oma (kursuse-, teaduskonna-)kaaslastesse? Suhtumisest kaasinimestesse võib välja lugeda austust teiste vastu, lugupida(matust)mist, kohusetruudust, samuti käitumisoskust. Suhtumine oma kaaslastesse on subjektivistlik tasand. Kuid on olukordi, kus lihtsalt tuleb kaotada subjektiivne lähenemine. Lubades midagi ei tule mõelda sellele, et see, kellele lubasid, on sulle ebameeldiv, vaid oma lubaduse täitmisele. RSP lõppkontserdil ei austanud paljud tudengid «Ruja» liikmeid oma kohalviibimisega, lihtsalt tõusid ja lahkusid saalist. Tund kannatust tähendanuks viisakust, esinejate töö (ja seda nad ju laval tegid) austamist ja ka korraldajate vaeva hindamist.

Lõpetuseks veel üks näide, mõnele isegi tähtsusetu probleem. Täistunnil «Sophokleses» järjekorra lõpus seistes näed üliõpilaste suhtumist oma ülikoolikaaslastesse. Sinust tuhisevad paljud mööda eespool seisva sõbra või sõbratari juurde ega mõtlegi, et teistel ootajatel võib ka kiire olla. Saagem lahti ka seesugusest subjektivistlikust suhtlemistasandist. ENNO TAMMER,
žurnalistika I k.

TRÜ diplomandid suunduvad teatrisse

Osades räägivad:
TIIT LUTS (ajalooteaduskonna diplomand. Pärast lõpetamist asub tööle «Vanemuise» näitlejana),
HANNES KALJUJÄRV (kehakultuuriteaduskonna diplomand. Tema suunamiskoht loovutati Kultuuriministeeriumile. Tööpaigaks saab «Vanemuine».)

I

(Vana kohviku rõdusaal. Laual kohvid-koogid. Viimane aeg einetada, sest etenduseni jäävad vaid mõned tunnid.)
TIIT: Minul, nagu paljudel noortel, oli keskkooli lõpus tahtmine saada näitlejaks. Vastuvõttu sel aastal ei olnud, teenisin Nõukogude armees ja siis tulin ajalooteaduskonda.
HANNES: Tulin kehakultuuriteaduskonda.
Mida annab õpitud eriala edaspidisele elukutsele?
HANNES: Õppisin valitsema keha. Seda läheb töös vaja.
TIIT: Olen saanud siin peaaegu vaimse hariduse, mida tavaliselt teatrialastes eelõppeasutustes ei saa.
Kuidas te kahe jumala teenimisega toime tulite?
HANNES: ... väga raskelt ... (lööb käega).
TIIT: Peab ütlema, et ülikoolipoolne suhtumine on olnud inimlik, see on suurest humaansusest kuni äärmise väikluseni välja. Oleneb loomulikult inimesest.
HANNES: Vaat' kehakultuuriga on see häda, et pead ka treeningutes käima. Et teatritegemine ja treening mõlemad õhtuti käivad, siis on nad teineteisele risti jalus... Esimesel kursusel tehti ettepanek ühe jumala juurde jääda. Siiani siis ma laveerisin.
Varasemad kokkupuuted teatritööga?
HANNES: Neli aastat tegelesin lastestuudios.
TIIT: Tõin ülikooli teatritrupiga välja paar lavastust, mis siis olid meie maailmavaate ja -valu väljendused. Otsisime ainult teatrile omaseid sõnast sõltumatuid väljendusvahendeid... Aga tänini ma ei usu, et teater peaks nii väga sõltuma kirjandusest.

II

(Jutt riivab teatritööd. Tiit ja Hannes püüavad vastata nii objektiivselt kui neile selle subjektiivse teema puhul võimalik.)
Mis õpetused Evald Hermaküla teile jättis?
TIIT: Mis, kas tänaseks intervjuuks?
HANNES: Erilisi õpetussõnu ta kaasa ei andnud. Stuudio küll sulges uksed, aga meie koostöö kestab.
TIIT: Suurt inimlikkust, inimlikku tarkust. Näen, et meeletult raske on teatris leida tegelikku koostööd. Teater pole välja mõeldud konstruktsioon, vaid laval toimuv inimestevaheline suhtlemine. Seda ausalt öeldes enamiku eesti teatrite lavadel ei näe... Usun, et ainult IDEED mängida on võimatu — tuleb surnud lavastus, illustreeritud kirjandus.
Mida publikust arvata?
HANNES: Käisime kord Kaagveres «Pimedaid» mängimas. Sealne publik oli aus. Kui talle ei meeldinud, läks lihtsalt minema. «Vanemuise» külaliskond on aga maru viisakas. Kui ka ei meeldi, jääb ta istuma, hakkab kõhima, ragistama, nohistama ja juttu ajama. Kõik see häirib.
TIIT: Üliõpilasteatrit tehes mängisime saalis. Püüdsime ületada harjumuslikke piire ja luua otsest kontakti publikuga. Lava kasutasime harva. Tantsisime koos vaatajatega, käisime ringi ja pakkusime leiba. Esitasime mitmesuguseid küsimusi. Publikule tundus see isegi veidi võõrastav. Seda enam, et meie üliõpilane (k a ü l i õ p i l a n e!) on väga reserveeritud igasuguse n.-ö. isetegevusteatri suhtes. Sellest on muidugi kahju. Endassesulgumine on viinud mõnegi üliõpilase seisundisse, mis välistab aktiivse tegutsemise, ka vaimses tegevuses.
Mis tunne oli, kui sinu Elektral parukas maha kukkus?
TIIT: Nagu armuvalus piinleval häälemurdega noorukil.
Kuidas mõjutab teater suhtlemist?
TIIT: Aastaid tagasi kiideti minu suhtlemisoskust. Nüüd aga märkan, et mida enam ma teatris viibin, seda vähem ma oskan suhelda, olla meeldiv. Kui hingega teatrit teha, muutub valulävi natuke madalamaks. Eks siit tulene ka mõningad suhtlemistakistused igapäevases elus.
HANNES: Varem oli suhtlemine kergem. Aga nüüd...
TIIT: Üldine suhtlemislaad on konformistlik. Hea käitumisega inimeseks peetakse seda, kes oskab olla täpselt viisakas, ei solva ega ütle teravusi n ä k k u. See tendents on paraku väga levinud ka üliõpilaste hulgas.

Kontakti leidmise raskus ei tulene mitte soome-ugri eripäradest, vaid sageli reeglitest, mis inimene enda jaoks teinud.

(Laua kohale sirutuvad heledad käed, mis nopivad kohvitassid kandikule.)

MAARJA PÄRL

★

Tiit Luts (Milt) ja Hannes Kaljujärv (Harry) M. Schisgali näitemängus «Lavv-stoori».

TÕLKEVÕISTLUS 1979 LÕPPENUD

Selgusid üleülikoolilise 1979. aasta tõlkevõistluse tulemused. Järjekorras oli see juba üheksas. Tõlkeid esitati kokku 17 (nii proosat kui luulet, inglise, saksa, vene, soome ja läti keelest). Žürii (koosseisus A. Valmet, U. Lehtsalu, M.-A. Palm, Ü. Masing, A. Kaalep, P. Torop ja J. Talvet, konsultandina M. Veinberga) hindas tõlkeid järgmiselt:
Kaks I auhinda
— **LYA OLL** (inglise fil. IV k.; katkend K. Vonneguti romaanist «Kassikangas»);
— **MATI SOO** (kaugõppe inglise fil. V k.; F. O'Connori novell «Minu Oidipuse kompleks»).
II auhind
— **RÜTA KARMA** (Läti RÜ üliõpilane, praegu TRÜ eesti fil. III k.; I. Ziedonise «Kolm epifaaniat»);
Kaks III auhinda
— **SIGRID KANGUR** (inglise fil. II k.; F. Scott Fitzgeraldi novell «Lasteõhtu»);
— **ARVI SEPP** (1978. a. eesti fil. lõpetanu; katkend J. Trifonovi romaanist «Maja kaldapealsel»).
Ergutusauhinnad
— **SILVIA RENTEL** (inglise fil. III k.; J. Joyce'i novell «Pansion»);
— **EEVI KÄRDLA** (eesti fil. IV k.; katkend M. Hälli proosast);
— **JUTA RÜNK** (inglise fil. II k.; M. Sparki novell «Miss Pinkertoni apokalüpsis»).

Äramärkimist leidsid veel **SIRJE SOKMAN** (eesti fil. IV k., tõlge soome keelest), **HEIKI VALK** (majandustead. II k., luuletõlked vene keelest) ja **ANU UUSTALU** (eesti fil. IV k., tõlge soome keelest).

«Loomingu» Raamatukogu» preemia parima tõlke eest NSVL rahvaste keeltest saab **RÜTA KARMA**.

Tõlkevõistluse lõpetamine ja parimate autasustamine toimub teisipäeval, 5. juunil k. 19 peahoone audit. 127. Oodatakse laureaate ja kõiki tõlkehuvilisi.

Žürii

Jerome Weidman

Lahkumine

(Algus eelmises lehes)

Kui ta tagasi jõudis, ootas poeg teda juba uksel.

«Heldeke küll, ema,» ütles ta kella vaadates. «Sul tuleb kiiresti teha. Nad on varsti siin.»

«Ära muretse, Victor, küll ma kõigega valmis jõuan.»

Ta tassis toidukoti kööki ja kiirustas siis tagasi, et elutoale viimast pilku heita. Poeg seisis ukseavauses, põidla ja nimetissõrmega kraenurki siludes, ning jälgis, kuidas ta maiustustetaldrikuid, puuvilja- ja pähklikausse korraldas.

«Hea küll, hea küll, ema,» ütles ta ärritunult. «Sellega seal on kõik korras. Aga kuidas on mahlajoogi ja võileibadega?»

«Ma hakkan kohe pihta,» ütles ta pojale otsa vaatamata. «Ma tahan, et kõik oleks värske. Ma toon ülejäänu veidi hiljem juurde, kui su sõbrad juba natuke aega siin on olnud.»

Ta tegi parajasti köögis võileibu, kui uksekell helisema hakkas, ja uks aina avanes ja sulgus. Ta võis kuulda neid naermas ja naljatamas, kui Victor neid elutuppa juhatas. Sõnade eraldamiseks ei olnud tal aega. Ta oli liiga hõivatud tööst, mille jaoks tal mitu tundi tagasi oli küllalt aega olnud. Aga kui kära korteri teises otsas kasvas, tundis ta head meelt, et oli kõik viimaseks hetkeks jätnud. Niikaua kui ta teadis, et peab toimetama, oli üsna kerge hoiduda mõtlemast.

Hiljem, kui ta kandis sisse esimese kandiku klaaside, pudelite ja võileibadega, tervitasid kõik teda südamlikult. Ta naeratas lahkelt, kui talle öeldi: «Küllap te hakkate Victorist puudust tundla mrs. Morris?» Kuid ta ei vastanud, sest seekord ei olnud ta kindel, kas suudab oma häält valitseda. Ta ainult naeratas ja kiirustas tagasi kööki uut võileibade tagavara valmistama.

Ta ei peatunud hetkekski ning iga kord kui poeg hüüdis: «Ema, kuidas oleks mõnede võileibadega?» või «Ema, on sul seal paar pudelit?», oli tal kandik valmis.

Aegamööda jäid hüüded suupistete järele harvemaks ja varsti lakkasid hoopiski. Tegevusetult istus ta köögilaua ääres ning vaatas tuimalt kandikut värskete võileibadega suutmata kauem tõrjuda mõtteid, mida palavikuline askeldamine oli aidanud kogu päeva vältida.

Mõne aja pärast ei suutnud ta vaikselt istumist kauem taluda. Ta tõusis ja suundus kandikuga elutoa poole. Ukse juures tuli tal meelde, et on vaja naeratus näole manada, ja ta peatus hetkeks.

Ühe poja sõbra hääl kostus teiste hulgast välja ja ulatus koridoris temani.

«See pole veel midagi,» ütles hääl. «Sa ainult oota, kuni jõuad P a r i i s i, Vic. Ma olen kuulnud, et s e a l alles on naised — oh sa poiss!»

Poja vastus läks kaduma järgnenud naerupahvakus, mis vaibus kiirelt, kui ta üle läve nende keskele astus.

Ta pani kandiku ettevaatlikult maha ja asetas võileivataldrikud lauale. Seejärel korjas ta ikka sama ettevaatlikult tühjad taldrikud, klaasid ja pudelid kokku.

Ta võttis kandiku mustade nõudega ja hakkas toast välja minema. Ta tundis, kuidas nad sõbralikult naeratades teda jälgisid, talitsedes oma sõnu seniks, kuni ta ära läheb. Kuid ta ei naeratanud vastu ega vaadanud isegi nende poole. Ta kartis, et kui ta pead tõstab, siis näevad kõik, kuidas kogu päeva südames pesitsenud tuim kartus oli äkitselt muutunud kabuhirmuks, hirmuks, mida ta ei suutnud kauem varjata. Tõlkinud LYA OLL

Teoreetilise bioloogia kevadkool

Tänavuaastane teoreetilise bioloogia kevadkool toimus 11.—14. maini Sinisalus ja oli pühendatud kasvu teooriale. Selle korraldasid ELUS-i teoreetilise bioloogia sektsioon ja TRÜ ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring.

Aktiivne teaduslik tegevus kestis varahommikust hilisõhtuni. Ettekandeid peeti hommikul kella üheksast kella üheteistkümneni õhtul, diskussioonid kaminasaalis kestsid veelgi kauem. Peale kitsamaid teemasid käsitlevate ettekannete oli ka ülevaatlikumaid, näiteks M. Viikmaalt («Loomade kasvu geneetilisest kontrollist») ja prof. K. Põldverelt («Kasvajarakkude paljunemine»). Lisaks puhteaduslikule tegevusele toimus ka vestlusõhtu teemal «Teoreetiline teadus ja kultuur».

TB kevadkoolidest osavõtjate arv on iga aastaga kasvanud. Kui esimesest kevadkoolist võttis osa 16 inimest, siis seekord oli neid juba 66. Kõigis viies koolis on osalenud 6 inimest (T. Tiivel, V. Reeben, T. Raaver, T. Neuman, R. Leht, K. Kull). Eriti väärib märkimist, et seekordsest üritusest võttis osa 6 teaduste doktorit ja 11 kandidaati. See tunnistab TB kevadkoolide suurt populaarsust ja kõrget teaduslikku taset.

TÕNIS TIMMUSK

SESSIOON TULEB!

See pole saladus. Et see tõsiasi juba semestri algul iga üliõpilase teadvusse jõuaks, sellele suunas oma tegevuse komsomolikomitee õpi- ja teadussektor. Mida tehti? Ettevalmistus ülikooli parteikomitee koosolekuks, kus arutati õpidistsipliiniga seotud probleeme, kohustas veel kord kaaluma kasutusel olevat õpidistsipliini tagamise süsteemi. Mis komsomoli rollisse puutub, siis oleme otsustanud jääda senise süsteemi juurde, suurendame aga iga komsomolifunktsionääri vastutust. On hea meel tõdeda, et teaduskondade (eelkõige arsti- ja õigusteaduskonna) komsomolibüroode suhtumine õpidistsipliini rikkujatesse on muutunud printsipiaalsemaks. Selle väljenduseks võib pidada kas või distsipliinirikkujate personaalküsimuste algatamist. Tublimatest tahaksin siinkohal nimetada veel majandus- ja matemaatikateaduskonna ning keemiaosakonna õpisektori juhataja id (E. Lootsman, M. Korm, R. Leinbock).

Semestri jooksul tehtule tagasi vaadates tundub, et peale argipäise õpidistsipliini pärast muretsemise on sektor kohustatud ka edaspidi korraldama kohtumisi ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega. See töövorm on kindlasti perspektiivikas ning arendamist vajav. Oma tööst mahajääjatega kavatseme edaspidi pidevalt ülikooli ajalehes kirjutada. Hakkavad ilmuma mustad nimekirjad potentsiaalsetest sessioonivõlglastest. Sel semestril jäid meil sellest küljest meelde G. Objartel (ajal. I k.), D. Nutzubidze (ravi II k.), A. Lepp (eesti fil. II k.), N. Arutjunjan (vene fil. I k.), I. Korobov (vene fil. II k.), I. Kossobokova (keemia II k.), R. Aranovitš (KKT II k.), K. Saal (maj. kübern. II k.), V. Timtšenko (matem. III k.), S. Konts (õigust. II k.).

Tahaksin rõhutada, et kui õpisektor ainult mahajääjatega tegeleks, oleks meie töö äärmiselt hall ja kurb. Ometi on meil aga palju helgeid momente olnud tänu tublidele üliõpilastele. Nendega oli seotud ka viimane suurem üritus sel semestril — olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisese vooru kokkuvõtete tegemine, mis toimus 29. mail. Just sellistele üliõpilastele tuginedes julgeme sessioonile vastu minna heade tulemuste ootuses.

SERGEI NAZARENKO,
komsomolikomitee õpi- ja teadustöö sektori juhataja

*

Ainult üks küsimus: mida arvata sessioonist?

(Algus 1. lk.)

«REBANE»: «Aina jubedamaks läheb! Esimese sessi eel olin pisut korralikum, nüüd on tegemist, et kõige vajalikuga maha saada. Päev võiks pikem olla, käsi võiks rohkem olla, paar pead peaks õlgadel lisaks seisma ja kohv võiks vähem maksta.»

JUHAN J. (juurakas): «Mõned on lubanud eksamiteks kõvasti spikreid kirjutada. Mina nii ei tee. Mina kasutan raamatuid. Mujalt on kuulda, et mõnes teaduskonnas... ah, seda ei saa kõigile kuulutada.»

JAAN KOLBERG (inglise filoloogia III kursus): «Karta ei maksa. On varemgi sesse tehtud. Sess oma olemuselt on väga halb asi, võimatu on sel ajal vähemalt inglise filoloogidega kontakteeruda. Nagu oleks see sess maailma naba.»

PIKK MUSTAVERD NOORMEES: «Tead, ma ei tea, mis saab nendest, keda mõnele eksamile ei lasta. Kas sina tead?»

GRUPP HUMANITAARÜLIÕPILASI: «...aga Kleis lubas meile kõigile ühe palli võrra kõrgema hinde panna, sest et me teda armastame.»

HEIDI METSMA (eesti fil. IV k.): «Ma ei arvagi temast midagi, ta on veel nii kaugel.»

ÜKS KEEMIK: «Aega jääb järjest vähemaks — ikka rohkem ja rohkem peab raamatute taga istuma. Ka sellel kevadel jääb nahk valgeks.»

TÜTARLAPS VÄLISMAISE KILEKOTIGA: «Sess tuleb tihe — puha ühiskonnateaduste eksamid, üks raskem kui teine.»

INDREK ILOMETS (keemia III k.): «Mis seal ikka arvata — ära tuleb teha!»

Üles kirjutasid
VÄRJE SOOTAK ja
RAIMU HANSON

Eksam kohvi ja konjakiga?

(Algus 1. lk.)

damiseks. Tavalisel tudengil ju seda vaja pole. Ometi tean juhtumeid, kus ravimite tagajärjel on üliõpilane nii «maha rahunenud», et tal on ükskõik, kas ta midagi vastab õppejõule või ei, kas tema teadmisi hinnatakse «kahe» või «kolmega», saab ta läbi või ei. Ülemääraste, kontsentreerumist lausa takistava erutuse puhul on muidugi rahustid omal kohal, aga selleks tuleb tingimata nõu pidada arstiga.

«LEEK» VÕI «EKSTRA»?

Suitsetamine ei ole vaimse tervise seisukohalt nii kahjulik kui alkohol, seda vaid harjunud inimese puhul, aga liialdused on siingi kurjast. Kui eksamieelses närvelduses tõmmatakse sigaret sigareti järel, siis see võib ka ajule oma pidurdavat toimet avaldada. Näiliselt rahustava toime tagajärjeks on see, et vaim muutub tegelikult nürimaks, loiumaks ja vastamine on väheedukas. Suitsetada ei tasuks tihedamini kui tavaliselt ka õppimise perioodil. See raskendab omandamist.

EKSAM KASVÕI IGA PÄEV!

Tõepoolest, mõnes välisriigis (Kanada, USA) on üliõpilastel sessioonil iga päev kui mitte kaks, siis vähemalt üks eksam. See eeldab kogu semestri vältel pidevat tööd ja eksam on vaid kinnistunud teadmiste kontroll. Meil see nii pole ja eksamite vahele jäetakse ikka vähemalt 3—4 päeva vaba aega kordamiseks ja puhkuseks (just nimelt!). On inimesi, kellele üleminek ühelt probleemilt teisele ei valmista mingeid raskusi, kes haaravad kõike lennult. Osal aga nõuab ümberlülitumine ühelt ainelt teisele hoopis rohkem aega. On vaja teada, millisesse gruppi kuulud sina. Mida siis teha kahe eksami vahel?

Pärast eksamit ei ole mõtet kohe hakata jälle järgmist ainet õppima, vaja on puhata, lõdvestuda. Väga vajalik on füüsiline liikumine, aktiivne puhkus. Kuna eelnenud päevadel oldi nagunii ruumis, istuti, siis pärast eksamit peaks tingimata palju liikuma. Mingil juhul ei tohi eksamit tähistada alkoholiga, mis aitab küll kustutada eelmise aine, aga halvab ka õppimisvõime vähemalt kolmeks päevaks. See tähendab, et vähemalt kolme-nelja päeva ulatuses ei ole inimene võimeline täie potentsiaaliga rakenduma uue omandamisele — sellise «puhkepausi» hind on väga kallis. Muidugi on siingi neid üksikuid, kelle närvisüsteem on veel tugev, suudab alkoholi taluda ja teeb ühe selliselt kulutatud päeva tasa tugeva õppimisega. On aga ka neid, kelle võimed halvab tükiks ajaks isegi paar pokaali šampanjat.

Ja veel: pärast sooritatud eksamit on vaja tingimata korralikult välja magada, et puhanult asuda uue asja kallale.

Vestluse pani kirja
GEORG PELISAAR

Tundmatu autori joonistus toimetuse arhiivist.

*

Ja veel paar pärimist

Missugused üliõpilased teile eksamil kõige rohkem meeldivad?

AKADEEMIK PAUL ARISTE: «Need, kes hästi teavad. Muidugi mitte nii, et on raamatust pähe õppinud, vaid nii, et oskavad nende teadmiste põhjal arutleda. Ükskord tuli mulle üks kena neiu eksamile, siristas nagu linnuke, aga kui hakkasin teisest otsast ja teistpidi küsima, jäi kohe vait.

Üliõpilase välimus erilist rolli ei mängi, aga väga lohakaid ka näha ei taha. Ühele noormehele sidusin eksamil oma lipsu kaela, et viisakam välja näeks. Pärast küsis lipsu kingiks. Sai ka. Aga ülikooli ta ei lõpetanudki. Läks enne ära.»

Kuidas mõjutab semestri lõpp keemia praktikumi juhendaja tööpäeva?

ASSISTENT MIHKEL PÄRNOJA: «Õppejõu tööpäev on üldse üks piiramata asi. Praegusel ajal hakkab ta hommikul kella kaheksast pihta ja lõpeb õhtul 7—8 paiku. Möödunud nädalast saadik tilguvad ükshaaval ja paarikaupa need, kes õigel ajal pole praktikumi arvestust saanud.»

Nii et kivi tudengite kapsaaeda?

«Seda küll, ainult vaevalt, et sellest kasu on. Olukord kipub miskipärast ikka igal aastal korduma. Mõni vaatab otsa sihukese näoga, et hea küll, ma võin ju sinu heaks selle praktikumi ära teha. Eriti bioloogid tunnevad end keemiast õige vähe puudutatud olevat. Aga kui küsida, missugusele erialale spetsialiseeruda kavatsetakse, vastab mõni, et biokeemiale. Nagu kaotaks sõna alguses olev «bio» igasuguse seose keemiaga! Aga nüüd ma pean oma tudengite juurde minema.

Muidu lasevad vahepeal midagi õhku või?

«Ei, seda ohtu enam ei ole, katsed on enam-vähem tehtud, nüüd käib rohkem paberitöö.»

Hea seegi!

Kuidas psühholoogiaõppejõud ja psühholoogiatudeng teineteist eksamil psühholoogiliselt mõjutavad?

Dotsent PEETER VIHALEMM: «Ei tea. See on nii raske küsimus.»

Kas ikka üldse mõjutavad?

«Ei tea.»

(Ära paremale.)

Ilmselt oli tegemist ametisaladusega.

RIINA MAASING

VIII üliõpilaste ühiskonnateadustealaste võistlustööde konkurss

NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi otsusega on välja kuulutatud üliõpilaste ühiskonnateadustealaste võistlustööde järjekordne, VIII konkurss.

Tegemist on aastate jooksul praktikasse juurutatud traditsiooni jätkamisega. Ühiskonnateadustealased võistlustööd on omandanud kindla koha kõrgkoolide elus, nad etendavad märkimisväärset osa üliõpilaste aktiivsuse ja ühiskonnateaduste valdkonnas tehtava uurimistöö arendamisel, aitavad kindlustada ühiskonnateaduste kateedrite sidemeid komsomoliorganisatsiooniga jne.

Ka väljakuulutatud VIII konkursi tööd pühendatakse NLKP ajaloo, marksistlik-leninliku filosoofia, poliitilise ökonoomia ja teadusliku kommunismi, samuti ka ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise küsimustele. Et järjekordne konkurss on pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale, siis juhitakse tähelepanu vajadusele uurida V. I. Lenini elu ja tegevust, NLKP ajaloolist tegevust sotsialistlikus ja kommunistlikus ülesehitustöös, Nõukogude Liidu kogemusi ühiskonna revolutsioonilisel ümberkujundamisel, vajadusele paljastada antimarksistlikke kontseptsioone.

Iseseisvate uurimustena peavad konkursile esitatavad tööd rajanema marksismi-leninismi klassikute teostel, NLKP kongresside ja Keskkomitee pleenumite materjalidel, L. Brežnevi töödel. Neis tuleb ulatuslikult kasutada ühiskonnateadustealaseid uurimistöid ja muid materjale.

Konkurss toimub neljas voorus. Esimene on kõrgkoolides kuni 1. jaanuarini 1980. Teine voor (linnades) viiakse lõpule 1980. aasta veebruaris. Vabariiklik, kolmas voor toimub märtsis-aprillis 1980. (Eestis jääb teine voor ilmselt vahele.) Neljas voor lõpeb 1981. aasta üleliidulise teaduskonverentsiga. On kavandatud üliõpilastööde ulatuslik tutvustamine avalikkuses (esinemine konverentsidel, paremate tööde publitseerimine jne.), samuti edukamate esiletõstmine.

Nii nagu varasematelgi konverentsidel juhendavad töid kateedrid, rektoraat moodustab konkursikomisjoni, kus tööd retsenseeritakse, tehakse kokkuvõtted jne.

Loodame ka uuest konkursist üliõpilaste aktiivset osavõttu.

ALEKSANDER BLUMFELDT

Laste tantsuturniir

3. juunil kl. 13 on «Vanemuise» kontserdisaalis rahvusvahelisele lasteaastale pühendatud TRÜ klubi laste peotantsuringi «KIKI» tantsuturniir (osavõtjad Moskvast, Leningradist, Kaunasest, Minskist, Riiast, Tallinnast, Tartust).

Pääsmete eelmüük kontserdisaali kassas iga päev kl. 11—14 ja kl. 17—19.30.

Lõpuaktused

Õigust.	21. juunil	kl.	12.
Matemaatikat.	22.	,,	15.
Füüsika-keemiat.	26.	,,	11.
Biol.-geogr.	26.	,,	14.
Ajaloot.	27.	,,	12.
Arstit.	28.	,,	11.
Kehakultuurit.	28.	,,	16.
Majandust.	29.	,,	15.
Filoloogiat.	30.	,,	11.

Täna kontserdisaalis

Heaks lõõgastuseks lõppevate arvestuste ja algavate eksamite vahele võiks kujuneda täna kell 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis toimuv oreli- ja vokaalmuusika õhtu. Selle kontserdiga lõpevad sel hooajal oreli kuulamise võimalused ning J. Liivi, M. Saare ja E. Enno sõnadele loodud laulud juhatavad sisse meie mahedaid suvemõtisklusi. Esinevad Eesti NSV teeneline kunstnik Lehte Mark (sopran) ja Urmas Taniloo (orel). Orelimuusikahuvilised saavad kuulata J. S. Bachi kahte prelüüdi ja fuugat (g-moll BWV 535, Es-duur BWV 552) ja koraalieelmänge, C. Francki Fantaasiat A-duur, O. Messiaeni 4. meditatsiooni tsüklist La nativité du seigneur *ning F. Mendelssohn-Bartholdy orelisonaati c-moll.*

RAT «Vanemuise» solist Lehte Mark esitab oreli saatel Bachi ja Händeli klassikalisi aariaid, J. Sibeliuse ning M. Saare laule.

TUUSIKUD

TRÜ ametiühingukomiteele on saabunud suveks alljärgnevad turismituusikud:

1. **Ida-Krimmi partisanipaikadesse 14. juunist 3. juulini** (2 tuusikut hinnaga 25.20; Simferoopolis 4 päeva, matk Ida-Krimmis 9 päeva, Feodossias 7 päeva).

2. **Põhja-Kaukaasia kuurorti 26. juulist 12. augustini** (3 tuusikut hinnaga 34.50; Teberdas 6 päeva, Pjatigorskis 6 päeva, Naltšikis 6 päeva).

3. **Autobussiga Gruusia sõjateel 21. augustist 9. septembrini** (2 tuusikut hinnaga 37.50; Tbilisis 2 päeva, Pasanauris 4 päeva, Kazbeki turismibaasis 3 päeva, Ordžonikidzes 3 päeva, Kislovodskis 8 päeva).

Soovijail pöörduda kohe ametiühingukomiteesse.

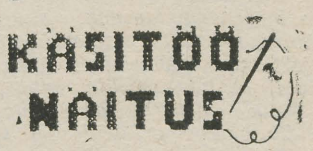

on lahti veel täna kella 18-ni.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub kahe nädala pärast, s. o. reedel 15. juunil. Viimane lehenumber 29. juunil on pühendatud lõpetajatele.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2197. MB-02735.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 Reedel, 15. juunil 1979 XXXI aastakäik

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeerium autasustas oma aukirjaga kauaaegse viljaka töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest 70. sünnipäeval prof. Eduard LAUGASTET ning 50. sünnipäeval prof. Kalju PÕLDVERET, dotsente Simson BARONIT ja Heino HANSONIT, vanemõpetajaid ENNO HANSSONI ja Henno KAIDROT, teadusraamatukogu vanemredaktorit Lea Trikkantit ja eeskujuliku töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest teadusraamatukogu arhiivi juhatajat Erna RUSSAKUT.

ENSV Tervishoiuministeeriumi aukirja said 60. sünnipäeval eduka teadusliku ja pedagoogilise tegevuse ning aktiivse ühiskonnatöö eest prof. Kaljo VILLAKO ja 50. sünnipäeval prof. Endel TÜNDER. Suurte teenete eest otorinolarüngoloogiateenistuse arendamisel ja arstide õpetamisel anti aukiri prof. Elmar SIIRDELE.

ENSV Haridusministeeriumi käskkirjaga avaldati kiitust kirjandusolümpiaadi eeskujuliku ettevalmistamise ja läbiviimise eest organiseerimiskomisjoni liikmetele professoreile Karl MURULE, Harald PEEBULE ja Eduard LAUGASTELE, vanemõpetaja Reet VÄÄRILE, dotsent Toom ÕUNAPUULE, vanemlaborantidele Ragna JÕESAARELE ja Hille LIIVILE.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 80. sünnipäeva puhul töölist Paul JAAGUNDIT ja koristaja Amanda KÕRVELIT, 75. sünnipäeval teadusraamatukogu fotograafi Salme SANDERIT ja valvur Rosalie SOOTLAT, 70. sünnipäeval dots. Leopold KIVIMÄGE, vanempreparaator Ljubov LANGET, valvur Richard VENGERIT ja töölist Alfred LEHESTET, 60. sünnipäeval dots. Jaroslav RAIDI ja valvur Jelena KIRPITŠNIKOVAT ning 50. sünnipäeval prof. Kalju PÕLDVERET, vanemraamatukoguhoidja Ilme HENDRIKSONI, lukksepp Evald PAURI ja majahoidja Jüri KAUERIT. Rektor tänas juubilare tubli töö eest ning soovis edu, tervist ja jõudu edaspidiseks.

Rektor avaldas VRÜ teaduse päevade eduka läbiviimise eest tänu ametiühingukomitee esimehele Helve KABURILE, kunstikabineti juhatajale Andrus KASEMAALE, kino-fotokabineti töötajale Jüri LAANELE, õppeosakonna juhatajale Mati SALUNDILE, ajalehe toimetajale Varje SOOTAKILE, muinasteaduse muuseumi juhatajale Õie UTTERILE, klubi juhatajale Heino VARIKULE ajalookomisjoni sekretärile Milvi REINFELDTILE, interklubi presidendile Airi PÕDRALE ning ülikooli rahvakunstiansambli, naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori liikmeile, interklubi giididele ja TRÜ kohviku töötajaile.

Rektor avaldas kiitust majandusgeograafia kateedri juhatajale dotsent Virma MURELILE, aspirant Anu LAANSALULE, nooremteadur Helle KALJULAIDILE ja üliõpilasele Maie KUUSIKULE Eesti NSV maa-asulate arvestuse korrastamisel tehtud mahuka, põhjaliku ja kõrgekvaliteedilise töö eest.

Eeskujuliku töö eest kütteperioodil avaldas rektor tänu majandusosakonna töötajaile Andrei MARTÕKAINENILE, Jüri HANSONILE, August SAVILE, Meeme KRÜSEMANNILE, Jakov PROHHOROVILE ja Albert REBASELE.

Ülikooli ühiskonnateadlastel uued ülesanded

NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» on partei strateegiline dokument pikemaks ajaks. See otsus võeti vastu tingimustes, kus NSVL kui arenenud sotsialistliku ühiskonna aineline ja vaimne potentsiaal, tema rahvusvaheline autoriteet on enneolematult kasvanud. On saadud jagu kodanlikest vaadetest ja kommetest, toimub isiksuse igakülgne ja harmooniline areng ning vaimse kultuuri tõelise rikkuse loomine. Meil on rohkearvuline ja kvalifitseeritud ideoloogiakaader, võimas informatsiooni- ja kasvatuskompleks. Kõike seda saab ja tuleb ära kasutada ideoloogia- ja poliitilise kasvatustöö tõhustamiseks. Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud on osutanud suurt tähelepanu parteidokumentide tundmaõppimisele üliõpilaste poolt, on arendanud kasvatustööd patriotismi ja proletaarse internatsionalismi vaimus. Suurt tähelepanu on osutatud üliõpilaste kommunistliku töössesuhtumise, ühiskondliku aktiivsuse ja kõrgete kõlbeliste omaduste kasvatamisele. Õppejõud ja üliõpilased on aruteludel õppinud tundma L. Brežnevi kõnesid ja tema raamatuid «Väike maa», «Taassünd» ja «Uudismaa». Eelmise aasta lõpul toimus ülikooli endiste uudismaalaste kokkutulek. Ühiskonnateadlased võtsid aktiivselt osa ÜLKNÜ 60. aastapäeva ürituste ettevalmistamisest ja läbiviimisest. 1978. aastal on ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud ühingu «Teadus» kaudu pidanud 698 loengut. Ühiskonnateaduste kateedritel on tihe side ÜET-ga, eriti noorte lektorite ettevalmistamise erialal. NLKP Keskkomitee hiljutine otsus nõuab aga ühiskonnateaduste kateedrite osa tugevdamist ülikooli ideoloogiatöös ja poliitilises kasvatustöös.

Otsust on arutatud juba ühiskonnateaduste kateedrite parteigruppides ja kateedrite konverentsidel. Valmistatakse ette eraldi koosolekut ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö kohta. Siin püüab parteiorganisatsioon kriitiliselt analüüsida olukorda ja kooskõlastada kateedrites vastuvõetud otsuseid ja üritusi. On koostamisel NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» realiseerimiseks konkreetne plaan. NLKP Keskkomitee otsust on tutvustatud üliõpilastele õppetöö käigus ja lülitatud eksamipiletitesse. Ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsioon arvestab oma töös otsust tervikuna ja ka selle sõlmküsimusi. Need on 1) tagada propaganda ja agitatsiooni kõrge teaduslik tase; 2) tõhustada propaganda ja agitatsiooni asjalikkust ja konkreetsust, tema sidet eluga ning majanduslike ja poliitiliste ülesannete lahendamisega; 3) arendada propaganda ja agitatsiooni ründavat iseloomu. Otsuses on rõhutatud, et kõrgkoolide ette on püstitatud ülesanne saavutada õppe- ja kasvatustöö orgaaniline ühtsus, teadusliku maailmavaate, kõrgete moraalsete ja poliitiliste omaduste ning tööarmastuse kujundamine üliõpilastes. On vaja sisendada üliõpilastesse huvi poliitiliste teadmiste vastu, igakülgselt arendada nende ühiskondlikku aktiivsust. Otsuse elluviimisest peab võtma aktiivselt osa iga kommunist, kogu tööd peab suunama ja kontrollima parteiorganisatsioon. Ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsioon on alustanud NLKP Keskkomitee otsuse elluviimist.

GEORG REKKER,
ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni sekretär

EKP TRÜ komitees

● 4. juuni istungil kuulati ära ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi ja komsomolikomitee asesekretäri A. Pikati informatsioon diskorite töö suunamisest. Ülikooli klubi juures tegutseb 7 tarifitseeritud diskorit, kes esinevad ka uues kohvikus jm. Vanas kohvikus on korraldatud kuulamisdiskosid. Temaatika on mitmekesine, otsitakse uusi väljendusvahendeid. TRÜ diskorid on kahel korras osa võtnud Kaliningradis korraldatud festivalist «Jantarnaja Vesna». Möödunud aastal toodi kaasa kaks laureaaditlitlit, tänavu kevadel diplom. Diskorite töö kooskõlastamiseks moodustati diskorite klubi. TRÜ klubi keldris saab valmis ruum diskoklubi tarvis, kus tulevased diskorid, s. t. tarifitseerimata diskorid esineda saaksid. Nii ametiühingu- kui ka komsomolikomitee on antud töölõiguga pidevalt kursis olnud, püüdnud diskorite probleemidele lahendust leida. On ju diskodel suur kõlapind nii poliitilise kui esteetilise kasvatuse aspektist.

● Majandusteaduskonna parteisekretär M. Sõrg kõneles kommunistidele parteiliste ülesannete andmisest ja kontrollimisest.

● Arutati ka arstiteaduskonna parteigruppide ümberkorraldamist.

● NLKP liikmeks võeti keemiaosakonna üliõpilased Elle Penart ja Alar Külm, stažöör-uurijad Maere Vapper bioloogia-geograafiateaduskonnast ja Riho Mällo majandusteaduskonnast. NLKP liikmekandidaadiks kinnitati majandusteaduskonna üliõpilane Veljo Ipits ja arstiteaduskonna üliõpilane Juri Borodin.

Parteiliste ülesannete jaotamisest majandusteaduskonnas

Parteitöö üks põhitahke on kommunistide aktiivsuse kasvatamine. Selleks antakse nendele parteiorganisatsiooni ja büroo poolt pidevaid ja ühekordseid parteilisi ning ühiskondlikke ülesandeid ja kontrollitakse nende täitmist.

Majandusteaduskonna parteiorganisatsioonis, kus on 38 NLKP liiget ja liikmekandidaati, täidavad kommunistid praegu 56 parteilist ja 72 ühiskondlikku ülesannet. Parteilaste aktiivsus on viimastel aastatel tublisti suurenenud. Kui 1973. aastal oli igal kommunistil keskmiselt 0,52 parteilist ülesannet, siis tänavu on juba 1,5. 18 kommunistil on üks ja 9 kommunistil kaks parteilist ülesannet. Seega on enamikul kommunistidest (71%) 1—2 parteilist ülesannet. Kuid viiel kommunistil (H. Müür, S. Aron, M. Välja, A. Aamer, V. Krinal) on 3—5 pidevat parteilist ülesannet, samal ajal kui kuuel kommunistil pole ühtegi. Nendest L. Harlašova ja T. Anderson on nullkursusel, V. Jakovski I kursusel, teadur K. Sepp tuli organisatsiooni sel aastal. Need neli kommunisti tulid algorganisatsiooni arvele alles hiljuti ja neile pole veel jõutud pidevaid parteilisi ülesandeid anda. Kommunistidel L. Auväärdil ja P. Sillandil on varem olnud pidevaid ülesandeid, praegu täidavad nad muid ühiskondlikke kohustusi. Neid kommuniste on püütud ära kasutada ühekordsete parteiliste ülesannete täitmisel. Näiteks NSV Liidu Ülemnõukogu valimistel oli P. Sillandi valimiste jaoskonnakomisjoni esimees, K. Sepp sekretär, V. Jakovski agitaatorite grupi vanem ja L. Harlašova agitaator.

Teaduskonna parteibüroo on parteiliste ja ühiskondlike ülesannete jaotamisel püüdnud lähtuda kolmest põhiprintsiibist: koormata ühtlasemalt kõiki kommuniste, anda ülesanne võimalikult pikemaks ajaks, arvestada kommunisti sobivust antud ülesande täitmiseks. Teise põhiprintsiibi kasutamise näiteks võib tuua, et 1972. aastast alates, millal hakati perfokaartidel pidama arvestust parteiliste ja ühiskondlike ülesannete jaotamise üle, on S. Aron pidevalt olnud sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal ja H. Ruussaar TRÜ ametiühingukomitee liige. Kolmanda põhiprintsiibi järgimine raskendab aga ülesannete ühtlast jaotamist. Praegu on õppejõud rohkem koormatud kui teadurid ja üliõpilased. Nii on ühel õppejõul ca 2 parteilist ja 3 muud ühiskondlikku ülesannet, samal ajal kui teaduritel ca 0,8 ja 0,8 ning üliõpilastel ca 0,8 ja 0.

Ülesannete täitmist kontrollib parteibüroo. Selleks kuulatakse ära kommunisti aruanne büroo koosolekul või valmistatakse küsimus ette üldkoosolekul arutamiseks. Aluseks on siin organisatsioonisisese töö plaanid. Eelmisel aruandeperioodil (mai 1978—mai 1979) kuulati kas bürool või üldkoosolekul ära 19 kommunisti aruanded parteiliste ülesannete täitmisest. Hulgaliselt on aru andnud kursusejuhendajad, samuti parteibüroo liikmed, prodekaanid, komsomolisekretär jt. Arutelu tulemusena antakse hinnang kommunisti poolt parteilise või ühiskondliku ülesande täitmisele ja soovitused töö parandamiseks.

EKP TRÜ komitees kuulati 4. juunil majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruannet tööst parteiliste ülesannete andmisel ja kontrollimisel. Otsuses kohustati meid rakendama abinõusid kommunistidele parteiliste ülesannete ühtlasemaks jaotamiseks. Igal kommunistil peab olema vähemalt üks pidev parteiline ülesanne. Soovitati koostada kommunistide parteilise rakendatuse kontrollimise perspektiivplaan, milles oleks ette nähtud iga kommunisti aruandlus parteiliste ülesannete täitmisest.

Majandusteaduskonna parteibüroo on juba asunud välja töötama abinõusid komitee otsuse täitmiseks ja kavandanud arutada seda küsimust septembrikuu parteikoosolekul.

MART SÕRG,
majandusteaduskonna parteisekretär

!eksam!eksam!

Sessioon on lõppemas

Tänaseks on bioloogia-geograafiateaduskonna 12 kursusest 7-l eksamid seljataga, ülejäänutel on veel 1—2 eksamit teha. Seniste tulemustega võib rahule jääda — eksamivõlglasi ei jäänud geoloogia II ja III ning bioloogia IV kursusel, geograafia III ja IV kursusel oli eile ja üleeile võimalus oma «kaheseisu» parandada. Raskemateks või vähem õpitud, s. o. suurema arvu «kahtedega» eksamiaineiks on seni olnud geograafia I kursusel matemaatika ja üldine geoloogia, III kursusel NSV Liidu füüsiline geograafia ja filosoofia ning bioloogia III kursusel taimefüsioloogia. Sessiooni lõplikud tulemused selguvad kuu lõpuks.

Suvi ei ole meie teaduskonnas puhkuse- või ehitusmaleva ajaks, see möödub praktikal. Geoloogid ja bioloogia IV kursus on väljas olnud juba üle kahe nädala. Geoloogia topograafiapraktika, mis korraldatakse Valgutas, annab lisaks erialastele oskustele kasutamist leidva tulemuse — Kultuuriministeeriumile tehakse Ernst Enno sünnikoha täpne topograafiline plaan. II kursus õpib geoloogilist kaardistamist Lahemaal, juuli lõpus sõidetakse Krimmi. III kursus võtab osa Tuva komplekssest geoloogilisest ekspeditsioonist Aasia südames. Geoloogia ja bioloogia IV kursus on diplomieelsel menetluspraktikal peamiselt kodu-vabariigi uurimisasutustes. Täna algab geograafia III ja IV kursuse menetluspraktika. Osa vanemate kursuste üliõpilastest võtab osa ekspeditsioonidest väljaspool Eestit — Baikalil, Kamtšatkal ja Põhja-Siberis.

HEINO MARDISTE,
bioloogia-geograafiateaduskonna õppeprodekaan

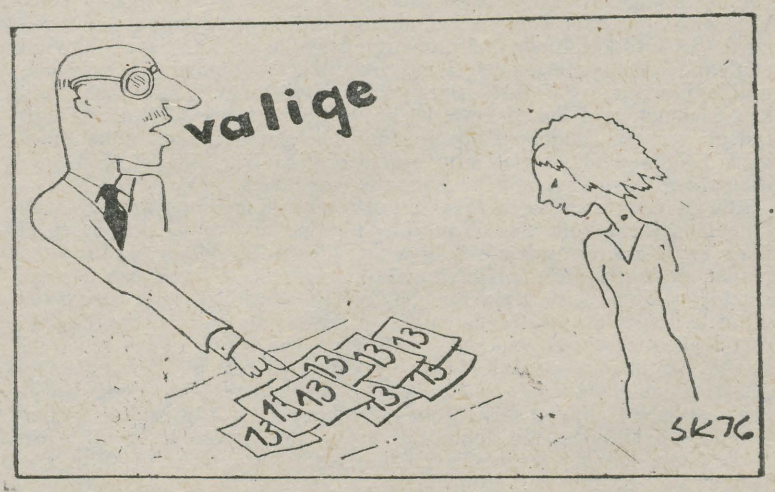

SILJA KUDISIIMU joonistus

«Mis neil viga, kel sess seljataga,» õhkab eksamile mineja, astub eksamiruumi, ja...

TÕLKEVÕISTLUS 1979: järelkasvu on oodata

Vist kunagi varem ei ole meil vabariigis noorte tõlkijate ettevalmistamise vajadusest nii palju kõneldud kui viimasel kolmel-neljal aastal. Sel murel on põhjus, sest vanema põlvkonna loomejõud kahaneb, ilmki tõlketegevuses, -kultuuris ja -kirjanduses lasevad möödaruttavad aastad aga üha se gemalt silma paista. Pärast paljusid sõnavõtte, asjaajamisi ja kirju oleme lõpuks midagi korraldada suutnud. Ülikoolis tegutseb Ain Kaalepi juhtimisel tõlkekabinet, kus asjahuvilised üliõpilased omandavad praktilisi teadmisi ja kogemusi tõlkimiseks. Kuid kabinetil — kuigi kõik selle olemasolu tunnistavad — ei ole veel ametlikku staatust ega ka vahendeid ja võimalusi, mida see loomulikult eeldaks. Seega on ülikoolil vaja astuda veel üks (ja väga tähtis) samm vormide kohandamisel elu vajadustega: kinnitada tõlkekabineti, selle juhataja ja ilmselt ka laborandi staatus, luua vahendid kabineti täisvereliseks tööks.

Teine põhimõtteline küsimus on üliõpilasloomingu stimuleerimisest üldse. Aastast aastasse on üleülikoolilise tõlkevõistluse (ja ka kirjandusvõistluse) organiseerijail tulnud käia ühest ametiinstantsist teise, paludes (sugugi mitte suurt) rahasummat silmapaistnud üliõpilaste premeerimiseks ja virgutamiseks. Harva on neid taotlusi kohe rahuldatud. Tõlkevõistluse varasem patroon komsomolikomitee näib üha vähem pidavat üliõpilaste loomingulisi konkursse oma asjaks, preemiasummade saamine käib üle jõu ka teaduskonnale. Oma preemia saavad üliõpilased reegli järgi kätte stipendiumipäeval ülikooli kassast — kuigi ilusam ja loomulikum oleks, et preemiate üleandmine toimub konkursi pidulikul lõpetamisel. Üliõpilaste loomingulise tegevuse teadlikust suunamisest ja virgutamisest on räägitud kõigil tasandeil. Teada on ka, et kui see suunamine puudub, võib loominguline tegevus ilmneda seal, kus seda ei soovita. Sellepärast ei ole vist palju tahta, et ülikoolis loodaks statsionaarne preemiafond üliõpilasloomingu stimuleerimiseks. See ei tarvitse olla suur (näiteks tõlke- ja kirjandusvõistlusele igal aastal kokku 300 rubla); leevendust praegustele probleemidele tooks see aga küll.

Öeldud raskustele vaatamata on tõlkevõistlus siiski rõõmustavalt juba üheksa aastat suutnud püsida, ja nüüd, kus seda oma tööga toestab Ain Kaalep, võib loota viljakamaidki tulemusi. Allakirjutanu ei jaga üldlevinud skepsist tõlkijate järelkasvu suhtes: tõlkevõistlused ülikoolis näitavad, et see järelkasv on olemas, on vaja vaid teda aktiivsemalt toetada, luua avaldamisvõimalusi (ka ülikoolis peaks neid rohkem olema) ja julgemini lasta tal osaleda kirjandusprotsessis.

1979. a. tõlkevõistluse tulemused saime teada eelmisest ülikoolilehest, lisagem neile nüüd pisut mõtisklusi. Esitatud tööde koguarvu (17) võib pidada parajaks (kui tõid on liiga palju, võib žürii füüsiliselt ka mitte vastu pidada). Luuletõlkeid oli seekord vaid kaks. Keeli, millest tõlgiti, oli viis: inglise, saksa, vene, soome ja läti keel, neist eksootilisim vist küll viimane. Orient oli jäänud tänavu esindamata ja üllatavalt ka romaani keeled.

● Heatasemelise ja ühtlase mulje jätsid tõlked inglise keelest, neid oli ka kõige arvukamalt (6). Üldse on inglise filoloogide osa läbi tõlkevõistluste olnud kaalukamaid, mis näitab, et inglise filoloogid oma kõrgeimat missiooni — kultuuride vahendamist — mõistavad; seda, et võõrkeele õppimine ei tohiks õppijat ennast sellepärast veel oma kultuurile «võõraks» teha, vaid et ta püüd peaks olema «võõra» omakstegemine «oma» hülgamata. Mõlemad esikohatööd, **Lya Olli** tõlge Kurt Vonneguti romaanist «Kassikangas» (katkend) ja **Mati Soo** vahendus iiri novellisti Frank O'Connori jutust «Minu Oidipuse kompleks», paistsid silma hea valikuga (eriti Vonneguti puhul, kus tuli valida romaanist), teose konteksti ja keele tundmisega, samuti emakeele sundimatusega. Tekstid ei olnud sugugi liiga kerged, kuid edasi olid nad antud ladusas eesti keeles, ilma et originaalist midagi olulist kaduma oleks läinud, välja arvatud üksikud kujundid, mille jõud oli mõnevõrra kahanenud. Mõlemast tõlkest nähtus vahendaja teadlik töö oma emakeelega, selle väljendusvõimaluste otsimine.

Hea mulje jättis ka **Sigrid Kanguri** tõlge F. Scott Fitzgeraldi novellist «Lasteõhtu» (III auhind). Taas on see huvitav täiendus meie kirjanduspilti USA novellistikast. Fitzgeraldi originaal ei olnud keeleliselt lihtne, kuid põhijoontes on tõlkija raskustest üle saanud ja loonud eesti keeles hästi loetava teksti. Mõne kraadi võrra, arvas žürii, võinuks vabadus eesti keeles olla suurem; oli ka väiksemaid (kui täiesti parandatavaid) ebatäpsusi. Mullusel võistlusel esikoha pälvinud **Juta Rünk** (nüüd ergutusauhind) oli kindlaks jäänud Muriel Sparki juurde. Seekord tundus žüriile valik vähem õnnestunud. Tekst ei olnud keeleliselt liiga raske, kuid oli ebatäpsusi, ka eesti keele seisukohalt, ja mõningaid tõlkevigu. **Silvia Rentel** (ergutusauhind) oli endale võtnud raske ülesande, James Joyce'i novelli «Pansion» vahenduse. See novell muide on eesti keeles juba olemas Jaak Rähesoo tõlkes. Et S. Rentel oli oma töö teinud iseseisvalt, siis otsustas žürii tema vahenduse siiski arvesse võtta. Võrdlus ühe ja sama teose kahe eestinduse vahel pakkus huvi žüriile ja pakub kindlasti ka tõlkijale endale. S. Renteli töös oli eestikeelseid komistusi ja kohti, kus vähene keelekogemus ei olnud lubanud algtekstist õigesti aru saada. Siiski nähtus tõlkijavaistu ja -eeldust nii J. Rüngi kui S. Renteli vahendusest.

Inglise keelest oli veel üks tõlge (M. Quini «Mees, keda ei saanud sõduriks võtta»), sedapuhku aga mahult (alla 5 lehekülje) liiga napp, et žürii seda oleks saanud arvestada.

● Keelte järgi oli järgmine arvukaim rühm vahendused soome keelest (4 proosatõlke lisaks veel tõlked E. Vaara luulest). Ergutusauhinnast kõrgemale küündimast takistas soome kirjanduse eestindajaid liigne usaldus oma vaistu vastu, vähene töö sõnaraamatuga ja paradoksaalselt (tegu on eesti filoloogidega) eesti keelega. Et soome ja eesti keel on sugulased, siis pidanuksid tõlkijad olema iseäranis ettevaatlikud: väline sarnasus sõnade vahel ei tähenda veel nende tähenduse kattumist, ja ka soome keele lauset sirgjoones eesti keelde üle tuua ei ole võimalik emakeelset väljendust kahjustamata. Kõige parem mulje jäi **Eevi Kärdla** vahendusest (M. Hälli proosa); siin oli õnnestunult valitud katkend ja Hälli huumor jõudis valdavalt ka eesti keelde. **Sirje Sokmani** ja **Anu Uustalu** tõlked (A. Oksaneni ja J. Mannerkorpi kirjanduslikult huvitavad, kuid tõlkimiseks rasked palad) nõuavad selleks, et avaldamisküpseks saada, veel tublisti tööd.

● Vene keelest tehtud tõlgetest (2 proosa- ja 2 luuletõlget) loeti parimaks **Arvi Sepa** töö (III auhind). Valitud oli tõlkimiseks Juri Trifonovi kirjanduslikult väljapaistev teos «Maja kaldapealsel», esitatud katkend ise aga ei olnud kõige terviklikum. Nagu näitab tõlkevõistluste kogemus, on vene keel üks kõige raskemini tõlgitavaid keeli. Varasemate aastate tööd ei küündinud tihti kõige algelisemagi tasemeni. Seekord oli tunda märgatavat edasiminekut. A. Sepa tõlge oli suuremate sisuliste eksimusteta, originaalilähedane, puudu jäi vaid paiguti sujuvusest, vääratusi esines nüanssides, kuigi mõnigi kord olid ka edasiandmatud kohad eesti keeles leidnud osalise hüvituse. Tõlgitud oli veel M. Bulgakovi novell «Morfium», mis oli aga tublisti nõrgem. Tõlkija ei olnud alati aru saanud originaalist, tihti oli seda liiga kramplikult järginud, millega kannatas eesti keel.

Luuletõlkega vene keelest sai ergutuspreemia majandusteaduskonna üliõpilane **Heiki Valk.** See oli meeldiv üllatus, kas või sellegi pärast, et üle pikema aja on osalejate hulgas taas üks mittefiloloog, ja ka sellepärast, et tõlgitud oli nii huvitavat ja meil vähe tuntud poeeti nagu sümbolist Konstantin Balmont. Tõlge näitas eeldusi, kuid samas ka mitmete luuletõlke algtõdede mittetundmist. Balmonti juhtmotiivid ei olnud piisavat vastet leidnud eesti keeles; ka vormi suhtes pidanuks tõlkija kindlama seisukoha võtma. Vene keelest oli tõlgitud veel A. Metsa luulet, millele sama tõlkija oli lisanud vahendusi E. Vaara soomekeelsetest luuletustest. Tõlgete vähesuse ja originaalide (vabavärsiliste lühiluuletuste) suhteliselt kerge tõlgitavuse tõttu oli žüriil raske põhjalikumat arvamust avaldada; tõdeti vaid, et ka neis lihtsates tekstides oli ebatäpsusi.

● Kui välja jätta mulluse tõlkevõistluse esikohavõitja, praeguse žürii liige Ülle Masing, võib öelda, et saksa filoloogide esindus on üha tagasihoidlikum; puudu jääb sellest, mille eest ülal inglise filoloogе

(Järg 3. lk.)

Voldemar Vaga 80

29. juunil saab 80-aastaseks kunstiteaduste doktor professor Voldemar Vaga. Tema üha jätkuv tulemusrikas töö kunstiajaloo uurijana ja pedagoogina on kestnud üle poole sajandi. Algusest peale on see olnud seotud Tartu ülikooliga. V. Vaga õpingud ülikoolis (1920—1926) langesid eesti kunstiteaduse kujunemisele väga olulisse ajajärku, mil kunstiajaloo professuuri rajamisega loodi alus Eesti kunsti ajaloo süsteemipäraseks tundmaõppimiseks. Ülikooli kunstiajaloolaste huvi koondus esialgu peamiselt vanema kunsti, eriti arhitektuuriajaloo uurimisele. Sellest valdkonnast on ka V. Vaga magistritöö «Tartu ülikooli arhitektid» ja mitmed väiksemad klassitsismiperioodi kunsti käsitlevad artiklid.

Juba üliõpilasena oli V. Vaga 1923. aastal asunud tööle ülikooli kunstiajaloo kabinetti, millest kujunes 1920—1930-ndail aastail Eesti selle ala uurimistöö suunav keskus. Aastail 1925—1940 oli V. Vaga ka kõrgema kunstikooli «Pallas» kunstiajaloo lektor. Ta täiendas end 1928.—1929. aastal Pariisis Sorbonne'i ülikoolis ja École du Louvre'is ning arvukatel teistel välisreisidel. Kõik see tegi V. Vagast meie erudeerituima üldise kunstiajaloo spetsialisti ja valmistas teda hästi ette ühe oma peateose, esimese eesti lugejatele määratud «Üldise kunstiajaloo» kirjutamiseks (ilmus aastail 1937—1938). Nimetatud tööle järgnes peagi teine niisama tähtis raamat — «Eesti kunst» (1940), mis oli esimeseks meie kunsti arengut keskajast kaasajani kokkuvõtvaks põhjalikuks üldkäsitluseks.

Nõukogude perioodil jätkas V. Vaga tööd ülikoolis kunstiajaloo kateedri juhatajana (aastast 1946 professorina) ja kuulus selle likvideerimise järel (1950) kuni pensionile minekuni (1969) NSV Liidu ajaloo kateedri koosseisu. Õppeülesande korras on ta mahukaid erikursusi lugenud aga tänaseni. Professor V. Vaga õpilastena on ülikooli lõpetanud üle kolmveerandsaja kunstiajaloolase, kes on kindlustanud vajaliku kaadriga Eesti NSV Riikliku Kunstimuuseumi, Tartu Riikliku Kunstimuuseumi, Eesti NSV TA Ajaloo Instituudi kunstiajaloo sektori jmt. Paljud tema õpilased on edukalt kaitsnud kunstiteaduste kandidaadi väitekirja.

Professor V. Vaga teadusliku uurimistöö põhivaldkonnaks on olnud Eesti keskaegne arhitektuur. Sel teemal valmis tema 1964. aastal kaitstud doktoritöö, mille põhiseisukohad on publitseeritud ka Nõukogude Eesti preemiaga autasustatud «Eesti arhitektuuri ajaloos» (1965). Teiseks professor V. Vaga uurimisteemaks on olnud XIX sajandi kunst Eestis, mille tulemused on kokku võetud kahes mahukas monograafias «Kunst Tartus XIX sajandil» (1971) ja «Kunst Tallinnas XIX sajandil». Needki teosed on saanud avaliku tunnustuse osaliseks Kristjan Raua nimelise vabariikliku kunsti aastapreemia näol (1977).

Professor V. Vaga on olnud sõjajärgsete aastate eesti kunstiteaduse keskne kuju. Tema osa nii kunstiajaloo uurijana kui kunstiajaloolaste kasvatajana on suure tähtsusega. Soovime selle mitmekülgse töö edukat jätkumist!

MART ELLER

Ajalooteaduskonna dekaanil Allan Liimil seisab suvevaheaja algul ees esimene juubel. Olgu sel puhul juubilari kohta lausutud häid ja tunnustavaid sõnu.

Läbi ja lõhki koolmeister — nii kõlaks kõige lühem, aga samal ajal ka kõige täpsem iseloomustus Allan Liimi kohta. Tapa keskkoolist tuli ta 1948. aastal Tartusse ajalugu studeerima, jäi pärast kursuse lõpetamist kooliajaloo-alasesse aspirantuuri ning juhtis edukalt ajaloo-keeleteaduskonnas ÜTÜ tegevust. 1956. aastal suunati ta ajalooõpetajana tööle Tartu I Keskkooli, kus 27-aastane noor mees juba kahe kuu pärast pandi suure kooli direktoriks. Ja õigesti tehti, sest Allan Liimi ajal tegi see vana kool läbi märkimisväärse arengu, kujunedes kogu vabariigi ulatuses silmapaistvaks täppisteaduste kallakuga keskkooliks ja pälvides Anton Hansen Tammsaare nime. Allan Liimile aga anti teenete eest kooli ja hariduse arendamisel 1973. aastal Eesti NSV teenelise õpetaja aunimetus.

Väitekiri ootas aga lõpetamist ja kooliajalugu uurimist. 1970—1974 töötas juubilar ENSV TA Ajaloo Instituudis vanemteadurina, pälvides 1971. aastal ajalookandidaadi kraadi, 1974. aastal kutsuti ta ülikooli õpetama Eesti NSV ajaloo põhikursuse uuemat osa ja juhendama pedagoogilist praktikat. Järgmisel aastal valiti juubilar dotsendi kohale ja veel aasta hiljem usaldati talle ajalooteaduskonna juhtimine. Ja jälle tehti õigesti, sest kommunist ja ühiskonnategelane Allan Liim osutus õigeks meheks õigel kohal. Suure ja küllaltki eripalgelise pedagoogilise kollektiivi juhtimiseks on Allan Liimil piisavalt haridust ja kogemusi, vastutustunnet ja nõudlikkust, loomupäraselt valju häält ja kindlat kätt, taktitunnet ning huumorimeelt. Tema tegevust dekaanina iseloomustab järjekindlus ning selge süsteem, mõistev suhtumine kolleegide ja üliõpilaste muredesse ning suutepärane oskus lahendada ka kõige kidasemaid asju rahulikult ning konstruktiivselt.

Napp leheruum ei luba nimetada juubilari kõiki saavutusi ühiskondliku töö valdkonnas. Olgu öeldud vaid nii palju, et Allan Liim on kahel korral valitud Tartu Linna Rahvasaadikute Nõukogusse ja et ta kuulub juba 21 aastat Haridusministeeriumi ajalookomisjoni koosseisu, olles vabariiklike ajaloo-olümpiaadide peamine innustaja ja organisaator. Ajalooteaduskonna kommunistid on talle usaldanud mitmeid vastutavaid ülesandeid. Ja on vist liigne lisada, et juubilar on nendega hästi toime tulnud.

Õnnitledes Allan Liimi eelseisva juubeli puhul, soovime talle jätkuvat energiat, tugevat tervist ning edasisi kordaminekuid kõigil tegevusaladel, eelkõige aga meie teaduskonna dekaanina.

Kolleegid

Õnnitleme!

ENDLA KALDEMÄED, kel 19. juunil täitub 60 aastat.

Endla Kaldemäe on üks meie ülikooli vanimatest töötajatest, kes 1. oktoobril 1944 alustas tööd ülikoolis, rektori kantseleis. Viimased 23 aastat on ta pühendanud TRÜ kaugõppele, tehes seda tööd südamega, piiritu täpsuse ja kohusetundega. Soovime juubilarile õnne ja tervist!

Kolleegid kaugõppeosakonnast

Filosoofiakonkursi võitjad

Filosoofiakateeder korraldas kevadsemestril V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokritiitsism» ilmumise 70. aastapäevale pühendatud viktoriinkonkursi välja selgitamaks TRÜ 1978/79. õ.-a. parim marksistliku filosoofia tundja üliõpilaste hulgast.

Konkurss viidi läbi kõigile III kursuste statsionaarsetele üliõpilastele kolmes voorus. Osaleda võisid ka kõigi ülejäänud kursuste filosoofiahuvilised. Esimesest voorust võttis osa 45 üliõpilast. Teine voor (kirjalik töö) toimus 10. aprillil. Sellest võttis osa 33 üliõpilast. Lõppvoorus, 14. mail, määras žürii üliõpilaste suuliste esinemiste põhjal kindlaks võitjate paremusjärjestuse alljärgnevalt:

I koht — Jaan Kivistik — füüsika IV k.
II „ — Raivo Vetik — õigus III k.
III „ — Andres Luure — matem. II k.
IV „ — Ivo Mahhov — õigus III k.
V „ — Mare Liiger — arsti III k.
VI—X kohta jagavad:
— Toomas Metsmaa — matem. III k.
— Enn Kure — õigus III k.
— Aivar Mikko — matem. III k.
— Vladimir Minonov — füüsika III k.
— Harry Ots — õigus III k.

Tulemused tunnistavad, et sel õppeaastal tuleb esile tõsta õigus-, matemaatika- ja füüsikateaduskonna III kursusi. Täiesti kõrvale jäid ajaloolased ja kehakultuurlased (juba teist korda) ja ka filoloogid (kuigi esmakordselt).

On mõeldav konkursi mitmete tublite võitjate (J. Kivistik, R. Vetik) edaspidine filosoofiale spetsialiseerumine.

Konkursi pidulik lõpetamine oli 13. juunil TRÜ nõukogu saalis. Rektoraadi, komsomolikomitee ja filosoofiakateedri esindajate südamlike sõnade ja parimate õnnesoovide saatel said võitjad kätte aukirjad, meened ja preemiad.

ÕIE KIVIMAA

Vabariigi kõrgkoolide filosoofid Käärikul

26.—28. maini organiseeris TRÜ filosoofia kateeder kui vabariiklik baaskateeder Käärikul igakevadise teoreetilis-metoodilise seminari. Osalesid ka EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja asetäitja P. Järve, «Pravda» toimetuse kolleegiumi liige, rahvusvaheliste probleemide osakonna juhataja N. Prožogin, ENSV TA Ajaloo Instituudi filosoofiasektori juhataja L. Valt, kolleegid EPA-st ja TPI-st ning külalised L. Kalinnikov Kaliningradist ja V. Žutškov NSVL TA Filosoofia Instituudist Moskvast.

Seminari kaalukaimaks probleemiks ja aktiivse arutelu objektiks oli NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Otsusest andis põhjaliku ülevaate EKP Keskkomitee osakonnajuhataja asetäitja P. Järve. Ta märkis, et see otsus on partei järjekordne samm tagamaks NLKP XXV kongressil püstitatud ülesannete elluviimise, on juhend kommunismi ehitava ühiskonna teaduslikuks suunamiseks.

Järgnevalt võtsid sõna J. Rebane, L. Stolovitš, R. Blum, A. Pork, R. Vihalemm, P. Kenkmann (TRÜ-st), T. Loit, A. Murutar, J. Golikov (EPA-st), V. Žutškov (Moskvast), L. Kalinnikov (Kaliningradist), J. Napa (TPI-st). Sõnavõtjad rõhutasid otsuse fundamentaalset tähtsust ja pikaajalist perspektiivi.

Ettekandest, sellele järgnenud elavast vestlusest ja asjalikust arutelust koorus palju tuumakaid mõtteid, mida edaspidises ideoloogiatöös tuleb arvestada. Kõlama jäid järgmised mõtted: propaganda ei tohi tegelikkuses esinevaid puudusi kinni mätsida ega nende üle viriseda, ta peab olema konkreetne, diferentseeritud, informatiivne ja ründava iseloomuga, eriti praegusaja teravnenud ideoloogilise võitluse tingimustes. Ideoloogiatöö parandamiseks on kaks teed — ühelt poolt marksismi teooria selgeks õppimine sügavuti lektorite endi poolt, teisalt teooria sidumine tegeliku eluga, peab tundma ühiskondliku elu protsesse; propagandist ei tohi olla palgaline ruupor, vaid rahva valgustaja selle sõna parimas ja tõelises mõttes.

27. mai hommikul peeti Käärikul ka kateedri koosolek.

Teoreetilis-metoodilise seminari kolmas osa oli pühendatud rahvusvahelise kommunistliku ja töölisliikumise aktuaalsetele probleemidele. Väga huvitava ettekandega Itaalia Kommunistliku Partei tegevusest, tööliskassi olukorrast ja parlamendivalimistest esines «Pravda» rahvusvaheliste probleemide osakonna juhataja N. Prožogin, kes korrespondendina pikemat aega elas Itaalias.

Kääriku päevad lõpetati saksa filosoofi ja teadlase I. Kanti 175. surma-aastapäevale pühendatud konverentsiga. ÕIE KIVIMAA

Jutumõtted VILJO SALDRELT

(MITTE ÜKSNES «VANEMUISEST»)

Miks õppisite eesti keelt ja kirjandust?

Oli sisemine vajadus.

Millal tekkis näitlejaks saamise mõte?

Mõte näitlejaks saada pole kunagi tekkinud. Teen vahet näitlemise ja laval olemise vahel. Laval olemine tuli iseenesest, loomulikku rada pidi.

Kas ülikool ja teater teineteist ei seganud?

Ülikooli poolt esitatud nõuete ja nende täitmise poolest segas. Sisemiselt tundus seos olevat ainuvõimalik.

Mida õpetasid TRÜ-aastad?

Kogemuse, et iga teadmise väärtus sõltub teada saajast endast.

Mida on andnud Jaan Tooming?

Juhatas kätte teeotsa elu mõistmiseks. Andis ühe võimaliku nägemisviisi, mis isikuti süveneb omasoodu.

Kuidas mõjub teater suhtlemisele?

Loob tõsiselt võetavaid suhteid.

Kas teater soodustab «olla võimist»?

Minu meelest ei saa inimene end välja mõtelda — kellekski, millekski. Ta kas on seda või ei. Ei saa lesida põllu ääres ja end põllumeheks pidada. Sellest vili kasvama ei hakka. Põldu tuleb künda, sinna külvata, külvi eest hoolitseda. Alles saak näitab, kas inimene on põllumees või mitte.

Milline on hea teater?

Hea teater vapustab inimese mõistuse- ja hingeelu. See vapustus mälus ei kustu.

Millest see johtub, et tänapäeva teater on küllaltki intellektuaalne?

Nähtavasti elame ajahetkel, kus meeletult tujukas maailm upuks ilma mõistusliku algeta oma tujudesse.

Mille poolest erinevad etendus ja proov?

Proovis on näitleja valla kõigi nelja ilmakaare poole. Heas etenduses kesestab näitleja need neli ilmakaart iseendasse.

Kui tähtis on näidendi tekst?

Kas on võimalik mõelda lahus keelest? Mõtlemine on seotud keele(oskuse)ga. Mis on tekst? Teater algab mõttest.

II

Uurisite J. Krossi «elufilosoofilist mina». Mispärast?

Tahtsin aru saada, miks kirjutab konkreetne kirjanik samades oludes ja samal ajal, kus elan minagi, selliseid teoseid.

Mis järeldustele jõudsite?

Täna pole J. Krossi proosat kandvat elufilosoofiat võimalik ammendavalt seletada. Krossi loomingu põhjal võib vastata, et põhilised vastuolud ühiskonnas püsivad igavesti ja lahenduvad igale ajale eriomaselt. Aga püsivad kuni inimkond.

Milline oli teieaegse üliõpilaskonna meelsus?

1970-ndate hakul oli rohkem isetegemise-isemõtlemise tahtmist, mis ajapikku hakkas hääbuma. Iga tegu eeldab mõtet. Tegusid tehti rohkem, ergo: mõeldi . . .

Kus sündis võimsaim teatrimulje?

1977. aastal A. Wajda «Nastasja Filippovna» etendusel. Nägin teatrit, mida olin kogu aeg ihanud, aga mida ise teha ei osanud, ei oska praegugi. Etenduse koloriit ja äikeseline õhustik, näitlejate psühhofüüsiline enda ärakinkimine sundisid unustama Viljo Saldre kui niija naasuguse mina.

Teatrisoov?

Soovin, et näitleja ei peaks häbenema grimmi ja kostüümi peidus olevat iseennast. See soov ei täitu, kuid selle poole võiks püüda.

Millist näidendit tuleks tänapäeval lavastada?

Näidendit, mis vastab ajale, mis aitab mõista aega, inimesi ja selles ajas toimuvat. Tundub, et tänapäeva mõistmine on tänapäeva valupunkt. Inimene olla tähendab loota, et mõistmisele järgneb tegu.

MAARJA PÄRL

TÕLKEVÕISTLUS 1979: järelkasvu on oodata

(Algus 2. lk.)

kiitsime. Saksa keelest saime vaid kaks tõlget, kusjuures üks neist oli vahendus ajalehetekstist (nõutav oli ilukirjandus), teine aga üpris keskpärasest ajaviitekirjandusest. Saksa originaalkirjanduse peaaegu piiramatu kättesaadavuse ja kirjanduslikult huvipakkuvate teoste rohkuse juures paneb nii ahtrake valik imestama. S. Dicki «Suure võidusõidu» tõlkes esinesid tüüpilised saksa keelest vahendamise vead: saksa lausestuses kinniolemine, stiiliväärratused.

● Rõõmus üllatus oli **Rūta Karma** tõlge läti keelest (II preemia + ««Loomingu» Raamatukogu» eriauhind), seda enam, et meie lähimate naabrite kirjandust tõlkevõistlustel seni vahendatud ei ole. R. Karma eestindus oli täpne, paraja vabadusega, sisuliste eksimusteta. Ka oli R. Karma tõlkeks valinud huvitava teksti, Imants Ziedonise lüürilise pala «Kolm epifaaniat».

Lisagem, et kõik esiletõstetud tööd on väiksema või suurema viimistluse järel avaldusküpsed, mitmed nende seast pakuvad tõsist kirjanduslikku huvi. Kui viimaste aastate tõlkevõistluste töödest on vaid üksikud avaldatud, siis ei ole viga tõlkijais ega tõlgetes, vaid nendes, kes kirjanduse avaldamist korraldavad. Avaldamistribüün, eriti noortele, on vabariigis ahenenud niisama hästi kui olematuks. Jääb vaid oodata, mis saab kavandatud tõlkijate aastaväljaandest. Kui see ilmub, avaneb uus perspektiiv ka meie tõlkijate noorele põlvkonnale.

JÜRI TALVET

TÕLKEVÕISTLUS 1980

kuulutatakse välja täna, 15. juunil 1979. aastal.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1980», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1980 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Riia, Vilniuse ja Tartu majandusküberneetikud

Aprillikuu viimasel nädalavahetusel sai Riias teoks kolme suurkooli: Läti RÜ, Vilniuse RÜ ja TRÜ majandusküberneetika eriala üliõpilaste järjekordne kohtumine.

Sõprusleping LRÜ ja TRÜ majandusküberneetikute vahel sõlmiti meie profileeriva kateedri initsiatiivil 1976. aastal. Lepingu kohaselt kohtuvad üliõpilaste ja õppejõudude delegatsioonid kaks korda õppeaastas. Sügissemestril tehakse kokkuvõtted õppetöö ning kevadsemestril teadustöö tulemustest. Peetakse ka pallilahingud ning esinevad taidlejad. 1978. aastal liitus sõpruslepinguga VRÜ.

Et selle õppeaasta sügis möödus kolme suurkooli üliõpilastel põhiliselt põllutööde tähe all, siis otsustati sügisene sõprusüritus ära jätta ning kohtuda kevadel Riias.

Nii õppetöös kui ka teadustöös tulid rändkarikad taas TRÜ majandusküberneetika ja statistika kateedrisse.

Sõpruskohtumise uudseks ürituseks oli üliõpilaste erialane viktoriin. Juuniorid (majandusküberneetika I, II kursus) lahendasid küsimusi poliitilise ökonoomia, operatsioonianalüüsi ja matemaatilise analüüsi valdkonnast, seeniorid (III, IV kursus) statistika üldteooria, majandusstatistika, majandusküberneetika ja rahvamajanduse planeerimise valdkonnast.

Vaagides ligi 2 tundi kestnud peamurdmise tulemusi, otsustas kompetentne žürii, et juunioridest pälvis esikoha leedu üliõpilaste võistkond, teiseks tuli läti võistkond ning kolmas (ka auhinnaline) koht kuulus meie tulevastele küberneetikutele. Seenioridest oli võidukas TRÜ võistkond, II ja III koha pälvisid vastavalt LRÜ ja VRÜ.

Sõpruskohtumise lõpetas meeleolukas diskoõhtu, kus esinesid ka kõigi kolme suurkooli üliõpilased vaimukate ja originaalsete minikavadega.

Järgmine sõpruskohtumine toimub VRÜ-s.

TIIU PAAS,
majandusküberneetika ja statistika kateedri assistent

Olnust

Üks väheseid Tartus sündinud ja surnud professoreid

LEO LEESMENT

See oli Ottomar Meykow, kes sündis Tartu linnas 7. jaanuaril 1823 linnakodaniku perekonnas. 1842. aastal Tartu ülikooli õigusteaduskonda astunud, paistis ta juba üliõpilasena silma oma hoolikuse ja andekuse poolest. 1845. aastal oli Meykow kandidaat, 1847 magister, 1850 *doctor iuris*.

Et Tartu ülikoolis parajasti noorele teadlasele kohta ei olnud, siirdus ta 1855. aastal Kaasani ülikooli rooma õiguse professoriks. Kui 1857. aastal see õppetool Tartus vabanes, tuli ta kodulinna tagasi. Peatselt sai ta kutse Peterburis toimuvatele Baltimaade (tollal öeldi Läänemeremaade) seaduste kodifitseerimistöödele, kuid ta loobus sellest ja jäi armsaks saanud kodulinna.

Meykow oli kahel korral õigusteaduskonna dekaan ja ülikooli rektor.

1885. aastal pensionile läinuna jätkas ta osalise koormusega õppetegevust, kolme aasta pärast koguni korralise professorina. 1892. aasta sügisel jäi Meykow haigeks ning lahkus töölt. Ta suri Tartus 5. veebruaril 1894 71-aastasena.

Trükis ilmus temalt töid rooma õigusest. Sel ajal rooma õigust alles avastati, taastati, tehti lisaleide, tõlgendati vaieldavaid kohti ähmastunud tekstides ja vaieldi, kui kirjutised olid ebaselged.

Kui paberit veel ei olnud, pärgament aga oli kallis ja raskesti hangitav, kustutasid kirjutajad uue käsikirja ülestähendamiseks lehel leiduva varasema teksti. Keemiliste ja fototehniliste menetluste abil on eriteadlastel läinud korda algupärast teksti uuesti loetavaks teha. Teinekord oli see palju väärtuslikum kui teist korda samale kohale kirjutatu.

Nii ennistas teadlane B. G. Niebuhr (1776—1831) 1816. aastal Põhja-Itaalias tuntud Rooma juristi Gaiuse II sajandi keskel koostatud õigusteaduse õpperaamatu «Institutiones» teksti enam-vähem täielikult. Üksikud lisaleiud avastati märksa hiljem. Nii toodi 1933. aastal Kairos päevavalgele ühe antikvariaadi kollektsionääri juures mõned osad «Institutiones'ist», mis puudusid Niebuhri avastatud tekstis. Viimased käsitlevad rooma õiguslikku seltsingut ja tsiviilprotsessi puudutavaid üksikasju.

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 472. Проблемы моделирования языковой интеракции. Труды по искусственному интеллекту I. Tartu 1979, 116 lk., 1000 eks., 1 rbl. 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 475. Охрана природы окультуренных ландшафтов. Труды по охране природы 2. Tartu 1979, 152 lk., 800 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 482. Категория вида и её функциональные связи. Вопросы русской аспектологии IV. Tartu 1979, 128 lk., 600 eks., 1 rbl. 30 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 490. Опыт изучения социально-экономических территориальных комплексов. Труды по географии XVIII. Tartu 1979, 160 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Экономические стимулы научно-технического прогресса. Материалы всесоюзной научной конференции. Том III. Tartu 1979, 278 lk., 450 eks., 1 rbl.

XIII семинар «Основные итоги исследований по координируемым научным и методическим проблемам в области политической экономии». Tartu 1979, 234 lk., 350 eks., 85 kop.

Учебно-методическое руководство по старославскому языку для студентов-заочников. Часть I. Фонетика. Tartu 1979, 42 lk., 400 eks., 10 kop.

Miks ei antud I, II ja III auhinda

Sest tudengihuumor on kesiseks jäänud. Aga loodame ja proovime veel: sügisel kuulutame välja uue naljavõistluse. 3. novembril 1978 alanud satiiri- ja huumorivõistlus «TUHUU» tõi niivõrd tagasihoidliku saagi, et koguni tähtaega tuli edasi nihutada.

Kokku saabus 13 tööd 7 autorilt. Neli saadetist avaldati: «Mõnda antropofaagidest» (nr. 33, 1978) — autor Agaaton Sõrmik, «Kes mõtles välja minu?» (nr. 3, 1979) — sama autorinimi, «Nn. leping» (nr. 34, 1978) — Rutt Grüner ja «Tähelepanekuid maailmakirjandusest» (nr. 34, 1978) — «4+2». Need naljalood ning tänases lehes ilmuv «Sprint» jäidki peale ja pälvisid ergutusauhinnad. Päris autoriteks osutusid, Agaaton Sõrmik — IV kursuse ajakirjandusüliõpilane RAIMU HANSON, «4+2» — I kursuse ajakirjandustudeng VAHUR KALMRE, Rutt Grüner? (täpsemad andmed puuduvad) ja «Sprindi» autor V kursuse raviosakonna üliõpilane ILMAR SÄRG. Temalt laekusid veel tööd «Monoloog spordist» ja «Prillid».

Miks ikkagi esimest kolme kohta välja ei antud? Lood olid igavad, lohisevad, võiks öelda hooletu, läbimõtlemata sõnavaraga. Põhiliseks puuduseks jäi aga naljavaegus. Rahul ei saa olla ka tudengihuumori temaatikaga, mis ulatus enamasti labasusteni. Sedamoodi arvas žürii, kuhu kuulusid ajakirjandusõppejõud Juhan Peegel, Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm, kolleegiumi liikmed Jüri Ant, Eugen Tallmeister ja Andrus Lauren ning toimetuse esindajad Varje Sootak ja Riina Maasing.

Auhinnasaajaid palutakse tulla toimetusse preemia järele!

Žürii

Sprint

Kolm kahemeetrist sammu, daamidest mööda, nagist jopp, käigu pealt selga, läbi tagahoovi, aega kuratlik arv minuteid, krusa eest üle tee, piki jalgrada majade vahelt, tõus mäkke — hingeldan, keelatud kohast üle Riia mäe, buss pilgutab lahkumisel silma, ähin end välja, aeg jookseb, buss ei tule, osake Browni liikumises, daamid sõidavad taksoga mööda, seltskond jõuab pärale, kell kukub, buss ei tule, vannume vaikselt, ootame, tuleb ekspress, ei peatu, tuleb kolm korraga, kõik sobivad, pressime peale, sõidame, teeotsal maha, kiirmarss läbi jää ja lume, jooksul nööbid lahti, jopp letile, vastu number, kulunud kuratlik arv minuteid, kahe astme kaupa neli korrust, uks lahti ja . . . loeng kestab tunniplaani järgi juba viisteist minutit neile, kes nakkushaiglasse mineku asemel Maarjamõisas kõhtu täitsid.

ILMAR SÄRG

Raamatud tagasi toomata

Kuidas osa üliõpilasi suhtub kirjanduse tagastamise tähtaegadesse, sellest annab pildi nende suur arv, kes ei ole veel suutnud tagasi tuua eelmisel õppeaastal teadusraamatukogust laenatud kirjandust. Raamatukogu kasutamise eeskirjad nõuavad aga raamatute tagastamist kohe pärast eksamisessiooni. Eelmise õppeaasta võlgnikud, kes on jätnud tähele panemata isegi dekanaatide meeldetuletuse, on järgmised:

AJALOOTEADUSKONNAST — A. Hallika, E. Kullama, M. Lasn, O. Lilleväli, A. Lõugas, R. Metsallik, M. Niinepuu, K. Saar, V. Slutsk, A. Tõnismann, E. Vatsar;

ARSTITEADUSKONNAST — H. Ansman, N. Brits, R. Cepukenaite, M. Elken, E. Golubeva, S. Iglitskaja, V. Jurss, S. Kasak, A. Kiviselg, J. Kolesnikov, M. Kõrv, E. Leesment, Ü. Lestman, H. Lill, J. Maiste, A. Malinovski, C. Markovitš, M. Martsoo, D. Matteus, T. Metsik, K. Mikk, V. Mizer, A. Mkrtõšjan, N. Naumova, V. Nesterova, A. Ojasalu, J. Ollino, S. Omeltšenko, I. Piho, M. Pirnipuu, M. Pärl, J. Ranna, T. Rohtla, R. Sartakova, A. Slavutski, V. Ševtšenko, L. Štšeleva, I. Zaitseva, A. Zelenjuk, L. Žukova, K. Taal, J. Timošina, M. Tkatšenko, N. Tomašova, A. Torosjan, S. Tsuleiskiri, M. Tünni, L. Ušanova;

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ füsioloogiaring Riias

Mai algul kogunesid rännuhimulised füsioloogiaringi liikmed koos juhendaja dots. H. Kingisepaga Tartu jaama, et alustada õppesõitu Riia meditsiiniasutustesse. Lätimaa tervitas meid vihma tibutava taevaga. Pärast väikest vahepeatust Riia jaamas suundusime Riia Meditsiiniinstituudi füsioloogiakateedri õppejõu dr. Aivarsi järel linna. Läbi arglikult rohetava pargi viis tee meid Riia Meditsiiniinstituudi teoreetilise meditsiini kateedrite hoonesse.

Meid võttis vastu Riia Meditsiiniinstituudi füsioloogiakateedri juhataja prof. A. Valtneris. Ta tutvustas kateedri tööd, näitas ruume. Füsioloogiakateeder asub vanas vaimuliku seminari hoones, mõneti kimbutab ruumikitsikus. Üliõpilaste arv ületab meie ülikooli arstiteaduskonnas õppivate üliõpilaste oma, nii on ainult raviosakonnas üliõpilasi teisel kursusel üle kolmesaja. Füsioloogiakateedris tegeldakse peamiselt südame-vereringealaste uuringutega. Mälestuseks kingiti meile igaühele instituudi väljaanne «Sfügmogrammi kontuuranalüüs». Selle metoodika abil hinnatakse nii tervete kui ka haigete sfügmogrammi konfiguratsiooni. Meetod aitab täpsustada südame isheemiatõve, ateroskleroosi, hüpertooniatõve ja südame klapirikete diagnoosi.

Prof. A. Valtneris rääkis meile ka tudengite õppetöö korraldusest. Saime teada, et füsioloogiat õpetatakse I kursuse teisest semestrist alates. Iga üliõpilane peab koostama füsioloogia-alase referaadi, see on üheks iseseisva töö vormiks. Peale selle tegeleb osa üliõpilasi õppejõudude juhendamisel teadusliku tööga. Sügisel peetakse üliõpilaste teaduslik konverents, millest ka meid paluti osa võtma.

Külastasime veel anatoomiakateedrit ja selle juures asuvat anatoomia muuseumi, mis oma preparaatidekogu poolest on üks täiuslikumaid Baltimaadel.

Pärast külalislahket vastuvõttu füsioloogia- ja anatoomiakateedris jäi meil veel aega P. Stradiņši nim. Meditsiini Ajaloo Muuseumi väljapanekutega tutvumiseks. Sellele muuseumile oli aluse pannud läti arsti ja teadlase prof. Pauls Stradiņši kollektsioon, mille ta riigile kinkis. Muuseumi väljapanekud võimaldavad saada ülevaate meditsiini arengust läbi erinevate sajandite ja kultuuride — ürginimeste koobastest kuni kosmosemeditsiinini välja. Erilist huvi pakkus tänapäeva meditsiini saavutuste ja kosmosemeditsiinialane ekspositsioon.

Järgmisel hommikul oli päikesepaisteline ja soe kevadilm. Sõitsime Riia Kardioloogiakeskusse. Riia Meditsiiniinstituudi sisehaiguste propedeutika kateedri õppejõud dr. Zujev tutvustas meid instituudi tööga. Instituudis tegeldakse südame-veresoonkonna haiguste funktsionaalse diagnostikaga — ravi ja profülaktikaga. Instituut on varustatud kaasaegse aparatuuri ja elektronarvutiga, mida kasutatakse diagnoosimisel ja haigete uurimisel saadavate andmete töötlemisel. Instituut on koostöös Moskva ja mitmete teiste meie maa teadusasutustega. Muuhulgas uuritakse ka Päikese aktiivsuse ja magnettormide võimalikku mõju südame-vereringehaigustele.

Kuni Tartusse viiva rongi väljumiseni tutvuti Riia vanalinnaga. Kokkuvõtteks võib öelda, et õppereis kujunes huvitavaks, saime kuhjaga uusi muljeid ja teadmisi.

EVE PÜVI,
pediaatria II k.

Viimaseid lutsi murraku rahvalaulikuid

Kagu-Läti Ludza linnast 25 kilomeetrit kagu suunas on Pilda külanõukogus Suure-Tsäpsi küla (Jaaniküla). Siin elab 83-aastane Antonina Nikonova oma pojapoja perega. Ta mõistab veel lutsi murraku regilaule, mida pärandas emapoolselt vanaisalt Härmä Jaanilt (sünd. 1850). Peale selle oskab ta palju vene ja läti rahvalaule.

Lutsi eestlasest filoloogiakandidaat Antons Breidaks viis Antonina Nikonova kahel korral esinema Ludza kultuurimajja.

Akadeemik Paul Ariste on lahke Antsja pool käinud kaks korda, enne sõda August Sangaga, pärast sõda Eduard Vääriga. Külastajaist olgu veel mainitud etnograafid Aleksei Peterson ja Eevi Astel, samuti dialektoloogid Hella Keem ja Salme Nigol.

PAULOPRIIT VOOLAINE

ÜTÜ atmosfääri-füüsika ring

Sellise nimega üliõpilaste teadusliku töö ring kutsuti füüsikaosakonnas kokku selle õppeaasta alguses. Õppeaasta lõpus võib korraks pilku tagasi pöörata.

Tahtsime koondada neid üliõpilasi, kellel on huvi just ümbritseva loodusega otsesemalt seotud füüsikalise uurimistöö vastu, kes meelsasti võtaksid osa välitöödest, ekspeditsioonidest jms. Kui tulevasi võimalikke töökohti silmas pidada, siis võiks atmosfäärifüüsika asendada ka laiema mõistega — geofüüsikaga.

Asjahuvilistena kogunes kümmekond üliõpilast, peamiselt esimeselt kursuselt. See arv ei ole väike, aga see ei tähenda, et edaspidi ei võiks inimesi juurde tulla. Pole sugugi vastunäidustatud, et ka mõned teiste erialade üliõpilased, kellel on vastav huvi olemas, ringis osaleksid. Teateid saab füüsikahoonest Tähe tn. 4, samuti võib üles otsida allakirjutanu.

Esimesel aastal pidasime arvukalt koosolekuid, kus esinesid vabariigi juhtivad atmosfäärifüüsikud, tegelesime mõnede konkreetsete töödega aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis, võtsime osa lepingulistest töödest. Enamik osavõtjaist läheb suvemalevlastena Vilsandi saarele teadusliku töö baasi rajama.

JAAN SALM,
üldfüüsika kateedri vanemõpetaja

Demokraatlikust arhitektuurist Usbekimaal käinute pilgu läbi

Arhitektuuri alal on selle artikli autorid võhikud. Et artikkel sellest hoolimata julgeb olla peaaegu ainult arhitektuurist, selle põhjuseks on mitu õnnelikku juhust. Esiteks juhtusime kolmekesi sel kevadel Samarkandi, teiseks sattusime seal kokku arhitektuuritudengi Nail Gainetdinoviga ja kolmandaks kutsuti meid üsna reisi lõpul külla ühte usbeki kodusse.

Traditsioonilist muhameedlikku Idamaa linnaosa on igaüks vähemalt pildi peal näinud — ühekorruselised madalad savist ja sõnnikust tehtud pruunikashallid majad, mis lähevad üle õue ümbritsevaks kõrgeks pruunikashalliks müüriks. Tänava poole pole mitte ühtki akent (jääb mulje, nagu oleksid majad möödujatele selja pööranud), tänavad ise on kitsad ja tolmused — ime siis, et euroopalikumate linnadega harjunul hakkab lihtsalt hale neist õnnetutest, kes veel selliseis urkais peavad elama. Ja ometi kuulsime reisi jooksul usbekkide endi käest mitu korda, et usbeki pered ei asu sugugi heal meelel neist «urgastest» ümber kõigi mugavustega korteritesse uutes suurtes paneelelamutes. Miks siis?

Naili seletus kõlas umbes nii: usbeki maja on ehitatud mitte lähtudes üldistest abstraktsetest mugavusstandarditest (veel vähem paljast arhitektuurilisest vormist), vaid eelkõige nende konkreetsete inimeste vajadustest, meelelaadist, tavadest ja maitsest, kes selles majas elavad.

Liigne palavus on teadagi lõunamaa suurim nuhtlus. Usbekistanis on suvel mõnikord üle 45°C kuuma. «Kõigi mugavustega korterid» õhukeste seintega uutes majades muutuvad sellistel aegadel tõeliseks põrguks, traditsioonilises usbeki kodus on aga mõnusalt jahe — tänu nendelesamadele inetutele paksudele müüridele, milles aknad puuduvad. Ja tänu siseõues kasvavatele puudele.

Siseõuel on usbekkide elus üldse suur tähendus, kaugelt suurem kui ainuüksi kohal, kuhu kuuma eest varjule minna (nii et teda on ehk raske asendada õhu konditsioneerimise seadmetega).

Majas, kus me külas käisime, oli kogu siseõu kaetud viinamarjavääte kandva sõrestikuga, millest suvel tekib õue kohale roheline katus. Läbi selle katuse langeb roheline valgus keset õue asuvale tiigile ja suurele klaasverandale, kus pererahvas ja külalised vaipadel istudes teed joovad. See on omaette maailm, mis välismaailmast mõnusasti eraldatud. Aeg voolab siin aeglasemalt, kõik on palju rahulikum ja ehk inimlikum kui teisel pool müüre. Kuid eraldatud ollakse tegelikult üksnes sellest, millega ei soovita kokku puutuda, seevastu külaliste vastuvõtuks on ruumikas varjuline siseõue lausa ideaalne paik.

Toad (neid oli päris palju, et suurt peret mahutada) olid selles majas ehk pisut pimedavõitu, aga see-eest jahedad ja väga mugavad — seintel ja põrandail suured kirsipruunid vaibad, laed kaetud ornamentidega. Rangelt võttes oli keerulisi mustreid eurooplase maitse jaoks korraga liiga palju, aga kummalisel kombel polnud kogumulje sugugi üleliia kirev, pigem just väga rahulik ja tasakaalustatud (meenutades selle poolest, muidugi märksa tagasihoidlikumal kujul, kuulsaid timuriidide-aegseid mošeesid ja medreseid). Moodne see sisustus muidugi polnud ja tundub, et autentselt rahvuslik ka mitte (eksootika seisukohalt oli maja juba sellepärast puudulik, et seal olid kõik euroopalikud mugavused televiisorist dušini). Paistab nii, et pererahvas, kes oli ise seda maja aastate jooksul ehitanud ja sisustanud, polnud taotlenud mingit muud eesmärki peale selle, et maja saaks mugav ja elamisväärne, ja seda oli see maja tõepoolest. Tundus, nagu oleksid maja, õu ja pererahvas moodustanud mingi ühtse terviku, mis omanese rütmis hingas ja elas.

Siinses kirjelduses võib mõnigi asi olla liialdatud, kuid fakt on see, et usbekid eelistavad selliseid maju moodsatele korteritele. Fakt on aga seegi, et majanduslikult on märksa kasulikum, kui inimesed elavad suurtes majades, ja et viimaste osatähtsus linnas seepärast pidevalt tõuseb. Ilmselt tuleks leida mingi kompromisslahendus. Sellise lahenduse otsimisega usbeki noorema põlvkonna arhitektid Naili ütlust mööda praegu ka tegelevad.

Lõpetuseks niipalju, et Samarkandis käisime ÜTÜ konverentsil,

KRISTA POOLAKENE,
MADIS NÄREP,
ARVO KÄÄRD

Venia legendi

Pedagoogikakateedri dots. kt. Valter Haameri *venia legendi* loeng teemal «Rahvaharidus süsteem» toimub 19. juunil kell 16—18 Tiigi tn. 78 ruum 237.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Füüsika-keemiateaduskonna üldfüüsika kateedri dotsendi kt. Eduard Tamme *venia legendi* loeng teemal «Aerosooliosakeste elektrilisest granulomeetriast» toimub neljapäeval, 21. juunil kell 17 peahoone auditooriumis 232.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

Sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dots. kt. Uno Leisneri *venia legendi* loeng teemal «Loote antenataalse seisundi hindamisest südametalitluse muutuste alusel» toimub 19. juunil TRÜ nõukogu saalis kell 15.

Prof. LEMBIT ALLIKMETS,
arstiteaduskonna dekaan

Spordiaasta sai läbi

13 spordialal toimunud ülikooli spartakiaad ja teaduskondadevaheline spordikonkurss, kus lisaks spartakiaaditulemustele arvestati osavõttu üleülikoolilistest ja teaduskonnasisestest üritustest ning kuulumist spordiklubi liikmeskonda, reastas allüksused ja teaduskonnad järgmiselt (võrdluseks on toodud kohad kahel eelmisel õppeaastal):

Teaduskond, osakond, kursus	Koht spartakiaadidel			Koht spordikonkursil		
	1978/79. õ.-a.	1977/78. õ.-a.	1976/77. õ.-a.	1978/79. õ.-a.	1977/78. õ.-a.	1976/77. õ.-a.
Spordimed. os.	1.	12.	7.			
Kehakult. III k.	2.	1.	2.			
Kehakult. II k.	3.	3.	—			
Töötajad	4.	2.	14.			
Filoloogiat.	5.	14.	8.	1.	7.	8.
Arstit.	6.	8.	6.	7.	6.	7.
Majandust.	7.	7.	3.	3.	4.	1.
Matemaatikat.	8.	6.	5.	6.	3.	4.
Biol.-geogr.	4.	4.	2.	5.	2.	3.
Kehakult. I k.	10.	—	—			
Õigust.	11.	5.	1.	2.	1.	2.
Füüsika-keemiat.	12.	11.	13.	8.	5.	6.
Kehakult. IV k.	13.	10.	11.			
Ajaloot.	14.	13.	10.	4.	8.	5.

Edukaimaks teaduskonnaks möödunud õppeaastal oli filoloogiateaduskond (spordinõukogu esimees Tiit Matsulevitš, ametiühingubüroo spordikomisjonis Priit Jõgi), kes spordikonkursil tõusis esimeseks, parandades eelmisel aastal saavutatud positsiooni tervelt 6 koha võrra ja spartakiaadil koguni 9 koha võrra. Ajalooteaduskond (Raivo Kiis) langes spartakiaadil küll viimasele kohale, kuid tõus spordikonkursil nelja koha võrra on hea enne. Stabiilselt esines majandusteaduskond (Toomas Sildmäe), kes konkursil tõusis ühe koha võrra ja spartakiaadil säilitas endise koha.

Huvitavalt kulgesid spartakiaadivõistlused. Üllatas spordimeditsiini osakond, kes esmakordselt saavutas esikoha ja parandas eelmise aasta tulemust tervelt 11 koha võrra (spordinõukogu esimees Konstantin Osmakesku, komsomolisekretär Ants Lõhmus). Rõõmustab arstiteaduskond. Ülikooli suurima teaduskonna edu näitab organisaatorite võimeid ja teaduskonna võimalusi. Kui kehakultuuriteaduskonna kursused esinesid traditsioonilise stabiilsusega, siis õigus-, matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonna ebaedu jätkus.

Paremini korraldatud spordiüritusteks tuleb lugeda orienteerumisvõistlusi (peakorraldaja Arne Kivistik), lauatennisevõistlusi (peakohtunik Elmo Kivits) ja laskmisvõistlusi (peakohtunik Ain Saan). Mitmete võistluste korraldamisel esines suuremaid või väiksemaid puudujääke, mis ei varjuta erakordsetes tingimustes toimunud spordiaasta üldiselt häid tulemusi.

Spordiklubi juhatus tänab asjaosalisi tehtud töö eest, soovib head suvepuhkust ja kutsub uuesti starti eeloleval sügisel. Ülikooli sportlaste paremikul seisavad aga ees tõsised võistlused — kandideeritakse vabariigi koondvõistkonda ja püütakse esineda edukalt NSV Liidu rahvaste VII spartakiaadil.

ARNOLD VAIKSAAR,
spordiklubi juhatuse esimees

Raamatud tagasi toomata

(Algus 3. lk.)

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST — A. Gaškov, R. Nildas, V. Rass, H. Reiljan, A. Rõõm, H. Thomson;

FILOLOOGIATEADUSKONNAST — K. Adams, K. Aron, M. Balahnitskaja, G. Konšina, L. Laasik, I. Lisetskaja, J. Malõševa, D. Mattiisen, T. Notšovka, G. Pelisaar, H. Piir, A. Pirogova, K. Raiend, J. Rubanovitš, N. Sahharnaja, K. Sarv, A. Šipulin, J. Tamberg, R. Tootmaa, N. Trunova, R. Viks, E. Virsa, I. Välja;

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST — V. Davõdenko, M. Haapsal, A. Kaasik, T. Kalju, G. Kornilov, M. Kägo, A. Külm, M. Leibovitš, A. Leomar, E. Liiv, A. Nemirovski, Ü. Päi, L. Pankova, E. Saar, I. Särev;

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST — I. Hanvere, I. Kukk, P. Kukk, A. Liik, T. Lust, L. Rebane, P. Sõber, J. Stein;

MAJANDUSTEADUSKONNAST — J. Bronštein, V. Elmik, A. Kallam, L. Kurakova, T. Kurdjukova, M. Löör, T. Margus, E. Roosioja, V. Sova, H. Suur, R. Umjärv, I. Viiask;

MATEMAATIKATEADUSKONNAST — V. Aro, N. Fefelin, T. Garagulja, J. Issakova, T. Klimaševskaja, I. Lehmus, T. Maisa, O. Obojeva, N. Oit, P. Palun, S. Pavlova, J. Porjadin, T. Raus, I. Sergejeva, G. Slavin, V. Slobitker, K. Soon, J. Suhorukova, U. Tammel, A. Tensing, I. Tiis, A. Tolpin, N. Tšebõtšelova, T. Tuula, J. Usvjat, P. Võhandu;

ÕIGUSTEADUSKONNAST — L. Asu, A. Holm, I. Leinjärv, M. Madisson, K. Meikas, V. Plato, K. Pärna.

KALJO LEPIK

Uusi trükiseid

Учебно-методическое руководство по старославянскому языку для студентов-заочников. Часть II. Морфология. Tartu 1979, 44 lk., 400 eks., 10 kop.

Справочник для поступающих в Тартуский государственный университет в 1979 году. Tartu 1979, 112 lk. 500 eks., 20 kop.

Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna üliõpilaste õppe-menetluspraktikate programm ja metoodilised juhendid. Tartu 1979, 38 lk., 300 eks., 10 kop.

Farmakoloogia kordamisküsimused. Tartu 1979, 30 lk., 1000 eks., 5 kop.

Faaside tasakaal ja lahuste omadused. Füüsikalise keemia praktikum. V. Past, J. Raudsepp. Tartu 1979, 58 lk., 500 eks., 10 kop.

Kes teab?

Kõiki, kes teavad midagi 8-köitelise «Eesti entsüklopeedia» (välja antud aastail 1932—1937, sinises kalingurköites) müümisest või ostmisest TRÜ peahoones või mujal aprilli lõpus või hiljem, palume teatada telefonil 11-272 või Tartu siseasjade osakonna korrapidajale.

Lõpuaktused

Õigust.	21. juunil	kl.	12.
Matemaatikat.	22.	„	15.
Füüsika-keemiat.	26.	„	11.
Biol.-geogr.	26.	„	14.
Ajaloot.	27.	„	12.
Arstit.	28.	„	11.
Kehakultuurit.	28.	„	16.
Majandust.	29.	„	15.
Filoloogiat.	30.	„	11.

NB!

Järgmine, selle õppeaasta viimane lehenumber (lõpetajatele) ilmub 29. juunil.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2394. MB-02757.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Head teed!

Ajaloo-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Allpere, Andres
Anni, Vivian
Juske, Ants
Kalm, Piret
Kivest, Ingrid
Lange, Kalle
Linnus, Urma
Lõugas, Anne
Metsallik, Romeo
Metsallik, Ruth
Multer, Olaf
Niitsoo, Lilian — kiitusega
Ojala, Tiiu
Paju, Elsa
Pukk, Piret
Pung, Aino
Pärtlisaar, Viive
Püvi, Toomas
Selirand, Urmas
Tõnismaa, Helgi — kiitusega
Tõnismann, Alar
Veenpere, Enn
Veispak, Teet
Vikkat, Reet

Psühholoogiaosakond

Allik, Lembit
Edula, Tiina — kiitusega
Ennuk, Marje
Gailit, Valdeko — kiitusega
Ignatjev, Valeri
Ilvest, Mare
Karja, Ene
Keskküla, Ülo
Kivisik, Ene
Kolk, Sven
Lasn, Maaja
Mitri, Ivar
Mägi, Heiki
Nuuma, Andres
Piiskop, Maret
Puškin, Boriss
Põder, Endel
Riik, Helje
Riisalo, Riina
Ritsbek, Vivian
Sildoja, Imbi
Taar, Mati
Teiverlaur, Maria
Tiidema, Eelin

Defektoloogiaosakond

Dammert, Kersti
Jaago, Lena
Kannike, Leili
Keres, Aili
Kirsel, Virve
Laas, Helle
Lill, Riina
Luka, Urve
Lukk, Olaf
Mallo, Sirle
Mellik, Kersti
Oselein, Mare
Paltser, Reet
Puhm, Urve
Sula, Mai
Tappel, Ingrid
Tolga, Malle
Toome, Ülle — kiitusega
Tuuksam, Reet
Viling, Luule

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Aidak, Rein
Alber, Merike
Altof, Kaja
Artjomov, Boriss
Bogun, Maret
Egipt, Harry
Hagel, Tiiu
Jauk, Arved
Javoiš, Bruno
Jäger, Peep
Kahru, Mai
Kiidron, Kaja
Kodasma, Shirley
Kriis, Leili
Kungur, Vaima
Kõiv, Heiti
Kõll, Hellen
Küünal, Milvi
Liblik, Mart
Liiva, Eve
Loorits, Kalev
Lust, Karl
Mossolov, Ardalion — kiitusega
Multer, Piret
Niinepuu, Aino
Parhomenko, Leili
Parmas, Roman
Pruli, Tõnu
Põldmäe, Mall
Päid, Margit
Rohtla, Raivo
Roopalu, Ano
Saluri, Anu
Schmidt, Valve
Schön, Margo
Skadmane, Helve
Sõrmus, Siiri
Životnikov, Arkadi
Tasa, Epp
Telk, Maimu
Tihhomirov, Peeter
Toome, Kaljo
Ugand, Peeter
Valdmaa, Sulev
Veemaa, Helgi
Viiralt, Mare
Vilipus, Vladimir

Defektoloogiaosakond

Goidina, Maire
Hiiuväin, Aino
Juhanson, Tamara
Jõgi, Eevi
Jürisson, Mai
Korrol, Koidula
Lattik, Marika
Maremäe, Viivi
Passup, Mai
Pukk, Aada
Sillar, Õie
Timusk, Saima
Vainu, Marika
Väärtnõu, Ülle

Psühholoogiaosakond

Ani, Mari
Hälvin, Johannes
Ilves, Koidula
Kaarelson, Reet
Kaarelson, Tõnu
Kaasik, Aare
Kalmus, Mart — kiitusega
Kiisel, Eha
Kivi, Maie
Lainjärv, Elle
Niidas, Rein
Paalandi, Arvi
Paju, Aino
Põder, Leida
Raudsepp, Olev
Samoilov, Andreas
Siimon, Jüri
Siimson, Ilmar
Sork, Salme — kiitusega
Valk, Nadežda — kiitusega
Vasser, Tatjana
Öövel, Lauri

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Adojaan, Aleksander
Adojaan, Bela
Arro, Andrus — kiitusega
Asser, Toomas — kiitusega
Bakhoff, Peeter
Ehatamm, Ruuta
Eesmaa, Sirje
Geršman, Maire
Haamer, Kai
Hanikat, Karin
Hunt, Ele
Iljina, Riina
Ivand, Reet
Josing, Arne
Jõesaar, Liia
Kaasik, Silvi
Kabel, Jaak
Kaljula, Eevi
Kann, Õnne
Kiisküla, Sirje
Kõrgvee, Ago
Kägo, Koit
Käsper, Maire
Künnapu, Ene
Laarin, Epp — kiitusega
Laas, Anne
Labotkin, Rait — kiitusega
Laur, Taimi
Leinsalu, Riina
Lekk, Urve
Lepik, Elle
Lepik, Tea
Liivat, Aadu — kiitusega
Linnus, Kersti
Loide, Külliki
Loige, Anne
Luige, Lii
Lumiste, Rein — kiitusega
Lüüs, Mart
Makke, Sirje
Margus, Mall
Mau, Sigrid
Meren, Tiit
Moppel, Marget
Mutso, Ülle
Mäeots, Rutt
Männik, Maie
Normann, Anne-Lii
Ollino, Jaak
Paesüld, Riho
Pank, Lea
Pariis, Juho
Pedakmäe, Kersti
Peetersoo, Ene
Puusepp, Helvig
Rosenthal, Arvo
Rägo, Lembit
Saks, Kai — kiitusega
Silland, Olev
Soonik, Tiina
Suurmaa, Külliki
Zimmermann, Dagmar — kiitusega
Zirk, Malle
Tamleht, Eha
Tanne, Reet
Teras, Viive
Tiimus, Tõnu
Timmas, Vööbe
Toomla, Olev
Tsakko, Tiia
Tölpt, Tiiu
Valkenklau, Karin
Varblane, Sõlvi
Vasar, Eero — kiitusega
Vasar, Veiko — kiitusega
Vähi, Riina
Väljaots, Kuido

Raviosakond (vene õppekeelega)

Baklagina, Ludmilla
Briliene, Tatjana
Davijeva, Roza
Feldman, Julius
Golubeva, Elviira — kiitusega
Gvianidze, David
Gvianidze, Kiira
Kravtšenko, Jelena
Laidina, Niina
Lessing, Veera
Markina, Valentina — kiitusega

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 Reedel, 29. juunil 1979 XXXI aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Arsti-teaduskond

(Algus 1. lk.)

Matkava, Marina
Mirošnitšenko, Larissa
Parrik, Albiina
Rjazantseva, Ludmilla
Rohtla, Tatjana
Sirko, Eva
Suhodrev, Berta
Zaitseva, Tamara
Zubko, Eva
Šmukerova, Jelena
Telnova, Erika

Pediaatriaosakond

Aasa, Ene
Arbet, Anu
Haldre, Lemme
Kallik, Krista
Kasuri, Küllike
Keronen-Igonen, Mare
Kipper, Ruth
Kurvits, Mare
Lahe, Reet
Lai, Maret
Muda, Merle
Napp, Liili — kiitusega
Pavelson, Ene
Pirnipuu, Maret
Putnik, Urve
Põld, Anneli
Pärl, Marika
Raielo, Ruth — kiitusega
Silland, Mare
Suur, Reet
Tõnisson, Merike
Virro, Silvia

Spordimeditsiiniosakond

Aivars, Aris
Baidikova, Tatjana
Bebriš, Visvaldis
Brilis, Virginijus
Didvig, Merike
Ernstson, Karin
Feditškina, Olga
Fjodorov, Ivan
German, Tatjana
Kiviselg, Ants
Kotenko, Ljudmilla
Kotljarov, Pjotr
Kuznetsova, Irina
Kuznetsova, Zoja
Lazaridi, Konstantin
Mitrofanova, Svetlana
Mortuzane, Valda
Obojeva, Nelli
Osipov, Vadim
Pihulja, Ljudmila
Savvi, Reet
Seliverstov, Aleksandr
Strauss, Egils
Žukova, Ljubov
Tein, Toomas
Valiulis, Algirdas

Stomatoloogiaosakond

Allik, Ülle
Anderson, Maaja
Antalainen, Külli
Aru, Piret
Ennosaar, Pille — kiitusega
Ernits, Liis
Kauba, Reet
Keskpaik, Sirje
Laur, Õie
Lehtis, Ülle
Mägi, Hele
Nooni, Taimi
Paabo, Ene
Parrest, Laine
Redi, Riina
Saripova, Indira
Senješ, Birgit — kiitusega
Siiak, Lauri
Tääkre, Hannes
Vaasa, Piret

Farmaatsiaosakond

Ande, Tiiu
Annuk, Õilme
Aspre, Tamaara
Erik, Evi
Heiberg, Merike
Heiberg, Tõnu
Jansons, Anne
Jürisson, Reet
Kadak, Tiina
Kiudorf, Maarika — kiitusega
Kiviselg, Kaja
Kogger, Rein
Kõiv, Agnes
Liit, Aino
Lilium, Kaja — kiitusega
Luman, Katrin
Männil, Mall — kiitusega
Mätas, Õie
Paissova, Natalja
Peitel, Urve
Piisang, Eha
Pärn, Sirje
Raud, Reet
Raudsepp, Siiri
Rohejärv, Helve
Serk, Pille
Sinivee, Tiiu
Soosaar, Angela
Tuuling, Astrid
Urtson, Ere
Uudelepp, Marika
Valner, Ülle
Viikman, Made
Vogelberg, Uno
Võlli, Katrin

Bioloogia-geograafia teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Bioloogiaosakond

Eskel, Kaja
Harmipaik, Inge
Hinto, Elli
Härm, Tiina
Kanarik, Katrin
Kann, Eve
Kirss, Ene
Kirss, Indrek
Koff, Tiiu
Korsjukov, Reet
Koni, Mari-Anne
Lemmik, Anne
Lokk, Raivo
Maran, Jalde
Maran, Tiiu
Matto, Reet
Metsatalu, Marika
Poola, Karin
Randvee, Karin
Rosin, Tiiu
Saag, Andres
Saag, Anu — kiitusega
Sõber, Jüri
Raudsepp, Terje
Tael, Leili
Talpsepp, Tõnu
Teller, Margit
Teugjas, Hele
Viikmaa, Silvi
Väärand, Reet
Vissak, Marje
Vissak, Peeter
Õnnepalu, Urve
Õun, Viiu

Geograafiaosakond

Aaviksoo, Kiira
Andra, Katrin — kiitusega
Altin, Elli
Hiob, Tiina
Iital, Arvo
Jaanson, Maret
Jõks, Tiiu
Kallavus, Küllike
Korts, Margit
Kärner, Daisy
Lainoja, Katti
Marksoo, Peeter
Marksoo, Ülle
Mihkelson, Valve — kiitusega
Mägi, Tõnis
Noorkõiv, Rivo
Olev, Anne
Peterson, Sirje
Peterson, Sirje K.
Peterson, Urmas
Ploom, Tiina
Pruer, Maret
Põder, Sirje — kiitusega
Reiljan, Hilda
Rõivas, Henn
Rõivas, Tiia
Saamel, Marika
Teppo, Taimi
Tähepõld, Aili
Veeroja, Ülle
Vihman, Maret
Visnapuu, Jüri

Geoloogiaosakond

Argus, Heinar
Bauert, Heikki
Kosk, Arno
Laas, Jüri
Laine, Mati
Laja, Lembit
Liiber, Urmas
Lode, Endel
Pani, Tõnu
Põldvere, Ain — kiitusega
Põldvere, Anne
Tang, Hugo
Utso, Toivo
Uusmaa, Anu
Uusmaa, Avo

Mittestatsionaarselt lõpetaja:

Bioloogiaosakond

Pendra, Anu

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aasaru, Helkki
Aeg, Ragna
Asveit, Edith
Joosep, Arnold
Kalaus, Tiiu — kiitusega
Kaldre, Peeter
Karm, Mari
Kerge, Krista
Kriis, Maire
Kull, Helle
Lendok, Katrin
Lättemäe, Silja
Meister, Ülle
Mölder, Eva
Nemvalts, Heli — kiitusega
Pahkla, Raini
Piir, Hille
Pranno, Tiina
Põdersoo, Aime
Rand, Mia
Rosenvald, Avo
Šank, Ester
Toomik, Siiri
Turu, Taimi
Uibo, Udo
Veevo, Mare
Vuntus, Karin

Vene keele ja kirjanduse osakond

Avramets, Irina — kiitusega
Blohhina, Tiina
Juurmann, Sirje
Jäger, Silvia
Kikerpill, Silja
Kofman, Olga
Konohhova, Natalja
Krasohina, Valentina
Kupts, Sirle
Laasik, Linda
Laiapea, Regiina
Lizunova, Antonina
Makejeva, Larissa
Mljavova, Tatjana
Muhhina, Natalja
Pirogova, Aleksandra
Prokoptšuk, Krista
Pütsep, Ina
Rosenberg, Larissa
Salupere, Silvi
Siitin, Tanja
Tamm, Eha
Tammistu, Lea
Titova, Ljubov
Tsiskaraševili, Dmitri
Tšiževskaja, Natalja

Inglise filoloogia osakond

Aabne, Eve
Ennok, Vivika
Hallap, Ellen
Heidmets, Tiit
Joosep, Siiri
Kalmus, Malle
Kattai, Liina
Kiis, Marje — kiitusega
Kotkas, Laivi
Kulasalu, Mall
Kuller, Reet
Kure, Sirje
Künka, Hans
Liivak, Lembit
Madal, Tiiu
Niine, Maris
Poolakene, Krista — kiitusega
Pulver, Marvi — kiitusega
Reissaar, Kristi — kiitusega
Saarna, Maarika
Skiller, Kersti
Ševtšuk, Tiia
Traat, Silja
Türk, Ülle — kiitusega
Ummik, Krista
Vasli, Ene
Viiding, Merle
Välja, Reet
Wittenberger, Anna

Saksa filoloogia osakond

Alev, Ivi
Kongo, Mall
Külv, Ülle
Luigaste, Marje
Lääne, Rita — kiitusega
Ojaver, Eva
Oolup, Urmas
Pajumets, Maiga
Parts, Hariet-Dagmar
Ploovits, Malle
Sikkal, Esta
Suur, Juta
Žurina, Natalja
Tamm, Riina
Trug, Hedi

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Epner, Heiki
Gerlet, Marika
Hanslep, Arvo
Jago, Leelo — kiitusega
Järvoja, Eha
Kaart, Ene
Kook, Asse
Krjutškova, Erika
Kõiva, Mare
Kõrge, Eha
Külm, Viive
Lairand, Luule
Lees, Pille
Maimik, Inga
Mikk, Helle — kiitusega
Männik, Astrid
Narusk, Ene
Närska, Vaike
Orulepa, Maret
Pajur, Pia
Part, Anu
Päid, Anne
Raadla, Aime
Rammo, Sirje
Rebane, Margit
Reinmann, Margit
Rips, Merle
Semm, Sirje
Sillaste, Aarne
Talpsepp, Ebe
Tamkivi, Külli
Tammsaar, Eva
Teras, Ants
Toomistu, Marju
Uusküla, Urve
Vaino, Luule
Vapper, Tiina
Velbaum, Virve
Viiding, Riina
Ülevaino, Rein

Vene keele ja kirjanduse osakond

Aleksašina, Natalja
Beltšikova, Natalja
Desjatnikova, Zoja
Dmitrijeva, Olga
Gorškova, Tatjana
Gusseva, Veera
Jatskina, Svetlana
Kell, Tatjana
Kornilova, Olga
Luukas, Valentina
Malozjomova, Svetlana
Mark, Niina
Mõtskina, Svetlana
Rattik, Jüri
Smutneva, Svetlana
Tiits, Irja
Tšuikina, Aleksandra
Vostrova, Tatjana

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Aluoja, Viiu
Jõers, Eva
Kõomägi, Helmi
Läänemets, Urve
Trussevitš, Nikolai

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Kilvet, Krista
Kruusmaa, Tiina
Madisson, Laine
Ojakäär, Kai
Põder, Kersti
Reinhold, Heili
Tingas, Leili
Üprus, Sirje

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

Annuk, Kalju
Eesmaa, Ivo
Jürjen, Ants
Kallaste, Toivo
Kasikov, Aarne
Kolk, Juhan — kiitusega
Kägo, Mati
Lass, Tarmo
Luman, Tõnu
Nõmmiste, Ergo
Põhjala, Heino
Saks, Hiido
Salla, Olev
Susi, Jaan
Suurmaa, Eerik
Talvik, Heino
Tarkin, Mati
Tomson, Katrin
Treufeldt, Mati
Unt, Anto — kiitusega
Vaher, Kalev
Viires, Mart
Viljus, Ants
Virro, Andres
Vissel, Agu

(vene õppekeelega)

Bitova, Tamara
Fedossejev, Anatoli
Kofman, Lev
Korsakov, Vadim
Kravtšenko, Olga
Kuzmina, Irina
Lebedev, Dmitri
Lapistova, Nelja
Neborjakina, Viktoria
Nikolajev, Viktor
Palm, Viktor
Rozengauz, Vladimir — kiitusega
Soo, Aleksander
Sõmkina, Ljudmila
Štšerbakov, Vladimir
Vostrov, Aleksander

Keemiaosakond

Alt, Vilve
Ansip, Andrus
Anton, Avo
Bergmann, Malle
Bulõga, Tatjana
Haapsal, Margit
Hallast, Malle
Jarvet, Jüri
Jõesaar, Meelika
Kallas, Urmas
Kamdron, Riina
Klaus, Riina
Laumets, Ene
Leinbock, Riina — kiitusega
Leis, Marje
Lelov, Tiina
Lüüs, Ene
Muršak, Andrei
Muuga, Liidia
Palts, Ursula
Paris, Lydia — kiitusega
Penart, Elle
Pähno, Helgi
Talviste, Viive
Tammeväli, Katrin
Usin, Age
Vares, Ülle
Viigi, Anu
Vou, Liili

Õigus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aavastik, Andres
Ahelik, Maret — kiitusega
Allik, Heldin
Annama, Koit
Arrak, Andri
Biin, Sirje
Eits, Ira
Ennok, Aivar
Ero, Avo
Ero, Lii
Ginter, Jaan — kiitusega
Holm, Riita
Jõks, Henn
Kaasik, Viktor
Kallion, Madis — kiitusega
Karelson, Anneli
Kera, Maie
Kilumets, Vilma
Kutsar, Ago
Laur, Mare
Laus, Raivo
Liivoja, Rein
Lipp, Süvi
Melder, Felix
Mets, Liis
Mikson, Liia
Mändsaar, Halvar
Nikkarev, Viktor
Nittim, Riho
Paida, Anne
Paling, Reet
Piirsalu, Peep
Plato, Valev
Prillop, Kalev
Pukk, Sally
Põld, Jüri — kiitusega
Rannasoo, Viire
Relvik, Reet
Ruul, Renee
Saar, Indrek
Salumaa, Evi — kiitusega
Siibak, Andrus — kiitusega
Siibak, Kadri — kiitusega

(Järg 3. lk.)

Teelesaatjad, teelemine jad

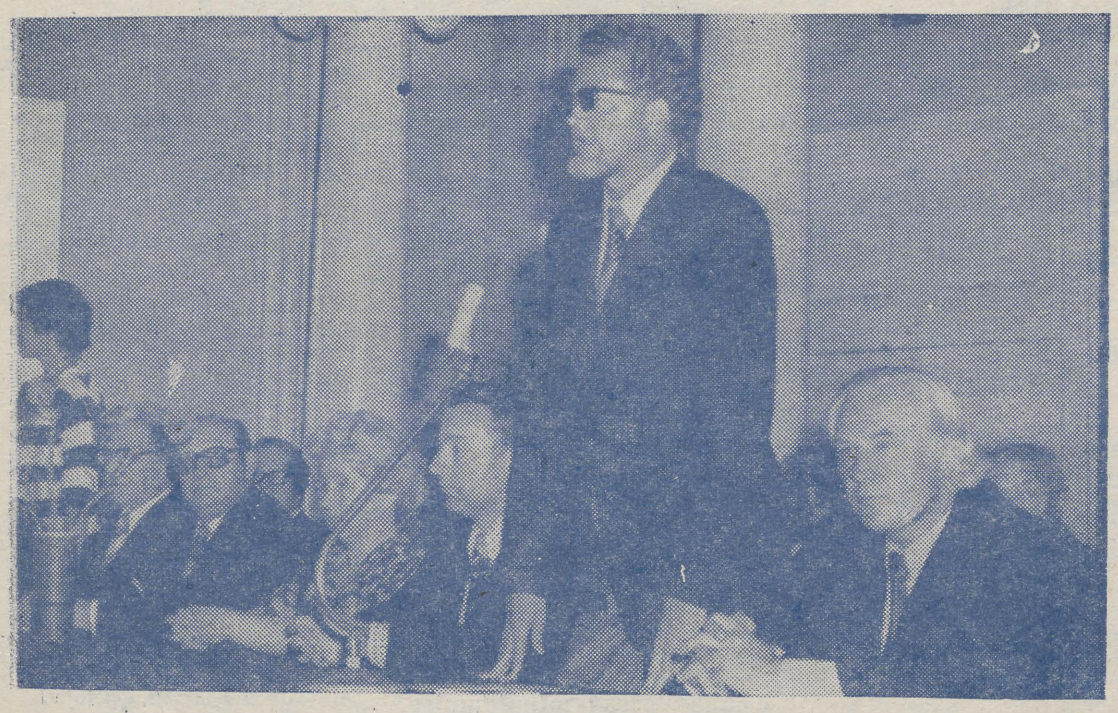

1

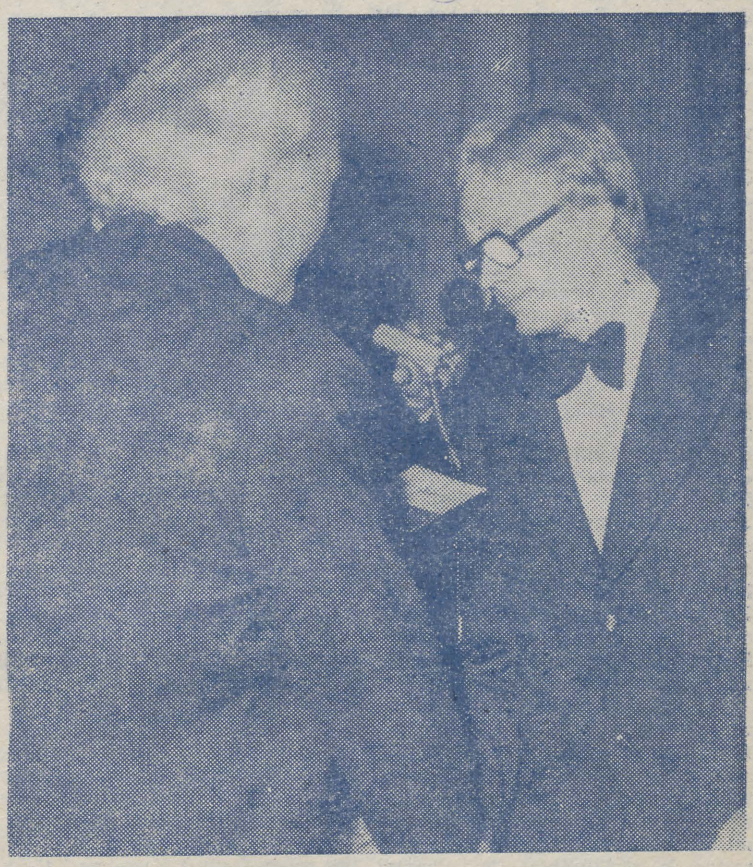

4

2

5

3

1. Esimesena lõpetasid 21. juunil õigusteaduskonna üliõpilased. Lõpuaktuse avas dekaan Hengo Kings.

2. Oma kursuse saadab teele Lembit Saarnits.

3. Lilled õppejõule...

4. Diplomi saab ülikooli komsomolikomitee sekretär, õigusteaduskonna kiitusega lõpetanu Madis Kallion.

5. Üliõpilaspõlve viimane allkiri Aivar Ennokilt.

JÜRI LAANE fotod

Õigusteaduskond

(Algus 2. lk.)

Simson, Anne
Suigusaar, Eha
Zimmermann, Kalev
Taimre, Ülle
Takis, Kersti
Talviste, Üllar
Tamm, Sirje — kiitusega
Tammekivi, Margus
Tartu, Priit
Tartu, Raili
Tennosaar, Maie
Tolk, Eve
Toomiste, Maie
Tullus, Arne
Vesso, Jekaterina
Vilipuu, Sirje

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Aava, Meelika
Antik, Marjo
Erelt, Ülo — kiitusega
Hiiemäe, Aili
Hindrekson, Šifara
Hõbe, Helju
Ivanova, Ilse
Jemeljanova, Galina
Jõgar, Sirje
Jõgi, Oskar
Järvis, Toivo
Kaldvee, Külli
Kaljuvee, Jüri — kiitusega
Kazak, Rein
Klamas, Merje
Kodu, Juta
Kohal, Toomas
Kool, Evi
Krainev, Maret
Krull, Mare
Kukemelk, Jaan
Kuremaa, Olev
Lammertson, Toomas
Lepik, Peeter
Leping, Eve
Lindre, Inge-Varju
Lindsalu, Tõnu
Palm, Ruth
Palmpuu, Lembit
Perv, Astrid
Petermann, Vello
Plink, Ülle
Puhkason, Katrin
Põder, Marje
Pärna, Krista
Rander, Gunnar
Rivis, Eva
Saar, Ülle
Sakkis, Arno-Jaanis
Sepp, Mare
Sokk, Siiri
Soo, Sirje
Stamberg, Marge
Tammaru, Küllike
Tamm, Andres
Tamm, Ülle
Tosin, Ants
Treisalt, Urve
Tšižova, Angelina
Varblas, Viive
Viik, Maie
Viliste, Lea
Vitsut, Jüri
Väin, Milvi

Püssirohtu jätkub

16. juuni õhtu oli ülikooli vanas kohvikus eriti rahvarohke. Oli ka põhjust: märgiti NLKP ajaloo kateedri dotsendi VILMAR RUUSI ümmargust, õigemini kahekordselt ümmargust tähtpäeva: pool sajandit eluteed ja sellest kakskümmend viis tööd Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Veerand sajandit ühes kollektiivis... See on ere näide sellest, et tubli töömehe ja töökollektiivi vahel on vastastikuse austuse ja lugupidamise suhted, et töökollektiiv on kujunenud nagu «oma polguks», kust ei taheta lahkuda ja kelle au ja väärikuse nimel ollakse valmis täitma iga ülesannet.

Seekord polnud koos aga ainult oma töökollektiivi liikmed. Kuulub ju Villu Ruus ka Mustametsa Kehakultuurientusiastide Ühendusse, juhib suvilakooperatiivi «Otium» tegevust, on Kalastajate Seltsi aktiivne liige, ühiskonnateadlane ja ühiskonnategelane ning paljudele lihtsalt hea sõber ja seltsimees. Seepärast kõlasid arvukad tervitused, head soovid ning mitmesugused muhedad mõtted. Sõnavõttudes heietati ka mälestustelõnga ja sellest koorusid välja mitmed ja mitmed detailid, mis muutsid kahekordse juubilari veelgi lähedasemaks, tuttavamaks.

Töölisperekonnast pärit nooruki raskustega põimitud noorusaastad, 1940. aasta pöördelised päevad, sõda ning sellele järgnenud taastootmisaastad — igaüks neist jättis oma jälje isikupärasuse kujunemisse, milles eelkõige väljendub visadus ja sihikindlus. 1955. aastal lõpetati majandusteaduskond kiitusega. Edasi — aspirant, TRÜ vanemõpetaja, dotsent. Praegu aga kuulub V. Ruus nende hulka, kelle doktoritöö valmimist arvestatakse lähemate aastate raamidesse. Tegevus TRÜ parteikomitee sekretärina on rikastanud teda parteitöö praktiliste kogemustega, õppetöö kaks ja pool aastakümmet on teinud temast vabariigi ulatuses NLKP ajaloo tunnustatud metoodiku. Sellest kõnelevad ka kätte antud ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna RSN Täitevkomitee aukiri ning TRÜ rektori käskkiri.

Oli, mida meenutada, oli, milleks uut edu ja jõudu soovida, sest aastatega kujunenud loomeküpsus võimaldab seada avaraid perspektiive teaduse arendamisel ning noorsoo õpetamisel ja kasvatamisel.

Veel kaua pärast südaööd särasid vana kohviku aknad täistuledes. Nendes kinnitus sümboolselt sõnavõttudes ja soovides väljendunud veendumus, et juubilari püssirohusarves peituvad tagavarad on küllalt suured ning järgnevad töö- ja toimetusterohked aastad lisavad uusi võite juba saavutatu märkimisväärsele reale.

JOHANNES KALITS

«Tõelise» Turkmeenia otsinguil

Vesi! Kõikjal parkides basseinid ja purskkaevud! Ja kui palju puid ja lilli! Käiksid nagu aias aga mitte kauge liiduvabariigi pealinnas. Kus on siis see kauaoodatud kõrb, mis moodustab ligi 9/10 Turkmeeniast? Kus on väikesekasvulised pilusilmadega turkmeenlased?

Nädalast ei piisa, et tutvuda ühe linnaga, rääkimata tervest vabariigist, selle rahvast. Kuid nädalast piisas täielikult, et segi lüüa kõik mu senised ettekujutused Turkmeeniast ja turkmeenlastest.

Päris kõrb jäigi sedapuhku nägemata, kuigi ta algab kohe Ašhabadi äärest. Meie aga sõitsime teisele poole ning seal õitsesid aiad ja laiusid põllud. Ašhabadis endas pole märkigi kõrbest, vastupidi, see on kõige rohelisem linn, mida tean. Iga tänav on siin puiestee, lõpeb üks park, astud vaid paar sammu ja oled teises, veel varjurikkamas, veel ilusamas. Kuid puude rohkus ise on juba märgiks, et mitte alati pole siin meeldiv nagu kevadel: suvel ulatub õhutemperatuur +45°-ni, asfalt sulab jalge all. Siis on puud ja purskkaevud hädavajalikud.

Ašhabad on väga noor linn. Mitte ainult sellepärast, et pärast mongolite retke 13. sajandil ehitati uus kindlus siia alles 1881. aastal. Vahepeal oli veel 1948. aasta 6. oktoober. Sel ööl muutus õitsev linn paarikümne sekundiga rusuhunnikuks. Sõjajärgse maailma üks tugevamaid maavärisemisi jättis linnast püsti vaid 26 maja. Terve linn on ehitatud 30 aasta jooksul ja mida uuemad majad, seda ilusamad. Kõik ehitised linnas on madalad, kõrgeimad neist 4—5-kordsed. Ašhabadlaste jaoks on kõrgehitused niisamasuguseks eksootikaks nagu lumi. Lund sajab ka seal, talvel on külmakraade 10 ringis. Kuid suusatada ei saa ja lumehangi ei näe.

Mitte alati pole Ašhabadis nii palju vett ja rohelust olnud. Sajandi algul maksis 20 ämbrit vett 2 rubla 40 kopikat. 1962. aasta kevadel tõi Lenini-nim. Karakumi kanal Amudarja vee linna.

Pealinna noorus justkui sümboliseeriks kogu rahva, tema kultuuri noorust. Turkmeeniamaal ringi käies tajusin pidevalt, et olen sattunud inimkonna noorusmaale. Kõik on neil alles ees! Oktoobrirevolutsioonini polnud turkmeenidel ei oma rahvust, riiki ega kunsti. Elati hõimudena rändkarjakasvatajate rasket elu. Kõige väärtuslikumaks olid vaibad. Nende eest maksti juba siis ja makstakse ka praegu kullahinda. Üle 80 riigi ostab maailmakuulsaid turkmeeni vaipu. Need on erilised: väga vastupidavad ja säilitavad oma ilu aastakümnete või koguni -sadade jooksul. Räägitakse, et mida vanem vaip, seda ilusam. Turkmeeni vaibakudujate tööd peab oma silmaga nägema, kirjeldada seda nagu turkmeeni vaipade ilugi on võimatu. Iga ruutmeetri kohta tuleb kuni 350 000 sõlme, keskmise suurusega vaipa koob 2—3 kudujat 3—4 kuud. Muster on küll ette antud, kuid kudumise ajal naised joonistele ei vaata — muster on neil sõrmedes. Igal hõimul oli oma vaibamuster, kus algselt iga joon, iga täpike midagi tähendas. Mustrite tähendus on sajandite jooksul küll ununenud, kuid nende ilu võime imetleda tänapäevalgi. Vaipade põhitooniks on tumepunane, see on turkmeenide rahvusvärv. Tumepunased on neil ka rahvariided ja tübeteikad. Turkmeenide arvates on just tumepunane värv see, mis peegeldab kõige paremini päikesekiiri.

Ašhabadi tänavatel jalutades silm lausa puhkas: inimesed näivad kõik kuidagi tuttavlikena. Turkmeenid ei vastanud põrmugi mu ettekujutusele Kesk-Aasia rahvastest. Nad sarnanevad rohkem eestlastele kui kõik meie naaberrahvad. Kui jätta kõrvale tõmmu jume ja lopsakad ronkmustad juuksed, on tunne, nagu käiksid Tallinna või Tartu tänavatel. Seda tunnet tugevdab seegi, et sinusse suhtutakse nagu omainimesse. Vanadel turkmeenidel oli tava: igaüks, kes astus üle jurta läve, oli külaline. Küsida talt, kust ta tuleb või kuhu läheb, tähendanuks elementaarsete viisakusreeglite rikkumist. Sellist külalislahkust võib Turkmeenias näha ka nüüd. Seda said tunda kõik ÜTÜ konverentsi ja samal ajal toimunud poliitiliste laulude ja plakatite konkursi külalised. Lahkudes jäi sinna maha palju sõpru, kaasa tõin aga soovi veel kord seda päikeselist maad külastada.

ÜLLE TÜRK,
inglise fil. V k.

Kehakultuuriteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aaviksoo, Peep
Jasnov, Anatoli
Järv, Vallo
Kaljujärv, Hannes
Käärik, Margus
Liivak, Jaan
Liivandi, Jaak
Liivandi, Maire
Must, Urmas
Nurm, Taima
Orav, Karin
Palm, Tarmo
Parik, Elmo
Rjabov, Viktor
Rosenberg, Toomas
Savvi, Villem
Sülla, Siiri
Zalõbin, Aleksander
Tamm, Tähti-Merike
Tammert, Aleksander
Tolmov, Mati
Toode, Kersti
Torop, Ülle
Uibo, Andris
Vaimel, Kaire
Vaimel, Merike
Vares, Vahur
Varrik, Enn
Varrik, Helle
Volt, Tarmo
Ööpik, Vahur — **kiitusega**

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kiilo, Arnold
Markson, Ülle
Pärna, Heino
Suurvarik, Georgi
Toomessalu, Sirje
Truus, Lea
Uffert, Lilija
Viies, Sulev

Majandusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Alari, Andres
Avi, Aili
Avikson, Tõnis
Elmik, Virve
Hanson, Helve
Kelder, Ivika
Koit, Tiina
Laks, Malle
Migur, Helgi
Mäesalu, Mare
Mändla, Inna
Oidram, Reet
Pakk, Sirje
Puusaare, Mare
Põldes, Maimu
Suits, Aira
Talu, Vilma
Tank, Leili
Tõrs, Heli
Vaargas, Eve
Õispuu, Maie

Rahanduse ja krediidi eriala (vene õppekeelega)

Aleksejeva, Svetlana
Anatoljeva, Irina — **kiitusega**
Ašurkina, Tamara
Barõšnikova, Irina
Bogdanova, Ljudmilla
Filimonova, Ljudmilla
Gordejeva, Ljudmilla
Harlašova, Jevgenia
Hotko, Valentina
Kurdjukova, Tatjana
Kurvinen, Marina
Lagunova, Taibja
Malofejev, Valeri
Organova, Feodossia
Ossipova, Vera
Samoilenko, Ljudmilla
Šilov, Anatoli
Zinovjeva, Ljudmilla
Zujev, Konstantin
Tšebotarjova, Larissa
Tõugjas, Evi
Võlegžanina, Marina

Majandusküberneetika eriala

Ellervee, Merike
Jänes, Vello
Kaevand, Tarmo
Kaldvee, Kaarel
Kase, Juta
Kase, Oleg
Kägo, Heli
Maran, Andrus
Maran, Reet
Mootse, Ülle
Opmann, Mart
Ott, Reet
Pakats, Hilje
Pildre, Heli
Ross, Aivi
Ruusmaa, Enn
Räägel, Toivo
Siilats, Krista
Sild, Peeter
Sild, Vello
Sova, Vahur
Soodla, Vaike
Valvas, Priit
Vasli, Tiit
Pulk, Merike
Võsu, Ene

Kaubandusraamatupidamise eriala

Bachmann, Andres
Audova, Tõnu
Erusk, Anne
Ivask, Inna
Jakobson, Koidula
Edel, Maire
Kranich, Ene
Kriisk, Vilma
Lepik, Arvo
Lindmets, Ülle
Mihkelson, Hurmi
Namm, Andres
Nõmmik, Aira
Nõmmiste, Mati — **kiitusega**
Poll, Ülle
Purgas, Mare
Suur, Hiie
Sööt, Ene
Talv, Maie
Ude, Liivia
Varmat, Anna
Veldemann, Evald
Visnap, Merike
Tikerpuu, Tiia

Toidukaubatundmise eriala

Aija, Marge
Helisto, Helle
Juur, Merike
Antsov, Tiiu
Laos, Marianne
Lember, Eve
Mutso, Sirje
Paomees, Katrin
Rosenfeldt, Anne
Rosin, Erika
Saar, Tiiu
Sepp, Sirje

Tööstuskaubatundmise eriala

Ester, Anne
Iital, Marika
Jalakas, Tiia
Männiksaar, Jüri
Lepisk, Kersti
Nurmoja, Virve
Nõmmik, Mati
Rõuk, Helgi — **kiitusega**
Saarna, Margarita
Semevsky, Ene
Sinisalu, Maret
Soo, Rita
Talur, Tea
Toomiste, Tiit
Tähiste, Sirje

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Aulik, Urve
Balagurova, Jelena
Beregova, Viktoria
Durdina, Sirje
Hansen, Rein
Kallas, Ester
Karolin, Jaak
Kattai, Rein
Kippasto, Matti
Mikulitš, Svetlana
Nurmeots, Maire
Paluver, Ülle
Rohtmets, Enno
Zahharova, Galina
Tamme, Tiit
Tiiskäpp, Leida

Kaubandusökonoomika eriala

Avaste, Vello
Dimitrieva, Evi
Jakovleva, Urve
Kallas, Ingrid
Kamlat, Eevi
Laasmaa, Pilvi
Liivamägi, Toomas
Mölder, Anne
Nõlvak, Riina
Rannasaar, Reet
Ratassepp, Riina
Rebase, Liia
Teder, Tiiu
Terasmaa, Aime
Terav, Karl
Tilger, Külli
Vahemets, Nelli

Matemaatikateaduskond

Rakendusmatemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Allik, Hillar
Gross, Anu — **kiitusega**
Kallas, Heiki
Kampus, Arvi
Kobzar, Ala
Kurjama, Aarne
Levisto, Avo
Malling, Aare
Mednis, Karmen
Merilo, Andres
Ottas, Karl
Penjam, Jaan — **kiitusega**
Puus-Puuts, Uuno
Põld, Toivo
Pärn, Agnes
Ratasepp, Katriin
Tiiman, Ago
Võhandu, Priit
Vähi, Mare

(kvalifikatsioon: matemaatik — vene õppekeelega)

Beljajeva, Niina
Ivaskina, Inna
Karpova, Lilia
Kruglova, Olga
Landrat, Svetlana
Levin, Anatoli
Maslennikova, Ljudmila
Mikuševa, Tatjana — **kiitusega**
Morozova, Ljudmila
Orlova, Valentina
Pavlova, Svetlana
Pimenov, Aleksandr
Porjadin, Jevgeni
Puust, Lilian — **kiitusega**
Sosenkov, Fjodor — **kiitusega**
Surkova, Jelena
Sušilina, Marianna
Žarinov, Aleksandr
Žiltsova, Jelena
Vask, Tatjana

Matemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Muinaste, Mati

(kvalifikatsioon: matemaatik, matemaatikaõpetaja)

Aso, Mall
Kauge, Aivar
Lasberg, Irene
Lasberg, Kalev — **kiitusega**
Lillevel, Ene
Maisa, Tiit
Paat, Mall — **kiitusega**
Paat, Valvo
Paltšikova, Ester
Penjam, Tiia — **kiitusega**
Pihlap, Sirje
Põldes, Kaja
Randmaa, Riina
Reinson, Ülle
Sasi, Tiiu
Silla, Marit
Silla, Merle
Tõru, Anne
Viil, Martin — **kiitusega**

***

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2564. MB-02793.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

TÜ Raamatukogu

AILI PIKATI joonistus

KÕRGKOOLI KOMPLEKSSE ARENGU POOLE

TAVAKOHASE INTERVJUU ENNE 1. SEPTEMBRIT ANNAB REKTOR PROFESSOR ARNOLD KOOP

Läinud õppeaastal pälvis ülikool üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses rändpunalipu, esimese preemia ja diplomi. Milliseid meie kollektiivi saavutusi tõstaksite eriti esile?

Selles võistluses arvestatakse tänapäeva kõrgkooli kõiki põhinäitajaid: teaduslikku potentsiaali ja arengut, teadussaavutusi, õppejõudude ja teadurite kvalifikatsiooni, õppeedukust, väljalangevust, õigel ajal lõpetavate üliõpilaste arvu, neljadele ja viitele õppijate arvu, üliõpilaste osavõttu teadustööst, ühiskondlikku aktiivsust, olmetingimusi, sporditegevust, sotsialistliku võistluse tulemusi, ühiskondlike organisatsioonide tööd jpm. Nagu näha, peetakse esimese preemia andmisel oluliseks meie tegevuse väga paljusid tahke, seepärast on nende seast üht või teist lõiku esikohale asetada päris raske. Peavad ju nüüdisaegse kõrgkooli töö ja areng olema ühtviisi kompaktsed, edasiminevad kõigis nimetatud valdkondades.

Mõistagi on igasuguses ahelas otsustavad lülid. Nii ka siin. Tähtsad on eelkõige need faktorid, millest kõige enam sõltub spetsialistide ettevalmistamise kvaliteet. Tahaksin rõhutada just õppe- ja kasvatustöö protsessi tähtsust, selle lahutamatut seost teadusliku uurimistööga ülikoolis, selle ümberkorraldamist kaasaja nõudeist lähtudes.

Õppe- ja kasvatustöö protsess omakorda koosneb kolmest olulisest elemendist, mis on vastastikku seotud ja vastastikuses sõltuvuses. Oluline ei ole mitte ainult õppejõudude kvalifikatsioon, nende pedagoogiline meisterlikkus ja vastutustunne. Kaugeltki kõik ei sõltu ka õppeprotsessi materiaal-tehnilisest tasemest. Erakordselt tähtis on peamise tarbija, üliõpilase enda suhtumine, võime vastutada mitte ainult selle eest, et maksimaalse intensiivsusega ja loovalt omandada teadmisi, kujundada oskusi ja vilumusi. Tähtis on võime enesekasvatuseks, osata vastutada selle eest, kelleks saad, missuguseks inimeseks kujuned.

On rõõmustav märkida, et ülikooli edusammud just nendes otsustavates lülides mõjutasid tunduvalt selle kõrge tunnustuse kättevõitmist.

Millised uued suunad kõrghariduse arenemiseks annab hiljutine NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus «Kõrgkooli edasiarendamisest ja spetsialistide ettevalmistuse kvaliteedi tõstmisest»?

Peamine rõhk määruses on asetatud spetsialistide kvaliteedile, nende paremale, sügavamale ettevalmistamisele. See hõlmab omakorda õppeprotsessi täiustamist, materiaal-tehnilise baasi tugevdamist, samuti mitmeid organisatsioonilisi abinõusid, mis tagavad kõrgkooli tervikliku arengu ja struktuuri. Määruses juhitakse kõrgemate õppeasutuste tähelepanu ka sellele, et meie maa kaugeimad paigad Siber, Kaug-Ida jt. oleksid varustatud võimekate spetsialistidega. Ka seal asuvad kõrgkoolid on vaja komplekteerida kvalifitseeritud teaduslik-pedagoogilise kaadriga, luua tingimused materiaalse baasi parandamiseks ja üliõpilaste ning õppejõudude töö- ja olme parandamiseks.

Teaduslik-tehnilise revolutsiooni tulemusena on meie maal mitmesuguseid uusi erialasid, nagu näiteks metallurgias, mäe- ja naftatööstuses, ehituses, transpordis, põllumajanduses. Nende rahvamajandusharude spetsialistide ettevalmistamist peetakse väga tähtsaks.

Kokkuvõtlikult võiks öelda, et määrus on suunatud oma eriala väga hästi tundva, mitmekülgselt haritud, sotsiaalselt aktiivse spetsialisti ettevalmistamisele.

Mida uut toob uus õppeaasta ülikoolile?

Meie riigi elus on toimunud mitu olulise tähtsusega sündmust, mis otseselt ka ülikooli puudutavad.

(Järg 2. lk.)

Uue tarkuseaasta lävel

Auväärne *alma mater* on jälle noorenenud. Verisulis esmakursuslased kõnnivad kõikjal tähtsa näoga. On ju lõppenud ligi kuu aega kestnud eksamid, närvipinge, unetud ööd, õnnestumised ja ebaõnnestumised. Tublimad on leidnud oma nime vastuvõtunimekirjades ja elu suursoov on teoks saanud. Õnne ja edu telle, värsked tudengid kõikideks eelseisvateks tudengiaastateks!

Esimene september paneb ühtlasi punkti suvele, kolmandale semestrile. Tullakse auditooriumidesse EÜE ja suvemaleva ehitustelt, EÕM-i töömailt, praktikalt, turismireisidelt jne. Nüüd on vaja suvel kogutud energia valada jälle tarkuseaabitsasse.

Algamas on aruande- ja valimisperiood komsomoliorganisatsioonis. Koosolekutel tuleb aru anda tehtust ja seada sihid edaspidiseks. Kogu ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust kahe aasta jooksul vaagime üheskoos 25. konverentsil. Ees ootavad järjekordne komsomoliajaloo konverents, ülevabariigiline laupäevak, rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamine ja palju muud. Aprillis toimuvad järjekordsed, juba üheksandad rahvaste sõpruse päevad, mis on pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale.

Algav õppeaasta on eriti pingeline neile sadadele neidudele ja noormeestele, kes tuleval suvel asuvad olümpiaregati teenistusse. Viimasel aastal tuleb omandada kõik vajalikud oskused, et esindada väärikalt meie ülikooli, vabariiki ja kogu nõukogude maad nooruse spordipeol olümpiamängudel.

Õnnitlen komsomolikomitee nimel kõiki uue õppeaasta puhul ja soovin usinust õppetöös ning nooruslikku põlemist ja pealehakkamist üliõpilaselu korraldamisel!

MADIS KALLION,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

35 aastat vaba TARTUT

23., 24., 25. august. Neil päevil ilmestasid meie linna lipud, tänavail kõndis rohkesti endisi sõjamehi, keda aumärkidest ära teadsid. Tudeng tuleb Tartusse tagasi alles 1. septembriks. Kas ta teab, mida tähendavad ülikoolilinnale augusti lõpupäevad?

Meenutagem. 25. augustil 1944 kell 22 saluteeris Moskva 20 kogupauguga 224 suurtükist Tartu vabastajaile, 3. Balti rinde sõjameestele. Edukas pealetung oli alanud juba 10. augustil Petseri taga. Ot-

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 Laupäeval, 1. septembril 1979 XXXI aastakäik

KÕRGKOOLI KOMPLEKSSE ARENGU POOLE

(Algus 1. lk.)

Selleks on kõigepealt NLKP Keskkomitee maikuu otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Kevadsemestril arutasime otsust ülikooli laiendatud nõukogu koosolekul koos parteikomitee liikmetega, töötasime välja edaspidise tegevuskava, mida hakkame ellu viima algavast õppeaastast. Vastavalt nõukogu ja parteikomitee otsusele täiendavad ja konkretiseerivad plaani kõik teaduskonnad ja allasutused lähtudes oma spetsiifikast. Nii ideoloogiatöö otsuse kui ka praegu laialdaselt arutusel oleva määruse «Planeerimise parandamisest ning majandusmehhanismi mõju tugevdamisest tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõstmisele» tundmaõppimine on sisse viidud loengukursustesse.

1978. aastal arvati Tartu Riiklik Ülikool Nõukogude Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. See on toonud kaasa mitmeid muudatusi. Teadustöös on laiendatud temaatikat, kateedrite juurde loodud uusi uurimisgruppe. Praegu on ülikooli teadusliku uurimisvõrgu töö täielikult ümberkorraldamisel. Ülikooli struktuuri suurimaks muudatuseks on kevadel loodud üld- ja molekulaarpatoloogia instituut.

TRÜ kollektiivi töö eespool mainitud dokumente järgides peab kajastuma eelkõige õppeprotsessis. Seetõttu vajab õppeprotsess kõige suuremat tähelepanu, samuti ka selle inspekteerimine.

Tahaksin puudutada veel üht väga tähtsat sündmust. See on 1982. aastal peetav ülikooli 350. aastapäev. Tähistamisplaanid on valmis, on alanud ettevalmistustööd.

Kõige lähemal ajal ootab ülikooli peret ees aga sugugi mitte vähem tähtis ettevõtmine. On september, on algamas sügis ja meie kohustus on minna appi maarahvale.

Kuidas olete rahul teadusraamatukogu uue hoone ehituse käiguga?

Teadusraamatukogu uue hoone ehitamine on vastutusrikas ja tähtis ülesanne nii ehitajale kui tellijale. Objekt on erakordselt keeruline. Tänavu peab käiku minema hoidlakompleks. Kuid on veel lahendada palju küsimusi, kõrvaldada kitsaskohad. Väga spetsiifiline on sisseseade, selle saamisel on mitmeid objektiivseid raskusi. Loodan, et need probleemid on siiski kõik lahendatavad ning hoidlad võivad käiku minna veel sel aastal. Järgmisel aastal ootame raamatukogu täielikku valmimist.

Mida soovite neile, kes täna oma esimest kõrgkooliaastat alustavad?

1. september on kujunenud üldrahvalikuks pidupäevaks. Vaadelgem korraks mõningaid arve. Nõukogude Liidus läheb sel päeval esimesse klassi üle nelja miljoni õpilase, esimesele kursusele peaaegu miljon üliõpilast. TRÜ-s peavad plaani järgi alustama 1140 statsionaarset ja 360 kaugüliõpilast. Kõikide õppurite üldarv kõikides õppevormides on enam kui 98 miljonit. Nende arvude hulgas on ka ülikooli paljude töötajate lapsed, kes alles alustavad või jätkavad. Sellepärast on 1. september pidulikuks päevaks kõigile neile, kes õppimise või õpetamisega seotud. Palju õnne ja edu neile kõigile! Esmakursuslane teadku aga juba täna, et nüüdisaja spetsialist peab olema aktiivse eluhoiaku, sotsiaalse ja maailmavaatelise küpsusega. Püstitab ju meie tormiline dünaamiliste protsesside sajand igaühele üha uusi ja suuremaid ülesandeid. Kõrgkooliaastad on huvitavad, ent nad vajavad ka palju tahtejõudu, vastutustunnet, enesekasvatust. Mõelgem kõigele sellele juba täna ja osakem ületada raskused.

Soovin veel kord kogu meie suurele kollektiivile eelseisvaks õppeaastaks edu ja kordaminekuid!

Intervjueeris VARJE SOOTAK

TAGASIVAADE

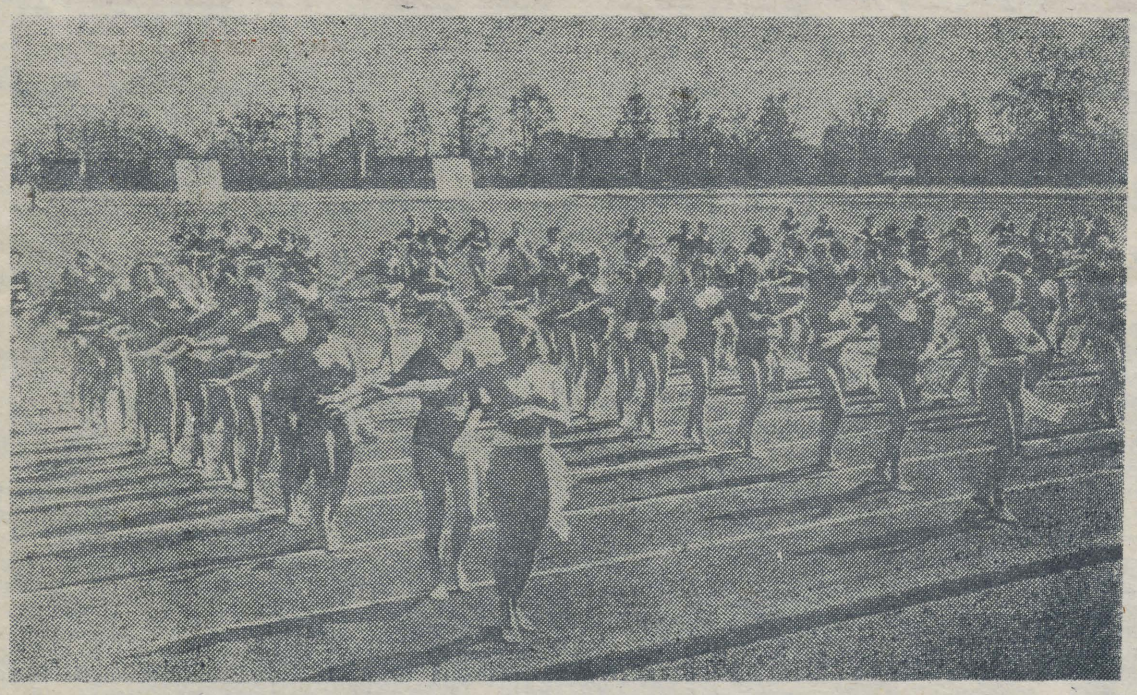

Õppeaasta lõppu kuulub kavakindlalt suur spordipäev. See oli 20. mail. Nii ammu! Ah jaa, spordimeditsiini omad võitsid, KKT III ja II kursus olid kohe järel. Ja võimlejad näitasid enne Tallinna võistlust olümpiakava!

Arve vastuvõtukomisjonist

September on ülikoolis rõõmsate jällenägemiste ja uute kohtumiste kuu.

Esmakursuslastel (plaani järgi 1140) on selja taga pingeline aeg, sest ainult eksamitules sai selguda, kes 2191 avalduse esitanust väärib tänavu tudengiteklit. Seejuures 113 ettevalmistusosakonna lõpetanul oli kõik juba selgunud. Ülejäänud 2078 kandidaadist ilmus eksamitele 2040, neist 1550 sooritasid eksamid edukalt. Kui veel arvudesse süveneda, siis medaliga või klitusega keskkooli lõpetanuid oli 106. Esimene ja ainus eksam võis hea õnne korral olla neile piisav. Alati see kahjuks nii ei läinud.

Alates 1976. aastast rakendatakse ka ülikoolis sisseastumiseksameid eksperimendiga.

● Vastuvõtukomisjoni sekretär, füüsikaosakonna dotsent Kalju Kudu nägi aga sellega seoses kerkinud probleeme: «Eksperiment on keskkoolide jaoks muidugi stiimul. Sunnib edasi õppida plaanijaid intensiivsemalt töötama. Selles ongi peamine pluss. Tiheda konkurentsiga erialadel jääb kahest eksamist siiski väheks. Seetõttu on mitmel erialal sellest loobutud (ajalugu, psühholoogia, õigusteadus jt.). Tuleval aastal ilmselt ka pediaatrias jm. Vähem populaarsetel erialadel (füüsika, keemia, farmaatsia jt.) peaks eksperiment ikka käima, sest keskkooli keskmine hinne 4,5 pole ju paha.»

Eksperimendiõigusega kandideerijaid sai sisse 296.

● Aruannetest selgus, et kõige tihedamaks osutus konkurss spordimeditsiinist huvitatuile: kaheksale kohale kandideeris 51 inimest (seega 6,38 soovijat ühele kohale). Populaarsed olid veel kaubatundmine (3,84), kaubandusökonoomika (3,67), psühholoogia (3,62) ja ravi (vene) kus 25-le kohale esitati 90 avaldust jmt. erialad.

Eksamitulemused ja keskkooli keskmine hinne pidid mitmel pool väga kõrged olema, näiteks vene ravi osakonnas ilma staažita isegi minimaalselt 24 palli, psühholoogias 22,5, ajaloos 22. Kõige väiksem konkurss oli juba traditsiooniliselt matemaatikas ja keemias (alla ühe soovija ühele kohale).

● Kõrgkoolidesse väljapoole vabariiki tuli avaldusi 51, kohti oli 41, eksamid sooritas edukalt 36. Siin hulgas oli ka üks Kirovi Põllumajanduse Instituuti suunatu, nimelt jahinduse erialale.

● Selle aasta uudisena pakkus vastuvõtukomisjon välja, et kaubandusraamatupidamise eriala saab nüüdsest ka kaugõppes omandada. Ja veel see, et füüsika eksam oli tänavu kirjalik kõikidel erialadel Kalju Kudu ütluse järgi oli see üliõpilaskandidaatidele väga meelt mööda olnud.

Esmakordselt kasutati tulemuste kokkuvõtmiseks ulatuslikumalt raali. Vastuvõtukomisjoni sellealast tööd kergendas see tunduvalt.

● Õppeosakonna vanemmetoodik Meeli Reinvelt on vastuvõtukomisjonis olnud mitu aastat. Tema töö seisukohalt kordub igal aastal põhimõtteliselt sama. Ka tüüpilised vormistamisvead esinevad ikka ja jälle (lohakus, mis muud!). Ainult suur osa üliõpilaskandidaate vaheldub. Nii tunneks ta nagu neid kõiki toimikute järgi mingil määral.

● 1. september on värsketele päevase osakonna tudengitele pidulik uue algus. Kaugõppijatel seisab ees tänasest veel kümnepäevane eksamipinge. Tublidust ning rõõmu nii ühtedele kui teistele!

ANU KAASIK

35 aastat vaba TARTUT

(Algus 1. lk.)

sustavaks Tartu vabastamisel kujunes 23. augustil antud pealöök Kambja poolt. Kolm päeva käisid lahingud Tartus ja Tartu ümber. 146. laskurdiviisi sõjamehed demineerisid meie ülikooli hooned. Tänu neile jäi terveks peahoone, kuulid ja mürsukillud olid jõudnud seda vaid täksida. Ülikooli kaitsva väeosa komandöride hulgas oli ka Kaasani ülikooli endisi õppejõude. Nelle oli tuntud meie õppeasutus, seda püüti iga hinna eest hoida. Tänasele esmakursuslasele oleks paslik teha selle ajaga tutvust Anatoli Miti raamatu «Meenutusi» kaudu.

35. vabastamisaastapäeva pidustused olid tihedad. Huvi pakkus avaüritus linnamuuseumis — näitus «Tartu 1944 ja 1979», rindekunstniku (praegu ajakirja «Junost» peakunstnik) Juri Tsiševski joonistuste näitus kinos «Komsomol», näitus «Vanemuises».

Pidulikul koosolekul teatrimajas andis kaasanlaste nimel mälestusaadressid üle linnale ja selle ülikoolile 146. laskurdiviisi veteranide nõukogu esimees Igor Antropov. Need võtsid vastu linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome ja rektor Arnold Koop. Üliõpilaspere nimel tervitas veterane meie komsomolisekretär Madis Kallion.

Eestimaa pind ei olnud veel tervenisti vaba. Lahingud suundusid põhja poole. Oli vaja vabastada pealinn. Nendest päevadest kõneleb alljärgnev ülevaade eriõpetuse kateedri juhatajalt Endel Hirvlaaneilt.

Ees on TALLINN

35 AASTAT TALLINNA PEALETUNGIOPERATSIOONIST JA EESTI NSV VABASTAMISEST

1944. aasta suvel oli lahingutegevus Baltimaade vabastamisel kandunud üle okupeeritud Eesti NSV-sse. Idas kulges rindejoon Soome lahe ja Peipsi järve vahelises lõigus eelservaga Vaivarast ida pool ja Narva jõe ülemjooksul, kus 3. SS-tankikorpuse väeosad tuginesid «Tannenbergi» kaitseliinile. Lõunas organiseeris kaitset operatiivgrupi «Narva» 2. armeekorpus eelservaga Emajõe joonel ja poolkaares ümber platsdarmi põhja pool Tartut, kuhu hitlerlased olid taandunud. Saksa väejuhatus püüdis ära kasutada Peipsi ja Pihkva järve ning Võrtsjärve ulatuslikke veevälju ja neid ühendavaid jõgesid.

Arvestades üldist olukorda Baltimaade strateegilises pealetungioperatsioonis oli moment Tallinna vabastamise alustamiseks küllaltki soodne. 1. Balti rinde väed seisid ühendava kaarena 30 kilomeetri kaugusel Riiast. See oli tõsine oht fašistlike vägede kommunikatsioonidele. Eesti ja Läti territooriumil paikneva armeegrupi «Nord» purustamine oli lähimate nädalate küsimus. Üldist masendust hitlerlaste leeris tugevdas Soome valitsuse otsus 4. septembrist katkestada suhted Saksamaaga ning lõpetada sõjategevus Leningradi ja Karjala rinde vägede vastu.

Kõigele vaatamata ei antud armeegrupi «Nord» juhtkonnale luba vägede väljaviimiseks Eestist ja plaani «Aster» ellurakendamiseks, mille eesmärk oli järkjärguline organiseeritud taandumine ja uue vastupanusüsteemi «Cēsis» loomine kaitsesügavuses.

Vastavalt Leningradi rinde ülemjuhataja marssal L. Govorovi otsusele pidid 2. löögiarmee väed Tallinna operatsiooni esimesel etapil esmalt purustama vaenlase Tartu grupeeringu ja pealetungi arendades välja jõudma Rakvere—Tapa piirkonda, et koos Narva alt hiljem pealetungi alustava 8. armee vägedega ümber piirata ja hävitada Soome lahe ja Peipsi vahel asuvad operatiivgrupi «Narva» väed. Operatsiooni teisel etapil kavatseti jätkata pealetungi läände Tallinna ja kogu Eesti NSV mandriosa vabastamiseks.

Planeeritud operatsiooni elluviimine nõudis aga eelnevalt vägede ulatuslikku ümberpaigutust. Olukorra hinnang näitas, et löök Narva alt võib tekitada ohvriterikkaid ja aegaviitvaid lahinguid «Tannenbergi» liini läbimurdel ja viia vaenlase frontaalse väljatõrjumiseni Narva—Rakvere suunas. Hoopis soodsamaid võimalusi pakkus pealöögi ülekandmine Tartu suunda, kus vaenlase kaitserajatised olid suures osas kujundamisjärgus. See eeldas kiiret läbimurret ja löögi andmist 3. SS-tankikorpuse tagalasse.

Narva alt tuli Tartu piirkonda üle viia kolm laskurkorpust, suurtüki-, tanki- ja inseneriväge üksused. Ümber grupeeruma pidi vaenlasele märkamatult ja võimalikult lühikese ajaga. Oli tähtis, et vaenlane endiselt ootaks meie vägede pealetungi Narva rindel, hoiaks seal oma peamised jõud ega paigutaks neid ümber enne pealetungi algust.

Vaatamata ligi 200 kilomeetri pikkusele manöövrile ja selle sooritamise keerukusele tuli 2. löögiarmee juhatus sellega õigel ajal toime. 5.—20. septembrini veeti üle Lämmijärve 135 000 võitlejat, ligi 2200 suurtükki ja miinipildujat, tuhandeid tonne laskemoona ja muud varustust. Lähterajooni koondus ka kindralleitnant L. Pärna 8. Eesti laskurkorpus.

ENDEL HIRVLAANE

(Järgneb)

Tsiviilkaitse

Luureks ja mürkainete kindlakstegemiseks kahjustuskolletes moodustati keemilise kontrolli laboratoorium. Sellesse kuuluvad A. Pihl, I. Kilk, R. Künnapuu, M. Vaher, L. Muuga, R. Kamdron ja A. Abiline. 1978. aasta objektiõppusel ilmutas laboratooriumi isikkoosseis oma kohustuste head tundmist.

Fotol: õppuse juhendaja professor Uno Palm kontrollib valmisolekut luureks.

EDUARD SAKI foto

Õppejõu suvi

Missugune see oli ühel dekaanil ja kateedrijuhatajal, kõneles meile kehakultuuriteaduskonna dekaan ja spordifüsioloogia kateedri juhataja prof. ATKO VIRU.

«19.—23. juunini võtsin osa Brüsselis toimunud IV rahvusvahelisest spordibiokeemia sümpoosionist, kus arutati kehalise tegevuse hormonaalse regulatsiooni küsimusi. Kokku oli tulnud enamik selle ala juhtivaid teadlasi ja ilmselt ka perspektiivikaid noori. Nõukogude Liit oli saatnud paraku vaid ühe esindaja, mis muidugi ei kajastanud meie spordibiokeemia tegelikku arengut ja taset.»

Prof. A. Viru ettekanne käsitles hüpofüüsi hormoonide muutuste dünaamikat pikaajalisel kehalisel tööl. Uurimus oli valminud koostöös lihastalitluse laboratooriumi teadlastega. Kasutati ka vastse üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi kaasabi.

«Sümpoosioni iseloomustavad kolm järgmist joont. Esiteks: üha enam täiustub uurimistehnika ja -metoodika kogu maailmas (kasutatakse näiteks radioisotoop- jt. meetodeid). See püstitab ülesande leida ka meil võimalusi nende rakendamiseks igapäevases uurimistöös n.-ö. rutiinmeetodil. Teiseks: peaaegu kõigis ettekannetes oli seatud eesmärk uue leidmine, uute küsimuste püstitamine, probleemidele uue nurga alt lähenemine.

Ei oldud lepitud varem tuntud faktide kinnitamise ja täpsustamisega. Kolmandaks: noorte teadlaste intensiivne juurdevool. Oli ettekandeid ka väga noortelt teadlastelt. See tegi au korraldajaile, kes ei olnud ainult tuntud nimesid kokku kutsunud.»

Muudest Brüsseli muljetest nimetas Atko Viru mõningaid sisepoliitilisi probleeme, mis kaasnevad intensiivse immigratsiooniga eriti Aasia- ja Araabiamaadest. Odava tööjõu allikana tekitab see raskusi palgavõitluse rindel. Teise tähelepanekuna nimetas ta teatud noorterühmituste huvi mitmelaadiliste korrarikkumiste vastu õhtuti (alates politseinike sõimamisest käsikähmluseni).

Selle suve tähtsaim sündmus kehakultuurlaste elus oli kahtlemata **NSV Liidu rahvaste spartakiaad.**

«Meie üliõpilastest tõi Reet Palm kuldmedali sõudmises (KKT II k.), Juri Poljans (KKT I k.) ja Gennadi Kinko (KKT II k.) pronksmedali aerutamises ja sõudmises. Kaugüliõpilane Liina Kruus tuli hõbemedalile teateujumises. Ka teised sportlased, kes jõudsid vabariigi koondvõistkonna tasemele, esinesid küllaltki hästi. Eriti võiks nende hulgast esile tuua korvpallinaiskonna esinemist. Turniir oli naiskonnale heaks kinnituseks, et ollakse võimelised võistlema ka kõige tugevamate naiskondadega, kuigi tuli ka kaotada (lätlastele ja tšehhidele, moskvalastele ja kasahhidele). Aga oli ka üllatuslik võit Leedu üle. Tublilt läks lõpetamine. Võit Ukraina esinduse üle tõi meie naiskonna NSV Liidu võistkondade arvestuses 7. ja turniiri kokkuvõttes 9. kohale.»

Suvi oli pingetihe. Pärast kolmenädalast puhkust tuli kaasa minna TRÜ korvpallinaiskonnaga rahvaste spartakiaadile. Oli puhkust, oli tööd. Heameel on professoril oma tütre edukast sissesaamisest pediaatriaosakonda.

ASSE KOOK

KAAREL IRD 70

Vist olid «Külavahelaulud» selleks näitemänguks, mida Tartu õppima tulles «Vanemuise» tükkidest esimesena vaatasin. Irdi ennast teadsin varem — vanaema juttude põhjal. Teadsin ajast, mil ta alles Pärnus maalriselliks oli ja igatsugu antvärkide ning pudupoodnike maju uhkemalt välja nägema vuhvis. Ird, värvilarakaist kirjuis töörõivais nagu elav kuulutustetulp, töötanud redelil otse räästa all ja olnud paras lõmpssuu. Need jutud maalisid mulle pildi veidi edevast ja ninakastki mehest, mis aga ei seletanud muidugi tõika, et tänaseks on Irdist saanud NSV Liidu rahvakunstnik, «Vanemuise» direktor-peanäitejuht ja teatriühingu esimees.

Ta tööd seavad asjad paika — Irdi lavastustes on küll nooruslikku värvilõõma ja -rõõmu, on sädelevat sõnapruuki, kuid edevust pole; pigem iseloomustab neid tõsimeel ja samas, tegelaste hingeelu kujutamisel mingi nimetu hellus. Irdi kui lavastaja kõrgklassi tunnistab tema oskus sulatada terviketenduseks elutõde ja vaatemängulisust. Kuuluvad ju irdilikku lavapilti nii tagahoovide räme realism, puhkpilliorkestri kiiskav vask kui ka jaanioõ hõllandused.

Suundumus vaatemängu, teatri kui rõõmupeo, sünnipäeva poole iseloomustab ka Irdist nii erineva lavastaja, kui seda on Evald Hermaküla loometööd. Praegusjuhul pole tähtis, on selle lätted mõlema suure eeskuju, Brechti esteetikas või rahvaliku karnevalitraditsiooni kui vabastava ja pinnasema alati teatrit uuendava jõu tunnetamiseks. Hoopis tähtsam on õpetaja ja õpilase ühtsus peamises — oma töös vanemuisliku stuudiomeetodi järgimises.

Psühholoogiline realism, mille meistriks Irdi peetakse, on maailmateatris taas au sisse tõusmas. See paneb huviga ootama vanemuislaste «Tagahoovi»-etendusi peatselt Jugoslaavias algaval BITEF-i teatrifestivalil. 9. septembril esietendub «Vanemuises» juubilari käe all valminud Juhan Peegli fragmentaarium «Ma langesin esimesel sõjasuvel».

Kaarel Irdi loominguline tööpäev kestab.

TÕNU KARRO

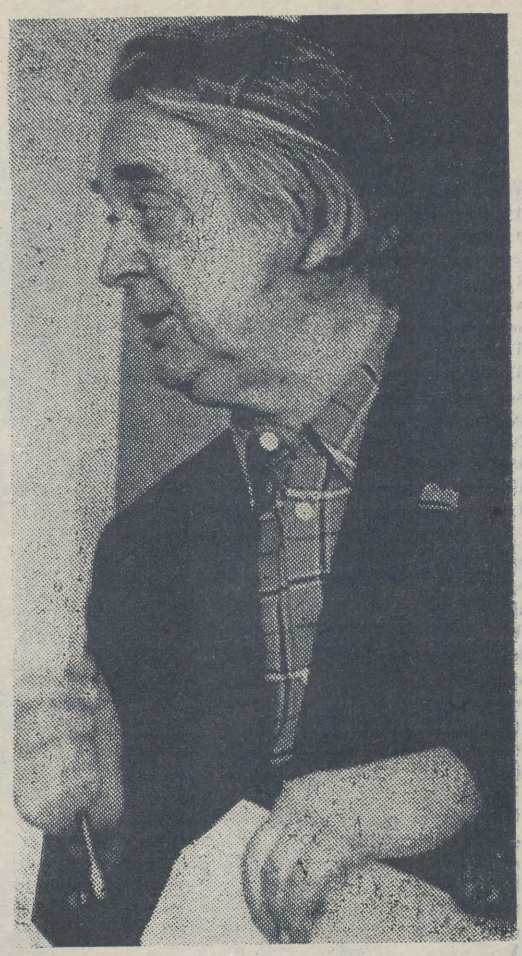

KALJO RAUA foto

ÕNNITLEME! ÕNNITLEME!

Suvemaleva 94 päeva

Selle juuli ja augusti suvemalevlased töötasid ülikooli objektidel: botaanikaaias, Maarjamõisas, raamatukoguehitusel, vastuvõtukomisjonis, Kääriku, Viisandi saarel (ehitasid TRÜ geofüüsikute tarbeks), TRÜ šeflusmajandis Elva sovhoosis ja 4 rühma oma ehitusjaoskonnas. Neis oli üliõpilasi kokku 194.

136 tudengit töötas linna heaks. Oldi ametis õlletehases, mööblikombinaadis, plastmasstoodete katsetehases, teede remondi- ja ehitusvalitsuses, kommunaalkombinaadis, toitlustustrustis.

Esimest korda võttis TRÜ suvemalev vastu välismaalasi: 40 ungarlast (Debrecenist ja Veszprémist) ning EÜE-ga koos hoolitseti ka 20 krakovlase eest. Lisaks neile olid välismaalasi vastuvõtvad meie rühmad kokku 50 üliõpilasega. Liidame vähe ja näeme, et suvemalevlasi oli sel aastal üldse 380.

Need andmed sai toimetus suvemaleva staabikomandörilt, geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilaselt JAAK KÄRSONILT. Enne lõpetamist 23. augustil varusid endale pisut aega veel nn. Plastiku (plastmasstoodete katsetehase) rühma komandör, muidu õigusteaduskonna II kursuse tudeng VÄINO LINDE ja kommunaalkombinaadi rühma komissar REET TALUSSAAR psühholoogia II kursuselt.

Niisiis, pisut suvemalevlaste probleemidest.

SUVEMALEVLASE TÖÖSUVI ON LIIGA PIKK

JAAK: tänavu pandi suvemalevlased esimest korda nii pikalt ühte vahetusse. Lähtuti sellest, et rühm elab kauem koos ning kujuneb parem läbisaamine ja mõistmine. Nii saaks ka asutus pidevalt üht ja sama tööjõudu kasutada.

REET: aga kujunes siiski liiga pikaks.

VÄINO: kui kellelgi oli vaja ära sõita, siis selleks saime küll alati loa. Pikaks läheb ikkagi. Kolmveerand aastat õpid linnas, suve pead ka siin veetma. Kui juhtud veel kogu aeg samas ühiselamus ja koguni samas toas elama, pole see vahest kõige parem lahendus.

REET: ülikooli ja linna heaks peame kindlasti midagi tegema, ise õpime ja elame siin mitu aastat. Suvemalevlase tööaeg võiks aga olla tunduvalt lühem.

JAAK: näiteks kümme päeva. Kui aeg on täis, võiks minna suurde malevasse või kes kuhu ise tahab. Kes EÜE-sse ei pääse, nendest võiks organiseerida vabatahtlikult suvemalevlaste rühmad.

REET: et tekiks malevavaim ja oldaks ise asjast huvitatud.

JAAK: kas nüüd see kümme päeva kõige parem pikkus on, ei tea. Tööaeg võiks lühem olla. Suvel on ülikoolis palju remontida ja see töö tuleb tudengitel ära teha. Suvemalevat on ju proovitud mitut moodi kokku panna: kõik esimeste kursuste üliõpilased, siis jälle kindla protsendi alusel. Sel aastal lubati kõik EÜE-sse soovijad ära, samuti spordilaagritesse minejad. Komissar ja komandör otsisid ise endale rühma liikmed.

TÖÖ JA TÖÖANDJAD

VÄINO: tehasega olid meil head suhted. Kohe esimesel päeval tutvustati, mida tegema peame. Põhiliselt olidki ehitustööd: tõrvasime katust, panime peale midagi ruberoiditaolist, värvisime, lupjasime, kaevasime kraave jne. Algul vaatasin küll, et kuidas nõrgukesed naisterahvad hakkama saavad, aga polnud viga midagi. Bussi saime alati, kui vaja läks.

JAAK: eelmistel aastatel oli nurinat meie ehitusjaoskonnas töötavate rühmade kohta. Sinna pandi viimasel hetkel kokkuklopsitud rühmad. Nüüd andsime aga vabatahtlikkuse alusel moodustatud koosseisud ja juhataja ütles, et oli nende tööga rahul. Üks rühm välja arvatud.

Halbu sõnu pole kuskilt tulnud. Tööd tehti tublisti. Ka töötasu suhtes pole arusaamatusi olnud.

VÄINO: meil on tulnud päevas poistel isegi kuni 9 rubla, tüdrukutel 7 rubla.

JAAK: see on tublisti üle keskmise. Keskmiseks töötasuks võiks tagasihoidlikult olla poistel 7 rubla, tüdrukutel 5 rubla päevas.

REET: ega meiegi rühmas palju vähem tulnud. Mätaste panemine oli päris raske. Ise saime hakkama, aga möödakäijad muudkui haletsesid. Need Kassitoome mättad lähevad kenasti kasvama. Kui kunagi kõik lõpuks seal plaani järgi korda tehakse, peaks Kassitoomest kena paik saama. Ta näeb välja muidugi kindlapiirilisem, kunstlikum kui enne ja ilma vabaõhuteatrita... Suvel olime meie ainukesed tegijad. Pole töökäsi, masinaid. Kui olid mättad, siis polnud autot ja vastupidi.

JAAK: esimestel päevadel tuli kaebusi linnarahvalt: miks suvemalevlased tööd ei tee. Tudeng polnud laisk, asutused ei olnud harjunud nii suurele hulgale korraga tööd andma, oli seisakuid. Aga tööjõust oldi huvitatud ja võib öelda, et erilisi arusaamatusi ei juhtunud.

SOTSIALISTLIK VÕISTLUS STIMULEERIS

JAAK: esimeseks tuli Kääriku, teiseks Veszprémi ja kolmandaks TREV-i rühm. Ei või sugugi öelda, et viimaseks jäänud olid viletsad rühmad, mõni oli lihtsalt ettevõtlikum.

REET: ühiselamus ootasime põnevusega dispetšertalituse andmeid. Tahtsime ikka eespool seista.

VÄINO: dispetšerteenistus polnud alati eriti operatiivne.

JUHTIMISKOGEMUSED SUVEMALEVAST

VÄINO: niisugune töö õpetab suhtlema. Peab oskama end teise inimese probleemidesse asetada. Kuulad näiteks teise jutu ära ja mõtled, kus on nüüd see piir, mis on tõde, kust algab väljamõeldu, kuidas ma talitama pean.

JAAK: suvi andis tohutult organiseerimiskogemusi, õpetas suhtlema ka juhtkonna tasemel.

REET: palju oli uut: palkade määramine, tööraamatute pidamine. Tuli ette olukordi, kus pidid otsustama kogu rühma eest ja õigesti otsustama. Õppisid suhtlema rühma eest ja rühmaga.

PARIM PÄEV, MUSTIM PÄEV

JAAK: kõige kehvemaks pean suvemaleva esimest päeva. Tegime avamise Ihastes. Malevlased tundsid üksteist vähe, kõik ei laabunud kohe. Ülejäänud olid kõik head päevad.

REET: kui päike paistis, kui oli mättaid, mida maha panna, ja õhtul tuli buss ning viis meid vee äärde. Paremat päeva ei oska tahtagi. Halvim? Kui ei ole midagi teha.

VÄINO: arvasin, et tüdrukud teenivad päris hästi. Ühel päeval ütles mulle üks tüdruk, et nende sandikopikate eest ei tasu tööd teha. Miks? Selgus, et ta oli haige olnud ja nende päevade pärast jäi tasu väiksemaks. Ta ise seda ei arvestanud. See oli mu mustim päev. Üks ilusamaid oli aga Peipsi järve ääres hommikul päikesetõusu ajal.

Pärast pooletunnist jutuajamist ruttas kolm suvemaleva funktsionääri lõpuõhtu asju korraldama. Kokkuvõtted on tehtud, arvudes ja endas. Küllap leidub veel neidki suvemaleva tahke, mis leheveergudele tuua, mis selgeks rääkida.

KAIA PAJU

VALDAI — kõrgustik, järv, linn 1.

TARTU, VANEMUISE 46

Siit need reisid algavad ja siia lõpevad. Augusti esimese laupäeva hommikuks (sel korral siis 4. kuupäeval) on zooloogiamuuseumi maja trepp täis igasuguses suuruses kotte, kust lahtipakkimisel leiad kõike, mis kulub ära üheks nädalaseks bussiekskursiooniks. Kui kaks Tartu pargi bussi on ees ja kolmas Tallinnast põhjapoolsema rahvaga kohale jõudnud, saavad siinsedki ootajad kohad sisse võtta. Üks kohalik buss on Lõuna-Eesti looduskaitseaktivistide, teine akadeemia ja ülikooli looduskaitseringi liikmete tarvis.

Niisugune ring on tegutsenud 21 aastat. Asutamisajast peale on seda juhendanud Eesti NSV Looduskaitse Seltsi aseesimees Jaan Eilart. Tema juhendada on olnud ka igasuvine Looduskaitse Seltsi ekskursioon, millest ka seltsi noorem vend, ring osa saab võtta. (Reisilool on ka väike propageerimise maik juures. Mitte sellepärast, et ring populaarne ei ole. On küll. Ent see on üks niisuguse haarde ja tegevusega ühendus, kus iga loodushuviline tudeng ka teisest teaduskonnast looduse ja tema probleemidega silmitsi kokku saab, kus ta ka ise midagi ära teeb.) Semestritegevuse krooniks on suvine reis. Viimased aastad on viinud Karjalasse, Lapimaale, Lääne-Leedusse, Kaliningradi oblastisse. 4.—11. augustini sõideti põhiliselt Valdai kõrgustikku mööda. Selgema ettekujutuse saamiseks mainigem kolm oblastit: Pihkva, Novgorodi ja Kalinini oblast. Nendesse jäid paigad, mida sel aastal ekskursiooni juhtinud Looduskaitse Seltsi teadussekretär, TPI sanitaartehnika laboratooriumi teadur Enn Loigu meile tutvustas. Enn Loigu lõpetas ülikooli 1970. aastal geograafina.

Paari viimast ekskursiooni juhendas ta Jaan Eilartiga kahasse.

Esimene peatus tehakse tavaliselt veel kusagil Eestimaal. Verijärve ääres Võru lähedal määrati ametisse mitmesugused asjamehed nagu laagriülem, peakokk, kuninglik kirvehoidja, lõkkeülem jt. See käib ühe korraliku telklaagri juurde. Kes kunagi seltsi ekskursioonidel käinud, teab, kui kähku lõkkematerjal kokku korjatakse, kui ruttu toit valmis tehakse. Neid ekskursioone iseloomustab veel üks huvitav joon. Linnu püütakse vältida. Neid on vaja vaid lõunasöögi jaoks. Eriti tähtsad ajaloo- või loodusobjektid vaadatakse muidugi üle.

VANA-IRBOSKA—PIHKVA—ILMEN

Ma ei osanud arvata, et Irboska meile nii lähedal on. Ajaloost teada Eestimaa ametiühingute I kongressi delegaatide hukkamine on selle kohanime tuttavaks teinud. Hämmastas aga loodus. 70 meetri kõrguse ürgoru kaldal asub küllaltki hästi säilinud ja restaureeritud linnus. Gorodištše järv oru põhjas on vaid 750 meetrit lai ja 1,5 kilomeetrit pikk, kuid allikarohke ning ääretult läbipaistev. Seisad kõrgel kaldapealsel (meie reis algas päikesepaistelise ilmaga), püüad mõelda krivitšidele, kes siin V—VI sajandil oma asula rajasid, kuulad legendi Nestori kroonikast Truvori valitsemisest 862. aastast ja ei jõua ära nautida ürgoru avarust, järve selgust. Kõndisime linnusest läbi surnuaia taha. Seal peakski asuma muistne matusekoht ja legendaarne Truvori haud. Tagasi tulime mäekülge pidi. Tee oli vesine: mäest väljub järve poole palju allikaid.

Irboska mail tegime veel ühe peatuse, Dubniki küla juures dubniki lademe pärast. Neist paigust on Lõuna-Eesti talupojad kipsi toomas käinud. Jahvatasid selle ära ja külvasid põllule. Tänapäevaselt öeldes — lupjasid happelisi muldi. Kips on settinud siia kunagise mere pealetungi ja taandumise ajal. Ta on vaheldumisi lubjakivi ja saviga. Käisime ühel kunagi kaevandatud väljal, võtsime tükikesi kaasa.

Edasine tee läks läbi Pihkva ja Porhovi Šeloni jõe ääri mööda Novgorodi poole. Teisel päeval tegime enne Novgorodi sissesõidu Ilmeni järve lõunakaldale, selle kõige kõrgemale kohale. Järve ümbritseb samanimeline tasandik, ainult Korostõnis kõrgub 15—18-meetrine Ilmeni klint. Skandinaavia saagades «tormiseks, rahutuks mereks» kutsutud järve ääres on kunagi ka laialehelisi puid (tamm, vaher, jalakas) kasvanud. Kui Peeter I aegu laevaehitus hoogu sai, käinud tsaar ise Ilmenimaal ning andnud välja tammede kaitsmise seaduse. Maha võis neid võtta vaid eriloal.

Ilmen ise on olnud kuulus kalajärv, just nimelt olnud. Tänaseks on järve voolanud palju roiskvett, kemikaale. Kalavarud on väiksemaks jäänud, õitsevad vetikad. Käsil on kaladele normaalsete tingimuste loomine.

NB! Järgmises loos jõuame Valdai linna Valdai järve ääres.

VARJE SOOTAK

Esimene seletus Enn Loigult Vana-Irboskas. Trükipilt jätab seljataguse maastiku ähmaseks, aga see oli nii kaunis, et sinna tahaks veel tagasi.

DANIEL MAASINGU foto

Esmakursuslane ✣ Esmakursuslane

Võta komsomoliarvele!

ELKNÜ TRÜ komitee ootab komsomoliarvele võtma juba alates 24. augustist igal tööpäeval kella 9—17 (ka 1. ja 2. septembril) Ülikooli t. 18, vasak tiib, II korrus, tuba 208.

Tuletame lühidalt meelde ka ÜLKNÜ liikmete arvestuse korda. Organisatsioonist lahkumine ilma arvelt maha võtmata ja ka hiline arvelevõtmine tähendab organisatsioonilise distsipliini tõsist rikkumist.

Arvelevõtmiseks on vaja ennast endisest organisatsioonist maha võtta. Selleks saate koolist või töökohast isikliku arvestuskaardi (карточка персонального учёта). Komsomolipileti ja nimetatud kaardi esitamisel antakse vastavast linna- või rajoonikomiteest ÜLKNÜ liikme arvestuskaart (учётная карточка члена ВЛКСМ), millega võtamegi arvele ülikooli komsomoliorganisatsiooni.

Kui lahkute aga komsomoliorganisatsioonist arvelt maha võtmata, tulge ja võtke meil ennast ajutisele komsomoliarvele. Tooge ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektorisse komsomolipilet või isiklik arvestuskaart. Siis saame teie komsomolidokumendi posti teel välja nõuda. Kui ÜLKNÜ liikme arvestuskaart on saabunud ülikooli komsomolikomiteesse, saab võtta end alalisele komsomoliarvele.

Ülikooli komsomolikomitee soovib teile kõigile edukat ja aktiivset kaasalöömist ülikooli komsomolielus!

MALLE OMANN,
ELKNÜ TRÜ komitee
arvestussektori juhataja

Vormista lugejaks!

Ülikoolis õppimine ei ole mõeldav raamatukogu kasutamiseta. Kõige arvukamalt külastavad üliõpilased raamatukogu õppeaasta esimestel nädalatel. Esmakursuslasel on kõigepealt tarvis end lugejaks vormistada. teadusraamatukogu kojulaenutuses (Toomemäel, avatud kl. 10—20, laupäeval kl. 10—15). Kaasa tuleb võtta üliõpilaspilet ja foto (3×4 cm). Õppekirjandust on suuremal arvul õpperaamatukogu kojulaenutuses (Tiigi t. 78, avatud nagu teadusraamatukogu kojulaenutus). Kirjandust on võimalik kasutada ka lugemissaalides. Teadus-, õpperaamatukogu (V. Kingissepa 15-a) ja ajaloo-filoloogilateaduskonna (TRÜ peahoone) raamatukogu lugemissaalid on avatud kl. 8—22, laupäeval kl. 8—20, pühapäeval kl. 10—17. Neist on üliõpilaste seisukohalt kõige tähtsam õpperaamatukogu lugemissaal, kus on olemas kõik vajalik õppekirjandus. Peale nimetatud teenindamispunktide on veel õpperaamatukogu lugemissaali filiaal (Leningradi mnt. 27), ühiskonnateaduste raamatukogu (Ülikooli 16, ruum 109), keemiaraamatukogu (V. Kingissepa 14/16, ruum 230), füüsikaraamatukogu (Tähe 4, ruum 113) ja majandusraamatukogu (Nooruse 9, ruum 312). Nendes teenindamispunktides leiduv kirjandus on mõeldud kohal kasutamiseks. Väiksemad raamatukogud on olemas kateedrites ja laboratooriumides.

Kogemused on näidanud, et osa üliõpilasi ei too raamatuid õigel ajal tagasi. Teadusraamatukogu laenutab raamatuid üheks kuuks, õpperaamatukogu semestriks. Tähtaega saab pikendada. Õppeaasta lõpul tuleb kõik raamatud tagastada.

Raamatukogud ootavad peatselt kõiki esmakursuslasi!

KALJO LEPIK

Tule naiskoori!

KES? TRÜ neiud.
KUS? Haanjamaal Hino järve kaldal.
MILLAL? 17.—19. augustini.
MIDA TEGEMAS? Laulmas!
MIS SEE KÕIK KOKKU ANNAB? TRÜ Akadeemilise Naiskoori laululaagri.

Lauljaid saabus laagrisse tohutult, hämmastav oli ka dirigentide hulk (2)! Päike paistis, taevas oli selge, järves lõid kalad lupsu ning kaldal oldi valmis laagri avamiseks. Saabus pidulik hetk. Laululipu heiskas peadirigent Vaike Uibopuu.

Ja siis algas pingeline laulutreening.

- *Lauldi igal pool ja igal ajal.*
- *Tehti lõkkelise itsandiga maitsvaid toite ja laulu vahepeal söödi ka.*
- *Prooviti ära kahe järve vesi. Mõnus oli ujuda nii Hino kui ka Pullijärves.*
- *Mängiti võrkpalli. Pall leidis tee isegi puulatva.*
- *Esines menukas ansambel «Käsi pikalt ees», mis koosnes kanneldajast, akordionistist, kitarristist ja kenadest lauluhäältest.*
- *Viimasel õhtul anti kontsert Misso rahvale. Aplaus ja lilled!*
- *Sõbralikud suhted kohalike kaluritega — ning õhtul sõime kõigi kokakunsti reeglite kohaselt valmistatud uhhaad.*
- *Enne lipu langetamist said kõik lauljad kätte väärilised teenitud autasud.*
- *Lipu tõmbas mastist maha dirigent Ene Akven.*

Ja siis hakkas vihma sadama . . .

I KURSUSE NEIU — ole nüüd tähelepanelik! Ka sel aastal võtab TRÜ AN vastu uusi lauljaid. Kui Sul on lauluhäält ja veidi ettevõtlikkust, siis tule proovima. Dirigendid ootavad Sind igal teisipäeval ja neljapäeval kell 18.05 kuni 20. septembrini (jälgi peahoone fuajee teadetetahvlit!). Tea, et Sind ootavad kontserdid, reisid, laululaagrid, koori 35. aastapäeva pidustused, laulupidu ja palju muud huvitavat, kuigi selleks tuleb Sul nädalas kaks korda proovis käia, lugu pidada koori korrast ja kõik laulud selgeks saada.

Ootame!

ENE SÖÖT,
TRÜ AN-i laulja,

Esmakursuslane! Taidluskonkursse on aastas kaks. Sügissemestril astud oma kavaga ette esimeste kursuste võistlustules. Parimad kaitsevad teaduskonna au kevadisel taidluskonkursil. Mida Sina oskad?

✣

Komsomolikomitee liikmed!

Uue õppeaasta esimene istung toimub teisipäeval, 4. septembril kell 18 komsomolikomitees.

Kõigil osalemine vajalik.

Uut teatmekirjandust Toomel

Handbook of surgery. Los Altos, 1973. 877 lk. 22 T — 175.

Leben. Kleine Enzyklopädie. Leipzig 1978. 896 lk. 21 E — 8.

Partridge, E. A dictionary of slang and unconventional English. London, 1974. 1528 lk. S ing — 48.

Vol. 1. The dictionary.

Vol. 2. The supplement.

Partridge, E. A dictionary of the underworld. London, 1971. 886 lk. S ing — 47.

Subject guide to books in print 1977—1978. Vol. 1. A — J. N.-Y. — London, 1977. 2347 lk. K 3 — 38.

Unterhaltungskunst A — Z. Berlin, 1977. 343 lk. 13 T — 50.

Wersig, P. Schiller — Bibliographie 1964—1974. Berlin — Weimar, 1977. 255 lk. Bio S — 21.

Abkürzungverzeichnis der ausgewerteten Publikationsorgane. Potsdam-Pabelsberg. 1978. 77 lk. S — 20.

Cirlot, J. E. A dictionary of symbols. Second edition. N.-Y., 1976. 419 lk. 3 S — 2.

Põhjalik sümbolite käsitlus läbi aegade, kultuurivoolude ja tähendusfasandite. Sümbolite definitsioonide analüüs, hindamine ja psühholoogiline interpretatsioon.

Eesti NSV Teaduste Akadeemias kaitstud väitekirjad 1. juunist 1971 — 30. juunini 1976. Bibliograafianimestik. Tallinn. 1978. 150 lk. 15 Bi — 162.

Bibliograafia sisaldab 336 nimetust.

KLUBIS

Laupäeval, 1. septembril ja pühapäeval, 2. septembril kl. 21

ÕPPEAASTA AVAPEOD.

VÕTA KAASA ÜLIÕPILASPILET!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3229. MB-06142.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 Reedel, 7. septembril 1979 XXXI aastakäik

AUNIMETUSI

ARNOLD VAIKSAAR,
Eesti NSV teeneline sporditegelane

TRÜ nõukogu

Ideoloogiaotsust ellu viima

TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee 29. juuni ühise istungi peatähelepanu oli pööratud NLKP Keskkomitee otsusele «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Istungil võeti parteikomitee sekretäri dots. Advig Kirise ettekande põhjal vastu otsus ning kinnitati üksikasjalik abinõude plaan.

Selleks ajaks oli teaduskondades ja teistes allüksustes NLKP Keskkomitee otsusega põhjalikult tutvutud. Otsust arutasid oma loenguil üliõpilased, see oli peateemaks õppejõudude ja teenistujate koosolekuil. Ideoloogia- ja poliitilise kasvatustöö küsimused toodi ka eksamipileteisse. Esimene etapp — otsust sügavalt tundma õppida — on ülikoolis peaaegu läbi. Loenguil, seminaridel, eksamitel tundmaõppimine mõistagi jätkub.

● Otsuse aktuaalsed probleemid puudutavad tihedalt kõrgkooli õppekasvatustööd, üliõpilasi, õppejõude. Üliõpilaste ideelis-teoreetilise taseme ja sotsiaalse aktiivsuse tõus on suures sõltuvuses ühiskonnateaduslaste tööst. Ülikooli parteiajaloolased otsustasidki võtta näiteks igal aastal peetava ülevabariigilise metoodikakonverentsi teemaks ideoloogia- ja poliitilise kasvatustöö tõhustamise õppeprotsessis.

Õppejõudude ja teenistujate ideelis-teoreetilise taseme tõstmiseks on marksismi-leninismi ülikooli loengud, filosoofilistest seminaridest ja poliitringidest osavõtt. Kõik õppejõud on marksismi-leninismi ülikooli kaheaastase kursuse juba läbi teinud. Sügisel hakkavad õppima need, kes lõpetasid selle kursuse 70-ndate aastate algul. Dots. A. Kiris pidas vajalikuks parteihariduse õppeaasta plaanid veel kord läbi vaadata, viia sisse parandused ja täiendused, mis tulenevad ideoloogiaotsusest. Otsusest lähtuvad ülesanded tuleb lülitada ka ühiskonnateaduste kateedrite ja teaduskondade uurimistöö temaatikasse.

Ettekandja toonitas ka vajadust üleülikooliliste lektooriumide järele, kus esineksid nii oma õppeasutuse kui linna ja vabariigi juhtivad töötajad ning lektorid. Enam kohtumisi tuleks pidada teaduskondades. Kasutamata on jäänud niisuguste kohtumiste küsimuste-vastuste vorm.

● Üliõpilastega tehtav ideelis-poliitiline kasvatustöö on ülikooli kommunistidel järjekindlalt vaatluse all olnud. Senisest paremat täiustamist vajab üks selle lõike, poliitinformatsioon. Kuigi mitmes teaduskonnas peetakse sisukaid poliitinformatsioone regulaarselt, läheb see mõnel pool veel isevoolu teed. Kõrgkooli õppur ei tohiks ümber jutustada ajaleheartikleid. Oma sise- ja välispoliitilisi teadmisi saaks ta täiendada näiteks RSR-s. Aktiivseid üliõpilaslektoreid on aga viimastel aastatel vähe juurde tulnud. Nüüd on kavas lektorite ettevalmistamise põhjalik ümberkorraldamine. Peab ju iga kõrgkooli lõpetaja olema aktiivne propagandist mitte ainult oma erialal, vaid ka ühiskonnaelu küsimustes.

Ülikool üheksa teaduskonna, kümnete laboratooriumide ja paljude teiste allasutustega on mitmepalgeline kollektiiv. Ülesanded spetsialisti ideelis-poliitilisel kasvatamisel on ulatuslikud. Selles on tähtis osa ka massipropagandavahendeil. Parteikomitee sekretär märkis, et senisest teravamalt on vaja ülikooli ajalehe veergudele tuua puudusi, leida toimetusel sobivaim koostöövorm žurnalistikaüliõpilastega. Veelgi on tarvis tugevdada ajakirjanike ideelis-teoreetilist ettevalmistust, nende koostööd ühiskonnateaduste kateedritega.

Sõnavõtud.

Prof. Jaan Rebane: «Julgemalt peaksime propageerima oma saavutusi kõne all olevais valdkondades. Tagasihoidlik on olnud võitlus vaenuliku propagandaga.» Eriti rõhutas ta propagandisti osatähtsust, selle sügavaid teadmisi, oskusi neid ilmekalt, mõjusamalt edasi anda.

Rektor prof. A. Koop juhtis koosolijate tähelepanu sellele, et NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsuse ilmumine oli igati seaduspärane, õigeaegne. Teaduslik-tehnilisel ajastul esilekerkinud probleemid vajavad uut moodi lähenemist ning lahendamist. «Vastuvõetav plaan on üksikasjalik, reaalne ja kavandatud pikemaks ajaks,» ütles rektor. «Uuest õppeaastast tuleb see ellu viia.» Elluviimine sõltub õppejõududest, nende suhtumisest, nende teaduslikust lähenemisest ideoloogia- ja poliitilise kasvatustöö küsimustele.

Juunist on saanud september, uus õppeaasta alanud. Alanud on ka kavandatud plaanide realiseerimine.

AVA-PÄEVAL

Sel päeval mõtleb igaüks enese tagasi kooliaega. Arvukatest esimestest septembritest on sügavamini mällu jäänud ikka esimene ja viimane. Tänane on uue eluetapi alguseks rohkem kui tuhandele vastsele tudengile. Neid on täis aula toolid, rõdu, trepp ja fuajee. Suurem jagu püüab aulasse sisse pääseda. On see ju täna nende päralt. Nende vastas presiidiumis on istet võtnud auväärne liikmeskond eesotsas kõrgharidusministri Ilmar Nuudi, linna parteikomitee esimese sekretäri Indrek Toome ja rektor professor Arnold Koobiga. Silmast silma tutvus tehakse ülikooli prorektorite, dekaanide ja teiste juhtijatega, kellega edaspidises kokku puututakse. Päeva kestvaima aplausi sai nendest vist küll vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär dots. Kalju Kudu. Tema suvine töö on lõppenud, parimaist parimad üliõpilaskandidaadid on läbi eksamite üliõpilase seisusesse jõudnud. Ees on aastad, mida hiljem elu parimateks peetakse, mida kujunemisaastaiks nimetatakse. *Alma mater*'is on selleks tööks valmis üle 100 professori ja teadusdoktori, üle 400 dotsendi ja teaduskandidaadi, üle 300 teaduri. Koos kõikide teiste töötajatega tuleb kokku üle 3000 inimese enam kui 5300 päevase ja 2000 kaugüliõpilase tarvis. Need arvud nimetas rektor oma päevakõnes. Stardiootel on ülikool, pakutavat ootama ei või jääda. Iseseisev töö, head hinded, ringitöö, aktiivsus, terviklik omavalitsus, korras ühiselamutuba. Palju on nõudmisi, mida nüüd esmakursuslaselt nõudma hakatakse. On ju Tartu Riiklik Ülikool terves Nõukogude Liidus üks vanemaid, silmapaistvamaid. Praegune sisseastunu on jõudnud kolmandale kursusele, kui ülikool oma 350. aastapäeva peab. «Parimaks juubelikingituseks on oma kohustuste, ülesannete täitmine,» ütles rektor. Nüüdisaja spetsialisti ei tule sellest, kes end kursuselt kursusele kolmedega veab.

EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome meenutas lihtsat tõde: oma elu kujundamisel on lõplik sõna öelda ikka enesel. Seepärast on vaja kõrgkooliaastaile kohe kindel vundament rajada, õppima hakata, osa võtta ülikooli traditsioonidega komsomoliorganisatsiooni tööst.

Eesti NSV kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut kõneles õppimisest kui ühest raskemast tööst, pingutustest, visadusest, mida noorel tudengil vaja läheb.

«Tänane esmakursuslane on 21. sajandi kujundaja,» ütles ülikooli parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Spetsialisti erialaseks ettevalmistuseks on ülikoolil tingimused olemas. Kevadine NLKP Keskkomitee ideoloogiatöö otsus seab uued ülesanded tema maailmavaate, ühiskondliku tegevuse täiustamisel, kujundamisel. Tähtsaim selles eneseteostuse protsessis on omaenese töö.

Tervituse vanematelt üliõpilastelt tõi esmakursuslastele arstiteaduskonna komsomolisekretär Oleg Ševtšuk. Kõnelesid ka esmakursuslased ise.

Kõige paremate hinnetega sissesaanutele andsid rektor A. Koop ja õppeosakonna juhataja M. Salundi kätte üliõpilaspileti. «Jõudu ja edu selleks, et te 5—6 aasta pärast siinsamas aulas kiitusega dip-

(Järg 2. lk.)

● Õppeosakonna juhataja Mati Salundi hõikab nimepidi välja. Rektor professor Arnold Koop ulatab punasekaanelise üliõpilaspileti.
● «Näita, missugune see on. Nüüd kutsuti mind.»

JÜRI LAANE fotod

Mis tehtud, mis teoksil, mis uut

pärisime õppeaasta alguse puhul ülikooli **haldusprorektorilt AIN OTSTAVELILT:**

Kui kaugel on remonditööde järg?

Peaaegu igas hoones on midagi tehtud, ühteist tuleb veel lõpetada.

Suurim objekt profülaktoorium (uueks juhatajaks dr. Tiivel), mis asub sellest sügisest Leningradi mnt. 25, hakkab tööle 10. septembrist 20 statsionaarikohaga. Selleks kohandati osa I korruse ruumidest. Kaugemasse perspektiivi jääb profülaktooriumi laiendamine 60-kohaliseks. Samasse ehitatakse ka ülikooli arstipunkt. Kaks esimest korrust on edaspidi planeeritud nende valdusse.

Värske ilme said samuti Vanemuise t. 46 suur auditoorium, paar ühiskonnateaduste hoone loenguruumi jne. Võib rõõmustada Pälsoni t. 23 elanikke: ühiselamu saab taas sooja vee.

Sööklad on kõik remonditud, ka Nooruse tänava oma. Avatakse Tiigi tänava ühiselamu einelaud. Siiani pole raskusi toitlustamise alustamisega ilmsiks tulnud.

Suve suurim ning tähtsaim ülesanne oli katlamajade korrastamine ja remont. Kui remont lõpeb, teeme proovikütmised. Üldiselt võiksid ka kõik teised allasutused mõelda tõsiselt talvele ja soojusenergia säästlikule kasutamisele. Meie vanadelt amortiseerunud katlamajadelt loodame tänavusel küttehooajal eelmisest rahuldavamat tööd.

Üheks suuremaks ehitusobjektiks on kahtlemata raamatukogu. Kuidas see edeneb?

Käesoleval aastal peab käiku minema selle esimene järk — hoidlad. Ees seisab kolimine. Nüüd, septembris on ehitusele appi saadetud 100 noortudengit. Ootame ka teisi. Tööde maht hoidlate juures on suur. Näiteks ainuüksi liikumatuid metallriiuleid on ise juba 700 tonni. Seega siis tuleks iga päev aasta lõpuni keskmiselt 10 tonni metallist riiuleid sisse kanda.

Mida võiksite lisada kapitaalehituse vallast?

Kääriku spordibaasi ehitame auditooriumi õppetöö paremaks korraldamiseks. Loodame, et lähitulevikus alustatakse ehitustöid ka sinna kavandatud siseujula projekti järgi.

Ülikool kasvab ja laieneb pidevalt. Missuguste õppe- ja olmehoonete projekteerimine on käsil, mis juba valminud?

Valmis projektidest nimetaksin esmajärjekorras botaanikaaia rekonstrueerimist. Sinna peab tulema uus palmihoone ja uus katlamaja. Käsil on Nooruse tänava 9-korruselise ja 450-kohalise ühiselamu tööjoonised. Järgmisel viisaastakul hakatakse ehitama arstiteaduskonna kompleksi esimest järku.

Praegu koostatakse ülikooli ajaloo muuseumi projekti. Muuseumi asupaigaks on leitud kõige sobivamana senised ülikooli Teadusraamatukogu ruumid Toomel. Loodame, et see pole seotud eriti suurte ümberehitustega.

Kehakultuuriteaduskonna Ülejõe hoonetekompleksi projekteerimiseks astutakse esimesi samme. Maa-ala on ette nähtud ülikooli staadionist kuni ujulani. «Eesti Projekti» töötajad hakkavad peatselt vabariikliku konkursi väljakuulutamiseks vastavaid eeltöid tegema. Sellega loodame parimat lahendust.

Käsil on lähteülesande koostamine uuele auditooriumikorpusele orienteeruva asukohaga keemiahoone taga Lätte tänavas. Füüsikute uue hoone teine järk — auditooriumikorpus — on samuti lähemates plaanides.

Kavas on peatselt alustada ülikooli enda ehitusjaoskonna, töökodade ja garaaži projekteerimist. Esialgne plaan näeb asukoha ette Ropka tööstussõlmes. Selle asupaiga plussid seisavad just soojus- ja kanalisatsioonitrasside olemasolus. Vajalik territoorium on 4—5 hektarit. Valmimist peame maksimaalselt kiirendama, sest senine n.-ö. majandusõu ei kannata enam mingit kritikat.

Kas ühiselamukohti jätkus tänavu kõigile soovijaile?

Ei jätkunud. Majutamine oli tänavu raskem kui kunagi varem, sest (a) vastuvõtt oli suurem, ühiselamukohti aga juurde ei tulnud; (b) tartlasi oli sissesaanute hulgas vähem kui muidu. Olukorra leevendamiseks taotleme nõusolekut ülemajutamiseks.

Aastaid on ühiselamute kord olnud ülikooli murelapse osas. Mis aitaks seda parandada?

Ainult pidev nõudlikkus ja range järelkontroll kõigi meetmetega. Pole vaja loosungeid korra loomiseks, tuleb lihtsalt sundida üürnike endid puhtust pidama. Kes ei oska korrektselt ühiselamus elada — ühiselamust välja. Juba kevadsemestril tehti mitmel pool remonti. Aga õige pea olid värskelt värvitud seinad jalajälgi täis ja ka vahtkustuteid polnud paigale jäetud. Kas sellised väärivad tulevikus kõrgharidusega spetsialisti diplomit?!

Edaspidi on plaanis eelisjärjekorras remontida neid ühiselamuid, kus austatakse korda ja puhtust.

Ühiselamute komandandid said alates 4. septembrist endale 90 abilist remonditöödeks tudengirahva hulgast.

Kas on midagi uut teie töös või töökorralduses?

Loomisel on nn. avariiteenistus. Meister on juba ametis, käimas on ülejäänud töötajate töölevõtmine. Selle abiga loodame saada edaspidi operatiivsemalt jagu vee- ja keskküttesüsteemi avariidest, kanalisatsiooniummistustest jne.

ASSE KOOK

AVAPÄEVAL

(Algus 1. lk.)

lomi omandaksite,» lõpetas rektor piletite kätteandmise. Teda ennast ootas kimp punaseid roose. Minister I. Nuut tegi teatavaks arvu 30. Just nii palju aastaid on rektoril möödas ajast, mil ta asus tööle kõrgharidussüsteemis. Õnnitleme!

Aulaaktuse laulis sisse ja lõpetas Tartu Akadeemiline Meeskoor. Pärast seda ootasid teaduskonnaaktused. Esmaspäevast saadik on esimeste kursuste tudengid kolhoos-sovhooside põldudel. Kuidas maatöö neil läheb, sellest juba järgmistes lehtedes.

VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

● **Teisipäeval, 4. septembril toimus õppeaasta esimene komsomolikomitee istung. Komsomolikomitee sekretär Madis Kallion õnnitles kõiki komitee liikmeid uue õppeaasta puhul ja soovis edu õppimises ning ühiskondlikus töös.**

Algamas on järjekordne aruande- ja valimisperiood ka meie komsomoliorganisatsioonis. See lõpeb ülikooli 25. komsomolikonverentsiga. Kõik noorsooühingu liikmed peavad ütlema oma sõna sekka organisatsiooni töö parandamises. Võeti vastu otsus aruande- ja valimisperioodi läbiviimiseks. Aruande- ja valimiskoosolekud peetakse kursustel ja arstiteaduskonna õpperühmades 17.—22. septembrini, osakondades 24. septembrist 3. oktoobrini, teaduskondades 4. oktoobrist 13. oktoobrini. Põllutöödel viibivatel kursustel tuleb aruande- ja valimiskoosolekud korraldada majandites, kui see aga on võimatu, siis 3 päeva jooksul pärast õppetööle tagasitulekut.

● **Arutati läbi üleülikooliliste suurürituste plaan sügissemestriks. Sel aastal tuleb põhjalikumalt ette valmistada ka üliõpilaspäevad.**

● **Rahule ei saa jääda esmakursuslaste komsomoliarvele võtmisega bioloogia ja vene filoloogia osakonnas ning arstiteaduskonnas.**

● **Ideoloogiasektori juhataja Andrus Lauren tutvustas kursustevahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemise korda ja andmete laekumise perfot.**

● **Kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise eest avaldati vali noomitus koos arvestuskaardile kandmisega keemiaosakonna II kursuse üliõpilasele Elisabeth Bogatševale.**

Kursuste komsorge kohustati liikmemaksud suvekuude eest tasuma 15. septembriks k. a.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 75. sünnipäeva puhul ning kauaaegse eeskujuliku teenistuse eest ülikoolis Selma KÕRVELIT. 50. sünnipäeva õnnitlused kuuluvad vaneminsener Asta MADISSONILE, elektrik-lukksepale Harry-Artur KRUSENBERGILE, professor Leo NURMANDILE ja dotsent Savvati SMIRNOVILE. Rektor tänab juubilare eduka töö eest ning soovib sisukat jätku.

TAGASI-VAADE

Juuratudengid läinudaastasel mälumängul. See oli pühendatud ÜLKNÜ 60. aastapäevale. Võit ei tulnud kergelt. Seda on noormeeste nägudestki näha. Kes nad siis on? Vasakult vaadates Raivo Vare, Vallo Sillat, kapten ja teaduskonna komsomolijuht Jüri Raidla, Sulev Lääne ning Andres Hallmägi.

Õigusteaduskonna kiituseks veel sedagi, et hakkajate poiste abiga sai kevadsemestril teoks teaduskonna lehekülg «Visiitkaart» sellessamas ülikooli lehes. Nüüd ootab järge arstiteaduskonna üliõpilasi tutvustav koondmaterjal.

EVALD VELDEMANNI foto

Teadustöö efektiivsuse hindamise probleeme kõrgkoolis

Kõrgkooli tegevuse tulemusi mõõdetakse nende spetsialistide harimise kvaliteedi järgi, keda kõrgkool annab rahvamajandusele. Kuid kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamise kõrval on kõrgkoolil veel rida täiendavaid sotsiaalseid funktsioone.

● Õppejõud kulutab umbes kolmandiku tööajast **plaanilisele teadustööle.** Sel viisil püsib ta teaduse eesliinil ja suudab üliõpilastele edastada erialaseid teadmisi kui teadustöö kogemust. Tema loodud uued teadmised (s. o. teadustöö saadus) lähevad ülemaailmsesse teadmiste salve. Osa kõrgkooli plaanilisest teaduslikust tööst on pühendatud õppevahendite loomisele ja õppetöö täiustamisele.

Õppejõududel on sageli juhtiv positsioon kõrgkoolivälises **ühiskondlikus tegevuses.**

NSV Liidus on üle 850 kõrgkooli, neis töötavad ligikaudu pooled riigi teadlastest, neil on väljapaistev koht uute teadmiste tootmises. **Kahjuks aga puudub praegu objektiivne ja üldtunnustatud mõõt teadlase või teadlaste kollektiivi teadustöö tulemuste hindamiseks.** Ei peeta teaduslike trükiste sisulise külje, uurija talendi, loomingulise pinge, loomingulise viljakuse arvestust. Pole võimalik öelda, seda eriti fundamentaaluuringute puhul, kes kui hästi aruandeperioodil töötas. Jäävad selgitamata põhjused, miks on ühe töö parem kui teise oma. Puudub võimalus teadlikult sekkuda teadustöö organiseerimisse nii, et ära kasutada teadustöö efektiivsuse suurendamise potentsiaalseid resursse.

Lõppude lõpuks annab aeg inimeste kõikidele tegudele hinnangu. Mõnekümne aasta pärast on väärtuslikud uued teadmised päris kindlasti paljude uurijate kirjasõnas tunnustatud, monograafiais üldistatud, õpikutes nimetatud, rahvamajanduses praktilist rakendust leidnud. Siis poleks raske ka autoril endal koostada oma teadusloomingu objektiivset, positiivseile kirjanduslikele viidetele ja muudele tunnustusjuhtudele põhinevat hinnangut.

● **Meil on aga vaja hinnata teadustöö tulemusi mitte kümnete aastate pärast, vaid jooksvalt,** näiteks kas iga aruandeaasta lõpul või kahe-kolme aastagi tagant, selleks et kasutada hinnet töö materiaalsel stimuleerimisel (parema töö eest kõrgem tasu), sotsialistliku võistluse õhutamiseks, loodava kollektiivi loominguväljendi arvutamiseks, kollektiivide koormuste jaotamisel ja muudeks teadustöö organiseerimise ja juhtimise vajadusteks.

Paljude aastate töö tulemused salvestab uurija teaduslikes artiklites, mõnikord monograafias, tunduvalt harvem autoritunnistuses. Teadustöö iga-aastases aruandes nimetatakse iga töötaja kohta artiklite arv ja maht ning väljaande (kus artikkel ilmunud) tähtsusjärk (välismaine, üleliiduline jne.). Need on teadustöö tulemuste **kaudsed** näitajad, mille tõsisem kasutamine näiteks uurimistöö materiaalseks stimuleerimiseks võib stimuleerida tagasiside tulemusel hoopis artiklite arvu ja mahu suurenemist sama töö korral.

Teadusartiklite sisulise hindamise ratsionaalne metoodika praegusajal puudub. Ettepanekud sel alal lähtuvad eksperthinnangust (tavaliselt hindepunktide süsteem), millel aga on tõsiseid kitsendusi ja puudusi: asjatundjate ekspertide vähesus, hinnangu subjektiivsus jne.

Näib, et tulevikus võib kõige asjalikumad lähteandmed artikli teadusliku väärtuse kohta esitada autor ise. Nende andmete abil saab autor koostada ka oma teadusliku loomingu esialgse positiivse hinnangu. Retsensendid ekspertidena kas kinnitaksid või lükkaksid ümber autori sellekohased arvestused.

Paljude probleemide kiireks lahendamiseks on vaja kollektiivset tööd. Uurijate kollektiivina käsitame neid teadlasi ja nende abilisi, kelle töö kooskõlastub tegemise käigus.

Kollektiivil on juht, töötajate tegevusalane spetsialiseerumine kujuneb vastavalt kvalifikatsioonile ja individuaalseile kalduvustele, kujuneb tavaliselt võrdlemisi tugev materiaal-tehniline baas (võrreldes sõltumatu üksikuurija omaga).

Seoste tõttu kollektiivi liikmete vahel kujutab kollektiiv endast sellist süsteemi, mille funktsioneerimiseks tuleb rakendada vastavaid süsteemseid tasustamise, stimuleerimise jm. vahendeid. Järelikult on vaja läheneda kollektiivi hindamisele teisiti, **hinnang tuleb anda kollektiivi kui ühiku kohta.**

Hindamist vajavad võrdlemisi keeruka struktuuriga kõrgkooli töötajate kooslused: kateeder, laboratoorium, instituut, kõrgkool tervikuna.

● **Hindamise aluseks on hinnatava objekti seisundit iseloomustavad näidud.** Neid on avastatud näiteks kümneid teadustöötaja ja sadu kõrgkooli tegevuse tulemuste kohta. Kui perioodiliselt registreerida iga näidu naturaalväärtusi, siis võrreldes jooksvaid väärtusi varasematega saab otsustada hinnatava objekti parameetrite paranemise või halvenemise üle vaadeldaval ajavahemikul. Sel printsiibil on üles ehitatud Leningradi Energeetika Instituudi koostatud metoodika, mida kasutatakse Vene NFSV Energeetikaministeeriumi ametkondlike uurimisasutuste hindamisel. Teadustööd iseloomustatakse 24 näiduga, mis on arvutatud 137 lähteandmest. Jooksva aasta näitusid võrreldakse 3—5 eelnenud aasta omadega. Suhtelise paranemise või halvenemise tendents iseloomustab tegevuse edukust.

Kõrgkoolide teadustöö tulemuste hindamise tüüpmetoodika põhiseisukohtade projekt on koostatud Moskva Lennunduse Instituudis. Selle järgi soovitatakse koostada katselisi rakenduslikke metoodikaid. Metoodika sarnaneks põhimõtteliselt meie ülikoolis praegu kasutatava allüksuse sotsialistliku võistluse tulemuste kokkuvõtte tegemise juhendiga. Selle tüüpmetoodika täiustamine Moskva Lennunduse Instituudi juhtimisel jätkub, selles osaleb veel terve rida kõrgkoole Moskvast, Leningradist, Saraatovist ja mujalt.

Tähelepanuväärne on Leningradi Finants-Majanduse Instituudi ja Eesti NSV Kergetööstuse Ministeeriumi koostöös loodud 24 naturaalnäidul põhinev hindamismetoodika kergetööstuse ettevõtete tarvis. Näidud on reastatud (eksperthinnangu järgi) selliselt, et ettevõtte tootmistulemused on optimaalselt head siis, kui näitude absoluutväärtused loendi alguses on suurimad ja kahanevad järjestikku viimaseks paigutatud näidu suunas. Selline pingerida on hästi ülevaatlik. See konkreetne hindamissüsteem stimuleerib toodangu kasvu ja kvaliteedi tõusu ettevõttes.

● **Kõrgkooli allüksuse või kollektiivi teadustöö tulemuste efektiivsuse hindamise metoodika loomisega tegeleb praegu ka noor teadusloolaste rühm meie ülikoolis kõrgkooli komplekssе uurimise laboratooriumi koosseisus.** Mitme eriala spetsialistide ühiste jõupingutustega kavatsetakse modelleerida kõrgkooli elementaarsete uurimiskollektiivide tegevust, määrata selle sisendeid ja väljundeid iseloomustavate näitude ja nende parameetrite komplekt, millest moodustub hindamissüsteem. On täiesti alust arvata, et kõrgkoolis on avastamata ja kasutamata teadustöö tähelepanuväärseid potentsiaalseid ressursse.

JAKS LANKOTS

SAVVATI SMIRNOVI
esimene juubel

Ülikooli peahoones, keeltemajas, Vanemuise tänavas nr. 46 ja mujal kohtame tõsiselt muheleva näoga meest, kes on ikka toimekas, aga kunagi siiski ei kiirusta. Ta vestleb «Sophokleses», TRÜ vanas kohvikus või kateedris, ent linnakohvikutes ega kõrtsides teda ei näe. Ta peatab üliõpilasi ning annab neile nõu. Teda peatavad kolleegid ning küsivad temalt nõu. Niisugune mees on Savvati Smirnov, vene keele kateedri juhataja.

Savvati Smirnov on sündinud 21. augustil 1929 Arhangelski oblastis Krasnoborski rajoonis Bezina külas. Pärast külakooli õppis noormees Krasnoborski keskkoolis, lõpetas selle 1947 ja astus samal aastal Leningradi ülikooli slaavi filoloogia osakonda. Viimase kursuse üliõpilasena saadeti ta aastaks Prahasse Karli Ülikooli ennast tšehhi keeles ja kirjanduses täiendama. Prahas on ta õpinguil olnud ka hiljem. Seal veedetud õppeaeg süvendas S. Smirnovi teadmisi tšehhi keelest sedavõrd, et temast on saanud (koos A. Raidiga) esimese «Tšehhi-eesti sõnaraamatu» (1966) autor. Meie ülikoolis on ta tšehhi keelt õpetanud pidevalt pärast seda, kui ta 1953. aastal suunati tööle TRÜ vene keele kateedrisse. S. Smirnov on üldse olnud aktiivne tšehhi kultuuri tutvustaja. Ta on pikemat aega olnud ka Nõukogude Liidu ja Tšehhoslovakkia Sõpruse Ühingu Eesti osakonna juhatuse liige. Õppejõuna on S. Smirnov pidanud peale tšehhi keele loenguid kaasaegsest vene keelest, vene kirjakeele ajaloost, sissejuhatusest keeleteadusse ja üldkeeleteadusest. Õpetöö kõrval kirjutas ta valmis kandidaadiväitekirja «Professor D. Kudrjavski ja vene keeleteaduse põhiprobleeme» ning kaitses selle 1959. Saanud dotsendiks, oli ta 1963—1975 vene keele kateedri juhataja, vahepeal, 1966—1967, käis ta Budapestis Eötvös Lorándi Ülikoolis loenguid pidamas. Kas loenguid pidamas või uurimisretkedel on ta olnud ka Tšehhoslovakkias 1969—1971 ja 1973. Peale vene keele on S. Smirnovi õige südamelähedane ala olnud üldkeeleteadus. Et 1975. aastal koondus TRÜ-s üldkeeleteaduse õpetamine soome-ugri keelte kateedrisse, siirdus sinna ka S. Smirnov. Käesoleva aasta sügissemestrist alates on ta taas vene keele kateedri juhataja. Doktoriväitekirja «Vene ja slaavi keeleteadus Venemaal (XIX sajandi I poolel)» kaitses ta 1978 Leningradis. S. Smirnov on olnud lugupeetud pedagoog, kes on TRÜ üliõpilastele tutvustanud nõukogude keeleteaduse saavutusi ja üldkeeleteaduse suurprobleeme. Ta on aina olnud üliõpilaste innustaja kas loengupidajana, kursuse või osakonna juhendajana. Kogu aja on ta olnud ühiskondlikult aktiivne TRÜ ametiühingukomitee liikmena, teaduskonna parteibüroo liikmena ja sekretärina jne.

S. Smirnov on tunnustatud õpetlane. Teda on kutsutud esinema kongressidele ja konverentsidele Moskvasse, Leningradi, Voroneži, Kiievisse, Prahasse, Budapesti, Pécsi ja mujale. Tartu tulnud, hakkas S. Smirnov tõsist huvi tundma õpetlaste vastu, kes olid meie linnas viinud üldkeeleteadusliku uurimis- ja õppetöö kõrgele tasele. Üks niisuguseid mehi oli Dmitri Kudrjavski, kes oli Tartu ülikooli professor 1896—1918. S. Smirnov on avaldanud oma väitekirja tähtsamad peatükid, milles käsitletakse Kudrjavski osa slavistika arengus (TRÜ Toimetised 65, 1958) ja tema üldkeeleteaduslikke tõekspidamisi (TRÜ Toim. 77, 1959). S. Smirnov on avaldanud ka ülevaate Kudrjavski ilmumata käsikirjadest (TRÜ Toim. 78, 1959).

Teine Tartu mees, keda S. Smirnov on üksikasjalikult käsitlenud, on Jan Baudouin de Courtenay, kes oli Tartu professoriks 1883—1893. Baudouin de Courtenayd on vaadeldud eri uurimustes ning on avaldatud tema kirjavahetus Leonhard Masinguga ja Ismail Sreznevskiga (TRÜ Toim. 166, 1965 ja 310, 1973). Kirjavahetusele on lisatud väärtuslikke kommentaare.

Kudrjavski-eelset ajastut vene keeleteaduses käsitleb S. Smirnovi doktoriväitekiri, mis tervikuna ootab ilmumist. Selles leiduvat ainestikku on kahes monograafilises kirjutises ainult osaliselt esile toodud. Üks neist on Fjodor Buslajevist (TRÜ Toim. 279, 1971, teine vene slavistide ja tšehhide lingvistilistest ning kultuuriloolistest suhetest (TRÜ Toim. 310, 1973).

S. Smirnov on kirjutanud ka õppevahendeid, millest peab eriti mainima Tšehhoslovakkia kõrgkoolide jaoks avaldatud venekeelset «Lühiülevaadet keeleteaduse ajaloost» (Praha 1978). Oleks kõigiti otstarbekas, et see teos ilmuks ka meie ülikooli väljaandes meie üliõpilastele.

Savvati Smirnov on TRÜ neid õppejõude, kes on oma isiksuse ja koostöö kaudu tihedalt liitnud eesti filoloogia ja vene filoloogia kollektiivid. Kõikide kolleegide soov on, et tal oleks üha tarmu ja innustust edaspidiseks teadus-, õppe- ja ühistööks. Tal olgu ka tarmu eesti ajakirjanduses vene keeleteaduse saavutuste ja põhimõtete tutvustamiseks, mida ta on seni pidevalt teinud.

PAUL ARISTE

JÖNS JACOB BERZELIUS
1779—1848

20. augustil täitus 200 aastat Rootsi keemiku ja mineraloogi Jöns Jacob Berzeliuse sünnist. Tähtpäevaks on Teadusraamatukogus välja pandud terve rida raamatuid, mis tutvustavad silmapaistva keemiku elu ja tegevust.

1821. aastal alustas Berzelius väljaannet «Ärsberättelser om framstegen i fysik och kemi», Stokholm, 1822—1847 (27 aastakäiku, köidet.)

Toomel on olemas saksakeelne väljaanne «Jahres-Bericht über die Fortschritte der physischen Wissenschaften». Esimene köide ilmus 1822. aastal Tübingenis. Välja on pandud esimene ja viimane köide ning nimede ja aineregistrid.

Berzelius on koostanud mitu keemiaõpikut. Tema «Lärbok i kemien» (1—6 k. Stokholm, 1808—1830) tõlkis saksa keelde Berzeliuse õpilane F. Wöhler. Näitusel võime näha mitmeid «Lehrbuch der Chemie» väljaandeid, nii esimest kui ka viimast, 5. väljaannet, mis ilmus Dresden-Leipzigis 1843—1848.

Varasematest Berzeliuse töödest on eksponeeritud Leipzigis 1816. aastal ilmunud «Elemente der Chemie der unorganischen Natur», 1820. aastast «Versuch über die Theorie der chemischen Proportionen und über die chemischen Wirkungen der Electricität» jt.

Rootsikeelsetest töödest on esitatud 1843. aastal ilmunud «Några försok alt bestamma skiljaktigheten i fluobirsyrans och borfluorvätesyrans kemin natur», «Untersuchung der Mineral-Wasser von Karlsbad». (Leipzig, 1823).

Suvel 1822 viibis Berzelius Karlsbadis, kus tutvus saksa kirjaniku W. Goethega, kellel oli suur kivimikogu. Goethe palvel määras Berzelius mõnede kivimite koostise. (Praegu on muide Toomel eksponeeritud ka Goethet tutvustav näitus.)

Käesoleva sajandi rootsi akadeemikud A. Holmberg ja H. G. Söderbaum on avaldanud Berzeliuse elu ja tegevuse kohta monograafiaid. Nii saab näha Stokholmis 1933 ilmunud Berzeliuse tööde bibliograafiat. Näitusel on veel A. Holmbergi koostatud album Berzeliuse portreedest (ilmunud Stokholmis 1939). Eksponeeritud on ka F. L. Schardiuse kogust pärit J. J. Berzeliuse autograaf.

EHA SAARMAA

OLNUST

Lutsi eestlasest üliõpilane Tartu ülikoolis

1914. aasta 17. jaanuaril kanti Tartu (Jurjevi) ülikooli matriklisse nr. 25 510 Kagu-Läti Ljutsini (Ludza) kreisi Pylda (Põlda, Pilda) vallast pärineva 18-aastase **Aleksandr Mekši** nimi. Noormees astus füüsika-matemaatikateaduskonda. Tema isa Ivan oli tulnud Tartusse 1900. aasta paiku kohtupristavi abiks. Mekši perekond elas Lodja tänavas majas nr. 23 (praegu asub sellel kohal kooperatiivi kaubamaja). Siin ligidal Riia ja Karlova (Kalevi) tänava nurgal asus reaalkool, kus A. Mekš õppis aastail 1903—1913. Et reaalkoolis puudus õppeainena ladina keel, siis sooritas ta selle eksami poeglaste gümnaasiumi juures 1913. aasta novembris. Ladina keele eratunde andis A. Mekšile Oskar Kallas, kes oli tuntud kõigile Lutsi eestlastele. 1893. aastal kirjutas ta Lutsis neljalt-viielt Mekšilt üles rahvaluulet. Lutsi linnast 10 km lõuna pool algas Mekšide kolk, kus kahekümnes külas leidus Mekše. Pylda vallast põhja pool Everesmuiža vallas oli isegi Mekšovo (Mekši) küla.

Eriti tuntuks sai Tartu Mekšidele 1875. aasta suve lõpul, kui Tartu ülikooli eesti keele lektor, filoloogiadoktor Mihkel Veske pani Laiuse lähedal lutsi murrakut kirja. Pylda vallast oli tulnud trobikond töölisi, nende seas ka A. Mekši vanaisa Timofei Tapa ja Valga vahelise raudtee ehitustöödele. Pylda eestlased olid väga vaimustatud, et «suur ezänd Maa poolõst» nende maakeelt õrgelt austas. See andiski Ivan Mekšile tõuke Tartusse asumiseks.

A. Mekš tegi kõik eksamid viitele ja sai sõjaväeülemuselt pikenduse ülikooli lõpetamiseks kuni 1922. aasta augustini. Sellest hoolimata laskis ta ülikooli valitsusel saata Vladimiri sõjakooli palve, et tal lubatakse sinna astuda. See oli 1916. aasta novembris, A. Mekš oli siis III kursuse üliõpilane.

Sõjakoolis põrkas kehviktalust pärinev noormees kokku suurkodanlastest ohvitseridega ja kapitalistide poegadega. Ta oli aga juba reaalkoolis omandanud sotsialistlikud vaated. Ülikoolipäevil oli ta tutvunud Marxi ja Lenini töödega, lugenud palju vene ja maailmakirjandust, ka filosoofilisi töid. Kui A. Mekši püüti värvata valgekaarti, sõitis ta Tartusse oma sugulaste juurde. Nooremleitnandina tahtis ta jätkata stuudiumi Tartu ülikoolis. Ülikool aga evakueerus 1918. aasta mais Voroneži. Samal ajal evakueerus Ivan Mekši perekond oma kodukülla Belomoikisse.

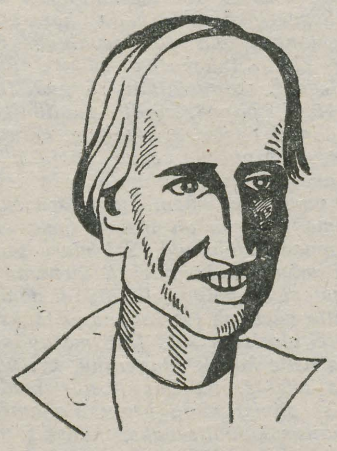

ALEKSANDR MEKŠ
1937. aasta foto järgi joonistanud Lembit Lepp.

Kui ma 1921. aasta juulis Emakeele Seltsi esimese stipendiaadina Belomoikisse jõudsin, võttis mind vastu A. Mekši noorim vend Mihhail. Ta ütles, et tema lelle Aadamit, kes oli hea lutsi murraku tundja, ei ole kodus. Aleksandrist ei olnud juttu. A. Mekšiga sain isiklikult tuttavaks alles 1925. aasta sügisel. Ta oli seadnud oma vanaisa väiketalu eeskujulikult korda. A. Mekš konstrueeris isegi mõne talumajapidamises vajaliku masina. Valla volikogus esindas ta sotsialistide rühma. Endine kolhoosiesimees kommunist Ludvig Germans kirjutas mulle hiljuti, et kodanliku aja maatamehed ja vallavaesed mäletavad veel praegu tänuga A. Mekši oma huvide kaitsjana.

Suures Isamaasõjas teenis kommunist Aleksandr Mekš sõjalennuki meeskonnas ja tegi lende isegi Iraani piirideni.

Pärast sõda oli A. Mekš lutsi eestlaste Bulside kolgas Ozupino algkooli juhataja. Ta suri 1964. aastal. Temast jäi 3 poega. Noorim töötab praegu Riias tehnikuna. Ka A. Mekši õde Niina töötab Riias.

PAULOPRIIT VOOLAINE

TRÜ muuseum ja selle avamine

24. augustil teatas nädalaleht «Sirp ja Vasar» TRÜ ajaloo muuseumi avamisest. Mõnigi asjahuviline või lihtsalt uudishimulik on aga pidanud pettuma. Esimest ekspositsiooni, mis lubaks teha meie vabariigi ilmselt noorima muuseumi uksed valla külastajatele, tuleb oodata veel vähemalt aasta. Teatud tõepõhi on siiski all ka «Sirbi ja Vasara» teatel. Dokumentide põhjal jälgitav TRÜ muuseumi ajalugu sai alguse peaaegu kolm aastat tagasi, kui ülikooli rektor prof. A. Koop kirjutas 3. detsembril 1976. aastal alla muuseumi asutamise käskkirjale.

Aga muuseumil on ka oma eelajalugu, mida kirjalikud allikad ei valgusta. Selle algust võib dateerida aastaga 1963, mil orgaanilise keemia kateedri dotsendi Tullio Ilometsa initsiatiivil algas ülikooli minevikku kajastavate esemete väljaselgitamine ja talletamine. Hoidlana kasutati esialgu ülikooli kartseri ruume, kuid enamik enne 1967. aastat kogutud esemetest hävis koos kartseriga tulekahjus. Seejärel täitis praeguseni hoidla funktsioone nüüdse «Sophoklese» tagaruum. Tänu TRÜ ajaloo komisjoni, eriti selle sekretäri Milvi Reinfeldti energilisele tegevusele ja ülikooli juhtkonna (esmajoones halduprorektori Ain Otstaveli) vastutulekule sai muuseum mööndunud õppeaasta kevadsemestril endale lõpuks peavarju: 2 fondihoidla ja 2 ekspositsioonisaali ruumi peahoone endise füüsikatiiva keldrikorrusel. Hoidlates on alanud esemete arvelevõtt ja magasineerimine. Ekspositsioonisaalides tuleb teha põhjalik remont: sisekujundus ja ekspositsioonimööbli projektid on tellitud Kultuurimälestiste Projekteerimise Instituudist (sisearhitekt Eva Einasto). Nii vana ülikooli muuseumile on praegused ruumid siiski kitsad ja puudustega. Uue raamatukoguhoone valmimisel saab muuseum hoopis sobivama ning ajaloolisema asupaiga Teadusraamatukogu praeguses hoones Toomel.

Põhimureks jääb esialgu fondide komplekteerimine. See aga eeldab kateedrites, laboratooriumides ja teistes allüksustes leiduvate museoloogilise väärtusega esemete väljaselgitamist. Muuseumi vundamendi rajamise komplitseeritud ja teinekord delikaatseski töös on hindamatut abi osutanud TRÜ ajaloo suur entusiast dots. T. Ilomets. Pingelisest õppe- ja teaduslikust tegevusest hoolimata leiab ta muuseumi tarvis ikka aega ja energiat. Maikuus saatsime kõigile kateedritele ja laboratooriumidele kirjad, milles palusime meid informeerida nende valduses olevatest ajaloolise väärtusega esemetest. Siiani ei ole enamik allasutusi vastanud. Ennatlik oleks vahest kõigile hoolimatut suhtumist muuseumi muredesse ette heita: sageli lihtsalt ei teata, mis nimelt üli-

(Järg 4. lk.)

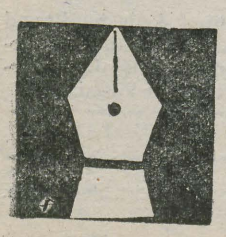

Igal reedel jõuab trükivärske «TRÜ» peahoone müügilauda. Lehte oodatakse. Seda tunnistavad telefonipärimised: «Miks leht valmis pole?», «Kas teil on veel Vilniuse ülikoolile pühendatud numbrit?» jne.

Väljaande sisu aga sõltub meist kõigist. Ei kaheliikmeline toimetus ega ka neli ajakirjanike kursust üksi suuda kõike ammendavalt lehte tuua. Kaasa lööma peab kõigi teaduskondade rahvas. Selleks mullu teaduskondade pressisekretärid valitud saidki.

Niisiis, oleme kokku leppinud: igast sündmusest, mis oli, igast sündmusest, mis tulemas, kõigest sellest, millest peale asjaosaliste teisedki huvituksid, ootame kaastöid või lihtsalt teatamist. Toimetus asub peahoone III korrusel, ruumis 302.

VALDAI — kõrgustik, järv, linn 2.

NOVGOROD — VALDAI

Läinudreedeses lehes jäi Eesti Looduskaitse Seltsi ja EPA ning TRÜ looduskaitseringi õppereis pooleli Ilmeni ääres. Sealt suundusime ekskursiooni teisel päeval Novgorodi poole. Tolle päeva suurimaks vaatamisväärsuseks jäigi iidse vene linna kreml, mis mõneti meenutas Moskva samanimelist arhitektuurikeskust. Pikemalt ma sellest kirjutama ei hakka. Oli ju meie vaatamisaeg kaunis napp. Pealegi on olemas eestikeelne turismiraamatuke O. Nilsonilt «Novgorodimaa», kus linna möödanik ja nüüdisaeg kõik sees. Meie keerasime Novgorodist Valdaimaa poole mööda noolsirget Moskva maanteed. Alguses oli veel võimalik silmitseda külamaju (maja otsaaknaid kolm, need kõik meie akendest hoopis kõrgemal, majad põhiliselt palkidest), üsna pea nägid läbi bussiakna vaid võidujooksus vihmaojasid. Kuidas bussijuhid küll sõita nägid! Maastiku jõudsime enne vihma ära näha. See muutus kord-korralt maalilisemaks sügavate orgude, männimetsade ja küngastega. Midagi meie Lõuna-Eesti moodi, ent hoopis suuremas väljaandes.

ANDREI URÕVAJEV

Kätte jõudis õhtu, varsti oli vaja (kuivast ja soojast!) bussist vihma kätte telke üles panema minna. Enne Valdai linna keerasime suurelt teelt kõrvale. Meid oodati. Et looduse kaitsmise keelud seal kandis väga keelavad (ilma loata ei tohi telkida, kala püüda, mootorpaadiga sõita), oli seltsil kokkulepe Valdais asuva Üleliidulise Teadusliku Uurimise Hüdrometeoroloogialaboratooriumi direktori endaga. Tema meid oma maastikumasinaga ees ootas ning parima koha kätte näitas.

Vihma tuli tõepoolest kõvasti. Poleks aga uskunud, et tolle õhtu ja ööga poole kuu norm maha sadas. Aga just niimoodi meile hommikul hüdroloogialaboratooriumi ilmajaamas öeldi. Ilmajaamas on 100 km raadiusega lokaator. See on abiks sademete leviku ja intensiivsuse määramisel. Ekraanil liigub Valdai ümbruse kaarti mööda osuti, selle järel tekkivad valged laigud ongi sademed. Nii nägime oma silmaga, kus parajasti sadas. Raalid töötlevad andmeid ning iga tunni järel on võimalik pilk masinaist tulevaile arvudele heita. Kuue tunni tagant annab masin sademete kohta keskmised andmed. Kõigest sellest kõneles meile laboratooriumi vanemteadur, teaduste kandidaat Natalja Livanova. Andmeid kasutatakse teaduslikuks tarbeks.

«Mis Valdai põllumehel viga heina teha või vilja võtta, kui tead, kuhupoole vihm keerab,» arvasime. Praegu ei ole kohalikud majandid veel selle ilmajaama väärt teavet ära kasutanud. «Edaspidi kindlasti,» vastati meile.

Ilmajaama hoone jättis väga meeldiva mulje, selle ümbrus oli koduselt, hoolsalt korras. Enn Loigu kõneles, et kõige selle eest seisab väga energiline laboratooriumi direktor Andrei Urõvajev. Ta on tellinud Eestist koguni majaprojektid oma töötajatele. Direktor ise tutvustas meile laboratooriumi töösuundi. Uuritakse sademeid: õhus ja maas. Selleks on metsas, põllul jm. neli uurimispolügooni. Uuritakse sademete mõju metsale, rohustule, mullale, ka aurumist. Ühe ajakirjaniku jaoks oli informatsiooni korraga nii hulga, et vaevu jõudsid kõike üles märkida, kõike taibatagi. Seevastu seltsi liikmeilt, ikkagi asjatundjailt, tuli küsimusi kuhjaga.

Laboratoorium on asutatud 1933. aastal ning kannab V. Urõvajevi nime. Tänane direktor on kuulsa hüdroloogide suguvõsa järeltulija.

Valdai linnas pakub huvi veel koduloomuuseum- ning laevasõit Pihlakasaarele Iverski kloostrit kaema.

Koduloomuuseumiks on kohandatud vana Jekaterina kirik. Põgusa ülevaate Valdaimaa ajaloost saime. Rohkesti oli välja pandud vanu fotosid ja postkaarte. Väärt mõte, mida teisedki muuseumid rohkem kasutada võiksid.

Meie «Koidula» või «Kreutzwaldi» sugune laev viis 10—15 minutiga Pihlakasaarele. Muide, sõiduks on vaja ennast varem kirja panna, sest soovijaid on palju. Giidiks oli noormees, meie reisist vist kõige kirkamalt meeldejääv kuju, kelles ühinesid näitlejameisterlikkus koos ülimalt selge diktsiooni, efekti taotlevate liigutustega, aga ka põhjalike teadmistega. Sajanditevanune Iverski klooster on restaureerimisjärgus. Kümmekonna aasta pärast peaks sellest üks turismi meelisobjekte saama.

Valdai linnast läks sõit edasi Moskva poole, siis tegime pöörde paremale ja võiks öelda, et algas kodukandi poole tagasiminek. Pärast Toržokki jäime laagripaika. Järgmisel päeval ootasid meid Ostaškovi linn Seligeri järve ääres ja Volga allikas. Sellest järgmises loos.

Hüdrometeoroloogia laboratooriumiilmajaam.
DANIEL MAASINGU ja JAAN SOOTAKI fotod

VARJE SOOTAK

Vill varbasse!

Ülikooli klubi saal, mis nädalavahetusel on täis tantsumaiaid jalgu, on praegu üsna hõredasti «asustatud». Toolidel istuvad mõned lapsevanemad, ümberringi sebib poisse-tüdrukuid, kes jõuavad laval natuke klaverit piinata ja parasjagu lärmata. Lühidalt: algamas on **TRÜ klubi laste peotantsuringi** *harjutustund.*

Ring pole veel aastanegi, kuid kangesti hakkaja. Esimest korda tulid 15 paari kokku mullu 10. septembril. Tantsijad on I—VII klassi õpilased.

Tänast treeningut alustab juhendaja Jaan Siilak jututunniga. Nii tehakse alati pärast viimast võistlust, alles hommikul tuldi esinemast Gorkist, kus toimus III üleliiduline turniir «Nižneugorskie Uzorõ». Tartut esindas 4 paari. Üldse oli aga 130 paari 30 linnast. Meie lapsed tantsisid välja VI, X, XI ja XII koha. Opetaja analüüsib hoolealuste esinemist, annab hinnangu osalejate tasemele ja tutvustab ka nähtud linna, uusi tutvusi. Niisugune jututamine tuleb igati kasuks, sest kõik lapsed ju korraga esinema ei pääse, aga üldise pildi olukorrast saavad.

Treener on seni püüdnud pakkuda kõigile võimalikult ühtlaselt ja võimalikult palju võimalusi esinemiseks. Paremad paarid saavad ja peavadki rohkem tartlaste au kaitsma. Kuid ega nemad üksi kõik'ale jõuaks. Tantsuvõistlusi on selleks liiga sageli.

Kes tahab aga võistluste õhku hingata, peab hoolega tunnis käima. Treeningud on neli korda nädalas, iga kord poolteist tundi. Koolivaheaegadel tantsitakse koguni kaks korda päevas kaks tundi korraga. Kas tundub palju? Vähe ei ole, kuid ilus tants nõuab suurt tööd. Seda siis kroonibki pääs võistlustele. Et aga tantsu tõttu koolitöö lonkama ei hakkaks, peab iga veerandi lõpus tunnistuse juhendajale ette näitama. Kui kolmepoiss on sisse lipsanud, tuleb teine veerand tantsust eemal olla. Teised arenevad aga selle ajaga kättepüüdmatusse kaugusse. Õpetaja jutu järgi on siiamaani laste hinded ainult paranenud.

Ringi pääsemiseks tuli katsed läbi teha. Kevadel hindab J. Siilak laste taseme uuesti üle ja kes pole korralikult kohal käinud või ei ole omandatud algtarkusigi (õige tantsuvõte, kehahoid), arvatakse grupist välja. Neil jääb aga õigus sügisel uuesti konkureerida.

Jaan Siilak leiab, et meie lapsed tantsivad juba päris kenasti. Vajaka jääb sisemisest hingestatusest, sest tehniline külg tuleb treeninguga. Tants nõuab väljendusrikkust ja rütmitaju. Tantsija peab olema ka näitleja, et tantsu olemust välja tuua.

Esimene aasta läks luureks. Üldine tase on kõikjal väga kõrge. Seepärast tuleb meil veel pikk samm edasi astuda. Sel aastal ei seatudki eesmärki esimeseks tulla. Sellegipoolest on noored peotantsijad konkurentsivõimelised. 24.—25. märtsil peetud Eesti koolinoorte meistrivõistlustel pääses neli paari finaali.

Võistlusi jagus sel kevadel peaaegu igaks nädalavahetuseks: Viljandis, Moskvas, Leningradis, Riias ja Tartus. Enamik võistlusi on väljaspool Maarjamaad. Sellest ka raha- ja transpordimured. Praegu pole ühtki asutust-organisatsiooni, kes suudaks ringi toetada, ja kõik sõidud ja riided tulevad lapsevanemate taskust. Nemad hangivad töökohtade kaudu ka busse. Vanemad suhtuvad laste tantsulembusse kõigiti mõistvalt ja on alati aitamas. Mõistvat ja head suhtumist näitab ka klubi juhataja Heino Variku ning juhendajad Jaan ja Hele Siilak on selle eest väga tänulikud.

Lausa muinasjutuna näib see, kuidas Jakuutia lapsed Gorkis võistlemas käisid. Kogu delegatsiooni lennureis maksis poolteist tuhat rubla (iga lapse edasi- ja tagasipilet kokku üle 200 rubla). Niisugused summad ei ole seal aga küsimuseks, abi leitakse alati.

Vastne ring kujundab alles oma nägu. Jaan ja Hele Siilak rääkisid, et alus on pandud kroonikale ja pildimapp läheb iga üritusega kopsakamaks. Koos vanematega peeti nääripidu. Niisamamoodi on kavas ka järgmist aastat tervitada. Lapsed on käinud koos teatris ja hiljem arutanud nähtud etendusi.

Demonstratsioonesinemistega on peotantsuring üles astunud juba 50 korral. Võistlus- ja esinemiskalender on tihe ja võime kindlad olla, et tantsulapsed sunnivad endast varsti rohkem kõnelema. Vill varbasse!

REET RIHVK

Toimetuselt: III kursuse ajakirjandusüliõpilase Reet Rihvki artikkel on kirjutatud eelmise semestri lõpul.

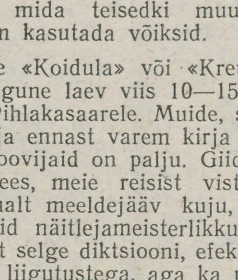

Õli hommik, oli õhtu

Kollastes keskpäevavalguse jugades, mis aknast langevad, sätlevad ja sebivad tolmukübemed. Toobritesse ja tünnidesse on püsti torgatud kõiksugu pikkusega tarbepuid. Pisuke tolmukord ja võib-olla väikesed ämblikuvõrgudki nurkades annavad tunnistust sellest, et varustust mitte just iga päev ei tarvitata. Höövlilaastud keerduvad vahvalt laastukorvist välja. Kruupingi taga küürutab vanamees hobuseriistu parandada. Ta pusib naaskliga, kohendab prille, nohiseb ja üritab piginööri rangiroomast läbi vedada. Tema pärast võiks küll paljugi majast varastada, ilma et ta kuuleks-näeks. Põrandal istub väike poiss, jalad harkis. Õlekarva juustega poisikene võtab oma väikesest kastikesest naelu, mis ta põrandalaudade vahele taob. Mitte puhtakspestud laudadesse — see rikuks kena värvitud põranda —, vaid ikka ainult pragudesse. Nii on temalgi oma hool, oma vaatamine ja tegemine. Väikemees on seda sorti usinusega ametis, et ei tema lase end päeva käigust eksitada. Aga kella üheteistkümne — pool kaheteistkümne tõusvast, erksast päikesevalgusest on vahepeal saanud kella kahe-kolme langev loid päikesevalgus. Ka on pliidi tuhakarva plaat nüüd heledasti valgustatud: rõngad, telliskivid, pilpad, pott puuliimiga. Jõudnud naelareaga lõpule, haarab poiss tangid ja asub naelu ükshaaval välja tõmbama. Seda teeb ta vana viisi, hoole ja agarusega. Tema näoilme on tõsine, tema silmavaade süüvinud. Sel moel saab nii mängida homme ja ülehomme. Pealegi on kõige selle lõpuni nõnda palju päevi, et tundub, nagu jääkski kõik alatiseks nii. Häirimatus andis neile kahele hingerahu, kui väljas ahetas, videvus laskus madalaist pilvist maja peale. Vanamees muutus kohmitsevaks, nuuskis midagi töõpingi kohal, patsutas taskuid. Poisikene lõpetas juba varemalt päevatöö. Nad mängisid vaikimise mängu. Või mida neil kahel kõnelda oligi. Vanamees läks puusületäie järele, poisikene lippas temaga. Varsti võis kuulda sõbralikku vurinat ja rõngaste vahelt näha tule porgandikarva värvi. Need õhtu algushetked olid õhtu kenamad hetked.

RANNAR SUSI

TRÜ muuseum

(Algus 3. lk.)

kooli ajaloo seisukohalt huvi pakub. Igal üksikjuhul kehtivat reeglit ei olegi võimalik välja pakkuda. Orienteerumiseks siiski niipalju, et arvesse tulevad kõik esemed (ka mööbel), mis olid olemas enne 1945. aastat. Kuid muuseum huvitub ka TRÜ tänapäeva peegeldavast.

Kõigil kahtlastel juhtudel tuleks abi otsida telefonil 341-21/680 (muuseum). Juba praegu on muuseumi käsutuses rohkesti unikaalseid, meie ülikooli ja laiemalt kogu teadusajaloo seisukohalt suure väärtusega aparaate ja esemeid, neist mitmed isegi Parroti ja Jacobi aegadest. Ootame abi ka ülikooli vilistlastelt.

Lõpuks avaldagem lootust, et pole enam mägede taga aeg, kus «Sirp ja Vasar» taas teatab TRÜ muuseumi esimese ekspositsiooni väljapaneku avamisest. Selleks oleks vaja, et muuseumi mured muutuksid kogu meie suure kollektiivi südameasjaks.

ELA MARTIS,
TRÜ ajaloo muuseumi juhataja

Kodundushuvilised!

Algajate ja edasijõudnud üliõpilaste õpperühmadesse registreerimine on 10.—13. septembrini kella 12—14 kodunduse kabinetis Tiigi 78—208.

Oodatud on need, keda huvitavad moodne rõivastus, tekstiilimaal, dekoratiivkudumine-käsitöö ja toiduvalmistamise alased oskused.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3306. MB-06168.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Tartuski gosudarstvennõi universitet»). Organ parткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 Reedel, 14. septembril 1979 XXXI aastakäik

Vabariigi kultuurijuht kõneles ülikooli aulas

Kolmapäeval, 12. septembril kohtus ajaloo- ja filoloogiateaduskonna üliõpilaste ja õppejõududega ENSV kultuuriminister Johannes Lott, kes andis oma ettekandes ülevaate kultuuriministeeriumi probleemidest vabariigi kultuurielu juhtimisel.

J. Lott märkis, et Eesti teatrile on viimasel ajal osaks saanud laialdane üleliiduline huvi ja tunnustus ning et teatrikülastuste arvu poolest tuhande elaniku kohta on meie vabariik kindlalt esikohal. Ent esineb ka mitmesuguseid puudusi. Probleemiks on kaugemate piirkondade (Saaremaa, Hiiumaa) teenindamine, endiselt on halb olukord uute algupärandite lavaletoomisega. Muu hulgas avaldas kultuuriminister lootust, et seoses Jaan Toominga suunamisega «Ugalasse» tõuseb ka selle teatri kunstitase ning kasvab huvi «Ugala» lavastuste vastu.

Klassikalise muusika propageerimisel on ENSV Riiklik Filharmoonia teinud ära väga suure töö. Suure tunnustuse on võitnud ka Filharmoonia estraadikollektiivid. Ent esineb ka üksikuid puudusi. Filharmoonia peab suuremat tähelepanu pöörama kaadri valikule ja oma kollektiivi kasvatamisele, aga ka estraadirepertuaari valikule. Repertuaari tuleks täiendada vennasvabariikide heliloojate kõrgel ideelis-kunstilisel tasemel olevate lauludega.

Kujutava kunsti kitsaskohtadest rääkides mainis J. Lott, et noorte kunstnike teostes puudub sageli tihe side eluga. Monumentaalkunstiteoste loomisel on sageli takistuseks teostusbaasi nõrkus kohapeal. Praegu on kombinaat «ARS» põhiliselt seotud olümpia tarbeks loodavate monumentaaltaiestega, see aga tähendab seda, et teised tööd tuleb seniks seisma jätta.

1980. aasta on vabariigi kultuuritöötajatele üldse väga vastutusrikas. Ees on Eesti NSV 40. aastapäeva tähistamine, vabariiklik üldlaulupidu ja olümpiaregatt, mille ajal toimub ka rahvatantsupidu.

Ent kultuuritöö oleneb teataval määral ka materiaalsest baasist. Kultuuriasutuste ehitamine vabariigis on väga halval järjel. Enne, kui taotleda uute objektide plaanivõlmist, tuleb saavutada kõigi juba eraldatud summade kasutamine. Viimastel aastatel on aga ehitusorganisatsioonid kultuurirajatiste püstitamiseks eraldatud summadest suutnud kasutada ainult 30—35%.

Kuulajate küsimustele vastates ütles kultuuriminister häid sõnu nende muuseumi- ja raamatukogutöötajate kohta, keda ministeeriumile alluvate asutuste jaoks valmistab ette Tartu Riiklik Ülikool.

Kohtumise lõppedes tänas ülikooli parteikomitee sekretär A. Kiris J. Lotti hulgaliselt huvitavaid fakte ja sügavat analüüsi sisaldanud ettekande eest.

RIINA MAASING

Kartul salve üliõpilaste abiga

Vastavalt ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri korraldusele on sügisestele koristustöödele saadetud ka TRÜ üliõpilased. Kõigepealt faktiline ülevaade.

Esimese ja teise kursuse üliõpilased on suunatud Tartu, Põlva, Valga, Võru ja Rakvere rajooni, kokku 44 majandisse 930 üliõpilast. Teaduskonniti paiknevad nad järgmiselt: arstiteaduskond Põlvas, ajalooteaduskond Võrus ja Tartus, bioloogia-geograafiateaduskond Tartus, filoloogiateaduskond Jõgeval, füüsika-keemiateaduskond Tartus, kehakultuuriteaduskond ja majandusteaduskond Valgas, matemaatikateaduskond Võrus ja Tartus, õigusteaduskond Tartus ja Rakveres. Need teaduskonnad on samades rajoonides tööd teinud ka möödunud aastal. Niisugune tööjõu ja tööpiirkonna vaheline seose pidevus tuleb töö laabumisele ainult kasuks. Tõsi küll, üliõpilased käivad stuudiumi vältel majandeis tavaliselt ühe kuu õppetöö ajast, kuid teaduskonna juhtkond on «oma» rajooniga tuttav. Teatakse iga piirkonna omapära, isegi seda, millised tööd on kindlasti plaanis jne. Teiselt poolt arvestavad ka rajooni põllumajandusjuhid konkreetse eriala üliõpilastega. Eri teaduskondade esimesed kursused erinevad küllalt oluliselt kasvõi soolise vahekorra poolest. Seda peab tööandja arvestama.

Niisiis, 4. septembri hommikul pärast sissejuhatavat ohutustehnikaalast instrueerimist sõitis maale appi ligi üheksasada kätepaari. Majandites neid juba oodati. Majutamine ja toitlustamine on korras. Mitmes sovhoosis-kolhoosis tehti käsi mustaks juba sama päeva pärastlõunal. Neljapäeval, 6. septembril toimus esimene dispetšertund, kus kõik grupid kandsid lühidalt ette töö- ja olmetingimustest. Ei olnud ainsatki majandit, kus üliõpilased või nendega kaasas olevad õppejõud polnuks rahul kohapealse organiseerimistööga. Töölepingud on sõlmitud kahepoolselt, allkirjadega kinnitatud ning ootavad täitmist. Tööd oli esimese nädala jooksul mitmesugust: põhu koristamine, lina kitkumine jm. Kartulivõtmine on juba alanud ning kombainid vagudel.

Sidet peame kord nädalas. Vajaduse puhul tihedaminigi.

Tööd kestavad praeguste plaanide ja korralduste järgi 29. septembrini. Õppetööle tuleks siis esmakursuslane 1. oktoobril.

29. septembril toimub põllutöödel ulatuslik laupäevak, mil arvatavasti ka ülikool enamuse töökätest põllule suunab.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

NB!
MAALOOD JÄTKUVAD 3. LK.

* *

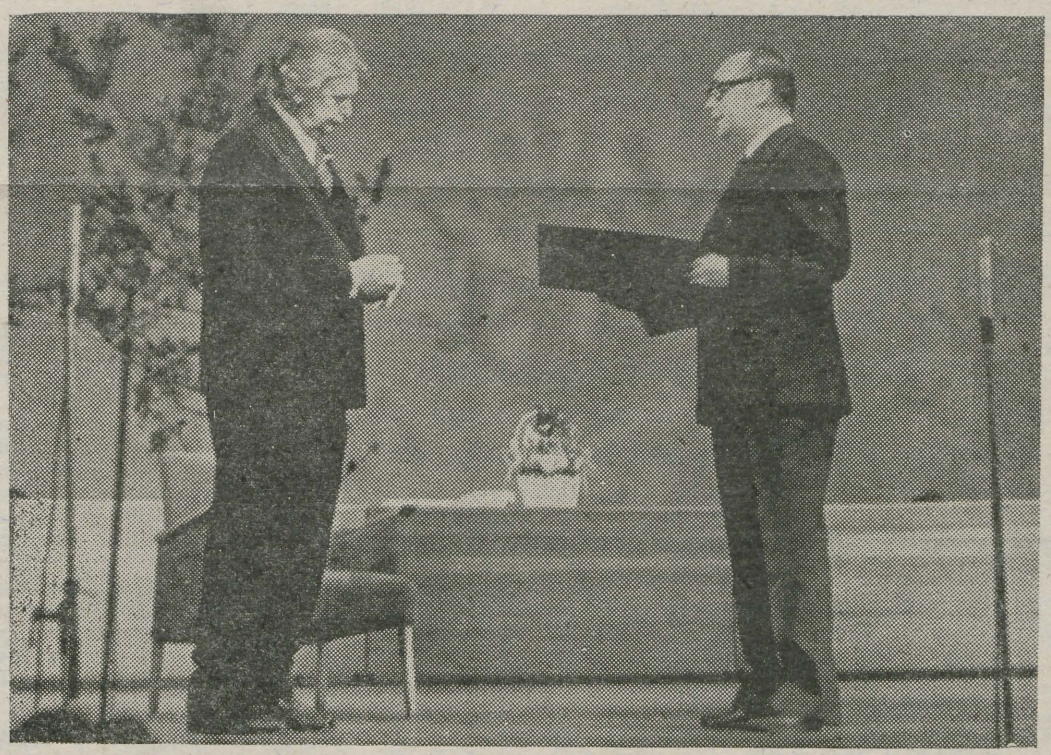

«Mitte kunagi unustada seda, et normaalsel inimesel on vaja lõpetada kõrgem kool selleks, et aru saada, kui vähe ta teab.

Praegu aga näib, et meil on väga palju noori, kes usuvad, et nende kõiketeadmise tõendiks on diplom.» Hea meelega tahaks pühapäevast «Edasit» rohkemgi tsiteerida. Ja nimelt seda kohta, kus Kaarel Ird soovitab noortel «papalt-mammalt saadud andele lisaks ennast s u n d i d a pidevalt töötama ... ka siis, kui selleks kõige vähematki lusti, inspiratsiooni, tuju ega tahtmist ei ole. Ajaloo praktika näitavat, et absoluutne enamik suuri kunstnikke on kohutavalt palju töötanud.» Ja veel. «Peaaegu 90% kogu renessansiaja kunstnike loomingust on loodud tellimise peale.» Või teiste sõnadega: sunduse peale.

Need lõigud Kaarel Irdi intervjuust jäid eriti meelde. Miks? See kõik on meile teada. Mida enam ülikooli lõpetamise poole, seda rohkem mõistad, kui vähe sa tead ja oskad. Ju siis vist seegi üheks näitajaks on, et suudad enesesse objektiivselt vaadata. Hilisemad aastad näitavad, et tööd tuleb sageli ka siis teha, kui tuju halb, kui laps haige, kui midagi väga viltu läinud. Ja siis korraga oled selle kõik unustanud ning viskud peadpidi töösse. Küllap nii on olnud ka eespool tsiteeritu autoril endal. Ja küllap poleks muidu niisugust «Vanemuist», mida me imetleme ja millest vaimustume, poleks Koidula, Wiera ja Menningu järel neljandana reas Kaarel Irdi. K. Kask sellesse ritta ta oma ettekandes juubelile pühendatud konverentsil igatahes seadis.

Konverents peeti laupäeval ja oli üks juubelisarja üritusi. Ird ja eesti teatri ajalugu, Ird ja noored lavastajad, Irdi teater ja muusikalavastused, Irdi teater ja selle sidemedsuhted teiste teatritega. Niisugused olid konverentsi ülevaateteemad Nõukogude Liidu teatritundjailt. Konkreetsemana pakkus enam huvi P. Vihalemma ettekanne, milles analüüsiti «Tõde ja õigust» ühe saalitäie vaatajate hinnanguis.

Üheks oodatumaks oli Juhan Peegli fragmentaariumi esietendus juubilari lavastuses pühapäeva lõunal. Sama päeva õhtuks koguneti kulminatsiooniks — austama juubilari ennast. EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas andis Kaarel Irdile üle EKP Keskkomitee, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja vabariigi valitsuse auaadressi. Lenini ordeniga autasustatud teatritegelast õnnitlesid kolleegid Lätist, Leedust, Ukrainast, Moldaaviast, Leningradist, Karjala ANSV-st, Saksa DV-st, Soomest, Tšehhoslovakkiast, Bulgaariast.

Meie rektor professor Arnold Koop tegi teatavaks ülikooli kõrgeima autasu — ülikooli medaliga autasustamise. Statuudi järgi tuleb medali järele tulla aulasse ülikooli aktusele. Autasuga kaasneva üliõpilasmütsi omanikuks sai Kaarel Ird aga sealsamas.

Jääme ootama linna teatrijuhti oma aulasse. Jääme ootama uusi lavastusi. Et jõud ja vaim ei väsiks!

VARJE SOOTAK

NB! ESMAMULJEID «MA LANGESIN ESIMESEL SÕJASUVEL» LOE 3. LK.

EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas annab juubilarile üle EKP Keskkomitee, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja vabariigi valitsuse auaadressi.

KALJO RAUA fotod

EKP TRÜ komitees

Õppeaasta esimesel istungil 10. septembril arutati nõukoguliku Tartu ülikooli 35. aastapäeva tähistamist, kinnitati semestri tööplaan ning kuulati dots. E. Türilt ülevaadet sellest, kuidas on paranenud kasvatustöö füüsika-keemia- ja majandusteaduskonnas.

Ülikooli ajalehe toimetuse kolleegiumi liikmeks kinnitati ajakirjandusõppeiõud dots. kt. P. Vihalemm.

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest botaanikaaias järgmistele füüsika-keemiateaduskonna üliõpilastele: Marika JÜRIADOLE, Tuuli KRAUSBERGILE, Õnnela UNDILE, Monica PIHLAKALE, Viive KUUMALE, Dagni ELMILE ja Inga LEVERILE.

Kauaaegse kohusetruu töö eest ning seoses 75. sünnipäevaga avaldas rektor tänu valvur Louise MIGGURILE.

KROONIKA

1973. aastail lõpetas Riivo Kotkas Lihula Keskkooli. Koolis oli tegev ideoloogiasektoris. 1973—1975 teenis Nõukogude armees, kus oli komsomolorganisatsiooni sekretär. 1975. aastal astus TRÜ ettevalmistusosakonda. 1976. aasta sügisest on R. Kotkas raviosakonna üliõpilane. I kursusel oli ALMAVÜ grupiorganisaator, II kursusel ühiselamunõukogu olmesektori liige. TRÜ komsomolikomitee olmesektori eesotsas on ta eelmisest õppeaastast. ÜLKNÜ liige 1969. aastast.

RIIVO KOTKAS,

TRÜ komsomolikomitee olmesektori juhataja

Möödunud õppeaasta mõningatest tulemustest

Põhjalik kokkuvõte läinud õppeaasta tulemustest tehakse alanud semestril TRÜ nõukogu istungil. Alltoodu kujutab mõningast eelteadet sellest, kuidas me oma ülesannetega toime tulime. Tasub arvatavasti meenutada, et 1978/79. õppeaasta oli küllaltki raske, eelkõige sügiseste põllutööde pärast. Samuti oli õppetöö tõsiselt häiritud aastavahetusel. Tugeva külma tõttu olid õppehooned ridamisi kü'mad, mõni langes üldse rivist välja.

Ailjärgnev tabel 1 annab ülevaate õppeedukusest kevadsemestril teaduskonniti.

Tabel 1

Teaduskond	1978/79. õ.-a. %	1977/78. õ.-a. %	Sooritasid eksami: ainult «5»-le ü.iõpil.	%	ainult «3»-le ü.iõpil.	%	Hinnetest saadi «5» %
Ajaloot.	89,3	88,7	30	10,3	—	—	45,5
Arstit.	91,6	88,5	128	10,8	16	1,4	32,7
Biol.-geograafiat.	94,0	91,4	31	8,5	1	0,3	35,9
Filoloogiat.	90,5	89,9	31	5,5	2	0,4	32,2
Kehakultuurit.	94,5	95,0	24	16,4	—	—	45,9
Füüsika-keemiat.	85,0	78,1	31	8,0	10	2,6	29,6
Majandust.	92,0	92,9	39	8,2	4	0,8	33,6
Matemaatikat	87,3	80,6	29	8,5	4	1,2	28,8
Õigust.	93,6	92,1	33	14,1	—	—	41,4
Kokku:	90,8	88,3	386	9,5	39	1,0	34,5

Kõrgeima näitarvuga erialad

Tabel 2

Jrk.	Eriala	1978/79. õ.-a. %	1977/78. õ.-a. %
1.	Prantsuse filoloogia	100	—
2.	Kaubandusökonoomika	98,6	98,1
3.	Geograafia	98,2	92,8
4.	Rahandus ja krediit (vene õppekeel)	97,8	93,5
5.	Inglise filoloogia	96,8	96,1
6.	Ravi (vene õppekeel)	96 5	92.3
7.	Saksa filoloogia	95 8	81,2
8.	Geoloogia	94,4	96,3
9.	Majanduskiberneetika	94.2	89,0
10.	Farmaatsia	93,1	88,3

Madalaima edukusega kursused 1978/79. õ.-a. kevadsessioonil

Tabel 3

1.	Vene filoloogia IV k.	62.5%
2.	Pedlaatria II k.	69,3%
3.	Matemaatika II k.	68,1%
4.	Rakendusmatemaatika III (vene)	68 2%
5.	Keemia II k.	69 4%
6.	Ajalugu IV k.	72.0%
7.	Füüsika II k. (eesti)	72.2%
8.	Füüsika I k. (eesti)	73.3%
9.	Ravi III k. (eesti)	74,3%
10.	Spordimeditsiini III k.	75.5%
11.	Ajaloo II k.	76.0%
12.	Pedlaatria III k.	76 0%
13.	Kaubanduslik raamatupidamine III k.	80,0%

Edukus kursuste kaupa

Tabel 4

I k.	92 5	91,7
II k.	88 2	84.3
III k.	88.0	82.4
IV k.	93,2	92.3
V k.	99,9	98,9

Praktikum. Sellegi hinded mõjutasid läinud õppeaasta tulemusi.

Tabel 1 annab võrdleva ülevaate õppetöö koondnäitajatest. Lugejal on võimalik iseseisvalt analüüsida kõiki andmeid ja arvatavasti teha ka adekvaatseid järeldusi. Seepärast iga näitarvu kommenteerida pole tarvilik.

Peatuksin vaid paaril üldisemal tähelepanekul. Edukus teaduskonniti on üsna erinev: hälve umbes 10%. Samas on erinevused suured ka erialade kaupa. Loogiline on tõsiasi, et tabelitel 2 ja 3 ühisosa puudub. Tabel 2 iseloomustab tublimaid. Võib rahule jääda sellega, et 26 meil õpitavast erialast on edukus ülikooli keskmisest kõrgem 18-l (lisaks toodule veel 8). Seda üllatavam on, et 13 kursust on edukusega alla 80,0%, aga 5 kursusel iga kolmas ei soorita eksamit.

Esitamata siinkohal andmeid ja tegemata põhjalikku analüüsi väljalangevusest, võib siiski väita otsest seost suure väljalangevuse ja madala edukuse vahel. Olulised puudujäägid ilmnesid möödunud aastal töös esmakursuslastega. Et 60 alles vastuvõetud üliõpilast esimese tööaasta jooksul vastu ei pidanud, peaks meid mõtlema panema. Liiatigi langesid pooled välja juba sügissemestril. Varem täheldatu, et suur väljalangevus iseloomustab II ja III kursust, ei pea möödunud aasta kohta paika. Lahkumine esimeselt kursuselt moodustas 34% väljalangevusest üldse. Silmatorkavalt suur eksmatrikuleeritute arv oli matemaatikateaduskonna esimesel kursusel — 21 üliõpilast. Põhjusena toovad üliõpilased sügissemestril eriala sobimatust, kevadsemestril edasijõudmatust. Samal ajal tabelit 4 jälgides on selge, et esmakursuslane õpib hästi, arvude järgi otsustades märksa paremini kui II ja III kursused. Kui teaduskondade juhtkonnad ka edaspidi esmakursuslastele olulist tähelepanu ei pühenda, vaid tagavad kõrge õppeedukuse väga lihtsal, võiks öelda algelisel meetodil — suurendades väljalangevust noorimal kontingendil, siis ei saa nende tööga siin rahul olla. Töö nooremate kursustega on olnud igal aastal tähelepanu all, igal õppetööalasel nõupidamisel on rõhutatud vajadust kasutada süvendatud ja pideva kasvatustöö kõiki võimalusi alles kujuneva üliõpilaskollektiivi mõjutamiseks. Faktiline olukord näitab ilmekalt, et ka käesoleval aastal jääb see töölõik üheks vajalikumaks.

Noorimad üliõpilased puuduvad õppetöölt terve septembrikuu. Seega on semester lühenenud kuu võrra. Et 1980. aasta on olümpia-aasta ning võib-olla lüheneb kuu võrra ka kevadsemester, tuleb iga õppetööpäev täielikult ära kasutada. Lubamatu on aga iseseisva töö järsk suurendamine nn. lehekülgede äramärkimisega õpikutest. Igal õppejõul tuleb oma loengukursust käsitleda arvestusega, et õppeaeg on kuu või kaks (esimesed-teised kursused) lühem, mistõttu sama hulga õppematerjali läbitöötamine nagu täispikkusega õppeaastal, ei ole võimalik (ka mitte koduse lektüüri märgatava suurendamisega). Oluline materjal tuleb üliõpilasel selgeks saada, teisejärgulisemat saab käsitleda ülevaatlikumalt jne.

Soovin, et alanud tööaasta ülikoolis kujuneks edukaks, et iga üliõpilane, õppejõud ja töötaja tunneks täit vastutust õppe-, teadus- ja kasvatustöös seatud eesmärkide saavutamisel.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Ees on TALLINN

(Algus k. a. 1. sept. ajalehes)

17. septembril kell 7.30 panid 2400 suurtükki maa ja õhu värisema. Esimestel minutitel olid kõik selleks ajaks avastatud vaenlase patareid, tulipunktid ja vägede koondumiskohad mürskude ja miinide saju all. Sellele järgnes kaitserajatiste süstemaatiline purustamine ja hävitamine. Teise, veelgi võimsama tulelöögi kestel lülitus lahingusse lennuvägi.

Kell 8.10 lükati Kavastu—Luunja rindelõigus vette esimesed forsseerimisvahendid. Kindralmajor K. Allikase 7. Eesti laskurdiviisi ja 30. kaardiväe laskurkorpuse esimese ešeloni võitlejad alustasid Emajõe ületamist.

Tänu hoolikale ettevalmistusele kulges forsseerimine küllaltki edukalt. Kella 10-ks olid vaenlase kaitsepositsioonid Emajõe põhjakaldal läbi murtud. Õhtuks vabastas 7. Eesti laskurdiviis Alatskivi, 249. diviis jõudis öösel välja Mäkaste—Välgi joonele. Edukalt arenes ka vasaku naabri, 30. kaardiväe laskurkorpuse pealetung.

Tallinna operatsiooni esimese päeva edust annab tunnistust küllaltki veenvalt armeegrupi «Nord» juhataja kindral Schörneri ettekanne mõni tund pärast pealetungi algust: «Tartu suunas algas märkimisväärsete jõududega pealetung. On juba kolm sügavat sissemurret. Rinne on lootusetult purustatud.»

Ülaltoodu räägib veel kord 2. löögiarmee ümberpaigutuse edukast lõpuleviimisest. Kuigi seda ulatuslikku manöövrit ei suudetud vaenlase eest lõpuni varjata, üllatati teda siiski vägede rohkusega ja löögi võimsusega.

Tegelikkuseks olid muutumas sõnad, millega lõppes viimane eestikeelne raadiosaade Moskvast 26. mail 1944: «Me tuleme tagasi Eestisse! Me tuleme varsti!»

See oli nüüd päevselge ka Narva all tegutsevate 3. SS-tankikorpuse väeosadele. 2. löögiarmee kiire pealetung ei jätnud enam teist valikut — 18. septembril alustasid vaenlase väed taandumist Narva rindelõigust. Nüüd tuli teha kõik, et mitte lasta vaenlast Narva positsioonidelt organiseeritult taanduda ja mitte anda talle aega ulatuslikuks hävitustööks.

Vaatamata suurtele jõupingutustele ei suutnud armee eelsalgad tasa teha ajakaotust seoses Pedja jõe ülekäikude otsimisega, vastase kaitse purustamisega ja vasturünnakute tagasilöömisega. Seetõttu õnnestus hitlerlastel osa 3. SS-tankikorpuse motoriseeritud väeosadest Rakvere—Paide—Pärnu kaudu Riia alla viia. See oli aga kõik, mida suutis hitlerlik väejuhatus armeegrupi «Narva» heaks korda saata. 20. septembri õhtuks olid 8. armee ja 2. löögiarmee võtnud tugevasse haardesse kõik Narva alt jalgsirännaku korras taanduvad väeosad. Ainukese tee taandumiseks läbi Tapa ja Tamsalu sulgesid armee tugevdatud eelsalgad.

Seega jõudis lõpule Tallinna operatsiooni esimene etapp. Leningradi rinde vägede neli päeva kestnud lahingute tulemusena purustati täielikult vaenlase kaitsesüsteem Põhja-Eestis.

(Järgneb)

ENDEL HIRVLAANE

EÜE

30. juunist 30. augustini...

... kestis sel aastal Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tööaeg.

Nagu varasematelgi aastatel veetsid ka tänavu 60 tublimat suve Poolas ja Ungaris. Kuuldavasti on neist kõige paremini läinud Veszprémi välisrühmal tänu kaasa teinud veteranidele.

Kuuendat aastat osales EÜE esindusrühm üleliidulisel komsomoli löökehitusel Gagarini linnas. Rühma juhtis ülipopulaarne malevaveteran Ülo Langel komandörina, tema väiksem ja noorem vend Ain Langel komissarina. Ametlik hinnang Gagarini linna staabilt on saabumata, kuid mitmete seda rühma külastanud EÜE Keskstaabi liikmete ja malevaveteranide arvamus on üks — see oli parim Eesti rühm kuue aasta jooksul.

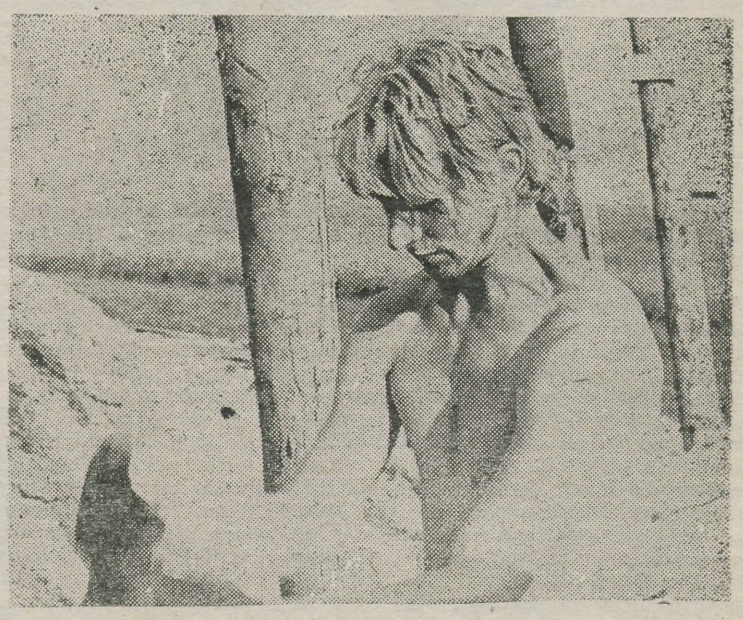

Ülikooli üliõpilaste juhtida olid ka rühmad Karjalas ja Kamtšatkal. Eestimaal töötas nagu eelmiselgi aastal neli regiooni. Nagu nüüd ehk ka malevlastele selgeks on saanud, eksisteeris EÜE-79 keerukas juhtimisstruktuuris ka piirkond.

Ehitustööde lepinguline plaan ja sotsialistlik kohustus on esialgsetel andmetel täidetud, samuti täitis Tartu regioon täiendava sotsialistliku kohustuse.

Eesti maleva eripäraks (või selleks, mis teda mõnestki eelmisest aastast eristab) on taidluse ja laulukonkursi tipptaseme tõus.

Teist aastat järjest möödus ka maleva kokkutulek tugevas regioonidevahelises konkursis. Sel aastal võitis kokkutulekul Väinamere, teine oli Tartu, kolmas-neljas Põhja ja Tallinna regioon.

Uut oli ka Tartu regioonis. Esmakordselt tegutses Elva pioneerilaagri rühm. Kes sellesse EÜE töövormi suhtus varem umbusuga, pidi pärast külaskäiku Elvasse küll oma tõekspidamisi muutma. Septembri lõpuni töötab Ülenurmel EÜE mehhanisaatorite rühm, suvel töötas Tartu Konservitehases Krakovi interrühm.

Selle üle, kuidas suvi läks, saab mõtteid mõlgutada ja neid välja ütlema tulla EÜE V konverentsile TRÜ-s, maleva lõpupeole Tartus ja EÜE-79 pidulikule lõpetamisele oktoobrikuus Tallinnas.

MART RAIK,
EÜE-79 Tartu regiooni komandör

Tavaline või erakordne?

Lõpetasime koos Tallinnas keskkooli. Vahepealse 13 aasta jooksul on Väino Kivioja käinud EPA agronoomiateaduskonnas ning saanud Ruusa sovhoosi direktoriks. Ja vajab nüüd linnamehe abi.

Abi? «Lisatööjõu saamine sügisel on kujunenud paratamatuks, seega normaalseks nähtuseks. Kui saaks, küsiksin alati juurde.» Praegu on Ruusal ülikoolist 13 tudengit koos õppejõu, füsioloogia kateedri dotsendi Henn Kingisepaga. Teisipäeva hommikul tuli veel üks bussitäis ülikooli töötajaid.

Üliõpilased on rahul. Ka nemad peavad sügisest maaletulekut loomulikuks asjaks. Raviosakonna II kursuse tudengid Merike Meren ja Hiie Mõttus ning grupivanem Hillar Jääger rääkisid, et teenistus on hea, päevas tuleb oma 10 rubla ära. Ja ei mingit põrandal magamist. Väino Kivioja on majutanud üliõpilased kooli internaati. Tõepoolest, kui juba sügisene abijõud nii loomulik ja paratamatu on, tuleks kõigil majandeil selle peale mõelda, et tudengid kuu aega kusagil rahvamajas laval ei peaks magama.

Üldiselt peetakse kuud aega natuke paljukski. Töö poolest poleks ehk viga, aga õhtuti läheb igavaks. Seepärast ollakse valmis vahel töötama ka pikemate tööpäevadega.

Hakkab jälle pilvitama, vist ei jää tänagi ilma vihmata. Kuid lõunavaheaeg saab läbi ja kombainid sõidavad põllule. Kartul tahab võtmist. Ega olegi siin aega targutada, kes on oma ja kes abiline. Ei jää muud üle kui koolivennale jõudu soovida.

JAAN SOOTAK,
õigusteaduskonna vanemõpetaja

Värsked filoloogid Adaveres

Fakt: Eesti filoloogia I kursus töötab 4. septembrist 29. septembrini Jõgeva rajooni Adavere näidissovhoosis.

Ja nüüd jutt ise. Sooritasime edukalt sisseastumiseksamid. Hankisime endale üliõpilaspiletid. Esimesed meeldejäävad ühiselamuõhtud ... ja juba olemegi päris pikka aega olnud lõbusas tööhoos Adavere tööpostide otsas. Kuuajalisel saagikoristusel.

Enne seda oli veel soe vastuvõtt sovhoosijuhtidelt ja töölepingu kinnitamine.

Kuigi on möödunud alles esimene töönädal, on meil juba õnnestunud palju kaasa öelda sügisestel koristustöödel. Koristasime kuivatit, lauda ümbrust... Mitmed õnnelikumad on näinud ka kartuleid ja muud maas kasvavat. Muidugi ei riku töö meest (neidu veel vähem), kuid tahaks kindlasti millegi tõsisemaga rinda pista. Ilmselt on see aga vaid soojendus, õige töömurdmine seisab veel ees. Õhus ongi juba tunda Lõpmatu Vihma ja Põhjatu Pori lõhna, mis on eesseisva Suure Põllutöö lahutamatuteks kaaslasteks. Eks näis!

Filoloogide suurt virisemisoskust aga ei ole me veel ära õppinud, mida mõned skeptikud kangesti ootaksid. Ei ole karta ka hädaldamist tühiste olmeprobleemide üle ega näha vingus ninasid liigse kõhimisenuuskamise pärast. Et see jutt siin õige on, seda võib kõigile tõendada ka meie isa ja pealik Jüri Valge — TRÜ õppejõud. Et temaga rahul olla, pole tarvis pingutusi ning ka Jüri ise paistab meist lugu pidavat. Ilma hoolitseva suhtumiseta meie vastu oleksime praegu ilma soojast veest, korralikust elukorterist... (Hiljem püüab ta välja võidelda sooja vee ka radiaatoritesse.) Suur tänu talle selle eest!

Vaba aja veetmise viisid on siiani olnud varieeruvad. Õhtupuhkuse sisse mahuvad kinoskäigud, tutvumisõhtud omavahel ja kohtumisõhtud teiste šeffidega Narvast ja 19. kutsekoolist Tallinnast. Viimased on tulevased liftimehed, kes kõigest hingest hoiavad meiega heanaaberlikke suhteid. On ju meid 20 tütarlast ja ainult 7 poissi. Levinud ajaviiteks on kujunenud vaidlusõhtud filoloogilistel teemadel. Eriti äge oli diskussioon selle üle, kas liivi keele salatsi murdes oli astmevaheldus või ei. Magama läheme kõik ühise lauluga pärast seda, kui on läbi viidud päevaprobleeme ja kordaläinut käsitlev koosolek. Lauludest on suure populaarsuse võitnud aga «Tšainikulugu».

Kui küsida arvamusi kolhoosiskäigu vajalikkuse kohta, siis kostab ikka positiivne vastus. Miks siis positiivne? Põhjendusi on mitu. Saame ju pärast pingelist suvist õpinguperioodi end lõõgastada ja töötamisvaegust ravida. Õpime üksteist kiiresti tundma, ning mitte ainult nimeliselt. Kõik on rahul, pealegi ei jookse vastsel tudengil ka palgaraha mööda külgi maha. Sest varsti algab «rebaseelu» Tartus.

ÜLARI ROOSAAR,
ARNE MERILAI

TAM—TAM—TAM

Seekord ei tähenda TAM mitte neegritrumme, vaid endast annab märku TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR. See on kaks korda nädalas koos käivate ja lauluhäält omavate meeste koondis. Neid mehi on 60—100. Nad annavad aastas mitu kontserti, esinevad pidulikel sündmustel, viibivad laululaagrites vabariigi kaunimates paikades, käivad vähemalt ühel pikemal kontsertmatkal (möödunud aastal Saksa DV-s), korraldavad vähemalt ühe kevad- või sügisballi, peavad koos naiskooridega või teiste meeskooridega ühiseid nääripidusid, talviseid ja suviseid spordipäevi, tähistavad endi ja teiste juubeleid jne. jne.

Nii on see kestnud juba 1912. aastast. Praegu toimub see kõik TAM-i noore juhatuse ja energilise dirigendi Alo Ritsingu taktikepi all.

TAM võitis I üleliidulise taidlusfestivali laureaadi tiitli, on osalenud kõigil üldlaulupidudel, üliõpilaslaulupidudel.

Valmistume osa võtma 1980. aasta üldlaulupeost ja üliõpilaslaulupeost Läti NSV-s 1982., II üleliidulisest taidlus festivalist 1980.—1982. TRÜ 350. aastapäeva tähistamisest 1982. a. ja paljudest kontsertidest.

Tudeng, kui Sul on lauluhäält, tule meie koori proovidele 24. septembrini esmaspäeviti algusega kell 19 EPA aulas, edaspidi ka neljapäeviti samal ajal samas kohas — siis veendud ise, et tasub laulda! Ärgu kedagi hirmutagu nimetus «akadeemiline», mis tähendab vaid kõrgkooliga seoses olevat. Üle poole meie koosseisust on Tartu kõrgkoolide üliõpilased. Ootame samuti kõrgkoolide lõpetanuid, õppejõude ja endisi lauljaid!

Laulud ei lõpe, iial ei lõpe, meie ilusaim laul on alles laulmata ja küll on ilus, kui me ise osaleme selle ilusaima laulu laulmisel!

TAM-i juhatus

TAM—TAM—TAM

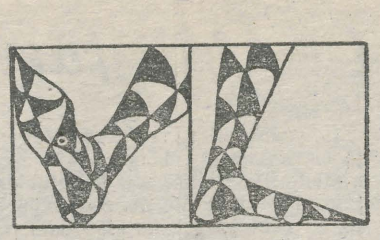

Esmamuljeid „Ma langesin..." etendusest

Rasked pilved, mille taga kusagil silmapiiril avarduv ja helendama lõõv taevas, esiplaanil kriimuke roogu — mingi kummaline sügavusperspektiiv, kõrvu rahutuks tegeva tühjusega jäi mind kummitama Vanemuise mäel seisvalt fragmentaariumi reklaamplakatilt.

Etendus ise lõi tundetooni, millele eelnevalt häälestunud olin, segamini — lavapilt oli Irdile omaselt värvirikas (kunstnik Meeri Säre), lavaruumis eksles näitlejaid, kes kujutasid sõdurimasse ja vene külanaisi — kaua ei leidnud pidet, mis silme ees võbelevad värvilaigud tervikuks sulandanuks. Võib-olla kustutab sõja ebainimlikkus inimeses kõik isikliku ja jääb ainult nimetu «meie», vahest on hoopis nii, et sõda sele ab inimloomuse varjatumadki tahud ja annab uue mahu sõnadele nagu «armsam», «kodu»... Mina ei tea, missugune sõda on, keegi minu põlvkonnast ei tea, ja Hemingway järgi ei kõlba me meestena kuhugi. Ometi võtaksin arvata, et väsipiltide jadale taanduv lavastuse esmamulje tuleneb juba Peegli raamatust — on ju fragmentaarium enneköike lüürilise minakangelase, endise sõjamehe hingevaevast tõusnud pihtimuslikult tagasivaatav päevaraamat, ühes selgest johtuvate mälulünkade ja kompositsiooni hakitusega. Tõsi, teoses on tegelasi, kelle loole autor rohkem valgust heitnud (Ruudi, Särel, Uusmaa, Laisaar) ja kes vastavalt A. Tomminga, P. Kolkomi, L. Eelmäe ja T. Tepandi kehastuses üsna täpse lavavaste leidsid; on esimese sõjasuve olutõde, niipalju kui kujutlus mittekogetut omaks tahab tunda. Kuid mitte see ei erutanud mind etenduses.

Näib, et praegusjuhul on Irdi lavastuses vähem tunde- ja mõttemahtu kui Peegli raamatus. Lavastajapilk nagu eiranuks mu meelest olulist fragmentaariumi kummalisust — seda, et suurtükipaarei võitlusteest 1941. aasta suve kaitselahinguis kõneleb surnu suu. Selles loos näen kõigepealt mõtlsklust ülestõusmise teede üle; näen autori muret inimeste pärast, kes võimelised üksteist hävitama; näen jäävalt kalmutuulena meie «uute õnnelike majade aknaruutudele» koputavat sõnumit meestelt, kes ausalt sõdisid ja esimestena langesid. Lavastuses, eriti tuntavalt teises vaatuses, võimendab Peegli teose filosoofilist koestikku Evald Hermakülа jutustajana. Etendust võiks vaadelda Hermakülaga toimuvate muunduiste ahelana, mille käigus taastuvad sidemed teose tegelaste kunagi elanud arhetüüpidega. Kahestumine ise on kontrollitav tõeluse poolt — tajudes heiki, mil lavakujudega ühtesulamine oleks võlts, ei püüagi Hermakülа seda teeselda — loeb näiteks katkendi sõdurite kojuigatsusest raamatust. Etenduste jooksul Hermakülа suhe teosesse ilmselt teiseneb — ju hoiab see lavastust veel kaua elavana, nagu juhtus «Tões ja õiguses» tänu peaaegu samu funktsioone täitvale Indrekule.

«Vanemuises» on valminud etendus, milles kirjanik (näitleja) kui meedium vahendab karmi sõnumit eesti sõdurpoistelt, kes võtsid vastu esimese sõjasuve rängemad hoobid.

TÕNU KARRO

Kolmekordse kahuripauguga tervitasid oma teatri juhti ja lavastajat «Ma langesin esimesel sõjasuvel» tegelased.

KALJO RAUA foto

OLNUST

Ta luges 25 aastat rooma õigust

LEO LEESMENT

Möödunud sajandi algul, kui Liivi-, Eesti- ja Kuramaa kohalik intelligents ei saanud anda küllaldaselt õppejõude uuesti ja hoogsalt töötama hakanud Tartu ülikoolile, tuli komplekteerida neid mujalt. Kõigepealt võeti õppejõude Saksa riikidest. Õppekeelena oli ladina ja saksa keelel küllaltki suur osa.

Nii tuli 1832. aastal Tartusse õigusteaduskonda rooma õiguse professoriks doktor CARL EDUARD **OTTO**, kes oli sündinud 14. augustil 1795. aastal Dresdenis. Astunud Leipzigi ülikooli, sai õpihimulisest noormehest *baccalaureus iuris* 1817. aastal, järgmisel aastal *magister iuris* ja 1820. aastal *doctor iuris* (1818. aastal, samuti Leipzigi ülikoolis, ka *doctor philosophiae*).

Et professor C. E. Otto Tartusse tuleku ajal veel fotokunsti ei tuntud, siis saame temast 18. oktoobril 1832. aastal Leipzigi linnas välja antud välispassi põhjal (säilinud tema isiklikus toimikus Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis) vaid ligilähedase ettekujutuse. Seal leidub sakaeelne isikukirjeldus: 37 aastat vana, pikkus — keskmine, juuksed — pruunid, otsasine — kõrge, silmakulmud — pruunid, silmad — pruunid, nina — keskmine, suu — keskmine, habe — pruun, näovorm — ümmargune ja täidlane, näovärvus — terve, lõuaalune — ümmargune, erilised tundemärgid — puuduvad.

Professor C. E. Otto jäi Tartu ülikooli õigusteaduskonda ametisse 25 aastaks. 1857. aastal oli ta tsaaririigi seaduste järgi välja teeninud täispensioni. Tartus tuli tal õpetada peamiselt roomaõiguslikke aineid, aga ka kirikuõigust ning muudki. Rooma õigus jagunes õppekava järgi paljudes ülikoolides kolmeks aineks: õiguse ajalooks, institutsioonideks ja pandektideks. Viimane oli süstemaatiline ülevaade.

Kahel korral oli C. E. Otto õigusteaduskonna dekaan. Kahjuks halvenes tema tervis ja pensionärina siirdus ta 9. juunil 1858. aastal tagasi oma kodulinna Dresdenisse. Seal elas ta surmani 20. aprillil 1869. aastal. Lesele maksti Venemaalt aastapension ühe veerandi ulatuses mehe pensionimäärast (1429 rbl. 60 kop. : 4 = 357 rubla 40 kop.).

Kaalukaid, jäädava väärtusega uurimusi ta trükis avaldanud ei ole, kuid see-eest oli ta hea lektor, eriti ladina keeles.

Raudteeühendust professor C. E. Otto tuleku ajal Venemaal veel ei olnud, seepärast tuli sõita laeva ja hobustega. Paistab, et professor Otto ise sõitis naise ja kahe tütrega hobuveokil Polangeni (Palanga) kaudu, sest seal oli passi ja asjade kontroll 25. oktoobril 1832. aastal. Tartusse jõudis 37-aastane professor 4. novembril. Sõit Palangast Tartusse kestis kümme päeva. Pagas tuli mõnest Põhja-Saksa sadamalinnast purjelaevaga Riiga.

Riias tuli läbida tolliamet. Kast majapidamiskraami ja rõivastega, samuti klaas- ja pronksasjad ning raamatud-käsikirjad lasti vabalt läbi, sest tollivaba summa oli Vene tolliseaduste järgi 2000 rubla.

Ühes kastis leidus aga kangaid üle kümne puuda, s. o. 164 kg tülli ja 38 tükki siid- ning poolsiidriiet, mis Peterburi Tollipeavalitsuse takseerimismääruste järgi tegi välja üle 30 000 assignatsiooni-rubla. Tollimaks oleks sellest tulnud väga suur ja professoril ei jäänud muud üle, kui paluda kast saata tagasi Saksimaale. Ülesande võttis enda peale Riias asuv Stressovi ja Poja kaubamaja.

Uusi trükiseid

TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel ilmus 1979. a. juunis, juulis, augustis

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 493. Правовое воспитание молодёжи. (Криминологические аспекты). Труды по криминологии VIII. Tartu 1979, 80 lk., 400 eks., 70 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 494. Рабочая сила и её использование. Труды по политической экономии IX. Tartu 1979, 132 lk., 500 eks., 1 rbl. 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 496. Исследования по физиологии и патологии детства. Труды по медицине XI. Tartu 1979, 124 lk., 600 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 497. Биологическое обоснование физического воспитания и спортивной техники учащихся. Труды по физической культуре VIII. Tartu 1979, 98 lk., 500 eks., 85 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 503. Актуальные вопросы дерматологии и венерологии. (Материалы XIII республиканской конференции дерматовенерологов Эстонии). Труды по медицине XIII. Tartu 1979, 82 lk., 500 eks., 75 kop.

Изучение проблем социально-экономической и социальной географии. Материалы научного совещания. Tartu, 2—3 июня, 1979. Tartu 1979, 166 lk., 400 eks., 65 kop.

А. Кивистик. О технике и тактике в спортивном ориентировании. Tartu 1979 44 lk., 500 eks., 5 kop.

Реакционная способность органических соединений. Том. XVI. Вып. 1(57). Май 1979. Tartu 1979, 138 lk., 400 eks., 1 rbl.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVI. Issue 1(57). May 1979. Tartu 1979, 138 lk., 400 eks., 1 rbl.

Материалы республиканского симпозиума «Механизмы регуляции деятельности и функциональная диагностика болезней поджелудочной железы». Tartu 1979, 163 lk., 500 eks., 65 kop.

Сборник текстов и заданий для студентов физического отделения ТГУ. 1 часть. Tartu 1979, 92 lk., 400 eks., 15 kop.

Тетрадь с печатной основой по русской орфографии I. Н. Я. Стороженко. Tartu 1979, 34 lk., 500 eks., 5 kop.

VALDAI — kõrgustik, järv, linn 3.

OSTAŠKOV — VOLGA ALLIKAS

Neljas ja viies päev möödusid Seligeri järve ääres ja järve peal. See järv pole kaardilgi tüüpiline ümmargune või piklik sinine laik, nagu me oleme harjunud nägema. Seliger koosneb väga paljudest käänulistest lahtedest, laugmikest. Lõunakaldal asub rajoonikeskus ehk nagu giid meile tutvustas — Venemaa Veneetsia. Omajagu vanust linnal on. Kunagi on see täis ehitatud ühe- ja kahekordseid puumaju, kujundatud korrapäraselt lõikuvad pea- ja põiktänavad. Selle poolest tundus Ostaškov erinevat mõnestki varem nähtud linnast. Nüüd kerkib siia ka tänapäevasemaid ehitisi, vilkalt arendatakse turismi. Järv on seda väärt, et siia kaasaegne puhketsoon rajada. Meie jäime linna tuleku päeval laevasõidust ilma. Selleks pakuti järgmist päeva. Paar keskpäevatundi kulus söömiseks, suveniiride otsimiseks ja ostmiseks. Vihm ei paistnud aga veelgi järele jäävat. Mõnedki meist täiendasid oma ekskursioonivarustust uhiuute kummikutega. Õigesti tegid ja ettenägelikult tegid, sest mõne tunni pärast sumpasime põlvini poris Volga lätte poole. Kuulsa jõe lähtekohta pääseda pole lihtne. Vana külavahetee on üles pööratud: teeehitus. Uut teed on teha veel 6—7 kilomeetrit. Ja ega pärast maantee valmimistki bussi või autoga päris kohale saa, sest parkimisplats jäetakse allikast paar kilomeetrit eemale. Niisugune lahendus tundub päris sobiv olevat. Mis see mõni kilomeeter ära ei ole, mööda kindlasti korralikumat teed ja ega alati ka säärane ilm ole. Meile andsid ennast tunda aga eelmiste päevade sajud. Kord otsis jalg kuivemat pinda teeservalt samblast, kord ronisime mööda teel lesivat palki. Aga edasi me läksime, virinat kuulda ei olnud ja pealegi oli see pagana põnev. Seisatasid ja uudistasid eesminejaid ja tagatulijaid. Üksinda, kahekesi, kolmekesi, vist ka kümnekesi poleks niisugust porist teekonda ette võtnud. Nüüd polnud väsinud ega tülpinud. Igaüks püüdis kogu hingest ikka eespoolsetele järele: ei tahtnud ju keegi viimaste hulka jääda, siis kaob ka lust edasi minna.

Enne Volga allikale jõudmist tuleb juba ojaks paisunud Volga jõest üle minna. Jalad võeti lahti (vesi ulatus üle kummikute), püksisääred käänati nii üles, kui vähegi sai, ja siis enamasti ühe jala peal läbi jõe. Õigemini jalalt jalale hüpates, sest vesi oli väga, väga külm. Need, keda pildi peal kantakse, on ekskursiooni noorimad liikmed, Tartu koolipoisid Urmas ja Heiki.

Volga allika kohale on ehitatud meeldiv vene stiilis majake, milleni viib sild. Siingi ujus kõik, s. t. vesi oli sillal tõusnud peaaegu üle kummikusääre ning lainetas ka majakese põrandal.

Eesmärk oli saavutatud. Vägede järelevaatajalt, kõige viimaselt matkajalt anti vägede ülemjuhatajale, marssalile üle marssalikepp ja pandi pähe pärg. Siis klõpsusid pildimasinad. Siit jäi mälestuseks ühispilt. Taevaski pea kohal hakkas selginema. Pöördepunkt paremate ilmade poole. Järgmisel hommikul tervitas meid tõepoolest päike ise.

SELIGER

Järv ulatub põhjast lõunasse 100, idast läände 50 kilomeetrit. Keskmine sügavus on 5—6, kõige sügavamates kohtades kuni 25 meetrit. Järvel on peaaegu 160 saart, temasse suubub üle 100 oja ning välja voolab ainult Seližarovka jõgi. Seda ja palju muudki kõneles meile laeval giid. Hommikul kell 9 võtsime kohad sisse ja poolteise tunni pärast olime läänekaldal turismibaasis «Seliger». Peakorpus paikneb kolmekorruselises imposantses mõisahoones. Muide, ühe selle viimase omanikuna nimetati Jakov Tolstoid, Aleksander Puškini sõpra. Puhkajate jaoks on ehitatud ka terve ridalinnak kergetest suvilamajakestest ning üüritakse välja telke telklinnakust. Mõeldud ei ole siin üksnes paikseile puhkajaile, vaid ka nn. metsikutele turistidele. Nendegi jaoks tahetakse looduse kaitsmise mõttega rajada kindlad telkimiskohad, lõkkeplatsid ja varuda koguni lõkkematerjal. Turistide vool üha suureneb, puhkepaiku on järve ümber mitmeid. Nagu kuulsime, on turismiarendamise plaanid ulatuslikud ning tulevikus kujuneb Seligeri järvest ilmselt üks meelitavamaid turismikeskusi.

Tundub, et puhkealal on tulevikku ikka seoses järvega. Just laugmike ja saarekeste vahel liikudes saab Seligerist kordumatu mulje. Mida rohkem laevu, sõude- ja mootorpaate liigub, seda rohkematele inimestele saab silmaröömu pakkuda. Kuidas see kõik looduskaitsega kokku passib, näitab tulevik. Ostaškovlastel tuleb veel parasjagu vaeva näha, et järvelt saadud ilusad muljed ei haihtuks kurbade faktide varju. Viimastel aastatel on Seligeris nagu Ilmeniski inimese läbimõtlematu tegevuse tagajärjel hakanud vohama palju vetikaid. Seepärast on järve lastud rohusööjaid kalu. Vähenenud on vääriskalade hulk. Ühteist lohutamatut tuleb looduse enda poolt. Näiteks vanasti kasvanud siinseis paigus koguni tammesalusid. Nüüd on neid jäänud vaid mõisaparki. Mullune 46-kraadine külm tegi kõvasti liiga tammedele, kaskedele ja viljapuudele.

Järgmises numbris jõuab Looduskaitse Seltsi ja looduskaitseringi ühisreis lõpule. Käime Mihhailovskojes, viimase sõja lahingupaikades ja räägime mõnda muudki.

VARJE SOOTAK

Läbi Volga.

DANIEL MAASINGU foto

46-kraadine külm kahjustas kõvasti Seligeri-äärseid vanu tammi.

JAAN SOOTAKI foto

Tuusikud

Ametiühingukomiteel on IV kvartaliks allijärgnevad sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Truskavets	4. 10.—27. 10. — neeruhaigused	48.— rbl.
Pjatigorsk «Lermontov»	17. 12.—09. 01. — seedeelunditeh.	54.— „
Kemeri «Latvija»	31. 12.—23. 01. — liigesteh.	36.— „
Läti «Sigulda»	03. 11.—26. 11. — närvisüsteemih.	36.— „
„ «Baldone»	10. 12.—02. 01. — liigesteh.	33.— „
Pärnu «Estonia»	06. 12.—29. 12. — närvisüsteemih.	34.50 „
„ «Rahu»	16. 11.—09. 12. — liigesteh.	34.50 „
„ «Rahu»	18. 12.—10. 01. — seedeelunditeh.	48.— „
„ «Rahu»	03. 11.—26. 11. — „	54.— „
„ «Sõprus»	19. 12.—11. 01. — südame-vereringeh.	36.— „
„ «Sõprus»	18. 11.—11. 12. — „	34.50 „
„ «Sõprus»	20. 10.—12. 11. — „	34.50 „
Haapsalu «Laine»	02. 11.—25. 11. — närvisüsteemih.	31.50 „
Sestroetski	06. 10.—29. 10. — seedeelunditeh.	40.05 „
„	17. 10.—09. 11. — liigesteh.	40.05 „
Staraja Russa	14. 10.—06. 11. — närvisüsteemih.	36.— „
Tsaitubo (ambul.)	02. 10.—21. 10. — närvi-liigesteh.	30.— „
Sotši (ambul.)	01. 11.—24. 11. — südame-, närvi-, liigeste-, günekoloogilised h.	36.— „

Puhkekodudesse:

Pühajärve	11. 11.—22. 11. — 2 tk.	
„	06. 12.—17. 12. — 2 „	
Laulasmaa	05. 10.—16. 10. — 2 „	
„	17. 10.—28. 10. — 2 „	
„	17. 12.—28. 12. — 2 „	
Feodossija (pans.) «Goluboi Zaliv»	2. 11.—13. 11.	— 15.— rbl.
	14. 11.—25. 11.	— 15.— „
Sotši (pans.) «Adler»	17. 10.—09.11.	— 39.— „ 2 tk.

Tuusikute soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteesse.

Uusi trükiseid

Тетрадь с печатной основой по русской орфографии II. Н. Я. Стороженко. Tartu 1979, 66 lk., 500 eks., 15 kop.

Ioonide hüdrolüüsi ning puhverlahuste arvutusi analüütilise keemia praktikumides. Tartu 1979, 52 lk., 500 eks., 10 kop.

E. Jürimäe. Kompleksmuutuja funktsioonide teooria III. (Analüütiliste funktsioonide rakendusi). Tartu 1979, 66 lk., 500 eks., 10 kop.

Toivo Kuldsepp. Ülevaade soome kirjandusest. Tartu 1979, 74 lk., 500 eks., 10 kop.

K. Kõrge. Glomerulonefriit. Tartu 1979, 58 lk., 1500 eks., 10 kop.

A. Lepp. E. Kogermann-Lepp, Spinaalnärvid. Tartu 1979, 52 lk., 1500 eks., 10 kop.

Kõrgema matemaatika ülesanded. Tartu 1979, 174 lk., 1500 eks., 30 kop.

Metoodiline juhend ja programm vene kirjanduse alaloo õppimiseks TRÜ filoloogiateaduskonna kaugõppeüliõpilastele. Tartu 1979, 84 lk., 1500 eks., 15 kop.

Operatsioonisüsteemist OS arvutile EC-1022. Programme kõigile. Tartu 1979,

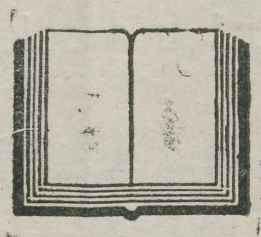

100 lk., 500 eks., 15 kop.

Orgaanilise keemia sünteesipraktikum Tartu 1979, 100 lk., 500 eks., 20 kop.

Põllumajandusliku tootmise ökonoomika praktikum. Tartu 1979, 24 lk., 400 eks., 5 kop.

Rasedus ja kardiovaskulaarsed haigused. Tartu 1979, 52 lk., 1000 eks., 10 kop.

J. Riiv. Südame ja veresoonkonna instrumentaalne diagnostika. Sisehaiguste diagnostika alused V. Tartu 1979, 52 lk., 1000 eks., 10 kop.

A Short Student's Guide to Literature VIII. Twentieth-Century American Literature (1920—1950). A. Luigas. Tartu 1979, 70 lk., 500 eks., 15 kop.

Skeeme ja arvandmeid sotsialismi popolitilise ökonoomia õppimiseks. A. Arrak. V. Peedimaa. Tartu 1979, 46 lk., 1500 eks., 5 kop.

TRÜ õigusteaduskond. Õigusteadlaseks õppimise võimalusfest TRÜ-s. Tartu 1979, 52 lk., 400 eks., 5 kop.

E. Tünder. Ussripikupõletik. Tartu 1979, 24 lk., 1000 eks., 5 kop.

Matemaatika ülesandeid TRÜ-sse astujaile (1978. a. sisseastumiseksamite ülesanded). Koostanud L. Kivistik ja R. Kivistik. Tartu 1979, 58 lk., 1500 eks., 10 kop.

Närvisüsteemi kliiniline uurimine II. Kraniaalnärvid. Tartu 1979, 60 lk., 1500 eks., 10 kop.

Huno Rätsep. Eesti keele ajalooline morfoloogia II. Õpivahend eesti filoloogia osakonna üliõpilastele. Tartu 1979, 88 lk., 800 eks., 15 kop.

TEADUSKONNASISEHAIGUSTE RING

Selle õppeaasta esimene koosolek toimub 19. septembril kell 19 Toome Sisekliinikus. Päevakorras: 1. Ettekanne «Kopsuinfarkti probleemist». 2. Haige demonstratsioon. 3. Teadusliku uurimistöö temaatikast.

Oodatakse ka uusi asjahuvilisi!

Ringi juhatus.

TRÜ KLUBIS

Laupäeval, 15. septembril kl. 21 DISKOTANTSUDE *SHOW* (demonstratsioon, välkkursus, disko).

Pühapäeval, 16. septembril kl. 21 õhtu VANEMATELE KURSUSTELE.

Kui Sulle pakub huvi, siis astu sisse teisipäeval, 18. septembril kell 18 kohvikusse «Sophokles», kus kohtume ÜLO VILIMAAGA.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3412. MB-03185.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 Reedel, 21. septembril 1979 XXXI aastakäik

OFFS

INCLUTI UNIVERSITATI VILNENSI INSIGNIA VEXILLI RUBRI LABORIS ET AMICITIAE POPULORUM GERENTI NOMINEQUE KAPSUKAS NUNCUPATAE QUADRINGENTESIMO VENERANDO ANNIVERSARIO CORDIALITER GRATULATUR UNIVERSITAS TARTUENSIS.

Condita tempore, quo contentiones politicae atque ideologicae tam contrariae fuerunt, Universitas Vilnensis per tot saecula speciem egregiam progressus artium liberalium sensusque socialis praebuit omnesque fere doctrinae tam litteras colentes quam ideologicae totius Europae Vestra in Universitate reluxerunt. Amplissimus est numerus eorum virorum doctorum, hominum humanissimorum inque res sociales intentorum, quorum nomina non tantum in Lituania sed etiam apud alias gentes ab investigatoribus historiae artium atque culturae merito memorantum. Permulti professorum et studiosorum vestrorum item in contentione pro progressu sociali in temporibus futuris pars magna fuerunt. Imprimis nunc autem in potestate Sovietica Universitas Vilnensis floret inter universitates nostras locum notabilem obtinens.

Restat ut iubilaeum Vestrae Universitati celebrantes cum gaudio et iusto iure fateamur multum populis universitatibusque nostris commune esse in regione scientiarum atque culturae; studuerunt nam in Universitate Tartuensi plus quam mille quingenti Lituani, inter quos multi viri maxime egregii et doctissimi motusque socialis cupidi — conditores Factionis Communisticae Lituaniae — numerantur.

Amici carissimi! Accipite nostra vota optima! Confirmentur amicitia et studia communia nostrarum Universitatum in familia concordi scholarum superiorum Sovieticarum!

Rector
Senatus
Organa Factionis Communistice Estoniae
Unionis Professionum
Unionis Iuventutis Communisticae
Leninianae Estoniae
Universitatis Tartuensis

PIDUEHTEIS ÜLIKOOL

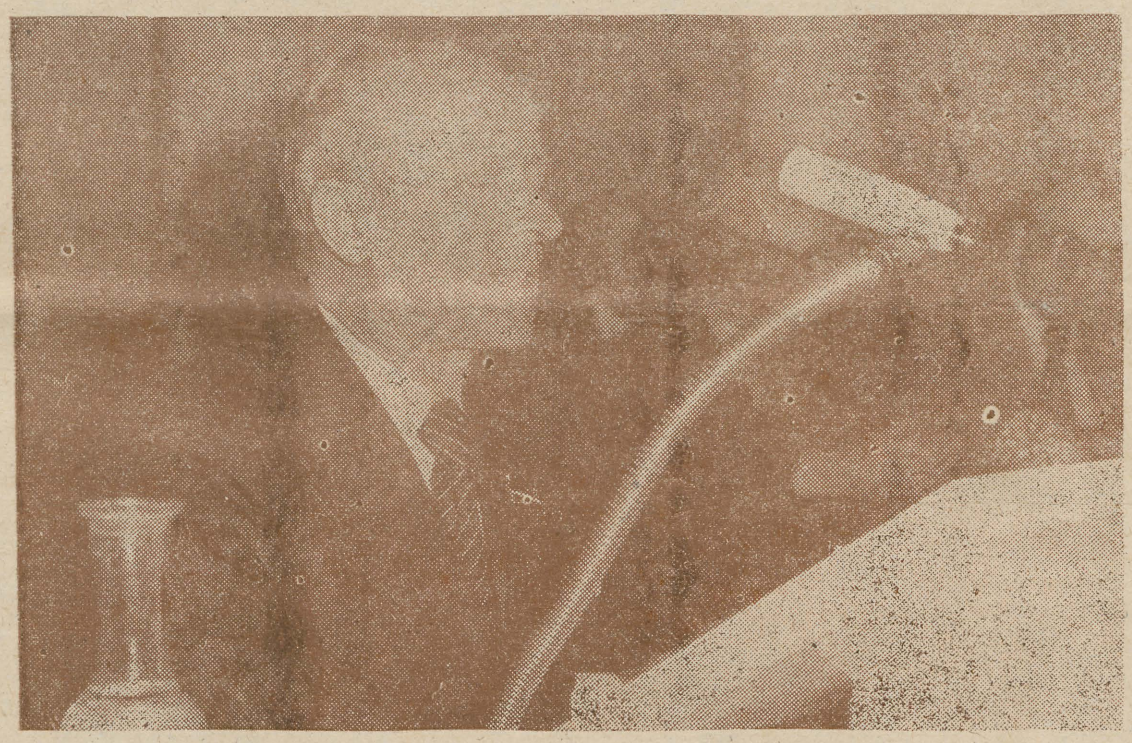

VRÜ rektor prof. J. Kubilius VRÜ teaduse päevade aktusel meie aulas selle aasta 17. mail.
JÜRI LAANE foto

Vilniuse ülikool tähistab oma juubelit laialdaselt. See on olnud tähtis sündmus mitte ainult Leedu kultuurielus, vaid ka kaugel väljaspool. On kasvanud huvi ülikooli, tema 400-aastase ajaloo, eriti tänase päeva vastu. See on mõistetav ja teenitud tähelepanu. Ülikool ja tema tegevus ei ole kunagi olnud kitsalt rahvuslik nähtus. Vilniuse ülikool on oma asutamisest peale olnud tihedalt seotud maailma eesrindlike sotsiaalsete ideedega ja teaduse levitamisega. Ülikooli internatsionaalsed traditsioonid, teadussidemed laienevad ja muutuvad tunduvalt mitmetahulisemaks ning püsivamaks.

Leedu ajakirjanduses on ulatuslikult käsitletud Euroopa ühe vanima ülikooli minevikku ja tänapäeva. On selgitatud ülikooli internatsionaalset olemust, tema osa rahvusliku teaduse ja kunsti koolkondade kujunemisel.

Meie ülikooli teaduse päevade ajal Tartus, samuti mitmetel teistel puhkudel nägime, kuidas Eestis huvitutakse meie *alma mater*'i juubelist. Meist veidi noorem Tartu ülikool läheneb oma rajamise 350. aastapäevale.

Pidustuste ulatus, üldsuse tähelepanu ja kõrge hinnang rõõmustavad, ent see toob kaasa ka kohustusi. Pärast pidustusi pöördume tagasi oma igapäevase töö juurde, kuid juba uut moodi lahti mõtestades, igakülgselt vaagides aastasadade kogemusi ja praegusi edusamme. Juubel aitab paremini mõista ülikooli teaduslike ja kultuuritraditsioonide elujõu allikat, tunnetada palju sügavamalt tänase päeva pulssi, mitte kunagi vananeva, ennenägematult uueneva *alma mater*'i rolli, kohta ja ülesannet tänapäeva teadus- ja kultuurikoostöös, meie maa rahvamajanduse süsteemis.

Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse otsustes kõrgkoolide teadustöö parandamise kohta on viimastel aastatel korduvalt rõhutatud mõtet ülikoolide erilisest osast kõrghariduse süsteemis. Ülikool peab olema eelkõige uue teoreetilise mõtte kolle, tänase teaduse ja teadusliku kaadri keskus.

Ülikooli asetamine sellisele kohale kõrghariduse süsteemis on õigustatud. Meie ajastul ei käsita teadus maailma juba ammu enam staatilise ja isoleerituna, vaid juhindub arengu printsiibist. Kõrvuti teaduse spetsialiseerumisega algas ka tema intensiivne integratsioon. Sündis arvukalt nn. piiriteadusi: biokeemia, biofüüsika, küberneetika jt. Isolatsioniprintsiibil loodud teadusemudel, milles eriteadused esinevad kitsastena, rangelt spetsialiseerituina ja suletuina, on tänapäeval muutunud juba anakronismiks. Sellise lähenemise asendas mudel, mille juhtprintsiibiks on integratsioon, igakülgsed sidemed ja vastastikune sõltuvus. Isoleeritus on tänapäeval ainult metoodiline, mitte aga metodoloogiline põhimõte. Ülikoolil kui mitmetahulisel teadus- ja õppeasutusel on juba oma olemuselt laialdane võimalus kasutada teaduse integratsiooni. Siin ju arenevad kõrvuti füüsikaga keemia, matemaatikaga filoloogia, majandus, õigus jne. Just seetõttu võib ülikool anda väga suure panuse tänapäeva teadusesse.

Eespool öeldu põhjal selgub ka ülikooli peamine eripära — valmistada ette selliseid spetsialiste, kelle mõtlemisele on võõras kitsas professionaalne piiratus. Ei tule püüda mitte arvukate üksikfaktide omandamise, vaid teadusliku tunnetuse poole.

Teaduste integratsioon tõstab õpetussüsteemis esile uued ülesanded, sunnib teaduslikus uurimistöös otsima efektiivsemaid teid kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamisel. Juba XIX sajandi algul ütles A. Humboldt, et õppeprotsessi edukus sõltub otseselt teadustöö tasemest. Tänapäeval on see elementaarne tõde. Teadustöö ülikoolis peab peegeldama uusi otsinguid ja avastusi kõigis valdkondades. Vilniuse ülikoolis on käsil mitmeid fundamentaalseid teoreetilisi uuringuid, mis võimaldavad teha suure tähtsusega praktilisi avastusi.

Tõsine teadus ja julged loomingulised otsingud soodustavad ka üliõpilaste tööd. Ülikooli uued õppeplaanid on orienteeritud laia profiiliga spetsialistide ettevalmistamisele. Suurt tähelepanu pöörame fundamentaaldistsipliinidele, teaduse alustele, marksistlikule metodoloogiale. Tunnetatakse üha suurenevat vajadust loodusteaduste järele humanitaarerialadel. Harva saab mõni teadusharu läbi rakendusmatemaatikata. Seda õpetatakse tulevastele raamatukoguhoidjatele, psühholoogidele, selle teeneid kasutavad lingvistid ja isegi kirjandusteadlased. Teiselt poolt suurenevad ka humanitariseerumise tendentsid. Järjest intensiivistub vene ja võõrkeelte õppimine. Ülikoolis on loodud kõik tingimused tänapäevase spetsialisti, suure eruditsiooniga inimese kasvatamiseks, keilel on tugev teoreetiline baas ja teadusliku töö harjumused, kes on suuteline pidevalt ja iseseisvalt täiendama teadmisi, järgima teaduse arengu poolt dikteeritud tempot. Arvan, et miski ei või olla spetsialisti tegevuses kahjulikum kui tardunud, dogmaatiline mõtlemine. Ainult mõtlemise dialektilisus, mitmekülgsus võib olla tänapäeva haritud inimese intelligentsuse kriteeriumiks.

Vilniuse ülikool on arvatud NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Sellega märgitakse ära ka tema silmapaistvat osa rahvamajandusele tähtsates teadusuuringutes. Ülikoolis lahendatakse keerulisi teoreetilisi probleeme, milleta ei ole võimalik rakendusteaduste, koos sellega ka rahvamajanduse progress.

Enam kui 10 aastat töötavad ülikoolis tuntud matemaatikute, füüsikute, meedikute, lingvistide koolkonnad. Meie matemaatikute põhilised uurimused on pühendatud tõenäosusteooriale ja selle rakendamisele. Suur on nende osa teiste teadusharude — loodusteaduste, majandusteaduse, lingvistika matematiseerimisel. Tegeldakse ka juhtimise automatiseeritud süsteemidega, matemaatilise modelleerimisega ja programmeerimisega.

Füüsikud on saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi teoreetilise spektroskoopia ja pooljuhtide füüsikas. Pooljuhtide füüsika arendamist alustas viiekümnendate aastate lõpus akadeemik P. Brazdžiūnas. Viimasel ajal on tehtud edusamme kvantoptika, laserite konstrueerimise ja kasutamise aktuaalsete probleemide lahendamisel.

Kauaaegsed teaduslikud traditsioonid on ülikoolis füüsikalisel keemial. Maailma teadlased otsivad odavat ja vastupidavamat galvaniseerimisvitsi. Praegu kasutatakse laialdaselt meie keemikute ettepanekuid: mittevesilahustes alumineerimine, hõbedaga elektrokeemiline katmine. Rahvamajanduses kasutatakse laialdaselt vees lahustuvaid polümeere, majanduslikult efektiivset vedelate kristallide sünteesi. Need on uued, intensiivselt arenevad keemiateaduse valdkonnad.

Loodusteadlaste tööd on eriti tihedalt seotud vabariigi rahvamajandusega. Leedu fauna ja floora, maavarad, looduse uurimine ja kaitsmine — kõik need on loodusteadlaste tähtsad ja aktuaalsed uurimisvaldkonnad. Kiiresti areneb molekulaarbioloogia, tegeldakse ra-

(Järg 2. lk.)

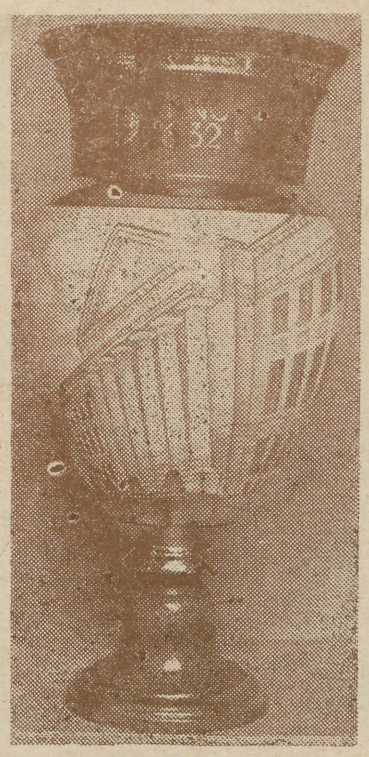

Selle vaasi teisel küljel on kujutatud Vilniuse ülikool. Leedulastele pühendatud on vaas ja auaadress, mille ladinakeelse teksti ülevalpool ära tõime. Kolmapäevasel aktusel anti need üle.

Meie delegatsiooni juhib rektor prof. A. Koop, delegatsiooni kuuluvad teadusprorektor prof. H. Metsa, partelkomitee sekretär dots. A. Kiris, ametiühingukomitee esimees H. Kabur, prof. Ü. Lumiste, prof. A. Rõõmusoks, prof. L. Allikmets, teadusraamatukogu direktor L. Peep ja ülikooli ajaloo komisjoni sekretär M. Reinfeldt.

Nüüd on VRÜ 400. aastapäeva pidustused lõppemas. TRÜ delegatsioon asus Tartust teele teisipäeval. Võeti osa teaduskonverentsist, kus oli ettekanne ka meie rektorilt, kohtuti VRÜ rektoriga ning kolleegidega teaduskondadest. Täna õhtul on võimalik näha esmakursuslaste «pühitsemist» ning üliõpilaste kontserti. Seal esinevad ka meie ülikooli rahvakunstiansambli liikmed.

JÜRI LAANE foto

PIDUEHTEIS ÜLIKOOL

(Algus 1. lk.)

ku biofüüsilise uurimisega. Tähelepanu väärivad geneetikud, kes uurivad taimede tundlikkust mutageenide suhtes, looduse saastatust, mitmesuguste pestitsiidide mutageenset mõju taimedele ja loomadele.

Meedikud uurivad kompleksselt väga aktuaalseid meditsiiniprobleeme. Arenevad kardioloogia ja kardiokirurgia, gastroenteroloogia, pulmonoloogia, tehakse fundamentaalseid uuringuid uute efektiivsete ravimite saamiseks, kliinilise toksikoloogia, antropoloogia ja tänapäeva meditsiini teistes valdkondades. Ülikooli meedikud on saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi südame- ja veresoontekirurgias. Kollektiiv prof. A. Marcinkevičiuse juhtimisel katsetab ja juurutab kirurgiapraktikasse veresoonkonna operatsioone, südame tehisklappide kasutamist.

Filoloogide uurimused ei ole tähtsad mitte ainult leedu keele ja baltoloogia, vaid ka üldkeeleteaduse seisukohast. Juba ammu on likvideeritud olukord, kus suur osa tähtsamaist uurimustest leedu keele kohta tuli välismaa lingvistidelt. Nüüd on Vilnius saanud baltoloogia maailmakeskuseks, ülikooli keeleteadlased aga moodustavad selle keskuse tuumiku. Hindamatud on leedu murrete kogud, palju tähelepanu pühendatakse leedu kirjakeelele. Väga tähtis on õigekeelsussfäär. Ühiste jõududega töötatakse balti keelte võrdleva grammatika ja etümoloogia probleemide kallal. Üha julgemalt tõstatatakse üldkeeleteaduse probleeme.

Kirjandusteadlased uurivad rahvuslikku kirjandust. Nende teadustöö ei ole seotud mitte ainult vahetult üliõpilaste ideoloogilise ja esteetilise kasvatamisega, vaid ka laialdase kultuurilise ja loomingulise tegevusega väljaspool ülikooli.

Ka majandusteadlased on hakanud tegelema teoreetiliste probleemidega, kaua aega piirdus nende töö kitsaste rahvamajanduse empiiriliste küsimuste uurimisega. Töötatakse välja automatiseeritud juhtimise teoreetilisi aluseid, palju tähelepanu pööratakse rahvamajanduse planeerimise matemaatiliste mudelite ja elektronarvutustehnika üldteoreetilistele küsimustele. Luuakse teaduslikke aluseid ratsionaalsele rahvamajanduse süsteemile, uuritakse töö organiseerimise ja juhtimise probleeme, majandusliku mõtte arengut Leedus.

Viljakalt töötavad meie teadlased filosoofia, õiguse, leedu ajaloo, arheoloogia, etnograafia jt. valdkondades.

Ülikooli teadlased teevad koostööd maa tähtsamate kõrgkoolidega. Eriti tihedad sidemed ühendavad ülikooli Moskva M. Lomonossovi nim. ja Leningradi A. Ždanovi nim. ülikooliga. On alla kirjutatud koostöölepingud Valgevene, Läti, Odessa, Tbilisi ja Tartu ülikoolidega. Lepingud seovad meid Ernst-Moritz-Arndti nim. Greifswaldi, Praha Karli, Krakovi Jagiello, Lublini, Brazzaville'i M. Nguabi nim., Debreceni L. Kossuthi nim. ülikoolidega, üldised uurimisprobleemid Magdeburgi kõrgkooliga, Erfurdi meditsiiniakadeemiaga. Meil on sidemed ka kapitalistlike maade kõrgkoolidega: Prantsusmaa, USA, Kanada jt.

Intensiivselt teeb ülikool koostööd oma vabariigi kõrgkoolidega, Teaduste Akadeemia instituutidega. Peaaegu erandituit ülikooli endistest töötajatest ja kasvandikest on moodustunud matemaatika ja küberneetika, füüsika, pooljuhtide füüsika instituutide kollektiivid. Nende instituutide seinte vahel arendatakse edasi probleeme, mis said alguse ülikoolist.

Ülikool tunnetab Leedumaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Leedu NSV Ministrite Nõukogu ning Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi pidevat tähelepanu. Tugevneb materiaalne baas, kerkivad ülikooli uued korpused ja ühiselamud. Tundmatuseni on muutunud ja uuenenud ülikooli keskne hoonetekompleks. Aitäh restauraatoritele ja ehitajatele! Ülikool kaunistatakse freskode ja mosaiikidega. Suurt abi on osutanud kultuuriministeerium, kunstiinstituut, arhitektide ja kunstnike liidud, kirjastuskomitee, raamatukaubastu ja teised asutused ning ametkonnad.

1971. aastal autasustati Vilniuse ülikooli Tööpunalipu ordeniga. Möödunud aastal tulime üleliidulise sotsialistliku võistluse võitjaks ja saime rändpunalipu. Tänavu märgiti ülikooli edu spetsialistide ettevalmistamisel ja teaduslikes uuringutes, aga ka ülikooli 400. aastapäeva Rahvaste Sõpruse ordeniga.

Ülikooli areng jätkub. Me näeme uusi sihte, meid ootab suur töö. Just sellepärast on meie iidne *alma mater* alati noor. Ja meie kohus on mitte ainult jätkata kuulsaid ja mitmekülgseid traditsioone, vaid ka uute otsingute ja edusammudega vastata partei poolt kõrgkoolide ette seatud ülesannetele.

VILNIUSE ÜLIKOOLI REKTOR
AKADEEMIK

Enne oma juubelit

Kolme aasta pärast peab meie ülikool oma 350. aastapäeva. Vilniuse ülikooli 400. juubeli pidustused on praegu haripunkti jõudnud. Suvi oli paras aeg selleks, et käia tutvumas kolleegide ettevalmistustöödega, kasulikke kogemusi saada. 14.—17. augustini viibisidki VRÜ-s meie haldusprorektor Ain Otstavel ja ülikooli ajaloo komisjoni sekretär Milvi Reinfeldt.

Kellega teil juubelisaginas kohtuda õnnestus?

Ain Otstavel: VRÜ TUS-i juhataja A. Čaplikas korraldas meile mitmeid vajalikke kokkusaamisi. Kohtusime rektori, teadus-, haldus-, ehitusprorektoritega, pearaamatupidajaga, juubelistaabi juhatajaga, ajaloo muuseumi direktoriga, juubeliväljaannete peatoimetajaga ja paljude teistega.

M. Reinfeldt: Kohtumisi oli palju. Tahtsime ka palju teada saada, alates valitsuskomisjoni moodustamisest kuni majandusprobleemideni välja.

Millal alustati juubeliürituste ettevalmistamist?

Milvi Reinfeldt: 1970. aastal tähistati UNESCO raames pidulikult VRÜ Teadusraamatukogu juubelit. Ulatuslikud ettevalmistused ülikooli enda juubeliks algasid siiski hiljem, 1976. aastal. LKP Keskkomitee sekretäriga eesotsas moodustati valitsuskomisjon, kes käib koos 2—3 korda aastas. Komisjon kuulab ära rektori aruande tehtud tööst ning ülikoolipoolsed ettepanekud. Arusaadavalt tuleb küsimuste tõstatamise ja lahendamise initsiatiiv mitte ülaltpoolt, vaid ikkagi ülikoolilt endalt.

Juubeli pidamine eeldab ka paljude majandusküsimuste lahendamist?

Ain Otstavel: VRÜ-l pole sellist väljaehitamise komplekspiaani nagu meil. Seepärast on materiaalse baasi väljaarendamine seostatud juubeliga. On valminud õppekorpus, 600-kohaline söökla. Üks vastvalminud ühiselamuid antakse algul külaliste, pärast seda juba üliõpilaste kasutada.

Juubeliüritustega seotud kulud ei jää kaugeltki ainult ülikooli kanda, põhiosa neist katab vabariik või kalinna ettevõtted. Restaureerimis- ja remonditööd on jaotatud Leedu kõikide remondi- ja restaureerimisorganisatsioonide vahel, tähtaegadest kinnipidamine on valitsuskomisjoni pideva kontrolli all. Restaureerimiseks ja remonditöödeks oli augustis ära kasutatud näiteks 8 miljonit rubla. Muidugi töötavad oma ülikooli ehitustel ka üliõpilased (LÜE) ja õppejõud. Augustis töötas 1200 töölist ja 500 üliõpilast.

Juubeliväljaanded?

Milvi Reinfeldt: Põhiliseks tuleb muidugi lugeda ülikooli ajaloo kapitaalset kolmeköitelist väljaannet. Esimene köide käsitleb aastaid 1579—1803 (maht 24 trp.), teine 1803—1940 (27 trp.) ja kolmas 1940—1979 (36 trp.). Tiraažid on 20—25 tuh. piires. Ülikooli ajaloo inglise ja venekeelsed väljaanded ilmuvad üheköitelistena. Üliõpilastele ilmub eraldi väljaanne «Minu ülikool 400-aastane» (14 trp.). Veel võiks nimetada graafiliste lehtede mappi nimekate teadlaste portreedega, mitmesuguseid buklette leedu, vene, inglise ja saksa keeles, ühingu «Teadus» ajakirja (seega meie «Horisont») erinumbrit jm. Leningradi «Monetnõi Dvoris» lüüakse juubelimedal, trükitakse ka juubeliümbrikud ja -margid.

Omaette tuleks vist rääkida juubelinäitustest?

Milvi Reinfeldt: Tõepoolest, nendele on palju rõhku pandud. Juubelinäitused algasid rändekspositsiooniga Leedumaa linnades-rajoonides. Ulatuslik põhinäitus avatakse ülikooli muuseumi ruumes, mis asub endises ülikooli kirikus. Näituse vormistab kunstifond, ekspositsiooniplaani ja materjalid esitab näitusekomisjon. Väga huvitavaks tõotab tulla näitus «Vilniuse ülikool kunstis». Pannakse välja taieseid ülikoolist, tema hoonetest, üliõpilastest, professoritest, rektoritest. Kultuuriministeerium on deponeerinud palju töid ka väljastpoolt. Seoses juubeliga on kunstnikel valminud rohkesti uusi taieseid.

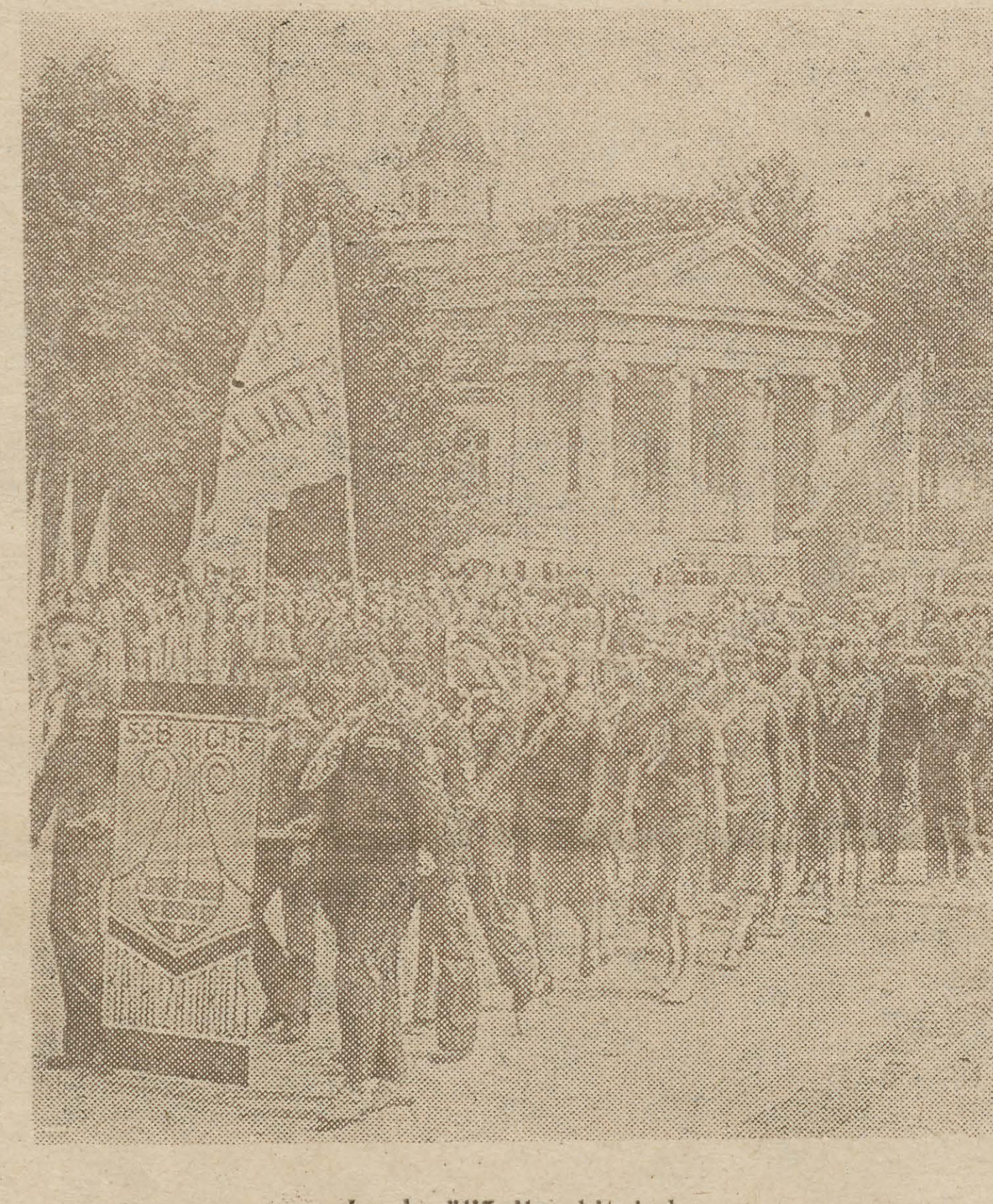

Leedu üliõpilasehitajad.

Ürituste kava? Üliõpilaste osavõtt juubelipidustustest?

Ain Otstavel: Üritused toimuvad viiel päeval. Alustatakse teadusliku konverentsiga «Progressiivsed ideed meie maa ülikoolide ajaloos». Punkti paneb üliõpilaste rongkäik läbi Vilniuse, kusjuures loodetakse hakkama saada ilma õppejõudude hoolduseta. Rongkäik koosneks nagu kahest osast — tõsine pool (leedu rahva ajalugu, ülikool läbi sajandite, teaduse areng) ning karnevalirongkäik. Avatakse teadusmuuseum, eespool nimetatud kunstinäitus, skulptuurikompositsioon «V. I. Lenin ja V. Kapsukas», toimuvad kontserdid ja aktus Leedu NSV Akadeemilises Ooperi- ja Balletiteatris.

Toimub üliõpilaste kontsert, rongkäik läbi linna, inauguratsioon, meedium. Korra eest hoolitseb ülikooli rahvamalev.

Külalised?

Milvi Reinfeldt: Külalisi tuleb nii Nõukogude Liidust kui ka välismaalt, seejuures nii sotsialistlikest kui kapitalistlikest riikidest. Esmakordselt omistatakse Vilniuse ülikooli initsiatiivil neljale välismaa teadlasele *doctor honoris causa* tiitel.

Juubel ei tähenda ju ainult pidutsemist. Ülikooli 400 aastat annab midagi rohkemat?

Milvi Reinfeldt: Kindlasti. Vilniuse ülikool tõi oma juubeliga välja kõik selle, mida ta on tähendanud minevikus ja olevikus ning kindlasti tähendab ka tulevikus maailma teaduse ja kultuuri arengus. Võib öelda, et juubeli tähistamisega jõudis ja jõuab VRÜ ülemaailmsele tasandile. Ainuüksi juba kapitaalne kolmeköiteline ülikooli ajalugu on suursündmus Leedu (ja mitte ainult Leedu) kultuuri ja teaduse ajaloos. Ärgem unustagem sedagi proosalist tõsiasja, et juubeli pidamine oli heaks katalüsaatoriks ülikooli materiaalse baasi arengule. Meeldib see, et leedukad on tõmmanud juubeliüritustele kaasa üliõpilased, sealjuures sugugi mitte lihtsalt tööjõuna. Kogu juubelit läbib äratuntavalt ka kasvatuslik moment — VRÜ üliõpilane on selle iidse humanistliku asutuse kasvandik. Juubeli ettevalmistamisel oli tegev kogu ülikooli kollektiiv rektorist kuni iga üliõpilaseni.

Vestles VARJE SOOTAK

Leedu-aasta

Eesti filoloogia neljanda kursuse üliõpilane BIRUTE ŽELVITE õppis terve aasta Vilniuse RÜ-s leedu keelt ja kirjandust.

Kui kaua kulus kooliga kohanemiseks?

Ega see aeg pikk olnudki. Käisin ju enne Vilniuse-aastat sealse ülikooliga tutvumas. Teadsin-tundsin ka oma õppejõude põgusate kohtumiste põhjal. Samuti olid meie kursusel sõprussidemed sealsete filoloogidega. Nii et õpingukaaslasedki olid mulle enamuses tuttavad. Ja kohanemisaeg sedavõrra lühem. Leedu keel aga on mul isapoolne kodukeel.

Milline oli Sinu Vilniuse-õpingute programm?

Õppisin Leedumaal individuaalprogrammi järgi. Eksamid-arvestused andsin leedu kirjanduse ajaloos, tänapäeva leedu keeles, sissejuhatuses balti filoloogiasse, dialektoloogias ja teistes õppeainetes. Kuulasin loenguid vastavalt õppeplaanile I, II, III ja V kursusega koos. Huvitav on märkida seda, et loengud ja õppematerjal ei kattunud kunagi. Viis korda nädalas käisin lisaks loengutele praktilise keele tundides. Iga tund kirjutasin peaaegu kuus lehekülge etteütlust. Esimesest kirjaproovist eriti rääkida ei tahagi. Viimased tööd aga olid päris veatud. Konspekteerimise ja loengutele kaasamõtlemisega oli nii, et esimesel nädalal kirjutasin eesti keeles, vahepeal eesti-leedu segakeeles. Lõpuks käis kõik loengukeeles.

Leedu filoloogide kursus on suurearvuline, sada inimest. Puududa on siin muidugi märksa lihtsam kui väikestes gruppides. Aga ka suure auditooriumi kohta kehtib tõde: huvitavat loengut kuulatakse sundimatagi. Näiteks leedu kaasaegset kirjandust. Meeldejäävad olid ka professor Zinkevičiuse loengud leedu keele ajaloost ja dialektoloogiast. Esimesel semestril rääkis ta keele arengust üldse. Teise semestri praktilistes tundides õppisime murdeid eristama. Õpetati ka alamleedu murret (žemačius), mis on häälduselt suuresti erinev tavalisest kirja- ja kõnekeelest. Meil võib seda võrrelda setu murdega. Vilniuse ülikool on ülemaailmselt tuntud balti filoloogia keskus. Tooniandvaks on siin professor J. Mažiulise keelealased uurimused.

Õppeaasta Vilniuses oli huvitav ja üksjagu raske ka. Eriti palju vaeva nägin tänapäeva leedu keelega. Kui aktsentoloogias kontrolltööle rahuldav pandi, olin õnnelikum kui Tartus mõne parema hinde puhul. Morfoloogiat oli lihtsam õppida. Teeb ju vahetu kokkupuude õpitava keelega selle omandamisegi lihtsamaks. Elav kõnekeel on midagi muud kui õpikureeglid.

Missuguseid erinevusi on kahe ülikooli, Tartu ja Vilniuse õppesüsteemis?

Kõigepealt olulisemast, loengutest. Need algavad kõigile ühel ajal — hommikul kell üheksa. Kolmveerand kolmest kolmveerand neljani on lõunavaheaeg. Pärast seda on tavaliselt veel üks-kaks loengut. Nii et päev läheb kella seitsmeni.

Vilniuse tudeng on oma õppepäeva korraldamisel vabam kui meie. Näiteks ei ole sundkohustust käia nendel loengutel, kus vajalik raamat on juba ilmunud. Õppejõud ise ei loe mitte raamatu järgi, vaid selgitab sellest raskemat, annab lühikonspekti. Kes arvab, et tema tarkus kõigest üle käib, õpib ise. Praktikumide ja praktiliste loengutega on samuti nii, et üliõpilane ise vaatab, kas ja missugusesse ta läheb. Peaasi, et eksamil-arvestusel kõik selge oleks. Ei juhtunud ka kordagi kuulma-nägema, et õppejõud raiskaks loenguaega nimede kontrollile.

Kehaline kasvatus toimub kohustuslikult esimesel ja teisel kursusel. Vanematel kursustel neid tunde ei ole. Sport jääb entusiastidele.

Ülikooli 400. aastapäeva hõngu oli tunda juba möödunud õppeaastal. Restaureeriti filoloogia- ja ajalooteaduskonna ruume, õuede keerdkäigustikke. Juhtus sedagi, et tunniplaanis ettenähtud ruumes olid ees töömehed. Loeng tuli pidada lihtsalt koridoris. Süvenemine räägitavasse nõudis siin aga topelt pingutust.

Mitteteadjaile tahaks öelda, et leedu filoloogidele loetakse kaasaegse nõukogude kirjanduse raames ka eesti kirjandust. Tutvustatakse Tammsaaret, Traati, Vaarandit, Kuusbergi jt. «Kalevipoegki» on õppeprogrammis. Meie leedu kirjanduse tundmine jääb küll tagasihoidlikuks.

Vaba aeg?

Filoloogiateaduskonna ühiselamud on üliõpilaslinnakust kaugemal. See aga ei tähenda, et filoloogе peaks ainult kultuurilembeseks rahvaks pidama, kes iga vaba minuti ainult teatrile ja kirjandusele pühendavad. Palju korraldatakse üleühiselamulisi üritusi. Tore oli hüvitavate söökide konkurss. Terve majatäis naisfiloloogе keetis-küpsetas, kuidas oskas. Hinnangu valmistatule andsid ühiselamunõukogu noormehed.

Üldüritustena toimuvad näiteks iga osakonna tutvustuspäevad, aprilli alguses valetajate päev jne. Vilniuse ülikooli juures on mitu teatritruppi: õueteater, keldriteater, tütarlaste teater, kevaditi korraldatakse üliõpilasteatrite festival. Külalised tulevad Riiast ja Minskist. Huvi etenduste vastu on tohutu. Näiteks tahtsin kevadel minna vaatama Salingeri ühe trupi esituses. Pool tundi enne etenduse algust olid kõik piletid müüdud, kõik kohad hõivatud. Teatrilembust pole vist mõtet rohkem tõestada.

Ja lõpetuseks üks päris trafarettküsimus: mida andis Leedu-aasta?

Kahtlemata uusi sõpru ja kaalukamat eluhinnangut: ikkagi aasta hoopis teises miljöös. Loomulikult sain keelegi paremini kätte. Sõnaraamatu abi on nüüd igatahes palju vähem vaja.

Küsitles
SILVIA SIBRITS

AADO LINTROP

JA KUI SEE MAA EI SUUDA TALUDA MU SAMME
siis lähen paluma üht igivana tamme
ma käed ta ümber panen leebeks võruks
ja soovin et ma muutuks väikseks tõruks
mis märkamatult vajuks mullapõue
ja kasvaks suureks puuks su koduõue

AGA PÄEVAD EI VOOLA MUST LÄBI
ikka lähevad kahelt poolt mööda
mina kõnnin siis päevade vahel
oma kõverat eluteed mööda
olen unustand mulluse häbi
sest mind viletsat santi ei lööda
nõnda kõnnin siis päevade vahel
oma kõverat eluteed mööda

kui see päevade ühtlane rivi
ükskord taandub siis väikest näen maja
selles elab kesk metsi üks tüdruk
kelle hääl on kui eksitav kaja
minul südameks naelane kivi
mis ei teagi et õrnust on vaja
mõtlen elab kesk metsi üks tüdruk
kelle hääl on kui eksitav kaja

jalad kannavad mind tema õue
käsi kobades teab uksehaaki
astun otseteed kambri ta juurde
endal hing alles täis elutaaki

ja siis käe pistan endale põue
murran rabedat südamemaaki
sest liig ruttu ma kambri ta juurde
läksin hing alles täis elutaaki

nõndakaua ma elan ta majas
kuni lubab mu hulkurisaatus
kui siis ununeb kõik minu mure
tuleb mängida viimane vaatus
selles aeglaselt kulgevas ajas
lõpuks mõistan mis on elujaatus
ja kui ununeb kõik minu mure
tuleb mängida viimane vaatus

tuleb hommik mil lõikan ma kepi
võtan kompsu ja sean ennast teele
ära muretse siis minu haldjas
küll mu ränd jõuab viimsele veele
parem lahkumishetkega lepi
ära tuhka veel raputa teele
ära muretse siis minu haldjas
küll mu ränd jõuab viimsele veele

INDREK HIRVE
joonistused

C'est la vie

JAAN UNDUSK

Juba hommikul avati paljude Annelinna korterite rõduuksed, et õhk läbi tubade liikuma pääseks.

Ühe neljanda korruse korteri rõdukäsipuu oli sooniline, päikesest kuivatatud, vihmast vettinud ja jälle päikesest kuivatatud. Praegu oli ta jälle päikesest kuivatatud ja kui tema vastu oleks puulusikaga löödud, oleks ta ilusti klõbisenud. Aga lööjaid ei olnud, lapsed olid maale sõitnud. Vaid pisikene putukas sibas käsipuul oma kümnel jalal. Putukas kõndis ja leinas kadunud esivanemaid.

Mu vaene vanavanaisa (nii tuletas ta meelde möödunut), tema ei saanudki jalutada siin käsipuul, ta elas vihmadeperioodil, siis valas terve kuu ja järjest justkui troopikas ning tema pidi konutama praos, kahe suure fassaaditellise vahel. Alles oma viimasel eluminutil nägi ta päikest.

Käsipuu õnarustesse oli aegade jooksul ladestunud paljutki. Siit leidis putukas tunnusmärke oma isaisade elust. Kuumuse tõttu pragunes viimane värvikiht siin-seal, paljastades enda alt mõne väikese krõnksus putukajala, mõne tundlaotsa või mustusepleki. Nad olid hukkunud keskpäevastel jalutuskäikudel, mil neid, enamasti juhuslikult, lõmastas naeratava inimese niiske käsi. Terve, elurõõmus putukas kümne jala ja selge peaga — ja vaat, mis temast järele jääb.

Putukas ei olnud rõdul üksi. Betoonist põrandal seisid veel suvine lamamistool ja kummikorgiga liitrine pudel, täis kalja. Lamamistoolis lesis inimene, kes luges raamatut. Inimene oli elukutselt arst, keskealine mees doktor Jaama.

Väsitav nädal jõudis lõpule, jälle sai veidi nautida hästikirjutatud kriminaalnovelli ja linna suvist vaikust. Doktor oli end riietest vabastanud, jätnud ujumispükste peale selga vaid õhukese lahtinööbitud suvesärgi, et päike õlgu ära ei kõrvetaks. Ta luges aeglaselt, mitte kunagi täielikult end raamatu lummusest haarata lastes, hetkekski unustamata seda, et tema ees on raamat. Just selline lugemisviis pakkus talle suurimat rahuldust. Lehekülgi pöörates vaatas ta maju ja inimesi enda ümber, laste askeldusi hoovis koroonalaua ääres, koerte mänge. Väikene putukas kõndis tema haardeulatuses rõdu käsipuul. Doktor sirutas käe välja ja asetas näpu risti putuka tee peale ette. Putukas ületas selle takistuse ilma mingi võõrastuseta, rahulikult ning ühtlases tempos, natuke doktori näppu liigese kohalt kõditades. Doktor naeratas. Talle tundus, et putukal on taktitunnet. Nüüd oleme sõbrad, mõtles doktor, oleme täna vaid kahekesi kodus. Ta kummardus, võttis kaljapudeli ja tõmbas pealt kummikorgi. Selgus, et ta polnud klaasi rõdule toonud. Doktor tõusis ja läks kööki klaasi järele.

Putukas kõndis juba mitmendat korda käsipuul vasakust otsast parema otsa poole. Talle meeldis niimoodi sooja käes elu nautida. Talle valmistas rõõmu ka kõikvõimalike takistuste ületamine, olgu see siis puu ebatasasus, aastate jooksul oma pesast välja tõusnud kruvipea või valkjasmust kajaka väljaheide. Ta lähenes neile takistustele küll eest, küll tagant, küll päikese, küll varju poolt, ronis tippu, vaatas kauget silmapiiri ja astus edasi. Oma rännakutel õppis ta tundma sedagi, et pideval raskuste ületamisel raskused nagu vähenevad, isegi kaovad. Ta otsis ja otsis seda suurt, kanalitest uuristatud sooja valli, mille ta oli oma esimesel retkel ületanud, aga ei leidnud enam. Doktori näpust ei õnnestunudki tal teist korda üle kõndida. Küllap see oli miraaž. Elu on ju imeline.

Doktor naasis rõdule. Seistes valas ta klaasi kalja ning neelas seda siis sõõmhaaval. Leivamärjuke kihises ta keelel. Seejärel luges ta jälle mõne lehekülje Wassermanni «Amuletist».

Naine ja lapsed on maal. See mõjub väga värskendavalt. Võib-olla peaks ta perekonnapeana nende järele igatsema, helistama, kirja saatma? Ei usu. Südametunnistus on igal juhul rahulik. Naist ta ei peta, lapsi armastab . . . Neil on maal kolmekesi kea, nad puhkavad hästi. Kui naine tema äraolekul pisut rohkem unistama kipubki, siis . . . kannatab ära. Varsti kohtuvad nad jälle, istuvad siis juba neljakesi kamina ääres. «Oo, mõte, ürgselt raske mammut, sind kroonib nukker hiigellont . . .» Sellised mõtted ei ole praegu kohustuslikud. Mõistus on naudingu teenistuses. Inimese eelis on see, et ta võib puhata ka ilma magamata. Täisvereline inimene peab seda teadma ja kasutama. Doktor rüüpas oma kaljaklaasist. Putukas tema rõdu käsipuul aina kõndis ja kõndis. «Milleks sa rabeled, väike?» küsis doktor talt mõttes. «Mine korraks käsipuu ääre poole ning vaata seda suurt hoovi ja neid rumalaid kutsikaid seal all, kes üksteise võidu aianurki märgavad.» «Õige küll, pardon, monsieur,» *vabandas doktor, «ma unustasin hetkeks selle, et teil on täielik õigus rabelda, sest te olete ju putukas. Teie õnn, et olete putukas ning ei tunne kahetsust.» Doktor Jaama rüüpas jälle mõnuledes kalja. Jook muutis ta loiumaks ja ta ei viitsinud nüüd kätt teistkordselt välja sirutada ning näppu putuka tee peale ette seada. Niisiis oli see paljas juhus, et putukas oma paleust enam iialgi leida ei suutnud.*

Uksekella helin üllatas doktorit, aga mitte ebameeldivalt. Ta oli end piisavalt lõõgastanud. Ta tõmbas kiiresti jalga tooliotsale pandud kodused teksased.

Ukse taga seisis naine, keda doktor ei tundnud ja kes ise doktorit ei tundnud. Naine oli ärevil nagu ikka enne võhivõõra inimesega kohtumist, kellelt on vaja abi paluda, kellele tuleb midagi usaldada, võib-olla isegi enesealanduse läbi. Pealegi, kui doktoril on mesimagus, liiga intiimne hääl, mis segaks tõsist asjaajamist?

«Tervist,» ütles naine. «Vabandage, doktor, et ma teid tülitan. Ega te ei puhanud?»

«Ei, sugugi mitte, astuge sisse.» Naine astus sisse.

«Ma pean end tutvustama, sest me ei tunne teineteist. Mulle rääkis teist sm. Siniallik ja soovitas teie poole pöörduda . . .»

«Ahaa, Jaroslav!» hüüatas doktor Jaama.

«Jah, tema. Ma vabandan, ega teil kiire ole?»

«Ei, ei, sugugi mitte, astuge edasi.»

Doktor ulatas naisele oma abikaasa toasussid. Ta tegi ettepaneku vestelda rõdul ning vedas sinna teise lamamistooli. Naine istus toolile, ohkas ja asus üsna pea asja juurde.

«Doktor,» alustas ta, «ma olen viimasel ajal tähele pannud, et minu tütar joob. Ma ei suuda temast küll midagi väga halba uskuda, sest ma tunnen teda, olen ta ise üles kasvatanud, aga ta on isata laps ja ma vajaksin väga teie nõuannet. Ta on alles seitsmeteistkümneaastane.»

«Ma saan teist aru,» vastas doktor.

Naine jutustas oma tähelepanekutest tütre kohta, peale-kooli-baariskäikudest, õhtustest baariskäikudest, sünnipäevadest.

«Miks mu tütar alkoholi vajab?» ei mõistnud ta.

Doktor Jaama pidas mõningase pausi, enne kui seletama asus.

«Teate, tänapäeva noorus armastab teistmoodi lõbutseda kui meie omal ajal. (Doktor teadis, mida rääkida.) Joomine, see on põlvkonna omapära, kuid arvan siiski, et juhuslik omapära, mis ei väljenda sisu. Enamikule neist on alkoholi tarbimine vaid rituaal, noorte hulgas kehtib nõue, et alkohol tuleb lihtsalt ära proovida, sageli mitte rohkem. Olen kindel, et teie tütar tarvitab alkoholi täiesti juhuslikult.»

«Kuid ta siiski tarvitab seda. Ja ta on ju noor naine.»

Putukas oli rõdu käsipuu enda jaoks ammendanud. Ta tundis juba mõnda aega mingeid soojust õhkuvaid kehi kuskil kauguses, kuhu ta silm ei küündinud, aga millest ergud tundlaotsad teateid andsid. Nende kehade olemasolu võis tunnetada momentidel, kui päike pilve taha peitus. Siis suutsid tundlad peale Ematähe suure soojuse märgata ka väiksemaid soojusi. Seistes ühe kogukama kruvipea otsas, jättis putukas hüvasti esivanemate kalmudega ja suundus üle vertikaaltasapindse tellisevälja rõdu põranda poole. Mida allapoole, seda külmemaks läks kliima, seda rõskemaks sai õhk, seda süngemaks muutusid mõtted. Tellistevahelisi vuugikanaleid ületades vaevasid putukat külmavärinad, talle meenus vaene vanavanaisa, kes, määratud külma poolt igaveseks ajaks telliseprakku virelema, suutis sellistes oludeski eritada tähelepanuväärselt teravmeelseid mõtteid. Polnud putukat, kes ei oleks tundnud mõnd vanavanaisa loodud sententsi või mõttesalmikest, kes ei oleks nende järgi oma elu ja arvamusi kujundanud. «Päike kui selline võib ju ka olemata olla, aga seejärel kerkib küsimus: miks ei ole mul kummist tiibu?» — see ei ole tüüpiline vihmaperioodi optimistlike filosoofide vaimuvälgatus. Vanavanaisa ei armastanud virisejaid, ta võis olla ka mõtlemapanevalt sarkastiline: «Te ütlete, et telliskivipraos on kitsas? Astuge välja, mu härra, olen kindel, et ruumi saab rohkem.» Vanavanaisa, kes tellisepraos konutamisest, nagu paljud tema põlvkonnakaaslasedki, poolpimedaks jäi, ei väsinud ometi kordamast: «Kui on võimalus näha, eks siis vaata!» Ja innustatuna ronis putukas doktor Jaama karvasele jalasäärele. Millimeetrihaaval alistus talle see erakordselt metsik paikkond.

«Mõnikord, kui ta hilja õhtuti koju tuleb, on ta väga ebameeldiv, sukad on porised, juuksed sasitud, ise naerab kuidagi paheliselt. Siis näib mulle, et ta ei pööra mingit tähelepanu oma välimusele. Aga mõelge, ta on alles seitsmeteistkümneaastane!»

«Tähendab, niisugune on ta siis, kui on joonud?»

«Jah, tal on veinilõhnad juures. Siis ta läheb oma tuppa, minuga rääkida ei taha. Ükskord läksin ma talle järele, tema aga seisis lahtise akna all, vahtis välja ja minu tulekul ei pööranud peadki. Ma küsisin: «Sirje, mis on juhtunud?» Tema vastas: «Lapsepõlv on läbi, mamma.» «Mis see tähendab?» küsisin ma. «See tähendab seda, et ma võin sinu juurest igal ajal ära minna, mamma,» vastas tema. Peale seda kõnelust elan ma pidevas hirmus.»

«Aga milline ta muul ajal on?»

«Ta on närvilisem kui varem. Tal on nagu minu ees häbi, aga samas ei taha ta seda välja näidata ja võib käituda ülbelt. Mõnikord on mul tunne, et kui ta mulle jämedusi ütleb, on tal endal pisarad kurgus, et tal on minust kahju.»

Doktor Jaama oli selliseid lugusid kuulnud kümneid, sellised lood mõjusid talle väga tavalistena. Aga selle naise jaoks oli kõik esmakordne, talle tundus, et tema ja tütre vahelised suhted on ära nõiutud, et need on kohutavalt seletamatud. Alles rippus see pisike tissi küljes, alles õpetati teda emale mänguasja tooma, alles nuttis ta terve õhtu, kui vihikusse tindiplekk oli sattunud, ning nüüd: lõdvalt puusi hõõritades sülgab ta emale näkku.

«Muide, ma veenan teid siiski rahulik olema. Et tüdruk purjus peaga niimoodi käitub, on üpris tavaline . . .»

«Aga miks ta joob?»

Doktor Jaama oli asjalik mees. Ta tahtis kaotada naise kõnest selle jõuetu paatose varjundi, mis teda häiris.

«On teie tütar ilus?» küsis ta.

Naine naeratas vaevalt-vaevalt.

«Otsustage ise.»

Ta avas oma käekoti ja soris selles. Tema käsi oli randmest väga nõtke. Armas käeke, tunnistas doktor, ehkki ei tahtnud asjale praegu sellest küljest läheneda.

Naine ulatas talle tütre mustvalge foto. Tütar oli kena.

«Tal on niisamasugused punakad juuksed kui minul.»

«Ja tema ilmes on niisamapalju lüürikat,» lisas doktor.

Naine aga silmitses väsinult tütre fotot.

«Nii ilusal tüdrukul pole küll põhjust juua.»

Vaikus. Putukas ronis mööda doktori selga ülespoole, kuni jõudis õlani.

«Doktor . . .»

«Jah?»

«Ega te ei võtaks ette . . . ja tuleks räägiks minu tüdrukuga ise?»

«Heameelega, kui soovite.»

«Saate juba täna õhtul?»

«Jaa, saan küll, mul on momendil vabadus. Öelge mulle oma aadress.»

«Ma kohe kirjutan.»

Naine kirjutas aadressi paberilipakale.

Doktor tõstis oma tooli naise toolile lähemale, võttis ühe käega paberilipaka, asetas teise käe naise käele.

«Ärge muretsege, kõik saab korda.»

Putukas kasutas käte ühenduse osavasti ära ja ronis nüüd juba naise kehal.

Talle meeldis eelkõige naise kleit. See oli midagi hoopis muud, võrreldes doktori ühevärvilise särgiga: roosad nupud ja rohekad lehed, lillede vahel puhas valge ruum. Hoopis teine, hoopis teine on kõndida sellel pehmel kangal, ilusam ja ohtlikum. Südantpööritav. Siis jõudis putukas puhvkäiseni, kus ta eksles lõbuga õhulistel mäestikel ja lõhnavas orus. Ta otsustas siin pisut peatuda. Lõbureisil olles ei tohi kiirust taga ajada.

Doktor söandas lõpuks oma käe ka ümber naise õla asetada.

«Ma teen teie heaks kõik, mis minu võimuses,» ütles ta mahedalt.

Putukas tundis äkki, kuidas midagi rasket ta seljale rõhus ning hermeetiliselt kogu õhu ja valguse maailma tema eest kinni kattis. Suur press surus ettevaatlikult, aga üha rängemini teda naise kehaga ühte. Ta ei teadnud, kas nutta või naerda. Pikkamööda kadus tal teadvus ja ta heitis hinge.

Doktor hoidis naist tugevasti õlgade ümbert ja kordas:

«Ma tulen ja räägin teie tütrega. Ma annan talle tagasi usu naiselikkusesse. Siis saab kõik korda.»

«See oleks hea . . .»

Doktor vabastas oma käe naise õla ümbert ega märganudki, kuidas ühes selle liigutusega kukkus rõdu põrandale pisikese putuka keha, mis nii juhuslikult tema embuse läbi oli hukkunud.

Doktor jättis naisega hüvasti ning viimane lahkus.

Poole kuue ajal õhtul oli doktor lõpetanud ettevalmistused naise ja tema tütre külastamiseks. Tänavale astudes hoidis ta pihus vihmavarju, sest tõusev tuul ning sinakad pilverääbalad ennustasid ilmamuutust.

Doktor Jaama jalutas aeglaselt piki allamäge kulgevat sirget tänavat, mis jõudis oma teises otsas välja ristteele. Tuli ületada vaid see väike takistus, minna veel mõnisada meetrit otse, keerata vasakule ja otsida üles maja nr. 17. Doktor vaatas kella. Tõepoolest, aega oli piisavalt.

Ristteeni jõudis ta hetkel, kui vilkus punane tuli. Seejärel lõi ette kollane. Doktor rõõmustas oma õigeaegse saabumise üle, unustas hetkeks situatsiooni, astus natuke ennatlikult sõiduteele. Juhuslikult tekkis liivakoormaga veoauto noorel juhil mõte, et ehk jõuab veel kollase tule all läbi lipsata.

Doktor, nägemata ohtu, astus julgelt läheneva auto ette.

Noor juht jõudis viimasel hetkel masina peatada. Doktor heitis talle raevuka pilgu ja noor juht kirus mõttes doktorit. Kuna kumbki ei lugenud teise silmist välja süüdiolemist, pööras doktor pea kõrvale ning ületas rahulikult ristmiku.

Professor JAAN RIIV 60

Kui poleks kroonikaraamatuid, oleks raske uskuda, et 24. septembril ületab keskea piiri ülikooli rahvale, enamikule vabariigi arstidele ja tuhandetele patsientidele tuntud-teatud mees — TRÜ sisehaiguste propedeutika kateedri juhataja, ENSV teeneline arst, meditsiinidoktor, professor Jaan Riiv. Meenutades aga juubilari kõiki töid ja tegemisi ilmavalguse nägemisest tänaseni, võiks professor J. Riiv vabalt veel auväärsemat tähtpäeva pidada.

Nendele, kes Jaan Riivi ja tema kiindumust arstikutsesse tunnevad, on võib-olla üllatuseks, et vabariigi üks tuntumaid arste ei unistanud arstiametist juba varasest lapsepõlvest, vaid sai Hippokratese jüngriks pooljuhuslikult, kõige enam vahest kunagise Tallinna Keskkoolide Loodussõprade Ühingu juhendaja dr. Hans Schotteri mõjutusel. Alustanud 1938. aastal õpinguid Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas, viis juubilari loomupärane põhjalikkus teda peagi Toome sisekliinikusse prof. K. Kõrge käe alla. Üliõpilasaastad möödusid kantuna soovist saada praktiliseks arstiks. See soov täitus 1945. aastal, mil juubilar asus tööle jaoskonnaarstina Tamsalusse. Järgnesid tööaastad Tartu rajooni Kursi jaoskonnas ja — saatuse irooniana inimesele, kellele kuidagi ei «istu» administreerimine — Tartu rajooni tervishoiuosakonna juhataja ametikoht. Alates 1951. aastast on Jaan Riiv tagasi *alma mater*'is, nüüd juba teaduskonnasisehaiguste kateedri õppejõuna. Aastaid 1954—1962, kui prof. J. Riiv töötas Toome sisekliinikus assistendina ja siseosakonna juhatajana, peab ta enda kutsealase kujunemise ja üldse kõige viljakamateks aastateks. 1962. aastal edutati juubilar sisehaiguste propedeutika kateedri juhatajaks.

34 aastat on prof. J. Riiv arstina andnud abi haigetele, niisama palju aastaid näinud vaeva häiguste ärahoidmisega. Seda tööd on krooninud tuhandete inimeste tervise säilimine ja taastumine, lugematud tänusõnad ja ametlik tunnustus, sealhulgas ENSV teenelise arsti aunimetus 1967. aastal. Ja just see lõik juubilari mitmetahulisest tegevusest — praktilise arsti töö — on talle alati kõige südamelähedasem. Viimase 15—20 aasta vältel on prof. J. Riivist, algselt laia profiiliga sisehaiguste arstist, saanud vabariigi tuntuim südame- ja veresoontehaiguste spetsialist, eriteadlane, kes aastatepikkuse tunnetus- ja mõtlemisprotsessi tulemusena on jõudnud meditsiini põhitõeni — kõigist arstliku tegevuse aspektidest profülaktika kilbile tõstmiseni.

28 aastat on Jaan Riiv üliõpilastele sisehaigusi õpetanud, niisama palju aastaid oma teadmisi kõikvõimalikes vormides kolleegidele jaganud. Ja nii mõnegi kaastöötaja hämmelduseks ütleb ta, et võiks üliõpilastele veel edaspidigi tarkust jagada, kui töökoormus veidi väiksem oleks. Üliõpilastelt, keda ta aegade jooksul palju näinud, ootaks ta suuremat töökust, põhjalikkust ja seda, et nendest saaksid haigesse inimlikult ning loovalt suhtuvad arstid.

Kui palju aastaid juubilar teadust on teinud, on raske täpselt öelda. Kuid mainigem, et tal on kaitstud kaks väitekirja, kirjutatud 120 trükitud tööd, sealhulgas monograafiaid ja õppemetoodilisi materjale. Arstiteaduse populariseerijana on Jaan Riiv oma mees televisioonis, raadios, ajakirjanduses. Kirjutamist ootavad mitmed raamatud ja populaarteaduslikud brošüürid, mis saavad teoks siis ..... kui on aega. Kunas aga aega saab, seda ei tea, sest leiba andva töö kõrval on vaja teha veel ühiskondlikku tööd — juhatada Eesti Kardioloogide Seltsi, ENSV Tervishoiuministeeriumi kardioloogia probleemkomisjoni, teaduskonna teraapianõukogu ja konkursikomisjoni, võtta osa ülikooli ja teaduskonna nõukogu tööst, väitekirjade kaitsmise nõukogudest. Töötatud on ülikooli parteikomitee ja teaduskonna parteibüroo liikmena, kursusejuhendajana, valimiste vabariikliku keskkomisjoni liikmena jne.

Kõike seda kokku võttes paneb imestama, kust leiab juubilar aega ilukirjanduse lugemiseks, omal ajal satiiriliste luuletuste kirjutamiseks (mida ta üldiselt peab ohtlikuks tegevuseks), looduse ilu nautimiseks ja ilu tegemiseks rooside ja teiste aiakultuuride kasvatamisega. Peale selle peab jätkuma aega «kahe jalaga elu keskel olemiseks», nagu ta ise ütleb. Tõepoolest, kuidas on prof. J. Riiv selle tegevusrohke ja kirju elu juures veel talle iseloomulikku huumorimeelt säilitanud, mis vahetevahel tõesti satiiri varjundiga on!

Juubelieelset juttu ajades küsis allakirjutanu ajakirjanduslikke eeskujusid jälgides juubilarilt, mis on tema teadliku elu kreedoks olnud. Vastus oli — tõeotsimine. Kõige rohkem vastukarva on talle ebaausus ja silmakirjalikkus. Ja mis on õnn? Õnn on olla terve ja teha meeldivat ning kasulikku tööd.

Kui nii, siis palju õnne veel paljudeks aastateks!

Endiste õpilaste ja praeguste kolleegide nimel

KALJO VALGMA

Ees on TALLINN

(Algus «TRÜ-s» nr. 22 ja 24)

21. septembril algas Tallinna pealetungioperatsiooni teine etapp, mille käigus vabastati Tallinn ja viidi lõpule ka Eesti NSV mandriosa puhastamine fašistlikest okupantidest.

Ööl vastu 21. septembrit täpsustati Leningradi rinde väekoondiste pealetungisuundi. Seni Rakvere ja Tapa suunas liikunud 2. löögiarmee vägedel tuli jätkata vaenlase jälitamist edelasse. Saanud armeekomandörilt I. Fedjuninskilt «kivi kotti», lülitus 8. armee koossęisu 8. Eesti laskurkorpus.

Tallinna operatsiooni teise etapi iseloomustavaks jooneks tuleb lugeda tugevate manööverdamisvõimeliste eelsalkade tegevust vastase katteosade purustamisel ja kiiretempolise pealetungi arendamisel. 117. laskurkorpusest eraldati kaks tugevdatud eelsalka kindralmajor I. Jastrebovi ja polkovnik K. Kolesnikovi juhtimisel. Rakvere—Ambla suunas jätkas operatsiooni teisel etapil lahingutegevust polkovnik A. Kovalevski eelsalk.

Neljanda liikuva eelsalgana alustasid teekonda Tallinna 8. Eesti laskurkorpuse sõjamehed polkovnik V. Võrgu juhtimisel. Hävitades käigult vastase kattealüksusi jõudsid kõik neli eelsalka 22. septembri hommikuks Tallinna lähistele. Liikudes mööda erinevaid teid, sisenesid nad enne keskpäeva linna piiridesse.

Kauaoodatud tund oli tulnud — Tallinn oli vaba. Lõid lehvima võidulipud. Eesti laskurkorpuse sõjameeste punalipu viisid Pika Hermanni torni 354. laskurpolgu leitnant J. Lumiste ja jefreitor E. Nagelmann.

Hitlerlastel olid ulatuslikud plaanid Tallinna purustamiseks. Linna demineerimisel tehti kahjutuks 780 lõhkelaengut, 28 fugaslaengut, 600 tankimiini, 134 lennukipommi, 13 000 mürsku ja miini, kuni 150 tonni lõhkeainet. Okupante segas hävitustööd lõpule viimast Leningradi rinde kiire pealetung, mis saavutati tänu operatiivoluk0rra reaalsele ja õigele hindamisele ning pealetungioperatsiooni kiirele väljatöötamisele ja läbiviimisele.

Seega erines kümme päeva kestnud Tallinna operatsioon paljudest teistest kiire tempo ja ulatuslike operatiivsete manöövrite poolest.

Võitudest Tallinna pealetungioperatsioonis ja sellele järgnevates lahingutes Eesti NSV mandriosa täielikul vabastamisel rääkisid selgesti korduvad saluudimürinad. 20. septembril saluteeris Moskva Leningradi rinde vägedele lahinguülesannete eduka täitmise eest läbimurdel Emajõel, 22. septembril teatasid 324 suurtükki 24 kogupauguga Tallinna vabastamisest. Päev hiljem kõmisesid veel jahtumata suurtükid taas — seekord juba Pärnu vabastamisest.

25. septembril asus Eesti NSV valitsus Tallinna.

...Aastad mööduvad, karmi sõjamehetee läbikäinud põlvkonna vahetab välja uus, sõjajärgne põlvkond. Aastakümneid kestnud rahu pole tumestanud uue põlvkonna valvsust. Ei unune kunagi isade kangelasteod Tallinna müüride all.

ENDEL HIRVLAANE

ÜTÜ

Žurnalistikaring alustas

ÜTÜ žurnalistikaringi selle õppeaasta esimene koosolek toimus 18. septembril ja oli külmale ilmale vaatamata päris suvehõnguline. Iga kohaletulnu pidi ausalt ära rääkima, mida ta suvel tegi. Suur osa žurnalistikatudengi suvest möödus praktikal, sellele lisandus paljudel, seejuures kõigil praeguse teise kursuse üliõpilastel, osavõtt küsitlusest rajooniajalehtede kohta. Mõned üliõpilased olid inforeferentide ja infoinseneridena tööl rahvaste spartakiaadi purjeregati ja XXXI Balti regati pressikeskuses.

Ent seletustest ei pääsenud ka õppejõud. Professor Juhan Peegli puhtsüdamliku ülestunnistuse läbi saime teada, kuidas võeti ülikooli vastu tänavusi žurnalistika esmakursuslasi. Dotsentidel Marju Lauristinil ja Peeter Vihalemmal oli kõige lihtsam — nende suvi möödus põhiliselt Rootsimaal. Ning seitsmenädalasest välisreisist annab ju lõpmatuseni rääkida.

Tõsisema töö juurde asub žurnalistikaring siis, kui kolhoosist saabub tagasi ka esimene kursus.

RIINA MAASING

SÕNUMEID

Õhtu Ülo Vilimaaga

Möödunud teisipäeval sai «Sophokleses» TRÜ klubi korraldamisel teoks kohtumine ENSV teenelise kunstniku, «Vanemuise» balletitantsija ja lavastaja Ülo Vilimaaga. Pepsilaua taha oli kogunenud hulk teatrihuvilisi tudengeid, kelle küsimustele külaline hea meelega vastused andis. Juttu oli tehtust ja teoksil olevast.

Lavastamisel on 4 lühiballetist koosnev õhtu «Kõrvalised», mida lavale võib oodata detsembris-jaanuaris. Saime teada palju huvitavat ansambli «Fix» ja Ü. Vilimaa koostööst, plaanis olevast *rock*ooperist. Huvituti meie külalise lavastustest üldse, eriti «Edith Piafist», mille on lavale toonud ka lõunanaabrid Riias.

Lisaks kuulasime reisimuljeid Indiast ja Jaapanist, saime ülevaate nende maade teatrist, eriti balletist.

Õhtu läks igati korda ja tulijaist ei kahetse ilmselt keegi.

MARE MÄE

SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT

Helsingi — Tartu

Teisipäeval, 25. septembril toimub traditsiooniline matš kergejõustikus ja meeste korvpallis Helsingi Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel.

Kergejõustikuvõistlused algavad kell 15 Tamme staadionil, korvpallikohtumine kell 17 EPA võimlas.

Järgmisel päeval kell 17 mängivad Helsingi üliõpilased EPA meeskonnaga.

Odaviskes teeb kaasa ka tänavuste universiaadivõistluste (Mexicos) hõbemedaliomanik A. Härkönen.

Spordisemester

Kohe pärast nooremate kursuste tagasitulekut käivitub ülikoolisisene spordivõistluste karussell.

Teaduskondadevahelise spartakiaadi esimesed alad peetakse oktoobri algul: VTK suvise mitmevõistluse laskmine laupäeval, 6. oktoobril kell 10 Salme tänava laskeliirus, kergejõustik esmaspäeval, 8. oktoobril kell 16 TRÜ staadionil ja ujumine teisipäeval, 9. oktoobril kell 19 Tähtvere ujulas. Teine ala, orienteerumine, toimub neljapäeval, 11. oktoobril terve päeva jooksul Tiksojal (4 km linnast mööda Tallinna maanteed).

29. oktoobril on **võrkpallivõistkondade loosimine** (mängud 17. nov.—16. dets.) ja 14. novembril **malevõistlustest osavõtjate loosimine** (voorud kolmapäeviti ja reedeti Tartu Maleklubis). **Ujumisvõistlused** korraldatakse Tähtvere ujulas 27. novembril naistele ja 29. novembril meestele.

Uudisena mainime, et spartakiaadil arvestatakse ka kursustevahelist paremusjärjestust erialade kaupa.

Kuulutatakse välja konkurss mitmekülgseima üliõpilassportlase selgitamiseks. Arvestatakse: spartakiaadil kaasategemine annab iga spordiala eest 1 punkti, III (või kõrgema) spordijärgu täitmine ametlikel võistlustel mis tahes alal 2 punkti. Kehakultuuriüliõpilased võistlevad eraldi klassis.

Põnevaks tõotavad kujuneda **Eesti NSV kõrgkoolide teaduskondadevahelised korv- ja võrkpalliturniirid**, kus õppeasutust saab esindada 2 tugevamat teaduskonda (kehakultuurlased kaasa ei tee). Turniirid korraldab TRÜ sportmängude kateeder. Korvpallivõistlused peetakse sügissemestril, võrkpallivõistlused kevadsemestril.

Juba käivad **teaduskonnasisesed jõuproovid korvpallis**, et selgitada kursustevaheline paremusjärjestus. Tugevamad kursusemeeskonnad jätkavad 20. oktoobrist 5. novembrini mänge üleülikoolilisel turniiril.

Tegevust jätkub spordifunktsionääridele nii teaduskondades kui ka kursuste õpperühmades. Esimene informatsioonikoosolek spordinõukogude juhtidele ja teaduskondade šeffõppejõududele oli 13. septembril. Spordiaktiivi seminarlaager Käärikul toimub 28.—30. septembrini. Väljasõit reedel, 28. septembril kell 15 kehakultuurihoone (Kingissepa 19) eest.

VALTER LENK

Tennis

Järjekordsetel Kääriku kapa võistlustel, mis toimusid juba 13. korda, saatis edu TRÜ tennisevõistkonda, kuhu kuulusid Gea Rennel, Katrin Liivamägi ja Asta Auerbach arstiteaduskonnast, Valev Lillipuu, Ain Alvin ning Sulev Rais õigusteaduskonnast, Jaak Jaagus bioloogia-geograafiateaduskonnast ja Ülle Rais majandusteaduskonnast.

Võistkondlik järjestus kujunes järgmiseks: TRÜ 83, Leningradi Tehnoloogiainstituut 65, Leningradi RÜ 63 ja TPI 51 punkti. Võidu tagas võistkonna (treener Aavo Roosma) ühtlane esinemine individuaalturniiril. Naiste turniiril jõudsid kõik meie mängijad kaheksa parema hulka. Karika emandas G. Rennel, Ü. Rais oli 5., K. Liivamägi ja A. Auerbach jagasid 7.—8. kohta. Meeste turniiril olid V. Lillipuu 4. ja A. Alvin 5., lastes ettepoole vaid turniiri võitja, Eesti tenniseparemikku kuuluva Ü. Vatski ning Leningradi esikümnes olevad V. Muröskini ja A. Kožubari.

Lõppenud turniir oli üks kolmest, mille põhjal selgub Balti liiduvabariikide kõrgkoolide karikaomanik tennises.

VALEV LILLIPUU

KLUBIS

Laupäeval, 22. septembril kell 21

DISKO.

Pühapäeval, 23. septembril kell 21

SÜGISPIDU.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Te im. nr. 3492. MB-05201.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. EN... Riik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 Reedel, 28. septembril 1979 XXXI aastakäik

HOMME LAUPÄEVAKULE!

Ülevabariigilisel komsomoli ja noorte laupäevakul löövad kaasa ka kõik TRÜ üliõpilased. Esimesed ja teised kursused, kes praegu abistavad kolhoose ja sovhoose, on ka laupäeval põldudel abiks. Kolmandad ja neljandad kursused löövad põhiliselt kaasa Tartu linna objektidel.

TRÜ uue raamatukogu ehitusele läheb appi ravi III kursus. Vanemuise t. 46 õppehoone ümbrust aitavad korrastada geoloogia IV ja geograafia III kursus. Keemiahoone ümbrust hakkavad korda tegema keemikute III ja IV kursus. Leningradi mnt. kolme ühiselamu ümbrust seavad korda KKT III, geoloogia III ja geograafia IV, füüsikute III ja IV ning stomatoloogia III ja IV kursus. Botaanikaaias on abiks III ja IV kursus bioloogiaosakonnast, ehitusvalitsuse nr. 2 objektidel on õigusteaduskonna III ja IV kursuse üliõpilased.

Need, kes siin nimetamata jäid, abistavad tõenäoliselt põllumehi.

Laupäevaku algus on 29. septembril kell 9.

Head tööindu kõigile!

MART RAIK,
komsomolikomitee asesekretär

EKP TRÜ komitees

● 24. septembri istungil kuulati ära informatsioon EÜE tööst Tartu regiooni komandörilt M. Raigilt ja suvemaleva tööst komsomolikomitee sekretärilt M. Kallionilt. Tööplaanid täideti, korraldati mitmesuguseid huvitavaid üritusi. Mõningaid arusaamatusi oli kuraatorite töös. Nõupidamisest ei võtnud kevadel osa kõik kuraatorid ning seepärast päriti komsomoli- ja parteikomiteest veel suvel, missugune rühm kellelegi on määratud. Parteikomitee asesekretär dots. L. Kiik, kes istungit juhatas, ütles kokkuvõttes, et selle suve malevlaste töö läks eelmistest mõneti edukamalt, paremini tuleks korraldada aga kuraatorite tööd.

● Istungil kinnitati ajalehe «TRÜ» 1979/80. õppeaasta sügissemestri tööplaan ning moodustati majandusteaduskonnas kaubanduse kateedri ja ajalooteaduskonnas eripedagoogika kateedri parteigrupp.

TRÜ komsomoli ajaloo konverents

toimub ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 39. sünnipäeval, 4. oktoobril kell 10 nõukogu saalis. Ettekanded on järgmised:

● «ELKNÜ TRÜ komitee juures tegutsenud huvialaklubid aastail 1960—1975» — dots. L. KIIK.

● «TRÜ klubi tegevusest aastail 1945—1960» — T. SEPP, õigust. II k. (juhendaja prof. J. KALITS).

● «TRÜ komsomoliorganisatsiooni parteilisest juhtimisest aastail 1946—1950» — H. KOROTKOV, õigust. III k. (juhendaja prof. J. KALITS).

● «ELKNÜ TRÜ organisatsiooni tegevusest NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valgusel» — M. KALLION, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär.

Ülikooli komsomoli ajaloo uurimisest

TRÜ komsomoliorganisatsioon on jõudnud küpsesse ikka. 1980. aastal täitub 40 aastat selle loomisest. See on pikk aeg täis mitmekülgset tegevust, mis vajab uurimist, üldistamist, kirjapanemist.

Ülikooli komsomoli ajaloo koostamise mõte on liikvel juba ammu. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VIII konverents (aprillis 1960) fikseeris niisuguse ülesande ka oma otsuses. 1960. aastate esimesel poolel jõuti vähe ära teha. Tõsi küll, S. Vissaku sulest ilmus olukirjelduslik teos «Pilk üliõpilasellu», kus olulisel kohal on 1963.—1964. aasta ülikooli komsomolielu probleemid. Küsimus tõstatati uuesti aastaid hiljem seoses ÜLKNÜ 50. aastapäevaga. 1968. aasta veebruaris pöördus ELKNÜ TRÜ komitee NLKP ajaloo ja NSV Liidu ajaloo kateedrite poole palvega suunata üliõpilasi ülikooli komsomoli ajaloo probleemide läbitöötamisele. Seati sihiks koostada kogumik, mis võtaks kokku viimase 5—6 aasta TRÜ komsomolitöö põhisuunad. Kogumikku koostada siiski ei jõutud, kuid seekordne tõuge oli tagajärjekam ja töö pandi käima. Aasta pärast, 1969. aasta mais, arutas komitee kriitiliselt materjali kogumist, kavandati mitmeid meetmeid komsomoliajaloo uurimise hoogustamiseks. Organiseeriti kohtumisi komsomoliveteranidega. Sama aasta sügisel ilmusid ülikooli ajalehes esimesed meenutused läbikäidud teest Jaan Partsilt ja Aleksander Blumfeldtilt.

1970. aastal tuli trükist koguteos «Tartu komsomol», kus avaldati ka S. Endre artikkel, mis kokkusurutud vormis sisaldab mõningat faktilist materjali TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuse kohta aastail 1962—1968. 1972. aastal valmis NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi L. Eringsoni juhendamisel M. Kilgi diplomitöö teemal «Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusest aastail 1960—1965».

Kõige viljakamad on olnud viimased aastad alates 1975. aastast. NLKP ajaloo kateedri õppejõudude, peamiselt professor J. Kalitsa juhendamisel valmis rohkesti õigusteaduskonna üliõpilaste kursusetöid. Autoriteks olid J. Lust, H. Pisuke, A. Vutt, J. Pikma, A. Ennok, A. Lauren, M. Jürioja, A. Tali, E. Ahlberg, K. Tisop, H. Korotkov, T. Maidre, T. Vernik, I. Hallaste, P. Tohver, T. Rappu. Seni on suhteliselt rohkem käsitlemist leidnud aastad 1940—1941 ja 1944—1965.

1977. aasta 4. oktoobril, TRÜ komsomoliorganisatsiooni loomise aastapäeval, peeti maha ka TRÜ komsomoli ajaloo I konverents.

Meenutus eelmise aasta konverentsilt aulas. JÜRI LAANE foto

Nüüd, kus toimumas on kolmas konverents, võib rääkida juba peaaegu traditsioonilisest üritusest. Läinud aastal asuti TRÜ komsomoli ajaloo ülevaate koostamisele. Selle esimene osa professor J. Kalitsa sulest (aastad 1940—1959) on suuremas osas ilmunud ajalehtedes «Edasi» ja «TRÜ». Ka II osa (1960—1977) käsikiri on põhiliselt valmis.

Kuigi 1970. aastate teisel poolel on tehtud võrdlemisi palju, ei tähenda see kaugeltki, et ülikooli komsomoli ajaloo uurimisele võiks punkti panna. Suhteliselt vähe on uuritud lähemat ajalugu. Kui paljudes senistes üliõpilasuurimustes püüti anda ülevaadet kogu tegevusest teatud perioodil, siis nüüd oleks vaja rohkem tähelepanu pöörata tähtsamate töölõikude süvendatud uurimisele. Peaaegu täielikult puuduvad teaduskondade komsomoliorganisatsioonide tegevust käsitlevad uurimused (välja arvatud õigusteaduskond).

Arhiivimaterjalidega tutvumine näitas ka, et paljude huvitavate algatuste edasine saatus on teadmata. Dokumente arhiivis ei ole või on nad puudulikult vormistatud. 1960. aastal näiteks loodi mitmeid huvialaklubisid. Nende huvitavast, ulatuslikust tegevusest ei ole arhiivis peaaegu mingeid andmeid. Isegi komitee tegevusest ei ole mitme aasta kohta asjalikku ülevaadet (peale konverentsimaterjalide). Siit tähelepanek edaspidiseks — komsomolitöös ei ole paber tarbetu bürokraatlik nähtus, vaid ajaloo seisukohalt väärtuslik materjal, mida on tarvis asjalikult vormistada ja hoolikalt säilitada.

On nähtavasti ka vaja, et komsomolikomitee teeks teoks oma aastaid tagasi vastuvõetud otsuse — moodustaks ülikooli komsomoli ajaloo uurimise komisjoni, mis hakkaks kähku organiseerima edasist uurimistööd, koguma mälestusi, fotomaterjali jne. Seoses läheneva ELKNÜ ja TRÜ komsomoli 40. aastapäevaga peaks tegevust jätkuma.

LEMBIT KIIK

OMA KODU

Kohe oktoobri algusest

Reedel, 21. septembril, seega täpselt nädal tagasi, oli dekaanide nõupidamine. Põhiküsimus — ühiselamud. Otsusest loeme, et

1) oktoobrikuu esimese nädala lõpuks peavad olema valitud igas ühiselamus kõik **funktsionäärid** alates ühiselamunõukogu esimehest ja lõpetades toavanemaga. Ühiselamu teadetetahvlile tuleb panna nõukogu nimekiri, korruste omadele korruse juhtkond. Toaelanike nimekiri peab olema iga toa uksel, esimesena märgitagu toavanem;
2) **võtmemajandus** tuleb kohe korda seada. Uusi lukusüdamikke võib ise panna küll, kuid ainult siis, kui toas on tõepoolest palju elanikke. Ilmtingimata on vaja üks võti anda komandandile. Teadmiseks: kui peatselt algaval kontrollreidil jääb mõni uks suletuks, sest ükski võti ei suuda seda avada, siis vastutab distsiplinaarkomisjoni ees korrarikkumise pärast kõigepealt toavanem;
3) alates 1. oktoobrist kestab **valveaeg** 8,5 tundi (7—15.30 ja 15.30—24). Valvata tuleb kahekesi; puududa ei tohi, küll aga võib tõsise põhjuse korral asendada;
4) teaduskonniti seatakse sisse **kontrollraamatud** iga toa jaoks. Sellesse kantakse kõik pahandused ja puudused ning märgitakse konkreetne tähtaeg nende kaotamiseks. Täitmist jälgitakse järelkontrollil;
5) üldkasutatavates ruumides tuleb kähku panna üles **koristusgraafikud**;
6) **elektriküttekehasid** võib kasutada ainult avarii puhul ning ka siis vaid komandandi eriloal;
7) moodustati **distsiplinaarkomisjon**, kes tuleb kokku iga kuu teisel ja neljandal kolmapäeval ning arutab kõiki ühiselamuküsimusi.

KOMMENTAAR HALDUSPROREKTORILT A. OTSTAVELILT: «Üliõpilane saab ja võib oma toa korras hoida, nägusaks teha. Näiteks kassatšekiga on võimalik osta värve, tööriistu peaks edaspidi komandantide käest saama. Tšekid tuleb komandandi juures viseerida ning viia ülikooli raamatupidamisse, kust raha välja makstakse. Ja veel! Kohti on ühiselamus vähe. Need, kes korda ei austa, järgmisel semestril enam kohta ei saa. See pole ainult jutuks, mõnedki on pidanud juba ühiselamukohast loobuma.»

KAIA PAJU

NELJAPÄEVAL KELL 10 NÕUKOGU SAALI KOLMANDALE KOMSOMOLIAJALOO KONVERENTSILE!

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust uue põlvkonna innuka kasvatamise ja suurte edusammude eest teaduses poliitilise ökonoomia kateedri õppejõududele professoreile MIHHAIL BRONŠTEINILE ja VAMBOLA TÜRGILE ning dotsentidele ÜLO VANAASEMELE ja IVAN LARINILE, kellel täitub ülikoolis töötamisest 25—30 aastat.

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

Ülikooli komsomoli VI konverents leidis aset 16. ja 17. novembril 1957. aastal. Sellele oli valitud 320 delegaati, kes esindasid 1622 ÜLKNÜ liiget. Konverentsist võttis osa ka ELKNÜ Keskkomitee sekretär J. Jürna. Rohkesti oli juttu komsomolitöö mitmesugustest vormidest. Ka ülikooli parteikoosolekul soovitati gruppide tegevust sisukamaks muuta: organiseerida kursuseõhtuid, matku, kohtumisi vanade revolutsionääridega, kirjandusõhtuid, lugejate konverentse, ekskursioone tehastesse, kolhoosidesse, raadiosaadete ühiskuulamist, kohtumisi tööeesrindlastega jms. Ühtlasi soovitati võidelda «kultuuritsemise» tendentsidega, mis olid teatud määral hakanud maad võtma.

Konverentsile esitati jällegi komsomolitöö perspektiivplaan. Ettenähtud ürituste hulgas oli grupiorganisaatoritele alatiste seminaride loomine. Hea kogemuse oli andnud märtsis toimunud grupiorganisaatorite nõupidamine. Ajaloo-osakonna kommunistlikud noored olid hakanud uurima komsomoliajalugu Tartu linnas ja ülikoolis. Sellega taheti lõpule jõuda 1958. aasta märtsikuuks, et tähistada ühtlasi ÜLKNÜ 40. aastapäeva. Ürituste plaanis oli olulisel kohal ühiskondlik töö. Ka konverentsil rõhutati töökasvatuse vajalikkust ülikoolis. Suurema üritusena planeeriti üleülikooliline konverents üliõpilaste iseseisvast tööst.

Organisatsioonilise töö tugevdamiseks jäi plaani konkurss parima komsomoligrupi nimele, šeflustöö tugevdamine, kohtumine «Vanemuise» noorte lavajõududega jne.

Mõningaid probleeme tekitas üli-

(vt. «TRÜ» nr. 27, 28, 32 ja 33 1978 ja nr. 2 1979)

JOHANNES KALITS

---

kooli komsomolikomitee struktuur. Komsomolikomitee tegi parteibüroole ettepaneku muuta komitee 29-liikmeliseks ning arvata selle koosseisu kõikide osakondade sekretärid. Parteibüroo kaalus esitatud seisukohta põhjalikult oma koosolekul 15. novembril ning pidas otstarbekamaks jääda veel 13—15-liikmelise komitee juurde.

Osalisi muudatusi komitee struktuuris siiski toimus. Sekretäriks valiti J. Lott, asetäitjateks agitatsiooni ja propaganda alal E. Erisalu, õppe- ja teadustöös E. Siimso ja organisatsioonilises töös V. Rebane. Asetäitja koha loomine õppetöö alal pidi kaasa aitama komsomoli osatähtsuse tõstmisele selles valdkonnas. Osaliselt taastati ka senine sektorisüsteem. Vastavalt konverentsi otsusele loodi komitees selle liikmete juhtimisel tegutsevad komisjonid, mille koosseisu kuulus aktiiv väljastpoolt komiteed.

Veebruaris, kui arutati 1957/58. õppeaasta ürituste plaani, määrati kindlaks ka komitee töökord. Koosolekuid otsustati pidada kaks korda kuus. Istungitevahelisel ajal lahendamist vajavate küsimuste jaoks moodustati tööorgan. Aktivistide tegevuse stimuleerimiseks otsustati igal semestril välja anda 10 parimale üliõpilasele auraamat. Sellega võis semestri vältel tasuta osa võtta kõigist ülikooli poolt korraldatavaist üritusist. Kuigi viimane tingimus jäi mõnevõrra ebaselgeks, otsustas komitee oma koosolekul 6. märtsil 1958 välja anda 11 auraamatut. Esimeste auraamatute saajad olid: E. Anupõld, M. Liigant, E. Reisenbuk, E. Tedremaa, M. Koor, Ü. Vooglaid, J. Tammaru, M. Vabar, U. Kangur ja A. Arusaar.

1957/58. õppeaastal hakkasid komsomolitöösse sugenema ka teaduslikud elemendid. Ajalehe vahendusel korraldati üliõpilaste küsitlus, et välja selgitada ühiskondlik arvamus traditsioonide arendamisest TRÜ-s. Esitati kaheksa küsimust, sealhulgas ka sellised nagu «Mida arvatakse ÜTÜ tööst,» «Mida teha, et spordivõistlustel oleks enam pealtvaatajaid?». Nende kahe küsimuse eesmärk oli tekitada huvi komsomoli juhtimisega nõrgalt haaratud töölõikude vastu. Ajaleht avaldas rea vastuseid ja kokkuvõtte, mis aitas komsomolitööd paremini korraldada. Kokkuvõtted kinnitasid uusaasta- ja maikarnevalide, üliõpilaslaulupidude, uudismaalaste ja ehitajate õhtute, õppeaasta alguse tähistamise massiürituste populaarsust. Sooviti näha ülikooli aastapäeva pidulikku tähistamist, kohtumisi vilistlastega, lõbusaid kaminaõhtuid, temaatilist sarja «Kus käisime, mida nägime», küsimuste-vastuste õhtuid jm. Siit võisid komsomoligrupid nii mõndagi panna oma tööplaani. Kuid töö huvitavaks muutmine ei olnud omaette eesmärk. Huvitav tegevus tuli ühendada eriala omandamisega. Pedagoogiliste osakondade komsomoligruppidele soovitati grupi koosolekul korraldada näitlik pioneerikoondus, väljasõit ühendada maastikumänguga. Ühiskondliku tegevuse ja eriala ühendamisel oli suur tähtsus. ELKNÜ IX kongressil märtsis kritiseerisid mitmed komsomoli rajoonikomitee sekretärid just ülikooli lõpetanute vähest ühiskondlikku aktiivsust.

Populaarsed olid konkursid, seepärast suurendati nende arvu. Nii töötasid komsomoli- ja ametiühingukomitee koos välja ühiselamute sotsialistliku võistluse tingimused 1957/58. õppeaastaks. Arvestati mitte ainult ruumide korrasolekut, vaid ka kõiki ühiselamus korraldatavaid üritusi, samuti ühiselamukollektiivi ettevõtmisi.

1958. aastast alates tugevnes veelgi töökasvatuslik suund. Uudismaaromantikale lisandus töömeheuhkus. Hea aluse töökasvatusliku suuna arenemiseks lõi komsomolisekretäri J. Loti, õppeprorektori I. Sildmäe ning parteiorganisatsiooni sekretäri E. Silgu mõtte- ja tegevusühtsus. Seda toetas ülikooli laialdane komsomolikollektiiv. Veebruari lõpul kuulutati ülikooli komsomoliaktiivil oma komsomoliehituseks uus ühiselamu, 8-korteriline elamu ja juba alustatud staadioni ehitus. Erilist tähelepanu osutati ühiselamule. Igaüht, kes töötas selle ehitamisel vähemalt 40 tööpäeva, ootas majutamine uude ühiselamusse. Organiseeriti müüritööliste-krohvijate ja teiste ehituserialade kursused IV kategooria saamiseks. TRÜ kommunistlike noorte agarus äratas tähelepanu kogu vabariigis. 10.—12. märtsil Tallinnas korraldatud kõrgkoolide komsomoli grupiorganisaatorite seminaril tõsteti eriti esile ülikooli kommunistlike noorte algatust.

Märtsis avaldas ülikooli ajaleht J. Loti artikli «Komsomoliehitused ootavad». Selles anti konkreetne programm 1958. aasta töösuveks. Pärast veebruariaktiivi arutati ülesandeid komsomoligruppides ja juba märtsi keskpaiku oli üle 200 üliõpilase avaldanud soovi suvel töötada. 26. juunil kinnitati uudismaalaste staap. Staabiülemaks määrati J. Lott, asetäitjaiks H. Taliste ja L. Eringson.

Üliõpilaste töösuvi kujunes pingeliseks ja tulemusrikkaks. Uudismaale läks seekord 360 üliõpilast. Koristati 26 489 ha vilja, tehti 5442 tonni silo, künti 4500 ha kõrrepõldu, puhastati, kuivatati ja veeti 16 000 tonni vilja. Valmistati 24 430 ts samaani, varuti 1678 m³ ehituspilliroogu, ehitati 4 sööklat, 1 koolimaja, 5 lauta jne.

TRÜ komsomoliehitusel töötas 154 inimest. Aastaplaanist täideti 78,3%, sellest üliõpilaste poolt 30,8%. IV kategooria müüritöölise kutse omandas 63 üliõpilast, laoti 800 m³ müüri, tehti 783 m³ ulatuses mullatöid. Päris töösuve lõpus aga avaldasid meie kommunistlikud noored ja noored üleskutse sõita 1. septembril kolhoosidesse, et pühendada oma töö komsomoli aastapäevale. Kolhoosides oli 1958. aasta sügisel 1500 üliõpilast.

ÜLKNÜ 40. aastapäeva puhul autasustati medaliga «Uudismaade ülesharimise eest» 24 inimest, ÜLKNÜ rinnamärgi sai TRÜ ja üks üliõpilane, Kustanai oblasti komsomolikomitee aukiri anti kümnele ja Tartu Linna Täitevkomitee ning EKP Tartu Linnakomitee aukiri 6 inimesele.

(Järgneb)

JÄRELPILK EHITUSMALEVA SUVELE

EÜE Räpo rühmal jätkus tööd nii Võru Leivakombinaadi katusel kui põrandate betoneerimisel.

Piltidel: põrandate betoneerijad «tehnikaga» vägikaigast vedamas... ja paar meetrit kõrgemal katusel «silumistüdrukud» ametis.

JÜRI LAANE fotod

Kolm pilti ühiselamust

Laua taga istus suur turske mees. Hall telefonitoru harmoneerus kenasti tema ülikonnaga.

«Igal üliõpilasel on peotäis võtmeid, nii et ta saab sisse kuhu tahab...»

Pisikese ruumi täitsid peaaegu tervenisti kaks kirjutuslauda, kaks ülestikku seifi ja mõned ukse ja kirjutuslaudade vahelist ruumi kasutavad jutulesoovijad.

«Ma olen ülikooli lehe juurest. Tahaksin teada, kuidas töötasid need 15 tudengit, kes teie juurde tööle määrati.»

«Minul on neid nimekirjas koguni kakskümmend kaks. Istuge.»

Jaa. Ukse kõrval nurgas oli veel ka tool.

«Oodake üks hetk!»

Voodipesuga naine ja üks naisüliõpilane kadusid ukse taha.

«Mis teil oli,» küsis tagasijõudnud komandant noormehelt ukse juures. «Pikk jutt või?»

«Ma ei tea, kui pikaks see kujuneb. Tulen vana jutuga — millal sooja vett saame?»

«Eile saime meistrimehe...»

Jätan lugeja aja ja lehe ruumi kokkuhoiu huvides jutu siinkohal katki ja jätkan sealt, kus juttu tuleb neist kahekümne kahest kehakultuuri-, majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskonna tudengist, kes **Leningradi mnt. 25** ühiselamus septembri algul tööd tegid. Tegelikult pole ka see arv päris täpne — kolm kehakultuuriteaduskonna noormeest ei ilmunud üldse tööle.

«Kui oleks minu teha, premeeriksin ma ühiselamukohaga Andres Tõnissoni ja Vello Mõtust. Nad sõitsid iga päev tööle maalt. Ühiselamukohti neile poistele ette nähtud lihtsalt pole. Aga tööd tegid nad korralikult. Viskaksin mõne korratu välja ja annaksin toa neile poistele.

Töö oli meil jaotatud järgmiselt. Tüdrukud koristasid korterite eesruume, kööke, trepikoda, pesid korruste klaasist otsauksi, aknaid. Iga päev üks korrus, kokku oleks läinud kümme päeva. Malle Tenno ja Ingrid Kiristaja (KKT II) tegid päevas 3—4 korrust, väga tublid tüdrukud. Ilma käskimata võtsid harja ja pühkisid põranda puhtaks, kus vaja. Ometi peaks kõigil juba maast-madalast olema puhtuse- ja korraarmastus.

Mis siis ikka. Maja sai puhtaks ja korda. Tudengid töötasid vastutustundega.»

Leningradi mnt. 89 ühiselamu komandandiruumis oli samuti väike järjekord.

«Võti, võti...»

Komandant otsib veidi aega ja varsti lippab soovija, võti näpus, uksest välja. Kuulnud minu soovi, vaatavad kaks laua taga istuvat tütarlast mulle otsa, siis teineteisele ja kõige lõpuks muigavad.

«Ise te teate, mida te õpite,» ütleb komandant.

«Stomm esimene.»

«Kõik viisteist?»

«Mhmh.»

«Selle suure paduvihma ajal juhtus küll sihuke lugu.» Seda räägib juba komandant. «Keldrites oli vesi põlvini. Siis me sumasime seal, meil on kõik laod all, ja tegime, mis teha andis. Ütlesid küll, et parem oleks võinud kolhoosis olla, aga korda tegid. Hirmus töö oli. Sõna otseses mõttes tuli lihtsalt kraapida laod mudast puhtaks.

Päris hädas oleksime ilma nendeta, kaks neiut aitavad kirjatööd ka teha. Põhitöö on muidugi koristamine. Kuplid on pestud, üldkasutatavate ruumide aknad pestud, köökides aknad, kapid, pliidid korras, õppetubade aknad pestud, topitud ja kleebitud... Nii tublit brigaadi polegi mul veel olnud.»

Parajasti olid käsil isolaatorid.

«Meie nagu rohkem juhendame,» teatavad noormehed. «Kaks meid ongi.»

«Kuidas sa sellele vooditassimisele loominguliselt lähened. Ennem juba kolhoosi. Ikka looduses või nii,» arvab üks.

«Ei taha kolhoosi, seal on märg ja külm,» ütleb teine, kel uni peale kipub.

Matemaatikute ja juristide ühiselamust komandanti kätte ei saanudki.

«Rõduaknad on pestud. Üks poiss paneb praegu aknaid kinni. Nüüd oleme järjega duširuumides.» Need on ühiselamunõukogu vanema sõnad ja edasi rääkis ta nii: «Selle töö tegemiseks peab olema tahtmist. Käskimisega midagi tehtud ei saa. Matemaatika esimese kursuse tüdrukud on selle koha pealt väga tublid. Ja ega õigusteaduskonna tudengite kohta ka halba sõna saa öelda.»

See jutt jäi õige napiks. Komandant, kes uksest sõna otseses mõttes sisse tormas, oli järgmisel hetkel juba läinud, tolmumantli asemel kittel seljas.

«Lauad tulid, ruttu tassima!»

MARIKA TUSTI

Soojajutt

19. septembri hommikul **ülikooli peamehaaniku Evald Kõrgemäe** kabinetti sisse astudes kibeles keelel üks eelmisel päeval külmas auditooriumis istudes tekkinud ja õhtul ühiselamus hambaid plagistades üha teravamaks muutunud küsimus: «Millal kütma hakatakse?» Selle pärimise peale ulatas peamehaanik mulle hommikuse «Edasi», kust vaatas vastu suur pealkiri «Kütteaeg algas». Selgus, et vastavalt linna täitevkomitee korraldusele algas kütteperiood juba 18. septembril. Ent ülikooli peamehaanikut eelmise päeva külmetamises süüdlaseks pidada ei saanud, sest temagi sai kütteaja algusest teada alles sellestsamast lehest. Õnneks ei olnud uudis ehmatamapanev, sest üldiselt on ülikooli katlamajad kütmiseks valmis.

E. Kõrgemägi: «Katlamaju on ülikoolil üldse 26, katlaid on neis 52. Eks üht-teist ole teha igal pool, niisugust olukorda, kus üheski katlamajas enam midagi teha ei ole, üldse ei tekigi. Aga kütma saab hakata igal pool. Eriõpetuse kateedris (Riia mnt. 23) siiski veel mitte. Seal on remont lõpetamata ja ka kütjaid pole leitud. Kahe-kolme päeva jooksul lubati kõik korda saada.»

Siis heliseb telefon, vähemalt kolmandat korda lühikese kõneluse jooksul.

«Jaa, tere. Tulen, tulen, kella 10 ajal olen all... Ma saan aru, aga ega mul ka midagi teha ole.»

Hiljem selgub, et see, keda nõuti ja keda ei ole, on sanitaartehnik. Sedasorti ametimeeste vähesuse tõttu ongi mõned pisiremondid veel tegemata.

E. Kõrgemägi: «Talvel on peaaegu iga päev mõnes katlamajas midagi lahti. Aga katlakütja ise oskab sageli ainult tuld alla teha. Kui midagi juhtub, siis peab ta mujalt abi otsima. Naisterahva puhul on see muidugi loomulik. Ainult et igas katlamajas on enamasti kaks katelt, nii et niisugust olukorda, kus üldse kütta ei saaks, praktiliselt ei teki.»

Aga miks ikkagi mõni maja on soojem ja mõni külmem?

«Osa maju on tsentraalküttega, nende soojus meist ei olene. Palju sõltub ruumide soojapidavusest. Aknavahed tuleb korralikult täis toppida. Möödunud talvel käisime Leningradi mnt. «tornides» kontrollimas, mõnes toas puhus tuul akna vahelt, nii et kardinad liikusid. Mis sooja sa sealt tahad saada! Aga üldiselt sõltub maja soojus ikka kütjast. Kütjate palgad tõusid just hiljuti 70 rublalt 90—120 rublani. Nüüd saab neilt ka rohkem nõuda, isegi kütjaid valida, nõuda kõrgemat kvalifikatsiooni.»

Esialgu on asi valikust küll üsna kaugel, sest 78-st katlakütja kohast on praegu täidetud 34 (26. septembri seisuga siiski juba 51). Ahjukütjaid on 17 asemel 4.

Kui küsisin tublimate kütjate kohta, tuli E. Kõrgemäel kõigepealt meelde peahoone kütja August Savi. Telefonikõne majandusosakonda haldusprorektori abile Osvald Mäele pani paika veel mõned nimed: Jüri Hanson (peahoone), Albert Rebane (Tiigi tn. 78), Jakov Prohhorov (farmaatsiahoone), Liidia Tenno (staadion).

Samast telefonikõnest saime teada ka seda, kuidas küttega lood on. 830 tonni on sisse veetud, fond on 2100 tonni antratsiiti ja 500 tonni kivisütt. Ent näiteks möödunud aasta tegelik kulu oli 2889 tonni.

Kus möödunud talvel kõige suuremad avariid olid?

«Kõige hullem oli Kingissepa tänava võimlas. Seal külmas praktiliselt terve küttesüsteem lõhki. Öö-päevast kütet polnud peale pandud, mõeldi, et ehk nii külmaks ei lähe. Aga siis tuli see 40° ja polnudki enam midagi teha. Suures saalis käib remont siiani.

Suuremad avariid olid veel teadusraamatukogu filiaalis Vanemuise 33 ja Leningradi mnt. 25 ühiselamus. Viimase loo pärast sai katlamajade direktsiooni kui süüdlasega kohut käidud.»

Missuguse katlamajaga kõige kõige rohkem muret on?

«Vahest ehk Vanemuise tänav 46. Hoone on väga suur, ei saa soojaks. Aga lähemal ajal läheb see maja üle tsentraalküttele. Projekt on juba olemas, vaja ainult valmis ehitada.»

Aitäh! Ja loodame et sooja ka saab!

«Saab ikka!»

Ja saigi. Kui ma üle Toomemäe peahoonesse jõudsin, olid siin radiaatorid juba soojad.

RIINA MAASING

Moskva, XI

1.

Mis iseloomustab lõppenud festivali kõige kujukamalt? Võrreldes X festivaliga võib öelda, et film on muutunud tõsisemaks, filosoofilisemaks, täpsemaks — psühholoogilises mõttes, ja valusamaks. On jäänud prantsuse komöödia — nagu alati, on jäänud itaalia poliitiline film, ameerika business- *ja* self-made-man*-filmid, SDV trafaretsed detektiivid, melodraamad — ja on jäänud ja jääb alati hea film, mis nagu alati nõuab haritud ja tarka vaatajat.*

Nii palju filme korraga vaadata on patt. On hetki, kaadreid, meeleolusid, mis paratamatult lähevad kaduma, sest 12 tundi päevas lihtsalt ei oska kõiki meeli erksana hoida. Ent samas annab see pildi maailma kinost, mida kord-nädalas-kinoskäimisega iial ei saa.

Head Euroopa ja Ameerika filmi iseloomustavad sõnad artikli alguses. Ladina-Ameerika filmi teemad on endiselt veel armastus, lapsed, nende puhas hing, inimese ja looduse harmoonia. Lõuna- ja Kagu-Aasia film on tingitud sündmustest nendes maades — valdavalt sõjateemad, rahva võitlus, kangelaslikkus. Omaette maailm on Jaapan — seal tehakse kõike alates melodraamast ja lõpetades verise karatega, mille vahele mahub nii haltuura kui peaaegu ühegi etteheiteta suur film. Viimane lause kehtib kõigi arenenud kapitalistlike maade filmitoodangu kohta.

Ameerika filme nägin vähe, kuid see, mida nägin, oli huvitav. Ärkamisaeg on sel mandril jõudnud nüüd ka filmi. Riigiti on sündinud professionaalne kino.

Seekordne festival oli korraldatud teisiti kui eelmised. Nimelt tähistati 27. augustil meie maal filmikunsti 60. sünnipäeva. Seoses sellega vaadati nõukogude ja maailma kino retrospektiivi ka festivali programmide raames. See tekitas algul nurinat, sest selle võrra jäi uusi filme vähemaks. Minul õnnestus tänu sellele näha F. F. Coppola, L. Bunueli, K. Vidori, M. Jancso jt. filme, mis muidu suures osas oleksid ilmselt nägemata jäänud. Kahju, et ei õnnestunud näha F. F. Coppola viimast filmi «Meie päevade apokalüpsis», mida režissöör ise demonstreeris, tuues kaasa spetsiaalse heliaparatuuri (film on kvadroheliga). Jääb üle vaid loota järgmisele festivalile, sest selleks ajaks on filmist jõutud teha ka monovariant ja filmi saab näidata meiegi kinodes. Film on ameeriklaste vallutussõjast Vietnamis ja sai käesoleval aastal Cannes'is peaauhinna. Nii palju siis üldist juttu.

Alustaksin dokumentaal-, multi- ja lühifilmidest. Mitte sellepärast, et peaksin neid mängufilmiga võrreldes kergekaalulisemaks (tihti on otse vastupidi). Ebahuvitavaid ja tüüpilisi mängufilme võis näha palju suuremal hulgal kui halbu dokumentaal- või lühifilme. Joonisfilmid olid eranditult nutikad. Nimetada võib Oberhauseni festivali motofilmi «Tee naabrini», Jugoslaavia filme «Tsirkus» ja «Käimaõppimine». Analoogilised filmid on teostatavad kogu maailmas; on vaja vaid teravat silma ja huumorimeelt.

AUNE NUIAMÄE

TÕLKE-VÕISTLUS 1980

kuulutati välja 15. juunil 1979. aastal.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1980», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1980 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

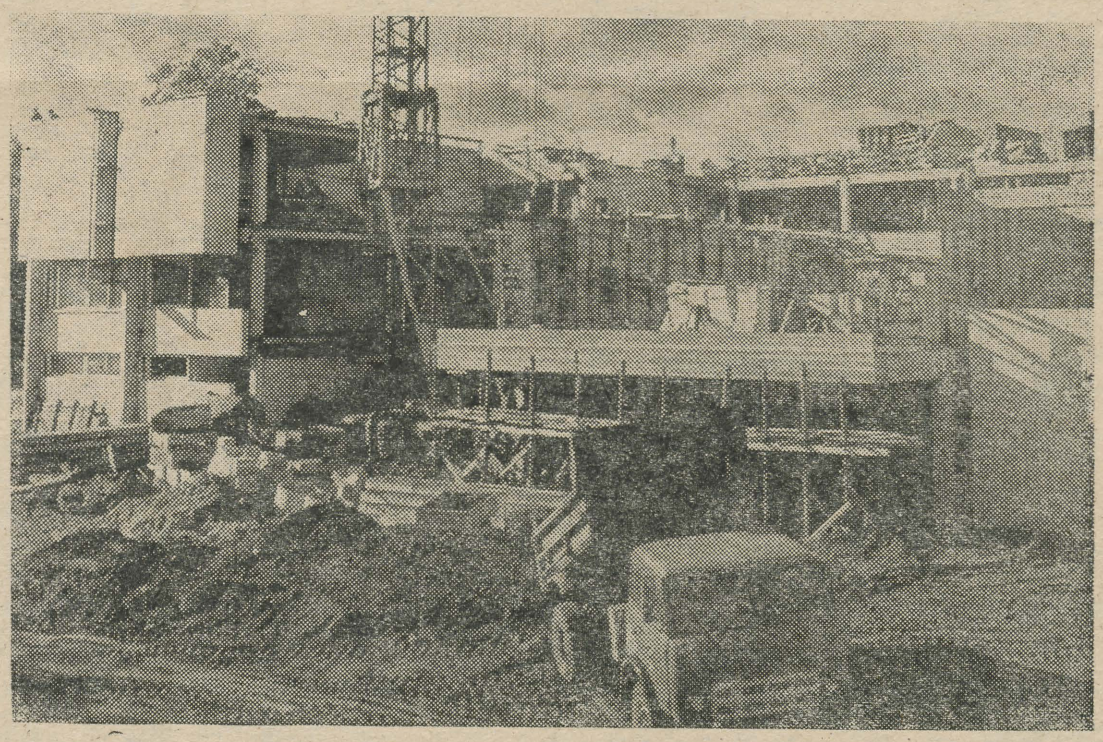

Teadusraamatukogu ehitus septembris. Järgmises lehes sellest lähemalt.
JÜRI LAANE foto

HEA KERGE ELU

«Tere, Eedil» tabas mind mehine müks vastu õlga. «Pead uhkeks, ei tunne enam pinginaabrit ära? Oled kõrges koolis õppejõud,» jätkas ta vurinal, nagu päheõpitult. «Jah, hea kerge elu on ennegi mehi rikkunud, ei ole sina esimene ega viimane. Antsu mäletad?»

Siinkohal sain pinginaabrit sõnavoolu pidama: «Kust sa siia said?»

«Küll sa oled hakanud rumalalt küsima! Kust sa siia said?» muheles koolivend. «Kas tuled eksamilt või... Tulin Eestimaa teisest otsast. Sind vaatama.»

«Ah, mis me kempleme,» tegin relvarahu. «Mis minust ikka vaadata,» arvasin, «aga juttu tuleks küll ajada!» Ainult praegu on mul väike kiire, lähen ametiühingu koosolekule.»

«Ma tulen hiljem,» soostus Ants.

«Vaata, siis on koos üks komisjon, arutatakse ühiskondliku töö planeerimist. Seal läheb kaua, juba mul on pooletunnine sõnavõtt».

«Ja siis, saad vabaks?» olid Antsu silmad lootusrikkad.

«Seda küll, jääb veerand tundi, sest isetegevuskava kinnitamine algab alles kell kaheksa õhtul. Ohutustehnikaõppusele ma lihtsalt ei lähe!» tegin südame kõrvaks.

«Aga distsipliin ja kohusetunne?» imestas noorpõlvesõber. «Huvitav, mis on sul ohutustehnikaga pistmist, õpite, et ei torkaks sulepeaga näppu?» Vaat, kui mürgiseks sa oled läinud!

Sel hetkel möödus meist kolleeg Piimalemb ja uuris: «Kas te, noorkolleeg, õhtul koosolekule tulete?» «????» Olin üksainus suur küsimärk. «Teadaannet ei lugenud?» vangutas õppejõud pead. «Täna õhtul arutame ju teaduskonna mööbli restaureerimist. Jaotame õppejõudude vahel ära, mitu lauda tuleb igaühel värvida, noh neid», selgitas ta lahkelt, «mis üliõpilased vallatusehoos on täis kirjutanud. Pärast läheme ühiselamusse reidile, vaatame, kes kööki ei korista. Kas olete unustanud? Oh, noorus, noorus?» ja ta vangutas oma valget pead.

Ants pöördus minekule. «Anna andeks, ütlesin sulle enne teravalt. Selle hea kerge elu kohta. Mul on kergem, saan kolhoosis päeva läbi töötada...» ja läinud ta oligi.

ILMAR PAAS

Ühe sigareti suitsetamiseks kulub keskmiselt 8 minutit. Kellel on suitsetamisstaaži kümme aastat ja kes tõmbab paki päevas, on kulutanud selleks 9400 tundi ehk 391,7 ööpäeva. 30-kopikaliste sigaretipakkide ostmiseks läks tal 1095 rubla.

Küsimus: kui mustaks muutuvad kopsud ja ülikoolihoonete seinad näiteks viie aastaga?

TAM—TAM—TAM—TAM—TAM

Seekord ei tähenda TAM mitte neegritrumme, vaid endast annab märku TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR. See on kaks korda nädalas koos käivate ja lauluhäält omavate meeste koondis. Neid mehi on 60—100. Nad annavad aastas mitu kontserti, esinevad pidulikel sündmustel, viibivad laululaagrites vabariigi kaunimates paikades, käivad vähemalt ühel pikemal kontsertmatkal (möödunud aastal Saksa DV-s), korraldavad vähemalt ühe kevad- või sügisballi, peavad koos naiskooridega või teiste meeskooridega ühiseid nääripidusid, talviseid ja suviseid spordipäevi, tähistavad enda ja teiste juubeleid jne. jne.

Nii on see kestnud juba 1912. aastast. Praegu toimub see kõik TAM-i noore juhatuse ja energilise dirigendi Alo Ritsingu taktikepi all.

TAM võitis I üleliidulise taidlusfestivali laureaali tiitli, on osalenud kõigil üldlaulupidudel, üliõpilaslaulupidudel.

Valmistume osa võtma 1980. aasta üldlaulupeost ja üliõpilaslaulupeost Läti NSV-s 1982., II üleliidulisest taidlusfestivalist 1980.—1982., TRÜ 350. aastapäeva tähistamisest 1982. a. ja paljudest kontsertidest.

Tudeng, kui Sul on lauluhäält, tule meie koori proovidele veel sellel esmaspäeval algusega kell 19 EPA aulas, edaspidi ka neljapäeviti samal ajal samas kohas — siis veendud ise, et tasub laulda! Ärgu kedagi hirmutagu nimetus «akadeemiline», mis tähendab vaid kõrgkooliga seoses olevat. Üle poole meie koosseisust on Tartu kõrgkoolide üliõpilased. Ootame samuti kõrgkoolide lõpetanuid, õppejõude ja endisi lauljaid!

Laulud ei lõpe, iial ei lõpe, meie ilusaim laul on alles laulmata ja küll on ilus, kui me ise osaleme selle ilusaima laulu laulmisel!

TAM-i juhatus

Hei, kena neiu!

Üksi laulda on igav. Sellepärast kutsumegi kõiki neide, kellel kena lauluhääl, **TRÜ Akadeemilisse Naiskoori**. Dirigentidega saab kohtuda ja neile ette laulda 2., 3. ja 4. oktoobril kell 18.05 aud. 204 (asub aula kõrval). Sellel lauluaastal ootavad meid ees huvitavad kontserdid, reisid, kohtumised, laulupidu ja veel palju muud.

Selleks on vaja ainult kaks korda nädalas proovis käia ja sõdamega asja juures olla. Ükskõikseid ja loide meil ei sallita!

Lähim üritus on laululaager Sangaste lossis 5.—7. oktoobrini. Noor laulja, sea oma plaanid nii, et Sa sellest kindlasti osa saaksid võtta.

Tule julgesti!

Ära jäta ennast ja oma tulevasi kuulajaid laulurõõmust ilma!

TRÜ AN-i juhatus

VALDAI — kõrgustik, järv, linn 4.

RŽEV—VELIKIJE LUKI

Ohtupoolikul algas pikk bussisõit Seligeri äärest Rževi poole. Asfalteed sinnapoole alles tehti, olime täis tolmu, tüdimustki, ehkki me ei teadnud veel, et ka terve järgmine päev kulub sõidu peale. Tuju parandas suurepärane laagrikoht Malaja Goša jõe ääres: aeglase vooluga madalas jõekeses saime korralikult pesta, püüti kalugi, päikese käes võis telke ja magamiskotte kuivatada. Selle õhtu ja poole ööd kulutasime seltskondliku osa peale — bussidevahelised võistlused (kotisjooksus jm.), ringmängud, laulud. Tore oli (muide, ilma viina, veini või muu kangema joogita)!

Kuuendal päeval pärast Rževi juhatasid meid teeviidad Pihkva ja Velikije Luki poole. Enne peatusime veel kord Emajõe laiuseks kasvanud Volga ääres, millest me Rževis lõpuks üle sõitsime. Ümberringi läks aina kodusemaks. Selle tunde tekitasid Lõuna-Eesti moodi kuplid, männimetsad. Majadki hakkasid rohkem meie omadele sarnanema kui Valdai ja Seligeri mail nähtuile. Helepruunid suurte sarvedega väikesed lehmad muutusid pidevalt tumepruunimaks, kogukamaks. Tihedama asustuse pärast kulus mitu tundi ööpaiga leidmiseks. Lõpuks saime mingi mahajäetud hoone juures telgid maha panna. Äratuskellaks oli hommikul ammumine, lehmakari uudistas telke. Velikije Lukini polnud siit enam palju maad. Palju maad ei tundunud enam Eestimaanigi olevat. Mitte ainult maastiku tõttu, ka nende eestlaste tõttu, kes siit viimase suure sõja ajal enam iial oma koju ei jõudnud. Või olid seal viimast korda veel ainult unenäos. Juhan Peegel oma tuntuks saanud fragmentaariumis kirjutab: «... peale kõikide muude väga raskete ja hirmsate asjade on sõjas veel kaks väga rasket ja hirmsat asja.

Üks neist ongi see, kui oled unenäos kodumail. Pole sõda, pole surmasaamist. Sa sööd koduse laua man koduseid toite, ajad kodustega kodust juttu. Sa kohtad seda imeväärset tütarlast, keda oled armastanud, sa annad talle terekäe ja võib-olla suudletegi... Ja siis äratab sind mürsuplahvatus või raputab komandör ärkvele... Ning see ärkamine on väga hirmus. Seesugust ärkamist ei sooviks kellelegi, aga kui palju kordi on selle suure sõja soldatid niiviisi ärganud! Ja kui paljud tuhanded pärast niisugust ärkamist kohe surma läinud.»

Katkend on pikk, sealtsamast tahaks edasigi tsiteerida, sest see, kes sõjas ise käinud ja sellest kirjutanud, suudab pärast sõda sündinuile sõjast tõelise, sügava ja kurva pildi anda. Fragmentaariumi eestlaste lahingud käisid Pihkvamail. 8. Eesti laskurkorpus võitles oma tuleristseis ka Velikije Luki pärast. Vabastuslahingud kestsid ligi kaks kuud. Lahingukogemusi oli vähevõitu, seepärast langesid paljud, paljud said haavata. Suurel vennaskalmistul märkad tahvlitel üht eesti nime teise järel. Suure Isamaasõja jälgi ei kohanud me üksnes Velikije Lukis. Läks ju kogu reis läbi viimase sõja võitluspaikade. Hilovo ja Porhovi kandis tulime bussist välja ja kuulasime Enn Loigult nende paikade lahinguist, kuulasime koguni katkendit juba eespool tsiteeritud fragmentaariumist. Novgorodi ääres vaatasime kunagise rindejoone piirile ehitatud mälestusmärki. Selle kujunduselementideks on tankitõkked. Ka mööda Seligeri läänekallast kulges rindejoon.

Nägime ekskursioonil palju monumente. Velikije Lukis on langenute mälestuseks püstitatud suur memoriaalansambel, seal paikneb ka A. Matrossovi mälestussammas. Endise linnuse kohal Lovati jõe ääres kõrgub M. Pordi loodud monument.

MIHHAILOVSKOJE—PUŠKINI MEMORIAALALA

oli nüüd veel peaaegu ainuke siht peale tagasijõudmise. Paraku sattusime sinna liiga hilja, ruumidesse enam sisse ei pääsenud. Puškini haualt Svjatogorskist Mihhailovskojeni silmitsed jälle ümbrust. See torkab eriti silma, sest kõige eest kantakse siin hoolt. Kui A. Puškin 1824. aastal oli sunnitud siia sõitma, asus «männimetsa ääres väike hooletusse jäetud mõis lagunenud jalgvärava ja viltu vajund taraga. Logiseva trepiga madal vana majake võttis poeedi oma lagunenud katuse alla.»* Et poeedi tubadesse me ei pääsenud, jõudsime pisut rohkem ringi vaadata, jalgsi naabermõisasse Trigorskojessegi minna. Need maalilised paigad kutsuvad tagasi. Suure ekskursiooniga läbitud kohad ongi rohkem huvi äratamiseks, tagasikutsumiseks. Mihhailovskojesse tahaks päris kindlasti uuesti minna, rohkem omaette kõndida, Puškinile mõelda.

* L. Grossman. «Puškin», Tallinn 1966, lk. 205.

PÄRAST MIHHAILOVSKOJET JA ENNE TARTUT

Looduskaitse Seltsi ekskursioonidel on meeldiv tava üks korralik lõpuõhtu maha pidada. Objektiivsed tingimused olid igati selle poolt: pärast Seligeri otsustas päikesepaiste püsima jääda ning Gorohhovoje järve liivakallas ja soe vesi meelitasid ka. Nn. kantseliiti kasutades: ettenähtud ürituse läbiviimiseks takistavaid subjektiivseid faktoreid ei esinenud kollektiivi ühegi üksikliikme poolt.

Mida see lõpuõhtu siis enesest kujutab? Auväärse žürii ees näitab iga bussi rahvas oma ekskursiooniteemalist isetegevuskava, peetakse meeles vaevanägijaid: funktsionääre ja bussijuhte. Ongi viimane aeg viimasena mainituist kirjutada. Nädala jooksul kujuneb bussis omaette mikro- või õigemini makrokollektiiv. On bussivanem, on ka bussi pärisperemehed — juhid. Selts on püüdnud hankida ekskursioonile oma vanu tuttavaid. Hans Käkk, Ants Leet ja Robert Saaremaa on kaasa sõitnud 4—5 aastat. Esimest korda oli niisugusel reisil Robert Saaremaa paarimees Väino Hiiepõld. Rahule jäime meie bussijuhtidega, rahule jäid bussijuhid meiega. Igatahes oli päris tore tunne nende meeste arvamust läbi mikrofoni kuulda, nagu Väino Hiiepõld Ülenurmele jõudes seda tegi. Tartu bussipargi «Turistide» juhtidele seltsiga sõita meeldib. Olevat kultuurne rahvas, ei ajavat poodidest kaupa taga, ei jäävat hiljaks, ei joovat. Lugupidamine on vastastikune. Roolimehed võtavad osa võistlustest, ringmängudest, taidluskava hindamise žüriist.

Mõnetunnise magamise järel tuli kätte viimase päeva hommik. Pihkva kindlus, sõprusring Verijärve ääres, viimased põlditegemised ja juba hakkasidki bussid ühes ja teises kohas peatuma: lõunaeestlased jõudsid koju. Vanemuise 46 eeskandsime asjad bussist välja ja jätsime ennastki maha. Ekskursioon oli otsa saanud. Tükk aega oli kõrvus sõidumürin ja üleüldse tundus ennast Tartu kesklinnas leides kõik kuidagi imelik olevat. «... tuli muutuda nagu öeldakse, «normaalseks inimeseks» ja hakata elama «normaalset elu». Tuli ületada müür, millega inimene suleb ennast linna saasta ja hüvedesse...» kirjutab «Eesti Looduse» 9. numbris F. Jüssi pärast Kaug-Idast naasmist. Omajagu aega võttis endalgi harjumine igapäevase linnarütmiga.

Veel kord saab reisist osa looduskaitseringi õhtul, kus näidatakse pilte ja diapositiive. Jälgige kuulutust ja tulge vaatama!

VARJE SOOTAK

Tahvlid langenute nimedega Velikije Lukis. DANIEL MAASINGU foto

SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT * SPORT

Võit ja karikas koju

Teisipäeval peeti Tartus traditsiooniline spordikohtumine **Helsingi ja Tartu ülikooli vahel.** Võisteldi nagu ikka kergejõustikus ja korvpallis.

Kergejõustiklaste võistlusareen oli Tamme staadion. Jõudu mõõdeti 17 alal. Kuigi esikohad jagunesid peaaegu võrdselt (TRÜ 9, Helsingi 8), jäi üsnagi kindel 97:82 võit võõrustajaile.

Et käes on hooaja lõpp ning kohal polnud kõiki tugevamaid (ka eelmises lehes reklaamitud universiaadihõbe Arto Härkönen jäi tulemata), siis ei olnud tagajärgedelgi erilist sära. Enam pakkus kõrgushüpe, kus kõik mehed 2 meetrist jagu said. Esikoha tõi kõrgus 2.12, millest linna ja TRÜ rekordimees Jaroslav Savka üsna lahedalt üle läks. Väljaspool arvestust kaasa teinud Tarmo Valgepea hüppas aga isiklikuks rekordiks 2.20 ja see oli matškohtumist kaunistav tagajärg. Meeste kuulitõukes oli võidukas Helsingi üliõpilane K. Töyrylä 16.89-ga. Odaviske parim oli tema ülikoolikaaslane H. Kämpe 71.18-ga. Tiina Torop ja Irina Stehhina tõid naiste kaugushüppes kaksikvõidu Taaralinna, tulemused vastavalt 5.88 ja 5.70. Gennadi Organov sai 11,0 võidu 100 meetris, kuid neli korda pikemal distantsil pidi 0,1 sekundiga alla vanduma A. Viitalale (49,0). 4×100 m teatejooksudes lõpetasid esimesena Tartu ülikooli võistkonnad.

EPA võimlas olid aga vastamisi mõlema kõrgkooli korvpallurid. Võistlustel oli stiimul — võitja saab Soome vabariigi presidendi Urho Kaleva Kekkoneni poolt välja pandud karika.

Mängu algus oli kohmetu, ennast favoriidiks pidav Tartu meeskond ei saanud kuidagi hoogu sisse. Helsingi tudengid, kes küll mänguklassilt alla jäid, paistsid silma hingestatud mänguga, teenides mitmelgi korral kõva aplausi. Mängu lõpp kuulus tartlastele, hoogu läksid Laur ja Abeljanov ning nii tuli võit 97:76 (44:37). Teet Laur viskas 34 punkti, soomlastest tabas paremini Jukka Sielinen; tema arvele 19 punkti. Karikas tuli jälle Tartu ülikooli.

Järgmisel aastal kohtutakse Helsingis.

RAIVO LOTT

PANE TÄHELE

MATKA-KOOL

Kolmapäeval, 3. oktoobril kl. 18 alustab Gagarini t. võimlas auditooriumis 202 tööd suusamatkakool.

TRÜ matkaklubi juhatus

KOMSOMOLI-KROONIKA

● 18. septembri istungil kinnitati komsomolikomitee 1979/80. õ.-a. sügissemestri tööplaan.

● Alanud aruande- ja valimisperioodist rääkis komsomolikomitee sekretär M. Kallion. ÜLKNÜ liikmete eelnevast aastaarvestuse kontrollist kõneles arvestussektori juhataja M. Omann. Kursuste komsorgid peavad tulema arvestussektorisse ja täitma arvestuskaartide alusel vastava aastakontrolli tabeli. Viimane tähtaeg on 1. oktoober. Komsomolibüroode sekretäridele tuletati meelde, et liikmemaksude tasumise tähtaeg oli juba 15. kuupäeval. Liikmemaksudega võlgades olevate kursuste komsorgid tulevad oma tegevusest aru andma komitee 2. oktoobri koosolekule.

● Ideoloogiasektori juhataja A. Lauren rääkis õpperühmadevahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisest.

Senini on esikohal rakendusmatemaatika III k. Kõik andmed pole veel saabunud, seepärast võib järjestus muutuda. Parima õpperühma saab teada komsomoliajaloo konverentsil.

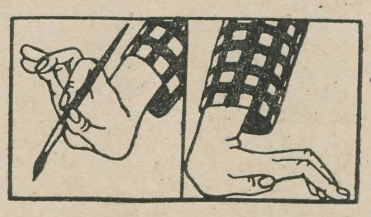

TRÜ KUNSTIKABINET

registreerib uusi liikmeid teisipäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti peahoones, ruumis nr. 13, kella 17—19-ni.

KLUBIS

Laupäeval, 29. ja pühapäeval, 30. septembril kl. 21 DISKO.

Lastele

Pühapäeval, 30. septembril kell 11 TRÜ staadionil laste jalgratta- ja palliviskevõistlused.

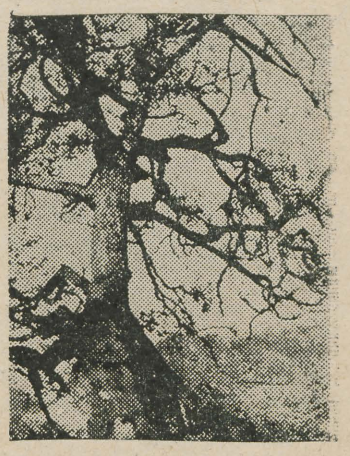

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3613. MB-06212.

«Тарту Рийклик Ülикоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 Reedel, 5. oktoobril 1979 XXXI aastakäik

KOMSOMOLI-KROONIKA

● 2. oktoobri istungil tehti kokkuvõte komsomoli- ja noortelaupäevakust. Seal, kus organiseerimine oli tasemel, tehti ka tööd tasemel. Märgiti, et paljudel ülikooli objektidel (näit. ühiselamud) oli kohapealne ettevalmistus nõrk. Tudengitepoolselt jäi suuremaks võlgtaseks arstiteaduskond, «tänu» kellele peteti TRÜ uue raamatukogu ehitajaid ja Sootaga sovhoosi. Suulise noomitusega karistati arstiteaduskonna komsomolisekretäri Oleg Ševtšukki, aga... Midagi on korrast ära ka selle teaduskonna osakondade ja kursuste sekretäride töös. Ka ülikoolipoolsete laupäevakujuhtide, staabiülema Mart Raigi ja asetäitja Jaak Kärsoni tähelepanu juhiti organiseerimisvigadele.

● On aruandeperiood ja seetõttu kohustati teaduskondade sekretäre aruandekoosolekuid ja konverentse hoolikalt ette valmistama.

● Ideoloogiasektori juhataja Andrus Lauren puudutas mitmeid küsimusi seoses õpperühmadevahelise sotsialistliku võistlusega. Ülipooli parimad kursused-rühmad kuulutatakse välja komsomoliajaloo III konverentsil.

SÕNUMEID

KOOLIPRAKTIKALE

1. oktoobril olid filoloogiateaduskonna diplomandid aulas. Pedagoogika, psühholoogia ja teaduskonna kateedrite õppejõud saatsid viimase kursuse eesti, vene ja võõrfiloloogid koolidesse tulevase elukutsega tutvuma. Koolipraktika kestab 1. oktoobrist 24. novembrini.

KALEV SALLA

UUS AJAKIRI

«Вопросы истории естествознания и техники»

1980. aasta jaanuarist hakkab ilmuma NSVL Teaduste Akadeemia väljaantav loodusteaduste ja tehnika ajaloo küsimusi käsitlev ajakiri. Selles valgustatakse teaduslike avastuste ja leiutiste ning teaduslike ja tehniliste ideede ajalugu, teadusliku tegevuse teooria ja organisatsiooni, teadusliku loomingu psühholoogia, kõrgkoolide ja teaduslike asutuste ajaloo ja teisi küsimusi.

Ajakirjas on antud ruumi ka matemaatika, mehaanika, astronoomia, füüsika, keemia, bioloogia, geoloogia, geograafia ajaloole, tehnikaharude (energeetika, elektrotehnika, transpordi, raadioelektroonika, arvutustehnika, side, ehituse, keemia tehnoloogia jt.) ajaloole.

Ajakirja tellimusi võetakse vastu «Ajakirjandusliidu» osakondades.

Marksismi-leninismi ülikooli

kõrgkoolide osakonna avaõppus toimub ühiselt I ja II kursusele 10. oktoobril kell 18 TRÜ aulas.

Järgmised õppused on 24. ja 31. oktoobril kell 18 (I kursusele keemiahoones aud. 320 ja II kursuselc peahoones aud. 102).

7. OKTOOBRIL ON NSV LIIDU KONSTITUTSIOONI PÄEV

Õigus haridusele ja kõrgkooli areng

NSV Liidu kodanikel on õigus haridusele.

Selle õiguse tagavad: tasuta haridus kõigis haridusliikides, üldise kohustusliku keskhariduse andmine noortele; kutse-, keskeri- ja kõrghariduse laialdane arendamine sel alusel, et õpetamine seondub elu ja tööga; kaug- ja õhtuõppe teel saadava hariduse arendamine; riiklike stipendiumide maksmine ning soodustuste andmine õpilastele ja üliõpilastele; kooliõpikute tasuta andmine; võimalus õppida koolis emakeeles; tingimuste loomine iseõppimiseks. (NSV Liidu konstitutsiooni § 45)

Õigus haridusele on igal noorel. NSV Liidu uus konstitutsioon väljendab hariduse igakülgset arendamist meie maal. Sotsialismi tingimustes on Nõukogude Liit kujunenud kõrg- ja keskharidusega elanike riigiks. Kui 1939. aastal oli 1000 töötaja kohta täielik või lõpetamata kõrg- või keskharidus 123-l, siis 1978. aastaks oli see arv tõusnud 780-le. Ühtekokku 94 miljonit nõukogude inimest õpib või tõstab kvalifikatsiooni. Meil ja teistes sotsialistlikes riikides pole ammugi probleemiks mitte hariduse levik elanikkonna hulgas, vaid just hariduse kvaliteet. Mujal maailmas on aga nii mõnelgi pool vaja üle saada kirjaoskamatusest — iga viies 12-aastane või vanem Maa elanik on kirjaoskamatu.

1978. aasta andmetel on Nõukogude Liidus 861 kõrgkooli, nende arv kasvab. Üliõpilaste arvu poolest 10 000 elaniku kohta on Nõukogude Liit sotsialismimaade hulgas esikohal (NSV Liit — 192, Poola — 142, Bulgaaria — 123, Tšehhoslovakkia ja Kuuba — 112 jt.).

Kuid arvude kõrval ei tohi unustada sisu. Kõrghariduse kvaliteet on tõusnud partei ja valitsuse tähelepanu keskpunkti. Meenutame NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu hiljutist ühismäärust kõrgkooli edasiarendamisest ja spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi tõstmisest. Viimasel ajal on üleliidulises keskajakirjanduses ilmunud rohkesti artikleid, kus asjalikult ja kriitiliselt analüüsitakse kõrghariduse probleeme nii tänases kui ka homses kõrgkoolis.

Kõrghariduse kvaliteedi ja efektiivsuse üheks sõlmküsimuseks on selle kompleksne areng, tema seos kogu rahvamajandusega. Meie rektor professor A. Koop kirjutab selle aasta 22. juuni «Pravdas»:

«Hariduse arengu planeerimine nõuab olulist täiustamist. On vaja saavutada teaduslikult kontrollitud proportsioonid ja tasakaal haridusliikide vahel, arvestades tööjõuvajadust, demograafilisi tegureid, materiaaltehnilist baasi ning teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamist.»

Akadeemik Nikolai Bassov autudengiks

TRÜ sinisekirju tudengimütsi omanikuks sai sotsialistliku töö kangelane, Lenini preemia ja Nobeli preemia laureaat N. Bassov eelmisel kolmapäeval meie rektori prof. A. Koobi kabinetis. Üleliidulise ühingu «Teadus» esimees N. Bassov viibis koos ühingu juhatuse esimehe asetäitja tehnikadoktor A. Vladislavleviga kaks päeva Eestis. EKP Keskkomitees arutati ENSV ühingu «Teadus» tegevust NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valguses. Pealinnas kohtuti meie «Teaduse» ühingu juhtidega jt.

Tartus oli külalistel jutuajamine partei linnakomitee esimese sekretäri I. Toomega, tutvuti Füüsika Instituudiga ning meie rektor A. Koop kõneles neile ülikooli minevikuaegadest, tänasest päevast ja perspektiividest. Füüsikateadlast N. Bassovit huvitasid meie füüsikute tööd, lepiti kokku ka sidemete tugevdamises NSV Liidu TA Lebedevi-nim. Füüsika Instituudiga. N. Bassov on selle instituudi direktor. Edaspidi on võimalik edukaid füüsikatudengeid sinna stažeerima ja aspirantuuri saata.

Koos üliõpilasmütsiga anti N. Bassovile ka meie ülikooli medal ja taasavamise 175. aastapäeva märk. Medali ja märgi omanikuks said teisedki külalised. Pärast vaadati ka ülikooli klassikalist muuseumi ja aulat. Külalisi saatsid ENSV TA president K. Rebane, ühingu «Teadus» esimees V. Maamägi, aseesimees H. Uusküla jt.

JÜRI LAANE foto

7. OKTOOBRIL ON ÕPETAJATE PÄEV

Õpetajate päeva eelne kohtumine

Esimene õpetaja on lapsele piiritu autoriteet, kõike teadev ja kõike võiv. Temale vastu ei vaielda. Alles hiljem hakkame õpetajat nägema nii tema tugevuses kui nõrkuses. Mõistmine võib ka mitte tulla, kuigi on palju räägitud õpetaja üllast missioonist — järeltuleva põlve eluks ettevalmistamisest. Kõneldud on rohkesti. Sõnadepilvelt klassiruumi ninnes aga pole asi sugugi nii lennukas. Õpetaja olla tähendab teha väga tänuväärt ja ühtlasi väga tänamatut tööd. Õpetajakutse pole enam populaarne. Mis hirmutab?

Üks põhjus, miks õpetajaks sageli saada ei taheta, on asjaolu, et üliõpilased tunnevad selle eriala iseärasusi hästi, võrreldes mingite teiste ametitega. Nad on ju äsja koolipingist tõusnud. See tähendab, ollakse hästi kursis ka õpetajakutse negatiivsete külgedega. Teiseks põhjuseks on programmide ülekuhjatus õppematerjaliga. Praegu toimub üleliidulises ulatuses programmide kärpimine, sest need on tõepoolest jõukohased ainult tugevamatele õpilastele.

Õpetajakutse prestiiži aitaks tõsta õpilase vastutuse suurendamine. Õpilasomavalitsuste osa kasv lubab loota, et õpilased hakkavad oma õpiedukusest rohkem huvituma.

«Sirbis ja Vasaras» kirjutas Kalju Leht «Humanitaarhariduse prestiižist ja kriisist». Seoses sellega võiks tõstatada küsimuse ka humanitaarala õpetaja prestiižist ja kriisist.

See, millest kirjutab Kalju Leht, on õppeplaani küsimus. Et täita vajadust ette valmistada õpilasi tootvaks tööks, on õppeplaan reaalkallakuga. Olen solidaarne «Sirbi ja Vasaraga». Koolil jääb isiku igakülgse arengu suhtes vajaka eeskätt esteetiliste ja vaimsete vajaduste kasvatamisest. Suured kaasaaitajad nende vajaduste rahuldamisel on humanitaarained. Kõige suurem puudus on praegu kunstiainetest. Osalt on neid võimalik kompenseerida fakultatiivainetega.

Ka meie ülikoolil oleks vaja intensiivsemalt kasutada fakultatiivainete võimalust. Samuti aitab arendada tulevasi õpetajaid tegelemine taidlusega, mitmed huvialaringid, klubi. Muidugi pole see ainult humanitaarainete õpetajate küsimus.

(Järg 2. lk.)

Rahvusvaheline kongress ilma tõlkideta

Sellisena iseloomustasid ajakirjanikud IV rahvusvahelist vene keele ja kirjanduse õpetajate kongressi Berliinis maailma erinevatelt mandritelt Berliini saabunud vene keele õpetajate keelefoorumit.

26.—27. septembril kogunesid vene keele metoodika kateedrisse vabariigi kõrgkoolide esindajad, vene keele õppe- ja metoodikanõukogu liikmed, et üheskoos kaaluda, mida kuuldust-nähtust võiks meie vabariigi kõrgkoolides rakendada.

Kongressi tööst rääkisid dotsendid A. Metsa, V. Mürkhein, vanemõpetajad K. Allikmets, H. Kubo. Samal seminaril esines ka õppejõud T. Sarv, kes oli äsja saabunud pikaajaliselt väliskomandeeringult Austriasse ja vanemõpetaja A. Rodima, kes töötas lektorina Tšehhoslovakkia vene keele õpetajate suvekursustel.

Vene Keele Õpetajate Rahvusvaheline Assotsiatsioon on pidanud juba neli kongressi. Igal kongressil on olnud oma teaduslik tähtsus, oma kindel koht russistika arendamisel.

Iga kongress on omamoodi jõudude ülevaatus ja kokkuvõtete tegemine. Kongressidevahelisel perioodil oli ka seekord kõigis maades, eelkõige NSV Liidus, tehtud palju huvitavat. Uute saavutuste kontosse võib julgelt kanda:
— Nõukogude Liidu teadlaste uurimused kõnetegevuse alal;
— kommunikatiivse suunitluse teoreetiliste ja praktiliste küsimuste lahendamine A. S. Puškini nimelises Moskva Vene Keele ja Kirjanduse Instituudis;
— lugemisõpetuse teooria alased uurimused Lumumba-nim. Rahvaste Sõpruse Ülikoolis;
— tekstilingvistika uurimused NSV Liidus.

Loetelu võiks täiendada veel teiste maade teadlaste saavutustega. Nimetagem neist vaid mõned:
— Saksa DV teadlaste uurimused audiovisuaalsete õppevahendite kasutamisest;
— Ungari ja Jugoslaavia teadlaste motivatsioonialased uurimused;
— tänapäevaste, teoreetiliselt põhjendatud õppevahendite komplektide loomine paljudes maades.

Berliini kongressi eripära seisnes selles, et probleeme püüti lahata õpetajatöö aspektist. Vaagiti pedagoogilise süsteemi «õpetaja — õpik — metoodiline strateegia — õpilane» täiustamise teid nii süsteemis tervikuna kui ka selle üksikutes lülides eraldi.

Suurt tähelepanu pöörati vene keele õpetamise psühholoogilistele probleemidele, mis on erakordselt tähtsad vene keele kui suhtlemisvahendi õpetamisel: õpilaste motivatsioon, õppetunni psühholoogiline

(Järg 2. lk.)

Õpetajate päeva eelne kohtumine

(Algus 1. lk.)

Optimismi sisendab, et humanitaaraladele on suur konkurss. Sissesaanud kontingent annab lootust, et tulemas on kõrgetasemelised pedagoogid.

Iga kutseala puhul peab arvesse võtma sobivust. Mis on õpetajatöö põhilised eeldused?

Keeruline küsimus, sest ideaalset inimest ei ole. Ilmse puudusega õpetajal võib olla suur autoriteet ja vastupidi: näiliselt tugeval õpetajal pole õpilaste hulgas üldse lugupidamist. Nooremate klasside puhul on kõige olulisemad õpetaja organisatoorsed võimed. Mida vanemad õpilased, seda tähtsamaks peetakse õpetaja silmaringi, taktitunnet, delikaatsust. Üks olulisemaid jooni, mida õpilased nimetavad, on õiglustunne. Üht õpilast ei tohi teisele eelistada. Kui tegemist on noore õpetajaga, siis hinnatakse just seda, mil määral ta oma klassiga ühist elu elab.

Põhiline omadus on ikka armastus laste vastu.

Kool annab teadmisi, kool annab käitumisjuhiseid. Kool kujundab maailmavaadet. Kool karistab. Kool «küpsetab». Seda kõike läbi õpetaja. Missugune on õpetamise ja kasvatamise suhe praeguses koolisüsteemis?

Kehtib kasvatava õpetamise printsiip. Seda juba möödunud sajandist. Õpetaja kasvatab õpilasi lakkamatult juba oma olemasoluga. Selle kasvatuse olemus sõltub õpetaja isiklikest omadustest. Kõik, mida õpetaja edasi annab, toimib läbi tema suhtumiste prisma, mõjutades õpilasi. Õpilased hindavad õpetajat, kes seob õpikumaterjali kõige värskemaga ümbritsevast, oskab õpetatavat ühendada kaasaegsete nähtustega. Õpikut kopeeriv õpetaja autoriteeti ei võida.

Kasvatus saavutab eesmärgi siis, kui see antakse materjaliga, näidete varal, mitte moraliseerimisega. Õpilane ei tohi aru saada, et teda kasvatatakse. Siis tekib kohe tõrge.

Õpetajatöö on loov töö. Õpetaja on vahetult seotud noortega, tal on võimalus sekkuda noorte probleemidesse, ja kui vaja, nõu anda.

Kas naiste ülekaal õpetajate hulgas ähvardabki püsima jääda?

Feminiseerumise probleem on endiselt terav. Lastele on vaja mitmekesisemaid mõjutusi, seepärast olgu ikka meesõpetajaid ka. Ülikoolis on seis vanaviisi, aga TPedI-s praegu noormeeste arv kasvab. TPedI-sse on viimastel aastatel konkurss suurenenud ja ka poisse on rohkem tulnud.

Õpetajatesse-vanatüdrukutesse on ikka eelarvamusega suhtutud. Mis te arvate?

See on väga individuaalne. Mõned sellistest õpetajatest on kogu elu pühendanud koolile ja on väga austatud pedagoogid. Ei tohi olla konservatiivne ja väiklane. Ka perekonnainimesel võivad mitmed vead olla, näiteks võib pereema oma õpetamistööd täiesti teisejärguliseks pidada ja sellega ainult pinnapealselt tegelda.

Vallaliste seas on lihtsalt ekstreemseid inimesi rohkem.

Sisseastumiseksamitel torkab vahel silma tudengikandidaatide erinev ettevalmistus, ilmnevad lüngad üksikutes ainetes. Kuidas on lood praegu õpetamise tasemega?

Kuigi programmid on suuresti ülekuhjatud, on meie vabariigis olukord tänu haridusministeeriumi ühtlustavale tegevusele küllalt hea. Maa ja linna keskkoolides taseme erinevus põhiliselt puudub. Erinevusi on õpetajate ja ainete kaupa. Algkoolides on kõikumisi rohkem.

Ülehomme on õpetajate päev. Mida sel puhul kosta?

Õnne ja edu kõigile, kes tegelevad kasvatamise ja õpetamisega. Nii noortele emadele kui ka kolleegidele ülikoolis. Eriti aga üliõpilastele-praktikantidele.

Tore oleks, et see, mida Juhanil kindlasti vaja teada, Jukul koolipingis mööda külgi maha ei jookseks. Kuidas Jukule tarkuse kogumine istub, sõltub aga eelkõige tema õpetajatest.

TRÜ pedagoogika ja metoodika kateedri juhatajat, pedagoogikadoktor professor INGE ÜNTI
usutles KART HELLERMA

Rahvusvaheline kongress ilma tõlkideta

(Algus 1. lk.)

mikrokliima, mis loob soodsad tingimused õppematerjali omandamiseks, õpilaste suhtlemisoskuse kujundamiseks.

Optimaalse psühholoogilise mikrokliima loomine eeldab aga teatud professionaalsete ja eelkõige kommunikatiivsete omaduste olemasolu õpetajal endal ja nende kujundamist kõrgkoolis: — tahte kujundamine, s. o. oskus juhtida oma käitumist; — tähelepanu täiustamine (tähelepanu paindlikkus, selle ümberlülitamise oskus); — oskus vaadelda sündmusi ka õpilase pilguga; — oma verbaalse ja mitteverbaalse suhtlemisoskuse täiustamine jne. jne.

Loetletud omaduste kujundamine võib toimuda vastavate pedagoogiliste situatsioonide modelleerimise teel kõrgkoolis (õpetaja ja õpilase mitmesuguste rollide imiteerimine); mikro-õppetundide läbiviimisega praktilise keele tundides jne.

TRÜ õppejõud V. Mürkhein ja K. Allikmets peatusid oma ettekannetes neile lähedastel probleemidel. Esimene rääkis tulevaste vene keele õpetajate kõne kommunikatiivsete omaduste kujundamisest. K. Allikmets analüüsis, milliseid kutsetööks vajalikke jooni arendab õpetajas õppetehnika kasutamine.

Meie ülikooli eripära (suur erialade arv — 26, küllalt väike keeletundide arv) muudavad aktuaalseks õige õpetamise metoodika leidmise igale erialale.

Traditsiooniline teaduste lähedus ei anna soovitud tulemusi vene keele õpetusel. Nii näiteks on bioloogia ja meditsiin küll lähedased teadusharud, arsti ja bioloogi kutsetöö aga erinevad hoopiski ja seega on ka nende vene keele vajadused kutsetöö sfääris erinevad.

Vene keele metoodika kateeder uuribki erinevate professionaalsete rühmade vene keele vajaduse eripära kõrgkoolis. Berliinis kõneles selle töö tulemustest A. Metsa. TRÜ uurimused, milles osalevad agaralt ka vene filoloogia osakonna üliõpilased, tekitasid suurt huvi.

Kindlasti huvitab lugejaid, mida kavatsetakse vene keele metoodika kateedris teha vene keele õpetamise tõhustamiseks ülikoolis. Eelkõige kavatseme enam diferentseerida õpetamise sisu ja vorme olenevalt tulevase eriala spetsiifikast:

— kevadsemestril algab teadusliku keele fakultatiivkursus neile üliõpilastele, kes edaspidi kavatsevad teadlastena jõudu proovida;

— juba on tööd alustanud vene keele intensiivkursus tulevastele giididele. Leiame, et intensiivkursus oleks enne ülikooli lõpetamist vajalik tulevastele juristidele, arstidele, kehakultuurlastele, s. o. neil erialadel, kus selle keelega enam kokku puutuda tuleb;

— õppeprotsess vene keeles on kujundatud tsüklite kaupa. Iga tsükkel lõpeb nn. suhtlemistunniga, mis imiteerib reaalseid suhtlemissituatsioone (koosolek, diskoõhtu, ekskursioon, vaidlusõhtu jne.).

Et anda tunnile loomuliku suhtlemise iseloomu, korraldame rühmadevahelisi tunde. Siin oleneb palju üliõpilaste endi initsiatiivist.

Ilmumist ootab uus vene keele õpik.

ANTIDEA METSA,
vene keele metoodika kateedri juhataja

Edu edaspidisteks ettevõtmisteks!

Septembri lõpul astus üle poolsajandi piiri NLKP ajaloo kateedri dotsent FELIKS KINKAR. Üsna pisut jäi puudu sellest, et oleks võinud tähistada ka olulist tööjubelit — veerand sajandit tööd Tartu Riiklikus Ülikoolis. Nii võib Feliks Kinkarit õigusega lugeda ülikooli põlisasukaks. Koos oma isiklike rõõmude või tusaga on ta kaasa elanud — õigemini öeldes — kaasa teinud kõik *alma mater*'i viimaste aastakümnete piduröömud kui ka argipäevaraskused. Tööd pole juubilar tõepoolest peljanud. Palju häid sõnu öeldi tema õppetöö kohta nii ülalt kui alt — kiidusõnadega polnud kitsid ei ülikooli rektor ega ka juubilari endised õpilased. Nõudlik, õiglane, kohusetruu — selline on Feliks Kinkar olnud oma õppetöö esimesest päevast tänaseni.

Märkimisväärseid tähiseid on ka tema ühiskondliku tegevuse teel. Ülikooli parteikomitee liige, ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni sekretär, ühiskonnateaduste nõukogu esimehe asetäitja. Ja praegugi lasub tema õlul ühiskonnateaduste kateedrite ideoloogiatöö parteiline juhtimine.

Uue märgi alusmüürid on paika pandud teadustööski. Doktoritöö esimene variant, olgu see öeldud tagasihoidlikult, sest autor kõlavaid sõnu ei armasta, on juba mõni aeg tagasi valminud.

Üks tema sõpradest ja töökaaslastest ütles tabava iseloomustuse: «Feliks Kinkar on mees, kes veab rasket koormat, aga seejuures ei ähi!» Õige, ta on tõepoolest koormat vedanud nagu märkamatult, endastmõistetavalt, vastutustundega. Täpselt kaks ja pool aastakümmet on ta seda teinud kommunistina.

Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukiri, linna partei- ja täitevkomitee aukiri ning rektori käskkiri, mis pidulikul koosolekul peategelasele kätte anti, kedagi ei üllatanud. See oli ammu väljateenitud autasu. Küll aga tegi kõigil südame soojaks laste poolt pidupäevaks tehtud ning ette kantud laul. See oli tasu mitte heale töömehele, vaid heale isale. See on suur tunnustus...

Ja kui austamisõhtul öeldi talle kollektiivi nimel: «Palju jõudu Sulle edasisteks ettevõtmisteks ja uuteks meheteguteks», siis polnud see öeldud lihtsalt suusoojaks. Mees on seda väärt!

JOHANNES KALITS

Teadusraamatukogu ehitus septembris

Mis septembris TRÜ teadusraamatukogu ehitusel ära tehtud?

Nõnda saigi Ehitusvalitsuse nr. 1 vanemtöödejuhataja Väino Roodi käest küsitud.

«Väliskanalisatsiooniga saime ühele poole (selgituseks: selle pärast oli Vanemuise tänav mõni aeg tagasi üles kaevatud). Lõpetasime katusekatte. Jäänud on kuplid (nood planeeritud, läbipaistvad) paika panna. Kuplid ise on olemas, kinnitusklambrid ja tihendid usume järgmisel nädalal tulema hakkavat.

Praegu on muidugi kuplialustegi kohal ajutine katus, nii et vesi suisa sorinal sisse ei tule.

Hoidlate põrandaid tegime. Hoidlad ise peavad sel aastal valmis saama. Aga kas saavad...

Konverentsisaalile ladusime seinu, betoneerisime. Ehitasime välja õhuhaardekanali, avariiväljapääsu reservfondi tarvis. Veel tehti mitmesuguseid sanitaartehnilisi töid.

Kas tudengid on ehitusel abis tublid?

Vastas töödejuhataja Aare Lepa:

«Septembris läks väga viletsalt. Käis rakendusmatemaatika I ja füüsika II kursuse vene rühm. Asi oli ilmselt töössesuhtumises. Kasvõi selline näide. Konditsioneeride ruumi oli vaja puhastada. See oli vahest nii päeva töö, nemad tegid kolm päeva. Tulid hommikul kohale, peitsid end ruumi mööda ära — kui jaole saime, magasid teised õiglaseund.

Laupäevak läks ehitusel ka aia taha. 70 inimest ravi III kursuselt panid hommikul nime kirja — päeva lõpuks oli jäänud vaid 20 töötegijat. Praegu asjaajamised käivad, tudengid lubasid laupäevaku järele teha. Vist oli tööletulek liiga järsku tulnud — polnud tööriideid kaasas olnud. Nojah, eks see järeletegemine nüüd ajakulu ole, aga eks tööd vahest saab ikka tehtud.

MAI REVA

Kartulist ja muust

«Kuidas Sul kolhoosis läks?»

Nii päritakse meilt korduvalt. Ja olgugi, et nädalapäevad tagasi kummitas koguni unenäos suur hulk kartuleid, meenuvad peale sellist küsimust hoopiski seigad, mis otseselt tööga seotud ei ole.

Näiteks niinimetatud tutvumisõhtu, mis lõppes alles kolm tundi enne äratust. Põhimõte oli järgmine. Tähestiku alusel pidime me kõik, I kursuse ajakirjanikud + kursuse juhendaja, avaldama mõningaid isiklikku laadi andmeid: pikkus, sünnipäev, kinganumber, kaal jm. Kes seejuures punastas, kes mitte, on teadmata, sest tilluke küünal andis liialt vähe valgust. Tutvumisõhtu kohta veel seda, et kõige põnevamaks osutusid küsimused, mida vastastikku lausa häbenemata esitati: «Kas sa muutud abielludes paremaks või halvemaks?», «Kumb on rohkem süüdi, kas mõrtsukas või enesetapja?», «Miks inimesed lahutavad?» jne., jne. Vastused pidid olema siirad ja küllap olidki, sest sellises kohas ei ole ebaausus lihtsalt mõeldav.

Meenub metsasügavuses peetud lõkkeõhtu, kust ei puudunud küpsetatud kartulid, kohupiimakook, Margoti ja Ivari ülesvõetud temaatilised laulud. Igati tasemel oli üldine meeleolugi.

Emantsipatsiooniajastul on meeldiv valmistada lugejale üllatust, et žurnalistide-esmakursuslaste seas on initsiatiiv küll meespere käes (suhegi 10:7). Loomulikult heas mõttes. Milles see konkreetselt väljendub, on raske ühe lausega öelda, kuid siiski! Just poiste eestvedamisel kujunes meie lemmiklauluks «Mulle õhtud nee-eed Aidu lähiste-eel / meelest ei iial unune-ee...»... (septembris asus meie kursusekodu Jõgeva rajoonis Aidu külanõukogus).

Mõeldes põgusalt möödunud kuule, meenub, et lisaks eespool mainitule veel tantsisime, käisime teatris, talgutel ja saunas, pidasime sünnipäevi ja loomulikult tegime **tööd**. Seda viimast sugugi mitte vähe! Kohati seitse päeva nädalas, mistõttu Põdra sovhoosi juhtkond jäi meie tööviljakuse, -kvaliteedi ja töössesuhtumisega tõesti väga rahule.

Argipäevajuttu jätkates ei saa salata, et esimestel päevadel oli pisut harjumatu 8—9 tundi füüsilist tööd teha. Noormeestel oli suhteliselt vaheldusrikas töö, sest nemad tõstsid mõnel päeval kartulikaste, siis parandasid katust, vedasid sõnnikut, askeldasid töökojas ja tegid muid suuremat jõukulu nõudvaid töid. Tüdrukute tööpäevane maailm piirdus praktiliselt kartulipõlluga. Aga ega me seepärast kurtnud.

Kuidas aga teistel läks?

Õppeosakonna juhatajal Mati Salundil olid käepärast järgmised andmed: 4.—29. septembrini oli igal tööpäeval väljas 910 tudengit, 350 neist töötas ka nädalavahetustel. 455 esmakursuslast tegutses linnas: heakorrastusel, ehituste abitöödel, tehastes jm.

Kokkuvõttes on asi nihkunud paremuse poole, sest sel aastal jättis esimene kursus endast palju parema mulje kui eelmisel — märkimisväärseid distsipliinirikkumisi ei olnud. Seda ei saa aga öelda II kursuse vene filoloogide kohta. Nemad pidid nimelt nädalavahetustel majandis abiks olema. Paraku suhtus umbes 25 tudengit sellesse kohustusse kergekäeliselt ja jättis kolhoosi lihtsalt minemata.

Arvud arvudeks, kuid fakt on see, et I kursuse tervikukssulamise seisukohalt on kolhoosikuu lausa hädavajalik. Ideaalne on muidugi, kui ka kursusejuhendaja koos tudengitega tööl oleks. Meil selles suhtes vedas! Üldine õhkkond kuraatori ja kursuse vahel kujunes niisuguseks, et näiteks järgnev pöördumine ei häirinud tol perioodil kolhoosimiljöös kumbagi poolt:

«Andrus, kas õuna tahad?»

«Tahan küll, aitäh!»

MARE RAND, žurnalistika I k.

Reis juristide ühiselamust arstide omasse

(Tiigi 14)

«Kas teil telefon on?»

«See on olemas küll, aga valvuri käes. Õhtul, kui valvesse tuleb, toob kaasa ja hommikul viib jälle ära. Valvet ei ole ja telefoni ei saa niimoodi jätta.»

«Miks siis valvet ei ole?»

«Valvemääraja pole määranud. Tema elab ... kohe ütlen. Mis ta nimi nüüd oligi. Teder. Jaa. Aga siin nimekirjas on kaks Tetre...»

(Pälsoni 23)

Fuajee on pime ja tühi. Valvelaua äärel vedeleb hulk ühesuguse ümbrikupildiga kirju. Seinal jääb silma endise telefoniautomaadi asukoht. See aparaat aga leiti vastasühiselamu söögitoast. «Rapsisid kogu rahaga maha ja said peedikat,» arvab Pälsoni 14 komandant. «Ei tea. Ega nende kahekopikalistega suurt ei kogu,» vaidleb pesutädi, «vahest ostsid ajalehte...»

Aga linnatelefoni kadumisest polnud mul kellegi käest küsida. Seda ei teadnud ka naabermaja komandant mitte.

(Pälsoni 14)

«See on hirmus lugu küll. Viimase kolme kuuga on kolm telefoni ära kadunud. Valve töötab nüüd päris korralikult, ma muidugi ei tea, mis öösel siin on, kui tudengite valvamise kord. Minu kohus on aina uuesti telefoni taotleda ja neid kirju teha,» seletab komandant pahaselt ja ütleb veel, et uus telefon peaks olema seinatelefon. Seda on vahest raskem kätte saada.

(Leningradi mnt. 25)

«Teile võib-olla ei meeldi minu vastus, aga ma ütlen, et valvelauda uut telefoni panna ei ole plaaniski,» lausub mees, kes komandandina töötanud 30 aastat. Ja veel ütles see mees, et uue telefoni hankimine on majanõukogu, mitte tema asi.

(Leningradi mnt. 27)

Valves istuvad kaks noormeest, kel paistab üsna igav olevat. Vahetevahel teeb üks naljakat häält, teine tõmbab näppudega läbi juuste. Selliste meeste valvata jätaks telefoni küll! Ja nende peade kohal ripub telefoniskelett. «Selle kordategemine läheb kulukamaks kui uue aparaadi soetamine,» arvab komandant. Aga avaldust uue aparaadi saamiseks pole tehtud.

(Leningradi mnt. 89)

Arstide ühiselamus on telefonid. Tõmmu noormees valib numbrit. Ta valib mitu korda, muutub kannatamatuks ja virutab toru hargile. Natuke seisnud ja mõelnud, hakkab ta uuesti numbreid ketrama. Jälle asjatult.

«Ploho rabotajet,» märgib valvesistuja osavõtlikult. Ent kannatlikkus viib sihile ja peagi on noormehel soovitud number käes. See telefon niisiis töötab.

* * *

Niipalju siis telefonidest, mis aga pole küsimus omaette. Küsimus on hulga tõsisem. «Nii kaua, kui korda ei ole, pole mõtet telefone pannagi. Ega riigi raha ei saa lõpmatuseni raisata,» arvab haldusprorektori abi Osvald Mägi.

MAARJA PÄRL

Kõrgkooli kõnepruugist

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi». Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühkinud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse**. Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks**. Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 79 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik astus ülikooli 1979. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena sel aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit 4 **prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja haldusprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses.

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens* = õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja). Kohta, kuhu õppejõud kogunevad ülikoolis peahoones loengute vaheaegadel, tuntakse **lektooriumi** nime all, mõnes osas meenutab see ruum keskkooli õpetajate tuba, aga ainult mõnes osas.

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder**. Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis 81 kateedrit, neist 6 üleülikoolilist, mis õpetavad kõigi või enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud 75 kateedrit koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks**. See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan**. Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks**. Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

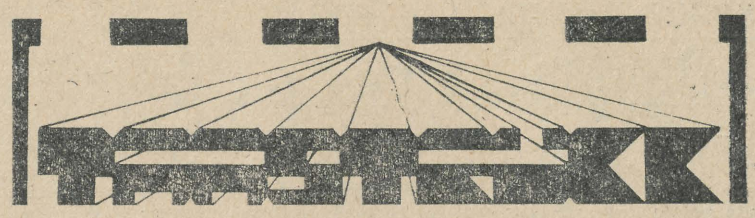

Võib-olla on lugejal veel meeles meie lehes kevadel ilmunud rubriigi «Taastrükk» avalugu, milles heitsime pilgu TRÜ staadioni ehitusele 22 aastat tagasi. Täna sirvime ülikooli kirjanduse ja kunsti almanahhi «Loov Mõte» ning uurime, mida kirjutati selle ilmumise aegu ülikooli ajalehes.

Almanahhi saatesõnad on tollaselt rektorilt prof. F. Klementilt, kes kirjutas: «Kuigi ülikool on juba teadusevallas, kunstilise isetegevuse või siis kehakultuuri alal laialdase tunnustuse leidnud, on meie panus ilukirjanduse valdkonnas veel väga tagasihoidlik. Almanahh «Loov Mõte» ongi esimeseks katseks viia meie noored autorid — peaaegu eranditult üliõpilased — laiema avalikkuse ette.» Neid noori autoreid on 193-leheküljelises raamatus (tiraaž 2000) kokku 26 — Tõnis Lehtmets, Jüri Tuulik, Lehte Hainsalu, Rudolf Rimmel, Velly Verev, Ülo Tuulik, Elmar Uuk, Sulev Uus, Peeter Hein, Maie Remmel, Vello Lään jt. Monotüüpiaid ja linoollõikeid on kümnelt autorilt. (Üks linoollõige on siinkohal vaadata.) TRÜ väljaandena ilmunud raamatu koostaja on J. Feldbach, vastutav toimetaja H. Peep, keeleline toimetaja E. Vääri.

1. septembril 1960 kuulutas ülikoolileht «Loova Mõtte» müügiletulekut ja juba järgmises lehes ilmus kolm asjakohast arvamust (K. Uustalu, S. Kivioja, P.-E. Rummo). K. Uustalu heidab almanahhi koostajaile ette, et «antud kujul on «Loov Mõte» kõigepealt ja peaaegu ainult kirjanduslike katsetuste esitamise paigaks», sest «kümne reproduktsiooniga piirdubki kunsti osa kõnesolevas teoses, mille tiitellehel figureerivad kirjandus ja kunst võrdsetena teineteise kõrval». Samuti arvab K. Uustalu, et almanahhis pidanuksid olema reproduktsioonid ka õlimaalidest, sõe- ja pliiatsijoonistustest, eksliibristest, karikatuuridest — kõigest, mida ülikooli kunstikabinet pakkuda suutnuks.

Silvi Kiviojale tundub, et «proosameistrid on luulemeestega võrreldes üldiselt tublimad olnud». Aga Paul-Eerik Rummo on rahvasuust üles kirjutanud, et almanahhi ilmumine on «igal juhul teretulnud nähtus, ja ootame järgmisi, seda enam, et esindatud on palju autoreid. Alguses siiski mitte kuigi hea». Paremat järgmist almanahhi ootab ka P. Puks, kes 14. oktoobril kirjutab: «Oma almanahh — mõtted meie endi keskelt ja meist endist. Olgu nad järgmisel korral veel värskemad ja haaravamad.»

25. novembril 1960 kirjutas Asko Sööt, üks almanahhis osalenu, pika artikli ««Loovast Mõttest» ja mõtte loojaist». Selles ta arvustab ja kaitseb almanahlasi. Kõige eredamateks proosaautoriteks peab ta Elmar Uuki ja Lia Essensoni ning Vilma Varest. Jüri Tuuliku loomingut peab ta kaasahaaravaks, kuid liialt nukralt alatoonitatuks ning järskude piirjoontega antuks: «Sageli jääb arusaamatuks, mida autor õieti on öelda tahtnud, mis õieti on kirjutatu eesmärk.» Hästi õnnestunuks arvab ta Tuuliku tegelaste sisemonoloogе, tegevustikku, miljööd ja tegelaste suhteid. Oma arvustuses nimetab Asko Sööt «meie tugevaimaks luulemeistriks» Tõnis Lehtmetsa, heaks vormimeistriks aga Lehte Hainsalu. Arvustus lõpeb lootusega, et järgmine almanahh oleks tiraažikam.

Kuid kes osanuks, siis arvata, et veel tänasekski pole järgmist ilmunud. Tuleval aastal saab meie ülikooli «Loov Mõte» kakskümmend aastat vanaks.

RAIMU HANSON

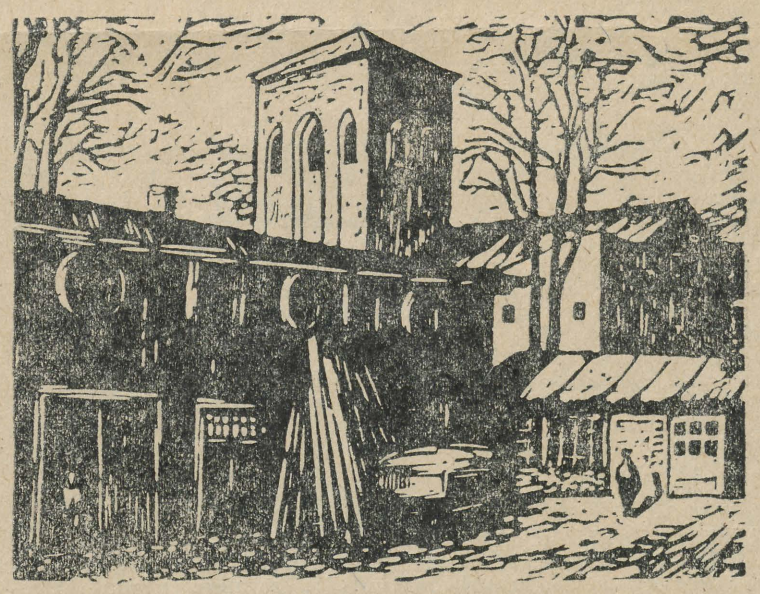

TRÜ autogaraaž. Linoollõige. Maie Sillavee.

Moskva, XI 2.

Moskvas näidati ka Leipzigi, Krakovi ja Oberhauseni festivalil auhinnatud filme. Leipzigi festivalil auhinnatutest tõstaksin esile **bulgaaria dokumentaalfilmi «Lambakarjus»**. *Lihtne maamees, kes kogu oma pika elu on elanud teistest inimestest eemal, mägedes, karjatades lambaid. Kuid see ei tähenda sugugi seda, et inimeste maailm oleks talle võõras või tundmatu. Otse vastupidi — tema filosoofilised üldistused, mis on paljude aastate mõttevili, on sedavõrd ootamatud ja omapärased, et saalitäis filmivaatajaid aplodeerib filmi lõppedes vanale karjusele siiralt ja vaimustatult. Tõepoolest, selleks et asjade maailmas tormavat linnainimest mõista, peab tundma ka midagi hoopis muud: loodust, vaikust, üksildust. Vana karjus on meid vaadates mitte üleolev, vaid kurb, ent pakub sellest virvarrist üleolemiseks üsna karust maamehehuumorit.*

Krakovi festivalil auhinnatutest peab mainima **kanada filmi «Reisipäevik»**. *Film on päevikus kirjapandud teekonna fikseering kinolinal. See on naise ja mehe teekond naise silmade läbi. Kiretult jälgib kaamera autoaknast möödatormavat maastikku, mis on sügiseselt vihmane ja hall. Ka päevik on kurb. Kohati auto peatub. Siin olid nad viivuks õnnelikud, armastasid teineteist. Mis sellest, et see oli vaid tavaline motell nagu tuhanded teisedki. Siin tegid nad peatuse, et ronida lähedalasuva künka otsa. Ja siin nad lahkusid teineteisest. Igaveseks. Päevik katkeb, kuid jätkub taas. Nüüd juba üksi naise päevik. Siin ta ööbis, tema tähelepanu köitis üksik poollagunenud mahajäetud maja. Kaamera teeb aeglaselt ringi ümber maja, siseneb, tõuseb teisele korrusele. Siin elasid kunagi inimesed. Siin katkeb päevik. Me ei tea, kas naine jätkas teekonda või otsustas ta siin hoopis elust lahkuda. Tema reis oli lõpule jõudnud.*

Sellest filmist jäi mingi kummaline meeleolu, ja muusika, ja teadmine, et igaüks sureb omaette.

Oberhausenis auhinnatud filme nägime tervelt kümme, neist kolmel peatuksin pikemalt.

Peaauhinna pälvis **jugoslaavia film mustlastest «Dae», režissöör Stole Popov.** *See on suurepärane näide sellest, et lühimetraažiline film on täieõiguslik konkurent suurele täispikale filmile.*

Inimesed, vankrid, telgid liguneval vihmas. On külm ja lage teeäärne paik. Oodatakse uue inimese sündi. Kui Dae on sündinud, tervitab teda kogu hõim. Väike Dae teeb oma esimesed sammud siin päikese all. Siinsamas surrakse, armastatakse, süüakse, õpitakse märkama ja meelde jätma. See oleks nagu kogu planeedil toimuva tihendatud variant — ja ühtlasi ühe väikese olevuse lugu. Nad on mustad ja räpased, need mustlaspõngerjad, kuid kõige armsamad lapsed, keda olen näinud. See film ei ole mustlaselu idealiseerimiskatse, vaid nende elu nii, nagu see end režissöörile avas: sünd, surm, mure, rõõm, pidu ja lõputu hall tee. Nende jaoks on lapsed tõepoolest elu õied.

Eelmisele vastandub sellel tasandil **tšehhi film «Lastekodu»**. *Filmis on kaks vahetiitrit: «Lapsepõlv on kauneim aeg elus» ja «Hüljatud laps idealiseerib oma vanemaid».*

Segamini on nii dokumentaal- kui lavastatud kaadrid. Päeval on kõik kena: lapsed mängivad koos, õpivad, saavad hästi süüa. Kuid öösel on nad üksi. Väike tüdruk vaatab üksisilmi teele, ta näeb tulemas oma ema ja isa, neil on käes suur tort ja lilled, isa võtab ta sülle, nad on õnnelikud. Kuid kõik see on vaid unelm. Möödub talv, kevad, suvi. On sügis, kuid tee jääb tühjaks. Tüdruku silmist voolavad aeglaselt suured, rasked pisarad nagu vanal mehel.

Äärmiselt rafineeritud maailma pakub **hollandi film «Lihtsalt lavastatud liikumine» («Easy Acted Animated»)**. *Me näeme tühja tuba, kus kõnnivad mees ja naine. Kaamera liigub piki põranda ja seina kokkupuutejoont. Me näeme, et uks on avatud. Naine istub. Mees kõnnib. Või vastupidi. Enamasti on kaadris nende jalad, hoolitsetud ja kaunid. Filmi saadab muusika, teksti pole. Nad on pidulikud, on valmistunud selleks, et teineteist kohata. Nüüd on uks kadunud. Ukseta, suletud ruumis on kaks inimest, kes mitte iialgi ei kohtu. Nad isegi ei riiva teineteist. Autor jätabki nad sinna kahekesi, mõistetuna igavesse üksindusse.*

Jaapani dokumentaalfilm «Karate» *on reportaaž esimestelt ülemaailmsetelt karatevõistlustelt. Ei purunevaid konte, lõhkilöödud päid, verd (vastandina samateemalisele mängufilmile!), vaid suurepärane tehnika valdamine ja tõeline sporтlik ilu: löökide täpsus, liigutuste sujuvus, kiirus. Aegvõtete ajal näeme kahe meetri kõrgusel lendlevaid inimkehi. Karate on maailmas väga populaarne. Võistlejate enamik on küll Jaapanist, kuid peaaegu niisamapalju võistlejaid on USA-st, samuti Euroopast: inglased, poolakad, hollandlased. Võistlus algab traditsioonilise käelõõgiga: üksteise otsa laotud puu- ja portselanplaadid, jääkangid purunevad otse meie silme all vaid ainsast käelõõgist.*

Niisamasugune meeletu trügimine kui eelmise filmi ajal oli kinoteater «Zarjadje» ees ka päeval, mil linastus **Austraalia ja USA koostööfilm «Tiivad maailma kohal»**. *See on show*film *Linda ja Paul McCartney ansamblist, esinemisest mitmel pool maailmas, nende argipäevast maakodus Inglismaal, proovidest. Väga efektne värvidemäng, samuti suurepärane heli viis niisuguste nähtustega mitteharjunud vaataja lausa ekstaasi. Rahvas vilistas, hüppas ja karjus peaaegu niisama ennastunustavalt kui kontserdipublik Chicagos või Sidney's. Hea, et kino terveks jäi, mis sest, et oligi juba festivali viimane päev.*

Ja veel üks äärmiselt omapärane film, **prantslaste detektiivfilmide paroodia «Vanamoodne detektiiv»**. *See oli nähtud lühimetraažilistest kõige stiilipuhtam film. Kohutavalt teatraliseeritud, dekoratsioonid võimalikult «ebad» — s.t. et oleks näha, et on joonistatud. Eradetektiiv — lakutud peaga mustas ülikonnas kohutavalt tõsise näoga naljakas mees. Tema asju-õhust-tabav, lausa koeraninaga imekaunis sekretär, kes päästab oma pidevalt raskustesse sattuvat šeffi, olles alati õigel momendil automaadiga kohal, nagu valge klaver põõsas! Täiesti juhuslikult muidugi. Juhuslikult, nagu alati, ka traditsiooniline* happy end.

AUNE NUIAMAE

(Järgneb)

„Vanemuine" on tagasi

Tänavu toimus igasügisene teatrikülastajate konverents tavalisest veidi hiljem, nimelt teisipäeval, 2. oktoobril. Seda enam oli teatrisaal rahvast tulvil, sest kõiki huvitasid Jugoslaavia pealinnas Belgradis 8.—26. septembrini toimunud teatrifestivali uudised.

Külalisteatreid oli 10 välisriigist, «Vanemuine» teistest kõvasti erinev, nimelt ainuke rahvuslik teater.

Teatavasti mindi festivalile kodupubliku hulgas väga populaarse O. Lutsu näidendiga «Tagahoovis», väljaspool konkurssi mängiti «Tõde ja õigust». Kokku anti Zagrebis, Belgradis, Zenicas 6 etendust.

Sealne kriitika lausus «Vanemuise» teatri kohta küllalt kiitvaid sõnu, ometi ei õnnestunud ühtegi auhinnalist kohta koju tuua. Omapoolsest heast tahtmisest oli aga lihtsalt vähe. Jugoslaavia Rahvusteatri võimalused valmistasid vanemuislastele tõsise pettumuse. Kannatas etenduse tehniline külg: ebameeldivalt üllatas eelkõige lava oma suure mürina ja kolinaga. Häda oli ka võimenditega: kodus on võimalik kasutada 24 võimendit, seal tuli läbi ajada kahega!

Jugoslaavia teatripublik on harjunud ameerikalike, küllaltki madala tasemega etendustega. Sellel festivalil tulid aga auhinnalistele kohtadele need teatrid, kes taotlesid eelkõige vormiuuendusi. Näiteks Düsseldorfi teatri Euripidese järgi seatud näidendis «Kükloop» tegi omamoodi kaasa ka publik. (Täpsemaid kükloobi kuju silma väljatorkajaid premeeriti Düsseldorfi teatri reklaamsärgiga.)

Nüüd on «Vanemuine» jälle kodus ja pühendab end Tartu publikule, kuigi mõnel mehel veel pikad reisid ees. Nii sõidab E. Hermaküla tükiga «Mees, kes ei mahu kivile» USA-sse ja Kanadasse, Ü. Vilimaal ja viiel balletiartistil ning lauljal Tõnu Bachmannil seisavad seoses Nõukogude Liidu kultuuripäevadega ees etendused Indias.

Tartus lähevad endiselt oodatud etendused: «Lavv-stoori», «Mehed ja naised», «Silva» jt. Uuslavastustest on sel hooajal plaanis ooperid «Jenufa», «Vääritu väimees», R. Kangro ja A. Valkoneni *rock*-ooper «Põhjaneitsi» (koos «Fix-iga») jt.

SIIRI SOLDATKINA,
žurnalistika I k.

Üliõpilasmatšid on jäänud

Tartu ja Helsingi ülikooli kergejõustiku- ning korvpallimatšist saab nüüd kaks nädalat. Et aga võistlus Tartu spordielus mõneti erakordne — oli ta ju ainus rahvusvaheline spordiüritus kahe aasta peale, siis paistab asi väärt olevat, et temast veel nüüdki kõnelda.

Ühegi sündmuse kaalu ei saa mõõta, tundmata tausta, saamata aru tema rollist. Helsingi ja Tartu ülikooli kergejõustikukohtumised algasid 50. aastate teisel poolel, ajal, mil rahvusvahelised spordisidemed Eesti NSV ja välismaa sportlaste vahel olid alles sündimas. Tollal pidas Eesti NSV kergejõustikuesindus maavõistlusi Soome ja SDV-ga. Ka ujujad, maadlejad, poksijad ning vehklejad võistlesid rajataguste konkurentidega. Sellele kõigele lisandus siis kahe ülemerenaabri kõrgkoolide võistlus. Ajapikku on mõnestki spordikohtumisest vaid ajaloomaterjal saanud. Nii läks ka Eesti—Soome kergejõustikumatšiga. Kus kasvasid konkurendid lihtsalt üle pea, kus hääbus asi niisama.

Ülikoolide võistlus on jäänud. Seda matši pole vist küll kunagi eriline tippude sära tähistanud, kuid seda stabiilsem ja kindlam on olnud põhi. Tuleb ka näha perspektiivi, seda, et paljud võistlused on saanud hüppelauaks hilisematele suurustele. Matš olnud nii mõnegi rekordi sünnikohaks. 1957. aastal, päris alguses, oli Tartu ülikooli võit 30-punktiline, siit võisid tekkida kahtlused võistkondade võrdvõimelisusest, samuti matšide mõttekusest. Kuigi nüüdseks on kohtumiste skoor 16:3 Tartule, ei saa keegi enam kahelda ürituse kasuteguris. Seepärast tuletaksin mõne sõnaga meelde nende matšide tähthetki.

1961. aastal olid esimest korda paremad kodus võistelnud Helsingi üliõpilased, võites küll vaid ühe punktiga (143:142). Sellel matšil oli tähelepanu orbiidis suurde sporti pürgiv Kalju Jurkatamm, kes tõi Soome pealinnast koju 5 esikohta. Tol aastal pani Urho Kaleva Kekkonen mängu karika, sellele hakkasid jahti pidama korvpallimeeskonnad. Avamatšil said 93:73 võidu tartlased. 1965. aastal olid kahe ülikooli kergejõustiklased võistlemas TRÜ staadionil. Siit sai aluse traditsioon, et võistluste paremate tulemuste eest hoolitsevad ikka piigipildujad. Mart Paama viskas Eesti rekordi 84.05, mis selle aasta maailma edetabelis oli 5. tagajärg. Nüüd publitsistina tuntuks saanud Paavo Kivine hüppas kaugust 7.73. Matšivõit sai suur: 173,5:119,5. Viis aastat hiljem tuli aga tartlastel Helsingis taluda oma tõsiseim kaotus. Naised andsid alla 47:58 ja mehed 92:98. Rivis oli veel koondise veteran Kaupo Metsur, kes jällegi võitis kettaheite. Tulemus 54.84 teeks praegu au meie parimatelegi. Tartu ülikooli võistkonnas on aasta-aastalt tooni andnud ühed ja samad võistlejad, seetõttu jääb mulje ülikooli kergejõustiku seiskumisest — aastanumbrid vahelduvad, kuid muutused koondises on minimaalsed.

Pilk ajalukku on heidetud, taust loodud; siit selgub järjepidevus, tõestus loodud traditsioonile.

Lõpetuseks veel tänavuse kergejõustikumatši tulemused.

Mehed 100 m. 1. G. Organov (TRÜ, 11.0); 2. A. Viitala (HÜ, 11,1); 3. A. Noormets (TRÜ, 11,3). 400 m. 1. A. Viitala (49,0); 2. G. Organov (49,1); 3. A. Ojastu (TRÜ, 50,3). 1500 m. 1. J. Kääriäinen (HÜ, 4.05,6); 2. T. Mägi (TRÜ, 4.06,3); 3. S. Pavlov (TRÜ, 4.08,4). 5000 m. 1. P. Tiainen (HÜ, 15.06,7); 2. V. Väär (TRÜ, 15.09,5); ... 4. J. Ligi (TRÜ, 15.18,3). 110 m tõkkejooks. 1. M. Sinivee (TRÜ, 16,0); 2. H. Vallimäe (TRÜ, 16,5). 4 × 100 m. 1. TRÜ 43,2; 2. Helsingi 43,7. Kaugushüpe. A. Vähä-Ojala (HÜ, 6,84); 2. H. Vallimäe (6.75); 4. H. Sildala (TRÜ, 6.64). Kõrgushüpe. 1. J. Savka (TRÜ, 2.12); 2. H. Vallimäe (2.05); väljaspool arvestust T. Valgepea (2.20). Kuul: 1. K. Töyrylä (HÜ, 16.89); 3. V. Lääts (TRÜ, 14.18); 4. T. Lember (TRÜ, 13.50). Ketas. 1. T. Lember (49.14); 2. T. Lautsi (TRÜ, 48.22). Oda. 1. H. Kämpe (HÜ, 71.18); 2. J. Aarik (TRÜ, 68,56); 4. H. Sildala (58,00).
Naised. 100 m. 1. T. Torop (TRÜ, 12,8); 2. I. Stehhina (TRÜ, 12,9). 400 m. 1. H. Parkkonen (HÜ, 57,0); 2. K. Rehemaa (TRÜ, 58,1); 3. M. Kalle (TRÜ, 58,3). 4 × 100 m. 1. TRÜ 49,8; 2. Helsingi 50.2. Kaugus. 1. T. Torop (5.88); 2. I. Stehhina (5.70). Kõrgus. 1. L. Laks (TRÜ, 1.65); 2—4. S. Schmidt (TRÜ, 1.55). Kuul. 1. T. Kivi (HÜ, 14.93); 2. S. Aule (TRÜ, 13.22); 3. N. Ossipova (TRÜ, 12.80).

Seekordne kergejõustikumatš peeti ühel päeval (kunagi minevikus kahel) ning programmgi oli üsna kokku kuivanud: võisteldi vaid 17 alal. Kokkuvõttes võitis TRÜ 97:82.

RAIVO LOTT

SPARTAKIAAD ALGAB!

Ülikooli spartakiaadi esimene ala on VTK suvine mitmevõistlus.

Laskmine on laupäeval, 6. oktoobril kell 10 Pedagoogilise Kooli lasketiirus Salme t. 1; kergejõustik esmaspäeval, 8. oktoobril kell 16 TRÜ staadionil ja ujumine teisipäeval, 9. oktoobril kell 18 Tähtvere ujulas.

Orienteerumine (ka VTK normid) on neljapäeval, 11. oktoobril Tallinna maantee Tiksoja bussipeatuse juures. Kohale saab eribussiga, mis väljub Kingissepa 19 võimla eest täistundidel kell 11—18.

VTK normi täitmiseks tuleb kaheksast kontrollpunktist läbida meestel 6 (kuus kilomeetrit), naistel 4 (4 km). Aeg pole oluline.

TRÜ spartakiaadil saavad koha need, kes läbivad: meestest 1—6, naistest 1—4 KP-d. Parema koha saavad need, kes läbivad maksimaalse arvu nõutud KP-dest, lõppu jäävad 1 KP läbijad. Võrdsete punktide korral otsustab koha raja läbimise aeg. Kontrollaega ei ole, finiš lõpetab töö kell 19. Iga osavõtja toob oma teaduskonnale 1 punkti, 80 paremat lisaks preemiapunkte.

ÕPPEJÕUD JA TEENISTUJAD!

Paljud ülikooli töötajad harjutavad individuaalselt.

Kuid ka individuaalharrastajad vajaksid juhendamist ning teadmisi oma treeninguks. Seepärast kutsub kehalise kasvatuse ja spordi kateeder kõiki rahvasporti harrastavaid naisi, kes soovivad saada täiendavaid näpunäiteid võimlemisharjutuste metoodika ja harjutusvara kohta, teisipäeviti (9., 16., 23. ja 30. okt.) kell 17 Gagarini tn. võimlasse (juhendab õp. K. Keeman).

Need mõlemast soost töötajad, kes harrastavad või soovivad hakata tegelema tervisejooksuga, kogunegu kolmapäeval, 10. oktoobril kell 17 ja neljapäeval, 11. oktoobril kell 17.30 TRÜ Emajõe spordibaasi. Seal peetakse näidistund maastikul (õp. T. Jürimäe).

SÜGISKROSS

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder kutsub kõiki I, II, V ja VI kursuse üliõpilasi (ka III, IV kursuselt, kes ei ole veel sügissemestril võistelnud), samuti kõiki õppejõude ja teenistujaid 7. oktoobril kell 10 Tähtvere parki osa võtma traditsioonilisest TRÜ sügiskrossist. Võistlusmaa pikkuseks on meestele 1000 m ja naistele 500 m. Peetakse ka teaduskondadevahelist arvestust.

ESMAKURSUSLASED TAIDLEMA!

Nii nagu traditsioon nõuab, katsuvad sügissemestril jõudu esimesed kursused, kevadel on kavas teaduskondadevaheline ülevaatus.

Esmakursuslaste kursusesisesed kavaseadmised ja etteastumised alaku juba täna. Novembri lõpus ootab teid üleülikooliline žürii klubisse teaduskonda esindama.

Piire ja kitsendusi žanri valikul ei ole. Võib esitada luulepõimikuid, omaloomingulisi lavatükke, soolo- ja ansamblilaule jm. Eriti teretulnud on iga liiki pillimehed, liikumisrühmad, tantsijad. Kava võib koosneda terviklikust programmist või üksiknumbritest või mõlemast korraga. Kursuste kultuurivolinikel palume esitatava kava tuua kirjalikult ülikooli ametiühingu kultuurikomisjonile või TRÜ klubisse (olgu märgitud pala, selle autor ja esitajad, umbkaudne kestus). Abi saab klubi juhatuselt. Võitjaid ootavad auhinnad.

Neli päeva Armeeniamaal

Tartu sõpruspäevadel Leninakanis oli septembrikuu viimasel kümnendil ka ülikooli kammerkoor.

Armeeniamaa linn Leninakan asub Türgi piiri ääres. Mõned kümned kultuuripäevalisi («Vanemuise» kammerkoor ja linnaisad) lendasid sinna lennukil, kümme tosinat (kammerkoor, ülikooli rahvakunstiansambel, kultuurihoone taidlejad) sõitsid rongiga neljapäeva õhtust esmaspäeva varahommikuni. Suurim rongilt äraolek oli reedel Moskvas ja kestis kolmteist tundi. (Kümmekonnal kammerkoorlasel õnnestus seda kasutades väikeste gruppidena Suurde Teatrisse murda, mis tõesti suur teater oli. Mängiti Wagneri «Reini kulda».)

MOSKVA—JEREVANI RONG OLI JUBA TÜKIKE ARMEENIAT. Kolmepäevane rongisõit tõi Armeeniamaad ikka lähemale. Enamik sõitjatest olid ju mustaverelised: vagunisaatjad, restoranitöötajad, reisijad. Esimestena nimetatud olid loomulikult mehed (Armeenia naise koht pole rongis). Ja nii me tasapisi harjusime uue elukorraldusega: võisime süüa armeenia hindadega restoranis, juua viimaselgi reisipäeval mõžaiski piima (Mo-žaisk on Moskva külje all), osta nii mõndagi Kurski, Doni-äärse Rostovi, Musta mere kuurortide, Tbilisi jaamaperroonidelt, kuhu samuti Armeenia jõudnud oli. Pole imestada, et edasi-tagasisõiduga kulutasime märkimisväärse osa kaasavõetud rahast, ja seda mitte neljakordse hinnaga šampuse peale. Lennukisõit poleks suurt kallim tulnud, aga kahetseda pole midagi — Mustast merest algav tasus maitsi reisimist. Rongiga mägedes! Muidugi mitte nii, et ähh-ähh mäest üles ja tšuhh-tšuhh jälle alla. Mäed olid vasakul ja mäed olid paremal, neist, mis ees olid, sõitsime lihtsalt läbi. Ühel pool raudtee, teisel pool maantee, vahepeale mahtus mäestikujõgi, septembris päris rahulik. Laiadest tühjadest jõesängidest sõitsime mitmeid kordi üle, nemad ootasid kevadet. Tahaksin kevadel lõunamaal olla.

SÕPRUSPÄEVADE algust kinnitasid lausa vängelõhnalised nelgid, mis Leninakani jaamahoones pihku suruti. Väikebussijuht Samvel, kes ainult meie juhiks jäigi, näitas õisel hotelliteel kohe ära, mis üks armeenia juht tähendab. Tänavaliiklusest, üldse Armeeniast teen edaspidi pikemalt juttu, jäägu tänane sõna uudislikumale — tartlaste ja leninakanlaste ühisettevõtmistele.

KONTSERDID. Avakontserdid olid juba saabumispäeval ja kahel pool — rahvakunstiansambel raudteelaste klubis, «Vanemuise» kammerorkester ja ülikooli kammerkoor filharmoonia kontsertkirikus, mida kroonis Armeenia koorimuusika isa Komitasi portree (paistab ka fotol). Akustika oli raske, häält tuli saali jaoks korralikult seada, et orkester lauljaid ja lauljad orkestrit ei kataks. Vanemuislastel jäigi akustika tõttu tempokas Räätsa «Kontsert», mis armeenlastele lausa meele järgi oleks olnud, mängimata. (Räätsa «Kontserti» teate küll, ta on aastaid olnud raadiosaate «Muusikauudised» taustmuusikaks.) Saali jaoks sobisid rohkem Mozarti «Nokturnid» ja Schuberti «Mess», mida koor ja orkester ühiselt esitasid. Vastuvõtt oli nagu ikka armeeniapäraselt tormiline. Lisapalu ei tunnistata. Tundus, et järgmise päeva kontserdipublik, pedagoogilise kooli naisõpilased, meid suurt ei mõistnud, aga maruliselt võtsid meid vastu ikkagi.

(Järgneb)

MATI MÄÄRITS

KALJO RAUA foto

JA NÜÜD PANE TÄHELE!

Kammerkoor vajab uusi lauljaid. Kui sa just neljateistkümnes ringis kaasa ei löö ja sul ikka lauluhäält ja noodilugemisoskust on (enamik meie lauljatest on lastemuusikakooli haridusega ja seetõttu ei kulu meil «veerimisele» aega), tule meid vaatama. Loe innustavat üleskutset pärast peahoonesse sisseastumist (vasakut kätt, kohe siinpool klaasseina). Akadeemilise meeskoori ja naiskoori (kutsete) poole ära katsugi vaadata — kammerkoor ühendab endas mõlemad.

Orientalistikaring

ÜTÜ orientalistikaring, mis tegutseb orientalistikakabineti ja mitme ajaloo-osakonna õppejõu asjatundlikul juhendamisel, avas oma kolmanda tegevusaasta 17. septembril India klassikalise muusika õhtuga.

Ringis tegeldakse India, Tiibeti, Jaapani, Hiina, Araabia, Kolumbuse-eelse Ameerika, Aafrika, Okeaania ning Kaug-Põhja rahvaste ajaloo, kultuuri ja filoloogiaga. Põhiliseks töövormiks on ettekandekoosolek. Senisest rohkem hakatakse kuulama loenguid mitmetest huvipakkuvatest orientalistika sõlmprobleemidest. Kavas on ka kohtumisi külalistega, temaatilisi õhtuid Tiibeti ja Mongoolia, Kagu-Aasia, Sri Lanka jt. rahvaste kultuurist, muusikaõhtuid slaidide ja teelauaga, samuti vaidlusõhtuid. Veebruaris leiab aset traditsiooniline ringi vilistlaste ettekandekollokvium, aprillis ÜTÜ konverents.

Töös osalevad aktiivselt ringi liikmed kõikidest teaduskondadest, kaugõppijad, vilistlased ja asjahuvilised mujaltki, kokku 113 inimest. Tihedad on sidemed NSV Liidu teiste ülikoolide orientalistikateaduskondadega. Koostööd tehakse TRÜ ja EPA interklubidega.

Uusi liikmeid võetakse vastu sooviavalduse alusel, mis tuleb esitada ringi esimehele. Osavõtt ringi üritustest on vaba.

Kabinetis jätkub oktoobri teisest poolest ka idakeelte õpetamine.

Teisipäeval, 9. oktoobril kell 19 toimub orientalistikakabinetis (keemiahoone II korrus, tuba 224) aruande- ja valimiskoosolek. Õhtu teisel poolel kuulatakse Jaapani mõtlusmuusikat. Palume tulla kõigil ringi liikmeil!

Lähemat informatsiooni saab orientalistikakabinetist, ringi esimehelt Harri Intsilt (Pälsoni 23—201) või kuraatorilt Tarmo Kulmarilt filosoofia kateedrist.

HARMO KUNTS

ISR

1. oktoobril algas õppetöö kogu rahvaharidussüsteemis ning oma kolmandat õppeaastat on alustamas ka Internatsionaalsete Sidemete Rahvaülikool. Kevadel sai ISR-i lõputunnistuse esimene lend — 65 meie üritustes osalenut. Seega võime käesoleva õppeaasta töö korraldamisel toetuda juba kahe aasta kogemustele ning rääkida mõningaist ISR-i traditsioonidestki (näiteks uusaastapidu). Mõõdunud aasta septembris («Edasi» nr. 202 (8730), 2. sept. 1978) on ISR-i eesmärke ja töövorme juba tutvustatud, seepärast siin kõige olulisemast.

ISR-i peaülesandeks on rahvusvahelise suhtlemisvõimelisuse kujundamine. Selle saavutamiseks lähtume oma õppetöös järgmisest kolmikjaotusest: keele, kultuuri ja argielu jooksvate sündmuste tundmaõppimisest. Et inimestevaheliste kontaktide aluseks on üksteisest arusaamine, siis võib ka ISR-i teaduskondi tinglikult nimetada vastavate keelte teaduskondadeks. Käesoleval õppeaastal võetakse soovijaid vastu järgmistele erialadele: inglise, saksa ja hispaania keel — algajad ja edasijõudnud; soome keel — algajad; eesti keel — edasijõudnud.

Nagu varemgi toimuvad loengud ja seminarid TRÜ õppejõudude juhendamisel kaks korda nädalas. ISR-i avaaktus toimub 22. oktoobril (koha ja kellaaja teatame hiljem «Edasis»).

ISR-i töö edukuse aluseks on täpne informatsioon üliõpilaste senistest teadmistest ja soovidest. Seepärast palume põhjalikkuse ja vastutustundega suhtuda registreerimisel täidetavatesse ankeetidesse.

Õpirühmadesse on võimalik registreeruda 8. kuni 12. oktoobrini kell 15—17 ühingu «Teadus Tartu linnaorganisatsiooni ruumes Nõukogude väljak 8 (III korrus). Ühtlasi saab siis ka täiendavat infomatsiooni õppetööga seotud küsimuste kohta.

JÜRI VALGE,
ISR-i nõukogu esimees

TRÜ KLUBIS

Laupäeval, 6. oktoobril kl. 21 DISKOPROGRAMM (Ü. Kurm ja J. Habicht).

Pühapäeval, 7. oktoobril kl. 21 DISKOPROGRAMM (P. Pree ja P. Haltri).

Lastele

8. oktoobril alustavad tööd järgmised lasteringid: laulu- ja tantsuring esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 18.30—19.30 TRÜ klubis (juh. H. Tarmo ja H. Kiili); võimlemisring ajutiselt esmaspäeviti 11—12 ja 16—17 ning kolmapäeviti 10—11 ja 16—17 Mitšurini t. võimla ruumes (juh. A. Rannaste).

Ootame endiste ja uute liikmete aktiivset osavõttu.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3701. MB-06222.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu Kontrolleksemplar
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 Reedel, 12. oktoobril 1979 XXXI aastakäik

Kolmas komsomoliajaloo konverents

sai teoks 4. oktoobril ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja ANDRUS LAURENI juhatamisel.

Avasõnad olid komsomolikomitee sekretärilt MADIS KALLIONILT. Ettekandeid pidasid ● dotsent L. Kiik — «ELKNÜ TRÜ komitee juures tegutsenud huvialaklubid 1960—1975»; ● õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Toomas Sepp (juhendaja prof. J. Kalits) — «TRÜ klubi tegevusest 1945—1960»; ● õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Hannes Korotkov (juhendaja prof. J. Kalits) — «TRÜ komsomoliorganisatsiooni parteilisest juhtimisest 1946—1950» ja ● ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion — «ELKNÜ TRÜ organisatsiooni tegevusest NLKP KK otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» valgusel».

Külalistena võtsid sõna endised sekretärid Henri Soova ja dots. Edgar Salumaa ning rektor prof. Arnold Koop jt.

Konverentsi lõpul kuulutati välja möödunud õppeaasta 6 paremat õperühma (parimaks osutus arsti-teaduskonna spordimeditsiini osakonna V kursuse 18. õpperühm).

Juba ruumi valik (varasemad konverentsid peeti aulas, tänavu nõukogu saalis) eeldas töömeeleolu. Ettekannetega see ka saavutati: need olid konkreetsed ja faktirohked, seejuures mitte tüütult pikad.

Nagu ütles prof. A. Koop, ei huvitu me komsomoliajaloost mitte ainult uudishimust, vaid läheneme asjale marksistlikult: uurime neid kogemusi, mida ajalugu meile pakub. Konverentsil tõmmati paralleele TRÜ komsomolielu tänase päevaga ja leiti, et nii mõnigi praegu varjusurmas olev töövorm vajaks elustamist (näiteks oli 60-ndatel aastatel komitees soovide kaustik, kuhu kursuste esindajad kirjutasid, milliseid loenguid millistelt RSR-i liikmetelt kuulata tahetakse).

Edaspidi võiks selletaolistel konverentsidel katsetada küsimuste kirjalikku esitamist. Põhjendus: kuulajal võib tekkida probleeme hiljemgi kui konkreetse sõnavõtu ja fraasiks muutumas (küsi-?)lause «kas ettekandjale küsimusi on, ei ole» jooksul. Pealegi saaks niimoodi üht-teist huvitavat teada ka nendelt presiidiumi liikmetelt, kes antud üritusel ei esinenudki. Seda enam, et tavaliselt võtab konverentsist osa mitmeid endisi TRÜ komsomolikomitee sekretäre ja aktiviste.

KÜLLI MUNA

Konverentsil osales mitmeid endisi komsomoliaktiviste: Milvi Reinfelt, Johannes Kalits, Edgar Salumaa.
JÜRI LAANE foto

Kandidaaditöö õigusteooriast

24. septembril kaitses Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi riigi ja õiguse üldteooria erialanõukogu ees kandidaadiväitekirja «Õiguslike tekstide tõlgendamise metodoloogilistest alustest (Tänapäeva kodanliku õigusfilosoofia kriitika)» TRÜ filosoofiakateedri vanemõpetaja IGOR GRAZIN. Juhendaja oli prof. JAAN REBANE.

Miks just selline teema?

Kaasaegne teadus, kui ta ei taha ajast maha jääda, peab muutuma rohkem planeeritavaks, juhitavamaks. Teaduse juhtimine ei tähenda sealjuures mitte tema administreerimist, vaid kontrollimist n.-ö. seestpoolt, loomeprotsessi enda seaduspärasustest tulenevalt. Ka teadusliku tulemuse, uue teadmise kiirema saamise huvides tuleb süüvida teaduslikku loometöösse, ootamata tulemuse stiihilist ilmnemist. Loodusteaduste ajaloos kerkis selline teaduse enesetunnetuse probleem juba vähemalt sajandivahetusel (näitena võiks tuua nn. füüsikalise kriisi materialismis, millele on andnud põhjaliku analüüsi V. I. Lenin oma kuulsas «Materialismis ja empiriokrititsismis»). Ühiskonnateaduste, sealhulgas ka õigusteaduse metodoloogia uurimine annab meile näiteks võimaluse täpsemalt formuleerida argumendi, fakti, seletuse jms. mõisted õigusteoorias. Intuitiivselt seda vahet muidugi tehakse, kuid paraku mitte alati ühetähenduslikult. Rudolf Ihering on väga tabavalt öelnud, et õigusteadlane tunneb kõiki teisi seadusi paremini kui õigusteaduse enda omi.

Ilmselt on nende probleemide käsitlemine kõige otstarbekam just angloameerika õigusteaduse baasil?

Teaduse uurimise seisukohalt on eriti viljakas uurida selliseid perioode, kus teadus on üle elanud suuri murranguid. Angloameerika õigusteaduses võib täheldada kahte sellist momenti: õiguspositivismi teke 18. sajandi lõpul — 19. sajandi algul ning tagasitulek positivismilt loodusõiguslike põhimõtete juurde meie sajandi 60. aastatel. On äärmiselt huvitav jälgida seda, mis langeb sellistel üleminekutel kõrvale, mis võetakse siiski ka uude kaasa. Niisuguse metodoloogilise kvintessentsi uurimine annab palju.

Sealjuures ka tänapäeva õigusteaduse jaoks?

Tänapäeva õigusteaduse jaoks just eriti, ja loodan, et ka õigusteaduse arengule tulevikus. Õiguspositivismi teksti tõlgendamise probleem kerkib kasvõi näiteks rahvusvaheliste lepingute juures. On teada, et SRP leppe sätete kooskõlastamisest võtsid osa mitte ainult poliitikud ja sõjaväelased, vaid ka juristid-teoreetikud. Ka teaduslikel konverentsidel jääks ehk nii mõnigi tühi (aga terav) vaidlus pidamata, kui lähtutaks ühtsetest tõlgendusprintsiipidest.

Väitekirja oponeerisid prof. E. Rozin Üleliidulisest Juriidilisest Kaugõppeinstituudist ning õigusteaduse kandidaat J. Kudrjavtsev Moskva ülikoolist. Nende üksmeelsel hinnangul kujutab väitekiri endast esimest sammu õigusteaduse enda uurimisel.

Küsis VARJE SOOTAK

Komsomolikomitee õppesektoris

● Võib öelda, et komsomolikomitee õppe- ja teadustöö sektor teeb praegu täpselt sama, mida kogu ülikooli komsomolipere — võetakse kokku möödunud aastate tööd. Kokkuvõtted esitatakse ülikooli komsomoli 25. konverentsile. Aruannete kirjutamise kõrval aga jälgitakse endiselt õppetöö sujuvust teaduskondades. Üldiselt on kõik kenasti kulgenud. On aga ka komsomoli hoolt vajavaid momente: mõnel pool kurdeti esialgu tunniplaani ülekoormust, oli eksamivõlglasi ning on selgunud esimesed distsipliinirikkujad. Nii näiteks torkavad oma **enam kui 60-tunniste puudumistega** silma Ljudmilla Koleda ja Irina Sergejeva rakendusmatemaatika osakonnast ning Aleksandr Suštšik raviosakonnast. Vastsetel komsomolibüroodel tuleb distsipliinirikkumiste vastu resoluutsemalt võidelda.

● Õppesektori tegevuse helgelt poolelt mainitagu 9. oktoobril «Sophokleses» toimunud nimeliste stipendiumide kandidaatide koosolekut, kus osales ka komsomolikomitee sekretär Madis Kallion. Koosolekul tõstatati rida probleeme, mis puudutasid komsomolielu ja õppetöö korraldust: senisest julgemalt tuleb välja vahetada sobimatud funktsionäärid, ÜPP ei tohi muutuda formaalsuseks, meelsasti nähakse õppenädalat 5-päevasena, ajalooteaduskonna õhtune õppetöö pärsib iseseisvat tööd arhiivides, filoloogiateaduskonnas võiks nivelleerida giidide ettevalmistamisega seoses tekkivat lisakoormust...

Koosolekul pakuti välja mõte, et **nimeliste stipendiumide saajad võiksid üheskoos** (näiteks nõukoguna) **senisest tõhusamalt osaleda meie komsomolielus.** Idee kiideti heaks ning peeti vajalikuks juba käesoleval semestril asuda selle realiseerimisele.

SERGEI NAZARENKO,
õppesektori juhataja

60 aastat Orjoli—Kromi operatsioonist

1919. aasta suvel jäi pärast Koltšaki lüüasaamist kontrrevolutsiooni peamiseks lootuseks Denikin oma armeega, mis alustas pealetungi Moskvale. Peasuunas liikus valdavalt kontrrevolutsioonilistest ohvitseridest koosnev hästi relvastatud ja välja õpetatud kindral Mai-Majevski vabatahtlike armee. Nõukogude võimu ähvardas surmaoht. «Käes oli üks kriitilisematest, tõenäoliselt isegi kõige kriitilisem moment sotsialistlikule revolutsioonile.» (V. I. Lenin).

Partei Keskkomitee eesotsas V. I. Leniniga võttis tarvitusele kõige otsustavamad abinõud Nõukogude vabariigi kaitsevõime tugevdamiseks. Lõunarindele suunati 30 000 kommunisti ja 10 000 kommunistlikku noort. Teistelt rinnetelt toodi üle Punaarmee üksusi, relvastust ja lahingumoona.

Lõunarinde väed valmistusid vastupealetungiks. Denikini pealöögisuunas hakkas formeeruma Lõunarinde löögiüksus, mida toetasid punaste kasakate salgad, tulemas olid Eesti diviisi väeosad. Sõja-revolutsiooninõukogu ettepanekul määrati löögiüksuse komandöriks Läti diviisi ülem A. Martussevitš.

Halbadele teeoludele vaatamata liikus löögiüksus edukalt edasi ja kohtus 12. oktoobril valgete peajõududega. Denikini armee väeosad kandsid suuri kaotusi.

Samal ajal halvenes aga olukord Orjoli suunal. Kindral Kutepovi armeekorpus murdis läbi Lõunarindest, sama korpuse Kornilovi diviis liikus edasi ja vallutas Orjoli. Ohtu sattus Tuula — Vene NFSV arsenal. Deniikinlased valmistusid pealetungiks Moskvale. Vabastanud Kromi, ähvardas Lõunarinde löögiüksus Kornilovi diviisi tiiba ja tagalat, sundides teda loobuma edasitungist Tuulasse. Valgete väejuhatus otsustas löökidega põhjast ja lõunast löögiüksuse likvideerida. Punaste väejuhatus käskis löögiüksusel alustada pealetungi Kornilovi diviisile tagalast. Löögiüksus suundus loodesse.

16. oktoobril algas Orjoli—Kromi lahingu teine etapp (17. oktoobril ühines löögiüksusega Eesti diviis 3247 täägi ja 11 suurtükiga). Äge kokkupõrge löögiüksuse ja valgete vabatahtlike armee valiküksuste (selle koosseisust kolmandiku moodustasid ohvitserid) vahel kestis mitu päeva. Leidis aset erakordne, mõlema poole parimate sõjaliste jõudude äge võitlus. Toetatuna tiibadelt liikus löögiüksus aeglaselt, kuid visalt edasi.

19. oktoobriks piirasid Orjoli kolmest küljest ümber 14. ja 13. armee ühisjõud. Seetõttu oli Kornilovi diviis sunnitud 20. oktoobri öösel lahkuma linnast lõuna suunas. 20. oktoobril vallutasid Orjoli 3. Läti kütibrigaad, Eesti ja 9. diviis.

(Järgneb.)

JURI KSENOFONTOV

Lõime oma organisatsiooni

Seoses žurnalistikakateedri ja osakonna moodustamisega võttis ELKNÜ TRÜ komitee vastu otsuse luua ülikoolis ka žurnalistikaosakonna komsomoliorganisatsioon. Uue organisatsiooni sünnipäevaks sai 3. oktoober 1979, kui tuli kokku esimene üldkoosolek.

Et ühtset organisatsiooni ei saa moodustada võhivõõrastest inimestest, pidid äsja kolhoosist saabunud esmakursuslased end kõigepealt tutvustama. Kõigi kursuste komsomolisekretärid andsid aru sellest, mida seni tehtud on. Üks ja ühine «häda» on see, et komsomolitööd on väga raske eraldada kursuse muudest töödest-tegemistest. Terve žurnalistikaosakond koosneb juba eranditult ÜLKNÜ liikmetest.

Osakonna komsomolibüroo otsustati valida viieliikmeline. Selle esimeheks asus sekretärina II kursuse üliõpilane Vahur Kalmre.

Veel enne funktsionääride valimist räägiti aga selgeks ka see, milleks uut organisatsiooni üldse vaja on. III kursuse juhendaja dots. Marju Lauristin ütles välja mõtte, et meie poolt valitud erialal tuleb eriti palju võidelda kõikvõimalike formaalsustega. Seetõttu peaksime me ka oma komsomoliorganisatsioonis hoiduma igasugusest formaliseerimisest, et ei sünniks lihtsalt uus paberimajandus, vaid organisatsioon meie enda jaoks.

RIINA MÄASING

VISIITKAART * VISIITKAART

Täna on arstiteaduskonna päev

Ja tänane teaduskondade elu tutvustav rubriik «Visiitkaart» on samuti arstiteaduskonna kanda. Meenutagem, et seni on selles rubriigis end tutvustanud ajaloo- ja õigusteaduskond. Nõnda palju sissejuhatust. Täna kell 15 saavad aulas sõna arstid. Iga-aastasel arstiteaduskonna päeval peab tänavu akadeemilise loengu «Kardioloogia sõlmküsimused» prof. J. Riiv. Teaduskonnast sellel õppeaastal kõneleb dekaan prof. L. Allikmets. Esinevad ka rektor A. Koop, tervishoiuminister prof. V. Rätsep jt.

Mida uut tõi algav õppeaasta arstiteaduskonnale?

Käesoleval aastal on arstiteaduskonnas 1669 üliõpilast, s. o. 101 võrra rohkem kui möödunud aastal. Üliõpilaste arv suurenes väljalangevuse vähenemise ja laiendatud vastuvõtu arvel stomatoloogia (möödunud õppeaastal 30, tänavu 35) ja pediaatria (36 — 45) osakondadesse. Kokku võtsime tänavu teaduskonda vastu 312 uut üliõpilast. Vastavalt vabariiklikele plaanidele ja kõrgenenud vajadusele nende erialade spetsialistide järele tõuseb vastuvõtt pediaatria, farmaatsia ja stomatoloogia osakondadesse lähema kolme aasta jooksul 50 üliõpilaseni. Suurenenud vastuvõtt tingis ühiselamutesse majutatud üliõpilaste protsendi languse: 52% tänavu möödunudaastase 55 vastu. Arvestades seda, missuguse osa meie üliõpilastest moodustavad Tartu päriselanikud, võiks optimaalseks pidada 80% üliõpilaste kindlustamist ühiselamukohaga. Järgmisel aastal saame ehk mõnel määral kohti juurde valmivas Nooruse tänava ühiselamus.

Muret teeb ruumikitsikus. Praegu on meie käsutuses vaid kolm auditooriumi (Lutsu 2, Vanemuise 46, keemiahoone ringauditoorium), mis mahutavad korraga nii pediaatria- kui raviosakonna eesti üliõpilased (kokku 160—170). Maarjamõisa piirkonnas puuduvad auditooriumid, mis mahutaksid üle 100 üliõpilase. 250 kohaga kirurgiakorpuse uue auditooriumi siseehitus on lubamatult veninud. 1982. aastaks, ülikooli 350. juubeliks lubas kõrghariduse ministeerium selle lõpetada. Selleks ajaks rekonstrueerime seal veel kaks auditooriumi, viies mahutavuse kuni 125—140 üliõpilaseni.

Väga kitsas on Vanas Anatoomikumis, kus õpivad esimesed kolm kursust, auditoorium mahutab aga ainult 100 üliõpilast. Samuti on 175 aastat tagasi ehitatud Vana Anatoomikumi muud ruumid liiga amortiseerunud võimaldamaks õppe-teadustööd tänapäeva tasemel. Seetõttu tuleb pidada mõned loengud (näit. anatoomia, histoloogia, farmakoloogia jt.) mitmes voorus. See koormab õppejõude ja pikendab üliõpiaste päeva. «Aknad» tunniplaanides on tingitud kõigi õpperuumide koormatusest teoreetilistes kateedrites. Rõõmustavaks uudiseks on «Eesti Projekti» tehnikanõukogu heakskiit arstiteaduskonna õppeteadusliku kompleksi I järgu projektile, mida hakatakse ehitama 1981. aastal. Lisaks ruumidele, mida hakkavad kasutama praegu Vanas ja Uues Anatoomikumis paiknevad kateedrid, tuleb hoones rida teaduslikke laboratooriume ja kolm suurt auditooriumi, millest üks mahutab 300 kuulajat.

Rõõmu teeb, et selleks õppeaastaks on paljud kateedrid õppejõudude koosseisult tugevnenud ja enamik kateedrijuhataiaid töötab suurepäraselt oma õppe- ja teaduslike kollektiivide juhtimisel. Suurenenud on kateedrite teaduslik-metoodiline osa Eesti NSV tervishoiuvõrgu erialasel suunamisel.

Tänavu läks käiku üld- ja molekulaarpatoloogia instituut (direktor dr. Ants Kallikorm), mis juba sel õppeaastal võimaldas muuta teadusliku töö juhtimise sihipärasemaks. Instituut on ka õppejõudude ja üliõpilaste eksperimentaalse teadustöö oluliseks baasiks. Instituudi rajamisel ja väljakujundamisel on palju abi osutanud ülikooli rektor professor A. Koop ja vabariigi Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium.

Teist aastat järjest võitis arstiteaduskond üleülikoolilise sotsialistliku võistluse. Püüame kohta hoida ka käesoleval õppeaastal.

Millised on Teie selle aasta tähtsamad ülesanded ja ettevõtmised?

Enamikul kateedrijuhatajatel kasvab ülikooliväline koordineeriv töö ühe üleliidulise probleemi koordineerimine — spetsiaalsed ravimeetodid. Kuulun ka NSVL Arstiteaduse Akadeemia farmakoloogia ja NSVL TA kõrgema närvitalitluse probleemnõukogudesse ning vastavate ajakirjade toimetustesse. Töö nendes nõukogudes on seotud igapäevase teadusliku tööga farmakoloogia kateedris.

Ka farmakoloogia nagu mitmete teiste meie teaduskonna kateedrite tööd iseloomustab koostöö välismaa teadlastega. Poola RV-s asuva Lublini ülikooli teadlastega uurime γ-aminovõihappe derivaatide toimemehhnisme ja New Yorgi ülikooli psühhiaatria kateedriga teeme võrdlevaid uuringuid dofamiini retseptorite tundlikkuse farmakoloogilise mõjustamise alal. Detsembris on mul ettekanne Nõukogude—Soome farmakoloogiakoostöösümpoosionil Moskvas.

1980. aastal peaks ilmuma prof. L. Nurmandiga kahasse kirjutatud «Farmakoloogia õpik», toimetamisel on «Scripta Medicorum» sarjas ilmuv koos prof. J. Saarma juhitud kollektiiviga kirjutatud «Kliiniline psühhofarmakoloogia».

Õppeainete maht on erinev, võrreldes meie õppeplaanidega NSV Liidus. Teoreetilistes õppeainetes on maht niisama suur kui meil. Kliinilistes õppeainetes on aga suuri erinevusi. Sisehaigustele, mida õpetab üks kateeder, pühendatakse 300—400 tundi (meil 1000—1200), kirurgiale, mida õpetab samuti üks kateeder, 300 tundi (meil 1000—1200), psühhiaatriale 150 tundi (meil 90), kliinilist farmakoloogiat õpetatakse intensiivselt ühel semestril, umbes 100 tundi viimase õppeaasta vältel. Loetakse ka meditsiinilise filosoofia kursust, milles pearõhk on bioeetika ning meditsiinilise sotsioloogia küsimustel. Filosoofiakursus viidi meditsiinikoolidesse sisse 3 aastat tagasi eesmärgiga arendada arstides sotsiaalset mõtlemist ja vastutustunnet.

Kateedrid USA-s on suuremad ja tudengeid on vähem (1 õppejõud 2—3 üliõpilase kohta). Õppejõudude õppetöö koormus on seega palju väiksem. See on seotud sellega, et lõviosa teadlastest on ülikoolides ja teaduslikku uurimistööd USA-s tehakse põhiliselt just ülikoolide juures. Teaduslikku tööga tegelevad vaid üksikud vanema kursuse üliõpilased, kes tahavad pärast lõpetamist saada ka teaduste doktori kraadi, ning aspirandid. Aspirantuuriaeg ei ole kindlaks määratud, keskmiselt kulub teaduste doktori kraadi saamiseks 3—5 aastat. Sooritada tuleb eksam võõrkeelest, kaks eksamit erialalt ning 3—4 eksamit teistel kõrvalerialadel, mida loetakse spetsiaalselt aspirantidele. Dissertatsioon kaitstakse komisjoni ees ja diplomi annab välja ülikool.

Sõna on

DEKAANIL ENSV TEENELISEL TEADLASEL PROFESSOR LEMBIT ALLIKMETSAL

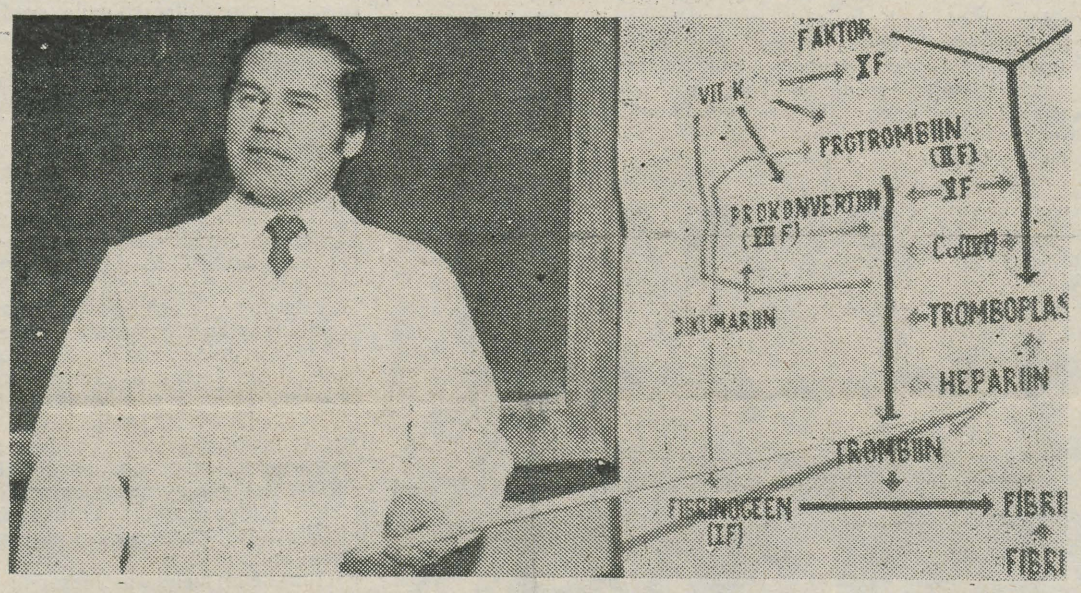

Mööd unud aastal viibisite 6 kuud USA ülikoolides. Mõni tähelepanek erinevustest ookeani taga, võrreldes meiega.

Ülikoolid USA-s on paljuharulised. Nii näiteks kujutab üks tavaline, eriti osariigi ülikool USA-s endast kõikide Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste summat, vaid usuteaduse õpetamine toimub eraldi koolides, mida riik ei finantseeri. Ülikoolidest eraldi on USA-s ka üksikuid tehnikainstituute. Arste ja farmatseute valmistatakse ette ainult ülikoolides. Ka meditsiiniõed valmistatakse ette arstiteaduskondade juures.

Arstiteaduskonda (tegelikult tõlkes meditsiinikool — *Medical School*) võetakse USA-s aastas vastu keskmiselt 100—200 üliõpilast, kes on lõpetanud 4-aastase kolledži. Seetõttu kestab õppeaeg arstiteaduskonnas 4 aastat ja alustatakse kohe anatoomia, füsioloogia, biokeemia, patoloogia õppimisega (füüsikat, keemiat, keeli ja ühiskonnateadusi õpetatakse eelnevalt kolledžis). Esimesed kaks aastat kulub meditsiini teoreetiliste ainete õpetamisele. Saadakse põhjalikud teadmised molekulaarbioloogiast, biokeemiast, väga palju tunde on pühendatud kliinilisele laboratooriumile. Vaid kahe aasta jooksul õpitakse kliinilisi aineid, seda korvab aga internatuuriaasta, mille jooksul intern elab 24 tundi päevas haiglas. Järgneb, olenevalt erialast, 2—5 aastat spetsialiseerumist.

Tööpäev on üliõpilasel tihe ja kestab 8—10 tundi. Kuigi laupäeval õppetööd ei ole, kostab ühiselamus terve päev kirjutusmasina klõbinat: üliõpilased valmistavad ette seminare. Laupäeviti ja tööpäeva õhtuti on raamatukogud üliõpilastest tulvil. Suur osatähtsus on iseseisval tööl, loengud on vaid teoreetilise meditsiini ainetes ja sedagi 50—60% ulatuses programmist. Palju nõutakse teaduslike ajakirjade lugemist. Kontrolltööd on sagedased, kõik eksamid on kirjalikud. Tihti on ühes õppeaines mitu eksamit. Ülikooli lõpueksamid on programmeeritud unifitseerimise mõttes. Arstiteaduskonna üliõpilane istub palju tunde laboratooriumides, tal on peaaegu alati isiklik mikroskoop. Keskmine ameerika üliõpilane paistab silma väga tõsise töössesuhtumisega, tema tunnuseks on mikroskoop ühes ja kirjutusmasin teises käes, eriti eraülikoolides, kus kõige eest tuleb kallilt maksta. Üks õppeaasta USA arstiteaduskonnas maksab 6000—8000 dollarit. Eurooplasele on võõrastav, et kitlite kandmine ei ole kohustuslik õppetöös kõigis ülikoolides. Vanema generatsiooni esindajad kannavad siiski. Kitlita arst võtab vastu ambulatoorseid haigeid ülikooli polikliinikuis. Enamasti haiglates siiski meditsiinitöötajad kasutavad kitleid.

Meditsiini probleem nr. 1?

Praegune meditsiinialane uurimistöö maailmas on suunatud eelkõige kahe väga tähtsa probleemi lahendamisele: immunoloogia seaduspärasuste ja geneetilise koodi selgitamine. Vastavalt sellele on valitsevaks keemiline, molekulaarbioloogiline, biokeemiline uurimissuund, mis peaks ka meie ülikooli arstiteaduskonna kateedrites kiiresti süvenema. Sellele aitab oluliselt kaasa üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi rajamine. Vaid nende probleemide edukas lahendamine teeb võimalikuks efektiivse võitluse viirushaiguste ja kasvajatega. Kõrvuti nendega jäävad tänapäeva meditsiini tehnilised probleemid nagu organite asendamine ja tehisorganite loomine. Kuid ka siin on edu põhiliselt molekulaarbioloogia ja patoloogia kaudu.

Meditsiini tulevik?

Edasine arstide arvu suurenemine ei kindlusta meditsiini progressi, samuti mitte kiire süvendatud spetsialiseerumine, selle tagab meditsiini organisatsiooni täiustamine, kus teaduse saavutused tervise kaitseks ja haiguste raviks rakendatakse maksimaalselt. Sotsiaalses mõttes peaks arst kujunema pigem teadlaseks-konsultandiks tervise hoidmisel kui «tohterdavaks» spetsialistiks, kes haiguse diagnoosimisest ja ravimisest kaugemale ei näe. Arst peab võitlema eelkõige haiguste sotsiaalsete ja bioloogiliste tekkepõhjuste vastu.

Tulevikumeditsiinis jääb kindlalt esikoht teaduslikule suhtumisele, pole enam kohta posimisele. Kahjuks esineb veel meie päevil šarlataanlust, mõnikord Eestiski. Näiteks praegune haigete inimeste petmine SKB «Desintegraatoris» Tallinnas toodetava ülikalli hapu kääritise (toiduhüdrolüsaat AU-8) reklaamimine ja müümine elanikkonnale ravimi pähe kõigi haiguste vastu. Küllaltki pretsedenditu nähtus.

Meditsiini õpetamise tulevik?

Et meditsiin on väga vana teadus ja teda on õpetatud iidsetest aegadest saadik, et meditsiini õpetamisel on välja kujunenud kindel süsteem, siis olulist revolutsiooni õpetamises ette näha ei ole. Õpetamise metoodika areneb, ja seda eelkõige teoreetiliste teadmiste õpetamisel. Pearõhk õpetamises asetub küsimusele «Kuidas õpetada teoreetiliselt õigesti ja sügavuti mõtlema?». Vilumused praktiliseks tööks omandatakse niikuinii.

Lähemas tulevikus on oodata arstide ettevalmistamise õppeplaanide ümbertegemist ka meie riigis. Seekordne püüe 1975. aasta uue õppeplaaniga revolutsiooni meditsiini õpetamisse tuua ebaõnnestus, nõrgendades arstide teoreetilist ettevalmistust fundamentaalteadustes. Seetõttu on äärmiselt oluline täita selle aasta juulis vastuvõetud valitsuse määrus kõrghariduse edasiarendamisest meie maal. See tagab spetsialistide ettevalmistuse paranemise nii teoreetilises kui ka sotsiaalses mõttes.

Teie soovitused üliõpilastele käesolevaks õppeaastaks?

Töökust ja optimismi, kindlust teadmistes. Arstiteaduskonna üliõpilane ei tohi unustada enese harimist: ta peab õppima võõrkeeli, lugema meditsiiniajakirju. Tarvis on omandada profülaktiline suhtumine haigustesse, tuleb arendada endas otsuse- ja sihikindlust, ja mis kõige olulisem — sisemist vastutustunnet arsti (farmatseudi) vande üllate põhimõtete järjekindlaks täitmiseks.

1300 liiget

Ülikooli ja linna ühe suurima, arstiteaduskonna 1300-liikmelise komsomoliorganisatsiooni juhtimine lasub 17 komsomolibüroo liikmel ning kursuste ja osakondade büroode sekretäridel. Meie teaduskonnas on komsomolitööl kolm iseärasust: õppeprogrammi mahult ning tööpäeva pikkuselt on arstiteaduskond vaieldamatult ülikooli raskemaid; tegemist on paljurahvuselise teaduskonnaga (esindatud on kõikide liiduvabariikide ja paljude ANSV-de noored, kokku üle 20 rahvuse); arsti kutse ei ole tavaline.

Probleeme on palju. Nii üldisi ideelis-poliitilise kasvatustöö kui ka kutseprobleeme. Tulevase arsti esteetilis-kõlbelise ja humanistliku maailmavaate kujundamise ülesandeid lahendatakse meie teaduskonnas kompleksselt.

Mis siis iseloomustab arstiteaduskonna komsomolitööd? Lisaks traditsioonilistele sektoritele on meil ainulaadne tervise sektor (juhataja R. Kukk), mis tegeleb tervislike eluviiside propageerimise ja doonorlusega. Viimase tähtsust ei oska meie tulevased arstid kahjuks veel iseseisvalt hinnata. Kui enamikus välismaa ülikoolides on arstiteaduskonna üliõpilastele iseenesestmõistetav anda kord aastas tasuta verd, siis peame meie oma tudengeid «premeerima» vaba päevaga, mis võetakse välja pühade pikendamiseks.

Mööd unud õppeaastal sõlmisime sõprus- ja koostöölepingu RAT «Vanemuise» komsomoliorganisatsiooniga. Oleme aidanud teatri komnoortel pidada loenguid poliitikast ja tervisest, «Vanemuise» noored näitlejad aga sisustasid kevadel meie klubiõhtuid oma programmiga. Kohtumisõhtuid on toimunud ka teatris ja «Medixis».

«Medix», ainuke ühiselamuklubi TRÜ-s, oligi möödunudaastane murelaps. Üliõpilased olid nõus omal käel remonti tegema, kuid ülikooli majandusosakond ei suutnud meid varustada uue põranda tegemiseks vajalike materjalidega. Loodame, et sellel õppeaastal saab remont teoks.

Meie komsomoliorganisatsioonil on sidemed Jerevani RÜ, Tbilisi RÜ, Vilniuse RÜ arstiteaduskondade ja Riia, Kaunase ning Leningradi II Meditsiiniinstituudi komsomoliorganisatsioonidega.

Meil on parim õppedistsipliin, oleme esirinnas ÜTÜ liinis, samuti juhime üleülikoolilist rühmadevahelist sotsialistlikku võistlust (V kursuse XVIII rühm). Hästi on üliõpilastel läinud ka üleülikoolilisel spartakiaadil. Et oleme saavutanud juhtiva positsiooni mitmel alal, ei tohi me teha selliseid organiseerimisvigu, nagu juhtus viimase laupäevaku puhul.

Rääkides tulevasest arstist komsomoliaktivistist, tahaksime põõrata tähelepanu veel ühele aspektile. Paljud praegused tervishoiutegelased, nende hulgas Tartu Kliinilise Haigla peaarst L. Karu, Tartu Onkoloogiadispanseri peaarst E. Savisaar, Tartu Kiirabijaama peaarst R. Allikvee jpt. kogu vabariigis tuntud inimesed, said esimesed ühiskondliku töö kogemused just ülikooli komsomoliüritustest.

Kes siis on meie teaduskonna tänased aktivistid, kellel jätkub aega ja tahtmist tegelda komsomolitööga ning kaasa lüüa ÜTÜ-s? Peale nende, kes arstiteaduskonna päeva puhul teenisid kiituse ministri ja rektori käskkirjadega, tahaksime nimetada Hannes Kuiva (VI k.), Sulev Haldret (VI k.), Ervin Vilsonit (IV k.), Indrek Miidlat (IV k.), Liia Hansonit (V k.), Jaak Aru (III k.) ja Tõnu Loogi (II k.).

Tahame näha meie tudengite aktiivset osavõttu probleemide lahendamisest ja teaduskonna komsomolipalge kujundamisest. Tuleb jõuda arusaamisele, et teaduskonna komsomolibüroo ei ole ainult koht, kust võib saada allkirja iseloomustusele või mõnele teisele dokumendile, vaid seal on niisamasugused noored inimesed, kes püüavad arvestada kõiki positiivse programmiga soove ja ettepanekuid.

„Minu elukutse on arst“

35-aastase arstitöö kvintessentsi arstidest ja nende kutsumusest avaldas sisehaiguste propedeutika kateedri juhataja prof. JAAN RIIV oma 60. aasta juubeliaktusel 24. septembril. Toome selle intervjuu iseendaga tänases numbris ära lühendatud kujul.

Missugune peaks olema ideaalne arst ja kuidas selleks saada?

Eelmise sajandi algusest pärit mõttekild — meditsiin on tulevikus loodusteadus või üldse mitte teadus — on jäänud kehtima. Niisama õige on ka tõsiasi, et arstimine on rohkemat kui ainult loodusteaduslik meditsiin. Tõeline ja hea arst peab teadmiste kõrval laskma rääkida oma kunstnikuintuitsioonil. Arst peaks olema rohkem kunstnik kui faktide koguja ja registreerija. Iga kunstnik peab esmajoones oma tehnilist käsitööd oskama, oma ala tehnikat valdama, kuid ilma hingeta töötada ei saa.

Mis siis meditsiin õieti on, kas kunst või teadus?

Tõepoolest, veel sajand tagasi oli ta ülekaalukalt kunst. Konkreetsed teadmised olid üsna abitud. Kaasajal on vist õige pidada seda kunstielementidega teaduseks, kusjuures see kunst ei avaldu mitte ainult filigraanselt tehtud operatsioonis, elegantsetes diagnostilistes ja raviprotseduurides, hiilgavas manipuleerimises, vaid ka hingestatud sisus, tegevuse hinges.

Arst ei saa diagnoosi määrata ainuüksi erinevate haigustunnuste alusel, neid tõenäosusstatistika reeglite kohaselt töödeldes, vaid ka oma kogemustel põhineva intuitsiooni järgi, mis võimaldab sümptomeid ja uurimistulemusi valikuliselt hinnata. Seegi on kunst, kunst üldisemas tähenduses. Veel suuremat osa peab arstikunst mängima haige inimese ravi juures. Ei aita sellest, et pärast diagnoosi määramist ulatatakse haigele retsept. Arst peab teadma haige füüsilist, psüühilist ja sotsiaalset tagapõhja, üldist konstellatsiooni.

Arstil, kes ravikunsti tahab omandada, peab moodsa arstiteaduse relvastuse kõrval olema veel tugev soov haiget aidata. Ainult sellisel pinnasel võib kasvada tõeline arst ja ainult sel puhul võib haige öelda: «Arst on mind tõesti aidanud.» Või vähemalt: «Arst on mind tõesti tahtnud aidata.» Teise arsti kohta ta ütleb: «Tema rohud mind terveks teinud ei ole. Mul pole usku temasse ega tema rohtudesse.» Kuigi vahest mõlemad arstid andsid haigele ühte ja sama ravimit.

Kas arst, vähemalt hea arst peab olema üleloomulike omadustega?

Kas heaks arstiks, selle kummalise ja omapärase, mõnevõrra romantilise elukutse heaks esindajaks saamine on raske?

Saamine vahest mitte, kui täidetakse mõned tagasihoidlikud eeltingimused.

Vaimuomadustest on andekus hea asi, kuid ka üsna keskpäraste võimetega inimene võib arstina läbi lüüa. Peaasi on osavõtlik, tähelepanelik ja abivalmis suhtumine haigesse. Haige peab aru saama, et arst tahab teda aidata. Kuigi vahel ei oska, aga kogu hingest tahab. Soe tunne tekib sellise arsti vastu. Mis sest, et ta mõnikord on veel nooruke, veidi rumal, mis sest, et ta ei tea viimaseid teaduse nippe, kuid ta pole ükskõikne. Haige suhtes ükskõikne arst on väga halb arst. Arstiks saamisel peab olema rahuldav tervis, sest õppimine ja hiljem reatohtrina töötamine on raske. Ei ole just tarvis sipelga või mesilase programmeeritud ja rumalat usinust, kuid ilma tööta head arsti ei sünni. Tulevad karjeristid, ülbed paberimäärijad või rumalad ja haletsemisväärsed hädavaresed.

Abu Ali Ibn Sina, latiniseeritult Avicenna ütlemise järgi parafraseeritult peaks arstil olema kotka pilk, lõvi süda ja osavad käed. Muidugi, ka selliseid arste on. Arusaadavalt on tegemist korüfeedega ja niisugustel arstidel on suur autoriteet. Kuid kas alati sellist kotka pilguga, lõvi südamega ja meistrikätega spetsialisti saab heaks arstiks nimetada? Eks haige ise märka.

Head arsti iseloomustavad tavaliselt rohked teadmised ja kogemused. Need näitajad on vajalikud edukaks tööks. Siin pole midagi ületamatut. Teadmisi saab omandada, kogemused tulevad tööga.

Veel ühest vajalikust omadusest — oskusest mõtelda, eriti oskusest sünteetiliselt mõtelda. Hippokratese arvates peab arst olema ka filosoof. Peab oskama mõtelda asjade olemuse ja sündmuste põhjuste üle. Põhjuse otsimine ja avastamine on juba uurimine, teaduslik töö. Seega juba ühe haige arstimine on uurimine nii puht teaduslikus kui ka filosoofilises plaanis. Asju ja sündmusi tuleb jälgida nende vastastikuses seoses.

Arstil peab olema küllaldane huumorimeel. Nii nagu huumorimeeleta inimene on poolik inimene, nii on huumorimeeleta arst poolik arst. Huumorimeel on tugeva ja mitmekülgse isiksuse vooruseks. Huumor sisendab optimismi. Iga haige aga vajab optimismi, vajab lootust. Huumor avab tee tervisele.

Arstil peab olema lai silmaring. Mida rohkem ta teab, seda parem. Siin peab avalduma arsti universaalsus. Arstil tuleb lävida paljude erialade inimestega ja midagi ei liida inimesi selliselt kui ühised huvid. Paraku ei ületa nii mõnegi arsti huvid «kollase kirjanduse» tasandit ja õppejõududena oleme olnud rabatud, kui selgub, et mõni arstiteaduse tudeng pole kuude kaupa ühtegi ajalehte käes hoidnud. Kuidas nii saab sündida hea arst?

Missugune mõtlemistüüp on arstile sobilikum, kas humanitaarne-üldistav või täppisteaduslik-analüüsiv?

Mõlemad elemendid on arstile vajalikud, kuid pooldan esimese ülekaalu. Puhtmatemaatilise mõtlemisega arst võib hästi diagnoosida, kuid haiget ta tavaliselt hästi ei ravi. Inimene ei ole masin. Inimene on keerukam kui masin. Võime juba praegu valmistada diagnostika- ja ravimasinaid, mis töötavad 99,9%-lise täpsusega, kuid ravida laseksin end ikkagi inimarstil, eelistades isegi neid, kellel puuduvad uhked tiitlid ja kraadid. Arsti väärtus ei seisne mitte tema ametikohas, teaduslikes kraadides ja kutsetes, vaid inimlikkuses, inimlikus lihtsuses, võimes mõista teist inimest, võimes anda oma parim haige abistamiseks. Naeruväärne on see tohter, kes haigele mõista annab, et ta on õpetatud mees, kes vaatab haigele ülalt alla. Haiget saab kõige paremini aidata tema tasapinnal olles.

Peame süvendama noortes arstides psühholoogia tundmist. Haige inimese psüühikat tundmata teie ainult mängite arstimist, mängite arsti nukkudega. Arst peab haiget tundma tervikuna, peab tundma tema keha ja tundma tema hinge. Kui paljud haigused on tingitud lihtsalt inimese tundeelu häiretest ja kui hõlpus on sageli haiguse käiku mõjustada hea, oskusliku ja parajal ajal öeldud sõnaga. Need on liigagi tuntud asjad, mida arstikunst, nimelt kunst, tundis juba mitu tuhat aastat tagasi.

Tähendab, ka inimese hing vajab arstimist, sest hinge ei saa kehast eraldada. See on keha ja psüühika ühtsus. Meie tingimusis on arsti see tegevusesfäär järjest rohkem esiplaanile nihkunud. Kui arst ei võta raske haige hingeelu juhtimist enda peale, siis võivad seda teha nurgatagused jutlustajad, kes paraku liiga hästi psühholoogiat tunnevad. Tühja kohta siin olla ei saa. Siin peab arst seisma haige kõrval. Mitte mustas kuues, vaid valges kitlis.

Vähemalt niisama oluline on arst eeskujuna. Mitte kõiki õpetatud mehi ei jälgita nii teraselt kui arste. Kui tahame oma tõekspidamisi inimeste hüvanguks rakendada, siis peame ka ise oma õpetussõnade järgi käima.

Mis on noortel tänapäeval arsti kutse omandamise stiimuliks ehk, nagu öeldakse, kutsesuunitluseks? Mis on meditsiini külgetõmbejõuks ikkagi, vaatamata kõigele?

Hea teenistus? Langeb ära. Kerge töö? Praktiline arst seda väidet ei kinnitaks. Puhas töö? Võib-olla. Arsti amet on suuresti diferentseerunud. On erialasid, kus töö on tõesti puhas. Ühiskondlik positsioon ja tunnustus? Millest äsja rääkisime. Alati on olnud ja tuleb veelgi arstikutse esindajaid, kes saavutanud üldrahvaliku lugupidamise ja auväärse ühiskondliku positsiooni. Meie inimesed, mul on väga hea meel seda kinnitada, armastavad ja austavad oma arste. Erandeid muidugi on, kuid need ainult kinnitavad seda reeglit. Meie põlvkonna noortele arstidele võime pakkuda suurepäraseid eeskujusid ja eeskujud nakatavad.

Teaduslikud avastused ja karjäär teadusepõllul? Teadus pakub alati võimalusi ja meditsiini uurimisperspektiivid on ammendamatud ja igavesed. Siin ei teki kunagi tunnet, et kõik on juba ära tehtud ja midagi pole enam avastada. Avastada on veel kõik. Teadmiste ürgkoopasse on tunginud alles esimene valguskiir ja teinud nähtavaks ainult üsna väikese nurgakese. Tagapool on kõik veel üsna pime. Vajame helgeid ajusid ja uurimislembelist mõistust.

Romantika? Olla kuulsusrikka professiooni esindaja. Olla inimese sündimise ja surma juures, olla kahe jalaga keset elu. Kahtlemata uhke ja väärikas tunne. Kahtlemata väga tugev stiimul noortele ja meile kõikidele.

Kuid siiski kõige olulisem, arsti loomusele kõige omasem stiimul on oma teadmiste ja oskuste rakendamine iseenese ja kaasinimeste abistamiseks, võimalus olla kasulik ühiskonnale. Olla arst nõuab tugevat ja sügavat kutsumust. Inimarmastus, pieteeditunne kõige elava suhtes, sügav kiindumus looduse loomingu vastu on olnud ja jääb ka edaspidi ehk kõige põhilisemaks kutsungiks, miks noored inimesed tahavad saada arstiks, miks nad valivad selle ülimalt raske ja väga paljuski eneseohverdust nõudva elukutse.

Olen uhke, et võin olla arst, ja kui Nööbivalaja lubaks alustada uuesti, siis valiksin sama tee.

Spordimeditsiini osakond

Kuulub see arsti- või kehakultuuriteaduskonda, küsivad paljud. Kuulume siiski arstiteaduskonda, sest meist saavad tulevikus arstid. Kuid ka kehakultuuriteaduskonnaga on meil palju ühist, teeme ju nagu nemadki sisseastumisel kehalisi katseid ja nende õppejõudude juhendamisel saame ettekujutuse põhiliste spordialade teooriast ja praktikast. Meil on viie kursuse jooksul suvel ja talvel Käärikul õppe- ja spordilaagrid, kus kuulame loenguid ja teeme sporti.

Et spordimeditsiini saab terves NSV Liidus õppida ainult Tartus, siis on meil üliõpilasi peaaegu igast liiduvabariigist ja õppetöö toimub loomulikult vene keeles.

● Aastate jooksul on meil välja kujunenud **rida traditsioonilisi üritusi**, mida organiseerib iga kord erinev kursus. Need üritused on alati oodatud, neid valmistatakse hästi ette ja nad on saanud populaarseks mitte ainult meie üliõpilaste, vaid ka teiste vene osakondade üliõpilaste hulgas. Et seni on ülikoolis vähe üritusi, kus osaleksid kõik vene osakonnad, siis oleme kutsunud kaasa lööma mõistagi teiste vene osakondade tudengeid. Niisugustest traditsioonilistest üritustest võib nimetada esmakursuslaste üliõpilaseks löömist II kursuse poolt. Aasta lõpul organiseerib III kursus näärikarnevali, kus toimub kursustevaheline viktoriin. Naistepäeva tähistame kõik ühiselt Käärikul. Esimeseks aprilliks valmistab I kursus ette «Humoriina», aprillis-mais toimub V kursuse eestvedamisel VI kursuse ärasaatmine.

● Viimastel aastatel on meil suure hoo sisse saanud **taidlus.** Kui aastaid tagasi tuli osakonna taidluskonkursile välja paar-kolm kursust, siis mullu olid esindatud kõik kursused ja kavad olid kõigil ühtlaselt head. Läinud aastal tunnistati meie agitbrigaad kõrgkoolide parimaks. On tekkinud grupp filmihuvilisi, kelle eestvedamisel on valminud mängufilm, tulemas uus mängufilm ja valmimisjärgus osakonda tutvustav dokumentaalfilm.

● Et **ülikooli spartakiaadil** ainult tippudega midagi ära ei tee, näitas eelmisel aastal saavutatud 12. koht. Sel aastal liitsime tippudele massi ja spartakiaadivõit oli praktiliselt käes juba enne viimast ala. Traditsiooniks on saanud kursustevahelised võistlused korv-, võrk- ja väravpallis ning ujumises. Kõige populaarsemaks spordialaks on siiski jalgpall.

● Aastaid oli spordimeditsiini osakond **õppetöös** arstiteaduskonna punaseks laternaks, viimastel sessioonidel oleme suutnud jõuda aga teaduskonna paremate hulka.

● Milles seisneb osakonna edu saladus? Kindlasti tugevale alusele seatud **komsomolitöös**, komsomolist on saanud tõepoolest kogu osakonna elu juht. Iganädalastel osakonna komsomolibüroo koosolekutel arutatakse üksikasjaliselt läbi kõik plaanid, antakse hinnang toimunud üritustele, analüüsitakse läbi vead. Büroole kutsutakse aru andma halvasti õppijad. Ideoloogiasektor kontrollib kursustel poliitinformatsioonide korraldamist ja organiseerib kogu osakonda haaravaid üritusi. Osakonnal on ühiselamutes kaks seinalehte (Leningradi mnt. 25 ja 89). Tihe koostöö on komsomolibürool spordimeditsiini kateedriga. Iga kuu korraldatakse aktiivi koosolekuid, millest võtavad osa ka büroo liikmed, kursuste vanemad ja juhendajad, kõik kateedri õppejõud.

Kuid paljuga ei saa veel rahule jääda, nagu näiteks distsipliini ja olukorraga ühiselamus, vähe üliõpilasi võtab osa ÜTÜ tegevusest jne.

Peame arvestama, et tegemist on paljurahvuselise kollektiiviga, kus igaühel on erinevad harjumused ja temperament, sellest tulenevalt ka erinevad arusaamad ja käitumine. Loodame, et rahvuslikke iseärasusi arvestades suudame veel paremini täita enda ees seisvaid ülesandeid.

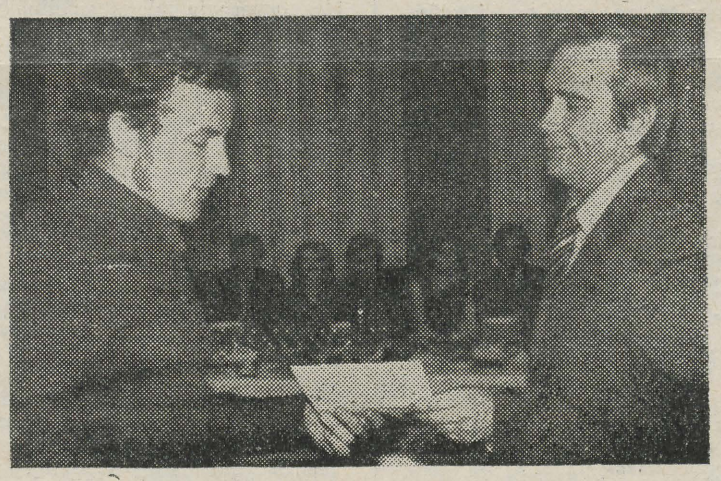

Pisut suurest ühingust

Arstiteaduskonna ÜTÜ on ülikooli kõige arvukama liikmeskonnaga. Ligikaudu 80% teaduskonna üliõpilastest (kokku on neid 1669) osaleb ÜTÜ-s. Aktiivseid liikmeid, s. t. neid, kes tegelevad iseseisva uurimistööga ja esinevad ringide koosolekutel, on mõnevõrra vähem. Et aprillis peetud humanitaar- ja loodusteadustealase üliõpilaste vabariikliku konverentsi meditsiinisektsioonides kuulati ära 220 ettekannet, võib oletada aasta ringi tehtavate referaatide-võistlustööde arvu. Ringidesse tullakse ise ja ka teemad valitakse enamasti ise.

Need, kes on tublid ÜTÜ töös, on tublid ka õppimises, kinnitab statistika: ÜTÜ esimees E. Vasar (nüüd on ta füsioloogiakateedri aspirant) sai Lenini-nim. stipendiumi ja möödunudaastane üllataja M. Viigimaa, kes esines kevadisel konverentsil 4 ettekandega erinevates sektsioonides, saab alates sellest õppeaastast Burdenko-nimelist stipendiumi.

Missugused on arstiteaduskonna ÜTÜ plaanid tänavuseks aastaks?

Selle küsimusega pöördusime arstiteaduskonna ÜTÜ-d juhendava õppejõu doktor **I. VAASA** poole.

«Plaanid päris kindlalt veel paika pandud ei ole. Ettekandeid tuleb esitama sõita aga kindlasti ka väljapoole vabariiki. Traditsiooniliselt oleme käinud Užgorodis, Novosibirskis, Tbilisis, Dnepropetrovskis, Vilniuses, Riias jm.»

Missuguseid nõudeid esitate esmakursuslastele, kes tahavad ÜTÜ-s kaasa lüüa?

«Loogiline oleks alustada referatiivsete töödega nende kateedrite juures, kus toimub õppetöö, s. o. anatoomia kateedris. Need, kes on huvitatud kliinilistest probleemidest, peavad jälgima kuulutusi ÜTÜ ringide koosolekute kohta.»

Niisiis, julget pealehakkamist esmakursuslastele ja jõudu vanematele ÜTÜ-lastele!

Pildil: prof. A.-E. Kaasik annab konverentsi diplomi T. Asserile.

Intervjuu tulevase arstiga

Missugune on arst? Süstlaga ja hirmus. Peale selle söödab igasuguseid halvamaigulisi tablette sisse. Ja mida temalt üldse pärida võib?! Kord küsisin ühelt malevaarstilt, mis tal suunurgad üles, mis alla veab. Vastuseks sain kõigi vastavate lihasegruppide ladinakeelsed nimetused. Nii et neid tervisejüngreid ei või iial teada.

Nii mõtlesin, kui koputasin arstiteaduskonna ravi eriala V kursuse üliõpilase LAURI GUSTAVSONI intritoa uksele. Ukse avas meeldiv hallisilmne noormees, kes tablettide asemel võisakalt istet pakkus. Läksi küsimiseks-kostmiseks lahti.

Mille poolest erineb arstitudeng teistest üliõpilastest?

Kas ta üldse erineb? Õppetööga seotult muidugi. Ja märgi poolest teklil.

Miks sina tahad just arstiks saada?

Kutsumust varasest lapsepõlvest ei ole ja ega keskkooliski see otsus kõhklusteta küpsenud. Praegu leian, et tegin õige valiku. Tahan tegelda inimestega, osata neile hädas nõu anda.

Mis on sinu arvates kõige valusam probleem arsti jaoks?

Kui ta tunnetab võimetust, oskamatust haiget ravida. Või näeb patsiendis ainult ravi objekti, mitte inimest (ei oska läheneda individuaalselt).

Mis on valusaim probleem Tartu arstitudengi jaoks?

Seda tuleks küsida nendelt üliõpilastelt, kellel elamispinda ei ole. Aga üldiselt on probleemid erinevad.

Oled ühiselamu vanem. Teie ühiselamu on tunnistatud TRÜ omadest parimaks. Mis on selle sõna taga?

Viimased kokkuvõtted tehti vist 3—4 aastat tagasi. Ise selles majas

(Järg 4. lk.)

«Visiitkaardi» koostasid arstiteaduskonna üliõpilased Jaak ARU, Oleg ŠEVTSUK ja Ants LÕHMUS ning ajakirjandusüliõpilane Külli MUNA.

ARSTITEADUSKOND

ülikool olümpia

Iga nelja aasta järel toimuv kulminatsioon spordimaailmas ei lähe niisama mööda suuremast osast inimestest, meie ülikoolistki mitte. Otsest sidet peavad suurmängudega meie üliõpilased-olümpialased, päris lähedast ülikooli õppejõud, NSVL koondise treenerid. Omad plaanid on teistelgi tudengsportlastel (miks mitte järgmisi mänge silmas pidades), hoopis spordialtiim võiks olla kogu tudengkondki, ja mitte ainult olümpia-aastal. Mis on ülikooli spordiorganisatsiooniidel tänavu plaanis ja missugused ülikooli sidemed olümpiaga, sellest nelja mehe intervjuuvastuste kaudu tänases, jõudumööda ka tulevastes ülikoolilehe numbrites.

● **Kuidas sobivad kokku mõisted olümpialane ja üliõpilane ning vastupidi, on's kõrgharidus ise üheks eduka sportimise tingimuseks, küsisime ülikooli rektorilt, professor ARNOLD KOOBILT.**

«Probleem ei ole uus. Vastuolu tippsportlase-üliõpilase ja üha keerulisemaks muutuvate õppeprogrammide vahel on reaalselt olemas. Tee selle vastuolu ületamiseks tuleb aga leida. Mina ei ole selles suhtes ei liigselt optimist ega ka pessimist. Leian, et on võimalik kõrgkoolis teha tippsporti ja jõuda kõige kõrgemale, ka olümpiani. Tõsi, teatud tingimustel. Ühest küljest on vajalik tippsportlasele eritingimuste loomine õppimiseks, puhkamiseks, s. o. erigraafikute, konsultatsioonide jm. näol. Teisest küljest sõltub kõik sportlasest enesest, tahtmisest ennast ületada. Juba kaasaja spordi enese seisukohast peab sportlasel olema tohutu tahtejõud ja enesevalitsemine, et tippu jõuda. Topelt tahtejõudu peab aga olema sportlasel, kes õpib kõrgkoolis. Ära tuleb kasutada iga vaba moment ja võimalus. Paraku ka isikliku elu ja muude huvide arvelt.

Kõrghariduse tähtsuse suhtes tippsportlase jaoks ei saa aga olla kahtepidi mõtlemist. Mida suuremaks muutuvad nõudmised tippspordis, seda täiuslikumad on nõudmised ka intellekti osas. Tänapäeva sport ilma arenenud mõistuseta, suurte teadmiste, eeskätt eneseanalüüsi võimeta, on mõeldamatu. Seda kinnitab kogu senine spordipraktika, kus kõige suuremate saavutusteni, ja seda praktiliselt kõikidel aladel, on jõudnud just intellektuaalselt arenenud sportlased. Borzov, Vlassov ... Näiteid võib palju tuua.»

● **Sellest, et kehakultuuriteaduskonnal on peale sportlaste ettevalmistamise veel teisigi sidemeid olümpiaga, rääkis kehakultuuriteaduskonna dekaan professor ATKO VIRU.**

«Kõige nähtavam osa kuulub muidugi olümpiakandidaatide ettevalmistamisele. NSV Liidu rahvaste spartakiaadil, mis oli Moskva olümpiamängude eelprooviks, esinesid meie üliõpilased küllaltki hästi. Paljud tudengid kuulusid vabariigi esindusvõistkondadesse, toodi ära ka medaleid: kulla võitis sõudja Reet Palm, pronksid kuulusid aerutaja Jüri Poljansile ja sõudja Gennadi Kinkole. Keda aga võime ülikooli tudengitest olümpial näha? Kõige kindlamateks kandidaatideks on KKT II kursuse üliõpilased Reet Palm ja Jüri Poljans. Teatud võimalused olümpial võistelda on ka aerutajal Arnold Ruukelil, kes varem istus ühes süstas Jüri Poljansiga, ning sõudja Merle Morrissonil. Vigastuse tõttu jäi hooaeg vahele Gennadi Organovil, hoolas treening aga tagaks ehk temalegi koha olümpiakoondises. Peale nende on koondise treeneritel silmapiiril veel paar-kolm meie üliõpilast. Kõik võimalused esineda ainukese eesti sportlasena Lake Placedi taliolümpiamängudel on olemas KKT IV kursuse üliõpilasel Fjodor Koltšinil.

Peale olümpiakandidaatide ettevalmistamise on meil teisigi olümpiaga seotud tegemisi. Sinna hulka kuuluvad ka meie teadusemeeste tööd. Aastavahetusel esitasime Üleliidulisele Kehakultuuri Teadusliku Töö Instituudile seitse ettepanekut, mis puudutavad võistkondade ettevalmistamist mängudeks. Kehakultuuriteaduskond on juba pikemat aega seotud kümnevõistlejate treeningsüsteemide uurimisega. Seda tööd juhib NSV Liidu teeneline treener dots. Fred Kudu, kes selles vallas ka palju saavutanud. Uurimistöid hormonaalse regulatsiooni alal viib läbi professor Paavo Kõrge. Spordimeditsiinikateedri juhataja professor Toomas Karu eestvedamisel käivad uuringud sportlaste kompleksse vaatluse alal elektronarvuti kaasabil.

Panuseks olümpiale loeme ka oma Kääriku baasi. Sel aastal viibivad Kääriku uisutajate ja mitmevõistlejate olümpiakoondise liikmed. Oma jälg on jäetud olümpiaehitustelegi. Pirita regatikeskuses oleme maha pidanud laupäevaku.»

● **Ülikooli spordiklubi olümpia-aasta plaanidest saime teada juhatuse esimehelt dotsent ARNOLD VAIKSAARELT.**

«Ühe suurema ettevõtmisena katsume veelgi hoogustada ülikooli töötajate-õppejõudude spordiharrastust, kes seni võrreldes üliõpilastega enam kõrvale jäänud. Siit ka ürituse optimistlik nimetus: «Ülikooli töötajate spordikevad». Võisteldakse vanuseklasside kaupa ja kogu perega. Omad võistlusalad on töötajate lastelgi. Nii et arvestus toimub ka perekonniti, eeskätt aga muidugi allüksuste ja teaduskondade kaupa. Esimese alana peeti 30. septembril TRÜ staadionil ära kergejõustik. Huvi oli suur, osavõtjaid kõigist teaduskondadest, kokku ligi 200 võistlejat. Kõige enam oli füüsikuid-keemikuid, kes ka alavõidu said. Väljas oli ka ülikooli rektor professor Arnold Koop, kes oma vanuseklassis võitis kuulitõuke. Novembrisse plaanime ujumist, talvel aga esimesel võimalusel suusatamist. Kevade peale jääb orienteerumine ja Kääriku spordipäev, kus võimalik täita VTK norme. Lisaks muidugi tavakohane osavõtt kõrvuti üliõpilastega teaduskondadevahelisest spartakiaadist.

«Olümpia kõigile» — sellist nime kannab uus rahvaspordisari. Isetegevuslik üritus, kus iga mees (ja naine) saab ise teha nii palju, kui jõukohaseks peab. Täpsemat infot uue ürituse kohta saab rahvaspordinõukogust Uno Sahvalt.

Pidulikumalt ja ladusamini tahaks läbi viia ka selle aasta teaduskondadevahelise spartakiaadi. Täiustatud juhendi järgi, mis kinnnitati kolmeks aastaks ja kus arvesse võetud eelmise aasta möödalaskmiste põhjal ettepandu, võisteldakse sel aastal 14 alal. Eelissuund massilisusele on veelgi ilmsem, sest sel aastal jagatakse suuremad punktid esimese 80 hulka tulnu vahel (läinud aastal 60 vahel), lisaks muidugi iga järgmise võistleja osavõtupunktid. Isiklikult soovin, et spartakiaadist saaks tõesti tõsine võistlus, et sellest osavõtt, iseäranis olümpia-aastal, oleks igale tudengile enesestmõistetav.»

● **Eesti 400 m jooksjate paremikku kuuluvalt KKT I kursuse üliõpilaselt AIVAR OJASTULT pärisime, kas mängudeaasta ka igale sportlasele toonust tõstvalt mõjub.**

«Arvan, et igal spordimehel on olümpia-aastal soov end ainult kõige paremast küljest näidata. Niisugune tahtmine on minulgi. Ja kuigi endal olümpiakoondisse püüelda praeguse nõrgavõitu ettevalmistusega loomulikult veel varavõitu, tahaksin uued isiklikud rekordid tuleval hooajal joosta sellegipoolest. Mis puutub maailmaklassi tulemustesse, siis ootan neid Moskva mängudelt kuhjaga, sest olümpia on alati olnud rekordite sünnikohaks. Eesti kergejõustiklastest paistab kõige enam šansse Moskvas võistlemiseks olevat Jaak Uudmäel ja Heino Puustel. Kui lootused peaksid täituma, võib Uudmäelt maailma kolmikhüppes praegu valitsevat olukorda arvestades isegi medalit loota. Sport on aga sport kõigi oma keerdkäikude ja ootamatustega ning neid, kes olümpiapjedestaalil ihkavad seista, on tuhandeid kordi rohkem kui neid õnnelikke, kes sinna kunagi pääsevad.»

Küsisid TOIVO KIVIMETS, RAIVO LOTT ja PRIIT JOGI

ÕNNITLEME! ÕNNITLEME! ÕNNITLEME!

Paulopriit Voolaine 80

Paulopriit Voolaine on hästi tuntud rahvaluulekogujana ja innuka kodu-uurijana, osava sõnaseadjana. Vähem teatakse ta kunagistest töödest ja tegemistest ülikooli raamatukogus. Toomemäe raamatuhoidlasse asus ta tööle 1945. aastal korrastama fonde ja jagama vajaminevat kirjasõna üliõpilastele ja õppejõududele. Üle 15 aasta töötas ta hoole ja armastusega — iga lugeja pidi saama raamatu, saatjaks õpetussõnad ja mõnus huumor! Sõbraliku töökaaslasena oli Paulopriit alati valmis raskema koorma oma õlgadele võtma. Ülistavate värssidega rõõmustas ta kolleegide südameid ja kaunistas nende töö- ja tähtpäevi. Raamatukogu lauliku luules kajastus ka ta südamelähedane töö ja sümpaatia lugejale:

Kas näete koitu, päikest, eha,
sind aina teenin, rahvas noor.
Tööd rõõm on mul su kasuks teha,
peas loorberiks kel trikoloor.

Heameel mul, Heljud, Hiljad, Riinad,
kui raamatuid mult võtate.
Ei tunne iial tõõst ma piina,
kui mulle vastu tõttate.

Ma olen valmis tuhat tonni
teil' kirjavara tassima,
te pärast elama või onnis,
töös raskemaski rassima.

Ka, poisid, ma ei taha nutta,
kui teie soovikuhja näen.
Kui välk ma fondidesse ruttan,
tuld tundku jooksul jalad, käed!

Ma pärandan teil' rõõmsa vaimu,
kui varsti erru lahkun siit.
Ehk jääb te ajju helget aimu:
poiss lahke oli Paulopriit.

P. Voolaine TRÜ Teadusliku Raamatukogu seinalehest «Uus Lehekülg», 30. IV 1959. a.

Südamlik juubelitervitus raamatukogu kollektiivilt!

Aruandeaeg

Uus õppeaasta algas ametiühinguorganisatsioonile aruande- ja valimisperioodiga. Aruande- ja valimiskoosolekud tuleb kõikides meie ametiühingurühmades läbi viia 15. oktoobriks. Rühmaorganisaatorid annavad aru, mida on tehtud õppeplaanide edukaks ja tähtajaliseks täitmiseks ning õppedistsipliini tagamiseks, kuidas on sisustatud õpetõõvälist aega, kuidas tegeldakse rühmas taidluse ning tervisespordiga. Arutlusobjektiks on ka olmeküsimused — majutatus ühiselamutesse, erakorteritesse, toitlustamise ja tervise küsimused.

Liikmemaksude laekumist ja ametiühingudokumentide korrasolekut kontrollis ametiühingukomitee organisatsioonilise töö komisjon kevadsemestril. Enamikus rühmades on see heal järjel, järelikult olid rühmaorganisaatoriteks enamasti valitud vastutustundlikud üliõpilased ja töötajad. Üliõpilasametiühingu aktiivi õppeedukuse analüüs näitas, et aktivistideks on valitud hästi edasijõudvad üliõpilased. Kui organisaatoril oli raskusi õppetöös, oli puudujääke ka ametiühingutöös. Järeldus — **ametiühingurühma organisaatoriks valitagu rühmakaaslane, kellel pole raskusi õppetöös, kes on kohusetundlik ning kel on tahtmist oma rühmakaaslaste huvides tegutseda.**

Üliõpilasrühmades valitud uuele aktiivile (rühmaorganisaator, kultuuri- ja spordivolinik) **korraldab ametiühingukomitee seminarlaagri Käärikul 27.—28. oktoobrini,** kus saadakse teada, millega tuleb ametiühinguaktiivil tegelda ja mida ametiühinguorganisatsioon üliõpilastele võimaldab. Käärikul tegeldakse ka spordi ja taidlusega. Laagrist osavõtuks tuleb registreerida end ametiühingukomitees **hiljemalt 22. oktoobriks.**

Oktoobri lõpuks tuleb läbi viia aruande- ja valimiskonverentsid ka ametiühingubüroodes.

Aruande- ja valimisperiood lõpeb sel aastal **13. novembril aulas toimuva TRÜ 24. ametiühingukonverentsiga.** Loodame, et konverentsi delegaatidel on rohkesti ettepanekuid ja uusi ideid.

HELVE KABUR,
ametiühingukomitee esimees

KLUBIS

Laupäeval, 13. oktoobril kell 21 DISKO, pühapäeval, 14. oktoobril kell 21 DISKO.

Teisipäeval, 16. oktoobril kell 18 «Sophokleses» teatrimõtteid LEMBIT EELMÄEGA.

Esmaspäeval, 15. oktoobril kell 18.30 vana kohviku rõdusaalis NOORTE AUTORITE ÕHTU.

Näitering võtab uusi liikmeid vastu teisipäeval, 16. oktoobril kell 19 klubis II korrusel.

NEUROLOOGIARINGI

koosolek toimub kolmapäeval, 17. oktoobril kell 18 L. Puusepa t. 2. Päevakorras: haige demonstreerimine (koljupõhimiku meningioom), T. Liiskmaa, V k.; spondülodistsiit pärast diski prolapsi operatsiooni, S. Lukas, V k. ja ringi teadusliku töö plaan 1979/80. õ.-a.

ESPERANTOHUVILISTELE!

Kõiki, kes soovivad fakultatiivselt õppida esperanto keelt, ja neid, kes seda mingil määral juba oskavad, üldse kõiki esperantoga seotud isikuid palume tulla kolmapäeval, 17. oktoobril peahoone auditooriumi nr. 244, kus kell 18 toimub Tartu esperantistide uue hooaja avakoosolek.

INTERKLUBIS

Kui olete lähemalt huvitatud
* tudengielust meie maa teistes kõrgkoolides;
* TRÜ-s viibivate külaliste vastuvõtust;
* kaugetest maadest ja rahvastest

võite tulla end kirja panema TRÜ interklubi liikmekandidaadiks kolmapäeval, 17. oktoobril kella 18—19-ni ja laupäeval, 20. oktoobril kella 11—13-ni komsomolikomitees.

Kõik sügismatkale!

Järjekordne TRÜ sügismatk toimub pühapäeval, 14. oktoobril. Start on kell 10 Tähtvere pargis. Distantsi pikkused 15 ja 25 km.

15 km matk kulgeb mööda Ilmatsalu maanteed 7,5 km ja tagasi Tartusse, 25 km matkarada läbi Ilmatsalu ja Rõhu, tagasi mööda Viljandi maanteed. Iga osavõtja saab pöördepunktis mälestuseks matkatunnistuse.

Sügismatk läheb kõrgkoolidevahelise massispordivõistluse arvestusse, seega iga üliõpilane toob oma õppeasutusele väärtusliku punkti. Samuti toimub võistlus teaduskondade vahel.

Oodatud on ka iga õppejõud, teenistuja jt. Ootame kogu ülikooli peret pühapäeval nautima sügislooduse ilu, kompenseerima liikumisvaegust! Kõik matkama!

Lasteaastal üliõpilasperekonnale

Rahvusvaheline lasteaasta on jõudnud oma neljandasse veerandisse. Kas kõik, mis selle aasta raames ette võetud või võtmisel, langeb unustusse, või leiavad head algatused ja kordaminekud järgimist ka edaspidi?

Üliõpilastel-lastevanematel on igatahes põhjust rahuloluks. Nimelt määras ENSV Ministrite Nõukogu Presiidium 23. aprilli 1979. aasta istungil toetuse lapsi omavatele üliõpilasperekondadele, kui mõlemad vanemad on statsionaarsed üliõpilased.

Toetust makstakse üliõpilasemadele kaks korda aastas: maipühadeks ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevaks. Erandina saab selle isa, kui ema õpib väljaspool ENSV-d. Toetust antakse ka neile perekondadele, kus üks või mõlemad vanemad on ettevalmistusosakonna kuulajad, samuti statsionaarsetest üliõpilastest vallasemadele ja leskedele (ka ettevalmistusosakonnas õppijatele). Lastearvu hulka arvatakse kõik kuni 16 aasta (incl.) vanused lapsed, v. a. need, keda kasvatatakse väikelastekodudes, lastekodudes ja eriinternaatkoolides või kes on täielikult riiklikul ülalpidamisel üldtüüpi internaatkoolides.

Toetuse saamiseks tuleb esitada dekanaati avaldus rektori nimele. Juurde lisada majavalitsuse või küla (alevi) täitevkomitee tõend laste ning nende elukoha kohta, lapse(te) sünnitunnistus(te) ärakir(jad) saab dekanaadis kinnitada, tõend abikaasa kohta vastavast kõrgkoolist (kui mees õpib ülikoolis, piisab avalduses tema teaduskonna ja kursuse märkimisest).

Järjekordne toetus makstakse välja oktoobripühadeks. Seepärast peavad kõik üliõpilased esitama eespool märgitud dokumendid dekanaatidesse, sõltumata sellest, kas toetust saadakse esimest või teist korda.

Dokumentatsiooni vastuvõtt lõpetatakse 18. oktoobriks, s. t. avaldused tuleb esitada ühe nädala jooksul pärast selle artikli ilmumist. (Laste kohta, kes sünnivad pärast 18. oktoobrit kuni oktoobripühadeni, vormistatakse toetus samadel alustel individuaalkorras).

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Intervjuu...

(Algus 3. lk.)

elades ei saa arugi, et siin kõik nii väga eeskujulik oleks. Omad plussküljed on (näiteks me ikka teame, kes õhtuti majas), aga omad probleemid ka. Esiteks tudengite endi mitteperemehelik «ah-ühiselamu» suhtumine. Ei ole oma kodu tunnet. Kui igaüks enda järelt pisutki koristaks, oleks majal teine nägu. Teiseks majanduslik külg. Pliidid on nii vanad, et hea, kui kõõgis üks neljast töötab. Aga uusi pole kusagilt loota. Klubi põrand vajab remonti — ei leidu materjali. Ja praegu vahest kõige pakilisem on kohaprobleem. Ruumikitsikus ei võimalda majutada kaugeltki mitte kõiki soovijaid.

Millist rohtu sa soovitad tuimuse vastu?

Leida tegevus. Ise või kaaslaste kutsel, aga mitte pealesunnitult. Kas teed sporti või vaatad spordivõistlusi, käid teatris, loed. Mõnikord tasub ka asjast mitte eriti huvitatuid kaasa tõmmata. Kellele meeldib, läheb teinekord ise uuesti.

Ja veel üks küsimus: kas sa süstid kardad?

Arvan, et mitte rohkem kui sina. (Mina, muide, kardan väga süsti.)

KÜLLI MÜNA

LEITUD

rahakott. Küsida õppekirjanduse abonemendist Tiigi t. 78.

Andi!
Sügav kaastunne Sulle
ISA
kaotuse puhul.
Bioloogia II kursus ja juhendaja.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-91/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3829. MB-07366.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 Reedel, 19. oktoobril 1979 XXXI aastakäik

VAINO VÄLJAS komsomolikomitees

Kolmapäeval, 10. oktoobril kogunes ELKNÜ TRÜ komiteesse vestlusring, kuhu peale komsomoliaktiivi kuulusid EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas, rektor prof. Arnold Koop ja EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris. V. Väljas ei olnud sedakorda tulnud rääkima, vaid rohkem kuulama. Teda huvitas, missugused probleemid on komsomoliaktivistidel, kuidas aitab komsomolitöö ülikoolis kaasa keerulise juhtimisteaduse omandamisele.

ja poliitpäeval

Ülevabariigilisel poliitpäeval kõneles sama päeva pärastlõunal ülikooli perele ja marksismi-leninismi ülikooli kuulajaile aulas Vaino Väljas. Ta rääkis nendest ülesannetest, mis seisavad ülikooli kollektiivi ees seoses NLKP Keskkomitee ideoloogiatöö otsusega. V. Väljas rõhutas, et ülikool on Eestis peamine ideoloogiakaadri ettevalmistaja, mistõttu ideoloogiatööl on siin eriline kaal. Senisest suurem peab olema õppejõu osa, kellest peab saama üliõpilase ideeline kasvataja. Ainult nii saab üliõpilasele edasi anda seda tohutut ideoloogiatöö kogemuste pagasit, mis õppejõududel-kommunistidel on. Üliõpilases ei tohi kujundada mõtte stereotüüpe, vaid loovat, marksistlikku suhtumist. Just nii saab üliõpilasest hea spetsialist ja kvalifitseeritud ideoloogiatöötaja.

JÜRI LAANE foto

TAGASI VILNIUSE ÜLIKOOLI JUUBELILT

Mõne aja eest saabus meie ülikooli delegatsioon tagasi Vilniuse ülikooli 400. juubeli pidustustelt. Meie lugeja on kannatamatult oodanud lähemaid teateid nii kaua ülikooli tähelepanu orbiidis olnud juubeli pidustustest. Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» palub rektor prof. A. Koopi oma muljeid jagada kogu ülikooli perega.

Milline üldmulje jäi Vilniuse ülikooli juubelist, mille poolest erines VRÜ 400. juubeli tähistamine teistest seninähtud kõrgkoolide ja asutuste juubelitest?

Pidustused kestsid peaaegu terve nädala ja olid suurejoonelised ning hästi organiseeritud. Üritused olid väga mitmekesised. Akadeemiliselt olid välja peetud aktus, teaduslik konverents. Samuti ülikooli nõukogu pidulik koosolek, kus välisteadlastele anti audoktori kraadid. Suure rahvapeo mulje jättis üliõpilaste rongkäik loosungite, transparentide, orkestrite, taidluskollektiivide esinemistega läbi linna. Rõhutada tuleks ideaalset korda sellise suure massiürituse läbiviimisel. Massiliseks ürituseks oli veel ka miiting ülikooli vana hoone ees, kus austati kuulsaid professoreid, kes on töötanud Vilniuse ülikoolis. Avati memoriaaltahvlid. Laulsid koorid. Avati ka ülikooli muuseum, mis on rajatud vana ülikooli kirikusse. See on nüüd suurepäraselt restaureeritud ja näeb väga majesteetlik välja.

Meeldiv oli väljasõit spordibaasi, kus külaliste auks korraldati koguni tulevärk.

Kuidas nägi välja VRÜ üliõpilane oma *alma materi* juubelipidustustel, tema osa selles? Kas jäite rahule meie üliõpilaskonna esinemisega juubelil?

Nende kohta tuleb öelda ainult kiitvaid sõnu. Enne juubelit võtsid nad osa oma ülikooli korrastamisest ja restaureerimistöödest.

Nad olid väga viisakad, korrektsed ja neid oli kõikjal. Väga meeldiva mulje jätsid nad rongkäigus ja miitingul.

Mis puutub meie üliõpilastesse, siis vastaksin meie Leedu sõprade sõnadega. Meie rahvas olevat kõikides üritustes väga hästi kaasa löönud ja näidanud ennast ainult heast küljest.

Kas olid märgatavad olulised muudatused Vilniuse ülikooli ja selle ümbruse hoonestikus, võrreldes Teie eelmise külaskäiguga sinna, kuidas rahuldas Teid kogu kujundus seoses juubeliga?

Vahe on väga suur. Töö, mille on juubelieelsetel aastatel ära teinud meie kolleegid, on erakordselt ulatuslik. Vanad hooned on saanud algkuju. Restauraatorite poolt on väga palju ära tehtud ajalooliste mälestusmärkide taastamisel. Eriti võimsa mulje jätab ülikooli nõukogu saal. See on umbes samakujuline meie oma aulaga, samuti sammastega, kuid teises stiilis. Erakordselt hea akustika ja orel võimaldavad seal eriti pidulikult läbi viia mitmesuguseid üritusi.

Väga palju on kulutatud ressursse, see näitab, kui suurt tähelepanu on Leedu KP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu pööranud ülikooli juubelile.

Kuidas reageeris Vilniuse elanikond ja kogu Leedumaa VRÜ juubelile?

Nagu juba öeldud, oli ülikooli juubel kogu Leedumaa pidupäev. Paljud olid sõitnud pidustusi jälgima teistest linnadest. Vilniuslased ise aga võtsid neist väga aktiivselt osa. Eriti torkas see silma rongkäigu ajal. Mitu kilomeetrit pikk tee läbi linna oli palistatud rahvaga, kes tervitas üliõpilasi aplausiga.

Milline oli vabariigi juhtivate organite suhtumine juubelisse?

Moodustatud oli valitsuse komisjon, mida juhtis Leedumaa KP Keskkomitee sekretär. Sinna kuulusid veel plaanikomitee esindajad, keskasutuste juhatajad jpt. See polnud mitte n.-ö. paraadkomisjon, vaid tõeline töökomisjon. Kõikide nende ürituste organiseerimine ilma keskorganite abita poleks ülikoolile jõukohane olnud.

Teie hinnang VRÜ juubelitrükistele?

Neid oli küllaltki palju, ja mitte ainult ajalooväljaandeid. Ülikooli oli iseloomustatud peaaegu kõikidest tema eluaspektidest. Trükised olid maitsekalt kujundatud ja hea tehnilise kvaliteediga.

Kas oli juubeliüritustes midagi erakorralist ja uudset?

See juubel oli uudne juba selle poolest, et 400. juubelit pole ükski kõrgkool meie maal veel pidanud. Ja muidugi nii suures ulatuses pole juubeleid korraldatud.

Mida võiksite öelda juubeli nimekate külaliste kohta?

Külalisi oli palju. Juubelist võtis osa Teaduste Akadeemia president akadeemik Aleksandrov, kõrghariduse minister, tuntud teadlane Bassov. Kohal olid väga paljude ülikoolide rektorid. Esindatud olid Saksa DV, Poola, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia, Ungari ja Rumeenia ülikoolid. Külalisi oli Kanadast, USA-st, Soomest. Kohal oli ka UNESCO esindaja.

Kas Vilniuse ülikooli juubel oli meile mingil määral ka õppetunniks nagu Narva lahing Peetrile?

See oli suur kogemuste kool. Ja arvestada tuleb mitte ainult voorusi, vaid ka puudusi. Oli viimaseid ka Vilniuse ülikooli juubelil, üldiselt nii pisikesi, et need silma ei torganud. Mis puutub Narva lahingusse, kus Peeter kogemusi omandas, siis me ei ole lüüasaaja pool. Me õpime mitte kaotatud lahingust, vaid lõunanaabrite tugevusest. Muidugi ei kavatse me Leedu sõprade üritusi dubleerida. Osa neist aga tuleb ka meil läbi viia. Kahtlemata teeme seda omamoodi, vastavalt meie *alma materi* ajaloole, traditsioonidele ja kogemustele. Meil on ka omad kogemused — minijuubel on seljataga ja meie Leedu sõbrad ütlesid, et nemadki said sellest minijuubelist üht-teist endi jaoks. Nii see vastastikune rikastamine käib.

Kas juubelid on head asjad ülikoolide elus?

Juubeli ajal tehakse kokkuvõte kogu käidud teest. Pilk minevikku on õppetund, et paremini mõista olevikku ja vaadata tulevikku. Parim viis tähistada juubelit — püstitada need ülesanded, mis on veel lahendamata.

Muidugi on juubel ülikooli elus samasugune suursündmus nagu inimese eluski. Teisest küljest aga on see väga palju aega ja jõudu nõudev. Siin on vaja kogu kollektiivi jõupingutusi.

Kuidas kavatsetakse realiseerida kevadel sõlmitud kahe kõrgkooli vahelist sõpruslepingut, kas sellel on ka mingi seos TRÜ nii arvuka delegatsiooniga juubelil?

Juba enne allakirjutamist olid meil koostöövormid olemas. Lepingu realiseerimine toimub pidevalt, seda on konkretiseeritud teaduskonniti ja erialade kaupa. Juubel lähendas meid veelgi ja koostöö peaks muutuma veelgi tihedamaks ja viljakamaks.

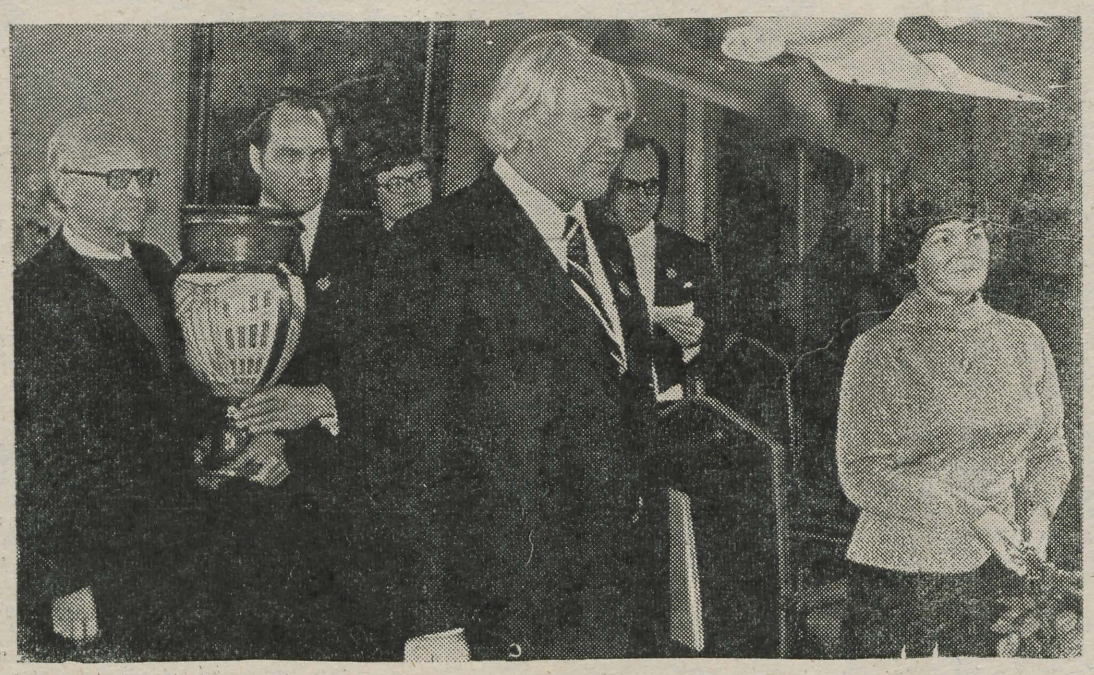

Fotol TRÜ delegatsioon enne kingituse ja aadressi üleandmist.

TULEB KOMSOMOLI-KONVERENTS

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 25. konverents toimub 24. oktoobril kell 10.15 aulas. Delegaatide ja külaliste registreerimine algab kell 9 peahoone fuajees.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee 16. oktoobri koosolekul soovitati NLKP liikmekandidaadiks Arvo Kikas (füüsika IV k.).

Andrus Lulla vabastati omal soovil ülikooli komsomoli operatiivrühma ülema kohustustest. Tema asemele kinnitati Toivo Rappu (õigust. III k.).

Samuti omal soovil TRÜ komsomolikomitee pressisekretäri kohustest vabastatud Kärt Hellerma asemele valiti Riina Maasing (žurn. III k.).

ÜLKNÜ ridadest heideti välja õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Illar Hallaste. Põhjus: usulised tõekspidamised ja üliõpilasele ebavääarikas käitumine.

Rakendusmatemaatika vene osakonna komsomolibüroo endine liige Natalja Tševõtšelova andis komsomolikomiteele aru sellest, miks osakonna komsomolimaksud õigel ajal ei laekunud. Sama osakonna IV kursuse komsomolisekretärile Jelena Suhhorukovale avaldati noomitus koos arvestuskaardile kandmisega (selle kursuse komsomolimaksud on maksmata aprillikuust saadik).

Aru andma oli kutsutud ka psühholoogiaosakonna komsomolisekretär Tõnis Sareal (psühhol. IV k.). Nimelt ei ole sellest osakonnast juba pikemat aega komiteesse jõudnud ühtki koosoleku protokolli ega muud dokumenti. Ka on pidamata osakonna aruande- ja valimiskoosolek. ELKNÜ TRÜ komitee otsustas avaldada T. Sarealile noomituse koos arvestuskaardile kandmisega ja teha ajalooteaduskonna komsomolibüroole ettepaneku vabastada ta osakonna komsomolisekretäri kohustustest.

TRÜ komsomolikomitee EÜE sektori juhataja Indrek Ilomets andis lühiülevaate sellest, kuidas 1979. aasta suvel malevat tehti.

Komsomolikomitee sekretär Madis Kallion nentis fakti, et TRÜ suvemalev-79 Mercedes Pendi juhtimisel tegi väga tublit tööd ning kui samas vaimus jätkatakse, ei ole suvemaleva komplekteerimine tuleval aastal enam probleem.

NB! Kõigile komsomolikomitee liikmeile: järgmine komitee koosolek on esmaspäeval, 22. oktoobril kell 18.

Filoloogiateaduskonna konverents

peeti 10. oktoobri õhtul Vanemuise tänava õppehoone ringauditooriumis. Teaduskonna komsomolisekretäri Ain Saarna aruandekõne andis ülevaate sellest, mis aasta jooksul tehtud. Plusspoole pealt võib mainida «Pänterraadio» (Pälsoni tänava ühiselamu oma raadio) sündi, esmakursuslaste esikohta sügisesel taidluskonkursil ja seninägematut edu sporditöös.

Ain Saarna: «Aasta oli meile erandlik selle poolest, et pääsesime «punase laterna» positsioonist ülikooli spordielus. Üleülikoolilisel spartakiaadil tulime viiendale kohale, spordikonkursil aga koguni esimeseks. Eks kajastu neis tulemustes ka meie spordiiuhtide, põhiliselt Tiit Matsulevitši ja Priit Jõgi ennastsalgav kihutustöö, sest huvi ihuharimise vastu on siiski nõrk.»

Konverentsil viibinud ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion andis ühele päevakangelasele Priit Jõgile üle ELKNÜ TRÜ komitee aukirja.

Peale aruandekõne kuulati ära hulk asjalikke sõnavõtte, mis käsitlesid sporditöö organiseerimist (Priit Jõgi), vene filoloogide soikus komsomoli- ja lonkavat õppetööd (Marina Palm), olukorda teaduskonna ühiselamus (Mare Randjõe) ja ÜPP arvestust (Kaja Maarend). Sõna sai ka teaduskonna dekaan prof. Ago Künnap.

Madis Kallion andis üle autasud tublimaile õppureile ja komsomoliaktivistidele.

Konverentsi lõpul võeti vastu otsus, valiti uus teaduskonna komsomolibüroo ning delegaadid ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverentsile.

Aita Taviti juubel

15. oktoobril tähistab oma esimest suurt juubelit TRÜ perekonnauurimisrühma juhataja AITA TAVIT.

Aita Tavit on kümme aasta jooksul TRÜ-s teinud sisukat tööd perekonnauurimisel. Ta on organiseerinud ja juhtinud kolme ulatuslikku ankeetküsitlust ja andmetöötlust (abiellujate, abielulahutajate ja abielupaaride küsitlused aastail 1972—1977). Ankeetide töötlustulemusi on juubilar analüüsinud kümnes teaduslikus artiklis ja ette kandnud kahel teaduslik-praktilisel seminaril. Põhjalikumalt on ta süüvinud koduatmosfääri ja perekondlike suhetega seonduvate probleemide uurimisse. Tänuväärne on tema tegevus perekonnauurimisrühma moodustamisel.

Aita Tavit on hinnatav perekonnateaduse populariseerija ja propagandist. Tema kõrgetasemelised loengud mitmesugustel teoreetilistel seminaridel, Tartu noorpaaride rahvaülikoolis, paljudes asutustes ja ettevõtetes ning noorte suvepäevadel köidavad kuulajaid alati. Ajakirjanduses on tema sulest ilmunud rida huvitavaid artikleid. Eriti tuleb märkida Aita Taviti sisukaid esinemisi raadios ja televisioonis.

Aita Tavit on inimene, kes pühendub kogu entusiasmi ja kirega oma erialale. Temas on ühinenud töised kohustused ja sügav huvi, aga ka mure meie perekondade tänase ja homse pärast.

Juubilari iseloomustavad täpsus, korralikkus ja kohusetruudus, nõudlikkus nii enese kui ka teiste suhtes, mis on alati seotud nakatava optimismiga.

Soovime, et Aital jätkuks edaspidigi jõudu ja energiat perekonnaprobleemide uurimisel ning senist mõtteerksust ja kerget sulge uurimistulemuste populariseerimisel.

Palju õnne!

Kolleegid.

Leonid Stolovitš 50

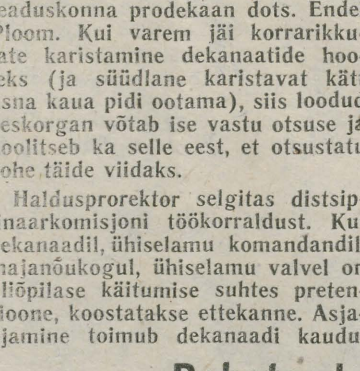

22. juulil pühitses (12. oktoobril tähistati ülikoolis) oma 50. sünnipäeva filosoofia kateedri professor, Eesti NSV Kirjanike Liidu liige, väljapaistev spetsialist marksistlikleninliku esteetika alal Leonid Stolovitš. Üle veerandsajandi on juubilar olnud meie ülikooli kollektiivi liige, alates 1956. aastast filosoofia õppejõud. Harmooniliselt ühendab ta endas pedagoogi ja teadlase. Intensiivse pedagoogilise töö kõrval (juubilari koormus on üks suuremaid kateedris) on Leonid Stolovitši sulest ilmunud üle poolteisesaja teadusliku artikli, seitse monograafiat. Teosed «Ilu ja ühiskond» ning «Esteetilise väärtuse olemus» on kättesaadaval ka eesti keeli. Professori töid on rohkesti publitseeritud ka väljaspool — SDV-s, SFV-s, Poolas, Tšehhoslovakkias, Ungaris, Prantsusmaal, Jugoslaavias, Kuubas jm. Juubilar on osalenud kolmel rahvusvahelisel esteetika kongressil Nõukogude delegatsiooni liikmena, rääkimata suurematest ja väiksematest välis- ja kodumaistest filosoofide kokkutulekutest.

Kõige selle kõrval jätkub professor Stolovitšil aega ja tahtmist ühiskondliku töö tarvis. Teda on korduvalt valitud TRÜ parteikomitee liikmeks, ühiskonnateaduste kateedrite parteibüroo sekretäriks ja liikmeks. Kogenud spetsialisti, ja mis mitte vähem tähtis, võimeka organisaatorina seisab ta hea selle eest, et näeks trükivalgust meie ülikooli «Töid filosoofia alalt».

Prof. L. Stolovitš on tuntud lektor ja teaduse populariseerija ka väljaspool ülikooli. Tema artikleid on ilmunud nii vabariiklikus kui ka üleliidulises ajakirjanduses.

Juubilari kõiki töid ja tegemisi ei jõuagi siinkohal üles lugeda. Aga kõigepealt on ta meeldejääv õpetaja ja abivalmis kolleeg — ütlevad ta endised õpilased, praegused kolleegid.

Tugevat tervist, jõudu ja uusi loomingulisi saavutusi soovivad Leonid Stolovitšile

töökaaslased filosoofia kateedrist.

10. oktoobril alustas tööd distsiplinaarkomisjon

Ülikooli üheks valusamaks kohaks on ühiselamud, täpsemalt — korrarikkumised nendes. Et ühiselamureeglitest üleastujad vastavalt süüle karistatud saaksid, võeti teaduskondade dekaanide ja prodekaanide nõupidamisel vastu otsus moodustada distsiplinaarkomisjon eesotsas halduisprorektor Ain Otstaveliga. Komisjoni kuuluvad halduisprorektori abi Osvald Mägi, õppeosakonna juhataja Mati Salundi ja õigusteaduskonna prodekaan dots. Endel Ploom. Kui varem jäi korrarikkujate karistamine dekanaatide hooleks (ja süüdlane karistavat kätt üsna kaua pidi ootama), siis loodud keskorgan võtab ise vastu otsuse ja hoolitseb ka selle eest, et otsustatu kohe täide viidaks.

Halduisprorektor selgitas distsiplinaarkomisjoni töökorraldust. Kui dekanaadil, ühiselamu komandandil, majanõukogul, ühiselamu valvel on üliõpilase käitumise suhtes pretensioone, koostatakse ettekanne. Asjaajamine toimub dekanaadi kaudu, kes esitab hiljemalt iga kuu teiseks ja neljandaks esmaspäevaks distsiplinaarkomisjonile ettekanded koos asjaosaliste seletuskirjadega. Kaks päeva kulub viimastena esitatud materjalidega tutvumiseks ja vastavalt pahateo suurusele otsustamiseks, keda välja kutsuda ja kelle süüasja uurimine ning karistamine jätta dekanaadile või ühiselamunõukogule. Väljavalitud õnne(likel? -tutel?) tuleb iga kuu teisel ja neljandal kolmapäeval teaduskonna, dekanaadi või kursuse esindaja juuresolekul end komisjoni ees kaitsta. «Kaksipidi mõtlemist ei ole,» ütles Ain Otstavel, «ja otsus edasikaebamisele ei kuulu.»

Milline see otsus siis on? Võimalust mööda õiglane. Karistuseks: rektori käskkiri, ühiselamukohast ilmajätmine, viimane hoiatus. Kergema süüteo korral täiendavad valvekorrad või toimkonnad, raskema korrarikkumise puhul eksmatrikuleerimine.

Mille eest? — vt. «TRÜ ühiselamute sisekorra eeskirjad» ja «Eesti NSV kriminaalkoodeks». Karistuse toob kaasa ka koristamata tualettruum, räpane köök ja valvurita valvelaud, millest paljud pahandused alguse saavadki.

NB! Kõik pahategijad leiavad nüüd ja edaspidi oma nimed TRÜ ajalehest, vastavalt dekanaatide ja distsiplinaarkomisjoni vahelisele kokkuleppele saadetakse ajalehe väljalõige ka isale-emale lugeda.

Mida veel ütles Ain Otstavel? «Distsiplinaarkomisjoni ei loodud mitte selleks, et võimalikult rohkem ja rängemini karistada, vaid selleks, et tõesti korra majja (ja majadesse) saaks. Ja üldse: nõudmised muutuvad resoluutsemaks, kontroll tiheneb.»

Mida soovida üliõpilastele? — Elage nii, et te ei oleks kangelasteks sarnastes lugudes nagu alljärgnev.

REIN SPITZ

Pahateod ja karistus

Elu on täis ootamatusi. Nagu pauk laadimata püssist üllatas läinud kolmapäeval viit tudengit rektori käskkiri. See oli siis karistus. Aga pahategu?

● Maailm on tulvil ohte ja ühiselamute ümber luusib neid parvedes. Kes siis veel kui mitte valvur peaks otsekui panter kullipilgu ja karukätega majatäie rahva ja vara eest seisma? Aga ei, farmaatsia III kursuse üliõpilase Marika Tkatšenko poolest oleks kodu võidud kasvõi õhku lasta — neiu saabus kergel sammul ligi tund pärast valvekorra algust! Tänutäheks võimaldati talle kaks valvet väljaspool järjekorda. Kui juhtum kordub, leevendatakse ruumikitsikust ühe vabaneva koha arvel.

● Tõsise küsimärgi alla asetub kodumaa teaduse tulevik, kui füüsika aspirandi Sergei Beshlebnõi juhtumit mitte harukordseks erandiks lugeda. Noormehe toas oli omapikendatud elektrijuhe juba poolteist aastat ümber radiaatoritoru mässitud. Huvitav, mitu hobust oleks võinud tappa elektrivool, mis oleks pääsenud üheksat korrust läbivasse küttesüsteemi isolatsiooni läbisulamise korral? Juhtunut arutatakse aspirandi teaduslike juhendajatega.

● Alkohol ja tubakas pidavat naisterahvastele kurjasti mõjuma, iseäranis siis, kui seda pruugitakse ühiselamus peremeheta toas, kus lisaks hõõgub kaks lambipessa ühendatud ohtlikult tulist elektriküttekeha. Süükoorem langeb II kursuse raamatupidaja Merike Lenvaldi habrastele õlgadele, sest just tema usaldas kursusekaaslasele Maris Linnule oma äraolekuks toavõtme. Usaldus ees — käskkiri taga, võib olla muutub ka aadress.

● Leningradi mnt. 89 tuppa nr. 241 saabus 3. septembri õhtupoolikul külaline, käe otsas kohver, kohvris pudelid, pudelites õlu. Hiljem, kui pudeleid veel oli, aga õlut enam mitte, jäi V kursuse spordiarst Aleksandr Ištšenko külalisega tuppa kahekesi. Ta jättis võõra üksi ja tagasi tulles ei leidnud ta oma jutu järgi eest enam pudeleidki. Nende lennuteele oli ette jäänud naabermaja sein, mille vastu taara kildudeks purunes. Ühiselamu sein sai oksega kokku, naabrimees sai kurjaks — pidu sai läbi. Õnnetu pidu oli. Õllejoojaid Aleksei Mali, Boriss Abarbartšukki ja Aleksandr Puškarjovi «premeeriti» rektori käskkirjaga, külalise omapead jätnud Aleksandr Ištšenko peab nüüd ise omapead elama — väljaspool ühiselamut.

Sellised on pühkmed distsiplinaarkomisjoni esimese istungi töölaualt. Pahategu ja karistus on silmitsi seatud. Õigus on jalule aetud. Seadusel on jõud. Kuid kas ainult jõuga saab tuua korda majadesse, mis pole enamat ega vähemat kui MEIE KODU?

TÕNU PEETS,
žurnalistika I k.

Ministri käskkiri

Arstiteaduskonna päeva puhul autasustati suurte teenete eest meditsiini arendamisel ja arstide ettevalmistamisel Tervishoiuministeeriumi aukirjaga prof. Ain-Elmar KAASIKUT, prof. kt. Lea BOSTONIT, dots. Jaak MAAROOSI ja dots. Arved JENTSI ning eduka õppimise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest üliõpilasi Oleg ŠEVTŠUKKI, Ants LÕHMUST ja Margus VIIGIMAAD.

Kiitust avaldati teaduslik-pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest assistent Aleksander ŽARKOVSKILE, dots. Peet-Henn KINGISEPALE ja dots. Reinhold BIRKENFELDTILE.

Rektori käskkiri

Arstiteaduskonna päeva puhul avaldas rektor senise töö eest kiitust dots. Koit ESTERILE, assistentidele Tiit HAVIKOLE ja Erich KUUSELE, vanemlaborantidele Helge ULBILE, Daisi PALMILE ja Luule PHILIPSILE, vanempreparaator Helga TIBBINILE, insener Leida RÕIVASSEPALE ja laborant Oili LUHALE ning üliõpilastele Ervin VILSONILE, Urmas SUKLESELE, Sulev HALDRELE, Indrek MIIDLALE, Olavi VASARALE ja Hett RAIDMETSALE.

Kosmoseteemaline

22. oktoobril kell 14 toimub EPA aulas kosmose vallutamise aastapäevale pühendatud kosmonautika ning põllu- ja metsamajanduse konverents. Peale meie vabariigi ettekandjate esineb konverentsil ka tehnikadoktor prof. B. Rodionov Moskvast.

Järgmisel päeval jätkuval seminaril kõneldakse kosmoseinformatsiooni kasutamisest põllu- ja metsamajanduses. Ettekanded EPA, TPI jt. teadlastelt, TRÜ-st dots. H. Mardistelt ja vanemteadur E. Peetsilt.

Kosmose vallutamise aastapäeva üritused korraldavad EKP Tartu linna- ja rajoonikomitee ning ühing «Teadus».

Keelering

Teisipäeval alustas oma 35. tööaastat ülikooli eesti keele ring. Avaettekanne B. Želvitelt (eesti fil. IV k.), kes vahendas oma muljeid õpingutest Vilniuse RÜ-s. Loodame, et tema huvitavad märkmed näevad trükivalgust ka meie ajalehes. Aruande eelmisest tööperioodist esitas ringi esimees T. Hennoste (eesti fil. III k.). Keelering osales möödunud aastal kahel suuremal üritusel: Emakeele Seltsiga kahasse korraldati poleemikarikas Tapa keelepäev ning koos žurnalistikaringiga alustati 5—6 aastat kestva programmi «Keel ja kultuur» elluviimist. Keeleringi koosolekutel (kaks korda kuus) esinesid teadlased KKI-st loengutega aktuaalsetest filoloogiaprobleemidest ning oma üliõpilased samuti võimalikult tõsiteaduslike ettekannetega.

Geoloogide õppereis

Pühapäeval käisid esimese ja teise kursuse geoloogiatudengid ekskursioonil Kagu-Eestis. Külastati Värskat, Piusa klaasiliivakarjääri, kaeti Ilumetsa meteoriidikraatreid ja Ahja ürgorgu.

Traditsioonilist geoloogiakateedri aastapäevale pühendatud lusti- ja õppereisi soosis ilmataat täielikult.

JUHAN KOOL

KRAPP KRAPP

Žürii on otsustanud

Ülikooli kirjandusvõistluse žürii, koosseisus professor Karl Muru (esimees), õpetaja Luule Epner, üliõpilased Imre Siil, Enn Lillemets, Kajar Pruul on jaganud auhinnad järgmiselt:

I **Aado Lintrop** — «Tundravaikus» (märgusõna «Taimõramu») — 40 rubla;

II—III **Jaan Undusk** — «Ühes väikeses kioskis» («Kimalane») — 20 rubla;

II—III **Aado Lintrop** — luuletused («Luonkarõ») — 20 rubla.

Kaks ergutuspreemiat (à 10 rubla) on antud **Raimu Hansonile** luuletuste eest märgusõnade «Oomega» ja «Josef Knecht» all. Esile on tõstetud **Heiki Valgu** («Lähendus»), **Hille Piiri** («DCL») ja **Avo Mäe** («Helizé») võistlustööd. Tänatakse kõiki osavõtjaid.

«Tundravaikus» on senini luuletajana tunnustust leidnud AADO LINTROPI esimesi esinemisi proosas. Autor osutub tundraolustiku ja sealse rahva iidse (soomeugrilise) mütoloogiapärandi heaks tundjaks, kinnitades looduse olemuse mõistmist tema loomulikus julmuses — looduse seesugune vaim väljendab ilmselt võõristust tundravaikuse ja keskööpäikese harmooniasõnumit leidma põgenenud inimese suhtes. On vaid kahju, et jutustuse lühidus selle tundraretke tegelikest ajenditest, ühtlasi ka konflikti lahendusest nii vähe, pealiskaudselt aimata laseb.

JAAN UNDUSKI lühijutt on terava situatsioonikujutusega ja leidliku ainevalikuga. Napp aine väärtustatakse, ilma et autor tooks omapoolset lõpphinnangut. Kõidavad detailinägemine ja tegelaste kõne nende karakteriseerimisvõtetena. Loo arendus on ebaühtlasem, alguses tekkinud elevus langeb lõpuks. Hea novellett nõuaks rohkem väljapeetust süžeearenduses, peenelt viimistletud lauset ja lõiku, hoidumast tähendustühjadest sõnamärkidest.

AADO LINTROPI luulet kannavad napid ja teravad looduskujundid, viivad pilgu ühelt lihtsalt asjalt teisele. Sellel liikumisel asjad aina kaotavad oma igapäisust ja siinpoolsust, tähenduskutte põimub soomeugri-romantilisi ja folkloori niite. Pretensioonitus algriimiseoses järgnevad sõnad üksteisele, vahel eelnenusse põrkudes, uudiskõla omandades (mis suhtes ***«Tulevalgust...» kontsentraadiks võiks pidada).

Kõik auhinnatud teosed kandsid autorid ise ette vana kohviku rõdusaalis toimunud noorte autorite õhtul. Käesolevas «Krapis» avaldatakse lehekülje mahtu arvestav valimik.

AADO LINTROP

* *

Hallid kivid söövad hallitanud hingi
et ei kõnniks nemad ilma mööda ringi

mustad kivid söövad mustemaidki mõtteid
endapetmissihte kõiki autuid võtteid

pruunid kivid söövad puudutuste puure
aga nad ei taha kuule ega kuure

valged kivid söövad valutavaid viive
avavad me meeltes lukkusid ja riive

tumedamad kivid söövad tühje tunde
talumatuid teateid kisa käske sunde

heledamad kivid söövad surnud soove
puhastavad nendest tänavaid ja hoove

* *

Tulevalgus
meie vahel —
tuule algus

tähevilgud
unkaaugus —
silmapilgud

lumelaiad
lagendikud —
pagendikud

hangedele
annab läike
virvapäike

põgeneja
põdrakari —
pilvevari

tagurpidi
taeva sari —
talihari

* *

Jahedail jõgedel sügavad silmad
käänakukohtades keerutab vool
sajused suved ja sügiseilmad
kohtuvad kusagil kaugemal pool

auravad aasad ja lõhnavad laaned
teerajad tagasi tahtjaid ei too
kannaga killustad loikude kaaned
kõndides unustad hoole ja hoo

suvi on surnud ja sügise sala
koputab kastesse valguvat viit
peatud et haarata hiline pala
nukrus end naksatab katki kui niit

* *

Haigus hüilis halla ajal
talu taga põllu pääl
kõndis kuni kaevulkäijat
koidikul ta kohtas sääl

Valu-vana viitsis veidi
viimast aru pidada
lõpuks hakkas lapuline
kaevu poole kõmpima

tuli Tõbi tõusis teele
puruks praksus pinnajää
jõudis juurde vargsi võttis
pihku kaevulise pää

mehe muremeelseks manas
võõra valu va!a'a
seadis talle sihid samas
selleks eluks salaja

mine muidu murrab mure
mine ära eksi teelt
enne lõppu sa ei sure
ega muuda oma meelt

September

Puudele punaka läike
ududes uperdab päike
sügis teeb sahinal käike
lapsena väeti ja väike

JAAN UNDUSK

Ühes väikeses kioskis

Kiosk oli kõige tavalisem, võrdlemisi maitsetult ehitatud suure viiekorruselise maja kõrvale otse tänava äärde. Peale inimestele hädapärase suupoolise müümise ülesande oli kioskil veel teinegi, esteetiline väärtus, ta varjas oma taga hoovipoolsel küljel asuvat õlleputkat või õllekuuri (nagu oleks täpsem väljenduda), mida putka igaveste klientide, koolipoiste ning teistegi õllesõprade seas hüüti Pirni auguks, sest ta asus Pirni tänaval. Pirni auk oli katuseta, roheliseks värvitud hööveldamata laudadest aedikusarnane ehitis, kus võis räpaste laudade taga püsti seistes janu kustutada ja kuulda joobnud laadijate, väikeametnike või hoopis ebamäärase elukutsega asameeste jutustusi oma elust ja ebaõnnest: «Tead, mina ei ole sugugi halb inimene, usud mind?» Seal võis kohata ka inimesi, kes koondusid ühise nimetaja alla — «tunnustama'a Saljapin», see tähendab inimesi, kes polnud saavutanud edu mõnel kunstialal, kuigi nad enda sõnade kohaselt seda oleksid väärinud.

Niisiis oli väikesel toiduainetekioskil Pirni tänava ääres ka oma sügavam eesmärk varjata nimetatud õlleputkat ja garanteerida möödaminejaile vähemalt pealiskaudsel vaatlusel hinnang — siin on kõik tipp-topp. Kioskis müüdi kaupa, mida müüakse sadades samasugustes kioskites kümnetes teistes linnades: moskva saiu, võisaiu, viineripirukaid, prääniкuid, filtriga sigarette, tikke, iiriseid ja veel üht-teist. Mõnikord olid hinnasiltidega taldrikukesed kioski vaateaknal peaaegu kõik tühjad ning osta sai vaid filtriga sigarette ja kõvakskeedetud mune, teinekord toodi aga sinna parimat sorti sigarette, jäätist, õlut, pähklikooke ja kohupiimataskuid, kioski esimestel töötamiskuudel isegi vorsti ja viinereid (hiljem küll mitte, sest kogemus näitas, et inimesed ostavad lihakraami meelsamini külmutusseadmega varustatud kauplusest kui väikesest klaasist kioskist, mis on keskpäevapäikeses täis tolmu ja kärbseid). Vastavalt vitriini väljanägemisele käis kioskis ka ostjaid: kord paar-kolm inimest, kord mitte ühtki, kellaaegadel aga, mil kioskisse toodi head kaupa, tekkis tema juurde saba. Kaupa toodi tavaliselt lõuna ajal ning sellepärast, kui ostjatest üldse saba moodustus, toimus see peale lõunat.

Oligi just üks ilusaid kevadpäevi maikuus, mil kool polnud veel lõppenud. Kauba mahalaadimisega oli ühele poole saadud ja kioski leti ees seisis juba inimest seitse või kaheksa, sest mõne minuti pärast pidi kiosk avatama. Kõik läks plaanipäraselt, kaubaauto sõitis minema, valges kittis müüjatar kohendas veel viimaseid hinnalipikuid pähklikoogi ja korpide juures ning avas keskmise raamatu suuruse luugi, mille kohale oli kleebitud sedelike: «Teid teenindab Epp R...»

Kuuenda ostjana seisis järjekorras keegi pikem noormees, ilmselt keskkooli vanema klassi poiss. Ta juuksed olid sirged ja kammitud, ta pooleldi avatud suu omapärane joon ja silmade teatud kassilik möödavaatav kavalus viitasid sellele, et ta armastas paiguti vembutada ja et tema iseloomus oli ka midagi sügavamat kui lihtsalt hullutamislust, midagi sapisemat.

«Andke kaks viineripirukat!» ütles ta müüjatarile otsa vaatamata, suul vargne muie. Võib-olla ta ei muianudki. Aga ta ei olnud sümpaatne. Tema näos puudus õilsus.

Müüjatari väikestesse silmadesse tuli kurjust ja ta hingas ärritunult sõõmu õhku.

«Ei anna ma sulle midagi, mine siit ära!»

Poiss hoidis kätt rahaga luugi vahel ja ei öelnud sõnagi. Ta jäi ükskõikseks.

«Ma ei anna sulle midagi, kuulsid, mine osta mujalt!»

Müüjatar oli seda laadi naisi, keda kutsutakse paksukesteks («Ma olen täidlane naisterahvas,» ütles ta ise). Ta oli tõesti paks, ta polnud mitte ümarate või priskete vormidega, vaid nii kehast kui kaelast igasugusest vormist väljas, üleliigne lihavus deformeeris ta näojooni. Ta töötas kioskis juba viiendat aastat ning selle aja jooksul oli temas juurdunud eitav hoiak igas vanuses kooliõpilaste vastu aastates seitse kuni seitseteist, sest tema väljanägemine ja mõningane kaitsetu olek olid saanud õpilaste pilgete objektiks.

«Mine ära, ma ei anna sulle!»

Järjekorras hakkasid inimesed rahutuks muutuma. Keegi töökitlis noorem mees poisi selja taga küsis:

«Mis viga on? Miks ta sulle ei müü?»

«Ma ei tea,» vastas poiss, «ta on vist veidi imelik.» See oli öeldud mõnuga.

«Milles on asi? Miks ta järjekorda kinni peab?» küsisid naised läbisegi tagantpoolt.

Noor tööline astus järjekorrast välja ja kummardus luugi juurde.

«Kurat võtaks, milles on asi?»

«Ma ütlesin, et ma talle ei müü, las läheb ära! Ajage ta ära!»

«Miks ma peaksin ta ära ajama? Tal on niisamasugune õigus osta kui teistel.»

«Aga mina tean, milline ta on. Ta on ehtne pätt.»

«Mis pätt? Ah, jumal sinuga,» lõi tööline käega, «klaarige omavahel. Anna mulle kolm õlut, mul pole aega siin muneda!»

«Ei, mina ei müü enne, kui tema ära läheb! Panen luugi kinni ja...»

Müüjatar tõmbas luugi hooga alla, nii et koolipoisi käsi koos rahaga sinna vahele jäi. Poiss ei liigutanudki end.

«Võta käsi ära!» kiunatas müüjatar ja püüdis poisi kätt väevõimuga välja lükata. Siis haaras ta plastmassist aluse, mille peale ostjad raha panevad, ja hakkas poisile vastu sõrmi peksma.

«Võta käsi ära!» Poiss tõmbas käe rusikasse ja ei pilgutanud silmagi.

«Mis mängu me siin mängime!» vihastas noor tööline ja lükkas kõva plaksuga luugi üles. «Lõpeta tsirkus ja anna poisile pirukad! Sinu kohus on kõigile müüa, olgu ta pätt või mitte.»

Nüüd aga võttis poiss käe luugi vahelt ära. Tundus, et kui tal oleks olnud toetajaid, oleks ta etendust jätkanud. Aga vist ei olnud. Ta pööras näo kõrvale ja sammus bussipeatuse poole.

«Nolk!» hüüdis müüja talle järele. Ta hoidis nuttu tagasi. «Saaksin ma ilma nendeta!»

«Kolm õlut,» ütles noor tööline, «mis teil siin juhtus?» Talle antl kolm õlut.

«Kuus moskva saia,» ütles järgmine ostja. Müüjatar nuuksatas ja pani kuus saia kotti.

«Mis meil siin juhtus! Nad tulid eile kolmekesi ja käskisid mul pakkida kolm võisaia ja kolm kuklit ja kaks viineripirukat ja küpsiseid ja veel muid asju, ja kõik eraldi pakkidesse. Ütlesid, et viivad sõpradele. Ja siis, kui ma olin terve leti pakke täis ladunud, siis ütlesid nad, et neil pole täna raha ja et nad tulevad homme... Üldse mingit häbitunnet neil ei ole!» Müüjatar nuuksatas.

«Hah-hah-haa!» naeris noor tööline, «kõike juhtub!»

Müüjatar vaatas bussipeatuse poole ja nuuksatas.

«Saaks ma olla ilma nendeta!»

AADO LINTROP

Tundravaikus

Porine künkanõlv libiseb pikkamisi samblaga kaetud tasandikuks, mis on vasakul järsult läbi lõigatud halli, laisalt kaugusse koolduva veeribaga. Paremal tõuseb maapind aeglaselt, et veidi enne silmapiiri sulgumist madalaid pilvi puudutada ja siis laskudes piirata väike liivapõhjaga järv laugete kallastega. Taamal ees seisavad tardunud lainetena hõredate lehistega harvalt kaetud künkad, kuhu suunduvad üha märkamatumaiks muutuvad traktoriroomikute jäljed.

Mees kulunud viltkaabu, määrdunud tormijope ja ebamäärast värvi ruuduliste põlvedest narmendavate pükstega, mille otsad püüdlikult säärikutesse topitud, on künkast alla laskunud ja seisatab nüüd, et lasta oma kulunud hallil pilgul rännata murdunud ladvaga üksikult lehiselt paremal üle lainelise ruske tasandiku kuni jõeni, mille olemasolu tema asukohast vaid aimata saab; siis tõmbab ta pilgu lõhnal tagasi traktoritee algusse, silmitseb hetke samblasse vajutatud laiu roopaid jalgade ees ja hakkab silmadega kompima silmapiiri, kuni jõuab heledama laiguni pilvedes, mis näitab päikese asukohta.

«Või selline ongi tundra,» mõtleb mees. Milline tundra tegelikult on, ei oska ta öelda, sest puudub võimalus võrrelda millegi varemnähtuga.

«Ta on täitsa tundra moodi,» ütleb mees, ja see mõte meeldib talle. Püüdes kuidagi tunnetada ümbritseva maastiku avarust, suunab ta oma mõtte kaugusse, järve poole, millest ta midagi ei tea, ent mille usub olevat kusagil küngaste taga. Mõte kandub takistamatult eemale ja, leidmata peegelduspunkti, kaob mehe kontrolli alt. Hetke valitseb mehe peas tühjus.

«Või nii,» mõtleb ta, teadmata, mida sellega mõtleb. Siis tajub ta õhku enda ümber kuidagi tihedaks muutuvat. Mees kuulatab: tihenev õhk piniseb imelikult. Püüdes välja selgitada nähtuse põhjust, liigutab ta kätt üles-alla. Äkki laksatab peopesa vastu laupa. Paar uimasemat putukat litsutakse laiaks ja nahale tekib kaks punakat täppi.

«Sääsed,» mõtleb mees ja võdistab näonahka. Ta vehib mõnda aega endiselt käega, siis sülitab: «Ptüi kurat, on alles elukad!»

Sammal vetrub ta jalgade all ja tekitab kummalist kahinat, kott taob puusa vastu käimisrütmi, kaabu vajub tüütult silmile ning paneb lauba kihelema, juuksed kõdistavad põski ja segavad vaatamist, jalad otsivad üles kõik augud ja kühmud nüüd juba vaevumärgataval traktoriteel. Viimaks loobub mees jalgade ette vahtimast ja võtab suuna otse küngaste kohal helendavale laigule, mis on vahepeal veidi heledamaks muutunud. Jõgi on vaateväljast kadunud, käimine peletab sääsed eemale ja pinin kõrvus lakkab. Nüüd kuuleb mees selgesti sambla kahinat, mis kostab kusagilt tagantpoolt. Tundub, nagu kõnniks keegi ta jälgedes. Seletamatu tunne muutub teravalt tajutavaks, mees pingutab kuulmist ja suudab tabada helisid, mida ei saa tekitada tema astumine. Kellegi sammud lähenevad üha, sahin ja tasane kuiv pragin kostavad päris selja tagant. Juba tunneb mees teravat pilku kuklas, juba kuuleb sagenevat hingamist. Ta peatub järsku ja vaatab tagasi. Kedagi pole. Vaid punakaspruun tasandik siinseal kasvavate peenetüveliste puudega.

(Järgneb)

Avaalast kriitiliselt

(järgmisi silmas pidades)

- **Uus spartakiaadiaasta vanade vigadega**
- **Tiksojal pool tuhat orienteerujat**
- **VTK ujumine järgmisel nädalal**

Spartakiaadiaasta algas 6. ja 9. oktoobril VTK mitmevõistluse ja orienteerumisega. Algas massilisust veel rohkem soosiva punktisüsteemi ja 15 konkureeriva võistkonnaga (mullu 14). Lisandus tänavu oma jõududega võistlev žurnalistikaosakond. Hea on, et avaaladel nii palju võistlejaid. Haib, et uuel aastal korratakse jälle vanu vigu.

● Kui spordiklubis VTK mitmevõistluse nelja ala tulemusi teada saamas käisin, otsis Ivar Valge ülemöödunudaastase kausta välja ja leidis sealt arvu 24. Nii palju oli sellel alal võistlejaid kaks aastat tagasi (eelmisel sügisel jäi see spartakiaadiala pidamata). Tänavune 130 on selle kõrval edasiminek. Aga see võinuks suuremgi olla, sest laskmas käis 168 üliõpilast ja (pessimistina arutledes) see võib veel vähenedagi, sest remonti läinud ujula tõttu on viies mitmevõistluse ala veel pidamata.

Salme tänava lasketiirus oli rahvast palju. Pärastlõunal nii palju, et alla tunniajase ootamise püssi ligi ei saanud. Mis sest, et su teaduskonnal (juhendipoolse korra kohaselt) eelnevalt spordiklubis aeg kinni pandud, et sa isegi õigel ajal kohale tulid. Minu pärimise peale laiutas peakohtunik nõutult käsi: «Mis graafikut siin enam. Tullakse suvalisel ajal. Enamikul teaduskondadest polegi oma aega. Meie oma nelja rajaga kiiremini ei saa.» Ega saanudki. Mis sest, et kohtunikebrigaad joostes kordamööda stendilt märklehti käis toomas ja nõnda külmetadagi ei märganud. Väljas ootajad aga külmetasid. Ja ega seeski soojem olnud. (Kuni filoloogid poole viie paiku keset ruumi ahju märkasid, mis ka kiiresti küdema saadi. Kuni poole viieni aga...) Külmast kangete sõrmedega püssi ei lase. Rääkimata ootamistüdimusest, mis vaevalt järgmine kord sind lasketiiru toob. Nii et neist 52-st, kes esmaspäeval staadionile ei jõudnud, võib omamoodi arugi saada.

Nõnda me tudengeid spordi juurde ei too. Hädavajalikke baase meil pole, kuid kasutagem siis seda enam olemasolevaid võimalusi. Ka meie eneste poolt kehtestatud nõudmistest tuleb hiljem kinni pidada (pean silmas teaduskondade poolt laskmisaegade kinnipanemist ja hiljem nende arvestamist. Näen selles niisuguste alade läbiviimise a i n u v õ i m a l i k k u tingimust.) Vastasel korral poleks neid tingimusi tarviski välja kuulutada.

Need, kes staadionile jõudsid, jooksid 100 m ja pikemat maad, viskasid granaati. Viimast, tõsi küll, samuti tubli kolmveerandtunnise ootamise järel. Meesvõistlejaid oli lihtsalt nõnda arvukalt. Arvan, et kaks viskepaika oleks asja parandanud. Tulemused olid tublid, iseäranis spordimeditsiini osakonna granaadiviskajatel, kelle tagajärgi võistlejakaartidelt lugedes meie odaviskespetsid vaid rõõmustama peaksid. Viiel mehel tulemused 62 ja 80 meetri vahel. Võib-olla tõesti... Ise osavõtjana neid viskeid ei mäleta, nagu ei mäleta mõnda meest 3000 m rajal. See pole kirja pandud mingi oma võistkonna punktikoha kergitamise huvides. Leian vaid, et siin on tegemist tulemustega tulemuste endi pärast, spordiga spordi enda pärast. Sellesamaga, mida meile, spordiorganisaatoritele, teaduskonna rahvast **oma võimete kohaselt** võistlema kutsudes, surmapatuna ette heidetakse. Kumb siis ikkagi kumb on?

Vead pole uued. Neid on varemgi olnud ja neid on varemgi põhjalikult läbi arutatud ja arupidamislaua taga ka väljapääs leitud. Praktikas paraku kordame neid ikka uuesti. Ei tahaks, et kordumisprotsessi aluseks, mida iga uus aasta, uus spartakiaadiaastagi on, oleksid meie endi korduvad vead. Organiseerimistöös, võistlejate endi suhtumises. Sellepärast avaalast nii kriitiliselt kirjutangi.

● Kaardi ja kompassiga käis metsas täpsemalt 201 mees- ja 359 naisvõistlejat. Arne Kivistik, kellelt orienteerumispäeva kohta pärisin, arvas, et küllap see ikka hea ilma süü oli, et nii palju rahvast välja tuli. Oli olnud üks ülikooli kõigi aegade osavõturohkemaid orienteerumisi. Veel ütles ta, et esmakordselt täideti sellel alal ka VTK norme. Hakkama sai valdav enamik (meestel tuli selleks läbida 6 KP-d, naistel 4). Juba eelmisel kevadel esinenud «mitme-kaardi-jooksjaid», tõsi, vähem, oli tänavugi. Nende (õigusteaduskonna III kursuse tudengid) tulemused tühistati.

Naisvõistlejad: 1. Pille Taba (arstit. I k.) 26.30; 2. Ruth Vähejaus (KKT II) 30.28; 3. Mare Linnamägi (saksa fil. II) 30.40.
Meesvõistlejad: 1. Gintautas Kekštas (spordimed. V) 30.05; 2. Tiit Tali (KKT I) 30.10; 3. Vello Lõvi (töötaja) 31.00.
Võistkonnad: 1. bioloogia-geograafiat. 226 p.; 2. töötajad 221 p.; 3. matemaatikat. 190 p.; 4. majandust. 189 p.; 5. filoloogiat. 175 p.; 6. füüsika-keemiat. 107 p.; 7. arstit. 101 p.; 8. KKT IV 71 p.; 9. spordimed. 63 p.; 10. õigust. 61 p.; 11. KKT I 54 p.; 12. žurnalistikaosakond 49 p.; 13. KKT III 31 p.; 14. KKT II 15 p.; 15. ajaloot. 9 p.

● VTK mitmevõistluse viies ala, ujumine, toimub «Dünamo» uiulas Tähtveres (Kingissepa 71) neljapäeval, 25. oktoobril kl. 18—20. Need, kellel jäi eelmine kord laskmata (12 inimest), saavad seda teha esmaspäeval, 22. oktoobril kell 16.30 Salme tn. lasketiirus.

uudis • sport • uudis

● Linna meistrivõistlustel korvpallis võitis TRÜ esindusmeeskond nii oma II kui ka III koosseisu vastavalt 79:59 ja 87:61. TRÜ III kaotas veel EPA I-le 50:69, TRÜ II oli parem Kodumasinate Remondi Tehasest 68:51.

● Kahe kaotusega alustas NSV Liidu esiliigaturniiri ülikooli korvpallinaiskond. Minski «Horizondiga» mängiti 58:68 ja 62:72.

● Vabariigi väravpallikarikavõistluste sarjas alistas TRÜ naiskond Kohtla-Järve 20:17 ja meeskond Tartu «Jõu» 43:18.

● Pühapäevasel ülikooli tervisematkal oli osavõtjaid 433. Enam matemaatika-, majandus- ja arstiteaduskonnast.

PRIIT JÕGI

Rahvakontroll uuel tegevusaastal

TRÜ rahvakontrolligrupi viimasel laiendatud koosolekul tehti kokkuvõtteid möödunust ja kavandati ülesandeid uueks tegevusaastaks.

Rahvakontrolliorganite ette on püstitatud ulatuslikud ülesanded. See seab kõrgendatud nõuded ka ülikooli rahvakontrolligrupile, kellel tuleb oma kompetentsi piirides kontrollida riiklike plaanide ja ülesannete täitmist ning lepingudistsipliinist kinnipidamist ülikoolis. Kontroll peab kaasa aitama töö ja toodangu kvaliteedi tõstmisele, range kokkuhoiurežiimi tagamisele energiaressursside, tooraine, materjalide, tööaja ja rahaliste vahendite kasutamisel, tootmisvõimsuste ja transpordivahendite efektiivsemale rakendamisele. Grupi tegevuse hindamisel pole määrav mitte kontrollimiste arv, vaid kontrollimisega saavutatud tulemused.

Rahvakontrolligruppide ja -postide tegevuse aktiviseerimiseks ning rahvakontrolööride initsiatiivi ja vastutuse suurendamiseks soovitavad NSV Liidu ja Eesti NSV rahvakontrollikomiteed järgmisi abinõusid.

Rahvakontrolligruppide töö planeerimine. Tööplaanis olgu märgitud kontrollimise kuupäevad ja selle läbiviijad. Peale alalise kontrollülesande täitmise võtku iga rahvakontrolör kvartali jooksul osa vähemalt ühest ühekordsest või järelkontrollimisest. Rohkem on tarvis kaasa tõmmata ametiühingu- ja komsomoliaktiviste.

Kontrollimiste kvaliteedi tõstmine. Enne kontrollimisele asumist tuleb koostada kontrollimise plaan, instrueerida osavõtjaid ja tarviduse korral varustada kirjaliku küsimustikuga. Kontrollimisel nõuda vajalike dokumentide esitamist, vajaduse korral teha neist ärakirju ja väljavõtteid, vestelda vastavate töötajatega, tutvuda olukorraga. Üldistuste, järelduste ja ettepanekute väljatöötamisele tõmmata kaasa kõik kontrollretkest osavõtnud.

Kontrollimise tulemuste vormistamine ja elluviimine. Kasutatagu päevikuid või õiendeid. Senisest ulatuslikumalt kasutatagu kontrolli tulemuste elluviimiseks põhimäärusega antud õigusi: süüdiolnud isikute ärakuulamine grupi koosolekul, ühiskondliku laituse avaldamine, parteiorganisatsioonile ja administratsioonile ettepanekute esitamine. Et kõiki neid õigusi saab grupp kasutada ainult kollegiaalse organina, siis peab ta pidevalt koos käima.

Rahvakontrollitöö avalikustamiseks kasutatagu pidevalt kõiki võimalikke vorme: seinalehti, esinemisi kollektiivi ees jne. On vaja tööle panna informatsioonisektorid ja valmistuda 1980. aastal toimuvaks rahvakontrolli informatsioonivahendite ülevaatuseks.

Rahvakontrolööride õpetamise ja instrueerimise huvides võiks eksponeerida erialast kirjandust ja tutvustada rahvakontrollialaseid materjale.

Valmistudes järjekordseteks rahvakontrolliggruppide ja -postide aruanneteks ja valimisteks, mis toimuvad 1980. aasta algul, soovitatakse läbi vaadata ettevõtte või asutuse rahvakontrolliorganite struktuuri vastavus administratiiv-tootmisalasele struktuurile, kaaluda väheefektiivsete rahvakontrolliggruppide kaotamist ning alustada sobivate kandidaatide leidmist rahvakontrolliggruppidesse ja -postidesse.

Nendest soovitustest tuleb oma töös lähtuda ka ülikooli rahvakontrolliggrupil. Senisest palju sagedamini peavad teaduskondade ja teiste allasutuste rahvakontrolliggrupid valgustama oma tegevust ülikooli lehes. Eriti käib see nende kohta, kes pole oma tööst paaril viimasel aastal meie ajalehes kirjutanud.

HARRI KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolliggrupi esimehe asetäitja

Kursusejuhendaja
ÖSVALD LEPPIK
võitleb

Nagu teada, on just sügisel võitlust massilises koguses, sest kellel algab õpiaasta, kellel õppeaasta. Võitlus sügistööde eest minu kursusel lõppes väga hästi. Nimelt saadeti kursus millegipärast mitte kartulit abistama, vaid appi ühele meie kalli juubelieelse kodulinna käitisele. See käitis aga pidi abistama kõrgekvaliteedilist kartulit ja saatis tudengid oma inimeste asemel kolhoosi. Kolhoosil aga polnud abi tarvis ja saatis tegevusihast põlevad tudengid linna tagasi. Nõnda sai kursus kirja linnukese käitise abistamise eest, käitis kolhoosi abistamise eest ja mina eeskujuliku distsipliini eest oma kursusel. Rõõmu saavutatud edu üle, nagu õeldakse, jäi mustadekski päevadeks.

Sel ajal aga pidasin ise meeleheitlikku võitlust oma olemasolu eest. Ülimalt lühikese ajavahemiku jooksul tuli koostada individuaaltööplaan, individuaaltööprogrammid, kursusejuhendaja tööplaan, kursusejuhendaja töö aruanne, kontrollida oma teadusliku töö plaani täitmist. Peale selle veel hulk n.-ö. jooksvaid paberikesi. Saatsin naise ämma juurde, panin lapsed pikapäevarühma, ostsin paki kohvi (naturaalne, kõrgem sort, siguriga), sulgesin end üksindusse ja ei möödunud nädalatki, kui kõik sai kombesse. Viisin oma paberipatsaka kateedri laborandi kätte, kes juba töötas nagu rehepeksumasin kolleegidelt saabunud plaanimajanduse ümbertippimisel.

Mu töösaavutusest hõiskavat südant aga tabas sama valus löök: kateedrijuhataja, kes peale kõige muu oli koostanud ka siseinspektsiooni plaani ning oli asunud seda millegipärast kohe ellu viima, mainis kahetsusega, et ma olevat viimasel kahel päeval õppetöölt puudunud. Tõepoolest! Ennastunustavas tööhoos olin ma niisuguse kõrvalise asja, nagu seda on õppetöö, hoopiski unustanud.

Ilma korraldust ootamata istusin laua taha seletuskirja kirjutama. Kui kiri valmis sai (väga hea seletuse leiutasin), tabasin end mõttelt: pole halba ilma heata. Minus on võimsad loomupärased eeldused saada silmapaistvaks ulmekirjanikuks. Küllap need eeldused üldises paberimõllus peatselt täisküpseks arenevad.

O. Lugus

Raamatukogu tuletab meelde

Iga uus õppeaasta toob rohkem rahvast teadusraamatukogu lugemissaalidesse. Siia tullakse lugema teaduslikku kirjandust, uurima teatmeteoseid, tutvuma uute raamatute, ajakirjade ja muu kirjandusega. Enamik lugejaid tuleb lugemissaali kui vanasse tuttavasse paika, ent palju on neid, kes tulevad siia esimest korda. Seepärast meenutame senistele ja tutvustame uutele lugejatele üht-teist lugemissaalide kasutamisest.

Sellest, milliseid uusi teatmeteoseid võib teadusraamatukogu üldlugemissaalis kasutada, saab lugeja teada ajalehes «TRÜ» ilmuvast rubriigist «Uut teatmekirjandust Toomel». Ka perioodika lugemissaali saabus tänavu mitmeid uusi ajakirju, eriti meditsiini alalt, nagu näiteks «Annales d'endocrinologie», «British Medicine», «Springer Seminars in Immunopathology», «The Cleft Palate Journal» jt. Kodumaistest saame ajakirja «Реферативный журнал» kaks uut seeriat «Иммунология. Аллергология» ja «Бионика. Биокибернетика. Биоинженерная». Eesti Informatsiooni Instituudi väljaannetest saabuvad raamatukogusse lisaks senistele ka seeriad «Liiklus» ja «Keskkonnakaitse». Viimasele sisu poolest lähedane on ka «Staub Reinhaltung der Luft». Keeleteadlastele peaks huvi pakkuma ajakiri «Semiotica», mis pärast paariaastast vaheaega taas raamatukogusse jõuab.

Seoses perioodikasaalis asuva ajakirjade-ajalehtede uue nimekirja valmimisega tuli ajakirju riiulil pisut ümber paigutada, et ka uued ajakirjad leiaksid endale koha.

Tahaks juhtida perioodikasaali kasutajate tähelepanu sellele, et alates sellest aastast on hakatud registreerima välismaiste ajakirjade kasutatavust. Suurem osa välisperioodikat hangitakse raamatukogule valuuta eest ja välisvahetusega. Statistikat on vaja, et edaspidi nii valuutat kui vahetussuhteid otstarbekamalt kasutada. Seepärast palume märkida oma lugejapileti number kasutatud ajakirja sisekaane külge kleebitud lehele.

Tänu rohketele avariiulitele peaks olema hõlbus lugemissaalides paiknevaid materjale kasutada. Raamatukogutöötajaile aga teeb üha rohkem muret raamatuvarade säilivus. Kevadest alates kehtib Toome lugemissaalides kontroll-leht. Selle saab lugeja riidehoiust. Saalis tuleb lugejal lehele märkida oma nimi ja lugejapileti number ning esitada leht koos piletiga lugemissaali töötajale. Registreerida on vaja ka kaasasolevad raamatud. Saalist lahkudes saab lugeja tagasi kontrolllehe, millel on töötaja tehtud märge ja vajaduse korral märgitud väljaviidavate raamatute arv. Leht antakse tagasi riidehoidu.

Tuletame veel kord meelde, et lugemissaali ei võeta kaasa portfelle, kohvreid, mappe, spordi-, kande- ega käekotte. Need jätetakse koos üleriietega riidehoidu. Niisugune nõue kehtib kõigis NSV Liidu suuremates raamatukogudes, millele meie raamatukogu oma varade väärtuse poolest alla ei jää. Lugemissaali töötajail on ebameeldiv igale lugejale eraldi uksele kirjapandut korrata ja ka sageli mitmesuguseid vastuväiteid kuulda. Raamatukogus kehtiv kord on kohustuslik kõigile ja kehtestatud lugejate huvisid silmas pidades.

KIIRA KAHU

PANE TÄHELE

Teadusraamatukogu

Neljapäeval, 25. oktoobril kell 9 tutvustame TRÜ Teadusliku Raamatukogu perioodika lugemissaalis Toomel kirjandus- ja kunstialaseid uudisteoseid.

ÜTÜ

24. oktoobril kell 17 toimub Uue Anatoomikumi auditooriumis arstiteaduskonna ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek. Päevakorras: eelmise õppeaasta aruanne; ÜTÜ medali statuudi kinnitamine; valimised; võistlustööde autorite autasustamine.
Ringide esimeestel esitada selle õppeaasta tööplaanid.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

Reedel, 19. oktoobril kl. 20 meenutame ja vaatame slaide suvisest Valdai ekskursioonist Vanemuise t. 46—327.

Juhatus

NB!

Noortemajas «Sõprus»

Neljapäeval, 25. oktoobril kell 19 TRÜ rahvakunstiansambli uus kontsertprogramm (esinevad tantsurühmad, rahvapilliorkester, ansambel «Lakstigal»). Pääsmed müügil tund enne algust «Sõpruses».

KLUBIS

Laupäeval, 20. oktoobril kl. 21 ansambel «MEEDIUM», DISKO.
Pühapäeval, 21. oktoobril kl. 21 ansambli «SUUK» õhtu.
Ära üliõpilaspiletit koju unusta!

Pühapäeval, 28. oktoobril kl. 17 SUUR SÕPRUSKONTSERT (esinevad ka sotsialismimaade tudenglansamblid). Pääsmed komsomolikomitees alates teisipäevast kl. 10—12-ni ja 15—17-ni.

Toimetaja kt. A. KOOK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302. tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3987. MB-07483.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 Reedel, 26. oktoobril 1979 XXXI aastakäik

ELKNÜ TRÜ KONVERENTS XXV

24. oktoobril toimus TRÜ aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXV konverents.

Komitee aruande kahe aasta jooksul tehtud tööst esitas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion.

Mandaatkomisjoni aruanne oli komisjoni esimehelt Triinu Vernikult. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 5182 liiget esindama valitud 391 delegaadist oli kohal 375, mõjuvatel põhjustel puudus 16 delegaati. Valitud delegaatidest olid 362 üliõpilased, 27 teenistujad ja 2 töölised.

Konverentsil võtsid sõna ülikooli komsomolikomitee õppesektori juhataja Sergei Nazarenko, ideoloogiasektori juhataja Andrus Lauren, olmesektori juhataja Riivo Kotkas, spordimeditsiini osakonna komsomolisekretär Ants Lõhmus, teatriklubi president Katrin Saks, ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär Arvi Karotamm, ELKNÜ Tartu Rajoonikomitee II sekretär Toivo Laos, ülikooli komsomolikomitee asesekretär Mart Raik, ülikooli spordiklubi juhataja Ivar Valge, EÜE sektori juhataja Indrek Ilomets, bioloogiageograafiateaduskonna III k. üliõpilane Jaak Kärson, ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Mercedes Pent, õigusteaduskonna endine komsomolisekretär Jüri Raidla, komsomolikomitee liige Valev Plato, vene filoloogia osakonna sekretär Edith Gerassimenko, eesti filoloogia II k. üliõpilane Hannes Voolma, arstiteaduskonna V k. üliõpilane Anna Pintšukova, vene filoloogia III k. üliõpilane Tooni Roosimägi, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa, rektor prof. Arnold Koop ja parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris.

EPA komsomoliorganisatsiooni nimel tervitas EPA komsomolikomitee asesekretär Heino Vähk.

Konverents hindas komsomolikomitee töö aruandeperioodil rahuldavaks ja võttis vastu otsuse.

Konverents valis 31-liikmelise komsomolikomitee ja delegaadid ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni XXII konverentsile.

Uus ELKNÜ TRÜ komitee valis oma sekretäriks Madis Kallioni, asesekretärideks Sergei Nazarenko (õppe- ja teadustöö), Andrus Laureni (ideoloogiatöö), Mart Raigi (EÜE) ja Valev Plato (kultuuri- ja organisatsiooniline töö).

Järgnevalt avaldame lühidalt M. Kallioni aruande. Sõnavõtud ilmuvad järgmises numbris.

ARUANNE

24. konverentsil 27. oktoobril 1977 valitl ELKNÜ TRÜ komitee 26-liikmelisena. Sekretäriks sai õigusteaduskonna lõpetanu Kalle Liiv, koosseisulisteks asetäitjateks majandusteaduskonna lõpetanu Mercedes Pent ja füüsika-keemiateaduskonna lõpetanu Aili Pikat.

Õppesektori juhatajaks valiti filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilane Ester Šank, ideoloogiasektori juhatajaks ajalooteaduskonna V kursuse üliõpilane Urmas Murre, ideoloogiasektori sõjalis-patriootilise kasvatustöö asejuhatajaks majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Mart Opmann, ideoloogiasektori olmeküsimuste asejuhatajaks arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane Toivo Leemets, kultuurisektori juhatajaks kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilane Andres Salmistu, EÜE sektori juhatajaks majandusteaduskonna dip.-omand Mart Raik, organisatsioonisisese töö sektori juhatajaks õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane Triinu Vernik, arvestussektori juhataja koosseisulisele kohale Malle Omann, pressisekretäriks õigusteaduskonna diplomand Hallar Lind. Vene õppekeelega osakondade komsomolitööd koordineeris filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilane Krista Prokoptšuk, komsomolitöö metoodikaga tegeles aspirant Igor Gräzin. Airi Põder arstiteaduskonna III kursuselt oli interklubi president.

Seoses tööleasumisega EKP Keskkomiteesse vabastati Kalle Liiv 19. septembril 1978 sekretäri kohalt. 17. oktoobril valiti sekretäriks õigusteaduskonna diplomand Madis Kallion. 15. jaanuarist 1978 töötab statistikuna Anu Saar.

Mitmed komitee liikmed on ülikooli lõpetanud. Nende asemele on aruandeperioodil astunud uued üliõpilased.

Et sekretäril tuli töö kõrvalt lõpetada ka ülikool, langes suur vastutus kogemustega asetäitjatele, eriti Mercedes Pendile. Kuigi möödunud konverentsil valitud 26-st komitee liikmest on tänaseks ülikoolis vaid 11, ei ole organisatsioonitegevuse juhtimine selle tõttu kannatanud. Vastupidi, uute komsomoliaktivistide edutamine on ülikooli komsomolielule lisanud uusi jooni, toonud värskeid mõtteid.

Õppe- ja kasvatustöö

Meie põhiülesanne ülikoolis on õppimine. Just selleks astusime kuue sambaga majja. Siit tuleneb kogu üliõpilaskomsomoli esmane ülesanne: võidelda õppedistsipliini parandamise ja tõsise õppimismeeleolu loomise eest õpperühmas, kursusel, osakonnas, teaduskonnas, kogu ülikoolis.

Komsomoliaktiivi peaeesmärk on kaasa aidata kõrge kvalifikatsiooniga, poliitiliselt haritud ja aktiivse eluhoiakuga noorte spetsialistide ettevalmistamisele. Õppe- ja kasvatustöö on meil orgaaniliselt ühendatud TRÜ õppevälise kasvatustöö programmiga. Peale statsionaarsete üliõpilaste on õppe- ja kasvatustöö objektiks ka ettevalmistusosakonna kuulajad ning erialaringides osalevad keskkooliõpilased.

Kogu komsomoliorganisatsiooni õppe- ja kasvatustööd koordineerib komsomolikomitee **õppesektor,** mis tegutseb koos parteikomitee õppe- ja teadustöö sektori, õppeosakonna, ametiühingukomitee ja ÜTÜ nõukoguga.

On tihendatud sidemeid teaduskondade komsomolibüroode õppesektorite ja partei- ning ametiühingubüroode vahel, on süvenenud kontaktid ülikooli parteikomitee ja rektoraadiga. Praegu ei rahulda sidemed ametiühingukomitee üliõpilaskomisjoni õppesektoriga. Selline olukord on kujunenud välja mõlemapoolselt: üliõpilaskomisjoni õppesektori juhataja Rein Lumiste on viimase paari aasta jooksul visalt ignoreerinud igasuguseid komsomolipoolseid ettepanekuid, ka komsomolikomitee õppesektor ei ole suutnud leida ilmselt õiget teed ametiühingu juurde. Uutel funktsionääridel tuleb ruttu ühine keel leida.

Komsomolikomitee õppesektori juhatajaks olid aruandeperioodil Ester Šank ja Sergei Nazarenko. Sektori koosseisu kuulusid ka teaduskondade õppesektorite juhatajad. Põhiülesandeiks olid teaduskondade komsomoliorganisatsiooni õppe- ja kasvatustöö üldine suunamine, metoodiline juhendamine, erialakonkursside korraldamine, õpetöö tulemuste analüüs ja keskkooliõpilastega tehtav töö.

Õppeedukus on ülikoolis viimastel aastatel pidevalt paranenud, ulatudes 1977/78. õ.-a. 89,3%-ni ja 1978/79. õ.-a. 91,9%-ni.

Üks organisatsioon või ametiisik ei suuda aga paranemistendentsi üksi üleval hoida. Tegemist on rektoraadi, partei-, ametiühingu- ja komsomolikomitee ning teaduskondade ühtsete õppe- ja kasvatustöö eesmärkide ja tulemustega.

EKP TRÜ komitee istungil 23. aprillil k. a. märgiti õigustatult, et kursuse, osakonna ja teaduskonna komsomoliorganisatsioonid ei ole saavutanud ühtset kriitilist suhtumist distsipliinirikkumistesse. Ühtse nõudlikkuse puudumine vähendab asjaajamise operatiivsust ning takistab abinõude rakendamist. Otsuses kohustati komsomolikomiteed tõhustama omapoolset kontrolli õppedistsipliini üle kursustel ja suurendama nõudlikkust selle rikkujate vastu.

Sobiv vahend põhjuseta puudumiste vastu on ülikooli ajaleht. Ei meeldi ju kellelgi lugeda oma nime eksamisessiooni võlglaste või suurimate puudujate seas (vt. «TRÜ», 12. okt. 1979). Agaramini tuleb reageerida õppedistsipliini rikkumistele ka teaduskondade ja ühiselamute seinalehtedes. Printsipiaalset suhtumist pole veel iga teaduskonna komsomolibüroos. Kommunistliku noore esmase ülesande täitmata jätmist tuleb arutada komnoore personaalküsimusena. Aktiivselt tegutsevad siin majandus- (sekretär Ü. Lepp) ja õigusteaduskond (sekretär J. Raidla). Spordimeditsiini osakonna komsomolibüroos (sekretär A. Lõhmus) pööratakse erilist tähelepanu vennasvabariikidest tulnud üliõpilaste abistamisele.

Oma osa on õppe- ja kasvatustöö parandamises õigel kaadrivalikul. Nii juntis komitee õppesektorit 1977/78. õ.-a. K. Marxi nim. stipendiumi saaja Ester Šank, möödunud oppeaastal V. I. Lenini nim. stipendiumi omanik Sergei Nazarenko. Keemiaosakonna õppesektori juhataja oli V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja Riina Leinbock. Teaduskonna komsomolibüroo aktiivset ja printsipiaalset suhtumist õppetööküsimustesse on märgata rohkem seal, kus komsomoliliikmeks parimad õppurid. Nii oli 1978/79. õ.-a. õigusteaduskonna komsomolisekretariks kommunist Jüri Raidla, V. Kingissepa nim. stipendiumi saaja. Sellist joont peab komsomolikomitee jatkama kaadrivalikul edaspidigi. Väga oluline on esile tõsta ka silmapaistvaid üliõpilasi. Nii on komitees välja pandud kõigi nimeliste stipendiumide saajate fotod, igas teaduskonnas on õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste autahvel.

1978. aasta detsembris taaselustati tore traditsioon — nimeliste stipendiumide saajate kohtumine ülikooli rektori prof. A. Koobiga. Huvitavaks mõtevahetuseks kujunes kohtumine parteikomitee liikme prof. A. Pajuga (arutati A. Paju teost «Merkuuri tütar», kuulati muljeid Inglismaa kõrgkoolidest).

(Järg 2. lk.)

AUNIMETUSI

ANTIDEA METSA,
ENSV teeneline õpetaja

EKP TRÜ komitees

8. oktoobri istungil tutvustas TRÜ poliitharidusvõrgu algavat õppeaastat I. Koppel. Pikemalt oli kõne all suvise õppelaagri tegevus ning vaba aja sisustamine ülikooli kohvikuis. Viimase küsimuse puhul kõnelesid ametiühingukomitee esimees H. Kabur, komsomolikomitee sekretär M. Kallion, rektor prof. A. Koop, prof. A. Lenzner, dots. A. Kiris, dots. A. Metsa. Vana kohvikuga erilisi probleeme ei ole: korraldatakse mitmesuguseid muusikaõhtuid ja muidki üritusi. Üritusi on peetud ka uues kohvikus, kuid üliõpilaskohvikuks seda alati nimetada ei saa. Korda rikuvad nii üliõpilased ise kui ka kinnistele üritustele sisse tulla soovivad võõrad isikud. Korra eest peab aga täielikult vastutama see teaduskond või allasutus, kes õhtut korraldab. Peopidamiseks saab uut kohvikut nüüd märksa enam kasutada. Loodetavasti peaks ka kord niimoodi paranema. Parteikomitee liikmed tahavad koos teaduskondade esindajatega ka mõned reidid sinna õhtuti teha.

Samal istungil otsustati esitada taotlus linnakomiteele moodustada

(Järg 2. lk.)

„PA"-„TP"-„TRÜ"

Neid kolme üliõpilaslehte siduvaks teljeks on muutumas toimetuste kohtumine. Sel aastal puhuti kogunemissignaal 5. oktoobril ja puhujaks oli seekord EPA. Tipikad saabusid juba hommikul Tartusse ja kadusid üsna tükiks ajaks EPA rektori kabinetiukse taha. Vestlus venis pikemale kui arvata ja seetõttu jäi väljasõit Tartu näidissovhoosi veidi hiljemaks.

Majandit tutvustas meile sovhoosi asedirektor Vilmar Kraak. Tartu näidissovhoos kuulub Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi alla. Kõik, mis seal teoreetiliselt välja töötatakse, proovitakse kohe praktiliselt näidismajandis — kui tasub, juurutatakse, kui viltu veab, siis teavad teised vigadest hoiduda.

Meile näidati kalakasvatust, viidi ka juhtimiskeskusse, kus saab ühenduse võtta 12 juhtiva töötajaga korraga. Käisime rohujahuveskiski.

Kolme lehe esindajad said pärast tutvumisekskursiooni EPA söökla ruumes istuda, keha kinnitada ja vestelda. Jutt keerles ikka lehetegemise raskuste ümber — kes peaksid üliõpilaslehtedes rohkem kirjutama: üliõpilased, õppejõud, komsomolitöötajad, toimetus; milline on nende õige vahekord? Kui võtta kuulda EPA õppejõudu dotsent Endel Järve, siis peaksid lehele oma näo andma ikkagi üliõpilased ise, sest nemad kirjutavad hingega, nende lood pole nii akadeemilised ja kuivad nagu pahatihti õppejõudude kaastööd. Muidugi on ka vastupidist, aga ikkagi peaks meie leht olema meie endi elust, muredest, probleemidest. TRÜ lehel on oma tööd veidi kergem teha, sest ülikoolil on nüüd juba žurnalistika osakond, kes aitab jõudumööda kaasa lehetegemisele. Ühiskondlik toimetus on jagatud seitsmesse tähtsamasse ossa nagu õppe- ja teadustöö, komsomoliosakond, majandus ja olme jt. Suuremad osakonnad (komsomol) on omakorda jaotatud väiksemateks üksusteks (malev, teiste kõrgkoolide elu jt.). Osakondades on tegevad põhiliselt II ja I kursuse žurnalistid, neid abistavad ka vanemate kursuste kolleegid.

Kohtumiselt jäi meelde lehetegijate entusiasm. Arvati, et «Tallinna Polütehnik» on taas tõusuteel ning täheldati üliõpilaste aktiivsuse kasvu väljaannete toimetamisel.

EPA lehe toimetusele jäeti mälestuseks metallehisplaat ja laualehe «Tartu Akadeemiline Polütehnik» 1. number, mis samas kirjatükkidega täideti — laua ümber ju kirjutajaid kuipalju! Järgmise kohtumise kutsub kokku TRÜ.

ANATOLI AKSJONOV,
žurnalistika II k.

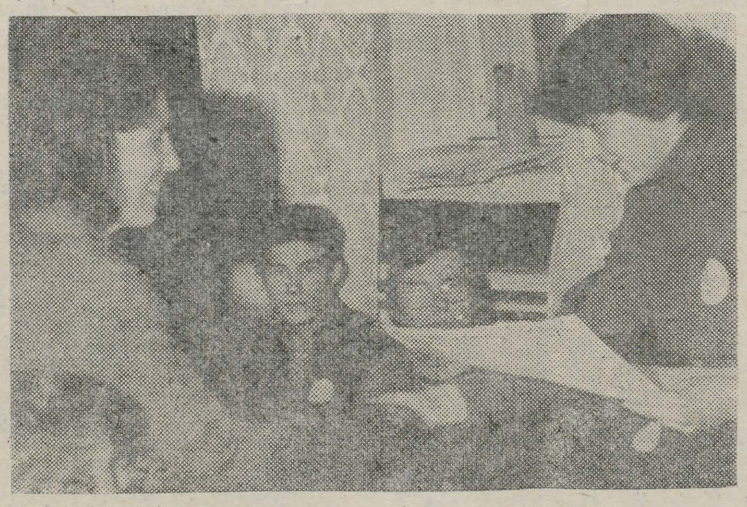

Võõrustajaile «TRÜ» toimetuselt eriväljaanne «Tartu Akadeemiline Polütehnik».

Näidissovhoosi asedirektor Vilmar Kraak selgitamas üliõpilaskirjasaatjaile rohujahuveski tööd.

Mihkel VANARI fotod

ARUANNE

(Algus 1. lk.)

Poliitilise noorsoo-organisatsioonina pöörame erilist tähelepanu õppeedukusele ühiskonnateadustes. Siin on meie üliõpilaste õppeedukus praegu sajaprotsendilinel Kõrgharidusega spetsialist peab alati tundma meie partei sise- ja välispoliitikat, oskama anda vastulööki ideoloogilisele diversioonile jne.

Hästi on üliõpilased osa võtnud üleliidulistest ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alastest üliõpilastööde konkurssidest. Kevadel korraldati nn. ühiskonnateaduste nädal. Igal õhtul said kokku erineva aine õppejõud ja üliõpilased. Kuigi mõttevahetusest osavõtt ei kujunenud massiliseks, andis see julgust alustatud töövormi edasiarendamiseks.

Edaspidi peame rohkem uurima üliõpilaste väljalangevust, et see väheneks. Otsustavamat hoiakut on vaja ka nn. omal soovil lahkujatesse, sageli pole kõrgkooli poolelijätmine sugugi põhjendatud. Dekanaatides oodatakse meilt printsipiaalset sõna stipendiumi määramisel.

1979. aastast loetakse **I kursustele** distsipliini «Sissejuhatus erialasse». Siin tutvustame esmakursuslastele ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust. Nendele loengutele peaks kutsuma ka komsomolikomitee sekretäre ja sektorijuhatajaid, nagu seda tegid inglise ja saksa filoloogia I kursused. Suurkooliga kohaneda aitab kindlasti esmakursuslaste ball. Tänavu peame balli koos klubiga jälle «Vanemuises». Jätame koju teksad ja vääritu käitumise!

Komsomolikomitee asus uuesti läbi viima esimeste kursuste aktiiviõppusi. Teaduskondade hooleks jäetud õppused ei õigustanud end.

Töö keskkooliõpilastega on aruandeperioodil üle elanud nii tõusu kui mõõna. Me ei ole enam saavutanud niisugust hoogu, nagu 1976/1977. õppeaastal, kui sellega tegeles Miia Tammeorg-Rannikmäe. Aruandeperioodil töötasid sel alal Sven Andresen ja Hett Raidmets. Aktiivsemalt on tegutsenud noorte meedikute ring (ca 60 õpilast mitmes alarühmas), juuraring (50), keemiaring (25) jt.

Tagasimineku põhjuseks on seniste juhendajate lahkumine ülikoolist asjalikke järeltulijaid kasvatamata: S. Andresen läks õppima Moskvasse, J. Vissak lõpetas ülikooli. Komsomolikomitee esmane ülesanne on leida sellele tööle kiiresti asjalik kaader, et meie taimelava sööti ei jääks.

Praegu töötab lisaks pedagoogilisele praktikale koolides 16 üliõpilast rühma- ja pioneerijuhtidena, suvel umbes 300 üliõpilast pioneerijuhtidena. EÕM-i rühmakomandöridena töötas tänavu 45 üliõpilast. Rühmakomandöride kaader õnnestus hästi komplekteerida tänu keemiaosakonna sekretärile, EÕM-i Tartu piirkonna komandörile Alar Külmale.

Uusi vorme oleks vaja leida lahtiste uste päevade organiseerimisel.

Teadustööst võttis osa enamik meie üliõpilastest, paljud lõid kaasa nii eriteaduste kui ka ühiskonnateaduste konkurssidel. Ülevabariigilisele humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste konkursile esitati 1977. aastal 367 ja 1978. aastal 408 tööd, I järgu diplomi koos rahalise preemiaga sai kokku kahel aastal 40 üliõpilast. Sama konkursi üleliidulisse vooru saadeti edasi 32 (1977) ja 34 (1978) tööd. Arne Rannikmäe ja Villu Tamul tunnistati üleliidulise medali vääriliseks, 6 tööd auhinnati diplomiga.

Kogu selle suure üliõpilasteaduse taga on tulevaste teaduste kandidaatide ja doktorite esimene leidmis- ja avastamisrõõm, kuid see on ka tõsine teaduslik ja organisatoorne töö. Siinjuures lubage komsomolikomitee nimel tänada kõikide teaduskondade ÜTÜ nõukogusid, juhendavaid õppejõude ja ülikooli ÜTÜ nõukogu eesotsas vanemõpetaja V. Peedimaaga.

Ideoloogiatöö

Konverentsidevahelisel perioodil võttis NLKP Keskkomitee vastu mitmeid tähtsaid otsuseid.

Otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» pöörab erilist tähelepanu ideoloogiatöö kompleksusele. Meil tuleb arvestada otsuses toodud juhist, mille järgi «... Arenenud sotsialismi oludes on aktuaalsem kui kunagi varem Lenini seisukoht, et riik on tugev rahvahulkade teadlikkusega, ta on tugev siis, kui hulgad teavad kõike, suudavad kõige üle otsustada ja teevad kõike teadlikult». Just meie organisatsioonis peab tulevane haritlane saama esmakordselt praktilise organiseerimistöö kooli. NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsust õppisid tundma kõik ülikooli kommunistlikud noored.

Aruandeperioodil jõudis lõpule liiduvabariikide uute põhiseaduste vastuvõtmine. TRÜ üliõpilased võtsid aktiivselt osa Eesti NSV uue konstitutsiooni projekti üldrahvalikust arutelust.

1978. aasta suvel võttis NSVL Ülemnõukogu vastu uue «NSVL Ülemnõukogu valimiste seaduse». Esimesed kõrgeima riigivõimuorgani valimised pärast Nõukogude Liidu uue põhiseaduse vastuvõtmist toimusid 4. märtsil 1979. Valimistepäeval olid esimestena sajaprotsendiliselt täitnud oma kodanikukohuse bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskonna üliõpilased. Liidunõukogu Tartu valimisringkonnas valiti kolmandat korda NSVL Ülemnõukogu saadikuks meie rektor prof. Arnold Koop.

Aruandeperioodil juhtisid **ideoloogiasektorit** U. Murre ja hiljem A. Lauren. Kahe aasta vältel muutus oluliselt sektori struktuur: mitmes tähtsas töölõigus moodustati eraldi sektorid (intertöö sektor — juhatajad I. Ševtšuk (1978), T. Tiisler (1979) ja olmesektor (R. Kotkas). Ideoloogiasektori peamine töösuund oli teaduskondade ideoloogilise kasvatustöö suunamine.

Enamikus teaduskondades toimus ideoloogiline kasvatustöö plaanipäraselt ja pidevalt. Huvitavaid üritusi peeti näiteks õigusteaduskonnas: kohtumised kindralmajor Vello Varega ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva usuasjade voliniku asetäitja Kalju Ojaga jt.

Sektori ülesandeks oli ka ideoloogilist tööd puudutavate otsuste projektide ettevalmistamine ülikooli komiteele ja ideoloogilise kasvatustöö aktuaalsete küsimuste läbiarutamine, samuti tegutses sektor kui operatiivset informatsiooni andev ja teaduskondade ideoloogilist tööd juhtiv organ. Eriti väärib esiletõstmist õigus-, ajaloo-, filoloogia- ja majandusteaduskonnas tehtud ideoloogiatöö.

Intensiivistada tuleks teaduskondade ideoloogiasektorite kui keskastme organite tegevust.

Organiseeriti ülikooli õpperühmade konkurssülevaatus, töötati välja ülevaatuse juhend. 17. oktoobril korraldasid rektoraat, parteikomitee, komsomoli- ja ametiühingukomitee vastuvõtu parimatele õpperühmadele. Esmakordselt kokkuvõtete tegemisel torkas silma mõndagi, millest üle tuleks saada. Mitte kõik teaduskonnad ei suutnud andmeid õigel ajal kokku võtta. Järgmiste kokkuvõtete puhul kasutatakse raali. Programmi koostavad matemaatikateaduskonna komsomoliaktivistid.

Aruandeperioodil kujunes meil välja uus vajalik traditsioon — igaaastaseks said komsomoliajaloo konverentsid TRÜ komsomoli sünnipäeval. Konverentsid on eri põlvkondade komsomolitöö kogemuste talletamise kooliks.

Vähe on uuritud teaduskondade komsomoliorganisatsioonide ajalugu (v. a. õigusteaduskond). Kasin on ajalooteaduskonna tudengite osalemine. Senini on ajalugu ilmunud osade kaupa ajalehtedes «Edasi» ja «TRÜ», veninud on brošüüride väljaandmine.

Kevadel rahvaste sõpruse päevade ajal on kavas korraldada ELKNÜ TRÜ komitee ja NLKP ajaloo kateedri eestvedamisel vabariiklik komsomoliajaloo konverents. Ülikooli komsomolikomitee peab andma omalt poolt kõik selleks, et ENSV 40., ELKNÜ 60. ja TRÜ komsomoli 40. aastapäeva järgmisel aastal tähistaksime trükis ilmunud «TRÜ komsomoli ajalooga».

Mitte iga üliõpilane ei ole veel aru saanud, milline on kõrgkoolis **leninliku arvestuse** ja **ühiskondlik-poliitilise praktika** vahekord. ÜPP on eeskätt organiseerimistegevus — tegevus teistele. Leninlik arvestus hõlmab peale organisatoorse tegevuse ka üliõpilase enesekasvatuslikku osa. Seega on nad mõlemad sotsiaalselt aktiivse isiksuse kasvatamisel olulised. Viimastel aastatel oleme püüdnud anda arvestusele rohkem sellist vormi, mis vastaks kõrgkooli spetsiifikale. Leninlik arvestus toimub ülikoolis neljas alalõigus.

1978. aasta kevadel kinnitas komsomolikomitee leninliku arvestuse uue atesteerimise juhendi, selle kiitis heaks ka TRÜ ÜPP nõukogu. Peamine uuendus seisneb selles, et senise kahe komisjoni asemel, mis töötasid erineval ajal, on nüüd üks ühtne komisjon, kus samaaegselt ÜPP-ga atesteeritakse ka leninlik arvestus.

1978. aasta sügisel uue juhendi järgi läbiviidud atesteerimine näitas, et uuendused õigustavad end. Paremini läks atesteerimine õigus- ja ajalooteaduskonnas. Et see polnud formaalne atesteerimine, seda näitavad juba hindedki.

Lahendamata probleemiks on ÜPP ja leninliku arvestuse ühtse raamatu väljaandmine. Senised katsed pole õnnestunud: ühe raamatu maht ei ole vastav, teise struktuur pole vastuvõetav jne. Senine kohustuste võtmine eraldi paberil pole aga end õigustanud, sest need on kiired kaduma.

Välispoliitilise informatsiooni peamine levitaja on olnud ülikoolis juba 15 aastat RSR. Viimasel kahel aastal tegi ring (Viktor Kaasik) «vähikäigu». Igal ringil on mõõna ja tõusu aegu, kuid praegune mõõn on liiga pikaks veninud. RSR ei tulnud toime isegi oma juubeli tähistamisega. Pärast komitee 27. veebruari otsust on ringi tegevus hakanud siiski hoogustuma.

Üks ideoloogiatöö vorme on ka **sõjalis-patriootiline kasvatustöö.** Selle töölõigu eest vastutasid komsomolikomitees Mart Opmann (1977/78. õ.-a.) ja Raivo Vare (1978/79. õ.-a.). Tegutses edasi ka sõjalis-patriootiline matkaklubi «Patrioot» (president Alo Heinsalu).

1978. aastal loodi komitees **intertöö sektor.** Põhilisteks ülesanneteks on interklubi töö suunamine, töö vene õppekeelega osakondades ja välissuhted.

Interklubi jätkas tegevust suurte kogemustega presidendi Airi Põdra juhtimisel. Üheks suuremaks ja vastutusrikkamaks ülesandeks oli külalisdelegatsioonide vastuvõtt, majutamine, ekskursioonide organiseerimine jne. Kokku on kahe aasta jooksul vastu võetud 58 delegatsiooni nii välismaa kui vennasvabariikide kõrgkoolidest. Need delegatsioonid on olnud ka komsomolikomitee külalisteks.

Selle aasta jaanuarini oli interklubi õlgadel giidide ettevalmistamine «Sputnikule» ja «Inturistile». Giidide kooli tööd organiseeris Raili Viks. Veebruaris algasid ülikoolis olümpiakursused. Põhiraskus langeb siin filoloogiateaduskonnale. Giidide ettevalmistamisel on abiks ka «Sputniku» giid-referent Tiina Toomas.

Intertöö sektori ülesandeks on ka vene õppekeelega osakondade töö suunamine. Igas osakonnas tehakse midagi huvitavat, on toredaid algatusi, kuid kõik tegutsevad omaette. Kahjuks ei suutnud ka Krista Prokoptšuk midagi oluliselt parandada. Tänu Tiiu Tiisleri ja Mercedes Pendi järjekindlusele saadi vene osakondade aktiiv lõpuks kokku ja kevadel peeti ühine õhtu, millega kõik osavõtjad väga rahule jäid. Altpoolt tulevat initsiatiivi tuleb rohkem ära kasutada.

KOR-i komandöriks oli Andrus Lulla ning staabiülemaks Uko Tipp (õigusteaduskond). Kahe aasta jooksul käidi 31 reidil. Kui 1977/78. õ.-a. võis KOR-i tegevusega rahule jääda, siis möödunud õppeaastal oli palju vajakajäämisi. 16. oktoobril vabastas komitee Andrus Lulla KOR-i komandöri ülesannetest omal soovil ja tema asemele kinnitati õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Toivo Rappu.

Ühiselamutesse soovijaist jäi sel sügisel ukse taha ligi 800 üliõpilast. Õppeprorektor prof. U. Palmi sõnade järgi on see sõjajärgsete aastate kõige raskem olukord. Juba enne ülikooli 24. komsomolikonverentsi oli komitees likvideeritud olmesektor ja selle töölõigu eest vastutas ideoloogiasektori juhataja asetäitja ühiselamute alal. Sellele kohale valiti tookord Toivo Leemets. Kahjuks oli ta samal ajal ka ametiühingukomitee esimehe asetäitja ja praktiliselt langesid ühiselamud komitee tasemel komsomoli vaatevinklist välja. Olmesektor moodustati uuesti, seda hakkas juhtima arstiteaduskonna üliõpilane Riivo Kotkas. Töö on käima pandud.

Leningradi mnt. 89 jätkus keldrik'ubi «Meediks» tegevus. Kahjuks on praegu klubi võimatu kasutada, sest on va'a vahetada põrand. Hoo sai sisse töö filoloogide ühiselamus. Tänu filoloogi teaduskonna tolleaegsele sekretärile Erki Berendsile organiseeriti kevadel oma raadiosõlm «Pänterraadio». Raadiosõ m on heaks näpuharjutuseks ka žurna'istikatudengite'e. Meil on ettepanek ELKNÜ Keskkomiteele. Suvel kõlab Eesti raadios ne ap'eviiti kell 19. 0—20 «Tähelepanu, malevad!» Kas po'eks pasiik muuta see saade aastaringseks? Õppeaasta jooksul saaksime selles saates teada kogu Eesti üliõpilastest (nimi võiks olla näiteks «Kõrgkooliminutid»).

Lõpuks on leitud õige mees ka Tiigi 14 ühiselamu etteotsa. Selleks on kommunist Mati Luukas. Esimesed edusammud on olemas: mitu aastat suletud puhvet töötab jälle. Ühiselamu nõukogu esimeestest. tuleb veel nimetada Mare Randjõed (Pälsoni 14) ja Lauri Gustavsoni (Leningradi mnt. 89), kes oma ülesannetega hästi toime tulevad.

Kuid vaatleme nüüd ka ühiselamu pahupoolt. Lõhutud aknalauad, mööbel, pimedad koridorid, poole ööni kostev lärm ja ülikõva muusika — kas selline on siis tõesti kõrghariduse poole pürgiva noore inimese kodu?

Aruandeperiood hõlmab **EÜE** viieteistkümnendat ja kuueteistkümnendat töösuve. EÜE küsimustega tegelesid 1977/78. õ.-a. EÜE sektor Mart Raigi juhtimisel ja asesekretär Mercedes Pent ning EÜE Tartu regiooni komandör Ülo Langel. 1979. aasta malevasuve valmistasid ette Mart Raik ja EÜE sektori juhataja Indrek Ilomets.

Traditsiooniliselt peeti mais ka EÜE päevad Tartus koos laupäevakuga. EÜE tööst võttis 1978. aastal osa 704 ja 1979. aastal 727 TRÜ üliõpilast. Mitmetes ülikooli rühmades olid tänavu meistriteks meie üliõpilased, kes sellega edukalt toime tulid. Füüsikaosakonna üliõpilane Enn Kasak oli koguni Tartu piirkonna insener. Tema tublile töõle annab hinnangu see, et mitu selle piirkonna rühma oli sotsialistlikus võistluses esikümnes ning Tartu Ehitustrust oli selle suve parimaid lepingupartnereid EÜE-s.

Reedel toimub viies malevakonverents.

Tänavu töötas Tartu piirkonnas ka üks mitteehituslik rühm Elva pioneerilaagris. Lapsed ei tahtnudki sügisel oma malevlastest kasvatajatest lahkuda. Selliseid toredaid mitteehituslikke rühmi tuleb organiseerida ka järgmistel suvedel.

Väga hästi läks Gagarini rühma töö. Esmakordselt võeti Tartus vastu meie välisvahetusrühmad Krakovist, Debrecenist ja Veszpremist.

Ülikoolist võiks sõita välisrühmi ka Saksa DV-sse, Jugoslaaviasse või Mongooliasse.

Suvemalevat juhtisid 1978. aastal komandörina arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Märt Puusalu ja komissarina ajalooteaduskonna komsomolisekretär Olaf Lukk. 1979. aastal oli suvemaleva komandöriks komitee asesekretär Mercedes Pent, interkomissariks õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Nigul Saar, staabiülemaks bioloogia-geograafiateaduskonna III kursuse üliõpilane Jaak Kärson ning sekretäriks II kursuse filoloog Merike Tigane. Sel suvel töötati ühes vahetuses. Kuid ka see tööperiood ei ole optimaalne. Järgmise aasta suvemaleva staabil tuleks välja töötada suvemaleva uus leping ning planeerida optimaalne tööaeg.

Kultuuritöö

Peale traditsiooniliste ürituste oli aruandeperioodil kultuuritöö orbiidis ka rida juubeleid.

Ulatuslikumad üritused olid pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 60. juube'i'e ning RÜL-i 31. aastapäevale. Neist ü'i-õpilasüritustest olid kindlasti meeldejäävad bioloogia-geograafiateaduskonna poolt korraldatud liivapidu, ülikooli peahoone ees toimunud miiting, «Ellerheina» kammerkoori suur «SALAT», kontsert koos Olav Ehala trioga. Leningradi Polütehnilise Instituudi teatritrupi etendus «Vürst Igori sõ'aretk» ja mitmed teised ettevõtmised. Rahvusvahe'ise ü i-õpilaspäeva ja rahvaste sõpruse p'evade aegu korraldavad üritusi nii komitee kui ka teaduskonnad ise. Teaduskondadepoolset initsiatiivi on enam n'idanud filoloogia-, ma'andus-, õigus- ja arstiteaduskond. Taidluskonkursside tu'emusi vaadeldes selgub, et teaduskondi, kus veidigi viitsitakse midagi ise teha, on juba eespool mainitud. Bioloogid ja geograafid ei jõudnud eelmisel kevadel kahjuks huvitavatest kavatsustest kaugemale. Vaeslapse ossa (võib-olla ee'vedalate puudumine?) on jäänud füüsikaosakond.

Traditsioonilised on komsomolikomitee poolt korraldatud «Öömuusika» kontserdid aulas. P. Mägi kammerorkestri kontserdiga tähistati kammerkontsertide 10. aastapäeva. Rahukaitsefondi laekus kontsertidest möödunud aruandeperioodil 328 rbl.

Mullu novembris toimus esimene diskofestival. Klubil on täita tähtis osa tudengite vaba aja sisustamisel. Tänaseks ei ole enam probleemi klubi ja komsomolikomitee vaheliste sidemete tihendamises. Eesmärk on ühine, ühine on ka töö. Raskeks küsimuseks on ruumikitsikus ning ringijuhtide nappus, kuid ka huvi puudumine tõsisemate temaatiliste ürituste vastu. Miks oli näiteks vähe üliõpilasi A. H. Tammsaare juubeliõhtul, ülikooli taasavamise 175. aastapäeva kooride ühiskontserdil, kammerkontserdil jm? Võib-olla ei oska kultuurielu juhtijad arvestada tudengite soove ja vajadusi? Asja paremaks korraldamiseks otsustati ametiühingu- ja komsomolikomitee ühisel koosolekul muuta kultuurielu juhtimisstruktuuri. Komitee juures tegutseb uus üliõpilasklubi, mida juhib klubi nõukogu. Esimeseks tõsisemaks ülesandeks oli VIII rahvaste sõpruse päevade organiseerimine. Esialgu olid veel peamisteks organisaatoriteks üliõpilasklubi nõukogu liikmed, kuid edu oli märgatav.

*

Eelmisest konverentsist möödunud kaks aastat on näidanud, et komsomoliorganisatsiooni töö edukus sõltub eelkõige organisatsioonisisesest tööst ja komsomolidistsipliinist teaduskondades.

Komsomolikomitee kasutas nagu varasematelgi aastatel organisatsioonilises töös mitmesuguseid perfokaarte ja täiustas nende struktuuri.

Kahjuks pole aruandeperioodil ilmunud järjekordset üliõpilasteatmikku. Täna valitav komitee peab kindlasti selle küsimuse lahendama. Mitu aastat on kõneldud komsorgi päevikust. TPI-s on selline päevik juba 1978. aastast saadik.

Liikmemaksude tasumisega võime rahule jääda. Võlglasteks on siiski tihti vene õppekeelega osakonnad. Tublimate seas tuleb nimetada õigus- ja arstiteaduskonda, geoloogia ja geograafia osakonda.

Aruandeperioodil pidas komsomolikomitee 49 istungit, nendel arutati üle 120 küsimuse. TRÜ komsomoliorganisatsioon suurenes kahe aasta jooksul 501 liikme võrra, kusjuures ÜLKNÜ-sse võeti aruandeperioodil vastu 30 liiget, välja heideti mitmesugustel põhjustel 8.

Komsomolikomitee tööstiili iseloomustas asjalikkus, printsipiaalsus ja nooruslik otsimisvaim. Leninliku Komsomoli 60. juubeli puhul autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma aukirjaga meie komsomoliorganisatsiooni. Sama aukirjaga autasustati ka õigusteaduskonna üliõpilast Sulev Läänet. ÜLKNÜ Keskkomitee rinnamärgiga «ÜLKNÜ 60» autasustati Madis Kallioni.

Meie ees seisvad ülesanded on väga vastutusrikkad. Tähistame ju tuleval aastal Eesti NSV 40., ELKNÜ 60. ja TRÜ komsomoli 40. aastapäeva.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonis on möödunud järjekordne teguderohke aruandeperiood. Meie tegevuses oli uusi kordaminekuid, oli vajakajäämisi, oli leidmis- ja tegemisrõõmu. Võib julgelt öelda, et möödunud kahe aasta jooksul ülikooli komsomol elas, õppis, tegutses.

Lubage mul ülikooli komsomolikomitee nimel kinnitada, et Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon hoiab ka edaspidi ühe ELKNÜ suurima organisatsioonina kõrgel *alma mater*'i aul

EKP TRÜ KOMITEES

(Algus 1. lk.)

üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi parteiorganisatsiooni.

NLKP liikmeks võeti vastu filosoofia kateedri stažööruurija Leo Näpinen.

22. oktoobri istungil arutati teadusosakonna loomist ülikoolis. Projekti esitas teadusprorektor prof. H. Metsa.

Võeti vastu otsused komsomoli- ja ametiühingukomitee töö kohta üliõpilaste vaba aja sisustamisel TRÜ kohvikuis ja tööst ühiskondliku korra ja töödistsipliini rikkujatega.

NLKP liikmekandidaadiks võeti arstiteaduskonna üliõpilane Raul Christiansen.

ÕPPETÖÖ

Pühapäeval, 4. novembril on õppetöö laupäevase tunniplaani järgi, esmaspäeval, 5. ja teisipäeval, 6. novembril on tavalised tööpäevad.

7., 8., 9. ja 10. novembril õppetööd ei ole.

Pühapäeva, 11. novembri loengud toimuvad reedese tunniplaani alusel.

Malev Uibo 60

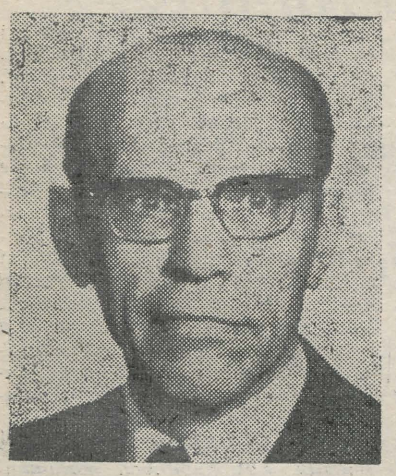

22. oktoobril sai 60-aastaseks hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri juhataja dotsent Malev Uibo. Mõne kuu pärast aga võib ta tähistada ka ülikoolis töötamise 35 aasta juubelit.

Juubilar on sündinud Tartumaal Vastse-Otepää vallas talupoja perekonnas. Lõpetanud 1940. aastal Tartu I Gümnaasiumi, astus ta samal aastal arstiteaduskonda, mille lõpetas 1946. aastal. Juba üliõpilasena asus ta tööle hügieeni kateedri assistendi kohusetäitjana ning on töötanud samas kateedris senini. Viimased 10 aastat on ta seda juhatanud.

1967. aastal kaitses M. Uibo kandidaadiväitekirja «Laste toitlustuse sanitaarhügieeniline uurimine Tartu linna lasteaedades», samal aastal anti talle meditsiinikandidaadi kraad. Uurimistulemuste alusel töötas ta välja praktilise juhendi toitlustuse ratsionaalseks korraldamiseks vabariigi lasteasutustes. Dotsendi kutse anti M. Uibole 1971. aastal.

Hügieeni kateedri loomisest alates on M. Uibo selle kõige staažikam õppejõud. Ta on suurte kogemustega pedagoog, on koostanud õppevahendeid üliõpilastele ning õppejõududele. Kohakaasluse korras on ta töötanud üle 10 aasta hügieeniõpetajana Tartu Meditsiinikoolis ja mõnda aega Tartu Sanitaarepidemioloogia Jaama keemialaboratooriumis. Kateedrijuhatajana on ta koos jaama töötajatega organiseerinud kaks teaduslikku konverentsi, juhendanud üliõpilaste teaduslikke uurimusi, retsenseerinud ja oponeerinud dissertatsioone. M. Uibo on tegelnud mitme teadusliku probleemiga, alates 1958. aastast peamiselt toitlusküsimuste uurimisega. Tema uurimistulemusi on ulatuslikult praktikasse rakendatud. Samal ajal on ta olnud teaduse aktiivne populariseerija ja tervishoiu propageerija. Trükis on ta avaldanud ligi 80 teaduslikku tööd ja artiklit.

M. Uibo ühiskondlik tegevus on olnud mitmepalgeline. Ta on töötanud ametiühingukomitees, olnud ülikooli agitpunkti juhataja asetäitja, kursuse- ja rühmajuhendaja, kuulunud mitmete teaduslike komisjonide koosseisu. Praegu täidab ta kaheksat alalist ühiskondlikku ülesannet, ja on kolme teadusliku seltsi liige. Aastaid on ta olnud parteigrupi organisaator.

Vabal ajal töötab M. Uibo koduaias, tegeleb mesindusega, talvel teeb puutööd. Loodusearmastuse on temasse istutanud sünnikoht — Lõuna-Eesti.

Soovime juubilarile tugevat tervist veel paljudeks aastateks!

Tõõkaaslaste ja kolleegide nimel
prof. ARNOLD JANNUS

Nimelist stipendiumi saavad

V. I. Lenini nim. stipendium
Sergei Nazarenko, arstit. VI k.,
Tiina Ksenofontova, bioloogia-geograafiat. V k.,
Merike Peterson, matemaatikat. V k.,
Karin Lippus, ajaloot. V k.,
Ursula Rääts, arstit. VI k.,
Jüri Raidla, õigust. V k.,
Karmen Kurvits, füüsika-keemiat. V k.;

K. Marxi nim. stipendium
Birute Želvite, filoloogiat. V k.,
Epp Lihtsa, majandust. III k.;

D. Uljanovi nim. stipendium
Anna Pintšukova, arstit. V k.;

N. Burdenko nim. stipendium
Margus Viigimaa, arstit. IV k.;

E. Lenzi nim. stipendium
Ivan Dolindo, füüsika-keemiat. IV k.;

K. E. Baeri nim. stipendium
Ülle Liiber, bioloogia-geograafiat. IV k.;

W. Struve nim. stipendium
Andres-Aare Tooming, matemaatikat. IV k.;

Fr. Tuglase nim. stipendium
Ursula Mändmaa, filoloogiat. III k.;

V. Kingissepa nim. stipendium
Raivo Vare, õigust. V k.;

J. Anveldi nim. stipendium
Andres Lipstok, majandust. V k.;

H. Pöögelmanni nim. stipendium
Krista Muldma, filoloogiat. IV k.;

J. Varese nim. stipendium
Pille Paal, kehakultuurit. III k.;

J. Lauristini nim. stipendium
Merike Peterson, ajaloot. IV k.;

G. Lurichi nim. stipendium
Ain Niineste, kehakultuurit. IV k.;

J. Smuuli nim. stipendium
Ene Talvist, ajaloot. V k.;

J. Semperi nim. stipendium
Maria Mirasašvili, Tbilisi RÜ filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilane, kes õpib TRÜ-s eesti keelt ja kirjandust.

Tsiviilkaitse

Ülikooli tsiviilkaitse staabiülem A. Dovidenko ja evakueerimiskomisjoni esimees õppeprorektor V. Haamer aprillis toimunud staabiõppusel arstiteaduskonna isikkoosseisu majutamist arutamas.
JÜRI LAANE foto

Arvo Tikk 50

30. oktoobril astub hoogsalt elu teise poolsajandisse neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professor Arvo Tikk. Hoogsalt seepärast, et teistmoodi ta ei oska.

Arsti ja pedagoogi kahekümne viie tööaasta jooksul on Arvo Tikku veedelnud ikka need erialaprobleemid, mis nõuavad kiiret otsustamist ja tegutsemist. Eluohtlikus seisundis viibivate poliomüeliidihaigete intensiivravi organiseerimine 1958.—1959. aasta epideemia ajal tõi talle 1965. aastal tunnustuse Eesti NSV-s poliomüeliidi likvideerimise eest: Arvo Tikk kuulub Nõukogude Eesti preemiaga autasustatud kollektiivi. Hingamishäiretega neuroloogiliste haigete ravi uute aktiivsete meetodite juurutamine märgiti 1970. aastal ära NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näituse medaliga. Arvo Tiku põhihuviks on olnud raskete ajutraumade ravi. See oli ka 1974. aastal kaitstud doktoritöö sisuks. Neurotraumatoloogina ja intensiivravi spetsialistina on ta hästi tuntud ka väljaspool meie vabariiki. Ta on esinenud konverentsidel Bulgaarias, Inglismaal, korduvalt Soomes, tema töid on publitseeritud Prahas ja Tokios. 1976. aastal töötas ta Philadelphias Pennsylvania Ülikooli juures, alles hiljuti saabus ta Pariisist Euroopa neurokirurgide kongressilt.

Arvo Tiku entusiasm ja ettevõtlikkus pole jäänud rakendamata ka väljaspool eriala ja närvikliinikut. Ta on juhtinud arstiteaduskonna kehakultuurikollektiivi ja ametiühingubürood, olnud ülikooli ametiühingukomitee liige. Praegu on talle usaldatud arstiteaduskonna suure parteiorganisatsiooni juhtimine.

Pooljooksujalu kõnnak, kiired ja täpsed liigutused skalpelliga operatsioonilaua taga või kaardikepiga loengul reedavad Arvo Tikus spordimehe: koolipoisina ja üliõpilasena mitmel alal järgusportlane, pika staažiga tegevliige USV-s ehk Uno Sahva võimlemisrühmas, suusa- ja süstamatkaja, Kääriku matkadest järjekindel osavõtja. Sellest lühiloetletust ehk piisab mõistmaks, mis on Arvo Tiku hoogsuse alus.

Juubeliks saab täies hoos töömehele soovida vaid üht: samas vaimus edasi!

Kolleegide nimel
MATT MÄGI

Füüsikud jätkavad oma traditsiooni

Teist aastat järjest toimus füüsika-keemiateaduskonna füüsikapäev. Laupäeva, 13. oktoobri hommikul kogunesid füüsikatudengid professor J. Vilipi nimelisse auditooriumisse kohtuma vilistlastega. Pärast dotsent Mart Liigandi sissejuhatavaid sõnu meenutas külalistest staažikaim, 1932. aastal ülikooli lõpetanud kauaaegne füüsika-matemaatika (hiljem füüsika-matemaatika-keemia) teaduskonna dekaan Anatoli Mitt endisaegset õppe- ja teadustööd.

1957. aasta vilistlane, praegune haridusministri asetäitja Kalju Luts puudutas teravat tagalaprobleemi. Aastast aastasse vajavad meie üldharidusllkud koolid järjest rohkem erudeeritud füüsikaõpetajaid. Külaline pani praegustele tudengitele südamele koolmeistri ametit tõsiselt võtta, sest «teadus viib inimkonda edasi, aga ilma tagalata ei ole ju ka teadust». Iga üliõpilane peab endale juba esimestel kursustel lausa filosoofiliselt selgeks tegema, millise panuse ta suudab tulevikus anda.

Järgmine sõnavõtja, Eesti NSV TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi teadusdirektor Lauri Luud (lõpetas füüsika eriala 1962. a.) andis kuulajatele ülevaate uurimistöödest instituudis. Ta rõhutas ka seda, et iga teadusliku töö vastu huvi tundev füüsikatudeng peab tõsisemalt võtma matemaatikat ja võõrkeeli.

Kohtumise lõpetas kaks aastat tagasi diplomeeritud, praegu Tallinna Kalinini nim. Elektrotehnika Tehases insener-tehnoloogina töötav Jaan Oruaas, kes rääkis oma esimestest töömuljetest.

Füüsikute päev jätkus võimlas üliõpilaste ning õppejõudude-teenistujate võistkondade vahelise kohtumisega võrk- ja korvpallis. Mõlemas mängus võitsid üliõpilasmeeskonnad, ent naiste võrkpallis pidi noorus õppejõududele alla vanduma. Prooviti jõudu ka lauatennises ning males. Siin panid õppejõud oma aju ja käteosavuse ülekaalukalt maksma.

Üritus lõpetati pidulikult füüsikahoones. Füüsika-keemiateaduskonna dekaan Vello Past avaldas lootust, et füüsikud korraldavad oma traditsioonilise päeva ka järgmistel aastatel.

Laupäeva olid erilise huviga oodanud esmakursuslased. Lõõdi ju neid sel õhtul tudengiks. Tõestamaks kõigile, et vastsetel tudengihakatistel soontes füüsikuverd on, paluti neil moodustada kätest kinni hoides ahel (suletud vooluring) ning lasti neile paar korda «särtsu». Et verivärsketel füüsikutel pealehakkamist on, seda tõestasid nad «eksamil» ja taidluskavaga.

Kõigil peokülalistel jätkus lõbusat tuju poole ööni. Diskopõrand ja mängudetuba polnud hetkekski tühi.

VAINU ROZENTAL,
žurnalistika II k.

«Põlvilil Ja nüüd korrake kõik kooris: «Mele, füüsikuhakatised vannume . . .»
Mihkel VANARI foto

Murdematk

Eesti keele kateedri iga-aastastel murdematkadel on isepärane eesmärk: tutvustada üliõpilastele eesti keele lokaalseid erijooni nende n.-ö. loomulikul esinemiskujul, keelejuhtide abiga. Üle-eelmisel nädalavahetusel käidi Lõuna-Eestis. Neljateistkümmend II—IV kursuse emakeeletudengit juhendasid dots. E. Uuspõld, vanemlaborant S. Rammo ja aspirant S. Nilbe. Grupi juhtivkoosseisu kuulus ka kolmanda kursuse üliõpilane, keeleringi esimees T. Hennoste. Nimetatuile oli see sõit teaduslikuks ekspeditsiooniks. Lindistati Võru ja setu murde tekste ning setu laule, leiti üks uus keelejuht.

Esimene peatus tehti Kiidjärvel, kus meid ootas Linda Pikk, Võru murde kõneleja. Jutulõng hakkas jooksma. Jätkunuks meil aega kõik need kaks päeva Kiidjärve raamatukogu soojas toas tädi Lindat kuulata, poleks tema meenutused vist selle ajagagi otsa saanud, ei ta ise väsinud ega meie igavlenud. Kuulsime muljeid «Vanemuise» teatri «Lavv-stoori»-tükist, Silver Anniko «Rusikate»-loost, sekka külasimmanist ja talgutuju tõstmisest, kolhoosimuredest ja ehalkäigust. Magnetofoni töötades oli kuulajaile naer ja muu häälekas tegevus keelatud ja see valmistas palju piina. Kaheks päevaks me siiski ei jäänud. Neli jutupooltundi mahtus lindile, pildiaparaadid plõksusid ära ja hüvasti jättes ütles tädi Linda: «Lase ma vaatan teid veel korra, noored inimesed.» Lubasime mõnikord jälle tulla.

Teisel matkapäeval astusime sisse Petseri kloostrisse. Tund helekollase sügise ja ajalooliste hoonetega andis meie sõidule ka puhkuse maigu juurde, oli väikeseks lõõgastuseks enne edasisi kilomeetreid Lõuna-Eesti teedel, kus päevinäinud buss kõigist viimasegi erksuseraasu tahtis välja õõtsutada.

Kokku kuulasime oma murdematkal kolme keelejuhti ja ühte lauljat.

Enamikule esimeseks olnud tutvus välitööga andis lähema ettekujutuse keeleteadusliku materjali kogumisest. Küllap olid hoolega talletatud filoloogitarkused need, mis aitasid kõiki sedavõrd, et jutust aru saamisega ei tekkinud ülemäära suuri raskusi isegi esmakordselt neid murdeid kuuljatel. Mahti jäi ka kõrva ja kätt foneetilise transkriptsiooni tarvis harjutada. Juba esimeste katsete puhul tõdeti, et huviäratavate keelendite kirjapanek nõuab terast tähelepanu ja suurt vilumust.

HANNES VOOLMA,
eesti filoloogia II kursus

Kohtumiseni teatris

Teisipäeval, 16. oktoobril oli üliõpilasrahval «Sophokleses» taas üks asjalik ja meeldiv kohtumine. Külaliseks oli «Vanemuise» teatri näitleja, Eesti NSV teeneline kunstnik **Lembit Eelmäe**, keda Tartu publik tunneb juba 22 aastat. Ka Lembit Eelmäe tunneb ja peab lugu Tartu publikust, kes ei hinda üksnes kunsti välist külge ja meelelahutuslikkust, vaid mõistab teatrit ka sügavamalt, tunnetab allteksti.

Näitleja ise peab väga tulemuslikuks oma koostööd Jaan Toomingaga. Neid seob ühine suhtumine ellu ja elunähtustesse. «Leidsin temas seda, millest omal ajal koolis ilma olin jäänud — julgust, suurust, kosmilisust.» Hästi on teada Lembit Eelmäe hiilgeosad: Jürka, Mogri Märt jpt. Kontaktid Toomingaga ei katke. Tulemas on peaosa Viljandi teatri «Kihnu Jõnni» lavastuses.

Tegemist on praegu kuhjaga. Ettevalmistamisel on 3. novembril toimuv sügisball, mille eeskava koostab Lembit Eelmäe.

Näitekunst ei ole kirjanduse illustratsioon, vaid siiski midagi täiesti iseseisvat, mis nõuab sisseelamise ja kaasaelamise oskust nii näitlejalt kui pealtvaatajalt. Selline mõte jäi kohtumisõhtul eriliselt kõlama. Et mõte ainult mõtteks ei jääks, siis järgmine kohtumine Lembit Eelmäega olgu juba teatris.

SIIRI SOLDATKINA,
žurnalistika I k.

Minimassilisusest edasi

Septembrikuu viimasel päeval toimus TRÜ staadionil ülikooli töötajate spordipäev, mille kavas oli VTK normide sooritamine kergejõustikus ja jõuharjutustes, aga samuti võistlused lastele ja perekondadele ning võimlemisdemonstratsioonid.

Vaatamata tuulele ja veeloikudega kaetud jooksurajale lõid töötajad ja lapsed agaralt kaasa. Protokollid tõendavad, et spordipäeval osales 176 inimest, neist 53 last. Noorima võistleja vanuseks märgiti 2 aastat ja 8 kuud, vanimal oli täitunud 70. Isiklikku eeskuju andsid rektor A. Koop, parteikomitee sekretär A. Kiris, ametiühingukomitee esimees H. Kabur, paljud dekaanid ja kateedrijuhatajad.

Kõige rohkem töötajaid tuli spordipäevale aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumist. Teaduskondade ja osakondade konkurentsis kogusid kolme paremana füüsikud 264, majandusteaduskond 118 ja matemaatikud 111 punkti. Spordipäeva avamisel nimetas rektor osavõtjaterivi minimassiliseks. Nüüd on vaja teha järgmised sammud tõelise massilisuse poole rahvaspordis.

Meestest võitis noorte vanuseklassis 3 esikohta R. Lepik ja 2 esikohta M. Reinart. Juunioride vanuserühmas olid alavõitjad T. Rosenberg, S. Jaksman, A. Mirme, J. Karu, J. Lellep. Seenioridest: L. Visnapuu kahe esikohaga, V. Ruttas, A. Kiris, P. Viires ja V. Mõtsar. Veteranidest tõusid kõige kõrgemale pjedestaali astmele V. Ruus, E. Salumaa, A. Koop, I. Tigane. Naiste klassi võitjad: noortest P. Ehrlich, R. Veiram ja M. Kinsigo, juunioridest M. Saks (4 alal), Ü. Kikas, seenioridest L. Uusküla (2 alal), H. Iher, I. Pauska, I. Palm, A. Kasearu, veteranidest S. Lepik (2 alal), L. Volkovaja ja A. Konsin.

Tulemuste võrdlemisel ilmnes, et kõige arvukama vanuserühma moodustasid seeniorid, noorte vanuserühm (19—28-aastased) oli esindatud tagasihoidlikumalt. Veel torkas silma, et ülesandmislehtedega võrreldes oli spordipäeval tegelikke osalejaid tunduvalt vähem. Registreeritutest puudus suhteliselt kõige rohkem nooremaid töötajaid (alla 30 aasta vanused). Ka siin peitub reserv teel massilisusele.

Sekretariaadi töötajad kergendasid füüsikaosakonna, majandus-, matemaatika- ja õigusteaduskonna poolt esitatud korrektsed ülesandmislehed ja lähteandmed tulemuste arvestamiseks.

VALTER LENK

REKTOR KOHTUB ÜLIÕPILASSPORTLASTEGA KOLMAPÄEVAL, 31. OKTOOBRIL KELL 10.15 AULAS.

Võrkpall

TRÜ spartakiaadi võrkpallturniiri loosimine on esmaspäeval, 29. oktoobril kell 18 spordiklubis.

Kaptenitel tulla ülesandmislehtedega.

Neli päeva Armeeniamaal

(Algus «TRÜ»-s nr. 27.)

Mikael Nalbandjani nimeline Pedagoogiline Instituut on asutatud 1934. aastal. Kõrgkool on väike — 1500 üliõpilast. Et Armeenias on vähenenud nõudmine pedagoogide järele, võetakse aastas vastu vaid 350 üliõpilast. Teaduskondi on neli: füüsika-matemaatika-, filoloogia- (õpetatakse armeenia ja vene keelt), muusikapedagoogika- ja kehakultuuriteaduskond. Igaüks on oma majas, kõige uuemas ja moodsamas filoloogid, peahoones on füüsikud-matemaatikud. Küllap nemad olidki meie publik.

Lõppkontsert oli Leninakani teatrimajas. Eestlased esinesid alguses, aega oli meile vähe antud. Rahvakunstiansambli tantsijaid saatis lõbus elevus — ju oli esitatav uudislik. Nõrk oli rahvapilliansambli (juht Maie Eljas) saade — vähe oli neid. «Lakstigal» oleks võinud «Pääsulinnu» laulmata jätta — ta lihtsalt ei kandnud. Nii palju siis tõsisemat juttu. Siis oli eestlaste osa läbi. Armeenlased ei osanud mõõtu pidada — nende kontsertosa venis liiga pikaks. Aga mõndagi seal siiski oli: dudukimängijad, mägilastantsud, ekskurss Armeenia rahva traagilisse minevikku. Õpetajate ja muusikakooli õpilaste ühendatud segakoor esitas koguni laulu «Linn, kellega võistleme». Tervitussõnad linnaisadelt ja sõpruspäevad olid sellega ametlikult lõppenud.

VÕORUSTAMISED, VÕORUSTAJAD, ÜLDSE ARMEENIA

Arvan, et põhiosa Armeenia-muljetest on kogutud TÄNAVALT, mis on armeenialikult ühekülgne — kirev, vilgas ja pasundav.

Tahtsin äärelinna tänavatele ära eksida, et keset teed kõndida ja üksivaatamist nautida. See vist oligi Armeenia. Vanad naised ja kaunid lapsed, tufist majad, väravad, müürid, tänaval kuivav pesu, maopead, mis vihmavee katuselt joonelt kõnniteele puristavad. Tahan Armeenias vihmaga olla.

Tufikaevanduse põhjas oli tuhandeaastane kirik, kõle ja ebamugav oma tühjuses. Vapustava akustikaga oli see maakirik. Valvur oli Eestimaa eest sõdinud. Laulsime temale.

Leninakanlased peavad aus Isamaasõda. Armeenlaste rahade ja kätetööga on igas külas mälestussammas, Leninakanis võimas mälestusansambel. Igal laupäeval ja pühapäeval peavad siin valvet pioneerid ja kommunistlikud noored. Nagu punased liivaterakesed pudenesid pioneerihakatised ülalt paarikaupa astangutele. Nad olid nii püüdliktoredalt asjalikud. (Kas ütlen nüüd, et Nõukogude Liit on väike küll? Pioneerid juhtusid olema minu keskkooli, Tartu 10. sõbrakoolist.)

ÕLLETEHASE direktor ütles peast Tartu tehase asutamisaasta. Muidugi näitas tema ise meile (kammerkoori meesperele) oma 1 400 000-list (dekaliitrites) tehast. Arvata, et kostitamine juba mahutite juures algas. Üleval jõi direktor limonaadi ning ütles, et võistlevate Leninakani ja Tartu tehaste tootmisnäitajad on peaaegu võrdsed. Ainult armeenlane tarbib aastas 18 liitrit õlut ja 70 liitrit konjakit, eestlane vastupidi. Nii head konjakit kui «Ararat» (Jerevani «Ararati» meistriks tuleku auks)... Õlletehas hoolitses ka lõunasöögi eest rahvusrestoranis. KÜLALISLAHKUS hakkas liiga tegema, lauluhääl šašlõkist lambahääleks muutuma (dirigent Vaikelt).

LINNAMUUSEUM oli linnamuuseumlik. Ehk huvitavad mälumängureid Leninakani (aastani 1924 Aleksandropol, veel enne seda Gjumri) aukodanikud? M. Sarjan, V. Ambartsumjan, A. Hatšaturjan, I. Bagramjan, A. Mikojan, T. Petrosjan, G. Garibadžanjan. Leninakani sõpruslinnad on Kutaisi, Kirovabad ja Tartu.

Oli Armeenias-oleku viimane päev, kuid MÄGEDES käimata ei saanud me sõita (Kuhu ka linnas ei kiiganud, ikka jäi mägi ette. Teadjamad näitasid Aragatsi, Türgimaadki võis vaadata!) Torosi küla lähedal hakkasime bussi asemel ronima. Mäetippu, mille me tunniga võtsime, nimetasime Kamernaja Goraks, eesti keeli Kammeriks. Kurgaani lõime püsti ja selle alla jätsime üriku. Minge vaatama!

Aga kodus on parem.

MATI MAARITS

60 aastat Orjoli—Kromi operatsioonist

(algus «TRÜ»-s nr. 28)

Orjoli vallutamine oli murrangu alguseks võitluses Denikiniga. Lakkas taandumine Lõunarindel, Punaarmee üksused läksid üle vastupealetungile. Hävitav löök anti denikinlastele Voroneži all.

20.—24. oktoobril purustas Budjonnõi ratsaväekorpus kindral Škuro ja Mamontovi ratsaväekorpuse, vallutas Voroneži ning jätkas liikumist Kastornaja suunas.

21. oktoobril algas Orjoli—Kromi lahingu kolmas etapp. Denikinlased ei kavatsenud oma plaanidest loobuda. Nad säilitasid võitlusvõime ja püüdsid purustada löögiüksust, pöörduda tagasi Orjoli ja siis jätkata pealetungi Moskvale. Võitlus vabatahtlike armee valiküksuste ja löögiüksuse vahel jätkus endise teravusega. Valgekaartlased läksid üle täägivõitlusele, rünnates päeva jooksul 5—6 korda. Mõned paigad käisid korduvalt käest kätte. Kolmel korral murdsid valged Kromi linna. Vastase rünnakud löödi siiski kindlalt tagasi. Lahingutes hävitati vaenlase parimad polgud. 27. oktoobriks oli lahingu tulemus selge ka kindral Kutepovile, kes, kartes täielikku purustamist, läks üle kaitsele. «Sõjakäik Moskvale» oli läbi kukkunud.

Siitpeale kindlustas Punaarmee saavutatud edu ning purustas suhteliselt lühikese ajaga lõplikult vasturünnakuks valmistuvate valgete jõud.

JURI KSENOFONTOV

Kursusejuhendaja OSVALD LEPPIK võitleb

Võitlus võlgnevuste tähtaegse likvideerimise eest on kampaania, mis kursusejuhendaja vahule võtab. Esiteks tee kindlaks, kes need võlglased on ja miks nendega see õnnetus on juhtunud. Samal ajal tuleb neilt võtta pühalik tõotus, et nad tähtajaks oma asjaga maha saavad. Tähtpäeva möödudes tuleb teha uus ring, sest suurem osa pole mõelnudki oma tõotust täita. Nendega algab moraalse massaaži teine raund, millega kaasneb ka intervjuusari ainetõpetajatega. Kui arvestada seda, et võlglased tavaliselt poppi panevad, kodus järjekordseid vanaemasid matavad või äkilisi haigusi põevad, ainetõpetajad aga tunniplaani järgi tulevad ja lähevad, siis võite ise arvata, kuidas see kampaania aitab kasulikult ning meeldivalt täita kursusejuhendaja vaba aega, millega ta muidu ei oskaks midagi peale hakata.

Minul, nagu te juba arvata võite, on eesrindlik kursus. Võlglasi on vähe, õppeedukus peaaegu absuutne — kuskil üle kaheksakümne protsendi. Seepärast tegin lihtsustatud nimekirja. Antsuga ei maksa vestelda: ta on krooniline katarrist. Mihkel on tuntud taktikapoiss — detsembri lõpuks on tal plats puhas, siis tuleb uus sess ja uued võlad, mida likvideerib kevadeni. Seda biorütmi ei häiri tal ükski tegur ja pole mingit mõtet vahele segadagi. Stipi ta ei saa, ühikas ei ela, mingeid kõrgendatud nõudmisi elule ei esita. Las olla. Arturi ajud ei ole järele jõudnud üldfüüsilisele arengule. Ta käib kolm korda üles ütlemas, see on teada asi. Kohusetruu nagu ta on, tuleks ta veel neljaski kord, aga tavaliselt saab ta õppejõult, kelle närviniidid hellalt tinisevad, juba kolmandal korral töövõidu. Tubli poiss. Ahah, Leida. Mis tal siis võlgu on? Nii — selle meesõpetaja juures. Pole viga, rabeleb välja — jutt on tal hea: paneb pool tundi oma joru ilma ühegi komata. Lõpuks, kui kogu oma rumaluse on jõuliselt paljastanud, hakkab nutma ning sosistab läbi pisaratepadu, et on kole pabinas, et unustas ärritusega pooleli asjad ära, et intris ei saa õppida jne. jne. Noh, kui esimene kord ei näkka, siis teine kord ikka, sest silmad on tal ilusad, suured ja sügavad ning põhjavesi ligidal. Ei maksa muretseda. Nii. Ene-Mall saab pikenduse, ta peab spordivõistlusele minema ja lähebki. Kui ta sealt Kesk-Aasiast tagasi tuleb, on kampaania ammu läbi.

Jääb järele veel Luule. Temaga tuleb tõsiselt töötada, sest ta on komplitseeritud juhtum. Ta on, omavahel ja pehmelt öeldud, absoluutselt andetu ning peale selle veel porilaisk. Ta — kujutage vaid — on korduvalt väitnud, et tal nupp ei noki ja et ta ei tahagi ülikoolis õppida. No kus sa sellega! Enesekriitika on hea küll, aga igal asjal on ikka mingi piir kah! Tööle, tööle, Osvald Leppik!

O. Leppik

Luuletus lõppes, teine algas

TRÜ vana kohviku rõdusaalis olid 15. oktoobri õhtul kõik kohad hõivatud. Mingi vastupandamatu huvi oli toonud tudengid Tartu NAK-i ja TRÜ klubi organiseeritud noorte autorite õhtule (vt. ka «TRÜ» nr. 29).

Õhtu kulges tempokas rütmis. Umbes tunni aja jooksul kuulati üheksa noore autori suleproove. Saadi ülevaade probleemidest, mis panevad noore inimese sulge haarama. Jäi kõlama mure ükskõiksuse, teineteisest möödaelamise ja võltsarmastuse pärast.

Linnar Priimägi andis põhjaliku ülevaate tõlkimisel olevast Thomas Manni romaanist «Doktor Faustus». Priidu Beieri W. Shakespeare'i 415. ja Fr. Schilleri 220. sünniaastapäevale pühendatud esinemine nende klassikute luulekatkenditega oli teravmeelne ja vaimukas.

Ettenägematutel põhjustel ei saanud kõik reklaamitud esinejad õhtule tulla. Doris Kareva, Eve Kivipõllu ja Peeter Künstleri loomingust saime osa teiste suu läbi.

Lõpuks kuulutas Enn Lillemets välja TRÜ kirjandusvõistluse võitjad.

Õhtu lõppes Raimu Hansoni luuleridadega.

Loodan, et järgmisel kohtumisel noorte autoritega jääb ühe luuletuse lõpuridade ja teise alguse vahele veidigi pikem mõttepaus, mis aitaks paremini autorini jõuda.

EVE ANT,
žurnalistika I k.

Esmakursuslastele

Esmakursuslaste ball

4. novembril kl. 20

«Vanemuise» kontserdisaalis

Esmakursuslaste kursusevanemad või esindajad! Palume koguda kõigilt ballile soovijatelt raha ja osta ballipääsmed välja 29. oktoobrist 31. oktoobrini kl. 9—11 ja kl. 13—19 TRÜ klubi kantseleiist (Tähe tn. 3 II korrus). Pääsme hind 1 rbl. 50 kop.

Rutake, sest hilisemaid soove ei rahuldata!

* *

Ära unusta, et 22. kuni 25. novembrini oodatakse Sind teaduskondadevahelisele esmakursuslaste taidluskonkursile.

Uut teatmekirjandust Toomel

Высшая школа. Сборник основных постановлений, приказов и инструкций. Часть 2. M., 1978. 360 lk. 15 T — 4.

Гурленя А. М., Талапин В. И. Фармакотерапия заболеваний нервной системы. Минск, 1978. 288 lk. 22 T — 188.

Казанцев А. П., Машковский В. С. Справочник по инфекционным болезням. M., 1979. 248 lk. 22 T — 159.

Касатикова Л. А., Чурилов Е. М. Краткий русско-испанский медицинский словарь. M., 1978. 408 lk. 22S — 67.

Sõnastik sisaldab umbes 20 000 terminit kõigilt teoreetilise ja praktilise meditsiini alalelt. Sõnastik on mõeldud meedikutele, samuti tõlkijatele.

Кочергина В. А. Санскритско-русский словарь. M., 1978. 895 lk. S san-ven 1.

Sõnastik sisaldab umbes 23 000 sanskriti sõna rahvusvahelise transliteratsiooniga ladina kirjapildi alusel. Antakse ka grammatilisi juhiseid.

Лоскутов В. Н., Валуева Р. В., Полянский Б. Г. Словарь бенгальского языка с русскими эквивалентами. M., 1978. 752 lk. S ben-ven 3.

Bengali keele sõnaraamat ühendab tõke- ja seletava sõnastiku. Sisaldab 21 000 kaasaegse bengali keele sõna.

МОК и международные спортивные объединения. Справочник. M., 1979. 260 lk. 25 T — 31.

Справочник членов союза художников СССР. Ч. 1. А — Л. M., 1979. 655 lk. 13 T — 51.

Uusi trükiseid

Abiks haige uurimisel. P. Mallese redaktsioonis. Seitsmes trükk. Tartu 1979, 88 lk., 1000 eks., 15 kop.

Füsioloogia praktikum III. Seedimine. Eritumine. Tartu 1979, 82 lk., 1500 eks., 15 kop.

Paavo Kõrge. Spordibiokeemia I. Energiatransformatsioon organismis jõudeolsundis ja kehalise töö puhul. Õppevahend kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1979, 66 lk., 500 eks. 15 kop.

Metoodilisi nõuandeid ravimite sobimatuse kontrollimiseks. Tartu 1979, 100 lk., 1000 eks., 20 kop.

Optika praktikum IV. Geomeetriline optika. Fotomeetria. Tartu 1979, 64 lk. 700 eks., 10 kop.

PANE TÄHELE

Oh, neid aegu!

On teisipäeva hommik, kell saab 11. Kinokabinetist toodud pildid on mõõdetud ja lõigatud, mõõdud sedelitele kantud ja ... mõne minuti pärast peavad fotod koos avaldusega üle tee trükikoja tellimislauas olema. Ent ükski nädal ei lähe mööda ilma, et veel teisipäeva õhtupoolikul või koguni kolmapäeval ei soovitaks reedesse lehte pilti panna. Ometi oleme neist kellaaegadest semestrist lehes teatanud. Kellelegi erandit teha pole võimalik ja seepärast lihtsalt peavad kõik fotod ja joonistused olema toimetuses juba esmaspäeval. Nõndasamuti on artiklitegagi. Teisipäevaks ja kolmapäevaks võivad jääda vaid teated ja lood esmaspäeval, teisipäeval toimunust. Seda kõike pole vaja selleks, et lehetegijate elu mugavamaks teha, vaid selleks, et reedene leht õigel kellaajal ilmuda saaks. Omad tähtajad on ju ka trükikojal!

Kaastöid on toimetusse kogunenud juba rohkesti. Nii et kelle lugu varem kohal, sellel on võimalus varem ilmuda. Seda enam kui nimed ja arvud on autoril kontrollitud, artikkel korrektse käekirjaga kirjutatud, ning ees- ja perekonnanimi ja kursus juurde märgitud.

Toimetaja V. SOOTAK

KLUBIS

Laupäeval, 27. oktoobril kl. 21 ansambel

«MEEDIUM I». DISKO

Pühapäeval, 28. oktoobril kl. 17

SUUR SÕPRUSKONTSERT

Külalised Kuubast, Leedust, Moskvast jm. ning kl. 21 ansambli «FIX» (T. Pihlap) SUUR SHOW.

Tööpakkumine

Peahoonesse vajatakse keskküttekütjaks kaht üliõpilast (kumbki poole kohaga). Töö öösel. Täpsem informatsioon komandandilt (ph. 103).

EÜE

V Tartu konverents toimub täna kell 18.15 ph. aud. 128.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

62 OKTOOBER

REKTORI KÄSKKIRI

Onnitlen ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 62. aastapäeva puhul. Avaldan tänu kõigile töösaavutuste ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest.

ASETADA FOTO AUTAHVLILE

Professorid Karl PÜSS, Leo POKK, Kadri GROSS; dotsendid Valter LENK, Arved LUTS, Savvati SMIRNOV, Valeri VASSILTŠENKO, Kalju KUDU, Heino SIIGUR, Madis VÄLJA, Heino MARDISTE, Jaak MAAROOS, Edvitar LEIBUR; vanemõpetajad Linda PAGLANT, Virve LIIV, Mart SÖRG, Toivo LEIGER, Uno KALJULAID; laboratooriumijuhatajad Rein PULLERITS, Agu TAMM, kino-fotolaboratooriumi juhataja Eduard SÄKK; vanemlaborant Paul HAGU, vanemteadur Rein TEESALU, vanempreparaator Leontine TEESALU, peabibliograaf Maare KÜMNIK; agronoom Nadežda LUKKI; assistent Ellen PEDAK; üliõpilased Andrus LAUREN, Ene VALGE, Ene TALVIST, Mare RANDJÕE, Lia RANNAMETS, Andres TOOMING, Riho KÕIVEER, Indrek MIIDLA, Andres MEOS; koristajad Jefrosine KÜLA, Alma ILVES; puusepp Adolf JUURSOO.

AVALDAN KIITUST

administratiiv-majandustöötajatest riidehoidja Anne KIRJANENILE, koristaja Jekaterina ŽUKOVALE, koristaja Elfriede NÕMMELE;

ajalooteaduskonnast professor Helmut PIIRIMÄELE, kateedrijuhataja Karl KÄRLEPILE, dotsent Mihhail KOTIKULE, õpetaja Maia KÄPPALE, vanemlaborant Ene LEIUSELE, laborant Kersti AADUSOOLE, üliõpilastele Lauri VAHTRELE, Anne MAHONILE, Jane ROOSILE, Priit RAUDKIVILE, Sirje LUSMÄGILE, Ene LAASILE, August SARAPILE;

arstiteaduskonnast kateedrijuhatajatele prof. Ado TRUUPÕLLULE, Jaan RIIVILE, Akivo LENZNERILE, professor Valve SAARMALE, dotsent Matt MÄGILE, Malev UIBOLE, Hilda LINNULE, kateedrijuhataja dotsent Johannes TAMMEORULE, dotsent Lembit MEHILASELE, Eugen MURAŠEVILE, Virve KASELE, vanemlaborant Maie SCHMIDTILE, Tiina VINNILE, Linda LAARMANNILE, internatuuriosakonna juhataja Raissa ŠORILE, laborant Kaie PÄHNAPUULE, ÜMPI töötajatele: teadusala asedirektorile Hans VÄRELE, laboratooriumijuhataja Vello PÄLLINILE, vanemteadur Margarete OTTERILE, nooremteadur Raivo UIBOLE, Svetlana VIHLJAJEVALE, vaneminsener Mart USTAVILE, vanemtehnik Herbert SAARMALE, vanemlaborant Rita MÕTTUSELE, Vilma SUUROJALE, preparaator Valve SUVILE, üliõpilastele Urmas LEPNERILE, Margus MIHKELSOOLE, Irja KUUSIKULE, Urve LEEDILE, Maire VASARALE, Ervin VILSONILE, Malle MÄLKSOOLE, Andres ARENDILE, Jaak ARULE, Tiina TEARILE, Marika ARRILE, Lilija MOSCINSKYTELE, Malle KLEINILE;

bioloogia-geograafiateaduskonnast vanemõpetaja Juho KIRSILE, vanemlaborant Ilja KALALE, Mare ISAKARILE, laborant Ester SNURILE, vanempreparaator Evi PUNGALE, üliõpilastele Ivar RAIGILE, Tormi PRITSIKULE, Ain TARROLE, Tiit HANGULE, Tõnu MEIDLALE;

filoloogiateaduskonnast professor Zara MINTSILE, Eduard VÄÄRILE, dotsentidele Koidu UUSTALULE, Elviira VASSILTŠENKOLE, Pavel SIGALOVILE, Veera MÜRKHEINALE, vanemõpetajaile Epp TAMMELE, Valve KINGISSEPALE, Malle LAARILE, Laine HONELE, Maila NEMSITSVERIDZELE, õpetajaile Georg ALLIKULE, Epp WEINRAUCHILE, Enn VELDILE, vanemlaborantidele Sirje RAMMOLE, Ragna JÕESAARELE, Reet KROLLILE, laborant Ülle IHERILE, üliõpilastele Jelizaveta KOSTANDILE, Galina PONOMARJOVALE, Jelena JABOROVALE, Veera ALEKSANDROVALE, Heli LEEGILE, Tiit KUSNETSILE, Eve KADANIKULE, Tiina LÄTILE, Margit HALLMÄELE, Aime KALAMANNILE, Meele VAULE, Karin PÄRNALE, Irma VOROBJOVALE, Birute ŽELVITELE;

füüsika-keemiateaduskonnast dotsent Vello LOODMAALE, assistent Helvi VAHEMETSALE, vanemteadur Ülle KIKASELE, Ants TIIRIKULE, Mart ROOSILE, vaneminsener Kaie KANGURILE, Aarne PRUKSILE, nooremteadur Mare MUSTALE, Alla JALAJÄSELE, insener Ludmilla SINODSKAJALE, vanemlaborant Peeter PARISELE, Rein KAHUSKILE, preparaator Marta KANTERILE, üliõpilastele Reet SUSILE, Aleksander FRORIPILE, Arvo KÄÄRDILE, Maret EINASTOLE, Einari AAVIKULE;

kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Mart PAAMALE, Ants NURMEKIVILE, laborant Tiina LUKKILE, üliõpilastele Urho JURONENILE, Ingrid KIRISTAJALE, Mari PALMILE, Tõnu SIRELILE;

majandusteaduskonnast kateedrijuhataja professor Heiki MÜÜRILE, vanemõpetaja Ants AAMERILE, assistent Aino KONSINILE, vanemõpetaja Aavo OTSARILE, üliõpilastele Valdek JÄRVPÕLLULE, Toomas SILDMÄELE, Andrei GURJEVILE, Reet UNGALE, Evi NAVILE;

matemaatikateaduskonnast dotsent Lembit KIVISTIKULE, vanemlaborant Ester MÜNILE, osakonnajuhataja Liivi URMILE, masinaülema asetäitja Enn TEDERILE, üliõpilastele Valeri GORJATŠEVILE, Aida ONGILE;

õigusteaduskonnast Erika MAASEPALE, üliõpilastele Valdeko MIKHEIMILE, Harri SOOMELE, Avo VIIOLILE, Peeter JÄRVELAIDILE, Gaida PRIILE;

ühiskonnateaduste kateedritest dotsent Paul KENKMANNILE, Aadu ARRAKULE, vanemõpetaja Märt KUBOLE, kateedrijuhataja professor Ivan VOLKOVILE, dotsent Jüri ANTILE, professor Lembit RAIDILE, stažöör Leo NÄPPINENILE;

Teadusraamatukogust peabibliograaf Aili NORBERGILE, raamatukoguhoidja Larissa TSESNAKOVALE, desinfektor Elsa SAKNALE, raamatukoguhoidja Mare KAHILE, vanemredaktor Heljo-Mall LAASILE.

Rektori ajutine kt. õppeprorektor prof. UNO PALM

Aktus

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 62. aastapäevale ning sõjajärgse ülikooli 35. aastapäevale pühendatud aktus toimub aulas 6. novembril kell 14.

Demonstratsiooniks.

koguneme 7. novembril kella 11.45 Akadeemia tänavale.

Õppetöö

Esmaspäeval, 5. ja teisipäeval, 6. novembril on tavalised tööpäevad.

7., 8., 9. ja 10. novembril õppetööd ei ole.

Pühapäeva, 11. novembri loengud toimuvad reedese tunniplaani alusel.

Üliõpilaspäevad

Tulemas on jällegi üliõpilaspäevad, sel aastal toimuvad need 12.—18. novembrini. Üliõpilaspäevade organisaatorid on seekordsete päevadega programmi hajutanud tervele nädalale. Kultuuriprogrammi raames toimuvad:

Juhan Viidingu luuleprogramm (loeb autor) koos P. Pedajasega.

Noorsooteater toob vaatajate ette «Hamleti laulud».

Nukuteater esitab fragmente oma lavastustest.

ERKI esineb näitusega vanas kohvikus.

«Ellerheina» kammerkoor esineb aulas uue programmiga, aulas esinevad ka R. Rannapi trio ja «Hortus Musicus».

Vanas kohvikus improviseerib O. Ehala.

Oma intermeediumidega esineb E. Baskin.

Akadeemik G. Naan kõneleb globaalsetest probleemidest.

«Vanemuises» toimub muusikafestival «Tartu sügis—79».

Ja hulgaliselt tantsuõhtuid ja kontserte TRÜ ja EPA klubis, EPA aulas ja noortemajas «Sõprus».

Toimub ka kooride kontsert sildadel jne.

Nii et kuulamist-vaatamist peaks jätkuma igale üliõpilasele.

Pääsmeid ja kutseid saab ELKNÜ TRÜ komiteest.

Tänases lehes

- ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis ja komsomolikonverentsi otsus — 3. lk.
- Uus uurimisgrupp — 5. lk.
- Uued rubriigid «On uudist» — 2. lk. ja «Keelemeel» — 5. lk.
- Algab raamatukogukuu — 6. lk.

NB!

Täna ilmub meie ajaleht 6-leheküljelisena, järgmine number reedel, 16. novembril on samuti 6-leheküljeline.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 Esmaspäeval, 5. novembril 1979 XXXI aastakäik

Kontrolleksampler

on uudist

Koos praktikutega

Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi eriharu üliõpilastel olid külas NSVL Riigipanga Eesti Vabariikliku Kontori juhataja asetäitja J. Grüner (eriharu vilistlane), kaadriülem V. Noskova ja NSVL Riigipanga Tartu osakonna juhataja A. Veetõusme (eriharu vilistlane).

Kõneldi meie pangasüsteemist, selle tegevusest. Pakuti huvitavaid andmeid praktikast: näiteks väljaantud laenust tagastatakse õigel ajal NSV Liidus 94,6%, Eesti NSV-s 98,6%.

Puudutati ka kaadriprobleemi, mis on pangasüsteemis seni üks teravamaid. Nii on Riigipanga EV Kontori süsteemis kaadri voolavuse protsent 23. Põhjuseks on spetsialistide defitsiit ning suur töötasu vahe pangasüsteemi ja teiste rahvamajandusharude töötajate vahel (pangasüsteemis oli seni keskmine töötasu 97 kuni 98 rubla, mujal 196 rubla).

Tulevasel ökonomistil peab olema kõrge majanduslik-poliitiline tase, ta peab olema võimeline kõrgkoolis kuuldut ka teistele edasi andma. Homseit majandusspetsialistilt nõutakse iseseisvust, analüüsivõimet ja oskusi.

HELI RUUSSAAR,
rahanduse ja krediidi kateedri vanemõpetaja

Ajakirjanike Liidu preemiad

andis komsomoli sünnipäeval, 29. oktoobril üliõpilastele kätte Ajakirjanike Liidu juhatuse sekretariaadi liige Ilmar Rattus, kes «Edasi» toimetajana avaldas heameelt selle üle, et kaks laureaati (Maire Hüva ja Mati Määrits) on just selle lehega tihedalt seotud olnud.

Meie žurnalistikakateedri ettepanekul said preemiad:

SILJA LÄTTEMÄE — parim diplomitöö («Satiiri- ja huumoriajakirja «Pikker» 1966. ja 1976. aastakäigu võrdlev analüüs»);

REIN SPITZ (praegu II k.) — preemia I—IV kursuse üliõpilasele parima ajakirjandusalase teadusliku töö eest («Sõnumi struktuur ja kompositsioon rajooniajalehes «Kommunist»»).

Loomingulise konkursi võitja preemiad anti MAIRE HÜVALE (praegu II k.) õppeaasta jooksul ajakirjanduses ilmunud kirjutiste eest, eriti põllumajandusteemaliste kirjutiste eest Põlva rajooni ajalehes «Koit»;

TIIT MATSULEVITSILE (praegu III k.) õppeaasta jooksul ajakirjanduses ilmunud kirjutiste eest ning üliõpilasmaleva ajalehe toimetamise eest ja

MATI MÄÄRITSALE (praegu IV k.) õppeaasta jooksul ajakirjanduses ilmunud kirjutiste eest ning ajalehes «Edasi» püsirubriigi «Tarkusehambad» organiseerimise ja toimetamise eest.

Laureaatide nimel sai sõna Maire Hüva, kes tänas küll preemia eest, ent loobus sõnavõtu aust, põhjendades seda harjumusega rohkem kirjalikult esineda.

Laureaate õnnitleb ka ülikoolilehe toimetus, eriti muidugi neid, kes ka seda oma väikest ajalehte sisustanud.

RIINA MAASING

Ametiühingutöö tuttavam

Ülemöödunud nädalavahetusel kogunes seminarlaagrisse kuuskümmend esimese kursuse ametiühinguaktivisti, et omandada tulevasest tööst esmaseid teadmisi. Ülevaate organisatsiooni struktuurist ja ülesannetest andis Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu liige dots. Helga Kurm, tervisespordi võimalusi tutvustas spordiinstruktor Maret Rogenbaum, taidlusest ülikoolis rääkis üliõpilane Maire Aunaste.

«Pahatihti tuntakse ametiühingutööd vaid liikmemaksude kogumise kaudu,» ütles ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, kes selgitas lähemalt grupiorganisaatorite ülesandeid ja töö võimalusi.

Et kohale olid tulnud tegutsemishimulised noored, peeti maha võrk-, korv- ja rahvastepalli võistlused, joosti läbi orienteerumisrada. Õhtul puhati diskol ning seati kokku humoorikas taidluskava.

«Ürituste vastu tunti suurt huvi — isegi teoreetilistest õppustest võttis osa viimane kui üks kaasasõitnu,» vältis Helve Kabur. Esindatud ei olnud ainult ärsti- ja õigusteaduskond.

MAIRE AUNASTE

RSR-ile hoog sisse

Ilmselt peaks nende kolme tähe taha peituv ring üliõpilaskonnale piisavalt teatud olema. Neile, kellel iga samm ülikoolis veel avastuseks, seletuseks niipalju, et tegemist on rahvusvaheliste suhete ringiga.

Parema ettekujutuse saamiseks teadkem, et RSR-i peamised tegevusalad olid ja on loenguline töö ühingus «Teadus», rahvusvahelise elu aktuaalsete päevaprobleemide tutvustamine ülikoolis ning keskkoolide välissuhete ringide kureerimine.

Ülikoolis toimub töö nn. VÄIKESES RINGIS, mis tuleb komsomolikomitees kokku igal neljapäeval kell 20. Osa võtta võivad kõik, kes tunnevad veidigi sügavamat huvi välispoliitika vastu. Väikeses ringis tehakse tavaliselt nädalaülevaateid toimunust ja huvitavamate probleemide sügavamat analüüsi.

Teiseks tööliiniks on nn. SUUR RING, TEADUSKONDADEVAHELISED VIKTORIINID, TEOREETILISED KONVERENTSID, ka SHOW'D klubis ja PUHKELAAGRID. Need üritused on mõeldud võimalikult suurele osale ja toimuvad mõne eriti huvi pakkuva sündmuse kommenteerimiseks või võtavad kokku väikese ringi töö tulemused. Suurürituste puhul on kasutatud ka külaliste abi, konverentsidel on esinenud näiteks Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudi üliõpilased.

Reastades teaduskondi RSR-ist osavõtu järgi tuleb esikohale paigutada majandus- ja õigusteaduskonna tudengid, üksikuid osalejaid on ka füüsikute-keemikute hulgast, mujalt aga vahel mõni üksik või üldse mitte keegi. Ei tahaks uskuda, et välispoliitikast huvitatud tudengeid ülikoolis rohkem polegi. RSR annab hea võimaluse iseseisvaks mõtlemiseks, vaidlemiseks, laialdaseks suhtlemiseks paljude erialade esindajatega, mitmekesistada üliõpilaselu.

RSR ootab uusi liikmeid igal neljapäeval kell 20 komsomolikomitees. Jälgige meie reklaami!

VEIKO LÕHMUS,
RSR-i president

Tartu Kunstnike Majas

avati 26. oktoobril «Vanemuise» kunstnike Meeri Säre, Esti Kittuse ja Tiiu Tepandi tööde näitus. Peale huvitavate kostüümikavandite (akvarellid, joonistused) ja lavapiltide on eksponeeritud plakatid aastaist 1965—1977 ja trükised, millest tartlastele on kindlasti tuttavaim «Ma langesin esimesel sõjasuvel». Meeri Säre looming moodustab näitusest suurema osa. See on ka loomulik, on ta ju teatris töötanud peaaegu veerand sajandit.

Värvirikkad pildid erinevas tehnikas suudavad kindlasti köita ka ülikooli kunstihuvilisi. Kes veel pole jõudnud, pidagu meeles, et oma silm võib saada kuningaks 20. novembrini iga päev (v. a. teisipäev) kella 11—18-ni.

ANU PALLAS

Pintsli ja värvidega

Enamiku jaoks tähendab raamatukogutöötaja leti või lugemissaali laua taga seisvat laenutajat. See, et TRÜ Teadusraamatukogus töötab ligikaudu kakssada inimest, võib mõnda lausa hämmastada. Ometi jätkub kolme ja poole miljoni raamatuga kogus tööd-tegemist kuhjaga neilegi, kellega tavaline lugeja kokku ei puutu.

Tõsi, TIINA SEPPA võivad ülikooli raamatukogu ammused külastajad mäletada ka laenutusleti taga, sest just seal alustas ta 1951. aastal oma tööd meie raamatukogus. Mõned aastad hiljem «peitis end» vanemraamatukoguhoidjaks kataloogimisosakonda. Nüüd kannab Tiina Sepp juba õige mitu aastat metoodikaosakonna pearaamatukoguhoidja ametinimetust. Ehkki ta isik jääb siingi n.-ö. varjatud raamatukogupersonali hulka, puutub igaüks kokku tema kui kunstnik-kujundaja tööga. Raamatukogu väljaannete ja arvukate näituste kujundused, mitmesugused kuulutused, sildid ja palju muudki tuleb tema käe alt — ikka selle nimel, et külastajail oleks meie raamatukogus meeldiv ja huvitav.

Olgu käsil suur või väike töö — kõike teeb Tjina Sepp ehtsa loomingulise otsijavaimuga. Paratamatult tuleb tema igapäevatöös ette ka tüütavat ja füüsiliselt väsitavat, samuti kui ootamatusi ja üleöö-tegemisi, mis närvipinget tekitavad — eriti kui kunstnik on sedavõrd põhjalik ja enesenõudlik kui Tiina Sepp. Ent see, mis vaja, saab alati tehtud, kas või õhtutundidel või puhkepäevadel.

Inimesena, kes juba oma töös on seotud nii kunsti kui raamatutega, on Tiina huvitav ja tark kolleeg ning vestluskaaslane, olgu siis juttu kirjandusest, kunstist või elust üldse. Ikka virgutab ta teisi oma originaalsete seisukohtadega ja virulaslikult vaimuka kõnepruugiga, samuti ka omaenda energilise, püstipäise, noorusliku olekuga.

Tartu Riikliku Kunstiinstituudi õppeaastailt (1944—1949) saadud oskusi ning pidevat elavat kunstihuvi jätkub Tiina Sepal muidugi rohkemaks kui raamatukogutööks — olgu siis joonistamiseks-maalimiseks omaenda rõõmuks või sõprade ja tuttavate heameeleks. Omamoodi traditsioonilisteks on tema tehtud õnnitluskaardid, ilma milleta raamatukogu rahva seas viimasel ajal vist küll ainult üks juubel ära peetakse, üks ümmargune tähtpäev, mis märgib, et 1919. aasta talve- ehk novembrikuu kolmandal päeval nägi Rakvere linnas ilmavalgust tüdrukutirts, kes sai nimeks...

Ega siis midagi — palju õnne, Tiina!

Kolleegid

35 aastat tööd ülikoolis

Sügis 1944. Sõjas kannatada saanud ja laastatud ülikooli, selle kateedritesse ja laboratooriumidesse, haldusorganitesse ning rektoraati tulevad tööle need, kelle ennastohverdavate pingutustega oli võimalik alustada tööd ülikoolis juba mõni kuu pärast Tartu vabastamist.

31. oktoobril 1944 kinnitati rektori käskkirjaga füsioloogia kateedrisse tööle kateedri teise liikmena peale kateedrijuhataja prof. E. Käer-Kingisseppa maalt Ahja vallast pärit 1910. aastal sündinud ning tookord juba 20-aastase tööstaažiga SALME MUTTIK. Andmed tema edasise töökäigu kohta on tööraamatus väga lakoonilised ja lühikesed, pidev töö ühe ja sama kateedri juures preparaatori ja vanempreparaatorina 35 aastat. Rohkem on sissekandeid kiituskirjade, medalite ja preemiate saamise kohta.

Suur osa tänust ja kiitusest Salme Muttikule on jäänud kiituskirjades ja suusõnalgi välja ütlemata; seda sõnadeta tunnustust väljendab aga sügav lugupidamine ja austus, mida tunnevad tema vastu kõik need, kes on olnud tema tõõkaaslased 35 aasta jooksul. Salme Muttiku hindamatut abi mäletavad tänulikult kõik kateedri õppejõud ning samuti kateedri rohkearvuline aspirantide pere. Kõik võisid alati olla kindlad, et katseloomade eest — ja see on ju füsioloogilise eksperimendi õnnestumise üks esmaseid tingimusi — hoolitsetakse alati väga hästi. Salme Muttikule saadavad tervitusi tema tööjuubeli puhul kateedri endised kaastöötajad oma praegustelt töökohtadelt: ENSV Tervishoiuministeeriumi Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudist, Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudist, TRÜ patofüsioloogia kateedrist, kehakultuuriteaduskonnast, biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumist ja mujalt.

Salme Muttiku erakordne, ning sageli otse ennastohverdav hoolitsus loomade eest on eelkõige tingitud tema kohusetundest, mis ei küsi ajast ega sea esimesele kohale tasu. Siiski on vist tema tööarmastuse, elurõõmu ja optimismi juured veelgi sügavamal — oma tööga väljendab ta erilist armastust kõige elava ja areneva vastu maailmas.

Salme Muttiku töörohke elu on olnud väliselt tagasihoidlik, kuid ta on ise loonud endale suurima rikkuse — on kasvatanud üles viis tublit ja tööarmastajat last. Kaheksakordsele vanaemale ja ikka veel töös esimeste hulgas püsivale tööveteranile soovivad jõudu, tervist ja edu

endised ja praegused
töökaaslased.

Pisut juubelijuttu Valeri Bezzuboviga

Miks hakkasite oma juubeliga nii vara peale? Passi ja ankeedi järgi olete ju sündinud alles 7. novembril 1929.

Isa süü. Minu teada, täpsemalt ema jutu järgi olen sündinud 8. oktoobril, kuid siis olid isal sügistööd käsil. Naaberkülas asuvasse külanõukogusse läks ta mind üles andma alles kuu aja pärast. Seal aga selgus, et viivituse eest tuleb suurt trahvi tasuda. Külanõukogu sekretär leppis poolikuga ning pärast seda pani ta mind raamatusse kirja muidugi suurel pühal sündinuna.

Olete kateedrijuhataja. Kuidas saate läbi ülemustega?

Dialektiliselt vastuoluliselt. Sellest oli juttu juubelilauas, kuid seal polnud kahjuks ülemusi. Mina kui kroonu inimene olen kutsutud ülemusi austama, ma isegi armastan neid. Kuid mõned ülemused ei taha minust aru saada. Näiteks taotlen ammu teaduslikku komandeeringut Jerevani, kus mind ootavad kenad õpilased, kes on lubanud mulle kõiki idamaiseid rõõme ja hõrgutisi. Aga kui ma kuskil septembris-oktoobris (see on parim aeg lõunamaadega teaduslike kontaktide loomiseks) komandeeringut taotlema hakkan, vastavad ülemused mulle ikka, et selle aasta rahad on juba läbi. Ja selle peale hakkab minus tahtmatult võimust võtma loomulik trots ja idamaine kurbus.

Kuidas saate läbi alamatega?

Samuti vastuoluliselt. Nad küll räägivad armastusest minu vastu, kuid tihti näib mulle, et see armastus on liialt platooniline, sest seda ei toeta teod ja täitmised. Ja siis hakkab minus tahtmatult võimu võtma ahastus ja raev.

Kuidas suhtute üliõpilastesse?

Vastuoluliselt. Eraelus, s. t. loengute vahel, kohvikus ja filmiklubis vesteldes on nad meeldivad olevused. Loengutel täiesti talutavad, sest mõni isegi vaatab sulle mõtlikult otsa ja kriipseldab midagi paberile. Eksamitel tekib aga kuri tahtmine kõik toolid, lauad ja tahvel puruks peksta. Aga seni olen suutnud end vaos hoida ja kroonu mööblit ja päid mitte lõhkuda. Mulle on kindlalt sisse tambitud, et iga «2» on minu praak, seepärast teen alati pärast eksameid läbi ränga enesepiitsutamise kuuri (profülaktika mõttes). Seda ütlen dekanaadile ja õppeosakonnale teadmiseks. Ostsin selleks otstarbeks isegi Kaukaasia mägedest paraja jõhvist ratsapiitsa, kuid see kulub silmanähtavalt ja peagi vajan uut. Kõige paremini suhtun üliõpilastesse pärast viimast aktust, lõpuõhtul. Siis on kõik neiud nägusad, armsad ja arukad, poisid lihtsalt targad.

Kas üliõpilane on Teie 20-aastase õppejõukarjääri jooksul muutunud?

Mood on muutunud, naiste mood mitu korda ja kardinaalselt. Üliõpilased aga?! Ma arvan, et see on üks meie suurematest (ja ka ohtlikumatest) illusioonidest, mille järgi inimene võib täielikult ja järsku muutuda. Ikka on meil vaid kaks kätt ja jalga, kaks silma ja kõrva jne. Üliõpilaste uued põlvkonnad erinevad teataval määral vaid ellusuhtumise poolest. Võib märgata, et viimastel aastatel kasvab nende arv, kel pole sooja ega külma filoloogiast üldse, vene filoloogiast ammugi.

Pedagoog ja teadlane. Kuidas need kaks kõrgkoolis koos eksisteerivad?

Põhimõtte järgi: nokk kinni, saba lahti.... Koormused on nii suured, et saame mõlemal alal olla vaid diletandid.

Kas kõiges selles peituvadki Teie sagedase sünguse põhjused?

Võib-olla. Aga kui elu ja inimesed, majad ja tänavad meile rohkem naerataksid, eks püüaks siis minagi vastu naeratada.

Mis tehtud, mis teoksil?

Tehtust pole eriti sünnis rääkida, äkki kipun end ise kiitma. Teoksil on palju, kuid suurt ei suuda lõpetada. Olen ahne ja nõrk, mistõttu on kaelas sedavõrd palju töid, et enne pensioni neid vaevalt alustatudki saan. Pensionile ihkan ammu, et saaks ära teha midagi mõistlikku, lugeda, mida tahan.

Mida kõige enam armastate?

Võiksin vastata, et kolme «m-i»: merd, metsa ja mägesid.

Mida võiks soovida 50-aastane mees, kes on dotsent, teaduste kandidaat, kateedrijuhataja, naisemees ja kahe lapse isa?

Tahaksin olla aus.

VELLO LEET

▪ ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis ▪

MADIS KALLION,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Sündinud 13. aprillil 1956. 1974 lõpetas Võru 1. Keskkooli, samal aastal astus õigusteaduskonda, mille lõpetas sel kevadel. Ülikooli ajal oli teaduskonna komsomolibüroo sekretär, komsomolikomitee asesekretär, komsomoli linnakomitee ja vabariigi keskkomitee büroo liige, on valitud vabariikliku üliõpilasnõukogu esimeheks. 17. oktoobrist 1978 vanemkomsomolikomitee sekretäriks.

NLKP liige 1977. aastast.
Abielus.

MART RAIK,
EÜE asesekretär

Sündinud 7. jaanuaril 1955. 1973 lõpetas Tartu 5. Keskkooli. Samal aastal astus majandusteaduskonda majanduskübernee'ika erialale. Lõpetas ülikooli 1978. aastal. Ülikooli ajal kuulus teaduskonna spordinõukogusse, oli osakonna komsomolisekretär, komsomolikomitee EÜE sektori juhataja. Olnud EÜE rühmakomandör, piirkonna komandör, regiooni asekomissar, regiooni komandör. Komsomolikomitee asesekretär EÜE alal 19. detsembrist 1978.

ÜLKNÜ liige detsembrist 1971.
Vallaline.

ANDRUS LAUREN,
ideoloogiatöö asesekretär

Sündinud 2. juunil 1958. 1976 lõpetas Tallinna 24. Keskkooli. Samast aastast õpib õigusteaduskonnas, praegu IV kursusel. Ülikooli ajal olnud kursuse komsomolibüroo liige. komsomo'ikomitee ideoloogiasektori liige. sama sektori juhataja, teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees.

NLKP liikmekandidaat k. a. aprillist.
Abielus.

VALEV PLATO,
kultuuri- ja organisatsioonilise töö asesekretär

Sündinud 5. novembril 1955. Lõpetanud J. Semperi nim. Tartu 8. Keskkooli 1974. Samal aastal astus õigusteaduskonda, mille sel kevadel lõpetas. Ülikooli ajal olnud kursuse ametiühingu organisaator, komsomolikomitee liige, filmiklubi juhatuse liige.

ÜLKNÜ liige 1971. aastast.
Vallaline.

SERGEI NAZARENKO,
õppe- ja teadustöö asesekretär

Sündinud 19. septembril 1955. Lõpetanud Tallinna 42. Keskkooli 1974. Samal aastal astus arstiteaduskonna raviosakonda, praegu õpib VI kursusel.

Ülikooli ajal on olnud rühma- ja kursusevanem, ametiühinguvolinik kursuse [illegible] revisjonikomisjoni sekretär, teaduskonna komsomolibüroo õppesektori [illegible] asesekretär. Mõnda aasta septembrist valiti komsomolikomitee õppesektori juhataiaks.

NLKP liige 1979. aasta veebruarist.
Vallaline.

EINARI AAVIK, keemiaosak. III k. — keemiaosak. komsomolibüroo sekretär
ERKKI BERENDS, žurnalistikaosak. IV k. — reklaamisektori juhataja
IGOR GRÄZIN, vanemõpetaja — komsomoli kontrollkomisjoni esimees
INDREK ILOMETS, keemiaosak. IV k. — EÜE sektori juhataja
MADIS KALLION — ELKNÜ TRÜ komitee sekretär
ARVO KIKAS, füüsikaosak. IV k. — füüsikaosak. komsomolibüroo sekretär
RIIVO KOTKAS, arstit. III k. — olmesektori juhataja
ANDRUS LAUREN, õigust. IV k. — mittekoosseisuline asesekretär (ideoloogiatöö)
ERVIN LUUR, õigust. IV k. — õigust. komsomolibüroo sekretär
RIINA MAASING, žurnalistikaosak. III k. — pressisektori juhataja
VAHUR METSATALU, KKT III k. — KKT komsomolibüroo sekretär
MEELIS MILDER, majandust. IV k. — kultuurisektori juhataja
SIRJE MULDMA, ajaloot. IV k. — ajaloot. komsomolibüroo sekretär
SERGEI NAZARENKO, arstit. VI k. — komsomolikomitee asesekretär (õppe- ja teadustöö)
MALLE OMANN — arvestussektori juhataja
MERCEDES PENT, poliitilise ökonoomia kateedri stažöör-uurija, — konsultant
VALEV PLATO — asesekretär (kultuuritöö ja organisatsiooniline töö)
AIRI PÕDER, arstit. VI k. — interklubi president
MART RAIK — asesekretär (EÜE)
AIN SAARNA, žurnalistikaosak. III k. — filoloogiat. komsomolibüroo sekretär
OLEG ŠEVTŠUK, arstit. VI k. — arstit. komsomolibüroo sekretär
KALLE SOA, bioloogia-geograafiat. III k. — klubi «Patrioot» president
HARRI SOOMETS, õigust. III k. — intertöö sektori juhataja
BIRUTE ŽELVITE, filoloogiat. IV k. — õppesektori juhataja
ÜLAR TIKK, bioloogia-geograafiat. III k. — ideoloogiasektori juhataja
TIINA TOOMAS — ELKNÜ Keskkomitee rahvusvahelise noorsootu rismibüroo «Sputnik» giid-referent ja büroo esindaja ELKNÜ TRÜ komitee juures
ENE TUULMÄGI, majandust. II k. — majandust. komsomolibüroo sekretär
EVE VAHER, matemaatikat. III k. — matemaatikat. komsomolibüroo sekretär
HEINO VARIKU — TRÜ klubi juhataja
TRIINU VERNIK, õigust. III k. — organisatsioonisisese töö sektori juhataja
VARRI VÄLI, bioloogia-geograafiat. III k. — bioloogia-geograafiat. komsomolibüroo sekretär

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 25. konverentsi otsus

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverents, ära kuulanud ELKNÜ TRÜ komitee aruande ja sõnavõtud, märgib, et viies ellu NLKP XXV kongressi, ÜLKNÜ XVIII ja ELKNÜ XVIII kongressi otsuseid ning juhindudes kõrgemate partei- ja komsomoliorganite otsustest, on TRÜ komsomoliorganisatsioon saavutanud üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel teatavat edu.

Aruandeperioodil tõusis õppeedukus 2,2%, olles 1978/79. õppeaastal 91,9%. Ainult viitele õpib üle 500 üliõpilase (11,67%), «headele» ning «väga headele ja headele» õpib üle 1700, s. t. 38,9%. Aktiivsemaks ja tulemusrikkamaks on muutunud üliõpilaste teaduslik uurimistöö. Osaledes ühiskonnateaduste ja teistes teaduslike ja referatiivsete tööde konkurssides, olümpiaadil «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress», on TRÜ üliõpilased pälvinud tunnustuse, võites 1979. a. 6 medalit ja 16 diplomit.

Leninlik arvestus ja ühiskondlik-poliitiline praktika on muutunud üliõpilaste ühiskondliku ja enesekasvatustöö ning selle tulemuste hindamise tähtsaks vormiks. Selle tulemusena on ka üleülikooliline õppegruppidevaheline konkurssülevaatus muutunud õppe- ja ideelis-poliitilise kasvatustöö oluliseks vormiks.

Meie tööle aruandeperioodil on erilise ilme andnud ülemaailmne üliõpilas- ja noorsoofestival Havannas, mis demonstreerib ilmekalt maailma progressiivse üliõpilasnoorsoo solidaarsust võitluses sotsiaalse progressi, rahu ja demokraatia eest.

Üliõpilaste rahvusvahelise solidaarsuse päevade raames toimunud ÜLKNÜ-le V. I. Lenini nime andmise 55. aastapäevale pühendatud rahvaste sõpruse päevad näitasid, et ülikooli komsomoliorganisatsioon suudab korraldada ideelis-poliitilisi suurüritusi nõutaval tasemel.

On saanud traditsiooniks ülikooli komsomoliorganisatsiooni sünnipäeva tähistada TRÜ komsomoli ajaloo konverentsiga. Kolme konverentsi tulemusena valmib trükisõnas kroonika TRÜ komsomoliorganisatsiooni 40. juubeliaastaks pealkirja all «TRÜ komsomoliajalugu».

Üliõpilaste töökasvatuskooliks sai uudismaade ülesharimise 25. aastapäevale pühendatud EÜE-79 ja TRÜ SM-79 töösuvi. Aktiivselt osaleti kommunistlikel laupäevakutel Tartu linna ja ülikooli heaks. Märkimisväärne oli üliõpilaste panus vabariigi põllumajanduse abistamisse sügisestel koristustöödel.

Sisukas on olnud huvialaklubide (interklubi, filmiklubi ja «Patrioot») töö üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel.

Nende edusammude kõrval on ülikooli komsomoliorganisatsiooni töös veel kasutamata reserve.

Senisest enam tähelepanu tuleb pöörata üliõpilaste kohusetunde tõstmisele, õppedistsipliini tugevdamisele ja kasvatustöö tõhustamisele ühiselamus. Nõudlikumalt tuleb suhtuda komsomoliaktiivi valikusse ja kasvatamisse, eriti tööks keskkooliõpilastega ja noorte suunamisel tööle komsomoli operatiivrühma. On vaja koordineerida koostööd komsomoli ja ametiühingu vastavate sektorite vahel senisest enam.

Arvestades eeltoodut, ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 25. konverents otsustab:

1. Tunnistada ELKNÜ TRÜ komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Ülikooli komsomoliorganisatsioonil pidada eelseisval aruandeperioodil põhiliseks nende ülesannete täitmist, mis tulenevad NLKP XXV kongressi, ELKNÜ ja ÜLKNÜ XVIII kongresside ning NLKP Keskkomitee otsusest «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Aktiivselt lülituda V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva ja ELKNÜ 60. aastapäeva tähistamisse.

3. Komsomoli- ja ametiühingukomitee õppesektoritel koostöös teaduskondade vastavate sektoritega pöörata senisest suuremat tähelepanu üliõpilaste õppedistsipliini küsimustele.

4. ELKNÜ TRÜ komiteel koos ametiühingukomiteega jätkata õpperühmadevahelist konkurssülevaatust. Koostöös teaduskondade ÜPP nõukogudega viia läbi leninliku arvestuse ja ÜPP atesteerimised ning arvestada neid tulemusi üliõpilaste õppe- ja ühiskondliku töö hindamisel.

5. Internatsionaalse kasvatustöö edasiseks parandamiseks jätkata ülikoolis õppivatele eri rahvusest üliõpilastele ühisürituste korraldamist, tõhustada komsomolitööd vene õppekeelega osakondades, aidata kaasa ajalehe «TRÜ» venekeelse külje väljaandmisele. Pühendada 1980. a. aprillis läbiviidavad TRÜ IX rahvaste sõpruse päevad V. I. Lenini sünnipäevale.

6. Jätkates taliturіaadide läbiviimist, suurendada nende kasvatuslikku mõju üliõpilaste hulgas. Tõhustada väljakujunenud koostööd eriõpetuse kateedriga üliõpilaste sõjalis-patriootilisel kasvatamisel.

7. Koostöös spordiklubiga tagada kõigi üliõpilaste osavõtt VTK normatiivide täitmisest, massispordiüritustest ning TRÜ spartakiaadist. Aidata kaasa 1980. a. olümpiamängude läbiviimisele ning tähistada neid väärilіste sporditulemustega.

8. Jätkata koostööd TRÜ ametiühingukomiteega üliõpilaste esteetilisel ja kultuurilisel kasvatamisel. Senisest enam tõmmata kaasa TRÜ klubi ja laiaulatuslikku aktiivi ülikooli sellealastele kultuuriüritustele. Pöörata erilist tähelepanu sügisestele üliõpilaspäevadele ja kevadel toimuvatele rahvaste sõpruse päevadele. Suurendada huvialaklubide osa ülikooli klubis toimuvate õhtute sisustamisel ja organiseerimisel.

9. ELKNÜ TRÜ komiteel tõhustada koostööd EÜE keskstaabiga ja teaduskondade EÜE sektoritega EÜE-80 töösuve ettevalmistamisel, funktsionääride kaadri valikul ja väljaõppel. Jätkata kevadiste EÜE päevade ja sügiseste EÜE konverentside läbiviimist, EÜE sektoril asuda koguma ja süstematiseerima EÜE ajalugu puudutavaid materjale.

10. ELKNÜ TRÜ komiteel koostöös teaduskondade dekanaatidega ja TRÜ ametiühingukomiteega rakendada täiendavaid abinõusid korra tagamiseks TRÜ ühiselamutes ning tõsta seal tehtava ideelis-poliitilise kasvatustöö taset. Järjekindlalt juurutada omavalitsuse põhimõtteid ühiselamute siseelu juhtimisel. ELKNÜ TRÜ komiteel kord semestris analüüsida olmesektori tööd.

11. Senisest tõsisemat tähelepanu pöörata siseorganisatsioonilise töö küsimustele, liikmemaksude õigeaegsele laekumisele, komsomoli dokumentatsiooni korrasolekule teaduskondade komsomolialgorganisatsioonides.

12. Jätkata ülikooli komsomoliajaloo uurimist, pöörates erilist tähelepanu teaduskondade komsomoliorganisatsioonide ajaloo tundmaõppimisele. Teha ettevalmistusi esimeseks vabariikliku komsomoliajaloo konverentsi läbiviimiseks.

Komsomolikroonika

Uue komitee teine istung oli 30. oktoobril.

● Jaotati ülesanded komitee liikmete vahel, kellel missugune amet.

● RSR-i uueks presidendiks kinnitati Veiko Lõhmus (majandust. III k.). Uus president lubas teha kõik, et viia rahvusvaheliste suhete ring tagasi oma kõrgtegevuse aastatesse, nagu see viimati oli aastail 1975—1976.

● Ametisse kinnitati ka kaks ühiselamuvanemat: Leningradi mnt. 27 majanõukogu juhib nüüd Enn Listra (füüsika III k.) ja Pälsoni t. 28 majanõukogu Aasa Tsakuhhina (ajaloo III k.). Tõstatati mitmeid ühiselamuprobleeme, mis lahendamist ootavad. Paraku oli enamik neist kas puhttehnilist laadi või majanduslikud, s. t. sellised, millele komitee hammas enamasti peale ei hakka. Komitee liikmeile jäi ka arusaamatuks, miks ei ole komsomoliorganisatsiooni esindajat hiljuti asutatud distsiplinaarkomisjonis. Küsimus tuleb lahendada meil endil: paluda luba osa võtta.

● Komitee vaatas läbi ka lähenevate ühõpilaspäevade kava. Sellest saab teada 1. leheküljelt.

● Veel arutati leninliku arvestuse atesteerimise käiku. Mitme teaduskonna komsomolibüroo tegevus jätab selles osas soovida. Peamiseks puuduseks on vähene side ÜPP komisjonidega.

Venia legendi

24. novembril kell 10.15 toimub sportmängude kateedri dotsendi kt. VALTER LENGI avalik loeng teemal «Eesti Käsipalli Liidu organisatsiooniline tegevus aastatel 1923—1940».

Dekaan prof.
ATKO VIRU

Taidluskonkurss

Reedel, 23. novembril kl. 19 esinevad ajaloot., arstit., biol.-geograafiat., filoloogiat. ja füüsikaos.

Laupäeval, 24. novembril kl. 18 keemiaos., KKT ja majandust.

Pühapäeval, 25. novembril kl. 18 matemaatikat. ja õigust.

Esinemiskavad koos esinejate nimede ja ajalise kestvusega tuua klubisse hiljemalt 21. novembriks. Inform. proovide kohta klubist tel. 75-579.

Fakultatiivne läti keel

Soovijail tulla 12.—13. novembril soome-ugri keelte kateedrisse (ph. 201) tundide aja suhtes kokku leppima.

MÄRA VEINBERGA

Tšempionide eine

Vahest ehk nii võiks nimetada 17. oktoobril ülikooli uues kohvikus toimunud rektoraadi, partei-, komsomoli- ja ametiühingukomitee vastuvõttu sotsialistlikus võistluses kuueks paremaks tunnistatud õpperühmadele.

Võitjaloorberid kuulusid seekord arstiteaduskonna spordimeditsiini osakonna VI kursuse 23. õpperühmale. Järgnesid kehakultuuriteaduskonna IV kursuse neidude õpperühm, õigusteaduskonna IV kursuse I rühm, matemaatikateaduskonna rakendusmatemaatika IV kursus ning võrdselt punkte kogunud ajalooteaduskonna defektoloogia IV kursus ja füüsika eesti osakonna IV kursus.

Komsomolikomitee poolt ütles tervitused eesrindlastele edasi ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion.

Õppeprorektor Uno Palm avaldas arvamust, et sotsialistliku võistluse parimad peaksid püüdma olla aktiivsed eesrindlased, et nende tõsine töössesuhtumine laieneks tervele kursusele, teaduskonnale.

Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur avaldas oma heameelt selle üle, et ka õpperühmadevaheline sotsialistlik võistlus jalad alla sai. Tänu ülikooli edule üleliidulises sotsialistlikus võistluses oli võimalik parimaid õpperühmi ka rahaliselt premeerida. Parima õpperühma liikmetele määrati 30 rubla, teise koha saanutele 25 rubla preemiat. Kolmas auhind — 4-päevane ekskursioon. Kuue järgmise koha omanikud saavad eelisjärjekorras kasutada Kääriku puhkebaasi.

Komsomolikomitee aukirjad parimatele õpperühmadele ja nende juhendajatele andis edasi Madis Kallion.

Võitjaid tutvustasid arstiteaduskonna õppeprodekaan Leo Pokk, kehakultuuriteaduskonna dekaan Atko Viru, õigusteaduskonna IV kursuse juhendaja Inge-Maret Orgo, matemaatikateaduskonna dekaan Ülo Lumiste, ajalooteaduskonna dekaan Allan Liim ja füüsikaosakonna komsomolisekretär Arvo Kikas.

Kokkuvõtteid sotsialistlikust võistlusest hakkab selleks kutsutud ja seatud vastav nõukogu tegema igal aastal ülikooli komsomoli sünnipäevaks, s. o. 4. oktoobriks. Tänavune parim õpperühm on VI kursuselt, seega lõpetab kevadel. Kes tahab olla troonipärija?

RIINA MAASING

Patuoinaste paraad

24. oktoobril rivistus halduseprorektor Ain Otstaveli kabineti ukse taha taas patuoinaste paraad, valmis järjekordse distsiplinaarkomisjoni eest läbi astuma. Esimesed seitse neidu Leningradi mnt. 27. majast sammusid lipukirja all «Seenele see ühika valve». Kolonni avas Kersti Paabo rahanduse II kursuselt. 12. oktoobri ööl kell 3 kõndis ta tund enne valvekorra lõppu tuppa unele.

Järgnes Ene Višneva (kaub. ök. II), kes puhkas valve ajal 13. oktoobril kell 20—24 Tallinnas kodus, vaevumata enne ärasõitu valvegraafikust oma nime lugema. II kursuse keemik Piret Raudsepp leidis oma nime küll üles, aga valvest ei leidnud teda määratud ajal keegi. Ka teda oleks tulnud siis Tallinnast otsida. Valvekaaslane Elle Püttsepp oli sel ajal samuti kuhugi kadunud. 17. oktoobril kell 00—04 võis sama öelda ka teise kursuse küberneetikute Ingrid Kitse ja Helbe Lillemetsa kohta. Komisjon aga ütles kõigile nimetatutele: «2 valvet eelisjärjekorras.» Lii Juhkamile ja Sirje Träelile (keemia II) pakkus komisjon ühe eelisvalve, sest mõlemad hilinesid tunni ja valveraamatu täitmine läks ka meelest ära. Kaubandusökonoomika esmakursuslased Eve Teemusk ja Krista Valk said sama süü eest hoiatada, sest nemad olid vähemalt õigel ajal platsis.

Ühiselamu komandant ei saanud nii kergete karistustega leppida. «Üldse on rangemaid karistusi tarvis, muidu tekib käegalöömine,» arvas Endla Jaanikesing. Komisjon kinnitas, et kui tänastel kangelastel neis asjus edaspidi veel käegalöömine tekib, võivad nad ühiselamusse ainult külalistena astuda.

Paraad aga ei katkenud. Kabinetti astus Ingrid Kivimägi (geograafia IV). Sügisel ühiselamukohtade jagamise aegu oli ta avaldusse kirja pannud, et palub end sõbrannaga ühte tuppa majutada. Miks nõnda ei sündinud, teab majutuskomisjon. Nüüd aga vahetas neiu toanumbrit komandandiga kooskõlastamata. Et ta ka valvesse oli hilinenud, jäeti tema karistus dekanaadi otsustada.

Ühiselamukohti ei või vahetada omapead, neis asjus peab alati selgus valitsema.

Päris imelik segadus valitses aga augustikuu lõpul Leningradi mnt. 25 toas nr. 352. Kui Peeter Kukk (KKT IV k.) reisilt koju tulles ukse avas, «vajus tal suu üllatusest lahti», nagu neil puhkudel öeldakse. Keegi naljamees oli interjööri vahtkustuti abil tundmatuseni ümber kujundanud. Söövitav vedelik oli end närinud kõigesse, mida koi ja rooste üldse närida saab. Valges vahus olid voodiriided ja mööbel, mis kõik tuleb toaomanikel — ka Gennadi Bezrodnõil (KKT IV k.) — nüüd kinni maksta. Nad oleksid sellest pääsenud, kui oleksid toavõtme ja varustuse ärasõidu eel komandandile üle andnud. Nüüd aga vastutavad nad toa ja sisustuse eest.

Patuliste rea lõpetab vene filoloogia I kursuselt Irina Tsarjova (toavanem). Toa neiud ei häbenenud oma puutöö-oskusi ühiselamu mööbli peal katsetada. Võeti saekene ja laud saigi madalamaks. Olevat niiviisi palju kenam ja mugavam. Komisjon aga arvas, et kuigi ühiselamu oleks nõndaviisi ehk kenam ja mugavam, ei maksa mööblit siiski tükkideks saagida, sest võib-olla on mööbli järgmisel kasutajal teistsugune arusaamine ilust ja mugavusest. «Mööbel peab standardne olema.» Ja neidude rahakotid kergenesid pisut.

Üks sulgus. Distsiplinaarkomisjoni teine istung sai läbi. I. Kivimägi väitis vist õigusega, et mõned patuteod on nii autoriteetse foorumi jaoks väheke kõhnavõitu ja samuti pole Irina Tsarjovagi õiguseta, sest ühiselamustandard on kõike muud kui mugav. Kuid asi on suhtumises. Kohal viibinud vabariikliku rahvakontrollikomitee esindaja, sõjast läbikäinud mees Leonid Gordejev ütles, et tema oleks täna veel karmim kohtumõistja olnud. Tänastel «kangelastel» on vastutustundega halvad lood. Ühistunne pole neile püha.

TÕNU PEETS

Moskva, XI 3.

(Vt. «TRÜ» nr. 26 ja 27)

Ja nüüd mängufilmidest. *Neid nägin kokku üle 70, kuid vaid 10—15 neist väärivad tähelepanu. Enamjagu olid komöödiad — tõsi, ka nende hulgas oli tähelepanuväärselt teravmeelseid, melodraamad, või lihtsalt oli materjal tegijatele alla jäänud või vastupidi.*

Rüigiti tõstaksin esile Saksa FV-d ja Inglismaad, kes mõlemad olid esindatud rohkem kui ühe tähelepanuväärse filmiga.

Omapärase ja keerulise süžeega oli **USA ja SFV koostööfilm «Feodora».**

Maailmakuulus näitlejanna Feodora rikub oma näo ebaõnnestunud plastilise operatsiooni tulemusena. Ta suleb end pikkadeks aastateks üksiku saare eraldatusse ega võta kedagi vastu. Aastaid on ta oodanud «Oscarit», ja kui Henry Fonda seda lõpuks üle andma tuleb, ei jätku Feodoral jõudu rikutud näoga tema ette astuda. Ta grimeerib tütre iseendaks ja Fondal jääb üle vaid imestust avaldada tema kunsti üle jääda igavesti nooreks. Nitsiis läheb pettus läbi ja nüüdsest astub areenile Vale-Feodora. Talle pakutakse mitmeid osi, ta töötab, vaatab läbi vanu filme, kus mängis tema ema, et omandada tema maneerid. Ta on vaimustatud oma uuest elust. Mängides koos Mickle Yorkiga, armub ta temasse. Vale-Feodora jaoks on olemas päev, mil ta ütleb tõtt oma armsamale (et ta pole Yorkist sugugi 40 aastat vanem!), kuid seda päeva ei pea tulema, see on võlmatu, nagu ütleb Feodora, maailmale ei saa näkku sülitada. Vale-Feodora ei pea sellele otsusele vastu ja hullub. Nüüdsest hoitakse teda suletud uste taga. Ta püüab korduvalt põgeneda, kuid see ei õnnestu. Tuleb uus pakkumine, seekord «Anna Karenina» täiesti uuest aspektist. Feodora vaimustub. See osa saab talle saatuslikuks. Aastaid kestnud mäng iseendaga ja üha süvenev vaimuhaigus teevad oma töö: Anna Karenina viskub Vale-Feodora rongi alla.

Veel üks tavatus vormis **SFV film — W. Bockmayeri «Leegitsevad südamed».**

Üksik, nalivne, paks Peter müüb väikelinna ajalehekioskis lehti. Elu on rahulik ja kindlustatud. Tema suureks unistuseks on kord Ameerikasse sõita. *Deus ex machina* — **ja Peter võidab loteriil turismituusiku USA-sse. Satume saksa emigrantide maailma. Kusagil maailmas ei tunne inimene end nii üksi kui selles tohutu suures linnas, mille nimi on New York. Kaotanud kodumaa, pole nad suutnud end siin leida. Et oma päevi millegagi täita, tegelevad nad totrustega. Rongis kohtab Peter räpakat naist, vististi kahtlaste kommetega, kes püüab endalt elu võtta. Hea nagu ta on, üritab Peter teda aidata. Naine on Karola, sakslanna, kes mõned aastad tagasi tuli siia koos Saksamaal teeninud ameerika sõduriga. Siin selgus, et noormeest ootab kindel pruut. Rahata ja üksik, hakkab Karola tegelema teadagi millega. Peter ei suuda teda aidata. Ta peaaegu põgeneb sellest jõledast linnast tagasi oma hubasesse ajalehekioskisse. Ka siin ootab pettus. Tema ainus sõbranna, kohalik libu, kes lubas Peteri äraolekul teda asendada, on kioskist bordelli teinud.**

See on ebatavaline film väga üksikutest inimestest, tehtud groteski ja irreaalsuse vaimus (kujutage endale ette New Yorgi varaste hommikutundide inimtühje tänavaid, kus jalutavad saksa rahvarlietes lopsakas Karola ja lühikestes pükstes 108-kilone Peter, kes veab ohelikkupidi järel ühel saksa emigrantide peol auhinnaks saadud lehma.

Võib-olla parim kõigist nähtud filmidest oli **SFV režissööri Werner Herzogi film «Woyzeck».** *Sügavalt psühholoogiline, teravalt eksistentsialistlik.*

Woyzeck on Saksa väikelinnas — kolkunud väikelinna-atmosfäär, kõik -teavad-kõiki-suhtumine — sõjaväelane, sibi ja üldsuse poolt idioodiks peetav indiviid. Teda iseloomustab eelkõige distsiplineeritus, mis on saavutatud aastatepikkuse rividrilliga. Woyzeck on sümbolkuju, me näeme teda suurel tühjal väljakul üksi, peaaegu teadvuse kaotamiseni roomamas, jooksmas ja muid mõttetuid rivitoiminguid sooritamas. Filmis kujutatud ühiskonda iseloomustab üldine militariseerumine. Linnas on väid sõjaväelased ja naised. Ka Woyzeckil on naine ja pojake. See on tema jaoks kogu maailm. Esialgu ei hooli ta kuuluvatudest oma kena naise ja ohvitseri kohta, kuid õige pea tekitab üldine irvitamine temas armukadedust ja kiivust. Naine on Woyzecki kui vaese ja primitiivse inimese õnn, valgus, elu, armastus. Omaenese inimväärikuse alandamist on Woyzeck seni vaikides talunud. Linna arst teeb temaga katseid, mõõdab aeg-ajalt tema pulssi ja näitab teda oma õpilaste'e ja linnarahvale nagu kahe peaga vasikat.

Karikas on täis saamas. Woyzeck, kes iial pole midagi ise otsustanud, olnud alati vaid käsutäitjaks, langetab otsuse. Ta ostab kolme sendi eest kaupmehelt vana roostes leivanoa. See noaostmine on terve pikk protseduur ja tundub vältavat ekraanil vähemalt tunnil Woyzeck kaalub üht ja teist varianti — või osta hoopis kõis? Ei, ta ostab siiski noa. Ka kaupmees arvab, et see sobib, kuigi ütleb, et Woyzeck on kokkuhoidlik, tahab toime tulla kolme sendiga. Ta võtab oma armastatud naisel käest ja nad sammuvad läbi pika rohu jõe äärde, kus Woyzeck ta noaga surnuks songib. Me näeme aegluubis absoluutselt helitseenis üha langevat ja jälle tõusvat nuga, veri lendab üle kogu ekraani, naise näol on hämmastus, silmades mõtetus. Woyzeok on kõik kaotanud ja kõik võitnud.

Rootsi stsenaristi ja režissööri Danielsoni film «Picasso seiklused» *tekitas palju kära juba enne, kui ekraanile jõudis. Film oli mõeldud kui farss. Seal on palju ekstsentrilisi situatsioone, palju ajaloolisi ja kunstiloolisi isikuid. Segamini on nii aeg kui ruum. Kõrvuti maalivad Pariisis Picasso, impressionistid ja Rembrandt. Seal on Baudelaire ja skulptor Rodin — kõik koos ja igaüks eraldi. Üksi istub rannal Salvador Dali, kelle ühe käe sõrmed voolavad toolikäsipuult alla nagu kolme meetri pikkused keedetud makaronid, vaatab fanaatilise hõõguva pilguga kaugusse ega liiguta vuntsigi.*

Gösta Ekman Picassona kaob meie vaateväljalt läbi valge seina, mis tema sõrmede puudutusele järele annab nagu tainas ja tema seljal kokku lirtsab nagu plim.

Filmi devilsiks võiks olla Picasso kunstimääratlus: «Kunst on vale, mis näitab reaalsust».

USA režissööri James Bridges'i film «Hiina sündroom» *on sünge tulevikuennustus kogu meie planeedile.*

Pealkiri äratas uudishimu ja vastakaid oletusi, ent selgus, et Hiinaga pole filmil mingit otsest seost.

(Järgneb.)

AUNE NUIAMAE

KRAPP

AADO LINTROP

Tundravaikus

(Algus «TRÜ-s» nr. 29)

Mees astub edasi ja kuuleb jälle võõraid samme, hingamist ning riiete kahinat. Ta kiirendab sammu, kuid helid tunduvad veelgi lähenevat. Mida rohkem ta meeli pingutab, seda reaalsem tundub olevat võõras selja taga. Mees püüab endale sisendada, et mingeid hääli ei kosta, püüab tähelepanu koondada maastiku jälgimisele, kuid miski ei aita. Mõistuse kiuste kostavad helid üha selgemini. Mees ei suuda rohkem kannatada, peatub taas, pöördub. Muidugi pole seal kedagi, ainult tallatud sammal väriseb ja ajab end kahinaga sirgu.

Ja siis tajub mees täielikku vaikust. Nagu oleks suur nähtamatu nahkhiir talle hääletult vastu nägu lennanud. Maapind kõigub jalgade all ja kõik asjad kaotavad teravad piirjooned. Õhk virvendab nagu lõkkeleegi kohal, sammal lainetab tasa, künkad õõtsuvad aeglaselt, puud venivad välja ja näivad rohukõrtena, mida painutavad vastassuunalised tuuled. Siis võpatab maa teist korda ja kõik on taas endine, künkad tõmbuvad enestesse ja lehised sirutuvad arglikult pilvede poole, pingutades kõigest väest, et hõredate okstega varjata oma alastust.

Mees kuuleb teravat pininat, mis pikkamööda valjeneb ja muutub toonilt madalamaks.

«Sääsed,» ütleb ta ja vehib käega näo ümber. Ta teab, et vehkimisest pole kasu, ja läheb edasi. Käies hakkab kergem, pealegi ei lase ta ennast enam segada ühestki tagantpoolt kostvast helist. «See on siis vaikus,» mõtleb mees ja komistab, sest on astunud samblaga kaetud auku.

Aeglaselt ronib mees künkanõlva mööda üles. Juba ette rõõmustades ülalt avaneva vaate üle, kobab ta seni tarbetult üle õla rippunud musta koti järele, võtab välja fotokaamera ja valgusmõõdiku ning riputab viimase kaela. Pilk libiseb kiiresti sammalt mööda allapoole. Äkki tardub mees liikumatult käimise poosis. Ta seisab vasaku jala kannale toetudes, parem jalg ette sirutatud ja päkaga õrnalt maad puudutamas, ega julge liigutada: just tema parema jala juures, peaaegu talla all, tebab maas kõdunenud nahariba, veidi eemal vasakul vahib samblast välja valendav ribikont, kõrgemal on aukliku põhjaga kastrul kummuli. Palavikulise kiirusega hüppab mehe pilk esemelt esemele ja avastab mõne sekundi jooksul veel hulga detaile: naharibade kummalise põimiku, selle ees vedeleva sarvedega põdrakolju, roostest näritud murdunud teraga noa, aukliku teekannu, kondikilde ja nahatükke. Lõpuks suudab mees pilgu detailidelt lahti rebida ja näha pilti tervikuna.

Veidi eemal künkaharjal on terve karavan hääletuses, mis ületab vaikuse, kuid pole veel tühjus, teel kauge sihi poole. Viis suuruse järjekorras reastatud nartat on jäetud puude vahele just nõnda, et neid vaadates tekib selgesti tajutav liikumise tunne, kuigi mõistus ütleb, et see ei saa võimalik olla. Meest rabab mitte niivõrd vaikus, mille sügavus allpool tajumispiiri, kuivõrd just ääretult rahulik aeglane libisemine teadmatu poole. Maapind võpatab jälle ja hiiglaslik nahkhiir lööb oma tiivad mehe ümber. Künkanõlv taandub, puud koolduvad laiali ja läbi maapinnalt tõusva virvenduse näeb mees valgetest litledest teed suundumas nartade juurest loogeldes üle tasase õõtsuva samblavälja silmapiiri poole, sinna, kus lõhenenud pilvede vahelt paistab hilisõhtune päike.

Nartad liiguvad sujuvalt, kuid pidurdamatult mööda õitest rada, mees ei suuda neilt pilku pöörata, ta tunneb, kuidas liikumine tedagi kaasa haarab, tunneb ja püüab pead pöörata, kuid ei saa, ei saa ega tahagi enam, kuigi on hirm, kuigi seletamatu ängistustunne ta kõri nöörib, kuigi ta tajub oma abitut olukorda, oma seotust, seotust ja teadmatust liikumise sihi suhtes; ometi on temas midagi, mis ihkab lasta ennast kaasa tõmmata, vedada ükskõik kui kaua ja ükskõik kuhu, et ainult kestaks liikumistunne, et ei vaibuks see sujuv ja oma teel takistusi mitte tundev libisemine, et kordki poleks tarvis mõelda kuhu ja miks, nagu ta terve elu on mõelnud, algul kuhu, lõpul miks... kui poleks seda hirmu tundmatu ees, võiks ta tunda rõõmu liikumisest liikumise pärast, sujuvuse ja kõikeületavuse pärast, kui poleks hirmu mitte mõelda harjunud asjust, hirmu ärgates leida eest tundmatut maailma, et taas mõelda: milleks?

Hirm sunnib mehe „silmi sulgema, sirgjooneline liikumine lakkab, algab kiirenev pöörlemine ümber telje, milleks ta ise on, pöörlemine muutub väljakannatamatuks, mees avab silmad ja peaaegu et kukub: maapind ta ümber seisab paigal, puud on liikumatud, liikumatud ja sirged, kraabivad okstega pilvi nagu alati, pilved seisavad paigal, nagu hoiaksid oksad neid kinni. Mees vaatab nartade poole ja märkab, et horei[1] on esimese kelgu jalaste vahelt tugevasti maasse löödud. Ta mäletab hästi, et varem lebas see poolpõiki kelgul. Mees kuuleb kedagi lausumas: «See paha koht. Pole võõrast vaja.» Ta pöördub ja näeb endast kümne meetri kaugusel seismas ja kepile toetumas vana meest. Taadi paljast pealage piiravad pikad hallid juuksed, kõrge kortsulise lauba all on järsud kulmukaared, sügavalt kulmude alt vaatavad selged silmad, mille pilk on väljakannatamatult terav.

«Miks?» küsib mees.

«See matalir-ma[2]. Meil koolnud nii jäetakse. Siia minu õde maetud, aga ma kunagi ligi ei tule. Väga halb paik,» vastab taat. Mees vaatab taas vanamehele näkku. Kotid silmade all, järsud vaod nina juures ja suunurkades annavad märku läbielatud raskustest. Taadi ilme muudavad veidi salapäraseks hallid rippuvad vuntsid ja hõre habe. Aga ta pilk on nii selge ja jõuline, et mees peab maha vaatama. Nüüd põrnitseb ta vanamehe paremat jalga, mis tundub olevat imelikult kange.

«Ometi oled siin,» mõtleb mees valjusti, taibanud, et taadi parem jalg on puust.

«Olen Varese hõimust,» ütleb taat ja astub sammu lähemale. «Tundsin, et võõras käib. Vaja hoiatada, et ei puutuks midagi, ei katsuks. Muidu võib õnnetus juhtuda.» Ta vaatab korraks nartade poole. Mees vabandab: «Ma ei tahtnudki midagi puutuda.»

«Tunnen, et paha ei taha, aga rääkida ikka vaja,» ütleb taat ja astub veel paar sammu lähemale. «Teed nägid?»

Mees noogutab ja mõtleb, kuidas vanamees oma puujalaga tundras liikuda suudab.

«Sääl bodõrbo-mou[3].» Taat osutab käega läänekaarde. «Kõik surnud sinna lähevad. Võtb-olla praegu teel. Segada ei tohi. Las elavad omaette ja surnud omaette on.»

«Miks?»

«Muidu haigused ja pahad vaimud tulevad, rahvas haigustesse ja nälga surema hakkab. Mõni meele kaotab, teisi tapma hakkab. Kuule.» Mehe kõrv tabab vaikset ventivat nutuhäält.

«Vaim teeb nii. Ta pahandab, et segasid. Võib paha teha.»

Mees noogutab.

«Ta juba tahtis sind kaasa võtta. Teed nägid? Peaaegu oleksid ära läinud. Hea, et jõudsin horei maasse lüüa. Ei tohi üksi siia tulla.»

Mees võpatab tahtmatult, talle meenuvad aeglane libisemine ja seitega kaasnenud abituse- ja hirmutunne.

«Mis minuga oleks juhtunud?» küsib ta.

(Järgneb)

[1] horei (nganasseani k.) — pikk ritv narta juhtimiseks.
[2] matalir-ma (ng. k.) — matusepaik.
[3] bodõrbo-mou (ng. k.) — surnute maa.

● UUS UURIMISGRUPP ÜLIKOOLIS

ÖKOSÜSTEEMID JA INIMENE

Palju aastakümneid tegeles ökoloogia — teadus organismide ja nende koosluste ning keskkonna vastastikuste suhete seaduspärasustest — peamiselt ürgloodus uurimisega. Viimasel ajal on suhtumine ökoloogia rakendussfääri olulisel muutunud. Esiplaanile on tõusnud inimtegevusest mõjutatud või muudetud ökosüsteemid. Sellise suhtumismuutuse põhjus on selge — inimese üha intensiivistuv surve loodusele, selle sagedane pime kaootilisus, meie napid teadmised antropogeensete mõjurite toime kohta ökosüsteemide ja viimaseid moodustavate organismide ressurssidele, struktuurile, levikule, laiemalt võttes saatusele üldse.

Bioloogia-geograafiateaduskonna bioloogiaosakonnas tegeldakse ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisega üle kahekümne aasta. Nukra meenutusena märgime, et juba kuuekümnendate aastate algul olid kujunenud tingimused (kaader, aktuaalne probleemaatika, laboratoorne baas) vee-ökosüsteemide dünaamikaga ja reostatud veekogude bioloogilise puhastamisega tegeleva probleemlaboratooriumi loomiseks. Kõik oli valmis, aga osakonna paari (nüüd juba endise) õppejõu pilukitsas egoism nurjas tookordse ettevõtte. Ka teaduskonna mitmed edasised vastavasisulised taotlused aborteerusid — küllap polnud aeg veel küps. Teaduskonna mitme kateedri sellesuunaline töö aga jätkus. Ei jäänud tulemata ka üleliiduline ja rahvusvaheline tunnustus (prof. V. Masing, dots. H. Ling, dots. H. Kallak, dots. E. Kukk jt.).

Võib arvata, et TRÜ arvamisel Nõukogude Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka olid väikesteks kaaluvihtideks ka bioloogia-goegraafiateaduskonna õppejõudude saavutused. Neid arvestades saabus nüüd ka kauaoodatud otsustus — TRÜ rektori käskkirjaga nr. 112 (4. oktoobrist 1979) loodi bioloogiaosakonna juurde ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimise iseseisev grupp.

Praeguseks on koostatud uurimisgrupi teadusliku uurimistöö plaan, toimub kaadri valik. Võib öelda, et see tuleb erakordselt noor — alates juhatajast (taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri endine insener Avo Roosma) kuni laborantideni on kõik grupi töötajad 20—35-aastased. Vaid grupi uurimistöö juhatajad on elunäinud (seega vanemad) töötajad. Laialdaselt rakendatakse teadushimuliste üliõpilaste tööd — praegu tegeleb uurimisgrupi temaatika alal ligi 60 üliõpilast.

Millega siis hakkab tegelema uus uurimisgrupp (mis mõne aja möödudes ilmselt muudetakse probleemlaboratooriumiks)? Grupi uurimistöö plaanis on esialgu ette nähtud viis probleemi. Kõigepealt tegeldakse bioindikatsiooni probleemidega. Ülikoolis väljatöötatud ning praegu mitmel pool Nõukogude Liidus ning välismaal (Hollandis, Kanadas jm.) rakendatavat õhu saastatuse astme bioindikatsiooni metoodikat täiendatakse, komplekteeritakse aerokeemia andmestikuga ning laiendatakse metoodika rakendusterritooriumi Siberini (on juba alustatud bioindikatsiooniliste kaartide koostamist Baikali ümbruse industriaaltsentrites, järgnevad tööstuskeskused BAM-i piirkonnas). Suurt tähelepanu pööratakse saastatud jõgede ja järvede bakterite ja vetikate floora ja selle indikatsioonivõime uurimisele. Teiseks probleemiks on imetajatefauna antropogeense dünaamika uurimine. Inimtegevuse mõju suurenemine metsadele, soodele, niitudele kutsub esile suuri muutusi nende ökosüsteemide elustikus, sealhulgas ka imetajate faunas. On vaja tunda nende muutuste ajalisi ning ruumilisi seaduspärasusi, rakendada väljatöötatud meetodid loomapopulatsioonide struktuuri optimiseerimiseks. Kolmanda probleemi objektiks on sood. Need meie loodust pildis üha kiiremini kaduvad maastikud vajavad üha hädapärasemalt kaitset. Selle (kaitse) organiseerimiseks peame aga teadma, milline on soode ökosüsteemide «vastus» mitmesugustele inimtegevuse vormidele (eriti kuivendamisele). Neljas lahendatav probleem on seotud keskkonna saastatuse ja organismide geneetilise struktuuri sõltuvuste uurimisega. Tegeldakse rakenduskeemia mitmete ühendite (näiteks pestitsiidide) mutageense toime selgitamisega. Uurimisgrupi probleemaatikasse on lülitatud ka üks keemikute keskkonna uurimisega seotud töö — gaasianalüsaatorite väljatöötamine, konstrueerimine ja nende rakendamine keskkonna seisundi määramisel.

TRÜ rektori käskkirjas on öeldud, et «uurimisgrupi ülesandeks on anda oluline panus TRÜ ühe teadusliku uurimistöö põhisuuna «Inimene, biosfäär ja selle ressursid» arendamiseks». Entusiastlikult tööd alustanud grupp loodab selle vastutusrikka ülesandega toime tulla.

HANS TRASS,
uurimisgrupi üldjuhendaja

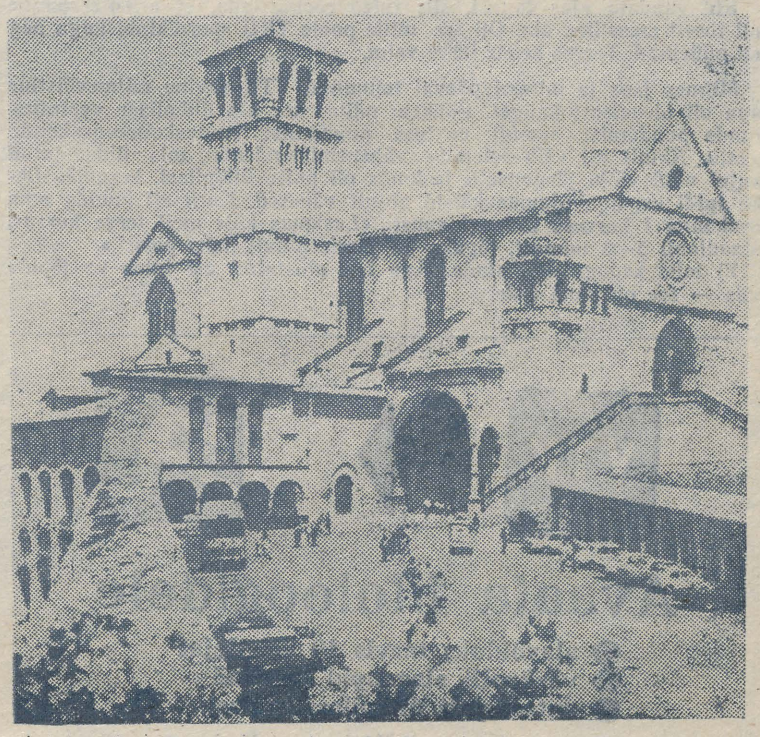

Piltidel.

● Grupp konverentsist osavõtjaid. Vasakult teine prof. V. Palm, viies prof. R. W. Taft.

● Silmapaistev arhitektuurimälestusmärk Assisis — St. Franciscuse Basiilika.

Teaduskroonikat

10.—14. septembrini toimus Itaalias Assisi linnakeses Euroopa keemiaühenduse EUCHEM-i ettevõtmisel konverents teemal «Korrelatsioonivõrrandid orgaanilises keemias». Konverentsist võtsid osa selle ala silmapaistvad spetsialistid Euroopast, Ameerikast, Austraaliast jm., kokku 100 inimest. Kohal oli ka selle ala üks pioneere, USA Columbia ülikooli professor R. W. Taft. Nõukogude Liitu esindas meie ülikooli orgaanilise keemia kateedri juhataja professor Viktor Palm, kellelt oli ka ettekanne.

NSVL TA Aafrikainstituudi juubelikonverentsil

15.—17. oktoobrini toimus Moskvas NSV Liidu TA Aafrika Probleemide Teadusliku Nõukogu ning Aafrikainstituudi ühisüritusena III üleliiduline afrikanistikakonverents tähistamaks Aafrikainstituudi 20. aastapäeva. Konverentsil esitatud 170 ettekannet jagunesid kahele (ava- ja lõpp-) plenaaristungile ning viiele sektsioonile.

Plenaaristungil konverentsi aastapäeval peetud ettekandes teemal «Aafrika ülemaailmses arenguprotsessis ja nõukogude afrikanistika probleeme» rõhutas NSVL TA Aafrika Probleemide Teadusliku Nõukogu esimees, Aafrikainstituudi direktor, ajaloodoktor professor Anatoli Andrejevitš Gromõko, et kuigi nõukogude afrikanistika algas tegelikult alles 20 aastat tagasi, protesteerisid juba revolutsioonieelsed vene progressiivsed kirjanikud Aafrikas vohava orjakaubanduse vastu. Ometi ei suutnud afrikanistika kui teadus materjali vähesuse tõttu revolutsioonieelsel Venemaal areneda. Ent tänapäeva maailmapoliitikas etendab Aafrika oma üle 400-miljonilise elanikkonnaga tohutu suurt osa. Imperialismi «kuldne ajastu» Aafrikas on möödunud. Mitmetes riikides kinnitab kanda sotsialistlik orientatsioon, nihutades esiplaanile kultuurirevolutsiooni nõude, kirjaoskamatuse likvideerimise ja rea teisi progressiivseid taotlusi.

Sellele esimesele plenaaristungile mahtusid lisaks veel rohkearvulised juubelitervitused ja -õnnitlused päevakangelasele NSVL TA Aafrikainstituudile. Erilist tähelepanu pälvisid Moskvas Patrice Lumumba nimelises Rahvaste Sõpruse Ülikoolis õppivad Simbabve neiud, kes koos oma rektoriga tõid juubilarile kingiks Patrice Lumumba suure seinaportree.

Järgnenud viie sektsiooni eraldi istungeil käsitleti paljusid kardinaalseid probleeme Aafrika kontinendil. Tihedas koostöös sektsioonide istungeis osalenud Aafrika ning sotsialismimaade teadlastega püüeldi Musta mandri kaasaja igakülgset sügavat lahtimõtestamist.

Nende ridade kirjutaja osales IV sektsioonis (ajalugu, etnograafia, kirjandus ja keel) ettekandega «Hollandi keele väljatõrjumine buuri keele poolt ja buuri natsionalismi ilmumine Lõuna-Aafrika vaimuellu» (ettekanne koostatud kahasse TRÜ Teadusraamatukogu töötaja Tiiu Põllumaaga). Ettekandele sai osaks äramärkimine Aafrikainstituudi direktori A. Gromõko lõppsõnas konverentsi viimasel plenaaristungil.

Lühidalt võib sedastada, et konverentsi lalahaardeline ainekäsitelu andis osavõtnuile lühiülevaate kõigest, mis kunagi toimus ja praegu toimub Aafrika kontinendil.

PENT NURMEKUND

keelemeel

Mur[d]emõtteid

Keeleprobleemid äratavad taas hüvi. Täna avatud rubriik ootab üliõpilaste ja mõistagi keeleõppejõudude arvamusi.

Murdematk (vt. «TRÜ» nr. 30) ajendas kirja panema mur(d)emõtteid, mida jagada tahaks.

Eesti keelt loetakse nooreks kultuurkeeleks (kuigi ega ta enam sellenagi nii verinoor ole). Meie kirjakeel on stabiliseerunud suhteliselt hiljuti. Järgnes praegugi täies jõus olev tendents käsitada kirjakeelt jäävа kaanonina. Sellest ka pahandamised normide vasturääkivuse ja muude «saatuslike vigade» üle, isegi käegalöömise meeleolud. Viimasteks ei tohiks siiski põhjust olla — mis halvasti, see uuesti. Aegamisi hakkavad sihile jõudma keelemeeste otsingud, küllap parim osa leidudest ka keelekollektiivis vastu võetakse. Valus koht on praegu ja ilmselt ka tulevikus üha tugevamini hoopis mujal.

Kirjakeelega kõrvuti esinevad veel tänapäevalgi teised täisväärtuslikud kommunikatsioonisüsteemid: lokaalsed murded (sotsiolekte ei saa lugeda ses suhtes iseseisvateks nende eklektilise päritolu tõttu). Kaasaegses kultuurisituatsioonis muutub murde funktsionaalne sisu. Murre väärtustub, omandades ühelt poolt stilistilise värvingu, «konserveerudes» kultuurimalliks, ja teisalt jäädes täitma keeletaju ärgitaja ja tundlikustaja ülesannet, jäädes märgiks kirjakeele kokkuleppelisusest.

Meie suhtumises pidevalt muutuvasse keeleümbrusesse on tajuerguks, kriitilise hinnangu aluseks ja võrdlusmaterjaliks paljus lapsepõlvekodu keel. Ta teeb tundlikuks keelemeele, ei lase sellel tuhmuda. Kui kodu keel põhines mõnel murdel, kanname temaga koos endas edasi meenutust rahvakillust, kelle keeletraditsiooni esindajad on juba praegu enamikus läinud üle ühiskeelele ja -kultuurile. Me ei saa aega peatada, ent säilitades ja edasi andes seda meenutust on meil kergem jääda iseendaks, kergem hoida kalestumast keelemeelt.

Vaevalt kusagil peale emakeele osakonna neld üliõpilasi erilise au sees peetakse, kellel kodune keelepruuk kõvasti meeles seisab. Ja polegi kedagi «austada»: emakeeletudengeistki leidub selliseid kursusel 2—3. Kirjakeel pakub kõigile pelgu väljendivaeguse eest ja kui sellest ei piisa, siis harilikult «laename» (muide, igasuguse kavatsuseta võlg tagastada) ilma valikuta, ükskõik kust, ükskõik mida. Tõsi, on olemas ka üliõpilasargoo, aga sellegi allikad on paljudel juhtudel küsitava väärtusega. Kujunemas on suhtumismall, mis tundub hirmutavamana kui otseselt need mõni tuhat parasiitlaenu: «mida lehest ei loe ja raadiost ei kuule, sellega tegeleb *keegi muu, keegi minust ja elust kaugel seisev.» See lohutav* keegi tegeleb *viib aga välja ühele — keelevõõrsusele. Pikapeale muutub erapooletuks, passiivseks ja kaob hoopis keelekasutaja loomulik vastus igale keeleümbruse muutusele — kriitiline hinnang. Selle andmiseks pole pidet — tuhmub kirjakeele kokkuleppelisuse tunnetus — pole ka võrdlusmaterjali. Kui me ei tunneta enam keelt, kultuuri alust, tähendab — minetame tähtsa osa kultuuri- ja seega ka enesetunnetusest.*

Kõnekeelde kuuluvate nähtuste ja seikade, nagu seda on murdekeel, alalhoidmiseks ei piisa sellest, et nendega keegi tegeleb. *Neid saab säilitada ainuüksi aktiivseina, kanda endaga kaasas. Mõistetavalt on selline säilitamine vajalik. Samuti mõistetavalt on vaja alles jätta täisväärtuslik materjal. Selleks on just lokaalsed murded, iseseisvalt funktsioneerima võimelised süsteemid.*

Iva: suur igaühe-keelekorraldamise tuhin võiks raugema hakata. Oleks aeg tähelepanu ka enda sisse, ette ja taha pöörata.

HANNES VOOLMA,
eesti filoloogia II k.

Repliik

Noodikirjanduse asjus

Suurem ja uuem osa noodikogust asub V. Kingissepa tn. õpperaamatukogus. Neid laenutatakse sealt ainult kohapealseks või ühepäevaseks kasutamiseks lugejapileti vastu. See teeb võimatuks mõne mahukama kogumiku analüüsi paarigi päeva jooksul. Oleks veel klavergi kohapeal, aga võta näpust!

ANDRES MUUSIK

Toimetuselt: selle kirja tõi toimetusse üks üliõpilasest töötaja. Probleem on olemas. Ootame vastust, kas on võimalik seda lahendada.

Oktoober TAGASI VAADE

Esimene päris sügiskuu, oktoober, on läbi. Novembrikuu külm sunnib aga mõtlema lähenevale talvele.

Spordirindel on praegu tavalisest vaiksem — ühed sportlased koguvad saalides ja kilehallides jõudu järgmisteks võistlusteks, teised alles alustavad hooaega. Tippsportlased sihivad muidugi kõrgeid eesmärke — kuulsust ja au olümpialt. Kuid ega teisedki sportijad tippmeestest-naistest kehvemad ole, igal neist terendab silme ees siht, mille nimel pingutada. Kõige üldinimlikum tähis on kahtlemata tervis. Lausa lust on hommikuti vaadata tervisesportlasi, kes sibavad meist mööda paremalt-vasakult. Au tuleb anda ka KKT-lastele, kellele külm ei ole takistuseks jooksmisel.

Ülikoolis hakkab sporditegevus alles üles soojenema. Hakatuseks olid VTK suvine mitmevõistlus ja orienteerumine. Mõlema ala kohta on üht-teist lehe veergudel juba ilmunud. Mõned kommentaarid siinkohal veel lisaks. Esmalt väljalõige TRÜ spartakiaadi juhendist.

I. TRÜ spartakiaadi eesmärgiks on:
— ergutada massilise võistlusspordi harrastamist üliõpilaste ja töötajate hulgas ning selle alusel soodustada VTK normide täitmist;
— selgitada paremad kehakultuurikollektiivid ja spordinõukogud;
— selgitada TRÜ meistrid enamlevinud spordialadel.

Kui vaadata ajas tagasi, siis tuleb rõõmustada, et orienteerumine oli tõesti massiline ala. Oli see, mille poole TRÜ spordiklubi kogu aeg oli püüelnud. Terves kehas terve vaim.

Mitmes jaos ja mitmel päeval toimunud VTK suvine mitmevõistlus aga oli ideaalsest kaugel. Rohkem näitas see ala üliõpilase vastutustunde puudumist, samuti austuse puudumist teaduskonna-osakonna vastu. Ainult nii võib seletada vähenemistendentsi, mis lihtsustatud kujul nägi välja järgmiselt: laskmas oli palju üliõpilasi, kergejõustikku tuldi ka, aga ujumas käisid ainult vähesed. Kurb oli kuulda oma osakonna I kursuse tudengi suust: «Laskmas käis meil terve kursus, staadionil 5—6 inimest, lõpuks jäi järele ainult kaks poissi.»

Ei taha kedagi süüdistada. Aga iga alustatud asi tuleb ka lõpule viia — see on vana tõde.

Pärast kahte ala on teistest tunduvalt ette rebinud bioloogia-geograafiateaduskond — 29 punkti — ja filoloogiateaduskond — 27 punkti. Järgnevad KKT IV, matemaatikud, juristid, majandustudengid, spordimeditsiin, töötajad, KKT III ja II, KKT I ja ajakirjandusüliõpilased, füüsikud-keemikud, arstid ja lõpuks ajaloolased.

Ennustusi edaspidiseks on vara teha. Suurem osa alasid on alles ees ja tabeliseis võib märgatavalt muutuda.

Tuleb tunnistada tulevaste bioloogide-geograafide ja filoloogide ootamatult tugevat algust. Tundub, et filoloogid natuke solvusid pärast žurnalistide lahkulöömist. Ent see oli edasiviiv solvumine. Nüüd suhtuvad filoloogid spartakiaadi tõsise vihaga, näitamaks, et suudetakse toime tulla ka ajakirjanikueelikuteta. Žurnalistikatudengid, kes oma eraldumisega tahtsid tugevdada osakonnasisest ühtekuuluvustunnet, on alustanud rahuldavalt. Enamat vist ei saakski debütantidelt nõuda.

Suurest spordist (suuremast kui TRÜ spartakiaad) ka paari reaga. Oktoober oli kuu, mil võisteldi peaaegu kõikidel aladel alates tubasest malest kuni suurolümpiani. Males toimusid tsoonidevahelised turniirid. Mehed on kemplemised ära kembelnud ja selgitanud 8 veerandfinalisti, naistel on kolm veerandfinalisti selgitamisel (ei maksa unustada, et ka Maaja Rannikul on võimalus saada üheks neist). Endiselt domineerib nõukogude malekool.

Viljar Loor täiendas oma kollektsiooni EM-võistluste kullaga. Me kõik hoiame talle põialt, et järgmisel aastal lisanduks ta auhinnakokku kõige väärtuslikum, — olümpiakuld. Igal juhul paistab, et Liidu koondises on Viljar Loor omamees.

Kurvaks tegi Aavo Pikkuusi teade, et järgmine hooaeg jääb talle viimaseks. Mees, kes on juba palju aastaid kaasaelajate meeli pinevil hoidnud, suudaks seda teha veel mitu hooaega.

Alma mater'i liige Alar Volmer purjetas tublilt Mustas meres. Viimaselt tähtsamalt jõuproovilt Sotšis tuli 3. koht. Temale peab põialt hoidma hakkama vist nelja aasta pärast. Praegu noormees Valentin Mankinile veel vastu ei saa. Liidu purjetamistreenerid aga seisavad probleemi ees, keda Tallinnas seilama panna. Kindlad mehed on vaid Mankin «Staril» ja V. Potapov «Tornaadol». Ülejäänud paadiklassides on võrdvõimelisi palju. Lootus olümpial purjetada pole kadunud veel ka Aare Kööbil, Vladimir Ignatenkol.

Selline oli põgus tagasivaat oktoobrikuusse. Püüdsin ajas tagasi tuua mõningaid momente spordielust. Spordikarussell aga pöörleb paratamatult edasi. Väikesed võistlused, keskmised võistlused, suured võistlused ...

ENNO TAMMER

VTK ➡

Avaala filoloogidele

- alavõiduks tarvis 10 võistlejat
- võrkpalli alagrupid loositud
- autasustati üliõpilassportlasi

● 20 päeva pärast alustamist sai VTK mitmevõistlus läbi. Mis parata. Hea, et ujula remont detsembrini ei kestnud, nagu algul arvati. (Kas ka remonditööde ettenägematus on paratamatu, ei tea.) Paratamatuna toimis võistlejate hulkadele ka aeg, ujulasse jätkus neid 62. Kõige rohkem (10) filoloogide hulgast, kes ka võitsid. Kõigi paratamatute asjaolude taustal polegi seda nii vähe.

Naisvõistlejad: 1. Ene Viik (KKT III k.) 90 p. 2. Marika Tolmov (KKT IV k.) 85 p. 3. Ene Valge (KKT IV k.) 80 p.
Meesvõistlejad: 1. Aleksander Postolov (spordimed. I k.) 114 p. 2. Jürgen Ligi (geogr. III k.) 100 p. 3. Aivar Ojastu (KKT I k.) 94 p.
Võistkonnad: 1. filoloogiat. 113 p. 2. KKT IV k. 103 p. 3. biol.-geograafiat. 98 p. 4. õigust. 97 p. 5. KKT II k. 81 p. 6. KKT III k. 49 p. 7. spordimed: 47 p. 8. žurnalistikaos. 46 p. 9. KKT I k. 43 p. 10. matemaatikat. 18 p. 11. majandust. 15 p.

● Esmaspäeva õhtul pandi palka spartakiaadi kolmanda ala, võrkpalli alagrupid. Kokku üritab 29 mees- ja naiskonda.

MEHED	NAISED
Alagrupp «A»	Alagrupp «A»
1. Õppejõud.	1. Filoloogiat.
2. Majandust.	2. KKT II k.
3. Spordimed. os.	3. Õigust.
4. Filoloogiat.	4. Arstit.
5. Ajaloot.	5. Žurnalistikaos.
«B»	«B»
1. Keemia-füüsikat.	1. Biol.-geograafiat.
2. Matemaatikat.	2. KKT IV k.
3. KKT II k.	3. Õppejõud.
4. Žurnalistikaos.	4. KKT III k.
5. Õigust.	5. Füüsika-keemiat.
«C»	«C»
1. Biol.-geograafiat.	1. Spordimed. os.
2. KKT IV k.	2. Majandust.
3. KKT III k.	3. Matemaatikat.
4. KKT I k.	4. Ajaloot.
5. Arstit.	

Nagu ikka, jätab juhend juba pärast esimest loobumist võistkonna edasisest kõrvale, ka ei lasta väljakule vähem kui 6 mängijaga ja ühtlase võistlusdressita. Peakohtunik Almar Otter (KKT II k.) lubas sellest ka kindlalt kinni pidada.

● Kolmapäeval tulid traditsioonilisele kohtumisele rektoriga (seekord küll õppeprorektor prof. Uno Palmiga, sest rektor viibib Moskvas oma saadikuülesandeid täitmas) parimad üliõpilassportlased ja spordiaktivistid. Spordiaastast tegi kokkuvõtte KKT prodekaan Valter Lenk. Meie maa tähtsaimal spordifoorumil, NSV Liidu rahvastespartakiaadil osales 47 TRÜ esindajat, kellest punktikohale tuli 22. NSV Liidu koondisse kuulus ka 10 kaugõppijat ja 14 vilistlast. Kokku kanti ülikooli sportlaste arvele 329 punkti, mis moodustas tervelt 20 protsenti kogu Eesti NSV koondvõistkonna punktisaagist. Kuldmedaleid saime ühe, hõbedasi ühe, pronkse kaks.

Olümpiamängudeks on meie üliõpilastest ettevalmistusi alustanud F. Koltšin, L. Kruus, J. Poljans ja R. Palm. Nimekiri võib veel täieneda.

Kokkuvõttele järgnenud autasustamisel jagati preemiaid neile, kes aasta jooksul spordiradadel paremaid tulemusi saavutanud. Spartakiaadivõistlejate kõrval said tunnustuse osalisteks ka Eesti NSV ja üliõpilasmeistrivõistluste parimad. Sportlaspere nimel võtsid sõna G. Kinko ja L. Kruus.

PRIIT JÕGI, TOIVO KIVIMETS

uudis ● sport ● uudis

● Ülikooli lauatennisistid olid võidukad nelja kõrgkooli turniiril Bakuus. «Družba» karikas saadi võitudega Alma-Ata, Lvovi ja esikohamatšis (10:8) ka Bakuu üle. Võõrustajatel mängis kaasa NSV Liidu esireket Valentina Popova.

● Juodkrastis (Kura säärel) peetud orienteerumisvõistlustel oli seitsme ülikooli arvestuses parim Veljo Kokk (matemaatikat. I k.), naistest sai Anne Kiudorv (filoloogiat. V k.) teise koha. Võistkondlikult jäädi Leedu ja Läti järel siiski kolmandaks.

● Linna korvpallimeistrivõistlused võitis ülikooli esinduskoosseis (EPA-ga 79:71). TRÜ II sai jagu Kodumasinate Remondi Tehasest (68:51) ja oli kolmas, TRÜ III Korvpallikoolist ning jäi viiendaks.

● Läbi linna teatejooksus edestas võitja KKT IV kursus oma esmakursuslasi 6 sekundiga. Ülikoolist jooksid veel bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskonna võistkonnad.

● Leningradis NSV Liidu kõrgkoolide kohtumisel vehklemises võitis Inga Kirpu floretis, epees said TRÜ vehklejad Vjatšeslav Nikolajev, Anatoli Jasnov ja Viktor Zuikov koguni kolmikvõidu.

Märkmikuga kohvikust kunstikabinetti

Juba pikemat aega võib vanas kohvikus osa saada «Lõo Atsi eksperimendist». Märkmikusse said kirja järgmised muljed.

○ *Kohvikumiljöös näitus ei häiri. Viimase aja näitustest loen seda eksperimenti õnnestunumate kilda. Iga pilt on omaette väärtus, kuigi mõni lahtimõtestamiseks rohkem kannatlikkust nõuab. Võib-olla see ülikaasaegsus istuks paremini uuemat tüüpi majas ...*

○ *Ehkki maalidel allkirjad puuduvad, püüan enesele autorist mingi pildi luua. Julged värvid, stiilivaheldus. Siit leian isegi rohkem kui noorte kunstnike näitusel. Uudsed teemalahendused jäävad paremini kõlama.*

○ *Mina istun alati uues lauas, et kordamööda kõigisse süveneda. Iga pilt viib mõtte ise kanti. Paraku jääb aega napiks neid lõpuni lahti mõtestada. Aga nii on ka parem.*

○ *Rületehoiutädi kaebas, et ei ole lihtsalt tahtnud üleval käia — liiga palju sagimist. Aga pilgul üle maalide lastes jõudis ta järeldusele, et kõik, mis asjatundjad seinale panevad, on tõepoolest alati ilus. Ei, temal pole veel probleeme olnud moodsa kunsti mõistmisel.*

*

Kunstikabinetis *et piirdu näituse ülespanijad ainult arvamuste väljaütlemisega. Kabineti juhataja Andrus Kasemaa ja laborant Vladimir Kilk olid püüdnud maale nii üles seada, et nad mõjuksid terviklikult. Kahjuks ei andnud ruum palgutamiseks paremaid võimalusi. Autoportree ülespanekul oli juhtunud äparduski — kipsist käsi kukkus ära.*

Autor ei olegi üliõpilane, käib siin külas. «Õige nimega Hans, meie ainult hüüame Atsiks,» lisas laborant. «Ta on kunstikooli lõpetanud mees. Ei taotle mitte ilu, vaid efekte. Teinekord mõjuvad need tema lahendused lausa õudsetena.»

Andrus Kasemaa selgitas, et kunstikabineti tööd elavdavadki suurel määral ülikooli lõpetanud inimesed, kelle püüded igal nädalalõpul Tartusse sõita on suur tunnustus. Ideaalne muidugi oleks, kui kõik üliõpilased leiaksid aega käia harjutamas käia. Tavaliselt alustatakse suure õhinaga, aga siis lüüakse käega veel enne, kui kasvõi enesegi jaoks midagi saavutatakse. Teinekord piisab loobumiseks sellestki, kui kõrval keegi paremini joonistab. Ometi on ka kitsas kabinetis rohkesti võimalusi ennast arendada, sest materjalid on kohapeal.

Kellel on huvi ja tahtmist, otsigu kabinet peahoone vasakust tiivast, keldrikorruselt üles (ruum nr. 13). Küllap seal juba toredasti ja kasulikult vaba tunnike mööda saab.

*

Eksperimendi autoriga vestlesin ta piltide kaudu, kuna ta ise kättesaamatus kauguses oli. Tõdesin ebatavalist annet värvide ja teemade lahendustes. Erineb tehnika jätis sõnadesse surumatu mulje.

Ja kuidas Sulle meeldib?

ANU PALLAS,
žurnalistika I k.

PANE TÄHELE

Peame neid meeles

Kirjastus «Eesti Raamat» vajab ülikooli soovitusi väljapaistvate isikute sünni- ja surmatähtpäevade kajastamiseks 1981. aasta kalendris. Peetakse vajalikuks kajastada revolutsionääride, ühiskonna- ja kultuuritegelaste ning teadlaste järgmisi tähtpäevi:

1) Eesti ja Nõukogude tänaste tegelaste 60., 70., 75., 80., 85. jne. sünnipäev;
2) Eesti ja Nõukogude surnud tegelaste 75. ja 90. sünnipäev;
3) Eesti, Nõukogude ja välismaiste tegelaste 100., 125., 150., 175. jne. sünni- ja surmapäev.

Oma ettepanekud palume tuua KÕIKIDEL KATEEDRITEL TRÜ ajaloo komisjoni postkasti ülikooli kantseleis hiljemalt 16. novembriks.

MILVI REINFELDT

RAAMATUKOGUKUU '79

See aasta saab viimases kvartalis veel ühe kuu võrra rikkamaks — ajavahemikku 10. novembrist 10. detsembrini nimetatakse raamatukogukuuks. Eesmärgiks on propageerida raamatukogudes säilitatavaid varasid, bibliograafiavahendeid ja mitmesuguseid lugejateeninduse võimalusi.

16. oktoobril toimus Tallinnas nõupidamine, kus Eesti NSV suuremate raamatukogude esindajad arutasid raamatukogukuu plaani.

Teadusraamatukogu lugejaid võiks huvitada lugejakonverents teemal «Üliõpilane ja raamatukogu», samuti mitmesugused meie raamatuvarasid tutvustavad näitused, millest üks huvitavamaid on 15.—17. sajandi füüsikaalast teaduskirjandust esitav «Rara physica» Toomel. 25. oktoobril tutvustati Toome raamatukogus kirjanduse- ja kunstialaseid uudisteoseid, meditsiinialase õppekirjanduse päevad on õpperaamatukogus novembris. Raamatukogukuusse jääb ka 30. novembril toimuv informiin — igaaastane võistlus teatmeteoste tundmises ja nende kasutamise oskuses. Sellele järgneb 6. detsembril ENSV kõrgkoolidevaheline informiin Tallinnas, kuhu oodatakse parimaid võistlejaid ülikoolisiseselt konkurslit.

Huvitavamatest avaldamisele tulevatest artiklitest võiks nimetada teadusraamatukogu direktori L. Peebu «Lugemisest loobumise põhjused» ja E. Lõhmuse ankeetküsitluse tulemusi käsitlevat «Üliõpilane ja võõrkeelne kirjandus», kavas on esinemised raadios ja televisioonis.

Informiinitaoline võistlus toimub ka raamatukogutöötajaile, et selgitada välja vabariigi parim noor bibliograaf.

Raamatukogude saavutusi bibliograafianimestike koostamisel hinnatakse konkursil «Parim bibliograafiaväljaanne». TRÜ Teadusraamatukogu esitas sellele konkursile TRÜ bibliograafia aastaraamatu.

Raamatukogu ootab oma lugejate aktiivset osavõttu kõigist raamatukogukuuüritustest, millest edaspidi annavad lähemat informatsiooni ajaleht «TRÜ» ja Eesti Raadio.

LAINE KILK,
bibliograafiaosakonna
juhataja

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 3 kop. Tellim. nr. 4178, 4179. MB-07554.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 Reedel, 16. novembril 1979 XXXI aastakäik

November. Lausa üliõpilaslembene kuu. Sellesse jäävad ülemaailmne noorsoopäev 10. kuupäeval ja homme tähistatav rahvusvaheline üliõpilaspäev. Viimase tähise juured ulatuvad 1939. aasta sügisesse, kui fašistid tapsid Tšehhoslovakkias arstiteaduskonna üliõpilase ja noore töölise. Nende matustest kujunes võimas demonstratsioon. 17. novembril arreteeriti üle 2000 üliõpilase. Nad saadeti koonduslaagrisse. Vanglas lasti maha 9 üliõpilasjuhti. Austamaks nende mälestust, võitlemaks kaasaegse üliõpilaskonna õiguste eest kuulutasid 1941. aastal Londonisse kogunenud üliõpilaste esindajad selle kuupäeva rahvusvaheliseks üliõpilaspäevaks. Rahvusvaheline Üliõpilasliit ise (RÜL) loodi Prahas 1946. aastal üliõpilaste rahvusvahelisel kongressil. RÜL-i töövormideks on mitmesugused kohtumised, konverentsid, seminarid, aktsioonid. Viimase aasta tegevuse hulka kuuluvad näiteks lasteaastale pühendatud konverents Moskvas, solidaarsuskonverents Vietnami rahva toetuseks jt. üritused. Liidu peakorter asub Prahas, president on praegu Miroslav Štepan. Iga kuu antakse välja inglise-, prantsuse-, vene- ja hispaaniakeelset ajakirja «Ülemaailmsed üliõpilasuudised», ajakirju «Hariduse demokraatia», «Noorte kino ja teater», «Informatsioonibülletään».

*

«Esmaspäeval alanud üliõpilaspäevadega näitavad Tartu tudengid oma kuulumist ülemaailmsesse üliõpilaskonda. Miitingul austame neid, kes 40 aasta eest Prahas oma elu üliõpilasliikumise eest andsid,» iseloomustas üliõpilaspäevi ELKNÜ TRÜ komitee sekretär MADIS KALLION. «On tore, et üle hulga aja korraldavad neid EPA ja TRÜ komsomolikomiteed jälle koos. Nii see peabki olema. Programm võib kaunis tihe näida, kuid tahame rahuldada võimalikult paljusid huvisid.»

Esimeseks ürituseks oli osasaamine J. Vilingu luulest ja P. Pedajase lauludest esmaspäeval meie aulas. Järgmise päeva õhtul kuulati Noorsooteatri «Hamleti laule» EPA aulas. Külalisteks olid-on veel O. Ehala, R. Rannap, «Ellerheina» kammerkoor, ansamblid «Eufoonia», «Synopsis» jpt. Tõsisematest üritustest on teoks saanud kohtumine akadeemik G. Naaniga.

Reedel, 16. novembril

kl. 18.15 miiting Raekoja platsil;
kl. 19 «Sõpruses» rock'n roll-disko;
kl. 19 TRÜ aulas «Hortus Musicus»;
kl. 19 EPA aulas puhkeõhtu («FIX»);
kl. 21 EPA klubis diskoõhtu.

Laupäeval, 17. novembril
kl. 16 EPA aulas kõrgkoolidevaheline taidluskonkurss (pärast esineb ansambel «Palderjan»);
kl. 18 uues kohvikus RSR;
kl. 20 uues kohvikus esineb Nukuteater;
kl. 19.30 «Vanemuises» S. Grünbergi elektronmuusika;
kl. 22 TRÜ aulas R. Rannapi improvisatsioonid;

Pühapäeval, 18. novembril
kl. 15 vanas kohvikus diskussioon üliõpilaspäevadest.

Sisutihedat ja meeleolukat üliõpilaspäevade jätkul

VARJE SOOTAK

6. novembri aktuselt

Ülikooli vanust saab mõõta ja on mõõdetud mitmeti. Meenutagem: kahe aasta eest pühitsesime tema 175. taasavamise aastat, kolme aasta pärast jõuame 350., s. o. tema rajamise joonele. Ent viis aastat tagasi tähistasime ülikooli kolmekümnendat sõjajärgset tegevusaastat. 6. novembri aktusel aulas oli taas põhjust pidutseda: 62 aastat Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist, 35 aastat ülikooli pärast sõda, 35 aastat meie parteiorganisatsiooni, «Vanemuise» peanäitejuht Kaarel Irdile 70. sünnipäevaks lubatud ülikooli medali üleandmine. Ülikooli tähtpäevale on pühendatud meie tänase numbri 2. lehekülg. Selle koostas NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja dots. Hillar Palamets. Temalt oli ka päevakohane aktusekõne, milles ta meenutas päev-päevalt viimaste lahingute Tartut, ülikooli, neid inimesi, kes veel rindelinnas Tartus ülikooliasju ajama hakkasid.

Tartu vabastati 25. augustil. Võrust saabus rektori täievolilise esindajana prorektor Kari Taev, et saada ülevaadet ülikoolihoonete ja kaadri olukorrast ning alustada eeltöid ülikooli kokkukutsumiseks. Vaenlane seisis sel ajal veel Raadi taga ja hoidis linna oma suurtükitule all. Ka rektor Hans Kruus käis Võrust ülikooli olukorraga tutvumas. 17. septembril 1944 ENSV Ülemnõukogu III istungjärgul Võrus kõneles ta: «Enam kui kolmeaastase vaheaja järel nägin ma kuulsat ülikoolilinna Tartut. See on masendavamaid pilte, mis kunagi on seisnud mu silmade ees. Väga paljudes paikades ei tunne linna enam ära. Ja eesti kultuuri au ja uhkus — meie kuulsusrikas ülikool! Suur osa tema hoonete seintest seisab küll veel püsti, fašistlikud võimud on aga neist vedanud kõik väärtuslikumad varad...»

Tulid tagasi linnaelanikud, saabus tagasi ülikooli varasid: Haapsalust ja Tallinnast jõudis kohale neli ešeloni põhiliselt arstiteaduskonna varade ja personaliga. Esimese hoonena vabastatud linnas korrastati peahoone. Tol ajal räägiti — kui elab ülikool, elab ka Tartu, kui elab ülikool, elab ka Eesti teadus. Meie peahoone muutus sümboliks, millele oli pööratud kogu rahva pilk.

25. oktoobril pandi rektori kabinetis alus TRÜ parteiorganisatsioonile. Tänases presiidiumilauas istus nendest esimesest viiest kaks: Lydia Roots, kes valiti sekretäriks, ja Kaarel Ird, kes koos Leida Irdiga (Epp Kaidu) kuulus teatrist meie organisatsiooni.

Esimesi suuri ülesandeid oli Oktoobrirevolutsiooni 27. aastapäeva väärikas tähistamine. 9. novembril algasid sisseastumiseksamid. 17. november, millest homme 35 aastat täis saab, oli määratud õppetöö alguseks. Päev varem avaldati linna täitevkomitee määrus. Teadusliku ja õppetöö taastamise kiirendamiseks ja ülikooli tegevusele paremate eelduste loomiseks määrati elamispind Tähtvere linnaosas TRÜ õppejõududele.

Kommenteerides «Rahva Hääles» seda määrust, kirjutas täitevkomitee esimees August Prink: «Linna täitevkomitee poolt koostatud kavade kohaselt võetakse tarvitusele rida majanduslikke abinõusid professorite ja õppejõudude elamistingimuste korraldamiseks... Teaduslikul alal töötajad peavad vabanema aeganõudvast elu pisimuredest.»

Ning 82 päeva pärast Tartu vabastamist ja 61 päeva pärast fašistide väljatõrjumist Tartu alt avas ülikool taas oma uksed.

Avaaktus oli ka rektorite vahetuse aktus. Hans Kruus oli nimetatud ENSV välisasjade rahvakomissariks. Tema asemele astus Alfred Koort. Ta rõhutas partei ja valitsuse suurt abi ja tähelepanu ülikoolile. «Me võime olla kindlad — ülikooli taastamine täies ulatuses on ainult lühikese aja küsimus... Me võime endaga rahul olla aga alles siis, kui oleme *alma mater*'i taseme õppe- ja teaduslikul alal tõstnud kõrgemale kui see kunagi on olnud.»

Tolleaegsesse ülikooli aktiivi kuulusid ka need 42 inimest, tööveterani, kes tänase aktuse esiridades istusid, kes veel tänagi oma tööd edasi teevad. Selle kaardiväe poole pöördudes ütles H. Palamets: «Üritus, mida te 35 aastat tagasi hakkasite siin, TRÜ-s ellu viima, oli sisuliselt Oktoobrirevolutsiooni üritus — kõrgema hariduse kättesaadavaks muutmine töötavale rahvale, kõrgkooli lähendamine elule ja rakendamine sotsialistliku ülesehitustöö teenistusse. Tartu ülikooli ajaloos ei ole teist õppeaastat, mis oleks oma sündmustelt niivõrd dramaatiline, ümberkorralduste poolest niivõrd laiaulatuslik ja olmetingimustelt niivõrd raske, kui seda oli 1944/45. õppeaasta. Kõiki raskusi trotsides te saavutasite hämmastavat edu...»

Need kõikide raskuste trotsijad on olnud ülikooli hinnatud töötajad. Nüüdki peeti neid meeles: rektor prof. A. Koop andis üle ülikooli aukirja. Lilled ja tänusõnad kuulusid ka parteigrupi esimestele liikmetele L. Rootsile ja K. Irdile.

K. Irdile olid pühendatud ka järgmised sõnad rektor A. Koobilt: «Oleme uhked, et meie ülikooli linnas on selline suurepärane teater, et meie kaaskodanikuks on niisuguse filosoofilise mõtelaadi, laia silmaringiga inimene. Nõukogude Eesti teatrikunsti arendamise, näitleja- ja lavastajatöö, ühiskonnategevuse ja publitsistika eest, üliõpilaste esteetilise kasvatamise eest anname Teile täna kätte meie ülikooli medali.»

K. Ird arvas, et ülikooli ja teatri vaheline side ei katke kunagi, alati on üliõpilased etendustes kaasa teinud, publiku hulgas on suur osa üliõpilasi, ülikoolilinimesi. Kuid ülikool on ka tänase NSV Liidu rahvakunstniku elus määrava tähtsusega olnud. Ta võttis 1938/39. aastal osa ülikooli marksistliku ringi tegevusest, käis õppejõudude moodustatud teatristuudios. Aktusel oli aega tagasi mõelda. K. Ird arvas, et kõige olulisem oli sõjajärgsete aastate tegevuses, ka veel tagalaaastail kindel teadmine meie võidust, tagasitulemisest. «Seepärast algas meie töö kobamiseta, otsimiseta. Seepärast me saavutasime ka nii kiiret edu.»

VARJE SOOTAK

Hetk pärast aktust: ülikooli parteiorganisatsiooni esimene sekretär dots. Lydia Roots, tänane sekretär dots. Advig Kiris ja dots. Hillar Palamets.
EDUARD SAKI foto

1944. aastast tänaseni ülikoolitööl

1. Ariste, Paul, filoloogiat. professor, 1931 (tööle asumise aeg).
2. Aul, Juhan, bioloogia-geograafiat. professor, 1928.
3. Elango, Aleksander, pedagoogika kat. dotsent, 1944.
4. Epler, Maria, arstit. dotsent, 1944.
5. Gross, Lalla, filoloogiat. vanemõpetaja, 1944.
6. Jalviste, Hilja, arstit. dotsent, 1944.
7. Kaldemäe, Endla, filoloogiat. kaugõppeosakonna metoodik, 1944.
8. Kaldemäe, Vaike, bioloogia-geograafiat. laborant, 1944.
9. Karu, Elmar, arstit. professor, 1931.
10. Kask, Arnold, filoloogiat. professor, 1944.
11. Keres, Leida, arstit. dotsent, 1940.
12. Käer-Kingisepp, arstit. professor, 1926.
13. Konks, Jaan, ajaloot. professor, 1944.
14. Kreis, Arnold, arstit. vanempreparaator, 1940.
15. Kreis, Oskar, arstit. vanempreparaator, 1935.
16. Kudu, Fred, kehakultuurit. dotsent, 1944.
17. Kõrge, Kuno, arstit. professor, 1944.
18. Kõrvel, Selma, majahoidja, 1944.
19. Laanes, Selma, arstit. dotsent, 1940.
20. Laas, Amanda, arstit. vanempreparaator, 1944.
21. Laugaste, Eduard, filoloogiat. professor, 1944.
22. Lepp, Ülo, arstit. dotsent, 1944.
23. Luik, Boris, arstit. dotsent, 1944.
24. Maaroos, Irene, TRÜ teadussekretär, 1944.
25. Muttik, Salme, arstit. vanempreparaator, 1944.
26. Mäll, Johannes, õigust. dotsent, 1944.
27. Nõmmik, Salme, bioloogia-geograafiat. professor, 1944.
28. Odrats, Elsa, raamatupidaja, 1944.
29. Pae, Aleksander, füüsika-keemiat. dotsent, 1944.
30. Palmeos, Pauline, filoloogiat. dotsent, 1944.
31. Põkk, Veinart, arstit. dotsent, 1935.
32. Raudam, Ernst, arstit. professor, 1940.
33. Remsujev, Lilli, bioloogia-geograafiat. tööline, 1944.
34. Saarma, Jüri, arstit. professor, 1944.
35. Siirde, Elmar, arstit. professor, 1937.
36. Sinimäe, Helmi, abitööline, 1944.
37. Säinas, Erna, raamatupidaja, 1944.
38. Tammeorg, Johannes, arstit. dotsent, 1944.
39. Tera, Helmi, matemaatikat. vanemlaborant, 1944.
40. Vapra, Artemi, arstit. dotsent, 1944.
41. Vassiljev, Lev, bioloogia-geograafiat. dotsent, 1944.
42. Väärsi, Ella, arstit. vanempreparaator, 1944.

TRÜ juhtkond 1944/45. õppeaastal

Rektorid: Hans Kruus ja Alfred Koort
Õppeprorektor: Harald Haberman
Teadusprorektor: Kari Taev
Haldusprorektor: Gerhard Rägo
Õppeprorektori abi: Aksel Kipper
Haldusprorektori abi: Anatoli Mitt
EKP TRÜ organisatsiooni sekretär: Lydia Roots
ELKNÜ algorganisatsiooni sekretärid: Ole Reintam, Jaan Parts
Teenistujate ametiühingukomitee esimees: Teodor Krigul
Üliõpilaste ametiühingukomitee esimehed: Elle Hopp ja Sulev Jänes
Dekaanid: ajaloo-keeleteaduskonnas Peeter Tarvel ja Richard Kleis
arstiteaduskonnas Voldemar Vadi
matemaatika-loodustead. Heinrich Riikoja
kehakultuuriteaduskonnas Fred Kudu
õigusteaduskonnas Helmut Kadari
põllumajandusteaduskonnas Osvald Hallik
loomaarstiteaduskonnas Ferdinand Laja

Ministri käskkiri

Minister Ilmar Nuut õnnitles allasutuste töötajaid ja õppureid Oktoobrirevolutsiooni 62. aastapäeva puhul ning soovis kõigile edu NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsuse ja NSVL Ministrite Nõukogu kõrgkoole käsitleva määruse tundmaõppimisel ja ellurakendamisel.

Tööülesannete eduka täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvisid kiituse vanemõpetaja Aino RODIMA, osakonnajuhataja Oleg ANDLA ja üliõpilane Sergei NAZARENKO.

Ministri tänu koos preemiaga pälvisid vanempreparaator Anne MADISSON ja preparaator Mare KERMA.

TARTU JA ÜLIKOOL 35 AASTAT TAGASI

Reedesel päeval, 17. novembril 1944. aastal, seega vaid 82 päeva pärast Tartu vabastamist ning 61 päeva sellest ajast, mil Tartu lakkas lõplikult olemast rindelinn, avati taas eesti kultuuri au ja uhkus — Tartu Riiklik Ülikool. Sellest ajaloolise tähtsusega sündmusest lahutab meid 35 aastat. Et paremini ette kujutada tolleaegset ülikoolilinna ja ülikooli ennast, saavad tänase ajalehenumbri veergudel sõna need aktivistid, kes 1944. aasta karmil sõjasügisel andsid kogu oma jõu ja oskused meie ülikooli tegevuse taaselustamiseks, aga ka need, kes olid sündmuste kaasosalised ja on sellest jätnud kirjaliku jälje.

Juhan Smuul.

Tartu, 26. august.

«See oli Riia tänav, kust tahtsime läbi sõita. Siis aga peatus auto, veeres kümmekond meetrit tagasi ja keeras Töölismaja* ette. Riia tänav tekitas kujutluse põrguväravast: all tume, suitsune tühimik, kuna tänava kohal haaravad leegid üksteist, moodustades mingi lainetava tulelae. See oli üks suuremaid tulekoldeid Tartus, mis leegitses kogu 26. augusti, leides endale ikka uut ja uut toitu.

Töölismaja oli süttinud vist üsna lühikest aega tagasi, nagu võis otsustada tule ägeduse ja jõu järele. Üldse oli linnas juba hommikul kolm suuremat tulekollet, mis haarasid Tartu elulisemaid rajoone. Päeva kestel, tingituna sakslaste pidevast tulistamisest süütemürskudega, need aina laienesid, kuna linnas polnud küllaldaselt inimesi, kes oleksid võimelised takistama levivat tuld. Elanikkonna olid sakslased enne taganemist surmaähvardusega linnast välja ajanud.

Minnes 26. hommikul läbi Tartu, tundus, et vana linn, Eesti kultuurielu keskus, on surnud. On midagi õudset tühjas, põlevas linnas, elutuina tunduvates tänavates, kurjas vaikuses, mida käristasid järsud mürsuplahvatused. Näed, kuidas mürsk oma kiirel lennul välgatab hommikupäikeses ja sekundi murdosa pärast lõhkeb kusagil keset tänavat või majas, kuidas tekivad uued tulepesad, levivad, võttes üha suurema ulatuse.»

* Praegu EPA peahoone.

Karl Taev.

Ülikool septembri alguses 1944.

Saabusin Tartusse rektori täievolilise esindajana 1944. aasta septembrikuu alguses. Esimesed muljed äsja vabastatud linnast olid masendavad. Elevaator lebas poolküliti, Riia tänava viadukt oli muudetud rusuhunnikuks. Õhus hõljus tuletuki vingu, jalgade all krigisesid purunenud aknaklaaside killud.

Esimese käigu tegin peahoonesse, mille juurde oli paigutatud sõjaväeline valve. Hiljem kuulsin, et ajal kui Tähtvere ja Veeriku linnaosas käisid tänavavõitlused, oli automaaturitest ja sapööridest moodustatud eriline ründerühm ülikooli peahoone päästmiseks. Silt «DEMINEERITUD» julgustas hoonesse sisse astuma. Suurem osa uksi on pärani, kõikjal vedeleb igasugu prahti ja rämpsu. Aula on muudetud kasarmuks, üleni narisid täis, maas vedelevad pudelid ja sõõgijäänused. Rektoraadipoolses tiivas samasugune pilt. Endise kassaruumi nurgas kõrgub hunnik tapetud kanu, mis soojade ilmade tõttu levitavad jubedat haisu. Õppeosakonna ruum on põhjalikult segi pööratud, kapid lahti kistud, dokumendid ja kantseleitarbed põrandale laiali pillatud, lauad ja toolid küliti paisatud. Ainult rektori kabinet on enam-vähem korras.

Käin tühjas peahoones ja selle ümbruses nõutult ringi, kuni leian oma rõõmuks praeguse ühiskonnateaduste maja õuelt ülikooli kojamehe Georg Turba, kes on lahingutest hoolimata kohale jäänud. Määran Turba peahoone komandandi ajutise kohusetäitja kohale.

Muudest ülikooli asutustest ja hoonetest ei leia aga ühtegi inimest. Linn on otsekui välja surnud. Varemetes on Kehalise Kasvatuse Instituudi võimla. Õppehoone Aia tänav 46 seisab nagu skelett — ei ühtegi akent ees, tuul lõõtsub tühjades koridorides ja laastatud ning segipekstud kabinettides. Raskesti on kahjustatud Tähetorn, samuti praegune ühiskonnateaduste maja. Ülejõe linnaosas on loomaarstiteaduskonna peahoonest jäänud püsti ainult kuus kõrget sammast. Raadile ei pääse, seal lähedal on veel fašistide positsioonid, kuid on teada, et sõjategevuses on ülikooli õppe- ja katsemajand Raadil rängalt kannatada saanud.

Järgmisel päeval lähen vaatama, kuidas on lugu ülikooli raamatukoguga. Tahan Toome raamatukogusse sisse minna. Ei saa. Fuajees, kus seisavad muusade kujud, on ees kaks habemesse kasvanud meest — raamatukogu töötajad Veltmann ja Tammelaas. Siia olid nad teinud endale koikud ja valvasid raamatukogu varasid. Veltmann, kõva sõnaga nagu ta oli, pärib umbusklikult, et kes ma olen ja miks ma luusin ringi, kas mitte koguni ülikooli varade riisumise eesmärgil? Annan siis talle oma eestikeelse mandaadi, mida ta ei taha uskuda. Alles venekeelne paber avaldab soovitud mõju — hakkab uskuma, et olen see ametimees, kelleks ma ennast nimetan.

Lydia Roots.

Rektori kabinet 25. oktoober 1944.

Tartusse saabusin ma 20. oktoobri varahommikul Tallinnast tulnud rongiga. Samal päeval vormistati mind ülikooli tööle. 23. oktoobril tegin visiidi Tartu maakonna parteikomitee esimesele sekretärile Max Laossonile. Parteikomitee asus tol ajal Aia tänavas, päris Vanemuise teatrimaja varemete lähedal. M. Laosson oli minu kohalejõudmisest juba teadlik ja kõneles mulle, et ülikoolis tuleb lähemal ajal panna alus parteialgorganisatsioonile, kuna nüüd on ülikoolis kolm kommunisti. Esialgu ühinevad meie organisatsiooniga veel kaks kommunisti teatrist «Vanemuine».

25. oktoobri keskpäeval kogunesidki viis kommunisti: rektor Hans Kruus, prorektor Karl Taev ja mina ülikoolist, Kaarel Ird ning tema abikaasa Leida Ird (kunstnikunimega Epp Kaidu) rektori kabinetti. Koosoleku juhatajaks sai rektor, protokollijaks K. Taev. Häälte lugemine usaldati K. Irdile. Kuna valimiskast puudus, siis täitis selle aset rektori suur kaabu. Kinnisel hääletusel valiti loodava algorganisatsiooni esimeseks sekretäriks mind.

Ülikooli parteiorganisatsiooni read hakkasid aeglaselt aga järjekindlalt kasvama. Järgmistel nädalatel ja kuudel saabusid ülikooli tööle kommunistid: marksismi-leninismi aluste kateedri juhataja Villem Reiman, sõjalise õpetuse kateedri juhataja polkovnik Artur Lombak, üldbioloogia kateedri juhataja August Marland ning uus õppeprorektor Harald Haberman. Lisandusid ka kaks partei liikmekandidaati — arstiteaduskonna üliõpilane, ülikooli esimene komsorg Oie Toming ja klassikaline filoloog Eduard Ertis. Samal ajal lahkus meie organisatsioonist Hans Kruus, kes oktoobrikuu lõpul nimetati Eesti NSV välisasjade rahvakomissariks, ning Irdide abielupaar, sest teatris moodustati omaette parteialgorganisatsioon. Kevadsemestril tulid aga juurde kaadriosakonna juhataja Jenny Nõu, dotsent Hilda Moosberg, Nõukogude armeest demobiliseeritud partei liikmekandidaat, põllumajandusteaduskonna üliõpilane Jaan Parts jt.

Umbes kaks korda kuus toimusid parteikoosolekud või sekretäri nõupidamised kommunistidega. Neil koosolekuil arutasime mitmeid ülikooli elu aktuaalseid küsimusi. Nii oli kõne all komsomolitöö korraldamine, ülikooli majanduslik olukord ja varade reevakueerimine, kaardiküsimused ja vastuvõtt parteisse. 1945. aasta kevadel alustasid tegevust kaks õppejõudude poliitseminari, mille tööd juhendasid kommunistid V. Reiman ja H. Moosberg. Üks kõige teravam probleem oli teadusliku kraadiga kommunistide vähesus ülikoolis. Esimesel õppeaastal oli neid vaid kolm: H. Haberman, A. Marland ja H. Moosberg. Seepärast püstitasime perspektiivse ülesande — aastate jooksul saagu kommunistidest professorid. Meie ülikooli teadusliku kaadri hoogne kasv sõjajärgsetel aastakümnetel on tol ajal võetud suuna õigsust igati kinnitanud. Kommunistidest on tõepoolest saanud professorid, teaduste doktorid.

Meie parteiorganisatsioon, kuhu 1945. aasta kevadel kuulus 11 kommunisti ja 3 partei liikmekandidaati, oli küllaltki väike, kuid koosnedes enamikus staažikatest, suurte kogemustega, teoreetiliselt ja praktiliselt hästi ette valmistatud seltsimeestest, suutis üksmeelse kollektiivina ära teha suure töö sõjajärgse Tartu Riikliku Ülikooli taastamisel ja arendamisel.

Aula,

17. november 1944.

«Kõigile Tartu Ülikooli kasvandikele oli kindlasti suureks elamuseks ülikooli avaaktus 17. novembril.

Sammume trepist üles aulasse. Ukse vahel on tung, millist inimhõredaks jäänud Tartu juba ammu pole näinud. Istekohad on peagi täidetud, samuti rõdu ja seinaääred. Suurem osa publikust aga on harjunud selle akadeemilise soliidsusega, mis valitseb tavaliselt ülikooli aulas. Vesteldakse vaikse suminaga, vaadeldakse dekoratsioone, milledesse Tartu kunstnikud on oma oskuse mängu pannud.

Elevus tõuseb, kui uksele ilmub rektor Koorti kuju ja temaga koos külalised mõningate ülikooli õppejõudude saatel. Vana akadeemilise kombe kohaselt käib jalgade sahin läbi saali... Külalised võtavad istet, rektor astub oma kõnetooli. «Vanemuise» sümfooniaorkester mängib avamarssi.

Pidulikult ja tõsiselt räägib rektor Koort ülikooli küsimustest... Sõnavõttude lõpul tõuseb elevus haripunkti. Ja kui siis kõlavad «Gaudeamuse» helid — «Vivat academia!» tõusevad kõik enesestmõistetavalt püsti, nagu hümnidegi puhul...

Aulas puhkevad jälle aplausid: rektor ulatab esimesele noorele üliõpilasele punase matrikli — üliõpilaskaardi. Vana kombe kohaselt, mis on demokraatlikemaid meie ülikooli tavade hulgas, surub rektor dokumendi üleandmisel värske akadeemilise kodaniku kätt. Teadusse sõbrad rõõmustavad, ja õigustatult, sest nende vägi kasvab.»

KORKVERE, «SIRP JA VASAR»
25. NOV. 1944

Aksel Kipper.

Üliõpilaskonna komplekteerimisest.

1944. aasta sügisel töötasin Tartu Riiklikus Ülikoolis õppeprorektori abina, alguses Karl Taevi, hiljem Harald Habermani käe all. Meie peamine ülesanne oli panna ülikool jälle käima. Sõda kestis ja lahingudki toimusid Tartust mitte just väga kaugel — Saaremaal ja Kuramaal. Vastuvõtueksamid olid tol ajal uudisasjaks, sest varem vastuvõtueksameid ei tuntud. Eksamid saime organisatsiooniliselt küllaltki hästi käima, raskem oli üliõpilaskandidaatide majutamise ja toitlustamisega. Kuid ka sellest saadi üle. Kidane oli lugu sisseastujate teadmistega, mis pärinesid okupatsiooniaegsest keskkoolist. Milline aga tolleaegse keskkooli tase oli, oli teada. Unustada ei tohtinud ka seda võõrast vaimu, mida okupatsiooniaegne kool püüdis meie noortesse sisendada.

Erilise rõhu panime eesti keele kirjandile, kuna just see võimaldas saada pildi sisseastuja arengutasemest ja mõtteviisist. Karl Taev toonitas, et kirjandite hindamisel ei tohi nõudlikkust alla lasta, küll tuleb silmas pidada, millistest oludest ja aegadest tulevad ülikooli sisseastujad. Ja kuigi hindamine oli mõistev, jättis just kirjand mitmeid noori ülikooli ukse taha.

Varem ülikoolis õppinute taastamine oli lihtne, kui neil olid alles matrikkel ja õpinguraamat, mille alusel mandaatkomisjon taastas nad üliõpilasteks. Hoopis keerukam oli kindlaks teha, millisele kursusele nad lähevad. Õppeosakonna dokumentatsioon oli enne 1944. aasta lahinguid viidud varjule peahoone keldrisse. Paraku oli aga keldrisse sisse murtud, osa dokumente kõrvaldatud, ülejäänud lootusetult segi aetud. Nähtavasti leidus isikuid, kes sellise segaduse loomise vastu elulist huvi tundsid. Nii et ülikoolipoolsed materjalid olid õige lünklikud.

Paljus aitasid meid üksikute õppejõudude poolt tehtud märkmed üliõpilaste edasijõudmise kohta. Nii pidas arstiteaduskonna professor A. Valdes kõigi tema juures eksamil käinud üliõpilaste kohta veel isiklikku protokolli, kuhu ta märkis esitatud küsimused ja saadud hinded. Taoline materjal kergendas tunduvalt arstiteadust õppivate endiste üliõpilaste määramist kursustele. Kui mingeid kirjalikke materjale ei olnud, siis tuginesime õppejõudude ja kaasüliõpilaste suulistele tunnistustele. Kui need olid usaldusväärsed ja kokkulangevad, siis taastasime inimese üliõpilaseks.

Nii kujunes küllaltki töötahteline ja püüdliku suhtumisega üliõpilaskond. Tunti ennast vabana okupatsiooniaegsest depressioonist ning kõik tahtsid omalt poolt kaasa aidata, et ülikooli asi edasi läheks. Igatahes õppejõudude hulgas domineeris taoline hoiak ja mulle tundub, et üliõpilaste hulgas samuti.

Harald Haberman.

Õppetööd korraldamas.

Õppetöö korraldamisel 1944. aasta lõpul ja 1945. aasta algupoolel esines raskusi nii õppejõudude kui üliõpilaste kaadri komplekteerimisega. Sõjakeerises olid paljud õppejõud lahkunud ja nüüd oli vaja kiires korras leida neile asemikud. Enamikul juhtudel need ka leiti.

Üliõpilasi tuli kaunis hoolega valida, et saksa sõjaväes teeninud mehed ei satuks ülikooli. Pealegi oli paljudel dokumentatsioon korrast ära. Mõned osavamad mehed püüdsid olukorda kasutada ning jõuda võltsingute abil kaugemale, kui nad tegelikult olid õppetöö osas varem olnud. Esines juhtumeid, kus taolisi mehi tuli paari kursuse võrra tagasi viia.

Esimese paari õppeaasta jooksul saabus pidevalt demobiliseeritud sõjamehi, kes tahtsid ülikoolis oma kunagi pooleli jäänud õpinguid jätkata. Enamik neist pöördus kohe minu poole ja peaaegu kõik ühesuguse jutuga: kõike värki on saanud vahepeal teha, aga õppida küll mitte ja ei tea ütelda, kas sellest ülikoolis õppimisest üldse midagi enam välja tuleb. Minul oli kõigile ka üks vastus: tuleb proovida, sest kui juba sõjast üle saadi, siis peaks ka ülikoolist üle saama. Üldiselt olid need visad ja töötahtelised mehed, kelle hulgast on võrsunud mitmeid nimekaid teadlasi ja võimekaid spetsialiste. Olgu siinkohal mainitud teaduste doktoreid P. Bogovskit ja K. Paaverit ja TRÜ õppejõudu J. Ristkokki.

Rektoraadi tööstiil oli tol ajal selline, et istusime kaks korda nädalas rektori kabinetis viie mehega koos ja pidasime aru ülikooli aktuaalsete küsimuste lahendamise üle. Need viis meest olid siis rektor, kolm prorektorit ja partorg, kelleks oli, tõsi küll, naine, Lydia Roots. Kuna rektor oli õige sageli sõidus ja Tartust eemal, siis tuli minul kui rektori esimesel asetäitjal ühtevalu lahendada ülikooli ellu puutuvaid pakilisi küsimusi.

Rektor A. Koort oli rahulik ja soliidne mees, kes armastas tähtsamaid asju ikka kollegiaalselt lahendada. Ettevalmistuselt oli ta filosoof ning ta tavatses vaadata asju parasjagu laiemas plaanis ja avaramas perspektiivis, kui teised inimesed seda tegid. Oma rektoriametit võttis ta südamega ja püüdis teha kõik Tartu ülikooli hüvanguks.

Sulev Jänes.

Üliõpilaselu talvel 1944.

1944. aasta novembris pandi alus üliõpilaste ametiühingule, mille organiseerimiskomiteesse kuulusin kamina. Meil tuli kiiresti lahendada paljusid üliõpilasellu puutuvaid ülesandeid, millest üks raskemaid oli ühiselamute rajamine. 1944. aasta detsembris oli vaja majutada ligemale 150 üliõpilast, kuid korralikke ühiselamuid ülikoolil veel ei olnud. Üks ajutine ühiselamu asus praeguses 21. Juuni tänavas, polikliiniku kõrval olevas majas. Üliõpilaste käsutuses oli seal 5—6 tuba, nendest üks suurem, mis võttis vastu kümmekond üliõpilast. Igas toas oli paar taburetti ja laud.

Astudes õhtul taolisesse tuppa, avanes järgmine pilt: laes kõikus 25-vatine elektripirn, sest elektrivoolu nappuse tõttu ei lubatud suuremaid kasutada. Enamik tudengeid istus põrandal põhkudel, mõnel jõukamal lisavalgustina põlev küünal kõrval, mis heitis seintele kummalisi varje. Sellises valguses püüdsid üliõpilased lugeda või isegi kirjutada.

Esialgu ei olnud ühiselamutes voodeid ja ka voodivarustus pidi üliõpilastel enestel kaasas olema. Magada tuli õlgedel, mis ajapikku muutusid tolmavaks sasiks. Ülikooli energilise majandusjuhataja A. Miti eestvõttel muretseti korduvalt uued õled.

Kui rääkisime ühiselamutes elavate üliõpilastega, siis olid nad oma olukorraga päris rahul, ainult taburette sooviti juurde. Igaüks teadis, et sõda kestab ning taolised raskused on sõjaolukorras paratamatud. Ilmselt oli asi ka selles, et erakorralistel aegadel harjub inimene paljuga ning õpib minimaalsete vahenditega läbi ajama.

Keeruline oli üliõpilaste varustamine põhiliste töövahendite — paberi, kaustikute ja kirjutustarvetega, mida esialgu polnud kusagilt saada. Nendest vahenditest olenes aga õppetöö normaalne kulg. Meie ametiühingule eraldati mõningane kogus kirjutusmaterjale ja neid jagasime üliõpilastele võimalikult õiglaselt ja võrdsetes kogustes. Peagi hakkasime jaotama ka tööstuskaupade ordereid.

1944. aasta talvel oli ülikool peaaegu kütteta. Juhtus sedagi, et peahoone auditooriumides langes temperatuur mõni kraad alla nulli. Loengutel istusime üleriietes. Vaheaegadel algas üksmeelne kinganinadega vastu põrandat kopsimine, et elustada külmetavaid varbaid. Sellele vaatamata käisime hoolega loengutel, sest õppe- ega erialast kirjandust peaaegu ei olnud ja konspekti kirjapandu oli peamine teadmiste allikas eksamiteks valmistumisel. Oma panuse kütteprobleemi lahendamiseks andis ka üliõpilaste ametiühing. Kui lodjad küttepuudega jõudsid Tartu jõesadamasse, olid just üliõpilased need, kes lodjad tühjaks laadisid ja puud ülikooli hoonete juurde vedada aitasid. Sageli tuli laadimistöödelt minna otse loengutele. Tänu ühistele pingutustele hakkas asi kütte osas paranema ja 1945. aasta augusest oli peahoone auditooriumides juba kindlalt plusstemperatuur.

Materjalid valis ja vahnistas ette
HILLAR PALAMETS

„Konverentsi põhiülesandeks on kriitiliselt analüüsida tööd aruandeperioodil“

Pealkirjaks olev lause on võetud rektori prof. Arnold Koobi sõnavõtust ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXV konverentsil. See võiks olla motoks alljärgnevale ülevaatele sellel konverentsil kõnepuldist väljaöeldule. Rikume seekord traditsiooni ning püüame materjali grupeerida teemade kaupa, mitte selles järjekorras, nagu nad konverentsil esitati. Alustame siiski traditsiooniliselt

ÕPPETÖÖST

SERGEI NAZARENKO: õppesektor on uurinud üliõpilaste varustatust trükitud õppevahenditega. Teaduskondade sektorid on taotlenud vajalike vahendite trükkimise kiirendamist metoodikakomisjonides ja teaduskonnanõukogude kaudu. Suuremat edu on siin saavutanud arstiteaduskond. Vähe on ühiskonnateaduste-alaseid materjale, siin oleks samuti vaja ülikooli rotaprindi väljaandeid. Need on operatiivsemad kui keskväljaanded.

Välissuhted on ülikooli komsomolil seni olnud ainult EÜE ja kultuuri alal. Perspektiivikas oleks välissuhted sisse seada ka üliõpilasteaduses. Sotsialismimaades toimub üliõpilaste rahvusvahelisi teaduskonverentse, millele meie hammas pole organisatoorsete raskuste tõttu seni peale hakanud.

Veel üks mõte, mis õppesektoris tekkis: kui mitte kogu ülikoolis, siis vähemalt teatud osas võiks õppetöö toimuda viiepäevase töönädalaga. See mõte pole ajendatud sellest, et nädalavahetusel saaks lulli lüüa. Üks päev võiks olla niisugune, kus saaks juba hommikul värske peaga minna raamatukogusse, arhiivi või mujale, tegelda iseseisva tööga.

HANNES VOOLMA: toetan S. Nazarenko mõtet viiepäevasest töönädalast. Kui see probleem meil filoloogiateaduskonnas üles tõsteti, ilmnes juhtkonna üllatav suhtumine asjasse. Arvati, et kui anda vabaks laupäev ja pühapäev, siis üliõpilane lahkub ülikoolist neljapäeval ja tuleb tagasi teisipäeva hommikul. Selline arvamus on kindlasti ka osaliselt põhjendatud.

Soodustusi võiks teha vähemalt neile kursustele, kellel õppimine korras.

TOONI ROOSIMÄGI: teadust teevad siiski vaid parimad üliõpilased. Individuaalkorras aga on viiepäevase töönädala probleemi ilmselt alati võimalik lahendada. Ent kui soodustus võimaldatakse tõesti parematele kursustele, siis oleks see ju heaks stiimuliks mahajäänumatele kursustele.

MADIS KALLION: taotleda, et meil oleks viiepäevane töönädal, oleks umbes öelda sama, et 8-kuulisest õppimisest niikuinii eriti kasu ei ole, aru anda oma teadmistest tuleb ainult kaks korda aastas. Siis võiks ju teha ettepaneku lühendada õppeaasta näiteks kahele kuule, alustada 1. detsembril ja lõpetada 1. veebruaril. On olemas NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri käskkiri, kus on täpselt ära toodud juhend, kuidas koostada tunniplaani, ära näidatud koormused jm. Usun, et kui filoloogiateaduskonna komsomolibüroo ei ole seda veel teinud, siis edaspidi võiks ta kasutada õigust, mis on komsomolile antud rektori käskkirjaga. On olemas individuaalprogrammid. Neid saavad dekanaadi korraldusel vastava avalduse esitamisel need üliõpilased, kellel õppeedukus korras, kes on ÜTÜ aktivistid, komsomoliaktivistid, ametiühinguaktivistid.

IDEOLOOGIATÖÖ

ANDRUS LAUREN: ülikooli komsomoliajaloo uurimine on viimastel aastatel lõpuks ometi jalad alla saanud. On paljugi huvitavaid töövorme, mis vahepeal unustatud ja vajaksid taaselustamist. Ka minevikus tehtud vigade analüüs võiks olla komsomolitöös abiks. Siinkohal on sobiv öelda tänusõnu komsomoliajaloo konverentside teaduslikule juhendajale prof. Johannes Kalitsale, sest just tema andis mõtte korraldada selliseid konverentse ning aitas ka praktiliselt kaasa nende kordaminekule.

Konverentside korraldamist tuleks jätkata. On aeg hakata koostama ka teaduskondade komsomoliajalugusid, arvestades siin õigusteaduskonna kogemusi. Teeb ju aeg inimeste mälestustes pöördumatuid korrektiive. Ka arhiivid kannavad aja möödudes maha vähemtähtsad ürikud, nende hulka kuuluvad paraku ka teaduskondade komsomolitööd kajastavad materjalid. Komsomolikomiteel tuleks koos parteikomitee ja NLKP ajaloo kateedriga moodustada mingi organ, mis hakkaks juhtima komsomoliajaloo uurimist, korraldama konverentse ja parimate tööde kirjastamist, samuti juhiks teaduskondades tehtavat sellesisulist tööd.

ADVIG KIRIS: poliitinformatsioonide süsteem vajab veel täiustamist. Sageli jäävad poliitinformatsioonid kursustel ainult paberile. Samal ajal on igakuistel poliitpäevadel seni toimunud väga huvitavad kohtumised (Johannes Lotiga, Vaino Väljasega), kus üliõpilasi vähe oli. Ülikoolis on väga palju ühingu «Teadus» lektoreid, kelle tegevus on aga põhiliselt koondunud linna asutustesse. On ju ka häid üliõpilaslektoreid, keda võiks kursustele esinema kutsuda.

Peab parandama ka ülikooli komsomolikomitee juhtimisstruktuuri, et kõik komitee head mõtted jõuaksid massini.

ANTS LÕHMUS: aastaid on valulapseks olnud vene osakonnad. Tööd ikka tehakse, aga see on jäänud väga eraldatuks. Oma osa on siin komiteel. Aastaid tagasi oli üks asesekretär, kes vastutas vene osakondade eest, ja töö laabus. Teen ettepaneku, et loodaks organ, kuhu kuuluksid vene osakondade aktivistid ja leitaks inimene, kes seda juhtima asub. Et vene osakonnad eesti omadest eralduma ei hakkaks, selle eest tuleb hoolitseda teaduskondade büroodel ja sekretäridel.

EDITH GERASSIMENKO: meeldiv kuulda, et on tekkinud huvi ka vene osakondade vastu. See huvi on aga kahjuks mõnikord ebamäärane. Kui asi läheb konkreetsemaks ja kui minna abi paluma, siis saadab üks inimene teise, teine kolmanda juurde. On vaja venekeelset ajalehte, teatritegemine ei saa jalgu alla.

ANDRES RAA: me ei saa läheneda küsimusele nii, et räägime ülikoolis kahest komsomolitööst: ühest, mis tehakse eesti üliõpilastega, ja teisest, mis tehakse vene üliõpilastega. Komitees ei oleks vaja mitte ainult seda ühte inimest, kes tegeleks vene osakondadega. See ei muudaks olukorda. Tööd tuleb teha komsomolikomitee igal sektoril, igal aktivistil.

Tahaksin rääkida ka komsomolikomitee koostööst ajalehega «TRÜ». ELKNÜ Keskkomitee arvamus selles küsimuses on: ülikooli komsomolikomitee ei ole seni suutnud maksimaalselt rakendada ülikooli ajalehte.

JÜRI RAIDLA: professor Juhan Peegli sõnade järgi olnud kunagi ajad, kus komsomol lausa vallutas ajalehe. Nii see muidugi just olema ei peaks, kuid paraku jääb komsomoli osa praegu lehes üsna kesiseks. Huvitavaid ja sisukaid artikleid on vähe.

Kevadel püüdis komsomol oma osa ajalehe juures suurendada. Loodi uues nõus ja jõus ülikooli komsomolikomitee pressisektor. Kuid minu arvates ei ole see küll seniajani midagi olulist korda saatnud. Teaduskondade elu kajastamine ei tohi jääda mingi kartulinoppimise või saunaõhtu kirjeldamise tasemele.

JAAK KÄRSON: matkaklubi «Patrioot» on üks aktiivsemaid sõjalis-patriootilise töö organiseerijaid TRÜ-s. Organiseeritult matkatakse ülikoolis 1972. aastast alates. Siis oli bioloogia-geograafiateaduskonna esimene taliturlaad. Veel samal aastal tulid teaduskonna komsomoliorganisaatorid mõttele luua organisatsioon, mis viiks läbi taolisi matku ja peale selle tegeleks ka üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustööga. 1973. aastast eksisteeribki TRÜ komsomolikomitee juures sõjalis-patriootiline matkaklubi «Partioot». Klubi töös on saavutatud viimasel ajal nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset tõusu. On püütud kaasa haarata ka teiste teaduskondade üliõpilasi. Selleks on üht-teist tehtud ja teoksil. Igal sügisel hakkab tööle suusamatkakool, kus saavad algteadmisi noored matkahuvilised.

«Patrioodi» matkad moodustavad arvuliselt kolmandiku kogu vabariigi kategooriamatkadest. Seoses sellega on klubi teeninud ohtralt kiidusõnu, mis langevad sageli osaks ka reale ülikooli ja Tartu linna ühiskondlikele organisatsioonidele. «Patrioot» aga vajaks kiitmise kõrval hoopis rohkem finantsilist toetust. Probleem on klubile oma ruumi muretsemine. Raskematel matkadel kulub ühel inimesel ümmarguselt 100 rubla. See aga ei ole tudengile taskukohane. Osaliselt oleme rahalist toetust saanud ametiühingukomiteelt. Kuid see rahuldab 1—2 grupi vajadused.

ANDRES RAA: ülikooli ühelgi konverentsil, nii kaua kui mina neid mäletan, pole kunagi varem räägitud nii palju igaühe vastutusest ja kohustustest meie organisatsiooni ees.

SERGEI NAZARENKO: meie töö edu sõltub suures osas aktiivi kvaliteedist. Mis tahes büroo või sektor, kui tal pole taga tugevat aktiivi, on nagu poi, mis peene ketiga maa külge kinnitatult hulbib siia-sinna kesk juhuslikke laineid. Funktsionäär, kelle kollektiiv juhuslikult enda ette seab, ei suuda täiuslikult kollektiivi huve esindada. Ei saa õigeks pidada seda, kui üks või teine seltsimees pannakse meie süsteemis paika ainuüksi särav-sätendava ankeedi põhjal. Sobimatud funktsionäärid tuleb ka töö käigus senisest operatiivsemalt ja julgemalt asendada reaalsete juhtidega.

MERCEDES PENT: komsomoliaktivist peab suhtuma oma ühiskondlikku ülesandesse teadlikult, õppima täitma seda nii, et see pakuks rahuldust endale ja teistele. EÜE funktsionääridele korraldatakse loenguid ja seminare mitmesugustel teemadel. Ent vähe sellest. On suur huvi ka oma eelkäijate tegevuse vastu. Tahaksin küsida teaduskondade sekretäridelt: olete te vaadanud oma teaduskondade materjale, mis seisavad ülikooli komsomolikomitees kapis kaante vahel? Olete uurinud, mida tehti teie teaduskonnas aastaid tagasi? Igal teaduskonnal on omad traditsioonid, osa neist on vahepeal hääbunud. Aga see ei tähenda seda, et need poleks olnud head traditsioonid. Meil on ka palju teoreetilist materjali, palju komsomoliaktiviste, kellega tasuks vestelda.

Ülikooli komsomolikomitee on korraldanud kaadriõppusi, seminarlaagreid. Sinna ei tulda alati, arvatakse end liiga targaks. Kui oleme sunnitud vahel ümber valima komsomolisekretäri, ütleb viimane sageli enda õigustuseks, et ta ei tahtnudki seda tööd teha. Oleme vastu võtnud ühiskondliku ülesande, tähendab, me oleme sellega nõustunud. Kui keegi tänastest konverentsi delegaatidest, kes on enamjaolt ühiskondliku töö aktivistid, on jõudnud äratundmisele, et ta ei taha, ei oska oma tööd teha ega kavatse ka end täiendada, siis öelgu seda kohe vastavale instantsile, kelle kompetentsi kuulub tema ümbervalimine. Me ei saa loota formaalsetele komsomoliaktivistidele. Et jutt ei oleks umbmäärane, nimetan mõningaid, kelle tööga aruandeperioodil ei saanud rahule jäädа. Näiteks psühholoogiaosakonna komsomolisekretär Tõnis Sareal, Krista Prokoptšuk, kes vastutas komsomolikomitees töö eest vene osakondadega, keemiaosakonna sekretär Alar Külm, RSR-i president Viktor Kaasik, Hett Raidmets, kes koordineeris tööd keskkooliõpilaste aineringidega, endine olmesektori juhataja Toivo Leemets, füüsikaosakonna sekretär Tõnu Laupa, õigusteaduskonna IV kursuse sekretär Andres Arrak, bioloogia-geograafiateaduskonna kultuurisektori juhataja Sirje Rüütel.

MART RAIK tundis oma sõnavõtus muret sellepärast, et vabariigi üliõpilasi ühendavaks organisatsiooniks tundub olevat vaid aastas kaks kuud aktiivselt tegutsev EÜE, ainsaks kõiki kõrgkoole laiemalt hõlmavaks ühisürituseks EÜE kokkutulek. Samuti on EÜE jäänud ainsaks kohaks, kus on omavalitsus.

Meie vabariigi üliõpilaskond pole nii suur, et võiksime lubada endale luksust üksteist mitte tunda, kapselduda üksnes oma eriala probleemidesse. Selleks et tundma õppida teisi eluvaldkondi, et tunnetada meie kui tulevaste spetsialistide ees seisvaid ühiseid ülesandeid, luua ühtne eetiline lähteplatvorm, ühtsustunne, tuleb tihendada sidemeid eri kõrgkoolide tudengite vahel, korraldada kogu vabariigi üliõpilasi laiemalt hõlmavaid ühisüritusi. Kes peaksid siis olema eestvõtjateks? Vabariiklik üliõpilasnõukogu ja ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakond? Või võiksid kokku tulla vabariigi kõigi kõrgkoolide või vähemalt kahe suurema, TRÜ ja TPI komsomoliaktiivi, et leppida kokku lahendamist vajavates sõlmprobleemides. Samuti tuleks meelde jätta Madis Kallioni sõnad selle kohta, et oleks vaja aasta ringi kõrgkooliminuteid raadios, rääkimata ülevabariigilisest üliõpilaslehest, mida on tükk aega taga nutetud. Ehk on siiski võimalik leida vajalik paberifond ja trükibaas?

INDREK ILOMETS: 1978. ja 1979. aasta malevasuved läksid ülikooli malevategijate jaoks hästi korda. Väga heast küljest tuleb ära märkida malevaveterani Ülo Langeli head tahtmist teadustöö kõrvalt veel jännata malevaga, tänu sellele komplekteerus sel aastal ideaalilähedane esindusrühm Gagarini linna.

Malevas on viimaste aastate jooksul välja kujunenud oma meelisteemad. Mõned neist. EÜE keskstaap esitab meile komplekteerimisplaani, mille EÜE sektor on kohustatud täitma. Viimastel aastatel oleme plaani täitnud ja 2—3 inimese võrra isegi ületanud. Neid üliõpilasi, kes suvel vabalt võiksid malevasse minna, on ülikoolis ligikaudu 1000 ja võib loomulikuks pidada, et kõik ei tahagi suvel EÜE-s töötada. Malevasse peab ülikoolist minema 720 inimest. Näeme, et müttame oma komplekteerimisplaaniga maksimaalsete võimaluste piiril ja sellest tulenevalt ei ole meil erilist konkurssi rühmadesse. Seega ei saa rääkida ka kvaliteedist, mida meilt pidevalt nõutakse. Võib-olla oleks keskstaabil võimalik mitte suurendada lähematel aastatel oma komplekteerimisplaani ülikoolis?

Sügavalt kahtlen malevlastele tehtava kevadise ohutustehnika eksami sisulises väärtuses. Viiakse ju enne esimest tööpäeva malevas läbi ettevalmistav instruktaaž, enne praktilist tööleasumist esimesel tööpäeval on veel üks instruktaaž. Ei tea, kuidas on võimalik 700 inimesele eksamit mõistlikult läbi viia, nii et see ei oleks mahakirjutamine ja naljategemine?

Sel aastal tõi ülikool oma välisvahetuse ära Tartusse. On ju meil siin parem ette valmistada pinda välisrühmadele. Kuid juhtus imelik asi: keskstaap ei lugenud neid välisrühmi enam EÜE, vaid suvemaleva omadeks. Ka meie Tartu piirkonna interkomissari nad ei aktsepteerinud. Peale Tartu piirkonna jõupingutusi saadi lõpuks niikaugele, et Krakovi rühm arvati maleva hulka.

Kaks viimast aastat olid EÜE juhtimisstruktuuri jaoks eksperimenteerimisaastad. 1978. aastal otsustati, et kõige paremad võiksid olla regioonid. Üle vabariigi tehti neid neli, staabis oli umbes 10 inimest. Regioon haaras umbes viis rajooni, iga mees tegeles praktiliselt kõigega. Tartu regiooni staap korraldas oma töö natuke teisiti: tehti mitteametlikud piirkonnad, nagu lõpuks sel aastal kogu malevas ametlikult oligi. Ent paika jäid ka regioonistaabid, mis ettevalmistaval ja lõpparuandlusperioodil tegid ära keskstaabi tööd väga palju lihtsustava ja kergendava töö. Suvel aga tundus seesugune vahelüli piirkonna ja keskstaabi vahel võrdlemisi küsitava väärtusega olevat. Kannatas operatiivsus, paljudel puhkudel ka informatsiooni täpsus. Võis jääda mulje, et meil on hästi palju häid mehi, keda igasugustesse staapidesse panna. Tegelikult aetakse piirkonna tegijaid tikutulega taga.

Keskstaap ja EÜE sektor on hädas heade rühmakomandöride leidmisega. Teame aga väga hästi, et suvel töötavad majandites nn. mustad jõugud. Kui küsida neilt meestelt, miks nad «musti jõuke» teevad, siis tuuakse üheks peapõhjuseks meie praegust rühmapäevikut, kus iga kopikas tuleb umbes kümnest lahtrist läbi kanda, ning üldse üha suurenevat paberimõllu EÜE-s. Selgub, et oma võrdlemisi umbropsu täiustamisega tõukame potentsiaalseid malevamehi malevast eemale. Ülikooli EÜE sektoril on ka omad ettepanekud maleva paberiasjanduse ja struktuuri parandamise jaoks. Näiteks võiks ellu viia juba 1975. aasta konverentsil Ülo Langeli poolt väljaöeldud mõtte, et rühmakomandörid kutsutaks pärast malevasuve oma tööst suuliselt aru andma. Selle arvel saaks paberi hulka kindlasti vähendada. Palju abi loodame ka malevapatrioodilt, selle aasta Tartu piirkonna komandörilt, õigusteaduskonna diplomandilt Rein Frolovilt, kelle diplomitöö puudutab juriidilisi probleeme EÜE-s.

OLMEMUREDEST

RIIVO KOTKAS: meele teeb mõruks see, et ühiselamunõukogud peavad sageli tegelema asjadega, millega oleks pidanud hakkama saama kodu ja keskkool: õpetama noort inimest elama ilma papa ja mammata, käsu ja keeluta. Oma sõna peaksid ütlema ka vanema kursuse üliõpilased, nad peaksid olema eeskujuks. Paraku saab tudengistaaži hinnata vaid tekli kulumisastme järgi. Teine probleem on alkohol ühiselamus. Tudengil ei sobi end alkoholijoobes üldse avalikus kohas näidata, kasvõi *alma mater*'i hea nime pärast. Ent suuremad korrarikkumised alkoholijoobes on alguse saanud just ühiselamus. Asjade selgitamisel on välja tulnud, et keegi ei ole püüdnudki sõna sekka öelda. Paljud ühiskondliku töö aktivistid elavad samuti ühiselamus, ent püüavad väga vaikselt läbi ajada. Sekkuvad alles siis, kui midagi on juhtunud.

Kas ei võiks ülikooli juhtkond eraldada mõningaid summasid ühiselamunõukogudele? Mõndagi vajalikku asja ei ole võimalik hankida tsentraliseeritud korras. Võiks anda sektorite ja koridoride varalise vastutuse ka tudengite õlule, siis ehk väheneks lõhkumine.

JÜRI RAIDLA: ühiselamuprobleemidest rääkides jäädakse rohkem kõrvalseisja ossa. Konstateeritakse, et on nii ja tuleks paremini teha. Aga kes teeb, millal teeb, sellest me tavaliselt vaikime, sest see tähendaks kohustuse võtmist enda peale.

Komsomolitöös kasutatakse kahte vahendit, nn. piitsa ja präänikut. Praktika on näidanud, et komsomoli piits tavaliselt eriti edukalt ei löö, präänikut aga eriti ei ole. Piitsa anda on raske, sest kõik oleme ju nagu omainimesed. Asi annaks lahendada, kui hoopis präänik oleks komsomolikomitee käes. Pean silmas sellist võimalust, et teaduskondade bürood suudaksid ise, dekanaadi abita jagada ühiselamukohad fondi piirides. Igaüks saaks aru, et suured pahateod komsomoli ees saladuseks ei jää (elame ju kõik koos!) ja võib-olla järgmine kord enam kohta ei saa. Siis langeks piitsa vajadus hoopis ära.

MART RAIK: minu käes on ELKNÜ TRÜ komitee informatsioonibülletään aastast 1972 nr. 1. Tsiteerin kohta omavalitsusest TRÜ komsomoliorganisatsioonis: «TRÜ rektori käskkiri nr. 146 17. veebruarist 1971. Teaduskonna komsomolibüroo, saanud (a) osakondadest (kursustelt) tulnud nõudmised ühiselamukohtade osas, (b) ühiselamunõukogult ja majandusosakonnalt ka andmed reaalselt jaotada antavate ühiselamukohtade kohta, koostab ... projekti ühiselamukohtade jaotamiseks osakondade vahel ja esitab selle teaduskonna majutuskomisjonile. Teaduskonna majutuskomisjon, kuhu kuuluvad dekanaadi, parteibüroo, ametiühingubüroo esindajad, teaduskonna komsomolibüroo sekretär, teaduskonna olmesektori juhataja, teaduskonna ühiselamunõukogu esimees ja ühiselamu komandant, võttes aluseks teaduskonna komsomolibüroo poolt esitatud projekti, kinnitab. ... ühiselamukohtade jaotamise osakondade (kursuste) vahel.»

Kui veel 1973. aastal võideldi ja vaieldi siinsamas saalis konverentsil omavalitsuse eest, et seda kätte saada, siis nüüd oleme jõudnud selle kuue aastaga puhtalt ja rahulikult maha mängida, me ei tea sellest enam mitte midagi!

(Järg 4. lk.)

„Konverentsi põhiülesandeks on...“

(Algus 3. lk.)

KULTUURITÖÖST

VALEV PLATO: Üliõpilane tahab, et talle pakutavat oleks võimalikult palju ja et see oleks võimalikult heatasemeline. On aga palju näiteid, kus mõnigi asjalik üritus on ära jäänud või kulgenud ebarahuldavalt publiku puudumise tõttu. Rahvaste sõpruse päevade ajal pakuti vaadata «FIX-i» revüüd. Osteti kümmekond piletit. Kümne inimese pärast polnud mõtet «FIX-i» lavale tuua. A. H. Tammsaare juubeli puhul korraldati temaatiline õhtu ülikooli aulas. Kuulajaid oli paarikümne ümber. Samal ajal helises komsomolikomitees telefon. Uue kohviku administraator teatas, et ukse taga tungleb umbes 70 inimest. On püütud otsida põhjusi, miks meil ei ole üliõpilasteatrit. Neid on ka leitud: materiaalse baasi nõrkus, juhendaja puudumine, kaadrivoolavus. On seatud kahtluse alla ka see, kas üliõpilasteater suudab vaatajale midagi pakkuda. Kõik need probleemid on lahendatavad, kuid tingimusel, et leitakse üks inimene, kellest saaks teatri eestvedaja.

Üliõpilaspäevi tähistati Tartus esmakordselt 1965. aastal. Sellest ajast peale on kulgenud nende korraldamine tõusude ja mõõnadega. Sügisesed üliõpilaspäevad peaksid olema eelkõige Tartu tudengkonnale, Eesti üliõpilastele. Külaliste kutsumiseks on kevadised rahvaste sõpruse päevad. Üliõpilaspäevadel võiks olla kohtumisi vilistlastega, need võiksid olla ka lahtiste uste päevad abiturientidele.

Koostöös komsomolikomitee ja TRÜ klubi vahel on märgata paranemist. Tahaks loota, et need kontaktid uuel komiteel veelgi tugevneksid.

Klubil on ilus aed. Praegu on see aga joodikute pesapaik. Kas ei leiaks klubi koos ülikooliga võimalust aeda rekonstrueerida ja hakata seda kasutama ürituste korraldamiseks?

Tahaksin tänada noortemaja «Sõprus» direktorit. Kui oli häda ruumiga, transpordiga, võimendusega, oli alati üks mees, kes hädast välja aitas — see oli Riho Illak.

KATRIN SAKS: Teatriklubi on praeguseks oma töö praktiliselt lõpetanud, s. t. eksisteerib ainult paberil. Praegune klubi, millele kunagi aluse pani Jaak Allik, loodi eesmärgiga ühendada teatrihuvilisi üliõpilasi, et ei tuldaks kokku ainult vaatama, vaid ka ise midagi tegema. Kavas oli uurida teatri ajalugu ja teooriat, ent selliseid huvilisi ei leidunud. Kaks aastat tagasi hakkasin mina teatriklubi juhtima. Situatsioon näis olevat soodne. Teatris käiakse palju, teater on popp. Teatris käimine on muutunud isegi teataval määral prestiiži küsimuseks.

Alustasime loengutesarja «XX sajandi teater», lektoriks dots. Valeri Bezzubov. Sügisel tuli 15 inimest, kevadeks kuivas auditoorium hoopis kokku. Leiti, et üliõpilane kuulab päev otsa niikuinii loenguid, teatriklubis võiks pakkuda midagi muud. Ent mõnd lavastajat külla kutsuda selleks, et teada saada, mida ta lavastusega öelda tahtis või kuidas mõni osa sündis, on mõttetu. Kui see inimesele teatris selgeks ei saa, tuleks alustada ikkagi kaugemalt, teooriast.

Möödunud sügisel alustas «Vanemuise» juures Reet Neimari juhendamisel tööd noorte teatrikriitikute seminar. Taheti koguda huvilised kokku ja panna nad kirjutama. Üritus läks põhja, sest kirjutajaid algul hulgaliselt kokkutulnutest ei saanud.

Meil on külas käinud kaks üliõpilasteatrit — Leningradi Polütehnilisest Instituudist ja Leningradi Arhitektide Maja juurest. Oli suur tegu, et saada nende etendustele publikut. Kui me ei tunne huvi üliõpilasteatrite vastu, mis tõsisest teatrihuvist saame siis üldse kõnelda?

Ma ei eita puudusi teatriklubi organiseerimistöös, ent ka seda tööd ei saa teha ülevalt alla, nagu ei saa ka üliõpilasteater tekkida üksnes komsomolikomitee otsusest selle kohta. Tänavu nähtud malevataidlus annab siiski pisut lootust, et ehk on toimumas nihe aktiviseerumise poole kogu üliõpilastaidluses. Ning ehk leidub kunagi ka grupp huvilisi, kellele oleks vaja teatriklubi.

SPORT

IVAR VALGE: Sport on TRÜ-s alati populaarne olnud. Alati on leidunud üliõpilasi, kes on tahtnud ja suutnud ülikooli nime spordiradadel kõrgel hoida. Sellest räägivad ka NSV Liidu rahvaste VII suvespartakiaadi finaalvõistlustelt toodud kolm medalit. Tõenäolisemad olümpiakandidaadid ülikoolist on Reet Palm, Jüri Poljans ja Fjodor Koltšin. Ent see on tippsport, mille arendamiseks ei saa komsomoliorganisatsioon ja teaduskondade spordiaktiiv palju ära teha. See on spordiühingute töö. Teine asi on massisport. Ülikooli spordijuhtide soov on, et iga tudeng jõuaks temale mõeldud ja korraldatud massiüritustele. Hea on märkida, et viimastel aastatel on toimunud oluline nihe ka massispordis. Uue kvaliteedi sai TRÜ spartakiaad eelmisel õppeaastal. Osales 1502 üliõpilast, s. o. peaaegu iga kolmas sinise tekli kandja. Loomuliku jätkuna pidid paranema ka tulemused. Enneolematu on see, et TRÜ spartakiaadil täidetakse meistrinorme. Kevadel sai sellega hakkama spordimeditsiini V kursuse üliõpilane Jaroslav Safka, kes hüppas kõrgust 2.15.

Spordielu elavnemisele on aidanud kaasa ka selle kajastamine meie ajalehes. Suur tänu ja vahedat sulge Priit Jõele ja kõigile teistele, kes selle oma südameasjaks on võtnud! Aitäh ka TRÜ komsomolikomiteele abi ja hoole eest väljastpoolt saabunud spordidelegatsioonide vastuvõtmisel.

* * *

Rektor prof. ARNOLD KOOP: «Konverents on toimunud väga asjalikus õhkkonnas. Tooni andis komsomolikomitee sekretär aruandekõnega. Sellele järgnesid niisama asjalikud sõnavõtud. Kui silmad kinni panna, siis on tunne, et selles saalis istuvad arukad, targad ... ja küllaltki eakad inimesed.»

Rektori arvates jäi konverentsil puudu nooruslikust emotsionaalsusest, kirglikkusest. Edasi rääkis rektor kriitilisest hoiakust, mis on tänapäeval eriti oluline. Kuid mõisted kriitika ja enesekriitika on üsna ümmarguseks kulunud. Varsti ainult räägime kriitikast ja enesekriitikast, aga elu voolab oma rada edasi. Kriitika eeldab kõigepealt asjatundlikkust, professionaalsust. Kriitikat tehakse inimeste kohta, seepärast peab see olema printsipiaalne, aga ka humaanne, isiksust säästev. Eesmärgiks on ju olukorra parandamine, seetõttu pole sugugi ükskõik, kuidas inimene kriitikale reageerib. Kriitika ei mõju, kui kritiseeritav tunneb, et kriitikat tehakse kriitika pärast, kui kritiseerijal pole moraalset kaalu. Mis kasu on targast ja haritud intelligendist-väikekodanlasest, kui ta suhtub endasse ja oma töösse ebakriitiliselt. Printsipiaalne hoiak kipub meil kaduma. See ei ole probleem mitte ainult komsomolitöös, vaid elu kõigis sfäärides. Oli aeg, kus erak-professionaal võis elada poliitikast, ühiskondlikest probleemidest eemal. Tänapäeval on integratsiooniprotsess niivõrd tihe, et mitte midagi ei tule välja professionaalsest tegevusest ilma sotsiaalse aktiivsuseta. See pole üksnes poliitilise ja ideoloogilise kasvatuse, vaid ka kaaasegse professionaalsuse probleem. Inimene peab mõistma probleeme globaalses ulatuses, tal peab olema vastutustunne kogu inimkonna saatuse eest. See aga nõuab mitte ainult sotsiaalset aktiivsust, vaid ka küpsust.

Kool, kõrgkool, töökollektiivid, ajalehed, raadio, televisioon — kõik kasvatavad. Keda? Konkreetset isikut. Aga sageli on see konkreetne isik ise nii passiivne, et võtab ka kriitikat elutargalt, umbes nii: ähvardagu dekanaat või kirjutagu ajalehed, mida tahavad, kui midagi juhtub, siis mina pole midagi kuulnud. Kriitika ja enesekriitika on omavahel dialektilises seoses. Mida küpsemaks, haritumaks muutub inimene, seda enam peaks temas hakkama domineerima enesekriitika. Täiskasvanud inimeselt tuleb nõuda enesekasvatust, mitte püüda teda elu lõpuni kasvatada. Hariduse saamisega seotud jõupingutused on harjutanud inimest kuni 18—19 eluaastani tublisti tuupima. Rektori sügava veendumuse järgi on meie keskkooli põhipuuduseks formaalsete teadmiste tuupimine. Lapsed jäävad eemale elementaarsetest kodustest kohustustest, intellektuaalne areng jõuab kaugele ette sotsiaalsest küpsusest. See on meie ajastu negatiivne külg, mis progressiga kaasneb. Ent meie ülesanne seisnebki selles, et neid negatiivseid nähtusi paralüseerida. Pole ime, et ühiselamutes korda ei ole. Asi ei ole selles, et valvet pole, et komsomoliaktiiv halvasti töötab, et kasvatustööprodekaanid ei käi kontrollimas. Ühiselamutes pole enam tegemist üksikute korrarikkumistega, vaid osale seal elavatest inimestest on ühiselureeglite ignoreerimine muutunud elulaadiks.

«ÜPP hinne peaks olema sotsiaalse aktiivsuse näitaja. Ent ÜPP arvestusel on levinud sõbramehementaliteet. Kuidas sa ikka ütled kaaslase kohta, et ta pole aktiivne. Ta on ju tulevane pedagoog, spetsialist. Ning selle silumise, puuduste varjamise kõrval kohtame külmust, kui seltsimees hädas on. Ma ei ole veel näinud, et rühmakaaslased oleksid oma raskesse olukorda sattunud sõbra eest kostma tulnud. Meie eesmärgiks on ju terviklik isiksus, mitte abstraktsed koosolekud ja otsused».

Konverentsi sõnavõtud seadsid trükivalmis
RIINA MAASING ja
KÜLLI MUNA

„Paganama pedagoogid!“

«Kõige tähtsamaks nähtuseks koolis, kõige õpetlikumaks vaatlusobjektiks, kõige elavamaks eeskujuks õpilasele on õpetaja. Temas on kehastunud õpetamismeetod ning kasvatuse põhimõte. Tema isik võidab lugupidamist, mõju, jõudu. «Näita mulle oma õpilasi ja ma näen sind.»»

F. Diesterweg

Mul läks korda mõlemaid näha. Kõigepealt muidugi õpetajaid, täpsemalt praktikante. Neid oli 4. septembrist 26. oktoobrini Tartu 7. Keskkoolis koguni 3: MAIRE AINSAR, MERIKE PUNGA, REIN METSALU. Selle aja jooksul jagati õpilastele keemiaalaseid teadmisi.

MAIRE: «Aeg, mil ise keskkoolipinki sai nühitud, on ammu möödas. Seetõttu oli algul siinne miljöö võõras. Kohe nii harjumatu, et muutis pisut närviliseks. Tekkis kahtlus oma õpetajavõimetes.»

Ta jäi mõttesse. Seda viimast ütles ta küll asjata. Arvan nii, sest kui pedagoogilisel praktikal olijate kohta maad kuulasin, ütles Maire juhendaja TRÜ õppejõud Raimond Tani veendunult: «Ainsar on tõesti õige ameti valinud — ta ju lausa sündinud õpetajaks!»

Nii tundus olevat küll! Vähemalt ühes 7. klassi keemiatunnis, millest vabakuulajana osa võtsin.

Tunni teemaks oli «Puhtad ained ja segud». Mis on mis ja miks just nii, sai selgeks küll — teooria vaheldus laboratoorsete töödega, ei puudunud ka pisteline küsitlus. Õpilasi asi huvitas, tundi kuulati hiirvaikselt ja katseid tehti täie tähelepanuga.

Oma algkoolipäevadest on mul meeles vaid kaks definitsiooni: «Ajalugu on hunnik trikke, mis tehakse surnutega» ja «Armastus on funktsioon, millel puudub tuletis negatiivsuspiirkonnas». Vahetunnis pärisin lastelt, kas neil on ka kombeks üht-teist meelde jätta. Läbisegi vastati, et pisut ikka. Humoorikad õpilased ei kaota naljasoont defineerideski. Näiteks.

Õpetaja: «Kas toidu kõrbemine on keemiline või füüsikaline nähtus?» Õpilane: «See on halva koka nähtus!» Õpilane: «Füüsikalise nähtusega on tegu siis, kui lind sööb ja meie teda vaatleme.»

Selle peale ütles 31. aastat keemiaõpetajana töötav Helgi Mägi, et selletaolised juhtumid ei ole haruldased. Pedagoog ei tohi niisuguste viperuste puhul lastega kaasa naerda. Vastasel korral võib vastajas alaväärsustunne tekkida, mis takistab tal edaspidi üldse oma mõtteid ladusalt väljendada.

Staažika õpetaja käest pärisin, kas praktikantide puhul on noorus segavaks või soodustavaks faktoriks. Asjaosaliste ja õpetaja Mäe vahel tekkis pärast seda küsimust väike mõttevahetus, mida kõrvaltvaatajal huvitav jälgida oli.

H. Mägi: «Arvan, et noorel pedagoogil on lastega kergem ühist keelt leida.»

Praktikandid: «Aga distsipliini hoidmine on algul suhteliselt raske.»

H. Mägi: «See tuleb sellest, et rolli sisseelamine võtab aega.»

Praktikandid: «Ikkagi tajuvad õpilased, et me pole veel hoopiski «nagu päris».»

H. Mägi: «Asi on selles, et te ise tunnete end veel tudengitena, mitte pedagoogidena. Küll kõik tuleb omal ajal!»

Õpetaja H. Mägi lahendaski probleemi väga diplomaatiliselt: «Olla õpetaja, s. t. jääda vanusest sõltumata alati nooreks. Silmad peavad naerma, kuid tuleb teha õpetaja häält.»

Sellega nõustusid kõik.

Muredepoolelt rõhutati, et õppematerjal on liiga ulatuslik. Praeguse programmi juures oleks vaja kahe keemiatunni asemel nädalas kolme.

Olgugi et koolisüsteemis peab valitsema põhimõte: kasvatada õpetades (s. t. nii, et kodus iseseisvalt võimalikult vähem teha jääks), on praegune tendents küll vastupidine.

Lisaks neile üleüldistele on noortel õpetajatel veel muidki probleeme.

MAIRE AINSAR: «Algajad pedagoogid peavad erilist tähelepanu pöörama suhtlemisoskuse ja kohanemisvõime arendamisele. See kõik on märksa raskem, kui esimesel pilgul ehk näib!»

Küsimusi oli mul veel hulga. Kas tudengiseisusest on raske lahkuda, kas praegused õpilased mingit hüüdnime pole kinkinud, kas võib rääkida pedagoogikutsumusest?

Maire ütles, et tema puhul küll, sest soov õpetajaks saada tekkis juba 4. klassis. Hüüdnime kohta jäädi vastus võlgu — ei olevat kuulda olnud. Mis ülikooli puutub, siis siit on praktikantidel raske lahkuda, olgugi et tulevane töö on südamelähedane.

Vestlesin V kursuse tudengitega mõni nädal tagasi. Praeguseks on neil kogemusterikas praktika läbi.

Praktikantidel oli koolis huvitav, huvitav oli ka õpilastel. Seda ütlesid Helle, Eduard, Sirje ja Regina tookord pärast keemiatundi. Täpsemalt oli asi nii:

Mina: «On üks laul, mis räägib: «Pole kuhugile põgeneda paganama pedagoogi eest.» Kas see käib ka teie praeguste õpetajate kohta?»

Õpilased (pärast seda, kui olid pisut aru pidanud): «Ei, hoopiski mitte!»

MARE RAND

Tsiviilkaitse

24. ja 25. mail võttis ülikooli juhtkond (53 inimest) osa ülikooli tsiviilkaitse staabiõppusest. Isikkoosseis oli õppuseks hästi ette valmistunud ning täitis kõik ülesanded. Juhtkonna ettekanded olid sisukad ja täpsed. Rektor avaldas käskkirjaga kiitust hea ettevalmistuse ja esinemise eest õppeprorektor V. Haamerile, õppeosakonna juhatajale M. Salundile, haldusprorektori asetäitjale A. Lüüsile, dekaanidele V. Pastile, A. Virule, ja A. Liimile, tsiviilkaitse staabi liikmeile L. Kupermanile, R. Rebasele ja V. Kotovile.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem

Pildil: rektor prof. Arnold Koop juhatab sisse järjekordse õppuse.

Ühiskonnateaduste konkurss

Möödunud kuul vaatas žürii läbi NLKP ajaloo, poliitilise ökonoomia, filosoofia ja teadusliku kommunismi kateedrites koostatud 68 võistlustööd. Esikoha vääriliseks peeti 7 tööd, teine koht anti 13 ja kolmas koht 17 võistlustööle. Kõik I, II ja enamik III koha töid suunati edasi VIII üleliidulise ühiskonnateadusteala üliõpilastööde konkursi vabariiklikku vooru. Kõige enam töid esitati meie konkursile poliitilise ökonoomia kateedrist (23), kõige enam töid suunati vabariiklikule konkursile NLKP ajaloo kateedrist (11).

Filosoofia kateedri töödest said esikoha **Karl Lusti** (ajaloot.) uurimus «Eneseteadvuse mõiste probleem» (juhendaja prof. J. Rebane) ja **Jaan Kivistiku** (füüsikaos.) töö «Vastandite võitluse ja ühtsuse vahekorrast» (juhendaja dots. R. Vihalemm). Esimeses töös on suure allikmaterjali alusel ning kõrgel teaduslikul tasemel analüüsitud eneseteadvuse probleemi käsitlusi marksistlikus filosoofias ja psühholoogias. Teises töös lähtutakse V. I. Lenini teesist, et vastandite ühtsus on tinglik, ajutine, suhteline, vastandite võitlus aga absoluutne. Autor tõestab, et probleem ise taandub lõppkokkuvõttes dialektilise loogika olemusele ja selle kujunemisele ühiskondlik-ajaloolises praktikas. Uurimuses antakse ka veenev kriitika mitmele pealiskaudsele kontseptsioonile selle teesi tõlgendustes.

LEMBIT RAID
(Järgneb.)

Uusi trükiseid

K. Parvel, P. Peets. Majandusliku tegevuse analüüsi teoreetilised alused ja hulgikäibe analüüs. Majandusliku tegevuse analüüs kaubanduses I. Tartu 1979, 78 lk., 400 eks. 15 kop.

Retseptuurilülesannete vastused. (Farmakoloogia praktikum III). Koostanud K. Annuk. Tartu 1979, 50 lk., 1000 eks., 10 kop.

A. Koorits. Ülesandeid kolloidkeemiast. Tartu 1979, 54 lk., 300 eks., 10 kop.

Tiitrimeetria. Praktiliste tööde metoodiline juhend mittekeemiaeriala üliõpilastele. Tartu 1979, 80 lk., 600 eks. 15 kop.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid. (Konsonantühendid). Koostanud Paul Alvre. Tartu 1979, 116 lk., 300 eks., 20 kop.

Übungen zur Hauslektüre. Heft 2. Koostanud T. Mikenberg. Tartu 1979, 60 lk., 200 eks., 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 501. Regivärss. Töid eesti filoloogia alalt VI. Tartu 1979, 106 lk., 400 eks., 90 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 499. Rakkude diferentseerumine *in vivo* ja *in vitro*. Tsütoloogia- ja geneetikaalased tööd II. Tartu 1979, 144 lk., 500 eks., 1 rbl. 20 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 500. Arvutusmeetodid diferentsiaal- ja integraalvõrrandite lahendamiseks. Matemaatika- ja mehhaanikaalaseid töid XXV. Tartu 1979, 132 lk., 400 eks., 1 rbl.

Практикум по фармакологии I. Основы рецептуры. Tartu 1979, 88 lk., 750 eks., 15 kop.

Tervele emale terve laps

SÜNNITUSABI JA GÜNEKOLOOGIA KATEEDER 175

Meie juubelijärgses vestluses rõhutas kateedri praegune juhataja prof. Kadri Gross, et 175 aastat on püüeldud eesmärgi poole — tervele emale terve laps. «Ehk täpsemalt öeldes — tervele perekonnale terve laps.»

25.—26. novembril toimunud teaduskonverentsiga tähistatigi sünnitusabi ja günekoloogia kateedri 175. aastapäeva. Kateeder on üks vanimaid Nõukogude Liidus.

Konverents tõi kokku akušööre ja günekolooge üle kogu Eesti, lisaks külalisi Moskvast, Leningradist, Riiast ja Kaunasest. 36 ettekandes räägiti paljudest tänapäeva sünnitusabi ja günekoloogia aktuaalsetest küsimustest. Kuigi põhieesmärk on olnud kateedri algpäevist peale sama, on aeg teinud ka mitmeid olulisi korrektiive (kasvõi uurimistööde metoodikas).

Oma konverentsiettekandes tutvustaski K. Gross kateedri teaduslik-pedagoogilise tegevuse põhietappe läbi aegade ning alates sellest, kui kirurgia ja sünnitusabi õppetool 1804. aasta lõpul kaheks tehti. Esimeseks sünnitusabi professoriks sai 1805. aastal Christian Friedrich Deutsch. Algus polnud kerge. Tuli murda inimeste senine suhtumine ja esimesi patsiente vastasutatud kliinikusse sõna otseses mõttes tasuta abiga meelitada. See ühes eramajas paiga leidnud kahe sünnitusvoodiga kliinik oli esimene sünnitusabi õppebaas tulevastele arstidele. Võrdlusena tasub nimetada, et praeguses Tartu Kliinilises Sünnitusmajas on 200 kohta! Prof. Deutsch töötas ülikooli juures 1833. aastani. Samal aastal lõpetas ülikooli arstina meie «Kalevipoja» autor Fr. R. Kreutzwald. Juba 1827. aastal oli siin *dr. med.* kraadi saanud eepose koostamise algataja Fr. R. Faehlmann. Prof. Deutschi õpilaste hulgas olid mitmed hilisemad sünnitusabi professorid. Ka järgmine sama õppetooli juhataja prof. P. U. Fr. Walter oli seda. Tema algatusel ehitatigi praeguse sünnitusmaja asukohas kahekorruseline 8 voodiga kliinik. Selle perioodi teadustöö uurimisteemadest kestab mõni tänaseni.

Kui seni oli tegeldud põhiliselt sünnitusabi probleemidega, siis alates prof. Johannes Holstist (1859—1883) alustati günekoloogialoengutega ja kliinikus võeti vastu esimesed günekoloogilised haiged.

Möödunud sajandi 80-ndail aastail olid pöördelise tähtsusega prof. Max Runge (juhat. 1883—1888) günekoloogilised operatsioonid, millega jõuti välja kitsast nn. välkesest günekoloogiast.

Pikemat aega juhatas kateedrit prof. Mihnov (1903—1918), kelle ülikooli toimetistes avaldatud tööd pole tänapäevalgi tähtsust minetanud.

1920—1937 juhatas kateedrit esimese eestlasena prof. Jaan Miländer, kellel oli suuri teeneid erialase kaadri kasvatamisel ja sünnitusabi korraldamisel üle Eesti. Kahjuks ei õnnestunud tal paljusid uuendusettepanekuid ellu viia.

Pärast Teist maailmasõda tuli esmalt ületada uue tervishoiuorganisatsiooni korraldamisega seotud raskused. Selles oli suuri teeneid prof. R. Bernakofil (juhat. 1944—1950) ja praegusel sünnitusmaja peaarstil dots. I. Veermal (juhat. 1950—1958). Tollal alustasid paljud aspirantuuriõpinguid. Ajavahes 1958—1971, kui kateedri ees seisis prof. V. Fainberg, jõudsid praegused õppejõud kandidaadikraadini (H. Jalviste, V. Liivrand, V. Kask, H. Kaarma), V. Meipalu (juhat. 1971—1974) ja K. Gross kaitsesid doktoridissertatsiooni.

Niisugune on põgus tagasivaade kateedri varasematele aastatele.

Teadustöö tänased suunad kajastusid konverentsil peetud ettekannetes. TRÜ toimetiste selleks puhuks välja antud kogumikus võivad nendega tutvuda kõik huvilised.

Pärast juubelit esitasime Toomel kateedris prof. Kadri Grossile kolm küsimust.

Missugused on praegu kateedri kõige keksemad teadustöö teemad?

«Oieti seostuvad need kõik ühega, nimelt perinatoloogiaga. See ongi päris viimaste aastate keskne teema. Kaasaegne meditsiin suhtub lootesse kui patsienti. Uuritakse, kuidas saavutada loote arenguks kõigiti soodsad tingimused. Antenataalse looteseisundi hindamise uurimisest võtab osa kogu kateedri kollektiiv (dotsendid Ü. Leisner, H. Jalviste, V. Liivrand jt.). Tänavu alustasime koostööd üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi vastloodud 5-liikmelise uurimisrühmaga.

Meie kateeder on ainus selle eriala õppe- ja teaduskeskus Eestis. Sellest siis ka paratamatusena meie huvide lai haare. Tegeldakse veel mitmete küsimustega: lapse ja noorukiea günekoloogia (dots. V. Kask), mitmesugused hormonaalsed nihked menstruaalfunktsiooni patoloogia korral (dots. I. Kõiv, prof. K. Gross), antropomeetria (doktorant H. Kaarma), raseda toitumine (aspirant L. Saluste) jne.

Kaasaegne teadustöö tase eeldab probleemide vaatlemist kompleksselt, s. t. koostöös mitmete teiste meditsiini- ja teadusharudega (endokrinoloogia, kardioloogia, biokeemia, antropoloogia, psühholoogia, perekonnauurimine jne.).

Kõik ikka põhimõttel, et meie emad ja lapsed oleksid terved.»

Aga arstide järelkasvu koolitamine, eks ole see võrdselt oluline?

«See on meie otsene eesmärk, põhiline ülesanne. Günekoloogide ettevalmistamisel on juba 30 aastat oluline koht ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ringil. Peame sellist tulevaseks erialaks valmistumist eriti tulemuslikuks. Siin saadakse süvendatud teadmisi, kogemusi teadustööks, ja mis vahest olulisim: kujuneb õppejõudude ja üliõpilaste otsene kontakt.

Mida Te oma eriala esindajana tahaksite öelda noortele naistele ja üliõpilastele?

«Ärge unustage, et olete tulevased emad ja isad. Tervete laste nimel. Muuseas, ÜRO on järgmise aasta deviisiks valinud: SUITSETAMISELE EI!»

Küsimas käis ASSE KOOK

Valter Lenk 50

17. novembril on juubel mehel, kelle õlul lasub ülikooli sport ja kehakultuuriteaduskonna õppetöö. Ülikoolis on Valter Lenk 1962. aastast, kui ta kutsuti sportmängude kateedri juhatajaks. Enne seda oli ta andnud suure panuse vabariigi spordiellu treeneri ja spordiajakirjanikuna. Need ligemale 13 aastat tähendasid kateedrile õppetöö taseme tõusu, teoreetilise töö osakaalu suurenemist, sihipärast tööd õppevahendite koostamisel.

1977. aastast on V. Lenk prodekaan. Ametikirjades lisandub siia «ühiskondlikel alustel», s. t., et palka see töö ei anna. Tööd teeb ta aga rohkem kui palgateenija. Selle vaeva tulemused avalduvad õppeprotsessi heas organiseerimises, tippsportlaste individuaalplaanides, õppeedukuse kõrges tasemes ning just viimasel aastal edus kaugüliõpilastega. Spordi juhtimine ühendab prodekaani ameti spordiklubi aseesimehe tööga. Seda viimast on tal tulnud teha 15 aastat. Erilist rõõmu pakub juubilarile, kui üliõpilasspordi üritused tõmbavad kaasa ja toovad spordirajale arvukalt osavõtjaid, kui vastavad üritused on korraldatud esmaklassiliselt.

V. Lengi sulg on vilgas. Tuleks loetleda arvukaid teatmikke, brošüüre, õppevahendeid. Siia lisandub veel käsiraamatu väljaandmine kehalise kasvatuse õpetajatele. Erilise põhjalikkusega on Valter Lenk pühendunud eesti spordiajaloo uurimisele. Kaitsmist ootabki väitekiri «Eesti Käsipalli Liidu ajalugu».

Kolleegide nimel juubeliõnnitlusega

ATKO VIRU

ideoloogiaotsus

NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsuse vastuvõtmisest on möödunud üle poole aasta. Ülikoolis on täitma asutud vastavat abinõudeplaani. Toimetus pöördus ajalooteaduskonna parteisekretäri KAIDO JAANSONI poole küsimusega, kuidas on asunud otsust ellu viima selle teaduskonna kommunistid, mis seisab neil edaspidistes plaanides.

Raske on ülehinnata NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» tähtsust ajalooteaduskonna jaoks. Meie parteialgorganisatsioon on otseselt otsusele pühendanud kaks koosolekut. 13. juunil analüüsisime oma kollektiivi ja algorganisatsiooni ülesandeid ning võimalusi realiseerida otsust. Lähtusime kahest aspektist: meie tootmistöö (õppeväline ja õppetöö üliõpilastega) ja meie töö iseendaga (et ideoloogiliselt ja poliitiliselt küpsematena täita oma tootmisülesandeid ja rolli ühiskonnas). Koosolek kiitis NLKP Keskkomitee otsuse heaks ja tegi parteibüroole ülesandeks välja töötada abinõudeplaan. Plaani koostamisest võtsid parteibüroo ja dekanaadi juhtimisel osa teaduskonna kõik lülid — nii ühiskondlikud kui ametkondlikud.

Oktoobris oli ideoloogiaotsus taas kõneaineks teaduskonna parteialgorganisatsioonis, kinnitati abinõudeplaan. Plaan on liialt ulatuslik, et seda siin ümber jutustama hakata. Ta suunab meie tööd ülalnimetatud sihtides: õppetöö (näiteks: otsuse seisukohtade realiseerimine ajalooteaduskonnas õpetatavates distsipliinides) ja töö iseendaga («teoreetiliste seminaride temaatika reguleerimine lähtudes otsusest» jne.). Abinõud võib oma laadilt jagada kahte: pidevad, mis suunavad teaduskonna ja tema lülide töid ning tegemisi reaks aastateks ja rea aastate vältel (teaduskonna teadusliku uurimistöö plaanide täpsustamine, kodanlike teoreetiliste kontseptsioonide konkreetne kriitiline käsitlus jne.), ja üksikabinõud, millega me neid suundi praegu hakkame teoks tegema (üliõpilaste kommunistliku kasvatuse uute komplekssplaanide koostamine 20. septembriks k. a.). NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsus on fundamentaalse iseloomuga. Selle evitamine ei jää kampaania objektiks. Otsuses antud suunised jäävad meie töö teljeks lähematel aastatel ja edaspidigi.

VIKTOR MENDUNENI foto

Üks küsimus Leo Normetile

LEO NORMET on sündinud 17. septembril 1922 Pärnus. Lõpetas 1950. aastal Tallinna konservatooriumis Heino Elleri kompositsiooniklassi. 1963. aastast on TRK õppejõud. Tänastele üliõpilastele õpetab eesti, lääne ja kaasaja muusikat ning harmooniat.

Küsimus: *Milline peaks olema ideaaltudeng?*

Vastus: *Ideaaltudeng? Taevas hoidku. Räägitakse, et too on isiksus. Katsu aga isiksust rahulikult raamidesse suruda. Ei mahu sisse ja kõik. Kas pole hoopiski ideaalne see tudengiseltskond, kes istub loengul, kuulab ja kirjutab. Kõik läheb konspekti: faktid ja probleemid, isegi mitte päris naljakad naljad. Küsid midagi seminari ajal, algab suur konspektis tuhlamine. Kohe näha, et sinu loengu ajal pole magatud: konspektis on, mida otsida. Räägid oma loengu ära ja lähed õhtule mõnusa rahuldustundega tehtud tööst.*

Aga see ideaaltudeng? Ta on ülemääraselt uudishimulik. Temal, näe, on veel vähe sellest, et saab hakkama oma erialal ja ütleb ka teised asjad kenasti üles. Ta ei taha teada ainult üht ja teist, vaid veel kolmandatki. Oleks, et käiks rahulikult oma jalgrajal. Aga ei, uitab metsas ringi. Vahel eksib ära ja kas sa siis oskad teda iga kord tee peale tagasi tuua?

Või siis kukub heast peast oma seisukohti välja laduma, vaata, et veel vaidlemagi! Sinul aga, ütleme, ei ole just parajasti vaidlustuju. Mis siis saab?

Selle ideaaltudengiga on kõige ilusam hetk ikka see, kui talle diplom pidulikult pihku pistetakse. Surud südamest ta kätt ja oled siiralt rõõmus. Pealegi, kui ta pärast lõpetamist omadega hästi hakkama saab, võid muuhulgas sõnakese poetada, et näe, oli sinu õpilane.

REET NIKKEL,
TRK III kursus

Harrastusfilmi kaitseks

Nn. X muusa ei ole siinmail kunagi jalgu päris alla saanud. Aastaid tagasi püüdnud midagi ära teha tänaseks tuntud amatöör T. Tamm, kuid tookord tulemusteta.

Teisalt väita, et meil filme üldse ei tehta, oleks vale. Kino- ja fotolaboris valmivad pidevalt uued õppe- ja kroonikafilmid, mida nende spetsiifika tõttu laiem publik ei näe. R. Lepik ja P. Mikkov on õpingute ajal ja ka hiljem saanud valmis mitme mängufilmiga. Nende stuudio «Wellfilm» viimast tööd (esimene 16 mm + heli) «Palat nr. 306» nägime kevadel ülikooli klubis. Paraku jätab soovida nende filmide sisuline külg. Harva on veel keegi mõne filmijupi valmis saanud. (Huvitav oli R. Langi paar aastat tagasi tehtud nn. diskoeksperiment, kus ta kasutas disko ühe komponendina omatehtud paroodilist filmi. Tehniliselt oli see küll nõrk, kuid oma eesmärgi diskol täitis film suurepäraselt.)

Ja ongi kõik. Organiseeritud tegevus puudub. Millest selline seis? Arvan, et põhjusi on kaks. Puuduvad entusiastid oma jõu ja energiaga, mis murraks läbi asjaajamiste rägastikust. (J. Müür: «Praegu kulub meil 90% energiast, et film üldse ära teha.») Filmi tegemine on väga kulukas. Kas ei oleks meil vaja siiski organiseeritud korras oma amatöörstuudiot?

Kõik, keda filmitegemine huvitab, kogunegu 20. novembril kell 20 Pälsoni t. 14—234 (telerituba), või andku enesest teada aadressil Pälsoni 14—103.

Oleks eriti tore, kui huvi tunneksid I—II kursuse tudengid.

JAAN KOLBERG

Kursusejuhendaja
SVALB LEPPIK
võitleb

Pole vaja tõestada, et kursusejuhendajate esmaseid ülesandeid on raugematu hooga kasvav võitlus selle eest, et ühiselamu saaks meile tõeliselt teiseks koduks. Mina olen küll igatahes nii ennastsalgavalt võidelnud, et see maja on mulle tõepoolest teine kodu, sest kogu oma tegeliku elu veedan ma seal. Ja kuidas ka mitte. Vastupidine olukord oleks äärmiselt ebanormaalne, leian ma. Näiteks: üliõpilane Leida N. tuleb kohe õppedistsipliini rikkumise pärast dekanaati kutsuda. Sel päeval, sel kellaajal. Teade tuleb dekanaadist kateedrisse. Kateeder teatab loomulikult kursusejuhendajale. Et Leida N. rikub õppedistsipliini, siis teda loomulikult loengul ei ole. Tuleb minna intrisse. Minu kui kursusejuhendaja rind muidugi paisub mulle osutatud usaldusest ning tingrefleksiks kujunenud tegevusihast. Kasutades loengutevahelist akent traavin ma soliidsust kaotamata intrisse, äratan Leida N-i hellalt — et ta psüühilist traumat ei saaks — pisut pikaleveninud hommiku-unest, vestlen temaga distsipliini tohutust osast õppetöös, aitan tal delikaatselt rüüetuda ja tualetti teha ning kiirustan järjekordsele loengule. See on vaid üks näide. Peale selle kalendaarse graafiku järgi koostatud kontrollretked, kasvatusüritused, vahearvestuste tabelitesse andmete kogumised ja muud, hoopiski ootamatud asjad. Nõnda on siis asja üks pool — inter on tõepoolest saanud mulle teiseks koduks. Üks esimese kursuse jumbuke, kes mind veel ei tunne, pidas mind ükspäev (kui ma üürivõlglasi taga otsisin) kojameheks ja küsis minult usalduslikult vaba solgipange. Lihtsalt vaimustav, kuidas mind omainimeseks peetakse!

Jaa, aga küsimuse teise poolega on lugu pisut keerukam. Minule on inter küll teine kodu, aga mul on kahtlusi, kas ka üliõpilastele. Ta ju võiks seda — teatud tingimustel — isegi olla. Vähenõudlikumatele üliõpilastele teadagi. Noh, ütleme, meie kodus kasvanud linnupojukesed on harjunud prahti ja konisid vaipadele loopima, ülemeelikusehoos pähkli- või mahagonipuust mööblit lõhkuma, jalaga elektrit sisse või välja lülitama, eesrindliku vabakasvatusega kodus võib-olla isegi nurka pissima, rääkimata kardinate kasutamisest kingade viksimiseks. Olen neile kannatlikult seletanud, et vabandage, oodake veel, ülikool pole praegu paraku nii rikas, et teile niisuguseid koduseid mugavusi luua. Aga tingimata jõuame varsti niikaugele: muretseme kallima mööbli, mida on kohe nauding lõhkuda, toome uhked peeglid, mida võite hingevärinaga puruks loopida, ostame kallid tapeedid, mille sodimisel on kah mingi mõte sees, toome uhked vaibad, kuhu augu põletamine on otsekui müsteerium. Mõnele kärsitumale olen soovitanud kodust midagi lõhkumiseks tuua, enne kui ülikooli finantsvõimalused paranevad. Nõnda olen ma rääkinud ja ma arvan, et sellel võitlusel on ka teatud tulemusi olnud. Mõnesse tuppa olen ma ka kodust üht-teist lõhkumiseks tassinud: kaks tooli, ühe vaasi, neliteist savikaussi. Kõik selleks, et ühiselamust kujuneks üliõpilasele tõeliselt teine kodu.

Või ma ei tea: võib-olla pean oma kodust samutl tegema tõelise kodu? Igatahes vaatasin oma korteris juba selle pilguga ringi, et järsku hakkaks nagu midagi lõhkuma... Ikkagi kodu!

O. Lepp

Komsomolikroonika

13. novembril andis ülikooli komsomolikomitee oma soovituse NLKP-sse astumiseks Ülle Lepale (majandust. V k.) ja Jaan Krinalile (majandust. V k.). NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse Vahur Metsatalu (KKT III k.) ja Olev Tensing (ajaloot. V k.).

Arutati olukorda ühiselamutes. Tiigi 14 ühiselamu nõukogu esimeheks kinnitati Mati Luukas (õigust. II k.).

Teaduskondade sekretäridele tehti kohustuseks kindlustada nõutav tööjõud uue teadusraamatukogu ehitusele.

Jagati ülesanded ja peeti nõu üliõpilaspäevade miitingu asjus.

Ülikooli ÜTÜ konverents

toimub esmaspäeval, 19. novembril kell 16.15 keemiahoone ringauditooriumis. Päevakorras:

ÜTÜ 1978/79. õ.-a. aruanne, ÜTÜ põhikirja kinnitamine ja ÜTÜ nõukogu valimine.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

Meil on oma medal

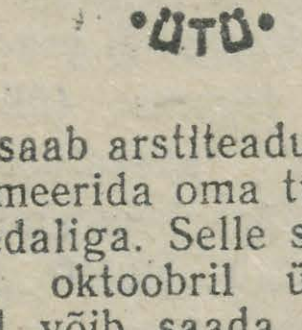

Nüüd saab arstiteaduskonna ÜTÜ taas premeerida oma tublimaid liikmeid medaliga. Selle statuut kinnitati 24. oktoobril üldkoosolekul. Medaleid võib saada võistlustööde eest aastas kõige rohkem viis. Need antakse silmapaistva organiseerimistegevuse eest (eeskätt õppejõududele) ning tagajärjekate tulemuste eest üleliidulisel konkursil. Medal antakse kätte kord aastas arstiteaduskonna päeval. ÜTÜ auhinnameene valmistas «ARS», teeneid mõttest teostuseni on nõukogu esimehel E. Vasaral, M. Gusil ning L. Rägol.

JAAK ARU

Juristid Lahemaad avastamas

Ökoloogiliste probleemide üha suurema päevakajalisusega käib ökologiseerimine ka õigusteaduse vallas. On tõusnud ja arvatavasti tõuseb veelgi maaõiguse ja looduse õigusliku kaitse osa tulevaste juristide õppeprogrammides. Looduskaitse ja maakasutamise praktiliste küsimustega tutvumiseks käisid tulevased juristid 2.—3. novembrini Lahemaal (Tartu—Rakvere—Viitna—Palmse—Käsmu—Võsu). See oli juristide esimene õppeekskursioon Lahemaale. Bussisõiduaega kasutati väikeste ettekannete kuulamiseks, et hiljem kohal olles näha paljusid asju teise pilguga. Tutvusime ka looduskaitsealal asuva Rakvere rajooni ühe parema majandi — «Energia» kolhoosi — ning samuti «Viru» kolhoosi tootmise ja õigusteenindusega.

Tagasiteel külastasime A. H. Tammsaare sünnikodu. Tahaksin meenutada meie klassiku suhtumist looduskaitsealade asutamisesse. «Meil enestelgi on niisugune paik: väikesed kaljusaared Filsandi tuletorni juures, kus pesitsevad kevaditi hulgana mitmesugused merelinnud. **Väike ime meie väikesel kodumaal. Niisuguseid imesid peaks meil ka mujal rohkem olema, muidu muutub inimese eluase peagi kõrbeks.»**

Kõigi ekskursioonist osavõtnute ühine otsus: oli tore! Peaks kindlasti veel millalgi tagasi tulema.

PEETER JÄRVELAID

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

koosolek on esmaspäeval, 19. novembril kell 17 Uues Anatoomikumis. Osa võtma peavad kõik ringivanemad.

JAAK PÕLDMÄE

12. novembril lahkus meie hulgast eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsent Jaak Põldmäe. Varakult katkestasid raske haigus ja surm viljakalt alanud elutöö. Jaak Põldmäe varisemine manalameheks on suur kaotus eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedrile ja kogu meie vabariigi kirjandusteadlaste perele.

Jaak Põldmäe sündis 6. novembril 1942. aastal Tartus, õppis Omski oblastis Tšeriaki 1. Keskkoolis, siis lühikest aega Tartu 5. Keskkoolis, seejärel Elva Keskkoolis, mille lõpetas 1961. aastal. Ülikoolis õppis ta aastail 1961—1967 kirjandust, süvenedes kiindunult sellessesamasse teadusesse, mida teenivad ta vanemadki. Ergas huvi, silmapaistvad võimed ja haruldane töökus viisid teda jõudsalt edasi aspirantuuriaastate ajal, mil ta jätkuvalt keskendus kirjandusteooria uurimisele.

1970. aasta sügissemestril alustas J. Põldmäe õpetajatööd ülikoolis, 1976. aastast oli ta eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsent.

Jaak Põldmäe loengud kirjandusteooriast, esteetikast, eesti lüürikast ja kirjandusloost köitsid üliõpilasi süvenemise ja sisukusega, samuti sellega, et lektor oli vilgas vahendama uusimaid teaduslikke seisukohti. Silmapaistvate tulemustega töötasid üliõpilased J. Põldmäe käe all seminarides, kirjutasid arvukalt väga häid kursuse- ja diplomitöid. Aastaid oli tema juhendada ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi kirjandusharu.

Õppetöö ja teadusliku tegevuse kõrval jätkus Jaak Põldmäel energiat ja head tahet mitmekesiseks ühiskondlikuks ja teaduslik-organisaatorlikuks tegevuseks. Filoloogiateaduskonna redaktsioonikomisjoni esimehena hoolitses ta teaduskonna publikatsioonide eest, toimetas mitmeid teaduslikke koguteoseid, võttis osa ülikooli noorte teadlaste nõukogu tööst. J. Põldmäe oli aktiivseid liikmeid Emakeele Seltsis, suuresti tema algatusel loodi seal lingvistilise poeetika ja stilistika sektsioon, mille esimeheks valiti J. Põldmäe. Jaak Põldmäel oli hea teadlasemaine ka väljaspool meie vabariiki: ta oli NSVL TA kübeerneetikanõukogu ja NSVL Kõrgema- ja Keskerihariduse Ministeeriumi humanitaarala metoodikakomisjoni liige.

Erakordselt tulemusrikas oli J. Põldmäe lühike teadlasetee. 1971. aastal kaitses ta oma väitekirja «Eesti värsisüsteemid ja silbilisrõhulise värsisüsteemi arengujooni XX sajandil», mille eest talle kinnitati filoloogiakandidaadi teaduslik kraad. Värsiteoreetilistele probleemidele koondus J. Põldmäe edasinegi uurijatöö, kokku ligi 50 teaduslikku publikatsiooni. J. Põldmäe teadlasetöö kaunimaid vilju on monograafia «Eesti värsiõpetus» (1978). See teos annab tervikliku käsitluse eesti värsiõpetusest, on silmapaistvalt novaatorlik, tugineb uutele teaduslikele põhimõtetele, tunduv osa terminoloogiastki on J. Põldmäe enda tuletatud. 1978. aasta lõpul asus J. Põldmäe eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemteadurina kirjutama doktoritööd «Eesti värsi evolutsiooni probleeme». Selle töö katkestas nii valusalt järsk lahkumine.

Jaak Põldmäe teadlasetööst jääb püsiv jälg eesti kirjandusteadusesse. Kolleegid ja õpingukaaslased ei unusta ta seltsivat, suhtlemisvalmis loomust, ta teadlasevirkust. Ta õpilased on kutsutud jätkama õpetaja pooleli jäänud tööd.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder

Killud mosaiigis

ülikool olümpia

Võtan sobiva killu ning asetan selle paika, seejärel teise ja kolmanda. Tasapisi tuleb kujundile värvi ja ilmet, siis panen kohale viimase kivi ning valmis see ongi. Mu ees on mosaiikpilt — kujund, mis on tervik.

...Veel on Krõlatskoje sõudekanali veetee rahulik. Vaikus enne tormi. Lähtejoonel on naiste neljased. Kõlab signaal ja nad lähevad. Valged vahuviirud tähistamas paatide teed, ergutushüüded kaldalt nagu aluseid lükkamas — nii nad lähevad, et saavutada momendi tähis, spartakiaadi kuld. Aga ühele paatkonnale saaks nüüdne võit ilmselt tähtsamaks hetkevääringust. Nõukogude Liidu koondise paaris neljane töötab kellavärgi taktis ja nii nad ongi finišis, pingutuste pärjaks spartakiaadikullad. Ja nendest räägitakse nüüd kui kindlatest olümpial sõudjatest. Pole see tee olnud kerge, pole olnud kaotustest puutumata, aga nii tuleb trots ja tahe revanšeerida.

Nõukogude Liidu neljase paatkonna eessõudja on kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane **Reet Palm**. Tema tõi Eesti NSV-le VII rahvaste spartakiaadi esimese kuldmedali.

...Päev-päevalt olid meie sõudmistreenerite näod üha mornima ilme võtnud. Ja polnud ka ime, ühel meie paraadalal oli meeste finaalides ainult üks Eesti paatkond. Selles paadis istujad olid aga teenekamad kõigist: **Gennadi Kinko** ja **Tiit Helmja**. Neid mehi ei saa vaadelda üksi, oma ajast lahus. Nad tulid siis, kui Eesti sõudesport hakkas jõudma tippu, ja kui nad nüüd, pärast spartakiaadi, spordist läksid, oli ka Eesti sõudesport etapi läbinud, jõudnud nagu tagasi algusse. Selles oma viimases finaalis andsid sportlased maksimumi — kui mitmes kord. Kohe jäädi küll maha NSV Liidu koondise kahest paatkonnast ja esialgu teistestki. Maruline lõpupingutus tõi 37-aastase Gennadi Kinkole ja 34-aastasele Tiit Helmjale spartakiaadipronksi.

Praegu ülikoolis KKT III kursusel õppiv Gennadi Kinko jättis spordi. Seda pikka sportlaseteed kroonib aga austus. Vabariiklik spordikomitee autasustas G. Kinkod oma teeneteplaadiga.

...Seda medalit juleti loota vaid salamisi. Aga mida aeg edasi, seda enam toitu said lootused ja Eesti koondise spartakiaadiplaanides oodati aerutajailtki kohta esikolmikus. Tooma pidi selle Nottinghami regativõitja Jüri Poljans. Ja võistlus kinnitas ootusi. 500 m distantsil süstadele oli valgevenelane Vladimir Parfinovitš väljaspool konkurentsi. Seda ägedam tuli võitlus teiste medalite pärast. Otse finiši eel pidi meie mees hõbeda loovutama. Selle võttis ägeda spurdiga norralane Einar Rasmussen. NSV Liidu meistrivõistluste arvestuses tuli Jürile hõbemedal.

KKT II kursuse üliõpilane **Jüri Poljans** on olümpiakandidaat. Juba sellel aastal oli tal koht NSV Liidu koondises olemas ning sõit MM-võistlustele niisamahästi kui kindel, siis tuli aga kukkumine treeningul... Olümpial tuleb Poljansil sõita ilmselt kahesel.

...Kohtuniku vile kutsub mängijad väljakule. Hetk veel ja tsentrid hüppavad õhkuvisatud palli järele. Kaitsemängijad toovad palli üle, sööt äärele ja tuleb pealevise.

VII spartakiaadil mängiti korvpalli Kaunases. Meie pallisõbrad pidasid päkka noorele **TRÜ naiskonnale.** Ja tüdrukud läksid iga matši hästi mängima. Vaid harva lõi välja väsimus, ka rikkalikke mängukogemusi polnud kusagilt võtta. Treenerite Arnold Selge ja Ilmar Kullami juhitud võistkond suutis ennast ületada. Võideti kõrgliiga naiskondi, sealhulgas ka hiljem hõbeda pälvinud leedulannasid. Ilmselt pole tubliduse mõõdupuuks alati mitte medalid ja punktid, vaid hoopis see, kuidas nende eest on võideldud. Spartakiaadil tuli TRÜ naiskond seitsmendaks.

...Spartakiaadituli kustus. Sai aeg kokkuvõtteid teha. Meie ülikoolist oli VII rahvaste spartakiaadi võistlustules 48 üliõpilast. Koguti 132 punkti ja oldi Eesti kõrgkoolide seas parimad. Medaleid saadi 4 — üks kuld, kaks hõbedat ja üks pronks. Mida öelda kommentaariks? Nigelaks jäi kergejõustiklaste saak, medaleid ei tulnud. Kõik autasud võeti veest — aerutamises, sõudmises ja ujumises. Üks kadumatu mure aga kummitab. Mis saab Tartu ja ülikooli veespordist ilma baasideta.

Siis panen kohale viimase kivi ning mosaiikpilt saab valmis. Tükk-tükilt kokkupanduna on taastunud tervik, meenunud sellesuvine tähtsündmus spordis — VII rahvaste spartakiaad. Iga tervik on aga osake veel millestki suuremast. Spartakiaad — see on esimene kild olümpiamosaiigis.

RAIVO LOTT

* SPORT * UUDIS * SPORT * UUDIS

*

Nädalavahetusel peeti Tartus XI Georg Hackenschmidti mälestusvõistlused klassikalises maadluses. 180 matimehe hulgas oli külalisi üle Nõukogude Liidu, aga ka kümme maadlejat Soomest. TRÜ oli esindatud 10 mehega. Toredalt võistles kehakaalus 68 kg KKT II k. tudeng Arvid Leiumaa. Alistanud järjest seitse vastast, nende hulgas ka Eesti meistrid M. Mitrauskise ja S. Kure, oli Leiumaa jõudnud finaali. Siin tuli küll alla vanduda soomlaste olümpialootusele T. Sipiläle, kuid tubli teine koht ning õigus nüüdsest kanda meistersportlase märki olid käes. Veel üks hõbe tuli ülikooli. II keskkaalus pälvis selle Peeter Laasik (spordimed. III). Teised TRÜ maadlejad esikolmikusse ei pääsenud.

*

Tallinnas «Kalevi» meistrivõistlustel naiste võrkpallis olid võidult võidule sammunud kahe kõrgkooli — TPedI ja TRÜ naiskonnad. Viimases voorus olidki esikohapretendendid vastamisi — 3:1 võit ja «Kalevi» meistritiitel läks tallinlastele.

*

Pühade ajal mängiti Haapsalus Eesti karikale meeste korvpallis. TRÜ meeskond sai poolfinaali vastaseks Tallinna «Standardi», kellelt tuli kaotus vastu võtta. Mängus kolmandale kohale võideti 94:85 Tallinna «Metallisti». Karikavõitjaks tuli Harju KEK.

*

Algasid ka 1980. a. Eesti meistrivõistlused naiste korvpallis. TRÜ II võitis Rapla 101:55 (43:31) ja Narva naiskonda 79:62 (45:40). Kaotuseta püsivad TPedI ja TRÜ II.

*

TRÜ KKT sportmängude kateedri eestvedamisel saab nüüd teoks uus algatus. Esmakordselt toimuvad kõrgkoolide teaduskondadevahelised korvpallivõistlused. Need viiakse läbi turniirisüsteemis 15. novembrist 16. detsembrini. Finaali jõuavad juhendi järgi 8 meeskonda ja 6 naiskonda.

Ülikoolist asuvad võistlustulle meeskondadest õigusteaduskond ja arstiteaduskond ning naiskondadest arsti-, majandus- ja matemaatikateaduskond. 15. novembril peeti EPA võimlas esimesed mängud. Tänа võisteldakse Turu tänava võimlas ja mängud algavad kell 18. 17. novembril mängivad naiskonnad KKT võimlas (algus kell 14) ja 18. novembril meeskonnad EPA võimlas (algus kell 14). Tulge vaatama!

TÕNU SIKKUT, RAUL ROOMUS, RAIVO LOTT

Ootame oma kunagisi õpilasi

Sel sügisel täitus kakskümmend viis aastat ajakirjanduse õpetamise algusest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Ligemale kaks ja poolsada selle eriala lõpetanut on siitpeale tööle läinud ja enamasti ka valitud erialale jäänud. Käesolevast õppeaastast on loodud ka vastava eriala kateeder, kes nüüd kõigi lendude lõpetanuid ja õppejõude ühisele kokkutulekule ootab.

Žurnalistika eriala lõpetanute kokkutulek toimub reedel, 7. detsembril kell 12 aulas. Kuulatakse ülevaadet tehtust, samuti teaduslikke ning informatiivseid ettekandeid. Lähemaid teateid saab kateedrist (peahoone, tel. 637), Eesti Raadiost (A. Saar), Eesti Televisioonist (H. Sein) ja «Noorte Hääle» toimetusest (V. Raudnask).

Võrkpallurid alustavad

Pärast väikest vaheaega jätkub ülikooli spartakiaad. Järg on jõudnud võrkpallurite kätte. Laupäeval ja pühapäeval peetakse meeste mängud. Avamatšis 17. novembril on TRÜ võimlas vastamisi möödunud aastal võitnud õppejõud ja majandusteaduskond. Mäng algab kell 15. Üldse peetakse avapäeval kümme mängu, muidugi vaid siis, kui ikka kõik võistkonnad kohale tulevad. Võrkpallivõistluste ajakava on välja pandud igas ühiselamus.

FAKULTATIIVSELT LADINA KEELT

algkursuse baasil õppida soovijail koguneda esmaspäeval, 19. novembril kell 17 keeltemaja auditooriumi 217.

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUSKONKURSS

toimub noortemajas «Sõprus».

Reedel, 23. novembril kl. 18 esinevad ajaloo-, arsti-, bioloogia-geograafia- ja füüsika-keemiateaduskond.

Pühapäeval, 25. novembril kl. 12 esinevad filoloogia-, kehakultuuri-, majandus-, matemaatika- ja õigusteaduskond.

Informatsiooni saab klubist telefonil 75-579.

NB!

Tänane ajaleht ilmub 6-leheküljelisena.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-81/353. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 3 kop. Tellim. nr. 4337. MB-07588.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 Reedel, 23. novembril 1979 XXXII aastakäik

Õppeprorektor õppetööst

Kummad on edukamad, talvised või kevadised sessioonid?

Üldiselt talvised: mullu talvel oli edukus 92,8% ja kevadel 90,2%. Tingitud on see eeskätt õppeplaanide iseloomust, talvel on ilmselt eksameid vähem. Paljud kursused vältavad kaks semestrit ja eksam on kevadel. Kevadine sessioon on seega kokkuvõtlik. Kevadel annab tunda aga kevadväsimus ja kahjuks kipub tulemusi mõjutama EÜE algus.

Eelmisel aastal õppeedukus paranes, ulatudes ülikoolis 90,2%-ni. Mis tingis tõusu? Kas võib rahul olla?

See on parim näitaja, mis ülikoolis kunagi saavutatud. Ehkki tulemus teeb heameelt, ei saa me veel rahule jääda, sest NSVL keskmisest edukuse näitajast oleme allpool.

Edukuse protsent on õppe- ja kasvatustöö **kvantitatiivse** külje näitaja. **Kvalitatiivselt** iseloomustab seda üliõpilaste teadmiste tase, s. o. «headele» ja «väga headele» õppijate arv. Meil on niisuguseid üliõpilasi 50,5%. Selle näitaja poolest oleme NSVL kõrgkoolide seas esirinnas. Tõsi, edukuse kvantitatiivse kasvu reservid on ammendumas, põhitähelepanu tuleb suunata õpetamis-õppimisprotsessi kvalitatiivsele küljele. Siin on võimalused peaaegu ammendamatud.

Füüsika-keemiateaduskonna õppeedukus tõusis 6,7%, majandusteaduskonnas läks tagasi 0,9%. Millest see erinevus?

Õigem on alustada küsimuse teisest poolest. Majandusteaduskonnas on välja kujunenud stabiilselt kõrge õppeedukus ja seda väikest muutust ei oleks õige nimetada mitte tagasiminekuks, vaid lihtsalt statistika piiridesse mahtuvaks kõikumiseks. Loodan, et meie majandusteadlased ei tee siit vale järeldust ega jätka samasuunalisi kõikumisi tulevikus.

Füüsika-keemiateaduskonna nii suur edukuse tõus sai võimalikuks eelkõige seetõttu, et seal on olnud edukus lubamatult madal: üle-eelmisel õppeaastal 78,1%. Tundub, et füüsika-keemiateaduskond on oma nõrgale lülile jälile jõudnud ja asunud stabiilse progressi teele.

Mis saab kursustest, mille edukus on alla 80%? Kuidas on lood võlglastega?

Neid kursusi oli ülikoolis 14. Üle-eelmisel õppeaastal oli 25. Paranemine on ilmne. Erilise tähelepanu all on nende kursuste õppedistsipliin.

Viimane võlgade likvideerimise tähtaeg möödus 1. oktoobril. Pärast seda jäid ülikooli vaid üksikud, kelle võlgade sooritamist takistasid mõjuvad põhjused.

1978/79. õ.-a. lõpetas 789 noort e. 77,6% omal ajal vastuvõetutest. Mullu oli väljalangevus 3,2%. Kuidas hinnata neid arve? Millises teaduskonnas on väljalangevus kõige suurem?

Need arvud on omavahel vahetult seotud ja ei ühe ega teisega saa rahule jääda. Esimest arvu võiks ka nimetada töö kasuteguriks.

Tõsi, oleme saavutanud teatud edu üliõpilaskontingendi säilitamisel. 3,2% on madalaim väljalangevus viimastel aastakümnetel. ENSV keskmine näitaja on 4,4%.

Suurim väljalangevus on füüsika-keemia- (6,9%) ja majandusteaduskonnas (6,7%). Nendes teaduskondades annab tunda osa üliõpilaste nõrk orienteeritus erialale.

Millised õppeplaanilised muudatused tehakse nendel kursustel, kus õppetöö olümpia pärast lüheneb?

Õppeaja lühendamine nõuab õppeprogrammide hästi läbimõeldud kontsentreerimist, sest ka giididdeks-tõlkideks minevatel üliõpilastel tuleb õppeplaan täita. Olümpiamängudel kulutatud aeg arvatakse praktika eest. Olümpiaga seotud probleemidest räägime edaspidi täpsemalt.

Millised on konkreetsed abinõud õppetöö efektiivsuse ja kvaliteedi edasiseks parandamiseks?

Ülikooli rektoraat ja parteikomitee on välja töötanud ulatusliku kompleksplaani õppe- ja kasvatusprotsessi edasiseks tõhustamiseks. Sellest plaanist tulenevad ülesanded õppeedukuse ja üliõpilaste töö parandamise kohta.

Õppejõud täiustavad ja kaasajastavad pidevalt materjale, seostavad neid eluga. Ühiskonnateaduste õpetamisega on orgaaniliselt sisse lülitatud partei ja valitsuse aktuaalsete materjalide tundmaõppimine. Olulist tähelepanu pööratakse õppekirjanduse väljaandmisele, süsteemikindlalt peetakse probleemloenguid.

Ülikooli metoodikanõukogu tegeleb üliõpilaste iseseisva töö tõhustamise küsimustega. Plaanis on ka õppekorpused varustada hea tänapäevase tehnikaga. Teeme eeltöid elektronarvuti abil optimaalse tunniplaani koostamiseks, et hoida kokku üliõpilaste aega.

Üliõpilastelt aga ootame teadlikku suhtumist õppetöösse: eeskujulikku distsipliini, tõsist tööd raamatu ja konspektiga, sihikindlust seatud eesmärkide saavutamisel.

Õppeprorektor UNO PALMI intervjueeris MAARJA PÄRL

24. novembril 1944

35 AASTAT EESTI NSV VABASTAMISEST

Seljataga olid rasked lahingud Velikije Lukist Saaremaani. Pärast Eesti NSV mandriosa vabastamist saksa okupantidest kandusid lahingud Saaremaa lähistele. Meretee Muhumaale läbisime vaenlase raevuka tõrjetule all torpeedokaatri tohutu suurel torpeedol istudes dessandina. Järgnes Muhumaa vabastamine, Muhu tammi ületamine ja lahingud Saaremaal. Vaenlane hakkas kiiresti taganema Saaremaa kaugemasse tipppu — Sõrve poolsaarele, kuhu ta lõplikult «lukustasime» 8. oktoobri ööl Tehumardi verises lahingus. Teel Sõrve sääre sisemusse muutusid lahingud väga raskeks. Kahuritulest oigava ja suitseva maa vabastamiseks tuli võidelda iga jalatäie eest. Tohutu raskusega lööke andsid meie positsioonidele merelt saksa ristlejad. Lahingud, mis kestsid ööd ja päevad läbi, ei andnud aega puhkamiseks. Ööd veetsime lageda taeva all öökülmade käes. Minul kui 917. polgu 2. pataljoni sanitaarrühma komandöril tuli organiseerida ja anda meditsiiniabi haavatutele, vajaduse korral võidelda, relv käes, küll pealetungil, küll kaitselahinguis. Mõlemapoolsed kaotused olid suured. Ainult meie pataljonis langes välja seitse pataljoniülemat, 25 sanitaarinstruktorit ja sanitari. Rivikoosseisust jäi vahepeal polgu kolmest pataljonist järele vaid ühe pataljoni suurune koosseis, kusjuures kõik jäägid koondati 2. pataljoni juurde, mille sanitaarrühma komandöriks olin. See pataljon pidas lahinguid Sõrve poolsaare vabastamise lõpuni.

Mäletan hästi poolsaare vabastamise eelõhtut. Tugevat vastupanu avaldas vaenlane Torgu joonel. Pataljoni meditsiinipunkt asus umbes 50—100 meetrit eesliinist. Sakslaste kaugelaskekahurid tulistasid meie positsioone meeleheitlikult öö läbi ja eriti ägedalt meist mõnikümmend meetrit vasakule. Oli tunne, et iga hetk tuleb otsetabamus. Oli väga palju raskelt haavatuid. Tuli käskjalg korraldusega olla ka meil valmis lahingu vastuvõtmiseks, sest sakslane kavatsevat vasturünnakut. Võtsime sisse positsioonid. Pealetungi ei järgnenud. Vastu hommikut jäi järsku kõik vaikseks. Tuli teade sakslaste taganemisest ja põgenemisest mere kaudu. Jõudsime Mõntu sadamasse. Siin oli mööda metsaalust laiali mitusada paarishobuveokit, hobused olid sakslaste poolt maha lastud otse rakmeis. Nende suurte ardenni tõugu hobuste kummuvad kõhud jätsid sellel Saaremaa viimasel sõjatandril eriti masendava mulje. Rasketel kaugelaskekahuritel olid torud lõhki lastud. Oli autosid, ladusid ja kaks välikatelt tulise kakaoga. Puude otsas rippusid nagu lihakarnis nülitud veised. Välihaiglast ei olnud suudetud haavatuid evakueerida. Üksikud lasud tulid veel merest, kus mõned hitlerlased varjusid suuremate kivide taha ning kõrkjatesse. Sealt nad tulistasidki. Kell 8.40 heisati Sõrve poolsaare tipus meie punane võidulipp. Kell 15 algas võidumiiting. Eesti oli nüüd lõplikult vabastatud saksa anastajatest. Meeleolu oli kõigil hea. Võõrastavana tundus mulle ainult, et polnud enam kuulda kahurimüra ega automaatide ja kuulipildujate tärinat. Õhtul saluteeris Moskva suurtükkidest Eesti NSV territooriumi täieliku vabastamise puhul.

Varsti alustasime jalgsirännakut Saaremaalt mandrile. Maha tuli esimene lumi. Mõne kuu pärast sõitsime uutesse lahingutesse Kuramaale.

Prof. ARNOLD JANNUS,
hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri juhataja

Tagasivaade kõrvalepõigetega

Pühapäev, 18. november. Vana kohviku rõdusaal. Enamiku Tartu tudengite jaoks on üliõpilaspäevad lõppenud. Ent siia kokkutulnute suhtes püsib mul visa kahtlus, et nende jaoks on algav diskussioon «Vaata naerus tagasi» üliõpilaspäevade üks põhiüritusi. Kokkutulnuid pole just palju. Pole just palju neid, kes tunnevad vajadust oma tegevust mõtestada.

Mart Raik: Püüame seekord mitte laskuda organisatsiooniliste probleemide arutamiseni, vaid vastakem kõigepealt kolmele küsimusele: (1) kas antud ajas ja ruumis on vaja vabariigi kõigi kõrgkoolide üliõpilaste ühtsustunnet? (2) Kas selle väljenduseks sobivad üliõpilaspäevad? (3) Kas sellisel kujul, nagu nad olid?

Korraldajad ise pidasid silmas seda, et haarata Tartu üliõpilaspäevade üritustesse kaasa ka teiste vabariigi kõrgkoolide tudengeid. Edaspidi peaks rohkem rõhku panema sellele, et üliõpilased rohkem ise teeksid. Niikaua kui me kutsume esinema tippmehi, võib see ainult süvendada niigi levinud saajamentaliteeti. Praegusel kujul üliõpilaspäevad ei täitnud saajamentaliteedi murdmise ülesannet.

Kõrvalepõige nr. 1 (kurvavõitu)

VÕITLUS TUULEVESKITEGA

15. novembri õhtul esinesid vanas kohvikus holalauljad Hendrik Relve, Aivar Meltsas, Väino Uibo ja Heno Sarv. Hendrik Relve iseloomustas üritust kui luule agitatsiooni, luule toomist lausa kohvilauale.

«Me pole lauljad. Meie muusikaline tase on niisamasugune, nagu igal kolmandal teist.

Me ei ole muusikud, aga ma ei ole iialgi nõus, kui öeldakse, et me oleme haltuuramehed, kes istuvad aga kohvilaua ääres, kruvivad hinda kõrgeks ja püüavad kerge vaevaga pääseda.»

Esinejad, eelkõige õhtu juhiks kujunenud Hendrik Relve, püüdsid nii laulu kui jutuga kuulajaid kaasa tõmmata, ka neid laulma ja mõtlema panna. Ent enamik kohvikusistujaid ootas üksnes, mida neile pakutakse. Nii et esinejad hakkasid end lõpuks tundma nagu koertenäitusel: muudkui astu aga kordamööda ette ja näita oma kunsti...

«Kas keegi teist ei taha laulda?» küsis Hendrik Relve ja pakkus vaatajaile kitarri. Ent tahtjaid ei olnud. Saajamentaliteet jäi sel kohvikuõhtul küll peale.

Aga laulud olid ilusad. Nii et kuskilt otsast vaadatuna võib üritust ka kordaläinuks lugeda.

* * *

(Järg 3. lk.)

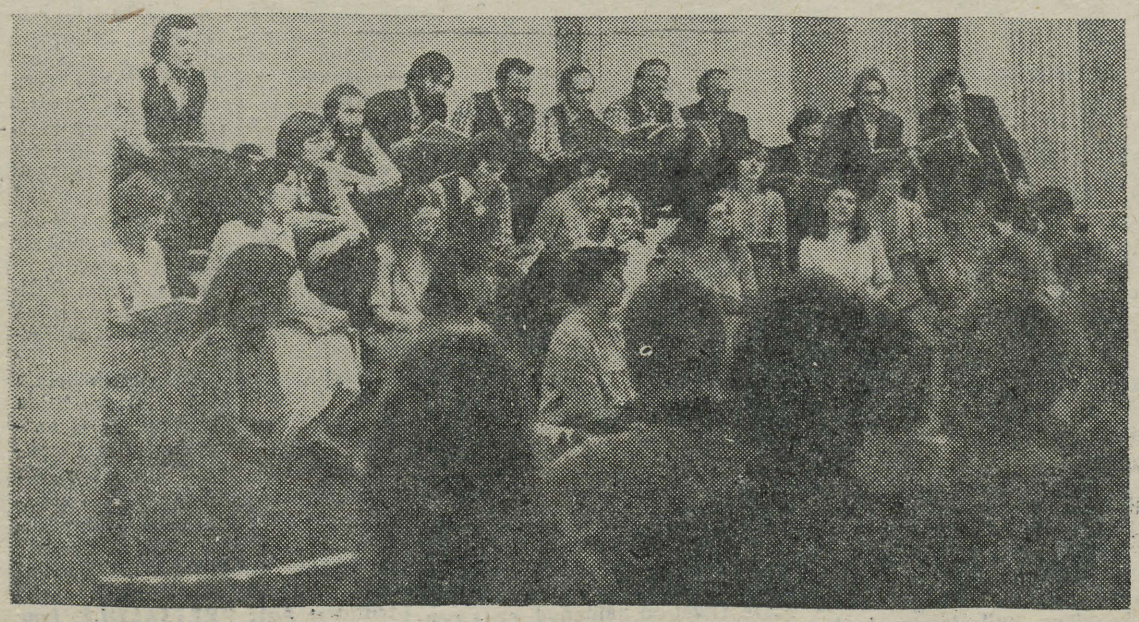

Tõnu Kaljuste ja «Ellerhein»...

Tõrvikuvalgel miitingul...

JÜRI LAANE fotod

ÜTÜ ühendab teadusetegijaid

«Ta on end ise üles töötanud,» tavatsetakse öelda inimese kohta, kes pideva heatasemelise tööga tunnustuse on pälvinud. Seda võib lausuda ka meie *alma mater*'i puhul, sest 867 Nõukogude Liidu kõrgkooli seast saab silma paista üksnes hea tööga.

Väidet sobib kinnitama tõde, et mullusel üleliidulisel kõrgkoolidevahelisel üliõpilastööde konkursil kogus TRÜ 6 medalit ja 3 diplomit. Medalite absoluutarv oli suurem vaid Moskva (9) ja Novosibirski (8) ülikoolil, ent nendes kõrgkoolides on ka tudengkond märksa suurem.

Kuidas teadustööd paremini korraldada, kuidas töötegijaid abistada, seda arutas esmaspäeval TRÜ ÜTÜ (Üliõpilaste Teaduslik Ühing) konverents, mis toimus pärast 9-aastast vaheaega. Et niivõrd asjalik ja konkreetne üritus pidamist väärib, tõendas ka äsja korraldatu. Edaspidi hakatakse ÜTÜ konverentse kokku kutsuma vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Mõned arvud:

✻ Praegu on ÜTÜ-s 57% tudengitest.

✻ 1978. a. juhendas üliõpilaste teadustööd 611 õppejõudu.

✻ 1978. a. esitati TRÜ-sisesele 635, vabariiklikule 408 ja üleliidulisele konkursile 45 tööd.

✻ 1979. a. kevadkonverentsil töötas 46 sektsiooni, kuulati 366 ettekannet. Külla saabus 205 delegaati 41 erinevast kõrgkoolist.

✻ Järgmisel aastal ilmub TRÜ ÜTÜ ajaloo kogumik.

✻ Põhimine ÜTÜ töö tehakse erialaringides.

✻ Taas hakatakse autasustama ÜTÜ medaliga; selle saavad paremate tööde autorid.

✻ Käima on pandud üleülikooliline ringidevaheline sotsialistlik võistlus.

✻ Et koguda võimalikult hea üliõpilaste kontingent, tuleb luua sidemed abiturientidega (need on olemas meedikutel, keemikutel, juristidel).

✻ Püütakse luua tõsised sidemed mitmete NSVL ja välismaa kõrgkoolidega.

✻ Tulevikus (mitte väga kauges) paranevad ÜTÜ ruumid.

✻ Otsitakse võimalusi finantsraskuste ületamiseks ja komandeerimissummade kasvatamiseks. See on üks teravamaid küsimusi.

✻ Arvatakse, et **loominguline päev** üliõpilaste iseseisvaks tööks oleks siiski mõeldav ja vajalik. Eeskirjade rikkumine see ju on, aga niikuinii on ettekirjutusi juba eiratud, sest üliõpilaste koormus on lubatust suurem.

Konverentsil hinnati tehtud töö heaks, võeti vastu uus põhikiri ja valiti ÜTÜ nõukogu, kuhu kuuluvad: V. Peedimaa (ÜTÜ esimees, poliitilise ökonoomia kateeder, vanemõpetaja), J. Sootak (aseesimees, õigust., vanemõpetaja), T. Maimets (aseesimees, bioloogia-geograafiat., üliõpilane), T. Nugis (nõukogu sekretär), S. Nazarenko (ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär), üliõpilased P. Järvelaid (õigust.), M. Ratt (KKT), A. Saluveer (majandust.), A. Käärd (keemia-os.), T. Raus (matemaatikat.), M. Viigimaa (arstit.), P. Raudkivi (ajaloot.), M. Annan (filosoofiat.), M. Einasto (füüsikaos.).

MAARJA PÄRL

Ühiskonnateaduste konkurss

(algus «TRÜ-s» nr. 32)

Samas kateedris valminud töödest anti II koht uurimustele, mille autorid olid J. Dudelzak (arstit., juhendaja prof. L. Stolovitš), V. Davõdenko (füüsika-keemiat., juhendaja prof. R. Blum), G. Zemtsovskaja (arstit., juhendaja v.-õp. J. Tammaru). III koht anti M. Aisengendlerile ja G. Blumbergile (mõlemad füüsikaos., juhendaja R. Blum), H. Korotkovile (õigust., juhendaja v.-õp. A. Pork) ning E. Luurile (õigust., juhendaja v.-õp. I. Gräzin).

Poliitilise ökonoomia alased üliõpilastööd analüüsisid kaasaja kapitalismi integratsiooniprotsesse, valuuta- ja energiakriisi probleeme ning arendasid kodanlike majandusteooriate kriitikat. Sotsialismi poliitilise ökonoomia probleemidest olid esikohal arenenud sotsialismi majandusprobleemide spetsiifika, majandusmehhanismi täiustamise küsimused, tööviljakuse tõstmine ja kvaliteet, tarbimise normeerimise võimalused ja realiseerimise teed ning vabariikidevahelised majandussuhted NSV Liidus. Neist töödest pälvisid esikoha prof. M. Bronšteini juhendamisel valminud majandusteaduskonna III kursuse üliõpilase **N. Puhhi** koostatud «Isemajandamine ja selle täiustamine» ja sama kursuse üliõpilase **M. Lepiku** töö «Tööviljakuse kasvu majandusseaduse toime arenenud sotsialistlikus ühiskonnas» (dots. A. Arraku juhendamisel).

Teine koht anti sama kursuse üliõpilaste M. Hagelbergi, Ü. Sarapuu, J. Reimandi ja D. Straži töödele (juhendajad dots. G., Rekker, dots. I. Larin, dots. Ü. Vanaaseme, v.-õp. E. Hansberg) Kolmandale kohale tulid R. Kinkari ja Z. Dobriani (mõlemad majandust. III k.) ning T. Oossalu (õigust, III k.) tööd, mille teaduslikud juhendajad olid v.-õp. V. Peedimaa, dots. V. Fainštein ja prof. V. Türk.

Teadusliku kommunismi kateedris valminud võistlustööd paistsid silma temaatika aktuaalsuselt. Käsitleti arenenud sotsialistliku ühiskonna poliitilist süsteemi, sotsialistlikku integratsiooni, linnade sotsiaalse arengu küsimusi, noorsoo- ja üliõpilasliikumise probleeme, analüüsiti ja arvustati «postindustriaalse ühiskonna» teooriat, «elukvaliteedi» kontseptsioone, kodanlikus ideoloogias ning Pekingi juhtkonna reaktsioonilist ideoloogiat ja poliitikat. Žürii määras esikoha bioloogiaosakonna III k. üliõpilase **E. Juroneni** võistlustööle «Hiina juhtkonna lõhestuspoliitika sotsialismileeris» (juhendaja dots. M. Murd). Otsuse tegemisel võeti arvesse kasutatud allikmaterjali ulatust ning mitmekesisust, samuti uurimuse head teaduslik-teoreetilist taset. (Töö autor ise veel ei õppinudki teadusliku kommunismi kursust.)

Teine koht anti v.-õp. L. Jatsa juhendamisel valminud tööle, mille autor on V. Rozengaus füüsika-keemiateaduskonna V kursuselt. III koha said psühholoogiaosakonna V k. üliõpilane I. Sildoja (juhendaja v.-õp. V. Mullari) ja eesti fil. V k. üliõpilane R. Pahkla (juhendajad v.-õp. M. Kubo ja dots. R. Vihalemm).

NLKP ajaloo kateedris valminud võistlustööd olid pühendatud NLKP ja ÜLKNÜ ajaloo ning rahvusvahelise noorsooliikumise probleemidele. Esikohad otsustati anda õigusteaduskonna II kursusel valminud töödele, mille autorid on **Andrus Lauren** ja **Peeter Järvelaid.** Esimene töö (juhendaja prof. J. Kalits) käsitles TRÜ komsomoli organisatsioonilist tegevust aastatel 1950—1953. Teises (juhendaja dots. F. Kinkar) analüüsiti juriidiliste rahvaülikoolide osa töötajate kommunistlikul kasvatamisel.

Teine koht anti järgmistele üliõpilastele: R. Kinkarile (majandust. II, juhendajad dots. F. Kinkar ja v.-õp. H. Koop), A. Espenbergile (ajaloot. II, juhendaja dots. J. Ant), A. Paulile (füüsika-keemiat. II, juhendaja dots. E. Kivimaa), T. Maidrele (õigust. II, juhendaja prof. J. Kalits) ja R. Aavistole (õigust. I, juhendaja dots. E. Kivimaa). Kolmandaid kohti anti välja 7. Nende tööde autoriteks olid üliõpilased G. Gorn (mat. II, juhendaja õp. R. Grigorjan), S. Siimann (õigust. I, juhendaja dots. E. Kivimaa), R. Taimsoo (filol. II, juhendaja T. Kolk), K. Kareli (füüsika-keemiat. II, juhendaja dots. kt. E. Braun), T. Vernik (õigust. II), H. Voolma (eesti fil. I) ja K. Tetlov (füüsika-keemiat. II), kelle tööd valmisid L. Raidi juhendamisel.

Žürii tegi kokkuvõtted ka referatiivsete tööde konkursist. Nende tööde temaatika on avardunud ning aktuaalne. Osavõtjate arv suurenenud. Kateedrisiseste konkursside kokkuvõtete tulemusel esitati igast kateedrist umbes 20 paremat referatiivset võistlustööd. Ülikooli žürii pidas neist esikoha vääriliseks: filosoofia kateedrist A. Palumaa, H. Junolaineni ja V. Mironovi töid (juhendajad dots. R. Vihalemm, v.-õp. A. Pork, prof. R. Blum); teadusliku kommunismi kateedrist U. Tamme tööd (juhendaja dots. A. Blumfeldt); poliitilise ökonoomia kateedrist R. Tootmaa (juhendaja V. Peedimaa) ja K. Kazinini tööd (juhendaja dots. V. Fainštein) ning NLKP ajaloo kateedrist R. Graubergi, M. Järvmäe, I. Kikkase ja T. Verniku töid (juhendajad dots. V. Kalits, dots. kt. E. Braun, dots. E. Kivimaa ja L. Raid). Žürii andis välja ka rea teisi ja kolmandaid kohti ning pidas otstarbekaks ära märkida paljusid konkursile esitatud huvitavaid ning sisukaid referaate kõigist kateedritest.

LEMBIT RAID,
žürii esimees

AU-8 keemiku pilguga

Viimasel ajal pöördutakse sageli keemikute-orgaanikute poole, et olge head mehed ja ütelge, mida kujutab endast see vänge haisuga sogane vedelik, mida ametlikult toodetakse ja etiketitud pudeleis müüakse «Toiduhüdrolüsaat AU-8» nime all. Rahva seas olevat selle järele tohutu nõudmine, olevat nagu mingi massipsühhoos lahti läinud ja kõik, kel vähegi midagi viga, tahtvat end sellega ravida. Ühed ütlevad, et imerohi, nagu peoga pühib haiguse minema, teised jälle, et ei saa aru, kas mõjus või mitte, kolmandad, et ei saa sisse võtta — kas haisu tõttu või sellepärast, et liiga hapu.

Mis aine see niisugune on, mida ühed kiidavad taevani, teised manavad maapõhja ning mis otsaga juba «Pikri» lehekülgedele jõudnud? Pudelisildile on aga selge sõnaga kirjutatud «Bioloogilisi protsesse stimuleeriv toitaine»! Tähendab, kui ametlikult toiduaine, siis on selge, et ei tapa ja võib sisse võtta või pealt määrida. Milliseid bioloogilisi protsesse ta stimuleerib? Eks küsigem meedikutelt, mida nemad arvavad, sest igasugune organismi protsesside stimuleerimine kuulub meditsiini valdkonda. Ametliku meditsiini seisukohtadest on mustvalgel teada niipalju, et AU-8 olevat kasulik ainult tootjale! Võib-olla teavad mikrobioloogid midagi selle kohta? Käärimisprotsess on keeruline asi ja mikroobid sünteesivad igasuguseid aineid.

Aga keemikud? Kas keemilisest koostisest on midagi teada? Mida see vedelik sisaldab, kui palju sisaldab jne? Võime julgelt vastata — väga vähe on teada. Teame, et ta sisaldab vabu aminohappeid, vabu rasvhappeid, lipiide, süsivesikuid. Lahus sisaldab ligikaudu 10% tahket jääki, millest 50% langeb rasvhapete ja lipiidide arvele, ülejäänud 50% on aminohapped ja muud. Segu koostis on ilmselt keeruline. Meil on tegemist organismile vajalike ainete seguga, millest osa on otseselt omastatavad. Nii et toiduaine on ta oma koostiselt tõepoolest. Arvestades seda, et ta on saadud toiduainete või väheväärtuslike toiduainete jm. spetsiaalmenetluse teel, sisaldab ta loomulikult neid aineid, mida organism vajab, millest puudus võib olla.

Ühesõnaga — võtame lähteaineid, mis sisaldavad vajalikke komponente, peenendame segu hoolikalt, lisame fermente ja sobivat mikrofloorat ning laseme protsessi käiku. Lõpptulemusena saame paljude ainete segu, millest enamik on organismile vajalikud. Kui organism on «tuimaks jäänud» ja ise ei saa seda keemilist operatsiooni vajaliku edukusega läbi viia või kui ta kasutab toitu, milles midagi puudub, siis nüüd see talle serveeritakse. Mis müstikat siin on! Puhas keemia — selge ja lihtne. Ainult et see keemia tuleb lahti arutada, ja see pole enam lihtne.

Niisugusel menetlusel on ilmselt suured tulevikuperspektiivid toiduainete utiliseerimise mõttes. Võib-olla saab isegi väheväärtuslikke ja raskeltomastatavaid toiduaineid kasutatavamaiks muuta. Siis on aga vaja seda menetlust põhjalikumalt uurida ja see on juba toiduainete-keemikute valdkond. Keemia ülesandeks jääb süsteemi lahtiharutamine, et teda tehnoloogiliselt juhitavaks teha.

TULLIO ILOMETS

AMETIÜHINGUKONVERENTS

13. novembril oli aulas TRÜ ametiühinguorganisatsiooni XXIV aruande- ja valimiskonverents. Päevakorras oli ametiühingukomitee ja revisjonikomisjoni aruanne, uue komitee ja revisjonikomisjoni valimine. Aruandeperioodi kolme aasta jooksul tehtud tööst esitas ettekande ametiühingukomitee esimees H. Kabur. Sõna võtsid dotsendid H. Kurm ja A. Kiris, vanemõpetaja L. Paglant ja H. Ruussaar, dots. kt. V. Lenk ja U. Leisner, klubi juhataja H. Variku, üliõpilased S. Nazarenko, H. Haldna, M. Aunaste, nooremteadur M. Saluveer, plaanija finantsosakonna juhataja O. Andla, õppeosakonna juhataja M. Salundi ja vabarilikiku komitee esimees E. Kaas.

Konverents hindas ametiühingukomitee töö aruandeperioodil rahuldavaks ja võttis vastu otsuse. Valiti 38-liikmeline uus komitee, esimeheks taas Helve Kabur.

Alljärgnevalt avaldame osaliselt komitee esimehe Helve Kaburi aruande.

Õppe- ja kasvatustöö

1978. aastal arvati TRÜ Nõukogude Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Aruandeperioodil kasvas õppejõudude arv 665-lt 700-ni, teaduste doktorite arv 89-st 105-ni, professorite arv 68-st 90-ni, dotsentide arv 228-st 248-ni. Kvaliteedi näitajaks on ka meie üliõpilastöödele antud TA kolm kuldmedalit. Õppetöö paranes pidevalt. Ametiühinguorganisatsiooni jõupingutused peab siin edaspidigi suunama eelkõige sellele, et ülikooli astuja tuleks siia konkreetse sooviga oma ala omandama ning lõpetaks ülikooli, minnes tööle oma erialale.

Rahul olla ei saa õppekirjanduse ja abimaterjalide väljaandmisega. Õppetöö materiaalne baas on paranenud. Majandusteadlased said endale osa õppehoonest Nooruse tänaval, valmis füüsikahoone esimene järk. See viimane ei parandanud töötingimusi mitte ainult füüsikutel, vaid ka matemaatikutel ja filoloogidel. Normide järgi (11 m² üliõpilasele) ja ka tegelikku vajadust arvestades on meil ikkagi väga kitsas. See tingib ka mõnes teaduskonnas paratamatult õhtuse vahetuse, millest vabaneme füüsikahoone teise järgu valmimisel.

Spetsialistide ettevalmistuse kvaliteet sõltub eelkõige õppe- ja kasvatustöö lahutamatust seosest teadusliku uurimistööga. Erakordselt tähtis on üliõpilase enda suhtumine, oskus vastutada selle eest, kelleks saad, missuguseks inimeseks kujuned. Selleks on valminud 1978. aastal uus kommunistliku kasvatustöö kompleksplaan.

Selle töölõigu suunajaks olid meil prof. L. Raid ja dots. S. Maramaa. Eriti tahaks esile tõsta prof. L. Raidi, kes koos dots. V. Kalitsa ning ühiskonnateadlaste ametiühingubüroo esimehe I. Rajasalu jt. on alustanud ülikooli ametiühinguorganisatsiooni ajaloo koostamist. Dots. V. Kalitsa juhtimisel on jätkunud TRÜ traditsioonide uurimine.

Sotsialistlik võistlus

13. märtsil anti 1978. aasta tulemuste eest üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses saavutatud esikoha eest TRÜ-le rändpunalipp ja diplom. Esikoht tõi kaasa ka rahalise preemia. Nii saime premeerida sotsialistliku võistluse võitnud töötajaid kokku 45,3 tuhande rubla ulatuses.

Üleülikoolilise sotsialistliku võistluse kokkuvõtteid oleme teinud kaks aastat. Võistlusjuhendi põhieesmärk on viia võistlus iga kollektiivi liikmeni.

1978. aasta parim teaduskond oli arstiteaduskond, parim ühiskonnateaduste kateeder teadusliku kommunismi oma, teaduskonnakateedritest psühholoogia kateeder, parim laboratoorium kriminoloogialaboratooriumi majandusliku ja õigusliku informatsiooni grupp. Allasutused selgitasid sotsialistliku võistluse parimad neljas grupis.

10 edukamat õppejõudu on saanud mälestusembleemi, parimaks osutunud kateedrid, laboratooriumid ja allasutused — rändvimpli koos diplomiga, parim teaduskond — rändlipu koos diplomiga.

1978/79. õ.-a. selgitati esmakordselt välja üleülikoolilised paremad õpperühmad.

Sotsialistlik võistlus parimate kollektiivide ja töötajate väljaselgitamisena on meil leidnud kindla koha. Piisav ei ole võistluse ühe leninliku printsiibi täitmine, s. o. võistluse avalikustamine allasutustes ning ka komitees endas.

Konkreetselt ja kohusetruult on seda töölõiku komisjoni kaudu juhtinud S. Maramaa ja V. Leping.

Kultuuri- ja kasvatustööst ning klubist

Aruandeperioodi algusesse jäi I üleliidulise taidlusfestivali III voor. Laureaadid olid meie naiskoor, meeskoor ja solist Olaf Prinits. I järgu diplomi pälvisid kammerkoor, liikumisrühm ja rahvakunstiansambel.

1978. aastal anti naiskoorile ELKNÜ preemia. Vahepealsetest kasvuraskustest on üle saamas rahvakunstiansambel, kelle ballettmeister on 1. novembrist Henn Tiivel. Traditsioonilised on paremate taidluskollektiivide kontsertreisid.

Endiselt on raske puhkpilliorkestri olukord. Puudu on osa mängumeestest. Aare Treiali entusiasmi nähes võib loota, et seis paraneb. On täienenud kultuuriinventar.

Olulisemaid probleeme on ruumide nappus, veelgi teravamaks muutus see klubi hiljutise tulekahjuga.

Sihipärasemalt on kultuuriüritusteks hakatud kasutama kohvikuid. Uues kohvikus on sagenenud aga alkoholi pruukimine. Hiljuti võtsime vastu otsuse, millega on ka uues kohvikus sultsetamine keelatud. Uues sööklas hakkavad nüüd kolmapäeviti, laupäeviti ja pühapäeviti toimuma tantsudiskod.

Probleemiks on teistest vennasvabariikidest tulnud üliõpilaste kaasatõmbamine taidlusse.

Olmeküsimused

Juba teist aruandeperioodi pole me ühiselamukohti juurde saanud. Ühiselamud on üle majutatud. See on asja üks külg. Ent palju ükskõiksemaks, hooletumaks on muutunud üliõpilaste suhtumine ühisvarasse, kaaselanikesse, «oma kodu» tundesse. Omavalitsusest ei teata enam midagi. Asjade loogiline jätk on distsiplinaarkomisjoni loomine. Ehk saab karistuste ähvardusel korra majja.

1977. aastal said elamispinna 44 töötajat, mullu parandas oma elamistingimusi 39 töötajat. Selleks aastaks on eraldatud 900 m² üldkasutatavat elamispinda. Aasta algul moodustasime elamukooperatiivi «ROPKA» (36 ülikooli töötajat). Kümnele töötajale eraldati aruandeperioodil individuaalelamu ehituskrunt.

Tervise valdkonda kuuluvatest küsimustest

Nende küsimustega tegeleb 4 komisjoni — tervise, kehakultuuri, ühiskondliku kontrolli ja sotsiaalhoolduskomisjon. Eesmärk on ühine — hoolitseda üliõpilaste ja töötajate tervise ja toitlustamise ning tervisliku vaba aja ja puhkuse veetmise eest.

Erilist põhjust üliõpilaste ega töötajate tervise pärast muretsemiseks pole olnud. Arstipunkti töö põhisuund on õige — profülaktiline. Selle ladusat korraldamist takistavad üliõpilase hoolimatus oma tervise suhtes ja arstipunkti materiaalne baas.

Septembrist alates töötab profülaktoorium uutes ruumides. Probleeme on veel palju, kuid profülaktooriumi uus energiline juhataja Mare Tiivel on näidanud, et ta nendega toime võib tulla.

(Järgneb.)

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjaga dots. Hans REMMI, dots. Feliks KINKARIT, dots. Aadu ARRAKUT.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 75. sünnipäeva puhul valvur Amanda REISMANIT, 70. sünnipäeva puhul valvureid Hilda MUTTIKUT ja Aleksander SIIMONIT, 60. sünnipäeval preparaator Mare KERMAT ja riidehoidja Linda LILLEMETSA ning avaldas neile tänu eeskujuliku töö eest.

50. sünnipäeva puhul õnnitles rektor ning avaldas kiitust kauaaegse tulemusrikka teadusliku ja pedagoogilise töö eest dotsent Feliks KINKARILE ja uurimisrühma juhatajale Aita TAVITILE. Samal tähtpäeval avaldas rektor tänu veel vaneminsener Valentina PISUKESELE. Kauaaegse eeskujuliku töö eest ning seoses pensionile jäämisega avaldas rektor tänu valvur Anni TAMMINILE.

Mitmeaastase hea töö eest ühiskondliku kasvatustöö-prodekaanina avaldas rektor kiitust dots. Leo-Peeter KULLUSELE.

Rektori tänu ka vanemõpetaja Jaan SALMILE ja valvur Hilda REINHOLDILE operatiivse ja vastutustundliku tegutsemise eest keskküttesüsteemi avarii kõrvaldamisel.

Arstiteaduskonna päeva hea organiseerimise eest avaldas rektor kiitust prof. Vello SALUPERELE, dots. Jaak MAAROOSILE, vanemteadur Tiiu VIHALEMMALE, assistentidele Ants PEETSALULE, Ivar VAASALE ja Arno AADAMSOOLE ning üliõpilasele Oleg SEVTSUKILE.

Üliõpilaspäevad. Tagasivaade kõrvalepõigetega.

(Algus 1. lk.)

Veiko Paalma: Enamasti polnudki õhtuti muud teha kui diskole marssida. Oleks tulnud rohkem tegevusvabadust anda neile gruppidele, kes ise midagi teha oleksid tahtnud. Näiteks on filoloogiateaduskonnas palju sahtlisse ja ka avaldamiseks kirjutajaid, kes oleksid võinud oma loominguga esineda.

Mart Raik: Tartu NAK, kuhu kuulub palju üliõpilasi, jäi täiesti teenimatult kõrvale. Nemad peaksid tõesti tulema laiema avalikkuse ette.

Mati Määrits: Üliõpilaspäevad ei liigutanud tegelikult tervet Tartu üliõpilaskonda. Igal üritusel oli keskmiselt mõnisada osavõtjat, kellest paljud võtsid kindlasti osa õige mitmest üritusest. Võiks taastada ülikooli kevadpäevad, et tuua kõik üliõpilased loodusesse, päikese kätte. Üritus tuleks korraldada nii, et kõigil oleks kogu aeg midagi teha.

Katrin Saks: Mul pole midagi loodusesse mineku vastu, ainult et üliõpilaspäevadel on algusest peale olnud teistsugused ideed: solidaarsus kogu maailma üliõpilastega, akadeemiline ühtsus vilistlaste ja üliõpilaste vahel. Üliõpilaspäevadel on pidulikumad, akadeemilisemad traditsioonid.

Külli Muna: Praegusel kujul võiksid üliõpilaspäevad väga vabalt ka lihtsalt kultuuripäevade nime kanda, sest põhiliselt oli tegemist rea kultuuriüritustega. Kaht kõige üliõpilaspäevalikumat üritust — miitingut ja kõrgkoolidevahelist taidluskonkurssi ei saanud just eriti õnnestunuks lugeda.

Kõrvalepõige nr. 2 (asjalik)

Üliõpilaspäevade miiting toimus 16. novembril, rahvusvahelise üliõpilaspäeva eelõhtul raekoja ees. Miitingu algusest andis märku EPA puhkpilliorkester. Siis võttis täitevkomitee maja rõdul kohad sisse presiidium. Jalakäijate silla poolt saabus 34 tõrvikukandjast koosnev kolonn, mille ees kanti lippe.

Miitingul võtsid sõna TRÜ õigusteaduskonna diplomand Rein Lang ja ELKNÜ EPA komitee sekretär Tõnis Seesmaa. Tallinna üliõpilaste tervitused andis edasi ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Henri Soova. Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule saadetava tervituse teksti luges ette ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion.

Tartu Akadeemilise Meeskoori lauldud «Gaudeamuse» saatel lendasid õhku värvilised raketid. Miitingu lõpetas jälle EPA puhkpilliorkester.

* * *

Külli Muna: Selles, et miitingule vähe rahvast tuli, oli osalt süüdi kaks päeva peahoones rippunud kuulutus, mis teatas miitingu toimumisest 18. novembril kell 16.

Madis Kallion: See oli küll kuulutuse tegija käevääratus. Need, kes õiget aega teadsid, lugesid sealt automaatselt välja õige aja ega pannud viga tähelegi. Muuseas, kaks päeva enne toimunud komsomolikonverentsi jätkul sai kõigile delegaatidele öeldud, millal on miiting. Paistab, et informatsiooni ei viidud sealt edasi.

Dots. Advig Kiris: Miiting peab olema seotud teravate päevaprobleemidega, peab olema miitingu nael, programmiline kõne. Peab olema midagi, mida miitingul väljendada.

Mart Raik: Organiseerijate arvates pidi miiting meelde tuletama ka seda, et iga üliõpilane on Tartu linna kodanik. Selleks oli miiting korraldatud linna keskväljakul. Emotsionaalsust pidid lisama tõrvikukandjate kolonn ja muusika.

Dots. Advig Kiris: Üliõpilaspäevade programm pakkus nii palju ja nii kvaliteetset vaimutoitu, et võis tekkida sama reaktsioon, mis ülemäärase ihutoidu puhul.

Andres Ader: Kas ei võiks seesugused üritused olla üliõpilaselu pidevad, aastaringsed koostisosad?

Mart Raik: See on kivi kultuurisektori kapsaaeda. Eks kultuurisekretär Valev Plato võta selle kivi vastu.

Madis Kallion: Idee oli tuua kohale mitte «Apelsini»-tasemel esinejaid, vaid neid, kes on kõrgkoolist välja kasvanud või kõrgkooliga seotud.

Mart Raik: Nihet paremuse poole näen selles, et minnakse Viidingut, Naani kuulama, mitte ei joosta tormi diskole.

Kõrvalepõige nr. 3 (vaimustunud)
KUIDAS VALLUTADA ÜLIKOOLI AULAT

Kes sellele küsimusele vastust tahab saada, küsigu **Priit Pedajase ja Juhan Viidingu** *käest.*

Et nende etteaste ülikooli aulas oli üldse tänavuste üliõpilaspäevade esimene üritus, ütles ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion kõigepealt lavalt alla päevakohased avasõnad. Ta avaldas heameelt selle üle, et üliõpilaspäevade ilusale traditsioonile on jälle hing sisse puhutud, ja selle üle, et TRÜ ja EPA komiteed ettevalmistuste käigus väga hea kontakti saavutasid.

Siis tuli lavale Priit Pedajas ja laulis oma laule eesti luuletajate sõnadele. Publik oli seekord kaugel konventsionaalsusest. Aplodeeriti siis, kui midagi tõesti väga meeldis.

Kui Priit Pedajas oli lõpetanud, tuli lavale Juhan Viiding. Ta luges oma luulet, kommenteerides seda tabavate, pisut tausta loovate repliikidega. See oli intellektuaalne show, *mis publiku nii kaasa haaras, et reageeriti esineja igale sõnale, igale žestile. Publiku ja esineja vastastikuse koosmõju tulemusena sündis tugev elamus. Ilmselt mõlemapoolne, sest pärast etendust arvas Juhan Viiding: sellisele publikule on väga hea esineda.*

Korraldajad olid pisut nagu hämmeldunudki. Keegi poleks osanud arvata, et see mitte eriti pikalt ette planeeritud üritus kujuneb nii ilusaks alguseks üliõpilaspäevadele.

Kõrvalepõige nr. 4 (intellektuaalne)
PROGRESS JA PROGNOOS GUSTAV NAANI MOODI

«Lugupeetud intellektuaalid! Ma kardan, et mul on raske välja pakkuda sellist show'd, *mis õigustaks nii rohkearvulise auditooriumi kohalolu.»* **Nii pöördus pilgeni täidetud Vanemuise tn. ringauditooriumis rahva poole akadeemik Gustav Naan.** *Ent rahvas polnudki ju* show'd *vaatama tulnud, vaid pigem vastust saama elulisele küsimusele: mis saab edasi?*

Me elame demograafilise plahvatuse ajajärgul. Maa elanike arv peaks ÜRO demograafide arvates tõusma 2100. aastaks 12,3 miljardini ning alles pärast seda stabiliseeruma. Ent isegi siis, kui mitte uskuda neid prognoose, võib kindel olla, et ökoloogiline kriis, energiakriis ja muud hädad on inimkonnale tagatud juba täna hommikuks. Akadeemik G. Naani arvates on demograafiline areng üldse kõige vähem mõjutatav, sest naised enamasti sülitavad kõigile globaalsetele probleemidele ja talitavad nii, nagu on programmeeritud nende kollektiivsesse alateadvusse.

Olla prognosist on tegelikult väga raske. Paljude arvates peab korralik prognosist vastu võtma inimeste tellimused ja garanteerima nende täitmise, nagu teenindusettevõte. Ainus hädа kogu asja juures on see, et ajalugu vilistab meie soovidele.

Kuni käesoleva sajandi keskpaigani polnud veel mingeid pikemaajalisi prognoose, heietati helge tuleviku teemadel. Esimene hoiatus inimkonnale tuli 1968. aastal loodud Rooma Klubilt, rahvusvaheliselt futuroloogiaorganisatsioonilt. Rooma Klubi arvates on kõigi häda algus meis, mitte looduses. Ellujäämine on võimalik ainult siis, kui võtame vastu tingimused, mis loodus meile dikteerib. Mõistliku tarbimisega saame müinimumini viia kaotusi, võime veel midagi korrigeerida. Omaenda teadvust tuleb kohandada objektiivse reaalsusega.

Mingit väljaspool meid olevat õnnemudelit ei ole G. Naani arvates olemas. Õnn on üldse inimese ootuste ja nende realiseerumise suhe. Selleks, et olla õnnelik, tuleb õigel ajal oma õnnemudelit korrigeerida.

Küsimused olid vastaja isikust tingitult väga mitmekesised, ulatudes juba alustatud demograafiaprobleemidest UFO-de, Bermuda kolmnurga, religioonide arengu ja väljasuremise ning alkoholismivastase võitluseni.

Kui akadeemik Gustav Naan kohtumise algul kahtles oma võimetes pakkuda meelikõitvat show'd, *siis jättis ta kahe silma vahele kaks asjaolu: omaenda eruditsiooni ja vaimukusega vürtsitatud esinejasarmi, mis auditooriumitäie rahvast, ka püstiseisjaid, üle kahe tunni paigal hoidis.*

* * *

Disko- ja teksakaugete ning sealjuures osavõtjaterohkete ürituste hulka kuulusid kindlasti ka Noorsooteatri «Hamleti laulude» etendus EPA aulas ja Rein Rannapi improviseerimised ülikooli aulas.

Kõrvalepõige nr. 5 (hamletlik)
SÕNADEST SÕRM

ENSV Riiklik Noorsooteater. «Hamleti laulud». Kompositsioon Nõukogude Eesti luulest 1960—1970. Koostanud ja seadnud Mati Unt. Esitavad: I. Lepik, M. Loorits, J. Aarma ja A. Ots. Autorid: B. Alver, J. B. Isotamm, A. Kaalep, J. Kaplinski, V. Luik, U. Laht, K. Merilaas, P.-E. Rummo, H. Runnel, A. Sang, A. Sild, A. Suumann, D. Vaarandi. Esietendus 1977, 1 vaatus. EPA aulas 13. nov. k. 20.

Laval trumm, valge pealuu, mustad toolid. Saadikud eelmisest aastakümnest. Trumm põriseb närviliselt: otsivad, tormlevad mõtted. Kolp — osake kümnendi sümbolist, olematust kompavast Hamletist. Sõnad kui pimeda kobavad sõrmed, otsides edasiteed. Sosin, et teadustusi, on vaid muusika.» Ja küünlavalge pimedus, rida-realt täistuubitud saal. Esimesed akordid imetakse kohe enesesse.

«Pealkirjad ja kavalehed vaid kitsendaksid asja — paneksid raamid ümber.» Imelik jutt, mõtled, seades end mugavamini tooli. Kuskil keegi veel läkastab. Mõni hilineja hüilib põrandat krigistades. Mees laval tõmbleb sinu jaoks imelikult, tagudes meeleheitlikult klahve. Helid, helinad. Läheb minut. Aegamisi kustub kõik. Sa näed ja kuuled, kuid kõik on teisiti. Samas märkad õhus kadumas viimast rohekat akordi. Samas ei tundu Sulle miski imelikuna. Samas tabad öeldud sõnade mõtte.

«Ma mängin kolm seisundit. Lisaks kolm rahvaviisi teemat.» Oled üksi. Üksi inimeste keskel. Ja sulle meeldib see. Suled silmad ja keegi ei ütle, et oled häbematu ja magad. Oled enda sees. Ja sinust läbi voolab muusika.

«Muusika loob välja, atmosfääri. Loob ja hoiab meid endas. Ja me ei taha sellest loobuda.» Hetk — see on vabanemine. Ja helihetked reas. Üks noot, üks vajutus klahvile. Mees laval viskub pillist eemale — see põletab, taas imeb klaver ta endasse. Nüüd on nad üks, mees ja klaver. See on suur valgus. Nägematu, aga tunnetatav. Sa oled piiritult õnnelik ja tahad nutta selle sees.

«Kaks viimast. Seisund ja teema klassikast.» Ses helide möllus lendled sa kaasa. Oled vaba. Piirideta vabadus. Oled kõikjal ja ei kusagil. Oled avali, et võtta, võtta endasse, minna kaasa, endaga kaasa, kõiksusega kaasa, aina enam. See lend, see torm, see pimedus, seetohutupöörlemineselleskõi . . .

. . . Stopp! Kõik noaga pooleks! Sa vaatad ehmunult ringi, sa ei näe midagi, on vaid valus valgus. Keegi «hea inimene» süütas tuled . . . Taas oled eneses. Häbened nagu suudluse pealt tabatu. Ennast? Tuled küll kustutatakse, aga kõik on läinud. Sa oled taas reaalsuses ja märkad, et su naaber haiseb vastikult suitsu järele. Ja äkki tahad sa ära. Ilus, liiga ilus, et olla tegelikkus ses maailmas. Äkki on sul kõigest kõrini ning igatsed vaid kopitanud intritoa järele. Sa pole harjunud. See on ebareaalsus — muusika. Ja juba sa näed, kuidas mees tõuseb kummarduseks ja lahkub. Sa ei hooli ovatsioonitormist, ei tea enam midagi, võtad masinlikult riided, peas taovad väikesed vasarakesed meeleheitlikult vastu keeli, homne seminar jääb ette valmistamata . . .

* * *

Tõnis Seesmaa: Üks ettepanek järgmiseks aastaks: iga kõrgkool võiks üliõpilaspäevadel sisustada ühe päeva.

Andres Lepik: See idee on surnult sündinud. Kui juba taidluskonkursile ei saanud pooled kõrgkoolid (TPI, konservatoorium, ERKI) oma esindajaid saadetud, mis siis veel terve päeva sisustamisest rääkida.

Mart Raik: Pedagoogilises Instituudis ja Kunstiinstituudis paistis huvi küll olevat, TPI kohta ei oska öelda. Võib-olla on selle asjaga nii, nagu kiviga, millele vesi aeglaselt tilkudes augu uuristab, nii et kirvega ei maksagi kallale minna.

Valev Plato: Kõiki kõrgkoole haaravate ürituste alged olid täitsa olemas: taidluskonkurss, RSR-i viktoriin, ERKI näitus siinsamas kohvikus.

Kõrvalepõige nr. 7 (põgus)
KES SIIS KELLE MURDIS?

17. novembri õhtul korraldas RSR uues kohvikus kõrgkoolidevahelise turniiri.

Väljakuulutatud algusajal oli kohvik üsna tühi. Levisid kuuldused, et küllap jääb üritus külalisvõistlejate puudumise pärast ära. Mõned võistkonnad olid siiski kohal. Puudusid EPA ja konservatoorium. Õhtut juhtis ringi vilistlane Raul Mälk. Neljaliikmelised võistkonnad pidid vastama 15 küsimusele.

Edukaks esinemiseks tuli teada, mitu peaministrit on Etioopias maha lastud pärast 1974. aasta revolutsiooni, mis on Šveitsi riigikeeled, kus hoitakse Helsingi julgeoleku- ja koostöönõupidamise lõppakti originaali, nimetada võimulolevad naispeaministrid, millisel NATO riigil pole oma regulaararmeed, lugeda üles föderatiivsed riigid jne.

Võistlejate veenmisoskuse, vaimukuse, ärimehevaistu ja poliitilise taiplikkuse selgitas sõnavõtt. Selles tuli Ekvatoriaal-Guineale suuta maha müüa 10 000 paari «Viisnurga» suuski.

Paraja edumaaga võitis TRÜ (23 punktiga), riburada järgnesid TPI 16, TPedI 15 ja ERKI 8 punktiga.

Kõrvalepõige nr. 8 (visandlik)
ERKI TUDENGITELT TRÜ TUDENGITELE

Vanasse kohvikusse kandsid pidustuste hõngu **ERKI üliõpilaste tööd.** *Kõikides saalides saab kaasa mõelda noorte kunstnike otsingutele.*

Enam väljapanekuid on graafika teaduskonnast (Tali, Sevtšuk, Lukk ja Liinat). Rõdusaalis tutvutakse E. Kamseni kõrgtrükktöödega, diplomitööga «Teater». Värvikujunduste poolest fantaasiarikkad siidtrükktööd (Reinsalu, Puzanov ja Ilo) paeluvad siiski sagedamini. Üksikuid töid on eksponeerinud Mateviciene (nahkehistöö), Pertseva (kostüüm-tekstiil) ja Admann (metallehistöö).

Arvan, et ERKI tudengitel õnnestus meie kohvikukülastajate mõttelendu tunduvalt ergutada. Huvilised on leidnud ja leiavad kindlasti midagi ka enda jaoks.

* * *

Külli Muna: Võiks ju ka teha nii, et iga TRÜ teaduskond sisustaks üritustega ühe päeva.

Meelis Milder: Teaduskondade üritustega katsetati kaks aastat tagasi. Teaduskonnad otsisid ise koha ja korraldasid mõne ürituse, abi saadi ka ülikooli komsomolikomiteelt. Üritused olid mõeldud kõigile, aga praktikas kukkus see välja nii, et näiteks majandusteaduskonna korraldatud õhtul oli 90% publikust samast teaduskonnast. Üliõpilaspäevad ei ole teaduskonnasiseste ürituste jaoks. Majandusteaduskond asub niigi eemal ja puutub teistega vähe kokku.

Mart Raik: Perspektiivikam oleks võib-olla rakendada ürituste korraldamisel huvialaklubisid (filmiklubi, interklubi, RSR jt.).

Jaak Aaviksoo: Peaksime rohkem ringi vaatama laias maailmas, mujalt kogemusi ammutama. Näiteks Krakovi ülikooli juvenaaliad kujunevad alati suursündmuseks tervele linnale. Miks ei võiks sealseid kogemusi rakendada?

Üliõpilasi, nende huve ja vajadusi tuleks teaduslikult uurida, et teada saada, mida neile pakkuda.

Veiko Paalma: Kas on mingi ühine idee, ühised probleemid, mis võiksid ühendada vabariigi kõrgkoolide üliõpilasi?

Mart Raik: Olen kindel, et on, ainult et ma ei oska ühtki neist sõnastada. Selleks tulekski kokku tulla, et saaks üksteisele rääkida oma probleemidest ja et nii selguksid ühised probleemid. Selleks olekski vaja üliõpilaspäevi.

Jaak Aaviksoo: Kunagi pole õnnestunud koondada inimesi probleemi ümber, vaid alles mingi lahenduse, ideoloogia ümber.

Mart Raik: Aga ka ideoloogiat pole kunagi välja töötanud ükskaks inimest, vaid ikka rohkem.

Valev Plato: On vaja üliõpilaste ühtekuuluvust, ühist eneseteadvust. Eneseteadvuse puudumist näitab praegune olukord uues kõhvikus, aga ka ühiselamutes. Sinna võib igal ajal sisse marssida, kes tahab.

Mart Raik: Paistab, et keegi ei tee küsimustki sellest, kas rahvaste sõpruse päevad ja üliõpilaspäevad toimuvad ka 1980. aastal. Et nad toimuvad, tundub kõigile loomulikuna. See, mis siin praegu tehakse, on pigem midagi ajurünnaku taolist, mis oleks pidanud olema juba ammu enne üliõpilaspäevi.

Külli Muna: Aga üliõpilaspäevad toimuvad ju ka tuleval aastal . . .

Madis Kallion: Hea oli, et seekord tuli komiteesse inimesi lihtsalt küsima, kas midagi teha vaja on. Kogu töö ei jäänud funktsionääride õlule. Ka need, kes 10 aastat tagasi üliõpilaspäevi korraldasid ja tänaseni ülikooliga seotud, andsid nõu.

Ning siis andis Madis Kallion üle üliõpilaspäevade diplomid nõu ja jõuga kõige rohkem abiks olnutele, eesotsas ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäride Mart Raigi ja Valev Platoga. Diplomisaajaid oli hulganisti. Nimed ja ametid, nimed ja ametid . . . Umbes nii, nagu need, mis sõidavad ekraanil alt üles telesaate lõppedes. Niisiis, saade on lõppenud. Paistab, et sedakorda sarisaade.

Tagasivaate pani kirja
RIINA MAASING,
kõrvale aitasid põigata
TONU PEETS, REIN SIKK,
REET RIHVK ja ANU PALLAS

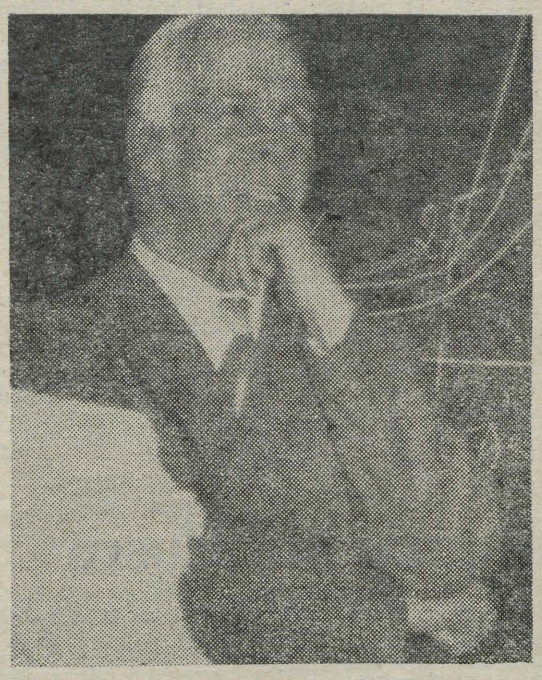

See pilt võiks allkirjatagi jääda. Akadeemik Gustav Naani tunneb ära nagunii igaüks. MEELIS LOKI foto

Kõrvalepõige nr. 6 (lüüriline)
IMPROVISATSIOON REIN RANNAPI SÕNADEGA

MIS? Rein Rannap improviseerib.
KUS? TRÜ aulas.
MILLAL? 15. novembril kell 22.

Siis ta tuli lavale ja ütles: *«Tänasel kontserdil pole kavalehti ega ei ole paremaid, halvemaid aegu, on ainult hetk, milles elame praegu — ja küsimus: kas oskame hoida ühte ja minna nii läbi mere? Ja read lindudest, kes kõrvetanud tiivad. Ning siis seisab laval «aus Taani prints Hamlet», ühes käes pealuu ja teises kõliseb raha. Kõiksus on kaalul kullaga. Kõhklused on veendumustesse maetud: «Jaa, olla, olla, tingimata olla!» Kadugu kaduvik!*

Ja kaduvik kaobki. Pärast etendust ütles Mati Unt, et see tükk tuli soovist sõidutada tänaseid noori eelmise kümnendi luuleilma. Viiekümnendaisse viib teine värsikava Noorsooteatri väikese saali repertuaarist «Kas mõistab järeltulev sugu . . .?» Plaanides on lavastus veelgi varasemast eesti luulest.

MATEMAATIKATEADUSKOND EILE JA TÄNA

Ajalugu on niisugune

Teaduskond asutati iseseisvana alles 1967. aastal. Matemaatika õpetamise traditsioon ise ulatub 17. sajandisse, mil *Academia Gustaviana*'s õpiti sellal ainsana tuttavat elementaarmatemaatikat.

Põhjalikuma õpetamise algus oli aastal 1802, kui filosoofiateaduskonna koosseisu kuulus ka üks matemaatika õppetool: puhta ja rakendusmatemaatika professuur. Õpetamine oli seotud peamiselt füüsika-professor G. Fr. Parrot' ja matemaatikaprofessor J. W. Pfaffi nimega. Põhihuvi oli kaldunud astronoomiale ja kõrgemat matemaatikat loeti ainult aeg-ajalt.

Matemaatika taseme tõus algas 1820. aastal, kui Fr. W. Struvele eraldati astronoomia korraline professuur ja matemaatikaprofessor võis end täielikult oma ainetele pühendada. Sellele kohale valiti M. Bartels, kes oli enne seda 12 aastat töötanud Kaasanis ja muide ka N. Lobatševskit õpetanud. M. Bartels kirjutas esimese matemaatilise analüüsi õpiku Tartu ülikoolis ning pani aluse esimesele matemaatilisele uurimissuunale Eestis — diferentsiaalgeomeetriale.

1850. aastal jagunes filosoofiateaduskond ajaloo-keele- ja füüsika-matemaatikateaduskonnaks, mis 1919. aastal taasavatud ja uuesti eesti õppekeelele üle läinud ülikoolis nimetati ümber matemaatika-loodusteaduskonnaks.

Pärast I maailmasõda moodustasid Eesti matemaatikute tuumiku professorid J. Sarv, H. Jaakson ja G. Rägo. Nende õlule langes ka õppetöö reorganiseerimine. Ilmusid esimesed eestikeelsed matemaatikaõpikud. Doktorikraadi sai esimesena 1925. aastal H. Jaakson.

Pärast Suurt Isamaasõda alustas matemaatikateaduskond tööd 3 kateedri ja 8 õppejõuga. Loodi aspirantuur. Ülikooli juurde asus dotsendina G. Kangro, kes kaitses 1947. aastal doktoriväitekirja ja sai meie juhtivaks matemaatikuks.

Osakonna kiire kasv algas 1950-ndail aastail. 1959. aastal loodi TRÜ-s vabariigi esimene elektronarvutiga varustatud arvutuskeskus. Moodustati uued kateedrid.

1961. aastal jagunes matemaatika-loodusteaduskond bioloogia-geograafia- ja füüsika-matemaatikateaduskonnaks, millest 1967. aasta lõpus sai eraldi füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskond.

Alates 1974. aastast õpetatakse kaht eriala: matemaatikat ja rakendusmatemaatikat (viimast eesti ja vene õppekeelega osakonnale). Matemaatikateaduskonnas on praegu 3 osakonda, 7 kateedrit ja arvutuskeskus. Teaduskonnas töötab 55 õppejõudu, neist 3 teaduste doktorit ja 31 teaduste kandidaati.

Esimesed oma teaduskonna päevad

1978. aastal käisid tollased III kursuse üliõpilased Reet Reiman ja Tiina Tõnnson Jerevanis «mehhmati» (mehhaanika-matemaatikateaduskonna) päevadel. Sealt tekkiski kiiresti mõte: miks neil on ja meil ei ole. Nähti parasjagu vaeva ja esimesed matemaatikapäevad peeti 1.—4. novembrini.

Igakevadiste sõpruspäevade ajal on ikka nõnda, et ei jõuta kogu ülikooli rahva tahtmisi arvestada. Nüüd oli hea võimalus osa saada ka neil, kes muidu suurüritustele polnud kuulama-vaatama mahtunud, ja mis peaasi, võis tutvuda just oma eriala inimestega.

«See aeg ei ole kaugel, kui kõik teaduskonnad oma päevi tähistavad,» ütles avaaktusel õppeprorektor V. Haamer. «Tahaks ainult, et iga teaduskond teeks seda isemoodi, et saaksime rikkalikke kogemusi.»

Esimesed külalised saabusid **neljapäeval, 1. novembril.**

Mõni hetk pärast tutvumisõhtu algust tundus, nagu olnuks üritus vale nime saanud — kõik olid juba tuttavad!

Reedel tutvusid külalised peahoonega, käisid muinasteaduste muuseumis ja kartseris.

«Palun teaduskonna lipu sissetoomiseks püsti tõusta.» Kõlab «Gaudeamus». Nii algas aulas avaaktus.

Prorektor V. Haamer kõneles matemaatika arengust ülikoolis. Saime teada, et prof. Ü. Lepiku juhendamisel luuakse teoreetilise mehaanika kateedri juurde uurimisgrupp.

ENSV TA Füüsikainstituudi vanemteadur J. Lõhmus pidas ettekande «Matemaatika rakendamine loodusteaduses». Matemaatikal on teiste teaduste suhtes esmalt instrumentaalne funktsioon, ta on keel, mille abil saab esitada väga palju struktuure, sealhulgas ka reaalse maailma struktuuri. Kuid see pole kaugeltki kõik. Matemaatika on teistele teadustele ka mõistete ja printsiipide heuristiliseks allikaks. Selles peitub suur potentsiaal edasiarenemiseks. Võrrandid on targemad kui meie ja ka targemad kui nende avastajad.

Dots. O. Prinits rääkis matemaatikuist kui traditsiooniloojaist.

1917. aastal toimus J. Sarve eestvedamisel I matemaatikute kongress (sellest võttis osa ka V. Ernits, kes seekordki saalis oli). Kongressil arutati eestikeelse matemaatikaterminoloogia loomist, et ülikool uuesti eesti õppekeelele viia.

Matemaatikute üle-eestilisi päevi korraldatakse 1929. aastast, tookord olid need Viljandis, nüüd, 50 aastat hiljem, Rakveres. Tahaks loota, et sündinud uus traditsioon asuks võrdväärsena vanade kõrvale!

Dekaan prof. Ü. Lumiste tutvustas teaduskonna eilset ja tänast päeva.

Külalisi oli 23: Tbilisist, Jerevanist, Dnepropetrovskist, Odessast, Voronežist, Vilniusest, Leningradist ja Tallinnast.

TPedI delegatsiooni esindaja ütles: «On ääretult meeldiv niisuguse tava algatamine.» Ja lubas: «Kui te järgmisel aastal sama ürituse korraldate, oleme meie esimesed kohaletulijad.»

Dekaani vastuvõtul ootas delegaate nende üllatuseks ees küpsiste ja pepsiga kaetud laud. Vestlus käis sundimatult elamise-olemise ümber. «Küll teil on tore dekaan,» võtsid külalised asja kokku.

ANNE KIUDORV
(Järgneb)

Miinus kolm

* **Alustavad võrkpallinaiskonnad**
* **Esimene malevoor**
* **Ujutakse kahel päeval**

● Pealkirjas pole sõnade järjekorra viga. Lihtsalt niipalju kahanes pühapäeval alagrupimänge jätkavate teaduskondade-osakondade võrkpallimeeskondade arv. Loobusid KKT III kursus, filoloogiateaduskond ja žurnalistikaosakond (igast alagrupist üks), sest mängu alguseks 6 meest kokku ei saadud. Kaks viimatinimetatut pidasid ühe mängu laupäeval siiski ära (0:2 kaotati vastavalt ajaloo- ja füüsika-keemiateaduskonnale).

Alagruppide ülejäänud neli meeskonda selgitasid finaalipääsejaid. **Alagrupis «A»**, mis võistkondade tasemelt ebaühtlasim, on finaalikohad käes õppejõududel ja spordimeedikutel. Viimastel, tõsi, alles pärast 2:1 võitu hästi mänginud ajaloolaste üle. **Alagrupist «B»** saab teatud üllatusena edasi õigusteaduskonna meeskond (oli parem nii matemaatikutest kui KKT II kursusest 2:0). Füüsikutel-keemikutel, kes kohtuniku ebatäpsusele apelleerides said vaieldava 2:1 võidu KKT II-lt, on edasipääsuks tarvis veel ühte võitu (ees mängud matemaatikute ja juuraüliõpilastega). Üks edasipääseja, KKT IV kursus, on teada **alagrupist «C»**.

Sel nädalavahetusel mängivad naiskonnad, järgmisel nii nais- kui meeskondade alagrupikohtumised lõpetatakse.

● Neljandatena alustasid spartakiaadivõistlusi maletajad. Kolmapäeval maleklubis (Magasini tn.) toimunud loosimise järel sai selgeks, et 7-voorulisest turniirist võtab osa 64 meest ja 10 naist. Esialgse kava järgi on meeste mängupäevad kolmapäev ja reede, naistel aga teisipäev ja neljapäev.

● Spartakiaadi ujumisvõistlused Tähtveres toimuvad kahes jaos. Teisipäeval, 27. novembril naistele ja neljapäeval, 29. novembril meestele. Tarbetu ootamise ärahoidmiseks ujutakse mõlemal päeval teaduskonniti (erandina saab muidugi ujuda ka teiste teaduskondade ajast):

kell 18—19 KKT, majandust. ja filoloogiat.;
„ 19—20 arstit., õppejõud-teenistujad ja bioloogia-geograafiat.;
„ 20—21 ajaloot., õigust. ja füüsika-keemiat.

Kavas on 100 m vabalt ja 4×50 m teateujumine. Ujumispäeva õnnestumise huvides (VTK laskmist meelde tuletades!) maksab neist aegadest ka kinni pidada.

PRIIT JÕGI

uudis ○ sport ○ uudis

✲ **Kõrgkoolide väravpallimeistriks tuli TRÜ meeskond, kes võitis EPA 32:23, TPedI 44:21 ja TPI 44:23. Naiste esikohamängus kaotas TRÜ TPedI-le 12:16.**

✲ **TRÜ meistrivõistlustel laskmises võitis väiksekaliibrilise standardpüssi harjutuse (3×10 lasku) Karl Kontor (KKT IV) 267 s. Naistest oli parim Signe Tamm (KKT III) 259 s. Püstoliharjutus toimub 5. detsembril.**

✲ **Kursustevahelise korvpalliturniiri finaalis oli bio-geo IV parem õigust. IV-st 54:51. Kolmandaks tuli majandust. IV k. meeskond. (4. — žurnalistika III k., 5. — arstiteaduskond).**

INFORMIIN 1979

toimub teadusraamatukogus Toomel 30. novembril kell 16. Selgituseks uutele üliõpilastele niipalju, et sõna (informatsioon + viktoriin) tähistab viievoorulist võistlust raamatukogu teatmestu tundmises ja kasutamise oskuses.

Esimeses voorus otsitakse informatsiooni kataloogidest. Kolmele küsimusele vastamiseks peavad võistlejad teadma kirjanduse leidmise võimalusi alfabeetilisest kataloogist, oskama kasutada süstemaatilise kataloogi märksõnaloendit ja tundma materjali paiknemist perioodika kataloogis.

Teises voorus — informatsiooni otsimine teatmeteostest — esitatakse igale võistkonnale 10 küsimust, millele tuleb vastata 10 erineva teatmeteose abil. Millist teost mis küsimuse puhul kasutada, oleneb juba võistkonna enda nupukusest.

Kolmas voor on küsimusele vastuse leidmine jooksva aasta ajakirja aastakäigust.

Vahelduseks neile voorudele lisanduvad peastvastamise voorud — simultaanviktoriin, kus võistkond peab valima neljast vastusevariandist õige, ja improvisatsioon, kus tuleb leida lahendus mõnele probleemile ülikooli või raamatukogu elust ja esitada see kuni 3-minutilises ettekandes või lavastuses.

Võistluse läbiviijaks on eelmiste aastate eeskujul palutud dots. H. Palamets ja žürii esimeheks raamatukogu direktor L. Peep, kes pärast võistlust teelauas on alati meeleldi vastanud üliõpilaste küsimustele raamatukogu minevikust, tänapäevast ja tulevikust.

Esimese koha saavutanud võistkonda premeeritakse komandeeringuga mõnele ÜTÜ konverentsile NSV Liidu Euroopa-osas võistlejate eneste valikul. Teised osavõtjad saavad kingituseks raamatuid.

Parimad võistlejad (4 üliõpilast) lähevad esindama TRÜ-d ENSV kõrgkoolidevahelisele informiinile Tallinna TA raamatukokku 6. detsembril.

Informiinist osavõtuks tuleb moodustada 3-liikmelised võistkonnad ja registreeruda bibliograafiaosakonnas Toomel kuni 28. novembrini. Erandjuhul saab võistkonda registreerida ka enne võistluse algust. Bibliograafiaosakond annab soovi korral ka konsultatsiooni kataloogide ja teatmeteoste kasutamise kohta.

Kes tahab võistelda individuaalselt, võib lahendada alljärgnevad suure ringi küsimused. Kirjalikud vastused koos allika täpse äranäitamisega esitada kuni 28. novembrini k. 16-ni Toome lugemissaali. Suure ringi küsimuste lahendamine on heaks eeltreeninguks võistkondade informiiniks. Individuaalvõistlejaid autasustatakse samadel alustel võistkondadega ja tulemused tehakse teatavaks võistkondade informiini lõppedes.

LAINE KIIK,
bibliograafiaosakonna juhataja

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. Millises teoses tsiteerib V. I. Lenin K. Marxi tööd ««Uue Reini Ajalehe» teine protsess 8. veebruar 1849»?
2. Mitu artiklit sisaldab ENE?
3. Milline R. Tagore raamat ilmus eesti keeles 1930. a. ja kes oli tõlkija?
4. Missuguse avastuse tegi K. Funk 1912. a.?
5. Mis peitub lühendi I.F.M.C. taga?
6. Kui suur oli Eesti NSV elanike arv 1978. a. 1. jaanuari seisuga?
7. Kes on laulu «Minu ratsu» helilooja ja sõnade autor? (Laul trükiti 1976. a.)
8. 1978. a. on avaldatud Hispaania kujutavat kunsti käsitlev artikkel. Millises ENSV ajakirjas see ilmus ja kes on autor?
9. Mis on Melina Mercouri autobiograafia pealkiri?
10. Leidke mõni venekeelne 1978. a. ilmunud raamat juhtimismängude kohta! (Registreeritud 1979. a.)

Klubi üritused nädalavahetusel

Noortemajas «Sõprus» Esmakursuslaste taidluskonkurss.

Reedel, 23. novembril kl. 18 ajaloot., arstit., bioloogia-geograafiat. ja füüsika-keemiat. Pärast disko.

Pühapäeval, 25. novembril kl. 12 filoloogiat., kehakultuurit., majandust., matemaatikat. ja õigust.

Leningradi mnt. 25 kohvikus

Pühapäeval, 25. novembril kl. 20. Diskoshow.

Diskoprogrammid 27., 29. ja 30. novembril. Üliõpilaspilet kaasa!

«Sophokleses»

Teisipäeval, 27. novembril kl. 18 «Nutust ja naerust teatris» (külaline «Vanemuise» näitleja Helend Peep).

NB! Leningradi mnt. 25 kohviku üritused laupäeviti ja pühapäeviti toimuvad edaspidi ilma laudadeta. Kohtumiseni tantsupõrandal!

Komsomolikomiteesse

kogunegu esmaspäeval, 26. novembril kl. 15 III kursuste komsorgid ja kell 16 IV kursuste komsorgid nõu pidama.

Talvevaheajaks

Karjala Ekskursiooni- ja Turisminõukogu pakub puhketuusikuid jaanuarist aprillini «Kosalma» turismibaasis (35 km Petrozavodskist) suusamatkaks. Tuusik kestab 12 päeva ja maksab 63 rbl.

Pöörduda ametiühingukomiteesse hiljemalt 1. detsembriks.

Uudiseid Toomelt

✲ **Neljapäeval, 29. novembril kell 9 tutvustatakse teadusraamatukogu perioodika lugemissaalis kirjandus- ja kunstialaseid uudisteoseid.**

✲ **On avatud kirjanik Mait Metsanurga 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus; 15. detsembrini on veel võimalik vaadata näitust «Rara physica».**

Raamatuvõlglased

Õpperaamatukogu lugemissaali ei ole raamatuid tagasi toonud:

Allmäe, Ene
Avarjan, Amalia
Einre, Lauri
Fjodorov, Ivan
Haller, Aino
Iljin, Sergei
Järvine, Ene
Kaldmäe, Madis
Kannisto, Ülo
Koser, Aino
Kuraševili, Ketevan
Kuzik, Vadim
Kõiv, Heldi
Liivamägi, Tiiu
Malinovski, Aleksandr
Metslang, Meelis
Molodtsov, Anatoli
Nemirovski, Igor
Nikolajev, Vjatšeslav
Renser, Ene
Ruudi, Jüri
Sedman, Juhan
Segal, Klara
Stšeleva, Ljudmila
Serahnovo, Zinaida
Teder, Olev
Tomson, Olev
Tšabašvili, Ketevan
Truutsi, Vambola
Truverk, Tiiu
Vaik, Aadu
Välimaa, Küllike

Vastus repliigile

(Vt. «TRÜ» nr. 31 «Noodikirjanduse asjus»)

Repliigi autorile on antud nootide laenutamise kohta V. Kingissepa tn. õpperaamatukogust vale informatsioon. Palume seepärast vabandust. Noote saab laenata koju kuni üheks kuuks.

KALJO LEPIK

NB!

Täna hakkab jälle ilmuma venekeelne lisaleht, mis kannab eestikeelse väljaandega sama numbrit.

Toimetaja V. SOOTAK

Lugupeetud suitsetaja!

Ole nii kena ja pea lugu ka kaasinimestest: suitsetada võib ülikooli hooneis (kui sa tõesti kuidagi ilma ei saa) ainult selleks ettenähtud kohtades. Nii et pea sellest kinni või parem ära suitseta üldse mitte. Rektori käskkirja nr. 136 järgi 3. novembrist k. a. saavad hoolimatud karistada.

Uusi trükiseid

Briefe von Mitgliedern der Akademie der Wissenschaft der UdSSR. Katalog. Tartu 1979, 136 lk., 750 eks. 1 rbl. 10 kop.

S. Jürisson. Toksikoloogia. Õppevahend tsiviilkaitse meditsiiniõdedele. Tartu 1979, 38 lk., 1500 eks., 10 kop.

V. Kelder. Looduse õiguslik kaitse. Tartu 1979, 90 lk., 750 eks., 20 kop.

Arved Luts. Museoloogia I. Tartu 1979, 58 lk., 500 eks., 10 kop.

O. Mankin. Füüsika konspekt. I osa. Mehaanika (bioloogiaosakonna üliõpilastele). Tartu 1979, 86 lk., 1000 eks., 15 kop.

Programme kõigile. ASSEMBLER arvutile EC-1022. Koostanud A. Jaeger, Ü. Kaasik. Tartu 1979, 104 lk., 500 eks., 20 kop.

Jaan Riiv. Kardioloogia sõlmküsimused. Avalik loeng arstiteaduskonna päeval Tartu Riikliku Ülikooli aulas 12. oktoobril 1979. a. Tartu 1979, 44 lk., 1000 eks., 10 kop.

K. Soonets. Tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika II (majandusteaduskonna üliõpilastele). Neljas, parandatud trükk. Tartu 1979, 90 lk., 500 eks., 15 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Вып. 502. Исследования по общему и прикладному языкознанию. Лингвистика XI. Тарту, 1979, 172 с., 500 экз., 1 руб. 50 коп.

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4457. MB-09617.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrollieksemplar
AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. RNÜ V Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 Reedel, 30. novembril 1979 XXXII aastakäik

EKP TRÜ komitees

5. novembri istungil tutvustas üliõpilaste sise- ja välispoliitilise informatsiooni süsteemi ajalooteaduskonnas teaduskonna parteisekretär K. Jaanson.

NLKP liikmekandidaatideks võeti vastu üliõpilased Arvo Kikas füüsikaosakonnast ja Andres Lipstok majandusteaduskonnast.

19. novembri istungil kuulati ära informatsioon teaduskondade kommunistliku kasvatuse kompleksplaanidest H. Kallakult ja üliõpilaspäevadest M. Kallionilt.

NLKP liikmekandidaadiks võeti kehakultuuriüliõpilane Vahur Metsatalu.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles kauaaegse hoolsa töö eest ja 80. sünnipäeva puhul majahoidja Natalie HERMI, distsiplineerituse ning eeskujuliku töö eest avaldas rektor 65. sünnipäeval kiitust mehaanik Movša Michelsonile. 50. sünnipäeva puhul pälvisid õnnitluse ja kiituse dots. Valter LENK, prof. Arvo TIKK ja vanemlaborant Elli RÜNK.

Komsomolikroonika

● 27. novembril said ELKNÜ TRÜ komitee soovituse NLKP-sse astumiseks Raivo Vare (õigust. V k.), Toomas Sildmäe (majandust. IV k.) ja Sirje Muldma (ajaloot. IV k.). NLKP liikmekandidaatideks soovitati Raimu Hanson (filoloogiat. V k.), Aarne Rannamäe (filoloogiat. IV k.), Urmas Usai (ajaloot. IV k.), Anatoli Poljakov (majandust. V k.), Oleg Kvašnin (majandust. III k.), Aavo Kaur (majandust. III k.) ja Aleksander Luštšik (eksperimentaalfüüsika kateedri aspirant). ÜLKNÜ-sse võeti vastu Tõnu Puieste (matemaatikat. II k.) ja Riho Vaab (matemaatikat. IV k.).

● Leningradi mnt. 25 ühiselamu vanemaks kinnitati Andres Hailiste (bioloogia-geograafiat. IV k.).

● Erakorralise otsuse võttis komitee vastu Andres Väljapõhja (õigust. I k.) suhtes. Ta heideti välja ÜLKNÜ ridadest ja otsustati esitada rektorile eksmatrikuleerimiseks, sest tema vastu on algatatud kriminaalasi.

● EÕM-79 Tartu piirkonna komandörile Alar Külmale ja staabiülemale Arvo Kaasikule (mõlemad keemia IV k.) avaldati suuline noomitus lohaka suhtumise pärast nende kätte usaldatud materiaalsetesse väärtustesse.

● Hooletu suhtumise pärast õppetöösse sai noomituse koos arvestuskaardile kandmisega Jaanus Päiv (KKT IV k.).

● Bioloogia V kursuse üks kursuseõhtu põhjustas komsomolikomitee suulise noomituse kursuse komsomolisekretärile Raivo Raidile.

● Ravi II kursuse komsomolisekretär Andres Kärp andis aru sellest, miks kursuse liikmemaksud on juulikuust laekumata.

● Arutluse all olid ka lõppenud üliõpilaspäevad, mis üldkokkuvõttes hinnati kordaläinuteks. Võeti vastu vastavasisuline otsus. Arutati komsomoliorganisatsiooni päevikute sisseseadmist ja infobülletääni väljaandmist.

Ametiühingukonverents

(Algus eelmises lehes)

Tervis on tihedas seoses toitlustamisega. Toitlustuskohti on 922 (vastab normile, iga 1000 üliõpilase kohta 180 kohta). Matemaatikateaduskonna rahval pole võimalik Vanemuise 46 õppehoonest sooja toitu saada. Plaanis on ehitada selle maja keldrikorrusele korralik kohvik.

Ülesaamatuks takistuseks on muutunud kartulipuudus. Selle on tekitanud ühelt poolt nende tsentraliseeritud puhastamine ja transpordi puudus. Nüüd soovitasime katsetada oma sööklas koorega keedukartulite müümist.

Aruandeperioodil korraldati ülikooli ja kaubandusministeeriumi ning meie ametiühingu vabariikliku komitee presiidiumi ühine toitlustusnõupidamine. Vastuvõetud otsuse täitmist jälgitakse pidevalt.

Ravitoitlustamist dieettoidutalongidega on olnud võimalik pakkuda peaaegu kõigile soovijaile.

Endiselt ei suuda me ära kasutada sanatooriumituusikuid. Kolme aasta kohta oleme tagasi andnud 90 tuusikust 20. Puhkekodutuusikuid soovitakse nüüd varasemast enam.

Välisturismituusikuid saame aastas 14—18 ca 3000 töötaja kohta. See on vaid tilk merre. Neid saame eraldada vaid silmapaistva ühiskondliku töö tegijaile.

Terviseküsimuste suunamiseks on meil juba palju aastaid koostatud tervistavate ürituste kompleksplaan.

Tervislikest töötingimustest

See on üks töölõik, kus ametiühingul on kontrollija-nõudja funktsioon. Meil tegeles sellega ohutustehnika ja töökaitsekomisjon eesotsas Lilie Pungaga.

Aastaiks 1976—1980 koostatud ülikooli töötingimuste parandamise, töökaitse ja sanitaartervistavate abinõude kompleksplaani täitmist arutati ametiühingu vabariikliku komitee V pleenumil 20. veebruaril 1978. a. Pleenumi otsuses on märgitud perspektiivse planeerimise tulemusel saavutatud edu töö ohutustamisel ja tervistamisel ning sanitaar-hügieenilise olukorra parandamisel ülikoolis. 1978. a. märtsis kinnitati uus täiendatud sanitaartervistavate ürituste plaan aastaiks 1978—1985. Täiendatud plaanis on ette nähtud rahuldada 1985. aastaks vajadused abiruumide (duši- ja pesuruumid, hügieenitoad, puhkeruumid, sööklad, einelauad, profülaktooriumid jne.) saamiseks. Plaan sisaldab ka terve rea konkreetseid abinõusid töö- ja olmetingimuste parandamiseks.

Tööst laste ja noorukitega

Lastekomisjonile kuuluv kontingent on arvukas, meie ametiühinguliikmeil on 2045 last. Sel aastal said kõik soovijad oma lapse lasteaeda panna. Meeldiv on vabariigi valitsuse samm lasteaastal — anda üliõpilasabielupaaride igale lapsele aastas 200 rubla toetust.

Aruandeperioodi kuulub ka igakuise 12-rublalise lastetoetuse sisseseadmine väikesepalgalistele perekondadele kuni lapse 8-aastaseks saamiseni.

Lastekomisjoni töö on olnud mitmesuunaline, alates ülikooli lasteaiast kuni õppima suunamiseni. Lastekomisjonis on erilist tänu teeninud selle esimees Asta Kõrgesaar ja väsimatud organisaatorid Rinette Kreis ja Linda Pärl.

Esmakursuslaste taidlusest

Traditsiooni kohaselt on ülikoolis võimalus taidlust vaadata kaks korda aastas. Sügisel teevad algust esmakursuslased ja kevadel saab teatepulga üleülikooliline taidluskonkurss. Traditsiooniliselt saab ülikoolis ka taidlust teha kaks korda aastas. Vahelülid peaaegu puuduvad, sest me armastame asju, mis on kindlalt ette määratud ja heatahtlikult kohustuslikud. Nende kahe korra järgi vaadatuna on taidlus ülikoolis popp. Kui möödunudaastasel esmakursuslaste taidluskonkursil oli vaid seitse etteastet, siis tänavu oli neid viisteist. Läheb järjest popimaks!?

I päev ehk esmakursuslaste taidlus pole veel sündt...

Kaua sa kannatad kurbade naeru võta need võtmed ja viruta kaevu, teravad tangid too tööriistakuurist, koer lase ketist ja lind päästa puurist.
(Hando Runnel)

(Järg 2. lk.)

Paremusjärjestuses teist, kolmandat ja neljandat kohta jagama jäänud õigusteaduskonna tudengite esinemine.
EVALD VELDEMANNI foto

on uudist

Punkt EÜE-79-le

pandi eelmisel reedel Tallinnas. Päeva esimene pool möödus vastuvõttudel. Näiteks Tartu regiooni rühmadest käis «EKE» koondises Luunja, Ehitusministeeriumis Nõgiaru, «Eesti Põllumajandustehnikas» Sinialiku rühm. Nemad olid ka vastavate süsteemide parimad.

● ELKNÜ Keskkomitees anti ELKNÜ Keskkomitee ning Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjad ja -tasud Brno, Güstrowi ja Praha I interrühmale, nemad olid muude ministeeriumide ja keskasutuste parimad.

● EÜE kõrgeima autasu, teenete plaadiga peeti meeles veterane. Need said EÜE komandör Toomas Mendelson, EÜE-78 peadispetšer, praegune Tartu Ehitustrusti Ehitusvalitsuse nr. 2 juhataja Olari Taal, EÜE-78 dispetšer Harri Veering, mitu aastat piirkondi ja regioone juhtinud Enno Parik ja TRÜ lõpetanu, staažikas rühmakomandör Andres Ader.

● Lõpuballil J. Tombi nim. Kultuuripalees autasustas keskstaap tublimaid rühmafunktsionääre ja mitmesuguste konkursside võitjaid rühmi, nende hulgas ka Nõgiaru ja Luunja rühma Tartu regioonist.

Lõpuks päris uudis: EÜE-79 parimaks regiooniks tunnistati Tartu regioon. Autasustatutest pikemalt järgmises numbris.

MART RAIK,
komsomolikomitee asesekretär

Kodulinna haridus- ja kultuuritööle

läheb igal aastal ka osa ajalooteaduskonna lõpetajaid.

Esmaspäeval, 25. novembril olid linna haridus- ja kultuurielu probleemid kõne all teaduskonna kommunistidel koos linna täitevkomitee aseesimehe Jüri Venega. Külaline peatus ka tuleva-aastasel Tartu juubelil.

Kirjanduspäevadele Leningradi

Eesti NSV kirjanduse päevad Neevalinnas hakkavad täna lõppema. Meie vabariigi delegatsioonis esindas tartlaste H. Runneli ja L. Hainsalu hulgas TRÜ-d vene kirjanduse kateedri prof. S. Issakov.

Juristide preemiareis Leetu

11. novembri varahommikul asus 32 õigusteaduskonna tudengit Leedu-reisile — preemiaks õpperühmade konkursil saavutatud kolmanda koha eest.

Vilnius. Pikima ajalooga ülikool Liidus. Juubelijärgne ülikool kandis veel pidurüüd. Vaatasime mitmeid ülikooli hooneid, nende omapäraseid sisehoove. Ühes neist tehakse nn. maa-alust teatrit. Vilniuse ülikooli ajaloo andmeil peaks Vilniuse Akadeemia üliõpilasteater koos Poznani üliõpilasteatriga olema tõukeandjaiks professionaalse teatri loomisele.

Elasime 16-korruselises juubeliks valminud ühiselamus, kuhu tudengid polnud veel kolinud. Niisuguseid ühiselamuid peab kokku saama viis (kolm on juba valmis, kahte ehitatakse). Elamuseks kujunes ooperi- ja balletiteatris nähtud «Lucia di Lammermoor». Vana ja uue sünteesi näitab pealinna näitusepaviljon, kus oli parajasti meile Tallinnast tuttav Balti liiduvabariikide tarbekunsti näitus. Käisime veel maaligaleriis ja rahvakunstimuuseumis.

Kaunas. Hämmastas vanalinna restaureeritus, restaureeritud linna kasutamine. IX fort oli sõja ajal muudetud koonduslaagriks, kus hukati tuhandeid inimesi. Tuleval aastal tahetakse seal avada memoriaalansambel.

Trakai. Veel üks väga hästi restaureeritud (seni lõpetamata) 15. sajandist pärit loss. Saabusime sinna videvikus, loss näis saladuslik, täis sajandite hõngu.

Külastamata ei jäänud muidugi ka Vilniuse vanalinna hubased väikesed kohvikud. Niisuguste järele tuntakse ka meie linnas vajadust. Need olid väga huvitava arhitektuuri ning meeldiva teenindamise ja külastajatega.

4-päevane bussireis mööda hilissügisest Leedumaad jääb kauaks meelde.

PEETER JÄRVELAID

Poliitikahuviline, tule!

Maailm on keeruline, nii et argipäevaprobleemid kanduvad läbi üliõpilaspäevadegi. 15. novembri õhtupoolikul tuli «Sophokleses» kokku rahvusvaheliste suhete ring.

Õppeaasta esimene suurem üritus algas uutele võimalikele liikmetele RSR-i töö tutvustamisega. Seda tegi juhendaja, õigusteaduskonna vanemõpetaja E. Rahumaa.

RSR on tegutsenud pisut vähem kui kaks aastakümmet. Senitehtu tunnustuseks nimetati kunagisi ringiliikmeid, nüüd tuntud inimesi (G. Hazak, T. Alatalu, R. Ruutsoo, J. Aarna, T. Laak, R. Mälk, P. Sookruus jt.). Viimase aja mõõna põhjendati aktiivsuse vähenemisega. Kindlasti ei ole see möödunu ideaaliseerimine, sest küllaltki pikaajalist tööd valgustas juhendaja väljakujunenud traditsioonide najal.

Materjaliallikate ja -vähesuse üle ei kurdetud. Küll aga tõsteti esile informatsiooni süstematiseerimise vajadust. See aitaks pidevate teadete tulvas orienteeruda, neid omavahel siduda.

Juba esimesel üritusel oskasid RSR-i president, majandusteaduskonna üliõpilane Veiko Lõhmus ja neljast senaatorist koosnev «presiidium» tööle hoo sisse puhuda. Igale võimalikule liikmele anti võimalus oma teadmisi, suhtlemisoskust ja huvide suunitlust näidata. Sel puhul tavaliselt esiletükki-

(Järg 2. lk.)

Juubelijuttu Valner Krinalist

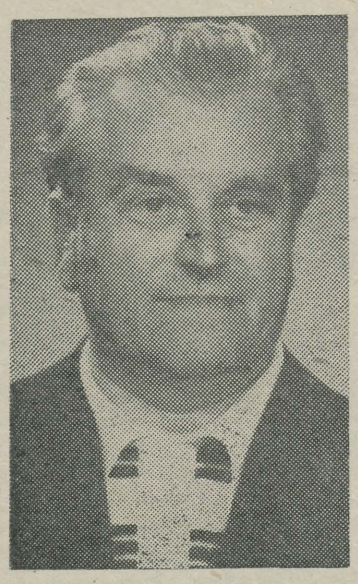

Valner Krinal saab esmaspäeval viiekümneseks. Tapiku renditalupidaja perekonnast võrsunud noorukil jätkus maamehelikku visadust kitsaid olusid trotsida: 1949. aastal jõudis ta Põltsamaal keskharidusenni. TRÜ õigusteaduskonna diplom 1954. aastast tähendas järgmist etappi V. Krinali biograafias. Juristipraksisest siiski midagi välja ei tulnud, sest ilmsete vaimuannetega noorspetsialisti ootas aspirantuur. Omanäoline väitekiri kodanliku Eesti majandusliku mõtte arengust valmis meie ülikooli poliitilise ökonoomia kateedri juures ja leidis VAK-i ametliku tunnistamise 1965. aastal. Vahepeal jõudis V. Krinal olla ajalehe «Edasi» propagandaosakonna juhataja ja toimetaja asetäitja, paralleelselt sellega õpetada ka *alma mater*'is tulevasi ökonomiste. Ülikoolis on V. Krinal töötanud 1963. aastast. Alustanud raamatupidamise kateedri vanemõpetajana, jõudis ta kahe aasta pärast sama kateedri juhatajaks. 1968. a. omistati V. Krinalile dotsendi kutse. Samal aastal valiti ta dekaaniks, kellena meie ülikooli üldsus V. Krinalit tunnebki. Veab ju dotsent V. Krinal majandusteaduskonna kõit teatud vaheajaga nüüd juba üheksandat aastat.

Uurijana on V. Krinal jõudnud oma juubeliks publitseerida niisama palju teadustöid, kui on seljataha jäänud aastaid. Sadakonnal autoripoognal on ta tähelepanu keskendunud majanduslike õpetuste ja rahvamajanduse ajaloole ning sotsialistliku integratsiooni ja arengumaade majandusprobleemidele. Tunnustust väärib juubilari töö õppekirjanduse autorina ja teaduse populariseerijana.

Loometöö kõrval on V. Krinal endastmõistetava omasusega teeninud ka ühiskonda. Astunud 1957. aastal NLKP ridadesse, on ta aastate jooksul täitnud arvukalt mitmesuguseid ülesandeid erinevatel tasanditel. Ja tänasesse päevagi ulatub üle poole tosina ühiskondliku kohustuse. EKP Tartu Linnakomitee majandusnõukogu kaubandussektsiooni juhataja, ühingu «Teadus» majandussektsiooni juhatuse liige, Tartu Inseneride Maja ökonoomikasektsiooni juhataja, Tartu RSN TK planeerimiskomisjoni liige, ülikooli majandusteaduskonna parteibüroo, Tartu kultuurihoone mälumängu žürii liige — kõigi parteiliste ja mitteparteiliste ülesannete täitmine on ikka mahtunud dots. V. Krinali päevaplaani.

Kõige selle juures on V. Krinal oma harmoonilises perekonnas üles kasvatanud kolm last ja jõudnud saada vanaisakski. Juubilari alluvad majandusteaduskonnast ja kolleegid rahvamajandusharude ökonoomika kateedrist rõhutavad üksmeelselt V. Krinali inimlikkust kõigis asjaajamistes. Dekaani V. Krinalit iseloomustab sõbralik juhtimisstiil: ilma häält kõrgendamata ja mööduka huumoriga suudab ta asjad ikka tasa ja targu paika panna. Austust väärib V. Krinali oskus inimesi ära kuulata, nende probleeme mõista ja neid hädas aidata. Seda omadust pole antud kaugeltki kõigile juhtidele. Mitte kroonuliku käsutäitjana, vaid mõtleva juhina on Valner Krinal pälvinud kõigi kolleegide ja üliõpilaste lugupidamise.

Jõudu ja edu jätkuvaks eneseteostuseks!

Kolleegid

Tants distsipliini ümber

distsiplinaarkomisjon

Üle-eelmisel kolmapäeval kestis patuste paraad halduse prorektori kabinetis kella kolmest kuueni. Juhtus küll päris mitu korda, et süüdi jäi ettekutsutu asemel valveülem, kes oli esitanud valesüüdistuse.

Nii jäid mängus ühiselamu au eest peaaegu võitjaks kohalekutsutud filoloogid — kolm süüdistust valvest puudumises ei leidnud kinnitust. Selgus, et valveülem oli kohalolekut kontrollinud vaid telefoni teel, seda aga valvelauas ei olnud. Siinkohal Ain Otstaveli sõnad: «Telefone ei saa välja anda niikaua, kui pole tagatud valve pidevus.»

Spordimeedikute esindaja Koštšejeva sai tulises vaidluses kirja kaotuse — preemiavalve puudutud korra eest. Märksa kiiremini tunnistas komisjoni autoriteeti Voskanjan samast ühiselamust, ta lahkus pärast täiendava valvekorra väljakuulutamist viisaka naeratuse saatel. Ühe lisavalve on teeninud ka üliõpilased Haljas, Siibent ja Varblane, kes kontrollimise momendil «hetkeks» postilt lahkunud olid. Vedamise asi?

Tuntud ballaadi partisanist meenutab füüsikute Mägi, Loopmanni ja Veltri toas varjunud «voodialuste» kangekaelsus, seisti julgelt vastu prodekaani, dekaani ja halduse prorektori hoiatustele. Viimasel reidil leiti toast peale «partisanide» ka valgustatav liiklusmärk. Hoolimata asja õrnalt kriminaalsest varjundist pääsesid peremehed vaid rektori käskkirjaga. Koos ühiselamukohtadega andsid entusiastid ära ka liiklusmärgi.

Tiigi tänava ühine elamu jäi pühade ajaks valveta, sest kaks tulevast juristi — valveülem Teder ja ühiselamunõukogu esimees Luukas — ei saanud oma tegevust koordineeritud. Üks riputas graafiku üles, teine annulleeris selle, segadusse viidud valvajad jäid tulemata.

Sama ühiselamu 214. toas vabaneb kähku 3 kohta III kursuse juristide Oja, Preemi ja Maidre arvel. Kontrollijatel ei õnnestunud keset joomingust lagastatud tuba «kõrgema tunnetuse» saavutanud toavanemat äratada... Poisid olid komisjonile varasemast tuttavad ja mis siin rääkidagi, kui ei prodekaani ega ülikooli parteibüroo esindaja märkused toa korra kohta ole tulevastele juristidele mõjunud.

Vahepeal süngeks muutunud komisjoni lõbustas füüsika «rebane» Vissel. Ta oli leitud toast magamast, tühi taara käeulatuses. Kohapeal temast vaidlejat ei olnud, komisjon kuulis aga legendi, nagu poleks toas joodudki, nagu poleks üldse midagi olnudki, ja see oli naljakas. ... Üks noormees otsib tuba.

Külma närvi demonstreerisid teise kursuse naiskeemikud Rabi, Kasesalu ja Priisalu. Nende kaardipartiid ei seganud ei kohvikust tuppa sattunud kipsis käega noormees, ei tema lubadus kuuenda korruse rõdu kaudu alumise korruse tuppa pääseda ega ka külalise kadumine rõduääretagusesse õhe. «Lendavaid mehi ennegi nähtud,» arvasid neiud ja nende sõbrannadest mängupartnerid selle karlssonaadi kohta. Kui *circa* tunni möödudes põnev partii otsa sai, märkasid rõdul suitsetajad all maapinnal kipskäega tompu... «Karlsson kuuendalt korruselt» ravib praegu luumurde. Kuigi kaardimäng ja ühiselamu ümber lendamine pole eeskirjadega keelatud, ei suutnud komisjon neidude ignorantsust märkimata jätta ja nii tõstetigi kolmik ühiselamust välja. Ukse kaudu.

Distsiplinaarkomisjonis tuli arutlusele V kursuse bioloogide kursuseõhtu. Seletuskirjades seisnud slaidide vaatamisest ja linnulaulu kuulamisest jäi Leningradi mnt. 25 ühiselamu puhketuppa üsna ühemõtteline tohuvabohu. Kursuse esindajail tekkis komisjoni liikmetega lahkarvamus puhketoa «ise» avanenud ukse suhtes, ka valmisostetud õllevaadi maht kõikus viiekümnest saja liitrini (ometi peaks vahe vaadi kümnendale korrusele toimetamisel kõvasti tunda andma). Otsus: teha dekaani allkirjaga esildis õppeprorektorile, karistada kursusekolmikut.

Larissa Kutsenogaja (füüs. III) üritas oma toast küttekeha abil sauna teha. Leilina palavas ruumis tülitasid teda asjahuvilised, kes tuletõrje eeskirjadele viidates soovitasid neiul endale parem saun otsida.

Üliõpilane Pruvli puudus ühiselamuvalvest Kohila sovhoosi loaga, mida millegipärast arvesse võtta ei tahetud. Tema valvekorra ajal tegi valvežurnaal vaid müstikaga põhjenduvaid trikke — kadus kellegi märkamata ning ilmus äkki nagu viiendast dimensioonist, sees Pruvli allkiri, kes sel ajal Kohila sovhoosi korvpalliau eest rabeles. Materialistlikult seisukohalt võttes võis toimunut hinnata umbes kolme eelisvalvega. Hinnatigi.

Mõnevõrra proosalisemalt esinesid tudengid Višneva, Maas, Lõbu, Koka ja Ohmann, kes lihtsalt ei ilmunud valvesse. Karistuski standardne — kõigile 2 valvekorda. III kursuse spordimeedik Strahhova sai varasemaid kogemusi arvestades 3 preemiaistumist.

Manitsuseks: kõikidel valvekorraga karistatutel tuleb ühiselamuvalves näärivana oodata, just nemad pannakse pühade ajal postile.

KALLE KARU

Räägime tudengibussist

(Samal teemal 28. nov. «Edasi» «Nädalavahetuseks koju...»)

Probleem: Nädalavahetuseks ning pühadeks bussipileti hankimine on tudengitele juba kaua tõsine probleem olnud. Mida kõike selleks tehtud pole! Tundide viisi loengute ajast piletisabas seistud, isegi tagauksi kulutatud, põidlaküüdiga sõidetud. Iseäranis need, kelle kodukoht Tallinn või Viljandi. Kannatajaiks pole mitte ainult tudengid, vaid ka ülikooli õppejõud ja töötajad. Kui uskuda statistikat, on iga neljanda TRÜ üliõpilase kodu Tallinnas, s. t. pühade aegu tublisti üle tuhande sõitja.

Lahendus!?: Tudengibuss! Tõsi, esialgu vaid Tallinn—Tartu liinil. Aga kui asjast asja saab, tuleb kõne alla tudengibuss ka mõnel teisel liinil. Näiteks Tartu—Viljandi—Pärnu.

Mida «tudengibuss» endast kujutab?

Autobussijaamade ülem Neeme Saar: «Tudengibuss on mõeldav vaid sel juhul, kui meilt ostetaks kohe edasi-tagasi-piletid, s. t. me viiksime tudengid laupäeval kokkulepitud kellaajal Tallinna ning pühapäeva õhtuks saadaksime bussid tagasisõiduks vastu. Seega poleks tarvis kaks korda piletisabas seista.»

Bussipargi ekspluatatsiooniosakonna juhataja Juhan Pruusapuu: «Selleks tuleb bussipargi ja ülikooli vahel sõlmida ametlik leping ning leida ülikoolist inimesed, kes vastavad kohustused enda kanda võtaksid. Kui nüüd kiiresti teha, saaks esimesed tudengibussid liikuma panna juba aastavahetuseks.»

Mida arvavad sellisest võimalusest tudengid ning ülikooli ametiühinguorganisatsioon, kelle kompetentsi ka see küsimus kuuluma peaks? Julgen arvata, et ettevõtmisest oleks küllaltki olulist abi.

Tudengid, kes neist bussidest huvitatud, palume tuua oma arvamused järgmise nädala jooksul TRÜ ajalehe toimetusse. Ühtlasi märkida ka kõige enam sobivad kellaajad (väljumine Tartust ning väljumine Tallinnast). Jääme ootama ka ülikooli ametiühinguorganisatsiooni arvamust.

MARGUS METS,
žurnalistika I k.

Esmakursuslaste taidlusest

(Algus 1. lk.)

Mis on taidlus? Imelik küsimus, taidlus, see on ju... lihtsalt taidlus.

On kujunenud arusaam (ja seda mitte ainult tänavustel esmakursuslastel), et taidlus on eelkõige programm. Sellepärast püüame kõik meeleheitlikult lugeda luulekavasid ja näidelda näitemänge. Peaasi, et oleks terviklik (!) programm. Eelkõige muidugi programm, terviklikkus tuleb (kui tuleb?) hiljem. Häid programme laita pole mõtet, kui need aga jäävad haleda agitbrigaadi tasemele (esmakursuslaste esimene päev), siis on see lihtsalt traditsiooni varjukülg. Siis pole see muud kui rittapandud luuletused ja vahelelükitud muusika. Ning kui see programm jõuab lavale vaid kolme-nelja prooviga (või hoopis ilma), ei jõua ta sealt kaugemale. Vaevalt et ta lavalolijailegi päris selgeks on saanud. Mis veel rääkida ideest, kui isegi füüsiline saalijõudmine (kõva muusika ja nõrk hääl!) on hädisest hädisem. Aga taidlus ikka ju oli...

Psühholoogid panid kokku Rabindranath Tagore «Aedniku» ja Berthold Brechti «Dialektika ülistuse» ning lugesid (selle sõna tõsises mõttes) seda loosungi all «Make love, not war». **Geograafid** esitasid luulekava «Tulin linnast...» Juhan Liivi luulest. **Bioloogid** laulsid Inimesest (viis ja sõnad Reet Masing) ja tantsisid Robotitest. **Ajaloolased** esitasid koondprogrammi Tennessee Williamsi näidenditest ja Hando Runneli luulest. Kui selles osas, kus kasutati Williamsi teksti, oli näha lavastuslikku läbimõeldust ja head mängu, siis Runneli luule kadus kuhugi eesriide ja prožektorite vahele.

Lisades neile veel **defektoloogide** ja **vene filoloogide** luulekava ja teisel päeval **saksa filoloogide** isetegevuskava «Turtel-tulemine» (rahvalikud laulud + Viivi Luige ja Ellen Niidu lasteluule) ongi ette loetud need, kelle kohta oli mõeldud algusejutt.

See magus sõna — «tudengihuumor». Esimestena püüdsid seda rasket väravat paotada **füüsikud**, kes esitasid programmi «Üleskutse taidlusele». Kui oli selgeks tehtud, et taidlust teeb ja selle eest vastutab kultuuritöö organisaator, tuli ta lavale ja näitas mustkunsti. **Füüsikute vene osakond** oli esindatud klaveriduoga. «Kuulge, kas see ikka on taidlus, nad on ju professionaalid?» — selliseid arvamusi kuuldus isegi žüriis! Klassikalist klaveripala kuuldes elavnes ka saal — hääl saalist: «Tahame diskot!» —, mille peale klaverimängijad järgmist pala enam esitada ei julgenud. Ju see ikka ei ole taidlus — tahame programme!! Kasvõi kehvi, aga ikkagi programme.

Parafraseeriks Edward Albeed: «On konkursipäevi, kust tulles mõtleb inimene ainult, kuhu ta oma auto parkis.»

II päev ehk esmakursuslaste taidlus pole veel surnt...

ma olen unes
rääkind võõraid keeli
(Jüri Üdi)

Esimesel päeval järgnes taidluskonkursile disko, teisel ei järgnenud. Kas progress?

Üksiknumbritest miniprogrammidega tulid välja **kehakultuurlased** ja **matemaatikud**. Esimesed tõid turule kapsapea omaenese tööpõllult — spordist. Oma särk on ihule kõige ligemal, ju seda siis ka kõige paremini pesta osatakse. Matemaatikud alustasid oma etteastet visiitkaardina esitatud «Muinasjutuga kurjast tangensist». Mõlemal programmil olid ühesugused head ja ühesugused vead (kui välja arvata matemaatikute viimane tantsunumber, mille puhul jäi arusaamatuks, keda või mida parodeeriti — kas mitte iseennast?). Üheks peamiseks puuduseks oli hea konferansjee puudumine, kes üksiknumbreid kokku jooksma oleks pannud (kui selline taotlus juba olemas oli).

«Kuidas läheb sinu elu?» — küsis **õigusteaduskonna** esmakursuslaste *show*. Ei, mitte hällist hauani, vaid põlvpükstest teklikandmiseni (või ka pilotkani). Oli, mida vaadata, oli, mille üle mõelda, on, mille üle praegugi mõelda. Õigusteaduslikult kriitiline ja terav sisu, kuid keskkoolilikult hüplev ja karglev vorm. **Ajakirjanikud** esitasid kompositsiooni «Mina ja sina — inimesed» (koostanud Rein Sikk).

Mina ja Sina — inimesed. See vist ei ole etendus. See vist ei ole naljakas. See vist pole isegi teater. Me oleme palju kaalunud — see ei saa midagi olla. Kõigest otsitakse tagamõtteid, ideid. Siin neid ei ole. See on tuline ja valus ja me vist armastame seda. Võib-olla need oleme meie.

Nii nad alustasid (konkreetselt!) ja nii nad ka lõpetasid (sisemuses?). Inimesed sünnivad ja surevad, maailm sünnib ja sureb, meie sünnime ja sureme. Meie aga ei taha seda teada, me tahame omada, mitte olla kingitud. Sellest kõigest õhkus sundimatust elu ees, tahtmatut (või tahtlikku!) enesepaljastust. Me ei taha, et munakoor meie ümber purustatakse, siis näeb liiga kaugele.

Aga saal jäi vaikseks, igaüks jäi üksinda iseendaga ja vaatas lava kaudu enda sisemusse.

Majandusteaduskonna esmakursuslased esitasid näitemängu Alfredist (kes on Alfred?, kus on Alfred?, kust on Alfred?).

Parima tudengi*show*'ga tulid välja **inglise filoloogid,** kes esitasid sõnalis-muusikalise näitemängu «Kalevi-son ehk Kalevipoeg olümpiaga rinnutsi» (autorid H. Kulla, M. Roosberg, K. Kivilo, M. Kahumäe).

Mida öelda? Kui teistes *show*'des (kehakultuurit., õigust.) ei toetanud vorm sisu ega ka vastupidi, siis inglise filoloogidel ei logisenud tempo ega rütm. Igieestilikku Kalevipoega (Hannes Kulla) toetas suurepäraselt murueide tütarde koor. Mis veel rääkida Soome turistist Tuuslarist, olümpia turustusülemast Sarvikust, Saarepiigast ja Põrgupiigadest ehk sekretäridest. Ja kui Kalevipoeg isegi viimasesse ritta piletit ei saanud, lõi ta käega, sest tema töö oli tehtud. Omapärane lähenemine aktuaalsele teemale, oskuslikult valitud laulud (kitš!) — kõik see andis kokku tempoka ja haarava *show*.

1976. aastal ennustas Mihkel Mutt: «Tõesti, tõesti, kui nüüd veel viis aastat möödub, kes siis retrot paneb? Jaa, siis on kõik retrota.»

Öelda võib vaid niipalju, et retro hakkab juba kolme aasta möödudes tagasi tulema, mis siis veel viiest rääkida. Ja kui arstiteaduskond ja keemiaosakond varjusurmast üles ärkaksid...

* * *

Esmakursuslaste taidluskonkursi parimad: 1. filoloogiateaduskond, 2.—3.—4. ajaloo-, majandus- ja õigusteaduskond, 5. füüsikaosakond, 6. bioloogia-geograafiateaduskond, 7.—8. kehakultuuri- ja matemaatikateaduskond.

Programmidest sai vaieldamatu esikoha inglise filoloogide näitemäng, esile tõsteti ajakirjandus- ja majandustudengite programmid, ära märgiti ka õigusteaduskonna ja ajaloolaste esinemine. Üksikesinejatest tõsteti kõige rohkem esile vene füüsikute klaveriduot (järelikult ka see on taidlus!).

... laureaatide lõppkontsert ripub õhus...

VAHUR H. KALMRE

Rektori käskkiri

Teenistuskohustuste eeskujuliku täitmise, distsiplineerituse, ühiskondlikust tööst osavõtu eest ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul avaldas rektor kiitust sõjanduse kateedri töötajaile Pjotr LJAVINSKOVILE, Boriss KOROLKOVILE, Juri RÕŽKOVILE, Vladimir MAMROLE, Valeri GRIGORENKOLE, Valeri VASSILTSENKOLE, Jakov SAMODUMSKILE, Anatoli HARKOVSKILE, Galina MELAMEDILE.

TRÜ aukirja 35-aastase tööjuubeli puhul eeskujuliku töö eest sai vanempreparaator Salme MUTTIK.

Poliitikahuviline...

(Algus 1. lk.)

vast kohmetusest ei leidnud küll jälgegi. Päevaprobleeme valgustati omajagu kriitiliselt ja asjalikult, kõigile mõistetavalt.

Aktiivsus, julgus ja otsekohesus — paistavad praegu RSR-is valitsevat. Ka distsipliin, sest senaatoriks saab ja jääb ikkagi pidev osaleja. Juba teine-kolmas puudumine järjest lubab ta nimekirjast kustutada.

RSR-is saab oluliste probleemide lahtimõtestamisel arendada arutlemisoskust, laiendada silmaringi... Võiks veel pool veergu eeliseid nimetada vastukaaluks ajale, mida kasutate oma huvide piirides.

ANU PALLAS

„Mulle meeldib joonistada metsa“

Sellest kuuseroheliste aknaluukidega rahulikust majast poleks tol noorusel sügislõunal midagi osanud arvata, kuid ülevõõbatud autokummid ja kiiged-ronimisredelid reetsid end kohe. Polnudki vaja **ülikooli lasteaeda** kaugemalt otsima minna, leidmine tuli sealsamas — Burdenko ja Heidemanni nurgal.

Peaaegu et kodusest trepist üles niisama kodusesse esikusse, kus otsiv pilk puutus kõigepealt stendi «Mudilane». Kõõgiuks oli lahti. Toimetav köögitädi teadis öelda, et lastel lõppes nüüdsama unetund. Magamistuba oli just klassitoaks ümber sündimas, kui **kasvataja Thea Kõverik** tulnukat sagivale pundile tutvustas. Korraks tekkis riidessepaneku suminasse väike uudishimuauk, kuid ega 5—6-aastased põnnid end nii kergesti segada lase. Pealegi kui sussid parasjagu voodi alla vupsanud. «Lapsed, teeme nüüd ruttu. Täna on meil joonistamistund. Seame oma värvid ja pliiatsid korda. See on vanem rühm,» selgitas kasvataja. «Väiksemad on alumisel korrusel. Kaks rühma üldse ongi, sest lasteaias on ainult 50 kohta. Aga sees on üle kuuekümne lapse.»

«Kas on ka üliõpilaste järglasi?»

«Ei, üliõpilaste lapsi praegu ei ole, kuigi ma tean, et soovijaid on. Pole lihtsalt kohti.»

Lasteaiaealisi lapsi on üliõpilastel teadagi vähem kui sõimeealisi. Ülikooli lasteaeda kohta soovivate üliõpilaste arvu ma seekord teada ei saanud. Küll aga on üldiselt teada, millist närvi-, aja- ja rahakulu võib tähendada üliõpilasperekonnale lapsehoidmise nõutamine, juhul kui head nänni kusagilt võtta ei ole. Lasteaasta aga hakkab läbi saama...

«Ruumidega on ka kitsas. Näiteks pole meil peosaali. Peod toimuvad samas ruumis, kus praegu oleme.»

Kui laste voodid osavalt seinakappidesse olid peidetud, muutus ruum tunduvalt avaramaks, ent ega suurt tuba saaliks nimetada ikka või. «Nukunurga jaoks ei ole ka kohta. Jah, õues on selle eest mänguruumi küllaga.» Väljas oli päris ehtne laste aed, nagu juba tulles nägin. Nüüd aga olid jõngermannid joonistamiseks ettevalmistusi lõpetamas ja kasvatajat kibedasti vaja.

Piretil oli magades pats lahti läinud. Selle murega ta kasvataja juurde tuligi. Piretilt küsisin, mida talle kõige rohkem joonistada meeldib.

«Metsa,» oli tasane, aga veendunud vastus. «Miks just metsa?» «Selleks et ta roheline on.»

Hea, et Piretil on oma mets, mis pintslitõmmetes üha uuesti ja uuesti rohetama lööb. Parem veel, kui seda igirohelist metsa ka kõigile teistele lastele jätkub. Mitte ainult joonistuspaberil ja mitte ainult täna. Mis sest, et mets alati üleni roheline polegi.

Ülekohus ei seisa kotis — keegi paharet oli ühe pisitüdruku värvid ära sodinud. Ühisel asjalikul nõul saadi sellestki murest jagu. Kasvatajal leidus rohtu kõigi jaoks. Tarvis olla ühtviisi ema ja õpetaja. Osata kõik valud varesele puhuda. Ning silmad ei tohi naermast väsida. Nagu pole väsinud Thea Kõverikul. Kasvatajaamet teeb nooreks. Ei uskunud, et Thea on lastega juba tosin aastat, viimased viis ülikooli lasteaias.

Lapsed oma pisikeste laudade taga ootasid, ees puhas paberileht, punased ämbrikesed veega, värvid. Tund algas.

«Kes teab, mis pidupäev meil hiljuti oli? Palun, Riin!» — «Õige. Kes käis isa-emaga demonstratsioonil kaasas?» Käed tõusevad. «Täna joonistame inimesi, keda te seal nägite.» Kasvataja näitas, kuidas tuleb inimest kujutada otse- ja külgvaates ning töö läks lahti. Mulle oli üllatuseks, et lapsed harilikku pliiatsit üldse ei kasutanud, kustutuskummist rääkimata. Mingeid rangeid kontuure paberile ei pandud. Ainuüksi vaba fantaasia, pehmed pintslitõmbed. Võimalus näha maailma värve läbi lapsemina. «Isegi värvipliiatseid kasutame nüüd harva,» ütles kasvataja, «ikka akvarell või guašš.»

Peeter näis olevat üks kindlama käega väikesi kunstnikke. Tema lehel marssis juba õige mitu tegelast paraadsammu. «Üks Peetri pilt, näete, on seal seinal. Need lilled joonistas ta siis, kui oli veel 5-aastane. Minu meelest väga hästi välja tulnud.» Nüüd nägin, et seinal oli lastejoonistustest lausa väike näitus, üks pilt ilusam kui teine.

Tagareas nahistati iseäralikult. Kaks vigurivända näoga jõnglast püüdsid värvise pintsliga salakesi teineteise ninaotsa tabada. Viimases pingis peavad ikka oma ulakad olema, nentisin. Nagu päris koolis. Kasvataja noomis jõngermanne pisut, silmad aga naersid endiselt: «Nad on ju veel väikesed.»

See oli pärastlõuna Tartu linna IV lasteaias, N. Burdenko 42.

KÄRT HELLERMA

Mida neis on? Mida ei ole?

(KÕRGKOOLILEHTEDEST REKTORITE NÕUKOGUS)

● Selle lehenumbri päistiitlis järjekordset numbrit ja kuupäeva vahetades panime tähele, et alles alanud semestri lõpuni on veel vaid üks kuu, et eelmises lehes kirjutasime ju aastakäigule ühe kriipsu juurde (esimene «TRÜ» number ilmus 22. novembril 1948). Järelejääv üksainus kuu sunnib vägisi pilku tagasipoole pöörama, samas ruttamagi: kuidas me siin lehetoimetuses endale võetut täitnud oleme, mis veel tegemata?

● Eelmisel kuul peeti Eesti kolme kõrgkooli häälekandjate üle aru koguni rektorite nõukogus. Selle ühiskondliku organi tegevust juhib meie rektor prof. A. Koop, teadussekretär on samuti TRÜ-st, filosoofiakateedri vanemõpetaja I. Gräzin. Koosolek TPI nõukogu saalis oli õppeaasta esimene. A. Koop rääkis üleliidulisest rektorite nõukogude kokkutulekust Riias, I. Gräzin tegi tagasivaate mullusele tööaastale.

● Kolme kõrgkoolilehte analüüsis prof. J. Peegel. Mis neis on, on lugeja lugenud. Mida ei ole, mis olema peaks? Kokkuvõtlikult võiks soovid üles lugeda nii: puudu jääb kõrgkoolielu aktuaalsetest probleemidest, diskussioonidest, publitsistikast; harva on uudisega uudist, nalja, teravat nimedega kriitikat; sõnavara võiks olla lähedasem, mitmekesisem; mitmekesisem peaks olema ka žanrivalik; toimetuse rangemat kätt oleks vaja pikkade lugude kärpimisel. Tehnilise ja loomingulise töö muredest kõnelesid lehetegijad ise, oma arvamuse ütlesid mitmed lugejad, sealhulgas KKEH ministri esimene asetäitja H. Peremees, rektor A. Koop jt. Väärtuslikumad ettepanekud pandi kirja otsusesse. Näiteks: taotleda TPedI häälekandja (koos konservatooriumi ja kunstiinstituudiga) ilmuma hakkamist, jätkata toimetustevahelisi kokkutulekuid seminaridena, seada sisse iga-aastane preemia üliõpilaslehtede parimaile üliõpilasautoreile, avaldada ühe õppeasutuse materjale teises lehes jm.

● Niisugustelt arupidamistelt naased alati tagasi täis tehatahtmist. Mõtled, et mis see või teine artikkel kokku leppida, toimetada ära ei ole. Paraku ei lähe kõik nii libedasti. Kas või seegi, et iganädalane leheplaan lüüakse sõna otseses mõttes segi tellimata lugudega.

● Pressisektor (teaduskondade pressisekretärid) koosneb uutest jõududest. Seni on nende ülemusel Riina Maasingul (žurn. III k.) tegemist olnud, et kõiki korraga kokku saada. Järgmiseks sammuks peavad olema uudised ise. Aga eksamite-arvestusteni on veel vaid kuu või vähemgi. Tundub, et just uudiseid lehte tuua ongi kõige raskem: püütakse kirjutada pikaltlaialt, asja tuum kaob ära; paljude uudiste jälile me ei jõuagi. Seepärast on palve kõigile allasutustele, eeskätt teaduskonnajuhtidele, et olulisematest sündmustest antaks teada oma teaduskonna pressisekretärile (muidugi peab too eeskätt ise huvituma infost) või otse toimetusele. Püüame meiegi teid otsida, kuid kui päeva jooksul tuleb helistada kümnel eri numbril, siis kätte õnnestub saada vaid pooled. Et aga lehes oleks kõike seda, millest seni vajaka, on vaja ka lugeja enda aktiivsemat sekkumist.

KRAPP

AADO LINTROP

Tundravaikus

(vt. «TRÜ» nr. 29 ja 31)

Taat libistab vasaku käega üle habeme. «Oleksid kaua nii läinud. Kes teab. Võib-olla päris ära läinud, võib-olla jäänud. Kui läinud, siis lõpuks koda näinud. Ühte või mitut. Ja meie inimesi. Kõik need muidugi surnud,» ja ta veab lääne suunas käega poolkaare. «Nemad sind poleks näinud. Ainult kuulevad: lõke praksub. Kes teab. Või valu tunnevad, kui neid puudutad. Siis ütlevad: «Vaja nõid kutsuda. Kotša[1] meile tulnud.» Kes teab. Nõid võib sind näha, võib ka mitte. Kui hea nõid, siis kindlasti näeb.»

«Ja siis?»

«Palub rahule jätta. Mitte tema hõimule paha teha. Sina neile mitte inimene, vaid haigus. Kui inimesi puudutad, võivad nad surra.»

«Aga nad on ju surnud!» segab mees taadi juttu.

«Surnud ka surevad,» ütleb taat seepeale.

«Kuhu nad siis lähevad?»

Taat mõtleb, silub habet. «Kes teab. Võib-olla tulevad tagasi meie maale. Võib-olla toovad meie inimestele hädasid. Siis meie nõid palub rahule jätta.» Taat vaikib ja vaatab mehest mööda, kuhugi vasakule.

«Kui surnute nõid palub, siis ise ära lähed,» jätkab taat pooleli jäänud teemat. «Ei taha inimestele paha. Ei tea, et nemad surnud, ainult imestad, et nad sind ei näe ega kuule.»

«Ja siis,» tahab mees teada.

«Kaua käid ja rahu ei leia. Paha teha ei taha, tundras üksi elada ka ei saa. Hulgud kaua, tagasiteed ei leia. Ikka inimestele häda tood. Kes teab. Võib-olla lõpuks siiski oskad tagasi tulla.» Mees kujutab ette igavesti mööda tundrat hulkuvat inimest-vaimu, kes ainult halba toob, midagi teha ei suuda peale kannatamise, kelle nimega hirmutavad emad lapsi, kes on kõikjal ära neetud ainult seepärast, et on sattunud kogemata võõrasse maailma. Mees tunneb külma higi seljal. Siis märkab ta, et on kaua taadile silma vaadanud ja pöörab ruttu pilgu kõrvale, päikese suunas. Maapind ta all võpatab ja hakkab aeglaselt liikuma.

«Ära sinna vaata!» hüüab taat ja mees vaatab maha.

«Sa pead kohe ära minema. Ma ei suuda rohkem hoida. Jaksu pole. Kui horei välja tõmban, pead siit kaugel olema. Muidu sinna lähed,» ja ta näitab käega lääne suunas.

«Mine ruttu ja ära tagasi vaata!»

Hoolimatult sammalt tallates ruttab mees suunas, kus arvab olevat küla. Enam ei kuule ta selja taga võõraid samme ja ärevat hingamist. Sääsepilv on kaugele maha jäänud, jalad ei takerdu vetruvasse samblavaipa. Vaid kaabu tikub silmile.

Mehe hinges pole rahu. Kuigi ta usub, et ei satu enam kunagi tundrasse, ei püüa ta mällu vajutada kesköist maastikupilti rebenenud pruunide pilvede ja nende poole pürgivate lehisesiluettidega, ei püüa taastada künkal nähtud matusepaiga detaile ega vanataadi näojoont.

Tema peas ajavad teineteist taga kaks ülituttavat küsimust: kuhu ja milleks. Tal on hirm. Mees teab, et inimene ei jõua elus kõike ära proovida, kõiki radu mööda käia. Aga kui ta ei leiagi seda õiget? Kui ta jääbki käima tundmatuid teid, et lõpus alati küsida: milleks? Kui ta kogu aeg peab elama hirmus, et kusagil on see õige, mida ta leida ei suuda? Kas ta siis lõpuks käib ringi nagu haigus, neetud kõikjal ja kõikide poolt?

Äkki mees võpatab. Ta kuuleb selgesti venivat nuttu, mis kostab kusagilt eest ja valjeneb üha. Mees lisab sammu. Äkki tõuseb peaaegu ta jalgade alt lendu suur mustakirju lind, kes kaob kuhugi tahapoole. Mees ei pööra pead. Ta kuuleb, kuidas nutmine jätkub selja taga ja kaugeneb aeglaselt, kuni lõpuks vaibub. Mees tõttab edasi. Päike on vist pilvede tagant välja tulnud, sest mees näeb oma hiiglaslikku varju kaugele ette ulatumas ja küngastel hüplemas. Mehel tekib tahtmine kesköpäikest näha. Ta pole unustanud taadi hoiatussõnu, kuid tunneb, et osa temast igatseb taas tajuda kõikehaaravat ja kõikeületavat libisemist. Ta soovib kasvõi hetkeks unustada kõik piinavad küsimused ja mitte mõelda, vaid tunnetada loodust, tunda ennast kahe jalaga kindlalt maa peal seismas, tunda kehasse voolamas jõudu, kuulata sirguajava sambla kahinat ja haista selle lõhna.

«Sammal on pehme,» mõtleb mees valjusti ja peatub, et kükitada ja käega jageli[2] vetruvust proovida. Vaid hetke puudutab ta käsi maapinda, siis on mees jälle püsti ja sammub edasi.

Juba paistavad küngaste tagant küla esimesed plekk-katused, kuid mehe tahtejõud on otsas. Soov viivuks keskööpäikest näha on kasvanud omaette eesmärgiks ja lämmatanud kõik muu mehe hinges. Ta peatub ja pöördub aeglaselt.

Algul pole midagi. Siis haarab vaikuse hääletu nahkhiir ta enda sülelusse, maapind väriseb, künkad levivad lainetena kaugusse, puud venivad välja ja ulatuvad pilvedeni...

Ja otse mehe jalgade eest algab valgete õitega lilledest tee, mis kandub üle sileda samblatasandiku, käänleb kooldunud puutüvede vahelt läbi silmapiirini, kohta, kus keskööpäike puudutab künkaharju.

[1] kotša (ng. k.) — haigus
[2] jagel — põdrasamblik (nimetus levinud kõikjal P.-Siberis)

Moskva, XI 4.

(vt. «TRÜ» nr. 26, 27 ja 31)

Tegevus toimub ühes USA Harrisburgi lähedal asuvas aatomielektrijaamas. Alati võluv Jane Fonda, sedakorda telereporter, satub tänu oma elukutsele afääri, kus mängus 150 miljonit dollarit. Nimelt selle raha kaotab firma juhul, kui teine reaktor ettenähtud ajal käiku ei lähe. Vahetuse ülem (Jack Lemmon) avastab vea, mis võib kõigile saatuslikuks saada, ent kuna ta on ainus südametunnistusega inimene kogu seltskonnas, siis ta lihtsalt kõrvaldatakse. See polegi nii lihtne, sest relvastatud insener suleb end plahvatuskindlasse juhtimisruumi ja hoiab kogu asutust oma meelevalla all. Selle eest maksab mees eluga, surres teleekraanil keset intervjuud, mis läks otse eetrisse. Sureb selle eest, et ta ütles Ameerika rahvale, mida tähendab Hiina sündroom — maakera hävimist Kaliforniast Hiinani juhul, kui aatomireaktoris oleks toimunud avarii. Telebossid aga, vaadates monitorist närvivapustuse saanud, mõistuse kaotamise äärel olevat naisreporterit, kes verise surnud intervjueeritava kõrval lõpetab poolelijäänud intervjuud, leiavad ta olevat sümpaatse ja üpris andeka ning otsustavad talle edaspidi vastutusrikkamaid ülesandeid usaldada.

Žanrilt thriller, *on film siiski eelkõige inimese moraalsest vastutusest kogu inimkonna ees, eriti nende inimeste vastutusest, kellest oleneb, millega see kõik lõpeb.*

Inglise kino *on meile üsna tundmatu. Millegipärast on juba nõnda kujunenud, et inglise filme ostetakse harva. Võib-olla on see tingitud sellest, et sellel maal ei tehta häid filme? Festivalil nähtu põhjal väidaksin otse vastupidist. Kõik kolm nähtud inglise filmi olid tähelepanu väärivad. Kui lühidalt iseloomustada, siis kõige tugevam oli nende filmide süžee.*

Režissöör Alan Bridges'i film «Surnud hooaeg». *Ema ja tütar peavad rannas väikest hotelli. Hooaeg on läbi ja puhkajad lahkunud. Saabub mees, kes näib paika hästi tundvat. Ema — Vanessa Redgrave — üllatub ja erutub meest kohates. Ta on oodanud seda kohtumist juba kakskümmend aastat. Tütar on emale armukade, ema leiab nad voodist. Selgub, et mees on tütre isa. Selle ebatavalise filmi lõpp on veelgi ebatavalisem: näeme vaid, et üks naistest lahkub, teine jääb. Nägusid me ei näe. Kumb — selle pähkli on loo autorid jätnud vaatajale puremiseks.*

Režissöör Anthony Page'i *allegooriline ja kohati* thriller*'elementidega psühholoogiline draama* **«Hingede vallandumine»** *viib meid vaimuliku kolledži suletud ringi. Vaimulikul, keda suurepäraselt kehastab meilegi hästi tuntud Richard Burton, on poiste seas oma lemmik: andekas ja sõnakuulelik noormees, keda ta usaldab rohkem kui teisi ja kellest tulevikus loodab endale mantlipärijatki. Tema usaldust kasutatakse aga kurjasti, poiste seas valitsevad omad seadused. Ise vabadusest ilma, ei suuda nad taluda lähedusse elama asunud hipilike kommetega noormehe vabadust. Too tapetakse. Tapjaks osutub just toosama lemmik. Seda, et pihisaladus on püha ja vaimulik sügavalt religioossete veendumustega inimene, kasutabki mõrvar ära ning pihib oma tegu vaimulikule. Nii veeretab ta koorma oma hingelt õpetaja hingele. Viimane ei kannata seda välja ning hullub.*

Frederico Fellini viimast filmi «Orkestriproov», *mida samuti õnnestus näha, on nimetatud tema kõige askeetlikumaks filmiks. Ei tea, kas see nii on või mitte, ent tuntav oli suurmeister esimestest kaadritest alates, seda enam, et Fellini on ka stsenarist. Ikka tee motiiv, ikka ime motiiv, kunst, võimu ja vaimu vahekord, nende omavaheline tasakaal, juhi ja massi suhted. Massi käitumine tugeva ja autoriteetse juhi käe all, juhi autoriteedi langus ja juhi kukutamine (dirigent kihutatakse minema ja asemele nõutakse uut juhti, kelleks osutub mehhaaniline metronoom), massi käitumine ula, mis viib lõpuks täieliku kaose ja anarhiani. See omakorda loob vajaduse uue juhi järele, sest kogu seniloodu on barbaarselt hävitatud, usk oma jõusse kadunud ja totaalne hirm tuleviku ees maad võtmas. Nüüd leiab mass elutargalt, et parim oli siiski dirigendi ajal. Niisiis astub too uuesti pulti (tänu taevale, teda polnud jõutud veel maha nottida!), tõstab taktikepi ja orkestriproov jätkub. Mäng, mis algul ei taha hästi edeneda, muutub järk-järgult üha harmoonilisemaks, ladusamaks ja kiiremaks, mängu nauditakse.*

Vapustavaks kujunes tutvumine **Francis Ford Coppola** *loominguga, kes lugejale seostub kindlasti filmiga «Ristiisa». Tema loomingust õnnestus mul näha kolme filmi:* **«Vihmainimesed», «Kõneluse»** *ja* **«Ristiisa».** *Nüüd juba kaheksa filmi režissöör, oli tema tee filmi üsna okkaline. Algul töötas Coppola assistendina, hiljem stsenaristina, 1962. aastal debüteeris edutult. Pärast seda töötas veel seitse aastat stsenaristina, kellena leidis ka tunnustust.*

(Järgneb.)

AUNE NUIAMAE

MATEMAATIKATEADUSKOND EILE JA TÄNA

(Algus eelmises lehes)

Ligi 70 esmakursuslast tuleb, küünlad käes, uue kohviku saali. Õppejõudude ees on katsumine juba möödas, nüüd tuleb vanematele tudengitele eksam anda.

«Kerge teil täna ei tule,» ütleb dekaan. Et hoiatust tõsiselt võetakse, on kohkunud nägudest näha. Auväärt žürii on kohad sisse võtnud: õpetaja (Heli Raadik), doktor (Ülar Loolaid) ja õpilased (Villu Kopli, Arvet Silk, kõik mat. IV).

Kõigi esmakursuslaste pikk ja sündmusterohke elu tuuakse avalikkuse ette, ükski kohustuslik ega mittekohustuslik tegevus keskkoolipäevilt ei jää saladusse. Publiku poolehoid kuulub kahtlemata ühiskondlikult aktiivsematele, ilu- ja kultuurilembestele esmakursuslastele.

«Rebastele» antakse lõpuks uhiuuest ja väga kaunist (eriotstarbelisest) potist kosutavat jooki, riputatakse kaela kaart nime ja rebasepildiga. Kõik. Nüüd oled siis lõpuks üliõpilane!

Laupäev algas pannkoogihommikuga.

Nii kaunis pole Tiigi ühiselamu (ega ilmselt ühegi ühiselamu) viienda korruse köök veel olnud. Ja nii häid kooke pole vist'ka tehtud. Tüdrukud olid pool ööd vaeva näinud ja nüüd võisid külalised end mõnusalt hommikust sööma sättida.

Pressikonverents. Üliõpilaste küsimustele vastasid K. Kaarli, T. Leiger, Ü. Lumiste, K. Soonets, L. Tuulmets, J. Kaasik, J. Lellep.

«Millal vahetatakse ühiselamutes kõva mööbel pehme vastu?» Niisugust vahetust pole ette nähtud. Ühiselamusisustuse nõuete järgi peavad toas olema metallvoodi, ööja riidekapp, nagi, reproduktor jt.

«Kas saab parandada valvetingimusi?» Kuu aega tagasi ütles halduprorektor, et juba sel aastal alustatakse valvetehniliste tingimuste parandamist, uus süsteem (sarnane metroosüsteemiga) on väljatöötamisel.

Kas abielupaarid saavad omaette toa?» Praegu ei. Kui valmib teadusraamatukogu, saab Vanemuise 33 aspirantide ja abielupaaride ühiselamuks.

Stuudio «Wellfilm» esindaja aspirant Rein Lepik demonstreeris Peeter Mikkoviga kahasse tehtud filmi «Palat 207».

Ettevalmistused saunaõhtuks algasid külaliste veenmisega. Esialgu ei tahtnud nad sugugi aru saada, miks neid vägisi pesema aetakse. Ka jääauku ei kantud mõnude registrisse.

Lõpuks oli vaimustus nii suur, et jää või sauna.

Pühapäeva hommikul tundus, et kogu jõuraasuke oleks nagu saunalavale jäänud. Aga tudengid on mitmekülgne rahvas, nad võivad nädal aega jutti magada ja ka nädal aega järjest pidutseda.

Ekskursioonile minejad igatahes ei kahetsenud. Kas saabki kahetseda näiteks Tehvandil või Otepää uues spordikompleksis käimist või Kääriku jõumasinal jaksu proovimist või Barclay de Tolly kirstu vaatamist. Sangaste lossist sosistamast tuli lausa vägisi ära ajada. Imestati, et meil ka lihtinimene niisugustesse baasidesse pääseb, kus olümpiakandidaadid treenivad.

«Järgmisel aastal me enam kõiki samu külalisi oma pidustustel ei näe, üliõpilased vahetuvad,» ütles dekaan Ü. Lumiste lõpuõhtul. «Ainult kes ei vanane ega vahetu, on õppejõud.» Nemad lubasid ka järgmistel ja üle-üle... järgmistel matemaatikapäevadel kohal olla.

Aukülaline V. Ernits seletas noortele oma arusaamist maailma avarusest ja lõpmatusest. Ta oskab üle 20 keele, aga kõige raskemaks keeleks on ikkagi olnud matemaatika.

Leningradlased tõid kingiks maali Iisaku katedraali ja Vaskratsanikuga. «Te näete nüüd niisamasugust pilti nagu meiegi, kui oma peahoone aknast välja vaatame.»

Mida arvasid külalised?

Voronežist: «Näinud teie eeskuju, hakkame samuti niisuguseid päevi korraldama.»

Dnepropetrovskist: «Veidi kõhedust tekitab teie rahvuslik külmus, pole sellist külalislahkust nagu meil.»

Virginia ja Eugenius Vilniusest rääkisid, kuidas neil teaduskonnapäevi korraldatakse. Avamine on tavaliselt lõbusam ja vabam, seeeest lõpubankett rangem ja pidulikum. Pidustused kestavad nädal aega. Teaduskond on väga suur (üle 1000 üliõpilase), et kõiki kaasa haarata, peetakse spordivõistlusi, peoõhtud on mitmes auditooriumis ja mitmel korrusel üheaegselt. Tartus olevat neil kahtlemata väga tore olnud, aga suurem osa teaduskonna rahvast jäänud nende arvates kõrvale.

Jäi küll. Oma osa on ruumikitsikusel, näiteks «rebaste» õhtu oli nii ülerahvastatud, et tegijatel-abistajatelgi polnud kusagil istuda. Häbematult vähe oli rahvast avaaktusel, kuigi loengud jäeti ära.

Mida arvas üks korraldajatest, **Reet Reiman?** «Üldiselt päevad õnnestusid. Vigu oli: avamisel ei saanud tõlget, mitmes kohas rikkus külm tuju ära, «rebaste» löömine venis (70 inimest!) jne. Külalised väsisid lõpuks päris ära, programm oli tihe. Viimasel õhtul oleks oodanud neilt rohkem aktiivsust. Rohkem osalemist tahtnuks ka oma rahvalt, tavaks on saanud enamasti eemalt vaadata, millal kõik ettetaha ära tehakse.» (Vahemärkuseks: organiseerijad võtsid ilmselt asjatult kõik ülesanded enda peale, oleks võinud rohkem teisi usaldada.)

Suure töö olid ära teinud need, kes Vanemuise õppehoones näituse korraldasid. On ju ütlematagi tore vanadelt piltidelt vaadata, kuidas praegused õppejõud oma tudengipõlves kartulit võtmas käisid või traktoritarattaga jõu- ja ilunumbreid tegid! Ülimalt operatiivsed olid fotograafid Andrus Salupere (rakendusmat. IV k.) ja Lembit Pallas (aspirant), kellel juba järgmisel päeval eelmise õhtu sündmuste fotod valmis olid.

Parimaks tasuks nähtud vaeva eest on muidugi külaliste suur vaimustus ja tuhanded kiidusõnad, küllakutsed kõikvõimalikesse kohtadesse ja lubadused järgmisel aastal jälle tulla.

ANNE KIUDORV,
eesti fil. V k.

Korraga kolm ala

- **Võrkpallinaiskondadel finaalmängud**
- **Meestel 3, naistel 1 malevoor seljataga**
- **Ujulas üllatasid naisfiloloogid**

Spartakiaadi võrkpallivõistlused, mis ilma vaheaegadeta kestnud, on niikaugel, et sel nädalavahetusel peetakse ära naiskondade finaal ja meeste 5 viimast alagrupimängu. Meeskondade paremusrida selgub aga järgmisel nädalavahetusel.

Et ka 5 naiskonda (õigus- ja ajalooteaduskond, žurnalistikaosakond, KKT III ja IV kursus) välja ei tulnud, saadi alagruppides «A» ja «B» hakkama kummaski kolme kohtumisega. Esimesest pääsesid võiduga edasi filoloogid (nii arstiteaduskond kui ka KKT II kursus kaotas 0:2) ja kaotusega arstid (KKT II k.-ga 2:0). Teisest alagrupist jõudsid finaali bioloogid-geograafid ja õppejõud. Omavahelise mängu võitsid üliõpilased 2:1, mõlemale finaalipääsejale kaotas füüsika-keemiateaduskond. Alagrupis «C» peeti edasipääsejate selgitamiseks kuus mängu. Finaali said majandusteaduskonna ja spordimeditsiini osakonna naiskonnad. Omavahel mängiti 2:1, matemaatikateaduskonda ja KKT I kursust võitsid mõlemad 2:0 (matemaatikat.—KKT I k. 2:0).

Võrkpallitreener Vello Truumaa arvas, et finaalis on koos kõik tugevamad ja soovitas lehte panna ka finaalmängude ajakava. Tuleb ehk mõni pealtvaatajagi.

Laupäeval, 1. dets.

Meeste alagrupimängud

Kell 14.00 füüsika-keemiat.—mat.
14.35 füüsika-keemiat.—õigust.

Naiste finaalmängud

Kell 15.15 arstit.—biol.-geograafiat.
16.00 biol.-geograafiat.—spordimed. os.
16.40 arstit.—majandust.
17.20 spordimed. os.—filoloogiat.
18.00 õppejõud—majandust.
18.40 filoloogiat.—õppejõud

Pühapäeval, 2. dets.

Meeste alagrupimängud

Kell 10.00 majandust.—ajalloot.
10.35 biol.-geograafiat.—KKT I k.
11.10 biol.-geograafiat.—arstit.

Naiste finaalmängud

Kell 12.00 arstit.—spordimed. os.
12.40 arstit.—õppe õud
13.25 spordimed.—õppe'õud
14.00 filoloogiat.—majandust.
14.40 biol.-geograafiat.—majandust.
15.25 filoloogiat.—biol.-geograafiat.

Malevõistlustel on **meestel** pärast 3 vooru juhtgrupp veel suur. Kolme võiduga juhivad tervelt 6 võistlejat: I. Puura, A. Põldoja, T. Mihkelev (kõik biol.-geograafiat.), A. Saamen, R. Rosenthal (mõlemad majandust.) ja A. Olev (matemaatikat.). Mures oli peakohtunik M. Marksoo **naiste** turniiri pärast. Mitu partiid jäi mängimata juba 1. voorus ja seetõttu on tabel ebaülevaatlik.

Suure teaduskonna eelise kasutasid Tähtvere ujulas ära naisfiloloogid. Tosina individuaalvõistleja ja mitme teatevõistkonnaga saadi kokku 135 punkti ning asuti pärast võistluste esimest poolt juhtima. Järgnevad KKT III k. 131, spordimeditsiini osakond 112, majandusteaduskond 95, bioloogia-geograafiateaduskond 71 ja KKT II kursus 56 punktiga. Teistel võistkondadel on punkte vähem, pärast neljapäevaseid meeste ujumisi (need tulemused sellesse lehte paraku ei jõua) võib siiski palju muutuda.

Individuaalselt olid 100 m vabaujumises kolm paremat: 1. Ene Viik (KKT III k.) 1.11,2; 2. Heidi Praakel (KKT I k.) 1.13,0; 3. Maret Pars (KKT III k.) 1.15,4.

Teateujumises (4×50 m vabalt): 1. KKT III k. 2.21,0; 2. Majandust. 2.32,2; 3. Spordimed. os. 2.35,0.

PRIIT JÕGI

Tasa sõuad

Ühel pühade-eelsel õhtul, kui tänavaid katvale lörtsile taevast lisa tuli, istusid ülikooli sõudjad «Sophokleses» kohvitassi taga. Kõigi pilgud eeskätt suurmeistritel Reet Palmil (KKT II k.) ja Gennadi Kinkol (KKT III k.). Üllatus tuli aga II kursuse füüsikatudengilt Elar Vildilt, kes näitas omatehtud filmi Moskva rahvusvahelise sõuderegati finaalsõitudest. Nägime maailma paremate sõudjate tehnikat ning uurisime neljase paatkonna aegluubis sõitu, kus eessõudjaks Reet Palm.

Siis palusime Gennadi Kinkol meenutada eelmisi olümpiamänge, mida ta ka Montrealis tehtud värvuspiltide vaatamise ajal tegi. Gennadi lahkus sel sügisel suurest spordist. Oma esimesed kuldmedalid võitis ta ajal, kui Reet omil jalul alles esimesi samme tegi. Nüüd oli Reedal ette näidata neli NSV Liidu meistrikulda ja pajatada paljudest huvitavatest võistlustest. Pole meist just paljud jalutanud Roomas, näinud Colosseumi varemeid, imetlenud tuntud Peetri kiriku tohutut suurust (211,5 m pikk ja 46,2 m kõrge) ja seal asuvat Michelangelo «Pieta't» (tõsi, läbi tulekindla klaasi) ning lõunaks söönud roosasid spiraalseid makarone. Või seisnud Heidelbergi lossikeldris Euroopa suurimal veinivaadil. Meenutused Uus-Meremaast ja maooridest, kes lahkelt demonstreerisid, kuidas sõuda 50-mehe piroogis, olid juba eksootilise hõnguga.

Aeg aga sai ümber ja mõnigi küsimine-kostmine jäi ootama järgmist kohtumist. Reedale soovisime: «Auk paati olümpiakanalil!» Ise aga unistame uuest ülikooli sõudebaasist, nii suurest, et kõik korraga sinna ära mahuksime...

MARI PALM,
KKT III k.

Järelkaja. Tuhast kerkib uus, kuid...

Fakt: 3. novembri varahommikul sai tulekahju läbi tugevasti kannatada TRÜ klubi. On kuri kahtlus, et põhjuseks meie poolt hooletult mahavisatud suitsuots.

Kopp-kopp! Tere, kas võib sisse astuda? Käisin läbi kogu maja. Nägin kõikjal söestunud seinu, lagesid, läbipõlenud uksi, katkisi aknaid. Nüüd sattusin ka ühte vähem kannatada saanud ossa. Keda mul õnnestus siit suitsunud toast töölaua tagant leida?

«Siin on ülikooli klubi juhataja Heino Varik.»

Teie töötingimused on nüüd sootuks muutunud, ega tujugi just kiita ole?

«Tuju ei ole tõesti kõige parem, kuid arvestades perspektiive paraneb see iga päevaga.»

Remont on alanud ja hulgaliselt tudengeidki abiks käinud. Kui palju see nüüd kõik aega ja raha nõuab?

«Meil oli kavas juba ammu enne põlemist teha tuleva aasta kevadel suur kapitaalremont. Projektid pidid valmis saama aasta lõpuks. Arvestati ümmarguselt paari maja maksumusega, nii et summad on kolossaalsed. Tahaksime muuta klubi selliseks, et paljud teda enam ära ei tunnegi.»

Millal avab üliõpilasklubi taas oma uksed?

«Tahaksime 1980. aasta sügiseks valmis saada. Aga maja peaks tipptopp korras olema hiljemalt 1982. aasta suveks, sest järgnev sügis hakkab meil minema ülikooli 350. juubeli tähe all.

Praktiliselt on klubi uksed kogu aeg lahti. Teeme üritusi edasi. Põhirõhk läheb nüüd väljasõidukontsertidele ning diskodele, samuti ülikooli kohvikutele. Klubis toimunud tantsuõhtud on plaanis samuti viia Leningradi mnt. 25 kohvikusse. Teistesse majadesse jäävad endiselt edasi disko-, kohtumis- ja vaidlusõhtud.»

Ja veel üks fakt: 26. novembri õhtupoolikul põlesid peahoone auditooriumis nr. 104 ära laud ning tool. Põhjuseks arvatavasti jällegi sahtlisse pistetud suitsuots.

Arvan, et järeldused eelneva kohta teeb igaüks ise. Kuid suitsetajate tähelepanu tahaks siiski veel kord juhtida rektori käskkirjale nr. 136, mis keelab suitsetamise väljaspool selleks ettenähtud kohti. Pealegi on alust arvata, et suitsetamine ülikooli ruumides üldse ära keelatakse. Aluseks on NSV Liidu kõrgharidusministri käskkiri, mis teistes kõrgkoolides juba ka rakendust leidnud.

Küsitles MARGUS METS
žurnalistika I k.

Klubi üritused

Leningradi mnt. 25 kohvikus
Pühapäeval, 2. detsembril kl. 20 disko.

Järgmisel nädalal

Leningradi mnt. 25 kohvikus
Kolmapäeval, 5. detsembril kl. 20 diskokohvik,
laupäeval, 8. detsembril kl. 20 puhkeõhtu,
pühapäeval, 9. detsembril kl. 20 puhkeõhtu.

Leningradi mnt. 27 kohvikus
Teisipäeval, 4. ja neljapäeval, 6. detsembril kl. 19 diskokohvik,
pühapäeval, 9. detsembril kl. 16 «Džässipanoraam» (ansambel «Rütm» ja Lembit Saarsalu, jazzsessioon, pääsmed kohapeal).

Tralla-ralla

Juba enne seda õhkus õhust pinget ja seda eriti Päntri ümber ja sees. Imelik tunglemine, pilgud, värvikesed, keegi veab võimendust, studentidest saavad sandid, pinevus kasvab. Kell on üheksa õhtul. Fuajees stiihiline kogunemine. Esimesed akordid panevad õhu värisema. Pitekantropus veab leedisid tantsupõrandale. Ilmuvad feminiseerunud mehed seelikuis. Sammub sajajalgne. Kellegi karvast rinda varjab ei tea kust laenatud frakk. EPA-kas puhub pasunat. Stiihilisusest saab massilisus. Põrand vajub tantsisklevate santide raskuse all. Mustlasneiu ja päntrosaan pakuvad lahkelt oma abi. Puhh ja Jänes. Kuulutatakse välja võistlused. Täpsusvisked, pikim kõis seljasolevatest riietest, võidu kükkimine. Võitjaile grillkana. Dancing *möllurohkes öös jätkub. Liiga kõrgeid kirgi vaigistavad arstionud. Aga kirgi jätkub.*

Tähelepanu!

Muudetud on täna Toomel toimuva informiini kellaaega. See algab kella 16 asemel kell 18.

Maskeeritud näod, kehad, inimesed. Ja vaata imet — kaitstud näolappidega, kus keegi ei tunne kedagi, ollakse järsku vabad. Julgetakse ennast liigutada. Sellist tõmblevat massi ihkaks iga diskor. Nüüd kõik orienteeruma! Kihutades valgub jõuk kadrisid maja ümbrusesse peidetud šampusepudeli otsinguile. Trall jätkub. Järjest kõrgemaks paisuvad tunded, hoogsamaks liikumine. Finaalieelses vintskluses kistakse puruks võimenduse juhtmed. Asi edeneb!

Ühesõnaga, Päntris sai maha pandud stiilne «Kadritrall» (loe: 23.-ndal selle kuu päeval toimus TRÜ ühiselamus Pälsoni 14 kadripäevale pühendatud õhtu. Eeskavale ja karnevalile järgnes tants).

Kas läks kõik nii, nagu soovinuksid korraldajad? Kes seda küsib... Esimeste koidukiirte ilmudes saab vana maja lõpuks ometi puhata. Viimased kadrid vajuvad väsinult vooditesse. Hilishommikul ärgatakse roidunult, kuid suurte mälestustega — vaat oli alles pidu! Ehk oligi.

REIN SIKK

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 505. Лингвистические и методические вопросы преподавания иностранных языков в вузе и школе. Труды по преподаванию иностранных языков VIII. Тарту, 1979, 170 с., 400 экз., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 508. Актуальные вопросы акушерства и гинекологии. Труды по медицине XLIII. Тарту 1979, 134 с., 500 экз., 1 руб. 20 коп.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVI. Issue 2(58). September 1979. Тарту 1979, 138 с., 400 экз., 1 руб. 10 коп.

Разбор случая заболевания ребёнка и составление академической истории болезни. Издание третье. Тарту 1979, 32 с., 1000 экз., 5 коп.

В. П. Салупере. Принципы клинического применения антибиотиков. Тарту 1979, 30 с., 1000 экз., 5 коп.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4548. MB-06243.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 Reedel, 7. detsembril 1979 XXXII aastakäik

Tere tulemast

kõigile ajakirjanduse eriala lõpetanutele, kes täna taas kokku tulevad oma vana ülikooli vaatama. On heameel, et te tulite ja et te oma töös olete väga tublid olnud. See on parim tasu ülikoolile. See on aga meile ka suur kohustus üha paremini ja sisukamalt edasi viia seda tööd, mis sai alguse kakskümmend viis aastat tagasi.

Ikka teie

JUHAN PEEGEL,
žurnalistika kateedri juhataja

Uuendasime lepingut

27. novembril sai aasta, mil «Vanemuise» ja arstiteaduskonna komsomoliorganisatsioonid sõlmisid sõprus- ja koostöölepingu. Nüüd tuldi taas kokku, kõneldi senitehtust. Aasta vältel oli loominguliste noorte ja tulevaste arstide vahel mitu kohtumist ja ühisüritust. «Vanemuine» aitas edendada meie isetegevust ja arstiteaduskonna komsomolibüroo kindlustas «Vanemuise» noori lektoritega. Seekordsel kokkusaamisel peeti maha ka esimesed spordivõistlused. Korvpalli võitsid 5-punktise vahega üliõpilased, lauatenniseturniiri teatrirahvas.

Leping uuendati. Nüüd kuulub «Vanemuise» kunstinõukogusse ka üks arstiteaduskonna komsomolibüroo liige. Teatripiletite hankimine kursuste kultuuritöö organisaatoritel muutub lahedamaks ja vanemuislased saavad tuusikuid ülikooli spordibaasidesse.

JAAK ARU

Lepingule kirjutavad alla arstiteaduskonna komsomolisekretär Oleg Ševtšuk (vasakul) ja «Vanemuise» komsomolisekretär Marek Nepomnjaštši. Armen TOROSJANI foto

Parimad tööd konkursile

Konkursse parimate teaduslike tööde väljaselgitamiseks meie maa kõrgkoolides viiakse läbi NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu 6. aprilli 1978. aasta määruse nr. 271 «Teadusliku uurimistöö tõhustamisest kõrgkoolides» alusel, et arendada fundamentaalseid ja rakenduslikke uurimistöid, enam ära kasutada kõrgkooli teaduslikku potentsiaali teaduslik-tehniliste ja sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamisel.

Parimate teadustööde autoritele on kehtestatud 10 esimest preemiat à 2000 rubla, kuni 20 teist preemiat à 1000 rubla ja kuni 50 kolmandat preemiat à 500 rubla.

Konkursile esitatakse ühiskonna-, loodus-, tehnika- ja humanitaarteadustealaseid aktuaalseid probleeme käsitlevaid uurimistöid, millel on suur rahvamajanduslik, teaduslik ja sotsiaal-majanduslik tähtsus, ja mis on tehtud konkursile eelnenud kahe aasta vältel.

Töid, mis on esitatud Lenini preemia, NSV Liidu ja vabariiklike preemiate, Leninliku Komsomoli, NSV Liidu TA ja vabariiklike teaduste akadeemiate preemiate andmiseks, konkursile ei esitata.

Tööde autoriteks (kaasautoriteks) võivad olla professorid, õppejõud, abi-õppepersonal, teadustöötajad, üliõpilased-kaasautorid jt. isikud, kes on vahetult osalenud konkursile esitatud töö teostamisel. Tööd võivad olla kas individuaalsed või kollektiivsed (kollektiiv ei tohi olla üle 12 inimese).

Monograafiatena või teadustööde aruannetena (vene keeles, vormistatud vastavalt GOST-ile 19600-74) vormistatud uurimistööd esitavad konkursile kateedrid ja teaduslikud allüksused, need arutatakse läbi kõrgkooli nõukogus ja esitatakse rektori poolt vastava alluvusega ministeeriumile kinnitamiseks.

Igale esitatud konkursitööle lisatakse järgmised materjalid: rektori kiri-esitis; nõukogu otsus konkursitöö esitamiseks; autorite nimekiri perekonna-, ees- ja isanime, teadusliku kraadi ja kutse, ametikoha äramärkimisega; õiend iga autori panusest esitatud konkursitöösse; annotatsioon kuni 3 masinakirjalehte; arvamused, retsensioonid, juurutamise aktid; publikatsioonide nimekiri; diplomite, autoriõiendi, patentide, autasude, ühiskondlikku tunnustust kajastavate dokumentide koopiad; õiend teadusliku uurimistöö tulemuste rakendamisest rahvamajanduses ja õppeprotsessis.

Konkursile esitatavad tööd peavad olema kindlasti registreeritud üleliidulises Teaduslik-Tehnilises Informatsioonikeskuses.

Konkursile ei ole lubatud esitada makette ja looduslikke eksponaate.

Teaduskonna ettepanekud esitada teadusprorektorile prof. H. Metsale 10. detsembriks k. a. Informatsiooni saab TUS-ist (ph. 301) M. Koorilt.

EKP TRÜ komitees

3. detsembri istungil kuulati ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri Madis Kallioni informatsiooni TRÜ komsomoliorganisatsiooni tööst oma ridade täiendamisel. Selle töölõiguga tegeleb ideoloogiasektor, mida viimastel aastatel on juhtinud Ü. Murre, A. Lauren ja nüüd Ü. Tikk. Arvuliselt näeb kommunistlikuks nooreks astumine ülikoolis 1976. aastast alates välja niisugune: 43, 16, 27 ja käesoleva aasta 1. oktoobri seisuga 6 üliõpilast. Alates 1977. aastast on komitee kasutusele võtnud üliõpilaste arvestuskaardid tööks mittekommunistlike noortega. ÜLKNÜ liikmed peaksid olema kõik need, kes ülikooli pedagoogi, ajakirjaniku, juristi jm. kutsega lõpetavad. Tuleb ju neil tööle asuda enamasti noortega. Kommunistlike noorte arv võiks ülikoolis vastuvõtu arvel kasvada 20—30 võrra igal aastal.

*** NLKP liikmekandidaadiks võeti vastu üliõpilased Olev Tensing ajalooteaduskonnast, Raimu Hanson ja Aarne Rannamäe filoloogiateaduskonnast, Oleg Kvašnin ja Anatoli Poljakov majandusteaduskonnast, füüsikaaspirant Aleksander Luštšik ja komsomolikomitee asesekretär Valev Plato. NLKP liikmeks kinnitati Aleksander Pulver ajalooteaduskonnast, Ülle Lepp, Toomas Sildmäe ja Jaan Krinal majandusteaduskonnast ning Raivo Vare õigusteaduskonnast.**

Et õpetada, on vaja õppida

Mais leidsid NLKP Keskkomitee otsuses käsitlemist ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasise parendamise ülesanded, juulis avaldati NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus sotsialistliku riigi majandusmehhanismi ja planeerimise edasisest täiustamisest.

Et üliõpilaskonnale paremini selgitada arenenud sotsialistliku ühiskonna majanduse ja ideoloogiatöö ühtsust, otsustas NLKP ajaloo kateedri parteigrupp eesotsas J. Kalitsaga käesoleva poliitõppeaasta pühendada neile probleemidele.

Alustati prof. H. Metsa ülevaateloenguga arenenud sotsialismi majandusmehhanismi täiustamise teedest ja suundadest. Novembri keskel toimunud kateedri teooriakonverentsil käsitleti keskse probleemina partei ja valitsuse määrust kui NLKP ajaloo kursuse materjali. Põhiettekanne oli dots. F. Kinkarilt. Nii ettekandja kui ka sõna võtnud õppejõud prof. J. Kalits, dotsendid L. Kiik, I. Sorokin, V. Ruus, E. Kivimaa jt. rõhutasid vajadust selgitada NLKP ajaloo loengutel ja seminarides üliõpilaskonnale meie partei majanduspoliitika sihipärasust; näidata, millistele objektiivsetele vajadustele tuginevad tehtavad ümberkorraldused.

Ettekande NLKP praegusest agraarpoliitikast tegi dots. kt. N. Ševtšuk. Ta esitas ulatusliku võrdleva materjali viimase aastakümne põllumajanduse ja loomakasvatuse arengu tulemustest, mida kolleegid saavad kasutada õppetöös. Huvipakkuv, küsimusi ning arutelu tekitav oli tänapäeva rahvusvahelise kommunistliku liikumise põhiprobleeme käsitlev dots. kt. H. Dsissi ettekanne. Kommunistid tunnistasid arutelud kordaläinuks, said siit kaasa uusi ja huvitavaid mõtteid õppetööks.

Detsembris jätkame ideelis-poliitilise kasvatustöö probleemide arutelu prof. J. Kalitsa põhiettekande järgi.

LEILI MÖLDRE,
NLKP ajaloo kateedri parteigrupi organisaator

On uudist

Linna tulevik. Ühishuvid.

Teisipäeval kohtus aulas TRÜ ja EPA ühiskonnateadlastega EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Kõne all olid Tartu arenguperspektiivid, meie kodulinna tänane ja homne nägu.

Tööstuse arengust kõneldes rõhutas I. Toome harukondliku ja territoriaalse planeerimise ühtsuse vajadust. Ainult nii saab ühendada linna ja ettevõtete huve. Linnakomitee juures tegutseb vastav komisjon, kuhu kuuluvad ka kõrgkoolide esindajad. Komisjoni ülesandeks ongi territoriaalse ja harukondliku planeerimise huvide kooskõlastamine. Järgnevatel aastatel on kesklinnas mitmete hoonete ehitamist oodata — hotell, kauplus, ja ehk edaspidi ka linnahall. Kahjuks ei leidnud kultuuriministeerium võimaliku olevat hakata tegelema etnograafiamuuseumile Raadi mõisahoone taastamise taotlemisega.

KAIA PAJU

Väliskommentaare

Teleekraanilt tuttav Simon Joffe kohtus kolmapäeval ajalooteaduskonna tudengitega. Populaarse väliskommentaatori nimi oli kohale toonud aulatäie rahvast, kus peale ajaloolaste oli rohkesti juriste ja teistegi teaduskondade üliõpilasi.

Aktuaalsetest probleemidest olid kõne all pingelõdvendus ning olukord Lähis-Idas. Suur osa S. Joffe esinemisest oli pühendatud selle lihtsa tõsiasja valgustamisele, et poliitikud, kaasa arvatud selle maailma kõige vägevamad, on lihtsalt inimesed, kellele huumorimeel pole kaugeltki võõras. Ametlike, täpselt ettevalmistatud kõnede ja diplomaatilise protokolli range järgimise kõrval on tipp-poliitikutel sageli olukordi, kus saab loota vaid oma huumorimeelele ja teravale keelele. Esineja rääkis mitmest sellelaadsest seigast, milles ta ise kui väliskomandeeringuis viibinud ajakirjanik oli olnud.

Ajaloolastele (ja küllap teistelegi) sai ehk paremini selgeks, et ajalugu ei tehta mitte ainult ametlikes deklaratsioonides, nootides ja kõnedes, vaid ka hoopis vähemametlikes vormides. Ajalukku ei lähe mitte ainult poliitilised platvormid, vaid ka nende loojad, enamasti tugevad ja väljapaistvad isiksused.

JAAK RABA

Matkaklubi «Patrioot»

juhtkond pidas komsomolikomitees maha lahtise koosoleku. Osa võtsid ka gruppide juhid. Viimastele edastati infot seoses algava matkahooajaga. Kõne all oli ka 5. detsembril (nüüd juba toimunud) TRÜ matkahooaja piduliku lõpetamise korraldamine. Järgmises lehes sellest pikemalt.

VAINU ROZENTAL

Luulemäng

Esmaspäeval, 3. detsembril etendus vanas kohvikus klubi näiteringilt «Vaata, siin on inimene» (kompositsioon Fr. Tuglase proosast ja H. Runneli, A. Alliksaare, V. Luige, I. Volkovi, P.-E. Rummo, M. Vallisoo ja E. Enno luulest). Lavastas Reet London, kes juhib näiteringi neljandat aastat. Elektrioreliil tegi muusikat P. Raid.

ENE VOOG

Ohutu matkamise huvides

TRÜ on matkamise arendamisel vabariigi kõrgkoolide hulgas kindlalt esikohal. Kui 1978. aastal oli 42 gruppi 317 matkajaga, siis aasta hiljem siirdus matkaradadele juba 68 gruppi 538 liikmega. See moodustab ligi 35% Tartu matkajatest, suusamatkajaid on aga ligi 40% kogu vabariigi matkajatest.

Töö paremaks juhtimiseks moodustati mullu TRÜ matkaklubi. Selle kõrgeim organ on konverents, mis otsustab kõik klubi tegevusega seotud põhiküsimused ning valib 6-liikmelise juhatuse. Esialgu on meil kaks komisjoni: suusa-mägi- ja veematkakomisjon. Plaanis on luua veel jalgsimatka- ja jalgrattakomisjon.

Oma tegevust koordineerib juhatus rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee, kehalise kasvatuse ja spordi kateedri ja spordiklubiga ning linna turismiklubiga.

Milleks on meie klubi vaja? On tarvis muuta matkajate hulgas valitsevat suhtumist. Eriti murettekitav on olukord üliõpilastest matkajate ohutuse tagamisel. Sageli rikutakse matkaeeskirju ning matkagrupid satuvad ohtlikesse situatsioonidesse. Omavolitsetakse, näiteks novembrikuus korraldatud suusamatkal Koola poolsaarele (11 gruppi 101 osavõtjaga) polnud tudengid oma puudumist kooskõlastanud ei õppeosakonna ega dekanaadiga. Tahame loota, et sääraseid arusaamatusi edaspidi ei juhtu. Vahel tuleb ette ka marsruutide ja koosseisude muutmist jm.

Arvame, et peame tugevdama kontrolli ja võtma ka mitmeid muid meetmeid vigadest hoidumiseks.

Vastavalt NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri käskkirjale nr. 24 22. juulist 1979 on vaja kontrollida üliõpilastest matkagruppide igakülgset ettevalmistust.

Üks kuu enne matka algust tuleb asjad kooskõlastada dekanaadiga (et matkama ei tuleks võlglasi ning distsipliinirikkujaid). Seejärel tuleb täita avaldusteraamat, mille kinnitab Tartu linna või vabariiklik matka kontrollkomisjon.

Alles siis kooskõlastame matka ülikooli rektoraadiga ning saame marsruudiraamatu ja võime matkama minna.

Et talvisel hooajal arusaamatusi ei juhtuks, tuleb igal grupil juba varakult (s. t. detsembrikuu lõpuks) asjad korda ajada.

KALLE SOA,
matkaklubi «Patrioot»
juhatuse esimees

Dotsent Hilda Lind 60

Lugupeetud juubilar!

Eile, 6. detsembril oli Sinu elus üks tähtis juubelipäev, mille puhul ära pahanda meie pisikese sõnavõtu pärast.

Ega neid inimesi meil *alma mater*'is nii palju olegi, kes nagu Sina said siin kõrghariduse, valisid eriala — Sinul sai selleks biokeemia — ja on jäänud sellele erialale ja teda esindavale kollektiivile truuks pikkadeks aastakümneteks. Veelgi enam, iseseisev bioloogilise keemia kateeder loodi alles 1948. aastal, Sina õpetad aga biokeemiat juba 1946. aastast alates, mil see distsipliin oli veel füsioloogia kateedri rüpes. Eks selle perioodi vältel ole ka biokeemia kui teadus ja õppeaine tundmatuseni muutunud. Sinul on aga ikka jätkunud tahtmist ja visadust selle uue omandamiseks ning edasiandmiseks üliõpilastele. Tõepoolest, nendele tuhandetele arstiteaduskonna üliõpilastele, kellele Sa biokeemiat ja kaasnevaid distsipliine oled õpetanud, jääd Sa selge ja loogilise esitusviisiga õppejõuks ning nõudlikuks, kuid objektiivseks pedagoogiks, mille tõttu tudengid on põhjendatult iseloomustanud Sind kui «objektiivset reaalsust». Samas tunnevad Sind paljud üliõpilased ja nüüdsed arstid, kellele Sa oled olnud rühma- ja kursusejuhendajaks, kui inimlikku, osavõtlikku ja hoolitsevat vanemat kolleegi.

Üks unikaalne ja salapärane protsess elavas organismis on kange happe, soolhappe moodustumine mao limaskestas. Selle protsessi biokeemiliste aluste ja regulatsioonimehhanismide uurimisele oled Sa samuti truuks jäänud kogu oma viljaka teadusliku tegevuse vältel. Ei ole kahtlust, et selle probleemi edasiarendamisse ja kaasaegsete seisukohtade kujunemisse oled Sa andnud väärika panuse enam kui 50 teadusliku trükisega.

Palju on Sul olnud mitmesuguseid ühiskondlikke kohustusi kateedris ja teaduskonnas, alates üliõpilaste kasvatamisest ja lõpetades biokeemikute seltsi teadusliku sekretärina. Kõiki neid kohustusi oled Sa täitnud südamega ja kohusetruult. Ka käesoleval ajal on Sulle usaldatud parteigrupi sekretäri vastutusrikas ametkoht. Kõige selle kõrval tunnevad kollektiivi ja teaduskonna liikmed Sind kui alati abivalmis ja heatahtlikku inimest, kes kunagi ei keeldu jagamast oma rikkalikke õppe- ja teadustöö kogemusi nooremate kolleegidega.

Soovime Sulle, lugupeetud juubilar, veel paljudeks aastateks head tervist, õnne ja jätkuvat indu biokeemia õpetamisel, üliõpilaste ja noorte spetsialistide kasvatamisel ning teadusprobleemide lahendamisel.

Kolleegid TRÜ bioloogilise keemia kateedrist ja ÜMPI ensümoloogia laboratooriumist

NIMELISE STIPENDIUMI SAAJAID

Ta õpib arstiks

«Kõige kurvem on vaadata haigeid lapsi. Neid on Maarjamõisas igas vanuses — alates 10-päevastest koolialisteni,» sõnas ANNA PINTSUKOVA, arstiteaduskonna V kursuse tudeng. Haiglaoludega on ta kursis, sest töötab teist aastat kaks korda nädalas Tartu Kliinilise Haigla neuroloogiaosakonnas meditsiiniõena.

Õppimist ja ühiskondlikku tööd see ei sega: Anna õpib Dmitri Uljanovi nimelisele stipendiumile, täidab arstiteaduskonna komsomolisekretäri asetäitja ja kolmandat aastat arvestussektori juhataja ülesandeid ning on tegev ÜTÜ neuroloogiaringis. Aprillikuust on ta ka partei liikmekandidaat. Ühe 21-aastase inimese jaoks on seda piisavalt.

Anna: «Praegu olen jõudnud viiendale kursusele ja tõepoolest — oma valikut pole kahetsenud. Võin seda julgelt väita, sest tänu praktikale on mul mõningane pilt tööst juba kujunenud. Tegelik elu on teooriast tunduvalt raskem.»

Tööd neuroloogiaosakonnas peetakse raskemaks, sest seal on enamjaolt lamajad haiged, keda tuleb abistada ühelt küljelt teisele pööramisel, ulatada veeklaas jne.

«Eriti väsitav on koolipäev pärast kaheteisttunnist tööd. Vahetus algab kell seitse õhtul ja kestab kella seitsmeni hommikul. Nüüd olen üsna harjunud n.-ö. läbi une kirjutama. Teisiti ei saakski. Mul on juba viis aastat kuldne reegel: kõik materjalid, mida meile loetakse, on kirjas. Minu jaoks ei asenda ükski õpik loengut. Kord võrdlesin huvi pärast raamatut ja konspekti. Viimases oli loomulikult konkreetsust rohkem.»

Alma mater hinnaalandust ei tee — oled tudeng, siis õpi!

Sessi ajal peab Anna kindlat päevakava: «Esimesel-teisel kursusel ei õppinud ma mitte vahetult enne eksameid, vaid pidevalt. Praegu langeb raskuspunkt sessile. Paraku.»

Puhtviieline aitab tal olla võibolla ka nägemismälu. «Või ka see, et kõrgeim hinne pole mulle omaette eesmärgiks. «5» ei määra tarkust, tuupimine pole teadmine. Mulle meeldib iga aine enese jaoks avastada, selles selgusele jõuda. Pealegi on haiglatöö isegi siis väga raske, kui teoorias tugev ollakse. Juhul kui viimasesse lüngad jäävad, peksavad omad vitsad hiljem kõige valusamini. Muud saladust neil viitel polegi.»

Kui keegi nii paljude kohustuste ja ülesannetega edukalt toime tuleb, siis ei sobi ehk vaba aja kohta päridagi. Selgus siiski, et päris sageli käib Anna kinos, loeb. Anna ema, kes töötab pedagoogina, mainis: «Esimese käigu raamatukokku — olgugi minu käe kõrval — tegi tütar juba 3-aastaselt.»

Anna peab lugu ka reisimisest. Eelmise aasta septembri veetis ta «Sputniku» turistina Poolas: «Muljed on tõesti meeldivad. Sel ajal toimus Poolas parajasti klassikalise muusika festival, mis juba ise andis elamuse.»

Järgmisel suvel ootab poolteisekuune praktika. «Selle ajaga näeb kindlasti rohkem kui vahel terve aastaga. Haiglatöö on tänuväärne, sest õpid tundma erinevaid inimesi, nendega suhtlema. Tasapisi kujuneb välja austavam suhtumine nii mõnessegi elunähtusse, kasvõi näiteks inimlikkusesse. Arvan, et tõeline inimene ei murra puud ega löö looma. Sellepärast teda ju inimeseks nimetatakse gi!»

Väike paus. Sügav vaikus.

«Arst PEAB olema oma ala jumaldaja. Siit alles tuleneb kõik muu — lugupidamine töö ja inimese vastu. See on ju elementaarne! Kuhu spetsialiseeruda? Kirurgiks mitte. Hea kirurg peab minu arvates tingimata mees olema. Naisterahval pole kodu kõrvalt lihtsalt võimalik nii palju hädavajalikku energiat näpistada. Minu alaks kujuneb ilmselt teraapia. Tööd tuleb palju, sest tänapäeval ollakse hoopis haigemad kui vanasti. Miks? Usutakse vist rohkem igasuguseid põhjusi. Eriti vanema põlvkonna seas on levinud arvamus: «Äkki on mul ka sama haigus, mis kellelgi teisel või kolmandal?!» Loomulikult kahjustab tervist ka keskkonna saastatus!»

Kindlust on andnud isa suhtumine. Kui varasematel aastatel pakkunud tütar mõne külmetushaiguse ravimisel abi, keeldunud too demonstratiivselt torisedes, et kuidas nii? Muna õpetab kana! Nüüd kuulab isa Anna soovitusi tähelepanelikult. Ühegi ettekirjutise vastu polevat pretensioone. Küllap tütar tõepoolest üht-teist juba teab — ta õpib ju arstiks!

MARE RAND

Eesti Üliõpilasmaleva autasudest

1966. aasta suvel hakkas malevas kuulduma hääli, et EÜE-l võiks olla oma autasu. Prooviti mitmeti, anti aukirju ja aumärke, mõeldi kuldsest ja hõbedasest kellust. 1969. aastal kehtestas keskstaap maleva kuld- ja hõbemärgi statuudi. Maleva aumärke antakse välja kaks korda aastas: ehitajate päeval ja maleva aktiivse tööperioodi lõpetamisel. Kuldmärgi juurde käib ka maleva stipendium.

Esimesel, s. o. 1969. aastal anti välja 27 kuldmärki. Teiste hulgas said EÜE tolleaegse kõrgeima autasu EKP Keskkomitee esimene sekretär Johannes Käbin, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja Edgar Tõnurist, ENSV kõrg- ja keskerihariduse minister Arnold Koop, ENSV ehitusminister Uno Jürisoo ja ENSV põllumajanduse minister Harald Männik.

Aastail 1969—1972 anti välja ühtekokku 113 EÜE kuldmärki. 1972. aastal anti kuldmärk ka EÜE-79 komandörile Toomas Mendelsonile, kes tol aastal oli Sakala regiooni Leie rühma komandör.

Aastal 1973 tähistati EÜE 10. ja üleliidulise maleva 15. aastapäeva. Seoses maleva 10. aastapäevaga loodi uus autasu — «EÜE teenetemärk». Kauaaegse ja aktiivse tegevuse eest EÜE töö organiseerimisel ja sellele kaasaaitamisel ning seoses maleva 10. tööaasta lõppemisega andis keskstaap «EÜE teenetemärgi» järgmistele seltsimeestele:

1. **Edgar Tõnurist — Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja.**
2. **Aare Purga — Eesti NSV kõrg- ja keskerihariduse minister.**
3. **Indrek Toome — ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär.**
4. **Uno Jürisoo — Eesti NSV ehitusminister.**
5. **Vivo Tamm — vabariikliku koondise «EKE» esimehe esimene asetäitja.**
6. **Karl Adamson — EÜE I komandör (1964).**
7. **Mikk Titma — EÜE II komandör (1965).**
8. **Rein Romet — EÜE III komandör (1966).**
9. **Toomas Etverk — EÜE IV komandör (1967)**
10. **Aarne Vahtra — EÜE V komandör (1968—1969).**
11. **Toivo Pangsepp — EÜE VI komandör (1970).**
12. **Peeter Vähi — EÜE VII komandör (1971—1972).**
13. **Jüri Kriis — koondise «EPT» juhataja asetäitja.**
14. **Endel Kraaving — Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Elektrifitseerimise ja Ehituse Peavalitsuse juhataja.**
15. **Einar Savisaar — EÜE veteran 1964. aastast, mitmel aastal EÜE komissar ja peaarst.**
16. **Peeter Palu — EÜE veteran 1966. aastast, EÜE peainsener ja mitmel aastal EÜE peadispetšer.**
17. **Heimar Ausmees — Kingissepa MEK-i peainsener.**
18. **Lembit Linnupõld — EÜE veteran 1968. aastast, mitmel aastal EÜE peainsener ja peadispetšer.**
19. **Raul Tammet — EÜE veteran 1969. aastast, mitmel aastal EÜE regiooni komandör-komissar.**

MART RAIK

(Järgneb.)

Ministri käskkiri

KKEH Ministeerium autasustas aukirjaga 60. sünnipäeval pearaamatukoguhoidjat Tiina SEPPA ja 50. sünnipäeval prof. Arvo TIKKU kauaaegse kohusetundliku töö eest, viljaka pedagoogilise, teadusliku ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest.

Kauaaegse viljaka tegevuse eest pälvis aukirja dots. Herman MÜRK.

Tänu ja preemia hea töö eest sai 60. sünnipäeval riideholdja Linda LILLEMETS.

Rektori käskkiri

ENSV otorinolarüngoloogide VI konverentsi hea organiseerimise eest avaldati tänu professor-konsultandile Elmar SIIRDELE ja mitmeaastase hea töö eest ühiskondliku kasvatustööprodekaanina dots. Leo-Peeter KULLUSELE:

Nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri asutamise 60. aastapäeva puhul avaldas rektor tänu kogu kollektiivile. Eriti tõstis ta esile kateedrijuhataja prof. Herman VAHTERI, dots. Ludmilla NURMANDI, dots. Elle ELBERGI, dots. Helgi SILMA, laborant Eevi SILMA tööd.

Madis Kallioni Sri Lanka reis

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion viibis ÜLKNÜ Keskkomitee ja NSV Liidu Noorsoo-organisatsioonide Komitee delegatsiooni koosseisus 30. oktoobrist 8. novembrini Sri Lankas.

Selgituseks. Reisi korraldas sõprusühing «Sri Lanka — NSV Liit» jätkuna 1977. aastal toimunud Sri Lanka ja NSV Liidu noorte sõpruspäevadele. Delegatsioon oli 25-liikmeline: Valgevene Grodno linna vene tantsu ansambel, akrobaatide paar Moskva tsirkusest ja 9 komsomolitöötajat, juhiks oli Valgevene komsomoli keskkomitee sekretär Gurin.

Reis kestis 8 tundi Moskva—Colombo otseliinilennuki Il-62-ga.

Vastuvõtt oli väga soe. Kohal olid Sri Lanka Kommunistliku Noorsooföderatsiooni töötajad. Iga külaline sai kaela lillepärja.

Delegatsiooni eesmärk sõpruspäevadel oli tutvustada kontsertidega Nõukogudemaad ja rääkida tõde NSV Liidust.

Kontserdid toimusid kuues suuremas linnas: Polonnaruwas, Ratnapuras, Kandys, Galles, Kalutaras, Colombos. Igaühes toimus lisaks kontserdile ka miiting ja kohtumine kohalike kommunistidega.

Kontserdilinnadest lähemalt rääkida oleks palju. Esimene kontsert oli kohe järgmisel päeval pärast Colombosse jõudmist riigi mahajäänud põllumajandusliku keskrajooni pealinnas Polonnaruwas. Kommunistliku partei mõju on seal suhteliselt väike ja kontserdil ning miitingul oli seepärast ka agitatsiooniline tähtsus. Teise kontserdi Ratnapuras (*ratna* 'vääriskivi' (singali k.), *pura* 'linn' (portugali k.)) asuvad riigi vääriskivitöötlemise ettevõtted (neis jäi ajapuuduse tõttu käimata). Kolmas kontsert toimus iidses pealinnas Kandys, mis asub 1700 m merepinnast ja pidas 16. sajandil kõige kauem Portugali vallutajaile vastu. Erakordselt huvitavat arhitektuuri kroonib suur Buddha tempel. Pärast neljandat kontserti kõige lõunapoolsemas, Portugaliaegses sadamalinnas Galles puhkas delegatsioon peaaegu terve päeva moodsas kämpingus Koggala lahes.

Pärast kontserti Kalutara linnas sai ring ümber ja algasid **lõpp-üritused** Colombos, kõigepealt sõprusühingu korraldatud pidulik õhtu linnahallis 6. novembril. Kõnedega esinesid kommunistliku partei peasekretär, sotsialistliku partei peasekretär ja sõprusühingu esimees. Järgnes kontsert. Kohal oli kogu NSV Liidu saatkond. 7. novembril korraldas NSV Liidu saadik kogu Colombo diplomaatilisele personalile Oktoobrirevolutsiooni aastapäevale pühendatud piduliku vastuvõtu. Samal päeval kohtus delegatsioon Sri Lanka Kommunistliku Noorsooföderatsiooni juhtidega. Vesteldi ka partei peasekretäri de'Silvaga.

Lähemalt Sri Lankast endast kirjutati pikalt ja põhjalikult hiljuti «Edasis» (vt. «Edasi», 22. XI—1. XII «Saunaleitsakuline sõprusreis»).

Pilk üliõpilasellu jäi kahjuks liiga pealiskaudseks. Põgus kokkupuude üliõpilastega toimus vaid Kandy linnas. Kohtuti Pyradenia (4500 üliõpilast) ülikooli kommunistliku noorsooföderatsiooni esindajatega. Riigis on 6 kõrgkooli 10 000 üliõpilasega (Sri Lankas on kirjaoskajate protsent 85, s. o. Aasia kohta hea näitaja). Seal kõrghariduse saanud spetsialistid on hinnatud kogu Aasias ja Ladina-Ameerikaski. Üliõpilaste põhiorganisatsioon on Üliõpilaste Rahvuslik Liit, mis on vasakpoolse kallakuga ja komsomoliorganisatsiooni mõju all. Ülikoolis õpitakse 4—6 aastat. Õppetöö algab aprillis. Suhteliselt väikest stipendiumi saavad vaid vaesemad üliõpilased.

Elamusi oli mitmeid. Näiteks Kandys toimunud rahvuslike tantsude õhtu oma eksootiliste rütmiliste lauludega ja (eriti meestel) värvikirevate rahvariietega ning lõunamaine temperament ja tormiline kaasaelamine Galle kontserdil. Eriti maruliselt võeti vastu akrobaatide trikid (trikid olid ka tõepoolest verdtarretavad). Sügava mulje jättis maailmakuulus Pyradenia botaanikaaed (orhideesid üle 70 liigi!), aga elamusi oli teisigi. Üldiselt — paradiis ookeanis, ilus loodus, iga samm toob aina uusi üllatusi.

Rahvas Sri Lankas on tõmmum kui hindud ja sale. Tüdrukud abielluvad 14-aastaselt (varem 12-aastaselt), poisid 16-aastaselt. Inimesed on looduslapselikult temperamentsed ja julged. Eriti meeldisid väikesed lapsed.

Lõpetuseks. Kõik need kümme päeva andsid ettekujutuse kommunistide elust ja võitlusest praegustes arenguriikides. Tore oli kohtuda inimestega, kes on täielikult pühendunud Sri Lanka rahva huvide kaitsele ja maa õnneliku tuleviku saavutamisele.

IVAR JÕESAAR,
žurnalistika I k.

«Noori autoreid '77» üliõpilase pilgu läbi

«Noori autoreid '77». Kirjastus «Eesti Raamat», Tallinn, 1979.

Almanahh? Valimik? Raamat?

Pigem almanahhinõngu.ine «kõvade kaantega» valimik-ülevaade 25 huvitava noore inimese loomingust 1977. aasta seisuga. Jah, neid on 25, kelle isikupära ja omalaadsus või vähemalt mingi aimus sellest on kollaste kaante vahele mahutatud.

Kes nad on?

21 poissi ja 4 tüdrukut, kellest 14 on õppinud või õpib praegu meie tarkusesammaste vahel. Enamik neist on teinud kaastööd ka «TRÜ-le».

Ja võib-olla selle, aga ehk ka mõne teise põhjusega on seletatav raamatu populaarsus üliõpilaste seas, sest peaaegu iga ühiselamutoa riiulil on õpikute ja muude tarkade raamatute kõrval ka see valimik.

Pean ratsule andma veel tiivad,
aga tiivad ei tule välja,
need jäävad loomata
ja hobune eksleb võõras aias,
leidmata väljapääsu.

(Ü. Nilnemägi)

Raske on olla luuletaja. Raske on olla noor luuletaja. Raske on luua mõistetavalt. Seda on aga kõik veerandsada noort algajat püüdnud. Kuidas kellelegi meeldib, jääb igaühe enda otsustada. Nälteks arvamusi meie endi hulgast.

URVE: *«Raamat oli meeldiv. Kasvõi sellegi poolest, et üldse võeti vaevaks niisugune kogumik välja anda. Paljudele, kui mitte enamikule on see esimene kord ja koht, kus oma loomingut kõvade kaante vahelt leiab.»*

AIVAR: *«Ainult pool sellest kogumikust oleks olnud avaldamiskõlblik, ülejäänu on lihtsalt enda tühjaks kirjutamine.»*

TARMO: *«Juba raamatu kaanekujundus tõmbab tähelepanu. See on sümboolne: noorte autorite siluetid, vaevalt jõudnud kontuure omandada, sulavad ühte.»*

REIN: *«Noorte inimeste väljakutse, mõtted, taotlused, üldine mandumine, pessimism, uued teed jne. Kõike võib leida. Ehk kordub midagi 1960-ndail aastail olnust? Tore oleks. Aga noor autor '77 ja sünniaastad 1943—1962?? Seega on vanim 36-aastane. Huvitav. Ja veel. Kas pakutakse meile mõtteid lootuses, et neid mõistetakse oma mõistmise kaudu või ehk on see paaniline avaldumissoov, soov trükki jõuda?»*

MARE: *«Tore on see, et mõned noored näevad ka oma minast kaugemale.»*

TÕNU: *«Raamat on hilinenud.»*

RAIMU: *«See raamat, nagu ma aru saan, ongi just noorautorite taseme või kunstiküpsuse mingi perioodi heiastajaks. Niisiis, mis tehtud, see tehtud, ja tagasi võtta enam midagi ei saa — see on trükisõna suurim voorus ja jäledaim patt. Aga hea, et ilmub selliseid raamatuid, see viib asju edasi.»*

Eks igaühel meist ole oma arvamus. Põhjalikum kõnelemine noori autoreid mööda toimus vestlusringis, kus ütlesid oma sõna sekka **TIIT HENNOSTE, KAJAR PRUUL, IMRE SIIL ja JAAN UNDUSK.**

Urmas Mikk *on kogumiku autoreist meile ainus varem tundmatu. Autori lühipalade valik väljendab tema kontseptsiooni, tööd on ideestikult silmapaistvad, Rein Raua kõrval kogumiku tekstidest viimistletuimad. Miku lühipaladel on avar sotsiaalne ulatus. Suure osa ajast kirjeldab ta ruumi, kuid ruum iseseisvaks kujundiks ei tõuse — selline loomelaad oleks õigustatud, kui ruum suudaks jääda omaette sümboliks. Enamiku juttude puhul toimib sügavalt iroonia: Villem Ottenson soovib oma elukäiku kiirendada, elule romantilist hoogü anda, tulemuseks pole aga mitte kiire ja sisurikas elu, vaid hirm nüüd juba ruttu läheneva surma ees. Lugedes Miku loomingut, tekib huvitav liikumine ajas edasi ja tagasi, ilma et aja piirid oleksid välja toodud — kiiresti lugedes aga tunnetame segadust, lause lauselt vahetub aeg — mitu aastat ühe lausega. Tundub, et autor kirjeldab kogu võõrandumist maalidelt. Maali ja kajaka motiiv liigub ajas, on ajajärgu väärtuste mõõdupuuks. Romantiline idee vaimse stagnatsiooni keskmena, kas pole see irooniast enam? Ent «Keeristormis» pakub autor just nimelt romantilist laadi väljapääsu tardumusest. Tundub, et siin on mingi seos Miku elukutsega. Maalikunstnikest kirjutajad kipuvad sõnadega maalima. Kui kunstnik kasutab sõna, veab ta selle laiali ruumi ja aega. Tundub siiski, et Mikul ei ole ometi detailne kirjeldus, maaling, ta läheb pärast ühte pintslitõmmet kohe järgmise ruumi juurde.*

Eve Kivipõllu *luuletajamina on kuidagi vähe valiv, sellest ka ebaühtlus tema töödes. Kivipõldu innustab üks ja sama meeleolu, mis tekib mingist paratamatuse tunnetamisest. Kivipõllu luule on tunduvalt sentimentaalsem ja nüansirikkam, aga mitte sügavam, pigem artistlikum kui Keskkülal, sest viimasel ei õnnestu sageli oma haledustunnet kunstiks kirjutada. Kuigi Kivipõllu luuletused on silutumad, annab Keskkülale just selle konarus midagi omalaadset juurde.*

Jüri Roosaare *minategelasel on eetiline konflikt iseendaga, mille olemusest tulenevalt ka selle sisemine lahendumine saab olla vaid nipernaadilik.*

Rein Raua *«Nukk» tõuseb esile erilise kontsentreerituse tõttu, algab sellega, mis võinuks olla loogiliseks puändiks, samal ajal suudab ta välja tuua puändina selle probleemi, mis ei tundugi esialgu nii olulisena põhikujundi kõrval. Ja muidugi täpselt paika pandud detailid.*

Heiti Habicht *ehitab väljamõeldud ja otsitud absurdsusest üles oma iseseisva maailma, millega paneb otsima midagi konkreetset — tekib tahe teada, mis on absurdi taga.*

Ann Must *on üks väheseid noori autoreid, kes suudab luua tajutavat maailma. Ta kuulub nende sulenaiste hulka, kes lihtsalt peavad kirjutama. See on elustiil.*

Mitmed autorid pole käesolevas kogumikus antud representatiivselt. **Priidu Beier** *varem tuttavaks saanud loomelaadiga luuletajana on vaevalt äratuntav. Ka* **Raimu Hansoni** *luulenäited on üsna kontrastsed. Luuletused «Läheb suvi, saabub luuletaja sõber» ja «Kaks ülast» on täiesti erineva stiili ja tasemega.*

Linnar Priimägi *taotleb oma sonettides klassikalist ilu, seda siiski ainult välisvormi osas. Sisuliselt ei ole Priimäe sonetid žanritäpsed.*

Hallar Linnu *jutu pealkiri «Rohutirtsud? Sipelgad?» on sotsiaalselt intrigeeriv, kuid konflikti psühholoogiliselt autor lahendada ei oska. See pole ka lahtise kontseptsiooniga novellistruktuur, jutt oleks paremini mõjunud lõpetatuna.*

Kalle Suuroja *looming paistab silma konflikti standardse ülesehitusega, on selles mõttes täiesti korralik jutulooming.*

Jaos kogumiku tekstides on teelolemine ilmselt kui ajastu ja nooruse märk. Nii on Jüri Roosaarelgi eetilise ummiku lahenduseks minek ükskõik kuhu. Selgub aga, et lihtsalt niisama minna pole kuhugi. Selles mõttes kogenumad autorid Rein Põder, Mihkel Mutt ja Eve Kivipõld eelistavad jõuda pärale: E. Kivipõld laste ja lillede juurde, M. Mutt häbelikult veiderdades sünnikoju, R. Põder millegi juurde, millest varem on mööda kihutatud. Kas on tegemist jõuetuse tunnistamisega või mingi kindlama oleku äratabamisega? U. Mikk avastab siingi uusi raame ja otsib väljapääsu.

Raamat on huvipakkuv, seda võib järeldada ka tudengite arvamuste põhjal. Kurb on vaid, et raamatust, kus nii palju noortest ja noortele, on nii vähe räägitud.

Almanahh ei jää viimaseks, ajalehes «Tallinna Polütehnik» ütleb Julius Ürt, et 1981. aastal peaks ilmuma väljaanne «Noored autorid '80».

EVE ANT,
žurnalistika I k.

Repliik

Rebastaidluse eesriiete sulgudes

mindi laiali. Žürii läks otsust tegema. See sai valmis ja avalikkusele teatavaks, aga ei toonud selgust paljudesse peas ringlevatesse küsimustesse.

Meie, rebased, ja teie, žürii, MÄNGIME ju ÜHT ja sama MÄNGU, ent ometigi ei teadnud enamik taidluritest ja nautijatest, KES ON ŽÜRIIS. See jäi vaid ilmselt autoriteetsetest isikutest koosnevaks umbisikuliseks seltskonnaks esimeses reas. Siinseid kombeid tundmata meenuvad autorile konkursid, mis algavad tavaliselt žürii tutvustamisega.

Teadmata jäi ka, MIDA HINDAB ŽÜRII, rääkimata sellest, KUIDAS HINDAB ŽÜRII. Teati vaid, et tuleb isetegevus, et tuleb midagi ise teha. Ja tehtigi — mängiti mängu, tundmata reegleid. Pakuti kõike alates sügavtõsistest luuletustest ja mõttekavadest ning lõpetades nõmetsemiseni jõudvate paroodiatega. Žüriil olid suured valikuvõimalused. Seda enam jääb mõistmatuks inglise filoloogide Kalevipoja paroodia. Niigi on enamus eestlase naljadest mõnitamised või parodiseerimised. Midagi enamat ilmselt ei osata öelda. Milleks seda veel propageerida? Lisaks meenutas kava «originaalsus» kahtlaselt palju Enn Vetemaa teost. On siis paroodia parem tervest üliõpilashuumorist ja tõsistest mõttekavadest?

Praegugi mitmed nädalad pärast rebastaidlust pole teada, KUIDAS PÕHJENDAB ŽÜRII oma otsust. Tarkust ei toonud juurde ka eelmises «TRÜ»-s avaldatud konkursiülevaade, mis jäigi vaid ülevaateks. Loodeti ehk midagi enamat?

Lootjale jääb lõpuks seegi lootus, et enne järgmisi isetegemisi suudetakse MÄNGUREEGLID PAIKA PANNA.

*

Lisa. Väljavõtteid EÖM-i isetegevuskonkursi põhimäärusest:

«... Enne esinemist tuleb žüriile esitada isetegevusprogrammi üksikasjalik stsenaarium. Esinema lubatakse vaid stsenaariumi esitanuid. (Mitu stsenaariumi sai TRÜ taidlusžürii?)

Põhimääruses hinnatakse muu hulgas ka noortepärasust, originaalsust (mitu originaalkava esitati TRÜ-s?), malevapärasust, esinejate musikaalsust, meisterlikkust, liikumist.

«... kahemõttelised naljad, poliitilised libastumised toovad kaasa konkursilt väljalangemise ...»

REIN SIKK

RSR

Elujõudu pole kerge tõestada

Kas uus tõus?

Ainult kuus oli neid, kes RSR-i mõõnaperioodist alles jäid. Uueks eestvedajaks on nüüd **Veiko Lõhmus**, raskerelvadeks veel kaks noormeest, kes peavad loenguid ka ühingus «Teadus».

Eelmisest «TRÜ-st» lugesime vastuvõtust RSR-i. Veiko loodab mõnest uuest liikmest üsna tugevat järelkasvu. Selliste jõududega proovib RSR taas pinnale tõusta.

Ringil on kaks töövormi: väike ja suur ring. Väike ring saab igal neljapäeval kell 8 õhtul kokku komsomolikomitees. Teemade kaupa arutatakse välispoliitilisi probleeme. «Meie eesmärk on loetu-kuuldu üle mõtteid vahetada, kui vaja, siis oma arvamust korrigeerida. Kuigi alati kõike enda jaoks selgeks ei räägigi, püüame kujundada ühtset seisukohta,» ütleb president.

RSR-i juhendavad vanemõpetaja Einar Rahumaa ja dots. Eero Loone. «Ringil on vaja inimest, kes on võimeline meie arutelust üldistusi tegema. Ise võime küll mõtteid vahetada, aga oleme enamvähem ühel tasemel ja seepärast kulub ära asjatundlikum inimene, kes viiks väikese ringi mõttejupid kokku üldistatumalt ja kõrgemal tasemel.»

Kadugu kartus!

Väike ring on liikmete poolest tõesti väike. Kirjas on 11 huvilist. Sihiks ei olegi kooskäijate suur arv, vaid töö sisuline kvaliteet. Tahame luua sidemed majandussuhete ringiga ja paluda neilt ettekandeid. See suurendaks süvitsiminekut veelgi.

Sisuline tugevus tuleb ainult hästi ettevalmistatud ettekannetega. Siit ka Veiko koputus nende südametunnistusele, kes on lubanud järgmiseks korraks ettekande teha, aga vajalikul hetkel kadunud.

Küllap on mõnigi mõelnud, et RSR-is on huvitav. Ühinemast keelab kartus: ma ei suuda küllaldasel tasemel kaasa rääkida. Niisuguse tagasihoidlikkuse võiks eemale tõrjuda ja mõttevahetusi kuulama tulla. Ka vaikiv kohalolek annab kuulajale rohkem kui viljatu tahe. RSR ei ole mingi ebamaine ja kättesaamatu ühendus, vaid lahtine ring, mille üritused on mõeldud kõigile.

Peidus on nii palju

«Tahame väikese ringi baasil hakata teaduskondades pidama loenguid, mis tõstaksid huvi välispoliitiliste probleemide vastu. Põhimõtteline kokkulepe on sõlmitud õigusteaduskonnaga. Laia loengulist tööd on meil raske teha, sest ettevalmistus pole nii põhjalik. Oleme end ise üles töötanud. Õigusteaduskond on alustuseks kõva pähkel. Kergem oleks võita autoriteet ja populaarsus mõnes teises teaduskonnas,» tunnistab Veiko siiralt. «Tudeng ütleb end üldiselt olevat poliitikahuvilise. Ta loeb ka ilmuvaid sõnumeid ja kommentaare, aga ei oska tihti loetut lahti mõtestada. Ühelt poolt on põhjuseks näiline informatsioonikülllus, teisalt ei osata kogu infot teatest kätte saada.

RSR-i liikmed tahavad äratada teadlikku huvi rahvusvahelise elu vastu, levitada teavet, mida ise on lugenud-kuulnud, ja õpetada seda tegema teisigi.

Ikka see ühendav idee

Veikoga juttu ajades kerkis küsimus, kas RSR on võimeline kujundama üliõpilaste maailmavaadet. Et tudeng pole veel lõplikult välja kujunenud, siis maailmavaadet ring muidugi ei kujunda, aga ideaalis suudab ta näha asju üliõpilaslikust vaatenurgast. See oleks üliõpilasi ühendav kindlapiiriline idee (mida praegu, tõsi küll, ei ole veel sõnastatud), millest lähtudes edasi minna ja ümbritsevat vaadata.

«Oma maailmamõistmist väljendaksid ka kunagi populaarsed olnud poliitilised *show*'d. Tahame neile hinge sisse puhuda. Kõik sõltub liikmete suutlikkusest. Niisugune etendus nõuab peale sisulise õeldatahtmise ka näitlejameisterlikkust.

Väike ring püüab maailmaareenil toimuvat enda jaoks mõtestada. Suurt ringi, s. t. kõiki üliõpilasi püütakse tõsta ülespoole. Kaugem eesmärk on arendada suurt ringi niikaugele, et tekiks diskussioon. Selleks on vaja kursuse loenguid ja kuulajate viimist niisugusele tasemele, et nad oskaksid küsida.»

Veiko on veendunud, et diskussioonid laial teemal ei õigusta end. Tuleb leida mingi oma vorm ja üliõpilaslik asjassesuhtumine.

Tulevikumuusika

Üliõpilaspäevade ajal peetud viktoriin oli esimene katse võtta kokku meie kõrgkoolide samalaadsed ringid. Talvel on plaanis pidada TRÜ, TPI ja TPedI-ga seminarlaager ja panna maha märgid koostööks.

Veebruaris peavad RSR-i liikmed loenguid Viljandis õpilaslektorite koolis. Esinemiste vastutust ja kaalukust suurendab see, et kohal on väliskommentaatorid.

Märtsi lõpul toimub desarmeerimisprobleemidele pühendatud teaduskonverents. Osa võtavad ka Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudi tudengid.

Järgmine suur ring käsitleb SALT-2 lepingut. Plaanis on pressikonverents Hardi Tiidusega.

Kui artikli alguses esitasime küsimuse, kas uus tõus, siis kirjapandu peaks näitama, et eeldused selleks on olemas. RSR ootab hoogsat kaasalöömist.

RSR-i tulevikku tasub uskuda!

REET RIHVK

13. detsembril kell 19 «Sophokleses» RSR-i SUUR RING koos orientalistikaringiga.

Hiina — kas poliitiline poksiring?

Hiina keelest ja kultuurist

Hiina Kommunistlik Partei: mauismist huaismi

Hiina noorsooprobleemid

Hiina piirikonfliktid ja pretensioonid

Hiina majandus: suurest hüppest Ülehiinalise Rahvaesindajate Kogu viimase istungini ja sealt edasi.

PANE TÄHELE

Abonemendiga kinno

Kinos «Ekraan» praegu linastuvale suurfilmile «Leiva maitse» — 3.—9. dets. I ja II seeria ja 10.—16. dets. II—IV seeria — on meie ülikooli tarvis eraldatud abonemendid. Neid saab osta «Ekraani» administraatori käest. Soovitav oleks abonemendid välja osta kursuste kaupa, sest kokkuleppel õppejõuga jäetakse selle arvel ära üks ühiskonnateaduste seminar.

Klubi üritused

Leningradi mnt. 25 kohvikus
Laupäeval, 8. detsembril ja pühapäeval, 9. detsembril kl. 20 puhkeõhtu.
Leningradi mnt. 27 kohvikus
Pühapäeval, 9. detsembril kl. 16 džässipanoraam (ansambel «Rütm», Lembit Saarsalu jt. Jazzsessioon.). Pääsmed kohapeal.
JÄRGMISEL NÄDALAL
Leningradi mnt. 25 kohvikus
Kolmapäeval, 12. detsembril kl. 20 diskokohvik.
Laupäeval, 15. detsembril kl. 20 puhkeõhtu.
Pühapäeval, 16. detsembril kl. 20 puhkeõhtu.
Leningradi mnt. 27 kohvikus
Teisipäeval, 11. ja neljapäeval, 13. detsembril diskokohvik.
Reedel, 14. detsembril kl. 19 ühemeheõhtu Karl Kalkuniga.

Klubi näitering

ootab uue lavastuse jaoks asjahuvilisi noormehi füüsikakorpuses teisipäeval, k. 19.30 ja neljapäeval k. 18.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Uut teatmekirjandust Toomel

The Columbia Viking Desk Encyclopedia. New York, 1963. 1202 lk. E (a)-5.

Nykysuomen sanakirja 1—4. Kuudes painos. Porvoo—Helsinki—Juva, 1978—1979. 2830 lk, S so — 6.

201 000 põhisõnavarasse kuuluvat sõna ja 90 000 võõrsõna. Võõrsõnad eraldi 4 köites.

Partridge, E. Origins. A short etymological dictionary of modern English. London—Henley, 1977. 972 lk. S ing — 51.

The Penguin All English Dictionary. Paris, 1970. 819 lk. S ing — 56.

Philosophie und Naturwissenschaften. Wörterbuch zu den philosophischen Fragen den Naturwissenschaften. Berlin, 1978. 1044 lk. 9 T — 24.

Reichow, J., Hanisch, M. Filmschauspieler. A — Z. Berlin, 1977. 594 lk 13 Bio — 26.

Webster's Dictionary for Everyday Use. New York—London, 1977. 446 lk. S ing — 54.

Argal, A., Ereit, T., Torop, K. Veneeesti kutse- ja ametinimetuste sõnastik. Tallinn, 1979. 480 lk.

Bibliography of Medical Reviews 1971—1975. Washington, 1977. 1094 lk. 22 Bl — 159.

Ehrlih. A. The Medical and Health Sciences Word Book. Boston, 1977. 446 lk. 22 S — 68.

Õppejõudude võimlemisrühm 20 aastat

1959. aasta hilissügisel hakkas liikuma mõte meesõppejõudude võimlemisrühma loomisest. Esialgu näisid lootused rühma kokkusaamiseks olevat nõrgad ning mõtte algataja Gustav Liiv võttis osa üliõpilaste võimlemistundidest. Kui asjasse sekkus temale omase innuga kehakultuurlane Uno Sahva, söandati ametlikult rühma looma hakata. Kokku tuldi kaks korda nädalas Staadioni tänava võimlas ning harjutati poolteist tundi rööbaspuudel, kangidel vm. Et mõte oli liikuma läinud filoloogide hulgast, siis moodustasid nemad tuumiku koos mõne mujalt veendud kaaslasega. Esimeste hulgas olid G. Liiv, G. Kiviväli, H. Rätsep, A. Uustal, I. Kala, E. Väärі ja O. Ojamaa, kellega liitus üha õppejõude ja aspirante. Kui esialgu oli tunnis 4—5, mõnikord ka 3 inimest, siis varsti oli neid 15—20.

Kahekümne aasta jooksul on Uno Sahva oma vabast ajast kulutanud palju võimlemisrühmale. Lisaks kahele regulaarsele õhtusele treeningule on rühma liikmetele organiseeritud ujumistunnid H. Kullmani nim. kutsekooli siseujulas; on tehtud kevadisi jalgsimatku, mängitud staadionil jalgpalli ja võistlusigi peetud, osa võetud paljudest ülelinnalistest suusamatkadest ning organiseeritud mitmepäevaseid matku Eestimaa kõrgustikel. Tartu—Kääriku suusamaratonidest on mitmed osa võtnud juba 10 korda, paljud lähenevad sellele arvule.

Rühma nimekirjas on kahekümne aasta vältel olnud üle 200 inimese. Peale rühma juhendaja U. Sahva on tänaseni esimestest liikmetest vastu pidanud rühmavanem G. Liiv ja allakirjutanu. Paratamatult on osa pidanud rühmast lahkuma mujale kolimise tõttu, mõne raskema haiguse pärast või ka lihtsalt loidusest, sest soojast toast väljumine näiteks jaanuarikuu külmal õhtul nõuab teatud pingutust ka õppejõult. Eemalejäänute asemele on pidevalt tulnud uusi liikmeid ning nii on rühm hoidunud vananemisest. Praegugi on tegevliikmeid 35—40. Kuigi nad ei käi igas tunnis, sest välisreisid, stažeerimised, komandeeringud jm. viivad inimesi ajutiseks eemale, tulevad nad ikka kohale, kui on kodumail. Et osavõtjate arvu ei ole praktiliselt võimalik suurendada, polegi tehtud katseid uute liikmete leidmiseks. Kes on aga võimlemisest huvitatud, leiab rühma nagunii üles, sest kedagi pole seni tagasi saadetud.

Sageli tahetakse teada, mida annab kesk- ja vanemaealistele tegevus võimlemisrühmas. Kindlasti aitab ta säilitada värskust ja vastupidavust vaimseteks ja füüsilisteks pingutusteks ning edasi lükata paratamatut vananemist. On lihtsalt meeldiv tõdeda, et võimlemine on tõesti vabatahtlik, et see pole käsu ega korraldusega antud kohustus. Juba sellise nähtuse olemasolu kutsub tegevusele. Meeldiv on maandada kõike seda, mis on päeva vältel kogunenud. Võibolla mõnigi konflikt laheneb selle tõttu kergemini. Kindlasti on mõnestki spordi ja kehakultuuri vastasest rühma tegevuse mõjul kasvanud kehakultuuri mõistev õppejõud.

Kahekümneaastasele tegevusele tagasi mõeldes tahaks ühtlasi tervitada kõiki neid, kes kunagi on olnud meiega. Jätkugu teil tahet tegutseda oma kollektiivides edukalt ka kehakultuuri alal. Meie ülikooli kõikidele õppejõududele aga meenutame, et terve keha ja terve vaim on eduka töö alus. Selle tõe teadmine ei peaks ülearune olema ka üliõpilastele ning see peaks aitama neid õigeks ajaks jõuda kehakultuuritundi.

EDUARD VÄÄRI

Paul Prüller

2. detsembril lahkus meie hulgast TRÜ vanimaid füüsikuid dotsent Paul Prüller, Nõukogude Eesti preemia laureaat, silmapaistev Tartu ülikooli ajaloo uurija.

Kuigi Paul Prüller oli õppetööga ülikoolis teatud määral seotud juba enne Suurt Isamaasõda, tuli ta lõplikult ning jäädavalt ülikooli füüsikute perre alles 1947. aastal.

P. Prüller sündis 25. märtsil 1905 Tallinnas kooliõpetaja poiana. Lõpetas Tartu Ülikooli matemaatikaosakonna 1928. aastal. 1932. aastal omistati talle matemaatikamagistri kraad.

P. Prüller oli Ühistegeliku Kindlustusseltsi «Eesti» kindlustusmatemaatik aastail 1928—1940 ja Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas õppeülesandetäitja kindlustusmatemaatika alal 1938—1940. 1941. aastal oli ta ENSV Rahvakomissaride Nõukogu Asjadevalitsuse konsultant; keskkooliõpetaja 1942—1947, TRÜ üldfüüsika kateedri assistent ja vanemõpetaja 1947—1948 ja dotsent aastast 1949 ning Tartu Õpetajate Instituudi dotsent kohakaasluse alusel 1947—1951.

Temalt ilmus trükis 51 teaduslikku artiklit, 6 õppemetoodilist ja 6 populaarteaduslikku artiklit. Erakordselt suure vaatlus- ning katsematerjali põhjal koostas ta kandidaadiväitekirja «Atmosfääri ioonide spektri ja elektroaerosoolide uurimusi mõõtmiste andmeil Tartus», mille ta 1969. aastal edukalt kaitses Leningradi Geofüüsika Peaobservatooriumi Teaduslikus Nõukogus. See uurimistöö atmosfääri ioonide kontsentratsioonide muutuste kohta Tartus aastal 1960—1963 on jäänud seni käesoleva sajandi kõige põhjalikumaks ja ulatuslikumaks teaduslikuks uurimuseks sel erialal.

1967. aastal autasustati P. Prüllerit kui vastava kollektiivi liiget Nõukogude Eesti preemiaga teaduslikku töö eest atmosfääri ionisatsiooni ja elektroaerosoolide alal.

Ta uuris suure põhjalikkusega kõigi Tartu ülikooli lõpetanud füüsikute tööd ja tegevust pärast kõrgkoolidiplomi saamist.

Viimasel ajal pühendas ta end füüsika ajaloo uurimisele Tartu ülikoolis 1802—1940. Slingi saavutas ta silmapaistvaid tulemusi, mis on avaldatud viies ulatuslikus uurimistöös, näit. «G. F. Parrot füüsikuna», 1967. Ta uuris ka teiste silmapaistvate füüsikute (B. Golitsõn, A. Sadovski, J. Vilip jne.) elu ja tegevust Tartu ülikoolis.

Oma varasemate uurimistööde tulemusi kandis ta ette 1971. aastal rahvusvahelisel kongressil Moskvas. Rida tema põhjalikke artikleid Tartu Riiklik Ülikooli ajaloo alalt on trükki suunatud.

Ka astronoomia ajalugu ei jäänud talle võõraks. Suurt tähelepanu on äratanud tema monograafia «Eesti rahvaastronoomia», mis on ilmunud nii eesti kui ka vene keeles. Tal oli suur huvi mitte ainult astronoomia, vaid loodusteaduste vastu üldse. Ta kuulus Eesti ja samuti ka Leningradi Loodusuurijate Seltsi.

Oma tööalaseid ja ühiskondlikke ülesandeid täitis P. Prüller alati ülima kohuse- ja vastutustundega.

Dots. P. Prülleri surmaga kaotas Tartu Riiklik Ülikool suure töömehe, kohusetruu kolleegi ja silmapaistva Tartu ülikooli ajaloo uurija. Paul Prüllerit kui ennastsalgavat ja kohusetruud töömeest ei unusta kunagi tema kolleegid.

Kolleegide nimel
JAAN REINET

Võrkpalli-rõhuga

- **Kolmekesi võrguplatsi serval**
- **Mehed muutsid ujumisjärjestust**
- **Spartakiaadijärjestus**

KKT majja jõuan esimese geimi keskpaigaks. Saalis silman kõigepealt pruunides särkides oma teaduskonna võrkpallitüdrukuid servi vastu võtmas, siis kolme (mees)filoloogi kohtunikelaua kõrval pingil istumas ja kaasa elamas. Seisu Raivolt teada saanud (viipab tabloo poole — viik), vaatan ringi. Teisel pool kohtunikelauda on majanduse (mees)poolehoidjad (meist umbes kaks korda rohkem), vastasseinas terve pingirea jagu oma naiskonna mängu (meie omadega) ootavaid biolooge-geograafe. Ka mu bussisõidukaaslane, kes sama asja pärast (mängis ise lisaks veel meeskonna eest) oli Tartusse tõtanud. Vaatan tüdrukute mängu ja võrdlen mõttes meie (meeskonna) omaga. Hästi mängivad. Eelmise aastaga võrreldes on kaks uut esimese kursuse tüdrukut juures. Kaja ja Marje korralik servi vastuvõtt, Carmeni ja Margiti head tõsted, Ingridi täpsed ja Irma võimsad ründelöögid. Mitmel korral meie meestega korraliku ründelöögini jõudsime... Tea, kas saaks vastu? Esimene geim tuleb meile. Võtame oma mantlidkotid kaasa ja läheme teisele poole võrku. Samasse kõrvale jäävad majanduse omad (nemad kohta ei vaheta). Teeme kolmekesi, mis võime (Andrus peab ära minema), s. o. aplodeerime, vilistame ja karjume valju häälega. Õpetusi me targu ei jaga (platsil on palju teadjamaid), siiski ei pea vahel vastu ning siis need no-Margit-ilus-tõste või Irma-pane-nüüd sekka tulevad. Eks vist rohkem enese rahustamiseks. Ka kõrvalpingi omad ei istu niisama. Vahetame pilke ja repliike, muigame (mehed) vastastikku ning püüame õõnestavate (siiski vaoshoitud) märkustega vastaste psüühikat mõjutada. Ega ta kõige ausam ole, aga mis parata («Kalevi» hallis juhtub hullematki), võit peab tulema. Geimi lõpp on raske. Mängijatele (jäävad taha 14:15), aga eriti meile, sest ka bioloogid-geograafid on asunud vastaste poolele (meie kaotus on neile kasulik...). Vahekord on umbes 3:30, aga me ei alistu, s. o. eelnevale lisaks vehime kätega ja kargame sõiidsust kaotades ka kohalt püsti. Ei tea, kas otsustab meie ennastsalgavus, aga pärast head blokki ning Ingridi, Irma ja Marje tugevaid lööke võit tuleb, 17:15. Umbes 10 minutit on meil (ka mängijail) aega kosuda, siis algab veelgi ebavõrdsem võitlus (platsi serval) bioloogide-geograafidega. Enne aga istun veel ühe tuttava majanduse mängija kõrvale. Anu tõsine ilme ei muutu minu ebaõnnestunud diplomaatiast («bioloogide-geograafidega mängus oleksin teie poolt olnud») põrmugi. «Teie profid peavadki võitma,» saan tusase vastuse. Mina pole nõus, tema jääb edasi tõsiseks (ega minagi pärast kaotust teistmoodi oleks) — alanud mäng meile vaidlusaega ei anna. Jääme 2:5 taha. Vastasleer plaksutab ägedalt, kaks nende meest on tõusnud püsti ja ergutavad (treeneritena) mängijaid päris-päris platsi serval. Meie katsume vastaseid ehmatada, s. o. huilgame ja õhkame vahetult enne servi vastuvõttu. Esialgu ei paista mõjuvat. Siis aga lõõb lisaks Irmale ja Ingridile nr. 4 pealt hästi Marje ja võidame 15:12. Läheme Raivo ja Andrusega teisele poole võrku, kuhu samuti liikuma hakanud vastasleer meile ühe pingi on alles jätnud (kaks teist võetakse kaasa). On see väsimus (teine mäng järjest) või liiga vara tulnud võiduaimus, aga jälle lälevad vastased ette 8:4. Meie omad löövad küll tugevasti, aga pall tuuakse (vahel lausa õnnega pooleks) üles ja nende nr. 1-le blokki kuidagi ette ei saada. Korraks asi paraneb (12:11), siis ei ole aga jälle blokki ja Margit lööb rünnakul liiga pikalt ning tuleb veel kord kohti vahetada (kaotame 12:15). Kui ka 3. geimi alguses tabloo 0:2 näitab ja kõrvalpinkidel juubeldatakse, mõtlen hetkeks: kas tõesti... Edasi mõelda ei lasta, tüdrukud saavad mängu jälle käima ja viimast korda jalutame teisele poole võrku pinke kandvast vastasleerist möödudes seisul 8:3. Siis tuleb veel 10:3, meie hüppame püsti juba iga õnnestunud löögi järel, aga vastased teavad, et geim lõpeb 15 peal. 11:8 juures istume halva ende ärahoidmiseks tagasi pingile (vahepeal olime otsustanud viimased punktid püsti seistes vastu võtta) ja ei eksi. Ingrid hakkab peale pahaste pilkude (kohtuniku poole) ka palle vastaste poolele saatma. Marje lööb Carmeni täpse tõste efektselt lausa 3 meetri peale ja Irma kahest löögist viimast vastased enam määruste järgi vastu ei võta. 15:10 ja kokku 2:1. Pidu meie tänavasi Meistrimärgid saavad **Irma Kirpu (ingl. fil. IV k.), Ingrid Jorro (eesti fil. III k.), Carmen Piir (eesti fil. III k.), Kaja Milder (pr. fil. II k.), Margit Sepp (eesti fil. I k.), Marje Sikk (inglise fil. I k.), Piret Kelgo (saksa fil. III k.).**

Ülelaänud naiskonnad järjestusid: 2. majandusteaduskond, 3. bioloogia-geograafiateaduskond (omavahel 2:0), 4. spordimeditsiiniosakond, 5. õppejõud.

Meeste finaali mängisid end lisaks eelmises lehes nimetatutele veel bioloogid-geograafid ja füüsikud-keemikud. Mängud algavad Kingissepa t. võimlas laupäeval, 8. detsembril kell 14 ja pühapäeval, 9. detsembril kell 16.

Pärast 108 meesvõistleja ja 18 teatevõistkonna ujumisi järjestuti:

1. spordimed os. 348 p.; 2. KKT II k. 312 p.; 3. majandust. 176 p.; 4. KKT III k. 132 p.; 5. filoloogiat. 128 p.

100 m vabalt: 1. Oleg Labzin (KKT I k.) 56,8; 2. Igor Iltšenko (KKT I k.) 57,5; 3. Kalle Liivamägi (KKT II k.) 58,7.

4×50 m vabalt: 1. KKT II kursus 1.55,9;2. spordimeditsiini osakond 1.56,5; 3. majandusteaduskond 1.58,1.

Pärast juurde arvestatud ujumist ja naiste võrkpalli asetutakse:

1. filoloogiat. 54 p.; 2. bioloogia-geograafiat. 49 p.; 3.—4. majandust. ja spordimed. osak. 44 p.; 5. matemaatikat. 37 p.; 6. KKT II k. 35 p.; 7. arstit. 28 p.; 8. töötajad 27 p.; 9.—11. KKT IV., KKT III k. ja KKT I k. 26 p.; 12. õigust. 24 p.; 13. füüsika-keemiat. 22 p.; 14. žurnalistikaosak. 18 p.; 15. ajaloot. 2 p.

PRIIT JÕGI

Moskva, XI 5.

(vt. «TRÜ» 26, 27, 31 ja 34)

Coppola on kindlasti üks targemaid oma põlvkonna režissööridest. Tema kunstnikukreedot võib sõnastada kui inimese vastutust elu ees, vastutust teiste inimeste ees. See lause sunnib kokku võtma ka kõiki nähtud filme. Filmis «Vihmainimesed» on peategelaseks noor sümpaatne naine, kes võiks eluga rahul olla. Ta on õnnelikus abielus, majanduslikult kindlustatud. Ent teade, et ta saab emaks, äratab temas mitmeid kahtlusi. Ta kahtleb, kas tal on õigus lasta uuel olevusel sündida maailma, mis on täis vihkamist ja valet. Ta kahtleb, kas ta suudab armastada seda last nii, et temast kasvaks Inimene, mitte mõni masin või petis. Ta istub autosse ja lahkub, et iseendaga kahekesi olles end leida. Või hoopis põgeneda iseenda eest? Aeg-ajalt helistab ta abikaasale, too kutsub teda tagasi, ent veel pole selleks aeg. Ta meenutab koos veedetud päevi, sündmusi. Ta teab, et pöördub koju tagasi. Teel kohtab ta kummalist noormeest, kes on kooliist lahkunud, ja nagu selgub, kel pole kuhugi minna. Nad reisivad koos. Naine püüab teda aidata, kuid lugu lõpeb traagiliselt: kaitstes naist noormees hukkub.

Filmi «Kõnelus» *teema on maailmas ilmselt praegu väga aktuaalne, sest põhimõtteliselt sama probleem oli veel kahes nähtud filmidest, nimelt: pealtkuulamisaparaadid. Peategelane on ühe firma teenistuses, ta täiustab mitmeid aparaate, andmata endale aru, mida ta tegelikult teeb. Kuulatakse konkreetsete inimeste kõnelusi. Juhuslikult näeb mees mõrva, millesse ka tema tegelikult segatud on (sürrealistlik stseen filmis: absoluutselt valge vannituba, absoluutselt valge klosetipott, mille põhjas on kork; kui see eest ära tõmmatakse, hakkab põhjast tõusma veri, tõuseb üle poti ääre, ujutab punaseks kogu ekraani). Tegelikkus jõuab tema teadvusesse alles siis, kui ta omal nahal tundma hakkab oma tegude tagajärgi. Tema absoluutselt salastatud telefonil helistatakse, et ka tema korter on kuuldavuses. Hullusehoos lõhub mees kogu korteri, seinavaneelideni välja, et leida mikrofone, kuid edutult. Väsinult istub ta siis keset risu ja rämpsu ja mängib saksofoni.*

Ristiisal *on filmis peale puhtkristliku tähenduse veelgi teinegi tähendus: see on perekonnapea, kõige võimekam poegadest, kes on oma õdedele-vendadele moraalseks toeks. Itaallastest emigrantide teine põlvkond Ühendriikides. Perekondadevaheline vaen, selline vaen, et kätte makstakse läbi mitme põlve. Iga senaator teab, millal ja kus tehakse talle atendaat. Midagi ei jää tasumata, konkurendid hävitatakse. Ka ristiisad.*

Kõigist nähtud filmidest kõige helgemaks ja puhtamaks pean **Jaapani filmi «Põhjarebane».** *Filmi tegemine võttis aega enam kui neli aastat, kuigi filmis on aeg kokku võetud ühte aastasse: näeme ühe rebasepere elu talvest talve. Autor on suur loodusesõber ja -tundja, vaheldumisi ja ühekorraga teadlane ja kunstnik. Kui* **K. Kurahara** *filmile meile tuntust paralleele otsida, siis võiks ehk pakkuda Rein Marani loomingut. Nime poolest küll mängufilm, kuid raske on siin dokumentaalset ja lavastuslikku materjali teineteisest eraldada — nii ühtesulanud on need. Ühtlasi on film ka üks suurepärasemaid operaatoritöid festivalil nähtuist. Et saada maailmast pilt rebase tasemelt, on kaamera kinnitatud jooksva rebase selga. Jooks läbi kastepisarais kõrge rohu otse päikesesse. Või teine näide: kaamera otse rebase urus: näeme hetk tagasi ilmale tulnud rebasekutsikaid. Esimesest hetkest siin maailmas teeb saatus oma valiku: üks kutsikaist on pime. Näeme võimsaid tormiseid ookeanilaineid, pikka tühja randa ja imetillukest pärani silmadega pimedat kutsikat. Ta istub kaldal just seal, kuhu kohe müriseb võitmas meri ning ootab hetke, mil laine ta igaveseks kaasa viib.*

Karm on elu siin Maa peal. Järgmist talve näevad vaid pereisa ja üks järglastest. Ülejäänud hukkuvad kas lumetormis, oma suurepärase kasuka tõttu, mis saab inimese ihade objektiks, või nagu pereema — leiavad oma otsa kanavargil. Eesmärk oli aus: polnud süüa ja kanagi õnnestus hankida, ent käpp jäi raudu. Vaevaselt eemale roomanud võimalike võõraste pilkude eest, sureb emand oma truu elukaaslase kõrval, kes toimetab viimset võidmist. See kaotus murrab kaasa südame: ta ei suuda otsast alata ja jääb üksikuks.

Ja taas on kirgas südatalv, näeme sama lõputut lumevälja, sellel üksikut raagus puud ja rebast — nagu filmi algulgi, taas kõlab meeliülendav Rick Wakemani «White Rock», ent rebasepaar on uus. Ood elule, loodusele ja armastusele on see film.

Siin saavad otsad kokku ja ring ongi täis.

AUNE NUIAMAE

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4676. MB-06252.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrollekssemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 Reedel, 14. detsembril 1979 XXXII aastakäik

Kutsume kõiki

TRÜ ajaloo komisjoni IV laiendatud sessioonile.

Neljapäeval, 20. detsembril kell 11 aulas avakoosolek ettekannetega Tartu ülikooli osast Eesti ja naabermaade kultuuriloos XVII sajandil ning Tartu Riiklik Ülikool aastatel 1944—1945.

Kell 15 jätkub töö sektsioonides: humanitaarsektsioon töötab nõukogu saalis, käsitletakse ülikooli ajaloo üldküsimusi ja humanitaarteaduste arengut; meditsiinisektsioon töötab uue anatoomikumi ringauditooriumis kella 16-st ja reaalteaduste sektsioon kell 15 Tähe tän. 4 aud. 204. Sektsioonide töö jätkub 21. detsembril kell 10. Lõppistung 21. detsembril kell 15 nõukogu saalis.

NB! Ülikooli ajaloo teadusharude autorid! Teid oodatakse nõupidamisele neljapäeval, 20. detsembril kell 18 nõukogu saali. Biograafilise teatmeteose toimetust oodatakse esmaspäeval, 17. detsembril kell 15 õppeprorektor dots. V. Haameri kabinetti nõupidamisele.

TRÜ ajaloo komisjon

ÜTÜ nõukogu teatab

11. detsembril toimus TRÜ ÜTÜ nõukogu koosolek, kus arutati 1979. aasta üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi laureaatide autasustamise küsimusi. Aktus on EPA aulas 21. detsembril kell 15. Sellest võtavad osa kõik humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste ning ühiskonnateaduste alasel 1979. aasta vabariiklikul konkursil auhinnatud üliõpilastööde autorid ning selle aasta üleliidulise konkursi laureaadid.

Koosoleku päevakorras olid veel sidemete loomise põhisuunad Kuopio Ülikooliga ning ÜTÜ materjalide kirjastamine.

Laureaatide nimekiri ilmub järgmises lehes.

VELLO PEEDIMAA,
ÜTÜ nõukogu esimees

komsomolikroonika

● **TRÜ komsomolikomitee 11. detsembri koosolekul anti soovitus NLKP-sse astumiseks Sulev Haldrele (ravi VI k.) ja Paavo Russakule (KKT IV k.). NLKP liikmekandidaadiks soovitati Antonina Roosimägi (vene fil. III k.) ja Sergei Jegorov (füüsika V k.). ÜLKNÜ liikmeks võeti vastu õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane Andres Alas.**

● **RSR-i president Veiko Lõhmus kinnitati ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks loengulise töö alal.**

● **Koosolek arutas käesoleva aasta novembris toimunud leninliku arvestuse atesteerimist. Üldse atesteeriti ülikoolis 3503 kommunistlikku noort, kellest 39% sooritasid arvestuse hindele «väga hea», 42% «hea» ja 18% «rahuldav». Koosolekul vastuvõetud otsuses märgiti, et võrreldes möödunud aastaga on tõusnud printsipiaalsus atesteerimisel ning et teistest paremini kulges leninliku arvestuse atesteerimine õigus- ja ajalooteaduskonnas.**

● **Tehti kokkuvõtteid lõppenud ühiskonnateaduste nädalast. Sellel toimunud arutluste põhjal võeti vastu komitee otsus, mis muuhulgas näeb ette ka kursuse komsomolisekretärile nõuandva hääle õiguse andmist ühiskonnateaduste eksamitel.**

SIIANI 239

«1954. aasta sügissemestrist peale, seega siis 25 aastat on Tartu Riiklikus Ülikoolis tegeldud ajakirjanduse õpetamise ja õppimisega. See on lühike aeg, kiiresti on ta mööda läinud, juubeliks sellest vist ei piisa ja juubelit me täna ei tahagi, aga arvasime, et asjaosaliste kokkutulekut on tehtud töö siiski väärt, samuti pisikest ülevaadet ja mõttevahetust selle ümber.»

Ütleja: prof. Juhan Peegel, žurnalistika kateedri juhataja.
Koht: ülikooli aula.
Aeg: 7. detsember, keskpäev.

Niisiis, möödunud reedel kohtusid ülikoolis üle viie aasta jälle siin ajakirjanduse eriala lõpetanud. Pärast teadusprorektor Herbert Metsa sissejuhatavaid sõnu astus kõnetooli prof. Juhan Peegel, et teha tagasi-, edasi- ja ülevaadet.

Meid, ajakirjaniku kvalifikatsiooni saanuid peaks praegu olema täpselt 239.

Esialgne õppeplaan erines muidugi tublisti hilisemast, tänasest eriti, sest 1976. aasta sügisest töötab žurnalistikaosakond ja tänavu sügisest ka oma kateeder. Iga aastaga on tulnud midagi juurde. Uued õppeplaanid lubavad sügavamalt käsitleda mitmeid ajakirjanikule vajalikke eriaineid. Kahju, et vahepealsed kaks lendu (1979, 1980) peavad leppima kärbitud ajakirjandusliku ettevalmistuse ja õpetajadiplomiga.

Praegu on kateedri õlul ka kolmed kvalifikatsioonitõstmise kursused (kirjastustöötajatele, rajooniajakirjanikele, raadio ja TV töötajatele).

Oma jutu lõpuks soovis Juhan Peegel meile kõigile õnnestumisi ja õnne.

Ajakirjanduse sotsioloogilistest uuringutest ülikoolis kõneles dots. Peeter Vihalemm.

Vilistlane Jüri Paalma, kes tegeleb praegu agitatsiooni- ja propagandaküsimustega EKP Keskkomitees, võttis jutuotsa üles sellest, kui palju lihtsam on mitmesugustest otsustest rääkida, nende vajadust tunnistada, kui neid iga päev praktilises töös ellu viia. Raske on murda inimeses sügavalt juurdunud harjumusi.

Televisiooni ja Raadio Komitee esimehe asetäitja Enn Anupõld tutvustas ETV tänast päeva ja perspektiive.

Raadiomaja rahvas tervitas kateedrit omalt poolt lopsaka lillekorvi ja soojade sõnadega Helju Jüssi suu läbi.

Õhtul kohvikus tervitasid vilistlasi praegused ajakirjandustudengid hoogsa *show*'ga. Dots. Marju Lauristin tutvustas aktuse lõpul kõigile ajakirjandusvilistlastele korraldatud miniankeedi (küsimused puudutasid põhiliselt ajakirjanikule vajalikke omadusi, tööd jne.) tulemusi.

Niisiis, ajakirjanduse lõpetanud kohtusid ülikoolis koru jalle üle viie aasta. Tulid kokku, meenutasid, vahetasid mõtteid. Ega vist muidu poleks tuldud, kui poleks siit, ülikoolist, kaasa saadud seda, mida Juhan Peegel nimetas üldhoiakuks ja mille komponendid on maailmavaade, suhtumine töösse, ühiskonda, iseendasse, kaasinimestesse. Ilma selleta poleks ju ajakirjanikku.

ASSE KOOK

on uudist

Linnakomsomoli aruandepäev

Linna komsomoliorganisatsiooni XXII konverentsi peeti 7. detsembril. 568 delegaadi hulgas oli kõige arvukamalt esindatud TRÜ organisatsioon 157 delegaadiga. Ülikooli esindajatest võtsid sõna komsomolisekretär Madis Kallion ja filosoofia kateedri õppejõud Igor Gräzin.

Tartu linna komsomolikomitee esimeseks sekretäriks valiti tagasi Arvi Karotam (lõpetanud TRÜ majandusteaduskonna), teiseks sekretäriks Sirje Nõps ja sekretäriks (kooliosakonna juhataja) Erika Lettens.

KAJA LAMP

«Teaduse» kokkuvõte

Esmaspäeval, 10. detsembril pandi punkt **ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni** eelnevale perioodile. Konverentsi aruande esitas juhatuse esimees dots. Märt Saarma. Valiti uus juhatus (esimeheks taas M. Saarma) ja delegaadid linnaorganisatsiooni XII konverentsile, mis leiab aset tuleval kolmapäeval. Konverentsist pikemalt järgmises lehes.

KRISTA VOOG

150 «nullikat»

Iga aasta detsembris alustab ülikoolis tööd **ettevalmistusosakond**. Tänavu oli esimene koolipäev 3. detsember.

Üldse võeti ettevalmistusosakonda vastu 150 inimest, iga osakonna peale keskmiselt kaks. Muidugi jäi palju avaldusi ka rahuldamata, seekord kõige rohkem õigusteaduskonna omi. Kõvasti oli tahtjaid õigusteaduskonda ja arstiteaduskonna raviosakonda. Üldse ei tulnud sooviavaldusi füüsikaosakonnas õppimiseks.

Oige pea on ka esimesed kontrolltööd. Jaanuari keskpaigas tehakse jooksvate hinnete järgi selgeks, kes on võimelised kursusi jätkama, kes ei.

Ukse taha jäänud ei ole seega lootust veel täiesti kaotanud — kuni veebruarikuuni võetakse ettevalmistusosakonda väljalangenute arvel vastu uusi õpilasi.

Sel aastal on «nullikad» majutatud Pälsoni 23 ühiselamusse. Koha said kõik, kes soovisid. Loengud on peamiselt Tähe tänava õppehoones, ruumidega on esialgu küll kitsas, aga kui tunniplaani veidi ümber seada, saab sellestki üle.

MEELIKE SAARNA

A. Kasemaa taiesed

Juba mõni aeg on Kunstnike Majas lahti meie kunstikabineti juhataja Andrus Kasemaa taieste väljapanek. 50-st esitatud tööst on suurem osa valmis saanud viimasel aastal.

«Uue esteetika taotlustes oled jõudnud jõu- ja ilufunktsiooni ühendamise iidse algeni, olgu teos inspireeritud eesti mütoloogiast või teema argipäevane. Euroopa kõige uuema kunsti taotlused: leida tee väljaspool itaalia renessansi kuldseid ideaale on haaranud Sind, et käimata radu tallates mõeldamatult mõelda, et elugroteski ammendamatust ammendada.» (L. Parhomenko, «Edasi» nr. 280, 1979).

Lähme vaatama!

JAAK LEIS

Poliitharidusüsteemi tööst ülikoolis

○ TRÜ poliitharidusvõrk on üsnagi omanäoline ja vaieldamatult üks vabariigi suuremaid, hõlmates ligemale 90 protsenti ülikooli rohkem kui 8200-liikmelisest kollektiivist (sealhulgas 4900 kommunistlikku noort ja ligemale 600 NLKP liiget ja liikmekandidaati). 90 protsenti on muidugi üsna soliidne arv, kuid... teisest vaatevinklist nähtuna tähendab see ikkagi tervelt tuhandet inimest, kes pole ühel või teisel põhjusel senini veel hõlmatud poliitharidusvõrgu «mõjusfääri». On ütlematagi selge, et siin peitub tõsine potentsiaalne, kohe realiseerimist nõudev võimalus meie poliitharidusvõrgu töö parandamiseks. Loomulikult tuleb tagada, et koos ekstensiivse kasvuga kaasneks ka meie poliitharidussüsteemi töö efektiivsuse ja kvaliteedi edasine oluline tõus. Seda nii süsteemis tervikuna kui ka igas tema elemendis ja lülis eraldi.

○ Umbes 5500 üliõpilast ja aspiranti täiendavad oma ideoloogilist pagasit põhiliselt igapäevases õppetöös ühiskonnateaduste ning erialaainete omandamisega. On ilmne, et õppeprotsessi (aga samuti ka õppetööväliste ürituste) ühendamisel ideoloogilise kasvatustöö ülesannetega on veel olulisi kasutamata reserve ja vajakajäämisi. Kõrvuti ühiskonnateaduste õpetamise kvaliteedi pideva tõstmise vajadusega tuleb senisest rohkem tähelepanu pöörata erialakateedrite kasutuses olevatele, seni üsna tagasihoidlikult kasutatud võimalustele lahendada ideoloogilise ja erialase kasvatustöö ülesanded kompleksselt. Kaugeltki pole oma võimalusi selles töölõigus ammendanud komsomoliorganisatsioon ja ametiühing.

○ Õppejõudude, abiõppepersonali ja teadustöötajate ning administratsiooni ja majandusosakonna (kokku umbes 1360 inimest, neist 410 NLKP liiget ja liikmekandidaati ja 100 ÜLKNÜ liiget) enamik täiendab sel poliitõppeaastal oma ideoloogilis-poliitilisi teadmisi parteiharidusvõrgu nn. kõrgema astme filosoofilis-metodoloogilistes seminarides (kokku 31 töörühma rohkem kui 900 osavõtjaga) ja keskastme poliitringides (19 rühma 455 osavõtjaga). Möödunud, 1978/79. õppeaasta tulemuste poolest paistsid silma ühiskonnateaduste kateedrite, samuti õigus- ja füüsikakeemiateaduskonna kõrgastme seminarid. Võiglaste poolel on aga bioloogia-geograafiateaduskonna mõlemad seminarid; õppeaasta keskel lakkas organisatsioonilistel põhjustel töötamast üks füüsikute poliitring.

○ Tänavu võib täheldada nimetatud õppevormis osalevate töötajateenistujate üldarvu ning kõrgastmes osalejate arvu kasvu võrreldes eelmise õppeaastaga (vastavalt 1320 ja 850 inimest). Esmakordselt on jõutud selleni, et kõik 50 seminari või ringi juhendajat on kommunistid. Otsustades seminaride-ringide tööplaanide järgi, on kõik planeeritud üldteemad seotud aktuaalsete filosoofilis-metodoloogiliste ning ühiskonna arengu dialektika probleeme käsitlevate sõlmküsimustega. Kõikjal on ette nähtud ka küllaldane arv (7—8) õppusi. Plaanid, kui head nad ka oleksid, iseenesest aga ei realiseeru ja siin seisab teaduskondade ja osakondade parteibüroodel koos seminaride-ringide propagandistide-juhendajatega ees suur töö nende kõrvalekaldumatul elluviimisel. Oma abist ei keeldu siin ka ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud ning EKP TRÜ komitee ideoloogiasektor. Õppuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel on vaja rohkem sisulist ja konkreetset tööd!

○ Olulist osa eeskätt õppejõudude ja teaduslike töötajate ideoloogilis-poliitilisel enesetäiendamisel on etendanud EKP Keskkomitee marksismi-leninismi ülikooli (MLÜ) Tartu filiaal. Ka siin võis täheldada mõningaid positiivseid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid nihkeid. Nii näiteks tõusis õpiedukuse protsent 1978/79. õppeaastal 90,4-ni (1977/78. õ.-a. 86,3%).

○ Sel õppeaastal jõutakse lõpuks niikaugele, et praktiliselt iga TRÜ õppejõud ja enamik teaduslikke töötajaid on vähemalt ühe korra lõpetanud MLÜ kõrgkoolide või filosoofiaosakonna. Oktoobris koolipinki asunud 96-st esmakursuslasest aga alustab enamik MLÜ nn. uut ringi, värskendades ja täiendades oma ideoloogilis-poliitilist pagasit vastavalt uuele õppeprogrammile, millele vastavalt loengute ja seminaride temaatikat on oluliselt muudetud ja täiendatud, arvestades NLKP XXV kongressi ning NLKP ideoloogiaotsuse direktiive. Nagu varematelgi aastatel toimub õppetöö MLÜ-s alati 2 korda kuus, kolmapäeviti kell 18 (II kursus ülikooli peahoones aud. 102, I kursus keemiahoones aud. 320). Nii näiteks on lähem õppus 19. detsembril. See viimane informatsioon on määratud esmajoones neile popitegijatele (eriti II kursuselt), kes vabandavad oma kehva osavõttu õppetööst novembrikuus eeskätt informatsioonivaegusega.

○ On selge, et ülalloetletud ja üsna põgusalt käsitletud töölõigud kujutavad vaid ühte osa ideoloogilise ja poliitilise kasvatustöö kompleksüsteemist. Kaalukas roll on siin loomulikult ka real muudel abinõudel, nagu näiteks üleülikooliliste välis- ja sisepoliitika aktuaalsete probleemide alaste lektooriumide regulaarsel läbiviimisel, üliõpilaste kommunistliku kasvatuse kompleksplaanide elluviimisel, näitagitatsiooni mahu ja eriti kvaliteedi parandamisel, ÜPP-l, internatsionaalse kasvatuse tõhustamisel, ajalehe «TRÜ» operatiivsel ja printsipiaalsel sekkumisel meie kollektiivi elu päevaprobleemidesse ja paljul muulgi.

ILMAR KÖPPEL

TRÜ nõukogu

30. novembril

○ 30. novembri koosolek algas nagu ikka õppejõudude ümbervalimise ja konkursi korras valimisega. Žurnalistika kateedri juhataja professori kohale hääletati filoloogiadoktor prof. Juhan Peegli poolt ning vene keele kateedri professori kohale filoloogiadoktor dots. Savvati Smirnovi poolt. Dotsendi kutse taotlemise poolt hääletati Uno Leisnerile, Edvitar Leiburile, Ivar Aroldile ja Kaido Jaansonile.

○ Filosoofia õpetamist ülikoolis käsitles vastava kateedri juhataja prof. Jaan Rebane. Lühidalt ettekantust. Filosoofia põhikursuste (dialektiline ja ajalooline materialism, teaduslik ateism) kõrval õpetatakse veel mitmeid plaanilisi ja fakultatiivseid erikursusi (filosoofia ajalugu, eetika, esteetika, sotsioloogia jt.). Erilist tähelepanu pööratakse marksismi-leninismi rajajate tööde ja aktuaalsete parteipoliitiliste materjalide tundmaõppimisele. Üliõpilased valmistavad referaate (keskmiselt 1400 õppeaastas) ja mitmesuguseid uurimuslikke töid. Parimad tööd on pälvinud laia tunnustuse: VI ja VII üleliidulise ühiskonnateaduste konkursil saadi 1 esimene ja 1 teine preemia, 3 diplomit ja 1 NSV Liidu TA kuldmedal. Mitmendat aastat peetakse ülikoolisiseseid konkursse. Õppeedukus dialektilises ja ajaloolises materialismis on pidevalt tõusnud. Filosoofia ajaloos oli tagasiminek 4,7% (põhiliselt vene filoloogia IV kursuse pärast).

TRÜ filosoofia kateeder kui marksistlik-leninliku filosoofia õpetamise vabariiklik baaskateeder on aastate jooksul teinud testide abil võrdlevat järelkontrolli filosoofiaalaste teadmiste püsivuse ja sellega ühtlasi ka selle aine õpetamise efektiivsuse kohta vabariigi kõrgkoolides. Testide põhjal võib TRÜ üliõpilaste teadmisi filosoofias teistest paremaks pidada.

Kateedri arvuline kosseis ei vasta praegu tegeliku töö mahule: õppejõude on vähe, koormus liiga suur.

Mitmed sõnavõtjad leidsid algallikate mahu liiga suure olevat. Prof. J. Kalits arvas, et kateedril tuleks rotaprindil välja anda õppevahend, mis õpetaks just algallikatega töötama. Ka referaadid on ju suunatud algallikatega tutvumiseks. Tihedamat koostööd on vaja teha keskkooliõpetajatega, sest põhikontingent astub kõrgkooli ikkagi keskkoolist.

Vastuvõetud otsuses peetakse vajalikuks viia õppeaasta esimese semestri lõpul sisse arvestus, kui filosoofia esimese kursuse õppimine toimub kahe semestri vältel; neil erialadel, kus filosoofia õpetamine toimub tehniliste kõrgkoolide õppeprogrammi järgi, viia see vastavusse ülikooli programmidega; erilist tähelepanu pöörata filosoofia ajaloo õpetamise ja teadmiste kontrolli metoodika täiustamisele jm.

○ Teadusprorektor prof. H. Metsa ettekanne käsitles TRÜ kui juhtiva kõrgkooli teadustöö arengut.

NSVL KKEH Ministeerium kinnitas oma käskkirjaga nr. 942 27. juulist 1979 juhtiva kõrgkooli teadusliku uurimistöö osakonna tüüp-põhimääruse. Niisugune osakond ühendab õppeasutuse kõik teaduslikud uurimused. See luuakse olemasolevate teaduslike allüksuste baasil (teadusliku uurimistöö sektorid, teadusliku uurimise probleem-, haru- ja kesklaborid, katsejaamad jt.). Osakond koosneb teaduslikest ja funktsionaalsetest allüksustest, vastavalt tüüpstruktuurile peavad selles olema teadustöö planeerimise ja juurutamise, patendi-, teaduslik-tehnilise informatsiooni ja teadustöö finantseerimise osakonnad. Põhiliseks teaduslikuks allüksuseks kujuneb teadussektor, mille koosseisus on teadusliku uurimistöö laborid ja muud kateedrite allüksused ning lepingulised uurimistööd. TRÜ nõukogu juures tuleb moodustada teadusliku uurimistöö osakonna (TUO) ja teadusorganisatsiooniliste põhiküsimuste läbivaatamise teaduslik-tehniline komisjon. TUO funktsioonid sarnanevad paljus TUS-i funktsioonidega.

Sama ministeeriumi 11. juuli käskkiri k. a. nr. 895 kinnitas kõrgkoolide teadusliku uurimistöö põhimääruse (sellele lisandus instruktiivkiri teaduslike uurimistööde planeerimise korra kohta kõrgkoolides). Ülikooli teadustöö planeerimise aluseks on välja töötatud teadusliku töö põhisuunad. Põhisuundade programmid on osaliselt koostatud, nõukogu vaatab need läbi tuleva aasta algul. Teadusprorektor rõhutas vajadust veel kord plaanid üle vaadata, sest TRÜ kui juhtiva kõrgkooli uurimisprogrammid ja uurimistöö plaanid kinnitab edaspidi ENSV KKEH Ministeerium koos NSVL KKEH Ministeeriumiga.

NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu läinud aasta 6. aprilli ühismääruse täitmiseks ilmus tänavu vastav instruktsioon teaduslepingute täitmise korra kohta kõrgkoolides. Ettekandja käsitles detailsemalt dokumendi neid sätteid, mis eelmisega võrreldes uut moodi on. Uuest instruktsioonist on juhindutud juba mõnda aega. Novembri lõpul jõudis ülikooli ka teine lepingulisi töid puudutav dokument — kõrgkooli teadusliku uurimistöö harulaboratooriumi tüüp-põhimäärus. Uues määruses toonitatakse, et harulaboratoorium moodustatakse vastava rahvamajandusharu t ä h t s a t e probleemide lahendamiseks (neid laboreid on ülikoolis praegu 4). Järgmisel viisaastakul on plaanis moodustada juurde veel 3—4 harulaborit. Praeguste harulaboratooriumide lõpetatud teadustööde tulemuste juurutamine on läinud rahuldavalt. Juurutamise majanduslik efekt oli aasta esimesel poolel 130 000 rubla.

Mitmed direktiivdokumendid käsitlevad patendiuuringuid kõrgkoolis. Kõigi rakenduslike tööde puhul tuleb nüüd patendimaterjale uurida ja koostada vastavad aruanded. Ülikoolis on nimistu, mille kohta patendiinformatsiooniuuringud teha tuleb. Kahjuks toimub see töö mõnes laboris ja kateedris veel stiihiliselt.

Kõik teaduslikud tööd on vaja registreerida üleliidulises infokeskuses. Iga uue teema juhendaja ei esita TUS-ile vastavat kaarti õigel ajal, seepärast pole informatsioon meie teaduslikest uuringutest alati operatiivne. Teadusprorektor mainis, et osale ülikooli töötajaile on vaja korduvalt meelde tuletada lõpetatud töö aruande esitamist.

Teadustöö arengu kohta võttis nõukogu vastu otsuse.

VARJE SOOTAK

Üleliiduline olümpiaad

«Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» — sellise nimetuse all korraldatakse juba mitmendat aastat kõrgkoolides üleliidulist olümpiaadi. Tänavu on see pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale.

Kutsume osa võtma kõiki üliõpilasi. Olümpiaad on üliõpilastele tore võimalus kontrollida ja näidata oma võimeid ja võrrelda neid kaasüliõpilaste omadega nii erialal kui üldainetes.

Selleaastane jõukatsumine tuleb matemaatikas (üld- ja eriaine), teoreetilises mehhaanikas (üldaine), keemias (üld- ja eriaine), füüsikas (üld- ja eriaine), bioloogias (üld- ja eriaine), vene keeles ja kirjanduses (eriaine), vene keeles (üldaine), võõrkeeles (üld- ja eriaine), pedagoogikas (pedagoogilistele erialadele), eesti keeles ja kirjanduses, kehakultuuri meditsiinilis-bioloogilistes alustes.

Ülikoolisisene voor viiakse läbi detsembrist 1. märtsini kirjalike tööde või suuliste vestlustena. Konkursitöid hindavad erialakomisjonid, mille esimeesteks on *alma mater*'i suurte kogemustega õppejõud.

Parimad võistlevad ülikooli võistkonna koosseisus erialade **vabariiklikes voorudes**, kus kohtutakse teiste Eesti kõrgkoolide võistkondadega ja selgitatakse ka individuaalvõitjad.

Juunikuus korraldatakse olümpiaadi konkurss parimate diplomi- ja kursusetööde, aga samuti menetluspraktika tulemuste selgitamiseks.

Üleliidulise olümpiaadi kokkuvõtted tehakse Moskvas, kuhu kutsutakse liiduvabariikide olümpiaadi võitjaid.

Kõikide voorude võitjaid autasustatakse mälestusesemetega, rahalise preemiaga, tuusikutega puhkekodudesse, laureaadi medali või diplomiga jm. Premeeritakse olümpiaadil parima tulemuse saanud komsomoligruppi.

Üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» eesmärgiks on üliõpilasnoorsoo kommunistliku kasvatuse edasine tugevdamine, noorte spetsialistide ettevalmistustaseme tõstmine ning õppegruppide osa suurendamine võitluses sügavate ja püsivate teadmiste eest.

TRÜ üliõpilased on olümpiaadist alati arvukalt osa võtnud. I voorust osalejate arv on ületanud kaugelt viie tuhande piiri; siinjuures tuleb arvestada, et paljud üliõpilased võtsid osa mitme eriaine olümpiaadist ning seetõttu statistiliselt arvestatuna esinesid mitme üliõpilase eest.

Ka kvalitatiivsed näitajad on olnud head. Meie üliõpilased on nii võistkondlikult kui ka individuaalarvestuses võitnud II voorus enamiku konkurssidest. Tore on tõdeda, et veel mõni aasta tagasi edukalt olümpiaadil esinenud neidudest ja noormeestest, kel nüüd juba ülikool selja taga, on saanud nimekad noored teadlased.

Püüdkem selgi aastal säilitada saavutatud kvantiteet ja ületada kvaliteet. Selleks kõigile palju edu ja head pealehakkamist!

LEMBIT PUNG,
ülikoolisisese olümpiaadi
organiseerimiskomisjoni
esimees

Eesti Üliõpilasmaleva autasudest

(Algus eelmises lehes)

20. Kalli Holland — EÜE veteran, mitmel korral rühma ja regiooni komandör.
21. Jaak Annus — EÜE veteran, mitmel korral rühma ja regiooni komandör.
22. Enn Bekker — EÜE veteran 1966, kauaaegne maleva edukaima Muhu rühma komandör.
23. Aino Sepp — EÜE veteran, olnud mitmel korral regiooni komandör.
24. Teet Kajandu — EÜE veteran, olnud rühma ja regiooni komandör, EÜE staabiülem.
25. Jaan Tällo — EÜE veteran, kaks korda sotsialistliku võistluse võitnud rühma komandör, EÜE majandusjuht.
26. Kaarin Pajumägi — EÜE veteran 1967. aastast, EÜE sekretär ja staabiülem.

1974. aastal «EÜE teeneteplaati» välja ei antud.

1975. aastal said «EÜE teeneteplaadi»:

1. Jaak Kaarma — ELKNÜ Keskkomitee sekretär.
2. Aare Neudorf — kauaaegne EÜE peainsener.
3. Rein Remma — EÜE-75 ohutustehnika insener.
4. Donald Visnapuu — EÜE VIII komandör (1973—1976).
5. Heino Kallaste — Vinni NST direktor.

Jälle jäi aasta vahele ja aastal 1977 said kõrgema autasu omanikuks Ülo Langel — EÜE veteran aastast 1971, kauaaegne Tartu tsooni komandör ja Mari Suurväli — EÜE raudteerühma kauaaegne komandör.

Peale eelpoolnimetatud autasude autasustab EÜE Keskstaap igal aastal malevlasi ka oma aukirjaga ja EÜE hõbemärgiga.

Igal aastal autasustavad paremaid malevlasi oma aukirjaga ELKNÜ Keskkomitee, ministeeriumid ja keskasutused, samuti rajoonide RSN täitevkomiteed, EKP ja ELKNÜ rajooni- ning linnakomiteed.

EÜE ise võitis oma esimese autasu esimesel eksisteerimisaastal. Ehitati Kasahhi NSV Koktšetavi oblasti Štšutšinski rajoonis. Oblastis tuli meie rajoon esikohale. Võidetud punalipp on tänaseni keskstaabis ja näha võib teda kõikidel EÜE suuüritustel. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga autasustati malevlasi esmakordselt 1968. aastal, 1969. aastal sai selle aukirja ka Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev.

1970. aastal sai malev EKP Keskkomitee, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi ja ENSV Ministrite Nõukogu tänukirja.

Aastatel 1974 ja 1975 võitis EÜE NSV Liidu Ehitusministeeriumi süsteemis töötavate malevate vahelise sotsialistliku võistluse, kusjuures talle anti ÜLKNÜ Keskkomitee ja NSV Liidu Ehitusministeeriumi rändpunalipp.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium autasustas oma seadlusega 25. juunist 1971 NSV Liidu ordenite ja medalitega üliõpilaste ehitusmalevate kõige rohkem silma paistnud liikmeid. Eesti üliõpilastest said medali «Töövapruse eest» EÜE staabi liige Peeter Palu, medali «Eeskujuliku töö eest» EÜE staabi liige Mart Lahi, ERKI üliõpilane Tõnu Liigand, TRÜ üliõpilane Maret Napritson.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 22. aprillist 1976 autasustati ordeniga «Austuse märk» EÜE peainseneri Toomas Mendelsoni ja TRÜ üliõpilast Andres Eesmaad, medaliga «Töövapruse eest» TPI üliõpilasi Olari Taali ja Rein Hansteini, TRÜ üliõpilast Mercedes Penti, EPA üliõpilast Ain Salumetsa, TPI parteikomitee sekretäri Aadu Taltsi ning TRÜ stažööri Igor Gräzinit. Medali «Eeskujuliku töö eest» said TPI üliõpilased Viktor Gorbatšov, Tiiu Soonurm ja Peeter Pihelgas, TRÜ üliõpilane Jüri Asari ning TPedI üliõpilane Mati Lukas.

Aastatel 1964—1971 autasustati ligi kolmekümmend Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva liiget medaliga «Uudismaade ülesharimise eest». Selle on saanud Kasahhi NSV-s ja Mägi-Altai AO-s töötanud rühmade tublimad liikmed.

MART RAIK

(Järgneb.)

Matkasellid tegid kokkuvõtteid

Võõrad, kes 5. detsembri õhtul ülikooli uue kohviku uksest sisse piilusid, märkasid kindlasti fuajee seinale riputatud stendi fotodega ning saalis kaetud laudu. Kohvik oli seekord matkajate päralt. **Toimus hooaja pidulik lõpetamine.** Mis puutub fotodesse fuajees, siis need olid jäädvustused suusa-mägimatkajate viimastest matkadest, saalis olnud fotod näitasid aga veematkajate võitlusi mässavate jõevoogudega.

Avasõnad ütles TRÜ matkaklubi «Patrioot» juhatuse esimees Kalle Soa. Kokkuvõtteid möödunud hooajast tegid suusa-mägi- ja veematkakomisjoni esimehed Mati Türk ja Mati Stroom.

Erinevatel marsruutidel käis tänavu ühtekokku 68 gruppi (44 suusa-, 16 vee- ning 8 mägi- ja jalgsimatkal). Suusamatkajaid tõmbas kõige enam Koola poolsaar. Käidi ka Väike-Kaukasuses, Kuznetski-Alataus, Altais, Uuralites. Mägimatkajate meelispaigaks olid Suur-Kaukasuse ilusad mäenõlvad. Seal viibis 5 gruppi. Uue hooaja hakul uuritakse kõige enam Altai mägirajoonide kaarte.

Süstadesse istus eelmisel hooajal üle 80 inimese Põltsamaa, Piusa, Võhandu ja Koiva jõel ning Leedu jõgedel sooritati I kategooria matkad. II matkakategooria pabereid taotleti Strõi, Msta ja Vonga jõel. Meie üliõpilased lasid süstad vette ka Ohta ja Oka kärestikulistesse vetesse. Neid matku hinnati vastavalt III ja V kategooriaga.

Veidi tulevikuplaanidest. Talvel toimub veematkajate keskastme kool. Aprillis on kavas esmakordselt korraldada süstasõidu võistlused Emajõel, samuti traditsioonilised jõuproovid Vääna ja Pirita jõel. Sellele järgnevad nn. maimatkad ja juuni lõpul Lossevo jõel vabariiklik treeninglaager. Kindlasti jätkub ka matkaliikumine «Tunne Eesti jõgesid».

Lõpupidu jätkus tantsuga. Vaheaegadel näidati diapositiive ja filme. Veel kord imetleti Karjala jõgede ja Suur-Kaukasuse mägede ilu. Elati kaasa ka Lossevo jõel vabariigi koondise treeninglaagris vändatud filmikaadritele. Külalisena näitas Tartu MKK liige Enok Sein oma suusafilmi V kategooria matkast Kodaris.

VAINU ROZENTAL

Kuula tudengikoore!

Neljapäeval, 6. detsembril käis TRÜ Akadeemiline Naiskoor oma selle semestri esimesel kontserdireisil. Seekord viisid bussid meid Lõuna-Eestisse. Päeval esinesime Valga 1. Keskkoolis. Vastuvõtt oli soe. Nagu alati sellise publiku puhul meeldisid rohkem hoogsamad ja rõõmsamad laulud.

Pärast kontserti oli pisut vaba aega ja siis läks sõit juba Võru poole. Võru kultuurimajas «Kannel» võttis meid vastu kohalik meeskoor. Kell 19 algas kontsert. Saalis oli palju koorimuusikahuvilisi. Kontserdi esimeses pooles kõlas klassika koori vana koosseisu esituses. Teises osas liitusid ka noored lauljad. Esitasime rahvalaule ja teoseid laulupeokavast. Aplaus oli tormiline. Mitmed laulud tulid kordamisele. Meid olid tervitamas Võru naiskoori, segakoori ja meeskoori esindajad. Pärast kontserti hoolitses meeskoor õhtusöögi eest. Hiljem keerutasime valssi ja laulsime koos meestega mõned laulud. Siis oligi aeg lahkuda.

Meie naiskoori kuulamiseks avaneb aga kõigil soovijail peagi võimalus ülikooli aulas.

Laupäeval, 22. detsembril kell 19 toimub aulas TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori semestrikontsert. Tulge kuulama-vaatama tudengikoore!

ENE SÖÖT,
TRÜ AN-i laulja,
eesti fil. II k.

Tudengi tervise heaks

Kes meist ei teaks üheksakorruselist ühiselamut Leningradi mnt. 25. Et selle «torni» teisel korrusel **ülikooli profülaktoorium** asub, ei aima paljud. «Mida see endast kujutab?» pärib peaaegu iga kolmas tudeng. Mõned arvavad profülaktooriumi paigaks, kus profülaktika mõttes ilma järjekorrata süste ja kaitsepookimisi tehakse. Tuntakse isegi valehirmu.

Profülaktoorium on sanatoorset tüüpi raviprofülaktiline asutus. Ravitakse tudengeid, kes põevad kroonilisi haigusi, on dispanseeritud, vajavad dieetravi, on end üle treeninud. Ka doonorid ja üliõpilased, kellel on kergemad tervisehäired (üleväsimus, õppimisvõime langus jne.) taastavad seal jõudu. Profülaktooriumi põhiülesanne on üliõpilaste tervise tugevdamine. Soovijaid suunab ülikooli arstipunkt. Tuusik vormistatakse ametiühingukomitees ja maksab 15 rbl. 30 kop. See on umbes kolmandik tegelikust maksumusest. Vahe tasub ametiühing. 20% ravile suunatuist saavad vajaduse korral tasuta tuusiku. Aastas on üksteist 24-päevalist vahetust. Õppetöö sel ajal ei katke. Tuusik võimaldab tudengile rahu, vaikuse, sooja toitva toidu (profülaktooriumi sööklas ühiselamu all) 3 korda päevas, vajalikud raviprotseduurid. Dieetravil olijaile valmistatakse dieettoite.

Ühes vahetuses võetakse vastu 45 üliõpilast. Voodikohti pole küll eriti palju — 24, kuid suur osa ravialustest käib ambulatoorselt või lihtsalt söömas. Toit on tõepoolest tervist tugevdav.

Üldjuhul võimaldatakse profülaktooriumituusik kuni 2 korda kalendriaastas, kuid võimalikud on ka mööndused.

Mis hirmusse puutub, siis, nagu näete, pole seda tõepoolest tunda vaja. Vähemalt nii kinnitasid need, kes ise seal olnud. Kõik tudengid tahtvat tagasi ja tulevad ka. Võib julgesti öelda, et ravikuur võrdub sanatooriumituusikuga, eriti nüüd, kui ollakse uutes avaramates ruumides. Eelmisest kohast Lutsu tn. 7 koliti Leningradi maanteele selle aasta septembriks. Paranes tunduvalt sanitaarhügieen.

Kahjuks ei tea paljud (eriti nooremate kursuste) tudengid midagi sellest asutusest. Agaramad on teistest rahvustest üliõpilased, kes tihti profülaktooriumi teenuseid pruugivad. Praegu on registreeritud üle 6920 üliõpilase, kes 24 aasta jooksul end profülaktooriumis ravinud. Aita Sinagi selleks kaasa, et 16. aprilliks 1980, asutuse 25. sünnipäevaks, oleks külastajate arv ümmargune 7000.

HANNES TAMME,
žurnalistika I k.

Võitjad on selgunud

Kolm aastat tagasi tõi tookordne majandusteaduskonna diplomand Tõnis Sildmäe informiinile oma esmakursuslasest venna ja tema kursusekaaslase. Selleks ajaks oli Tõnis Sildmäe enda võistlejastaaž juba 3 aastat. Uue trio start oli edukas — võideti esikoht. Sama kordus 1977. aastal. **Sel aastal tuli TA aspirant Tõnis Sildmäe koos IV kursuse majandusteadlaste Toomas Sildmäe ja Tiit Sarvega taas esikohale 35,3 punktiga 38 võimalikust. Et kogemustel on suur kaal, näitas ka ajaloolaste võistkonna — V. Blum (IV k.), D. Ozolinš ja P. Raudkivi (V k.) — hea esinemine. 31,4 punktiga saavutati 2. koht.** Eriti hästi esineti kolmandas voorus, kus tuli valida õige vastusevariant neljast pakutust, ära mõistatada omaaegseid üliõpilaskonna argoosõnu ning helilindilt kuuldud õppejõudude hääli.

Teisele kohale kaotasid vaid 0,35 punktiga mullused võitjad majandusküberneetika V kursuselt: **V. Järvpõld, K. Keevend ja J. Kivirähk.**

Omanäoliseks tegi seekordse jõuproovi kahe EPA võistkonna osavõtt.

Varem lehes avaldatud suure ringi küsimusi lahendati samuti agaralt ja mis peaasi — õigesti. Paremuse pidi siin otsustama vastuste laekumise järjekord. Kõige kiirem oli praegu Moskva RÜ-s õppiv V kursuse matemaatik **Tarmo Soomere**, järgnesid alati korrektse vastuste vormistamisega silma paistvad III kursuse keemikud **Ain Pedak ja Rannar Sillard.**

Informiini lõppedes tegi võistlusõhtu juht dots. H. Palamets teatavaks 14. ülikoolisisese informiini ja suure ringi võitjad, kes võivad asuda preemiareisile mõnele ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa-osas. Osavõtjatele jagati välja auhinnaraamatud ja määrati kindlaks, kes esindavad TRÜ-d järgnevatel võistlustel. Nimelt toimus 6. detsembril Tallinnas TA raamatukogus II vabariiklik kõrgkoolidevaheline informiin, milles osalesid 4-liikmelised I—IV kursuste üliõpilastest moodustatud võistkonnad. Esitatud tingimusi arvesse võttes kuulusid meie ülikooli esindusse suure ja väikese ringi edukamad: **A. Pedak, R. Sillard, T. Sarv ja T. Sildmäe.**

Samas komplekteeriti TRÜ esindus ka osavõtuks üleliidulise televisiooni võistlussarjast «Кто? Где? Когда?»

Fotosid võistlusest saab näha ja tellida Toome raamatukogu bibliograafiaosakonnas.

IMBI PELKONEN,
vanembibliograaf

Leningradi kunstnike sügisnäitusel

Novembrikuu lõpupäevadel tegi ajaloo I kursus sõidu Leningradi. Asjatoimetuste ja erialaste muuseumide külastamise kõrval sai tutvuda ka Leningradi tänase kunstiga, sest Maneežis oli avatud Neevalinna kunstnike sügisnäitus. Võrreldes Tallinna ja Tartu näitusesaalidega on Maneeži mastaabid tohutud. Ka taieseid oli väljas väga palju, esindatud olid peaaegu kõik kunstiliigid, vaipadega alustades ja litograafiaga lõpetades.

Maalis oli selgelt näha 1950.—1960. aastate traditsioonide jätkamist nii tehnikas kui temaatikas, kohati 1940. aastate maalikooli. Hoogne ja veidi rohmakas pintslitöö, impressionismi meenutav kontuuride vähene toonitamine, esemete ja inimeste teatud kandilisus ja realism korraga. Idealiseeritus. Ühte osa maalidest iseloomustas tinglikkus, eriti maastikes. Kuid uut ja kaasaegset oli minu arvates suhteliselt vähe. Meil levinud hüperrealismi esindasid vaid kaks tööd: N. F. Žirkovi «Pähklinatüürmort» ja J. P. Semaši «Natüürmort kapsaga». Tundus, et osa töid oli esitatud kiirustades ja valikuta. Mõni aeg tagasi Tallinnas toimunud Moskva ja Leningradi kunsti näitus oli hoopis sümpaatsem ja leningradlased jätsid palju huvitavama mulje. Millest nüüd küll selline tavalisus?

Rohkesti oli ühes žanris ja peaaegu ühesuguseid töid. Loomulik suure linna kohta. Hulk portreid oli esitatud mingites standardposides. Palju oli töid kirkavärvilisest külaelust, kolhoosipulmadest, traktoristidest ja õrnrohelistest kasemetsadest.

Graafika oli huvitavam ja mitmekesisem. Kõrgel tasemel oli värviline litograafia ja ekslibrised. Meelde jäid V. S. Vilneri värvilises litograafias maskid, A. Komarova pliiatsijoonistused ja Majevski tušitöö «Suveaeg».

Skulptuuris domineerisid portree ja pisiplastika. Viimane oli kohati üsna ilmetu. Portreed olid aga südamlikud ja sümpaatsed. Palju oli üliõpilaste ja pioneeride portreebüste.

Kõige meeldivama mulje jätsid vaibad ja klaas. Värvilist klaasi oli huvitavalt kasutatud, erinevaid toone omavahel seotud. Teatrilavastuste maketid paistsid eksperimentaalsete ja kaasaegsetena.

Häiris, et kõikidel taiestel polnud juures täielikke andmeid või puudusid need hoopiski. Selline oli põgus mulje ühe suure, kuid üsna igapäevase näituse kohta.

HARRY LIIVRAND,
ajaloo I k.

Väike väikeste lavastus

29. novembri õhtul kella kaheksa paiku täitus Pälsoni tn. 14 ühiselamu teletuba kiiresti filoloogidega. Vaatamiskorda seatud toolidest tuli nappus kätte. Toodi lisagi, kuid ikka jäid paljud püsti seisma. Meie ühiselamurahvale tuli külla Tartu 2. Keskkooli 5. a. klassi näitetrupp Pille-Riini lugude lavastusega «Kuidas Pille-Riin endale pühadesoengu sai». Kes käis EPA aulas selleaastasel sügisballil, mäletab kindlasti neidsamu õpilasi.

Väiksearvulisem pealtvaatajaskond aitas tublisti kaasa, et pisikesed näitlejad oma osaga hästi toime tulid. EPA aulas tundus etendus igatahes kaugem olevat ega jõudnud nii hästi publikuni. Teletuba seevastu oli iseenesest teater: meie ise mängisime samuti mõttes kaasa, tundsime end samaväärsetena laval (tinglikul) olijatega. Meilgi on tihtipeale tahtmine väike ja rumal (heas mõttes) laps olla, kuid see ei õnnestu enam rahuldavalt. Sellistel julgetel algkoolijuntsudel aga küll. Küllap me sellepärast neile tänulikud olimegi, et saime nende silmade läbi taas väikelasteks. Ega «Pille-Riini lood» vist talugi suurele lavale toomist — see jääks ilmseks naiivitsemiseks. Kooliõpilastel tuli see välja kuidagi lihtsalt ja loomulikult. Omalaadne on seegi, kuidas nad vanainimesi mängivad: nii nagu nad neid ette kujutavad.

Kontakt oli nivõrd tugev, et tabava dialoogi ajal oli saal täis sundimatut naeru. Oma lapsepõlve meenutamisest ei maksa vist rääkidagi, igaüks tegi seda omal viisil.

Kogu etendus kestis vaid paarkümmend minutit, aga selle kohta võib õigusega öelda: lühike, kuid sisukas. Kindlasti keegi ei kahetsenud, et oli vaatama tulnud, seda oli aplausistki tunda. Plaksutamisi on üldse üsna mitmesuguseid: tuliseid, laisku, tugevaid, nõrku; on ka lihtsalt kombetäitmiseks käte kokkulöömine. Too neljapäevaõhtune kuulus igatahes tuliste aplauside hulka, mis tavaliselt siis kõlab, kui midagi head ja sügavat on pealtvaatajaile kaasavõtmiseks antud. Ega meenedki ja üliõpilaspäevade aukiri ainult kombetäiteks antud, selle taga oli ikka üks suur sügistalvine aitäh hinge suvistamise eest.

ANATOLI AKSJONOV

olnust o olnust

Harukordne kohtumine

LEO LEESMENT

1902. aastaks ilmus ülikooli järjekordseks juubeliks Tartus kahekõiteline teos ülikooli ajaloost. Selle autor oli Tartu, tol ajal Jurjevi vene ja slaavi keelte professor Jevgeni Vjatšeslavovitš Petuhhov. Nimetatud fundamentaalne teos on nüüdki veel suur abiline ülikooli ajaloo uurijatele.

J. Petuhhov sündis 1863. aastal Tomskis. Tartus oli ta ametis aastail 1895—1918 vene keele professorina. Tema teaduslik tegevus oli viljakas. 1918. aasta suve lõpus evakueerus Petuhhov koos enamiku Tartu ülikooli õppejõududega Voroneži, kus rajati meie õppeasutuse baasil uus ülikool.

Kuidas kulges Petuhhovi edasine elukäik ja saatus? Viibisin 1947. aastal õigusteadlaste konverentsil Moskvas, mille oli organiseerinud Õiguse Instituut. Ühel päeval pöördus hotellis minu poole NSV Liidu Teaduste Akadeemia korrespondentliige slavist D. Abramovitš, kes ütles, et samas hotellis minu toa kõrval peatub endine Tartu ülikooli professor J. Petuhhov, kes soovib minuga tuttavaks saada. Ta oli kuulnud, et olen TRÜ-st.

Mul oli samuti huvitav tutvuda nimeka õpetlasega. Üle kaheksakümne, haruldaselt kõbus, isegi noorusliku olekuga professor oli veel ametis Simferoopoli Pedagoogilises Instituudis. Ta võttis osa slavistide konverentsist. Teda huvitasid meie ülikool, Tartu ja mitmed teised küsimused. Tal oli olnud Elvas kaks suvilat. Mis neist on saanud, ta ei teadnud. Uurisin hiljem järele ja selgus, et üks oli sõja ajal maha põlenud, teine suvitajaile antud. Nii ma talle kirjutasingi. Professori vastukirja andsin TRÜ teadusraamatukokku käsikirjade osakonda.

Umbes aasta pärast seda kohtumist sain teada J. V. Petuhhovi surmast.

Raamatuvõlgnikud

Õpperaamatukogu lugemissaali polnud 4. detsembriks raamatuid ära toonud:

Allmäe, E.
Avdrjan, A.
Belovas, L.
Einre, L.
Fjodorov, I.
Haller, A.
Järvine, E.
Helistvee, I.
Iljin, S.
Kaldmäe, M.
Kannisto, Ü.
Kimmel, S.
Kurašvili, K.
Kuzik, N.
Kõiv, H.
Lepik, L.
Libe, E.
Listra, E.
Lääne, S.
Maas, A.
Malinovski, A.
Metslang, M.
Molodtsov, A.
Nemirovski, I.
Nikolajev, V.
Renser, E.
Rõzkov, N.
Segal, K.
Sinisaar, T.
Solomonova, T.
Teder, O.
Traksmaa, R.
Truutsi, N.
Tšanturija, B.
Uustalu, Helje
Vaik, A.
Vasslitšenko, T.

KLUBIS

Järgmisel nädalal

Leningradi mnt. 25 kohvikus

Kolmapäeval, 19. detsembril kell 20 diskoõhtu.

Laupäeval, 22. detsembril kell 20 puhkeõhtu.

Pühapäeval, 23. detsembril kell 20 puhkeõhtu.

Leningradi mnt. 27 kohvikus

Teisipäeval, 18. detsembril kell 20 diskokohvik.

Neljapäeval, 20. detsembril kell 20 diskokohvik.

ütü o ütü o ütü

UUEST PÕHIKIRJAST

Avaldame lühendatult ÜTÜ nõukogu liikme P. Järvelaiu ettekande ÜTÜ aruande- ja valimiskonverentsil

TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing on üliõpilaste vabatahtlik teaduslik organisatsioon, mis tegutseb koostöös rektoraadiga, TRÜ nõukogu ja ühiskondlike organisatsioonidega.

Oma tegevuses juhindub ÜTÜ põhikirjast, mis võeti vastu 1965. aastal. Selle aja jooksul on ühing läbi teinud suure arengutee. Paljud senikehtinud põhikirja sätted on aegunud, kerkinud on uusi probleeme, mis vajavad normatiivset reguleerimist.

Uue põhikirja projekti väljatöötamisel lähtuti teaduskondade ÜTÜ nõukogude ja ringide ettepanekutest.

I peatükk käsitleb ÜTÜ eesmärke ja ülesandeid.

TRÜ ÜTÜ taotleb järgmisi eesmärke:

1) aidata kaasa NLKP programmi elluviimisele, süvendada üliõpilaste sidet kommunismi ehitamise praktikaga, anda omapoolne panus rahvamajanduse teadusliku ja tehnilise programmi täitmisse;

2) süvendada ja laiendada üliõpilaste erialaseid teadmisi;

3) aidata üliõpilastel omandada teadusliku uurimistöö marksistlik-leninlikku meetodit;

4) arendada üliõpilaste silmaringi, kasvatada kohusetunnet ja tööarmastust ning soodustada loomingulist töössesuhtumist.

Oma eesmärkide saavutamiseks osutab ÜTÜ igakülgset abi üliõpilaste laialdasel kaasatõmbamisel teadustööle, levitab uurimistöö eesrindlikke kogemusi, korraldab üliõpilaste teaduslikke konverentse, teaduslike tööde ülevaatusi ja konkursse, peab sidet teiste kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ-dega, korraldab paremate tööde kirjastamist ning teadustöös eriti silmapaistvate üliõpilaste ettevalmistamist teadustöötajateks.

II peatükis (teadustöö organiseerimine) on muudatusi töö planeerimises ja aruandluses, paindlikkuse suunas.

ÜTÜ töö põhivorm on teaduslik uurimistöö kateedrites väljatöötatud temaatika alusel. ÜTÜ põhiliseks organisatsiooniliseks töövormiks on ringide töökoosolekud üksikküsimuste refereerimiseks ja arutamiseks, samuti erialasteks lühiinformatsioonideks. Ringide aastase töö kokkuvõtteks korraldatakse ÜTÜ teaduskonverents.

ÜTÜ töötab tööplaanide alusel, mis koostatakse järgmiselt: (1) ÜTÜ liikmete teadustöö plaan koostatakse individuaalsete tähtaegadega; (2) ÜTÜ teaduskonverentsi plaan koostatakse hiljemalt 1,5 kuud enne konverentsi algust. Aruandlus ÜTÜ-s toimub järgmiselt: (1) ringi liige annab aru oma tööst ringi koosolekul vastavalt vajadusele, tema aruandeks on referaat või teaduslik töö; (2) ringi vanem (juhataja) annab aru ÜTÜ teaduskonna nõukogus vähemalt kord aastas teaduskonnanõukogu tööplaani alusel; (3) teaduskonna ÜTÜ nõukogu annab aru teaduskonna ÜTÜ liikmete või volinike koosolekul üks kord aastas; (4) ÜTÜ teaduskonnanõukogu esimees annab aru ÜTÜ ülikoolinõukogule vastavalt viimase tööplaanile; (5) ÜTÜ ülikoolinõukogu annab aru TRÜ nõukogus vastavalt TRÜ nõukogu tööplaanile; (6) ÜTÜ ülikoolinõukogu annab aru TRÜ ÜTÜ konverentsil üks kord kahe aasta jooksul.

III peatükk käsitleb TRÜ ÜTÜ liikme õigusi ja kohustusi. TRÜ ÜTÜ liikmeks võib olla iga õppetöös hästi edasijõudev TRÜ üliõpilane, kes võtab aktiivselt osa teaduslikust uurimistööst ÜTÜ erialaringis ja kes tunnistab ÜTÜ põhikirja.

ÜTÜ liikmeks vastuvõtmine arutatakse läbi ja otsustatakse ringi koosolekul. Vastuvõetule antakse liikmepilet ning seatakse sisse arvestuskaart. Liikmete arvestus lasub ringil.

IV peatükk reguleerib üliõpilaste teaduslike ringide tegevust. ÜTÜ töö organisatsiooniliseks põhivormiks on üliõpilaste teaduslik ring, mis ühendab ühel eri- või huvialal töötavad üliõpilased ühe või mitme kateedri õppejõudude juhendamisel töötavaks kollektiiviks. Kõrgkoolidevaheliste ringide korral moodustatakse ülikoolis selle ringi sektsioon, millel on võrdsed õigused ja kohustused ülikooli ÜTÜ ringidega. Ringi töö organiseerimiseks valib ringi koosolek üheks aastaks ringi vanema (juhatuse).

V peatükk — ÜTÜ teaduskonnaorganid. ÜTÜ kõrgem organ teaduskonnas on ÜTÜ liikmete üld- või volinike koosolek, mis kutsutakse kokku kord aastas. Volinike esindusnormi määrab kindlaks ÜTÜ teaduskonnanõukogu. Koosolek arutab ÜTÜ tööd teaduskonnas ja valib üheks aastaks teaduskonnanõukogu.

VI peatükk — ÜTÜ ülikooliorganid. TRÜ ÜTÜ töö juhtimiseks valitakse ÜTÜ aruande- ja valimiskonverentsil kaheks aastaks ÜTÜ ülikoolinõukogu.

VII peatükk — ÜTÜ konverents. ÜTÜ kõrgeim organ on ühingu konverents, mille ÜTÜ ülikooli nõukogu kutsub kokku vähemalt kord kahe aasta jooksul. ÜTÜ konverents võtab vastu ja muudab vajaduse korral põhikirja, kuulab ära ja kinnitab ÜTÜ ülikoolinõukogu aruande, valib lihthääletamisega ÜTÜ ülikoolinõukogu, vaatab läbi üliõpilaste teadusliku uurimistöö arendamise tähtsamad küsimused. ÜTÜ konverentsi delegaadi esindusnormi määrab ÜTÜ ülikoolinõukogu.

VIII peatükk — ÜTÜ töö juhendamine. Üliõpilaste teaduslikku uurimistööd ülikoolis juhib rektor (teadusprorektor), teaduskonnas dekaan ja kateedris kateedrijuhataja. Töö koordineerimine, tegelik (jooksev) töö lasub teaduskonna ÜTÜ teadusjuhendajal, kelle määrab dekaan, ja ringi teadusjuhendajal, kelle määrab kateedrijuhataja.

ÜTÜ töö juhendamine hakkab toimuma põhiliselt kahel tasandil: ringi teadusjuhendaja ja ÜTÜ teaduskonna teadusjuhendaja kaudu. Ringi teadusjuhendaja koordineerib üliõpilaste teaduslikku tööd kateedri tööga, võtab osa ringi töökoosolekutest ja tõmbab kaasa teisi õppejõude, koordineerib kateedri õppejõudude tööd üliõpilaste teaduslike tööde juhendamisel. ÜTÜ teaduskonna teadusjuhendaja suunab üliõpilaste teaduslikku tööd ja võtab osa ÜTÜ teaduskonna nõukogu koosolekust, kooskõlastab ÜTÜ tööd dekaanadi ja ühiskondlike organisatsioonidega, aitab organiseerida ÜTÜ konverentse, abistab üliõpilasi tööde kirjastamisel, koordineerib ringide teadusjuhendajate tööd.

IX peatükk käsitleb ÜTÜ vahendeid, X peatükk reguleerib põhikirja muutmist.

Kes? ... Gulliver

MIS?... Mati Undi nukunäidend täiskasvanuile «Gulliver ja Gulliver» Jonathan Swifti motiividel.

MILLAL?... 19. ja 20. selle kuu päeval algusega kell 19.

KUS?... Tartu noortemajas «Sõprus».

KUIDAS?... ENSV Riikliku Nukuteatri esituses. Täpsemalt: lavastanud ENSV teeneline kunstitegelane Rein Agur, kujundanud Jaak Vaus, laulutekstid Juhan Viidingult, avalaul Urmas Alenderilt, muusika Jaanus Nõgistolt ja Margus Kappelilt. Näitlejatest teevad kaasa ENSV teeneline kunstnik Hendrik Toompere, Maie Toompere, Malle Peedov, Mare Soomre, Harri Kõrvits, Urmas Alender ja Are Uder.

MIKS?...

Aga miks ka mitte?! Kui on olemas nukunäidendid lastele, võib neid samahästi lavastada ka täiskasvanuile. Muide, Swifti maailmakuulus teos «Gulliveri reisid» oligi algselt mõeldud täiskasvanutele.

Tartusse tulemata jätta nukuteater lihtsalt ei saa. Ühelt poolt muidugi on teatritegijatel olemas veendumus, et tudengid üks ütlemata uudishimulik ja uute muljete lembene rahvas on, teiselt poolt jälle pisike kogemus üliõpilaspäevadelt, kus meie nukkudega ülesastumine ülikooli uues kohvikus heaks kiideti. Nii otsustasimegi, et

GULLIVER TULEB TARTUSSE!

TIINA VAPPER,
nukuteatri pedagoog.

Mida teevad teised

Post toob toimetusse kõrgkoolilehti Moskvast, Riiast, Petroskoist, Vladivostokist jm. Tänasest peale tahame kord kuus heita lühipilgu teiste tudengite elule.

60 AASTAT MRÜ KOMSOMOLIORGANISATSIOONI

MRÜ komsomoliorganisatsioon loodi 5. novembril 1919. aastal. Kuueliikmelisest ühingust on saanud suurim algorganisatsioon Liidus ligi 26 tuhande liikmega. Veel mõned arvud juubeliartiklist: aastail 1974—1978 on 30 üliõpilast eduka teadustöö eest saanud KKEH Ministeeriumi ja TA medali, 23 noorteadlast on Leninliku Komsomoli preemia laureaadid. Viimase viie aasta sees on ülikoolis peetud 15 teaduslik-praktilist konverentsi komsomoli ajaloost ja rahvusvahelisest noorsooliikumisest.

60. aastapäeva puhul anti komsomoliorganisatsioonile üle ÜLKNÜ Keskkomitee vimpel, mis on olnud kosmoses orbitaaljaama «Saljut 6» pardal.

«MÜ» nr. 44, 2. nov. ja nr. 47, 16. nov. 1979.

AJAKIRJANDUSTUDENGITE PRAKTIKAST

Oktoobris peeti Moskva Riiklikus Ülikoolis iga-aastane parteiaktiivi seminar. Ajalehes «Moskva Ülikool» võtsid sel puhul sõna MRÜ parteikomitee sekretär B. Kvitkin ja mitme teaduskonna parteisekretärid. Žurnalistikakateedri parteisekretäri J. Blažnovi artiklist saame teada sealsete **ajakirjandustudengite praktikast.**

«Sisseastujad teevad läbi loomingulise konkursi. I kursusel on neil ulatuslik tutvumispraktika. Praktikat koordineerib dekanaadi juurde loodud ühiskondlik osakond. Alates III kursusest on üliõpilastel nädalas üks vaba päev loominguliseks tööks. IV kursusel jagunetakse kitsamale erialale. Neid on viis: tööstus, põllumajandus, kultuur ja olme, sport ning noorsooprobleemid.»

«MÜ» nr. 43, 26. okt. 1979.

PÕNEVA NIMEGA KATEEDRI JUUBEL

1. septembril 1939 avati MRÜ ajalooteaduskonnas lõuna- ja lääneslaavi ajaloo kateeder. Kateedri juhataja prof. V. Karasjov kirjutab artiklis «Töö- ja otsinguaastad», et 40 tegevusaasta jooksul on kateedris ette valmistatud 900 slaavi ajaloolast, üle 100 noore on lõpetanud aspirantuuri. 150 lõpetanut on kaitsnud kandidaadi- ja 21 doktoriväitekirja. Kateedril on tihedad sidemed kolleegidega Poolas, Tšehhoslovakkias, Bulgaarias ja Jugoslaavias.

«MÜ» nr. 42, 19. okt. 1979

UUDISEID TPI-ST KOMSOMOLIKONVERENTSIST

TPI komsomoliorganisatsiooni XXIII konverents peeti juba oktoobri lõpul, täpsemalt 29. oktoobril. Aruandekõne esitas instituudi komsomolisekretär Raivo Vihvelin. Aruandekõne lühirefereeringust «TP-s» loeme: «1. oktoobri seisuga on TPI komsomoliorganisatsioonis arvel 4893 ÜLKNÜ liiget. Kahe konverentsi vahelisel perioodil on TPI komsomoliorganisatsioon suurenenud 178 liikme võrra. Üldse moodustavad ÜLKNÜ liikmed instituudi üliõpilaskonnast 91,7%. ..., NLKP liikmed või liikmekandidaadid on praegu 52 üliõpilast.»

Sekretäri kokkuvõtvas kõnes puudutati kõrgkooli noorte tähtsamaid probleeme: õppetööd, ideoloogilis-poliitilist kasvatustööd, EÜE-d, üliõpilasklubi jt.

Uus komitee valiti 28-liikmeline, komsomolikomitee sekretäriks valiti taas Raivo Vihvelin, asesekretärideks Igor Pihela (ideoloogiatöö), Teodor Lutškovski (õppetöö), Pavel Žukovets (organisatsiooniline töö) ja Andres Paling (EÜE).

«TP» nr. 33, 5. nov. k. a.

PRESSIKONVERENTSIST

12. novembril sai teoks «Tallinna Polütehniku» toimetuse ja pressiklubi korraldatud pressikonverents. Küsimustele vastasid rektor akad. Boris Tamm, õppeprorektorid dots. Valdek Mikkal ja dots. Boris Tamm, teadusprorektor prof. Heino Lepikson, halduseprorektor Harri Eesmaa ja parteikomitee sekretär Aadu Talts.

Mida küsiti, mida vastati? Huvitas instituudi areng, TPI seos olümpiamängudega, omavalitsus jpt. probleemid. Siinkohal teeme mõne küsimuse-vastuse äratrüki, sest niisamasugused probleemid peaksid aktuaalsed olema TRÜ-ski.

Kas teid rahuldab üliõpilaste omavalitsuse praegune tegevus ja milliseid võimalusi näete edaspidi üliõpilaste sotsiaalse aktiivsuse suurendamiseks?

Parteisekretär A. Talts: «Ei rahulda. Üliõpilased osalevad stipendiumide määramises, ühiselamunõukogudes, EÜE-s. Uut omavalitsusvormi pakub meie komsomolikomitees praegu kavandamisjärgus olev nn. tööbüroo, kus tudengid ise koordineeriksid kõigi nende üliõpilaste tegevust, kes tahavad õppimise kõrval (kas puhkuse ajal või õhtuti) töötada.»

Kas poleks mõeldav kasutada ühiselamus elavaid üliõpilasi palgalistena nii korrapidamisel kui puhtuse hoidmisel?

Haldusprorektor H. Eesmaa: «Võtame üliõpilasi valvuriteks, ka elektrikeks ja santehnikuteks, ning maksame neile ettenähtud korras töötasu, kui on olemas nende endi soov tööle asumiseks ja instituudi kaadriosakonna ning dekanaadi nõusolek.»

Kas olete rahul suitsetamise probleemi lahendusega TPI-s?

Rektor B. Tamm: «Mingil määral küll. Et meie ruumides enam ei suitsetata, on suur samm edasi. Ideaalseni pole me veel jõudnud, kuid põhiprobleem on lahendatud. Kõigil tuleb tegutseda edasi lõpplahenduse saamiseks.»

«TP» nr. 35, 23. nov. k. a.

Novembrispordi

Novembrikuu oli märg ja vihmane. Nagu tavaliselt? Spordis võib novembrit lugeda kuuks, mil sportlik raskuskese on kandunud märgadelt staadionidelt spordisaalide sooja. Rahva meeli hakkavad üles kütma vaatemängulised pallivõistlused. Ent kõik oleneb, mis tasandilt ja mis moodi vaadata. Võib ju novembriski kergejõustikku teha ja ehtsal rohelisel murul tennist togida (aga mitte meil). Või näiteks: (palli)-mängulembelised eestlased ei taipa üle mere rahva kannatlikkust tammuda 30-kraadises pakases jalalt-jalale ainult selleks, et kord karjuda möödarühkivale suusatajale «Heja. Heja». Aga vaevalt teisedki rahvad meist aru saavad — muidu põhjamaalaslikult rahulikud ja kaalukad, ent korvpalli-kirgede lõõmas võimelised kõigeks, kusjuures kohtuniku seebiks keetmise ähvardus on vist see kõige väiksem patt.

November ülikooli spordielus tähendas eelkõige **TRÜ spartakiaadi jätkumist.** Tehti algust kolme uue alaga: ujumine, võrkpall ja male. Selle semestri viimased alad. Neist novembris tõmmati joon alla ujumisele. Ujuti kahes jaos — enne naised ja paari päeva pärast mehed. Naistest realiseerisid oma arvulise ülekaalu oskuslikult punktideks ja esikohaks naisfiloloogid. Kahjuks meesfiloloogid reetsid oma aatekaaslasi — ei ühtegi võistlejat. Ei tea, kas on ennatlik öelda, ent tundub, et filoloogiateaduskonna edu pandiks on tulihingelised naispatrioodid, sest ka võrkpallis näpsas naiskond esikoha endale, meeskond aga ei suutnud pärast üht kaotust võistkonda kokku saada. Meestest olid teistest üle spordimeditsiini osakond, KKT II ja majandusteaduskond. Kokkuvõttes pälvis üldvõidu stabiilseim (esimeste hulgas nii naiste kui meeste ujumises) võistkond — spordimeditsiini osakond. Ujumisvõistluste korralduses võis rahule jääda. Teaduskondadele eraldatud kindlad ajad õigustasid end, vältisid liigset võistlejate kuhjumist ja sellest johtuvat segadust.

Novembrikuu ei pannud veel lõplikku punkti võrkpalli taha. Teadmata oli parim meeskond (vt. selle kohta spartakiaadirubriigist). Seni nähtud mängudest võis kõike leida, oli rannavõrkpalli, kus tähtsaim pall kuidagi üle võrgu sokutada. Kuid oli ka meisterlikke tõsteid, pommlööke, oskuslikku sulustamist, liblikaidki.

Finaalmängude ajal, kui terad aganatest eraldatud, peaks nägema võrkpalli selle sõna otseses mõttes. Probleem «proffidest» ja asjaarmastajatest kerkib kõige teravamalt üles kollektiivmängude puhul. Siin enam massilisusega ei löö. Paratamatu eelis on KKT-lastel, kel vastava ala mehi alati võtta. Võib-olla põhjendada sellega mõnede meeskondade loobumist — niikuinii pole mingit lootust, milleks veel rahvale võhiklikkusega nalja pakkuda.

Ka males ei andnud novembrikuu vastust küsimusele, kes on kes. **Novembrikuu parimaks võib pidada spordimeditsiini osakonda. Tõusti 7. kohalt 3.—4. koha jagamiseni. Juhtohjad on filoloogiateaduskonna käes. Kui veel suudetaks veidi ka meesfilolooge vankrit vedama saada...**

Kes teab, kes teab...

Kõrgkoolide teaduskondadevaheline korvpalliturniir hakkab lõpule jõudma. Kahjuks on ilus mõte mõneti ainult mõtteks jäänudki. Väga palju on loobumisvõite ja kaotusi. Konservatooriumi, ERKI ja Pedagoogilise Instituudi võistkondadel jätkus vaimu vaid esimesteks kohtumisteks. Meeskondi võistleb 8. Kaotuseta on TPI majandusteaduskond. Neli võitu viiest on EPA metsanduse ja maaparanduse korvimeestel ja ka põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonnal. Ülikooli kahest võistkonnast on edukam olnud arstiteaduskond — viiest mängust kolm võitu. Naistest juhib nelja võiduga meie arstiteaduskond.

Massispordist korraks **tippsporti.** Peaaegu, et terve novembrikuu kestis NSV Liidu korvpallimeeskonna turnee USA-s. 14 mängust 9 võitu — pole paha. Veidi ootamatu oli teada saada Heino Endeni arvamisest Liidu koondisse. Aga eks Aleksander Gomelski ole ennegi üllatanud koondise komplekteerimisel. Mis plaane ta oma üllatustega haub, seda teab vaid koondise vanemtreener ise, kuid tühja tujukusena neid võtta oleks liig lihtne. Igal juhul käis Heino Enden läbi tule, vee ja vasktorude. Vaatame, mida toob algav korvpallihooaeg. «Kalevi» korvpallimeeskond pidas novembrikuus mitmeid kontrollmänge. Vorm oli ikka nagu hooaja hakul — vahelduv.

Tallinna «Kalevi» võrkpallimeeskond võistles juba märksa kindlamalt, kuid meeskonna võitlus pääsu eest kõrgliigasse oli ka juba alanud.

Siit-sealt tulid sõnumid talisportdialade kohta. Suuremaid rahvusvahelisi rinnapistmisi oli aga vähe, seepärast on veel vara taliolümpiamängude tulemusi ennustama hakata. Küll detsember selle vea parandab. Ja spordifanaatikutel avaneb võimalus oma lemmikuid vaidlustes kaitsta.

ENNO TAMMER

TAGASI VAADE

Liidrivahetus

Kuus võrkpalliiseloomustust. Igaüks näeb ja seletab ümbritsevat paljus omamoodi. Võrkpall on minu jaoks eelkõige psühholoogiline mäng. Kelle närv osutub otsustavatel hetkedel tugevamaks (enamgi-vähem võrdsete võimete juures), see ka võidab. Tihedamini kui teistel spordialadel võib siin võimalikuks saada nõrgema võit tugevama üle. Ikka sellesama parema (mängu) vaimu arvel. Hea vaim väljendub mitmeti, enamasti siiski platsipealses vastastikuses ergutamises, pisemastki kritiseerimisest hoidumises. Seepärast taasloon meeste finaalmänge just selle kandi pealt.

Tugeva käega pani **spordimeditsiini osakonna** meeskonnas asju paika vanem heledapäine mängija. Kritiseeris, õpetas, käskis palli maha lüüa. Samas stiilis «toetas» oma meeskonda ka osakonna paljurahvuseline pealtvaatajaskond. Lisaks veel pukikohtuniku eksistentsi lõpetada lubavad nüri järjekindlusega sõnavõtud. Mehed platsil katsusid siiski ka mängida (võimete taha asi pidama poleks jäänud). Otsustavas geimis füüsikute-keemikute vastu paar puudu olevat punkti käsu korras miskipärast siiski ei tulnud.

Juuraüliõpilased olid oma (vähestest) võimetest liialt enesekriitilise pildi loonud. Päris kaotama ei mindud, siiski otsustas see alateadvuses peituvana paaril lootustandval hetkel asja nende kahjuks. Aga vastu hakati ja visa kaitset ning üksteise ülesaitamist oli hea vaadata.

Minu ettekujutusega peaaegu kokkuminevat psühhokliimat ja sellest tulenevat hoogu, pallide meisterlikku päästmist ning hea sportliku vihaga sooritatud ründelööke nägin **bioloogide-geograafide** mängus. Õppejõududelt võidetud geimis iseäranis. Võrkpallile omaselt piisas aga siingi üsna vähesest järeleandmisest, hoo kaotamisest (ka vastaste kogemustest tulenevast rahulikkusest), et asja mitte päriselt enda kasuks pöörata. Meelde jäi veel Varri Väli teistelegi kindlust andev sundimatu ja tarbetu aukartuseta mängujuhi roll. Pluss kaasaplaksutajate loomulik-terve teaduskonnapatriotism.

Aidata oleks tahtnud **KKT IV kursuse** võrkpallimees Tarmo Kajandit, kes sõna ja ise hästi ettetegemisega püüdis (nagu ka kõigis teistes kohtumistes) elustada oma meeskonnakaaslasi mängus füüsikute-keemikutega. Sedakorda põrkas ühe mehe tahtmine teiste põhjendamatule loidusele. Muudes kohtumistes tõi neile omane tugev ühtsustunne aga edu.

Vanade heade aegade spordivaim oli alles **õppejõududel.** Kus ei saanud kõrge hüppe ja akrobaatilise pallingutõrjega, saadi randmega suunatud löökide ja õigesti ajastatud blokiga. Ja ikka kõva närviga, süüdistusteta ning (kodu-«Kalevile» mõeldes) märgatavate mõõnadeta. Neist õhkuvat enesekindlust näisid tunnetavat ka kohtunikud, kellel vana kooli kohaselt sõrmedega ülalt võetud pallingutõrjete puhul polnud kerge objektiivselt otsustada.

Isemoodi olid kuus **füüsika-keemiateaduskonna** meest. Arvasin juba alguses neid (ainsana) õppejõude pidurdada võivat. Kolmele ülikooli koondisse kuuluvale pikka kasvu mehele toetuv ründemäng sisendas aukartust. Palling (mida alagrupis ise proovida sain) ja hea tõste peale selle. Ebaharilik näis (tõsi, nii oli see ka mullu) meeste peaaegu emotsioonideta tegutsemine väljakul. Ei spontaanseid rõõmupuhanguid, ergutushõikeid (see kõik jäi ilmselt sissepoole). Võrdselt asjalikena võeti jälle kohad sisse nii ebaõnnestumiste kui edu järel. Paaris mängus (alagrupis KKT II kursusega, finaalis spordimeditsiini osakonnaga) näis see kätte maksma kippuvat. Aga ainult näis. Kaotusseisu kriitiliseks kasvades ei muutunud meestes väliselt midagi (veidi reetsid ehk paar elavamalt vahetatud pilku või repliiki). Lihtsalt võeti mäng käsile ja vigadeta vastuvõtu, keerulise servi ning kõrgete üleblokilöökidega jõuti 15-ni enne vastaseid. Sellisest parasjagu pingutamisest loobuti päriselt vaid üheks korraks, esikohamänguks õppejõududega. Ka lubati senisele vaoshoitusele lisaks hetkeröömu õnnestunumate tegutsemiste puhul. Kas selline mudel teistele sobib, raske öelda. Võit igatahes tuli. Üle mitme aasta jälle üliõpilastele: **Peep Palumaa (keemiaos. III k.)** nimetas mänginutena veel **Ain Langelit (keemiaos. IV k.), Arno Pihlakut (füüsikaos. III k.), Margus Mölderit (füüsikaos. III k.), Aho Õisi (füüsikaos. V k.), Aivar Normetit (keemiaos. I k.)** ja **Einari Aarikut (keemiaos. III k.).**

Ülejäänud reastusid (tagant ettepoole), nagu eespool toodud.

Meeste esimaletaja teada.

Selgus see alles pärast 7., otsustava vooru lõppemist. Vabariigi tuntusega Toomas Mihkelev (bioloogia-geograafiat.) võitis ka viimase partii Jaanus Pikani vastu ning 6,5 punktiga 7-st sai Gunnar Uusi käest üikooli meistrimärgi. Alar Tamme (matemaatikateaduskond) vastane ületas välgutamiseks läinud lõppmängus mõtlemisaja. — 6 punktiga teine koht. 5,5 punkti kogusid mitu võistlejat. Paremad koefitsiendid andsid kolmanda koha Ants Olevile (matemaatikat.). Naiste turniir veel kestab.

Teaduskondade tabel muutus.

Meeste võrkpalli edukus tõi üldjärjestuses etteotsa bioloogid-geograafid. Tervelt 5 kohta tõusid ka füüsikud-keemikud. 1. bioloogia-geograafiat. 61 p.; 2.—3. filoloogiat. ja spordimed. os. 54 p.; 4. maiandust. 52 p.; 5. KKT II k. 43 p.; 6. matemaatikat. 42 p.; 7. tööfajad 41 p.; 8.—9. KKT IV k. ja füüsika-keemiat. 38 p.; 10. arstit. 36 p.; 11. õigust. 35 p.; 12. KKT I k. 30 p.; 13. KKT III 25 p.; 14. žurnalistikaos. 18 p.; 15. ajaloot. 7 p.

PRIIT JÕGI

PANE TÄHELE

Venia legendi

Loogika ja psühholoogia kateedri dotsendi kt. PEETER TULVISTE venia legendi loeng teemal «Mõtlemine ja kultuur» toimub 27. detsembril kell 12.15 Tiigi tn. 78, aud. 336. Dots. ALLAN LIIM, ajalooteaduskonna dekaan

Klubi üritused

Leningradi mnt 25 kohvikus

Laupäeval, 15. detsembril kell 20 puhkeõhtu.

Pühapäeval, 16. detsembril kell 20 puhkeõhtu.

Leningradi mnt 27 kohvikus

Reedel, 14. detsembril kell 20 ühememeõhtu Karl Kalkuniga. Disko.

RSR

Neljapäeval, 20. detsembril toimub järjekordne RSR-i suur ring, kus seekord vaetakse NSVL ühe momendil kõige huvipakkuvama lõunanaabri, Iraaniga seotud prob'eeme: USA—Iraani suhted, Iraan maailma kütuseplansis, usulliidrist riigipeaks, vähemusrahvuste taotlused.

Jälgige reklaami!

EÜE vana-aastatrall

Laupäeval, 15. detsembril kell 19 noortemajas «Sõprus».

Kavas: näärivana, laulmise ja iseiegemise võimalus kõigile, kõlevedu, korvpall, ansambel «Medium», uue ma'eva-aasta vastuvõtt, diskot teeb Valerka Kärstnast.

Toimetaja V. SOOTAK

Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4798. MB-06261.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. [illegible] Riiklik Raamatukogu
AR
Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 Reedel, 21. detsembril 1979 XXXII aastakäik

Nimelised stipendiumisaajad kohtusid rektoriga

Möödunud reedel kohtus rektor nimeliste stipendiumisaajatega. Kell 16 tuli rektori kabinetti 14 inimest 23-st nimelise stipendiumi saajast. Kohal olid ka õppeosakonna juhataja Mati Salundi ning komsomolikomitee sekretär Madis Kallion.

Ülikool valmistab ette kõrgharidusega ühiskonnaliikmeid. Rektor tulevikuplaanide tutvustamisega. Mitmed hooned on amortiseerunud ja vajavad remonti ning ajakohastamist. Rajatakse tugeva tehnilise varustusega füüsika õppekompleks, rekonstrueeritakse botaanikaaed. Ehitada on vaja Maarjamõisa ühiselamu arsti- ja majandusteaduskonna tudengitele, õppejõudude maja, millest kolmandik eraldatakse üli-

prof. Arnold Koop alustas vestlust sellest, miiliseid nõudeid aeg nende ette seab. Iga ühiskonnaliige, eriti kõrgharidusega spetsialist peab täielikult mõistma poliitilist situatsiooni maailmas. Inimkond on loonud ja kogunud kahe vastandliku poliitilise leeri olemasolu tõttu niivõrd suure hulga hävitusvahendeid, millest piisaks kogu elava mitmekordseks hävitamiseks. Seepärast ei saa keegi, isegi ainult teadusele pühenduja, kõrvale hiilida vastutusest, mille on meie ette seadnud need surmavarud.

Koos aja nõudmistega peab muutuma ka kõrgkool ise.

Rektor jätkas ülikooli lähimate õpilasabielupaaridele. Praegu on ülikoolis õppijatel ligi poolteistsada last.

Kui valmib uus raamatukogu, muudetakse vana ülikooli muuseumiks. Esialgsel kujul taastatakse ka vana kohvik. Toomemäele peab kerkima *alma mater*'is õppinud kuulsuste memoriaalkompleks. Ülikooli t. 40 asuvast vanast ülikoolihoonest peaks tulema teadlaste maja.

Nende plaanide täitmiseks on kindel tähtaeg teada — 1982. aasta. Siis möödub 350 aastat meie õppeasutuse rajamisest.

Oluline on seegi, milliste tegudega astub ülikoolipere vastu sellele tähtpäevale. Ülikoolist ei tee ülikooli ju ainult minevik, kuus tähtis on õige valik õpitavas ja see, et just põhiline ja tulevases elus vajalikum tugevasti mällu kinnistuks. Kohalviibijad näitasid, et nimelise stipendiumi saaja on tõepoolest väga lähedal musterüliõpilasele. Kuulasid-rääkisid noored, kes on ühevõrra tublid nii õppe- ja teadustöös kui ühiskondlikus elus.

Seepärast käiski jutt niisuguste aktuaalsete probleemide ümber nagu distsipliin, sotsiaalne aktiivsus, tudengiteadus jt. Arvati, et nemad, «nimelised» peaksid ise teisi eest vedama. Jahedasse talveõhtusse mindi optimistlike mõtetega.

MIHKEL VANARI tekst,
JÜRI LAANE foto

ÜTÜ aastakokkuvõte

On selgitatud Nõukogude Liidu ja Eesti parimad üliõpilasteadurid 1979. aastal. Preemiad ja diplomid antakse kätte ning laureaate õnnitletakse Eesti Põllumajanduse Akadeemia aulas täna, 21. detsembril kell 15. Autasustamisele oodatakse kõiki laureaate. Meie ülikoolist on need järgmised.

Üleliidulisel humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alasel konkursil said medali Eero Vasar, Mihhail Gus ja Arvo Rosental arstiteaduskonnast, Toomas Saat ja Peeter Laarin bioloogia-geograafiateaduskonnast, Viktor Peet füüsika-keemiateaduskonnast ja Viktor Arhipov majandusteaduskonnast. Diplomi said üleliiduliselt konkursilt Mare Laul ja Juri Rosenfeld ajalooteaduskonnast, Lembit Rägo ja Andrus Arro arstiteaduskonnast, Toivo Maimets bioloogia-geograafiateaduskonnast.

Peeter Valle majandusteaduskonnast sai **Üleliidulise Teaduslik-Tehniliste Ühingute Nõukogu diplomi.**

Vabariikliku humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste alase konkursi tulemused

I järgu diplom, rahaline preemia ja rinnamärk: Irina Anatoljeva, Merike Ellervee, Taibja Lagunova majandusteaduskonnast, Irina Avramets, Aleksander Danilevski, Krista Poolakene filoloogiateaduskonnast, Jüri Kaljuvee, Viktor Kaasik, Rein Kazak õigusteaduskonnast, Jaan Penjam, Martin Viil matemaatikateaduskonnast, Vladimir Rozengauz, Andres Virro füüsika-keemiateaduskonnast, Eero Vasar ja Mihhail Gus (kollektiivne töö), Oleg Sevtšuk, Veiko Vasar, Toomas Asser, Kersti Pedakmäe, Lembit Rägo arstiteaduskonnast, Mare Viirlaid, Nadežda Valk ajalooteaduskonnast.

I järgu diplom ja rinnamärk: Kaja Altov, Alar Tõnismann, Ene Karja, Maaja Lasn, Ülle Toome, Eve Urgas ajalooteaduskonnast, Jaan Ginter, Madis Kallion, Jüri Põld õigusteaduskonnast, Maire Kriisa, Margit Reimann, Irja Tiits, Riina Tamm, Rein Ülevaino, Udo Uibo filoloogiateaduskonnast, Riina Leinbock, Ergo Nõmmiste, Anto Unt, Andrei Muršak, Lydia Paris füüsika-keemiateaduskonnast, Reet Maran, Mati Nõmmiste majandusteaduskonnast, Sergei Nazarenko, Ülle Saalis, Heli Rooma ja Margus Viigimaa (kollektiivne töö), Vöobe Timmas, Reet Savvi arstiteaduskonnast, Mall Paat, Tiia Penjam, Anu Gross matemaatikateaduskonnast, Kaire Vaimel kehakultuuriteaduskonnast, Tõnis Ord, Urmas Liiber, Reet Väärand bioloogia-geograafiateaduskonnast.

II järgu diplom ja rinnamärk: Peeter Aleksaškin, Enn Kure, Heli Rajasalu õigusteaduskonnast, Jaan Jõgi, Arvo Kikas füüsika-keemiateaduskonnast, Liina Järv ja Mari Kask (kollektiivne töö), Margus Viigimaa ja Meelis Vainu (kollektiivne töö), Ervin Vilson, Urve Leet, Reet Palusalu, Ervin Vilson arstiteaduskonnast, Milvi Pullonen ja Marje Ruus (kollektiivne töö), Maarja Kivi majandusteaduskonnast, Priit Ligi, Allan Espenberg, Ülle Liitoja ajalooteaduskonnast, Mall Oja filoloogiateaduskonnast, Kalev Pulla, Mari Palm kehakultuuriteaduskonnast, Katrin Kokk matemaatikateaduskonnast.

Vabariikliku ühiskonnateaduste alase konkursi tulemused

I preemia: Allan Espenberg, Imbi Sildoja, Karl Lust ajalooteaduskonnast, Jaan Kivistik füüsika-keemiateaduskonnast, Toomas Oossalu õigusteaduskonnast, Rein Kinkar majandusteaduskonnast, Raini Pahkla filoloogiateaduskonnast.

II preemia: Andrus Lauren, Triinu Vernik, Peeter Järvelaid õigusteaduskonnast, Galina Zemtsovskaja arstiteaduskonnast.

III preemia: Raivo Aavisto, Hannes Korotkov õigusteaduskonnast, Kalju Tetlov, Vladimir Rozengauz, Aarne Paul füüsika-keemiateaduskonnast, Erkki Juronen bioloogia-geograafiateaduskonnast, Jakov Dudelzak arstiteaduskonnast.

Diplom: Tiit Maidre, Avo Viiol, Sirje Siiman õigusteaduskonnast, Natalja Puhh majandusteaduskonnast.

Ühingu «Teadus» majanduspoliitiliste üliõpilastööde vabariikliku konkursi tulemused

III järgu diplom ja rahaline preemia: Urve Jakovleva, Tiina Tamme majandusteaduskonnast.

Rektori käskkiri

Rektor tänas hea töö eest ja õnnitles riidehoidjat Linda TOOMIKUT 70. sünnipäeval.

60. sünnipäeva puhul avaldas rektor kiitust dots. Hilda LINNULE kauaaegse tulemusrikka teaduslik-pedagoogilise ja ühiskondliku töö eest.

Kauaaegse väga hea töö eest ja seoses pensionile jäämisega sai tänukirja vanemõpetaja Pärja TIIDO.

Teadusraamatukogu filiaalijuhataja Leili VELDI sai kiituse osaliseks kauaaegse eeskujuliku töö ja 50. sünnipäeva puhul.

25 aasta jooksul noore põlvkonna kasvatamise ja aktiivse ühiskondliku töö eest ülikooli seltsimeheliku kohtu esimehena avaldas rektor tänu vanemõpetajale Linda PAGLANTILE.

Rektor õnnitles 50. sünnipäeva puhul vanemlaboranti Aino RAISI ja tänas teda pikaajalise hea töö eest ülikoolis. Samal tähtpäeval sai rektori tänu komandant Silvia KILK tööülesannete hoolsa täitmise eest.

EKP TRÜ komitees

17. detsembri istungil võeti NLKP-sse üliõpilased Sirje Muldma ajalooteaduskonnast, Sulev Haldre arstiteaduskonnast ja Paavo Russak kehakultuuriteaduskonnast ning NLKP liikmekandidaadiks Urmas Usai ajalooteaduskonnast.

Veel arutati doktorantuuriküsimust ja autasustamisi.

20. detsembril võeti NLKP liikmeks Katrin Lendok eesti keele kateedrist ning üliõpilased Agnes Adamson filoloogiateaduskonnast, Liidia Harlašova majandusteaduskonnast ja Sergei Jegorov füüsikaosakonnast ning liikmekandidaadiks Aavo Kaur majandusteaduskonnast.

24. veebruaril 1980

toimuvad Eesti NSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimised. 13. detsembril peeti aulas ülikooli valimiseelne koosolek. Teaduskonnakirurgia kateedri professor Kaljo Põder tegi ettepaneku esitada linnanõukogu valimiste linnakomisjoni koosseisu prof. Henno Tikko.

Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste Tartu Jaama valimisringkonna nr. 152 ringkonnakomisjoni koosseisu on ülikoolist üles seatud pediaatriakateedri juhataja Leo Tamm, teadusliku uurimistöö sektori konstrueerimis- ja eksperimentaalosakonna treial Aleksander Dolgopolov, sünnitusabi ja günekoloogia kateedri assistent Ilse Kõiv, õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Liia Petuhhova, automajandi dispetšer Ade Sonn ning tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Paul Varul.

Ministri käskkiri

Viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, ühiskondlikust tegevusest aktiivse osavõtu eest ja 50. sünnipäevaga seoses autasustas KKEH Ministeerium majandusteaduskonna dekaani dots. Valner KRINALIT oma aukirjaga.

Aktiivse osalemise eest EÜE-79 tööperioodi ettevalmistamises ja läbiviimises autasustati KKEH Ministeeriumi aukirjaga filosoofiakateedri õppejõudu Igor GRÄZINIT ning üliõpilasi Mart KULLI ja Ervin LUURI.

Jätkame tudengibussist

«Toetan «kahe käega» mõtet tudengibussist marsruudil Tartu — Tallinn ja tagasi. Sobiv sõiduplaan oleks: väljumine Tartust laupäeval kell 11, Tallinnast pühapäeval kell 20. Tudengibuss peaks peatuma ka Kose-Ristil, kust peale minu astuks peale veel 4—5 üliõpilast.

I kursuse bioloog.»

Ja see oli kahjuks kõik, mis kahe nädala jooksul toimetuse kirjakasti kolksatas. Toimetuserahvas pidi nentima, et sama tulemuse andnud ka möödunud aastal palve tuua toimetusse soove-ettepanekuid lehe sisu kohta. Nii et traditsioon.

Tõsi, suusõnalisi arvamusi-nõuandeid oli siiski rohkem. Päris asjalikkegi, millest abi, aga ka satiirilis-humoristlikke (siiraid!) soovitusi Tartu — Tallinn — Tartu tudengimaratonist ja tudengipaadist. Niipalju siis vastukaja, tagasisidet.

Ülikooli ametiühingukomiteeni oli jõudnud kuuldus teaduskondades läbiviidavaist küsitlustest. Kahjuks polnud sellel tõepõhja all.

Asjad sai selgeks räägitud halduisprorektori Ain Otstaveli kabinetis koos TRÜ ametiühingukomitee esimehe Helve Kaburiga. Arutati läbi hulk tudengibussiga seotud probleeme. Lähtiseks jäid vaid eelmüügi aeg ja koht ning busside väljumisajad. Kaaluti tavalisest tunduvalt pikema eelmüügi võimalusi. Raske on otsustada, kui puudub tudengipoolne sõna! Jõuti järeldusele, et aasta lõpuks kiirustada enam pole mõtet.

Probleem on aga selles, et tagasisõidusoovid on liialt erinevad. Nii võib halva algusega hea algatuse lihtsalt ära rikkuda. Algaval sessil ning vaheajal on aega just-nii palju, et bussipargiga ametlik leping sõlmida ja eelmüügi kord määrata.

Oodatud on kõik tudengite ettepanekud ning abipakkumised. Toimetuse kirjakast jääb endiselt avatuks! Pöörduda võib ka ametiühingukomitee esimehe Helve Kaburi poole.

«Ülikooli administratsioon toetab täielikult seda algatust ja teeb omalt poolt kõik ning kui tudengid nn. küll-teised-teevad-mentaliteedist lahti saaksid ja ise ka sõna sekka ütleksid, oleks asi otsustatud,» ütles halduisprorektor Ain Otstavel.

MARGUS METS

487 lektorit

Eelmises lehes mainitud infole lisaks anname täna lühiülevaate 10. detsembril peetud üldkogu «Teadus» TRÜ organisatsiooni konverentsist (eelmine konverents oli 1977. aasta jaanuaris). Kõigepealt juhatuse esimehe dots. Märt Saarma aruandest.

Juhatusse kuulus 9 liiget: M. Saarma (esimees), H. Palamets (aseesimees), S. Luik (vastutav sekretär, tema haigestumise tõttu asus sellesse ametisse G. Reenomägi), K. Indre, L. Pung, E. Tammepõld, T. Tenno, V. Türk ja J. Valge.

20 **sektsiooni kuulub** 487 lektorit, aruandeperioodil oli sektsioone 18, hiljem jaotati NLKP ajaloo sektsioon kaheks: NLKP ajaloo ja teadusliku kommunismi omaks. Seoses ÜMPI rajamisega loodi ka nende sektsioon. Et edaspidine töö konkreetsem ja sisukam oleks, tegi juhatuse esimees ettepaneku reorganiseerida sektsioonid algorganisatsioonideks, muuta suuremate (arsti-teaduse, keele ja kirjanduse) sektsiooni struktuuri.

Loengud. Eelmisel aruandeperioodil see arv kolme tuhandet veel ei ületanud, nüüd küll — 1. detsembri seisuga 3269, kuid aruandja seda rahuldavaks veel ei arvanud. Pealegi ei laekuvat vastutavale sekretärile andmed õigel ajal, seepärast on alust arvata, et kõik peetud loengud polegi kirja pandud.

Ühiskondlik-poliitilistel teemadel oli peetud 40—50% kõikidest loengutest. Esile tõsteti NLKP ajaloo, riigi ja õiguse ning majandussektsiooni (J. Kalits, L. Raid, H. Kärtner, M. Kubo, O. Raju, S. Lepik).

Väga aktiivse loengulise ja metodoloogilise töö poolest paistis silma pedagoogika sektsioon (16 liiget, aastas kokku 300—350 loengut). Aktiivseimaist mainiti K. Indret ja H. Kurmi.

Kirjanduse ja kunsti sektsiooni loengute arv on aastate kaupa kord langenud, kord tõusnud, võib-olla on ka põhjuseks loengute registreerimata jätmine.

Keemia, füüsika ja matemaatika, geoloogia ja geograafia ning bioloogia sektsioonide loenguid on igal aastal enam-vähem ühepalju peetud. Loengute teemad peaksid aktuaalsemad ja haaravamad olema.

Arstiteaduse sektsioonis esineti viimasel aastal 330 loenguga. Et lektoreid on aga 85, siis on loenguid peetud vähevõitu. Tegevamad on olnud J. Saarma, M. Uibo, L. Mehilane.

Ülikoolis on peetud loenguid tänavu 10 kuuga 278 (üldse 2789). Siingi arvati, et kõik loengud pole kirja pandud. TRÜ teadlased ei levita oma teadmisi mitte ainult ülikoolis ja Tartu linnas, vaid kogu vabariigis (ka raadio, televisioon). Lektorite päevad toimusid Hiiumaal ja kahel korral Kohtla-Järvel. Järjest rohkem on esinetud rahvaülikoolides.

Temaatika. 1978. aastal andis linnaorganisatsioon välja uue temaatika. Tänaseks on see mõnevõrra aegunud, sest koostamisele kulus küllaltki palju aega. Päris kohaseks ei osutunud ka venekeelsete loengute temaatika, mis ülikoolis välja töötati. Hiljutisel atesteerimisel näitas lektor arvestuskaardil ära ka oma teemad. Nüüd oleks vaja nende andmete põhjal välja töötada eraldi eesti- ja venekeelsete loengute temaatika.

Suurenenud on marksismi-leninismi teooria, ÜLKNÜ ja ELKNÜ ajaloo, rahvusvahelise noorsooliikumise ja teiste ühiskondlik-poliitiliste teemade loengute hulk. Eriti tõusis ideoloogilisest võitlusest peetud loengute arv.

Liikmed. Praegu on neid 487, juurde tuli aruandeperioodil 24 inimest. Uute lektorite hulgas oli vähe üliõpilasi. Selle üks põhjusi oli kõnekooli populaarsuse langus (ülikoolisisene kõnekool ei õigustanud ennast kuulajate ebastabiilsuse pärast). Nüüd on üliõpilaslektoreid ette valmistatud peamiselt teaduskondades. Ettekandja tõstis siin esile ühiskonnateaduste kateedreid, ajaloo-, filoloogia- ja majandusteaduskonda. Plaanis on avada ülikoolis noore lektori kool. RSR on saanud uue presidendi ja juhendaja, töö peaks nüüd laabuma. Rohkem liikmeid peaks ühingusse kuuluma õppejõudude ja teadurite hulgast.

Sõnavõtud. L. Raid kõneles NLKP ajaloo sektsiooni tööst. Käsitletakse aktuaalseid teemasid, palju tööd tehakse ka giidide koolis. Loenguid oleks tarvis diferentseerida. **J. Valge** peatus pikemalt ISR-i (Internatsionaalsete Sidemete Rahvaülikool) tööl, mille rektor ta on. Töötab 5 teaduskonda 8 õppegrupis. Taasavada on kavas vene teaduskond. Osavõtjaist on üliõpilasi 130, rohkem tuleks kaasa haarata töölisi. Töö toimub kaks korda nädalas. **H. Kärtner** ütles, et õigusteaduskonnast on suurem nõudmine tööõiguse probleemide järele. Lektorite arvu poleks vaja suurendada, vaid tõsta loengute taset, püüda vaba esinemise, vahetu kontakti poole. Sotsialistlikus võistluses tuleks loenguid kõrgemalt hinnata. **I. Soop** tutvustas detailsemalt pedagoogikasektsiooni tööd. **J. Kalits** peatus noorte lektorite ettevalmistamisel. Selleks oleks vaja algorganisatsioonis lektorite koole (10—20 inimest), mida juhiks komsomoli, administratsiooni ja ühingu esindajate nõukogu. Lektoreid peaks ette valmistama erialade kaupa. **A. Kiris:** 3300 loengut aastas tähendab seda, et kümned tuhanded inimesed on saanud osa neist teadmistest, mis lektoritel on tulnud välja pakkuda. Pooled loenguist on peetud ühiskondlik-poliitilistel teemadel, väheseks on jäänud loenguid ülikoolis endas. Rohkem ideelis-poliitilisi loenguid tuleks pidada üliõpilastele, tööle panna noorte lektorite kool.

Uus juhatus valiti 28-liikmeline, juhatuse presiidium 10-liikmeline (esimees M. Saarma, aseesimees E. Rahumaa).

Konverentsil said lektoritegevuse eest ühingu aukirjad U. Pragi, H. Kärtner, T. Tenno, J. Valge, E. Rahumaa. Rektori käskkirjas märgiti ära M. Kubo, J. Ant, L. Kiik, L. Raid, J. Kalits, I. Soop, K. Indre, A. Michelson, E. Tammepõld, O. Prinits, M. Uibo. EKP Keskkomitee tänukirja said J. Kalits ja H. Palamets.

Lõpuks võeti vastu otsus.

Ülevaate tegi VARJE SOOTAK

Saksa keele ringis

11. detsembril oli ÜTÜ saksa keele ringi järjekordne üritus. Seekord «Muljeid SDV-st».

Vanemõpetaja Rutt Veskimeister rääkis suvel Leipzigis toimunud kõrgkooli õppejõudude täienduskursustest. Tal oli kaasas palju diapositiive viimaselt ja ka varasematelt reisidelt.

Külas olid ka V kursuse tudengid koos juhendaja dots. K. Uustaluga, kes mõne aja eest naasid praktikalt Güstrow'i Kõrgemas Pedagoogilises Koolis. Kõneldi õppetööst, sealsete üliõpilaste elutingimustest, huvitavatest kohtumistest vabal ajal, ekskursioonidest Berliini, Potsdami, Leipzigisse ja Weimarisse. Huvitav oli oma silmaga näha paiku, mis tuttavad juba õppetükkidest või õpetaja jutustustest keskkooliajast.

Niisugused üritused on kahtlemata tore vaheldus igapäevastele saksa keele tundidele. Neist võiks olla hulga rohkem osavõtjaid, eriti neid, kes on valinud saksa keele oma erialaks.

ULVI SOERUMÄE

Toimetus tahab teada

Kui kaua vedeleb ja tolmub Karl Ernst v. Baeri pronksbareljeef Vanemuise tänava õppehoone vestibüülis veel edasi, ootab ülespanemist. Kas meie ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonna ja zooloogiamuuseumi õpetatud meestel ja naistel pole enam kübetki pieteeditunnet oma teaduse suure eelkäija, meie ülikooli kuulsa kasvand.ku vastu. Niimoodi me siis õpetame üliõpilasi austama ja lugu pidama minevikupärandist, demonstreerides neile iga päev ka veel tohakust ja hoolimatut suhtumist kunstiväärtustesse! Niikaugele oleme siis jõudnud! Käime põhimõtte järgi — ega meie jõua teda seinale tõsta ja pole meie asi tema ülespanekut organiseerida.

Vähemalt kinni katta oleks ikka võinud, ta eest ju kallist raha makstud.

Ootame vastust.

TULLIO ILOMETS

Avalik kiri

REIN SIKULE ja teistele, kes ennast puudutatuna tunnevad.*

Tere, jõudu!

Kui Teie arvate, et mina siin Põrgus Teie elust Maa peal midagi ei tea, siis Te eksite rängalt. Ei taha minagi ajast maha jääda — olen endale tellinud nii mitmedki Maarjamaa ajalehed ja ajakirjad, telerist ning raadiost rääkimata. Vahimehe ametist vabal ajal püüan end kõige toimuvaga kursis hoida. Mind huvitavad kõiksugu kultuurilood, aga oma ajaloolist missiooni unustamata huvitun ka majandusprobleemidest. Kõige rohkem ootan muidugi lugusid, kus minust (mis parata, olin ju vanasti kuningas) või siis ka isand Kreutzwaldist juttu tehakse.

Esmakursuslaste taidlusest kuulsin mõningase hilinemisega (ajaleht «TRÜ» ei tule nii kiiresti kätte). Lugesin huviga, sest ma ju ka esikohas osaline või... Ei, noh, olümpial tahaksin küll ära käia, aga need peerud... need peerud ei taha ega taha lõkendama hakata. Aga olgu sellega kuidas on, asi hakkas mind huvitama ja nüüd need küsimused, mis Teil peas ringlevad.

Mitu stsenaariumi sai TRÜ taidluszürii? Need nn. stsenaariumid jõudsid minu palvel siia Põrgusse ja ma vaatasin neid. Oh, vormvorm! Kokku oli neid kakskeist (esinemisi teatavasti 15), alates paberilehel loetletud numbritest ja lõpetades stsenaariumidega... oot, ma vaatan järele... stsenaarium — filmi, ka mõne muu etenduse vms. üksikasjaline kavand. Kui Teie toote näitena EÖM-i põhimääruse, kus nõutakse «üksikasjalikult üksikasjalikku kavandit», siis ülikoolis peaks piisama vaid «stsenaariumist».

Mitu originaalkava esitati TRÜ-s? Ma küsin vastu: mis on originaalkava? Teile ei meeldi inglise filoloogide «originaalsus», aga kus on öeldud, et see on originaalkava. Nende poolt žüriile esitatud kaval on selgelt kirjas, et «idee on võetud E. Vetemaa «Kalevipoja mälestustest»». Ja minu teada ei ole sm. Vetemaal ühegi sõnaga mainitud olümpiamänge Lindanisas... või seal... Tallinnas. Või on originaalkava Teie poolt koostatud «Mina ja sina — inimesed», kus Te kasutasite R. Roždestvenski, M. Undi, L. Koidula, A. Alliksaare, ...puhh..., J. Viidingu, J. Smuuli, P.-E. Rummo, ...oih, vahepeal peab hinge tõmbama..., J. Kaplinski, T. Otsa ja A. Ehini loomingut. Või on originaalsus see, et nii palju autoreid ja üks kava. Ainukesed originaalkavad olid juurakatel, füüsikutel ja kehakultuuritudengitel (ehk ka majandusel — stsenaariumist ei selgu: kust on Alfred?). Nii et, originaalitsemine ≠ originaalsus.

Milleks seda (mõnitamisi ja parodiseerimisi) veel propageerida? Hoolimata sellest, et ma siin Põrgus juba hulk aastaid olen olnud, pean end endiselt põhjamaalaseks (kas järelikult ka kargeks ja naljavaeseks?). Minu pärast ei maksa Teil muretseda, mina olen isand Kreutzwaldi ja sm. Vetemaaga juba ühise keele leidnud ning koos oleme kõvast naerust ka kõhtu valutanud. Aga enda pärast peaksite küll muretsema, eriti kui rebaseks löömist meelde tuletate. Mis puutub minu mälestustesse sm. Vetemaa sule läbi, siis oleks aeg teda ennast tsiteerida:

«Meie ajalugu, samuti meie kirjanduse veel üsna õhuke «kultuurikiht» teevad paljusid meie mineviku suhtes õige hellaks. Just seetõttu suhtume oma möödaniku saavutustesse tihti nagu reliikviatesse ning mõnikord tahetakse neid hoida lausa steriilses klaaskapis. Et ole vist ühelgi rahval nii palju tahvleid ja tahvlikesi, küll vanadel taludel, küll puudel, mille all tublimad meie vanaisadest istusid. [...] Rahvuse moodustamise ajal on oma mineviku idealiseerimine mõistetav, mõistlik ja vajalikki. Kui aga juba pisut küpsemalt ei suudeta ikka veel olla — kas või vahel harvagi — lõbusalt eneseirooniline, siis ... siis lihtsalt vist ei oldagi veel küpsemad.»

Lõpetuseks võib öelda, et ega järelküpseminegi paha ole.

Lugupidamisega Kalevipoeg

P.S. Kui mängureeglid paika panete, saatke mulle ka palun üks eksemplar.

* (vt. «TRÜ» nr. 34 Vahur H. Kalmre «Esmakursuslaste taidlusest» ja nr. 35 Rein Sikk «Rebastaidluse eesrilete sulgudes».)

Rebastaidluse jälgedes

Piilugem veel kord rebastaidluse eesriiete taha! Nagu näha-kuulda, ei taha tänavuse taidluskonkursiga üleskeerutatud probleemid unustuse hõlma vajuda. Ükstеise järel haaravad südame sunnil sule nii ennast solvatuna tundvad kui ka lihtsalt tulihingelised.

Nõutakse selgust küsimustes, kes olid žüriis, mida hindas žürii, kuidas hindas žürii. Kriteeriumina või vähemalt järgimisväärse eeskujuna näikse pakutavat EÖM-i isetegevuskonkursi põhimäärust. Kas ei näi see siiski kohatu targutamisena? Tuleks silmas pidada, et ülikool ja õpilasmalev on paraku kaks erinevat kohta, mille vahel paralleele tõmmata ei pruugiks. Mis puutub mängureeglitesse, mille paikapanemist nõutakse, siis vahest ehk on needki juba olemas, aga lihtsalt veidi vabamad, kajastumas aastate jooksul ülikoolielus väljakujunenud tavades. Vahest ehk üliõpilane ei peaks enam nõudma endale ja oma mõttelennule sellist ranget piiritlust, nagu see keskkooliõpilasele vajalik on.

Samuti kripeldab tühja töö tegijail südamel väärilisest tunnustusest ilmajäämine ainukese žüriile esitatud stsenaariumi eest. Aga oli's seda vaja? Sellisel juhul kaotanuks ju mõtte taidlusülevaatuse eetvoor, mis mõned päevad enne päriskonkurssi aset leidis.

Mõistmatuks jääb ka, miks osa asjast huvitatuid arvab, et žürii vea tegi, kui mõne sügavmõttelise luuleprogrammi või tõsise mõttekava esikohale asetamata jättis. Kas siis ainult elu mõtte otsimises ja leidmises-mitteleidmises väljendub noortepärasus, originaalsus? Julgeme vätta, et ka see on juba liiga kulunud teema, kandmaks millegi enama kõrgelennulist nime. Ja ega siis kõik muu kohe nõmetsemine ole!

Mis aga puutub väitesse, et inglise filoloogide kava originaalsus kahtlaselt palju Enn Vetemaa teost meenutas, siis pole allakirjutanutel muud lisada, kui et see kava lausa antud teose põhjal üles ehitatud oli ning et seda ka keegi varjata ei püüdnud. Pruukinuks halvasti öelda soovijail oma süütöendeid veidigi kontrollida, kui nad oleksid selle tõsiasja lausa must-valgelt paberile panduna leidnud.

Inglise filoloogia I kursuse nimel TIINA TAMMUR

Repliigi-vastus züriilt

Esmakursuslaste taidluskonkursi žürii (EKP TRÜ komitee ideoloogiasekretär Lembit Kiik, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees Olev Saks, ballettmeister Helju Mikkel, TRÜ klubi direktor Heino Varik, klubi kunstiline juht Anne-Liis Moss, komsomolikomitee ideoloogiasekretär Andrus Lauren, üliõpilased Maire Aunaste, Ela Vood, Valdo Randpere, Vahur Kalmre) vabandavad ja kahetsevad, et oma koosseisu õigel ajal, s. o. konkursipäevil ei tutvustanud. Kuigi žürii korrektne esitlemine tõesti ilus tegu on, kinnitame, et taidlustulemusi poleks see muutnud. Ja veel — praeguse naabrimehelt naabrimehele hilinenud raadioõnnesoovi sarnase poleemika asemel võiks järgmine kord heade ettepanekutega kohapeal välja tulla.

Tuleb tunnistada, et alles pärast R. Siku repliiki sai žürii teada kohustusest anda oma tööst aru konkursist osavõtjaile. Mis puutub originaalmaterjalidesse, siis seda pole TRÜ klubi kunagi nõudnud. Kõik, kes kavade koostamisel ei kasutanud omaloomingut, viitasid kasutatud allikatele. Repliigi autori nõudvat tooni tähele panemata võime öelda, et žürii sai enne konkursi algust kolm üksikasjalist stsenaariumi ning ülejäänutelt üldsõnalised kavad. Viimane pole žürii arvates küllaldane põhjus esinema mitte lubada.

Tõsiasi, et TRÜ taidluszürii ei võta hindamisel aluseks EÖM-i isetegevuse põhimäärust, ei vaja kommenteerimist. Seda enam, et nii üks kui teine hindab kavade kunstilist taset, noortepärasust, musikaalsust. Lisaks sellele ootame üliõpilastelt tudengipärasust ja enesestmõistetavalt esinemiskultuuri. On kiduväärt, et repliigis hoiatatakse kaasüliõpilasi kahemõtteliste naljade ja poliitilise libastumise eest, mis toovad endaga kaasa konkursilt väljalangemise. Seekord seda õnneks ei juhtunud.

Vaatamata žürii nn. laiadele valikuvõimalustele oldi mitme kava puhul üsnagi üksmeelsed. Inglise filoloogide paremuses ei kahelnud ükski 11 žüriiliikmest; et teiseks tunnistada majandusüliõpilaste kava, selle vastu oli üks hindaja. Kõige rohkem vaidlusi tekitas 3.—5. koha väärilиste kavade rittaseadmine, kuigi siin kuulus liidrikoht vaieldamatult žurnalistidele.

Miks siis võitis ikkagi inglise filoloogide kergevõitu näitemäng ja mitte žurnalistide sügav mõttekava (repliigi tähelepanelik lugeja võis ridade vahelt just selle küsimuse leida)? Kui iseloomustada kolme esimest kava ülivõrdega, võib öelda, et žurnalistidel oli kõige professionaalsem lavastus, majandusüliõpilastel kõige selgemalt piiritletud probleem ja inglise filoloogidel momendil aktuaalseim teema, mis lavale jõudis heatasemelise huumori ja sädeleva mänguna. Omad puudused olid kõigil kavadel, teil, žurnalistika I kursus, oli selleks liigne fragmentaarsus. Tuli see nüüd liigsuurest materjalist, mis mahutatud liiglühikesele ajavahemikule, või millestki muust (tervet žüriid küündimatuses süüdistada oleks pisut üle pakutud), igatahes jäi teie ülesastumisest eelkõige meelde hunnik küsimärke ja bravuursus, mis kava läbivat sügavtõsist joont kohati varjutama kippus...

Et eestlased mõnitamise ja parodeerimise kõrval ka tervet tudengihalja tunnistavad, selles veenis žüriid vähemalt üks taidluskava, mis seekord jättis varju nii mõnegi ilmselt publikut-rabama-pidava efektse mõttekava.

Toimetuselt:

R. Siku repliik tõi ootamatult palju vastureplikke. Lootes, et kevadiseks tudengitaidluseks mõttevahetusest tulu on olnud, paneb toimetus nüüd punkti.

„Palun, öelge..."

Iga päev toob raamatukogudesse juurde uusi raamatuid, ajakirju, ajalehti. Kuidas leida nende hulgast just seda, mida on vaja ettekande, referaadi, kursuse- või diplomitöö koostamisel?

Raamatutega on asi lihtsam: igas raamatukogus on kataloogid, kus sees kõik need teosed, mis vastava kogu fondides leida. Eesti NSV-s ja NSV Liidus ilmunud raamatute kohta saab andmeid vastavalt «Raamatukroonikast» ning väljaandest «Книжная летопись». Välismaal ilmunud ja NSV Liidus olemasolevaid teoseid leiame väljaandest «Сводный каталог новых иностранных книг в библиотеках СССР». Kõiki neid võib kasutada ka N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu teatmebibliograafia osakonnas.

Kuid võib-olla on see materjal, mida vaja, ilmunud perioodikas? Kus? Millal? Jällegi võib vastuse saada teatmebibliograafia osakonnast, kus on olemas kroonikad nii eesti- kui venekeelses ajakirjanduses ilmunud artiklite kohta: «Artiklite ja Retsensioonide Kroonika», «Летопись журнальных статей», «Летопись газетных статей» jt.

Materjalide leidmist hõlbustavad kartoteegid. Suurim neist on «Süstemaatiline artiklite kartoteek», millesse on koondatud eesti- ja venekeelses perioodikas ilmunud materjalid, mis on jaotatud teadusalade kaupa alaliikidesse.

«Personaalia kartoteegist» võib leida artikleid tuntud isikute kohta teaduses, kunstis, kirjanduses jne. Kasutamist leiavad ka «Ilukirjanduslike teoste pealkirjade kartoteek», «Temaatiline kartoteek» jt. Kõigile, keda huvitab mingi küsimus Tartu kohta, on tänuväärseks allikaks «Kodukohakartoteek», mis sisaldab materjali kõigist Nõukogude Eestis Tartu kohta ilmunud raamatutest ja artiklitest.

Osakonna teatmestus on tähtsal kohal entsüklopeediate, leksikonide ja teatmike fond. Neist saab mõnele küsimusele sageli kõige kiiremini vastuse. Nõukogude ja välis-

(Järg 3. lk.)

KRAPP KRAPP

NAK ja ülikool

Üsna loomulikult on Tartu NAK-i liikmeskonnast alati vähemalt pool koosnenud üliõpilasautoreist ja ülikooli ajaleht on olnud meie loomingu järjepidevaks avaldamiskohaks. Praegustest üliõpilastest kuuluvad Kirjanike Liidu Tartu osakonna noortekoondisse Enn Lillemets (eesti fil. IV k.), Kajar Pruul (eesti fil. III k.), Taavi Tuulik (biol. IV k.) — ühtlasi ka NAK-i juhatuse liikmed; Ann Must (eesti fil. kaugõpe), Anne Raiste (žurn. III k.), Merike Mäemets (biol. II k.), Eve Kivipõld (eesti fil. II k.), Mai Loog (eesti fil. II k.), Maie Mets (psühhol. II k.), Eda-Kai Simmermann (eesti fil. V k.), Katrin Kiik (inglise fil. kaugõpe), Doris Kareva (inglise fil. kaugõpe), Raimu Hanson (eesti fil. V k.), Ilmar Särg (arstit. VI k.), Priidu Beier (ajal. IV k.), Urmas Nagel (ajal. kaugõpe), Aado Lintrop (eesti fil. kaugõpe), Kalev Keskküla (eesti fil. II k.), Mari Vallisoo, Rein Veidemann ja Tarmo Kulmar on ülikoolis tööl, Jüri Roosaare õpib Moskva Riikliku Ülikooli geograafiaaspirantuuris.

Käesoleva «Krapi» autoreid on varem mitmetes väljaannetes tutvustatud. Ann Must on peagi loodetav raamatuautor, oodata võiks samuti Eve Kivipõllu ja Taavi Tuuliku luulekogumikke.

Meenutan veel, et NAK-i kuulub nii neid autoreid, kes on avaldanud kaks raamatut (Aivo Lõhmus ja Rein Sander) kui ka neid, kellelt üldse midagi trükis ilmunud pole (vaid NAK-i seminaridel ette loetud). Värske põhikiri, millesse Tartu Noorte Autorite Koondis oma tegevuspõhimõtted kokku võttis, lisab NAK-i liikmeks saamise ühe tingimusena avaldatud loomingu olemasolu siiski juurde. NAK-i juhatus omalt poolt püüab kõigi kirjanduslike eeldustega noorte esilepääsule mõistvalt kaasa aidata.

IMRE SIIL,
Tartu NAK-i esimees

✤

iga päevaga
väljad muudavad värve
aina hallimaks
küdivad tuhlivarred
tuul toob põldudelt suitsu

✤

õunapuuaias
hämarus tiheneb ööks
ainsa häälela
uue näoga on kodu
ärgates härmatisse

✤

ütled suvi kaob käest
kevadet polegi olnud
ja sind veetud on käest
hoides maanteede tolmus

sisemaa suvi lendab
tahaksid mere äärde
lõketelt tuhka lendab
vaatad õhtuti läände

mõttes kahandad kaugust
kuni minek on alanud
kuigi varsti on august
vihmad pole veel alanud

Taavi Tuulik

✻

mõnikord suve lõpul
olen ma üksinda
jõuan mõtete lõpud
lõpuni mõtelda

üht-teist on ära olnud
miski veel olemas
teile on settinud tolmud
vihmad on tulemas

halli augustitaevast
elab mu silmades
unistus palavast päevast
salaja südames

Eve Kivipõld

Linnalapsele

Varakult õppisin rääkima sõnu,
mida head tüdrukud üldse ei kasuta.
Pahade poistega sõprust ja sõdu
pidasin, kinosse trügisin tasuta.
Kaklesin, aga ei läinudki puruks.
Minust ei saanud head, kuulekat tobukest,
last, kelle pilk aiva paitusi nuruks.
Autodest teadsin. Ja pisut ka hobustest.

Sündisin majas ja kasvasin majas.
Mängisin tänavail, ehitusplatsidel.
Omases keskkonnas, omases ajas.
Tahmakiht kopsudel, kivitolm patsidel.

Etüüd liivakastist. Tüli.

Seisab üksi keset liivakasti
jonnipunn. Ja jonnib nagu laps,
keda kohe tuppa tulla kästi,
või siis tukistati, anti laks.

Jonnib jonnipunn. Ja meil on tüli.
Paha oled. Ise oled päh.
Sina oled... Võta oma tühi
kastekann ja kallurauto — säh!

Anna tagasi mu mängukaru,
beebinukk, kaks taldrikut ja pann.
Võta oma labidas ja käru.
Aga kummale jääb jonnipunn?

Ilmar Särg

Trallerdus

Metsast tulin läbi
maasikate taha
Punastaval nõlval
kuue heitsin maha

Võtsin kotist pilli
poolenisti lelu
ja siis hulga aega
tervitasin elu

Kõlasid mu viisid
maasikate unne
Tuksuma lõi nendes
suur ja harras tunne

Ann Must

TUBA

N oli otsustanud lavastada A artikli, ta alustas A ründamist. Ta tundis ammu A vastu huvi, juba näiteks aasta varem nägi ta pikki tunde vaeva, et A-d äratuntavalt skitseerida. See ei olnud õnnestunud ja ega N-i vajadus tabada A-d kujutava kunsti vahendusel polnud ka kuigi suur. Siis tekkis tal idee dramatiseerida A teaduslik artikkel orgaanilisest keemiast. See mõte üllatas algul N-i ennastki, kuid juba varsti sai ta aru, et orgaaniline keemia on küllalt elulähedane aine, palju elulähedasem kui näiteks anorgaaniline. Kohe mõistis N ka, et kutsuda A poseerima oleks sobiv ettekääne tutvumiseks. Oli juba mõningaid ideid.

N-l oli vilets mälu ja ideed ta unustas. A-ga sai ta tuttavaks koopis lõbustuspargis. N ei käinud muidu kunagi lõbustuspargis, ja nagu hiljem selgus, ka A mitte. Tookord oli paha ilm ja lõbustuspark oli tühi, ehkki töötas ja sealt sai õlut ja sigarette. N tuli ostma sigarette, A aga õlut. Siis astuski N esile ja teatas, et tahab A-ga rääkida. A oli põhimõtteliselt nõus, ainult pidi õlle koju viima. A. ptlgust oli N-il tunne, nagu teaks A N-i sihti. Tunnet ei jätkunud aga kauaks ja et minna kindla peale välja, otsustas N end nooreks keemikuks valetada. Et teda huvitab mõni küsimus.

A tuli tagasi ja nad vestlesidki orgaanilisest keemiast. A jagas N-ile asjalikku nõu ja kuulas ära ka N-i märkused. Siis läks N koju ja proovis jälle, justkui harjumusest A-d joonistada. See ei tulnud tal välja ja ta asus misanstseenide kallale. Õiget vaimu polnud aga kuskilt võtta. Ibsen olevat kirjutanud üksikute stseenide kaupa ja hiljem need mingi arvutuse järgi kokku pannud, kuidas vormistada aga üksikstseene sellise aine puhul? Ja pidevalt hõljus N-i silme ees A implitsiitne nägu.

Ta jälgis nüüd A-d kõikjal — nii ajakirjades, tänaval kui ka sibulapeenarde tärkamises. Puhtjuhuslikult oli ta teada saanud, et A-l oli paar sibulapeenart ja nüüd jagas iga teele sattunud sibulapeenar informatsiooni A sibulapeenarde kohta, informatsiooni nende võimalikust olukorrast. Jah, A-l oli palju tahke. N ponnistas ka ise artiklit, aga ikka ainult A-le ettenäitamiseks. Artikkel ei edenenud. Ka näidend, see tegelik töö, ei edenenud. Tal oli õnnestunud küll A-s huvi äratada, kuid see huvi oli passiivne. Iial ei läinud A endast välja, pisutki, ei reetnud oma südant tühisegi liigutusega. Kuidas saigi N-il näidend edeneda, kui peategelane tundus käituvat täiesti invariantselt?

Viimaks läksid N-il närvid krussi ja ta põrutas väikelinna lõdvestuma. Selles linnas elas B. B viis ta looduslikult kaunitesse paikadesse. Suletuna tõmbas ta tummi kaari mägedelt avanevate panoraamide kohal. B hoidus teda puudutamast, N aga puudutust just igatseski. Ei ole hüsteerika vastu paremat rohtu kui elav inimihu. B justkui vaatas teda, nagu oleks ta N-i soovi teadnud, aga siis kohe, juba pool sekundit hiljem, vaatas teda jälle täiesti suletult. Vestlusjärjes olid kooliajad. Muuseas ütles B, et oli elanud ühes intritoas A ja C-ga. Mida sa võid õelda A kohta? küsis N. Midagi, ütles B.

Jälle möödus päevi täis keemiat ja dramaturgiat, õid täis D-d. Iga kohtumine A-ga erutas teda, kuid aja jooksul see erutus siiski kahanes. Ka hakkas talle terenduma näidendi kondikava. A, tundlik, ent dresseeritud natuur tegutseb orgaanilise keemikuna. Et ta on õppinud nimelt keemiat, väljendub ta isiksus kõige rafineeritumalt just keemias. Just tema mõttekäik keemia alal, täpsemalt nukleiinhappe derivaatide alal sisaldab kõige enam A isiksust, nagu ta meile kombatav on. Näitlejad esitavad A valemite ja definitsioonide inimliku sisu — psüühilise pinge, otsingud, püüdlused lahendusele — just nukleiinhappe derivaatide rafinaadis. Artikli nõrgima koha dramatiseeringusse lisab N kunagi tulevikus puhtkunstilise detaili — kristalli mudeli. See peab juhtima A mõtet õiges suunas, «Vorm on sisu lahendus!» hüüab A kristalli vaadeldes. Peale sellele mõttele tulemist on näidendi põhiidee interpreteeritud.

Vahepeal andis mingi komisjon N-ile auhinna keemia-artiklite eest. N-ile kulus see vägagi ära — D nimelt ei teeninud ka kuigi palju. Nad ostsid muu hulgas mitu pudelit pepsi-koolat, sest armastasid seda jooki. Kas tead, ütles N pepsit imedes, mind huvitaks see C kätte saada. See nende tuba on hämmastav. Sa oleksid pidanud seda B-d nägema. Ta mõjus nagu A mingi see osa, mis A-l puudu on. Aga ma tunnen, et neil ka kahe peale kokku on veel millestki puudus. See ongi arvatavasti C-s. A on nagu hing, B nagu mõtestatus. Ja C on see kolmas, puuduv. Mis sa siis kokku saad? küsis D. Ma ei tea, ütles N ja haaras D ümbert kinni. Sina oled mu elus väga tähtis, lisas ta siis millegipärast, sina, D. D oli kergelt üllatunud, ei vaielnud aga vastu.

N töötas nüüd A juures instituudis. Ta mõtles aina näidendile — isegi kui unustas, arendas mingi osa ta alateadvuses seda edasi. Üha tõsisemalt hakkasid teda nüüd orgaanilise keemia probleemid paeluma (tema näidendi olustik) — ta ei töötanud enam A jaoks. Selles mõttes oli ta A alistanud. Kuid alistamine selles pindmises mõttes toonitas veelgi A alistamatust teises, N-ile olulises mõttes — A sisse N ei jõudnud, iial ei puudutanud A teda, ei tulnud teda puudutama, isegi ei teretanud kättpidi. Armas ja tundlik A jäi N-ile niisama käsitamatuks kui armas ja korrektne B, väikelinna asukas. Siis äkki meenus talle see päev lõbustuspargis, mil vihma sadas ja tema arglikuna A ette astus teadmata, mis õelda. Täiesti selgelt ilmus ta ette A nägu, ilme, kuidas ta vaatas, kuidas ta ilme muutus. Äkki sai N aru, miks tal A joonistamine ei olnud õnnestunud — A nina oli ju kergelt ülespidi, aga nii kergelt, et ilma spetsiaalse vaatamiseta seda vaevalt märkab, ka ei olnud A näo ülejäänud osa seda tüüpi, mis eeldab ülespidi nina. Nüüd joonistaks ta peast täiesti täpselt — ei joonistaks, vaid pildistaks oma visiooni. Ometi ei võtnud ta pliiatsit. Ta nautis, valules meenunud stoppkaadrit märjas lõbustuspargis, hetke, mis võib-olla oli olnud nii lootusterohke, jah — võib-olla, jah — oli olnud, kuid lootusterohke! Ja see tundmine summutas temas undava sõna «lüüasaamine», mattis peaaegu kuuldamatuks, ja kui ta nüüd ikka veel pliiatsit ei võtnud, siis rohkem selle pärast, et kujutav kunst polnud õieti tema ala.

„Palun, öelge..."

(Algus 2. lk.)

maised entsüklopeediad, V. I. Lenini teoste kõited ja sisuregistrid, seaduste kogud, erialased leksikonid, käsiraamatud — kõik need väärtuslikud väljaanded on lugejate kasutada.

Osakonnas koostatakse ka soovitusnimestikke, mis sisaldavad kogu raamatukogus leiduvat materjali antud teema kohta.

Tänu kartoteekide'e kirjanduse nimestikele ja teatmeteoseile suudab teatmebibliograafia osakond anda vastuse küsimustele, mis puudutavad vägagi erinevaid eluvaldkondi. Milliseid raamatuid või artikleid on üldse ilmunud teatud teema kohta, mida uuemat on ilmunud sel alal, missugune raamat või artikkel vastab kõige paremini antud teemale? Paar kuni paarkümmend minutit — ning lugeja on informeeritud.

H. HAAR

Kogume ja säilitame käsikirju ja fotosid

Teadusraamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas talletatavale käsikirjakogule rajas alused möödunud sajandi hakul raamatukogu esimene direktor Karl Morgenstern.

Manuskriptide kogu täienes pidevalt nii Tartu ülikooliga seotud kui ka Baltimaade ajaloosse ja õigusse puutuvate käsikirjadega, kroonikate, mitmesuguste ürikute, kirjade, päevikute ja salmikutega, ka sajanditevanuste ilumineeritud raamatkäsikirjadega mitmelt teadusalalt. Möödunud sajandi keskpaiku saabusid raamatukokku suure väärtusega De la Gardie' perekonnaarhiiv (16.—17. saj.), K. Morgensterni käsikirjapärand koos ulatusliku kirjakollektsiooniga, F. L. Schardiuse autograafide kogu (üle 3000 kirja). Praegu hõlmab käsikirjakogu üle 14 000 säiliku 13.—20. saj. Ajapikku on manuskriptide kogule lisandunud 65 isiku- ja asutuse fondi ning kollektsiooni. Neist 45 on ülikooli professorite, teenistujate, silmapaistvate kasvandike, ülikooli allüksuste, asutuste ja seltside fondid. Väärtuslikumaid ning suuremaid — Academia Gustaviana ja Academia Gustavo-Carolina, Tartu Tsensuurikomitee, professorite K. E. v. Baeri, C. Chr. F. T. Goebeli, J. K. S. Morgensterni, J. W. Krause, L. G. Masingu, V. Grabari, L. Puusepa ja F. Klementi fondid.

Ka osakonna fotokogu (üle 7000 foto ja negatiivi) on sisult ülikooliteemaline. Põhiosa moodustavad õppejõudude ja nimekate kasvandike portreed ning fotod nende elu- ja tegevuspaikadest, ülikooli hoonete sise- ja välisvaated, õppe- ja teadustööd ning mitmesuguseid üritusi kajastavad pildid. Teaduslik ning praktiline väärtus on botaanikaprofessor E. Russowi stereofotode kogul 19. saj. lõpuaastailt. Fotokogu suurimaks haruldukseks on kaasaegse fotograafia rajaja W. H. F. Talboti originaalfotod ja fotogravüürid, saadud 1939. aastal kingituseks ta lapselastelt.

Praegu on raamatukogu käsikirjade ja fotokogu täiendamisel peasuunaks Tartu teaduselu, eelkõige Tartu ülikooli puudutava ainese hankimine. Teatavasti antakse ülikooli kateedritest ja teistest allüksustest kogu säilitamist vääriv dokumentaalne materjal jooksvalt üle ülikooli arhiivi. Käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond on seadnud eesmärgiks ülikooliga seotud silmapaistvate isikute käsikirjade komplekteerimise, läbitöötamise ja säilitamise. Nii näiteks on eravaldusest käesoleval aastakümnel raamatukogu hoidlatesse jõudnud professorite F. Klementi, L. Loone ja H. Normanni (koos väärtusliku fotokoguga) pärandid. 1970—1978 saadi kauaaegse raamatukogu juhataja, raamatuteadlase F. Puksoo materjalid, mille läbitöötamine on lõpetamisel. Raamatukogusse on jõudnud ka osa prof. A. Linkbergi pärandist. Oma käsikirju ja fotosid annab järk-järgult üle dots. P. Nurmekund ja uurijad on neid juba kasutanudki. Hiljuti saabusid raamatukogusse prof. K. Ramuli materjalid, on oodata prof. G. Kangro käsikirjade ja fotode üleandmist. Ulatuslike käsikirjapärandite kõrval saab raamatukogu annetustena ka üksikuid rohkem või vähem ülikooliga seotud fotosid ja käsikirju, nagu loengumärkmeid, eksamikavade, ürituste kavad ja kutsed, diplomid, ka akadeemiliste seltside põhikirjad, kodukorrad, liikmete nimestikud jms. Materjal, millel üksikomaniku kätes ei ole ehk alati tähtsust, annaks ülikooli fondi (1802—1940) koondatuna olulist lisa ülikooli ajaloo uurimisel.

Loodame kateedrite ja õppejõudude asjatundlikule abile ülikooliga seotud käsikirjade, fotode ning mainitud pisitrükiste koondamisel meie teadusraamatukokku.

Käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond

(Vanemuise 33, tel. 32-577)

Pildilugu

Tirgutunne

Juba kannab Emajõgi koera, pisike järv meest.

Kalapüüdjatel inimestel pole aega oodata. Noore jääga võtab kala kõige paremini, teavad vanad kalamehed, ja tulevad. Puuridki on ligi võetud, rohkem õige tunde tegemiseks kui tarvidusest.

See ei ole südatalvine Peipsi või Liu ja Lao ahvenaparadiis, pinkide kõrval pole ei särje-, ei siiakuhjasid. «Kala ei ole — rõõba netu,» ütlesid vattides vennad ja solgutasid edasi, sikuskavars peos. Kui ei võta nüüd, võtab kesktalvel, paksu jääga. Ja juhtub, et kala siis ei taha, — hakkab sööma jäämineku ajal. Või siis suvel. Kunagi ta ikka võtma peab.

VALDUR TELLISKIVI
tekst ja foto

Üliõpilased osalesid murdevõistluses

Lõppenud Emakeele Seltsi 1979. aasta murdevõistluse eesmärk oli koguda pädevate asjaarmastajate kaasabil ainestikku rahvakeele kohta.

Emakeele Seltsi ning Keele ja Kirjanduse Instituudi murdekogud kasvasid seekord üle 20 000 sõnasedeli ja paarisaja tekstilehekülje võrra. Suur osa sellest on vana paikkondlik murdeainestik, sealhulgas rahvakeelne oskussõnavara ja kohanimed.

Žürii hindas eraldi suuremaid (üle 400 sedeli) ja väiksemaid töid. Teiste hulgas olid auhinnasaajateks ka meie eesti filoloogia üliõpilased, kes esitasid võistlusele kolm tööd.

Suuremate tööde rühmas hinnati **III auhinnaga** «Pudemelist murdeainestikku Karuselt ja Varblast» (551 sed.). Selle kogu koostajateks olid **III kursuse eesti filoloogid Tiina Püüa, Heili Pannel, Merike Velling, Kauno Kõima, Hillar Peet, Irina Rüütel ja Mailis Kukk.** Töö kasvas välja suvisest murdepraktikast, kus omapärane sõnavara vormistati eraldi Tallinna sõnavarakogude tarvis.

Väiksemate tööde rühmas pälvis **II auhinna V kursuse eesti filoloogi Mari Lühiste** töö «Naiste käsitööga seotud sõnavara Tõstamaa murrakus» (367 sed.). Kogu koostaja on vastava probleemiga tegelnud dots. A. Valmeti juhendamisel juba mitu aastat, seega on kodumurdest kogutud materjal süsteemne ja usaldatav.

Samas rühmas hinnati **III auhinnaga IV kursuse eesti filoloogi Eha Tammo** kogutud «Setu murdesõnu». Töö ulatus on suhteliselt väike (165 sed.), kuid kodumurdest kirja pandud sugulusalane sõnavara pakub Keele ja Kirjanduse Instituudi sellealasele ainestikule arvestatavat lisa.

Sel aastal suutsid TRÜ üliõpilased anda meie rahvuslikku murdekogusse üle tuhande sedeli, lisaks veel murdepraktikal kogutud morfoloogiline materjal, mida säilitatakse TRÜ eesti keele kateedris.

Loodame, et tänavustele auhinnasaajatele leidub järgijaid ka tulevikus.

SIRJE RAMMO

Noorteõhtu noortemajas «Sõprus»

See oli kunagi oktoobris, kui lugesin «Edasist», et noortemaja «Sõprus» kohvikus tuleb kunstiülikooli loeng. Teemat polnud märgitud, oli vaid esineja nimi: Viljo Saldre. Lõpus seisis veel sõna «disko». «Tänu» sellele oli üritusele tulnud ka noori, keda huvitas ainult see viimane.

Õhtu algas esineja tutvustamisega (seda tegi noor kultuuritöötaja). Järgnev vestlus oli esialgu küll ühepoolne. Varsti tuli V. Saldrelt provotseeriv küsimus: «Miks te siia üldse tulnud olete?» Mina läksin uudishimust. Tahtsin näha näitlejat lektori rollis. Olin kindel, et juttu tuleb ka teatrist, mis mind väga huvitab.

Oli tunda külalise üleolevat suhtumist publikusse, sest tal puudus vestluspartner või küsija. Suhtumine muutus alles siis, kui leidus küsija, kes tõesti midagi ka küsida oskas. Vestlusse sekkusid veel paarkolm julgemat. Diskor püüdles aga järjekindlalt V. Saldret rääkima meelitada diskodest ja muusikast üldse. See õnnestus. Siis püüdis külaline jälle asja paika panna ütlusega: «Räägime nüüd natuke teatrist kah.» Seda me siis natuke ka tegime, kuid varsti tuldi jälle disko-teksa-probleemidega. Külalise jutust jäi nagu kõlama mõte, et kui tema noor oli, oli kõik ikka parem.

Väga rumalasti kukkus välja õhtu lõpetamine. Seesama noor kultuuritöötaja, kes õhtu sisse juhatas, tuli äkki, roosid käes, ja katkestas vestluse põhjendusega, et noortemaja tarvis ettenähtud ajal sulgeda. Seda oleks saanud teha ju hoopis teisiti!

Kõige eelnevaga seoses tekkis mitmeid küsimusi.

Mis on üldse selliste õhtute eesmärk? On neil seda üldse? Kus on noored, miks ei külasta nad selliseid üritusi? Kas tõesti on huvitavam restoranis konjakipitsi taga istuda? Kas õhtuga võis rahule jääda? Kindlasti mitte, liiga palju oli viperusi. Aga kõikidel nendel, kes seal olid, kas neil oli huvitav? Neil, kes terve õhtu suitsu pahvisid ja kellel ei tekkinud vajadust ainsatki küsimust esitada, neil küll vaevalt. Need aga, kes külalisega elavas vestluses olid, jäid rahule. Ka mina ei kahetsenud. Kui kaugel (või kui lähedal) on aeg, kui punaraamatusse kantakse huvidega ja aktiivne noor inimene? Võidaks ju küsida, mida otsib tudeng «Sõprusest» (aga õhtul ei olnud tõesti ühtegi puberteedikut — kõik olid tudengid).

LIINA OJA,
saksa fil. III k.

Infomaterjale bioloogia-geograafiateaduskonnale

Teadusraamatukogu infoosakonnas on materjale, millega saab tutvuda kohapeal või laenutada kateedritesse.

ВИНИТИ väljaannetest saabuvad infoosakonda signaalinformatsiooni väljaanded. Neis bülletäänides on toodud ВИНИТИ-sse saabunud väljaannete vastavasisuliste publikatsioonide autorid ja pealkirjad. Nimetatud teabematerjali eeliseks referaataiakirjade ees on nende kiirem ilmumine. Ka bülletäänide rubrikatsioon on üksikasjalikum. Ilmumissagedus on 2 numbrit kuus, seega 24 numbrit aastas.

Bioloogidele pakub enim huvi seeria «Биология». Sellest seeriast on meie raamatukogu infoosakond tellinud 14 nimetust, näiteks «Общая микробиология», «Молекулярная биология. Молекулярная генетика» jt.

Piirdealade — biokeemia ja biofüüsikateadustöötajatele pakuvad erialast informatsiooni seeriad «Химия» ja «Автоматика и радиоэлектроника». Esimest seeria bülletääne on tellitud 20 ja teist 5 nimetust.

ВИНИТИ materjalidest saabuvad meie osakonda veel referaatkaardid (12 numbrit aastas), mis sisaldavad bibliokirje ja referaadi ajakirja artiklist, kogumikust või monograafiast. Referaadid kordavad küll referaataiakirjades avaldatud materjale, kuid et nad on kaartidel, siis on neist võimalik kartoteeki koostada. Referaatkaarte on osakonda tellitud 7 eri seeriat.

Referaatkaarte on kokku 23 temaatilist annet, näit. «Бактерийные препараты», «Иммунологические методы» jt.

«Üleliidulise teaduslik-tehnilise informatsioonikeskuse (ВНТИЦ) infomaterjalidest tulevad osakonda teaduslike uurimistööde registreerimisbülletäänid ja nende referaatide kogumikud. Need on perioodilised väljaanded, millest esimestes avaldatakse uurimisasutuste plaanilised uurimisteemad, teised tutvustavad lähemalt juba valmis teaduslikke uurimusi või tööde iseseisvaid etappe, samuti doktori- ja kandidaadidissertatsioone.

Infoosakond saab NSVL Riiklikust Raamatupalatist trükikaarte, mis osakonnas läbi vaadatakse, süstematiseeritakse ja millest koostatakse vastavalt valikteadistuse teemadele kartoteegid.

1979. aastast alates tulevad meie osakonda ka samas väljaantavad bioloogia-, geoloogia- ja geograafiateatmikud «Летопись журнальных статей» ja «Книжная летопись», mis ilmuvad kord kuus.

Geoloogidele pakuvad huvi ekspressinformatsiooni bülletäänid, ülevaated ja referaatide kogumikud.

Kiireimaks informeerimise vormiks on operatiivne signaalinformatsioon, kserokoopiad erialaajakirjade sisukordadest. Sisukordi saab tellida vastavate tellimiskataloogide alusel meie osakonnas.

Peale selle saab infoosakond ENSV TA teadusraamatukogu poolt valmistatavaid mikrofilme ajakirjast «Current Contents». Biologe-geograafe ja geoloogе huvitab selle seeria «Life Sciences».

Samast saadetakse infolehed, mis tutvustavad raamatukokku saabuvat väliskirjandust.

Osakond koostab väliskirjanduse ja -perioodika bülletääne ja saab komplekteerimisosakonna koostatud autoreferaatide nimekirju.

Ülalnimetatud infomaterjalidega saab tutvuda TRÜ TR infoosakonnas. Kateedritesse laenutatavat infomaterjali saadab osakond aga oma referentide vahendusel.

SIRJE MIKELSAAR,
vanemraamatukoguhoidja

Rahvastepall 1979

FILOLOOGIA II KURSUSE MEISTRIVÕISTLUSED

toimusid kolmapäeval, 12. detsembril Kingissepa tänava võimlas. Peale kinda heitnud «inglaste» oli kohal veel kolm «rahvast» — «eestlased», «prantslased» ja «sakslased» — ning žurnalistid. Vene filoloogid ei andnud vähese arvu tõttu (5 võistlejat) mõõtu välja ja sellepärast ei saanud nad võidu eest peetavas heitluses sõna sekka öelda, kuigi üks kohaletulnud neiu näitas väljakul, et nendegi seas ütlejaid on. Platsis olid ka Priit ja Hiie kohtunikuvilegа ning Signe pliiatsi ja paberiga.

Alustasid «eestlased» ja «sakslased». Kuigi võitlus oli vihane, elusid siiski mängu ei pandud. Mängiti punktide peale, 2 korda 5 minutit. Võitsid «sakslased» 20:10. Järgnenud mängus «eestlaste» ja žurnalistide vahel kaldus vaekauss kohe alguses «eestlaste» poole. Et kapten Einari käed kärmelt käisid, siis sinna see ka jäi. Lõpptulemus 26:6.

Kolmandas mängus said muutunud koosseisuga žurnalistid kokku «sakslastega». Žurnalistid võitlesid visalt. Kiiduväärt vaprust näitas Külli, kes pärast pallile julgelt näkku vaatamist siiski võitlustandrit maha ei jätnud. Esimene poolaeg žurnalistide kahjuks — 4:6. Kuigi vastastel jätkus inimlikkust, et haavatust mitte laipa teha, jätkus neil ka võidutahet — 14:6. Tasavägisem oli järgnenud «eestlaste» ja «inglaste» heitlus — poolajad 7:5 ja 15:12 «eestlaste» kasuks.

Žurnalistid olid vahepeal haavu ravinud ja tulid taas väljakule, sedakorda «inglaste» vastu. Pingeline esimene poolaeg lõppes viigiga — 8:8. Veel pingelisemal teisel poolajal läks žurnalistide kapteni Väinu ja Marika koostöö üha ladusamalt ja vaatamata «inglaste» tugevama poole Hillari jõulistele rammimistele ei jäänud tulemata ka võit — 19:12.

Järgnevast mängust meessoo esindajad osa ei võtnud ja õblukesed «inglannad» jäid «sakslannade» meelevalla alla — 9:25.

Pärast kuuendat mängu tulid väljakule «prantslased». Tasavägine ja väga vihane võitlus «eestlastega». Rohelises särgis «prantslanna» Liina klammerdus temperamentselt palli külge, pillamata maha ka raskelt saadud võitu — 7:6. Tanner jäi võitjatele, vastu tulid «sakslased». Küllap nakatas «prantslannade» temperament ka uusi vastaseid, sest üle piiri lennanud palli püüdes haaras üks tarmukas «sakslanna» kaasa ka pealtvaatajate pingil istunud neiu prillid. Aga sportlikule ülekaalule jäi temperament siiski alla — 14:3 «sakslaste» kasuks. Järgnenud mängus «inglaste» vastu said «prantslased» niisama vähe punkte kui eelmises mängus, aga et vastased said veelgi vähem, siis võideti 3:2.

Viimases mängus olid vastasteks žurnalistid, kes võtsid «prantslastelt» üle traditsioonilise kolm punkti. «Prantslased» ise oma traditsioonist enam suurt ei hoolinud ja ägeda pallilahingu tulemus oli 8:3 nende kasuks. Sellega oli pingeline võistluspäev lõppenud ja võitjaloorberid läksid «sakslastele», kes ei kaotanud ühtki mängu. Neljast võimalikust kolme võiduga «prantslased» tulid teisele, kahe võiduga «eestlased» kolmandale kohale. Ühe võiduga žurnalistid olid neljandad ja neile alla jäänud «inglastel» tuli sellega leppida.

13. detsembril toimus keemiahoone ringauditooriumis pidulik autasustamine. Hiie andis «ülivägevatele» «sakslastele», «väga vägevatele» «prantslastele» ja «vägevatele» «eestlastele» jõuhinnangu FIDELIS ET FORTIS diplomid, Signel olid materiaalsed stiimulid kõigile osavõtjaile. «Sakslased», «prantslased» ja «eestlased» said plastloomade õnnelikeks omanikeks, žurnalistidele ergutuseks ja «inglastele» lohutuseks oli karp vitamiine — et oleks aasta otsa krõbistamist ja et tuleval aastal rohkem jaksu jätkuks. Sest sellest osakondadevahelisest pallimängust on plaanis teha traditsioon.

REIN

uudis 0 sport o uudis

● Nädalavahetusel mängiti Tartus ära Eesti kõrgkoolide vahelise korvpalliturniiri viimased kohtumised. Naiste hulgas päris võidu TRÜ arstiteaduskond, kes oli parem nii TRÜ majandusteaduskonnast (2. koht) 68:16 kui TPI keemiateaduskonnast (3. koht) 63:51. Kuuendaks jäi ülikooli matemaatikateaduskond. Meeste võit läks TPI majandusteaduskonnale (2. tulnud EPA metsanduse ja maaparanduse teaduskonda võideti 96:90). Meie arstid olid neljandad, juuraüliõpilased kuuendad.

● Sillamäel käis Eesti meistrivõistlusi jätkamas ülikooli väravpallimeeskond. Võideti Tallinna Vineeri- ja Mööblikombinaati 31:25 ning «Noorust» 34:16, kaotati Tallinna Liha- ja Konservikombinaadile 33:34, viigistati Eesti tugevaima, Kirovi nim. kalurikolhoosiga 26:26. Pärast seitset kohtumist (Tartu turniir lõpetati täisedu, 3 võiduga) ollakse esikolmikus.

● Tugevamaid selgitasid üle-eelmisel nädalavahetusel üliõpilastest vabamaadlejad. Tallinnas toimunud võistlustel osalesid täiearvuliste võistkondadega TPI, TRÜ ja EPA. Nimetatud järjestuses võistlus ka lõpetati. Meie üliõpilastest saavutasid ENSV 1979. aasta kõrgkoolide vabamaadluse meistri nimetuse Raivo Laats (füüsika I k.), Ain Niineste (KKT IV k.) ja Jaan Kannes (KKT III k.).

● Detsembri alguses mängisid Moskvas sealsete kolleegidega korv- ja võrkpalli TRÜ õppejõud. Esimesel päeval mõlemad mängud kaotati (72:79 ja 0:3), teisel saadi revanš (80:48 ja 3:2).

TÕNU SIKKUT
PRIIT JÕGI

AJAKIRJU MIKROKAARTIDEL

Teadusraamatukogu lugemissaalis Toomel on võimalik tutvuda mitmete välismaa ajakirjadega mikrokaartidel. Miniprinti muudab loetavaks spetsiaalne lugemisaparaat. Seal on saabunud üksikud ajakirjade numbrid, tellitud on täielikud aastakäigud alates 1979. aastast. Millised ajakirjad on tellitud, saab teada perioodika lugemissaalis asuvast nimekirjast.

Siiani on mikrokaarte saabunud näiteks järgmistest ajakirjadest: «American Journal of Mathematics», «American Journal of Physiology», «Applied Physics Letters», «Biochemistry», «Journal of Molecular Biology», «Nature», «Review of Scientific Instruments», «Zeitschrift für Naturforschung» jt.

Enamik mikrokaartidel tellitud ajakirjade varasemaid aastakäike on raamatukogus originaalidena.

LEIDA ALVER,
pearaamatukoguhoidja

Uusi trükiseid

English in Pharmacy for 3-rd and 4-th Year Students. Compiled by Saima Peiker. Tartu 1979, 84 lk., 500 eks., 15 kop.

Exercises for Correspondence Students. Second Year. Part II. Compiled by H. Susi. Tartu 1979, 72 lk., 300 eks., 15 kop.

Koolimatemaatika VI. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja -õpetajatele. Tartu 1979, 56 lk., 400 eks., 10 kop.

Matemaatilise analüüsi praktikum I. Neljas, ümbertöötatud trükk. Tartu 1979, 250 lk., 750 eks., 50 kop.

Sisehaiguste diagnostika alused. III osa. Hingamiselundite haiguste diagnostika. Koostanud J. Riiv. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1979, 160 lk., 1000 eks., 30 kop.

J. Tehver, Ü. Hussar. Suuõõne ja hammaste histoloogia. Neljas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1979 66 lk., 1000 eks., 30 kop.

Üldmõõtmiste praktikumi tööjuhendid II. Koostanud E. Tamm. Tartu 1979, 102 lk., 500 eks., 20 kop.

Klubi üritused

Leningradi mnt. 25 kohvikus Laupäeval, 22. detsembril ja pühapäeval, 23. detsembril kl. 20 puhkeõhtu.
Reedel, 28. detsembril kl. 20 näärishow.
Leningradi mnt. 27 kohvikus Pühapäeval, 23. detsembril kl. 19 ühemeheõhtu Lembit Ulfsakiga.

NB! PUHKPILLIMÄNGIJAD!
Ootame teid klubisse teisipäeval, 25. detsembril kl. 19 seoses eeloleva peaprooviga.

NB!

NB! Selle aasta viimane leht ilmub reedel, 28. detsembril. Toimetus palub kõik selle lehe materjalid ära tuua hiljemalt esmaspäeva, 24. detsembri hommikuks, sest teisipäeval juba küljendame trükikojas lehte.

Uuel aastal ilmub meie ajalehe esimene number reedel, 11. jaanuaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» **Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4914. MB-06274.**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 Reedel, 28. detsembril 1979 XXXII aastakäik

AASTAKAJA PILT JA SÕNA

(vaata sedasama lehekülge ja loe 3. lehekülge)

TUJUKÜLLAST AASTAVAHETUST!

Dotsent Linda Eringson

Lõppeva aasta viimasel päeval tähistab oma teist juubelit NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent ajalookandidaat Linda Eringson. Omandanud ajalooalase erihariduse Leningradi ja Tartu ülikoolis, asus juubilar 1948. a. tööle meie suurkoolis. Esialgu töötas ta rektoraadis ning õppeosakonnas, 1950. aastal sai temast NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud, nii et meil on täielik alus ära märkida ühtaegu juubeliga ka Linda Eringsoni viljakat kolmekümneaastast tegevust ajaloolaste uue põlvkonna koolitamisel ja kasvatamisel, seda mitte üksnes õppejõuna vaid ka nõudliku prodekaanina ja kogenud kursusejuhendajana. Seda tööd on juubilar teinud märkimisväärselt suure õppekoormuse kõrvalt, mis paljudel aastatel on ületanud 1000 tunni piiri.

Dotsent Linda Eringson on pikema aja jooksul õpetanud NSV Liidu ajaloo XIX sajandi ja XX sajandi alguse põhikursust, pöörates erilist tähelepanu vabadusliikumise ja revolutsioonilise liikumise probleemidega seotud teemadele. Siit on välja kasvanud mitmeid sisukaid erikursusi, mis käsitlesid dekabriste, revolutsioonilisi narodnikuid kui ka sajandivahetuse revolutsioonilist tööliisliikumist. Nende ja teistegi teemade valdkonnast on juubilar juhendanud arvukalt kursuse- ja diplomitöid.

Juubilari teadusliku töö raskuspunkt on koondunud meie ülikooli ajaloo uurimisele XIX sajandi 2. poolel ja XX sajandi alguses. Sellest valdkonnast pärineb ka L. Eringsoni kandidaadiväitekiri, milles analüüsitakse Tartu ülikooli 1905.—1907. aastate revolutsiooni perioodil. Ka praegu on juubilaril käsil ulatuslikud osad meie ülikooli ajaloo tarvis.

Kommunist Linda Eringson on laialdaselt tuntud ühiskondliku töö aktivistina, kes ei hoia kokku jõudu ja energiat talle usaldatud ülesannete lahendamisel. Korduvalt on teda valitud nii ajaloo-keeleteaduskonna kui ajalooteaduskonna parteiorganisatsiooni etteotsa. Ta on olnud linnanõukogu saadik, juhtides seal alalist hariduskomisjoni, tegutseb praegugi rahvakohtu kaasistujana, pidanud sadu loenguid ühingu «Teadus» lektorina, juhtinud arvukaid ekskursioone nii Tartu linnas kui meie ülikoolis, olnud lektor õpetajate suvekursustel, asendamatu aktivist valimiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel jne. jne. Kõige selle eest on juubilar pälvinud korduvalt tunnustust ning kiitust nii kõrgemalseisvate organite kui ülikooli juhtkonna poolt.

Ajalooteaduskonna kollektiiv õnnitleb südamest dotsent Linda Eringsoni tema tähtpäeva puhul ja soovib raugematut jõudu edasiseks kõigil tööaladel meie ülikooli, teaduskonna ja ajaloo-osakonna hüvanguks.

Kolleegid ajaloo-osakonnast

Dotsent Viiu Sillastu

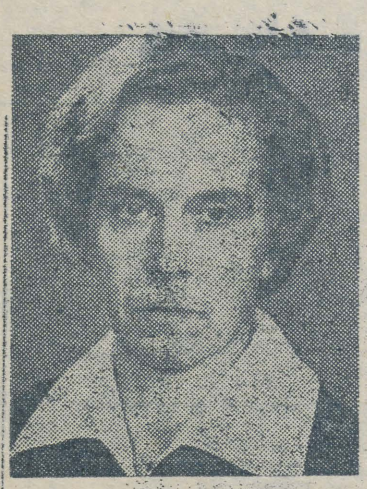

Arstiteaduskonna patoanatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri dotsent Viiu Sillastu on põline tartlane. Sündinud 28. detsembril 1929, õppinud kohalikus 2. keskkoolis, lõpetanud arstiteaduskonna kiitusega, töötanud patoanatoomia kateedri assistendi ja dotsendina. Kandidaadiväitekirja kaitses 1960. Teadusliikme publikatsioone on poolsada. Need käsitlevad enamasti regeneratsiooniga seotud küsimusi eksperimentaalsel materjalil.

Dots. V. Sillastu on õpetanud patoanatoomiat paljudele üliõpilastele, siinhulgas viimase kümmekonna aasta jooksul järjepidevalt tulevastele pediaatritele. Väljapaistvalt headе tulemustega juhendab ta üliõpilaste teadustöid ja tegeleb initsiatiivikalt õppemetoodiliste küsimustega. Kuulub ENSV Tervishoiuministeeriumi meditsiiniterminoloogiakomisjoni, jätkates oma isa prof. A. Valdese sellesuunalist tööd. Ühtlasi on tänane juubilar Tartu Patoanatoomia Seltsi sekretär ning kuulub ka samanimelise vabariikliku seltsi juhatusse.

Ühe oma tütre kaudu on Viiu Sillastu juba saavutanud õnneliku vanaema seisundi.

Hindame dots. V. Sillastut kui kultuurset, erialal tugevat ja distsiplineeritud kolleegi. Tal on kadestusväärne oskus igasugustel puhkudel, olgu tegemist erialaste või üldinimlikkude küsimustega, jääda olukorra kõrgusele või tõusta üle selle.

Soovime parimat jätkuvateks aastateks.

Kaastöötajate nimel

UNO PODAR

*

Küsimatagi võib teada Viiu Sillastu vastust: «Kõige suuremat rahuldust viimase aja töös tunnen meditsiinisõnaraamatu valmimisest.» Tänaseks on ammu oodatud raamat jõudnud meie kodulinna trükikotta. Väga asjatundlikult toimetas seda prof. Paul Alvre, kelleta Valdese ja Veski suurteos ehk veel praegugi käsikirjas seisaks.

Ja edasi? V. S.: «Jätkame uute mõistete vaatlust. Neid tuleb järjest juurde.» Selle kuu esimesel päeval, Albert Valdese 95. sünniaastapäeval, sai meditsiiniterminoloogiakomisjon kaheaastaseks, pidades oma kümnenda koosoleku. Nendest võtab komisjoni liikmena osa ka Viiu vend, Eesti NSV peapatoloog Vello Valdes.

Jätku keelenärvilel

HELJU VALS

Jüri Ristkok

sai 26. detsembril kuuekümneseks. Teenekas loodusteadlane ja staažikas pedagoog, ihtüoloog ja hüdrobioloog Jüri Ristkok astus pärast Nõukogude armeest demobiliseerumist 1946. aastal Tartu ülikooli bioloogiaosakonda. Professor H. Riikoja juhendamisel pühendus ta kalateaduse saladustesse. Juba IV kursusel valmis auhinnatöö Emajõe kalanduse kohta ja 1951. aastal diplomitöö samal teemal. 1955. aastal kaitses Jüri Ristkok kandidaadiväitekirja, mis käsitleb kalade noorjärkude kasvu ja mis avaldati monograafiana. Pärast aspirantuuri lõpetamist 1954. aastal asus ta tööle zooloogiakateedri õppejõuna.

Kahekümne viie aastase pedagoogitöö jooksul on Jüri Ristkok lugenud 18 aastat selgrootute zooloogiat esimese kursuse bioloogidele, 13 aastat üldbioloogiat arstiteaduskonna üliõpilastele ja mitmeid ihtüoloogilisi ning hüdrobioloogilisi erikursusi.

Eesti kalamajanduse spetsialistide ettevalmistamiseks on tal tulnud juhendada arvukaid kursusetöid, 43 diplomitööd ja 2 kandidaadiväitekirja. See töö on eriti intensiivistunud viimasel aastakümnel seoses erialaste õpperühmade (sanitaarhüdrobioloogia, kalakasvatajad, ihtüoloogid) väljaõpetamisega.

Juubilari sulest on ilmunud «Selgrootute loomade süsteem» ja käsikirjas «Eriihtüoloogia» konspekt. Peale selle üle poolesaja artikli. Jüri Ristkoki algatusel loodi originaalne uurimissuund — ihtüofenoloogia. 1951. aastaks haaras vaatlejate võrk kogu Eesti territooriumi. Vaatlejate arv kasvas 81 inimeseni. Vaatluste tulemused on kuni 1970. aastani avaldatud viies brošüüris kogumahuga 540 lehekülge. Juubilari teaduslikku tegevust iseloomustab teemade avarus ja majanduslik suunitlus. Peale kalade morfoloogia ja bioloogia on ta pööranud tähelepanu ka nende toidubaasi, eriti põhjaloomastiku uurimisele, kalakaitseseaduste väljatöötamisele, kalade eestikeelsete nimetuste korrastamisele ja kalavarude taastumist takistavate tegurite analüüsile.

Rohkesti aega ja vaeva on nõudnud ka organisaatoritegevus. 1956. aastast alates on Jüri Ristkok olnud Eesti Loodusuurijate Seltsi järvekomisjoni ja fenoloogiakomisjoni esimees. Sellele lisanduvad rahvakontrolli ja parteitöö juhtimine teaduskonnas, osavõtt mitmesugustest komisjonidest ja nõukogudest. Jüri Ristkokki on autasustatud viie medaliga.

Südamlikud õnnitlused juubilarile. Kolleegide ja õpilaste nimel

HANS REMM

Heigo Miidla

29. detsembril saab 60-aastaseks taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja, esimene ENSV taimefüsioloogia professor ja ka bioloogia-geograafiateaduskonna esimene dekaan Heigo Miidla. Juubilari sünnikohaks on Kloostri vald Harjumaal, seal käis ta ka algkoolis. Arvatavasti sellest koolist ongi pärit huvi bioloogia vastu, sest hoolimata Nõmme humanitaargümnaasiumi lõpetamisest (1940) viis edasine haridustee ülikooli põllumajandusteaduskonda.

Esimene töökoht, mida Heigo Miidla senini sooja sõnaga meenutab, oli ENSV TA Polli katsebaasi puuviljanduse sektor (1946). Edasine teaduslik töö jätkus õppejõuna TRÜ-s ning oli seotud mitmeaastaste viljapuude ja -põõsaste aklimatiseerumise füsioloogia uurimisega. Kandidaadidissertatsiooni kaitses Heigo Miidla 1959. aastal.

1960. aastast on Heigo Miidla uurimisvaldkond olnud fenoolsete ühendite metabolism ja funktsioonid kõrgemates taimedes. Kõigepealt tuli välja töötada metoodika fenoolkarboksüülhapete sisalduse ning puidu lignifikatsiooniastme määramiseks. Tänaseni on seda originaalset meetodit kateedris omandamas käinud üle paarikümne teiste liiduvabariikide teadustöötaja. Doktoriväitekirja «Õunapuuvõrsete fenoolsed ühendid ja lignifikatsioon seoses mineraalse toitumise ja veerežiimiga» kaitses juubilar 1970. aastal Kiievi ülikoolis. Ka praegu jätkub Heigo Miidla teaduslik töö samas valdkonnas uurimisprobleemi «Sekundaarainevahetuse füsioloogia ja biokeemia taimedes» juhendajana, kuid fenoolsetele ühenditele on lisandunud muud taimede kasvu ja arengut reguleerivad ühendid (auksiinid, tsütokiniinid ja giberelliinid) ning omakorda nende sisaldust reguleerivad ensüümid.

Märkimata ei saa jätta H. Miidla kirjutatud arvukaid taimefüsioloogiaalaseid populaarteaduslikke kirjutisi. Viimane selline — jällegi juubilari meelisalalt taimekasvust — ilmus alles sel kuul «Eesti Looduses».

Teaduse kõrval on Heigo Miidla palju aega ja jõudu pühendanud pedagoogitööle. Ta on lugenud üliõpilastele taimefüsioloogia ja taimekasvatuse üldkursusi, eriainetest aga taimede ökofüsioloogiat, kasvu ja arengu füsioloogiat, taimede külmakindlust ning taimede mineraalset toitumist, juhendanud praktikume, kursuse- ja diplomitööde koostamist ning ka ühe aspirandi väitekirja. Valmimisjärku on jõudnud taimefüsioloogia õpiku käsikiri.

Juubilari õlgadel lasub hulk teadus- ja pedagoogitööga seotud ühiskondlikke ameteid: vabariikliku taimefüsioloogia ja -biokeemia probleemnõukogu liige, bioloogia-geograafiateaduskonna väitekirjade kaitsmise nõukogu liige, bioloogiaosakonna filosoofilise seminari juhataja, ajakirja «Биохимия и физиология культурных растений» retsensent ja palju muudki. Igatahes näitas möödunud kuul teaduskonna nõukogus esitatud kokkuvõte, et H. Miidla on oma seitsme ühiskondliku ametiga teaduskonna vanade ja noorte töötajate seas esikohal.

Juubilari õnnitlevad tema õpilased, kolleegid taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedrist ning soovivad jõudu edaspidiseks tulemusrikkaks tööks teadusevallas ja jätkuvat indu noorte taimefüsioloogide koolitamisel.

Mõtteline intervjuu Heino Siiguriga

Ära pane pahaks kallis kolleeg, et ma seekord natuke omavolitsen. Oleme veerand sajandi vältel tallanud ühist rada, 1957. aastast peale teeme seda päris külg külje kõrval. Arvan Sind tundvat nii võrd, kui võrd üks keeruline natuur teistele üldse avatav on. Tean, et juubelijuttu Sa ei talu ning asjakohast intervjuud ka ei annaks. Seepärast luba, et kostan Sinu eest.

Kes Sa oled? 1954. aastal anti Sulle juristi diplom, 1961. aastal õiguskandidaadi kraad, 1966. aastal dotsendi kutse rahanduse ja krediidi erialal. Oled oma mees juristide ja majandusteadlaste hulgas, üks vähestest, kelle arvamusel on tõsine kaal mõlemal pool. Kas see kasulik kahestumine ei ole mitte alguse saanud ühest meie ühisest eelkäijast — akadeemik J. Vaabelist. Sinule on ta edastanud kauaaegse õpetaja ja nõuandja dots. J. Mälli kaudu.

Mis veetles Sind taotlema juristi elukutset? Kas see, et nimetatud elukutse on üks vanemaid ja auväärsemaid? Teades Sinu vastunäidustatust igasuguste «kõlinate» suhtes, olen arvamusel, et seda põhjustas Sinule omane suur kohusetunne ja sisemine püüdlus õigluse poole. Kui kõik maailma asjad oleksid Sinu teha, siis õiguskorra rikkujatel meie maamunal küll asu ei oleks. Kas mitte see pole määranud mõneti ka Sinu peamist töösuunda — tegelemist tööõiguslike, eriti töötasustamise probleemidega. On ju sellel suunal tõhus mõju õigusrikkumiste ennetamisele, siin põimuvad omavahel tihedasti läbi õigus ja majandus.

Ma teeksin suure vea, kui Sinu kutsevaliku motiivide hulgas unustaksin ära oskuse sõnu seada, olgu siis suuliselt või paberil. Mõlemaks pakub praegune amet Sulle suurepäraseid võimalusi, mida Sa ka edukalt kasutad. «Pärisjuristide» perele on Sinu näol aga kaduma läinud võimekas advokaat.

Mida Sa oled korda saatnud? Töö kiidab tegijat. Sinu tööd ja tegemised on kõik toimunud meie vanas *alma mater*'is. Oled olnud üliõpilane, vanemlaborant, vanemõpetaja kolmes erinevas kateedris, lühikest aega isegi õppeosakonna ülem, oled meie rahanduse ja krediidi kateedri asutajaliige ja dotsent. Võõrad pole Sulle ka kateedri juhatamine ja prodekaani amet. Õpetatavate ainete loetelu ulatub kümneni. Teaduslikke töid on peaaegu kaks korda rohkem kui eluaastaid, nende hulgas kümmekond tõsist monograafiat.

Sellele loetelule tuleks lisada arvukad tööõigusealased konsultatsioonid ja loengud praktikas ning veel marksismi-leninismi ülikoolis, sisukas töö kursusejuhendajana, ENSV töökoodeksi koostajana, mitmete nõukogude ja komisjonide liikmena TRÜ-s ja väljaspool seda. Nagu näeme, ei taha loetelu lõppeda. Kuid sellele tuleb kindlasti lisada, et kõikjal oled Sa asja juures südame ja mõistusega.

Siit koorubki uus küsimus, kuidas Sa kõike seda jõuad? Mida teed vabal ajal? Viimasele küsimusele võin kindlalt vastata, et vabal ajal teed Sa valdavalt igapäevast tööd. Kuulud nende hulka, kes algul andis sõrme ja pärast iseenda. Tean omast käest, et kerge see ei ole. Jõudu annab Sulle kuulumine USV (loe: Uno Sahva võimlemisrühm) kauaaegsete tegevliikmete perre.

Jõudu ja edu edaspidiseks soovib Sulle kõigi kolleegide nimel

RAIMUND HAGELBERG

NB! See mõtteline intervjuu **sai** teoks sellepärast, et dotsent Heino Siigur saab 2. jaanuaril viiekümneseks.

AASTAKAJA SÕNA

Missuguse hinnangu annate lõppevale aastale, mida tõi see aasta Teile isiklikult?

Toimetus pöördus aasta lõpu eel nende küsimustega rektori, parteisekretäri, komsomolisekretäri, ühe dekaani, teadussekretäri, aspirantuuriosakonna juhataja, interklubi presidendi ja ühe diplomandi poole.

*

Prof. Arnold Koop, ülikooli rektor: on kombeks, et kui aasta hakkab lõpule jõudma, heidame pilgu tagasi ja vaatame, mis aasta jooksul on toimunud. Sündmusi ülikooli elus on olnud palju ja kogu meie kollektiivi töö on olnud tulemusrikas.

Möödunud õppeaasta mõlemad sessioonid olid head, kogu ülikooli ajaloo jooksul olid need näitajad kõige paremad. See on hea tunnus. Seejuures on nihked nii kvalitatiivset kui kvantitatiivset laadi. Kõik õppeprotsessi kvaliteeti iseloomustavad näitajad (ainult viitele, neljadele ja viitele õppijad jne.) kõnelevad sellest, et tubli tööga on saavutatud edu kõikides lõikudes. Teiseks küljeks on üliõpilasteadus, mis näitab samuti kvaliteeti. Üleliidulises konkurentsis ei ole me saanud veel kunagi varem 6 medalit ja 3 diplomit. See on erakordselt tubli saavutus ülikoolile ja iseloomulik, sest meie suurkooli üks peamisi tunnuseid on teadusliku potentsiaali kasv üldse ja üliõpilaste osalemine teaduslikus uurimistöös.

Oppejõudude ja teaduslike asutuste tõid iseloomustab ka see, et on laienenud teaduslike asutuste võrk, on sündinud uus teadusliku uurimise instituut — üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. Laboratooriumides on loodud uusi uurimisgruppe, mis on vastuseks NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu määrusele, mille alusel meid juhtivaks kõrgkooliks tunnistati.

Tänavu on ka ehitustegevus edenenud. Tõsi küll, see võiks olla kiirem, kui on olnud, eriti teadusraamatukogu ehitusel.

See aasta on olnud ka ülikooli juubeli ettevalmistamise esimene aasta. Vastavad ülikoolisisesed komisjonid on juba tööd alustanud.

Sisurikas lõppev aasta on loonud eeldused järgmise aasta tulemusrikkaks tööks. Seda on teinud nii õppejõudude ja teenistujate kollektiiv kui ka üliõpilased. Niipalju otseselt ülikooliga seotud probleemidest.

Kõrvuti ülikooli juhtimisega on mul tulnud osaleda teaduslikus uurimistöös ja täita ühiskondlikke ülesandeid, eelkõige NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuna kolmandat aastat järjest. Olen alatise plaani- ja eelarvekomisjoni sekretär. Sügisel istungjärgu eel võtsin osa peaaegu terve kuu kestnud rahvamajanduse ja sotsiaalse arengu ajutise, ettevalmistuskomisjoni tööst Moskvas. Saadikuna tuleb mul kohtuda valijatega, vastata nende küsimustele suuliselt ja kirjalikult, lahendada nende muresid, osaleda kohalike nõukogude istungjärkudel. Ühiskondlikku tööd on rohkesti, olen veel EKP Keskkomitee büroo liige, KKEH Ministeeriumi kolleegiumi liige ja Vabariikliku Rektorite Nõukogu esimees. Selles ühiskondlikus töös oleme püüdnud lahendada kõrgkoole puudutavaid probleeme. Tööd jätkub, püüan kõigega toime tulla.

Tänan kogu ülikooliperet tehtud tubli töö eest ja soovin järgmiseks aastaks edu ja kordaminekuid õppejõududele, teenistujatele ja üliõpilastele.

Head uut aastat!

*

Dots. Advig Kiris, parteikomitee sekretär: lahkuv aasta on ülikooli parteiorganisatsioonis möödunud ideoloogiatöö osatähtsuse suurenemise tähe all. Sellele on suuna andnud NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Otsuse täitmisel on ka meie ülikoolis sellealane tegevus muutunud märgatavalt süsteemikindlamaks, kõikihõlmavaks ja tulemusrikkamaks.

Rõõmustab ka sel aastal jätkunud õppeedukuse tõusutendents. Usun, et selles peegeldub ühelt poolt õppija, tudengi tõsisem suhtumine oma töösse, teiselt poolt aga ka õppejõu tegevus, õpetamisprotsessi täiustumine. Sellest aspektist on eriti hea tõdeda, et enam kui pooled meie üliõpilastest õpivad kas ainult väga headele või väga headele ja headele hinnetele. See viitab meie õppetöö kõrgele kvaliteedile, samuti nagu seegi, et ainult rahuldavale hindele sooritab oma eksamid üksnes 1% üliõpilastest.

Meie üliõpilased pole olnud tublid mitte ainult õppimises. Üleliidulistelt üliõpilastööde konkurssidelt saadud 6 medalit kiidavad ise ilmekalt meie üliõpilasteadureid ja nende juhendajaid. Enam kui 1000 üliõpilast töötas suvel EUE-s ja TRÜ suvemalevas. Olulise panuse andsid üliõpilased ja õppejõud ka sügisesel saagikoristusel. Ja kui aasta viimastel päevadel valmivad uue teadusraamatukogu hoidlad, mis tähistab kogu hoone järkjärgulise valmimise algust, siis võivad selle üle uhkust tunda mitte ainult pärisehitajad, vaid ka need üliõpilased ja teenistujad-õppejõud, kes selle aasta jooksul on raamatukogu ehitusel töötanud ligi 5000 tööpäeva.

Meie kollektiivi 1978. aasta tulemusi hinnati rändpunalipuga ja esimese rahalise preemiaga üleliidulises sotsialistlikus võistluses. Tahaks, et 1979. aasta kokkuvõtted oleksid meie kollektiivile niisama edukad.

*

Madis Kallion, ülikooli komsomolikomitee sekretär: ja saabki läbi see järjekordne aastaring — lasteaasta. Nende 365 päeva sees oli ebatavaliselt kordumatuid, kuid ka ükskuiseid argipäevi. Sügise tegemised, toimetamised on kõige värskemalt meeles. Juubelikonverents röövis palju aja- ja närvikulu, kuid nagu näitas edaspidine, polnud vaev asjatu. Üliõpilaspäevadele elu sissepuhumine tõestas üle hulga aastate, et vabariigi üliõpilaskonna ärksam osa on siiski Tartus. Uued noored mehed tulid oma ideedega ja viisid need ka ellu.

Oli rahvusvaheline lasteaasta, meie lastele kindlasti väga tore aasta. Kuid muret hakkab tegema see, et eriti just nooremate kursuste tudengite arusaamad elust pole veel mitte täiskasvanud inimestele omased. Õige pole siin läheneda printsiibil «kui meie noored olime . . .» Kõik need nähtused on ju tingitud meid ümbritsevast elust enesest ja tuleb leida üles see õige niidiots, mida probleemidekerast harutama hakata. Pole ju tähtis niipalju see, kas mingit probleemi lahendada õigesti või valesti, vaid see, et lahendada üldse õiget probleemi.

Isiklikult oli see *alma mater*'i lõpetamise aasta ja noore spetsialisti esimene tööaasta. Küll tahaks tagasi tudengiaastaid, sest tööinimese elu on kaugel sellest romantikast ja muretusest.

Uuelt aastalt loodaks palju lund, kuid mitte selliseid pakasepügalaid nagu mullu. Ja kõigile tahaks soovida, et uus aasta — olümpia-aasta oleks tõesti uus, millegagi erinev lõppevast. Rohkem kui viiele tuhandele tarkuse taganõutajale aga head põrumist sessil!

*

Dots. Vainer Krinal, majandusteaduskonna dekaan: majandusteaduskonnale oli lõppev aasta töö, rõõmude ja murederohke. Mured on seotud eelkõige õppedistsipliini ja -edukusega. Ikka pole me suutnud veel kõigile üllõpilastele selgeks teha, et nad ei õpi õppejõudude tarvis. Rõõmu tegid aga nende üliõpilaste eksamivastused, kes polnud piirdunud ainult loenguil või seminaridel kuulduga, vaid olid iseseisvalt raamatukogudest lisa nõutanud.

Rõõmustav on kõrgkoolidele ikka enam osutatud tähelepanu, mis väljendub eelkõige määruses «Kõrgkooli edasiarendamisest ja spetsialistide ettevalmistuse kvaliteedi tõstmisest». Majandusteadlastele ja majandusteaduskonnale lisandub veel teinegi määrus, nimelt «Planeerimise parandamisest ning majandusmehhanismi mõju tugevdamisest tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõstmisele» (12. juulist 1979). Viimane ei nõua meilt ainult töö parandamist teaduskonnasiseselt, vaid küllalt suurt panust ka väljapoole, oma eriala teadmiste levitamist töötajate hulgas. Sama nõuab meilt ka otsus ideoloogiatöö parandamiseks.

Rõõmu teeb aktiivsuse tõus teaduses. Koos ülikooli poliitilise ökonoomia kateedriga korraldasime mais üleliidulise konverentsi teaduslik-tehnilise progressi majanduslike stiimulite kohta. See õnnestus, meie õppejõududel tekkis ka palju uusi sidemeid. Hästi võeti osa ka teiste korraldatud konverentsidest. Rahanduse ja krediidi modelleerimisel oleme meie praegu pioneerid kogu Liidu ulatuses. Samast valdkonnast tuli rõõmusõnum ka ÜTÜ kaudu: meie lõpetaja Viktor Arhipov sai üleliidulise medali töö eest «Koondise finantside automatiseeritud juhtimine (koondise «Talleks» näidetel)». Tööd juhendas rahanduse ja krediidi kateedri dotsent Arno Susi. See on rahanduse ja krediidi eriala lõpetajatel juba teine medal (esimese sai Kersti Kanepi 1976. aastal). Teadusliku tööga on haaratud ka teiste erialade üliõpilased.

Isiklikus elus oli 1979. aasta samuti mainimist väärt: nimelt tehti mind teist korda vanaisaks ja mulle on antud kindel lubadus, et mind võetakse vastu 50-aastaste poiste klubisse. Ka need tingimused on nüüd täidetud.

Uueks aastaks kolleegidele ja üliõpilastele palju töö- ning leidmisrõõmu!

*

Irene Maaroos, ülikooli teadussekretär: TRÜ erialanõukogudes kaitsti sel aastal 35 väitekirja, neist 6 oli ülikooli inimestelt. Esimesena kaitses aasta algul Keele ja Kirjanduse Instituudi vanemteadur Arvo Laanest doktoriväitekirja «Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia» (oponendid olid filoloogiadoktor P. Alvre meilt, Z. Dubrovina Leningradist ja G. Kert Petrozavodskist). Filoloogiadoktori kraad kinnitati juba 14. septembril.

Tänavused viimased kaitsjad olid ülikoolist: arstiteaduskonna sisehaiguste erialanõukogus kaitses teaduskonnasisehaiguste kateedri mittestatsionaarne aspirant Ulvi Valdja oma kandidaaditöö «Kroonilise gastriidi sagedus ja iseärasused maovähi- ja kroonilise gastriidi haigete veresugulastel (töö valmis meditsiinidoktor prof. V. Salupere juhendamisel) ja füüsika-keemiateaduskonna optika erialanõukogus teoreetilise füüsika kateedri vanemõpetaja Lembit Sossi dissertatsiooni «Interferentskilede sünteesi uus teooria» (juhendas füüsika-matemaatikadoktor prof. Paul Kard). L. Sossi kandidaaditöö tulemused ei ole praktikasse rakendatavad mitte ainult Nõukogude Liidus, vaid on pälvinud tähelepanu ka USA-s. Kolme viimase kaitsja hulgas oli ka Vilniuse Pedagoogilise Instituudi vanemõpetaja A. Kiveris.

Lõpuks nimetaksin ülikooli kõik tänavuaastased väitekirjade kaitsjad. Doktoriväitekirja kaitsesid Lembit Pung (Tartus) ja Koit Ester (Moskvas), kandidaadiväitekirja Tõnu Kollo, Kalle Kaarli, Uno Kaljulaid, Peep Miidla, Toivo Leiger, Inda Rajasalu, Leili Mõldre, Talis Bachmann, Igor Gräzin, Alar Läänelaid, Tõnis Matsin, Toivo Jürimäe, Enn Hansberg, Sulev Ulp, Jaan Eha, Andres Metspalu, Aurelie All, Mart Ustav, Ülle Planken ning juba eespool mainitud Lembit Sossi.

Soovin kõigile järgmistele väitekirjade esitanuile edukat kaitsmist ning peatset kraadi kinnitamist.

*

Salme Laar, aspirantuuriosakonna juhataja: aspirantuur hakkab «noorenema» (11 tänavust lõpetajat astus aspirantuuri, mullu oli neid 5). Hea meel on selle üle, et kõik nad olid väga hea õppeedukusega, osalesid edukalt ÜTÜ töös ja neil on juba teadusliku töö pagas. Nimetaksin nendest Eero Vasarat, Lembit Rägo, Peeter Teeäärt ja Virginjus Brilist arstiteaduskonnast. Jüri Põldu ja Jaan Ginterit õigusteaduskonnast, Urmas Petersoni bioloogia-geograafiateaduskonnast, Ülle Toomet ajalooteaduskonnast jt.

Eriti tahaksin kiita Eero Vasarat — üliõpilasena jõudis ta kirjutada 8 võistlustööd ja hulga teaduslikke artikleid. Kõrvuti riigieksamitega õppis ta viimasel ülikooliaastal ka aspirantuurieksameiks ning sügisel tegigi edukalt kõik kolm kandidaadieksamit (seda on tehtud haruharva). Kommunistina osales ta ka aktiivselt ühiskonnatöös, kasvatab pisipoega. Ei teki kahtlustki, väitekiri kaitstakse tähtajaks.

Rõõmustas seegi, et enamik kateedreid suure tähelepanu ja hoolega suhtub teadlaskaadri ja tulevaste õppejõudude ettevalmistamisse, et neil on olemas aspirandikandidaatide reserv. Tavaliselt ei jäeta planeeritud aspirantuurikohti täitmata ega tehta seda aasta lõpul ülepeakaela.

Kuid sel aastal ei tulnud peaaegu pooled aspirantuuri lõpetajatest oma ülesannetega toime. Osa väitekirju on tähtajaks esitamata. Veel kevadel olid need aspirandid ja teaduslikud juhendajad täis optimismi ja lubadusi. Aga ometi ei jõutud tööd valmis.

Järelikult ei jätku osal aspirantidest ja kateedritest pidevalt seda täit vastutustunnet ega teadmist, et iga aspirant peab oma ülesandega toime tulema, et juba enne aspirantuuri astumist peavad sihid selged olema.

Minu suurim uusaasta soov on, et eranditult kõik aspirandid töötaksid ainult hästi, et kõik vanemad kolleegid, juhendajad, kogu kateedri kollektiiv neid senisest paremini abistaksid, julgustaksid, õpetaksid, et kõik aspirandid tunneksid piiritut kohusetunnet ja vastutust oma töö eest, et neil kõigil oleks hea tervis ja väga palju isiklikku õnne ja loomerõõmu.

*

Airi Põder, arstiteaduskonna VI k. üliõpilane, interklubi president: tänavu sai interklubi 10-aastaseks, aga kui juurde arvata aeg meie eelkäija, rahvaste sõpruse ringi asutamisest 1960. aastal, siis võime tähistada ka poole suuremat juubelit. Seda teemegi tuleva aasta märtsikuus mitmete üritustega.

Sellel kooliaastal tegutseb interklubi põlvkondade järjepidevuse säilitamise nimel, sest kevadel lahkub ülikoolist meie liikmete põhituumik (vanem generatsioon), kes on siin tegutsenud juba 4—5 aastat. Asemele peab astuma uus vahetus. Nii töötamegi praegu kahe generatsiooniga. Nooremale, n.-ö. rebaste koosseisule oleme korraldanud üht-teist, nagu õhtu komsomolisekretäri Madis Kallioni Sri Lanka reisi muljetega või ühisüritus koos orientalistikaringiga Kagu-Aasia teemadel.

Tore oli tänavu kevadel maikuus 15-päevane reis Bakuusse, Tbilisi, Jerevani, kus kohtusime oma ammuste sõpradega. Sügisel käisid meie nooremad TPI interklubi aastapäevaüritustel, TPedI-s on tulemas ühine nääripidu. Lõppeva aasta tippüritusi oli rahvaste sõpruse päevade raames interklubi korraldatud külalisdelegatsioonide vastuvõtt vanas kohvikus. Niipalju siis möödunust. Uuel aastal ootavad meid aga juubeliüritused, kus loodame kohtuda endiste aktiivsete liikmetega ja presidentidega ning sõpruskõrgkoolide esindajatega, varakevadel tahame hakkama saada ka seminarlaagriga.

*

Oleg Kostandi, vene filoloogia V k.: vana-aasta viib paratamatult midagi ära, uus toob midagi asemele. Minult võtab ta ära viimase loengu ülikoolis (see oli neljapäeval), vähendab tudengitunnet. Uus toob ennekõike diplomitöö, viis aastat kestnud õpingute lõppemise, uusi sõpru ja tuttavaid, uusi kontakte.

Viienda kursuse tudeng suhtub kahtlemata praktikasse täiskasvanulikumalt kui temast nooremad. Ei osanud varem aimatagi kõiki ettetulevaid raskusi, kasvõi sedagi, et mitte kõigi üheteistkümnenda klassi õpilastega ei saa suhelda kui täiskasvanud inimestega.

Sel aastal puutusin esimest korda lähemalt kokku ajakirjandusega, õigemini ajalehe tegemisega. Oleme nüüd kokku pannud juba kaks venekeelse ajalehe numbrit. Tahaksin, et ajalehega ei oleks seotud ainult kitsas inimeste ring, vaid et selle koostamisest võtaks rohkem vene osakondade üliõpilasi osa. Leht peab muutuma probleemikaks, niisuguseks, mis tõesti aitaks üliõpilast.

Esmaspäev on 31. detsember

* * * *

Üliõpilane — see kõlab uhkelt! Meil ei ole kollektiivosustunnet! Meie ei austa kedagi! Mina austan ennast. Meie oleme intelligendid! Meie oskame imehästi teile käkke keerata. Meil on geniaalsed mõtted! Meie õpime Tartu Riiklikus Ülikoolis! Meie ei kavatsegi kedagi ära kuulata! Teil pole meile midagi öelda. Meie sülitame! Meie loome endale uue maailma ja uued jumalad! . . . aga kuidas seda tehakse?

Mine sinna, mille sa veel oled endale alles jätnud, ainukese — mine koju. Kui ehk sedagi sa pole ennatlikult varemeteks tallanud? Ja ikka — mustavate metsade keskel, tänavate asfalditolmus, ikka oodatakse igaüht meist. Ootab ema. Sa pole kuude kaupa kirjutanud. Ootab uks, mis sind alati rõõmudes ja muredes vastu võtab. Ja oledki seal. Ja sul pole midagi rääkida. Silmanurgas pisar. «Sa oled nii suureks kasvanud.» Uhmad midagi vastuseks. Kuusel kustumas küünlad. Näärivana ei ole tellitud. «Me arvasime, et sa ei tule — teil seal Tartuski tegemist.» Ometigi tulid. Ta peas on halli. Sa oleksid nagu kodus.

Ja taastärganud mõtteis meenub sulle, et Jaani juures pidi õhtul üks vägev uusaastalabrunn tulema. Ja lähed: «Eks ma hommikul tule.»

Ikka müürime, ikka tallame, müürime kinni koduuksed. Paneme kuhugi tule räästasse. Aastate möödudes nutame sõestunud palkide keskel. Küünlad kuusel on ammu kustunud.

REIN SIKK

* * * *

Kui vana aasta viimase lehe lahti lööd, otsid selles ikka midagi erilist, mis loob aastavahetusetunnet, paneb hetkeks mõtisklema, aitab tunnetada seda «jõnksu», kui üks aastaring täis saab ja teine peale hakkab. Kui seda «midagi hingele» lehes ei ole, siis oled nagu pettunud. Kuigi lehetegijal oli võib-olla musttuhat muud asja teha ja musttuhat muud asja lehte panna, nii et sinu hingekese jaoks lihtsalt aega ei jäänud . . . Su endagi elu on ju nagu Browni liikumine, mille põhimõtted sulle füüsikaõpetaja juba seitsmendas klassis ära seletas: kaootiline liikumine, mis on tingitud keskkonna molekulide mõjust Browni osakestele. Ilus oleks, kui see oleks üksnes pealtnäha Browni liikumine, kui mõtlevatel Browni osakestel oleks kusagil siiski üks punkt, kuhu nad kõigi füüsikaseaduste vastaselt ja vaatamata näiliselt kaootilisele liikumisele ikkagi välja jõuavad. Umbes nii nagu porgandiseemnest kasvab ikka porgand, mingu selleks aega palju tahes ja tehku ta läbi mis tahes metamorfoose. Ning kasvõi kordki aastas, näiteks uusaastaööl, võiks vähemalt endagi jaoks Browni liikumise hoopis seisma panna. Et mõelda sellele punktile, kuhu sa keskkonna mõistmatute molekulide mõjust hoolimata välja pead jõudma. Sest lõppude lõpuks pole me ilma sündinud selleks, et öelda: «Mullaauku läheme nagunii kõik!» ja füüsikaseadustele järele andes kaootiliselt sinnapoole liikudagi.

Tahaksingi kõigile soovida üht ilusat, «jõnksuga» aastavahetust. Et oleks tõeline nääritunne, et oleks ilus lumine talveilm, et igaüks oleks uusaastaööl just seal, kuhu ta hing kõige rohkem igatseb, et esimene uusaastaõnnesoov tuleks sellelt inimeselt, kellelt seda kõige rohkem ootad. Ja et võiksid väikese varbani õnnelik olla ning tunda, kuidas aeg voolab. Sinust läbi, mitte mööda.

RIINA MAASING

ÜTÜ-aasta pidulikult lõpetamiselt

Mõõdunud reedel kogunesid kõikide vabariigi kõrgkoolide selle aasta parimad üliõpilasteadurid EPA aulasse, kus medalid ja diplomid kätte jagati. Pidulikku aktust avades ütles EPA rektor N. Kozlov, et teaduslikku tööd ei tehta üliõpilaskonnas mitte ainult teadustöö enda pärast, vaid eesmärgiks on eelkõige tõsta oma erialaseid teadmisi, valmistada end ette heaks spetsialistiks. Laureaatide konverentsi teadusettekande pidas Metsanduse ja Looduskaitse TUI asedirektor I. Etverk teemal «Metsandus tänapäeva ühiskonnas». Rääkinud metsade suurest osatähtsusest tänapäeva elus, rõhutas ettekandja suurt vajadust teadusuuringute järele selles valdkonnas ja metsandustudengite teadustöö eripära (arvestades kasvõi katsetamiseks kuluva aja pikkust).

Väga suure tähelepanuga kuulati ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimehe dots. J. Tammeoru ettekannet üliõpilasteaduse 1979. aasta tulemustest. Vabariiklikule konkursile esitatavate tööde arv ja tase kasvab pidevalt. Tänavu loeti läbi ja hinnati 920 võistlustööd. Rõõmustab ka nooremate kursuste tugev osavõtt võistlusest. Parimad nende hulgast konkureerivad edukalt vanemate kursuste üliõpilastega. Meile teeb eriti rõõmu bioloogiaüliõpilase Toivo Maimetsa edu, kes oma III kursuse tööga saavutas diplomi koguni üleliidulisel konkursil, kus kõiki töid hinnatakse ühel alusel.

Eriti edukas oli Eesti üliõpilaste esinemine üleliidulisel konkursil. 12 medalit ja 29 diplomit tähendab, et iga neljas Eestist konkursile saadetud töö sai auhinna. Üleliiduline keskmine on üks auhind iga 17 töö kohta. Üleliidulise tähelepanu pälvis meie ülikool. 6 medali ja 3 diplomiga oleme Nõukogude Liidus kolmandal kohal Moskva ja Novosibirski ülikooli järel. Arvestades aga nende kõrgkoolide üliõpilaste arvu, on meil põhjust oma saavutustega igati rahul olla. Oma laureaatide pika nimekirja (nii üleliiduliselt kui vabariiklikult konkursilt) avaldasime eelmises ajalehes.

Medalid ja diplomid andis kätte ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri I asetäitja H. Peremees. Laureaate õnnitledes ütles ta: «Loodan, et tänased autasud ei jää teile viimasteks ei teaduses ega tulevasel tööpõllul. Kogemused näitavad, et need, kes üliõpilasaastatel on tegelnud teadusega, on hiljem ka spetsialistidena tublid.» Tänusõnu öeldi juhendajatele, üleliidulisel konkursil äramärgitud tööde juhendajatele anti ministeeriumi aukirjad.

Omapoolseid preemiaid jagas ka ühing «Teadus». Auhinnati üliõpilasi, kes on oma parimaid töid loengute näol ka avalikkusele tutvustanud. Meie ülikoolist said ühingu «Teadus» preemia Urve Jakovleva ja Tiina Tamm.

Laureaatide poolt võttis sõna meie inglise filoloogia lõpetanu Krista Poolakene. Tänusõnu ministeeriumile, vabariiklikule ÜTÜ nõukogule, kõrgkoolidele, juhendajatele toetuse, abi ja loodud võimaluste eest. Aga elu ei koosne ainult teadusetegemisest, tuletas meelde K. Poolakene. Sinna mahub ka palju muud, mida me samuti ei tohi unustada. Seda kinnitas ka tujukõllane õhtune pidu «Kaunases», kus sugugi ainult teadusest ei räägitud.

REET KASIK,
ÜTÜ vabariikliku nõukogu propaganda- ja agitatsioonisektsiooni juhataja

Repliik

Kaks ratsi, õnnetuseks kooskõlastamata

Vaatamata tagasihoidlikule reklaamile (kuulutust märkasin sama päeva hommikul) sattusin eelmisel reedel noortemajja «Sõprus». Üliõpilaste jaoks korraldatud olümpiaõhtule.

Esimesed poolteist tundi kulusid, tõsi küll, baaris jäähoki vaatamisele (enne kui taibati teler välja lülitada). Siis aga järgnes programm. Nägime olümpiarajatisi tutvustavaid slaide. Mati Eliste rääkis meelelahutuste osast olümpiaüritustes. Kaks seltsimeest «Olümpia-80» organiseerimiskomiteest olid nõus küsimustele vastama. Pime ja publiku arvu kohta pisut avar saal ilmselt ei soodustanud vestlusõhkkonna tekkimist. Esitati ainult üks küsimus ja ettepanek jätkata vastamist all kohvikus. Pärast pausi (neid oli õhtul teisigi) demonstreeris oma võimeid joogi Madis Kivi. Läbi õnnestus viia ka temaatiline mälumäng. Parim selgus (KKT III kursuse nelik), kõik õiged vastused mitte. Žüriil vist kadusid need ära. Mõned õhtust osavõtjad, kel meeles ürituse alguses antud filminäitamise lubadus, ootasid seda. Ei tulnud. Disko tuli küll. Kokkuvõttes oli kah.

Õhtu täiest ulatusest sain ülevaate tänu laupäevasele «Noorte Häälele». Kusagil toimusid veel sportlikud üritused, keegi kutsus tudengeid aktiivselt osalema olümpiatule teatejooksu konkursil, demonstreeriti olümpiatule kandja vormirõivastust ja näidati spordifilme.

Mida lisada? Kui ehk, siis tunda kaasa kahe nii efektselt mõeldud ratsionaliseerimise (veel ühel olümpiaüritusel linnuke taga; vabariiklikus lehes ülioperatiivne info toimunust) läbikukkumismaiguga lõpptulemusele. Seda kõike tühise kooskõlastamatuse pärast.

AIN NIINESTE

Õpi südamest ja põru pehmelt!

Mis eesmärk on Sinu töölõigul?

Kõlab ehk kurioosselt, aga sektori ülesandeid pole keegi suutnud ammendavalt defineerida. Sellegipoolest teeme oma tööd.

Aga täpsemalt, millisest sektorist jutt käib?

Komsomolikomitee õppesektorist.

Kuidas saab sektor õppeedukust mõjutada?

Ühelt poolt tudengite üldise hoiaku kujundamisega. Aksioom on, et loengutel on tarvis käia.

Teiselt poolt mõjutab edukust õppejõudude poolt pakutav.

Meie võimuses on torkida tagant, et oleks rohkem õppevahendeid. Et brošüüride trükkimine ülelifa ei veniks.

Õppesektor on see organ, mis saab ja suudab kursuste igasugustele õppetöösse puutuvatele soovidele ja küsimustele anda konkreetse jõu. Praegu tudengid seda ei tunneta. Ainsa vastupidise näitena saab tuua rakendusmatemaatika vene osakonna I kursuse soovi saada juurde täiendavaid inglise keele tunde. Püüame leida sideme kõikide kursustega, et me ei eksisteeriks kui asi iseeneses, vaid kui asi tudengite jaoks. Sellega on ehk ka eesmärgid paika pandud.

Millega on õppesektor aasta jooksul tegelnud?

Sügisel seisime tõsiasja ees, et sektori koosseis uuenes täielikult. Põhiülesanne oli viia uued inimesed tööga kurssi. Nüüd on asjaosalistel oma kohustustest pilt kujunenud ja asi liigub. Taotleme seda, et sektori liikmete kaudu tekiks sisuline side kursuste ja õppesektori vahel.

Sektor korraldab tööd keskkooliõpilastega. Arstiteaduskonnas tõötab noorte meedikute klubi. Õpilaste aineringid on ka keemikutel ja bioloogidel-geograafidel.

Meie korraldada on ühiskonnateaduste päevad ning ülikooli tutvustamine koolides.

Arutanud oleme võlgnike õppetööd. Mõned käisid oma pattudest koosolekul aru andmas.

Palun kommenteeri ühiskonnateaduste päevade tulemusi.

Käegakatsutav tulemus on otsus, mis suurendab tudengite õigusi. Selle elluviimiseks on vaja teaduskondade ja komsomolibüroode suuremat aktiivsust. Otsuse üks punkt ütleb, et kursuse komsomoliaktiiv oleks see, kes suunaks tudengi kontrolltööd tegema või vabastaks sellest. See suurendaks kontrolltöö stimuleerivat toimet.

Kaalukas õigus on seegi, et nüüdsest hakkab ka tudengite esindaja kuuluma teadusliku kommunismi riigieksami komisjoni.

Missugune on side nimeliste stipendiumide saajatega?

23 nimelise stipendiumi saajat on käinud koos neli korda. Muuseas, see töövorm on ainulaadne. Igatahes pole mujal Eestis millestki niisugusest kuulda olnud. Kokku saama ajendas ennekõike vajadus tuttavaks saada, et rektori vastuvõtul tundmatus ei segaks sisulisi probleeme arutamast.

Need üliõpilased on tutvustanud ka ülikooli. Selma on paistnud Andres-Aare Tooming (matemaatika IV k.), Ene Talvist (psühhol. V k.), Karmen Kurvits (keemia V k.), Margus Viigimaa (arstit. IV k.), Karin Lippus (ajaloo V k.) ja Tiina Ksenofontova (biol. V k.).

Mis numbriga Sa hindad sektori tegevust?

Eelmiste aastatega võrreldes võib panna «väga hea», aga ideaalidega kõrvutades «rahuldavalt hea».

Sa tahad nagu midagi veel öelda?

Jah, pehmet põrumist kõigile!

Juttu ajasid komsomolikomitee õppe- ja teadustöö asesekretär SERGEI NAZARENKO ja REET RIHVK

Repliik

(ja sellest sammu võrra edasi)

Kui tekib vajadus

Vajadustest ja neist tulenevaist dialektilistest järeldusist teame (ülikooli)õpingute kaudu. Möödunud reedel tuubikumis (loe: õpperaamatukogus) viibides tekkis minul ka vajadus. Päris harilik, inimlik vajadus. Tõusin laua tagant, läksin trepist alla ja suundusin otsustavalt riideholu vastas asuva vasakpoolse ukse poole. Paraku ... paraku silmasin sellel knopkadega kinnitatud paberilehte kirjaga «AVARII». Sedasama sitti, olin samal uksel varemgi märganud. Et asi ei kannatanud ootamist, otsustasin peahoone vastavasse asutusse kiirustada. Seda märkas ka riideholutädi, kes omakasupüüdmatult oma abi pakkus: «Minge parempoolsesse tualettruumi, ma valvan seni, et keegi teid segama ei tuleks». Soovitatud uksest ma siiski ei sisenenud, küll aga kuulasin ära tädi järgneva murejutu: Selle meeste tualetiga on meil alalõpmata häda olnud. Remondimehed küll tulevad, parandavad, mõne aja pärast aga kas vett üldse ei ole või on teda ülelila. Teisipäeval käisid ka mehed. Keli pool neli läksid ära. Ütlesid, et korras. Poole seitsme paiku läksin vaatama. Põrand ujus jälle. Sellest ajast ukse kinni panema pidimegi. Oleks nüüd keegi, kes lehte paneks. Meie oma jõududega ei saa kuidagi.»

Saanud teada, et mul toimetusega sidemed on, palus ta et, kui ikka vähegi võimalik, kirjutada. Lubasin. Repliigimaterjal oli nähtu-kuuldu põhjal olemas.

Peahoonesse hetkeks sisse põiganud (eks ikka tollesama vajaduse pärast), otsustasin veel tolsamal õhtupoolikul teavet juurde hankida. Raamatukogutöötaja Elviira Brik rääkis järgmist: «Peale tualettruumi tilkus toru ka all raamatuhoidlas. Jää või õõvalvesse. Muidu uputab haruldased dissertatsioonid ära. Siiski ei jäänud. Panime suure nõu alla. Hommikuks oli pisut üle ääre tulnud. Remondimehi kutsusime välja juba möödunud nädalal. Siis sain halduisprorektoriga kokku. Lubas. Selle nädala alguses käis remondimeeste ülem Sergei Oleinikov ise kohal. Ütles, et vaja torustikule kapitaalremont teha. Seda oleme meie aga juba viis aastat taotlenud. Seni pole tehtud. Veel arvas S. Oleinikov, et meie ehk kannatame, mujal on pakilisemaid töid. Käigu üliõpilased peahoones. Kolmapäeval parandasid mehed hoidlas tilkuva toru ära. Tualettruum jäi aga suletuks.»

Et tööpäeva lõpuni oli veel pool tundi, läksin remondimeeste juurde. S. Oleinikov ja veel üks töömees olid minuga koos nõus otse objektile (tulettruumi) tulema. Kohapeal selgem selgitusi anda. Algul näis, et raamatukogutöötajad on veekraani ja ukse ilmaasjata sulgenud. Kraani lahti keerates vesi jooksis ja ujukisüsteemgi (raamatukogu inimesed arvasid, et see on korrast ära) töötas. Tilkus küll ülemine ujuki juurde viiv toru (selle vahetamine on keeruline töö, selgitas Oleinikov), selle all asuvat ämbrit aeg-ajalt tühjaks kallates oleks asutust võinud siiski kasutada. Sealsamas tualettruumis rääkisid mehed mulle oma mitte vähem reaalselt eksisteerivatest muredest. Materjale ja varuosi (eriti ujukeid, tihendeid ja kraanide ning dušiseadeldiste juurde kuuluvaid hädavajalikke segisteid-jagajaid) nad praktiliselt laost ei saa. Öeldakse, et pole ja kuni olümpiamängude lõppemiseni ei saavatki. Eks siis katsutakse oma käe peal siit-sealt hankida. (Kurioosne! Apteegist ostetakse klistiiripritse ja kohandatakse need ujukiteks!) Nõnda kaua ei remondi. Pealegi kui suurem osa ülikooli hoonete ja ühiselamute torustikest on läbi roostetanud. Töömeeste nappusest rääkimata. Ka teeb parandamise raskeks see, et torude ja muude detailide vahetamiseks tuleb sulgeda veevärk korraga mitmes majas. (S. Oleinikov: «Mõistlik oleks, et igal majal oleks oma eraldi sulgemisventiil. Praegu on üks mitme maja peale. Selle töö saaks ära teha suvel. Kui muidugi materjalidega varustamine otsustavalt paraneb.») Näiteks selleks, et ära remontida hoidlaruumi toru, tuli tunniks ajaks veeta jätta peahooneruumid (ka kohvik ja söökla), kehakultuurimaja, töökoja oma katlamaja. Sulgemise taotlemiseks kulus 2(!) päeva. Tualettruumi toru vahetamiseks tuleks aga vesi ära võtta terveks päevaks. Eelnevat kogemust arvestades kuluks selle taotlemiseks äkki 20 päeva. Endamisi mõeldes, võib-olla töömehed toruvahetamist sellepärast seni ette polegi võtnud.

Kell sai viis ja mehed läksid ära. Mina lubasin esmaspäeval halduisprorektorilt saavutada sulgemistaotluse aja võimaluste piires lühendamist ja raamatukogutöötajatele selgitada, et toruvahetamiseni võiks tualeti siiski avada. Enti Kui E. Brikiga sündmuskohale veel kord tagasi tulime, oli põrandale jälle tublisti vett voolanud. Brik jäi asja uurima, mina jooksin õue pealt remondimeest püüdma. Seejärel selgus, et Brik oli läbijooksukoha avastanud (asjatundjad teisipäeval mitte?!). Töömees tunnistas avastatu õigeks ja lubas esmaspäeval ära korraldada.

Nii need asjad minust reede õhtul maha jäid. Ehk on lehe ilmumise ajaks (selle loo tõin toimetusse ära esmaspäeva hommikuks) otsene, tualeti kasutamist takistav veejooks suletud ja mitte nii pakiline vee sulgemist nõudev ülemine torugi vahetatud. Ehk. See on remondimeeste (osalt ka administratsiooni — vee sulgemise kokkulepe) teha. Hoopis tõsisemad vead aga jäävad.

J ä ä b:

- **remondimeeste kaadrinappus,**
- **materjalide ja varuosade defitsiit,**
- **küsimus, miks torustikul (kogu ülikoolis) on üldse niisuguse staadiumini lastud jõuda (läbi roostetanud koha saab küll parandada, kõrvale tuleb aga üsna pea uus),**
- **üliõpilaste ebaperemehelik suhtumine (S. Oleinikov), millest tõttu on lõhutud (eriti ühiselamutes) kümned kraanid ja dušiseadmed.**

Kuidas neid vigu kõrvaldada? Remondimeeste, raamatukogutöötajate, ka mitte allakirjutanu võimuses see pole. Kui aga loo lugejate hulgas on keegi, kel jõud asjast üle käib, tulgu aidaku.

PRIIT JÕGI

Tuusikud

Ametiühingukomiteel on 1980. aasta I kvartaliks alljärgnevad sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Železnovodsk «Elbrus»	22. 03.—14. 04.	seedeelundite h.	— 48.—	rbl.
Pjatigorsk «Lastotška»	6. 03.— 1. 04.	liigesteh.	— 36.—	„
Jessentuki «Kommunist»	29. 02.—23. 03.	diabeet	— 45.—	„
Sotši «Kavkaz»	9. 02.— 3. 03.	südame-vereringeh.	— 36.—	„
Krimm «Livadija»	21. 03.—13. 04.	„ „	— 34.50	„
Feodossija «Voshod»	16. 01.— 8. 02.	„ „	— 34.50	„
Valgevene V. I. Lenini nim.	1. 02.—24. 02.	seedeelundite h.	— 36.—	„
Valgevene «Pridneprovski»	22. 03.—14. 04.	reuma	— 40.—	„
Boržomi «Likani»	17. 01.— 9. 02.	seedeelundite h.	— 43.50	„
Tsaitubo «Šahtjor»	23. 01.—11. 02.	liigesteh.	— 42.—	„
Druskininkai «Draugiste»	4. 03.—27. 03.	südame-vereringeh.	— 36.—	„
Läti «Mestsiems»	26. 01.—20. 02.	„ „	— 33.—	„
Petrodvorets	26. 01.—18. 02.	seedeelundite h.	— 36.—	„
Pärnu «Estonia»	30. 01.—22. 02.	närvisüsteemi h.	— 34.50	„
„ „	21. 03.—11. 04.	„	— 34.50	„
„ „	24. 02.—18. 03.	liigesteh.	— 34.50	„
„ «Rahu»	1. 02.—24. 02.	seedeelundite h.	— 48.—	„
Sotši «Lazarevskoje» (ambul.)	19. 02.—13. 03.	südame-vereringeh.	— 30.60	„
Jessentuki (ambul.)	16. 03.— 8. 04.	seedeelundite h.	— 36.—	„

Puhkekodudesse:

Pühajärve	21. 01.— 1. 02.	11 tuusikut	— à 7.20	„
„	22. 01.— 2. 02.	20 tuusikut		
„	2. 02.—13. 02.	2 tuusikut		
Tširulisi pans.	26. 01.— 6. 02.	2 tuusikut	— à 13.20	„
Turismituusikud:				
Elbruse suusatuusik «Azau»	23. 01.— 6. 02.	2 tuusikut	— à 36.00	„

Tuusikute soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteesse hiljemalt 4. jaanuariks 1980.

ÕÕMUUSIKAT

teeb 30. detsembril kell 21 aulas Paul Mägi kammeransambel.

Pääsmed müügil peahoones 1 tund enne kontserdi algust.

NB!

Selle aasta viimase numbriga ilmub ka venekeelne lisaleht nr. 38. Järgmine «TRÜ» tuleb trükist reedel, 11. jaanuaril 1980.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4981. MB-06280.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR